ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
195—

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Raamatupalat

Nr. 1 (388)
Reede
9. jaanuar
1959. a.
XII aastakäik

Teadusliku töö põhisuundadest Õigusteaduskonnas

Teesides «NSV Liidu rahvamajanduse arendamise kontrollarvud aastaiks 1959—1965» on rõhutatud neid ulatuslikke ülesandeid, mis seisavad ühiskonnateaduste alal töötajate ees. Ühiskonnateaduste alal töötajad, nende hulgas ka nõukogude juristid, peavad looma põhjapanevaid töid, mis üldistavad ühiskondliku arengu seaduspärasusi ja sotsialistliku ülesehitustöö praktikat, ning läbi töötama probleeme, mis on seotud järkjärgulise üleminekuga kommunismile.

Mõistes õigesti iga õppejõu kohustust aktiivselt lülituda teadusliku uurimistöösse ja praktikale teadusliku abi osutamise protsessi on Õigusteaduskonna kateedrid oma teadusliku töö plaanidesse võtnud küsimusi vastavate teadusharude tähtsamatest probleemidest. Nii on teaduskonna kateedrite teadusliku töö kesksemaks probleemiks käesoleval ajal ja lähemas tulevikus Eesti NSV seadusandluse kodifitseerimise küsimused. Sellesse probleemi kuuluvate küsimuste lahendamisse on kaasa tõmmatud kõik kateedrid

Vabariigis on väljatöötamisel kuus koodeksit ja rida ulatuslikumaid seadusi. Teaduskonna õppejõudude osavõtt nende väljatöötamisest seisneb ühelt poolt vastavate projektide ja nende osade koostamises ja läbiarutamises ning teiselt poolt nende koostamisega tõusetuvate teoreetiliste probleemide lahendamises ja vastava praktika üldistamises. Viimast eesmärki silmas pidades korraldas teaduskond 1958. a. juulis Balti vabariikide juristide konverentsi, kus kolme vabariigi teadlaste ja praktikute ühise töö tulemusena lahendati rida uute koodeksite koostamisesse puutuvaid küsimusi. Samuti on teaduskonna õppejõud võtnud aktiivselt osa teaduslikest konverentsidest nõukogude sotsialistliku seaduslikkuse kindlustamise küsimustes, mis viidi läbi Leningradis ja Moskvas.

Äsjalõppenud NSV Liidu Ülemnõukogu istungjärgul võeti vastu rida seadusi, nagu «NSV Liidu ning liidu- ja autonoomsete vabariikide kohtukorralduse seadusandluse alused», «NSV Liidu ja liiduvabariikide kriminaalseadusandluse alused», «NSV Liidu ja liiduvabariikide kriminaalkohtumenetluse alused», «Kriminaalvastutusest riiklike kuritegude eest», «Kriminaalvastutusest sõjaväeliste kuritegude eest» jt. Seega on kriminaalõiguse ja -protsessi ning kohtukorralduse alane seadusandluse kodifitseerimise protsess astunud oma uude etappi. Kooskõlas NSV Liidu Ülemnõukogu poolt vastuvõetud põhialustega tuleb lähemal ajal Eesti NSV Ülemnõukogus vastuvõtmisele Eesti NSV Kohtukorralduse seadus, Eesti NSV Kriminaalkoodeks ja Eesti NSV Kriminaalprotsessi koodeks. Nimetatud seaduse ja koodeksite esialgsed projektid on juba valminud ja arutamiseks kohtadele laiali saadetud. Nüüd tuleb need projektid lähtudes NSV Liidu Ülemnõukogu poolt vastuvõetud seadustest ning kohtadelt saabunud ettepanekutest ja märkustest veelkordselt põhjalikult läbi vaadata, täiendada, täpsustada ja lahendada rida uuesti üleskerkinud teoreetilisi küsimusi.

Valmimas on ka Eesti NSV Tsiviilprotsessi koodeksi ja Eesti NSV Tööseaduste koodeksi esialgsed projektid.

Tuleb märkida, et teaduskonna õppejõudude aktiivne osavõtt koodeksite projektide koostamisest ja selles töös esilekerkinud teoreetiliste probleemide lahendamisest on avaldanud suurt positiivset toimet õppejõudude õppe- kui ka teadusliku töö tasemele. Kateedrite teaduslik töö on muutunud sihikindlamaks, praktikaga tihedamalt seostatumaks, praktikat abistavamaks. On lahti saadud nokitsemisest pisiküsimuste alal, teadusliku töö probleemistiku killustatusest, üha rohkem on juurdumas kollektiivsed töövormid ja loominguline diskussioon. Õppejõudude poolt läbiviidavad õppetöö vormid on muutunud elavamaks, praktikaga tihedamalt seostatuks, üliõpilastele huvitavamaks.

Seadusandluse kodifitseerimisega seotud küsimustega tegelemine ei lõpe vastavate seaduste ja koodeksite kehtestamisega. Uute seaduste ja koodeksite ellurakendamise protsess kutsub esile kaheldamatult uusi küsimusi ja probleeme, mida kõiki praegu ei olegi võimalik veel ette näha. See nõuab nende seaduste ellurakendamise praktika tähelepanelikku jälgimist ja teoreetilist üldistamist. Sellepärast jäävad need küsimused ka edaspidi kateedrite teadusliku töö plaani ja seda peab silmas ka teaduskonna teadusliku töö perspektiivplaan aastaiks 1959—1965, kus on ette nähtud sellised probleemid, nagu «Sotsialistliku seaduslikkuse ja kodanike õiguste kaitse kindlustamine ja arendamine Eesti NSV-s» ning «Sotsialistliku omandi õiguslik kaitse».

Teiseks kesksemaks teadusliku töö probleemiks, mis hõlmab praegu küll peamiselt riigi ja õiguse ajaloo kateedri õppejõude, on Eesti NSV riigi ja õiguse ajaloo uurimise küsimused.

Kitsaskohaks, mis senini mõnevõrra pidurdas teadusliku töö resultaatide praktikasse juurutamist, oli teaduslike tööde trükis avaldamise võimaluste nappus. Ka selles osas on juba lähemas tulevikus väljavaated tunduvalt paremad. Alates 1959. aastast hakkab Eesti NSV-s ilmuma juriidiline bülletään «Nõukogude Õigus», samuti on ajakirjas «Eesti Kommunist» eraldatud eriosa nõukogulikule ülesehitusele. See peaks paljuski kaasa aitama teadusliku töö tulemuste kiiremaks praktikas kasutusele võtmisele ja omakorda veelgi andma hoogu teaduslikule tööle enesele.

Ei ole kahtlust, et õige ja otstarbekohase töö planeerimise ning oma jõudude sihikindlama ärakasutamise teel võivad Õigusteaduskonna kateedrid koostöös praktikutega tulevikus nõukogude õigusteaduse arengule veelgi rohkem kaasa aidata.

K. PÜSS,
Õigusteaduskonna dekaan

SIIN AULA...

...31. detsember — vana, 1958. aasta viimane päev. Nagu alati, on ka täna meie vana ülikooli aula noorte päralt.

Aula valged marmorpostid on endile selga tõmmanud põrandani ulatuva rohelise ülerüü, seintel peavad talvepidu haavikuemand ja käbikuningas, kroonlühtrite kuldseid päid palistavad värvilised siidlindid.

Tantsitakse, vahetatakse huumorikilde ja tõmmatakse jutulõnga läbi terve vana aasta. Ja kõnelda on üksteisele palju: oli ju vana aasta tegudeaastaks mitte ainult üksikutele — see oli saavutusteaastaks kogu ülikooli rohkem kui 3000-liikmelisele perele. Kes proovis musklite jõudu ja silmatäpsust ehitustellinguil, kes õppis tundma steppide vallutaja romantikat, kes ületas isikliku või ülikooli tippmargi spordirajal, kes jõudis mahajääjate kadestavalt sõbralike ergutuste saatel abielusadamasse.

Samal ajal kui aula parkettpõrandal keerleb tantsijate meeletu virr-varr, arenevad naabersaalides õnnemängud ja loterii.

Korraga mürtsatab orkester õige kõvasti tusši mängida: näärivana tuli! «Valgehabe» ütleb paar traditsioonilist sõna oma pikast teekonnast, kiidab suurkooli tublisid laulumehi ja rahvakunsti edendajaid, soovitab vanad ja pahad vigurid uuel aastal maha jätta ja alustab siis pakkide ja pakikeste väljajagamist.

Loetakse minuteid. Aeg on täna ühtviisi nii kiire kui ka aeglane. Täpselt 10 minutit enne aastavahetust astub noorte ette professor Keres. Ta avaldab lootust, et uus aasta kujuneb rahu ja teaduse õnneliku võidukäigu aastaks, annab läbilõike ülikooli kollektiivi ees seisvatest ülesannetest ning soovib rektoraadi nimel kõigile-kõigile uusi suuri kordaminekuid.

Kell on... kaksteist! Õhku täidab ainsa sekundi jooksul sajahäälne hurraa-hüüe, kogupaugu annavad kümned šampusepudelid, käed haaravad käsi.

Head uut aastat, kallid sõbrad!

H. LUPP

Õnnitlusi uueks aastaks

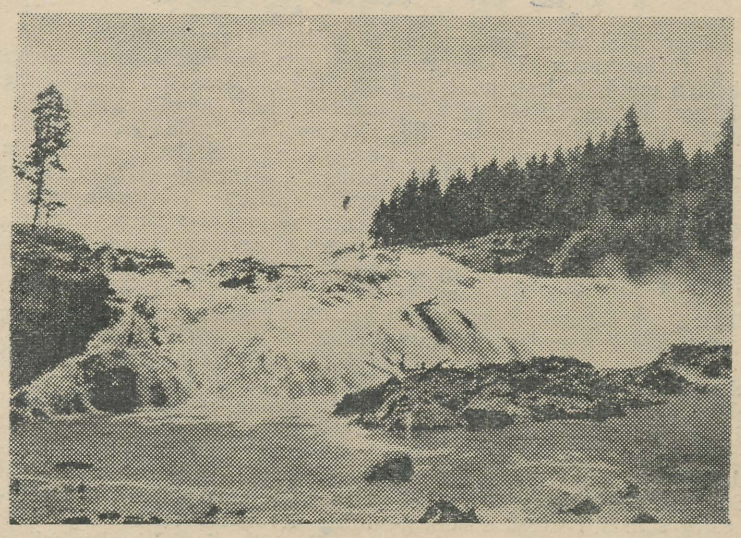

Sm. Klement!
Head uut aastat Teile ja TRÜ-le ning sama palju jõudu ning energiat kui pildil kujutatud jõel!

Soovib E. L. Mikkelsaar

Stokholmis
25. XII 1958

*

Leitung und Mitarbeiter der Universitätsbibliothek Rostock gestatten sich, Ihnen ein erfolgreiches neues Jahr zu wünschen. Wir hoffen, daß sich die Beziehungen zwischen Ihnen und uns noch mehr vertiefen zum Wohle unserer Arbeit.
Rostock, im Dezember 1958

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK ROSTOCK
Eberlein, Komm. direktor

*

Palju edu uuel aasta!

Tšehhoslovakkia Teaduste Akadeemia
Tehnilise Füüsika Instituut

*

Head uut aastat!

Soome Üliõpilasliit

*

SRDEČNÉ BLAHOPRÁNÍ K ROKU 1959

Zd. Fierlinger
Praha

*

Head uut aastat!
Apsveicu ar Jaunu gadu!
Sveikinu su Naujais Metais!

soovib Balti liiduvabariikide üliõpilaste ühendatud ansambel «Balticum»

*

Novus annus vobis felix faustusque sit.

Universitas Lubliensis Mariae Curie-Sklodowska Polonia

*

Сердечно поздравляю Вас с наступающим Новым Годом и шлю Вам самые лучшие пожелания успехов в работе и всего лучшего.

И. Петровский,
Ректор Московского университета

*

Шлём наилучшие пожелания

А. Александров,
Редактор Ленинградского университета

*

Коллектив университета г. Брно поздравляет Вас с Новым годом и желает успехов в Вашей работе.

*

Поздравляемо Вас з Новим Родом і бажаемо нових успіхів і довгих років щастливого життя!

Ректорат Львівського державного університету ім. Ів. Франка

Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi õnnitlevad uue aasta puhul veel Kaug-Ida ülikool, Voroneži ülikool, Valgevene Riiklik Ülikool, Odessa I. Metšnikovi nimeline Riiklik Ülikool, Kiievi Ševtšenko-nimeline Riiklik Ülikool, Mordva Keele, Kirjanduse, Ajaloo ja Ökonoomika Teadusliku Uurimise Instituut, Leningradi Gorki-nimelise Ülikooli Teadusliku Raamatukogu kollektiiv, Kesk-Aasia Leininimelise Riikliku Ülikooli Pearaamatukogu, Kiievi Ševtšenko-nimelise Riikliku Ülikooli Pearaamatukogu kollektiiv, Eesti Rahukaitsekomitee, Eesti Riiklik Kirjastus, Eesti NSV Raadio ja Televisiooni Komitee, ENSV Riiklik Akadeemiline Meeskoor, Ajalehe «Edasi» toimetus, Kunstitoodete Kombinaat, Eesti Põllumajanduse Akadeemia, Välismaaga Kultuurisidemete pidamise Eesti Ühing, Trükikoda «Pioneer», «Eesti Looduse» toimetus, TPI ametiühingukomitee ja klubi, Ajakirja «Looming» toimetus, trükikoda «Tartu Kommunist», RT «Vanemuise» kollektiiv, Eesti NSV Riikliku Kunstiinstituudi kollektiiv, Eesti NSV Riiklik Filharmoonia, TRÜ rahvakunstiansambel, naiskoor ja Tartu Üliõpilasmeeskoor.

NEIL PÄEVIL

külastas Tartu Riiklikku Ülikooli Kaunase Meditsiinilisest Instituudist sm. Raimond Kibiša, kes töötab ühtlasi Instituudis väljaantava ajalehe «Nõukogude Meedik» toimetuses. Lahkudes jättis ta meile oma õnnitluse, mis kõlab järgmiselt:

Brangus Tartu Universiteto profesoriai, déstytojai, studentai!

Leiskite man Kauno Medicinos Instituto vardu Pasveikinti Jus Naujųjų. Metu proga ir palinkéti sekmés akademiniame bei asmenineme gyvenime.

Mes tikimés, kad užsimezgę ryšiai tarp abiejų miestu studentų toliau plésis, tvirtés.

Head uut aastat!

*

Kallid Tartu Riikliku Ülikooli professorid, õppejõud ja üliõpilased!

Lubage mul Kaunase Meditsiinilise Instituudi nimel õnnitleda teid uue aasta puhul ja soovida palju edu akadeemilises ja isiklikus elus.

Meie loodame, et sõlmitud sidemed kahe linna üliõpilaste vahel edaspidi veel rohkem arenevad ja tugevnevad.

RAIMOND KIBISA,
ajalehe «Nõukogude Meedik» korrespondent

PARTEI ELU

Hea algus

Sel õppeaastal võeti Arstiteaduskonna raviosakonna I kursusele vastu 175 uut üliõpilast, neist ligi 40 inimest tootmistöö staažiga.

Enne ülikooli astumist praktiliselt töötanud noorte sellise suure arvu olemasolu I kursuse üliõpilaste hulgas on avaldanud positiivset mõju kogu raviosakonna I kursuse üliõpilaskollektiivi kujunemisele ja kindlustumisele. Avaldades suurt aktiivsust ühiskondlike ürituste läbiviimisel, kujunesid paljud varem töötanud noored kursusel heade algatuste organisaatoriteks ja juhtideks, kusjuures kogu osakonna I kursuse üliõpilaste kollekiiv on juba lühikese aja jooksul (I semestri kestel) jõudnud näidata end heast ja hinnatavast küljest.

Sügisestele koristustöödele kolhoosides sõitsid I kursuse üliõpilased suure innuga ja seal näitas valdav enamik neist tõeliselt sotsialistlikku suhtumist oma ülesannetesse, töötades ühe päeva jooksul välja 1,5—2,5 normipäeva, mõned isegi rohkem (E. Sepp, T. Sulling, J. Pihl, M. Frolova, J. Savisaar jt.). Hea töö eest märgiti rektori käskkirjas ära viis parimat brigaadi.

Jõudnud kolhoosidest tagasi, asusid üliõpilased täie tõsidusega õpingute juurde, lahendades samaaegselt edukalt ka mitmesuguseid ühiskondliku iseloomuga ülesandeid. Nii möödusid kommunistliku noorsooühingu ja ametiühinguorganisatsioonide valimiskoosolekud organiseeritult ja suure aktiivsuse tähe all. Komsomoliorganisatsiooni sekretäriks valiti sm. A. Tross, ametiühingubüroo esimeheks sm. A. Välba.

Komsomoliorganisatsioon, töötades käsikäes ametiühinguorganisatsiooni ja kursuse- ning rühmavanematega, viis NLKP ajaloo kateedri vanemõpetaja sm. Petersoni aktiivsel kaasabil läbi rea huvitavaid üritusi. Nii toimus novembrikuus hästi organiseeritud, mitmekülgne ning detailideni läbi mõeldud kunstilise isetegevuse eeskavaga puhkeõhtu.

Kohe pärast NLKP XXI kongressi teadaande avaldamist ajakirjanduses viis komsomoliorganisatsioon läbi oma koosolekul ÜLKNÜ-sse mittekuuluvate noorte osavõtul sm. Hruštšovi ettekande teeside läbiarutamise. Koosolekul esines rida kommunistlikke noori lühiettekannetega teeside üksikute osade kohta, valgustades üheaegselt rahvamajanduse arendamise küsimusi Eesti NSV-s ja Tartus vastavalt seitsme aasta plaani ülesannetele. Koosolek möödus sisukalt ja huvitavalt.

Veidi hiljem, kui hakkas laialt levima kommunistliku töö brigaadide loomine, arutas kursus seda küsimust ja võttis endale rea kohustusi, kutsudes üles hästi õppima, olema kõrgelt distsiplineeritud kõiges, töötama pidevalt oma poliitiliste teadmiste tõstmisel ja kultuurilise silmaringi laiendamisel.

Võetud kohustuste täitmise kindlustamiseks viis kursuse ametiühingubüroo koos kursusehooldaja sm. Linnuga 19. detsembril läbi tootmisnõupidamise, kus arutati läbi kõik üritused, mis peavad tagama üliõpilaste plaanipärase ettevalmistuse eelseisvaks sessiooniks.

Need on esimesed sammud, mis tegi raviosakonna I kursuse kollektiiv. See on tubli algus.

Head algust on vaja igati toetada nii teaduskonna kui ka ülikooli poolt ning aidata kaasa selle suuna juurutamisele.

See ei tähenda, et ühiskondlike organisatsioonide, üliõpilaste endi töös ei esineks puudusi ja vigu. Neid on olemas, kuid hea on tunduvas ülekaalus ning jääb teha vaid kõik selleks, et positiivse osatähtsus jõudsalt kasvaks.

Arvestades eeltoodut tahaks soovida raviosakonna I kursuse üliõpilastele kogu südamest edu ka edaspidi, eelkõige aga eksamite edukaks sooritamiseks eelseisval eksamisessioonil.

D. METŠETIN,
Arstiteaduskonna parteibüroo sekretär

Mõningaid nõuandeid üliõpilastele eksamitele minekul

1. Eksam on teie poliitilise ja teadmistealase küpsuse ning võimete väljaselgitamise vahend. Sellepärast minge eksamitele korralikult ettevalmistunult ja kindlate teadmistega. Ärge usaldage l ü n k l i k k e teadmisi!

2. Minge eksamile värskelt ja väljapuhanult. Kui te varemalt ei ole suutnud ainet omandada, siis viimane öö enne eksamit ja eksamieelsed tunnid teid ka ei päästa.

3. Eksam on suursündmuseks ja pidulikuks talitluseks teie ülikoolielus. Sellepärast minge eksamitele korralikult rõivastatult. See tõstab teis väärikusetunnet ja aitab õpitut paremini meelde tuletada.

4. Ärge eksamil närveerige: harjuge eksamil enda üle valitsema! Kuhu te välja jõuate, kui te elus — mis teid igal sammul eksamineerib — kogu aeg närveerite?

5. Ärge arvestage eksamipileti küsimustele ettevalmistamisel pikka aega. Elu ei anna teile enamasti mingit aega järelemõtlemiseks. Eksamipileti põhiline mõte on selles, et küsimused oleksid kõikidele võimalikult võrdse tasemega ja et eksamineerijal ei tarvitseks põhiküsimusi juhuslikult improviseerima hakata.

6. Ärge püüdke spikerdada! See on vääritu. Pealegi ei vii see meetod teid kogenud õppejõu juures kuigi kaugele.

7. Eksamil vastake napisõnaliselt, kiirustamatult, asjalikult ja loogiliselt. Ärge tehke ilmaasegseid sõnu ja ärge rääkige teemast mööda!

8. Teadke, et teie vastuste hindamisel arvestatakse ka nende keelelist külge: rääkige selgelt (mitte «pudistades» või sõnalõppe «ära süües») ja korrektsetes lausetes!

9. Ärge arvake, et kui eksam on kestnud 20—30 minutit, et see siis tingimata lõppema peab: eksam lõpeb siis, kui eksamineerija on teie teadmistest ja võimetest õige ja veenva kujutluse saanud.

10. Ärge arvake, et eksamineerija e i v õ i teid küsida v ä l j a s p o o l p i l e t i t: see õigus on igal eksamineerijal ja ta on kohustatud teid küsima ükskõik missugusest programmi lõigust, kui ta muidu teie teadmistes kahtleb.

11. Ärge sattuge segadusse, kui eksamineerija teie vastuseid kuulates vaikib, ja ärge ka arvake, et see on kurjast, kui õppejõud teie vastuse katkestab: eksamineerijal on õigus teie vastust katkestada, kui te küsimust ei mõista või kui te kaldute sellest kõrvale või kui te lausa järjekindlalt eksite.

12. Ärge muutuge kärsituks, kui näete, et eksamineerija teeb teie vastamise ajal oma taskuraamatusse või paberile märkusi: õppejõul võib tekkida mitmesuguseid küsimusi ja ta ei suuda neid muidu meeles pidada.

13. Läbikukkumise puhul ärge kaubelge eksamineerijaga: üksiku juhusliku küsimuse mõistmine ei kaalu üles neid lünki, mis te eksamineerija poolt esitatud küsimustes olete osutanud.

Prof. J. AUL

Elav vestlus

Keemiaosakonna II kursus vestles sm. Allsaluga teemal «Rahvaloendus NSV Liidus». Vastu ootusi tekkis elav vestlus, püüti välja selgitada, mis on üksik ja kes elab lahus perekonnast, kui vanu inimesi on maailmas kõige rohkem ja muude küsimuste üle. *A. NIGOL*

Uusi teaduste kandidaate

L. VASSILJEV

13. juunil 1958. a. kaitses meie ülikooli geograafiakateedri geodeesia ja kartograafia õppejõud vanemõpetaja Lev Vassiljev Moskva Maakorralduse Instituudi juures kandidaadiväitekirja «Geodeetilised tööd soostunud maa-alade kuivendamisel Eesti NSV-s», mille eest temale omistati tehniliste teaduste kandidaadi kraad. Hiljuti saabus Moskvast teade, et nimetatud otsus on kinnitatud ka Kõrgema Atestatsioonikomisjoni poolt.

Vanem-õpetaja L. Vassiljev on geograafiakateedri paremaid õppejõude, kes on palju ära teinud geodeesia ja kartograafia õpetamise taseme tõstmiseks meie ülikoolis. L. Vassiljev võtab aktiivselt osa ka teadustöost, mille tulemuseks on mitmed trükis avaldatud uurimused tema erialalt. Oma tööülesannete eeskujuliku täitmisega on ta võitnud nii oma kaasõppejõudude kui ka üliõpilaste lugupidamise. Soovime L. Vassiljevile ka edaspidiseks tööks palju jõudu ja edu!

E. VAREP,
TRÜ geograafiakateedri juhataja

L. TIIK

Möödunud aasta lõpul rikastus TRÜ õppejõudude pere veel ühe teaduste kandidaadi võrra. Nimelt kaitses 25. juunil 1958. a. TRÜ Matemaatika-Loodusteaduskonna õpetatud nõukogu ees oma kandidaadidissertatsiooni geograafiakateedri majandusgeograafia õppejõud sm. L. Tiik. Tema väitekirja teemaks oli «Vana Tallinn» ja õpetatud nõukogu otsusega omistati sm. Tiigile geograafiateaduste kandidaadi kraad, mis 24. dets. 1958 kinnitati Kõrgema Atestatsioonikomisjoni poolt.

Väitekiri valmis pikaajaliste uurimuste viljana ja käsitleb vana Tallinna tekkimise ja arengu küsimusi. Detailse ajaloolis-geograafilise uurimusena on töö esimesi sellelaadseid ENSV linnade kohta. Oma uurimistööde tulemusi on sm. L. Tiik tutvustanud laiemale avalikkusele, esinedes vastavasisuliste ettekannetega ja avaldades rea artikleid. Iseseisva uurimusena ilmus eelmise aasta lõpul «Tallinna gildidest ja nende kinnistuist» (TRÜ Toimetised, nr. 70, Tartu 1958).

Oma igapäevases töös Matemaatika-Loodusteaduskonna prodekaani vastutaval tööpostil on sm. Tiik võitnud nii üliõpilaste kui ka kolleegide lugupidamise. Soovime sm. Tiigile palju jõudu ja värsket tuult edasiseks purjetamiseks teaduse ookeanil!

V. MUREL,
geograafiakateedri assistent

MÕTTEVAHETUSI TÖÖST HOMSES ÜLIKOOLIS

Teadusliku kaadri kasvatamisest

Prof. F. Lepp

Eelseisvate suurte ülesannete hulgas pälvib meie tõsist tähelepanu noorte teadlaste kasvatamise küsimus. Selle ülesande teostamisel võime kasutada peamiselt kahte võimalust, s. o. aspirantuuri ja assistentuuri. Tekib küsimus, missuguse abil neist võiksime saavutada paremaid tulemusi, mis vastaksid täiel määral tänapäeva nõuetele.

Kasvav teadlaste põlvkond peab ühel või teisel viisil omandama sügavama hariduse, võrsuma kvalifitseeritud eriteadlasteks. Noored teadlased peavad olema suutelised rikastama eesrindlikku nõukogude teadust uute ülesehitavate saavutustega, mille juurutamine praktikasse aitaks kaasa sotsialistliku majanduse, tööstuse, kultuuri ja meditsiini arengu viimisele senisest veelgi kõrgemale tasemele.

Ülalmainitud põhilisemad küsimused noorte teadlaste kasvatamisel esitavad neile, kes selles on vastutavad, suuri nõudeid ja kohustusi. Tähelepanekud näitavad, et aspirantuuri lõpetajad vaatamata edukale väitekirja kaitsmisele ei ole veel kõik eriteadlased. Eriti paistab see silma nende juures, kes pärast ülikooli lõpetamist ei ole enne aspirantuuri astumist oma erialal töötanud. Aspirantide huvi koondub kitsale piiritletud alale. Eksamite vastu valmistumine ja nende sooritamine, väitekirja teema töötlemine, tulemuste analüüs, artiklite kirjutamine trükis avaldamiseks ja viimaste trükis ilmumine nõuab palju rohkem aega, kui aspirandile on määratud. Eriti võtab aega artiklite avaldamine trükis. Suuremal osal aspirantidest puudub pedagoogiline töö, mis on kindlasti üheks noore teadlase arengut stimuleerivaks abinõuks.

Minu arvates pakub assistentuur võrreldes aspirantuuriga paremaid tingimusi noorte teadlaste kasvatamisel. Siin esinevad laiemad võimalused põhjalikumaks süvenemiseks oma erialastesse kui ka piirialastesse küsimustesse. Pedagoogiline töö hõlmab laialdast tööpõldu ja paneb assistendile tõsiseid kohustusi. Õppetööks hoolas ettevalmistumine kohustab assistenti lugema erialast kirjandust ja sealt tegema kokkuvõtteid. Teadmistega rikastumine arendab ka kriitilist suhtumist oma ja teiste tööde tulemustesse. Ei või ka alahinnata kateedrijuhataja ja kogu kateedri kollektiivi kasvatuslikku mõju assistendile.

Teadusliku uurimistöö alal võtab assistent osa kateedri teaduslikkude probleemide lahendamisest. Seejuures oleneb teemade valik kateedri materiaalsest baasist ja laboratooriumi sisustusest. Valitud teemade põhjalik töötlemine võimaldab tuletada teoreetilisi ja praktilisi väärtusi omavaid järeldusi. Töö tulemusi töö käigus korduvalt trükis avaldades valmib ka väitekiri.

Tõsiseid töömehi õpitakse tundma enamasti juba üliõpilaste hulgas nende õpingute ajal ülikoolis. Assistendi kandidaati tuleks valida nende üliõpilaste hulgast, kes, omades marksistlikku maailmavaadet, on andekad, hoolsad ja korralikud oma õpingutes. Valida tuleb eriti neid, kes on huvi tundnud teadusliku uurimistöö vastu, näiteks esitanud üliõpilas-võistlustöid, esinenud ettekannetega konverentsidel ja agaralt osa võtnud üliõpilaste teaduslikkude ringide tegevusest. Ülikooli lõpetades ja töötades kaks aastat oma erialal õpib vastav kandidaat tundma elu ja rikastub kogemustega oma erialal, mis on vajalikud ka edaspidiseks teaduslikuks tööks. Vastaval kateedril tuleks assistendi kandidaadiga si-

(Järg 4. lk.)

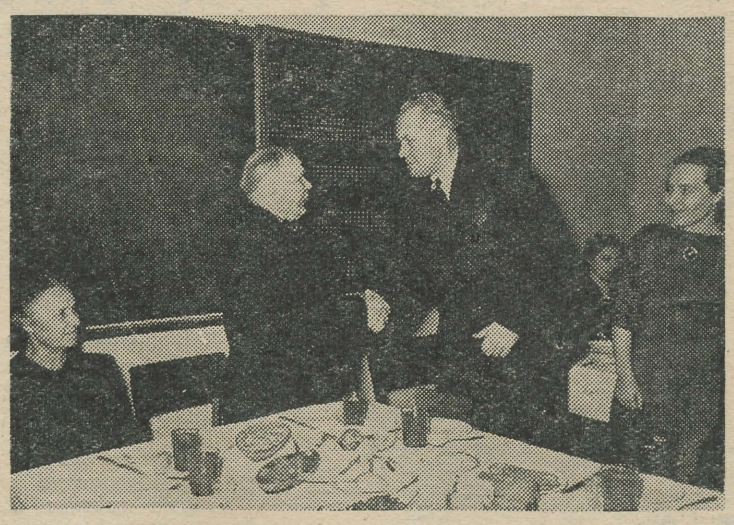

Majandusosakonna kollektiiv saatis nääriõhtul pensionile kauaaegse majahoidja Georg Turba. JOH. MIKU foto

Õpikute soetamise väljavaateid

R. KLEIS,
TRÜ ametiühingukomitee õppe- ja teadusliku töö komisjoni esimees

Tartu Riiklikus Ülikoolis kerkis õpikute soetamise küsimus esile kohe ülikooli muutumisel nõukogulikuks kõrgemaks õppeasutuseks 1940. a. Aastail 1941 ja 1945—1949 ilmus trükist rida ülikooli õpikuid, algupäraseid ja tõlgituid. Kõrgema kooli õpikute ilmumist soodustas muuseas ka erilise teadusliku kirjanduse kirjastuse — RK «Teadusliku Kirjanduse» — olemasolu Tartus. Kuid seejärel, seoses vabariigi kirjastusaparaadi ümberkorraldusega kui ka muude asjaoludega, soikus see üritus. Alles 1957. aastast alates, mil küsimus ülikooli poolt energiliselt uuesti algatati, on märgata jälle elavnemist õpikute rindel. Esialgu võis täheldada kirjastuses veel tõrjuvat hoiakut ülikooli õppekirjanduse ulatuslikuma väljaandmise suhtes kui ka vähest usku ühe osa ülikooli õppejõudude hulgas õpikute kirjastamise väljavaadete reaalsusse (õpikute käsikirju n. ö. lattu toota ei paku ju kellelegi huvi), kuid 1958. a. paranes olukord nende pärssivate tegurite osas märgatavalt. Nüüd, mil on vastu võetud pöördelise tähtsusega «NSV Liidus kooli ja elu sidemete tugevdamise ning haridussüsteemi edasiarendamise seadus», peaks olema kõigile selge, et õpikute soetamine ülikoolile (kui ka teistele Eesti NSV kõrgemaile koolidele) on saanud esmajärguliseks ja kiireloomuliseks ülesandeks. Seaduse § 41, p. d. lausub selle kohta: tuleb «luua spetsialiseeritud kirjastused ja polügraafiabaas, et oleks võimalik rahuldada kõrgemate ja kesk-eriõppeasutuste üliõpilaste, eriti tootmistöö kõrval õppijate vajadus õpperaamatute alal». Niisiis — olgu vahemärkusena tähendatud — püsib Eesti NSV-s edasi päevakorras ka kirjastuse töö ümberkorraldamise küsimus, mis algatati paari aasta eest.

Nagu juba eespool märgitud, asuti Tartu Riiklikus Ülikoolis õpikute probleemi lahendamisele 1957. a. Tõuke selleks andis ka KHM-i käskkiri nr. I—100, mis tõstis tähtsale kohale üliõpilaste iseseisva stuudiumi organiseerimise õppeprotsessis. Kahe aasta jooksul on sel alal ära tehtud võrdlemisi suur ettevalmistav töö ja saavutatud mõningaid tulemusi. Jaanuaris 1957 tegi Tartu Riiklik Ülikool Eesti Riiklikule Kirjastusele ettepaneku 21 õpiku kirjastamiseks, milledest kirjastus aktsepteeris 9 nimetust (5 originaali, 4 tõlget); kõigi nende õpikute suhtes on lepingud sõlmitud ja käsikirjad kirjastusele üle antud. Septembris 1957 esitati TRÜ poolt kirjastusele veel 11 nimetust; neist aktsepteeris kirjastus järk-järgult 10, kuid lepingud on senini sõlmitud 7 õpiku kohta, kuna kolm (E. Laugaste, Eesti rahvaluule ajalugu tekstides; J. Aul, Inimese anatoomia; N. Maškin, Vana-Rooma ajalugu, tõlge) ootavad juba üle aasta järge. Neist kümnest nimetusest on senini viie käsikirjad kirjastusele esitatud.

1958. a. algul koostati lõpuks teaduskondadelt saadud ettepanekute ja andmete alusel Tartu Riikliku Ülikooli õpikute kirjastamise perspektiivplaan aastaiks 1959—1965, mis sisaldab 95 nimetust (aastate järgi: 13+22+22+14+4+10+7; 3 nimetust paigutati 1966. aastasse). See plaan saadeti aprilli algul kirjastusele seisukoha võtmiseks. Juunis ja oktoobris kirjastuse ja ülikooli esindajate vahel toimunud läbirääkimiste tulemusena selgus, et kirjastus on põhimõtteliselt nõus 55 nimetuse kirjastamisega (aastate 1959—1965 vahel jaguneb see arv järgmiselt: 9+10+11+10+3+6+4; 2 nimetust langevad 1966. aastasse). Mitme esi-

(Järg 4. lk.)

KIRJANDUSLIK LEHEKÜLG

JÄRELMÄRKMEID KIRJANIKE KONGRESSILT

Ei ole alust nüüd, kus on möödunud juba paar nädalat kongressist, refereerida ettekandeid ja sõnavõtte. Need on ilmunud kas tervikuna või kokkuvõtetes ajakirjanduses, mistõttu hilinenud sõnavõtjal ei ole pakkuda lugejaile mingit tundmatut informatsiooni. Saab kõnelda vaid mõnedest püsima jäänud järelmuljetest.

Tehes kokkuvõtteid kahe kongressi vahel salvestunud kirjanduslikust põimust sedastas Kirjanike Liidu esimees Juhan Smuul saavutusi nii proosas kui värsis. Ometi ei olnud vist allakirjutanu ainuke kuulajaist, kes tõi kongressilt kaasa mulje, et eesti kirjandus on sedapuhku jõudnud poeesiaorbiiti, kui tarvitada hetkel nii päevakorral olevat kosmilist terminoloogiat. Proosa parimad saavutused ei kuulu viimastesse aastatesse. Kõige rohkem kõneldi luuletajatest, nende kunstilis-ideelistest võitudest kui ka puudujääkidest. Ei tekkinud kellelgi sõnavõtjast küsimust proosa võimalikest desorienteerivaist alltekstidest. Ei olnud juttu vajalikust tasakaalust sisu ja vormi vahel proosas, küll aga luules. Ja kongressi raamatumüügilaual olid värssraamatud kõige menukamaks kaubaks. Kuid kõigi nende kergete tähelepanekute üle jäi väljatõstetult kõlama suunava kokkuvõtuna diskussioonis üksmeelselt tunnustatud kodanikuluule loosung. Selle temaatika prioriteedi vaieldamatus teiste liikide ees jääb meie lüürika sihttähiseks tulevikus.

Kodanlikus kirjanduses — ja muide mitte ainult meie minevikus — on arvestatavaks teguriks generatsioonide-vaheline vastuolu. Sellel pinnal on tekkinud kõikide maade «noorte rühmitused», nii «Noor-Saksa», «Noor-Belgia», «Noor-Soome», «Noor-Eesti». Tähendab, vanad ei rahuldanud enam noorte kasvanud nõudeid ja need koondusid, et anda midagi vanast erinevat, uut. Kuidas see uus hiljem kujunes, on igal pool erinev. Nõukogude kirjanikkonnas ei saa säärast vastuolu olla, sest ühiskonna ideoloogiline suunamine sõnakunsti kaudu on kõikide kirjanike ühtne ülesanne kirjanduslikule staažile vaatamata. Ometi sattusid kongressil tulle just noorema generatsiooni sulemehed. Nii palju oli kõnet Jaan Krossi puudujääkidest ja lubavaist värssidest. Jäägitult taunitud «Võileva sõna» kaitseks ei suutnud esinenud toimetusliige midagi sisuliselt lausuda, piirdus vaid seletusega, miks album selliseks kujunes. Kriitikutest said omakorda terava kriitika osaliseks noorema generatsiooni arvustajad O. Kruus ja M. Mäger, ka I. Saks. Muidugi ei olnud mingit noorte vastu suunatud ründamist ja seetõttu ei tekkinudki diskussioonis küsimust nagu sellele põlvkonnale omadest pahedest. Kuid vaikival osavõtjal küpses päevade lõpuks küsimus: millest see piisamatus algajate sulemeeste ridades? Kas on «Võitlev sõna» startivale luuletajale soodustatuks lähtevõimaluseks, või — ega ometi! — mujal hüljatud käsikirjade päästesadamaks? Kust on õppinud noor arvustaja püstitama teose hinnangu kriteeriumina oma isikliku maitse? Nende ja taoliste küsimuste üle tasuks kõnelda ja kirjutada.

Kauneima mälestusena tõin kongressilt kaasa kõnepuldilt kõlanud lause «Kriitik on kirjaniku sõber.» See sobis kontrastina nii hästi meeldejäänud karikatuuriga «Krokodillist» (aastat kuus tagasi): laval seisab kriitikute koor, kõigil nuiad löögivalmis käes. Nende ees koorijuht, juhtiv kriitik, samuti nui püsti käes, et alustada laulu «Эй товарищи, ухнем!» Muidugi ei püstitatud kongressil mingit leebuse loosungit kriitika kohta. Esitati ka rangeid etteheiteid nii loovatele kirjanikkudele kui ka arvustajatele. Kuid kordagi ei kuuldunud sõnadest läbi halvustavat või iroonilist, mahategevat tooni. Kõneldi sõbrana, sooviga aidata ja parandada. Ranguses kõlas pigemini mure luuletaja pärast, siiras soov teda aidata. Arvan, et selles avaldus meie tänapäeva kriitika terve tuum.

Sääraseid väikemuljeid võiks tuua veel hulganisti, ent lubatagu ruumi säästmiseks piirduda ainult tooduga.

Dots. *V. ALTTOA,*
EN Kirjanike Liidu liige

VELLY VEREV

PÜHAJÄRVELE

Su kaldad kutsuvad mind puhkeviivul,
kui hämarus ju laotub pehmeil tiivul.
Mäenõlva mööda siis su juurde lähen,
öö süütab taevas esimese tähe.

Sa mind ei võlu, veetlev Pühajärv,
liig tujukas sa, muutlik vete värv.
Liig magusad su metsas kulmukaared,
idüllilised liiati su saared.
Ning kuigi veed sul sageli on tüüned,
mul näib, et sul on saagiahned küüned

kui edevana kahistad sa roos.
Sa kahtlemata oled Eeva-soost.
Kuid sa ei ole mingi süütu neitsi,
vaid paljudele püüniseid sa heitsid.
Sa kadedana inimõnne vaagid,
lööd tuulevaiksel päeval ümber paadid

ja tihti neil, kes äsja rõõmsalt koos,
säng viimane su salalikus voos.
Mul petlikuna tundub ka su hardus,
veed loojangul kui liikumatuks tardund.
Et lainetel su rüpes liigne priius,
su nimi sinu loomusega riius.

Sind vaatlema kui unustangi end,
mul mõtetes on Peipsi, sinu vend.
Sul puudub tema avarus ja tuuled,
seepärast kiidusõnu mult ei kuule.
Ja siiski sulle sooje pilke heitsin —
on sinuski ju piisakene Peipsit.

Vihma sadas, sest oli sügisene aeg, ja see vihm polnud rasket ja tugev nagu sügisõistel rajuiilidel, vaid peen ja tüütav kui viimane lehepuru raagumas puudelt. Ma käisin juba paar tundi sihitult mööda tänavaid, jalad hakkasid väsima ja püksi teravad viigid kadusid iga uue sammuga. Märg riie liibus külmalt vastu jalgu ning võttis võbisema kogu keha. Vihma aga tibas, tibas, tibas. Raskena ja liimendavana jäi ta näole, võttis selle kihelema. Mütsilt tilkusid krae vahele üksikud piisad, suured ja kõrvetavad nagu koidueelne külm.

Ma tahtsin end soojendada. Läksin sööklasse. Kuivatasin pintsakukäisega kihelevat nägu ja libistasin kammi pulstunud juustesse. Soe oli, ja köögi poolt tuli auru, lämbunud õhku ning mitmesuguste kõrvalmaitsetega segunenud suitsu.

Noor ettekandja ulatas menüü ja läks kiiresti järgmise laua juurde. Ma tundsin, et ta lähedus andis mulle sooja. Ning ma vist nihelesin oma toolil.

Ja alles seejärel jõudsin ma vaadata oma naabrit. Andsin talle umbes kakskümmend aastat või pisut üle selle. Ta sõi suure välise rahuga, tõstes lusikat suu juurde ja tagasi mõõdetud ning kaalutud liigutustega, ja luges lauale asetatud ajalehte. Ma kadestasin puhtaid hambaid, mis ilustasid ta väheütlevat nägu ning esimest arglikku mure- või mõttekurdu, mis küll rikkus selle noormehe lapselikku laupa, kuid sobis suurepäraselt kokku ta enesekindla lõuaga. Tahtsin kohata ta pilku, kuid ta vaatas must mööda.

Nii ma istusin, vaadates ta hoolega kammitud juukseid ning kurgualust nööpi, mis lipsu alt poolenisti paistis. Ja mida enam ma teda silmitsesin, seda vähem ma leidsin temas uut.

KARTULIKOTLET

ÜLO TUULIK

Ettekandja, umbes minuvanune neiu, asetas lauale kartulid, taldriku kotletiga, ning kui lusikad ja kahvlid pisut rohkem kõlisesid, ta kohmetas, nagu see noortele inimestele on omane.

Tänasin peanoogutusega. Mu naaber tõstis oma valged silmad ning vaatas mulle otsa. Ma ei teadnud, mida ta mõtles.

«Teie omad?» näitas ta lõpuks kartuleile.

«Ei!»

«Miks?»

«Kuidas, «miks?»»

«Noh, kelle nad siis on, kui teie omad ei ole.»

«Ei ole, minu nad ei ole. Minul on ainult kotlet ja magustoit.»

«Nojah, aga minul oli kartulikotlet.»

Võtsin kahvli ja hakkasin sööma. Tundsin, kuidas ta kaks silma mu kukalt närivad, aga ma ei tõstnud pilku. Ta oleks arvatavasti uuesti küsinud, kas kartulid on minu omad.

«Minul kartuleid ei olnud,» pöördus ta ettekandja poole, kui see lähemale tuli. «Oli kartulikotlet.»

«Ei, minu arvates tellisite te ikkagi kartulid,» vastas neiu ja punastas.

«Mitte sugugi! Arve oli viis rubla, eks olnud? Sellest supp oli üks rubla ja kolmkümmend kopikat, lihakotlet kolm rubla, ja kartulikotlet üks rubla ja seitsekümmend kopikat.»

Et asi veenvam oleks, sirutas ta vasaku käe peaaegu kandikule ja koolutas mõnuga oma pikki sõrmi.

«Kõik,» ütles ta lõpuks. «Magustoitu ei olnud.»

«Ma vaatan tšekkidelt,» punastas neiu uuest.

«Jah, palun.»

Kõrvallauas hakkas elatanud raudteelane heasüdamlikult naerma ning ütles midagi oma naabrile. Siis naersid mõlemad ja mu naaber koolutas närviliselt oma sõrmi.

Ettekandja tuli tagasi.

Ei, tšekid on teil kartulite peale.»

«Ah nii... Aga arve oli ju viis rubla. Sellest lihakotlet kolm rubla, supp rubla kolmkümmend ja siis veel ... seesamane kartulikotlet.»

Ta vasak küünarnukk, millele oli kleepunud tükk leiba, tõusis jälle üpris neiu näo lähedale, ning ta lappis endise külmusega ja ükskõikselt oma kolm mustade küünealustega sõrme kokku.

«Miks peaksin ma seda sööma, mida ma ei tellinud,» küsis ta. «Mina tellisin supi, kotleti .., nojah, ma rääkisin juba teile, mis tellisin. Ja paluksin teid — pisut kiiremini teenindada, mul on aega väga vähe.»

Ta pani oma kümme pikka ja värisevat sõrme lauale ja vaatas rahuldatult ringi.

Noor neiu ei öelnud midagi. Ta võttis naaberlaualt arve ja läks kööki.

Mees heitis mulle pooliku pilgu, aga ütles jälle rohkem endale kui minule:

«Väga aeglaselt teenindatakse.» Ja lisas lõppu väga selgelt, peaaegu tähthaaval häältdatuna:

«Ku-r-a-t.»

Ma noogutasin, kuid ei vastanud. Keerasin oma pilgu kõrvale ja vaatasin, kuidas mööda ta kulunud küünarnukki ronis kärbes. Ning sööklas tundus korraga unine. Mööda klaasi voolas vihmgi endise rahuga: mitte pideva voona, nagu sooviks ta pesta mu naabri musti küüsi.

SILVI KIVIOJA

Oi, oraator...

Oi, oraator (kui sa oled),
ära lilli puista.
Neid ma ise otsin nurmedelt.

Oi, oraator (kui sa oled),
parem silmad anna,
et ma näeksin libedamaid kive
salaliku metsajärve põhjas.
Et mu meel ei härduks
igast tühjast piisast,
mida räästast nutab
sulav purik.
Et ma muret näeksin kehvas
kambris,
lagund tare mustund seinte
vahel.

* * *

LEHTE HAINSALU

Laulu lepa alt ei leita

Laulu lepa alt ei leita.

Laul võib endas palju peita,
sest ta suitsutares sündis,
rukkivihus rehe all,
sirgus suureks masinal,
mis me ühispõldu kündis.

Laulu lepa alt ei leita.
Pole meil siis ette heita,
et on leelotajad uhked —
helisema laul ei puhke
esimese palve peale.
Kui sa kannatada kärsid,
välejalgsed regivärsid
voolavad siis palumata.
Vapralt ootama end seame.

Setu naised tulid loolt.
Varsti kostab küla poolt
igatsevat rahvaviisi.
Raske sõlg neil särgi katab,
hõberahad kümneviisi
kõrgel rinnal kumavad.
Kirjadega linik peas,
astuvad nad hanereas
väärikalt kui jumalad
üle laia lävepaku.

Ahetava koidu hakul
pikka kustuvad kõik tähed.
Pole näinud ühtki, kes see
ütleks: «Setu laul ei lähe
südametest südamesse.»
Küll on rütme, küll on hoogu!
Kuulajaid kui pilliroogu
iilinguna läbib rõõm.
Kui sul ainult kärme käsi
sõnu märkimast ei väsi!

Liikvat tubli mehesõõm
keelekasteks maitseb hea.
Selle kange kraami puhul
kaotand mitte mingil juhul
naiste koor ei ole pead.
Ei tee keegi, tõstes kruusi,
nägu kibe-kibedat,
ainult viise, vanu, uusi,
veereb imelibedalt.

Lausa imestada andis.
On see mõni silmapettus?
Ollakse ju meie kandis
selles suhtes rangemad!

See-eest laulikud on Setus
tööst ja meestest kangemad!

Mõningaid muljeid ja mõtteid

Koos 1958. aastaga on läinud minevikku ka eesti nõukogude kirjanike suur kokkutulek ja ülevaatus. Lubatagu siiski teha mõned tagasivaated neile kolmele detsembripäevale, mis allakirjutanule on mällu jäänud möödunud aasta meeldejäävamate päevadena.

... 18. detsembri hommik. Läbi pimeduse ja lumelörtsi rühivad üles Toompeale meie vanad ja noored kirjanikud ning kirjandusteadlased, kõik need õnnelikud, kellel on kutse taskus. Kahju, et neid kutseid ja kutseomanikke siiski nii vähe sai olla: miks ei toimunud kongress «Estonias». Kirjanike Liidus tormas mulle vastu ärritunud ja pahane naiskodanik, võib-olla viimane nende inimeste pikast reast, kes kongressieelseil päevil Kirjanike Liidust ilma kutseta lahkusid.

Kolm päeva olid Ülemnõukogu istungitesaal ja selle avarad kuluaarid täidetud kirjandusrahva asjalikest kõnelustest ja elavast sagimisest. Ei antud rahu kirjanduse ja ajakirjanduse müügilaudade taga seisjaile. Kannatlikult jälgisid oma ohvreid noored autogrammikütid. Aina käepigistused, tervitused, kohtumised. Ajakirjanduse ja kirjastuse esindajad sõlmivad «äritehinguid» oma kaastöölistega. Kõikjal käivad kuluaarijutud, mis jäävad kahjuks avaldamata. Räägivad need, kes saalis sõna ei saa, ja need, kellel kõnetoolis 20 min. jooksul midagi rääkimata jäi.

Kongressitöö oli pingeline, raskem kui võis arvata. Poolteist tundi kuulamist, 15 min. vaheaega — nii möödusid need 17 tundi, mis ühtekokku kulusid aruannetele ja sõnavõttudele.

Räägiti palju huvitavat ja vajalikku, kurba ja lõbusat, kiitvat ja kriitilist. Räägiti kahjuks ka paljugi üldtuntut ning ebavajalikku, mis röövis mõneltki esinemisvõimaluse, sest viimasel päeval tekkis terav ajapuudus.

Probleem, millest kõige rohkem räägiti, oli kaasaja kujutamine. Kirjandusliik, mida kõige rohkem puudutati, oli lüürika. Asutus, keda kõige rohkem kritiseeriti, oli Tallinna kinostuudio. Teos, millest kõige rohkem räägiti, oli J. Krossi «Söerikastaja». Kriitik, keda kõige rohkem kritiseeriti, oli Oskar Kruus. Kirjanik, kelle esinemist oli kõige lõbusam kuulata, oli Aadu Hint.

Meie tuntud kirjanduskriitik Olev Jõgi ütles, et kongress pole teelahe meie kirjanduses. Tõepoolest, meie kirjanduse põhiprintsiibid ja arengusuunad on praegu samad, mis enne kongressi. Siiski oli see 3-päevane suur kõnelus vajalik ning kasulik.

Anti vajalik vastulöök kodanikulüürika kompromiteerimisele ning direktiiv tulevikuks sel alal: meil on vaja head, kunstiväärtuslikku ja emotsionaalset kaasaja hingusest kantud lüürikat (nii ühiskondlikel kui intiimseil teemadel). Meie kaasaja kujutamise nõue jäi kõlama muidugi ka proosa ja dramaturgia suhtes. Kahjuks tehti ka mõningaid vulgariseerivaid liialdusi selles küsimuses: jõuti välja «kaasaegse kassi» ja «kaasaegse koera» juurde mudilasluules (H. Pukk)!

Kongressil toodi päevavalgele ja naelutati kinni mitmed häbiväärsed lood Tallinna kinostuudio tööpraktikas, mis on seni pidurdanud uute eesti filmide loomist Jakobsoni, Hindi ja Rummo stsenaariumide põhjal. Loodame, et kriitikast on kasu.

J. Krossi «Söerikastajat» hinnati «valdavas osas hea koguna». Rohkemat ei saagi öelda raamatust, mis sisaldab 17 a. loomingu erinevaid ladestusi. Kuid J. Krossi viimaste aastate luule üldsuund, tema eruditsiooni ja riimide sära, filosoofi-

(Järg 4. lk.)

SUUSKADELE!

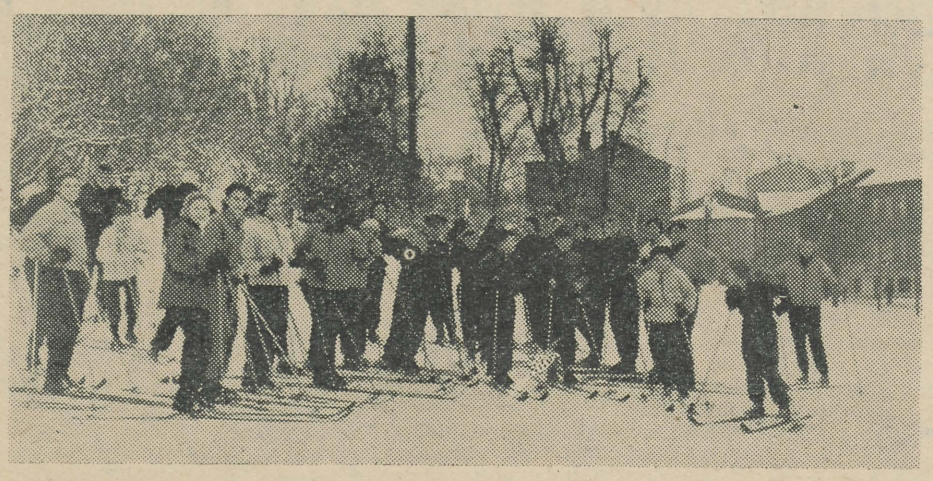

Diplomitööde õigeaegsest laekumisest

Ajaloo-Keeleteaduskonnas on diplomitöö õigeaegne esitamine tekitanud nii mõnelegi üliõpilasele kevadsemestril tõsist muret. Olgu sellepärast alamal mõne sõnaga peatutud sellel küsimusel.

Diplomitöö edukas koostamine sõltub ühelt poolt töö otstarbekohasest juhendamisest kateedris, teiselt poolt aga veelgi suuremal määral üliõpilaste püüdlikkusest ja suhtumisest oma ülesannetesse.

Et diplomitöö teemaks on tavaliselt küsimus, mis nõuab ulatusliku materjali läbitöötamist, siis on Ajaloo-Keeleteaduskonna kateedrites tööd püütud nii korraldada, et diplomitöö teema valitakse üliõpilase poolt juba IV kursusel. Niisugusel korral moodustab IV kursusel tehtav kursustöö ühe osa diplomitööst, mida V kursusel jätkatakse. Seega on üliõpilasel põhijoontes need küsimused juba tuttavad, millede piirkonnas ta V kursusel edasi töötab. Ühtlasi saab üliõpilane sel korral nii menetluskui pedagoogilisel praktikal olles oma töö jaoks täiendavat materjali koguda.

Hoopis raskem on diplomitöö koostamine, kui mõnesugustel põhjustel diplomitöö teema tuleb alles V kursusel valida. Sel korral on vaja eriti pingutada, et juba sügissemestril vastavast probleemist materjali põhjal mingit ülevaadet saada. Igal juhul peab enne talvisele õppetöövaheajale minekut igale V kursuse üliõpilasele selge olema, missugustele küsimustele peab vastuse andma koostatav töö, missugused on tööks kasutatavad materjalid, kuidas tööd kirjutada.

Et diplomitöö peab põhiliselt valmima kevadsemestril, ajavahemikus veebruarist aprilli lõpuni, siis tuleb seda aega üliõpilastel eriti ratsionaalselt kasutada. Sellepärast on tingimata vajalik, et juba kevadsemestri esimestel tööpäevadel diplomandid ühes oma juhendajatega kokku tuleksid ja üliõpilase poolt esitatava diplomitöö üksikasjalise kava põhjalikult läbi arutleksid. Ühtlasi tuleb koostada ka ajaline graafik, millest selgub, missuguseks tähtajaks valmib üks või teine peatükk tööst. Nagu kogemused näitavad, on seesuguse graafiku koostamine hädavajalik, ja seda isegi sel korral, kui sõltuvalt kogutavast ainestikust töö käigus esialgselt kavatsetud plaani mõnevõrra muuta tuleb.

Kui on üksikasjaliselt läbi arutletud diplomitöö ülesehitus, metoodiline külg, kirjandus, materjalikogud jne., siis järgneb süstemaatiline ja sihikindel töö antud teema puhul esinevate küsimuste lahendamiseks. Seejuures on seda parem, mida tihedam on kontakt diplomandi ja juhendaja vahel. Tuleb pidada otstarbekohaseks, et vähemalt üks kord nädalas teataval kindlaksmääratud ajal üliõpilane tuleb juhendaja juurde konsultatsioonile, andes aru oma töö käigust ja püüdes leida lahendust tekkinud küsimustele.

Ei tohi aga seejuures unustada, et diplomitöö on ikkagi eelkõige üliõpilase iseseisva uurimistöö vili. Sellepärast ei tohi üliõpilane loota, et juhendaja talle töö tulemused ette dikteerib. Diplomitöö on seda parem, mida kauemini ja püsivamalt selle juures töötatakse, mida suurema innuga ja täpsemalt materjali kogutakse, mida sügavamat huvi tuntakse oma töö vastu. Kui materjali kogumist teostatakse pikema aja jooksul, kui allikad töötatakse põhjalikult läbi, kui hoolikalt püütakse kasutada iga vähimatki asja juurde kuuluvat fakti, kui üksikute töö osade vormistamist ei jäeta viimasele minutile — siis ei ole karta, et töö ei valmi tähtajaks.

Töö koostamisel tuleb taotleda, et kõik vajalik materjal oleks läbi töötatud juba semestri esimesel poolel, s. o. veebruaris ja märtsi algusnädalatel. Töö kirjutamine peab olema lõpetatud hiljemalt aprilli keskpaiku. Ümberkirjutamiseks tuleb reserveerida vähemalt 10 päeva. Tööd peavad lõplikult vormistatult valmima umbes 25. aprilli paiku, et need võiksid juba mai algul tulla kaitsmisele.

Prof. A. KASK

Õigusteaduskonna III kursuse üliõpilased on organiseerinud käesoleval aastal juba 5 ühiskülastust RT «Vanemuisesse». Viimaseks etenduseks, mida vaadati koos, oli Tammlaane «Valge lagendik».

Teadusliku kaadri kasvatamisest

(Algus 2. lk.)

det pidada ja suunata õigesti ta tööd ja tegevust vastava aja vältel. Võiks talle anda lahendada isegi mõni vähemulatuslik teema, mis stimuleeriks edasisele teaduslikule tööle.

Assistendi kandidaadi valik peab toimuma konkursi põhimõttel. Seejuures tuleb arvestada kandidaadi dialektilise materialismi põhialuste tundmist ja ideelis-poliitilist kasvatust. Eelistada tuleks neid kandidaate, kes valdavad võõrkeeli, kuna neile on originaalis kättesaadav ka väliskirjandus.

Juhul kui assistent ei ole kahe aasta vältel üles näidanud küllalt aktiivsust teaduslikus töös, tuleb ta asendada teise kandidaadiga.

Kliinilise kateedri assistendid peavad tingimata kaasa töötama praktiliselt kliinikus, et rikastuda kogemustega ja süveneda oma erialasse.

Ühe assistendi koha juurdetulekuga kateedritesse eriala spetsialistide ettevalmistamise ülesandel süveneks veelgi kateedrite pedagoogiline töö ja kasvaks nende teaduslik produktsioon.

VÕISTLUSTÖÖ

TÕUSIKU TEESID

V. RAAMATUKOGUS.

Kataloogikasti jätan lauale.

Lugemissaali registreerimisraamatusse end sisse ei kirjuta (sest selle eest ei karistata). Väldin teadlikkuse ülesnäitamist.

Ajalehed jätan korrapäratusse järjestamatusse, viskan ükskõikselt ja hooletult riiulile.

Pääsen ajalukku (kuigi vandaalina!), mind meenutavad paljud (kuigi vihates), kui leiavad minu tehtud väljalõikeid vanades ajalehtedes ja raamatutes.

VI EKSAMIL

Enne eksamit küsin õppejõult mõned küsimused (mitte väga rumalad) aine kohta.

Tervitan õppejõudu sügava kummarduse ja naeratusega.

Eksamil spikerdamine ja loengult puudumine on kangelasteod, millega hiilgamiseks ei jäta võimalusi kasutamata.

Vastamisel loen miimikast, millal vastupidist väita.

Pärast eksamit lakkan õppejõudu tervitamast. Hakkan pooleldi mööda vaatama, nagu oleks tuttav, keda ei suuda meenutada. Ega see raske polegi, sest tema vaatab pärast eksamit samuti pooleldi mööda, sest mina pole esimene, kes lakkab nüüd tervitamast.

LÕPPSÕNA

Sain lugejailt küsimuse: «Miks oled selline?»

Vastan.

Olen tavaline noor, tulin keskkoolist otse ülikooli. Keskkoolis pidin olema kella 22-ks kodus, ei tohtinud juukseid lokkida, värvida jne., kõik asjad olid kas «lubatud» või «keelatud». Ülikooli astumisega toimus suur kvalitatiivne muutus: kadusid kooli ja kodu kitsendused.

Olen üliõpilane! Väljavalitu! Siin on nii palju vabadusi, saan aru, et midagi peab teisiti olema kui enne. Kuidas, ei tea isegi. Kas on siis ime, et käitun teisiti kui kodus: heidan loengult tuldud rõivastega voodisse, lähen restorani stipipäeva pühitsema, püüan rõivastuses, kõnes ja käitumises originaalitseda, kõigele vilistada.

Teate isegi, et ma käituksin teisiti, kui oleksin juba kultuurne, sisemiselt rikas inimene. Selliseks saada on aga raske. Alati ise ei saagi aru, et midagi jääb vajaka või et kaldud äärmustesse. Ja ega siin, ülikoolis, seda keegi sulle mõista ka ei anna (kuni lugu ei lõhna personaalküsimuse või eksmatrikuleerimise järgi). Õppejõud, kursuse juhendaja ja kursusekaaslased vist arvavad, et ma meelega tahan olla niisugune, et selline käitumine on paratamatult omane mõnele noorema generatsiooni liikmele, et olen parandamatu.

Kuid seda ma pole! Viimasel kursusel olen esimestest kursustest palju kultuursem. Kahju on vaid kaotatud ajast. Teiste abiga oleksin varem neist kasvuraskustest üle saanud ja ülikoolist rohkem kultuuri kaasa võtnud.

Võib-olla mõni, kes tahaks aidata, pole mind siiani ära tundnud. Peate mulle järele tulema, sest praegu väljun. Uks mu järel teeb valju plärtsu.

Kas te kuulsite seda?

Tuleks keegi ja ütleks, et kultuurse inimese järel uksed sulguvad vaikselt!

Kas tuleb keegi?!

«TÕUSIK»

Õpikute soetamise väljavaateid

(Algus 2. lk.)

tatud nimetuse suhtes on küsimus esialgu veel lahtine, samuti vajavad mõned põhimõtteliselt aktsepteeritud nimetused edasist täpsustamist (tähtaegade, poognate arvu jm. suhtes) ning kooskõlastamist kirjastusega. Lepiti ka kokku, et 1959.—1961. a. kirjastamisele tulevate õpikute kohta sõlmitakse lepingud kohe, milleks ülikooli kateedrid saadavad vastavad andmed kirjastusele otseselt, kuna 1962.—1965. a. ilmuvate õpikute suhtes lepingute sõlmimine toimub järkjärgult. Ainult ühe plaanis esineva nimetuse kohta (prof. P. Ariste, Läänemere keelte võrdlev-ajaloolise grammatika, I osa, Foneetika) oli, nagu selgus, leping sõlmitud märksa varem, juba mitme aasta eest, ja autor andis seega nüüd ülikooli plaani jaoks uue tähtaja (31. dets. 1958). Kõik teised nimetused on, niipalju kui teada, esitatud kirjastamiseks esmakordselt (mõned üksikud ka varem ilmunud õpikute kordustrükkidena). Kui palju oli 1958. a. lõpuks sõlmitud õpikute kirjastamise lepinguid perspektiivplaani alusel, pole allakirjutanul praegu täpselt teada, kuid igatahes ulatub nende arv üle 20.

Märgitagu veel, et m. a. oktoobris esitasid Eesti NSV kolm kõrgemat õppeasutust TRÜ algatusel Eesti NSV Ministrite Nõukogule taotluse luua võimalused kõrgema kooli õpikute kirjastamiseks sellise arvestusega, et nende tiraažide realiseerimine toimuks mitte ½—1 aasta jooksul (nagu see raamatutoodangu suhtes on üldiselt nõutav), vaid pikema perioodi (3—4 aasta) vältel. Pikema müügiaja kehtestamine võimaldaks kirjastada ka spetsiaalsemate distsiplliinide õpikuid, millede tiraažide läbimüük ühe aasta kestel pole mõeldav. Teisest küljest — ja see on samavõrra tähtis — saaks sel korral, kui õpikuid jätkub pikemaaegseks müügiks, varustada nendega üliõpilasi pidevalt. Et see nõue kajastub ka äsja vastuvõetud seaduses haridussüsteemi edasiarendamise kohta, tohiks loota, et kõrgemate õppeasutuste taotlus rahuldatakse.

Lähemail aastail jääb ülalkäsitletud perspektiivplaan ülikoolis õpikute soetamise alal tehtava töö aluseks. See ei tähenda muidugi, et seda plaani ei saaks vastavalt esilekerkivaile vajadustele muuta või täiendada. Mõned täiendused (näit. Majandusteaduskonna õpikute osas) on juba üsna peatselt tarvilikud. Ka on üksikud kateedrid veidi kergekäeliselt suhtunud plaaniandmete esitamisse, mistõttu mõnede käsikirjade (näit. eesti keele teadusliku grammatika) valmimise tähtajad osutusid ebareaalseiks ja neid tuli pikendada. Peab ühtlasi tähendama, et kuigi kõiki asjaomaseid kateedreid informeeriti sügisel (osalt juba suvel) lepingute sõlmimise vajadusest, viivitavad mõned kateedrid praeguseni andmete saatmisega kirjastusele, mistõttu puuduvad ka lepingud. Lepingud on aga tarvilikud, sest need kohustavad ja stimuleerivad mõlemat lepinguosalist — autoreid ja kirjastust, asetavad seega õpikute valmimise küsimuse igal antud juhul reaalsele pinnale.

Õpikute perspektiivplaani täitmine nõuab edaspidi senisest kindlamat korda. Autorid pidagu rangelt kinni tähtaegadest, käsikirjad valmigu sellise arvestusega, et piisaks aega nende retsenseerimiseks ja teaduskondade õpetatud nõukogudes õpikuks kinnitamiseks, käsikirjade vormistus vastaku kirjastuse poolt esitatavaile nõudeile jne. Kõigil teaduskondadel oleks kasulik juba lähemal ajal perspektiivplaan veelkordselt põhjalikult läbi kaaluda ja selles leiduvad lüngad kõrvaldada uute nimetuste juurdelisamise teel, nii et 5—6 aasta pärast üliõpilastel oleks kasutada õpikud kõigis põhilistes ülikoolis õpetatavais distsiplliinides. Kui iga õpiku kirjastamise üksikküsimustes oleksid otseses ühenduses kirjastusega ülikooli kateedrid, peaksid perspektiivplaani täiendamise ja muutmise küsimused, samuti plaani täitmise kontrollimine ja vastava registri pidamine kuuluma rektoraadi kompetentsi. Käsikirjade valmimise kiirendamiseks tuleks julgemini rakendada autorikollektiive üksikautorite asemel, samuti võimaldada õpikute koostamist kateedri teadusliku töö plaani raamides.

Ülikoolil on mõningaid pretensioone ka Eesti Riiklikule Kirjastusele. Tunnustusväärselt on kirjastus sõlminud senini juba umbes 40 ülikooli õpikute kirjastamise lepingut; neile järgneb loodetavasti veel rida lepinguid kooskõlastatud ja edaspidi kooskõlastatavate nimetuste kohta. See on kõigiti loomulik, sest ülikooli õpikute kirjastamisega teenindab kirjastus mitte ainult ülikooli, vaid suurel määral ka laiemat üldsust. Ent leping moodustab vaid esimese faasi õpiku valmimise käigus. Ülikooli seisukohalt on tähtis õpiku ilmumine trükist võimalikult kiiresti pärast selle käsikirja üleandmist kirjastusele. Näib aga, et kirjastus seda nõuet küllaldaselt ei arvesta: 1958. a. sisaldas Eesti Riikliku Kirjastuse temaatiline plaan kõigest kaks TRÜ poolt esitatud õpikut (Artamonov ja Graždanskaja, XVIII sajandi väliskirjanduse õpiku tõlke ja autorikollektiivi koostatud füüsika üldkursuse I) ja neistki ei ilmunud kumbki trükist. Seejuures rändab füüsika üldkursuse käsikiri juba mõnda aastat, ilma et senini oleks selle ladumiselegi asutud. Kõrgemate koolide õpikute käsikirjade töötlemise tsükkel kirjastuses peab tunduvalt lühenema, samuti on tungivalt vaja kiirendada õpikute tootmise protsessi trükikodades. Loodame, et algav 1959. aasta toob nendelgi aladel tunduva pöörde paremuse poole.

Lõpuks mõni sõna muude teoste kohta, mis pole küll õpikud sõna otseses mõttes, kuid millede kui õppevahendite kirjastamine on ülikooli huvides tarvilik. Siia kuuluvad mitmesugused abi- ja käsiraamatud, sõnastikud, teatmeteosed jne. TRÜ poolt esitati kirjastusele ka selliste teoste plaan, mis hõlmab 22 nimetust. Selleski osas peaksid mitte ainult ülikooli, vaid ka laiema üldsuse huvides uued ettepanekud olema teretulnud.

Mõningaid muljeid ja mõtteid

(3. lk. järg)

line kallak jm. väärtused leidsid põhjendatult tunnustust. Lahendamata jäi allteksti probleem. Eks alltekstid põhjustanudki selle «uduse keerutamise» Krossi ümber, millest rääkis Smuul. Tundus mingit umbusku ja pooleitavat suhtumist alltekstidesse. See ei ole õige. Kui alltekstid on kirjutatud õige poliitilise ortograafiaga, nagu J. Kross oma sõnavõtus ise õigeks pidas, siis on kõik korras. Ka siin tuleb arvestada kirjaniku kalduvusi ja omapära.

Meie kriitikale heideti ette kohatist irisemist ja otsest kirjaniku mõnitamist (Treier). «Kriitik olgu kirjaniku sõber!» ütles Remmelgas. Valus küsimus on endiselt eri seisukohtade ja arvamuste rohkus. Ei tohi unustada, et ka parteilistel seisukohtadel seistes on meil kirjanduses ja elus paljugi vaielda ja võidelda.

M. KAHU

MATKASPORTLASED!

Neil päevil toimus ÜSK-i matkaspordisektsiooni juhatuse koosolek, kus arutati eelseisvaid tööülesandeid. Otsustati kokku kutsuda sektsiooni üldkoosolek 12. I 59. a. kell 20 aud. nr. 3., kus arutatakse ka 1959. a. tegevuskava. Samas toimub ka Vellavere talvelaagrist osa võtta soovijate registreerimine. Laager toimub talvisel õppevaheajal 8. II—15. II 1959. a.

R. LEET,
ÜSK-i matkaspordisektsiooni juhatuse liige

Toimetaja J. FELDBACH

MB 00419 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 26

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 2 (389) Reedel, 16. jaanuaril 1959. a. XII aastakäik

Komsomolitöö aktiivsemaks!

Ülikooli komsomoliorganisatsioon on Tartus üks suuremaid ja tugevamaid — komsomoli ridadesse kuulub üle poole üliõpilaskonnast.

On ilmne, et sellega on seletatav ka kogu üliõpilaskonna aktiivne osavõtt üleülikoolilistest üritustest, nagu ülikooli staadioni ja ühiselamu ehitamine, osavõtt viljakoristamisest uudismaadel ja vabariigi kolhooside põldudel jm.

Kuid pilku tagasi heites ülikooli elule möödunud semestril ei saa konstateerimata jätta loidust komsomoli siseorganisatsioonilises ja üliõpilaspere poliitilises kasvatustöös. Mõni kuu tagasi tähistas Nõukogudemaa noorus kommunistliku noorsooühingu loomise 40. aastapäeva. Ei saa kuidagi leppida selle leige osavõtuga, mis sai osaks pidulikule koosolekule aulas ja ülelinnalisele miitingule. Ülikooli komsomoliorganisatsioon ei osanud oma juubelipäevi kasutada vahendina aktiivsuse uue tõusu organiseerimiseks. On vaieldamatu, et komsomoligrupid kursustel ja rühmades ei teinud kõik komsomolitöö tähtsuse selgitamiseks, organisatsiooni ridade täiendamiseks.

Kommunistlikud noored on meie noorsoo aktiivsem, teadlikum ja organiseeritum osa, tema eesrindlik väesalk ja sellepärast võime ning peame meie esitama üha uusi, tõsisemaid ülesandeid, mida täites tugevneks organisatsioon, suureneks monoliitsus, kasvaks iga kommunistlik noor.

Ülikooli elu praktikas on üliõpilaskonnale tervikuna ja komsomoliorganisatsioonile eriti usaldatud kunstilise isetegevuse suunamine, üliõpilaste stipendiumide küsimus, ühiselamute sisekorra parandamine jms. Kuid ülikoolis toimuv põhiline töö — õppetöö — pole seni komsomolitöö põhiküsimuseks kujunenud. Kursuste komsomoligrupid ei tunne küllaldasel määral vastutust kogu kursuse õppedistsipliini eest, üliõpilaste töössesuhtumise ja töötulemuste eest. Mõnel kursusel, kus hooldajad õppejõud pööravad komsomoligrupi tähelepanu väärnähetele, mis tuleb kõrvaldada, püüavad kommunistlikud noored siiski nendest mööda hiilida, nende lahendamist teiste kaela veeretada.

Oleme astunud oma arengu uude etappi — kommunismi ülesehitamise ajajärku. Elu ise kohustab, elu ise seab meie ette uusi ülesandeid. Tänapäev nõuab ka kommunistlike noorte organisatsioonilt, igalt kommunistlikult noorelt senisest aktiivsemat osavõttu elust, võitlevat hoiakut väärnähete ja pahede vastu, leppimatust selle vastu, mis on vana ja iganenu.

Ülikooli komsomoliorganisatsioonis on üles kerkinud küsimus kommunistlike noorte organisatsiooni autoriteedist. Seda suudab ta saavutada mitte elu passiivse pealtvaatajana, vaid aktiivse ehitajana, loojana, võitlejana.

Meil on tulemusi Arstiteaduskonna kehakultuuriosakonna komsomoliorganisatsiooni töös. On uusi, väga huvitavaid otsinguid kommunistlike noorte aktiviseerimise alal Õigusteaduskonnas ja raviosakonna esimesel kursusel, on seda kahtlemata mujalgi. Need saavutused vajavad analüüsimist ja igakülgset toetamist ning propageerimist.

Tehes kokkuvõtteid komsomoli tööst esimese semestri vältel tuleb edasi arendada kõike seda väärtuslikku, mis on töös saavutatud ning jõuda selleni, et komsomoliorganisatsioon omandaks meie õppiva noorsoo juhi koha.

TALV KÄÄRIKUL. Joh. Miku fotoetüüd

VÕISTLUSTÖÖ

„RAKETT"

Andes ruumi,
end laiali nihutas
Linnutee
piklik tähtede kett —
mõtte kiirusel
taevasse kihutas
maakera kuuendikult
rakett.

Kosmost läbis ta
tulise kiirena;
temalt soojust sai
maailmaruum.
Aga soojendas südameid
kiiremalt
uhkustunne meil —
puhas ja kuum.

Meie, kakssada miljonit
tervikus,
tema loojateks
kutsume end.
Kahelt miljardilt sõbraltki
tervitust
sai me mõistuse — tehnika
lend.

Meil on õigus nii tööks
kui ka puhkuseks.
Meie elu —
see räägib me tööst.
Meil on alus
ka teenitud uhkuseks —
me rakett,
mille võidukas sööst
läbi Kosmose,
kaugusse mähitu,
rajab homsesse elusse
teid
ja kui piiritu mõistuse
tähistus
kannab Marsile
kunagi meid.

Märgusõna «STUR»

Muljeid pedagoogika ajaloo eksamilt

Kaugõppe pedagoogiline instituut on omapäraseks lüliks TRÜ süsteemis. Mainitud instituudi üliõpilased on lõpetanud õpetajate instituudi ja omandavad ülikooli juures kõrgema hariduse pedagoogiliste instituutide õppeplaani ja programmide alusel, kusjuures õpetajate instituudis sooritatud eksamid võetakse arvesse. Nii näiteks sooritasid nad pedagoogika eksami õpetajate instituudis, pedagoogika ajalugu aga tuleb neil õppida ülikooli juures.

Käesoleval kaugõppe sessioonil on pedagoogika ajaloo eksami õiendanud enam kui paarsada kaugõppe pedagoogilise instituudi üliõpilast. Enamik nendest on materjali omandanud hästi ja oskab seda seostada oleviku sündmustega. Rääkides Marxi ja Engelsi pedagoogilistest ideedest toovad nad esile töökasvatuse osa marksistlikus pedagoogikas ja näitavad, kuidas töökasvatust teostati A. Makarenko kasvatusasutustes ning mida kavatsetakse praegu selles suunas ette võtta. Enamik vastajatest on tähelepanelikult jälginud äsjast diskussiooni koolikorralduse küsimustes.

Huvitav on märkida, et paljudele vastajatele valmistab raskusi kodanliku kooli ja kodanliku pedagoogika klassiolemuse lahtimõtestamine. Ka nõukogude kooli osa proletariaadi diktatuuri teostamisel ei ole kõikidele vastajatele selge. Partei ja valitsuse üksikuid otsuseid kooli kohta tuntakse suhteliselt hästi, raskusi valmistab aga nende seostamine nõukogude kooli tegelikkusega vastaval ajastul. Partei programmi rahvahariduse alal tuntakse üldiselt hästi, kuid selle sissejuhatavast osast, kus määratakse kindlaks nõukogude kooli klassiline olemus, ei osata teha vajalikke järeldusi.

Üksikute pedagoogide, nagu Komensky, Rousseau', Ušinski, Krupskaja jt. elulood on omandatud hästi, kuid paljude vastajate juures jäävad nad otsekui õhku rippuma — ei osata määratleda nende osa pedagoogilise mõtte ja kooliolude arengus. Selles on osaliselt süüdi kasutusel olev pedagoogika ajaloo õpik (E. Medõnski, Pedagoogika ajalugu, I, II), kus üksikuid pedagooge ja nende õpetust vaadeldakse isoleeritult, lahus oma ajastu pedagoogilisest tegelikkusest.

Üliõpilastel oli eksamiks valmistumisel võimalik kasutada kolme liiki allikaid: õpikut, loenguid ja äsja sessiooni algul ilmunud mõningaid loengutekste. Huvitav on, et kõige paremini on omandatud paljundatud loengutekstides sisalduv materjal. Nähtavasti tuleb kateedritel sellele õppevormile omistada senisest suuremat tähelepanu.

Dots. A. ELANGO

MÕTTEVAHETUSI TÖÖST HOMSES ÜLIKOOLIS

Õppetöö perspektiivid Arstiteaduskonnas

Uuel kõrgemate koolide edasiarendamise ja täiendamise seadusel on suur praktiline väärtus tulevaste arstide ettevalmistamisel. See aitab paremini komplekteerida meie Arstiteaduskonna üliõpilaste koosseisu isikutega, kes on juba meditsiiniliste algteadmistega tuttavad. Nõnda lähendame Arstiteaduskonnas õppimist rohkem praktilisele elule. Senise koolisüsteemi puudused on üldiselt teada ja neil pole mõtet pikemalt peatuda. Fakt on see, et kõrgema haridusega noored, keda ülikool ja ka teised kõrgemad õppeasutused suunasid ellu, said ühekülgse, rohkem teoreetilise kallakuga ettevalmistuse. Kehtinud õppeprogrammid ei andnud võimalust suurendada praktikumide ja praktiliste tööde mahtu. Paratamatult tegi noor lõpetaja sel puhul tihti üsna suuri vigu. Õppeasutusele aga langes õigustatud kriitika, et spetsialistide ettevalmistamine on ühekülgne.

Meie ülikooli sisseastujad on liiga noored (iseäranis vene osakonnas), kellel puuduvad elukogemused ning kes mitme huviala hulgast ei oska valida seda, mis teda kõige rohkem köidab. Sagedasti otsustab ema või isa, et tema lapsest peab saama — arst. Nii esitabki noor inimene vanemate soovitusel oma dokumendid vastuvõtukomisjonile. Kuid juba esimesel semestril õppides puudub kutsumus tulevase arsti kutse vastu ja kui tekivad raskused, siis sageli loobutakse õppimisest. Sellest järeldub, et oleks kasulikum lasta keskkooli lõpetanul teha paar aastat tööd, anda talle kutsevaliku üle järelemõtlemiseks aega. Kuid ühesugust stampi ei või siingi rakendada. Võtame näiteks noore, kellel on tõsine huvi meditsiinitöötajate kutse vastu. Ta on meditsiinilises keskkoolis õppides omandanud keskkooli hariduse või on pärast keskkooli lõpetamist õppinud veel meditsiinilises keskkoolis ja õppeprotsessi käigus teinud kaasa kõik raviasutuse sanitari ja meditsiiniõe tööd. Noorel on selge ettekujutus ka arsti tööst. Loomulikult pole sel puhul vajalik nõuda enam kaheaastast tööd kliinikus enne arstiteaduskonda astumist. Ka töötamist tuleks diferentseerida. Vähe oleks sellest, kui ainult nõuda, et arstiteaduskonda astunud noor oleks töötanud enne kaks aastat. Oleks soovitav, et noored töötaksid sellel erialal, mida nad tulevikus kavatsevad hakata õppima.

Ka õppeprotsessi käigus on tarvis teha ümberkorraldusi. Kehtivate õppeprogrammide järgi on kaks esimest kursust arstiteaduskonnas täielikult teoreetilise suunaga. Möödunud õppeaastal organiseerisime esimeste kursuste üliõpilastele fakultatiivsuse põhimõttel gruppide viisi operatsioonide jälgimist. Õppetöö tuleks korraldada selliselt, et üliõpilane teeks juba esimesest kursusest alates läbi vastava praktika kliinikus, töötades sanitarina, hiljem õena, velskrina ning lõpuks arstina. Meil on Arstiteaduskonnas alates möödunud kevadest III ja IV kursuse vahel suvel see juba rakendatud. VI kursuse õppeprogramm praeguses olukorras ei rahulda ega vasta oma eesmärgile. Viimane aasta peab olema arstiteaduskonnas praktiliseks aastaks, kus üliõpilane peab just praktiseerima oma erialal, selleks on ainus moodus töötada kliinikus pikemat aega subordinaatorina vilunud spetsialisti juhendamisel. Seni on VI kursus praktiseerinud ainult Tartu kliinikutes, kuid silmas pidades, et meie kursused on kuni 200 üliõpilast suured, ei suuda Tartu õppebaasid loomulikult kõiki üliõpilasi ära mahutada. On vajalik ette näha praktikantide töötamist kõigis vabariigi suurematės haiglates, nagu Tallinnas, Pärnus, Narvas, Kohtla-Järvel jm. Usun, et sellest oleks suurt kasu. Praktika võiks kesta 6 kuud (septembrist kuni märtsini) ja praktikante käiks juhendamas ülikooli õppejõud. Praktikale võiks järgneda veel paar kuud loenguid ja siis algaksid riigieksamid. Meie noorte lõpetanud arstide kohta on mõnikord tekkinud nurinat arsti käitumise ja ühiskondlike kohustustesse passiivselt suhtumise tõttu. Olen alati olnud sellel seisukohal, et arst, vist rohkem kui teisel erialal töötaja, peab igati ole-

(Järg 2. lk.)

NÄITUS TEADUSLIKUS RAAMATUKOGUS

Vabariikidevahelise Baltimaade teaduse ajaloo konverentsi puhul, mis korraldatakse Tartus 20.—22. jaanuarini 1959. a., organiseeritakse Teaduslikus Raamatukogus raamatunäitus, mille ülesandeks on tutvustada raamatukogu fondides säilitatavate haruldistega arsti- ja loodusteaduse aladelt. Esindatud on arstiteaduse klassikute tööd, milledes peegeldub arstiteaduse areng kuni XIX sajandini. Mõistagi pole isegi valik ammendav, kuna raamatukogul puuduvad ulatuslikuma näituse korraldamiseks vastavad ruumid.

Näitus algab Hippokratese kogutud teostega (aldiin), mis on välja antud 1521. a. Veneetsias. Kõrvuti esineb kõide Galenuse töödega, samuti aldiin, väljaanne aastast 1525. Siis asetseb suure keskaja autoriteedi Avicenna kuulus «Canon medicinae», trükitud ladinakeelses tõlkes 1608. a. Järgnevad eksponaadid peegeldavad arstiteaduse algavat arengut, mille lähtepunktiks on A. Vesaliuse teos «De humani corporis fabrica» 1543. See teos on teadusliku anatoomia aluseks. Ta on varustatud Tiziani õpilase Calcari poolt joonistatud anatoomiliste piltidega. Järgnevad Harvey', Bauhinuse, J. Vigo, A. Caesalpino' ja teiste tööd. Loodusteaduste ajaloo alalt on eksponeeritud: Aristoteles, Opera 1496; Francis Bacon, Sylva Sylvarum 1635; J. Newton, Optice 1719; eluaegne väljaanne, samuti eluaegsed väljaanded: J. Kepler, Astronomiae pars optica 1604, Chr. Hygens, Traité de la lumière 1690. jt.

Omaette lõigu moodustab käsikirjade ekspositsioon, mis algab XV sajandi arstiretsepte sisaldava pergamendile kirjutatud illumineeritud käsikirjalise raamatuga. Järgneb Peterburi Teaduste Akadeemia liikmete kirju. Neist on nimetamisväärt: esimese Peterburi Teaduste Akadeemia presidendi L. Blumentrosti, Chr. Loderi, J. J. Lepehhini ja teiste kirjad.

Eri vitriinis on eksponeeritud Tartu Riikliku Ülikooli õppejõudude töid teaduse ajaloo alalt.

M. LIBLIK

Kirjandusmuuseumist ja Tartu Riiklikust Ülikoolist

Otse sipelgausinusega kogusid sajad mitmesuguse haridustasemega mehed ja naised, noored ja vanad rohkem kui saja aasta jooksul rahvahulkade poolt loodud rahvaluulet — laule ja jutte, väikeliike, kombekirjeldusi, muusikat ja rahvatantse ning saatsid oma üleskirjutused rahvaluulet koguvaile isikutele või asutustele. Kogujate hulgas leidub hulgaliselt ka Tartu ülikooli endisi või praegusi üliõpilasi paljude otse rahva keskel töötanud talusulaste ja rahvakooliõpetajate kõrval. Nende kõigi püüdeks oli üleskutseist nakatatuna kaasa aidata «endise põlve päranduse» säilitamiseks kirjas, kui seda rahva suus enam ei leidu. Nende töö sadade tuhandete lehekülgede näol on nüüd kasutada kõigil rahva mineviku, tema mõtteviisi ja kunstilis-te vaadete uurijail ning kunstnikel, kes kas sõna-, heli- või kujutavas kunstis soovivad edasi anda ja edasi arendada mineviku kunstipärandit või sellest ammutada aineid ja andmeid. Kui palju tuttavaid nimesid on kogujate-entusiastide hulgas: A. F. J. Knüpffer, Kr J. Peterson, Fr. R. Faehlmann, Fr R. Kreutzwald, Mihkel Veske, Jakob Hurt, O. Kallas, Miina Härma Juhan Simm, J. Lilienbach ja paljud, paljud teised. Kogumistöö jätkub praegugi veel, aga hoopis paremate ja täiuslikumate vahenditega, sest pliiatsile on seltsinud tänapäeva võimas tehnika — fotoaparaaat magnetofon ja film.

Tilkhaaval on kogunenud andmeid ja aineid ka meie kirjanikkude teoste ja elulugude kohta nende eneste või perekondade, sõprade ja tuttavate valdusest käsikirjade, kirjavahetuste või muu andmestiku näol. Seda ainestikku on nüüd kogunenud sel määral, et see aitab tõhusalt kaasa eesti kirjanduse ajaloo, tekstoloogia, allikakriitika ja paljude muude küsimuste uurimiseks eesti kirjanduse valdkonnast.

1940. aastal Nõukogude võimu taaskehtestamise järel loodi neist seni Eesti Rahva Muuseumi juures töötanud osakondadest (rahvaluule. kultuurilugu) iseseisev Kirjandusmuuseum, mille koguteryikusse liideti ka raamatukogu ja bibliograafia osakond.

1940. aastal asutatud muuseum on kõigi töötajate ja uurijate ühiste otsuste ja arvamuste kohaselt kõige mõistlikum ja otstarbekam kombinaat, kus käsikirjaliste materjalide kõrval uurija saab mõne minuti jooksul kätte ka talle uurimiseks vajaliku kirjanduse. See on suur aja kokkuhoid, kui pole vaja ühe osa materjali saamiseks pöörduda ühe, teise osa saamiseks teise asutuse poole. Milline raskus veereks ette veel siis, kui need asutused paikneksid eri linnades!

Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna kõik erialad on paratamatult seotud Kirjandusmuuseumi ainekogudega oma õppe- ja teaduslikus töös. Nende kogudeta pole võimalik ei eesti filoloogil ega ajaloolastel teha edukalt oma seminari-, kursuse-, diplomi- ning lõpuks ka kandidaadi- või doktoritööd. Igaühele on selgitamatagi selge, mis väärtus on otse allikmaterjalil ja milline kohustus on seda uurida. Ka teised distsipliinid vajavad sedasama muuseumi. Kuidas saaksid meedikud selgitada rahvameditsiini või meditsiini ajaloo küsimusi, kuidas EPA põllumajandusteadlased uurida oma teaduse ajalugu või rahvapärast põllundust, kuidas vene filoloogid eesti ja vene rahva kultuurilisi suhteid? Loendit võiks pikendada üha.

Muuseumimaterjalide korrastamise kõrval on suurte kogemustega töötajad selles asutuses publitseerinud rea vajalikke väljaandeid ja uurimusi (Kreutzwaldi kirjavahetused, rahvaviiside valimikud, uurimuste kogu «Paar sammukest . . .» jne.), mis näitab, et asutuse töö on intensiivne ja asutus ise elujõuline. Koostöös TRÜ-ga on asutud muistendite ja rahvalaulude väljaandmisele, koostöös TRÜ teadlastega on ilmumas ka kõide eesti kirjanduse ajaloost (vanem osa).

Tartu Riikliku Ülikooli eesti filoloogia eriala üliõpilased on suures osas kasvanud ja kasvavad täisväärtuslikeks töötajaiks — eesti kultuuri uurijaiks ja teaduse populariseerijaiks selle materjali otseste kasutajatena. NLKP ja Ministrite Nõukogu poolt algatatud uus koolikorraldus rõhutab senisest paremat ettevalmistust ka humanitaaraladel ja teaduslikkude ning õppeasutuste otstarbekamat kokkuviimist. Siit järgneb ülesandeid ka muuseumi ja Tartu Riikliku Ülikooli tihedamaks ja otstarbekamaks sidumiseks omavahel. Mitmete asutuste töötajate ühised jõupingutused koos annavad arusaadavalt mitmekordselt tõhusamaid tulemusi kui igaühe pingutused omaette või kui see toimuks Krõlovi poolt väljanaerdud luige, haugi ja vähi koostöös.

Kirjandusmuuseumi olemasolu ümber nii või teisiti on käinud mitmesuguseid väitlusi, mille elluviimise peamiseks tulemuseks oleks olnud TRÜ ja Kirjandusmuuseumi eemalekiskumine üksteisest. Seesuguste ettepanekute täideviimine halvaks otsustavalt ülikooli õppe- ja teaduslikku tööd ja irrutaks paljud õppejõud ning üliõpilased algallikaist. Kummalisel kombel on tulnud sellised ettepanekud kummagi asutuse töötajate arvamusi arvestamata või ära kuulamata. Seesuguse põhjani läbimõtlemata ja mõnegi ennatliku otsuse tulemusena on sündinud varemgi suurt kahju. Selles suunas mõttekäiku arendades tärkab meelde Õpetatud Eesti Seltsi likvideerimine 1950. aastal, selle seltsi asutaja Fr. R. Faehlmanni 100. surmaaastal. Selts omas pikaajalist viljakat tegevust Tartu ülikooli juures (avaldas oma väljaandeis «Kalevipoja», Faehlmanni muistendid ja mitmed allikatekogud) ja oleks olnud vajalik ka praeguse kirjanduse, rahvaluule ja ajaloo alaste teaduslikkude ettekannete organiseerijana (nagu tegutseb Emakeele Selts eesti keele ja Loodusuurijate Selts bioloogia alal). Otsuseid, mis viivad vajalikke ja teenelisi asutusi väljakujunenud staatuse muutmisele või pulvariseerimisele, tuleb teostada väga kaalutult. Pealegi on sellelaadilisi asutusi teistes vennasvabariikides — Leningradis Puškini maja, Riias Rainise Maja.

Kirjandusmuuseum on oma olemasolu õigustanud just sellisena, nagu ta on praegu. Tema tööd tuleks aga parandada sisuliselt ning abistada teda, et ta üha paremini võiks täita oma osa materjalide kogujana ja korraldajana, uurimisasutusena ning teaduste populariseerijana. *Dots. ED. LAUGASTE*

Võõrkeelte fakultatiivsest õppimisest

TRÜ noorte huvi võõrkeelte vastu tõuseb aastast aastasse ja selle kujukaks väljenduseks oli Ajaloo-Keeleteaduskonna komsomoliorganisatsiooni poolt mõni nädal tagasi korraldatud rahvaste sõpruse õhtu, kus üliõpilased esinesid 23 keeles.

Vastavalt eri keelkondadele teostavad meie ülikoolis võõrkeelte õpetamist kolm kateedrit: soome-ugri keelte, vene keele ja võõrkeelte kateeder. Viimase hooldamisel töötasid sel semestril 26 võõrkeelte rühma: 9 saksa, 5 inglise, 3 prantsuse, 1 hispaania, 2 hiina, 2 hindi, 2 jaapani, 1 klassikalise araabia ja 1 türgi keele rühm; arvuliselt tõuseb nende võõrkeelte õppijate arv üle 500.

Ei ole juhuslik, et kõige rohkem õpitakse meil saksa keelt, kuna seda soodustab rikkalik kirjandus, mida me saame Saksa Demokraatlikust Vabariigist.

Teaduskonniti on aktiivsemad võõrkeelte fakultatiivsel õppimisel Ajaloo-Keeleteaduskonna, Arstiteaduskonna ja Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilased. Rõõmustavalt võib ära märkida, et seni selles mõttes passiivsed Õigus- ja Majandusteaduskonna üliõpilased on hakanud õppima kohustusliku võõrkeele kõrval fakultatiivselt teist võõrkeelt. Kahjuks ei saa seda öelda kehakultuuriosakonna üliõpilaste kohta, kuigi mõni neist avaldas selleks kevadel soovi.

Fakultatiivsetesse rühmadesse registreerunute töödistsipliin on hea ning heade töötulemustega töötavaid üliõpilasi on palju. Kuid seejuures ei saa mainimata jätta, et alates detsembri keskpaigast hakkab osavõtjate arv langema.

Kateedri kollektiivi kogemused näitavad, et parimateks võõrkeelte fakultatiivselt õppijateks on osutunud teaduslikkude huvidega üliõpilased ja eriti Matemaatika-Loodusteaduskonna kasvandikud, nagu näiteks äsja kandidaadidissertatsiooni kaitsnud sm. H. Eelsalu ja praegune aspirant V. Unt.

On tulnud signaale, et üldainena ja fakultatiivselt võõrkeelt õppivad üliõpilased sooviksid arendada kõnekeele oskust keeleringides. See on rõõmustav nähe, kuid kahjuks ei ole kateedril võimalust sellele soovile vastu tulla. Meil töötavad õpperingid filoloogidele, milledest osavõtt tekitab mittespetsialistidele raskusi. Avada paralleelseid ringe ei suuda kateeder koosseisuliste õppejõudude väikese arvu tõttu.

Võõrkeelte kateedri väikese koosseisuga seletub ka see, et senini ei ole suudetud küllaldaselt varustada üliõpilasi vajaliku õppematerjaliga. Praegu töötavad nad üleliiduliste õpikute, algajad rühmad meie keskkoolidele määratud õpikute alusel, kuid kahjuks ei ole neid saada küllaldasel arvul või nad saabuvad suure hilinemisega. Õppematerjale tuleb paljundada masinal ja kuna, arvestades rühmade rohkust, laborandid ei suuda kõiki nõudmisi täita, teevad seda ohvrimeelselt tunnitasu alusel töötajad ise. Kateedri kollektiivi liikmete poolt on juba varematel aastatel plaanikohaselt koostatud õpikud, kuid kirjastus ei võtnud neid oma plaani. Viimasel ajal on tänu rektoraadi abile olukord paranenud. Teadusliku töö plaanis esinevad õpikud (saksa keele õpik, inglise keele grammatika) on kirjastusega sõlmitud lepingute alusel loovutatud 1958. a. esimese kvartali lõpul, kuid trükis ilmuvad nad alles 1959. aastal. Kateedri liikmetel on koostamisel hädavajalik saksa keele õpik algajaile, samalaadset õpikut vajavad ka fakultatiivselt inglise ja prantsuse keelt õppijad. Hädavajalikud on üldsõnavaralised, fraseoloogilised ja spetsiaalsed sõnaraamatud. Kateedri kollektiiv on selles teadlik, tööd tehakse, kuid selle kiirendamiseks on tarvis suurendada koosseisuliste õppejõudude arvu.

Dots. K. KANN

Audiatur et altera pars

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» k. a. 21. novembri numbris (nr. 28) kurdab I kursuse kaugõppe-üliõpilane O. Peltser (artiklis «Kuidas lahendada?»), et ta põrkas kokku eriliste raskustega ladina keele õppimisel, «mida tuli alustada täiesti iseseisvalt ilma sissejuhatavate tundideta».

Et TRÜ Kaugõppeosakond sellele märkusele seni pole reageerinud, lubatagu allakirjutanul tähendada, et sm. Peltser murrab käesoleval juhul lahtisest uksest sisse. Kõigile Ajaloo-Keeleteaduskonda vastuvõetud kaugõppe-üliõpilastele korraldatakse igal sügisel kohe pärast vastuvõtueksamite lõppu sissejuhatav sessioon, milles muuseas ka ladina keelele on ajaloo-osakonnas määratud tervelt 18 tundi. Nii oli see ka möödunud sügisel. Miks ei ilmunud siis sm. Peltser kui ka paljud teised kaugõppe-üliõpilased ei ladina keele loenguile ega üldse sessioonile? Peale selle korraldatakse igal semestril üliõpilastele Tartus ja Tallinnas kaks semestrisisest konsultatsiooni, milledest üliõpilaste osavõtt on kahjuks kaunis vähene. Sama võib märkida talvisel ja suvisel õppesessioonil korraldatavaist ladina keele (ja mitte ainult ladina keele) loenguist osavõtu kohta: sessioonile ilmunud üliõpilased istuvad oma ööbimiskohtades ja valmistuvad arvestustele ning eksameile, auditooriumides on aga kuulajaid hõredalt ja rida loenguid (isegi põhidistsipliinides) langeb kuulajate puudusel välja.

Allakirjutanu pole loomulikult keelte õpinguis lisavõimaluste loomise vastu, kuid eeskätt tuleks ikkagi ära kasutada olemasolevad võimalused.

R. KLEIS

UUDISMAALASED!

Saabusid Kasahhi NSV II raha- ja asjade loterii võitude tabelid. Piletiomanikud võivad oma õnne kontrollida TRÜ komsomolikomitees.

Eksamisessioon on alanud

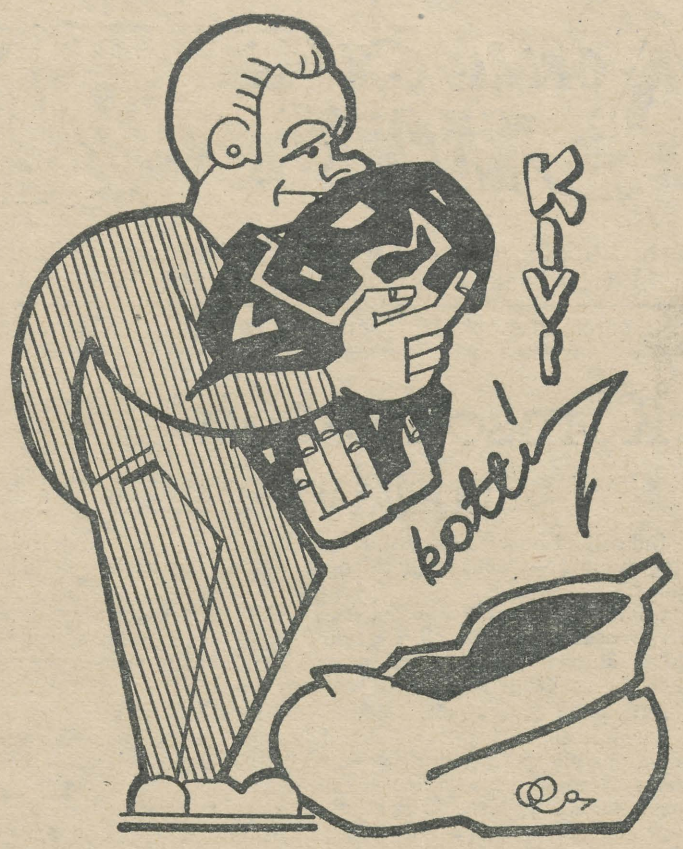

VÕISTLUSTÖÖ

FÕLJETON

Kuidas keegi . . .

See oli ühel talveööl mõned päevad enne uut aastat, kui kalmistuvaht kuulis Puccini hauaplatsist möödudes rahutut kondiklõbinat. Sada aastat oli vanake suurmehe puhkerahu tunnistajaks olnud, täna aga toimus selle kalmukünka all midagi ebatavalist: suur helilooja nägi halba und ja pööras hauas teist külge.

«Miks ta nüüd siis järsku nii rahutuks on muutunud?» murdis vana kalmistuvaht pead. Esimest korda saja-aastase tööaja jooksul hakkas vanamehel õudne ja ta ruttas hammaste plagisedes teise kalmistu äärde, kus puhkasid rahulikult oma viimset und inimesed, kes polnud oma elu jooksul kirjutanud ühtki ooperit, kes olid oma elu elanud vürtspoodide lettide taga või viinamägesid harides ja kellest pärast surma enam midagi rääkida ei olnud. Sealkandis valitses ka täna surnuaialik rahu.

Vanake rahunes, kuid teda vaevas ikka veel küsimus: «Mis on Pucciniga?»

Oh, vaene vanake! Asjatult murrad sa oma pead! Sina oled elanud küll sada aastat, kuid vähe oled sa liikunud väljaspool kalmistuaeda, mis tead sina muust elust?! Ja anname sulle andeks, sest sa oled lihtne kalmistuvaht, kes kõnnib pikkadel ja pimedatel öödel haudade vahel ja ümiseb oma saja-aastasesse habemesse Cavaradossi kuulsat aariat «Nii väga ma ihkan elu . . .» Vanake, sa tead siiski võibolla liiga palju, sest sul on pähe õpitud kõikide oma hoolealuste elulood ja elutööd. Sa ei tea siiski ainult ühte asja oma lemmikust Puccinist, sa ei tea, miks on Puccini rahu rikutud. Ja ei saagi seda teada, sest sina, kallis vanake, ei olnud Aia intri nääripuul ühes kauges Eestimaa linnas Tartus, kus olid koos kõik kõrgesti haritud noored inimesed. Seal oli viktoriin ja kohtunikuks seatud V kursuse üliõpilane Endla Kruus teatas valju häälega: «Õige vastus on: «Puccini viis ooperit on «Madaam Putterflii», «Talupoja au», «Poeem», «Manoon Leskault» ja «Toskaa». Kui rahvas oma esialgsest jahmatusest jagu saades kõnevõime tagasi oli saanud ja lähemal olijad püüdsid parandada, öeldes «Tosca», lausus praegune diplomand, homne kõrgema haridusega spetsialist, vabariigi rekordiomanik 400 meetri jooksus, meistersportlase kandidaat, külma rahuga õlgu kehitades: «Kuidas keegi . . .»

Ja Puccini pööras teist külge.

Märgusõna «Pellatonna».

Õnnitleme

HELVE VIRROT ja ENDEL PADARIT

abiellumise puhul.

Bibliograafia V kursus
Stomatoloogia IV kursus

Õppetöö perspektiivid Arstiteaduskonnas

(Algus 1. lk.)

ma haritud ja kultuurne inimene, oskama haige inimesega vastavalt käituda ja psühholoogiliselt haiget mõjustada ja viimasega usalduslikku vahekorda luua ja nagu sm. rektor oma Ameerika-reisukirjelduses ütles, on Ameerikas selles suhtes isegi nii kaugele mindud, et arstiteaduskonna I kursusele võetakse vastu ainult neid isikuid, kes on juba mõne teise teaduskonna lõpetanud.

Oleks mõeldav, et meie noored arstid pärast ülikooli lõpetamist töötaksid üks aasta stažöörina arsti kõigi kohustustega ja alles siis saaksid kätte arstikutse. Juhul kui stažöör ei ole suuteline täitma oma ülesandeid, tuleks tal uuesti tulla ülikooli juurde tagasi kordama kuuendat kursust. Vastavalt stažööri ajal näidatud aktiivsusele ravi- ja ühiskondlikus töös võib usaldada tulevasele arstile ka vastava töökoha.

Tänapäeva meditsiin on teinud väga suuri edusamme. Ülikooli laboratooriumid ja kliinilised baasid aga ei suuda kuidagi sammu pidada kiiresti areneva teadusega. Õppebaas jääb veel väiksemaks, kui nooremad kursused (umbes 200 isikut kursusel) tulevad kliinikutesse tööle, Pealegi töötab sellelsamal baasil Tartu Meditsiiniline Keskkool, mille asukoht Tartus ei ole millegagi põhjendatud. Tartusse on hädavajalik luua suuremaid õppebaase. Kaua aastaid on päevakorras seisnud Tartusse 400 voodikohaga kliinilise haigla ehitamine. Kui see teostub, siis oleme suure sammu oma õppetöös edasi jõudnud. Kahjuks on seitsme aasta plaani sisse võetud ainult 200 voodikohaga kirurgiakliiniku ehitamine. Kui luuakse vastav kliiniline õppebaas ja töövõimalused, kerkib tõsiselt päevakorda küsimus, et osa kliiniliste õdede, velskrite ja võib-olla osa isegi arstide koosseisust võib täita vanemate kursuste üliõpilastega.

Prof. A. LINKBERG,
Arstiteaduskonna dekaan

Toimetaja **J. FELDBACH**

MB 00447 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 178

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
БЕСПЛАТНО

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 3 (390) Reedel, 23. jaanuaril 1959. a. XII aastakäik

Üleliidulist rahvaloendust läbi viimas

Praegu toimuv neljas üleliiduline rahvaloendus on üldrahvalik üritus. Selle läbiviimisest võtavad osa kõik nõukogude asutused ja kogu nõukogude rahvas.

Rahvaloendajate kaadri ridades võtavad loendustööst osa ka 52 TRÜ õppejõudu ja üliõpilast. Tartu linna kolmest rahvaloendusosakonnast on esimene osakond täielikult komplekteeritud ülikooli kaadriga. Loendajateks on 18 Matemaatika-Loodusteaduskonna ja 24 Majandusteaduskonna üliõpilast. Nendest enamik kuulub ÜLKNÜ ridadesse. Instruktor-kontrolöridteks on ülikooli õppejõud ja vanem-laborandid. Valitsuse otsuse kohaselt vabastati kõik loendajad 10.—23. jaanuarini, instruktor-kontrolörid aga 10. jaanuarist kuni 3. veebruarini oma põhitööst. Ülikool aitab rahvaloenduse heaks kordaminekuks kaasa veel ka vastavalt sisustatud ruumi andmisega loendusosakonna jaoks ja ka transpordiga.

Rahvaloendus algas 15. jaanuari varahommikul. TRÜ Vanemuise 46 hoones auditooriumis nr. 2, mis oli muudetud Tartu linna rahvaloendusosakonnaks nr. 1, valitses sellel hommikul eriline elevus. Juba kell 7.30 kogunes siia kogu osakonna loenduspersonal, et veel kord ühiselt meenutada eelseisvate ülesannete täitmise korda. Kell 7.45 algas siirdumine loendusjaoskondadesse. Loendajatel tuli rahvaloendustöö esimesel etapil olla eriti tähelepanelik, et õigesti arvestada kõiki loendusjuhendi nõudmisi. Selles töös abistasid loendajaid instruktor-kontrolörid, kelle ülesandeks oligi loendajate juhendamine kohal, otse töö käigus.

Esimese loenduspäeva õhtuks kell 22 kogunes kogu osakonna loenduspersonal osakonda, et päeva töötulemusi läbi arutada ja teid leida töö tõhustamiseks. Esialgseid kokkuvõtteid tehes selgus, et kõik loendajad olid hästi töötanud. Enamik loendajaist oli oma päevagraafiku ületanud. Loendaja Lembit Lass oli 100 inimese asemel loendanud 194, loendaja Malle Meikup — 180 inimest. Loendaja Mare Vaino, kelle ülesandeks oli loenduse läbiviimine Tiigi tänava ühiselamus, oli jõudnud päevaga arvele võtta 244 üliõpilast.

Loendusosakonnas valitseb iga päev pingeline töömeeleolu. Töö algab kell 8 hommikul ja lõpeb alles kell 24 öösel. Eriti vilgas töö toimub hilisõhtul. Siis pöördub enamik loendajaist tagasi osakonda küll väsinult, kuid rahuldustundega: suur hulk tööd on jälle tehtud!

Mitte kõik loendajad ei tööta võrdsetes tingimustes. Linnaäärsetes loendusjaoskondades on loenduse läbiviimise tingimused hoopis raskemad. Laialipillatud väikeste individuaalelamuteni, sageli veel barakkideni, viivad lummetuisanud teed. Inimeste leidmine seal on märksa raskem kui lumevabas kesklinnas suurtes majades. Linnaäärse loendustöö pioneerideks on Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilased kommunistlikud noored Jevgeni Sass ja Otu Vaarmann. Näib nagu ei puhkaks need noormehed kunagi! Tihti heliseb veel õhtul hilja telefon ja sm. J. Sass teatab, et ta ei saa osakonda tulla, sest just praegu olevat hea töötada, inimesed on kodus!

Osakonna edukamaiks loendajaiks on 8. instruktorijaoskonna (instruktor-kontrolör H. Lutrik) loendajad kommunistlikud noored Mare Vaino ja Malle Meikup), 5. instruktorijaoskonna loendaja (instruktor-kontrolör E. Reimers) Tõnu Tiits ja 1. instruktorijaoskonna (instruktor-kontrolör K. Parvel) loendajad Vello Põllumaa, Lembit Lass ja Karin Källi. Instruktor-kontrolöridest paistavad erilise hoolikusega silma L. Kaer-Mendel ja H. Lutrik. Osakonna töö organiseerimisel on andnud hindamatu panuse osakonnajuhataja abi sm. Ilme Mesipuu.

Senise töö käigu ja tempo järgi otsustades on põhjust loota, et loendustöö osakonnas lõpetatakse õigeaegselt.

23. jaanuarist kuni 1. veebruarini toimub kontrollringkäik. Instruktor-kontrolör ühes loendajaga kontrollib kõigis korterites, kas elanikud on õigesti arvele võetud. Eriti peetakse silmas, et «ajutiselt äraolevad» ja «ajutiselt elunevad» oleksid õigesti arvele võetud. Loenduspersonal ootab, et elanikkond aitaks heatahtlikult kaasa kontrollringkäigu teostamisele, nagu ta heatahtlikult ja kohati omapoolset initsiatiivi osutades abistas rahvaloendajaid loenduse perioodil.

S. NOMMIK,
1959. a. üleliidulise rahvaloenduse Tartu linna rahvaloenduse osakonna nr. 1 juhataja

EKSAMISESSIOONILT

Eksamieelseid tundmusi

Eksamite eel valdab üliõpilasi teatud ootusärevus. Kõige rohkem on selleks põhjust vist I kursuse üliõpilastel. Teistel on juba kogemusi ja nad peaksid endid tundma kindlamatena. I kursuse inimestele on see sessioon aga esimeseks katsumuseks ja peab neile andma ettekujutuse ülikoolielu ühest vastutusrikkast osast.

Ka ajaloo-osakonna I kursus on eksamite eel küllaltki põnevil. Käivad vaidlused selle üle, missugust eksamit pidada kõige raskemaks. Lõpuks näib võitvat enamuse seisukoht — kõik eksamid on väga rasked. Hea nõu saamiseks pöörduti sageli vanemate kursuste üliõpilaste poole. Nende õpetused olid enamasti vasturääkivad ja palju targemaks neist ei saadud.

Eksamiteks valmistumise konkreetseid küsimusi arutasime kursuse koosolekul. Igaks juhuks tuletati meile veel kord meelde eksamite üldisi tingimusi, anti nõu õpingute korraldamiseks. Omalt poolt tundsime huvi selle vastu, kuidas saaksime kasutada kaarte, kus oleks internaadielanikel parim koht õppimiseks jms. Ühiselt leidsime neile probleemidele ka lahenduse.

Vastavate ainete õppejõud on meile omakorda üksikasjaliselt tutvustanud eksamite tingimusi nende ainetes ja jaganud omapoolseid näpunäiteid. Neid kasutades asusimegi jõudumööda ettevalmistusi tegema. Kuidas meie töö vilja on kandnud, seda näeme peagi.

J. KANGILASKI,
ajaloo-osakonna I kursuse üliõpilane

TÕELINE TULEPROOV

Esimene eksam I kursusel — see on tõeline tuleproov. Kas sa oskad õppida ja tungida aine sügavustesse või haarad ainet koolipoisiliku pealiskaudsusega, mille tulemuseks on tavaliselt mitterahuldav?

20. jaanuaril oli füüsikaosakonna I kursuse osa üliõpilasi üldise füüsika eksamil. Õppejõud dots. Miti arvates on üldise füüsika eksam üks kergemaid, mida näitavad kahead vastused (T. Kipper, R. Pikver jt.). Sama arvamust ei jaga kindlasti üliõpilane E. Kollin, kellel esimene eksam ülikoolis ebaõnnestus.

* * *

20. jaanuaril toimus IV kursuse vene filoloogidel eksam vene kirjakeele ajaloost. See on aine, mis nõuab pidevat tööd semestri jooksul ja süvenemist muinas-slaavi keelde. Eriti raske on see üliõpilastele, kes on lõpetanud eesti õppekeelega keskkoolid. Nii saidki üliõpilased R. Ampilogova, N. Hansen, J. Kikerist ja A. Taubert mitterahuldava hinde. Süüdi oli kindlasti liigne kiirustamine. Alles möödunud nädalal toimusid arvestused ja eksami eel jäi vähe aega õppimiseks. Paljud üliõpilased olid siiski aine hästi omandanud. Nii paistsid heade vastustega silma E. Vares, S. Elend, E. Kraav ja P. Smoljär.

M LOOKE

KIRJANDUS ABISTAS

II kursuse eesti filoloogidel algas talvine sessioon eksamiga kõige raskemas aines — eesti kirjakeele ajaloos.

Eksami vaheajal rääkis eksamineerija prof. Kask, et kuigi eksam pole veel lõppenud, on näha, et üliõpilased on hoolikalt ette valmistunud. Seni vastanutest on ainult ühe üliõpilase teadmised olnud mitterahuldavad. Enamikul on kohustuslik kirjandus läbi töötatud ja sellest tingituna on suurem osa vastuseid väga head ja head.

Prof. Kask märkis, et seni on eriti tihedate teadmistega silma paistnud üliõpilased Parbus, Hint, Kajara, Rebane ja Saadre.

Lõpuks ütles sm. Kask, et üliõpilastele on viimasel aastal ilmunud kirjandusest kindlasti kasuks tulnud J. V. Veski «Keelilisi töid».

Üliõpilaste arvates andis hea ülevaate ainest ka prof. Kase raamat «Võitlus vana ja uue kirjaviisi vahel».

H. PEEGEL

ORGANISEERIDA PAREMINI

Palju pahandusi oli eesti filoloogia V kursuse vene kirjanduse eksamiga. Eksam pidi toimuma 9. ja 10. jaanuaril. Esimesel päeval ei ilmunud 20 üliõpilasest pooledki kohale. Põhjus: kursusevanem K. Tein jäi haigeks ja kursus ei osanud enam eksamile minna. Kas siis keegi peale K. Teini nimekirja koostada ei oska?

Teiseks määrati eksamiruumiks auditoorium 50, kus pidid toimuma loengud.

Iga tunni või kahe tagant ilmus uus pretendent sellele ruumile. Enamikul juhtumitel jäi eksamineerija võitjaks, kuid kahel korral tuli võtta piletid ja protokollid kaenlasse ning kolida teise ruumi. Need olid muidugi organisatsioonilised puudused.

Üliõpilaste teadmistega võis rahule jääda. Häid teadmisi näitasid E. Uuk, M. Kahu, R. Sikk jt.

Algus on hea

Bibliograafiaosakonna V kursuse üliõpilased sooritasid eksami loogikas. Eksamitulemused kujunesid üldiselt heaks. 22 eksami sooritanud üliõpilasest sai enamik hindeks «hea» ja «väga hea».

Parimate vastustega paistsid silma üliõpilased V. Rask, H. Põllusmaa jt.

Mõningaid raskusi valmistas teoreetiliste teaduste rakendamine ülesannete lahendamisel, mille tulemusena 5 üliõpilast said rahuldava hinde.

H. JAGOMÄGI

Õhtune osakond ülikooli juurde

On kavatsus luua TRÜ juurde õhtused osakonnad keemia ja majandusteaduse alal. Praegu on keemia alale esitatud juba 13 ja majandusteaduse alale 30 avaldust. Kui on väljavaateid, et järgnevatelgi aastatel leidub nendel aladel õhtuses osakonnas õppida soovijaid, siis avatakse osakond käesoleval aastal.

Kas kõikidele on ruumi?

Eksamiperiood toob kaasa enneolematu tööpinge raamatukogudesse. Nii TRÜ Teaduslikus Raamatukogus, õpperaamatukogus kui ka Ajaloo-Keeleteaduskonna omas on lugejatele ettenähtud kohad viimaseni täidetud, lisaks on okupeeritud kõik võimalikud vabad toolid ja lauanurgad, Ajaloo-Keeleteaduskonna kogus isegi redelid. On ilmselt kitsas ja õhku vähe. Pole imestada. Ei ole ju võimalik praegu Toomel või Emajõe luhal õppida. Raamatukogude töötajate arvamust mööda peavad üsna paljud tagasi minema, sest pole lihtsalt kusagile toetuda, püstijalu lugemiseks on aga hilja hakata end treenima sessiooni ajal. Ruumipuudusest tingitult on ülikooli kohvikki muutunud mingiks raamatukogu lugemissaali filiaaliks.

Miks on siis selline ruumikitsikus? Üks põhjus on ilmselt selles, et ei kasutata ära kõiki olemasolevaid ruume. Nii näiteks on partei ajaloo kateedri lugemislauas sada kohta, kuid seni töötab seal päevas ca 15—20 üliõpilast, pedagoogikakabineti 10 kohast on pidevalt kasutatud vaid 3—4. Teiselt poolt pole aga ka küllalt hoolt kantud õppimisvõimaluste loomise eest auditooriumides. Õigusteaduskond võttis ette ruumide ümberkorraldamise just sessiooni alguses. Tulemuseks on, et selle teaduskonna üliõpilastel praegu polegi kindlat kohta õppimiseks. Osalt on halb lugu ka Matemaatika-Loodusteaduskonnas. Matemaatika-osakonna üliõpilased saavad küll kasutada tööks Mitšurini tänava auditooriume, kuid alles alates kella 16-st siis kui viljakam osa päevast on möödas. Ajaloo-Keeleteaduskonnal on küllalt avara lugemissaaliga raamatukogu, kuid selle suurus ei vasta kaugeltki ülikooli ühe suurema teaduskonna üliõpilaste arvule.

Õpperuumide leidmise küsimus on dekanaatide poolt jäetud enamasti kateedrite hooleks. Näib, et need ei tule selle küsimuse lahendamisega alati toime. Dekanaadid peaksid kindlustama, et nende teaduskonna üliõpilastel oleksid ruumid, kus nad võiksid kogu päeva vältel rahulikult töötada. Tuleks hoolitseda ka selle eest, et kõik üliõpilased teaksid, missugused ruumid on määratud õppimiseks.

M. SALU

VAHETAME KOGEMUSI

Kasvatustööst Majandusteaduskonnas

Hiljuti arutati Õigus- ja Majandusteaduskonna õpetatud nõukogus rahanduse- ja krediidikateedris (kateedrijuhataja dotsent R. Hagelberg) tehtavat kasvatustööd üliõpilastega. Tähtsamad üldistavad momendid selles on järgmised.

Kasvatustöö üliõpilastega on samaväärne õppetööga. **Iga õppejõu ülesandeks on kasvatada aktiivseid kommunismiehitajaid,** kes tunnevad valitsuse ja partei poliitikat ning oskavad seda ellu rakendada tegelikus töös. Ei tohi unustada, et majandusteadlast, TRÜ lõpetajat, kes kontrollib oma töös ettevõtteid ja asutusi, vaadeldakse allpool kui meie riigivõimu esindajat, **vead tema töös,** tema poliitiline kasvatamatus **pannakse sageli ekslikult partei ja valitsuse poliitika arvele.**

Kasvatustöö on siis aktiivne, kui üliõpilastega töötav iga õppejõud on võrdselt õpetaja-kasvataja. Majandusteaduskonnas kergendab poliitilist kasvatustööd asjaolu, et õppeained, kuuludes ühiskonnateaduste alale, võimaldavad juba loengutel käsitleda üksikasjalikult partei poliitikat ning selle ellurakendamist.

Keskseks kujuks õppetöövälises poliitilises kasvatustöös on poliitinformaator. Tema töö on seda tõhusam, mida ulatuslikumad on sidemed oma üliõpilasrühmaga. Eriti head on töötulemused siis, kui poliitinformaator on oma rühmaga seotud ka õppetöös ja sama poliitinformaator jääb rühmaga töötama reaks aastateks. Toimub ju kasvatamine eelkõige kestvas tööprotsessis.

Hea kasvatustöö eelduseks on üliõpilaste **individuaalne tundmaõppimine.** Eriti nõuame seda kateedrijuhatajatelt ning poliitinformaatoritelt. Need peavad hästi tundma oma eriharu või rühma iga üliõpilast.

Kasvatustöö meetodid, mida rakendatakse, on:

a) **kollektiivi kasvatav mõju.** Mitmesuguste poliitilis-kasvatuslike küsimuste läbiarutamine rüh-

(Järg 2. lk.)

NURJUNUD RÜNNAK TEADUSELE

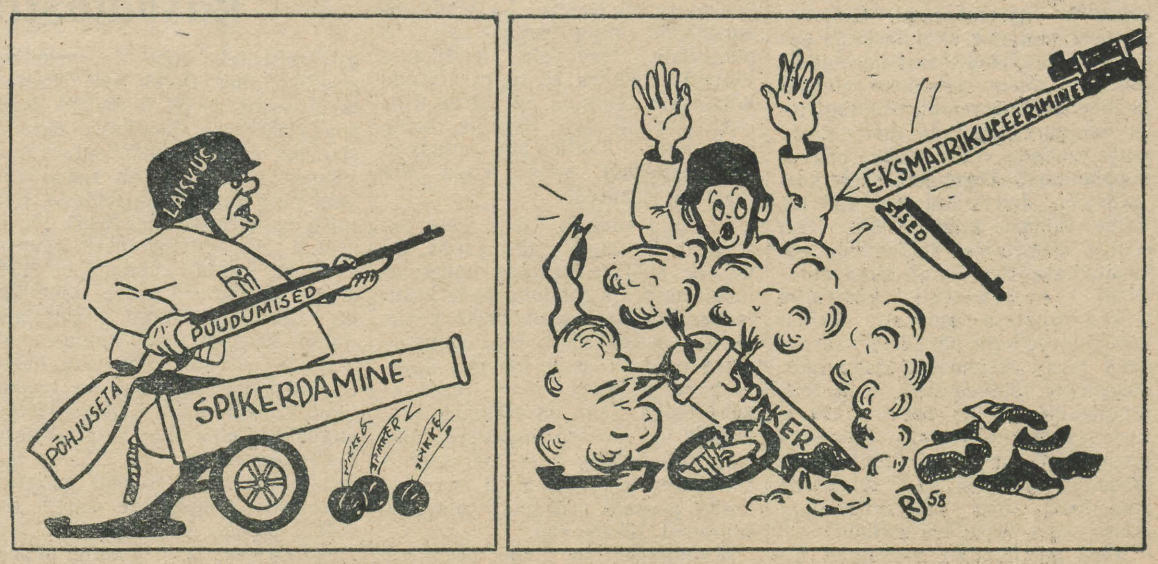

PARTEI ELU

Komsomoli töö sihikindlamaks!

Kommunistliku ülesehitustöö hiiglaslikud ülesanded seavad meie noorsoo ette mitmekülgseid nõudmisi üha avarduval tööpõllul ning tegelik elu nõuab tõsisema tähelepanu osutamist kõrgema haridusega noorte nõukogude spetsialistide kommunistlikule kasvatamisele. Seepärast oli ka täiesti õigeaegne komsomoliorganisatsiooni töö küsimuste päevakorda võtmine ning arutamine ülikooli parteiorganisatsiooni koosolekul, mis toimus möödunud nädalal.

Tehes kokkuvõtteid aruandest, mille esitas TRÜ komsomolikomitee sekretär sm. Lott, ja seltsimeeste Habermani, Moosbergi, Siilivase, Põldvere, Palu jt. sõnavõttudest, märkigem, et seoses koolireformiga muutub veelgi aktuaalsemaks küsimus lähendada komsomoliorganisatsiooni tööd elule, süvendada noorte kasvatamisel tööõpetust. Selles osas on tehtud ülikoolis nii mõndagi (viljakoristustööd uudismaadel, tööd komsomoliehitustel, tööd spordibaaside ehitamisel, viljakoristusel vabariigi kolhoosides ja sovhoosides). Eelseisval suvel seisab ülikooli komsomoliorganisatsiooni ees ülesanne suunata komsomoliehitustele ja uudismaadele kokku 1000—1100 isikut. Igal üliõpilasel tuleb võtta osa sellistest töödest, sest et see on üks oluline vahend töösse- ning ellusuhtumise kommunistlikul kasvatamisel. Kollektiivi ühiskondlik arvamus peab siin juurima välja väärvaated üksikute üliõpilaste juures, kes suhtuvad vastutustundetult ülalmärgitud üldrahvalikesse üritustesse (Kisandi ajaloo-osak., Täll, Sikk Arstiteadusk. jt.).

Siinjuures tuleb märkida, et üliõpilaste töötamine linna asutustes ja ettevõtetes propagandistidena ning koolides pioneerijuhtidena (eriti viimane) väärib senisest suuremat tähelepanu ülikooli komsomoliorganisatsiooni poolt.

Üheks põhilisemaks ülikooli komsomoliorganisatsiooni töös on marksistlik-leninliku maailmavaate kasvatamine üliõpilaste tõekspidamiste kujundamisel. Peamine puudus seisneb selles, et komsomoligruppide töös jääb mõnikord tagaplaanile poliitiline ja võitlev hoiak. Ka tuntakse vähe huvi poliitilise elu vastu üldse. Nii pole stomatoloogiaosakonnas kommunistlikud noored kursis poliitiliste sündmustega, ei tõsta üles teravaid poliitilisi küsimusi (komsomoliaktivistid sm. Luts II kursuselt, sm. Kert IV kursuselt ja ka osakonna büroo sekretär sm. Lätt ei tunne viimaseid sündmusi Prantsusmaal, Iraagis jm.). Seepärast ei suuda nad avaldada ka ideelist mõju teistele üliõpilastele. Siit võib mõista ka seda, miks pole stomatoloogiaosakonna komsomoliorganisatsiooni read kasvanud 7 aasta jooksul. Selline olukord aga ei häiri nähtavasti üldse osakonna õppejõude.

Stomatoloogiaosakonna kommunistlikel noortel oleks nii mõndagi õppida raviosakonna I kursuse organisatsioonilt, kus lühikese aja jooksul on omandatud mitmekülgseid häid kogemusi. Ei saa olla juttu maailmavaate kasvatamisest, kui kommunistlikud noored ei anna vastulööke üksikutel kollektiivi liikmetel esinevatele väärvaadetele, mistõttu ei kasva õige arusaamine kogu kollektiivis. Selliseid juhte nagu stomatoloogiaosakonnas esineb ka mujal, kuid komsomoligrupid ei reageeri neile.

Üksikud komsomoliorganisatsioonid tegid ära suure töö NLKP XXI kongressi materjalide ja haridussüsteemi ümberkorraldamise küsimuste läbiarutamisel (siinjuures jäi tagaplaanile aga üliõpilaste individuaalse töö jälgimine, eriti oma erialaga seotud küsimused uues rahvamajandusplaanis). Mõningate komsomoliorganisatsioonide töös ilmneb tendents võtta oma tööplaani massilisi kultuuriüritusi, ekskursioone, ühiskülastusi jne., küsimusi, mis peaksid kuuluma rohkem ametiühinguorganisatsiooni valdkonda (selline olukord on näiteks Arstiteaduskonna raviosakonna IV kursusel ja ka mujal). Kasvatusliku osa täitmiseks on aga vaja komsomoli töö planeerimisel esiplaanile seada üliõpilaste ideelise kasvatamise küsimused.. Ainult sel tingimusel saab kommunistlik noorsooühing täita oma vastutusrikkaid ülesandeid noorsoo kommunistlikul kasvatamisel — selliseid küsimusi seab tegelik elu iga päev kollektiivi ette, neid pole vaja otsida. Poliitiliste küsimuste tagaplaanile jätmine kõneleb vaid ebaprintsipiaalsusest, järeleandmisest mahajäänud meeleoludele.

Koosolekul märgiti õigustatult, et üliõpilaste maailmavaate kasvatamisel etendab komsomolitöö erinevat osa erinevais teaduskondades ning komsomoli töös tuleks senisest rohkem arvestada üliõpilaste eriala. Õige on ka see, et reaalteaduskondades on ühiskonnateaduste õpetamisel eriti tähtis koht üliõpilaste maailmavaate kujundamisel. Ent kuidagi ei saa õigeks lugeda näiteks koosolekul sõna võtnud Arstiteaduskonna õppejõu sm. Põldvere arvamust, mille kohaselt arstiteaduslikud eriained iseenesest kujundavad maailmavaate. Arstiteaduskonna mõnedel õppejõududel tuleks tõsiselt mõtelda küsimusele, kuidas parandada poliitilist kasvatustööd üliõpilaskonnas; tuleb otsustavalt vabaneda neutraalsest hoiakust noorsoo poliitilise kasvatamise küsimuses. Parteikoosolekul rõhutati vajadust tugevdada õppejõudude tööd kommunistliku noorsooühinguga.

Samal ajal TRÜ komsomoliorganisatsioon ja komsomolikomitee peavad tugevdama nõudlikkust komsomoli aktivistide ja kõigi kommunistlike noorte suhtes organisatsioonilise distsipliini ja vastuvõetud otsuste täitmise osas, mis kindlustab kommunistliku noorsooühingu töö edasise parandamise kõigil aladel.

A. BLUMFELDT
E. ANUPÕLD

Ülikooli laboratooriumides

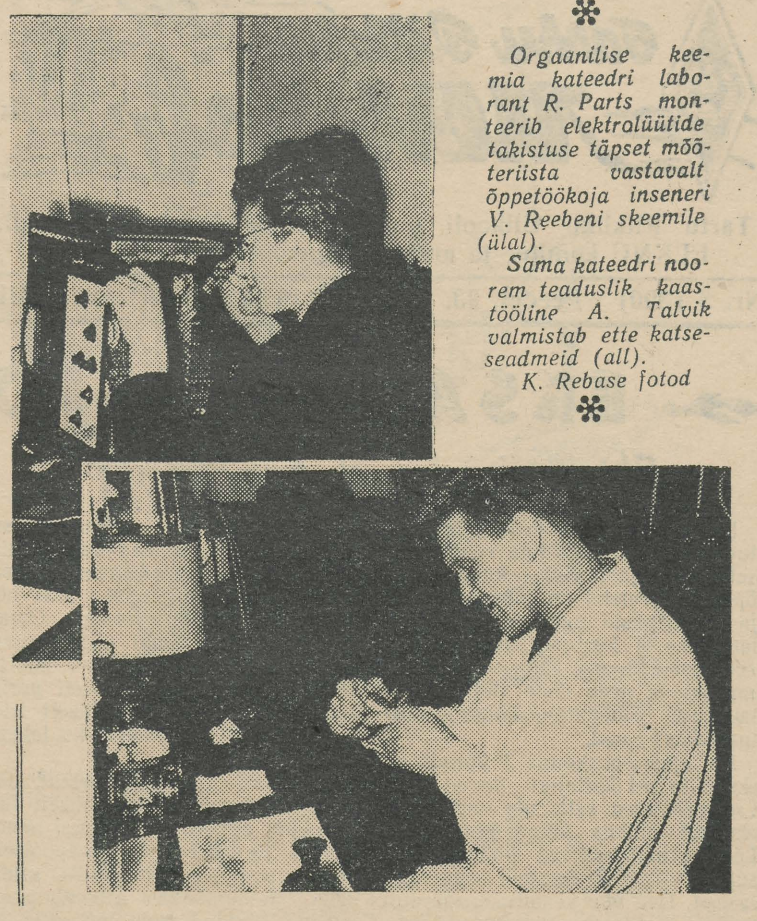

Orgaanilise keemia kateedri laborant R. Parts monteerib elektrolüütide takistuse täpset mõõteriista vastavalt õppetöökoja inseneri V. Reebeni skeemile (ülal).

Sama kateedri noorem teaduslik kaastööline A. Talvik valmistab ette katseseadmeid (all).

K. Rebase fotod

MÕTTEVAHETUSI TÖÖST HOMSES ÜLIKOOLIS

Kaugõppes kasutada uut tehnikat

Raadioringhäälingu ja elektroakustika võimas areng loob sootu uusi võimalusi elavale kõneldud sõnale, mida oleks patt jätta kasutamata ka poliitiliste ja haridusalaste teadmiste levitamisel. Meie ülikooli kaugõppijate pere asub mööda maad laiali, lühikeste sessioonide ajal on nende päevakava nii üle koormatud, et paratamatult tuleb kontsentreerida intensiivsem tähelepanu aineile, milledes on ette nähtud eksamid jooksval sessioonil. Trükitud õppejuhendid ei saa kunagi asendada õppejõu loenguid. Meie riik on aga niivõrd radiofitseeritud, et isegi maakolkais on raadiosaated igaühele kättesaadavad, Kaugõppe protsess võidaks palju, kui me saaksime saata hädavajalikumad loengud, konsultatsioonid ja õppejuhendid eetrisse.

Mikrofonil on muidugi oma spetsiifika, raadiosaade peab erinema statsionaarsest loengust psühholoogiliselt, stiililiselt, foneetiliselt... Ka ainevalik, mõttejuhtimine ja materjali tihenduse aste on erinev. Aga nende erinevuste arvestamine pole sedalaadi, et lektor ja kuulajaskond nendega ei suudaks harjuda. Tähtis oleks säilitada ka raadioloengus või raadiokommentaaris elava sõna värskus ja sugestiivsus, ära jättes kõik vahepealsed toimetamised ja tühitoimetamised.

Kas meil käesoleval hetkel on juba tehnilisi eeldusi katsetamiseks kaugõppe selle tulevikuvormi alal? Tulevikus antakse ülikoolidele kahtlemata terved saatjad kasutada. Praegu oleks selline moodus veel enneaegne: kõnelemata selle kulukusest eeldaks see kogu kaugõppesüsteemi ümberplaanistamist ja vist ka vajaliku kaadri suurendamist. Küll aga ei tohiks olla takistusi olemasolevate saatjate ärakasutamiseks kaugõppe tarbeks. Hea tahtmise juures annaks vist majanduslik külg korraldada. Ülikooli raadiosaated oleksid ka heaks eeltreeninguks õpetuseks televisiooni teel, mille teostamine on lähemate aastate küsimus.

Ka statsionaarsete loenguil tuleks jõudumööda võtta tarvitusele kino ja magnetofon — kas või ainult loengute näitlikustamise vahendina. Vene kirjanduse ajaloo kursuse emotsionaalne ja kasvatav väärtus tõuseks kindlasti, kui õppejõud võiks illustreerida oma loenguid mitte ainult tsitaatide deklameerimisega klassikuist, vaid kui ta võiks elavas pildis ja helis näidata ka lühifilme Tolstoi, Majakovski, Puškini, Radištševi elust ja loomingust.

Magnetofoni tuleks kasutada selliste loengute jäädvustamiseks, mis sisaldavad uudseid kontseptsioone ja fakte, mis ei ole veel sadestunud kirjanduses. Kogemus näitab, et stenogrammid ei anna ligikaudugi adekvaatselt edasi loengu sisu, kõnelemata ta retoorilisest vormist. Olen veendunud, et magnetofonilint toob pöörde õppeprotsessi.

Käesolevate põgusate ridade otstarbeks on üles kutsuda diskussiooniks moodsa tehnika tarvituselevõtmise probleemi üle eriti kaugõppes. See tehnika võimaldab rikastada õppeprotsessi ja õppemetoodikat sootu uute aspektidega ja saavutada laiemat mõju.

Dots. *V. ADAMS*

Kasvatustööst Majandusteaduskonnas

(Algus 1. lk.)

mas. Vastutusrikas osa on õppejõul, kes peab suutma veenda kollektiivi põhilist osa käsitletavate põhimõtete õigsuses. Kollektiiv ise veenab üksikuid üliõpilasi;

b) **üliõpilaste initsiatiivi suurendamine.** Juhtivatel kohtadel ÜTÜ, ametiühingu ja teistes ringides peavad olema üliõpilased. Neil tuleb ju endil õppida töö organiseerimist ja näidata oma initsiatiivi ürituste läbiviimisel. Ülikoolis õppimise ajal on see kõige parem, sest kus siis veel õpitakse töö organiseerimist. Kui tehakse vigu — siis arutame neid ja näitame, kuidas oleks pidanud tegema. Kui õppejõud aga kõik üliõpilaste eest ära teevad, siis ei õpi me tundma üliõpilaste võimeid, ei avasta õigeaegselt olulisi puudusi. Praktikasse minekul need avastatakse, siis aga on juba hilja;

c) **karistusabinõud.** Rangus peab olema. Iga eksimus peab leidma reageerimist, kuid õigel ajal, õiges kohas ja õige määraga. Üldpõhimõttena taotleme üliõpilaste ja õppejõudude vahel seltsimehelikke suhteid: vanem seltsimees abistab ja juhendab nooremat. Muidugi tuleb seejuures pidada distantsi ja mitte taotleda «rahvamehe» odavat populaarsust. Õppejõud peab kasvatustöö, distsipliini jne. alal ise toime tulema üliõpilastega, ilma selleks kõrgemate instantside abi kasutamata. See tõstab tema autoriteeti. Arusaadavalt kontrollib kateedrijuhataja pidevalt, kuidas õppejõud sellega hakkama saavad. Kuid reas eksimustes, nagu näit. ülesannete tähtaegadest mitte kinnipidamine, lülitub õppejõu kõrval sisse kateedrijuhataja. Mitmesuguste kirjalike tööde tähtaegade möödalaskmisel ei saa üliõpilane oma tööd ilma kateedrijuhataja nõusolekuta õppejõule esitada.

Need on lühidalt mõningad üldistused õppejõudude kasvatustöös, mida esitas dotsent R. Hagelberg ja mis on samavõrra kehtivad ka Majandusteaduskonna teiste kateedrite kohta.

F. SAUKS,
kaubandusökonoomika kateedri juhataja

MÕTELGEM TALVEL SUVELE

Säästkem aega loovaks õppe- ja kasvatuslikuks ning teaduslikuks tööks

NSV Liidu Ülemnõukogu poolt 24. detsembril 1958. a. vastuvõetud «NSV Liidu kooli ja elu sidemete tugevdamise ning haridussüsteemi edasiarendamise seadus» esitab kõrgemate õppeasutuste õppejõududele nii õppe- ja kasvatusliku kui ka teadusliku töö alal senisest tunduvalt suuremaid nõudeid. Eelseisvail aastail peab senisega võrreldes tunduvalt paranema õppetöö kvaliteet ja süvenema üliõpilaste hulgas tehtav kasvatustöö, kuid samal määral peab laienema ja süvenema ka teaduslik uurimistöö ning teadusalaste ja poliitiliste teadmiste levitamine töötajate laiades hulkades. Nende nõudmiste täitmine on Tartu Riikliku Ülikooli iga õppejõu kohuseks ning kahtlemata annavad meie õppejõud selleks kogu oma jõu ning oskused.

Et tulla edukalt toime meie ees seisvate ülesannete täitmisega, on vajalik pöörata senisest suuremat tähelepanu aja ratsionaalsele kasutamisele. Meie eesmärgiks peaks olema vabastada õppejõududele maksimaalselt aega loovaks õppe- ja kasvatuslikuks ning teaduslikuks tööks. Seda on võimalik saavutada töö parema organiseerimise teel, millele kõik õppejõud, samuti kui kateedrid, dekanaadid ja rektoraatki peaksid pöörama tulevikus suuremat tähelepanu.

Missugused on olnud peamised raskused tööülesannete täitmise organiseerimisel, selle kohta olgu toodud mõned näited geograafiakateedri töö senisest praktikast.

Vastandina enamikule teistele osakondadele ja teaduskondadele on geograafiakateedrile suvi eriti pingerikkaks tööperioodiks. Suvel toimub geograafiaosakonna kõigil kursustel õppe- ja menetluspraktika, mis ulatub uue õppeaasta alguseni. Suvel toimuvad kaugõppeosakonna üliõpilaste eksamisessioon ja uute üliõpilaste vastuvõtueksamid, kuhu on rakendatud suur hulk kateedri õppejõude. Enamiku õppejõudude teaduslik töö on seotud ekspeditsiooniliste töödega, mida on samuti võimalik teostada ainult suvekuudel. Suvel toimuvad ka täienduskursused õpetajaile, millele kaasaaitamine kuulub õppejõudude otseste kohustuste hulka. Sageli toimuvad suvel ka teaduslikud konverentsid, näiteks 1959. a. augustis üleliiduline maastikuteadlaste konverents Läti NSV-s, millest kahtlemata enamik geograafiakateedri õppejõude soovib osa võtta. Lõpuks, kõik õppejõud soovivad ka puhata ning kuigi selleks kasutatakse oluliselt talvist õppetöö vaheaega, tuleb siiski leida võimalusi puhkuseks ka kevad-, suve- ja sügiskuudel.

Eelnev lühike loetelu näitab, kuivõrd tähtis ja oluline on töö täpne planeerimine mitte ainult kateedri, vaid ka iga üksiku õppejõu enese töös. Harilikult tehakse see töö aasta algul, kuna enamik õppejõude kasutab juba talvist õppetöövaheaega puhkuseks. Lõplikult määratakse suviste tööde plaan kindlaks aga kevadel seoses üliõpilaste suunamisega õppe- ja menetluspraktikale. Hiljem on selles muudatuste tegemine väga raske ning väiksemgi muudatus nõuab sageli kogu töö põhjalikku ümberplaneerimist.

Kahjuks on seda siiski tulnud teha õige mitmel korral. Näiteks ei olnud õppeosakonnal 1958. a. suvel üliõpilaste suunamise ajal õppe- ja menetluspraktikale mingeid kindlaid andmeid uudismaadele suunatavate üliõpilaste ja õppejõudude arvu, samuti ka ärasõidu aja suhtes. Alles pärast seda, kui üliõpilased olid juba laiali sõitnud, hakati komplekteerima uudismaale sõitjate rühmi ning määrati kindlaks õppejõud, kes üliõpilastega kaasa sõidavad. Selle tulemusel aga tuli «ümber teha» kogu praktika plaan (ärasõit uudismaadele toimus 10 päeva enne praktika lõppu), transpordivahendite kasutamise plaan, õppejõudude koormused (uudismaale sõitnud õppejõu koormus tuli jaotada teistele õppejõududele), teaduslike välisuurimiste plaan ja samuti ka õppejõudude puhkuste graafik. Kõigile on arvatavasti selge, kui palju oli sellega seotud tarbetut kantseleilist asjaajamist, mida parema planeerimisega oleks võimalik olnud vältida. Käesoleval aastal tuleks kõigil asjaomastel instantsidel juba aegsasti sellele mõelda, et töö võiks toimuda ladusalt ning põhjalikult läbimõeldud plaani kohaselt.

Näiteid selle kohta, et töö otstarbekama organiseerimisega on võimalik tunduvalt kokku hoida õppejõudude tööaega, võime tuua ka paljudelt teistelt aladelt. Viimastel aastatel on ülikooli kõigis teaduskondades toimunud uute õppeplaanide väljatöötamine. Matemaatika-Loodusteaduskonna ko-

(Järg 4. lk.)

KIRJANDUSLIK LEHEKÜLG

VÕISTLUSTÖÖ

N. Noormees

reamehe auastmes

Sõduri saatus on juba selline, et igaühel on kodus midagi südamelähedast ja head, mida meenutad öösel köögis nõusid pestes kui ka vahipostil olles, ning kui roodukorrapidaja on luua andnud ja käskinud pesemisruumi põranda nii puhtaks küürida, et naera kas või puruks, siis tuleb see südamelähedane eriti meelde ja luudki sahiseb rõõmsamini.

Jaak Nurme jaokaaslastega oli lugu nõnda, et tühjendati oma hingesopid seltsimehele ning ausalt öeldes olid just kallimad enamiku südamel, temakest ülistati aga igast televisioonimastist kõrgemale, kuigi fotolt vaatas vahel üsnagi püstninaline ja tedretäheline...

Jaak oli jaos vaiksemaid poisse ning sõbratarist ta suurt ei rääkinud, kuigi sõduripluusi rinnataskus kandis kenakese neiu pilti.

Kui aga väliõppusel olles enam köögi suitsugi polnud näha ning ei teadnud arvatagi, millal süüa saad, kui allüksuse kokk muutus poiste kujutluses kõige armsamaks olevuseks, poisid aga istusid masinas ja kihutasid aina edasi ja edasi, läbi saju, öö, külma, siis armastas Jaak meenutada:

«Pühapäeviti olime kodus kõik koos, vennad, kaheksakesi, istusime suuruse järjekorras lauas ja memm tõi alati tohutu liua kuumade pannkookidega, kõrvale aga mustsõstramoos või koor...»

Tavaliselt hüüatas Igor sellel kohal:

«Jaak, kurivaim, vait!»

Pannkoogijutt tuli edasi lükata paremate aegadeni kasarmus, kui õhtueine söödud ning käes vaba tund poliitharidustöö toas.

Neil puhkudel rääkis Jaak kaaslastele tihti oma vendadest, kelledest noorim oli kolmeaastane ning vanim juba lõpetas ülikooli, neid oli kaheksa ja Jaak vanuselt teine.

Poiss meenutas, kuidas aidanud emal hoida nooremaid vendi ning teadis täpselt, kunas ühel või teisel ilmusid esimesed hambad, hakkas käima, rääkima.

Ta naeris harva, kuid siis juba südamest, eriti kui sai kodunt kirja, kus ema kirjutas midagi poiste vempudest. Kogu jagu teadis lugu sellest, kuidas Jaak õpetanud väikese Ennu korralikult sööma, ilma et Enn talle vähem maitsva pala välja pudistaks.

Armeesse tulekuni õppis ise õhtutehnikumis ja töötas tislerina tööstuskombinaadis, nüüdki, kui vaja, küsis vanemalt tööriistad ja korrastas midagi, uus relvakapp aga oli täielikult Jaagu töö.

Suvel laagris meisterdas jao telgile sellised pingid ja seinakapi, et pataljoni komandör ise talle vaba päeva andis.

Samal laagrisuvel lahkus Jaak kaaslaste keskelt, lahkus kui seltsimees, sõdur, noormees kaardiväe reamehe auastmes.

Augustikuu pärastlõunal, kui sõdurid spordisärkide väel relvi puhastasid ning Igor parajasti sajatades nühkis automaadi lukku, mis tal kogemata liiva sisse oli kukkunud, anti tulekahju häiresignaal.

«Oi sa...» pahandas Igor, vihane, et pärast peab veelgi relva puhastama.

Rood rivistus. Komandör teatas, et põleb mets mõne kilomeetri kaugusel ja tulekahju tuleb likvideerida. Vanem jagas välja tööriistad ja hapnikumaskid ning masinad meestega kihutasid minema.

Mets oli kaunis hõre, kuid leegitses, suitsukoonlad tõusid ülespoole, kaugemalt vaadatuna näisid serval kasvavad puud maast tõusvate küünlaleekidena.

Ilm oli kuum, tuulevaikne. Metsatulekahju ei tulnud kustutama üksnes sõdurid, vaid ka töölisasula rahvas, ümbruskonna kolhoosnikud, isegi suvitajad.

Rood hargnes ja liikus metsa suunas. Põleva ala ümbrusest tuli puud maha raiuda ja eemaldada, samuti muu rämps, tulekahju ümbritseda küntud tsooniga.

Järsku kostis põlevast metsast plahvatus, siis mitu plahvatust järjest ja ikka jälle uuesti, oli näha, kuidas siin-seal paiskus mulda üles ning peenemad puud murdusid.

«Inimestel oila ohutus kauguses, metsale mitte läheneda!» anti käsklus.

Kustutajate üksused peatusid. Jah, plahvatasid sõjaaegsed tankitõrjemiinid ja granaadid, põlemiest puutumata metsas said jalakäijad liikuda, sest jalaväemiinide osas oli ala demineeritud.

Tulekahjuga tulid ilmsiks sõja saladuslikud jäljed, valmis hävitama igaüht.

Sõduritest jooksis mööda ahastav naine:

«Inimene, inimene on metsas!»

Läbi leekide praksumise ja plahvatuste vaheaegadel kandus nüüd ka sõjameesteni peenehääleline, otsekui lapse appihüüd, kandus hooti, paluvalt ja ahastavalt, nagu saab paluda ainult inimene, kelle kõrval seisab surm.

Mets aga leegitses, miinid plahvatasid, otsekui võidurõõmutsedes inimkeha nõrkuse üle.

Kogu rood nihkus korraga ettepoole, käed haarasid hapnikuaparaatidest, kümned mehed surusid justkui rinnaga vastu leeke, valmis jooksma nendesse, et päästa hukkuja.

«Jääda paigale!» kõlas komando. Juba palju eespool jooksis sõdur, peas hapnikumask, käigul sinelit lahti rullides ja seda lombis niisutades.

«Jaak!» hüüatas keegi tasa.

Nüüd möödus Jaak esimestest põlevatest puudest, liikus joostes appihüüete suunas.

«Tuleb kiirustada, pean jõudma,» käis mõte.

Kuskil lähedal plahvatas miin, Jaak viskus pikali, tõusis aga kohe ja jooksis edasi.

«Mitte tuld külge võtta, ei, praegu mitte tuld võtta, kui vaid poleks neid miine,» ütles endale.

Kümmekond meetrit eespool oli küünarnukkidele vajunud poisike, kõrval laastudest korvike mustikatega. Jaak tõmbas peast hapnikumaski ja asetas selle lapsele, pani poisile sineli ümber. Käskis edasi roomata, ise roomas küünarnukkidel ja põlvedel tema kohal, kaitstes niiviisi poissi oma kehaga.

Palavus suurenes, hingamine muutus üha raskemaks ja raskemaks, suitsust jooksid silmad vett, kraapis ninas ja kõris. Jaak tõmbas lahti pluusi kaeluse, oleks tahtnud puhata, kuid ei võinud, ei, siin tuli liikuda edasi, seltsimeeste juurde, päästa laps.

Pluusi selga polnud enam ollagi, see oli läbi põletatud, pilotka kadus, juukseotsad tõmbusid palavusest keerdu.

Jaagule meenusid nooremad vennad, samasugused jõnglased, nagu see poisike siin, tema all, meenus ema, kallis memm — küll oleks hea pärast seda sauna siin süüa memme küpsetatud pannkooke — seekord koorega —, seltsimehed roodust, jagu, nende poistega koos nähtud sõdurirõõmud ja mured.

Miinid aina plahvatasid, mets põles.

Poisike roomas sõjaaegsesse mürsulehtrisse.

«Siin saab puhata,» mõtles Jaak, ta oli veel lehtri serval, kui üsna, üsna lähedal plahvatas miin.

Ta ei tundnud valu seljas, ka jalgades mitte, veeretas end lehtrisse, kattis poisikese kehaga, katsus käega selga — see kleepus verega, ka saapad muutusid väga raskeks, täitusid punase, vedela massiga...

*

Sõdurid kirjutasid hallile graniittahvlile:

Reamees Jaak Nurm,
sõber ja seltsimees.

Rood andis saluudi relvadest ning ainult üks automaat pidi vaikima. Sama lapsekäsi, mis hiljuti oli hoidnud laastudest korvikest mustikatega, asetas kalmule kimbu kodumaa põldude rukkililli.

Märgusõna «Minöör».

TÕNIS LEHTMETS

Metsade vastne laul

Krigiseb regi ja puristab ruun
säravat sõmerat näkku lööb tuul.
Värsketel postidel terasest niit
ümiseb viit.

Jutusta, metsavaht, millal need niidid
külasse viidi!
Kuulan ja imestan — pou-pou-pou,
see on ju vastne laul!

Teeveerel tummana põrnitseb kuusk,
mändidel üllatussosin on suus.
Oravgi silmitseb: asi on põnev,
traatides kihutab kõne.

Enam sa, taadike, jooksma ei pea,
telefon käsud sul taresse veab,
tühised sõidud kõik langevad ära.
Unuvad porisse kaotatud tallad,
sügisepäevad, kus lobjakat kallas,
käigud neil päevadel — käskude pärast.
Jooksvagi jalus ehk järele annab?
Naeratad kavalalt, liigutad vitsa:
Nõkuta, ruunake! Teed pole kitsad.

Nõõ, mis sa, kurivaim, venid!
Mõistan sind, taadike! Südameni
tunginud sullegi — pou-pou-pou —
metsade vastne laul.

VÕISTLUSTÖÖ

Ülikool ja väike neiu

Uus hommik koidab, sügiseselt karge,
all Emajõel veel uduloor on hall.
On heinamaa veel kastekirmest valge,
teerada kulgeb lehispuude all.

Ja mööda seda kitsast rohtund rada
ma kõnnin oma igapäevast teed.
Üks üksik mäekink eemal puude taga —
mu jalgsimatka lõppu näitab see.

Mind peagi buss viib südalinna poole,
kell ülal tornis alles seitse lööb.
Kus seisab vana ülikoolihoone,
seal algab jälle pingerikas töö.

Ma kunagi ei tunda saa end üksi —
on sajad sõbrad koos siin minuga,
kuid üks on kindel, selles ma ei eksi,
mu kõige parem sõber oled Sa.

Koos sõitsime me kodulinnast siia,
koos jätkame nüüd oma õpinguid.
Ei miski suuda lahku mind Sust viia,
Sa seda tea, mu kallis väike neid!

Märgusõna «HEINI»

„RÖÖMU OTSINGUIL"

RT „Vanemuise" laval

Hiljuti etendus RT «Vanemuises» ülikooli draamaringi esituses V. Rozovi kahevaatuseline komöödia «Rõõmu otsinguil». Oma temaatika ja ainestiku poolest on see näidend, samuti nagu eelmisedki draamaringi lavastused, väärtuslikuks lisapalaks Tartu teatripublikule «Vanemuise» enda lavastuste kõrval. Etendusele järgnenud soe ja kestev aplaus räägib tunnustavast hinnangust draamaringi ja lavastaja Haim Drui tööle.

Rõõmustav on konstateerida, et draamaringi repertuaaris seisavad just sellised teosed, kus käsitlust leidvad probleemid haaravad meie noorsugu. Olgugi et Rozovi näidend ei kuulu kõige paremate hulka, on selle kavvavõtmine kõigiti tervitatav, sest kaasaja-ainelisi komöödiaid noorsoo elust on seni üsna vähe, rääkimata muidugi algupärastest.

Tunnustavalt tuleb märkida lavastaja H. Drui julgust. Esinevad ju seekord peamiselt nooremate kursuste üliõpilased, paljud isegi esimest korda. Sellega on muidugi selgitatavad mõningad puudujäägid, eriti lavalise viimistluse osas. Edasiminekut draamaringi arengus me selle lavastusega igatahes ei näe.

Näitlejate valik on põhiliselt õnnestunud. Sama võib öelda ka mängu kohta. Osatäitjad on suutnud luua küllaltki meeldejäävaid tüüpe, kuid lavastuse üldiseks veaks on misanstseenide halb läbitöötlus. See vajutab teatud pitseri üksikute tegelaskujude lahtimõtestamisele meelde tagaajamise- ja kõrvakiilutstseeni, mis tõstis väga kujukalt esile kiiretempolisele mängule järgnenud pausi. Kuid isegi Leenakese hoogne mäng muutus monotoonseks ja näis kohati lavaliselt ebahuvitavana. Helve Võsamäe kujutab Leenakest liiga ühekülgsena. Leenakese mõningate positiivsete joonte väljatoomine oleks aidanud teda vaatajale lähemale tuua ja rohkem hukka mõista. Selliselt haarab meid Leenakese kuju kui mingi huvitav eksponaat, kes jääb siiski kaugeks.

Misanstseenide vaesus takistab osatäitjatel leida oma mängus uusi jooni. Monotoonsus kipub läbi lööma isegi nende juures, kes suurepäraselt stseeni ülal hoiavad.

Helve Võsamäe loodud Leenakese kuju on antud huvitavana, meeldejäävana. Tema mäng on vaba ja loomulik. Üksikud kohad on suurepäraselt viimistletud. Tuletagem meelde Leenakese kuju Fjodor on Leenakesele täielik vastand. Nii on seda mõelnud vähemalt lavastaja. On küsitav, kas autor kavatseski neid sellises mustvalge tehnikas anda. Raimu Laubre peab lavastaja trakteeringust hästi kinni. Ka Fjodor jääb liiga eluvõõraks. Kui ta armastus oli niivõrd saamatu, siis miks pidi ta elus samuti selline olema?

Heaks kordaminekuks tuleb lugeda Olegi kuju. Jaan Soone ainukeseks nõrgaks kohaks on diktsioon. Alguses mõjub see koguni häirivalt. Üldiselt on Jaan Soone mäng emotsionaalne.

Erineva tasemega on Merike Saluraidi mäng Tanja kuju loomisel. Vajaka jääb just mitmekülgsusest, kuid sellele vaatamata on kuju antud siira sisemise kaasaelamisega. Näiteks mängib Saluraid suurepäraselt Gennadi monoloogi ajal. Jugans Grossmann peab selle väga hästi välja. Olgu mainitud, et sellised kohad on tavaliselt kõige suuremaks komistuskiviks. Grossmanni mäng jätab siiski mõnes osas ka soovida, eriti näidendi alguses — osatäitjal on väga vähe liikuvust. Nii Tanja kui ka Gennadi puhul langeb see peamiselt režissööri süüks.

Ivan Nikititš Lapšin on omapärane ja huvitav kuju. Elmar Talviste avab selle üsna hästi. Kuid tema mäng kipub stiililiselt ansamblist välja langema. Talviste käsitluslaad on satiiriline. Mõningate positiivsete joonte väljatoomine oleks ka selle kuju teinud usutavaks.

Maret Murde ema on samuti õnnestunud. Selliste osade mängimisel võib kergesti sattuda šablooni. Käesoleval juhul aga saab osatäitja sellest suurepäraselt üle.

Väga hästi on valitud Elmar Uuk Leonid Pavlovitši osatäitjaks. Kuid ka siin häirib kohati vähene liikuvus ja miimika.

Peeter Volmeri osatäitmisega võib rahule jääda. Ta suutis autori poolt Koljale antud napi teksti siiski korralikult esitada. Taisja Nikolajevna ja Marina osatäitjad Maie Eero ja Õie Niinepuu tulid oma ülesandega toime.

Ja nüüd ka mõni sõna Olegi klassiõdedest Fiirast ja Veerast. Mõlemad kujud rahuldasid peaaegu täielikult. Eve Lääts tõi Veera kuju suurepärase miimika ja emotsionaalsusega esile. Maris Käia Fiira oli temperamentne ja hoogne. Paraku esines aga mõningaid väikesi ülepakkumisi.

Ants Ruusmann onu Vasjana oli üsnagi usutav, vanainimeselik kõnemaneer sobis hästi selle kuju juurde.

Üldiselt jäädi etendusega rahule. Loodame ka edaspidi meie draamaringilt näha uusi ja huvitavaid lavastusi.

E. KUUS

ASKO SÖÖT

Kardinad

On kardinad minul kristallist,
pits — parima meistri töö.
Ei ühedki kardinad kallid
mu omasid üle löö.

Kui väljas on päikese sära,
ei varja siis päikest nad —
siis võetakse eest nad mul ära.
Ööd ainult nad varjavad.

Nad päeval on marmorhallid.
kuupaistel nad säravad öös,
sest nad on puhtast kristallist —
taat Pakase sellide töö.

Säästkem aega loovaks õppe- ja kasvatuslikuks ning teaduslikuks tööks

(Algus 2. lk.)

gemused sel alal ei anna põhjust rahuloluks: õppeplaane on tulnud korduvalt ümber teha, parandada ja täiendada ning seda peamiselt just selletõttu, et vastavad küsimused ei ole olnud kas üleülikoolilises ulatuses või siis üksikute osakondade vahel kooskõlastatud. Kahtlemata on õppeplaanide küsimus väga tähtis ning arvatavasti ei ole keegi pidanud raskeks nende koostamisega seotud vaeva, kuid siiski tuleks püüda selle poole, et see töö toimuks otstarbekohaselt ning süsteemikindlalt.

Seoses kõrgemate õppeasutuste töö ümberkorraldamisega seisavad meie ees eeloleval semestril paljud tähtsad ülesanded. Kindlasti tuleb uuesti läbi vaadata ka praegu kehtivad õppeplaanid, kuigi nende järgi on töötatud ainult 1—2 aastat. On selge, et seda suurt ja vastutusrikast tööd ei saa alustada huupi, vaid seda tuleb teha põhjalikult ja läbimõeldult.

Oleks otstarbekohane seda tööd alustada kõigepealt üldisemate küsimuste lahendamisega Kõrgema Hariduse Ministeeriumilt saadavate direktiivide alusel. Sellisteks üldisteks küsimusteks on: õppetöö ning ühiskondlikult kasuliku töö vahekorra kindlaksmääramine ning sellele vastavalt üksikute teaduskondade õppetöö graafikute kooskõlastamine ja üliõpilaste üldise koormuse kindlaksmääramine, kuid samuti ühiskonnateaduste, kehalise kasvatuse, võõrkeelte ning pedagoogiliste ainete õpetamise korraldamine. Alles pärast nende üldiste küsimuste lahendamist, mille kohta ka ülikooli Õpetatud Nõukogu peaks ütlema oma kaaluva sõna, asuksid teaduskondade nõukogud õppeplaanide läbivaatamisele eriainete osas. Selline töökord võimaldaks vältida õppeplaanide korduvat ümbertegemist ning säästaks nii mõnegi tunni aega loovaks õppe-kasvatuslikuks ja teaduslikuks tööks. See muidugi ei tähenda seda, et kateedrid juba nüüd ei peaks asuma kaaluma omapoolseid ettepanekuid ja võimalusi õppetöö paremaks korraldamiseks. Sellele tuleb hakata mõtlema kohe, sest eeloleval sügisel tuleb noorematel kursustel alustada õppetööd juba uute õppeplaanide järgi. Selleks on aga ühtlasi vajalik, et eespool loetletud üldiste küsimuste lahendamine toimuks õigeaegselt. See hõlbustaks tunduvalt ka teaduskondade ja kateedrite tööd ning võimaldaks kahtlemata küsimusi põhjalikumalt läbi mõelda, millega väldiksime aga nii mõnegi vea ning seega ka vajaduse alaliste paranduste tegemiseks õppeplaanis.

Dots. E. VAREP,
geograafiakateedri juhataja

Matka-alaseid üritusi talvisel õppevaheajal

Matkamine on üks levinumaid viise mitmekülgselt sisukaks ja tervist karastavaks kasulikuks puhkuseks. Kes ei tahaks pärast pingutavat eksamisessiooni minna suuskadel sõpradega meie talvisesse metsa, imetleda lumekaunistusi mändidel ja kuuskedel, proovida julgust mägedel ja tunda joovastust värskest lahedast talveõhust. Miks siis mitte teha seda organiseeritult, Et vastu tulla paljude matkahuviliste soovile, astus TRÜ ametiühingukomitee tänuväärse sammu, toetades matkaspordisektsiooni poolt alustatud initsiatiivi matkajate talvelaagri loomiseks Vellaveres 35 üliõpilasele-matkajale. Ametiühing võttis oma peale rahalise kulutuse kandmise igaühe kohta 40 rubla ulatuses, peale selle veel nelja külalismatkaja tasuta toitlustamise laagris koos laagrivarustuse muretsemisega.

Huvi Vellaveres 8.—15. veebruarini toimuva matkajate tervistava talvelaagri vastu oli ülikooli matkajate keskel suur. Laagrist osa võtta soovijaid on rohkem kui 60 inimest. Tegevus laagris kannab tervistavat sportlikku iseloomu ja aitab tundma õppida matkatarkusi. Ürituste plaan on küllaltki ulatuslik. Osa laagri ajast kulutatakse treeninguks Eesti NSV talviste matkaspordi esivõistluste ettevalmistamiseks. Laagri lõpus korraldatava laagrisiseste matkavõistluste parimad arvatakse enamikus ülikooli koondvõistkondade liikmeteks matkaspordis. Suur osa laagri üritustest kujuneb mäesuusatamise õppimiseks ja treeninguks, ettevalmistuse treeninguks kõrgema raskuskategooria matkade sooritamiseks, praktiliste ja teoreetiliste teadmiste omandamiseks matkal. Kõigile laagrist osavõtjatele korraldatakse rida ühe- kuni mitmepäevaseid etapimatku I raskuskategooria suusamatka normide täitmiseks. Laagrist on kutsutud osa võtma matkajaid Sverdlovskist, Uraali Riiklikust Ülikoolist ja Riiast Läti Riiklikust Ülikoolist ülikoolidevahelise sõpruse ja matkasportlike sidemete tugevdamise eesmärgil. Laagri ülemaks otsustas sektsiooni juhatus valida Heino Mardiste (geograafiaosak. IV k.).

Kui varem tundsid matkamise vastu rohkem huvi Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilased, siis nüüd ei puudu juba laagrist osavõtjate hulgas ühegi teaduskonna esindajad.

On selge, et üks laager ei suuda rahuldada meie arvuka matkajate pere soove, mistõttu on täiesti loomulik, et enamik üliõpilasi-matkahuvilisi siirdub gruppidena suusamatkadele mööda meie kaunist sünnimaad omal algatusel nendele sobival ajal ja nende poolt väljatöötatud I raskuskategooria marsruutidel. Siin oleks vajalik nende matkade ametlikuks kinnitamiseks pöörduda enne sektsiooni juhatuse poole. Nii kavatseb grupp üliõpilasi II kursuse bioloogi Jaan Siimiskeri organiseerimisel korraldada I raskuskategooria suusamatka marsruudil Tartu—Pärnu.

Üheks talvise õppevaheaja ja kogu talvise matkahooaja suurimaks ja ulatuslikumaks matkaks kujuneb tingimata meie matkasektsiooni liikmete poolt iseseisvalt ja esmakordselt korraldatav II raskuskategooria suusamatk 6- kuni 8-liikmelise grupina Karpaatidesse.

J. KIVI,
TRÜ matkaspordisektsiooni juhatuse esimees

TEATRI-ALASEID KÜSIMUSI

Teatrisõbrad mäletavad veel, kuidas neid peteti «Valge lagendiku» aruteluga. Siin on selle äraiäämise põhjused. 1. Saalis oli vähe rahvast: ühiskülastus langes «halvale päevale» jõululaupäeva näol. 2. Korraldajate töö oli koordineerimata (s. t. mitteküllaldased kogemused). 3. Kirjandusringi aktiiv suhtus üritusse algusest peale pessimistlikult.

Tulevikus (alates järgmisest semestrist) peaks arutelude algatus jääma kirjandusringile, et läbiviimine muutuks tema südameasjaks. Muusikalavastuste puhul tuleks kasutada karaktertantsuringi, muusikakursuste jne. abi. Ametiühingukomitee ülesandeks jääb korraldada ühiskülastus ja garanteerida teatrirahva osavõtt arutelust. Ka läbiviijatele ei teeks kurja kontakt lavastajaga.

Ka «Mask sinises» ei sattunud kõige paremale ajale. Teater võimaldas ülikoolile ühiskülastuse 29. jaanuaril, just keset sessiooni. Pärast vaheaega aga läheb tükk ehk «liiga vanaks». Ja paljudele peaks ta olema meeldivaks puhkuseks sessiooni ajalgi.

Paar sõna piletite levitamisest. Kui teaduskonna ametiühingubüroo leiab, et kultuuritöö sektsiooni esimehele läheb teatripiletite levitamine paljuks, peab ta juba järgmisel koosolekul koopteerima kas või «mitte-koosseisulise» teatrivoliniku. See omakorda peab kursuste volinike kaudu saama kontakti iga üliõpilasega. Kursuste teatrivolinike asjaks jääb ka kursuse õppejõudude pääsmetega varustamine.

K. VENDE,
teatrivolinik

Suusahuvilised!

TRÜ suusabaas (asukoht endine — sõudespordibaasi alumisel korrusel) on avatud tööpäevadel kella 8—19, laupäeval kella 8—17.

Kes aga soovib suuski kasutada pühapäeval, peab need laupäeval üliõpilaspileti vastu välja võtma.

Kõik suuskadele!

TRÜ suusabaas on valmis kõigile seda kosutust pakkuma.

VÕISTLUSTÖÖ

„PATUKATEST" JA PATTUDEST

(Valitud kohti ühe viimase kursuse üliõpilase päevikust — kasuks ja õpetuseks järeltulevatele põlvedele ja ülikooli majandusmeestele)

NOVEMBER 1954. Kuigi olen alles «roheline» tudeng ja kõigest pool kuud loengutel käinud, hakkan tasapisi üliõpilaseluga kohanema. Iga päev õpin juurde midagi uut ja kasulikku, eriti veel seoses eluga ühiselamus.

Peamiseks saavutuseks loen praegu lähemat tutvumist ühe intrielu peamise komponendi — «patukaga».

Tutvumine ise aga toimus nii.

Paar päeva tagasi hüppas meie tuppa üks naabertoas elavatest vanema kursuse tüdrukutest ja päris: «Tüdrukud, kas teil on «patukat»? Laenake mulle teda natukeseks!»

«Ee-ei ole,» venitasime vastu ja keegi meist päris: «Mis asi see «patukas» on?»

«See on asi, mida intris kasutada ei tohi,» ja juba kaduski küsija ukse taha.

Et meid on toas seitse õrnema soo esindajat, ja pealegi veel «rohelist», siis ei võtnud kuigi palju aega, kui juba teadsime, et «patukaks» nimetatakse elektripliiti ja seepärast, et tema kasutamine intris on patt.

Kohe viisime läbi toa üldkoosoleku teemal «Keelatud vili on magus» ja otsustasime ühel häälel osta ka oma toale «patuka».

Ja praegu, kui ma päevikut kirjutan, keevad kartulid sängi all «patukal» lõbusalt mulisedes.

Ning kui mugav on nüüd süüa teha! Varem aga kulus vähemalt tund või poolteist kuni vesimärgade puudega said tulepliidi alla. Ja kui palju sõimu tuli taluda, sest enne veel, kui tuli pliidi all põlema hakkas, olid köögi naabruses asuvad toad maani suitsu täis ...

VEEBRUAR 1955. Hiljuti jäime juba teisest «patukast» ilma — kontroll sattus peale, kui me temaga tuba «kütsime». Veel samal päeval ostsime nurisemata kolmanda, sest eks mugavused ja aeg, mida me «patukat» kasutades võidame, maksa ka midagi. Ja mis see paarkümmend rubla siis seitsme inimese peale on klappida. Osta kas või iga kuu uus!

MÄRTS 1956. Mida vanemaks inimene läheb, seda targemaks ta ka saab. Hakkan ise ka sellesse uskuma! Kuigi olen alles teisel kursusel, arvan, et tunnen juba neid üliõpilaselu nõkse risti ja pikuti. Võtame näiteks «patukad». Esimesel kursusel lasksime asja ees teist taga oma toast kolm «patukat» intri lattu «hoiule» viia.

Nüüd aga hakkab teine kursus lõpule jõudma, kuid meie toa «hoiused» on suurenenud vaid ühe «patuka» võrra ja seegi oli katkine, sest nii kaua, kui osale meist toa ühes nurgas moraali loeti, jõudsime teises nurgas korraliku «patuka» logu vastu ümber vahetada ja pakkisime selle paberisse — et näppe ei põletaks! ...

MAI 1957. Elu areneb, elu areneb! Hiljaaegu käisid meie kursuse poisid külas ja täiendasid meie «patukat». Geniaalne ning lihtne! Nüüdsest peale asetseb «patukas» minu öökapis. Tagumisest seinast uuristati auk läbi juhtme jaoks ning nüüd valmistame toitu öökapis. Sealt ei oska küll ükski kontroll teda otsida!

APRILL 1958. Ülikooli ajalehes avaldati artikkel, kus üks lahtise mõistusega mees tegi ettepaneku, et «patukaid» võiks lubada intrites kasutada. Ja elektrikulu saaks tasa sel teel, et intri üüri tõstetaks mõne rubla võrra.

See ettepanek tuleks tõesti ellu viia! Kontrollidel kergem ja üliõpilastel lihtsam! Ootame ja vaatame, mida ütlevad ülikooli majandusmehed ...

MAI 1958. Vastuseks ajalehes avaldatud ettepanekule «patukate» suhtes pole veel keegi oma arvamust avaldanud. Näib, et ei avaldatagi midagi — isegi toimetuse seisukohta.

Ja ometi nii mitme teise liiduvabariigi ülikooli intrites kehtib selline kord!

DETSEMBER 1958. Nüüd mõni sõna veel «patukatest». Kõik on samuti, nagu siis, kui õppisin esimesel kursusel. «Patukad» on keelatud, üliõpilased kasutavad neid ikkagi ja ülikooli majandusmehed maksavad elektriarveid õndsas teadmises, et kõik on korras.

Mis puutub aga meie tuppa, siis, kui kuuleme, et «patukate jaht» on käimas, keerame ukse lukku ega ava ühelegi jutule ega koputusele vaatamata. Viienda kursuse inimesed võivad seda endile lubada!

VANA KALA
Märgusõna «ELU»

KEHAKULTUURIALASE TÖÖ TEADUSLIKUKS POHJENDAMISEKS

Sportlike tagajärgede hoogne tõus ja kehakultuurilikumise muutumine üha laialdasemaid masse haaravamaks on tõstnud päevakorda vajaduse tugineda kehakultuurialases töös teaduslikele aluseile. Pole enam võimalik leppida empiriliste kogemuste üldistamisega, vaid õppe-treeningprotsessi korraldamisel tuleb lähtuda organismi ehituse ja elutegevuse põhjalikust tundmisest. Seoses sellega muutub kehakultuuri alal teaduslike töötajate võrk järjest tihedamaks. Ka meie vabariigis ning peaasjalikult just meie ülikoolis on viimastel aastatel hoogustunud kehakultuurialane teaduslik uurimistöö. Kõrvuti metoodiliste uurimustega on prof. E. Käer-Kingisepa initsiatiivil tähelepanu alla võetud ka organismi füüsiliste pingutuste aegse talitluse uurimine. Sellelaadsete uurimuste juhendamisel on prof. E. Käer-Kingisepaga liitunud professorid E. Karu, I. Sibul ja M. Kask. Prof. A. Ramuli juhendamisel toimuvad uurimised liigutusvilumuste kujundamise alal. Nende uurimiste tulemustest osutub meil võimalikuks saada ülevaadet 26. ja 27. jaanuaril meie ülikooli aulas toimuval Eesti NSV kõrgemate õppeasutuste II vabariiklikul kehakultuurialasel teaduslik-metoodilisel konverentsil.

TRÜ on konverentsil esindatud 10 ettekandega, mis käsitlevad mõningaid spordifüsioloogia probleeme (med. tead. kand. O. Imeliku, aspirant A. Viru, õpet. S. Kureniidu ja õpet. J. Ungeri ettekanded), Tartu võimlate sanitaar-hügieenilist seisundit (ass. H. Tiigi ettekanne) ning treeningtöö metoodika küsimusi (õpet. E. Mäepalu, õpet. V. Jürisma ja õpet. E. Abeli ettekanded). Väärib märkimist, et ettekannete kaasautoreina võtavad konverentsist osa ka ÜTÜ liikmed (III kursuse üliõpilased V. Kuik, P. Hein ja E. Kurrik). Tallinna Polütehniline Instituut ja Eesti Põllumajanduse Akadeemia on konverentsil esindatud kumbki ühe metoodilise ettekandega (v.-õpet. V. Bazanovi ja õpet. R. Karu ettekanded). Arusaamatuks jääb, miks Tallinna Pedagoogiline Instituut, kes samuti kui TRÜ tegeleb kehakultuuri spetsialistide ettevalmistamisega, ei suutnud konverentsile saata ühtki ettekannet.

Konverentsi avamine toimub 26. jaan. kell 10.

A. VIRU

TEADAANNE

Tartu Riikliku Ülikooli Kaugõppeosakonnas on müügil järgmised konspektid:

1. H. Kurm, A. Elango, Pedagoogika ajaloo küsimusi.
2. H. Kadari, Kriminaalõiguslike kaasusülesannete lahendamise metoodikast.
3. A. Pärl, Metoodilisi juhiseid ja materjale loogikakursuse omandamiseks.
4. J. Jegorov, Kodanlik riik ja õigus Ameerika Ühendriikides, Saksamaal ja Suurbritannias kapitalistliku süsteemi üldkriisi esimesel etapil.
5. O. Stein, Materialistliku dialektika põhilised seadused.
6. O. Stein, Ajaloolise materialismi küsimusi.
7. J. Aul, Iinimese anatoomia, I osa.
8. V. Trummal, Arheoloogia alused, I osa.

II osa kahest viimasest konspektist ilmub kevadsemestril.

Toimetaja **J. FELDBACH**

PILDIKE TÕSIELUST

Küll on kena kelguta
Toomelt alla lasta ...

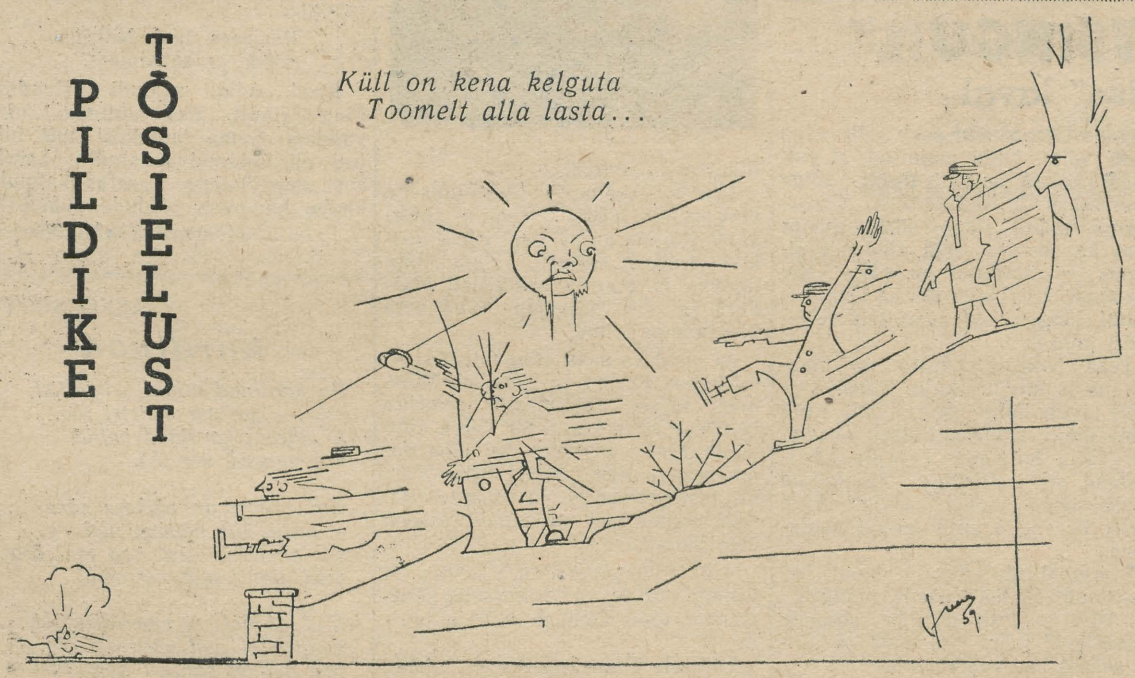

MB 00473 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 269

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Viime ellu NLKP XXI kongressi otsused!

Meie oleme kommunismiehitajad

Käesoleval nädalal tuli Nõukogudemaa pealinnas Moskvas kokku Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXI kongress, mis läheb ajalukku kommunismiehitajate kongressina. Sellel kongressil vastu võetud suurte tööde plaan kindlustab kommunismi materiaalse tehnilise baasi loomist.

Meie ehitame kommunistlikku ühiskonda.

See suur töö lasub mitte ainult tööliste ja kolhoositalurahva õlgadel, sellest tööst võtab osa kõige aktiivsemalt ka nõukogude haritlaskond: teadlased, kunstnikud, kirjanikud, õpetajad ja teised vaimsel alal töötajad.

Suur töö lasub ka kõrgemate koolide kollektiivil, nii õppejõududel kui ka üliõpilastel.

Et edukalt tulla toime kommunismiehitamisega, peab iga üliõpilane olema veendunud ja teadlik selles, et tema on kommunismi ehitaja sellest ehitustööst tulenevate kohustustega.

Et edukalt toime tulla kommunismiehitamisega, peab iga õppejõud olema veendunud ja teadlik selles, et tema on kommunismiehitajate õpetaja ja kasvataja, ja seega on tal eriti suured kohustused kommunismi ehitava rahva ees.

Need kohustused üliõpilastel ja õppejõududel nõuavad uut, kommunistlikku suhtumist töösse, olgu see õppimine, õppe- või kasvatustöö.

Uus ajajärk meie elus toob endaga kaasa uued töövormid, sest uued tööülesanded dikteerivad paratamatult uusi suhteid töö ja tegija vahel, inimese ja elu vahel.

Tänapäev toob ellu kommunistliku töö kollektiivid, mis meie käitistes on saanud kommunistliku tööbrigaadi nimetuse.

Meie üliõpilaskonna eesrindlik väesalk, kommunistlik noorsooühing otsib uusi suhteid, uusi vorme. Huvitavaid otsinguid oleme märkinud Arstiteaduskonna I kursusel, kehakultuuriosakonnas, Õigusteaduskonnas, Majandusteaduskonnas jm.

Kõigele uuele tuleb osutada abi. Teaduskondade parteiorganisatsioonidel tuleb senisest aktiivsemalt tundma õppida kommunistlike noorte otsinguid, neid selles igati abistada ja toetada.

Märksa kasvab õppejõudude osatähtsus noorte kasvatamisel. Ülikooli õppejõud ei saa enam olla ainult erapooletud teaduste edasiandjad ja noorte eriteadlaste teadmistega varustajad — on vaja olla kommunismiehitajate igakülgne kujundaja. See tähendab koos teadmiste edasiandmisega olla ka kommunistliku maailmavaate kujundaja.

See aga nõuab lahtiütlemist nn. apoliitilisest, lojaalsest hoiakust, mis esineb üksikute õppejõudude juures. Igal õppejõul tuleb senisest tõsisemalt mõtelda enese kommunistliku maailmavaate kasvatamisele: kommunismiehitajate kasvatajana tuleb olla ise veendunud kommunismiehitaja.

Kommunismi ehitaval maal pole mõeldav apoliitiline teadlane, õpetaja ja ehitaja — meie oleme kommunismi ehitajad ja täidame auga kommunismi ehitava rahva poolt meile usaldatud ülesanded.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 4 (391)
Reedel,
30. jaanuaril
1959. a.
XII aastakäik

EKSAMISESSIOONILT

Töö kandis vilja

Raviosakonna III kursusel on käesoleval eksamisessioonil üheks raskemaks eksamiks mikrobioloogia.

See õppeaine on tulevastele arstidele üks vajalikumaid, kuid ühtlasi ka materjali ulatuselt suuremaid ja komplitseeritumaid.

Üliõpilased töötasid pidevalt semestri jooksul ning sessiooni ajal õppis enamik kahe- või kolmeinimeseliste rühmadena koos, et küsimusi täpsemalt läbi analüüsida.

Tubli ja hoolas töö kandis ka vilja. Reedel ja laupäeval olid eksamitules kursuse neli esimest õperühma, õppejõu küsimustele vastas enamik korrektselt ja põhjalikult, osates siduda teoreetilisi küsimusi praktilise mikrobioloogilise diagnoosiga.

Eriti häid ja sügavaid teadmisi näitasid üliõpilased L. Kampus, M. Kivihall, M. Kapral, M. Kuus ja H. Ers.

Õperühmad tervikuna sooritasid sessiooni esimese eksami hästi, järgmine eksam toimub dialektilises materialismis.

A. RAMM

Mis jäi vajaka

Ongi siis möödas see kõige hirmsam — esimese sessiooni esimene eksam. Meil, ajaloo-osakonna I kursuse üliõpilastel, oli selleks arheloogia. Tööd sai tehtud kaunis tublisti, kuid ikkagi tundus, et päevadest tuli puudu, et oleks tulnud veel nii palju lugeda ja lehitseda.

Tuli kätte eksamipäev. Kui palju pinget ja närveerimist tõi ta endaga kaasa! Kuni hilisõhtuni võis näha murelikke ja rahutult edasi-tagasi kõndivaid kujusid 23. auditooriumi ukse taga — viimane «ohver» väljus ju alles mõni minut enne kümmet. Ja iga kord, kui avanes uks, et lasta sisse järgmine vastaja, saatsid teda kaaslaste sõbralikud ja julgustavad pilgud.

Missugused olid meie esimese eksami tulemused?

Üle ootuste kesised. Kahekümne ühest kuus «väga head», seitse «head», kuus «rahuldavat» ja kaks «mitterahuldavat».

Millest see tuli, et rahuldavaid oli nii palju ja lisaks kõigele veel need puudulikud?

Väga palju aitas meid V. Trummali konspekt «Arheoloogia alused» (I k). Küsimustele, mis hõlmasid seda osa, osati anda kas head või väga head vastused, kuid ülejäänud osas oli suuri puudujääke. Enamikul tuli ju õppida vaid loengutel kirjutatud konspekti järgi. Seal oli aga suuri lünki. On ju loomulik, et me ei osanud veel kirja panna seda põhimist ja tähtsamat. Tundub, nagu oleks kõik võrdselt tähtis ja vajalik, aga kõike ei jõua siiski kirja panna. Opikuid oli aga vähe, neid õnnestus saada ainult üksikuil. Sellest kindlasti ka need puudujäägid. Paljus on süüdi liigne närveerimine.

Järgmine eksam on Idamaade ajalugu. Tundub, et see on sama hirmus nagu esimenegi. Eks ole alati nii, mis ees, see hirmus, mis möödas, see tundub kuidagi lihtsana ja kergena.

Tahaksime nii väga, et see eksam läheks meil paremini kui esimene. Kõige rohkem on meil selleks vaja muidugi teadmisi, kuid ka rahulikkusest ei tohiks puudu tulla.

L. PIIK

TULEMUS RAHULDAS

Möödunud nädalal sooritasid oma esimese eksami ülikooli I kursuse võõrfiloloogid. Neist inglise ja saksa filoloogidel oli eksam põhikeeles, prantsuse filoloogia üliõpilastel Prantsusmaa ajaloos.

Eksamitulemustega võib üldiselt rahule jääda, kuigi nad oleksid võinud olla veelgi paremad.

25 üliõpilasest said 9 hindeks «väga hea», 12 «hea» ja 4 «rahuldav». Paremate vastustega paistsid silma üliõpilased L. Mugamäe, T. Karind, K. Schmidt, I. Kask, J. Kaplinski ja J. Maadla.

Meie kõigi ühiseks sooviks on, et järgmised eksamid mööduksid veelgi paremini ja selleks teeme omalt poolt kõik võimaliku.

J. SOONTAK

Keeled selgeks

Hiljuti sooritas rühm IV kursuse vene filoloogе eksami eesti keeles. Tagajärjed olid väga head: seitsmeteistkümnest üliõpilasest, kes eksamil olid, said kolmteist hinde «väga hea», üks «hea». Kolm üliõpilast sooritavad eksami täna.

Tagant järele nende hinnete üle mõeldes, tekib arvamine, et hinded eksamil olid küll head, aga meie eesti keele taseme selgitab välja alles eelseisev pedagoogiline praktika eesti koolides. Alles siis, kui me praktika koolis hästi läheb, võime öelda, et meie eesti keele valdamisega on kõik korras.

Muidugi, tuleb tublisti korrata ka vene keelt, sest nagu näitab eelmise kursuse pedagoogiline praktika, on tõsiseid lünki ka vene keele grammatika teadmises.

P. SMOLJAR

Tähelepanuks komsomoliaktivistidele

18., 19. ja 20. veebruaril k. a. toimub Tartu kõrgemate õppeasutuste komsomoliaktivistide seminar.

Seminar toimub Eesti Põllumajanduse Akadeemia aulas 18. veebruaril algusega kell 10.

Nimetatud päevadel vabastatakse komsomoliaktivistid õppetööst.

Osavõtt seminaridest on kohustuslik kõikidele grupiorganisaatoritele, osakonna- ja kursuste büroo sekretäridele ja liikmetele ning ELKNÜ TRÜ komitee liikmetele.

ELKNÜ TRÜ komitee

Hiljuti sooritasid eesti filoloogia osakonna diplomandid üldkeeleteaduse eksami.

Asja «tulest» tulnu annab informatsiooni kaaslastele: «Vastasin pileti ära ja kus siis hakkas küsima, et miks see nii on ja kas teisiti ka võiks olla ja . . .»

Uksepilu on kitsas, kuid «teadmistejanu» veel tugevam.

Viimased pingutused enne startimist eksamiruumi.

Esimene eksamipäev ei ole võitnud kuigi suurt populaarsust (tühi uksetagune all vasakul), . . .

. . . viimasel päeval tekib selle eest eksamiruumi ukse taga tõsine konkurents (all paremal).

Sõõrides eksamiruumist maksimaalse hindega väljujad: «Kas tõesti niisama lihtsalt läkski!?» imestab V. Presjärv (ülal).

«Oeh! . . .» ei suuda E. Multer esialgu rohkem midagi öelda (all).

E. UUGI fotomontaaž.

TŠAIKOVSKI-NIMELISE KONKURSI LAUREAAT TRÜ AULAS

Suursündmuseks rahvusvahelises muusikaelus oli 1958. aastal Moskvas toimunud P. Tšaikovski nimeline viiuldajate ja pianistide konkurss. Eriti suurt edu saavutasid konkursil nõukogude viiuldajad, võites kaheksast laureaadikohast kuus, nende seas ka kuld- ja hõbemedali. Üheks laureaadiks on ka noor tatari viiulikunstnik Zorja Sihmurzajeva, kellega meil on võimalus tutvuda pühapäeval, 1. veebruaril aulas toimuval kontserdil.

Nagu kõik meie paljurahvuselise riigi pojad ja tütred, sai ka tatari tütarlaps kõik võimalused oma talendi igakülgseks arendamiseks. Seitsmeaastaselt astus ta õppima Moskva Konservatooriumi juures asuvasse Keskmuusikakooli, seejärel Moskva Konservatooriumi, mille lõpetas kiitusega 1957. a. Samal aastal saavutas ta ülemaailmsel noorsoo- ja üliõpilaste festivalil kuldmedali. Tšaikovski-nimelise konkursi laureaadi nimetus on uueks suurepäraseks loomingulise saavutuseks 25-aastase kunstniku elus. Praegu jätkab Z. Sihmurzajeva oma meisterlikkuse täiendamist Moskva Konservatooriumi aspirantuuris. Pole kahtlust, et tal seisab ees veel palju hiilgavaid võite nii konkurssidel kui ka kontserdilaval. Kindlasti võidab tema poeetiline värske esitluslaad, ilus, soe toon, väljapaistev tehniline meisterlikkus ka meie muusikasõprade südamed.

Huvitav on märkida, et kontserdi kavas on ka konkursi programmi kuulunud teosed: Tšaikovski «Melanhoolne serenaad», «Valss scherzo» ja «Meloodia» jt.

A. KULL

MÕTTEVAHETUSI TÖÖST HOMSES ÜLIKOOLIS

Tugevdada kooli sidemeid eluga

UUTE ÜLIÕPILASTE VASTUVÕTUST

Dots. *A. PÄRL*,
Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan

Tees kooli ja elu sidemete tugevdamisest seab eeskätt erilised nõuded uute üliõpilaste vastuvõtu suhtes. Kui varematel aastatel püüti fikseerida teatavat protsenti tööstaažiga üliõpilaste vastuvõtuks, siis nüüd tundub täiesti loomulikuna, et statsionaarsetesse osakondadesse võetaks, kui mitte erandita, siis vähemalt valdavas enamikus neid, kel on vähemalt 2 aastat tööstaaži.

Tööstaažiga üliõpilaste vastuvõtt on meil seni toimunud üsna mehhaanilise võrdsustamise tingimustes, kusjuures töölt tulijad ei suutnud enamikus vastu pidada võistlust äsja koolist tulnutega. On selge, et tööle asunud noor, kes pidi omandama võib-olla üsna keerukaid uusi töövilumusi ja kohanema uue, koolist erineva tööreziimiga, ei suuda värsketena säilitada oma keskkooliteadmisi kõigis nõutavais sisseastumiseksamite ainetes. Sellest kaaluvast asjaolust järgneb, et edaspidi tuleb senisest märgatavalt kõrgemalt hinnata ja tähtsamaks pidada seda, mil määral töölt ülikooli siirduv noor on säilitanud ja edasi arendanud oma teadmisi just valitaval, teda huvitaval erialal.

Seni on vastuvõtueksamitel sageli juhtunud, et teatava inimese ülikooli pääsemise otsustavad just kõrvalainetes saadud eksamihinded. Näit. eesti filoloogia osakonda eriliselt sobiv kandidaat ei pääsenud õppima, sest sai puuduliku hinde ajaloos, või mõnes muus keeles, ja vastupidi. Tegemist aga on töölt tuleva noorega, kes töösse sisseelamise kõrval suutis tegelda ainult kõige lähema alaga.

Edaspidi tuleks hoolikamalt hinnata ja diferentseerida ka teenistuskohta, tööala, millelt noor soovib astuda ülikooli. Mitte kõik tööalad ei anna võrdseid võimalusi enesetäiendamiseks. Praegu on eelistatud olukorras ülikooli astumisel need noored, kes elavad suuremates linnades, kus on organiseeritud õpingud üljkooli sisseastumiseksamite ainetes. On selge, et nendega ei suuda konkureerida teised, kel sellised võimalused puuduvad.

Loetletud momentide arvestamine ülikooli vastuvõtul on vajalik ja õiglane. See seab vastuvõtukomisjoni tööle eriti komplitseeritud ülesanded lahendamiseks. Seda tööd peavad kergendama kohtadelt saadud tööhinded ja iseloomustused. Need peaksid olema koostatud põhjalikult ja konkreetselt.

Tees kooli ja elu sidemete tugevdamisest seab vastuvõtukomisjonile ülesande nõuda sisseastujalt peale tööalase veel iseloomustust ühiskondlikest üritustest osavõtu kohta. Ajaloo-Keeleteaduskonda astuja, kellest peab kujunema kas pedagoogilisel või mõnel muul kultuurhariduslikul alal töötaja, ei või olla endasse sulgunud erak, kes keskkoolist tööle asudes ei leidnud ühiskondliku töö ülesandeid kollektiivis, kus ta töötas, või väljaspool seda. Pedagoogikutsele, aga ka žurnalistikutsele või mõnele muule teaduskonna spetsiaalsusele valmistuv inimene peab osutama otsest huvi ideoloogilsel rindel töötamiseks. Ta peab olema inimene, kes mitte ainult ei soovi teadmisi ja vilumusi omandada, vaid neid ka teistele edasi anda.

Tees kooli ja elu sidemete tugevdamisest juhib uute üliõpilaste vastuvõtu teostamisel tähelepanu ka sellele, et Ajaloo-Keeleteaduskonna lõpetajate ees seisavad mitte ainult oma eriala uurimise, edasiarendamise ülesanded, vaid ka propagandisti ülesanded, aktiivne osavõtt kommunistliku ühiskonna ülesehitamisest. See asjaolu nõuab, et ka selles suhtes oleks mõningane kujutlus vastuvõetava isiksusest ja et ka temale endale oleks täiesti selge, mida temalt ühiskond edaspidi loodab.

Lõpuks seab tees kooli ja elu sidemete tugevdamisest nõude, et ka Ajaloo-Keeleteaduskonda astujad peavad olema füüsiliselt terved, töös karastatud noored, kes näitavad, et nad ülikoolis olles ja sealt õpetajaina tööle asudes on suutelised kaasa lööma igas võimetekohases, ka füüsilises töös ühes õpilastega.

ÕPPETÖÖ JA PRAKTIKA ORGANISEERIMISEST

Tees kooli ja elu sidemete tugevmisest seab erilised nõuded ka õppetöö ja praktika organiseerimisele. Ülikoolide peavalitsuse kavade kohaselt tuleb päevase nn. kombineeritud õppetöö kestuseks arvestada 5—5,5 aastat, õhtuse ja kaugõppe osas 6 aastat, kusjuures päevasesse kombineeritud õppeaega tuleb lülitada vähemalt üheaastane tootmis- või pedagoogiline praktika õppetöö jätkamisega kaugõppes või õhtuses osakonnas.

Mis puutub päevase (põhiliselt statsionaarse) õppetöö organiseerimisesse 5,5 õppeaasta piirides, tingimusel kus üheaastase praktika ajal üliõpilased õpivad edasi mittestatsionaarselt, siis erilisi raskusi ei teki, kui statsionaarsesse osakonda võetakse vähemalt 2-aastase tööstaažiga inimesi. Keerukamaks kujuneb õppetöö mahutamine 6 aasta piiridesse mittestatsionaarses liinis, kui seal alustavad õpinguid üleminekuajal noored keskkoolilõpetajad, kes õpinguid ülikoolis jätkates peavad samal ajal oma praktilisesse töösse sisse elama. Meie kogemused mittestatsionaarse õppetöö alal, olukorras, kus valdavas enamikus mittestatsionaarsele üliõpilasele kohaldatud kirjandus puudub, näitavad,et kaugõppe liinis ei suudeta ülikooli 6 aastaga lõpetada. Pooleaastane õppeaja pikendamine kaugõppe liinis on liiaks vähene, et sellesse võiks mahutada 8-tunnise tööpäeva mõnevõrra nõudlikul tööalal. Neil kaalutlustel ei oleks kaheaastase tööstaažiga päevases osakonnas (statsionaarses osakonnas) õppijatega võrreldes mittestatsionaarse osakonna õppeaja pikendamine vähemalt 7 aastale mingi liialdus. Ainult sel juhul oleks võimalik statsionaarse õppeplaani kaht esimest kursust, mis on üldainetega koormatud, pikendada mittestatsionaarse õpingu alal vähemalt kolmele kursusele, kusjuures edukatel mittestatsionaarsetel üliõpilastel oleks soovi korral võimalik siirduda statsionaarse osakonna III kursusele.

Mis puutub statsionaarse õppeöö organiseerimisse vastavate uute õppeplaanide näol, siis on filoloogia (eesti keele, vene keele ja võõrkeelte) osakondades asutud seisukohale, et õppetöö peaks toimuma statsionaarselt vähemalt 4 kursust. Selle

(Järg 4. lk.)

J. JENSEN SATIIRIST JA KARIKATUURIST

Juba esimese veerandtunni järel, kui olime näinud sõbralikke šarže Gorkist, Tolstoist ja Ibsenist, ei kahetsenud keegi kohaletulekut. Eesti NSV teenelist kunstitegelast oli tulnud kuulama ometi üpris palju õppejõude, üliõpilasi ja teenistujaid.

Jaan Jensen peatus lühidalt satiirilise kunsti ajalool (Leonardo da Vinci ja Honoré de Daumier minevikus, Kukrõniksid, H. Bidstrup, Jefimov ja Jean Effel tänapäeval). Vähesed teadsid, et 1905. a. viljeles karikatuuri ka kirjanik Fr. Tuglas. Eestis Gori, O. Krusteni, Nikolai Triigi, Kallise, August Janseni jt. järglasteks on Tallinna Kunstiinstituudi äsjased lõpetajad (ja J. Jenseni õpilased!) Vaher, Hiibus, Lehis ja väga andekas iseõppija E. Valter.

Aasta tagasi viibis sm. Jensen rahvusvahelisel karikaturistide kokkutulekul Saksamaal, kus lõpuks žürii koostas ka näituse 300 parimast tööst (nende seas ka kõneleja omad). Valguspiltide abiga tutvuti nendega. Rahvademokraatiamaade karikaturistide kõrval ei puudunud ka Lääne-Saksamaa, Süüria jt. kapitalistlike riikide esindajate tööd.

Üldiselt valitseb maailmas siiski realistlik karikatuur, milles võidi veenduda, nähes Mittelbergi (Prantsusmaa), Verdini (Itaalia) jt. tõid. Kõige suuremaks ohuks on naturalism.

Välismaadel on moodi läinud «comicsite» eeskujul ka tõsiseid asju karikeerida. Nii ilmus Soomes L. Tolstoi «Anna Karenina» piltide seerias karikeeritult.

Pärast vastamist arvukatele küsimustele tänas sm. Peegel kohalviibijate nimel lektorit.

V. LAAN

ÜLIKOOLI KATEEDRITES

Tartu ülikool on üldse kõige vanem ülikool, kus soome-ugri keeled on saanud ametlikuks õppeaineks. Juba 1803. aasta põhikirjaga loodi siin eesti ja soome keele lektori koht. Kuigi juriidiliselt lektorikoht oli vähenõudlik, kujunes see siiski mitmete silmapaistvate õpetlaste tegevuse kaudu tähelepandavaks keskuseks. Lektoritel J. S. Boubrigil, D. H. Jürgensonil ja Fr. R. Faehlmannil on tähtis koht eesti keele, kirjanduse ja rahvaluule uurimisel. Kui 1874. aasta sügisel sai lektoriks M. Veske, kujunes Tartu ülikool mõneks ajaks otse üheks eesti keele ja soome-ugri keelte õpetamise ning uurimise rahvusvaheliseks keskuseks. Suure panuse eesti keele uurimisele on andnud ka M. Veske järglased K. A. Hermann ja J. Jõgever. Tsaariaja tingimustes lektorikohast kaugemale ei jõutud, kuigi juba möödunud sajandi lõpul oli tehtud ettepanekuid luua Tartu ülikooli soome-ugri keelte professuur. Alles 1919. a. alguses astuti nõukogude võimu poolt tõsiseid samme eesti keele professuuri ja soome-ugri keelte professuuri loomiseks. Et aga Inglise-Ameerika interventsiooni abil kehtestus Eestis kodanlik diktatuur, ei saanud need professuurid tegevusse asuda. Kodanlikus Tartu ülikoolis olid eesti keele, läänemeresoome keelte ja uurali keelte porfessuur, mis asjaomaste kateedritena siirdusid ka Tartu Riiklikku Ülikooli 1940. aastal. Kui pärast fašistliku okupatsiooni 1944. aastal Tartu Riiklik Ülikool võis oma tegevust jälle jätkata, on oma tööd ulatuslikult edasi arendanud eesti keele kateedri ja soome-ugri keelte kateedri kollektiiv.

Mõlemad kateedrid on pärastsõjaaegsel perioodil valmistanud ette arvukaid õpetajaid, ajakirjanikke, kirjastuste, teaduslike asutuste, raadio- jne. töötajaid niihästi meie oma vabariigile kui ka väljapoole. Kodanlikust ülikoolist tuli ainult üks ungari keele tõlkija, Tartu Riiklik Ülikool on lühikese aja jooksul andnud viis kvalifitseeritud noort, kes on ungari keelest eesti keelde tõlkinud proosat ja luulet. Mõlemas kateedris on olnud kokku üle 20 aspirandi, kellest suur enamik on oma väitekirjad edukalt kaitsnud ja töötavad juba kas Tartu Pedagoogilises Koolis, Tartu Riiklikus Ülikoolis, ENSV Teaduste Akadeemia asutustes, Riias, Petrozavodskis, Joškar-Olas või Iževskis. Kateedrite juures olnud aspirantide hulgas on peale eestlaste olnud lätlasi, soomlasi, vepslane, marilasi, udmurte, komilane ja ungarlane. Moskva, Leningradi, Kaasani ja Petrozavodski teaduslikud asutused on saatnud Tartusse oma aspirante või kaastöötajaid, et nad mõne aja töötaksid siinsete spetsialistide juhatusel. Eesti keele ja soome-ugri keelte kateedri korraldusel oli Tartus 1958. aasta kevadel üleliiduline soome-ugri dialektoloogia-alane nõupidamine. Kateedritel on tihedad sidemed Ungari, Saksa Demokraatliku Vabariigi ja Soome fenno-ugristidega.

Tartu Riiklik Ülikool on kujunenud üheks üleliidulise tähtsusega soome-ugri keelte õpetamise ja uurimise keskuseks. See positsioon, mis on aastate jooksul saavutatud, peab Tartu Riiklikule Ülikoolile ka jääma. Eesti keele kateeder on liiatigi ainus koht üldse, kust tuleb igakülgseid eesti keele spetsialiste. Selle kateedri tugevdamine ning tema tegevuse laiendamine peaks olema meie ülikooli üks kõige tähtsamaid ülesandeid.

Uued eesti filoloogia õppekavad peaksid olema koostatud selliselt, et nende järgi õppides valmistuksid noored tõeliselt headeks pedagoogideks, kuid saaksid ühtlasi ka tugeva teadusliku aluse ning kõlbaksid missugusele tahes lingvistilisele tööle. Mitmed viimased õppekavade muutmised on olnud, kahju küll, niisugused, mille järgi üliõpilaste ettevalmistamine tulevasteks teaduse alal töötajateks on üha enam kannatanud. Eriti just riigieksamitel on ilmnenud, et lõpetanuil pole küllaldaselt teoreetilisi teadmisi. Üliõpilaste teadmiste laiendamiseks keeleteaduse teoreetilistel aladel ei piisa üksnes loengutest ja harjutustest. On vajalik, et meil koostataks ning avaldataks õpikuid eesti ja soome-ugri keelte ajaloo, dialektoloogia, leksikoloogia jne. alalt, mida üliõpilased saaksid kasutada ka vaba töö vormina. Niihästi eesti keele kui ka soome-ugri keelte kateedri õppejõududel on ses suhtes ees suuri ülesandeid.

Üheks tähtsaks praktiliseks õppeülesandeks meie lingvistidele on olnud suvised dialektoloogilised uurimisretked. Et viia noori elava keele vaatlusele lähemale ning õpetada neid igasuguseid keeleseiku tähele panema, selleks peaks dialektoloogilise praktika osatähtsus veelgi tõusma. Mõnedel viimastel aastatel vähenes ka seminaride osatähtsus. Seminar on aga see koht, kus üliõpilastel on eriti palju häid võimalusi lahendada nii praktilisi kui ka teoreetilisi keeleküsimusi. Seega tuleks edaspidi senisest suuremat rõhku panna seminaridelegi.

Prof. *P. ARISTE*,
soome-ugri keelte kateedri juhataja

Minevikust ja lähemast tulevikust

Dotsent A. Miti 50. sünnipäeva puhul

23. jaanuari õhtupoolikul kogunes aulasse rohkesti õppejõude ja üliõpilasi, et osa võtta Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaani dotsent A. Miti 50. sünnipäeva tähistamisest. Pärast teadusala prorektori prof. Kerese avasõna andis dotsent Prüller ülevaate juubilari elust ja tööst.

Juubilarile anti üle auaadress. Teda tervitasid prof. Linkberg, dotsent Pärl, prof. Piiper ja terve rida õppejõude ning üliõpilasi kursuste esindajatena. Meeldejäävamateks kingitusteks olid palm, mille andis üle sm Trass ja kaks V kursuse matemaatikute «esindajat» — üliõpilasmütsi kandvad nukud.

* * *

Anatoli Martini p. Mitt sündis 23. jaanuaril 1909. a. Leningradis teenistuja perekonnas. 1926. a. lõpetas ta Hugo Treffneri gümnaasiumi ja 1932. a. kiitusega Tartu ülikooli füüsika-matemaatikaosakonna.

1929.—1941. a. töötas A. Mitt füüsikaõpetajana H. Treffneri gümnaasiumis. Alates 1941. a. veebruarikuust kuni tänaseni, vaheajaga okupatsiooniperiood, on sm. Miti elu ja töö olnud seotud Tartu Riikliku Ülikooliga. Ta oli üks esimesi, kes pärast Tartu vabastamist 1944. aastal asus ülikooli taastamistöödele. 1945. a. määrati sm. Mitt üldise ja eksperimentaalfüüsika kateedri juhatajaks, alates 1951. a. töötab ta Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaanina.

Juubilari on autasustatud medalitega «Eeskujuliku töö eest Suures Isamaasõjas 1941.—1945. a.» ja «Ennastsalgava töö eest».

Sm. Mitt kaitses 1938. a. magistriväitekirja «Molioonide tiheduse kõikumine atmosfääris Tartus 1937. a.» Ta on osa võtnud eestikeelsete füüsikaõpikute koostamisest kesk- ja kõrgematele koolidele.

Hea kontakti on dots. Mitt saavutanud üliõpilastega, kelle soovidesse ja saavutustesse ta suhtub isaliku heatahtlikkuse ja sõbraliku hoolitsusega.

Juubilar on pidevalt täitnud ulatuslikke ühiskondlikke ülesandeid. Ta on Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu liige, ENSV Ministrite Nõukogu juures oleva Teaduse ja Tehnika Komitee liige ning üks tuntumaid ja tunnustatumaid ENSV PTTLÜ lektoreid.

A. KULL

DOTSENT V. ADAMS 60-AASTANE

Täna tähistab oma 60. sünnipäeva vene kirjanduse kateedri dotsent V. Adams. Juubilar võib tagasi vaadata keerulisele ja küllalt kontrastiderikkale teelõigule, mis on mitmeti tüüpiliseks tema aja eesti intelligentsi esindajatele.

V. Adams on meile tuntud vaheda mõistuse, mitmekülgse hariduse ja laialdase eruditsiooniga inimesena.

TRÜ vene filoloogia osakonnal on eriti põhjust märkida V. Adamsit kui vene keele kateedri ja kabineti organiseerijat, kui vene kirjanduse kateedri esimest juhatajat.

Ka praegu on V. Adams endiselt aktiivne, energiline ja tulvil loomingulisi kavatsusi.

Vene filoloogia osakonna õpetajate ja üliõpilaste kollektiiv soovib juubilarile südamest õnne, tema kavatsuste täitumist ja palju aastaid teaduslikuks ja kirjanduslikuks tööks.

Dotsent *B. JEGOROV*,
vene kirjanduse kateedri juhataja

ОБЯЗАТЕЛЬНО
ЭКЗЕМПЛЯР
195

KIRJANDUSLIK LEHEKÜLG

Meeldejääv suvepäev

J. LINK

Minu poiste ootusärevus oli tõusnud kõrgeima kraadini, kui ma laagri eelviimase päeva õhtul, mõni minut enne kümmet, magamistuppa astusin. See ärevus säras vastu kahekümnest silmapaarist, mille omanikest mõned alles äsja, kuuldes lähenevaid samme, olid teki alla hüpanud. Kuigi kell kümme pidi valitsema öörahu, oldi kaugel igasugustest unemõtetest. Paistis, et nõuks on võetud midagi päris tõsist, sest isegi Arno (poisteringis Konksuks kutsutud) ei läinud veel viimasel minutil, oma pikki ja peenikesi jäsemeid teiste lõbuks koomiliselt ja aeglaselt liigutades vajalikule käigule. Täna loobus ta teisi naerma ajamast ja jäi põneva näoga voodisse paigale. Vaevalt olin Volodjal, oma kõige väiksemal (Volodja oli ainuke 10-aastane teiste 11-aastaste seas), jõudnud tekki kohendada, kui kogu ärevuse põhjus ilmsiks tuli.

«Kasvataja!»

«Miks sa ei maga, Heiti?»

«Me ei saagi täna magada.»

«Jah, jah,» hakkasid kõik sumisema, «ei saa jah, meil pole täna üldse und. Homme on karneval ja . . .»

«Ja meie teeme täna mürtsu,» venitas Arno peenikese häälega.

«Jah, mürtsu, mürtsu,» hakkasid kõik kisama, «ärge meid täna nurka pange!»

Olin liigutatud sellisest avameelsusest ja hoopis kaugel riidlemistujust, sest nüüd, laagri lõppemise eel, tundsin eriti selgesti, kui lähedaseks need vallatud poisijõnglased mulle on saanud. Vaatamata kunagisele pahandusele õunavarguse pärast, vaatamata reale väiksematele pahandustele olime päris head sõbrad. Meenus lause pedagoogikast, et lapse tegutsemistungi ei tule alla suruda, vaid kindlatesse rööbastesse suunata, ja ma otsustasin seekord asja heaga lahendada.

«Poisid,» ütlesin, «teate väga hästi, et midagi sellesarnast ma ei luba. Teie ja ka mina peame homseks karnevaliks hästi välja puhkama. Aga . . . kui te lubate, et jääte nüüd vaikselt magama, siis teeme homme öösel tõesti kõvasti mürtsu — mina koos teiega. Leppisime kokku?»

«Jah, ja siis teeme käbisõda ja padjasõda ja pasteerime (see tähendab hambapastaga kokkumäärimist) kõik ära, kes magama jäänud. Ja kasvataja pasteerime ka magamise pealt ära! Hurraa! Poisid, ruttu magama, kõik vait!» hüüti läbisegi.

Tõepoolest uinusid poisid sel õhtul kiiremini kui tavaliselt. Hiljem tasakesi mööda koridori jalutades kuulsin veel kellegi sosinat: «Ole tasa, kasvataja magab,» ja läksin naeratades oma tuppa. Olin rahul oma väikese kavalusega. Ma ei tahtnud poisse petta, kuid lootsin, et lõbus karnevaliõhtu ise rahuldab mürtsutegemise vajaduse. Ühtlasi kerkis siiski hinge pisike kahtlus: aga kui ei rahulda?

Järgmise päeva ennelõuna möödub matkates piki Ahja jõe kaunist kallast. See on ühtlasi nagu hüvastijätt laagripäevade toredaima kaaslase jõega. Kui palju sai jõeäärsel väljakul jalgpalli mängitud ning liiga tugevatest löökidest jõkke sattunud palli õngitsetud, siitsamast, põlvini vees, käterätiga kala püütud või lihtsalt torisetud ikka sellesama jõe üle, mille vesi oli ujumiseks peaaegu alati liiga külm. Asume teele mööda jõe laagripoolset kõrget ja järsku kaldapealist, kust avaneb imeilus vaade sügaval orus sinetavale jõele, läbime laagri piirid ja siirdume mööda kitsast jalgrada vastu voolu ikka edasi ja edasi.

«Kasvataja, vaadake, juba paistab «nõiamaja»!» kostab heledatukalise rühmajuhi Andrese suust. Tõepoolest pistab teekäänaku tagant oma rõõmsa lillelise näo välja kaunis ehtne muinasjutumaja, mille perenaiseks, «heaks nõiaks», on omapärane kunstnik Johanson. Siin võib tihti kohata turiste ja ekskursioone, meiegi külastasime laagri alguspäevadel seda huvitavat maailma. Kirevlilleliseks maalitud aknaluugid ja uksed, inimnäolistena vastuvaatavad nikerdatud ja maalitud aiapostid, terrassidena tõusev kivitaimla, haruldased kollektsioonid, kaheksatahuline saunake ja looduslikke tugitoole moodustavad jändrikud puud — kõik see viis poisid päris hardasse ekstaasi. Oli huvitav vaadata, kuidas isegi sellised elavad ja püsimatud poisid, nagu Arno ja Heiti, räägivad peaaegu sosinal ja käivad kikivarvul, et kogemata taimekestele mitte peale astuda. Olime kõik nõus Andresega, rühma korralikema ja autoriteetsema poisiga, et majake ja aed on lihtsalt ülihuvitavad. «Nõiamajakeseni» me täna siiski ei lähe, vaid laskume mööda järsku nõlvakut alla jõe äärde, et paarikümne meetri kõrgusele kerkivast liivakaljust altpoolt mööduda ja veel kord vaadelda liivakivile meisterdatud suurepärast Kalevipoja reljeefkujutust hobusel. Siit alates viib tee edasi mööda tasandunud jõekallast, läbides metsasalusid, ületades ojakesi ja möödudes valgetest suvilatest.

Nõpsninaline ja iseteadev tallinlane Tiit, tartlasest Andrese lahutamatu sõber ja kaaslane, arvab, et siin kuskil peab olema ka tema lemmiku Kalmer Tennosaare kodumaja. Tiidul on meie kuulsa lauljaga päris tihedad sidemed: ta on kodukohas puhkusel viibiva Tennosaarega laagri klubis lauatennist mänginud.

Toredad on nad, need minu poisid! Jooksevad siia-sinna, silmad-kõrvad laiali kõige uue ja huvitava püüdmiseks. Ja kui on midagi püütud, siis on päris võimatu seda omateada pidada.

«Kasvataja, tulge vaadake, kui huvitava seene ma leidsin! Ei tea, mis seen see peaks olema?»

«Kasvataja, allika põhjas on täitsa kulla moodi kollakad terakesed!»

«Kasvataja, ma tõin teile paar lille . . .»

«Oi, kasvataja, jalg sai poriseks!»

«Kasvataja, aga mina jälle tean, kus te Tartus elate!»

«Kasvataja, tulge ronige siia üles, selle puu pealt on hiigla põnev vaadata!» kostavad ümberringi heledad hääled. Lahkan täpilist kärbseseent, imetlen kristallselget allikat, ronin jämedale murdunud puu tüvele ja üldse tunnen end valitsejana väikeses kuningriigis. Vahepeal istume jõekaldale puhkama, meie vastas teisel pool jõge tõuseb kõrgusse nimesid täisuuristatud liivasein aukartust äratava sammaldunud aastaarvuga 1860. Jutt kaldub vanadele aegadele ja põnevatele lugudele.

Laagrist umbes 4 km kaugusel viib üle jõe sild — see on meie matka pöördepunktiks, et sealt, kuid juba jõe teispoolset kallast pidi pöörduda tagasi laagrisse.

Osa poisse eesotsas Heitiga otsustab jõe ületada siiski mööda kitsast purret, mis asub paarsada meetrit sillast allpool ja on veepinnast tükk maad kõrgemal. Heiti, ise väike ja sale, on tugev ja julge poiss. Ta võib orava väledusega ronida üles võimlemislinnakese varba mööda ja istuda nagu kägu kõrgel põikpuul.

«Heiti!» hüüan ma siis karmilt, «tule kohe alla!» Ja viuhti! on poiss all ning lööb juba uljalt jalgpalli.

Kord, meie valge laagrimaja koridori astudes, kangestusin hirmust: ülalt lae alt vaatas minu poole tikksirge horisontaalasendis Heiti, väljasirutatud käed ühe ning jalad teise seina vastu surutud. Jooksin kõigest jõust Heiti poole, et teda kukkumise pealt kinni püüda, kuid käte ja jalgadega siblides oli poiss juba all ning naeratas mulle armsalt vastu . . . Praegu ületab ta silmi pilgutamata ja kindlalt kitsa purde. Purde all on vesi ainult paari jala sügavune, uppumisohu puudumisel jätan vaprad jõeületajad maha ning siirdun «araverelise» salga eesotsas üle kindlate sillalaudade. Kui jõuame taas purdeni, on sellel veel hädise näoga Arno, kes katsiratsi-stiilis aeglaselt ja ettevaatlikult meie poole nihkub. Seekord pole see nali, vaid päris tõsine hirm, mis vaatab vastu Arno näost. «Konks, sul käed ja jalad värisevad!» «julgustavad» teised.

Tagasitee kulgeb kord peadpööritama-panevas kõrguses, kord laskub alla järsust mäenõlvakust ning viib edasi mööda lopsaka taimestikuga kaetud jõeäärt, et taas tõusta. Kohati ulatuvad teele tihedad kuusemetsa-tihnikud. «Avame kasvatajale väravad!» hüüavad poisid ja tõmbavad teeleulatuvad kuuseoksad kõrvale, et ma pääseksin kummardumata ja kriimustamata läbi. Minu taga langevad kuuseväravad taas kinni ja peidavad tee oma rohelisse rüppe.

Hilissuvi on mäekülgedel punetama pannud pohlad, samas kliigutavad lopsakad vaarikavarred veel mõnd hilinenud isuäratavat marja.

Kasvataja, palun!» ulatab Andres mulle särava näoga toreda vaarikaoksa ja ehmub alles siis, kui olen kingituse sama särava näoga vastu võtnud. Oks on tühi, vallatud vaarikapoisid on sellelt just äsja jõudnud ära hüpata . . .

Parajasti, kui ületame juba laagri territooriumil asuvat rippsilda, kutsub fanfaar lõunasöögile.

Lõunauinak, õhtuoode, pärast seda karnevalikostüümide ülevaatamine ja viimistlemine, õhtusöök, ning käes ongi ammuoodatud karnevaliõhtu.

Kella kaheksa ajal kogunevad iga liiki meeldivate ja ebameeldivate lõustadega maskid jõe äärde lõkkeplatsile. Särisedes süttivad kuuseoksad ja võtavad tuld tõrvased lauad, algab hoogne trall ühismängude ja laulude näol. Kui olen oma musketäridest, karudest, rebastest ja röövlitest poisid lõkke juurde saatnud, pilgutame noorema poistegrupi kasvatajaga teineteisele silma ja hiilime vaikselt tagasi laagri poole. Meil oli kavas lastele valmistada väike üllatus, seda enam, et teised kasvatajad sellisele mõttele polnud tulnud. Toon kiiresti lagedale juba hommikul valmisvarutud kohvipaksu, sõbratar ohverdab ripsmetele määratud riitsinuseõli. Patsikesed pähe, põlvpüksid jalga, käed-jalad-nägu õli ja kohvipaksuga kokku, pihlavõrud käte ja kaela ümber ning varsti esinevad kaks pärismaalast-neegritari lõkke juures käratseva lastekarja keskel. Kuigi toome ahvist reporterile sülетäie tervisi tema pikasabalistelt sugulastelt Brasiilias, lobiseme oma umbusklikele kuulajaile džunglist ja palmidest ning kõneleme omavahel kõrge kurguhäälega «neegrikeelt», tuntakse lõpuks siiski meis kasvatajad ära. Oi seda lõbu, nalja ja kilkamist, mis siis lõkke ümber valla pääseb! Liitume maskide rongkäiguga ümber lõkke ja seguneme lõbusasse ringmängu.

«Rits-rats rundipumm, rundipumm, rundipumm . . .» kajab kaugele üle õhtutaeva taustal sinendava männimetsa, lõke pillub ragisedes sädemeid ja väike «kadakapõõsas» surub end suure «neegritüdruku» vastu.

«Kasvataja, teie lõhnate päris kohvi järele!»

«Kuidas muidu, sa põhjamaine põõsahakatis, olen tulnud ju otse kuumalt kohvimaalt!»

Tantsime lõbusa klouniga ringis, nii et tuiskab. Kõik keerleb kirju ning lõbusa virr-varrina. Siis võtame aset lõõmava lõkketule ümber ning paarisaja lapse suust kõlavad «Valgemetsa pioneeride laulu» nii tuttavad, armsakssaanud sõnad.

«. . . ja kuigi tuleb varsti üksteisest lahkuda,
neid helgeid laagripäevi ei tial saa unusta!»

Kell on üksteist. Jätame hõõguva lõkke sinnapaika ning lahkume lõkkeplatsilt, et klubis, seal juba ilma maskideta, koos edasi lõbutseda ning «mürtsud» lõpule viia.

Kui vabanen jõe kargetes voogudes oma kohvipaksust ja õlist ning ümberriietunult klubisse jõuan, on siin ringmängud juba soikunud ning järg jõudnud seltskondlike tantsude kätte. Polka, jooksupolka, valss . . . Tantsivad vanemad kasvandikud, tantsivad kasvatajad. Kuid kus on siis minu kakskümmend «mürtsumeest»? Vaatan küsivalt ringi, kuid näen neist ainult mõnd üksikut vaikselt nurgas istumas. Ruttan rahutult ja ootamatusi aimates tubadesse, et vaadata, kas pole siin mõni vemp teoksil. Toolidel, laual vedelevad karnevalikostüümid, maskid, kuid voodites . . . seal puhkavad sügavat und minu vaesed väsinud «mürtsumehed»! Heiti tõstab korraks pea ning vaatab mind unest ähmaste silmadega. Lähen tema juurde.

«Heiti, Heiti, aga me lubasime ju täna kõvasti mürtsu teha!» tuletan meelde väsinud olevusele.

«Tõuseme üles . . . öösel . . . pasteerime . . .» kuuldub segane pomin ja kohe seejärel sügav, rahulik hingamine.

Vahepeal jõuavad üksteise järel pärale viimased väsinud pidulised ja kobivad sõnalausumata voodisse. Seal nad nüüd on! Nende «mürtsud» on täna õhtuks ja kogu tänavusuviseks laagriajaks läbi. Minu poisse ei ärata sel ööl isegi suurtükimürin. Homme viivad punased omnibussid nad laiali Tallinnasse, Tartusse, Pärnusse. «Hüvasti, laager! Hüvasti, kasvataja!» hüüavad nad siis, viibates veel kaua bussiaknast.

Kahju on lahkuda. Seisan veel kaua, vaadates läbi akna paistvat tähistaevast ja kuulatades oma poiste ühtlast hingamist. Klubi poolt kostab nukrat tangoviisi . . .

Juulipäeval

HELI KUIVO

Nüüd karikakraist tüdruk pärga palmib.
On loendamatuis õites heinamaa.
Kuid põllul päiksekullas rukis valmib,
päev-päevalt aina valkjamaks ta saab.

On kõikjal juba sarda pandud ristik
ja silohoidlates käib kiire töö.
Ent päevad läbi aasal laulab ritsik,
et vaikida vaid kasteniiskel ööl.

Kui armsad mulle on need päevad juulis!
Mis seda põhjustab, ma isegi ei tea.
Kuid viljaväljadel ja suvetuulis
ma tajun mõtet: elada on hea.

TALVEÕHTUNE

TIIU KUMM

Tuul loobib lund,
krae peidab külmund nägu.
On õhtutund.
Ma ruttan koduteel,
kuid järsku peatun — keset oksterägu
täistuisand tuttav pink on eel.

Ei ole jälgi värskelt sadand lumel
ja sellest on nii imeliselt hea —
las ootab pink vaid meid . . . ja järgmist suve
ses pärnapuude tuttavlikus reas.

Las ootab — meid.
Veel olen üksi praegu,
mil sireleid
ja pinki katab jää,
kuid suvel, pärnapuude õitseaegu
sa kaugelt tulles mulle annad käe.

Ja oma pingile taas õhtutunnil
me tuleme, et kuulatada ööd,
et olla teineteise kõrval hommikuni,
mil idataevas punetama lööb.

LEHTE HAINSALU

* *

Suhkurvalge ta otsmik,
mesikollased juuksed.
Pole kärsik, ei trotslik.
Silmis põhjatu vagusus,
huultes piiritu magusus.

Tuleb pappkarbis hoida.
Võõrad talle on nuuksed
mure hinge ei toida.
Naergi maalitud palgele
siirushelki ei kalla.

Kõlbab kunstpäikse valgele
vitriinklaasi alla.

* *

Su karmides silmades värahtas
hetkeks midagi sooja ja see
oli, kui libiseks koidikuklir
üle tardunud vee.

Kas siis —
kas siis kevade kohin äratas
jälle võnkuma katkenud keele?
Kas siis kuivanud kirsipuu
uhkena
suudab õide puhkeda,
kui kevade astub ta teele?

* *

Noorte tänane luulemaailm
tuulevaikne kui järvesilm
mõne lõhnata vesikupu ja
rõõmutu päikesega.
Meri soolase vihma ja raksuva
äikesega
näib kui Linnutee kauge.

Homme umbvete lauge
puutub töömehepihkne tuul.
Ei siis ohjelda tamm ega
muul —
vaba rooside kiharaist,
vesivetikaist vaba,
tormab ta pilliroopadrikuist läbi,
kus taga
lained lõhnavad päiksest ja
pisaraist.

Kirjanduslik leheküIg koostatud laualehe «Loov Mõte» materjalidest.

SULESÕPRADELE!

Eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi ning ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuse poolt väljakuulutatud kirjandusvõistluse tähtaega on pikendatud kuni 1. märtsini 1959. a.

KÄSITLETI SOOME KULTUURI PROBLEEME

Hiljuti korraldas ÜTÜ ajalooring soome sõjajärgsele kultuuriajaloole pühendatud koosoleku. Ettekandjad käsitlesid Soome haridussüsteemi korraldust (S. Annist), kirjandust (J. Kangilaski) ja kujutavat kunsti (M. Eller). Kokkuvõtliku ülevaatega Soome—NSVL kultuurisuhetest esines Tender.

Koosoleku põhieesmärgiks oli tutvustada üliõpilastele meil veel vähe tuntud soome progressiivse kultuuri saavutusi. Eriti hästi tuli oma ülesandega toime J. Kangilaski, kes hoolimata sellest, et tal I kursuse üliõpilasena on veel vähe vilumusi teaduslikuks tööks, näitas üles suurt eruditsiooni ja poliitilist taipu soome kirjanduselu vastuolulistes probleemides orienteerumiseks. Suurt huvi tekitas kuulajaskonnas samuti M. Elleri ettekanne, mille juurde kuulusid ka valguspildid soome kunstist. Selles oli hästi esile toodud võitlus progressiivsete ja dekadentlike voolude vahel tänapäeva soome kunstnike peres.

A. VAHEMETSA

Mis on tehtud ja mis on kavatsusel

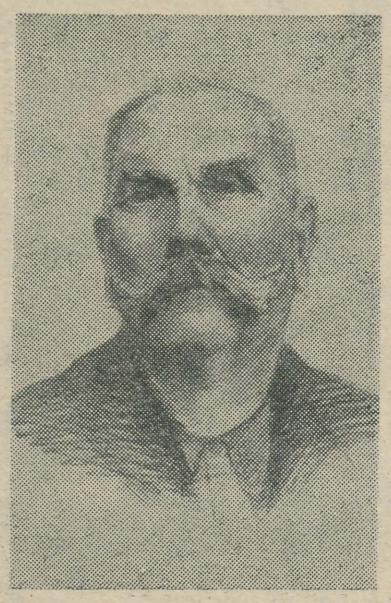

TRÜ kujutava kunsti kabineti tegevus on muutunud stabiilsemaks pärast seda, kui kabinet sai vastava tööruumi. Töötavaist õpperühmadest tuleb esile tõsta pedagoogilist ja teaduskondadevahelist nn. fakultatiivset rühma.

I semestril alustati Tartu kunstnike ateljeede külastamist, mis jätkub praegugi. Tähistati kujur Jaan Koorti ja maalija Konrad Mäe juubelisünnipäevi. Kordaläinuks tuleb pidada ka ühisüritust TRÜ kirjandusringiga — kunstnik-karikaturist J. Jenseni ettekannet satiirikūsimustest. On organiseeritud ja teostatud kunstinäituste ühiskülastamisi.

TRÜ kujutava kunsti kabineti lähemaks ülesandeks on kanda tegevus **väljapoole kabinetti.** Ta võib jõudumööda kaasa aidata üliõpilaste ühiselamute kaunistamisel. Väga pakiliseks ülesandeks on ülikooli seinalehtede kunstilise taseme tõstmine. Mulje, mis saadakse peahoonesse sisenemisel seinalehtedest, on mõningal määral piinlikkust tekitav. Kujutava kunsti kabinet on alati nõus konsulteerima seinalehtede kujundajaid ja osutama neile igakülgset abi. Kabineti sooviks on, et ülikooli hoonestikku ümbritsevad platsid muutuksid nägusaiks haljasaladeks ning seostuksid Toomemäe massiiviga.

Omalt poolt tahab kabinet anda materjali ka ajalehele «Tartu Riiklik Ülikool».

Paljudele lahtistele küsimustele annaks lahenduse II semestril kavandatud arhitekt dotsent Velbri ettekanne elamukultuurist ja ajakohasest mööblist. Samuti tarbekunstnik dotsent Mari Adamsoni ettekanne Brüsseli maailmanäitusest, mida ta isiklikult külastas.

On ette nähtud ära märkida vastavate ettekannetega üliõpilaste poolt akadeemik Günther Reindorffi ja kujur prof. Anton Starkopfi 70. sünnipäevi.

Uudse üritusena seisab ees kevadeks välja anda linoollõigete mapp ülikooli motiividel. Edasi kavatseb iga kunstiringi liige valmistada endale eksliibrise. Vajalikud materjalid ja vahendid on kabinetil juba olemas.

Kevadel jätkatakse eelmisel õppeaastal alustatud kaunist traditsiooni —tutvumist vabariigi kaunimate paikadega. Ulatuslikum ekskursioon toimub Riiga.

Omades nüüd vastava tööruumi, avaneb kabinetil II semestril võimalus organiseerida eriilmega õpperühm, kus kord nädalas à 2 tundi leiaks käsitlemist kirjade õpetamine, tahveljoonistamine ja lühiajaline skitseerimine.

Kujutava kunsti kabinet loodab ainult, et TRÜ majandusosakonna abil muutub tööruum puhtamaks ja soojemaks.

Dots. J. PÜTTSEPP

Georg Turba portree — geograafiaosakonna V k. üliõpilase E. Kiljako töö (ülal).

Adeele Karelsoni portree — Ajaloo-Keeleteaduskonna I k. üliõpilase M. Lauristini töö (all).

Tugevdada kooli sidemeid eluga

(Algus 2. lk.)

aja jooksul tuleb keelte õpetamisel jõuda nii kaugele, et üliõpilased oleksid omandanud põhilised teadmised ja ka mõningad vilumused koolitööks. Teesi kooli ja elu sidemete tugevdamisest rakendamine peaks ja saaks toimuda selles statsionaarses õppeperioodis sel teel, et hiljemalt kolmanda kursuse teisest semestrist üliõpilased astuvad otsesesse kontakti tegeliku koolitööga sel teel, et õpetajate abilistena või «käealustena» osa võtta vähemalt kahest koolitunnist nädalas, kusjuures abistavad õpetajat keelte alal näit. vihikute parandamisel või näitliku õppetöö organiseerimisel. Selline kontakt kooliga jätkuks IV kursusel, kus õpetaja juhtimisel üliõpilasele langeks mõnevõrra tööd ka tegeliku tunniandmise näol. On selge, et III ja IV kursusel toimuva praktika rakendamine nõuab üliõpilaste regulaarseks tööks ettenähtud nädalatundide arvu vähendamist ca 26 tunnile, kusjuures töö koordineerimise huvides osutub vajalikuks planeerida väheses ulatuses õppetööd ka õhtusele ajale.

Praegu ei ole veel täit selgust pärast IV kursuse lõpetamist järgneva 1—1,5-aastase katseaja («stažooriaja») organiseerimises. Kui sel ajal üliõpilased siirduvad kaugõppesse, siis senise korra kohaselt jääksid nad stipendiumita ja peaksid järelikult töötama tasulistel kohtadel töötasuga vähemalt stipendiumi ulatuses. Et «stažööri» mõiste tähendab töötamist õpitaval erialal, siis tähendab see, et pedagoogikutsele valmistujad peaksid siirduma õpetajateks laiali paljudesse kohtadesse, kusjuures nad ilmuksid õppeaasta jooksul vähemalt kolmele õppe- ja eksamisessioonile. Teine võimalus, see näib olevat otstarbekohasem, oleks organiseerida katsepraktikat kohapeal, antud korral näit. Tartu linna koolides. Sel juhul oleks lihtne praktikantidele organiseerida õhtust õppetööd, neil oleks tihe kontakt ülikoolitööga, kusjuures ka metoodikud lülituksid otseselt praktika juhendamisse. Nii oleks kindlustatud praktika läbiviimine kõrgel tasemel.

Et praktikantide töömaht on pika praktikaaja tõttu suur ja et ka ülikooli metoodikute arvel tehakse koolides üsna palju tööd, siis oleks mõeldav, et selle suure töömahu arvel vähendataks Tartu õpetajaskonna senist töömahtu. Ülikooli poolt suurel määral organiseeritav töö koolides tähendab aga ühtlasi seda, et Tartu koolid peaksid enamikus muutuma ülikooli nn. baasikoolideks, millest omakorda järgneb, et ülikoolil peaks olema otsustav sõna kaasa rääkida vastavate koolide korralduses, õppejõudude valikus jne.

Ka uue õppekorralduse juures tuleks Ajaloo-Keeleteaduskonna lõpetajailt nõuda diplomitööd ja selle kaitsmist riigieksamikomisjoni ees. On selge, et senisest suuremal määral peaks valmima diplomitöid katsepraktika materjalidel, kusjuures tuleb loota tihedat kontakti temaatika valikus Haridusministeeriumi pedagoogilise instituudiga, seejuures aga (eeldusel, et Ajaloo-Keeleteaduskond ei muutu mitte pedagoogiliseks instituudiks, vaid jääb ülikooliks, kellel lasub mitte ainult õpetajate ettevalmistamine) tuleb suurt tähelepanu pöörata ka puhtteoreetilist laadi teemadel diplomitööde kirjutamisele. Ka praktikast kasvanud teemad vajavad teoreetilist läbimõtestamist, mitte ainult pedagoogilis-metoodilisest, vaid ka eriala seisukohalt. Diplomitööde selliseks viimistlemiseks juhendajate abil ja riigieksamitele valmistumiseks peaksid katsepraktikat sooritavad üliõpilased oma õpingud lõpetama statsionaarselt, ilmudes uuesti ülikooli vähemalt kuueks kuuks, mille lõpul nad suunatakse alalistele töökohtadele.

Liigneb isetegevuskonkurss

...Alustame Tartu Riikliku Ülikooli isetegevuskonkursi lõppkontserti. Esineb Ajaloo-Keeleteaduskonna naisduo koosseisus Urve Krull ja Marta Peikolainen...

See on killuke möödunud-aastasest ülikooli isetegevuskonkursi kirjutamata kroonikast, konkursi, mille tähe all kevadsemestril elas üliõpilaspere rohkem kui kuu aega ja mis tegi kindlaks ülikooli parimad laulumehed, deklamaatorid ja tantsijad.

Tänavu algab samasugune konkurss märtsis ja see määrab kindlaks mitte ainult üksikesinejate paremusjärjestuse, vaid selgitab ka parima kursuse ja teaduskonna isetegevuse alal. Huvitav on märkida, et tänavusel konkursil võetakse ühtviisi arvesse nii numbrite kunstiline tase kui ka isetegevusõhtu tehniline läbiviimine ja konfereerimine.

Esialgsete kavatsuste kohaselt toimub konkurss teaduskondades ajavahemikul 1.—20. märtsini ja teaduskondade vahel 20. märtsist kuni 20. aprillini.

Seega on konkursi alguseni jäänud pisut üle kuu. Sellest tulenevalt peaksid teaduskondade komsomoli- ja ametiühingubürood, samuti kursuste kolmikud juba tänahomme visandama endile väikese tegevusjuhendi. See annaks võimaluse järgmise semestri algul tegeliku töö koheseks alustamiseks. Ettevalmistuste käigus üleskerkivaid küsimusi aitavad lahendada ülikooli ametiühingukomitee kultuurikomisjon, klubi ja ringide juhendajad.

Üleülikoolilise isetegevuskonkursi juhend valmib lõplikult ja tehakse teatavaks veebruari teisel poolel.

H. LUPP

Kirjasaatjad teatavad:

Raske südamega läksid eesti filoloogia IV kursuse üliõpilased vastu käesolevale sessioonile — kolme kirjanduseksamit sooritada on ikka vaevanõudev töö. Esimene eksam — väliskirjandus — möödus siiski üle ootuste edukalt. Öeldakse, et hirmul on suured silmad. Küllap see panigi kõik hoolsasti tööle ja nii saadi üksnes häid ja väga häid hindeid. Eriti hästi oskasid ainet E. Anupõld, H. Koppel, A. Vihalem jt.

A. TALA

*

II kursuse inglise filoloogid sooritasid esimese eksami põhiaines — inglise keeles. Eksam sooritati nii suuliselt kui ka kirjalikult. Suulist eksamit võtsid vastu dotsendid Silvet ja Kivimägi. Eksamineerijad jäid üliõpilaste teadmistega rahule. Suurema osa üliõpilaste vastused hinnati «väga heale». Neli üliõpilast vastasid hindele «hea». Keeleeksamiks ettevalmistumine toimub põhiliselt semestri jooksul. Eksami sellised tulemused näitavad, et inglise filoloogid on töötanud pidevalt ja süstemaatiliselt.

E. SAARD

Lehed seintel ...

Seinalehed peavad olema üheks vahendiks kasvatustöö teostamisel üliõpilaste hulgas. Meie ülikoolis annab iga osakond välja seinalehte, mis peab kajastama osakonna elu ja üles tõstma probleeme. Kuidas siis täidavad seinalehed oma praegusel kujul neid ülesandeid?

Üldiselt peab ütlema, et seinalehed ilmuvad meil peamiselt tähtpäevadel (uue aasta, 1. mai, Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva jne. puhul). Nende sisu ei kajasta vajalikul määral osakonna elu ja probleeme.

Vaatame lühidalt mõningaid ülikoolis ilmuvaid seinalehti.

Koht, kus tavaliselt ripub eesti filoloogia osakonna seinaleht, on tühi juba õppeaasta algusest peale. Osakond, mille lõpetajatel peab olema küllaldast kirjaoskust, ei suuda välja anda seinalehte. Nagu faktid näitavad, ei ole siiani leitud veel seinalehele toimetajat. Eesti filoloogia osakonna komsomolibüroo ja teaduskonna ametiühingubüroo pole olukorra parandamiseks midagi ära teinud.

Suhteliselt veidi paremas olukorras on ajaloo-osakonna seinaleht, sest see on siiski olemas. Seinalehte annab tükk aega otsida, sest see on varju poetatud seminari raamatukokku. Seinalehel puudub ilmumise kuupäev ja number, kuid sisu järgi võib arvata, et see on ilmunud möödunud semestri algul.

Vene filoloogide seinaleht on üks väheseid enam-vähem regulaarselt ilmuvaid seinalehti. See on üks loetavamaid, kuigi kujunduse ja teostuse kvaliteedi üle võiks vaielda. See seinaleht on kohati tugev oma kriitika poolest, on üles tõstetud probleeme.

Lääne filoloogide seinaleht «Lumen» täidab peaaegu oma ülesandeid. On püütud rakendada tavalise artikli kõrval ka huvitavamaid vorme, nagu intervjuud jne.

Elavamaid vorme on kasutanud ka füüsikute seinaleht «Spekter». Hinnatav on füüsikute seinalehes seegi, et ta püüab täita organisaatori osa (mõistatuste lahendamise võistlus). Samuti valgustab seinaleht ka eriala ringide tööd, mis on üldiselt veel vähe kajastamist leidnud.

Keemikute seinaleht «Keemik» paistab silma kauni kujunduse poolest. Tekstide juurde sobivad hästi valitud fotod. Samuti on seinalehes üles tõstetud osakonna märgi küsimused. On kahju, et semestri jooksul esimesest numbrist kaugemale ei saadud.

Farmaatsiaosakonna seinaleht «Progressiivne Farmaatsia» uue aasta number on kujundatud rahuldavalt, kuigi hõre paigutus räägib materjali vähesusest.

Matemaatika-Loodusteaduskonna spordikollektiivi häälekandja alus on täiesti tühi juba pikemat aega ja kannab pealkirja «REKORD. MATEMAATIKA-LOODUSEADSKONNA ORD KOLLEKTIIVI AÄLEKANDJA». Siin on kommentaarid üleliigsed.

Tundub, et sellisel kujul seinalehed end ei õigusta. Nad ilmuvad ebaregulaarselt. Selle tunnistajaks on kas või ELKNÜ TRÜ komitee ja ÜTÜ nõukogu seinaleht «Teaduse ja Tehnika Uudised», mille praegune number kannab kuupäeva 7. aprill 1958. Ülalmärgitud organisatsioonid pole nähtavasti mõelnud, et uudised, millest juba ligi aasta on möödunud, pole enam kellelegi uudiseks. Kui seinaleht ripub seinal mitu kuud, siis teda enam keegi ei loe. Seinalehe aktuaalsuse tagab regulaarne ja võimalikult väheste ajavahemikkude tagant ilmumine. Seetõttu tuleks kaalumisele võtta välklehtede väljaandmise küsimus, mis ilmuksid väikeses formaadis, aktuaalsete probleemide ja sündmustega, samuti kriitika ja satiiriga. Eriti peaksid sellest huvitatud olema komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonid. Praegused seinalehed ei kutsu lugema, sest neis on palju üldsõnalisust, puudub kriitika ja satiir. Seinalehed peaksid ilmuma vähemalt iga kahe nädala tagant. Teatud seinalehe numbri eest võiks vastutav olla üks kindel kursus. Välklehtede väljaandmiseks peaks soodsaid võimalusi olema eriti ühiselamuis.

Komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonidel tuleks mõelda nende küsimuste lahendamisele. Võimalusi selleks ju leidub.

T. TÄTOVER, A. ARNIK

Andeka viienda kursuse žurnalisti poolt üldkeeleteaduse eksamil kaotatud

täiuslik spikker

(68 lehekülge Schilleri «Kellalaulu» formaadis).

Teadmiste vastu võib kätte saada ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusest.

Ülikool ja inimesed

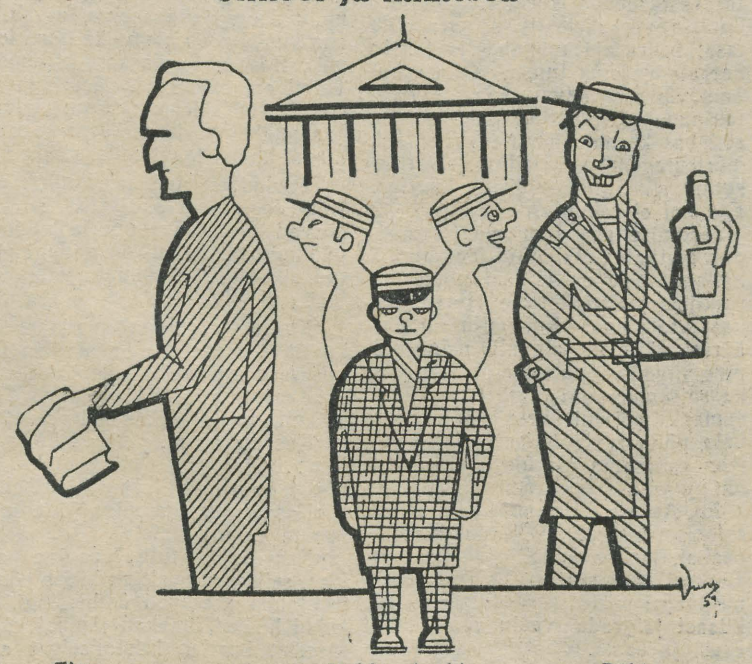

Tipp **Kuldne kesktee** **Põhi**

Kohviku külastajad!

Õppetöö vaheajal organiseeritakse TRÜ klubi kohvikus järgmised üritused.

Laupäeval, 7. veebruaril «Valsside õhtu».

Teisipäeval, 10. veebruaril «Vastlaõhtu».

Kolmapäeval, 11. veebruaril «Küünlavalguse õhtu».

Neljapäeval, 12. veebruaril «Tartu Linna arenguperspektiividest» — vestleb Tartu Linna Täitevkomitee esimees sm. Varik.

Laupäeval, 14. veebruaril «Muusikalisi mõistatusi».

Pühapäeval, 15. veebruaril «Lahendame ristsõnamõistatusi».

TRÜ ametiühingukomitee

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» järgmine number ilmub 20. veebruaril k. a.

Toimetaja J. FELDBACH

MB 00497 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 434

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 5 (392)
Reede
20. veebruar
1959. a.
XII aastakäik

EKSAMISESSIOONI TULEMUSTEST ÕIGUSTEADUSKONNAS

Sügissemestri õppetöö tulemusi kajastav talvine eksamisessioon on lõppenud ja see võimaldab teha mõningaid üldistusi nii senise töö kui ka kevadsemestril meie ees seisvate ülesannete kohta.

Analüüsides eksamisessiooni tulemusi Õigusteaduskonnas tuleb paraku konstateerida, et õppeedukuse keskmised näitajad võrreldes eelmise õppeaasta sama perioodiga pole mitte tõusnud, vaid isegi mõnevõrra langenud. Kui näit. 1957/58. õ.-a. talvisel eksamisessioonil saadi väga häid ja häid hindeid 88,3%, rahuldavaid hindeid 9,8% ja mitterahuldavaid hindeid 1,9% hinnete üldarvust, siis äsja lõppenud eksamisessioonil olid need arvud vastavalt 81,5%, 12,8% ja 5,7%. Kui 1957/58. õ.-a. sügissemestril said rahuldavaid hindeid 21,9% ja mitterahuldavaid hindeid 7,7% üliõpilaste üldarvust, siis käesoleval õppeaastal need arvud on vastavalt 21,1% ja 15,1%. Samal ajal aga tõusis üliõpilaste arv, kes sooritasid eksamisessioonil kõik eksamid väga headele hinnetele, 13,6%-lt 15,6%-le.

Millega on seletatav selline teatud tagasiminek õppeedukuse üldistes näitajates ja samal ajal eriti häid tulemusi näidanud üliõpilaste arvu kasv? Ei ole kahtlust selles, et möödunud sügissemestril tõsteti kateedrite poolt nõudlikkust ja seda eriti iseseisva töö osas. Üliõpilaste see osa, kes seda arvestas ja kellele iseseisev töö tõepoolest muutus nende õppetöö lahutamatuks osaks, sooritas eksamid ka hästi. Ja on rõõmustav fakt, et selliste üliõpilaste arv järjest kasvab. Üldise õppeedukuse näitajaid tõmbab aga maha teatud osa üliõpilasi, kes iseseisvat tööd vaatleb ikkagi kui «nuhtlust», mida tuleb vältida. On iseloomustav, et 55 üliõpilase hulgas, kes said eksamisessioonil hindeid «rahuldav» või «mitterahuldav», on 16 üliõpilast, kes sellise hinde said kolmes või enamas aines. Just nendel on ka erilisi «teeneid» õppeedukuse üldiste näitajate madaldamises. Rida neist üliõpilastest on juba varematel sessioonidel näidanud madalat õppeedukust, nagu R. Aljaste, J. Käsper, T. Rosme, T. Tigane II kursuselt, A. Leps, T. Kumm IV kursuselt jne. Neist R. Aljastel tuli nüüd isegi lahkuda ülikoolist nõrga õppeedukuse tõttu. Iseloomulik on sealjuures ka see, et juba semestri jooksul saabus nende üliõpilaste suhtes korduvalt signaale õppetöövormideks ettevalmistamatuse kohta. On tarvis, et kõik need üliõpilased mõtleksid tõsiselt järele oma ebaedukuse põhjuste üle ja muudaksid oma tööstiili, sest kõik nad on siiski suutelised saavutama paremaid töötulemusi. Samuti on ka kateedritel tarvis nende üliõpilaste osas tugevdada kontrolli iseseisva töö üle.

Kursuste lõikes näitas parimaid töötulemusi V kursus, kus keskmine eksamihinne oli 4,65. Küllaltki häid tulemusi näitas ka III kursus, kus eksamisessioon oli kõige pingelisem. Selle kursuse keskmine eksamihinne oli 4,11. Kõige madalamad näitajad olid aga I ja IV kursusel, kus keskmised eksamihinded olid vastavalt 3,93 ja 3,97. Küllalt suur osa I kursuse üliõpilastest ei suutnud ilmselt veel kohaneda töövormidega kõrgemas õppeasutuses ja alahindasid süstemaatilise ja iseseisva töö osatähtsust. IV kursusel lonkas aga semestri algul õppedistsipliin ja kuna neil semester oli palju lühem kui teistel kursustel, jäid nad «ajahätta», tekkis teatav minnalaskmise meeleolu ja see ei jätnud mõju avaldamata ka sessiooni tulemustele.

Erinevat pilti näitavad eksamitulemused ka üksikute distsipliinide lõikes. On distsipliine, kus keskmine hinne on väga kõrge, näit. valikainetes V kursusel, kus see ulatub 4,59—4,91-ni, rahvusvahelises õiguses (V k.) 4,51, kodanlike riikide riigiõiguses (IV k.) 4,37, kriminalistikas (IV k.) 4,33 jne. Samal ajal on distsipliine, kus keskmine hinne on hoopis madal, näit. dialektilises materialismis (IV k.) 3,15, loogikas (I k.) 3,68, kolhoosiõiguses (IV k.) 3,86 jne. On tarvis, et kateedrid üksikasjalikult analüüsiksid eksamisessiooni tulemusi ainete lõikes, teeksid kindlaks need faktorid, mis tingivad madalat õppeedukust ühes või teises distsipliinis ja näeksid ette abinõud, mis aitaksid õppeedukust neis distsipliinides tõsta.

Kevadsemestri alguses on tarvis kursustel komsomoliorganisatsiooni juhtimisel läbi viia sügissemestri töötulemuste üksikasjalik analüüs ja kavandada selle alusel abinõud õppeedukuse tõstmiseks kursustel. Ületeaduskonnalises ulatuses on aga veebruaris planeeritud teaduskonna õpetatud nõukogu koosolek kõigi õppejõudude osavõtul sügissemestri töötulemuste läbiarutamiseks. Ei ole kahtlust, et tehtud töö sisulise analüüsi alusel edasiseks tööks kavandatavate abinõude ellurakendamisega võime saavutada senisest paremaid töötulemusi.

K. PÜSS,
Õigusteaduskonna dekaan

AGITPUNKTID ASUSID TÖÖLE

11. veebruaril alustas tööd TRÜ šeflusalune agitpunkt keemiahoones. Alustasid tööd agitaatorid, kes esimese nädala jooksul tutvunesid valijatega, koostasid oma valijate nimekirja. Praegu on moodustamisel täiekoosseisulised agitbrigaadid, kes alates eelolevast nädalast hakkavad elanikkonna hulgas läbi viima vestlusi NLKP erakorralise, XXI kongressi materjalidest ja edaspidi agitatsiooni saadikukandidaatide eest. Tuleks loota, et agitpunkti šefiks olevad teaduskonnad (Matemaatika-Loodusteaduskond, Õigusteaduskond ja Ajaloo-Keeleteaduskond) agitbrigaadide lõplikul formeerimisel ei viivita nii, nagu see esines agitbrigaadide esialgsel formeerimisel. Teaduskonna parteibüroodel tuleks luua tihedam kontakt agitpunktiga.

Agitpunkti üritustena viidi läbi valijate kohtumine Tartu linna miilitsaosakonna töötajatega, juriidiline konsultatsioon jm. 1. ja 8. märtsil esinevad ülikooli aulas valijate koosolekul TRÜ isetegevuslased. TRÜ ametiühingukomiteel lasub vastutusrikas ülesanne selle olulise ürituse edukal läbiviimisel. Peab märkima, et TRÜ jättis oma šeflusaluse agitpunkti vaeslapse ossa, suutmata anda poolteise nädala vältel kunstnikku, mistõttu agitpunkti ruumide väline ilme kannatab veel praegugi. Ka majandusosakond peaks operatiivsemalt reageerima agitpunkti vajadustele.

J. JEGOROV,
agitpunkti juhataja asetäitja

* * *

Alates 8. veebruarist tegutseb aktiivselt ka teine ülikooli šefluse all olev agitpunkt nr. 7 (V Keskkooli ruumes). Meile jutustas agitpunkti juhataja sm. Isop, et esimese üritusena valijaile korraldati loeng teemal «Kosmoserakett». 11. veebruaril andis prof. A. Linkberg konsultatsiooni meditsiiniala küsimustes. 12. veebruaril toimus konsultatsioon juriidilistes küsimustes. Konsulteeris juriidiliste teaduste kandidaat sm. E. Laasik.

15. veebruaril jätkusid üritused valijate arvukal osavõtul loenguga teemal «Vältige grippi», millele järgnes isetegevuslik osa raudteelaste klubi isetegevuslastelt. Edasi viidi läbi jälle konsultatsioone. Nii toimus 18. veebruaril konsultatsioon sotsiaalkindlustuse küsimustes (sm. V. Lepa) ja 19. veebruaril lastehaigustest (sm. E. Ratnik).

Eeloleval pühapäeval on agitpunktis ette nähtud loeng teemal «Üldhariduslike koolide reorganiseerimisest Tartus». Lektor sm. A. Nurk. Loengule järgneb kontsert V Keskkooli õpilastelt.

VÕTKE OSA SEMINARIST!

NSV Liidu ajaloo kateeder ja ÜTÜ ajalooring korraldavad märtsis ja aprillis seminari, mille ülesandeks on ette valmistada gruppi üliõpilasi Tartut külastavate ekskursioonide juhtimiseks. Osavõtt on võimaldatud kõigi teaduskondade üliõpilastele. Registreerimine toimub NSV Liidu ajaloo kateedris kuni 28. veebruarini. Samas antakse lähemat informatsiooni seminari läbiviimise ja töötamistingimuste kohta.

SULEV VAHTRE,
NSV Liidu ajaloo kateedri vanemõpetaja

Üliõpilaste ühiselamu Peedul

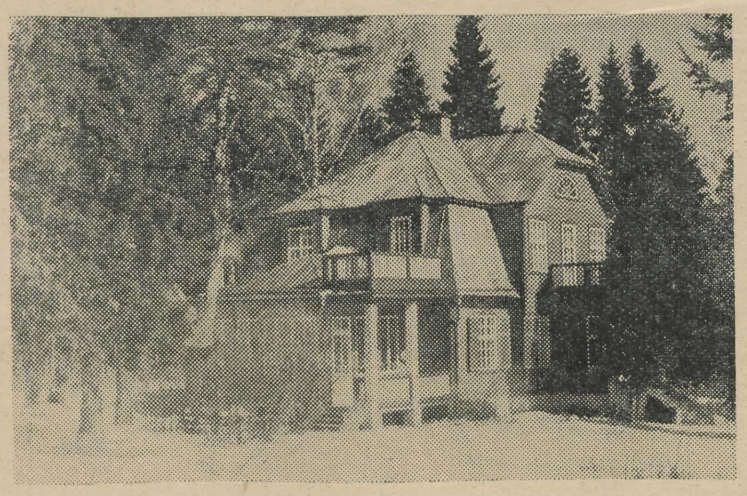

K. PÄIDI foto.

Meie saadikukandidaadid

ÜLEMNÕUKOGUSSE

Möödunud laupäeval kogunesid ülikooli õppejõud, teenistujad ja üliõpilased aulasse, et üles seada oma saadikukandidaat vabariigi kõrgemasse riigivõimuorganisse — ENSV Ülemnõukogusse.

Sõna antakse Arstiteaduskonna dekaanile prof. A. Linkbergile, kes esitab kandidaadiks neuroloogiakateedri juhataja meditsiiniliste teaduste kandidaadi Ernst Raudami kandidatuuri.

Sm. Raudam on nii meil kui ka väljaspool vabariigi piire tuntud kui tubli teadlane ja suurte kogemustega arst. Sm. Linkberg avaldas veendumust, et sm. Raudam on meie kollektiivi tubliks esindajaks ja tegi ettepaneku üles seada tema kandidatuur Tähtvere valimisringkonnas nr. 49.

Sõna võtsid veel Arstiteaduskonna parteiorganisaator sm. D. Metšetin, üliõpilane R. Klement ja assistent P. Mallene. Kõik nad iseloomustasid sm. Raudamit kui head pedagoogi, teadlast ja arsti, kel on ka suuri organisaatorlikke võimeid, mis avaldusid mitmeti ka möödunud aastal võitluses poliomüeliidi vastu.

Ühehäälselt otsustati Eesti NSV Ülemnõukogu valimistel üles seada ülikooli kollektiivi esindajana Ernst Johannese p. Raudami kandidatuur.

Õ. KASK

LINNANÕUKOGUSSE

Hiljuti toimusid ülikooli kõigis teaduskondades valimiste-eelsed koosolekud, kus esitati saadikukandidaate valimisteks Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogusse.

Kehakultuuriosakonnas esitati valimisringkonda nr. 51 Erich Mõtliku kandidatuur. Õigusteaduskond esitas endi keskelt 4 kandidaati: valimisringkonda nr. 51 Johannes Mälli, valimisringkonda nr. 111 Karl Püssi, valimisringkonda nr. 54 Ilo Sildmäe ja valimisringkonda nr. 151 Eerik Truuvälja. Majandusteaduskonnast esitas kollektiiv kandidaatideks valimisringkonda nr. 18 Raimond Hagelbergi ja valimisringkonda nr. 153 Herman Partsi.

Veel esitati Ajaloo-Keeleteaduskonnas Helga Kurmi (valimisringkond nr. 168) ja Tartu Linnakomitee sekretäri Ervin Kivimaa (valimisringkond nr. 124) ja Arstiteaduskonnas Leida Kerese (valimisringkond nr. 35) kandidatuur.

NÕUKOGUDE ARMEE 41. AASTAPÄEVAKS

Mälestusi sõjapäevilt

Mõne päeva pärast, 23. veebruaril tähistame Nõukogude armee ja sõjalaevastiku 41. aastapäeva. Mul paluti avaldada mõningaid mälestusi Suurest Isamaasõjast. Et olen põline tartlane, siis meenutaksin lahinguid Tartu all 1941. aastal.

Kui fašistlik Saksamaa tungis kallale Nõukogude Liidule, viibisin Elvas, ning sõja algusest sai teada raadio kaudu. Ei läinud mööda palju aega, kui Tartu komsomolikomitee saatis Elvasse teate, millega kutsuti kommunistlikke noori Tartusse tagasi. Jõudsin Tartusse pärast lõunat ning läksin kohe Riia mäel praeguses EPA hoones asuvasse komsomolikomiteesse. Seal võttis mind vastu tolleaegne Tartu komsomolikomitee esimene sekretär Aksel Illisson. Pärast mõnesugust jutuajamist suunati mind keldrikorrusel asuvatesse ruumidesse ning anti välja hävituspataljoni võitleja varustus. Olin vastu võetud Tartu hävituspataljoni. Esimesed ülesanded ei olnud keerulised — raadiojaama kaitsmine, veetorni ja teiste sõjaliste objektide valvamine.

Kord tuli teade, et bandiidid olid hukanud ja laiali ajanud Kavastus täitevkomitee. Meid saadeti välja veoautol, mille ümbritsesime liivakottidega. Veidi maad enne Kavastut olid telefonipostid maha saetud ning kui hakkasime liini parandama, avati meie pihta tuli lähedal asuvast veskist. Esimesed kuulide vingumised ajasid küll hirmu naha alla, kuid eks iga asi nõua harjumist ning eks harjunud meiegi sellega, kui mitte kohe, siis veidi hiljem edaspidises lahingutegevuse käigus. Saanud üle esialgsest kõhklemisest, avasime vastutule ja sundisime bandiidid taganema. Sõitsime n. ö. võitjatena Kavastusse sisse. See esimene pisike tulevahetus ning saavutatud edu tõstsid meeleolu ning edaspidi olime juba targemad nii bandiitide purustamisel kui ka kaitse organiseerimisel.

Järgnes ka mõningaid teisi kokkupuuteid vaenlastega. Meenub, et 9. juuli hommikul kutsuti välja terve rida seltsimehi, sealhulgas ka mind tol ajal Tartu linna lähedal Vahi mõisas asuvasse hävituspataljoni staapi ning anti ülesanne siirduda teisele poole Emajõge, et säilitada linnas korda ja võidelda marodööride vastu. Sammusime oma grupiga mööda Riia tänavat, jõudes peaaegu Kastani tänavani. Riia maanteel nägime lähenemas kolme soomusautot. Kuna mõtlesime, et need autod kuuluvad Nõukogude armeele, läks osa seltsimehi neile vastu, et küsida, kaugel asub rinne, vaenlane jm. Mina ei läinud, sest ei osanumd tol ajal veel vene keelt. Lähedale jõudnud, selgus, et soomusmasinatel olid mustad ristid. Muidugi oli see külmaks dušiks meie võitlejaile, kuid oli juba hilja. Soomusmasinad avasid tule ning õige mitmed meie seltsimeestest langesid hitlerlaste käe läbi. Kahju oli seltsimeestest, kahju oli ka sellest, et nad langesid ilma midagi saavutamata. Kuid eks seegi oli õpetuseks. Hiljem viidi mind üle hävituspataljoni mootorluuresse, kus tuli peamiselt täita sidepidaja ülesandeid. Mootorluures ei tulnud mul aga kaua olla, sest selle eest hoolitsesid bandiidid, lastes Laiuse lähedal mu mootorratta puruks. Pärast üksikute ühekordsete ülesannete täitmist suunati mind juba ratsaluuresse. Ratsaluurajana taganesingi Eesti NSV territooriumilt Rakverest, Narvast. Võitlusi tuli läbi teha peamiselt Kingissepa rajoonis. Midagi erilist ratsaluuraja tegevuses ei olnud, oli n. ö. argipäev.

Raske oli muidugi lahkuda sünnimaalt, kuid midagi polnud parata — vastane oli tol ajal siiski meist tugevam. Tuli ennast koguda ning valmistuda ette juba uuteks lahinguteks, s. o. pealetungilahinguteks. Sõjamehetee jätkus mul Eesti Laskurkorpuses, mille kõigist lahingutest osa võtsin. Eesti laskurkorpuse võitlusteest on aga juba küllalt palju kirjutatud ning meie ülikooliski leidub inimesi, kes võivad sellest anda parema ülevaate.

Kokkuvõtteks võiks öelda, et Suur Isamaasõda oli raskeks katsumuseks kõigile Nõukogude Liidu rahvastele. Isamaasõjas kaotasime palju häid seltsimehi, võitlejaid, sõpru. Nende mälestus kohustab meid ka iga aasta Nõukogude armee ja sõjalaevastiku päeval tuletama meelde võitlusi ning koondama ridu, et enam iialgi sõda ei tuleks. Sõda toob ainult kannatusi ning viletsust laiadele töörahvahulkadele, meie aga tahame elada helge tuleviku, kommunismi nimel.

R. AULING,
Suurest Isamaasõjast osavõtnu

„Õpetajad" õpivad kirjutama

Eesti filoloogia osakonna IV kursuse üliõpilastele korraldati neil päevil kontrolldiktaat. Selle eesmärgiks oli selgitada, missugusel määral on tulevased eesti keele õpetajad ise kursis õigekirjutusnormidega. Et praegu üliõpilased viibivad pedagoogilisel praktikal Tartu keskkoolides, on sellest üritusest igati kasu pedagoogilise praktika edukal teostamisel.

V. ARNIK

PARTEI ELU

Arutati filosoofilis-teoreetiliste seminaride läbiviimise küsimust

Hiljuti arutas TRÜ parteiorganisatsiooni büroo oma istungil õppejõudude filosoofilis-teoreetiliste seminaride läbiviimise küsimust. Ettekandega esines büroo sekretäri asetäitja sm. Siilivask, sõnavõttudega sm-d A. Feldbach, R. Blum, V. Reiman O. Stein jt.

Filosoofilis-teoreetilised seminarid on rea aastate jooksul kujunenud õppejõudude teoreetilise taseme tõstmise peamiseks vormiks. On kujunenud välja seminaride planeerimise praktika semestrite viisi, seminaride töö suund — filosoofilis-teoreetiline, seotud konkreetse teadusharuga. Reas teaduskondades on seminarides arutatud aktuaalseid teoreetilisi küsimusi ning filosoofilisi probleeme, seostades neid tihedalt ja oskuslikult vastava erialaga.

Mõnikord esineb aga filosoofiliste seminaride kavas seisvate küsimuste arutamisel filosoofiliste põhimõtete kunstlikku seostamist erialaga (näiteks kehakultuuriosakonnas sm. Grossi ettekanne teemal «Vastandite võitlus spordis»). Vene keele kateedri seminari kavas on olnud arutusel kitsad erialased probleemid. Nõrgalt töötavad mõned filosoofilised seminarid Ajaloo-Keeleteaduskonnas ning bioloogia-, geograafia- ja geoloogiaosakonnas. Parteiorganisatsioonid tegelevad veel vähe seminaride tööga, koosolekute ettevalmistamisega, mõnikord aga muudetakse tööplaani semestri kestel (näiteks ajaloo-osakonnas).

Koosolekul esinejad tunnistasid, et filosoofilis-teoreetilised seminarid ei ole kõikjal piisavaks kaadri marksistlik-leninliku õpetamise vormiks. Sellepärast pidas parteibüroo otstarbekaks edaspidi rakendada filosoofilis-teoreetiliste seminaride kui õppejõudude ideelis-teoreetilise taseme tõstmise olulise vahendi kõrval ka teisi vorme filosoofiliste küsimuste sügavamaks tundmaõppimiseks. Selliseks vormiks võib kujuneda filosoofiline õppus kõrgemal tasemel, kuhu tuleks kutsuda juhendajaid ka suurematest keskustest (Moskvast, Leningradist jne.).

Parteibüroo pidas vajalikuks, et dialektilise ja ajaloolise materialismi kateeder tegeleks süstemaatiliselt filosoofiliste seminaride töö juhendamise ja koordineerimisega. Seminaride töö tuleb seostada V. I. Lenini teose «Materialism ja empiriokrititsism» ilmumise 50. aastapäevaga ning NLKP XXI kongressi materjalidega seminaride töö planeerimisel kevadsemestril.

Arutatud küsimuse kohta võttis TRÜ parteibüroo vastu otsuse, kus märgiti ära abinõud õppejõudude teoreetilise taseme tõstmise ja filosoofiliste seminaride töö edasiseks parandamiseks.

A. BLUMFELDT

Ajaloo-Keeleteaduskonnale foneetikakabinet

Kõrgema Hariduse Ministeerium rahuldas Ajaloo-Keeleteaduskonna taotluse foneetikakabineti asutamiseks ja määras selleks esimeses järjekorras 40000 rubla. Nimetatud summa oli mõeldud eeskätt võõrkeelte osakonna kabineti sisustamiseks, kuid teaduskonna nõukogu leidis, et on otstarbekohane organiseerida ületeaduskondlik kabinet, mis teenindaks kõigi keeleosakondade vajadusi.

Vastavalt KHM nomenklatuurile on foneetikakabineti jaoks võimalik muretseda magnetofon ühes kontrollagregaadiga õppe-fonogrammide valmistamiseks, kommutaatori magnetofoniühenduste loomiseks 10 radiofitseeritud auditooriumiga, telefoniaparaadid sideme pidamiseks radiofitseeritud auditooriumidega, kinoprojektor, filmoskoop jms. Need seadmed võimaldavad otsustavalt tõsta keelte õpetamise näitlikkust ja muuta õpetamist üldiselt elavamaks. Teises järjekorras on ette nähtud rida seadmeid otseselt foneetikaalaseks teaduslikuks ja õppemetoodiliseks uurimistööks. TRÜ rektori otsusega on kinnitatud esialgseteks kabineti juhatajateks prof. K. Ramul ja dotsent H. Rätsep.

Foneetikakabineti asutamine Ajaloo-Keeleteaduskonna vajadusteks on veelkordseks tõendiks sellest hoolitsusest, mida osutatakse kõrgematele koolidele meis toimuva õppe- ja teadusliku töö arendamiseks.

A. PÄRL,
Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan

ÜLIKOOLI LABORATOORIUMIDES

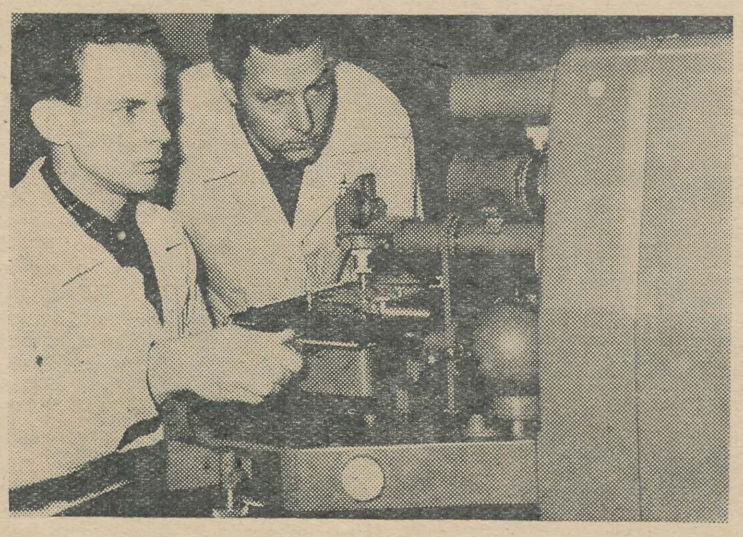

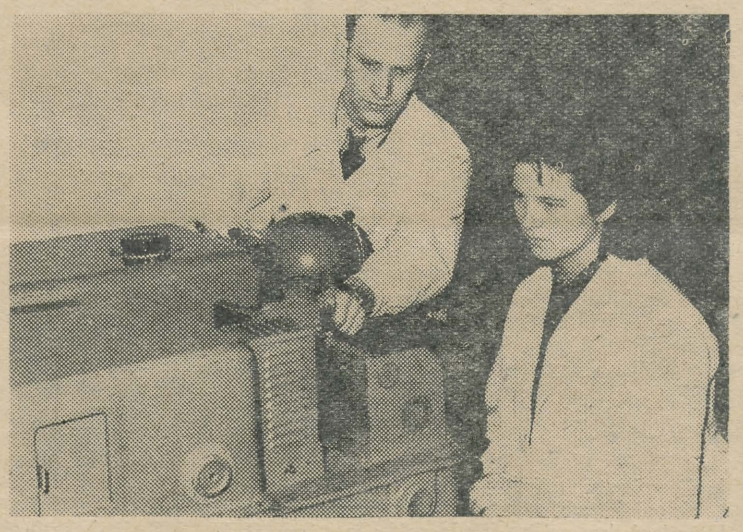

Analüütilise keemia kateedri laboratooriumis. Spektrogrammide fotometreerimine mikrofotomeetril МФ—2 (ülal). Spektraalanalüüsi praktikumis (all). *K. REBASE fotod.*

140 aastat Leningradi ülikooli asutamisest

140 aastat tagasi, 20. (8.) veebruaril 1819. a. avati Peterburis Neeva kaldal asuvas Peetri-aegses arhitekt Tresini poolt ehitatud «Kaheteistkümne kolleegiumi» hoones ülikool. See 1804. a. asutatud Pedagoogilise Instituudi baasil loodud ülikool alustas oma tegevust alla saja üliõpilasega, ja on kujunenud praegu üheks Nõukogude Liidu suuremaks teadusliku ja õppetöö keskuseks A. A. Ždanovi nim. Lenini ordenit omavaks Leningradi Riiklikuks Ülikooliks.

Leningradi (Peterburi) ülikool on andnud maailmale terve rea nimekaid teadlasi, kelle elutöö on olnud tähelepanuväärivaks panuseks teaduse ja ühiskondliku mõtte arengus — nimetagem siin vaid P. L. Tšebõševi, D. J. Mendelejevi, A. O. Kovalevski, I. M. Setšenovi, I. P. Pavlovi, V. V. Dokutšajevi, N. N. Mikluhho-Maklai, K. A. Timirjazevi nimesid. Peterburi ülikoolis õppisid N. G. Tšernõševski ja D. I. Pissarev, V. I. Lenini vanem vend A. Uljanov jt. 1891. a. sooritas Peterburi ülikoolis hiilgavalt oma lõpueksameid eksternina V. I. Lenin. Peterburi ülikoolis õppisid ka eesti silmapaistvad revolutsiooni juhid Viktor Kingissepp ja Jaan Anvelt.

Tartu ülikooli on Peterburi ülikooliga sidunud peaaegu algusest peale tihedad sidemed. Peterburi ülikooli algaastail andis Tartu ülikool vanema ülikoolina sinna mitmed professorid, nagu näit. kuulus füüsik Emil Lenz; Tartu Ülikooli Professorite Instituudi lõpetanuist suunati Peterburi ülikooli S. Kutorga, M. Kutorga, A. Savitš jt. Hiljem andis ka Peterburi ülikool Tartu ülikoolile nii mitugi õppejõudu, näit. silmapaistva geoloogi ja petrograafi F. J. Levinson-Lessingi jt. Peterburi ülikooli kuulsad kasvandikud D. J. Mendelejev, I. P. Pavlov, I. I. Metšnikov jt. on valitud Tartu ülikooli audoktoreiks.

TRÜ praegustest õppejõududest on endisi Leningradi (Peterburi) ülikooli kasvandikke 16 eesotsas rektor prof. F. Klementiga ja meie ülikooli vanimate professorite K. Ramuli ja Joh. Piiperiga. Mitmed meie ülikooli aspirandid, nagu R. Auling, E. Laasik, V. Kelder jt. on kaitsnud oma kandidaadidissertatsiooni Leningradi ülikooli juures.

TRÜ Teaduslikus Raamatukogus on Leningradi ülikooli 140. aastapäeva puhul korraldatud näitus, kus on eksponeeritud Leningradi (Peterburi) kuulsate kasvandike töid. Ulatuslikuma osa näitusest hõlmavad Leningradi ülikooli õppejõudude poolt koostatud õpikud, millest suur osa on kasutamisel ka meie ülikoolis. *E. KUDU*

Kuidas matemaatikaosakonnas määrati pioneerijuhte

ELKNÜ TRÜ komitee arutas üliõpilaste-pioneerijuhtide küsimust. Raskusi pioneerijuhtide määramisega on ka mujal, kuid ülesanded siiski täidetakse. Halb on olukord aga matemaatikaosakonnas. Kui osakonna sekretärilt küsiti, miks matemaatikaosakonnas ei täideta komsomoliülesandeid, imestas viimane: «Kas minu osakonnas on siis pioneerijuhte?»

Kommunistlikelt noortelt keegi ei küsinud, kas viimased tunnevad huvi pioneeritöö vastu. Formaalse suhtumise tulemusena matemaatikaosakonna kommunistlikud noored Eensoo, Kuik, Aimla ja Päll, saanud komsomoliülesande, jätsid selle täitmata. Kui neilt küsiti, mis oli selle põhjuseks, vastasid nad:

«Ühiskondlikke ülesandeid mul küll ei ole, kuid tegemist on muidu õige palju...», «Kui saaks, tahaks selle ülesande küll täitmata jätta...», «Sinna (s. o. kooli) minna ju võib, aga kas ma nendega midagi tegema hakkan...» jne.

Kommunistlikud noored Salm ja Ehala, kes samuti mingit pioneeritööd teinud ei olnud, komiteele ei ilmunud.

Formaalne suhtumine pioneerijuhtide määramisse on muidugi täiesti väär, kuid valesti talitasid ka kommunistlikud noored ise. Komsomoliülesandeid tuleb täita, on need siis ebameeldivad võimeeldivad. Kas koolidel, kuhu Eensoo, Huik, Aimla ja Päll siiski lubasid minna, neist midagi kasu on, näib kahtlane, sest «Kui sest tööst midagi välja ei tule...?» oli sm. Eensoo «viimane sõna». Kommentaarid on siin üleliigsed.

Osakondade sekretäridel tuleb rohkem tähelepanu pöörata komsomoliülesannete diferentseeritud jagamisele ja täitmise kontrollimisele, et otsustavalt parandada kommunistlike noorte tööd pioneeridega.

V. VALGE

Õppige joonistama!

Möödunud sajandil oli joonistamisel tähtis osa Tartu ülikooli õppeprotsessis. Kuigi tänapäeval asendab joonistamist paljudel juhtudel aparaat, ei ole mõeldav, et geograaf, bioloog, ajaloolane, geoloog jt. oma igapäevases tegevuses tuleksid toime joonistamisoskuseta.

Ka inimeste omavahelisel suhtlemisel on joonistamisoskusel suur praktiline tähtsus.

Sellest lähtudes hakkab TRÜ kujutava kunsti kabineti juures töötama eriilmega õpperühm, kus kord nädalas à 2 tundi leiaks käsitlemist kirjade õpetamine, tahveljoonistamine ja lühiajaline skitseerimine.

Osa võtta soovijail registreerida TRÜ kujutava kunsti kabinetis 21., 23. ja 24. veebruaril kella 15—16.

Kujutava kunsti kabineti juhataja

ÜLIKOOLI KATEEDRITES

Küsimus. Missugused on vene kirjanduse kateedri teaduslikud saavutused 1958. aastal?

Vastus. Möödunud aasta oli üks produktiivsemaid aastaid. Kateedri töötajad avaldasid 40 trükipoognat teaduslikke ja ligi 30 poognat populaarteaduslikke töid; trükki on antud teaduslikke artikleid 30 trükipoogna ulatuses.

Rekordi teadusliku töö viljakuse alal püstitas dotsent J. Lotman: 1958. a. ilmus trükis J. Lotmani monograafia A. Kaissarovist, tema poolt ettevalmistatud A. Merzljakovi «Luuletused» (sissejuhatus, teksti läbitöötamine, kommentaarid) ja 8 teaduslikku artiklit (üldmaht 24,3 trükipoognat, peale selle 13 poognat A. Merzljakovi tekste, mis on trükiks ette valmistatud).

1958. a. töötulemustest saadi ülevaade kateedri teaduslikul konverentsil, mis toimus käesoleva aasta jaanuari alguses, kulgedes väga huvitavalt ja elavalt.

Küsimus. Missugused teaduslikud sidemed on kateedril teiste organisatsioonide ja isikutega?

Meie kateedri töötajad on kirjavahetuses ja peavad vastastikku vahetust trükitöödega Nõukogude Liidu rohkem kui 25 linna (Moskva, Leningradi, Kiievi, Riia jt.) teaduslike asutustega.

Mõnel juhul on need sidemed tekkinud kirja teel, kuid peamiselt on teaduslik kirjavahetus ja informatsioon järgnenud isiklikele tutvustele, mis on sõlmitud teaduslikel nõupidamistel ja konverentsidel. Nii näiteks läks mul korda möödunud aastal osa võtta teaduslikest konverentsidest Jaroslavlis, Leningradis, Moskvas, Orjolis, Saratovis. Meil on kauaaegne sõprus Saraatovi ülikooli vene kirjanduse kateedriga: teaduslikud sidemed on kestnud juba ligi kümme aastat. Jaroslavli kirjandusteadlastega tutvusime möödunud aastal esmakordselt.

Sõprus ilmneb mitte ainult sõnades: 1958/59. õppeaasta sügissemestri jooksul on kateedri töötajad välja saatnud mitmesugustele organisatsioonidele ja isikutele 45 köidet «Toimetisi» ja 137 äratrükki artiklitest; peale selle on 100 «Toimetiste» köidet TRÜ rektori poolt üle antud Nõukogude slavistide komiteele väljaandmiseks IV rahvusvahelise slavistide kongressi delegaatidele Moskvas. Sama aja jooksul on meie kateedri töötajad omakorda saanud 82 kingitus-eksemplari teaduslike «Toimetiste» köiteid, monograafiaid ja üksikuid artikleid.

Me püüame aktiivselt osa võtta teiste linnade teaduslikest väljaannetest, samuti kavatseme omalt poolt kutsuda täiendavalt meiega koos juba töötanud Moskva ja Leningradi teaduslikke töötajaid, edaspidi kavatseme kutsuda kirjandusteadlasi teistest linnadest referentidena meie teaduslikele konverentsidele. Kateedri istungitel esinesid oma tööst juba professor T. L. Motõljeva (Moskva), professor P. N. Berkov (Leningrad) ja filoloogiateaduste doktor L. J. Ginsburg. Kateedri konverentsidest nõustusid osa võtma professor A. S. Dolinin ja Saraatovi noored teaduslikud töötajad.

Viimase nelja kuu jooksul saime rohkem kui 30 kirja retsensioonidega meie teaduslike tööde kohta (eriti «Tööd vene ja slaavi filoloogia alal» ja J. Lotmani «A. S. Kaissarov ja temaaegne ühiskondlik-poliitiline võitlus» kohta). Pooldavad retsensioonid (huvitavate kriitiliste märkustega) saime akadeemikuilt M. Aleksejevilt ja D. Lihhatšovilt, professoritelt B. Sõrojetškovskilt, P. Berkovilt, A. Skaftõmovilt, filoloogiateaduste doktorilt K. Tšukovskilt ja paljudelt teistelt.

Hinnatavad on meile välismaa õpetlaste retsensioonid professoreilt H. Raabilt ja G. Jüngerilt, Saksa Demokraatliku Vabariigi tuntud slavistilt, prof. A. Mazonilt, Pariisi Slavistika Instituudi direktorilt. A. Mazon pöördus sealjuures meie poole palvega abistada teda tarvilike materjalide kogumisel Baltimaade XVIII sajandi ühiskonnategelase G. F. Stenderi kohta. Meie saatsime A. Mazonile Stenderi teoste nimestiku ja lähemal ajal saadame veel Czarnewsky raamatu fotokoopia, mis käsitleb Stenderi elu ja tegevust ja pole Prantsusmaal kättesaadav.

Edaspidi kavatseme veelgi laiendada sidemeid teaduse alal välismaaga. Nii sai J. Lotman Greifswaldist (SDV) tellimuse artiklile «Schiller Venemaal XIX sajandi alguses», V. Adams M. Vasmerilt, ühe vanima välismaa slavistliku ajakirja «Zeitschrift für slavische Philologie» (SFV) redaktorilt, ettepaneku astuda ajakirja kaastööliseks.

Küsimus. Missugused muud teadusliku töö plaanid on kateedril?

Vastus: Eeskätt tahame jär-

Vestlus vene kirjanduse kateedri juhataja sm. B. Jegoroviga

Mõtelgem talvel suvele

Plaanid tulevaks suveks

Kuigi on alles talv ja looduses valitseb sügav rahu, valmistuvad looduseuurijad suveks, välistööde perioodiks. Koostatakse plaane ekspeditsioonideks, arutatakse metoodika küsimusi, kohendatakse ja valmistatakse uurimisvahendeid.

TRÜ taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri töötajatele kujuneb 1959. a. suvi kahtlemata väga töörohkeks. Kui kateedri töötajad (õppejõud, teaduslikud töötajad, vanem-laborandid) viibisid möödunud suvel igaüks välistöödel vähemalt 35 päeva, siis 1959. a. suvel tõuseb see arv kahtlemata üle 40. Sealjuures on planeeritud ekspeditsioone nii Eesti paljudesse rajoonidesse kui ka väljapoole vabariigi piire.

Väljaspool Eestit töötavad kateedri liikmed ja botaanika eriharu üliõpilased Hibiinides, Arhangelski oblastis ja Karpaatides.

Möödunud suvel töötas 12-liikmeline botaanika eriharu üliõpilaste rühm Hibiinides. Seal koguti suur ja väga huvitav teaduslik materjal. Et Hibiinid on botaaniliselt nõrgalt läbi uuritud, selle mägimaa taimkatte uurimine võib aga anda tähelepanuväärseid praktilisi ning teoreetilisi tulemusi, otsustati 1959. a. jätkata Hibiinide uurimist. NSVL TA Botaanikainstituudis, kus allakirjutanu tutvustas Tartu botaanikute Hibiinide uurimise esimese suve materjale, arvati, et need materjalid on suure teadusliku väärtusega ning soovitati kindlasti uurimist jätkata.

Teine ekspeditsioon suundub veidi ida poole — Arhangelski oblastisse, kus on kavas koguda võrdluseks Eesti materjalidele andmeid põhjapoolsete soode taimkatte struktuuri, koosseisu, geneesi jm. kohta. Selle ekspeditsiooni liikmeteks on allakirjutanu ja kaks töötajat ENSV Teaduste Akadeemiast. Teaduslikke eesmärke täidab ka kolmas ekspeditsioon, mis on küll oma eesmärgilt pedagoogiline, see on kolmanda kursuse botaanika eriharu üliõpilaste õppe-menetluspraktika taimegeograafiline osa, mis toimub Karpaatides. Väljaspool praktikat koguvad üliõpilased Karpaatides assistent E. Kuke juhendamisel teaduslikke materjale (elav- ja herbariseeritud taimi) kateedri kogude ja botaanikaaia jaoks, teevad geobotaanilisi analüüse jne.

Kateedri välistööde põhiraskus lasub aga loomulikult Eestis. Kateedri geobotaanikud (V. Masing, H. Trass) uurivad Suure-Jaani, Tõrva, Põltsamaa, Vändra rajooni ja Saaremaa soid. Kuigi Eesti soid loetakse suhteliselt hästi läbiuurituiks, on viimaste aastate uurimistööd andnud mitmeid väärtuslikke materjale soode tekke ja arengu, seaduspärasuste ning ratsionaalsemate kasutamisvõimaluste selgitamiseks. Nii näiteks avastati möödunud aastal Lehtse soos täiesti uus, seni kirjanduses kirjeldamata rabade mikroreljeefi vormide kompleks — kahekordse peenar-älveskompleks ristipidiste peenardega, mille lähem uurimine aitab kahtlemata selgitada rabade mikroreljeefi dünaamika seaduspärasusi.

Taimsete ressursside hindamise, nende säilitamise ning suurendamise probleemid moodustavad kaasaja bioloogias väga olulise rühma. Võtame kas või metsade küsimuse: nagu näitavad ametlikud andmed, ületab 1945—1960. aastate peakasutuse raiefond 40% metsade samaaegsest juurdekasvust, raieküpsete metsade osatähtsus on aga langenud 15%-ni! Puidu tarbimine aga kasvab aasta-aastalt. Tähendab, tuleb kiiresti leida uusi võimalusi ja meetodeid metsapinna suurendamiseks, metsade tootlikkuse tõstmiseks. Nende ülesannete lahendamiseks tahavad oma osa anda ka TRÜ geobotaanikud. 1959. a. jätkub laialeheliste metsade, eriti tammikute seisundi, uuendumistingimuste jm. uurimine (assistent A. Kalda).

Taimestikuliste ressursside uurimisega on seotud ka kateedri floristide ning süstemaatikute töö 1959. a. suvel jätkub materjalide kogumine «Eesti NSV floora» järgmiste köidete koostamiseks. Erilist tähelepanu pööratakse majanduslikult olulise lõikheinaliste sugukonna liikide levikule, kasvukohtadele jm. (vanema teadusliku töötaja E. Eichwaldi, van.-laborandi E. Lellepi jt. poolt). Perspektiivse dekoratiivse liiva-alade ja nõlvade kinnistaja vareskaera leviku, kasvukoha tegurite, paljunemise jm. uurimiseks korraldatakse ekspeditsioon Harju ja Kingissepa rajooni ja Pärnu lahe rannikule. Jätkub ka eostaimede floora liigilise koosseisu ja nende osatähtsuse selgitamine Eesti taimkattes. Uuritakse Lõuna-Eesti veekogude ja muldade sinivetikaid, Lääne-Eesti saarte lihhenofloorat ja loopealsete brüofloorat assistendid E. Kukk, A. Kalda ja.).

Üha rohkem tuleb looduse uurimisel arvestada inimest kui looduslike protsesside teadlikku ning sageli ka ebateadlikku muutjat. Kateedris uuritakse niisugustest küsimustest nn. tulnuktaimede levikut. Nagu on selgitanud viimaste aastate uurimised, on Eesti floora rikastanud mitmekümne uue taimeliigiga, mis on meie vabariiki sisse toodud koos seemnevilja, loomadega või mõnel teisel teel Ukrainast, Kesk-Aasiast jm. Mitmed taimeliigid on väga kiiresti meie mullastiku- ning kliimaoludele kohanenud, ning ähvardavad saada oma paljunemiskiiruse tõttu ohtlikeks umbrohtudena (näit. suur unilook, päine rebashein jt.), teised aga on uurimist ja võib-olla ka paljundamist väärivad perspektiivsed söödataimed (mõned ristiku ja lutserni Eestile uued liigid). 1959. a. suvel on plaanis erilise uurimise alla võtta raudteed ja raudtee-laoplatsid kui uute tulnuktaimede tavalised ilmumiskohad.

Need on tähtsamad ekspeditsioonid ja probleemid, milledega tegelevad tuleval suvel TRÜ botaanikud. Planeeritud ekspeditsioonide edukas sooritamine ja probleemide lahendamine aitab kahtlemata kaasa Eesti botaanikute teadusliku prestiiži tõstmisele, mitmete rahvamajanduslikult oluliste küsimuste lahendamisele.

H. TRASS,
taimesüstemaatika ja geobotaanika-kateedri juhataja

jekindlalt (igal aastal) välja lasta meie osakonna «Toimetisi» («Tööd vene ja slaavi filoloogia alal»). Möödunud aastal ilmus esimene köide, sügisel andsime toimetusse teise köite ja käesoleval ajal valmistame kolmandat köidet. Tahaksime suurendada toimetiste mahtu (praegu on ühe köite norm 12 trükipoognat), sest kavatseme paluda kaastööd teiste maade teaduslikelt jõududelt.

Seni on andnud kaastööks juba nõusoleku Tartu ülikooli endine professor taani slavist A. Stender-Peterson, Saksa Demokraatliku Vabariigi õpetlased; ajakirja «Skandinaavia Kogumik» toimetaja V. Pohljobkin lubas meile üle anda tema korralduses olevad Skandinaavia slavistide artiklid vene kirjanduse kohta jne.

Juhul kui läheb korda saavutada meie väljaannete mahu suurendamist, kavatseme tulevikus teha tõsist teaduslikku «konkurentsi» välismaa Baltimaade slavistide ajakirjale «Scando-Slavica», mida annab välja Stender-Petersen, ja sellega saavutada Baltimaade slavistika keskuse ületoomist Tartu.

Küsimus. Missugused puudused ja raskused esinevad kateedri teaduslikus töös?

Vastus. Oluliseks puuduseks meie kateedri esimestes väljaannetes oli puudulik käsikirjade tehniline vormistamine

Oleme tänulikud meie teaduskonna naaberfiloloogia osakondade kateedrite töötajaile, kellel olid suuremad kogemused kirjastamise alal.

Töö edasises käigus on üles kerkinud uued raskused, mis kahtlemata ületatakse. Ma mõtlen meie kogumike «žanriprobleemi». Asi seisneb selles, et püüame välja anda mitte lihtsat «almanahhi» mitmekesiste artiklitega kireva kaleidoskoobina, vaid midagi terviklikku, mis samal ajal peaks koosnema teatud selgeilmelistest rubriikidest, toimetist. Peale traditsiooniliste jaotuste «artiklid» ja «teated» kavatseme tulevikus sisse tuua rubriigi «Retsensioonid»; ühtlasi kavatseme pühendada üksikud köited kindlale ainestikule (näiteks nõukogude kirjanduse probleemidele, mille uurimiste osakaal meil veel suur ei ole). Puudusena võiks märkida ka seda, et me pole leidnud seni veel moodust tihedama teadusliku kontakti loomiseks vene keele kateedriga: meie kateedrite uurimused tehakse paralleelselt.

Tuleb märkida ka üliõpilasmassi vähest aktiivsust teaduslikus töös. Meil pole seni korda läinud kaasa tõmmata suuremal arvul kuulajaid teaduslikele konverentsidele, veel laekub väga vähe üliõpilaste töid, mida võiks soovitada trükkimiseks. Selle küsimuse üle mõtleme tõsiselt ja otsime teid üliõpilaste kaasatõmbamiseks kateedri teaduslikule tööle.

Joonistusringi õpilaste töid

August Kalliku portree — Arstiteaduskonna II kursuse üliõpilase Aksel Eisti töö.

Erika Šulini portree — Matemaatika-Loodusteaduskonna III kursuse üliõpilase Maie Sillavee töö.

Esperantistid!

Käesoleval semestril algab õppetöö prof. P. Ariste juhtimisel reedel, 20. veebr. kl. 18. Koguneda soome-ugri keelte kateedrisse.

Tähelepanu!

ÜTÜ suure nõukogu koosolek toimub 23. veebruaril kell 18 keemiahoones (tuba 87).

Päevakorras on terve rida printsipiaalse tähtsusega küsimusi.

Esimees

* * *

21. veebruaril algusega kell 19 toimub TRÜ isetegevuskollektiivide

KONTSERT-BALL,

mille sissetulek läheb rahufondi.

Kontserdil on kaastegevad rahvakunstiansambel H. Mikkeli ja E. Luhatsi juhatusel ning TRÜ naiskoor ja Üliõpilasmeeskoor R. Ritsingu juhatusel.

Kõik ballile!

ARUTAME TEADUSLIKU TÖÖ OLUKORDA

Ajalehe „Tartu Riiklik Ülikool" toimetuse

ANKEET

kõigile TRÜ kateedrijuhatajatele ja õppejõududele

Lugupeetud seltsimees!

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus palub Teid vastata meie ajalehe veergudel alljärgnevatele küsimustele.

1. Missugused on Teie arvates viimase aja kõige olulisemad sisulised ja organisatsioonilised edusammud teadusliku töö alal TRÜ-s?
2. Mida peate kõige suuremateks puudusteks teadusliku töö alal meie ülikoolis üldse ja konkreetselt Teie kateedris ning kuidas võiks Teie arvates neist kitsaskohtadest vabaneda?
3. Kui suur õppejõudude õppekoormus tagaks Teie arvates normaalse teadusliku töö?
4. Kuidas Teie suhtute teaduslikuks tööks vajaliku hinnalise moodsa aparatuuri muretsemisse mitme kateedri või isegi kogu teaduskonna ühisvarana?
5. Missugused eri teaduste kokkupuutealad võiksid olla uurimisobjektiks Teie kateedris ja missugused on selleks objektiivsed võimalused?
6. Missugust moodust peate kõige otstarbekohasemaks pedagoogilise ja teadusliku kaadri kasvatamisel meie ülikoolis?
7. Kuidas peaks Teie arvates olema korraldatud ÜTÜ töö? Missugust abi võiksid osutada üliõpilased kateedri teadusliku töö plaani realiseerimisel?
8. Missugused on võimalused Teie kateedris teadusliku töö seose süvendamiseks praktikaga ning tootmisega?

Vastused palutakse saata kõige lähemas tulevikus ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusse.

Tunnustus üliõpilaste teaduslikule tööle

Hiljuti saabus meie õppeasutusele kõrgema hariduse ministri käskkiri, milles tuuakse ära Tartu kõrgemate õppeasutuste üliõpilaste teaduslike tööde ülelinnalise ülevaatuse tulemused 1958. aastal.

Üliõpilaste teaduslike tööde ülelinnalisest ülevaatusest võtsid osa Tartu Riiklik Ülikool ja Eesti Põllumajanduse Akadeemia. Tartu kõrgemates õppeasutustes töötas 85 teaduslikku ringi, millest võtsid osa 1734 üliõpilast.

Ülevaatusele eelnesid üliõpilaste teaduslikud konverentsid. Üliõpilaste teaduslike tööde tase on võrreldes möödunud õppeaastaga tunduvalt tõusnud. Aktuaalsem on ka üliõpilaste teaduslike uurimistööde temaatika, sest osa töödest valmisid tootva töö protsessis, kusjuures mõned neist on juba rakendatud rahvamajandusse.

Arvesse võttes üliõpilaste osavõtu tähtsust teaduslikust uurimistööst autasustati Kõrgema Hariduse Ministeeriumi aukirjaga rida töid, mis toome ära allpool.

1. **Rebassoo, H. E.,** Hiiumaa floora, selle liigiline koosseis ja võrdlusjooni naaberaladega.
2. **Allik, E.** Sümpaatilise piirivääadi resetseerimise toimest kõhuaordi ligeerimise tagajärgedele küülikuil.
3. **Tammet, H.,** Koroonalahenduse kasutamine õhu ioniseerimiseks.
4. **Neetar, H.,** Käänete funktsioonid karjala valdai murdes.
5. **Wichmann, F.,** Abstraktsed summeeruvustegurid Riesz'i kaalutud keskmiste menetluste korral.
6. **Kuus, E.,** Uurimus Weltmanni reaktsiooni dünaamika iseärasusist düsenteeriahaigetel.
7. **Põder, H., Tuul, H.,** Naha reaktiivseisundi muutustest neurogeense dermatoosiga haigeil seoses aeroionisatsioon- ja aerosoolraviga.
8. **Piir, R.,** Viinapuude puhkeperioodi võrdlus õunapuude ja mõnede teiste lehtpuude puhkeperioodiga.
9. **Nuuma, P., Moik, E., Koitel, H., Kiris, A. Mesipuu, J.,** Huligaansust soodustavatest tingimustest Tartu linna kohtupraktika andmeil ja huligaansuse vastu võitlemise vahenditest.
10. **Aron, V.,** Üliõpilaskonna materiaalne seisund kodanlikus Eestis ja tänapäeval.
11. **Novek, I.** Protrombiini indeksi määramisi seedetrakti haiguste korral.
12. **Rubel, M.** Eesti NSV B-lademete Clitambonacea määraja.
13. **Raukas, E.,** Automaatse fotoelektrilise registraatori projekt aspiratsioonmeetodil töötava atmosfääri ioonideloendaja juures.
14. **Soosaar, M.,** Ülevaade karikaturist Gori elust ja loomingust.
15. **Palli, H.,** Agraarsuhted Eestis XIII—XIV sajandil.
16. **Rüütel, I.,** Eesti rahvalaulust «Kallis Mari» ja sellele lähedastest viisidest.

Meie ajalehe tänase numbriga astub lugejate ette Keeletark oma kirjakastiga, mis sisaldab väga mitmesuguseid keeleprobleeme. Kirjakasti täitmiseks kavatseb Keeletark külastada koosolekuid ja loenguid, et jälgida kõnelejate keelekultuuri; tutvuda rektoraadi, õppeosakonna, dekanaatide ja kateedrite dokumentide, käskkirjade ja teadete keelega; heita pilku üliõpilaste konspektidesse, et selgitada, kas vajatakse mõningais teaduskondades ja osakondades eesti keele loenguid; sisse astuda kohvikusse, sööklasse jm., et jälgida menüüd, etikette, hindu jne.

Keeletark jälgib ka üliõpilaste kõnet vahetundides, ühiselamus, piljarditoas, staadionil, suusarajal jm.

Selleks et kirjakast oleks alati täidetud, palub Keeletark abi õppejõududelt, üliõpilastelt ja teenistujailt. Teretulnud on igasugused sõnavõtud, küsimused, selgitused, mõistatused, ristsõnamõistatused jne., mis puudutavad keeleküsimusi.

Kõik võitlema emakeele risustajate vastu! **KEELETARK**

Konnad mängivad korvpalli

Meie kehakultuurlaste suust võib sageli kuulda lauset «Korvpallis kohtusid ülikooli nais- ja meeskonnad». Väljendit täpsemalt analüüsides ilmneb, et tegemist on *kond*-liitega (omastavas *-konna*) lõppeva sõnaga, mida ei saa liitsõnana vaadelda. Seetõttu ei või esimest osa ära jätta. Ei saa ju öelda «Rahvaste sõpruse õhtul esinesid eest-, vene- ja ungarlased», vaid «esinesid eestlased, venelased ja ungarlased».

Et liiteid ei saa eelnevast osast eraldada eelneva sidekriipsuga tarvitamiseks, siis tuleb küll arvata, et tegemist on sõnade *naine+konn* ja *mees+konn* liitmisega. Seega tähendaks «Korvpallis kohtusid ülikooli nais- ja meeskonnad» seda, et toimusid konnade korvpallimatšid.

Kas sain õigesti aru?

„Puhvet suletud haiguse tõttu"

Hiljuti avastati Tartu meedikute poolt haruldane nähtus, nimelt saabus ennekuulmatu teade: «Puhvet suletud haiguse tõttu». Toimetuse järelepärimisele vastati Arstiteaduskonnast, et puhveti ravi ei kuulu nende kompetentsi. Pöördusime abi saamiseks EPA Veterinaariateaduskonna, seejärel Põllumajanduse Mehhaniseerimise Teaduskonna töötajate poole, kuid saime kõikjalt sama vastuse: «Ei kuulu meie kompetentsi.» Tartu Kaubastust aga vastati, et tegemist on seni tundmatu nähuga ning otsustati pöörduda ENSV Rahvamajanduse Nõukogu poole instruktsioonide saamiseks.

Ehk oleksid efektiivset ravi suutnud teostada meie haritud filoloogid?

R. TALVAR

Veetsime talvevaheaja Vellaveres

Juba järgmisel päeval pärast eksameid kogunes ligi 30 näljast (enne küllaminekut ei sööda!) ja väsinud üliõpilast peahoone juurde, et traditsioonilist Vellavere-sõitu alustada. Tänavu ei kujunenud sõita soovijate nimekiri juhuslikult, vaid Vellaveresse läksid ülikooli matkasportlased-suusatajad. Vastavalt sellele kujunes ka laagri elu. Keda suusatamine eriti ei huvitanud, sellel oli Vellaveres tänavu igav. Ei olnud õhtuti muusikat ja tantsu nagu eelmistel aastatel, loiult ja osavõtjatevaeselt kulges lauatenniseturniir, ei olnud isetegevusõhtut ega pikki tuliseid vaidlusi neidude ja noormeeste vahel selle üle, kes kannab inimkonna kultuuri.

Peamine energia ja ind kulus vellaverelastel tänavu matkamisele. Umbes 35 km päevas läbi sõita ei teinud geograafidele Mardistele ja Kasele, bibliograaf R. Nuustile ja teistele kogenenud matkajaile erilisi raskusi. Aitasid kogemused Karjalast, Laadoga äärest, Karpaatidest, Koolast või Krimmist.

Teisel laagripäeval oli sõit Puhja. Maad edasi-tagasi umbes 30 km. Enamik üliõpilastest pani suusad alla esimest korda talvel ja kaasas oli tütarlapsi, kes ka eelmistel aastatel olid vähe suusatanud. Oli arusaadav nende sõidueelne ärevus ja äratas imestust tütarlaste vastupidavus tagasisõidul. Surmani väsinult, sõna tõsises mõttes värisevate põlvedega edasi komberdades, tõstes suuska suusa ette — nii liikus mõnigi tütarlaps tagasisõidu viimased kilomeetrid. Paljudel olid jalad katki või villis, kuid keegi ei kaevanud ega virisenud.

Laagris viibisid paar päeva külas kaks Sverdlovski üliõpilast: Juri ja Kazbekk. 11 laagri paremat sõitjat, neist kaks tütarlast — filoloog Hilja ja geograaf Leili, ning külalised sooritasid laagri pikima matka, matka Kääriku spordibaasi ja tagasi. See oli ka ainus kahepäevane matk. Raske on edasi anda, mida selline sõit endast kujutab. Esimesed kilomeetrid on kerged sõita, piisab jõust ja tehakse ringe ilusamatele kohtadele. Pikkamööda hakkab lähenema nn. surnud punkt, kus organism peab võitma väsimustunde. See on matka kõige raskem osa. Pärast «surnud punkti» ületamist, kui särk higist leemendab ja jõudu nagu voolab kusagilt lihastesse, on suusatamine lausa mõnu. Hea on tunda, et oled üks kollektiivist, kes sind mingi hinna eest teele maha ei jätaks. Pärast 40-kilomeetrilist matka Kääriku sauna laval surisevaid jalgu sirutades haud endamisi «roosilisi» mõtteid: see elu on ikka elamise väärt, ja on, milleks elada. Põnevuse oli kaotanud vana probleem naiste ja meeste vahekorra üle. Ka suurimal naistevihkajal on raske naissugu mcha teha, kui paar selle «hädise soo» esindajat saavad hästi hakkama seal, kus poisidki peavad tugevalt pingutama, ja suudavad seejuures säilitada kogu lõbususe ja optimismi.

Mõttedki omandavad väärtuse vastavalt sellele, kelle suust nad tulevad. Vaevalt noormehe sõnu, kes mäeharjale jäi, kui kõik teised sealt alla sõitsid, võetakse nii tõsiselt, kui selle sõnu, kes kogu pika ja raske matka esimesena sõitis ja teistele jälgi sisse tegi. Sverdlovski külalised osutusid toredateks poisteks, kes meiega kõik raskused vapralt kaasa tegid.

Ligi 200 km sõitu, ühised söögiajad, vestlused, töö kokanaadis — see muutis kõigist teaduskondadest kogunenud laagrist osavõtjad ühiseks sõbralikuks pereks. Nagu ikka, oli lahkumisel viimasteks sõnadeks: «Tuleval aastal jälle!».

V. LATTIK

Algavad talispordimängud

Noorsoo talispordimängud viiakse Tartu Riiklikus Ülikoolis läbi 16. veebruarist kuni 1. aprillini neljal spordialal: suusatamises, kergejõustikus, laskmises ja tõstespordis. Võistlused toimuvad kahes etapis, suusatamises aga koguni kolmes etapis. I etapil viiakse võistlused läbi teaduskondades kursuste- ja osakondadevahelistena, kuna II etapiks on TRÜ esivõistlused spordi alal. Suusatamises toimuvad III etapina veel «Kääriku talimängud».

Laskespordis viiakse I etapp läbi 16.—22. veebruarini ning II etapp 4. ja 5. märtsil. Tõstevõistlused toimuvad ajavahemikul 9.—21. märtsini. Kergejõustikus on I etapiks määratud teaduskondadele järgmised tähtajad: Õigus- ja Majandusteaduskonnal 26. veebruar, Arstiteaduskonnal 3. märts, Matemaatika-Loodusteaduskonnal 5. märts kell 17 ja Ajaloo-Keeleteaduskonnal 5. märts kell 20. Ülikooli esivõistlused kergejõustikus toimuvad 10. ja 11. märtsil.

Suusatamisvõistluse I etapi avab Arstiteaduskond 22. veebruaril, TRÜ esivõistlused toimuvad (Tartus) 7. ja 8. märtsil ning Kääriku talimängud 14. ja 15. märtsil.

Kõige massilisemad on talispordimängud suusatamises. Seepärast peatume lühidalt nende võistlustingimustel.

Teaduskonnasisesed võistlused (I etapp) toimuvad teaduskonna komsomoli, ametiühingu ja kehakultuurikollektiivi ühise üritusena. Üksikasjalise juhendi koostab kehakultuurikollektiivi nõukogu. Võistlusdistantsiks on naistele 3 ja meestele 5 km. Üleülikoolilises arvestuses toob iga läbisõitja teaduskonnale 1 punkti. Võistleja, kes täidab III spordijärgu, toob 1 lisapunkti. II spordijärk annab 2, I järk 3 lisapunkti. Võitja teaduskond arvestatakse suurema punktide kogusumma järgi. Arvestades üliõpilaste erinevat arvu teaduskondades, tuleb punktide summa korrutada vastava koefitsiendiga, mis on Arstiteaduskonnal 1, Matemaatika-Loodusteaduskonnal 1,6, Ajaloo-Keeleteaduskonnal 2,1, Majandusteaduskonnal 5,8 ja Õigusteaduskonnal 7,7.

II etapil on võistlusdistantsiks naistele 10 km. Siis annab distantsi läbimine 2 punkti. Iga järgutäitja annab vastavalt 2,4 ja 6 lisapunkti. Kääriku talimängudel on võistlusdistantsiks naistele 5 ja meestele 15 km. Kavas on ka slalom. Võistlused viiakse läbi erijuhendi alusel.

Igal etapil saab võitja teaduskond 1 miinuspunkti, teiseks tulnud teaduskond 2 miinuspunkti jne., mille liitmisel selgitatakse teaduskondade paremusjärjestus 3 etapi kokkuvõttes.

Ürituste organiseerimisel tuleb suur töö ära teha teaduskondade komsomoliorganisatsioonil ja ametiühingul, samuti kehakultuurikollektiivil. Eeskuju tuleks võtta Arstiteaduskonna kehakultuurikollektiivist (üliõpil. Õigus, Sikk, Püttsepp jt.), kus juba möödunud semestri lõpus töötati välja üksikasjaline juhend ning kooskõlastati võistluste tehnilise läbiviimise küsimused TRÜ spordiklubi, kehalise kasvatuse ja spordikateedriga.

Noorsoo talispordimängud peavad meil kujunema meeldejäävaks massiliseks ürituseks, millest ei tohi kõrvale jääda ükski terve üliõpilane.

B. MATVEI

VÕISTLUSTÖÖ

Krõlovi kukk kaasajal

Ajaleht «Paigal Marss» ei avaldanud talle lähetatud originaalmaterjale maailmakuulsa tadžiki klassikalise poeedi Abu Abdullo Rudaki kohta, kelle sünnist möödus läinud aastal 1100 aastat. Seda sündmust pühitses koos Nõukogude Liidu ja rahvademokraatiamaadega kogu progressiivne rahuarmastav maailm. Möödunud aasta oktoobris püstitati poeedile tema sünnikohas väikeses tadžiki mägikiišlakis «Pandžrud» (s. o. Viis jõge), millest üks osa kannab nimetust Rudaki (samanimelise jõe järgi, millest pärineb ka poeedi nimi), kaunis mausoleum samal kohal, kus juba varem avastati poeedi haud. Mausoleumi avamisel ja sellele järgnevatel pidustustel Stalinabadis viibis delegaate Hiina rahvavabariigist, Indiast ning paljude teiste maade ja rahvaste kirjanikke ja kultuuritöötajaid.

Tõsielust.

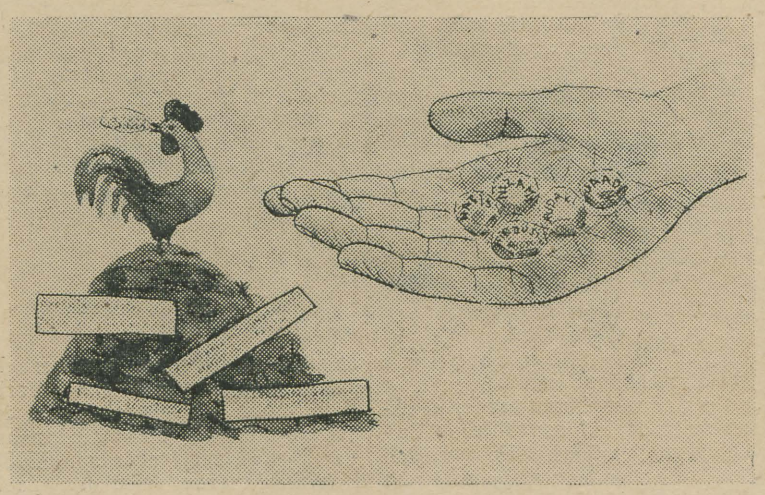

Krõlovi kukk: «Kikerikii — pääääh! Pakutakse mulle mingisuguseid pärleid! Minu maitsele on aga mu enda kaabitsetud kruusakivi killukesed kõige etemad.

Märgusõna «A. P. Konur»

VÕISTLUSTÖÖ

„SEMUD"

«Viina! Viina!
Viina tahan ma! . . .»
Nii lugu algas lauluga.
Õhtusel tänaval
lõbusa käraga,
laulu ja hõikega,
vile ning uikega —
tulid ja tuikusid,
jalgadel kõikusid,
unustand enda,
kaks lõbusat venda.

Siis kostis vile —
kõrisev, kile
ja . . .
«Välja! Välja!
Välja tahan ma!»
Ah, kahju! Asjata!

ALGAJA

„KLATSIJAILE"

Teid, aetuid
narrist uudishimust,
on vahel
narridekski peetud.
Kuid pole
inimene limusk,
kes iga
asja külge kleepub.
Miks, tundes rõõmu
võõrast varast,
tas tuhnite
kui mingis uimas?
Teist nagu
olevusest arast
läeb süda
vastumeelselt tuimaks.

ALGAJA

Vabariiklikult kehakultuurialaselt teaduslikult konverentsilt

Jaanuari lõpus koondus meie vabariigi kehakultuurispetsialistide tähelepanu Tartusse, kus Vabariikliku Kehakultuuri- ja Spordikomitee teaduslik-metoodilise nõukogu ja TRÜ kehakultuuriosakonna korraldusel toimus Eesti NSV kõrgemate õppeasutuste II vabariiklik teaduslik-metoodiline konverents kehakultuuri alal. Kõiki konverentsi ettekandeid iseloomustas püüd konkreetse üksikküsimuste lahendamise abil kaasa aidata kehakultuuriliikumise edasisele tõusule ja kehalise kasvatuse teaduslikule põhjendamisele. Siinjuures tundus loomulikuna, et enamikus ettekannetes püüti küsimust lahendada füsioloogilistest seisukohtadest lähtudes. Tingituna probleemide aktuaalsusest ja huvitavusest lõppesid kõik istungid elava diskussiooniga.

Konverentsil käsitletavateks probleemideks olid aktiivse puhkuse rakendamine sportliku tegevuse juures (J. Ungeri ettekanne), võistlusolukorra mõju sportlase organismile (S. Kureniidu ja A. Viru ettekanded), individuaalse lähenemise vajalikkus treeningtöös (S. Kureniidu teine ettekanne), mitmesuguste kunstlike vahendite, nagu hapniku ja alkoholi toime sportlase organismile (kollektiivsed uurimused O. Imeliku initsiatiivil), imiteerivate harjutuste kasutamine treeningprotsessis (E. Mäepalu ja E. Abeli ettekanded), üldise kehalise ettevalmistuse tähtsus (V. Bazanovi ja V. Jürisma ettekanded), võrkpalli taktika (R. Karu ettekanne) ja võimlate sanitaar-hügieeniline seisund (H. Tiigi ettekanne). Täiesti õigustamatult puudusid konverentsilt ajaloolised probleemid.

Eriti huvipakkuvateks probleemideks osutusid aktiivse puhkuse küsimus ja üldise kehalise ettevalmistuse osa sportlase treeningus. Viimase probleemi huvitatavust tõstis asjaolu, et V. Bazanov käsitles seda probleemi keskmise kooliea poeglaste juures. Kahjuks jäi aga see ettekanne ainukeseks, mis käsitles noorte kehalise kasvatuse probleeme. Sellelaadsete uurimuste vajalikkust rõhutati paljude sõnavõtjate poolt ja jääb loota, et edaspidiste konverentside päevakorras on juba terve rida noorte kehalist kasvatust ja ealisi iseärasusi käsitlevaid ettekandeid.

Oma iseloomult olid kuus ettekannet eksperimentaalsed uurimused, üks oli kogemuste üldistus ja ülejäänud olid kas ülevaatlikud või tuginesid vaatlusandmetele. Kõik eksperimentaalsed uurimused tuginesid küllaltki soliidsele katsematerjalile, mõningate juures esines isegi teatud originaalsete metoodiliste võtete kasutamist. Kohati võis aga täheldada teatud raskusi kogutud materjali iseloomustamisel, kuna ainult keskmisest väärtusest sageli ei piisanud suureulatusliku ja hajuva materjali iseloomustamiseks.

Uurimistööde hulgas jäi küllaldast kõlapinda omavaks ka E. Abeli poolt esitatud kogemuste üldistus. Kui E. Mäepalu andis ülevaate imiteerivate harjutuste kasutamisest, siis E. Abel täiendas seda konkreetsete kogemustega, kuidas nende harjutuste ulatusliku kasutamise abil on võimalik saavutada ka küllaltki ebasoodsates tingimustes märkimisväärset edu slalomialases treeningus.

Üldiselt tuleb nõustuda rea sõnavõtjatega, kes märkisid, et konverentsi alusel võib otsustada kehakultuurialase teadusliku töö suurt kvantitatiivset ja kvalitatiivset tõusu meie vabariigis. Asjaolu, et kaheteistkümnest ettekandest kümme kuulusid meie ülikooli esindajatele, on siinjuures selgeks näiteks, et meie kollektiiv on kehakultuurialase teadusliku uurimistöö avangardiks Eesti NSV-s.

A. VIRU

Praktikamuljeid

Pärast rasket eksamisessiooni suundusime esimesele suuremale praktikale ülikooli ajal. Praktikaperiood 22. detsembrist kuni 7. märtsini on noormeestel võrdselt jaotatud kohtu, prokuratuuri ja miilitsaasutuste vahel (tütarlastel kui õrnemal sool ei peeta sündsaks praktikat miilitsaasutuses!). Meie põhilisteks praktikabaasideks on Tartu, Tallinn, Elva ja Viljandi.

Isiklikult alustasin praktikat Tartu Linna Rahvakohtus, kus meid tutvustati eelkõige kantselei tegevusega. Iga inimene, kes on kohtus praktikal olnud, teab, et see tutvustamine seisneb kohtukutsete väljakirjutamises. Seda tööd tegime lõpuks sellise naudinguga nagu Akaki Akakijevitš. Peale selle kogusime materjali kursusetööks ja kuulasime palju protsesse, peamiselt kriminaalasju ja abielulahutusi. Lahutuste üldistamise tulemusena leidsime, et 90% lahutajaist on abiellunud 2-nädalase või 2-kuuse tutvuse järele. Tõotasime endile, et enne 1-aastast tutvust ei abiellu mingil juhul!

Me silmade eest möödus palju inimlikke tragöödiaid ja komöödiaid. Me õppisime tundma tõelist elu, mitte lakeeritud ja siledaks hööveldatut nagu halbade kirjanduste veergudel, vaid sügavalt vastuolulist, jõulist ja mõnikord pahelistki. Ja see ongi väärtuslikum, mida tõin kaasa sellelt praktikalt. Kahjuks ei saa sellest kirjutada praktika-aruandes.

Prokuratuuripraktika vältel tutvume põhiliselt uurija ja abiprokuröride tööga. Väiksemaid asju uurime isegi üsna iseseisvalt, s. o. kuulame üle tunnistajaid, võtame seletusi, teeme vajalikke määrusi, nõudeid, protokolle jne.

Töö prokuratuuris on huvitav ja haarav. Selle väljastpoolt õudust äratava asutuse personal on lähemal tutvumisel humoorikas, lõbus ja seltskondlik, nagu see on omane vaid juristidele. Ja sellisteks juristideks loodame meiegi kord saada.

S. ROOPERE,
Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane

Meie kirjasaatja teatab Pärnust

Sel ajal kui V kursuse bibliograafid valmistuvad riigieksameiks ja korraldavad diplomitöid, on IV kursuse kolleegid üle vabariigi laiali — neil on menetluspraktika.

Praktika kohtadeks on rajooniraamatukogud Jõgeval, Pärnus, Viljandis, Elvas, Kingissepas, Keilas, Paides ja lasteraamatukogu Elvas. Kahe kuu vältel töötatakse abonemendis ja lugemissaalis, korraldatakse kirjandusõhtuid ja -näitusi, kogutakse kursusetöö (õigemini diplomitöö!) materjale.

V. LÄÄN

Siirduti koolidesse

Esmaspäeval algas neljandatel kursustel pedagoogiline praktika. Põhiline osa üliõpilasi viibib praktikal Tartu keskkoolides.

Tartu II Keskkooli suundusid praktikale neljanda kursuse žurnalistid. Samas koolis viibivad praktikal ka matemaatikaosakonna üliõpilased. Esimesel päeval külastati pioneerikoondust teemal «Lend kosmosesse». Juba on jagatud ka klassid, kus üliõpilased hakkavad tundi andma. Üliõpilased annavad välja ka oma seinalehte.

T. TÄTOVER

TEADAANNE

28. veebruaril k. a. etendub RT «Vanemuises» G. Ernesaksa ooper «Tuleristsed». Reserveeritud üliõpilased. Pääsmeid saab teatrivolinikelt.

Toimetaja J. FELDBACH

MB 00598 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 718

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 6 (393)
Reedel,
27. veebruaril
1959. a.
XII aastakäik

Poliitilise kasvatustöö ülesannetest kevadsemestril

Käesoleva õppeaasta kevadsemester püstitab ülikooli partei- ja komsomoliorganisatsioonide, õppejõudude ja meie kollektiivi iga liikme ette tõsised ülesanded ideelis-poliitilise kasvatustöö tõstmisel tasemele, mis vastab NLKP erakorralise, XXI kongressi ajaloolistele otsustele.

NLKP erakorraline, XXI kongress kujunes tohutu tähtsusega rahvusvaheliseks sündmuseks. Kongress määras kindlaks meie maa seitseaastaku praktilise töö ülesanded, valgustades ühtlasi teoreetiliselt teed kommunismile. Ta tegi sotsialistliku ülesehitustöö seniste kogemuste põhjal rea olulise tähtsusega teoreetilisi järeldusi, mille järjekindel rakendamine praktikasse kiirendab kommunismi võitu. Seepärast on meie kollektiivi iga liikme tähtsaimaks ülesandeks tutvuda kongressi materjalidega, et mõista oma kohta seitseaastaku plaani grandioossete ülesannete lahendamisel, et osata oma tööd siduda üldrahvaliku võitlusega kommunistliku ühiskonna materiaalse ja tehnilise baasi rajamise eest.

Üliõpilaste osas toimub kongressi materjalide läbitöötamine ja omandamine vastavalt NSV Liidu kõrgema hariduse ministri käskkirjale, mis näeb ette kõigil kursustel kongressi materjalide sisseviimise õppeplaanidesse 12 tunni ulatuses (6 tundi loenguid ja 6 tundi seminare). See teostatakse ülikoolis põhiliselt märtsikuu jooksul. Loengute ja seminaride sisuline teostamine langeb peamiselt ühiskonnateaduste kateedrite õppejõududele, organisatsioonilise külje peavad kindlustama õppeosakond ja dekanaadid.

Kuivõrd üliõpilaste osas kongressi materjalide omandamine toimub tsentraliseeritud korras, siis ei ole komsomoligruppidel ja kursusehoidjatel vajadust dubleerida seda tööd. Kommunistlikud noored, komsomoligrupid kursustel peavad aga omalt poolt kindlustama, et seminarid toimuksid elavalt ja aktiivselt, et kongressi materjalide arutelu seotaks meie igapäevase praktilise tööga, sealhulgas komsomoliorganisatsiooni tööga õppeedukuse kindlustamisel, eriti aga ehitustöödest osavõtu organiseerimisülesannetega suvekuudel jne. Kursusi hooldavatel õppejõududel ja kommunistidel tuleb aga osutada kommunistlikele noortele abi ülalmainitud praktiliste ülesannete lahendamisel. Hiljem, pärast kongressi materjalide läbiarutamist tuleb komsomoligruppidel ja kursuste hooldajatel lähtuda poliitvestluste ja teiste kasvatuslike ürituste organiseerimisel kongressi poolt püstitatud ülesannetest ja seisukohtadest.

Õppejõudude kollektiiv tutvub kongressi materjalidega eelkõige filosoofilis-teoreetiliste seminaride raamides, asudes kohe ka kongressi materjalide loovale rakendamisele oma pedagoogilises ja teaduslikus töös. Vastavalt parteibüroo soovitusele on kõigi filosoofilis-teoreetiliste seminaride kevadsemestri tööplaanidesse võetud XXI kongressil ülestõstetud teoreetilised küsimused ja püütud neid siduda erialaste probleemidega. Selles osas on küllaltki õnnestunult koostatud seminaride temaatika Õigus-Majandusteaduskonnas ja ajaloo-osakonnas. Õigusteaduskonna õppejõudude seminarides arutatakse läbi teemad Nõukogude riigiaparaadi osast, kolhoosliku omandi lähenemise teedest üldrahvalikule omandile ning tööorganisatsiooni arengu seaduspärasustest sotsialismilt kommunismile ülemineku perioodil. Majandusteaduskonna õppejõudude seminari raames toimub aprillis teoreetiline konverents teemal «Sotsialistliku ja kapitalistliku maailmasüsteemi rahulik majanduslik võistlus NLKP erakorralise, XXI kongressi materjalide valgusel».

Ka teiste seminaride temaatikas on kongressi materjalid sisse lülitatud, kuid tihti siiski liiga üldises laadis. Siin tuleks mõtelda arutluse käigus üleskerkivate probleemide täiendavale võtmisele seminaride päevakorda ja püüda rohkem siduda temaatikat erialaste probleemidega, praktikaga.

Ülikooli teenistujad tutvuvad kongressi materjalidega mitmesuguste poliitringide süsteemis (rahvusvaheliste suhete, poliitökonoomia, jooksva poliitika jt. ringides). Siin tuleb temaatika kohandada ringide iseloomule ja osavõtjate haridustasemele, et kõik suudaksid aru saada kongressi põhiseisukohtadest ja meie ees seisvatest ülesannetest.

Mainitud ülesannete lahendamine nõuab tõsist tähelepanu, kontrolli ja abi teaduskondade parteiorganisatsioonide ja ülikooli parteibüroo poolt. Samuti tuleb ajakirjanduses senisest rohkem valgustada üliõpilaste tööd ühiskonnateaduste seminarides, tuua kogemuste vahetamise korras materjale õppejõudude teoreetilis-filosoofilistest seminaridest, käsitleda poliitringide ja nende juhatajate tööd.

Meie kollektiivi liikmed peavad ühtlasi osa võtma XXI kongressi otsuste propageerimisest ja loovast ellurakendamisest vabariigis, et muuta nad materiaalseks jõuks kommunismi ülesehitamisel. Selleks on vaja luua mitmesugustes vormides senisest tihedam kontakt koolide, raviasutuste, tööstusettevõtetega, eriti kommunistliku töö brigaadidega, et abistada neid igapäevases praktilises kommunismi ehitavas töös.

K. SIILIVASK,
EKP TRÜ algorganisatsiooni büroo sekretäri asetäitja

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI KOMSOMOLIAKTIIVI KOOSOLEKU

ÜLESKUTSE

ülikooli kommunistlikele noortele ja noortele ning NSV Liidu kõigi kõrgemate õppeasutuste üliõpilastele 1959. a. suvisel õppevaheajal füüsilisest tööst osavõtuks

NLKP XXI kongress seadis kogu Nõukogudemaa ette uued ülesanded. Seitsme aasta plaan on kommunistliku ülesehitustöö suur programm, mille täitmisega muutub Nõukogudemaa veel võimsamaks ja jõukamaks. Sellel programmil on otsustav tähtsus sotsialistliku süsteemi võidu kindlustamisele kapitalistliku süsteemi üle.

Eelseisvate suurte ülesannete edukas lahendamine nõuab, et kogu nõukogude rahvas lööks käed külge kommunistliku ülesehitustöö praktilistes lõikudes. Nõukogude riigi suur rajaja Vladimir Iljitš Lenin õpetas, et noortel on tarvis oma õpinguid siduda tööga, võitlusega tööstuse ja põllumajanduse ümberkorraldamise eest. Nende ülesannete täitmisest ei saa kõrvale jääda ka üliõpilased.

Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased on alati järgnenud partei üleskutsetele. Meie üliõpilaskonna aktiivsem osa on pannud käed külge raskemates töölõikudes. Õppetööst vabal ajal ehitati valmis ülikooli staadion, mille ehitamisel töötasid üliõpilased üle 100 000 töötunni. 1956., 1957. ja 1958. a. suvistel õppetöövaheaegadel sõitsid üliõpilased uudismaadele abiks vilja koristama. Tublisti on töötanud meie üliõpilased vabariigi kolhoosides ja sovhoosides. 1958. a. suvel alustati 450-kohalise ühiselamu ja 8-korterilise elamu ehitustöödega.

Aasta-aastalt võtavad üliõpilased üha rohkem osa kogu meie rahva poolt lahendatavate ülesannete täitmisest. 1956. a. töötas suvisel õppetöövaheajal füüsilisel tööl 150 üliõpilast, 1957. a. 470 üliõpilast, 1958. a. 680 üliõpilast.

Eelseisvatel aastatel suureneb ehitustööde maht Tartu linnas ja ka Tartu Riiklikus Ülikoolis. 1959. a. jätkuvad ehitustööd 450-kohalise ühiselamu ja 8-korterilise elamu ehitamisel, alustatakse eelsoojendusega ujula, Kääriku tervistava spordilaagri rajamist ja Toome nõlvaku spordiväljakute laiendamist. Tartu linna komsomoliorganisatsiooni šefluslaseks objektiks on raudbetoondetailide tehase ehitamine.

Vabariigi mitmetes kolhoosides ja sovhoosides luuakse laagrid melioratsioonitööde teostamiseks. Meie abi oodatakse uudismaadel ja vabariigi põldudel.

Need on peamised objektid, kus üliõpilased sõltuvalt oma õppetöövaheajast saavad anda omapoolse panuse kommunistliku ühiskonna materiaalse baasi loomisel ja demonstreerida sellega oma valmisolekut asuda partei poolt püstitatud ülesannete täitmisele.

«Iga inimene,» ütles sm. Hruštšov ÜLKNÜ XIII kongressil, «elades kommunistlikus ühiskonnas, peab andma oma tööga panuse selle ühiskonna ülesehitamiseks ja edasiarendamiseks.»

Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliaktiiv pöördub kõigi Nõukogude Liidu kõrgemate koolide üliõpilaskollektiivide poole ettepanekuga anda omapoolne panus NLKP XXI kongressi otsuste täitmiseks — loovutada üks kuu oma suvepuhkusest töötamiseks ühiskondlikult kasulikel töödel.

Omalt poolt kohustume:

I. Töötama 1959. a. suvel ajavahemikus I. juulist kuni 1. oktoobrini vähemalt 45 päeva järgmistel komsomoliehitustel:

a) Tartu Riikliku Ülikooli ühiselamu;
Kohustume tegema kõik endast oleneva, et ühiselamu antaks ekspluatatsiooni Oktoobrirevolutsiooni 42. aastapäevaks.
b) TRÜ 8-korteriline elamu;
c) eelsoojendusega ujula;
d) Kääriku tervistav puhkelaager ja
e) Tartu raudbetoondetailide tehas.

Nendele ehitustele vajatakse kuussada üliõpilast.

2. Ülejäänud üliõpilasi, kellel on pikem kui ühekuune õppetöövaheaeg, kutsume üles töötama vähemalt neli nädalat õppetöövaheajast vabariigi sovhoosides, kolhoosides või ehitustel organiseeritud laagrites.

3 Andma oma panus hoogtöödel vabariigi ja uudismaa sovhoosides ning kolhoosides.

4. Töötama kevad- ja sügiskuudel loengutest vabal ajal Toome nõlvaku spordiväljakute laiendamisel, ühiselamu ümbruse korrastamisel ja «Vanemuise» teatri varemete lammutamisel vähemalt 10 töötundi.

Õppejõud talvisest eksamisessioonist kaugõppes...

Sm. Kont: Võib ütelda, et praegune eesti keele ja kirjanduse osakonna III kursus on üks tugevamaid võrreldes eelmiste aastatega. Kuigi dialektoloogiaeksami sooritasid vaid pooled (paljud puudusid sessioonilt), võib ütelda, et enamik üliõpilasi oli põhjalikult tutvunud nii loengute, murdeatlase kui ka murdetekstidega. Kursus sooritas korralikult ka arvestuse tänapäeva eesti keelest.

Sm. Stein: Dialektilises ja ajaloolises materialismis, samuti filosoofia ajaloos on kaugõppeüliõpilaste teadmised üldiselt madalamad võrreldes statsionaarsetega. Et nad pole kuulanud loenguid, puudub paljudel süsteem teadmistes, samuti ei ole klassikute teosed küllalt hoolsalt läbi töötatud. Üheks põhjuseks on muidugi õpiku ja vastava kirjanduse puudumine eesti keeles. Käesoleval aastal olukord paraneb. Aprillis peab ilmuma dialektilise ja ajaloolise materialismi õpik, mis on antud juba trükkimisele. Filosoofia ajaloo kohta ilmub kohapeal paljundatud loengute sari, mille koostavad dialektilise ja ajaloolise materialismi kateedri õppejõud.

Teiseks põhjuseks on nõrk kontakt õppejõudude ja kaugõppe üliõpilaste vahel. Peaks samuti suurendama metoodilist abi.

Sm. Espenberg: Võtsin vastu matemaatilise analüüsi eksamit Kaugõppe Pedagoogilise Instituudi III kursusel. Vastu võetud 50 inimesest sooritasid talvel selle eksami 17. Teadmiste tase on võrreldes statsionaarsetega madalam. Pedagoogilises harus kerkib üldse üles küsimus senise töösüsteemi ja õppeaja otstarbekusest, kuna ülikooli kursus tuleb omandada 3 aastaga. Arvestatakse küll, et osa eksameid on sooritatud õpetajate instituudis, kuid samapalju, kui seal on õpitud, on ka ununenud.

Teiseks suhtuvad üliõpilased konsultatsioonidesse hoolimatult. Enne konsultatsiooni ei töötata materjale läbi ja siis pole sellest ka midagi kasu. Üldse on matemaatika aine, mis vajab järjekindlat tööd pikema aja vältel.

Sm. Tiit: Võtsin vastu ülikooli kaugõppe matemaatikaosakonna I kursuse analüütilise geomeetria eksamit. Kursusel olevast 10 üliõpilasest sooritasid 7 eksami ja tagajärjed olid võrdlemisi head. Eriti paistis silma J. Kolde, kes sooritas eksami hindele «väga hea».

Komsomolitöö elavamaks!

Ajaloo-osakonna komsomolibüroo arutas võimalusi, kuidas elavdada komsomolitööd. Büroo soovitas kursustele läbi viia koosolek eksamitulemustest ja arutada komsomolidistsipliiniga seotud küsimusi. Kursuste grupiorganisaatorid peavad selgitama, kes hakkavad töötama ehitustel, kes agitaatoritena ja kes hakkavad osa võtma komsomolipatrullidest.

V. VALGE

Valimiste eel

Kogu töö agitpunktis nr. 7 toimub praegu põhiliselt kahes suunas: agitaatorite vestluste näol valijatega nende kodudes ja mitmesuguste agitpunktis toimuvate ürituste käigus.

Nimetatud agitpunktis töötab 17 brigaadi, neist 15 ülikooli töötajate juhtimisel. Esiletõstmist väärivad seltsimeeste Särgava ja Tähepõllu brigaadid. Mainimisväärt on ka sm. Imeliku organiseeritud seinaleht «Agitaator» valijate sõnavõttudega.

Agitaatoritena töötavad selles agitpunktis Arsteteaduskonna ja Majandusteaduskonna üliõpilased. Nende ettevalmistamiseks vestlusteks valijatega on korraldatud agitaatorite üldkoosolekutel vestlusi mitmesugustel valijaid huvitavatel teemadel. Nii rääkis 20. veebruaril prof. Vihalem valimistest kodanlikus Eestis. Samal koosolekul tutvustas agitpunkti juhataja sm. Isop agitaatoreid valimiste ja valimismäärustikuga, mis osutus seda vajalikumaks, et mõningatel Majandusteaduskonna agitaatoritel üliõpilaste hulgast puudus arusaamine valimistest üldse. 25. veebruaril oli kavas NLKP XXI kongressist osavõtnud sm. Viilipi ettekanne kongressil käsitletud rahva elatustaseme tõstmise küsimusest. Taolisi üritusi agitaatoritele viiakse läbi süstemaatiliselt igal nädalal.

Muret tekitab Tähtvere linnaosa valijate vähene osavõtt agitpunktis korraldatavatest üritustest. Ometi on suurem osa selle piirkonna valijaist meie ülikooli perest! Samuti ei edene kuigi hästi nimekirjade kontrollimine. Pretensioone selles osas on eriti Näituse tn. ühiselamu elanikele.

T. HANNESTE

MÕTTEVAHETUSI TÖÖST HOMSES ÜLIKOOLIS

Kooli lähendamisest elule

Vastavalt partei XXI kongressi otsustele kooli ja elu sidemete tugevdamisest olid Ajaloo-Keeleteaduskonna õpetatud nõukogus arutusel mõned konkreetsed üritused, mis peaksid kaasa aitama teaduskonna lõpetajate paremaks ettevalmistamiseks tööks keskkooliõpetajatena. Nagu seniste lõpetajate kohta saadud andmed näitavad, on üheks oluliseks puuduseks asjaolu, et tööle asudes annab end tunda vilumuste puudus õppeainete ilmekaks esitamiseks. Puudulikult tuntakse tahvli kasutamise võtteid ning tahvlijoonistuse tehnikat; niisamuti jätab soovida eriti kirjandustundides aine ilmekas emotsionaalne esitamine. Nende puuduste ületamiseks tuleb üliõpilasi arvukamalt suunata graafiliste vilumuste omandamiseks kohustuslikule ja fakultatiivsele osavõtule õpinguist ülikooli kujutava kunsti kabinetis dots. J. Püttsepa juhtimisel. Käesoleval semestril tuleb organiseerida ka ilmeka lugemise alal fakultatiivset õppust, milleks on asutud vastavate kvalifitseeritud õppejõudude leidmisele.

Teiseks oluliseks puuduseks seniste lõpetajate töös, nagu töökohtadelt saadud andmed näitavad, on veel asjaolu, et noored õpetajad tulevad puudulikult toime koolide seinalehtede väljaandmise ja organiseerimise tööga. See tähendab, et ei osata rakenduda õpe- ja kasvatustöös väga olulise teguri kasutamisele. Õpetatud nõukogu leidis, et seinalehtede väljaandmise ja toimetamise tööalaste vilumuste omandamine ei ole tähtis mitte ainult edaspidises töös õpetajana, vaid see on suureks kasvatusteguriks ka ülikooli õppeperioodis endas. Peeti vajalikuks asuda teaduskonna õpetatud nõukogu otsuse täitmisele, et teaduskonna iga lõpetaja oleks olnud oma ülikooliõpingute vältel vähemalt ühe seinalehe numbri väljaandmise organiseerija ja peatoimetaja. Seinalehe toimetamise töö loetakse üliõpilasele üheks lüliks pedagoogilise praktika omandamisel. Asuti seisukohale, et seinalehtede väljaandmise tööga alustatakse kolmanda kursuse teisel semestril. Tuleb juba nüüd kohe asuda seinalehtede väljaandmise üldgraafiku koostamisele nii, et igal toimetajal oleks kaugemale ette fikseeritud seinalehe ilmumise tähtaeg. Et seinalehe väljaandmine on suurel määral ka graafiline töö, siis otsustati selleski osas paluda kaasabi kujutava kunsti kabinetilt. Teaduskond on arvamisel, et kui märgitud üritused lähevad käiku, siis on astutud tähtis samm edasi ülikoolitöö elustamiseks ja kutseülesannete lahendamiseks.

Dots. A. PÄRL,
Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan

ELULE LÄHEMALE!

(Märkmeid Tartu kõrgemate koolide komsomoliaktiivilt)

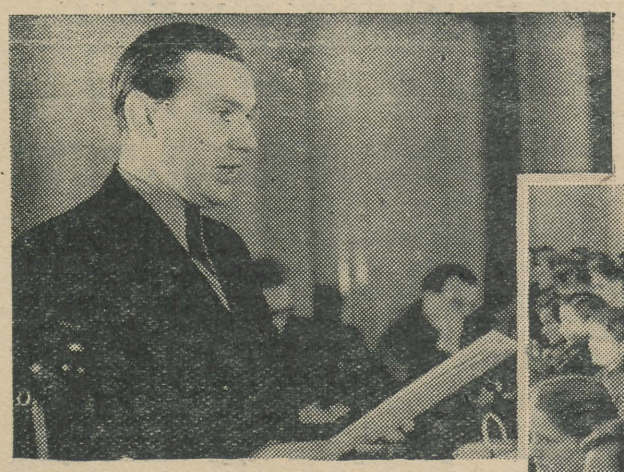

Sõna on ELKNÜ TRÜ komitee sekretäril sm. Lotil.

18. ja 19. veebruaril toimus Tartu linna kõrgemate koolide komsomoliaktivistide seminar. Komsomolitöö olukorrast ja komsomoli ülesannetest üliõpilaste ideelis-poliitilisel kasvatamisel kõneles ELKNÜ Keskkomitee sekretär sm. J. Jürna. Sõnavõttudega esinesid TRÜ parteiorganisatsiooni sekretäri asetäitja K. Siilivask, EPA parteiorganisatsiooni sekretär E. L. Kuld, TRÜ üliõpilased A. Kiris, V. Lõugas, J. Keskpaik jt.

POLIITILISES TÖÖS ON TARVIS ROHKEM PRINTSIPIAALSET TERAVUST

Seminari ettekandes ja sõnavõttudes märgiti, et NLKP XXI kongressi poolt püstitati suured ülesanded kõrgemate koolide ette. Kõikjal tööstuses, põllumajanduses, hariduse alal on tarvis inimesi, kes põhjalikult tunnevad oma eriala, tunnevad marksismi-leninismi ja aitavad ellu viia partei poliitikat. Kui eriala küsimustega tegelevad peamiselt ülikooli kateedrid, siis kuulub suur osa tulevase spetsialisti ideelis-poliitilisel kasvatamisel komsomoliorganisatsioonile. Komsomoliorganisatsioon peab aitama kasvatada sellist inimest, kes õpiks juhtima meie riiki, komsomol peab vastutama selle eest, et **iga üliõpilane** õigustaks end spetsialistina ja oleks vajalikul ideelis-poliitilisel tasemel.

Ettekandja tõi näitena Tallinna Polütehnilise Instituudi endise üliõpilase A. Rootamme, kes muutus oma kursusel selliste üliõpilaste hääletoruks, kellel oli kavatsus nurja ajada partei ajaloo seminarid. Rootamm heideti välja ÜLKNÜ ridadest ja hiljem ka instituudist. Väära kollektiivsustunnet ilmutas aga komsomoligrupp, paludes jätta Rootamm instituuti ja ajades kogu toimunu TPI komsomolikomitee kaela, süüdistades komiteed nõrgas kasvatustöös.

Möödunud aasta lõpul tähistati mõnedes EPA ühiselamu tubades jõulupühi, osa üliõpilasi käis kirikus.

TRÜ Majandusteaduskonna üliõpilasel Uibol toimus kiriklik laulatus. Selliseid näiteid võiks veelgi tuua.

Millest on tingitud sellised faktid? Tihtipeale kõike seda head, mis meil on ja iga päevaga juurde luuakse, võetakse igapäevasena ja loomulikuna, ei mõelda sugugi nendele raskustele, mida ületades on saavutatud edusamme. Üliõpilased seisavad kaugel tegelikust elust. Oma osa on ka vaenulikul propagandal. Lühidalt — kõike seda, mis meile antakse, võetakse mõnede poolt vastu poriste kätega.

Miks on mõningate üliõpilaste igavas, hallis vormis, vaid see peab toimuma huvitavalt.

Paljud üliõpilased ei oska orienteeruda sise- ja välispoliitilistes küsimustes. TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna võõrkeelte osakonna II kursuse tüdrukud ilmutasid partei ajaloo arvestusel äärmist võhiklikkust kaasaja poliitilistes küsimustes. See on fakt, millest ei saa mööda minna. Kursustel tuleb korraldada regulaarseid poliitinformatsioone, läbi arutada partei ja valitsuse uuemad otsused.

Komsomoliorganisatsioon peab olema esirinnas võitluses ebatervete meeleolude vastu, kommunistlik noorsooühing peab andma vastulöögi kõigile väärmeeleoludele üliõpilaste hulgas. Poliitilises töös peab olema printsipiaalselt terav. On tarvis selgitada need üksikud inimesed, kellel pole meiega ühist teed, kes teadlikult teevad vaenulikku tööd. Nendel ei saa olla kohta nõukogude ülikoolis. Tuleb võtta seisukoht lojaalsete üliõpilaste suhtes, teha kindlaks, kes või mis ta on. Meil on tarvis mitte ainult spetsialiste, vaid ka inimesi, kellel on kindel marksistlik maailmavaade.

Suur osa üliõpilaste poliitilises kasvatustöös kuulub partei ajaloo seminaridele. Tihti ei täida need seminarid aga oma ülesannet, üliõpilased ei saa tihtipeale vastust esitatud küsimustele. (sm. A. Kirise sõnavõtt). Vähe abi osutavad seejuures komsomoligruppidele ka teaduskondade ja osakondade parteiorganisatsioonid, ilmutades mõnikord nendes küsimustes abitust. (sm. V. Lõugase sõnavõtt.)

On vajalik, et ühiskonnateaduste seminarid muutuksid poliitilisteks õppetundideks, kus üliõpilased saaksid vastuse igale neid huvitavale küsimusele. Eriti vastutusrikas osa kuulub nendele seminaridele praegu, partei XXI kongressi materjalide arutamisel.

Meie ees ei seisa ainult ülesanne õppida, vaid tuleb elada kaasajas, **võtta aktiivselt osa ühiskondlikust elust.** Poliitilised küsimused ja eriala on üksteisega tihedalt läbi põimitud. Elus eelistatakse igatahes selliseid spetsialiste, kes teevad aktiivset ühiskondlik-poliitilist tööd. Üliõpilane, kes ülikooli jooksul on tegelnud ainult õppimisega ja seda mitte halvasti, satub enamikul juhtudel töökohas suurtesse raskustesse ja osutub eluvõõraks. Selleks et vältida seda, tuleb tugevdada veel enam sidet ülikooli ja elu vahel. Esimesed kogemused on meil ses suhtes olemas: töö uudismaadel, vabariigi kolhoosides ja ühiselamu ehitamisel. Puuduvad aga peaaegu täielikult sidemed töölisnoortega. On olemas otsused võtta šefluse alla rida linna ettevõtteid, kuid need otsused on jäänud paberile. On aeg asuda sõnade juurest tegudele. Igati väärib järgimist EPA noorte algatus võtta oma šefluse alla kommunistliku töö brigaadi nimetust taotlevad noortebrigaadid.

MISSUGUSELE KOMSOMOLIEHITUSELE LÄHED SA EELOLEVAL SUVEL?

Teisel päeval jätkus töö sektsioonides. Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliaktiiv kogunes ülikooli aulasse, kus arutati TRÜ õppeprorektori I. Sildmäe ettekannet sidemete tugevdamisest eluga ja töökasvatuse süvendamisest ning TRÜ spordiklubi juhataja aruannet kehakultuuri- ja sporditöö olukorra kohta Tartu Riiklikus Ülikoolis.

«Kõikjal,» ütles sm. Sildmäe, «õppimises, töös, spordis — olgu inimesele selge põhitõde — **keegi ei saavuta midagi suurt, kui ta ei tee tööd, püsivat, visa tööd.** Pole olnud laiska Kreutzwaldi, laiska Mendelejevit, laiska Darwinit. Töö — see on kasvatuse alussammas.»

Meil on palju unistajaid, kes loevad häid raamatuid ning on vaimustatud nende suurepärastest kangelastest. Sellisteks kangelasteks need inimesed aga kunagi ei saa, sest nad ei võta selleks midagi ette. See on omamoodi maniilovlus kaasajal. Meil on palju spordientusiaste, kuid suurepäraseid tulemusi saavutatakse vähe. Palju on alustajaid, aga lõpetajaid vähe. Suured tulemused pole midagi muud kui 99% tööd ja 1% algatust. Ülikooli ülesandeks on tuua üliõpilased lähemale tegelikule elule, kasvatada nendest tõelisi tööinimesi.

Möödunud aastal alustati 450-kohalise ühiselamu ehitamist. Ehitustööd sel objektil on planeeritud kolme aasta peale. Praegu on olemas kõik reaalsed võimalused selleks, et ühiselamu anda ekspluatatsiooni juba käesoleva aasta septembris. Sellega saab likvideerida ülemajutuse, organiseerida õppetoad ja teha lõpp virelemisele ühiselamus Viljandi tänavas ja Tiigi tänava internaadi mõningates tubades. Samuti jätkub 8-korterilise ühiselamu ehitamine. Juba pikemat aega venivad Tartu eelsoojendusega ujula ehitustööd. Tartu TSN Täitevkomitee andis selle ehituse Tartu Riikliku Ülikooli kätte. Eelsoojendusega ujula on esimeseks sammuks selle poole, et tulevikus oleks Tartus mitu ujulat. Eesti NSV Ministrite Nõukogu eraldas ülikoolile 100 000 rubla puhkelaagri rajamiseks Käärikule, mis saab üheks moodsamaks ja ajakohasemaks NSV Liidus.

Järjest suureneb raudbetoondetailide kasutamine ehitustel. Tartusse rajatav raudbetoondetaile tootev tehas hakkab oma toodanguga varustama kogu Lõuna-Eestit. Ka sellel ehitusobjektil on vaja üliõpilaste töökäsi.

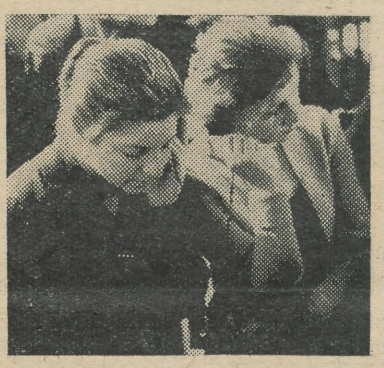

Huviga jälgitakse ettekannet. E. SAKI foto

Kõigile nendele ehitustele on tarvis 600—700 üliõpilast. Töö kõigil objektidel on tasuline. Vastavate tööoskuste omandamiseks korraldatakse alates märtsikuust ettevalmistuskursused, ehitustööde ajal

(Järg 4. lk.)

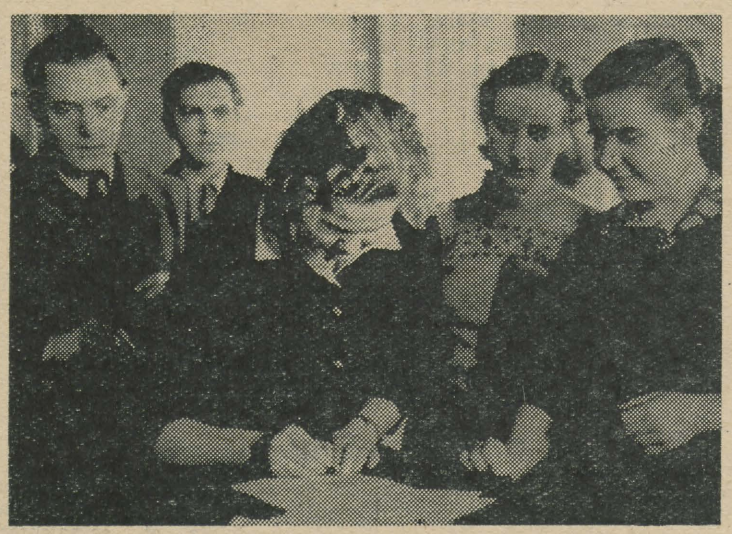

Üleskutsele alla kirjutamas.

Nagu elu on näidanud, saavad üliõpilased ülikoolis küllaltki põhjaliku erialase ettevalmistuse, kuid vajaka jääb ideelis-poliitilisest kasvatusest. Selletõttu on rajoonides aktiiv nõrk ja ei ole oma ülesande kõrgusel. Võib sõrmedel üles lugeda need ülikooli lõpetanud, kes on valitud rajoonide ja linnade töörahva saadikute nõukogudesse. Kommunistlik noorsooühing pole suutnud noorele anda seda, mida tal elus vaja läheb.

Praegu kuulub enamik kõrgemates õppeasutustes õppivaid noori kommunistlikku noorsooühingusse. Praegu pole ühtki sellist kursust, ühtki ühiselamu tuba, kus ei oleks kommunistlikke noori. Sellest hoolimata on aga nende organisatsioonilis-poliitilist mõju vähe tunda ja üksikutel kursustel ei ole komsomoliorganisatsioonil küllalt suurt autoriteeti. Esinevad isegi üksikjuhtumid, kus kommunistlik noor ei õigusta oma nime, tuleb esile revisionistlikku suhtumist partei ja valitsuse poliitikasse.

Miks on mõningate üliõpilaste juures vaenulike elementide mõju tugevam? Miks on üksikud üliõpilased muutunud kodanlike elementide hääletoruks? Viga peitub juba komsomoligrupis. Grupiorganisaatoriteks valitakse mõnikord inimesi, kellel puudub autoriteet, kelle juures lähevad lahku isiklik ja ühiskondlik arvamus. Komsomoligrupis puudub distsipliin, tegeldakse selliste vähetähtsate ürituste, nagu seda on kursuseõhtud, korraldamisega. Poliitilist võitlust ei saa asendada magusa teeveega. Komsomoliorganisatsioon ei ole oktoobrilaste mängude korraldaja, ta **esimeseks ülesandeks on noorsoo ideelis-poliitiline kasvatamine.** Sellised üritused, nagu seda on kursuseõhtute korraldamine, filmi «Kuldne sümfoonia» arutelu koos ühiskondliku tagapõhja otsimisega nimetatud filmis — see on teisejärgulise tähtsusega. Miks otsida nõela heinakuhjast? Miks mitte arutada küsimust kaasaegsest revisionismist. Seda ei tule teha mitte

TUNNUSTUS 1958. a. TÖÖLE

ELKNÜ Keskkomitee poolt anti Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsioonile 1958. aasta suvel tehtud ühiskondlike tööde eduka täitmise eest üle pianiino.

Pianiino antakse ülikooli klubi kasutusse.

VESTE KAARDIVÄEST ja TRAHVIROODUST

Mina istusin ka komsomoliaktiivil, kuulasin kõik ära, mis seal räägiti, hääletasin resolutsiooni poolt jne. Ma ei hakka siin juttu tegema sellest, et üks või teine sõnavõtt venis pikaks ja jäi vesiseks, et rohkem oleks pidanud olema lühemaid ning küpsemaid sõnavõtmisi. Eks ole see häda peaaegu igal nõupidamisel ja ega mina pole kutsutud seda asja parandama.

Kui ma õhtul ühiselamus teki alla olin pugenud, ei tulnud kohe und. Võib-olla oli see sellepärast, et nägin keemiahoone trepil üht niisugust tüdrukut, kellelt sugugi silmi lahti ei saanud, võib-olla sellepärast, et käisin õhtul «Nõida» vaatamas, võib-olla... Kas siis on vähe, mida juhtub ühe tegevusrohke päeva jooksul ja mis õhtul võib filmilindina läbi mälu joosta? Ja nii tuli muuhulgas meelde ka aktiiv, selle sõnavõtud ning otsused.

Üks on selge, ega see nn. füüsiline töö kellegi konti riku. Üldse on imelik, et niisugune range jaotus füüsilise ja vaimse töö vahel meil nii selgesti näib olevat läbi viidud. Paistab tõepoolest, et üliõpilased ennast peavad mingiks eriliseks kihiks, keda peab hardalt imetlema. Aga eks ole tihtipeale nii, et sinine müts ei ole mitte tarkusesalve kaaneks, vaid tühja ruumi katteks tuule ja sademete eest. Eks vanasti oli ju nii, et meiesugused tööliste ja talupoegade lapsed, kui nad ülikoolis tahtsid käia, töötasid kõik suviti, et talvist ülalpidamist teenida. Kes oli põlevkivikaevanduses, kes turbarabas, kes lauavabrikus, kes teetöödel või traadipoisiks telefoniliinidel, kes viskas kraavi. Ja peab ütlema, et kui oma vaevaga teenitud sente kulutati, siis osati ka õppida. Praegu aga oleme õieti tööliste, nende füüsilist tööd tegevate inimeste ülalpeetavad — nemad aitavad oma tööga ülikooli ülal pidada, maksavad meile stipendiumi. Mis õigus on meil uhke olla oma «seisusele»? Õigust öelda pole see üldse mingi kangelastegu suvevaheajal kuu aega tööd teha. Mis imeasi see siis ära pole? Noortele inimestele on pingutus otse vajaduseks.

Aktiivil oli juttu ka tööst uudismaal. Uudismaale sõitu on siiani peetud auasjaks, sinna on saadetud kõige tublimaid vabatahtlikke. Uudismaale sõit on olnud n. ö. kaardiväeülesande täitmine. Selles traditsioonis pole midagi halba, sest see on kommunistlike noorte kuulsusrikaste töö- ja võitlustraditsioonide jätkamine. Kuid kui see traditsioon sellisena on juba kujunenud, siis peetagu sellest ka kinni ja ärgu tehtagu uudismaad kaardiväe asemel trahviroodukse.

Ma mõtlen nimelt seda, et viimastel aastatel on kujunenud niisugune praktika, et teatud protsent (ja vist mitte ka liiga väike protsent) uudismaaešelonide koosseisust on niisugused üliõpilased, kes on õppetöös jäänud tagarindlasteks, kelle stipendium on ohus jne. Töö uudismaal aga lunastab need patukesed.

Kas see praktika on õige? Muidugi, tõtt võib olla selles, et töös võib inimene ennast parandada, võib muutuda tema suhtumine ellu. Kuid kogu asjal on ka teine pool. Ähvardab kujuneda vägisi nii, et talvel võib loodrit mängida, suvel uudismaal patte lunastada. Ja kuhu jääb siis komsomoli kuulsusrikaste töö- ja võitlustraditsioonide jätkamine?

Mina arvan, et uudismaale ja üldse ehitustele tuleb lasta ainult häid noori. Osavõtt tööst uudismaal ja ehitustel olgu auasi, mitte koht, kus lunastatakse talviseid patte. Kui kedagi «patust» sinna lubada, siis vaid personaalselt, komsomolikomitee loal, tõsistel kasvatuslikel kaalutlustel. Peab tekkima olukord, et talvised looderdajad tahaksid ehitustele minna, nende pääsmine sinna aga toimuks läbi ahtakese nõelasilma. Kas ei pane see siidivedajaid juba talvel mõtlema, et nende lohakat tööd nii kergesti ei andestata? Kas seesugune suhtumine ei kasvata neid rohkem kui kergekäeline lubamine lunastavale tööle uudismaadel või ehitustel?

Aga kui keegi ei taha hästi õppida ega taha ka suvel töötada? Mis siis?

Minu arvates on vastus lihtne: niisuguseid pole meile üldse vaja.

Niisugused olid minu mõtted sel õhtul ühiselamu nagisevas raudvoodis, kui mul — tont teab millest — kohe und ei tulnud.

PEETER

ARUTAME TEADUSLIKU TÖÖ OLUKORDA

Esimesed vastused meie ankeedile

2. Kõige olulisemaks kitsaskohaks teadusliku töö alal on õppejõudude suur õppekoormus, millele lisandub palju mitmesuguseid muid ülesandeid ja asjaajamisi. On õige vähe õppejõude, kes järelejääva aja killustatuse tõttu veel suudavad tarvilikul määral «sisse elada» teadusliku töösse. Teiseks suuremaks puuduseks on aparatuuri vähesus, uusimate hinnaliste (eriti optiliste) riistade puudumine.

3. Kui õppejõud ja teaduslik töötaja loeks ühe tõsise erikursuse aastas (2—3 t. nädalas, kui kursus vältab 2 semestrit, ja 3—5 t. nädalas, kui kursus on ühesemestriline), töötaks üldises praktikumis ühe päeva nädalas (6—8 t.) ja juhendaks seoses oma teadusliku tööga diplomitöid, kursusetöid ning töid üliõpilaste teaduslikus ringis, siis oleks õppekoormusest teaduslikule tööle keskelt läbi samapalju kasu kui kahju.

4. Teaduslikuks tööks vajaliku moodsa hinnalise aparatuuri muretsemine mitme kateedri või kogu teaduskonna ühisvarana on ainuvõimalik tee aparatuuriga piisavalt varustatud uurimiste teostamiseks isegi siis, kui aparatuur oleks praegusest kaks-kolm korda rikkalikum. Samuti loob see moodus võimalused hinnalise aparatuuri intensiivseks kasutamiseks enne selle moraalset vananemist.

Eelkõige tuleks mõelda üleülikooliliste laboratooriumide loomisele, kus lisaks hinnalisele aparatuurile oleksid olemas asjatundlikult valitud abiseadmed ja, mis kõige tähtsam, inimesed, kes tagaksid aparatuuri teaduslikult ja tehniliselt mõistliku kasutamise.

5. Teaduste kokkupuutealadest võiks olla uurimisobjektiks meie kateedris eelkõige biofüüsika. Praegu aga pole ei aparatuuri ega töötajõudu.

8. Võimalused teadusliku töö seose süvendamiseks praktikaga ning tootmisega on meie kollektiivis head.

K. REBANE,
eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja

* * *

2. Oluliseks puuduseks teadusliku töö alal Arstiteaduskonnas ja samuti meie kateedris tuleb pidada teaduslikuks tööks vajaliku aparatuuri mittevastavust kaasaja nõuetele.

3. Normaalseks tuleks teadusliku töö tegemise tingimused lugeda siis, kui teadusliku tööga saaks tegelda nädalas vähemalt kolm segamatut päeva ja üks päev puhata. Õppekoormus ülejäänud 3 päeva jooksul peaks olema nii suur, et nendel päevadel oleks võimalik ka ettevalmistus õppetööks ning ühiskondlike ülesannete täitmine. Seega mida vähemat ettevalmistust on vaja õppetööks, seda suurem võib olla koormus. Viimane aga ei tohiks ületada 6 tundi päevas.

4. Teaduslikuks tööks vajaliku hinnalise moodsa aparatuuri muretsemine mitme kateedri või isegi kogu teaduskonna ühisvarana tuleb lugeda momendil ainsaks reaalseks võimaluseks mahajäämuse likvideerimisel.

6. Kõige otstarbekamaks pedagoogilise ja teadusliku kaadri kasvatamise meetodiks meie ülikoolis peame aspirantuuri suuremates teaduslikes keskustes väljaspool meie ülikooli. Aspirantuur võiks toimuda teoreetilistel aladel jätkuna õpingutele ülikoolis, praktilistel aladel pärast 3- kuni 4-aastast praktikat. Niisugune meetod võimaldaks tööpostile asumist võimalikult noorena.

7. Üliõpilaste teaduslik töö peaks olema orgaanilises seoses kateedris tehtava teadusliku tööga ja kateedri teadusliku töö plaaniline osa. Üliõpilaste teadusliku töö edukaks kulgemiseks on vajalik üliõpilasi innustav juhendamine. Et viimane nõuab palju aega, on vajalik see aeg arvestada juhendaja õppekoormusse.

M. KULL,
teaduskonna sisehaiguste ja patoloogilise füsioloogia kateedri assistent

Tartu Riikliku Ülikooli kunstilise isetegevuse ja omaloomingu olümpiaadi juhend

Kunstilise ja omaloomingu olümpiaadi eesmärgiks on arendada kultuuritööd üliõpilaste hulgas, tugevdada olemasolevaid ja luua uusi kunstilise isetegevuse kollektiive, selgitada uusi isetegevuslasi ja tõsta isetegevuslaste meisterlikkust, süvendada nõukogude noorsoo ja üliõpilastraditsioone ning arendada üliõpilaste omaloomingut komsomoli-, noorsoo ja üliõpilaselu temaatikal.

Olümpiaad selgitab parimad üksikesinejad, ansamblid ning parima kursuse, osakonna ja teaduskonna isetegevuse alal.

OLÜMPIAADI LÄBIVIIMISE KORD JA JUHTIMINE

Olümpiaad toimub kahes etapis:

I etapp kursustel ja osakondades 1. märtsist kuni 20. märtsini 1959. a.

II etapp teaduskondade vahel 20. märtsist kuni 20. aprillini 1959. a.

Parimate väljaselgitamine kursustel ja osakondades on soovitav läbi viia kursuse- ja osakonnaõhtutel. Osakondade parimad esinevad teaduskonna isetegevusõhtul, kus ülelikoolilise olümpiaadi žürii valib välja parimad esinemiseks olümpiaadi lõppkontserdil.

Lõppkontserdi kandidaadid saadetakse esinema ka Tallinna vabariiklikule kõrgemate koolide isetegevuse ülevaatusele.

Olümpiaadi üldjuhtimist teostavad TRÜ ametiühingukomitee ja üliõpilasklubi. Otsest olümpiaadi läbiviimist teostavad teaduskondade kultuurikomisjonid ja kursuste kolmikud.

OLÜMPIAADI TINGIMUSED

I etapist osavõtjate arv on piiramatu.

I etapp viiakse läbi kursuste või osakondade ülevaatusena. Osavõtjate hulgas võivad olla: rahvatantsurühmad, näiteringid, vokaalansamblid, vokaalsolistid, instrumentaalansamblid, instrumentaalsolistid, kunstilise isetegevuse agitbrigaadid, deklamaatorid ja sõnakunstnikud, kunstilised võimlejad ja akrobaadid, tantsusolistid ja kunstilise omaloomingu kõigi alade viljelejad.

Kursuste paremusjärjestuse määrab kindlaks teaduskonna poolt moodustatud žürii, kuhu kuuluvad ametiühingu, komsomoli ja klubi esindajad.

Teaduskondade paremusjärjestuse määrab kindlaks ülikooli ametiühingukomitee poolt moodustatud žürii teaduskonna isetegevusõhtu alusel.

Mõlemal juhul võetakse arvesse nii esinejate kunstimeisterlikkus, repertuaari aktuaalsus kui ka konferansjee, korraldus ja organiseerimine.

AUTASUSTAMINE

Parimaid kursusi, osakondi, teaduskondi, ansambleid ja üksikesinejaid autasustatakse ülikooli ametiühingukomitee aukirjadega.

Olümpiaadi tulemused tehakse teatavaks ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool.»

OLÜMPIAADI ORGANISEERIMISKOMITEE

Juhend on mõeldud tüüpjuhendina, kuid arvestades konkreetseid olusid (näit. esinejate arvu, ruumilisi võimalusi jne.), võivad teaduskonnad seda I etapil mõningal määral muuta.

Millest räägiti ÜTÜ suurel nõukogul

Esmaspäeva õhtul toimus ÜTÜ suure nõukogu koosolek, mille päevakorras oli, nagu teatas kuulutus meie ajalehe eelmises numbris, «terve rida printsipiaalse tähtsusega küsimusi».

Mida siis arutati?

Esiteks. ÜTÜ töö parandamist. ÜTÜ senist tööd on üsnagi palju kritiseeritud ja seda täiesti põhjendatult. ÜTÜ aparaadis tegeleb umbes 100 inimest mitmesuguse juhtimistööga, peetakse koosolekuid, kõnesid, kuid tõsiseid saavutusi ei taha ega taha tulla, muudkui kurdetakse üliõpilaste passiivsuse üle teadusliku töö osas.

Mõeldi ja vaagiti, kas teha nii, nagu tegi Saraatovi ülikool, likvideerides ÜTÜ hoopiski ning andes ringide juhendamise kateedrite hoolde. Töö igatahes paranes.

Meie tingimustes ei ole see otstarbekas, sest ÜTÜ on töö koordineerijaks ja sidepidajaks üksikute ringide vahel, samuti korraldab ta üliõpilaste teaduslikke konverentse. Muidugi on parem, kui niisuguste küsimustega tegeleksid kateedrite asemel üliõpilased ise.

Heaks kiideti ettepanek teaduslike ringide sidemete tugevdamise kohta Teaduste Akadeemia vastavate seltsidega. Nii oleks otstarbekas eesti keele ring viia TA Emakeele Seltsi alluvusse, kuid üliõpilaste ringina säilitaks ta sidemed ka ÜTÜ-ga. See parandaks igal juhul nii teadusliku töö kui ka ringi koosolekute kvaliteeti. Lahedamaks muutuks ka majanduslik olukord. Positiivseks näiteks on siin arsteaduslike üliõpilasringide koostöö Arstide Seltsiga.

Otsustati esialgu jääda senise ÜTÜ struktuuri juurde, sest seoses eelseisva ülikooli töö ümberkorraldamisega, tehakse sama ka ÜTÜ-ga.

Teiseks. Momendi valusaimaks küsimuseks on auhinnatööd. Nende õigeaegseks valmimiseks ja laekumiseks tuleb tegutseda aktiivselt. Otsustati teadusala prorektori kaudu pöörduda kateedrijuhatajate poole järelepärimisega auhinnatööde olukorrast. Konkreetsed vastused peaksid laekuma hiljemalt 15. märtsiks k. a.

ÜTÜ nõukogu ootab samuti kateedrijuhatajate ja õppejõudude vastuseid meie ajalehe ankeedile, eriti selle 7. küsimusele, mis otseselt puudutab ÜTÜ-d. Väga tervitatav oleks laialdane avalik diskussioon ÜTÜ töö parandamiseks. Arutusele võiksid tulla ÜTÜ saavutused minevikus.

ÜTÜ tööd tuleb parandada ja seda konkreetselt, sest muidu ei lõpegi kritikanoolte pildumine ÜTÜ aadressil ning ikka ei suudeta kõige laialdasemat üliõpilaste hulka teaduslikule uurimistööle kaasa tõmmata. Siis hakkab ka sagedamini ilmuma praktilise väärtusega häid üliõpilaste teaduslikke töid.

Vajalik oleks ÜTÜ põhikirjas vastata küsimusele, mis kasu on üliõpilasel ÜTÜ liikmeks olekust. Praegu igatahes eelised puuduvad ning loomulikult pole üliõpilastel erilist huvi organiseeritud teadusliku töö tegemise ja ÜTÜ liikmeks astumise vastu. Soodustused, mis praegune põhikiri fikseerib, on kättesaadavad igale teadusliku tööga tegelevale üliõpilasele.

Lõpuks veel väike koputus ÜTÜ suure nõukogu nende liikmete kohusetundele, kes koosolekule ei ilmunud. Paarikümnest inimesest oli kohal vaid üheksa. Distsipliiniga pole ilmselt kõik korras.

Ootame arvamusi ÜTÜ töö kohta.

V. LINDSALU

Kirjandusvõistlustest osavõtjad!

Kas teile meenub, et eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi ning ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuse poolt väljakuulutatud kirjandusvõistluse tähtajaks on 1. märts. Rutake tööde loovutamisega!

Lüngad bioloogi kvalifikatsioonis

Kui algab kevad ja ülikooli lõpetamise lävel on järjekordne lend noori bioloogе, kellest üle poole siirdub õpetajaiks keskkoolidesse, tekib tahtmatult nii «väljalendajail» kui ka nende «lendulaskjail» küsimus — kui täielik on noorte bioloogide ettevalmistus õpetajakutseks. Lüngad ja muidu «hõredad» kohad kvalifikatsioonis selguvad õige pea praktika karmis koolis. Neid lünki on küll hilisematel lõpetajatel vähem kui neil, kes lõpetasid esimestena sõjajärgseil aastail, kuid puudusteta pole praegunegi ettevalmistus. Halvem on aga see, et vastseil lõpetajail on neid puudusi juba praegu, lõpetamise eel näha ning pole enam võimalusi nende kõrvaldamiseks. Mainitud puudused on küllalt põhilised, et nende üle tõsiselt järele mõelda ja et neist kõrgema kooli reformi elluviimisega lahti saada.

Esimene ja kõige suurem puudus on see, et meil leidub küllaltki palju lõpetajaid, kes ei sobi **õpetajaks** või **ei taha** mingil juhul **selleks saada.** Kui neid oleks väga vähe ja nad avaldaksid erilisi võimeid mingiks muuks bioloogiaalaseks tegevuseks, poleks sellest vaja rääkida, kuid kui sellised lõpetanud jäävad elus nõutult kõlkuma ja varem-hiljem siirduvad (vaatamata pedagoogilises praktikas ülesnäidatud sobimatusele) ikkagi õpetajaiks, tehes häbi nii õppeasutusele kui endile, siis tuleb viga otsida vääras elukutsevalikus juba ülikooli astumisel. Praegune õppeprogramm võimaldab selgitada üliõpilase sobivuse õpetajakutseks alles pärast pedagoogilist praktikat, seega IV—V kursusel, kui lõpetamine on juba ukse ees ja on hilja kurssi muuta. Sellepärast tuleb vaid tervitada ettepanekut, et ülikooli astumisel arvestataks mitte ainult medaleid ja sisseastumiseksamite hindeid, vaid ka sobivust tulevasele erialale, eeldusi pedagoogilisele tööle (mis avalduvad juba pioneeri- ja ringitöös) ja tõsist huvi oma eriala vastu (mida bioloogia osas kindlaks teha pole raske).

Teine lünk on **praktilist laadi:** komistuskiviks mõnelegi (eriti zooloogiaharu) lõpetanud noorele on kooli õppe-katseaed, mis nõuab eriala praktilist tundmist. Õppepraktikat selles osas ei võeta tõsiselt, sest ei tunta selle vajadust. Arvatavasti on parimaks lahenduseks selle praktika viimine botaanikaaiast tegelikku kooli, ülikooli õppeaiast mõne keskkooli päris-õppeaeda, kus aineõpetaja viib üliõpilase vahetusse kokkupuutesse kooli nõuetega. Selle puudusega on seotud kultuurtaimede ja nende kahjurite suhteliselt halb tundmine — teoreetilise kursuse vastav täiendamine selles osas on kindlasti vähem otstarbekas kui esimeste kursuste õppepraktika sellekohane põhjalik süvendamine.

Kolmas lünk avaldub noore õpetaja **silmaringi piiratuses.** Oleme harjunud põhjendatult kujutlema ülikooli lõpetanut intelligentse nii poliitilistes, üldkultuurilistes kui ka oma eriala küsimustes orienteeruva inimesena. Kahjuks peame mõnigi kord pettuma. Siinkohal piirdugem vaid eriala laiema tundmise puudujääkide analüüsimisega. On selge, et teaduste üha suurema diferentseerumise ja teaduste «tippude» üha suureneva kaugenemisega õppeprogrammi tasemest pole võimalik kaasajal kogu teadust ülikoolis ära õppida, nagu see oli võimalik vanasti, ning parimgi programm annab vaid murdosa mistahes teadusala materjalist. Et siiski saada kujutlust teadusalast tervikuna, peab üliõpilane mitte ainult põhjalikult omandama vastava distsipliini üldised jooned ja spetsiifika (sellevastu aga tuubitakse mõnigi kord ainult seostamata fakte), vaid ka iseseisvalt lugema, **rohkesti lugema kirjandust.** Eriti peaks populaarteadusliku kirjanduse lugemine olema iga õpetajaks valmistuva bioloogi ettevalmistuse lahutamatuks, kuigi mitte õppeprogrammi kuuluvaks osaks. Ainult nii kaob koolist bioloogia, eriti darvinismi õpetamisel õpikute kuiva kordamise kahetsusväärne komme. Eksamitel tuleks hindamisel rohkem arvestada neid teadmisi, mis on saadud väljastpoolt kohustuslikku õppekirjanduse miinimumi. Huvi äratamiseks oleks otstarbekas korraldada aktuaalse kirjanduse arutelusid, populaarsete ülevaadete koostamise võistlusi (mis pole vähema kasvatusliku väärtusega kui näit. lühijuttude võistlused), «raadiomänge», viktoriine jm.

Neljas lünk on tegelikult eelmise erijuhuks, üheks üldise ettevalmistuse puudujäägiks. See on bioloogide **nõrk orienteerumine geograafias** — küsimus on nii kaardi tundmises kui ka füüsilise geograafia kõige üldisemate seaduspärasuste mõistmises. Küsige mõnelt lõpetajalt, miks Krimmis on soojem kui Tartus või missugusesse kliimavööndisse kuulub Prantsusmaa, ja te võite saada jahmatama panevaid vastuseid. Üldise geograafiaga puutub noor bioloog viimast korda kokku keskkooli kuuendas klassis. Kõrgemal tasemel seda ainet üldse enam ei käsitleta! Õpetus keskkonna mõjust organismidele ei oma seega sügavamat põhja. Taime-(resp. looma-)geograafia kursus langeb täiesti ettevalmistamata pinnale, sest teadmised teistest maailmajagudest ja kogu Maast tervikuna on langenud peaaegu nullini. Selle põhjatu kuristiku täitmiseks ei piisa ainult eelmise punkti lõpus toodud parandusettepanekute elluviimisest — täiesti vajalik on üldmaateaduse kursuse sisseviimine ühele esimestest kursustest, nagu seda on tehtud mitmes teises ülikoolis.

Viimaseks suuremaks puuduseks, mis on üldisemat laadi ja puudutab kõiki üliõpilasi, on ülikoolis omandatavate **teadmiste lühiajalisus.** Vaevalt möödub kuu eksamist, kui juba suur osa õpitust on meelest läinud; möödub aasta — ja enamikku enam ei mäletata. Ülikooli lõpetamise ajaks on jäänud algul õpitust meelde vaid riismed; kõik ülejäänu on kas mingisuguses passiivses seisundis või sootuks ununenud. Esimeste kursuste materjalist säilib üldiselt rohkem — näib, et viie aasta jooksul harjub aju üha kiiremini ja üha lühemaks ajaks teadmisi säilitama, mitte aga **püsivaid** teadmisi koguma. See on raske küsimus, mida tasuks kõigil põhjalikult arutada. On selge, et rohkete eksamite koondamine lühiajalisteks sessioonideks ei soodusta püsivate teadmiste omandamist ja tuleb igati nõuda pidevat tööd kogu semestri vältel, kuid senised tulemused meetodite otsingul, et õpitut kestvamalt talletada, on ikkagi veel väheefektiivsed.

Nüüd, kõrgema kooli õppetegevuse reformeerimise eel on aeg tõsiselt mõelda, kuidas kõrvaldada need häirivad lüngad bioloogiaõpetajate ettevalmistuses.

V. MASING

Kilde praktikalt

Kuidas Tartu II Keskkoolis praktikante vastu võeti?

Praktikant V. läks oma klassi tundi kuulama. Teda võeti vastu rõõmsate hüüetega: «Tere, onu! Kas oled prakta või?»

*

Eesti keele tunnis V klassis.

Õpetaja: «Nimetage organisatsioonide nimetusi?»

Õpilane: «Eesti Heakorrakontor».

Ajalootunnis VIII klassis.

Õpetaja: «Missugust vabariiki nõudsid töölised 1848. aasta Prantsuse revolutsiooni ajal?»

Õpilane: «Sotsiaalset vabariiki.»

*

Samas. Õpetaja räägib, et revolutsiooni ajal ehitati kolmekordse maja kõrgusi tugevaid barrikaade, millest ei suutnud läbi tungida ei püssi- ega kuulipildujakuulid ning valitsusel tuli kasutusele võtta kahurid.

Hääl tagant pingist: «Siis polnudki veel kuulipildujaid!»

TRÜ KINO

(Vanemuise tn. 46 suur auditoorium)

Reedel, 27. veebruaril k. a. kell 19 uus värviline dokumentaalfilm

«Brüssel 1958».

Sissepääs tasuta.

ELULE LÄHEMALE

(Algus 2. lk.)

organiseeritakse ehitajatele puhkelaager, ehitajad saavad endale ühiselamutes parimad toad, tehtud tööd võetakse arvesse stipendiumi määramisel, samuti ülikooli lõpetamisel nn. pingerea koostamisel.

Sõnavõttudega esinesid üliõpilased E. Truuväli, V. Lattik, R. Laubre, P. Randmäe, TRÜ partei-alg-organisatsiooni sekretär sm. E. Silk ja komsomolikomitee sekretär sm. J. Lott. Kõikide sõnavõtnute poolt kiideti heaks sm. Sildmäe ettepanek ja toonitati, et ehitustel ei tohi olla kohta siidivedajatel ega muud sorti loodritel. Õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane Lattik tegi väärtusliku ettepaneku vahetada kaugemate vennasvabariikidega 8- kuni 10-liikmelisi komsomoligruppe.

Seejärel võttis Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliaktiiv vastu üleskutse ülikooli kommunistlikele noortele ja noortele ning NSV Liidu kõigi kõrgemate õppeasutuste üliõpilastele 1959. aasta suvisel õppetöö vaheajal ühiskondlikult kasulikust tööst osavõtuks.

KÕIK ÜLIÕPILASED TALISPORDIMÄNGUDELE!

Kehakultuuri- ja sporditöö olukorrast Tartu Riiklikus Ülikoolis kõneles sm. F. Kudu. Tartu Riiklik Ülikool on sportlike saavutuste poolest üks paremaid NSV Liidus. Kehakultuuri ja spordiga tegeleb meil rohkem kui 1500 inimest, ülikoolis on üle 1100 järgusportlase.

Sellest hoolimata pole kehakultuur ja sport kandunud laiadesse üliõpilasmassidesse. Liig suur — 25 — on nõrga tervisega üliõpilaste protsent. Möödunud õppeaastal pidi 146 üliõpilast tervislikel põhjustel katkestama õpingud ülikoolis. Paljud üliõpilased elavad ebatervislikku elu. Ühiselamutes puudub kindel päevarežiim, öörahu ei saabu normaalsel ajal, hommikvõimlemist ei tehta. Levinud on alkoholi tarvitamine, meil on palju suitsetajaid ja seda just naisüliõpilaste hulgas.

Kommunistlikud noored peavad saama võitlejateks tervete eluviiside eest. Tuleb luua ühiskondlik arvamus kehakultuuri ja spordi kohta, komsomoligruppides tuleb läbi arutada partei ja valitsuse otsused spordi- ja kehakultuuritöö parandamise kohta, ülikooli lahtise parteiorganisatsiooni otsus kehakultuuritöö kohta Tartu Riiklikus Ülikoolis.

Praegu toimuvad noorsoo talispordimängud. Kõik üliõpilased tuleb panna suuskadele. See on komsomoli ülesanne ja üritus. Teaduskondade esivõistlused toimugu pidulikus õhkkonnas.

*

Ettekandega NLKP XXI kongressi töö tulemustest esines EKP Keskkomitee sekretär sm. L. Lentsman.

A. TIISVÄLI

Veel kord „patukatest" ja pattudest

Et kõik olevat «patukate» alal viie viimase aasta möödudes ikka samuti, nagu siis, kui «Vana Kala» õppis alles I kursusel, ja ülikooli majandusmehed maksvat elektriarveid õndsas teadmises, et kõik on korras, ei ole päris õige. Novembrikuust 1958 on lubatud «patukaid» kasutada ühiselamute köökides, kui selleks on üles seatud üliõpilaste avalduse alusel vahevoolulugejа ning üliõpilased tasuvad elektripliitide kasutamisega seosesolevad kulutused. Jaanuari algupäevadest saadik töötab üks selline «patukaühing» juba V. Kingissepa tn. 19 ühiselamus. Halb on aga, et see üritus pole jõudnud üliõpilaste enamikuni ja sealjuures ka «Vana Kalani», kuigi asjast on juttu olnud ühiselamutega tegelevate õppejõududega ja ühiselamute nõukogude liikmetega.

Ja «patukatest» elutubades. Seal on need keelatud ja jäävad keelatuks, sest et tubane toiduvalmistamine ei ole sanitaarsete nõuetega kooskõlas.

Mõni sõna Tiigi «tinnadest», nende ümber tehtavast lärmist ja ühiselamu nõukogu ülesannetest. Kena ja kiiduväärt on ühiselamu üliõpilaste algatus oma orkestri loomisel, klubiruumi kaunistamisel nii mõnelgi õhtul, soov oma jõuga aidata kaasa klubiruumide väljaehitamisel jne. Kena ja kiiduväärt pole aga see, kui valla pääsenud värsked jõud tormavad ühiselamus eraldi «vabariigi» loomise poole, «vabariigi» poole, kus Tartu linnas ja ülikoolis seaduslikult kehtestatud ühiskondlik kord ei kehti, vaid kehtivad omad «seadused», mille järgi võib pidutseda, millal süda heaks arvab, alustada «tinnasid» pärast kesköödki ning lõpetada alles siis, kui muu rahvas hommikul üles tõuseb.

Ühiselamu nõukogu ei huvita see, miks iga soovija võib takistusteta ühiselamusse sisse pääseda ja toimida seal oma äranägemise järgi, miks mõned üliõpilased võivad karistamatult reostada ühiselamu ruume, mida kasutab ühiselamu elanikkonna enamik, miks tellitud ajalehtede ja ajakirjade korralik ja järjekindel kättesaamine pole ühiselamus kindlustatud, miks ei täideta sisekorra eeskirju.

Vahest on need ja selletaolised probleemid siiski tähtsamad kui joon seada põhiülesandeks «tinnad», mis ei pea tingimata olema, ja võidelda kõigest väest suitsetamise lubamise eest, nagu seda Tiigi tänava ühiselamu nõukogu teeb.

V. REBANE,
TRÜ ühiselamute juhataja

Võit, mis hilines ligi pool aastat

Möödunud sügisel toimusid Tartus Eesti NSV kõrgemate koolide vahelised võistlused kergejõustikus. Esikoha pärast toimus tihe duell TPI ja TRÜ kergejõustiklaste vahel. Et TPI võistkonna esindaja poolt oli peakohtunikule esitatud rida proteste, mida kohapeal ei suudetud lahendada, jäid võistkondlikud tulemused sel korral välja kuulutamata.

Hiljuti arutati VSÜ «Kalevi» kõrgemate koolide bürool uuesti nimetatud võistluse küsimust. Et TPI poolt esitatud protestid jäeti suurelt osalt rahuldamata, otsustati kuulutada võitjaks ülikooli võistkond. TRÜ võistkonnal oli lõppkokkuvõttes 4 punkti rohkem kui TPI-l.

KEHAKULTUUR JA SPORT

TRÜ laskurite viimastest esinemistest

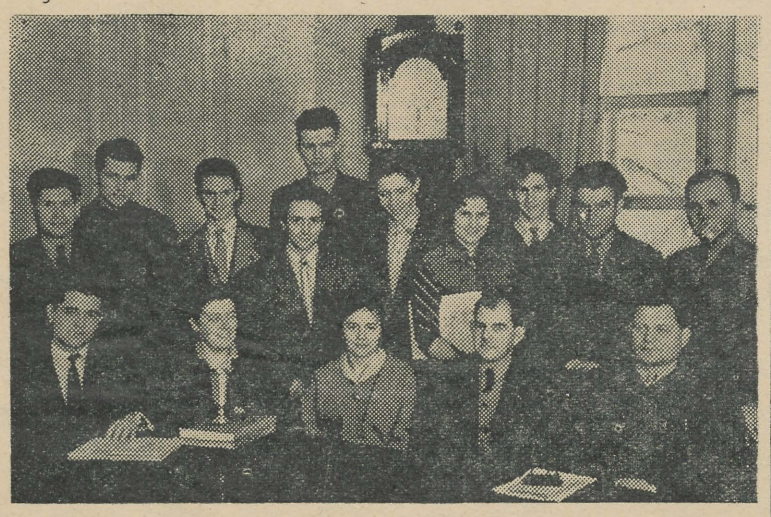

Mõlemad koondused pärast võistlust. Istuvad (paremalt) ülikooli võistkonna treener meistersportlane J. Võrno ja MNGI treener meistersportlane I. Rabinovitš.

Kui heita pilk TRÜ laskespordi võistluskalendrisse, siis võib näha, et viimasel ajal on see muutunud eriti huvitavaks ja tihedaks. On lalenenud sidemed ka teiste, väljaspool meie liiduvabariigi piire asuvate kõrgemate õppeasutustega. Üheks niisuguseks võistluseks on juba traditsiooniliseks kujunenud matškohtumine Moskva Naftakeemia ja Gaasitööstuse Instituudiga. Seekord võisteldi talvisel õppevaheajal Tartus, kus moskvalaste vastu esines TRÜ spordiklubi koondus, ning võisteldi väikekal. 3×20 standardis ja väikekal. püstolis 9+30 lasku. Juba ettearvatult pidid külalised esinema hästi standardis. Nii see ka oli: nad võitsid selle harjutuse kindlalt, saavutades ka enamiku individuaalkohti (meestele). Parimat tagajärge näitas moskvalane V. Plehhanov (545 silma). Ka naiste esikoht kuulus külalisele — selle omandas meistersportlane E. Zemljakova 546 silmaga, temale järgnesid meie üliõpilased E. Rebane 526 ja meistesportlane T. Raba 518 silmaga.

Pilt aga muutus püstolilaskmise juures. Siin olid kindlalt paremad meie spordiklubi laskurid, saavutades ülekaaluka võidu võistkondlikult. Esikoha omandas meestest meistersportlane Eugen Ora 267 ja naistest meistersportlane Tiiu Raba 223 silmaga. Juba esimesel päeval ilmnes, et külaliste relvabaas püstolite osas polnud täiuslik ning siin käitusid «peremehed» tõeliselt sportlikult, andes moskvalaste käsutusse ühe oma täpsusrelvadest. See võimaldas A. Tšereslenkol saavutada hinnatava teise koha 265 silmaga, jättes kolmadaks meistersportlase V. Villemsi (ÜSK) 251 silmaga.

Üldkokkuvõttes kogusid mõlemad kollektiivid võrdse arvu miinuspunkte ning sõpruskohtumise rändkarika saatuse otsustas moskvalaste kasuks suurem hulk auhinnalisi individuaalkohti.

Pärast õppetöövaheaega pidasid TRÜ laskurid esimese võistluse 22. veebruaril Nõukogude armee 41. aastapäeva tähistamiseks. Võistlesid EPA ja TRÜ teaduskondade seitsmeliikmelised koondused harjutuses 3+10 lasku lamades asendist. Pingelises võistluses esinesid tublilt TRÜ teaduskonnad saavutades kolmikvõidu vastavalt Matem.-Loodust. 627, Arstiteaduskond 609 ja Majandusteaduskond 601 silmaga. Üllatuseks oli Ajaloo-Keeleteaduskond, milles võistles ülikooli koonduse tuumik, kes jäi viiendaks 594 silmaga EPA Metsandusteaduskonna järel. See näitab organisatsioonilise külje teatavat nõrkust. Ja nüüd veidi õigusteaduskonna koondusest. Võistkond alustas starti edukalt ning V vahetuse lõpuks oli tal võimalus saavutada vähemalt teine auhinnaline koht, kuid ... harilik nähtus juristide juures — üks laskur ei suvatsenud üldse kohale ilmuda, teine aga lahkus tiirust tulejoonele asumata! Niisugune fakt paneb mõtlema õigusteaduskonna kehakultuuri-, ALMAVÜ ja komsomoliorganisatsiooni kahjuks veel madalast spordialasest tööst. Õigusteaduskonna võistkonna jäämine 9. kohale 10-st võistkonnast on küllaltki näotu pilt.

Mõni sõna veel kõrgest individuaaltagajärgedest, mis saavutati pingelises võistluses. Ainsa EPA esindajana suutis konkureerida TRÜ üliõpilastega EPA Mehhaniseerimisteaduskonna võistleja Kalju Rosimannus, omandades meeste alal esikoha 98 silmaga. Talle järgnesid I. Lõhmus (Mat.-Loodust.) 95 ja A. Pallon (Majandust.) 94 silmaga. Naistest tuli esikohale noor laskur Maaja Narusk (Mat.-Loodust.) 94 silmaga, jättes teiseks ja kolmandaks Ajaloo-Keeleteaduskonna laskurid V. Arvisto ja E. Rebase, kelle tagajärgedeks märgiti vastavalt 91 ja 90 silma.

R. DEMBOVSKI,
TRÜ spordiklubi laskespordisektsiooni presiidiumi esimees.

TRÜ SUUSATAJAD KAVGOLOVAS KUUENDAKS

Äsja saabusid meie suusatajad tagasi esimestelt üleliidulistelt üliõpilaste talispordimängudelt. Võistlusjuhendi kohaselt oli tänavu tunduvalt osavõtjate võistkondade arvu suurendatud ja peale üliõpilaste võisid kuuluda võistkonda ka õppejõud ja 1957. ja 1958. a. ülikooli lõpetanud — seega kujunesid üleliidulised üliõpilaste talispordimängud tõelisteks suusavõistlusteks. Osavõtjaid õppeasutusi oli 43. Startisid paljud NSVL parimatest, nagu Kuzin, Maslennikova, Tsarjova, Baranov, Surovtsev jt.

Tartu Riiklik Ülikool startis esimeses grupis koos kehakultuuriinstituutidega. Kuigi meie suusatajad sellises tugevas konkurentsis individuaalselt mainimisväärset kohta ei saavutanud, võimaldas võistkonna liikmete ühtlane tase pakkuda tõsist konkurentsi senistele tugevatele õppeasutustele. Näiteks oli naiskond esimesel võistluspäeval neljas, meeskond seitsmes. Teatesuusatamises oleks naiskonnal reaalselt olnud võimalus auhinnalisele kohale, kui ei oleks halguse tõttu pidanud võistlustest eemale jääma E. Abel. Kahe võistluspäeva järel suutsid TRÜ suusatajad püsida viiendal kohal, veidi nõrgem esinemine viimasel võistluspäeval viis võistkonna ühe koha võrra tahapoole. Seni on TRÜ suusatajad suutnud tulla ainult ühel korral kuuendaks ja seda kodustes tingimustes Käärikul 1955. a. Kui arvestada mõningaid ebaõnnestumisi ja haigestumisi, siis võib öelda, et me oleksime olnud suutelised veelgi rohkemaks.

O. ALLIKAS

KÕIK VÕIDUD TARTULE

Möödunud laupäeval külastasid Tartut Leningradi Riikliku Ülikooli korvpallimeeskond ja -naiskond. Naiskonnal oli kolm kohtumist TRÜ II naiskonnaga, kes esineb järgmisel laupäeval Nõukogude Liidu B-grupi tsoonivõistlustel Minskis. Kõik kolm kohtumist võitis ülikool. Vaatamata võidule oleks meie naiskonnal palju veel õppida külalisvõistlejate võitlusvaimust.

Mehed (TRÜ II) pidasid kaks võistlust ja võitsid mõlemad ülekaalukalt. Samuti võitis EPA II korvpallimeeskond võistluse Leningradiga.

TEADUSLIKU RAAMATUKOGU ABI KURSUSETÖÖDE KOOSTAMISEL

Üks vastutusrikkamaid ja algajale kahtlematult ka raskemaid ülesandeid kursusetöö kirjutamisel on vajaliku kirjanduse leidmine. Õppejõud annab tavaliselt põhilise kirjanduse, kuid peagi selgub, et vaja on veel täiendavat materjali. Siin tõusevadki üliõpilaste ette raskused, eriti kui on tegemist teemaga, mille kohta pole ilmunud monograafiaid ja tuleb otsida ajakirjades ja kogumikkudes avaldatud artikleid, mis tavalistes kataloogides teatavasti ei peegeldu.

Meid huvitavale teemale aitavad vajalikku materjali leida mitmesugused bibliograafilised nimestikud ja teised teatmematerjalid. TRÜ Teadusliku Raamatukogu bibliograafiaosakonna ülesannete hulka kuulub ka üliõpilaste abistamine neile vajaliku kirjanduse leidmisel. See ei tähenda üliõpilastele bibliograafiliste nimestike koostamist teatud teemadel, vaid nende juhendamist ja õpetamist bibliograafiate, teatmekirjanduse ja kataloogide kasutamises.

Iga üliõpilane võib pöörduda TRÜ Teadusliku Raamatukogu bibliograafiaosakonna poole konsultatsiooni saamiseks. Parem on siiski, kui ühe eriala vastava kursuse üliõpilased koonduksid gruppidesse (3—6 inimest), selleks et neile saaks läbi viia lühiseminar (konsultatsioon) TRÜ Teaduslikus Raamatukogus leiduvate kataloogide, kartoteekide, bibliograafiliste nimestike jt. teatmematerjalidega tutvumiseks. Lühiseminaride (konsultatsioonide) aja suhtes tuleks eelnevalt kokku leppida bibliograafiaosakonna töötajatega kas isiklikult või telefonil 41-20/86.

E. KUDU

Toimub spordiklubi konverents

Eeloleval reedel, 6. märtsil algusega kell 18 toimub V. Kingissepa tn. võimla väikeses saalis TRÜ spordiklubi konverents. Spordiklubi juhatus palub peale spordiklubi delegaatide sellest osa võtta ka teistel spordiklubi liikmetel ja asjasthuvitatud üliõpilastel.

Algasid suusatamiskursused

Suusaspordi kateedri õppejõu E. Abeli juhtimisel korraldatakse ülikooli õppejõududele ja teenistujatele suusatamiskursused. Kursused toimuvad igal teisipäeval ja neljapäeval algusega kell 17 TRÜ suusabaasi juures Emajõe ääres (sõudespordibaasi juures). Osavõtjate registreerimine kohapeal.

Toimetaja J. FELDBACH

VÕISTLUSTÖÖ

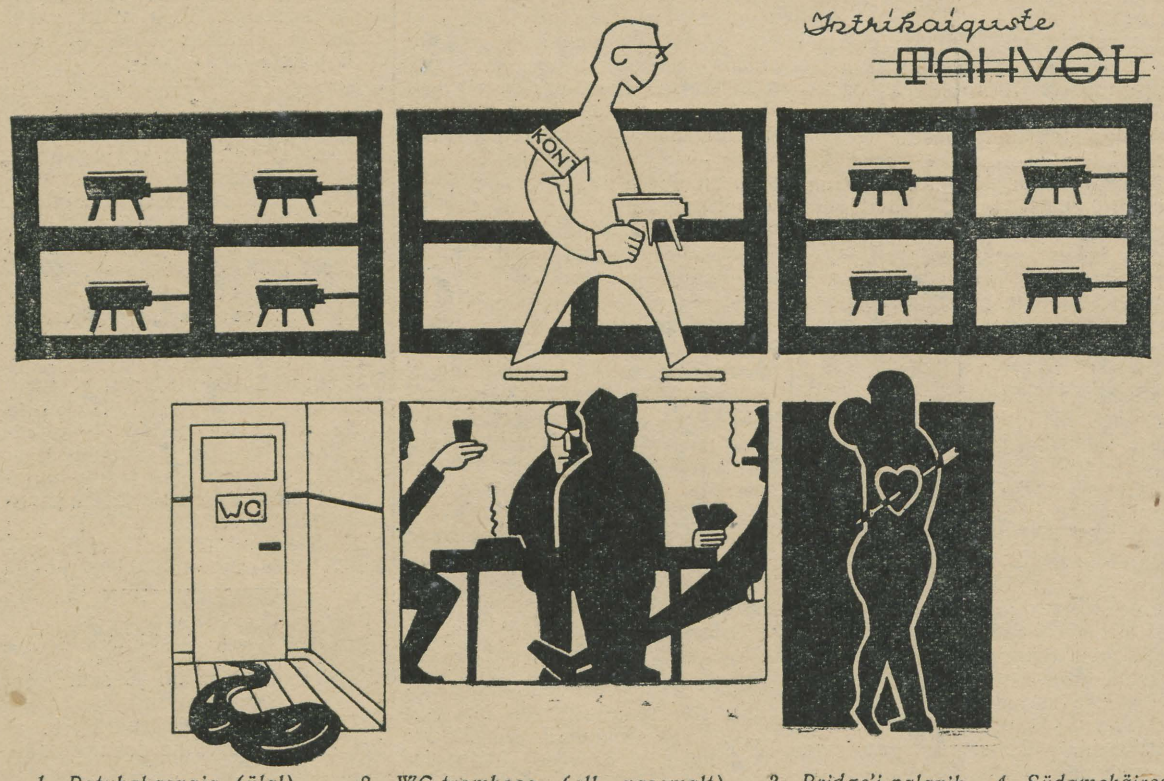

1. Patukakasvaja (ülal). 2. WC-tromboos (all, vasemalt). 3. Bridge'i-palavik. 4. Südamehäired.
Märgusõna «Torro»

MB 01930 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 800

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Valimiste eel

Meie saadikukandidaadid

Ilo Sildmäe

Kes ei tunneks sm. Ilo Sildmäed, TRÜ õppeprorektorit?

Iga päev tuleb tal tegelda kümnete küsimustega. On tarvis juhtida ülikooli õppetööd, samuti parandada õppemetoodilist tööd.

Kui üliõpilastel on raskusi stipendiumiga, pöördutakse sm. Sildmäe poole. Kui keegi tahab tulla kaugõppest statsionaarsesse osakonda, otsitakse jälle üles sm. I. Sildmäe.

Kui aga distsiplineerimatut üliõpilast on vaja karistada, langeb seegi ülesanne osaks õppeprorektorile. Ja otsus on karm, kuid õiglane. Nii näiteks käitus nõukogude üliõpilasele mittesobivalt Ajaloo-Keeleteaduskonna ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilane V. Leppsalu, mille eest ta eksmatrikuleeriti. Et tal aga pole vanemaid, võimaldati talle töökoht ülikooli ehitustel ning isegi korter ühiselamus. Ja kui ta on end parandanud, lubatakse ülikooli tagasi astuda.

Sm. I. Sildmäe organiseerib ka sporditööd, tegeles aktiivselt staadioni ehitamisega, praegu tegeleb aga Kääriku spordibaasi ja eelsoojendusega basseini väljaehitamise küsimustega.

Sm. I. Sildmäe südameasjaks on aga 450-kohalise ühiselamu ehitamine. On ju ikka veel meie ülikoolis üheks valusamaks probleemiks üliõpilaste majutamise probleem. Uus ühiselamu aitab selle lahendada.

Peale kõige selle on sm. Sildmäe juriidiliste teaduste kandidaat ja teeb teaduslikku tööd.

Esitanud sm. Sildmäe saadikukandidaadiks valimiseks Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogusse, on ülikooli kollektiiv veendunud, et ta ka selles ametis täidab oma ülesandeid suurima kohusetundlikkusega.

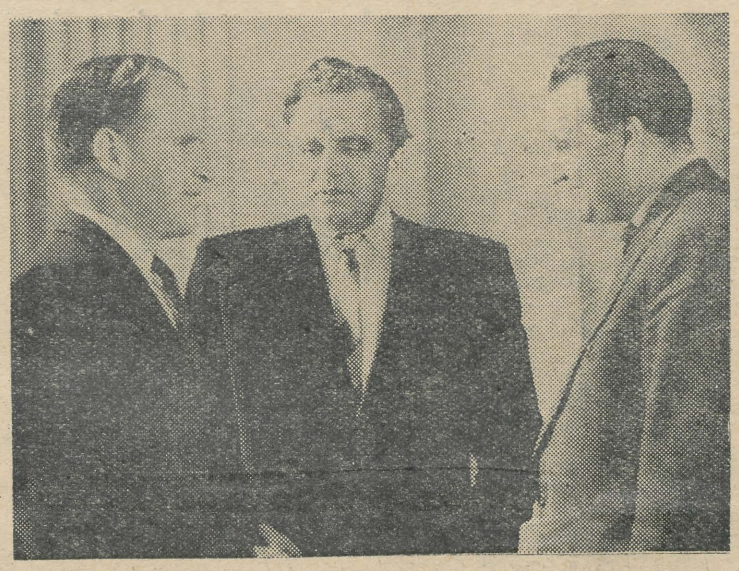

Sm. Sildmäe komsomoliaktiivil vestlemas ELKNÜ Keskkomitee sekretäri sm. Jürna ja sm. Kuduga.

Komsomoliaktivist

Erik Truuväli on II kursuse jurist, kursusevanem, ÜLKNÜ liige, pärit Viljandist. Möödunud suvel juhtis staabiülemana ühiselamu ja 8-korterilise elamu ehitustöid. Tänavu on ehitustööd suuresti avardunud, seega laienesid ka Eriku kohustused. On ju TRÜ komsomoliehituste staabiülemal tegemist sama palju kui keskmise ehitustrusti juhatajal. Kursusel tuntakse teda printsipiaalse noormehena, kes ei ela ise mugavalt ega lase ka teisi mugavalt elada. Seejuures pole tegemist ainult «asjamehe» ja «töölevärbajaga», vaid ka enda suhtes nõudliku mehega. Eks kõrgendatud stipendium, mida Erik saab, ole selle parimaks näitajaks.

ANATOLI MITT

Esimest korda kohtasin sm. Anatoli Mitti pärast dokumentide sisseandmist Matemaatika-Loodusteaduskonna füüsikaosakonda. Juba sellel kohtumisel jättis ta mulle südamliku ja nõudliku tõelise «üliõpilaste isa» mulje. Ja pean tunnistama, et see mulje on aastate jooksul ainult tugevnenud.

Sm. Mitt luges meile esimesed loengud füüsikas. Need olid kõigile arusaadavad ja huvitavad. Katsete demonstreerimisel seletas ta meile ka mõningad katse õnnestumiseks vajalikud saladused. Kõige tähtsam aga oli sm. Miti nõudlikkus meie vastu. Tänu sellele nõudlikkusele harjusime kohe algusest peale pidevalt töötama.

Üliõpilased pole sm. Miti jaoks hall mass. Ta tunneb iga üliõpilast üksikult, ja mitte ainult tunneb, vaid jälgib huviga iga tema sammu. Kui sind vaevab mingi mure, astu julgelt dekanaadi uksest sisse. Abi ja hea nõu on seal alati saadaval.

Nüüd oleme juba lõpetajad Ja jälle on sm. Mitt see, kes muretseb meie tulevaste töökohtade pärast. Ta jälgib meid teraselt ka siis, kui oleme juba «pesast» välja lennanud.

Matemaatika-Loodusteaduskond esitas oma dekaani saadikukandidaadiks. Sm. Mitt on kõigiti ära teeninud rahva usalduse.

H. UIBO

Abi kaugõppijaile tõhustub

Jaanuaris-veebruaris toimunud kaugõppijate õppe-eksamisessioon möödus aktiivses õppetöös. Valdav enamik väljakutsutud üliõpilastest saabus õigeaegselt kohale, võttis õppetööst aktiivselt osa ning sooritas õppeplaanis ettenähtud arvestused ja eksamid. Suuremale osale üliõpilastest säilitati sessiooni ajaks teenistustasu töökohas, kuna nad osutusid edukateks õppeplaani täitjateks. Sessioonist osa võtjate üliõpilaste arv ulatas 1400-ni, mis moodustab ca 80% sessioonile kutsutud üliõpilaste arvust.

Üliõpilaste puudumine sessioonilt oli põhimiselt seoses mitmesuguste ulatuslike üritustega, (nagu rahvaloendus, ENSV rajoonide ümberkorraldamine, mis toimusid jaanuaris-veebruaris jne.).

Õppe-eksamisessiooni tulemuste alusel osutus parimaks Majandusteaduskonna kaubanduse ökonoomika osakonna IV kursus, kus 90% üliõpilastest sooritasid kõik õppeplaanis ettenähtud eksamid ja keskmine hinne oli 4,4. Häid tagajärgi näitasid ka Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukogunduse ja bibliograafia osakonna V kursuse üliõpilased, kellest 93,3% sooritasid kõik eksamid ja arvestused ning keskmine hinne oli 4,3.

Paljud üliõpilased sooritasid kõik eksamid hindele «väga hea». Eriti väärivad märkimist kaugõppe I kursuse üliõpilased: Tea Kadakas, Leesi 7-kl. Kooli õpetaja; Ester Lepik, Tallinna Linna Keskrajooni TSN TK Haridusosakonna lasteasutuste ja patronaaži inspektor; Ursula Pöks, ajakirja «Noorus» korrektor; Karl Hellat, EKP Tartu Linnakomitee sekretäri abi; Arno Susi, Valga Metsakaubanduse lao taarabaasi meister jt., kes vaatamata kaugõppetöö kogemuste puudumisele suutsid täita õppeplaani nõudmisi ning sooritada kõik eksamid hindele «väga hea». Ka Kaugõppe Pedagoogilise Instituudi üliõpilased näitasid häid tagajärgi õppetöös.

Lähemal ajal organiseeritakse TRÜ talituskontor, kelle ülesandeks on rotaprindil paljundatavate õppevahendite ja konspektide väljaandmise töö organiseerimine, aktiviseerimine ning levitamine. Sellise isemajandamise põhimõttel töötava organisatsiooni loomine võimaldab korraldada kaugõppijate paremat varustamist kõigi vajalike õppevahenditega.

Käesoleval ajal toimuvad läbirääkimised ka raadio kaugõppe teenistusse võtmise küsimustes ning loodetavasti avanevad lähemal ajal võimalused kaugõppijatele vajalike loengute pidamiseks raadio teel. Oleks soovitav, et ka meie ajalehe veergudel avaldataks rohkem seisukohti selles küsimuses.

J. ADOJAAN,
TRÜ kaugõppeprorektor

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 7 (394) Reedel, 6. märtsil 1959. a. XII aastakäik

Noorte kasvataja

Dotsent Helga Kurmi tuntakse hästi kehakultuuriosakonnas, kus ta juba pikemat aega teostab õppetööd pedagoogikas ja pedagoogika ajaloos, kuid ka ajaloo-osakonnas, bibliograafide hulgas jm. on ta n. ö. oma inimene. Üliõpilased armastavad tema loenguid, sest need on hästi ette valmistatud, sisukad, selged ja heal metoodilisel tasemel. Eksamitel on ta nõudlik, kuid õiglane. Kolleegid tunnevad dotsent H. Kurmi alati abivalmi, vastutuleliku ja heatujulise töökaaslasena.

Ta on mitmesugustel kasvatusalastel teemadel korduvalt esinenud peaaegu kõikide teaduskondade üliõpilaste ees. Teadmiste Levitamise Ühingu liinis, kus ta töötab Tartu osakonna juhatuse liikmena, on ta esinenud paljude loengutega Tartu töötajaskonnale, eriti sageli koolide lastevanemate koosolekutel. Tema loengud põhjenevad muuhulgas ka oma 3 poja kasvatamisel saadud kogemustel.

Kogu Eesti NSV pedagoogide pere tunneb dotsent H. Kurmi tema sisukate kirjutiste põhjal «Nõukogude Õpetajas», «Nõukogude Koolis», «Nõukogude Naises» ja «Eesti Kommunistis».

Arvestades sm. Kurmi tööd esitas Ajaloo-Keeleteaduskond ta kandidaadiks linnanõukogu valimistel. Olen veendunud, et ta esindab meid seal hästi.

A. ELANGO

KEVADE TULEKUL

Päike ju põletab katuseplekki,
purikas pisaraid valab;
linnuke siristab sirelihekis —
murtud on talve talad!

Väikene tütarlaps akna teeb lahti,
naerusui kissitab silmi;
libedal jalgteel on keegi saand mahti
tunda end jälle kord ilmsi.

Samas ent turtsakalt kihutab masin,
— oh seda kiljumist, kära!
Maandunud pritsmete hulk pole kasin —
naine ei tunne meest ära.

Õhtuks kuid tardub kõik soojenend karmus,
vaiki jääb voolanud vesi.
Ühte vaid sulavad sinakad varjud —
seal minnakse kahekesi.

ALO RITSING,
bibliograafiaosakonna IV kursuse üliõpilane

PARTEI ELU

Viime ellu NLKP XXI kongressi otsused

24. veebruaril toimus ülikooli parteiorganisatsiooni üldkoosolek, kus arutleti ülikooli parteiorganisatsiooni ülesandeid seoses NLKP XXI kongressi otsustega.

Vastavasisulise ettekandega esines EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär sm. J. Raid, sõnavõttudega esinesid sm-d K. Siilivask, H. Vill, Ü. Haldna, H. Moosberg, J. Lott, F. Klement, J. Ananjeva jt.

Üksmeelselt rõhutati, et ülikooli kollektiivi ja eriti ülikooli parteiorganisatsiooni ees seisavad suured ülesanded NLKP kongressi otsuste täitmisel. Peamist tähelepanu tuleb pöörata kasvatustöö küsimustele, uue ühiskonna inimeste kasvatamise probleemidele. Samuti kõneldi vajadusest osutada tõsist tähelepanu partei XXI kongressi materjalide tundmaõppimisele. Õppetöö protsessi tuleb rohkem seostada tegeliku eluga, maailmavaateliste küsimustega, et selviisil suunata üliõpilasnoorsoo mõtlemisviisi kujunemist. Üliõpilaste kasvatamise küsimuste seas rõhutati koosolekul eriti töökasvatuse osa (sm. Loti sõnavõtt). Teatavasti on ülikooli komsomoliorganisatsioon võtnud endale ülesande suunata eeloleval suvevaheajal tootvale tööle noori rohkem kui ühelgi eelmisel aastal. Senised kogemused kõnelevad sellest, et noored, kes on käinud uudismaadel, töötanud ehitustel ja mujal, ilmutavad ülikoolis tunduvalt printsipiaalsemat ning asjalikumat lähenemist õppe- ja kasvatustöö küsimustele. Selle ülesande lahendamine aitab tõsta ideoloogilist tööd ülikoolis. On vajalik parteiorganisatsiooni ning iga kommunisti abi selle ülesande lahendamisel.

Ülikoolis tehtavat õppe- ning kasvatustööd aitab lähendada tegelikule elule ka kommunistlike toobrigaadide nimetust taotlevate kollektiivide abistamine, nende võtmine oma šefluse alla. See on uudne töövorm, kus seni pole veel välja kujunenud töökogemusi. Ülikooli kollektiiv pole siin palju ära teinud — võib märkida vaid kontakti loomist Tartu Kammivabriku ja vagunidepoo kollektiividega. Et käitiste juhtkond ja insener-tehnilised töötajad pole ka süvenenud tähendatud brigaadide töö küsimustesse, siis on vaja, nagu märkis oma sõnavõtus sm. Haldna, et EKP Tartu Linnakomitee kutsuks kokku mainitud kollektiivide esindajad ja ka TRÜ esindajad, et koos läbi arutada abistamise küsimused.

Ülikooli materiaalse baasi kindlustamisest eelseisval seitseaastakul kõneles rektor prof. F. Klement. Peale poolelioleva ühiselamu on kavas veel ühe üliõpilaste ühiselamu ja Kääriku asuva spordibaasi ehitamine, samuti ka uue elumaja püstitamine. Kaugõppeosakonna üliõpilaste arv kasvab 3000-ni. Õppeprotsessi ümberkorraldamisega peab kaasnema ka üliõpilaste praktika ümberkorraldamine ning õppe- ja kasvatustöö taseme tunduv tõstmine.

Koosolekul tõsteti üles küsimus Arstiteaduskonna õppetöö organiseerimisest, mis jääb elust tunduvalt maha. Teatavasti on ka varem olnud sellest korduvalt juttu, kuid meditsiinilise kaadri ettevalmistamise peamised arengusuunad pole selged ja materiaalse baasi parandamiseks pole seni midagi märkimisväärset tehtud — nii rääkis Arstiteaduskonna õppejõud sm. Saar.

Rida sõnavõtjaid rääkis vajadusest likvideerida formalisminähtused kasvatustöö olulistes küsimustes. Kui ülikooli lõpetajaile koostatakse iseloomustused, siis näiteks Arstiteaduskonnas teeb seda dekanaat, ilma et sellesse töösse tõmmataks kaasa kursusehoolda-jaid, kes peavad ometi lähemalt tundma iga üliõpilast. Seepärast on sageli iseloomustused isikupäratud ning ühe šablooni järgi tehtud. Õigustatult tõusis üles küsimus võitlusest tervete eluviiside eest ning seoses sellega noorte vaba aja veetmise organiseerimisest. Klubilised asutused peavad oma töö organiseerimisel silmas eelkõige rahalist külge, tasuta üritusi noortele organiseeritakse äärmiselt vähe. Millegipärast on meil tagaplaanile jäänud sellised töövormid, nagu suusamatkad, ballid jääl jne.

Lõpuks rõhutati, et propagandistlikus töös tuleb otsida uusi, huvitavaid töövorme, see võimaldab paremini organiseerida NLKP XXI kongressi materjalide tundmaõppimist ja aitab kaasa kogu õppe-kasvatustöö parandamisele ülikooli kollektiivis.

A. BLUMFELDT

Tervitus meie kollektiivi tublidele naistele!

KAKS JUTUAJAMIST

Õppejõud-kirjanik

Kevadiselt porine kõnnitee viib meid Võru tänava kõige tavalisema maja ette. Siseneme sm. L. Kompuse korterisse. Meid võtab vastu «Eksamite» autor ise. Korteri lihtsus ja hubasus, selle perenaise lahkus ja vastutulelikkus — kõike seda tajud juba esimesel sammul.

On laupäeva õhtu ja mitte just varajane tund, kuid Liidia Kompuse tööpäev jätkub. «Eks laupäev ja pühapäev olegi need kõige pingelisemad,» räägib kirjanik oma töö kohta. See on ka arusaadav, sest teistel päevadel on töö õppejõuna ülikoolis kaalukaks lisaks päevasele töökoormusele.

Edasi püüame tungida vestluskaaslase loomingulise tegevuse «saladustesse». Kirjanik räägib, et mingi teose idee ei teki tal kunagi äkki. Liikudes igal päev üliõpilaste keskel, võib näha ja kuulda nii mõndagi, mis väärib kirjapanemist. Esimene visand teosest valmib väga kiiresti, kuid lõviosa ajast võtab viimistlus ja lõplik lihv.

Tunneme huvi, kas «Eksamite» kangelaste prototüüpe on õppinud või õpib meie ülikoolis. Ei, ei ole. Kõik need kujud on pikemaajaliste tähelepanekute sünteesiks.

Kui juttu on kord juba «Eksamitest», siis kas peale «Vanemuise» on seda veel kusagil lavastatud? Eestis küll mitte, kuid ettevalmistusi näidendi lavaletoomiseks on kuuldavasti tehtud Ukrainas.

Mis on siis kirjanikul praegu käsil? Sm. Kompus näitab meile mahukat kausta. See on uue romaani «Värske vein» käsikirja mustand. Jällegi on siin tegelasteks üliõpilased, seekord matemaatikud ja vene filoloogid. Pärast romaani lõplikku valmimist on kavas kirjutada näidend õppejõudude elust.

Kui vestlus kaldub üldse kirjandusele, saame teada, et sm. Kompuse lemmikkirjanikuks on Aleksei Tolstoi.

Kuidas on olukord «Daša Netšajeva» eestikeelse tõlkega? Kuuleme, et Eesti Riiklik Kirjastus ei ole selle vastu erilist huvi tundnud. «Muidugi olen süüdi ka ise, oleksin pidanud aktiivsemalt peale käima,» räägib sm. Kompus. Kuid loodame, et õige peatselt võime «Daša Netšajevat» ka eesti lugeja laual leida. On ju tegemist üldiselt tunnustust leidnud teosega. Olgu märgitud, et möödunud aastal andis selle teose välja 75 000-lises tiraažis kirjastus «Молодая Гвардия».

Lahkudes soovime kirjanikule edasist edu ülikooliaineliste teoste loomisel.

UUEL TÖÖPOSTIL

«Miks te just minust tahate kirjutada? Teisi komsomolitöötajaid on ülikoolis ju küllalt. Või on midagi erakordset juhtunud?» kuuleme Anne Papilt, kui palume tal rääkida oma tööst keemiaosakonna komsomoliorganisatsiooni sekretärina. Need sõnad võivad õiged olla, kuid selliseid «staažikaid» ühiskondliku töö aktiviste nagu Anne Papp võib siiski sõrmedel üles lugeda. Pioneerina malevanõukogu esimees, ülikoolis algusest peale kursuse komsomoligrupi sekretär ja käesolevast õppeaastast osakonna sekretär — selline on Anne poolt läbitud tee.

Kuidas ta tunneb siis end uuel tööpostil?

«Hea on töötada, kui sind ümbritsevad sellised tublid kommunistlikud noored, nagu Uuve Kirsa ja Maie Puhk,» arvab Anne. On läbi viidud mitmeid huvitavaid üritusi ja loodud uusi traditsioone. Osakonnal on šeflusvahekord Tartu Kammivabrikuga, kusjuures see ei piirdu ainult õhtute korraldamisega, vaid töölistele osutatakse jõudumööda ka praktilist abi. Nimelt eraldatakse kolmandal kursusel pärast seda kui kursusetööks vajaminev materjal on koos, kolm inimest, kes suunatakse Kammivabrikusse, et seal siduda teoreetilisi teadmisi praktikaga ja ühtlasi abistada sellega töölisi. Nagu kuuleme, «meeldis see üritus rahvale väga».

Osakonnal on sõprussidemed ka Riia Riikliku Ülikooli keemikutega. Plaanis on õppeekskursioon Riiga. Kavatsetakse külastada tehaseid ja luua veelgi tihedam kontakt Läti sõpradega.

Keemiaosakonna kommunistlikud noored ei jää milleski maha. Hiljuti korraldatud suusakrossist osa võtnud 150(!) Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilase seas ei olnud keemikud arvuliselt mitte viimasel kohal.

Ainuke asi, mis organisatsioonile muret teeb, on see, et kommunistlike noortę ridade kasv on väike. «Kuid edaspidi loodame ka sellest raskusest üle saada,» ütleb Anne Papp kindlalt.

E. KUUS
A. TIISVÄLI

Laborant Kanni Indre

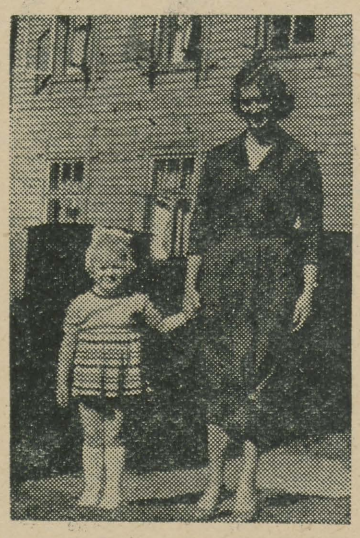

See blond tõsiseilmeline ja veidi karmi pilguga naine lõpetas meie ülikooli 1954. aastal. Siin tundsid teda kõik kui silmapaistvat komsomoliaktivisti ja isetegevuslast Kanni Kukke.

Kui pedagoogikakateedri töötajad sügisel kuulsid, et meile tuleb uus laborant Kanni Indre, siis ei osanud keegi kujutleda, kes see on. Uue nime tagant ei teatudki aimata psühholoogia-pedagoogika ringi liiget, kes äratas ÜTÜ teaduslikul konverentsil tähelepanu ettekandega kooli komsomolitöö kohta. Uuel tööl kohanes ta kiiresti. Peagi ei täitnud ta ainult laborandi kohustusi. Linna pioneerinõukogu, loengud lastevanematele — need on olulised lülid Kanni Indre töönädalas. Aeg-ajalt sai ta õppetöö alaseid ülesandeid, nagu pedagoogilise praktika juhendamine ja mõnedele kaugõppe-rühmadele pedagoogika lugemine. Need ülesanded nõudsid oma teadmiste täiendamist. Praegu on Kanni Indrel pooled kandidaadiminimumi eksamid sooritatud ja igal neljapäeval leiame teda õhtuülikooli auditooriumidest filosoofiat õppimast.

Nõnda töös ja õpingutes kasvas eilsest kommunistlikust noorest tänane kommunist.

H. LIIMETS

VALVEL PUHTUSE EEST

Kui me hommikuti alustame loenguid puhastes auditooriumides, vaevalt mõtleme nendele, kes on loonud korra meie tööruumides. Üheks paremaks nende hulgast on sm. Pauline Maimre. Sm. Maimre tööpäev algab juba väga vara hommikul, siis kui tema pisike järeltulija ja ka meie üliõpilased alles magavad. Sm. Maimre ei oska töötada lohakalt, ülepeakaela. Tal on seljataga juba tosinaaasta pikkune teenistusaeg. Kaua aega töötas sm. Maimre rektoraadis, tulles sealgi oma tööga hästi toime. Sm. Maimre pole üksnes eesrindlik töötaja, vaid ka vastutulelik ja sõnapidav inimene, ta võtab ühtlasi osa ühiskondlikust tööst.

Tahtmatult tulevad mõtted, et üliõpilased suhtuvad lubamatult hooletult selliste inimeste töösse, sest miks muidu on pärast loenguid pingialused täis paberitükke ja isegi tahvel pühkimata.

Ärgem tehkem oma hooletusega raskeks teiste tööd, vaid aidakem hoida puhtust.

V. PURASK

Kasvataja ja teadlane

TRÜ noorte naisteadlaste hulgast võib kahtlemata esile tõsta ajaloolast Linda Eringsoni. Pingelise õppetöö kõrval NSV Liidu ajaloo kateedri vanemõpetajana valmis tal 1957. a. pikemaajalise uurimistöö tulemusena kandidaadidissertatsioon teemal «Tartu ülikool 1905.—1907. a. revolutsiooni perioodil». Uurimus sai üldise tunnustava hinnangu osaliseks ja on oluliseks panuseks ülikooli ajaloo uurimistöösse. Sm. Eringson jätkas tööd ülikooli ajaloo uurimisel ja avaldas koos dotsent R. Kenkmaaga «Skandinaavia kogumiku» II osas artikli «Academia Gustaviana ajaloost Tartus 1632—1656». Praegu on tal valmimisel uus peatükk ülikooli ajaloost «Academia Carolina».

Rööbiti intensiivse teadusliku tööga on sm. Eringson juba aastaid teaduskonna tublimaid naisaktiviste. Teaduskonna ametiühingukomitee esimehena on ta ametiühingutöösse toonud tunduvat elavnemist ja uute töövormide otsingut. Rahvusvahelise naistepäeva puhul noorele naisteadlasele palju jõudu ja edu!

2 Tartu Riiklik Ülikool

Prof. A. RAATMA

Kui läksin Arstiteaduskonna dekanaati, et kokku saada prof. Raatmaga, polnud otsitavat seal ja mind paluti oodata. Tulid üliõpilased, kes tahtsid samuti Raatmaga kokku saada. Igaühel oli oma mure. Kellel oli rääkida stipendiumi, kellel ebaõnnestunud eksami ümbertegemise pärast.

Vestlus professoriga ei tahtnud algul sugugi vedu võtta.

«Töö läheb, nagu ta minema peab,» ütles sm. Raatma lühidalt, «ja jutustada midagi erilist pole.»

Räägib aga viimaks siiski:

«Kui 1925. a. lõpetasin Tartus arstiteaduskonna, määrati mind kohtumeditsiini kateedri assistendiks. Töö hakkas meeldima ja ma tegelesin sellega isegi jaoskonnaarstina töötades. Üldse, kui inimene on valitud alal omandanud kogemusi, muutub töö huvitavaks, muidu ju selle ala juures ei püsiks.

Töötanud olen kaua, on olnud palju juhtumeid, nii lõbusaid kui ka kurbi.

1928. a. olin Haljalas jaoskonnaarstiks. Sel korral möllas difteeria ja üks talumees, kellel oli laps haige, tuli mulle järele, kuid liiga hilja. Kui sinna jõudsin, ei saanud last enam päästa. Küsimusele, miks ta varem ei tulnud, sain vastuseks, et enne oli vaja haigele lehmale loomaarst tuua. Mäletan veel praegugi, kuidas selline suhtumine mind masendas.

Oli aga ka lõbusaid juhtumeid.

Kui töötasin lastearstina, tuli kord üks ema minu juurde. Rääkis, et laps ei söö. Küsisin, mis ta näiteks eelmisel päeval sõi.

«Hommikuks tüki saia võiga, herkuloputru ja ühe muna. Siis tuli tädi ja tõi šokolaadi. Lõuna ajal sõi jälle vähe...»

Kokku võttes selgus, et laps oli saanud kaloreid rohkem kui vaja.»

Oleks olnud muidugi palju rääkida, kuid professorit ootasid loengud ja algav konverents luminestsentsi küsimustes. Arstiteaduskonna prodekaanil on tõesti palju tööd. Loengud juristidele kohtuarstiteaduses, kateedrite töö juhtimine, teadusliku töö juhtimine ja tegemine — kõige sellega suudab prof. A. Raatma suurepäraselt toime tulla.

M. LEOK

Edukas õppetöös, edukas spordis

Arstiteaduskonna raviosakonna V kursuse üliõpilane Leida Kõiv on üks neist vähestest, kes süstemaatilisele sportlikule treeningule asus alles üliõpilaspõlves: III kursusel. Iseloomustav tema sportlasteele on veel see, et I kursusel võttis ta kehalise kasvatuse tundidest osa arstlikus erigrupis, siirdus sealt II kursusel ettevalmistavasse ning edasi juba kergejõustiku osakonda. Eduka õppetöö kõrval jätkub tal aega ja soovi tulla neli korda nädalas 1,5—2,5 tunniks võimlasse, staadionile, suusatama või uisutama. Kaheaastase treeningu tulemusena on L. Kõiv kujunenud treener V. Jürisma juhendamisel mitmekülgseks kergejõustiklaseks TRÜ koondvõistkonnas. Oma paremate tagajärgedega (100 m jooksus 12,7, kaugushüppes 5,12, kõrgushüppes 140) kuulub ta vabariigi paremate naiskergejõustiklaste hulka.

Luminestsentsi-alaselt konverentsilt

3. ja 4. märtsil toimus TRÜ aulas luminestsentsi-alane teaduslik-tehniline konverents, mille organiseerisid ENSV Teaduste Akadeemia, Tartu Riiklik Ülikool ja ENSV Rahvamajanduse Nõukogu. Ei ole juhuslik, et konverentsi läbiviimise kohaks valiti Tartu. Viimaste aastate jooksul on Tartu tõusnud üleliiduliselt tuntud uurimiskeskuseks luminestsentsinähtuste alal. ENSV TA Füüsika ja Astronoomia Instituudi luminestsentsi-laboratooriumi noor elujõuline teaduslik kollektiiv prof. F. Klementi juhtimisel on avaldanud rohkesti kõrgetasemelisi töid tahkete kristalliliste kehade luminestsentsi alal. Samuti on sellesse töösse lülitunud rida TRÜ eksperimentaalfüüsika kateedri liikmeid eesotsas kateedrijuhataja K. Rebasega.

Seni olid need tööd põhiliselt teoreetilist laadi, suunatud tahkete kehade seesmise struktuuri tundmaõppimisele. Kuid viimasel ajal on järsult suurenenud luminestsentsi rakenduslik tähtsus meie teaduses, tehnikas ja rahvamajanduses. Mainigem siin kas või ainult luminestsentslampe, mida hakkab tootma ka Tartusse rajatav luminestsentslampide tehas.

Et tugevdada sidet teooria ja praktika vahel ja tutvustada meie teaduslike ning insener-tehniliste töötajate laiematele hulkadele luminestsentsi rakendamise võimalusi, kutsutigi kokku kõnesolev konverents.

Avaettekandega teemal «Luminestsentsist ja selle rakendustest» esines ENSV TA tegevliige prof. F. Klement. TRÜ analüütilise keemia kateedri juhataja dotsent A. Moskvin kõneles luminestsentsanalüüsi kasutamise võimalustest teaduses ja tehnikas. Peale nende esinesid ettekannetega mitmed nimekad Nõukogude Liidu spetsialistid Moskvast ja Leningradist. Üldse kuulati kahe päeva jooksul kaheksa sisukat ettekannet luminestsentsi rakendamisest valgustustehnikas, tuumafüüsikas, elektroonikas, masinaehituses, arhitektuurilises kujundamises ja dekoratiivkunstis. Väga huvitav oli ettekanne elektroluminestsentsist — uuest luminestsentsiliigist, mille igakülgne uurimine tõotab selle nähtuse laialdast rakendamist teaduses ja tehnikas. Konverentsi ajal oli avatud huvitav näitus, kus olid eksponeeritud mitmesugused luminestseerivad ained: kristallid ja lahused, plastmassid, värvid, riidekangad jms.

Üldist tähelepanu pälvisid elektroluminofoorid — läbipaistvate kondensaatoriplaatide vahele asetatud ained, mis elektrivälja mõjul hakkavad helendama.

Samuti võisid külastajad tutvuda teaduslik-tehnilise kirjandusega luminestsentsiküsimuste alal.

A. LAISAAR

KIRJANDUSE JA KUNSTI LEHEKÜLG

Võistlustöö

RONG SÕIDAB LÄÄNDE

«Kõige ilusam osa kogu «uudismaaüritustest» on tagasitulek,» ütles keegi veteranidest juba enne Tartust väljasõitu. Tollal ma ei mõistnud neid sõnu, või õigemini — ma ei pööranud neile tähelepanu ja unustasin nad kohe. Alles siis, kui me Toboli jaamas vaguneisse astusime ja tuttav, kuid juba ununenud hääl kastist kupee seinal laulis:

«Ma õppisin veidi itaalia keelt,
amore, amore, amore...,»

mis ometi oli puhas eesti keel, meenus mulle see lause.

Kõige ilusam on tagasitulek.

Ešelon tormab kuskil Aasia ja Euroopa piiril Uraalide läänepoolseil nõlvakuil. Akna taga valitseb Põhja-Venemaa külm ja niiske sügis. Kuuskede rohelusest eralduvad kaskede valge-mustad tüved; vihmast erkroheline muru raudteetammil läigib pehmelt kui smaragd. Kui palju värve pärast seda, kui sa kolm kuud pole näinud ühtegi puud, ühtegi põõsast. Kui sul kolm kuud laius ees ja taga, paremal ja vasakul üksnes päikesest kõrbenud stepp, mis seni, kuni teda polnud nähtud, oli mõõtmatu ja avar, kauge ja eksootiline, kuid tegelikult kujutas endast hõreda okkalise rohuga kaetud, justkui ühel hetkel igaveseks tardunud lainetust. Kui sa pole just poeet, siis on stepp neetult igav, vaikne ja ühetooniline. Alles pärast seda sa näed, kui ilus on kollakas-punaseid lehti langetav kask.

Maailm akna taga hämardub. Vastu klaasi peksab lakkamatult halli vihma. Teel, mis jookseb raudteega kõrvuti, vilksatab mingi porri kinni jäänud veomasin. Tekivad ja kaovad raudteed remontivate vattjoppides naiste külmsinised näod. Vaatan seda kõike inimese pilguga, keda asi otseselt ei puuduta. Vihma, pori ja külma eest kaitseb meid nüüd kahekordne aknaklaas. Ma lihtsalt istun ja naudin olukorda, kus mul üle hulga aja on jälle seljas puhas särk, tunnen rõõmu teadmisest, et mul on kolm tuhat rubla taskus ja mis kõige tähtsam — ma sõidan koju.

Vagunis süüdatakse elekter. Aknaklaasid, mis nagu lahutavad kaht maailma, läigivad kõledalt ja külmalt. Sealpool on must tühjus, vihma uppunud võõras maa, siin — valgus ja soojus ning lisaks mingi tabamatu kodusus. Jälgin vargsi kupeekaaslasi. Kõige meelsamini puhkab silm Tiial. Kuldsed lokid ja armas pehme nägu. Momendil on tüdruk süvenenud mingisse vihikusse. Tean, et see on prantsuse keele konspekt. «Kas ta tõesti on hakanud juba tuupima?» mõtlen nördinult. Minu vastas leotab Olle väikeses kausikeses tikutoosi etikette: tema kõige värskem saak Uraali jaamadest.

Kupeesse tuleb Enn Tatrapõld, kes elab kuskil vaguni teises otsas. Ta toob mulle ära väikese roheliste kaantega raamatu, mille ta äsja lugeda võttis. «Kulla sõber,» tahaksin talle öelda, «ega sa ei taha mind ometi uskuma panna, et sa need sada lehekülge poole tunniga läbi lugesid. Sa kui kolmanda kursuse filoloog võinuks oma kohuse Hemingway' vastu kas või sellega täita, et hoidnuksid raamatu veidi kauem enese käes. Ja kellelgi poleks tõusnud kahtlust, et sa ei oska hinnata Nobeli preemia laureaati.»

Kast seinal hakkab ragisema. Kuid mis on järsku juhtunud? Olle tumedad silmad lõid elama, ta kirglikud huuled, tõmmu nägu, kogu ta keha naudib. Õige, see on ju «In the mood», «Positroni» avapala ja Olle lemmiklugu. Miller uudismaalaste ešelonis! Kui tihti kõige raskemail hetkil vilistas Olle seda optimistlikku lugu. Vaadates Olle silmi, loen sealt tema mõtteid nagu omi. Pole kupeed, pole Tiiat, Tatrapõldu ega rongi, mis tormab 80-kilomeetrilise tunnikiirusega läände. On ainult muusika, jumalik muusika, mis oli saanud igalaupäevaõhtuseks vajaduseks ja millest oldi kolm kuud ilma jäetud. Tean, mida Olle praegu kujutleb. Ta näeb prožektorite puna-rohelises valguses orkestrit. Trummisoolo. Poolhämar saal vakatub. Võidutsedes, juubeldades, joobudes oma enda triumfeerivast häälest, kerkivad lae poole kuldsed trompetid. Kohendades ruudulisi kuubi tõusevad pikakasvulised enesekindlad noormehed. Saksofon nutab, palub ja oigab. Üle kõige valitseb trumm ja kontrabass. Rütm. Rütm. Rütm... Ma peaaegu näen, kuidas erutuse- ja rõõmuvärinad haaravad teda nagu palavik, kui ta mõtleb sellele päevale, tagasituleku esimesele päevale, mil ta saab jälle tantsida «Positroni» saatel. Ja nüüd, mil ešelon tormab 80-kilomeetrilise tunnikiirusega vastu tollele päevale, mida Olle nii väga ootab, ei anna mulle rahu küsimus:

«Miks sõitis ta teist korda uudismaale?»

Ma tunnen Ollet nagu iseennast. Kolm kuud me olime iga päev, iga tund koos. Me magasime kõrvuti, töötasime kõrvuti ja sõime kõrvuti. Meil pole saladusi teineteise ees. Kuid ikkagi ma ei oska sellele küsimusele vastata.

Me töötasime Tobolis.

Tühjas viljalaos on üksteise kõrval sirgetes ridades tohutu! tsementpõrandal 200 voodit. Kolmandik neist on alati tühjad — üks vahetus laadib vilja, kaks ülejäänut puhkavad. Lakkamatult kostab seina tagant naaberlaost transportöörilintide ja nisuterade sahin. Nii on see alati — hommikust õhtuni ja õhtust hommikuni. Hetkekski ei lakka töö raudteejaamas, kust iga ööpäev veereb välja viljaešelon.

Kõrgel lae all süttis äsja kaks rida elektripirne, millede tuhm valgus tõi nähtavale ülal hõljuvad tolmupilved. Ajaloo-osakonna poisid, valged rätikud turbanina peas ja näod lopsakais habemeis — metsikud ja eksootilised justkui salk ülestõusnud araablasi, kogunevad hööveldamata puust laua taha igaõhtusele bridžipartiile. Teise laua on hõivanud rühm Arsteaduskonna tüdrukuid. Laua keskel särab kui päike tõmbi kaelaga veinipudel: üks tulevane meedik on saanud täna aasta vanemaks. Varsti kostab sealt nurgast «Viljandi paadimees», millega kohe ühineb viljandlaste kitarr.

Hilisõhtul, kui paljud olid juba magama heitnud, ilmus aita valges presentkuues laadimistööde ülem. «Хлопцы, кто хочет крепко заработать?»

Kaubajaama on tulnud vagun jahuga, mis tarvis paari tunniga tühjaks laadida.

«Lähme!» ütles Olle, justkui oleks ülem isiklikult tema poole pöördunud. Ma tõusin kõheldes, sest kell üks öösel algab meie vahetus.

Meid kogunes kümme poissi. Kaks tundi tassisime sajakiloseid jahukotte. Töötasime ajaga võidu. Vaguniuksel kott selga, mööda vetruvaid laudu aita, kott teiste juurde riita ja pooljoostes tagasi. 60 meetrit kotiga ja 60 meetrit ilma kotita. Laadimistööde ülem, ukrainlane, ütles, et ta pole näinud paremaid töömehi kui eestlased. Meis kõigis ajas püsti väike uhkusekuradike — ja tempo aina tõusis. Olime ju selles eas, kus raske töö pole nuhtluseks, kus tuntakse uhkust oma keha üle ja isegi nauditakse lihaste pinget. Ka kõige põrgulikumat tööd olime harjunud võtma kui keha ja tahte treeningut.

Kui me higist tilkuvatena ja raskelt hingates töölt naasime, lasus suures aidas tuhmide elektritulede all sügav vaikus. Raskelt kui sajakilosed kotid, mida nad kaks tundi olid tassinud, vajusid poisid asemetele ja uinusid silmapilkselt. Vaatasin ringi. Prahti täis laual konutas kurvalt ja üksikuna tühi veinipudel. Kaugelt vaksalist kostis manööverdava veduri ähkimist. Ah kurat, kui heidaks maha ja ei tõuseks enne hommikut. Ent Olle, vaadanud kella, hakkas meie brigaadi poisse äratama.

Lõunamaa öö on kottpime, kuid pidevalt kuni Zagotzerno viljalaadimispunktideni valgustasid porist auklikku teed autolaternate tuled. Kilomeetripikkustes ridades seisid viljaautod, oodates tühjendamist. Uudismaarajoon, pindalalt suurem kui Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik, vedas siia kokku oma saagi. Viljas, ja ainult viljas seisis Toboli kui raudteejaama ja linna eksisteerimise mõte.

Kontrollkaalude juures oli päris põrgu lahti. Järjekord oli koost lagunenud ja iga masin püüdis enne teisi kitsastest väravatest sisse lipsata. Kuid enne pääseb kaamel läbi nõelasilma, kui kaks ZIS-150 läbi kaalukoja. Automootorite mõirgamine, lakkamatud signaalide tuututused, eri rahvusest autojuhtide mitmekeelne mahlakas sõim. Kaks noort miilitsaleitnanti, ei tea juba mitmendat ööd magamata, hallikas-sinisteks tolmunud mundrites ja nagu ime läbi veel jalulpüsivatena, seisid siin kangelaslikult päeval ja öösel silmsilma vastu anarhiaga ja tänu neile ei katkenud hetkekski viljaautode vool Zagotzernosse.

Kui käivitati transportööride mootorid ja nisujuga hakkas pahinal kaubavaguni väikesest aknast sisse voolama, lõi mu südamesse kahtlussäde. Kas me suudame selle vahetuse vastu pidada? Ees seisis kaheksa tundi kõige tõsisemat tööd, tööd ilma hingetõmbe ja seljasirutamiseta.

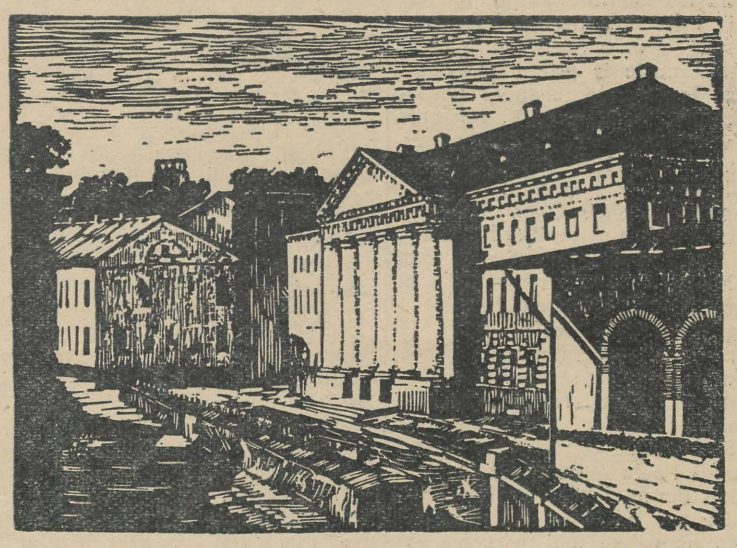

Kujutava kunsti kabineti kollektiivne töö väljaantava «Linoollõigete mapi» jaoks. Proovitrükk.

Iga vagunit laadis kolmeliikmeline lüli. Algul kühveldasid kõik autodelt vilja. Kolm paljast ülakeha liikusid veoautokastis rühmiliselt nagu pendlid edasi-tagasi ja vaikse sahinaga langes kuiv nisu transportöörile, kus käratult jooksev lint viis ta vagunisse. Tokiprožektorite valgel paistis, kuidas higinired voolasid poiste selgadel nagu äsja veest tõmmatud šokolaaditahvleil. Ühtlane rütm hoidis esialgu lihased väsimast, kuigi enne selga ei sirutatud, kui masin oli tühi. Siis sõitis viivitamatult ette järgmine ning selle taga ootasid tagasihoitud kannatamatuses veel kümned ja kümned autod.

Kui vaguni ots hakkas täis saama, ronis Olle sinna sisse. Tunni aja pärast upitas ta ennast läbi aknaaugu välja — must, tolmune ja kohutav kui antikristus — ning nõudis vahetust. Teda läksin vahetama mina. Vagunis oli pime; mitte et valgus poleks sinna pääsenud, vaid tolmust. Mitte kiirustades, mõõdetud liigutustega, teades, et jõudu peab jätkuma veel paljudeks tundideks, hakkasin akna alla tekkinud viljahunnikut laiali pilduma. Kuid kuhi tõusis ja tõusis ning näis, et saatusliku paratamatusega läheneb hetk, mil vili hakkab aknast tagasi voolama. Ent vaguni nurgad olid veel pooltühjad. Tuli panna kogu jõud mängu. Põlvili vilja sisse vajunud, kühveldasin kui kurat. Tolm takistas hingamist, tungis ninna, kleepus koorikuna huultele, nätsus porina hammaste vahel. Lausa ime, kui must on see paljukiidetud kuldne nisu. Juhuslikult käega üle rinna tõmmates tundsin, et nahk, mis enne leemendas, on tuhkkuiv. «Kuni te märjad olete, pole häda midagi. Alles kui higi enam ei jookse, on jõud otsas,» ütles treener, kui me Tähtvere-tagustel maadel metsajookse tegime. Veidi imestunult tundsin, et keha ei allu tahtele, pole jõudu enam ühekski liigutuseks. Olin enese absoluutselt tühjaks pumbanud.

Õnneks viidi just siis transportöör teise akna juurde, kus vili langes tühjale põrandale. Lebasin jõuetult viljal, ahmides kui kuivale visatud kala aknast värsket õhku. Mööda peamagistraali söösti lakkamatu vilemöirgega valgustatud akende rida: kell 5.46 tormas Tobolist peatumatult läbi Moskva—Karaganda kiirrong. Elevaatori lõpuni ehitamata torni kohal rippus suur punane päike. «Koidutunnil oigab sõdur, rinnas haav,» hakkas ajus tiksuma lööklause. Siis ilmus kohusetundele apelleeriv mõte: pole aus siin lamada, kui poisid samal ajal töötavad. Ja ma tuikusin teiste juurde masinaid tühjendama.

Edaspidi hoidis meid püsti üksnes tahtejõud ja teadmine, et vagun peab hommikuks täis olema, et on jäänud vastu pidada ainult poolteist tundi, tund, 30 minutit... Vahetuseülem, kes mõistis meie seisukorda, tõi plasku vett. Olle, kes esimesena plasku kätte sai, ulatas selle meie lüli komandale liikmele, kellelegi TPI ehitusmehele. Too ammutas ta ühe sõõmuga tühjaks ja vahetuseülem läks uue vee järele.

Siis, kui keegi seda enam ei oodanud, jäid masinad märkamatult seisma ja jarsku ümbritses kõike raske tolmune vaikus. Vahetuse ülem istus maha töökäske täitma ja väljateenitud rublasid arvestama. Poisid kogunesid uudishimuliku rõngana ta ümber. Me Ollega hakkasime kodu poole astuma. Silmipimestavalt valgeks lubjatud savimajad õhkusid juba keskhommikust leitsakut. Ladude avatud ustest hoovas kuumenenud vilja lõhna, mis koos tõusva palavusega pani pea valutama.

Olle, kes kõigi eelduste kohaselt polnud vähem väsinud kui mina, oli kogu tee reipas ja isegi võidukas meeleolus. Ta ei suutnud kuidagi varjata oma rõõmu, et me vaguni siiski õigeks ajaks täis saime.

«Kas tead ka, et vagunite laadimist peetakse kõige raskemaks tööks uudismaal,» rääkis ta elavalt.

Jõudnud meie viljalaost ühiselamuni, haaras Olle ämbri ja kummardus paagist vett ammutama. Samas ajas ta end taas sirgu. Vett polnud. Meie pesuvee reservuaar, bensiiniauto mahavõetud tsistern, kõmises õõnsalt kui tühi veinivaat. Üksnes tsisterni põhjas virvendas loiguke sogast vett, kus ujusid mingid eksootilised stepiputukad. Eile sadanud paduvihm oli muutnud meie lao juurde toova tee põhjatuks ja veeauto ilmselt ei pääsenud läbi.

Vaikides viskasime käterätikud õlale ja lonkisime steppi soolajärve äärde. Meiega ühines keegi teise brigaadi poiss.

«Kuulge, kamraadid! Kuni vett pole — mina tööle ei lähe!»

«Lähed küll,» lausus Olle üksköikselt, «kui sa ei taha «putjovkat» lauale panna ning oma kulu ja kirjadega Eestisse sõita.»

«Vaat kus pugeja,» uriseš poiss solvunult ja jäi maha.

Tookord Tobolis ma hakkasingi mõtlema:

«Miks sõitis Olle uudismaale? Mis romantikat ta siin leiab?»

Ma tean, miks sõitis Tatrapõld. Kui üleskutse avaldati, hakkasid tal küll maksakivid valutama, ent nähes, et kogu aktiiv sõidab, andis ka tema avalduse. Uudismaal kogutud poliitilise kapitali

(Järg 4. lk.)

Kavand linoollõikele. I kursuse eesti filoloogia osakonna üliõpilase Maie Remmeli töö.

Tartu Riiklik Ülikool 3

RONG SÕIDAB LÄÄNDE

(3. lk. järg)

paneb ta hiljem ilusaid protsente kandma. Või Tiia. Ta tahtis lihtsalt kolmeks kuuks välja pääseda loengute, arvestuste, eksamite hallist argipäevast. Vaguni seinale kinnitatud kaardil märgib lipukestega meie marsruuti kolmanda kursuse grupiorganisaator Rääv, sirgete juuste ja prillidega noormees. Tema nagu tuhanded teisedki kuulis, et kaugel Kasahstanis on vaja koristada miljard puuda nisu, ja ta sõitis sinna, pikemalt mõtlemata, miks ta sõidab.

Aga miks sõitis Olle? Igatahes mitte Kasahstani miljardi pärast. See on liiga suur arv. See ei jõua temani. Umbes nii, nagu meie ei suuda näiteks reaalselt tunnetada valguse kiirust. Pealegi saab ta aru, et kui tema poleks sõitnud, oleks läinud mõni teine, sest soovijaid oli kaugelt rohkem kui pääsejaid.

«Seltsimehed kommunistlikud noored! Poole tunni pärast saabub ešelon Permi. Ešelon peatub...»

Läksime Ollega koridori, mis vastu ootusi oli tühi. Avasime ukse — ja pea hakkas ringi käima. Kõik ragises ja mürises, lennul kihutasid mööda ebamäärased varjud, vaheldudes väikejaamade tuledega. Vastu nägu paiskusid külmad piisad. Õhk oli värske, lõhnas männivaigu järele. Lõime ukse kinni. Muutus veidi vaiksemaks.

«Ütle, kas sa ka kolmandat korda sõidad siia tagasi?» küsisin.

«Vist küll. Kuid miks — seda ma ei tea. Pealt näha pole siin ju midagi, mis tõmbaks. Romantika, kangelasteod, stepiavarus — lollus. Praegu on siin paraku ainult töö, pori ja lõõtspillikultuur. Aga kui vahel talvel mõnel tüütul loengul tukkudes mõtled, kuidas me öösiti vaguneid laadisime, siis, ausõna, on selline tunne, nagu olnuks see parim su senisest elust. Vean kihla, et ka sina sõidad tuleval aastal uuesti.»

Perm-II reisijate vaksalis piserdas halli uduvihma. Kõik alates tüüpprojekti järgi ehitatud kolossaalsest jaamahoonest kuni prožektorite tulesid peegeldava asfaldini oli kattunud justkui niiskusekoorikuga. Jaamahoone katusel rebis tuul juba räbaldunud loosungit «Welcome to the Festival!» Mõlemal pool kauguses, seal, kuhu jooksid kümned rööpmepaarid, oli maapind kaetud loendamatu arvu mitmevärviliste jaaniussikestega. Need olid pöörangute signaaltuled: punased, kollased, rohelised, sinised. Ilusad, kuid külmad.

Jaamarestoranist tirivad sõbrad välja Kalukest, meie vaguni suurimat «kõri». Kaluke on jälle auru all ja nagu harilikult, «teeb lennukit». Ta ei taha enam rongiga edasi sõita, sest oma «lennukiga» saavat ta palju kiiremini Eestisse. Kuid teda ei võeta kuulda ja vagunisaatja abil tõstetakse ta poolvägisi rongile.

Platvormil seisab veest tilkuva nokaga vormimütsis raudteemilitsionäär. Tahaksin talle hõisata: «Mõne minuti pärast sõidan mina edasi, kuid sina pead paigale jääma. Sa seisad siin homme, ülehomme, nädala ja võib-olla ka aasta pärast. Mina olen siis- aga kodus. Kodus! Ja kes teab, võib-olla sõidangi ma tuleval suvel koos Ollega sust uuesti mööda.»

Ent juba röögatab elektrivedur esimest, teist ja kolmandat korda, mööda vagunite rida jookseb kerge tõmme ning jälle tormab ešelon 80-kilomeetrilise tunnikiirusega edasi läände.

Jah, kuid miks me siiski siia tagasi tuleme?

Märgusõna «Loterii»

JURISTID MÄÄRATI KOHTADELE

Käesoleval aastal astusid esimesena suunamiskomisjoni laua ette Õigusteaduskonna diplomandid — tulevased juristid. Lõpetajaid on tänavu 33. Nagu ikka juristi kutsealal, oli kohtade valik väga mitmekesine: prokuratuuri 8, siseministeeriumi 7, kohtuministeeriumi 2, sotsiaalkindlustuse ministeeriumi 3, siis veel täitevkomiteede sekretärideks ja üldosakonna juhatajateks, juriskonsultideks, notariaati jm.

Paremateks lõpetajateks olid kommunist R. Pakk, kes sai koha Tallinna Tollivalitsuses, H. Sepp, kes juba töötab Tartus kohtunikuna ning jääb samale kohale, H. Kings, kes läheb tööle Tallinna prokuratuuri ja M. Päid, keda ootab Jõgeva Rajooni TSN Täitevkomitee üldosakonna juhataja koht.

V. LATTIK

KEELETARGA KIRJAKAST

M. s. L. V. v/k p. 185 s.

Lugeja arvab kindlasti, et seekord on pealkirjaks mingi väga keeruline valem kas matemaatika, keemia või füüsika valdkonnast. Seda arvasin esialgu minagi. Siis aga hakkasin pisitasa meelde tuletama oma varasemaid keeleteadusliikke tarkusi ja jõudsin selgusele mõneski küsimuses. **M. s.** tähendas ajalooraamatuis «möödunud sajandil», **L. V.** võiks olla näiteks Loius Viieteistkümnes, **v/k. p.** aga «vana kalendri põhjal». Mõneks ajaks jäin hätta lühendiga **s.**, millele leidsin siiski tähenduse «Väikesest entsüklopeediast», kus on kirjutatud: «**s.** = sajand». Et ühendeist oli raske kokku saada eestikeelset lauset, nuputasin edasi. Jõudsin lõpuks kindlale otsusele, et **s.** tähendab kas surma või sündi. Seega lugesin lause alguse kokku järgmiselt: «Möödunud sajandil Louis Viieteistkümnes vana kalendri põhjal...», kuid lõpetada ikkagi ei suutnud. Siis luuletasin hoopis uue lõpu, milles märkisin, et möödus 185 aastat tema sünnist.

Viimases korrektuuris juhtus mu suure vaevaga dešifreeritud lauset lugema sõber kehakultuurlane, kes mind esialgu tublisti häbistas ja tuletas meelde, et kukkusin omal ajal rööbaspuudelt alla, mistõttu ma olevatki spordi alal taipamatu, kuid tõlkis lõpuks lühendid siiski seltsimeheliku abi korras eesti keelde nii: «Meistersportlane Lea Vahtra-juurikas välkekaliibrilisest püstolist 185 silma.»

Tõesti, ka minule hakkas see nüüd silma.

-KEELETARK

Kas füüsikakateeder või füüsika kateeder

Kui omastavaline täiendsõna väljendab liiki või laadi ning vastab küsimusele **missugune?**, kirjutatakse ta põhisõnaga kokku — selline on üks olulisemaid kokku- ja lahkukirjutamise reegleid. Seega: **riigilipp, arstiteaduskond, koolima,a, kirjamark, rukkilill, lennukijuht, piljardituba** jne. «Väike õigekeelsuse sõnaraamat» (Tallinn 1953) esitab aga desorienteeriva märkuse «Asutuste (näit. teaduslike uurimis- ja õppeasutuste) nimetustes kirjutatakse omastavaline täiend pikemast võõrsõnalisest nimisõnast tavaliselt **lahku**» (lk. 336), millega tühistatakse suhteliselt arusaadav keelereegel ning luuakse alus ebajärjekindluseks. Tegelikult pole nimetatud märkust kuigi tõsiselt arvestatud ning eriti ajakirjandus on peaaegu üksmeelselt asunud põhireegli rakendamisele. See ongi ainuõige tee, sest liitsõnades **füüsikakateeder, keemiakabinet, foneetikalaboratoorium** väljendab esimene osa liiki ja vastab küsimusele **missugune?** (on olemas mitut liiki kateedreid, näit. **keemiakateedrid, keelekateedrid**). Lahku kirjutatult tähendaks **füüsika kateeder,** et kateeder kuulub füüsikale (nagu **professori portfell, keemiku prillid**). Selline arutlus on aga absurdne **füüsikakateedri, keemiakabineti** ja **foneetikalaboratooriumi** puhul. Kui aga eelneb täiend, mis täiendab üksnes liitsõna esimest osa, siis kirjutatakse kõik sõnad lahku: **teoreetilise füüsika kateeder (teoreetiline** laiendab sõna **füüsika**), **anorgaanilise keemia kabinet** (anorgaaniline on keemia, mitte kateeder), **eesti keele foneetika laboratoorium** jne. Kui aga liitsõnale eelnev täiend laiendab põhisõna, siis jääb liitsõna püsima: **ülikooli pedagoogikakateeder** (ülikoolil on kateeder, mitte pedagoogika), **meie keemiakabinetid** (meil on kabinetid, mitte keemiad), **hea foneetikalaboratoorium** (laboratoorium on hea, mitte foneetika).

Niisiis on õige kirjutada **füüsikakateeder,** eelneva täiendi puhul aga **teoreetilise füüsika kateeder,** kui täiend kuulub aga põhisõna juurde, siis näit. **ülikooli füüsikakateedrid.**

Selliselt tuleks toimida kõigil analoogilistel juhtumitel.

R. TALVAR

ARUTAME TEADUSLIKU TÖÖ OLUKORDA

Vastused ankeedile

1. Oluliseks organisatsiooniliseks edusammuks teadusliku töö alal TRÜ-s võib pidada teadusliku töö planeerimist ja aruandlust probleemide kaupa. Senine kord, mille järgi planeerivaks ja aruandvaks üksuseks oli kateeder, pidurdas kateedritevaheliste uurimiskollektiivide kujunemist.
2. Üheks suuremaks puuduseks teadusliku töö alal meie ülikoolis on temaatika pihustatus. Paljud õppejõud töötavad isoleeritult igaüks oma teema alal. Teiseks oluliseks puuduseks on valminud tööde hilinenud avaldamine trükis.
6. Pedagoogilise ja teadusliku kaadri kasvatamise parimaks vormiks on assistentuur. Assistendid liituvad tihedamini kateedri kollektiiviga kui aspirandid; viimaste side kateedriga on üsna ebamäärane.

A. ELANGO,
pedagoogikakateedri juhataja

TRÜ KINO

(Vanemuise tn. 46 suur auditoorium)

Reedel, 6. märtsil kell 19 «Poeem rahva elust».

Teisipäeval, 10. märtsil kell 19 «Laulab Yves Montand».

KEHAKULTUUR JA SPORT

Krossirajal 140 võistlejat

Pühapäeval, 1. märtsil startisid Matemaatika-Loodusteaduskonna suusatajad krossil. Osavõtt võistlustest oli väga elav. Rajal oli 140 üliõpilast ja õppejõudu.

Rada oli tõeline krossirada. Kevadilmad olid teinud oma töö. Kohati oli rada lumest täiesti paljas, kohati lainetas vesi. Ka võistluspäeval näitas kraadiklaas sooja. Heast libisemisest ei saanud muidugi juttu olla.

Meestele oli ette nähtud 5 km, naistele 3 km. Siinjuures tuleb märkida, et rada oli ettenähtust tunduvalt pikem.

Konkurents oli mõlemal alal küllaltki tihe, võitja otsustasid sekundid. Naiste 3 km distantsil arenes duell E. Sakarineni (füüsikaosak. V k.) ja A. Tamme (geoloogiaosak. V k.) vahel, millest võitjana väljus füüsik. Meeste 5 km oli üllatuseks tuntud suusamehe K. Orviku (geoloogiaosak. V k.) lüüasaamine 15 sekundiga bioloogilt K. Torolt (II k.). Järgmised jäid võitjaist tunduvalt maha. Kolmas oli J. Puskar (füüsikaosak. III k.). Tuleb märkida õppejõudude Ü. Kaasiku, E. Hangu ja E. Pedaku mehist sõitu.

L. AADER

ÜLIÕPILASED, SUUSAVÕISTLUSTELE!

Möödunud pühapäeval ja esmaspäeval toimusid Tartus Eesti NSV varakevadised esivõistlused kergejõustikus, millest meie ülikool võttis osa kahe võistkonnaga.

Talviste tingimuste kohta saavutasid meie kergejõustiklased rea silmapaistvaid tagajärgi. Nii ületas Martin Kutman teivashüppes 4 meetrit, Kaupo Metsur heitis ketast 50,93 m, Linda Kepp läbis 100 m ajaga 12,6 sekundit ja Endla Kruus 600 m ajaga 1.51,8, Heino Tiik hüppas kaugust 6,41 meetrit jne. Peale 4×80 m tõkete võitsid TRÜ võistkonnad kõik teatejooksud.

KEGEJÕUSTIKUS ÜLIKOOLI VÕIT

TRÜ spordiklubi poolt läbiviidavad noorsoo talispordimängud suusatamises I etapil on jõudmas lõpule. Heast küljest näitasid end sellel etapil Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilased, kes tulid massiliselt suusakrossile.

Noorsoo talispordimängude II etapi suusavõistlused viiakse läbi teaduskondadevahelise spartakiaadi raames 7.—8. märtsil k. a. Võistluste programm ja ajakava on järgmine:

laupäeval 7. märtsil:
kl. 16 — võistluste avamine,
kl. 16.15 — 10 km suusatamine meestele, 5 km suusatamine naistele,

pühapäeval, 8. märtsil:
kl. 11 — 4×5 km teatesuusatamine meestele, 3×3 km teatesuusatamine naistele.

Võistluste stardi-finiši koht teatakse esindajate ja kohtunike nõupidamisel, mis toimub reedel, 6. märtsil k. a. algusega täpselt kl. 17. KKO auditooriumis V. Kingissepa 19.

Teaduskondade komsomoli- ja spordiaktivistid! Organiseerigem massiliselt üliõpilasi noorsoo talispordimängude II etapi suusavõistlustele!

U. KANGUR,
suusavõistluste peakohtunik.

PAABULIND

Följeton

SERVUS, VEIDRIK!

Kirjutasid, et teil liiguvad linna peal kentsakad jutud minu raksuminekust kauaaegse kallimaga. Hm! pagana kärmesti töötab see «eitede telegraaf». Seekord on neil pahumistel aga tõsi taga, sellepärast ära itsita, vaid loe mu kirja tähelepanelikult nagu tädi testamenti.

Viivi oli vanasti ontlik plika, mitte ilmaski ei jäänud ta kohtamisele üle poole tunni hiljaks, teisi poisse ei passinud üldse, ja kui passiski, siis ainult pooltteise silmaga. Ilus on ta, tõmmu nagu tukk (ise ütleb ka, et valge kitli pärast läkski farmaatsiasse, kontrast, noh!). Kõik oli kena, mõtlesin juba: harjub ta mu õllejoomisega ka ära, jätan poissmehepõlve maha.

Ja äkitselt nagu eksamisessioon langes kaela õnnetus. Viivi vanaema õe vanemalt tütrelt Austraalias tuli kiri, milles täht-tähelt seisis:

«Weiksele Fifikesele on pack teel.» Viivile mõjus see vähemalt niisama rabavalt kui «Edasi» esiküljel oleks olnud küünrakõrguste pookstavitega:

«KOTTKLEIDID LÄKSID MOEST!»

Ta kukkus ringi sibama, nagu oleks tal tuli tekli all. Paari päeva pärast olid kõik Viivikese sõbrataride sõbrannade sõbrataridki kadedusest kollased.

Kui Viivi taevasinised silmad olid ootamisvaevast hakanud juba kassirohelist karva võtma, jõudis ihaldatud pakk pärale. Selles oli paar paari nailonsukki ja muud naiste nassvärki, mida mulle kaugeltki ei näidatud, sest minusuguse mühkami käes minevat need imeesemed paugupealt katki.

Oi brat! Kui mu Viivi oli end nagu paabulind välja ehtinud, läks alles mahtraks! Mulle loeti ridapidi ninale, mis mul on, mida aga ei peaks olema, ja mida mul pole, mis aga ilmtingimata peaks olema, kui ma temasuguse peene daamiga tegemist tahan teha.

«Batasid sul ei ole! Püksisääred üle 20 «sendi» laiad! Lips nagu pitekantropusel, pole peal sputnikut ega purjekat!!! Paguneid ja baretti pole!!! Kukal paljas nagu professori nupp!!!!! Jube! Ja tahad mees olla!! Mats, täitsa mats!! Õige naine ei vaata ... sinusuguse naga peale ... üle õla ka mitte!»

Teatasin delikaatselt: «Viivi, keegi ... vaatas rohkemgi!»

«Viivi vaatas, aga Fifi ei vaata!» lõigati vastu. Olin tükk aega tumm nagu siidivend eksamil. Kuid tundsin, et vaat variseb, ja püüdsin punnigi päästa:

«Viivi, kallis ...»

«F-i-f-i, ja õrnused võid endale jätta!»

«Fifi, muidugi Fifi! Vaata, Vii... Fifi, mul ei ole rikast papat, kelle tasku peal liugu lasta. Aga mitu «stippi» oleks enne külm, kui ma jõuaksin koukida kõik, mis sa nõuad.»

«Mis sa üldse ronisid ülikooli oma paigatud pükstega!» tegid mu armsa jutukaaslase telliskivikarva huuled kunstilist võimlemist.

No see oli liig! Mu ükskord kannatlik süda hakkas vahutama nagu märtsi õlu. Kähvasin vastu:

«Ja heldeid onusid teisel pool lompi ka ei ole!»

Nüüd näidati mulle kukalt. Oleksin võinud imetleda ilusaid nailonsukis sääri, kuid seisin nagu sambapühak õndsas lootuses, et vähemalt üle õla mu poole tagasi vaadatakse. Ei vaadatud! Sic transit gloria mundi! Mis mul muud üle jäi kui minna... tead küll, kuhu, ja teha paar potti sedasamust ...

Nädalaga võtsin 5 kilo 55 grammi maha, kuigi ma jalgagi «intrist» välja ei viinud, isegi õllepoodi mitte, ausõna. Pikutasin voodis, passisin oma 103-rublaseid jalavarje (millel omavahel öeldes on all juba kolmandad kontsaplekid) ja kalkuleerisin, kuidas küll teha raha, et matsist meheks saada. Mu tõekspidamised sisu primaarsusest ja vormi sekundaarsusest olid järsku kurjal kombel lonkama hakanud, kõigel neljal jalal.

... Kui teeks isale ettepaneku hakata «õukat» ajama, meil selline kena varjuline võpsik sauna taga. Klientidest põuda ei tuleks! Ei, sellise jutu eest viskab vana mu otseteed ukse taha. ... Või hakata vabavärsse vorpima, nii viis-kuus küünart päevas. Kirjakandja lükkaks rahakaarte käruga koju, justament nagu filoloog enne eksamit raamatuid. Aga millest sa neid vorbid? Äranarritud südamesabaotsast või, mis lehvib tuules nagu takutuust? Ei tihka, mõni mõtleb, et tahan luuletajaks saada.

Mõtted tulid ja läksid, rohkem siiski läksid. Varsti nägin välja nagu tudeng, kes on mitu semestrit sitsinud ilma «stipita». Siis tõi bridžitagumisest poolpime Robert

VÕISTLUSTÖÖ

Säm mulle dekanaadist tervisi ja päris, on mul tõsine tahtmine ülikooliust enne õiget aega kinni panna — väljastpoolt. Oi, vaat õlut ja veel viis! See pani mind juba kõrvu liigutama. Kui olin veel 5 kilo ja 55 grammi võrra olematusele lähemale nihkunud ning pea kõmises nagu tühi õllevaat, ronis sinna vaakuumi ketserlik mõte:

«Ilma «roomikuteta» ta sind ei armasta. Järelikult: muretsed sa batad, ei armasta ta sind, vaid neid! Saatana sabaluu!»

Ajasin end jalule. Õllepoodi ma ei läinud. Läksin loengule. Mu ilmumine «auditisse» oli semestri suurim sensatsioon. Manati, et ajasin nurja seinalehe «naela» — nekroloogi:

«Pagunid, barett ja batad
ehk
ühe armastuse kurblik ja ütlemata õpetlik ots».

Eriti siunas mind Herbert Ärg, sest tema mõtles pealkirja välja ja oli surmkindel, et saab selle eest Ajakirjanike Liidu auliikmeks.

Samal päeval näigin Viivit. Ei, see oli Fifi, kes mulle ühe «tornkraana» käevangus vastu lõnkus. Too rühkis edasi «roomikutel», mille kõrgus oli kõige vähem veerand meetrit. Püksitorud olid tsutike laiemad õllepudeli kaelast. Kukal otse kriiskas sellest, et on viis viimast aastat tsivilisatsiooni pahedest puutumata.

Minu mütsi tungi tähtede poole ei pandud tähelegi. Noorhärra nihutas sigareti graatsiliselt ühest suunurgast teise, Viivi, noh, Fifi ikka, piilus pooltteise silmaga minu poole ja kudrutas:

«Adolf, kallis!...» Nad loivasid üle «Volga» lahke läve.

Pärast kuulsin «kaastundlike» naiskursusekaaslaste käest, et see oli mingi trusti direktori teise toolitäitja võsuke Aadu Asjamees, kes majandusteaduse studeerimise katki jättis, sest avastas endas deputaatori-talendi ja pidi rohkem restoranis istuma, kui kitsarinnalised õppeplaanide koostajad selleks aega jätsid.

Nii on lood! Olen nüüd sapine nagu žiguli õlu, see jutt sai vist ka kurjavõitu. Katsu must aru saada.

Tuju läheb jälle sandiks. Tänased potid on aga tehtud. Rohkem ei võt, muidu jõuab südamevalu must ujumises ette, sest Emajõgi on jääs, mina sulistada ei saa, õlletehas aga ületab pidevalt plaani.

Kribi kiiresti vastus!

Sinu petetud sõber
PAUL PEET

Toimetaja J. FELDBACH

MB 01967 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 869

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Hääletame kõik 15. märtsil kommunistide ja parteitute bloki kandidaatide poolt!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 8 (395) Reedel, 13. märtsil 1959. a. XII aastakäik

MEIE SAADIKUKANDIDAADID

ORGANISAATOR,

Ülikooli kollektiiv seadis üles saadikukandidaadiks ENSV Ülemnõukogusse dotsent Ernst Raudami, kes on võitnud üldise tunnustuse nii arsti, pedagoogi kui ka teadlasena.

Sm. Raudam sündis 1915. a. Väike-Maarja rajoonis Aavere mõisas teenistuja perekonnas. Pärast ettevalmistavat haridust Paides astus ta 1934. a. Tartu ülikooli arstiteadust õppima. Juba üliõpilasena oli ta eriti huvitatud neuroloogiast ja neurokirurgiast. Alates 1936. a. näemegi sm. Raudamit töötamas neuroloogiakliinikus. Prof. L. Puusepa juhendamisel kirjutas ta kaks auhinnatööd, mis mõlemad tunnistati I auhinna vääriliseks.

1940. a. lõpetas E. Raudam Tartu Riikliku Ülikooli ja siirdus Paide ümbruse jaoskonnaarstiks. Õige varsti aga kutsus prof. L. Puusepp ta tagasi ülikooli, nüüd juba assistendiks neuroloogia- ja neurokirurgiakateedrisse. Püsivusest ja sihikindlusest teadusliku töö alal annab tunnistust E. Raudami dissertatsioonitöö teemal «Tsentraalsest leukotsütoosist, eriti entsefalograafia puhul». Autor kaitseb selle ja 1942. a. antakse talle meditsiiniliste teaduste kandidaadi teaduslik kraad.

Samast perioodist kannab E. Raudam oma õlgadel neuroloogiakateedri juhataja kohustusi. Veidi hiljem töötab ta kohakaasluse alusel Vabariikliku Tartu Kliinilise Haigla peaarstina. Jätkub pingeline õppe- ja teaduslik tegevus, mistõttu 1952. a. omistatakse sm. E. Raudamile dotsendi kutse.

ARST,

Kogu kateedri kollektiiv hindab sm. Raudami suuri võimeid organisaatorina, teadlasena ja arstina.

Dotsent E. Raudami organisatoorsetest võimetest annab tunnistust edukas võitlus poliomüeliidipuhangu likvideerimisel ja selle ohtliku tõve ennetamisel.

P. MALLENE,
neuroloogia- ja sisehaiguste propedeutika kateedri assistent

*

Üliõpilaste üksmeelne arvamus on, et dots. E. Raudami neuroloogialoengud kuuluvad kõigi sisutihedamate ja huvitavamate hulka.

TEADLANE

Asjalik lakooniline käsitlusviis, kodu- ja välismaise teaduse uusimate seisukohtade, diagnostika- ja ravimeetodite regulaarne esitamine läbipõimituna rohkete isiklike kogemustega, rohked haigetedemonstratsioonid, mis aitavad kaasa selle keerulise distsipliini omandamisele — need on põhjused, miks dotsent Raudami loengud toimuvad alati täisauditooriumile.

M. MÄGI,
raviosakonna VI kursuse üliõpilane

NÕUDLIK TÖÖMEES

Nendele, kellel on olnud tööalaseid kokkupuuteid Õigusteaduskonna dekaani sm. Karl Püssiga, torkab kohe silma tema terav taip ja selge mõtlemisvõime, oskus näha alati peamist mistahes õppe- ja kasvatustöösse puutuva või teadusalase küsimuse lahendamisel.

Kuid vaieldamatu autoriteedi ja lugupidamise saavutamisel nii teaduskonna kollektiivis kui ka väljaspool seda on oma osa etendanud teisedki väärtuslikud isiklikud omadused, nagu nõudlikkus ja printsipiaalsus kaastöötajate ja üliõpilaste suhtes, seltsimehelikkus ja abivalmidus, asjalikkus ning kaastöötajaid paeluv värske huumorimeel.

Arvestades sm. Püssi võimekust ja tema erilist operatiivsust küsimuste lahendamisel, tema energilist ja viljakat tegevust linnanõukogu eelmises koosseisus, esitas Õigusteaduskonna kollektiiv üksmeelselt ta uuesti kandidaadiks linnanõukogu valimistel.

Õigusteaduskonna kollektiiv on veendunud, et sm. Püss on väärikas kandidaat, kes tuleb toime temale usaldatud ülesannetega.

E. SALUMAA

Tugev teoreetik, hea praktik

Juba sellest soojusest, millega Tartu Linna Kliinilise Lastehaigla töötajad räägivad dr. Leida Keresest, võib järeldada, et saadikukandidaat on kolleegide hulgas armastatud ja õigustab kahtlemata oma valijategi usalduse.

T. HANNESTE

Hea pedagoog ja ühiskonnategelane

Õigusteaduskonna üliõpilased tunnevad dots. J. Mälli kui head pedagoogi, kelle loengud on sisukad, alati hästi ette valmistatud, seisavad kõrgel ideelis-teoreetilisel tasemel ja on esitatud suure pedagoogilise meisterlikkusega.

Oodatud on tema poolt juhendatavad seminarid nõukogude tööõiguses, kus vilunud pedagoogi oskuslikul juhtimisel lahendatakse keerukaid igapäevases elus esinevaid kaasusi ja valmistatakse üliõpilasi otse tegelikuks tööks nõukogude juristina.

Kaasuste lahendamisel ei abista dots. J. Mäll mitte ainult üliõpilasi, vaid ka endisi lõpetajaid, nüüd juba praktilisel alal töötajaid.

On tuntud tõde, et hea pedagoog ei saa olla ilma pideva teadusliku uurimistööta. Seda teab ka dots. J. Mäll. Tema sulest on ilmunud rida teaduslikke töid ja artikleid nõukogude tööõiguse kõige erinevamate küsimuste alalt.

Õppetöö kõrval täidab dots. J. Mäll suure kohusetundega paljusid vastutusrikkaid ülesandeid ühiskondliku töö alal: ta on Tartu linna TSN saadik, ametiühingu esindajaks pensionide määramise komisjonis ja kuulub Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu koosseisu.

TRÜ Õigusteaduskond esitas dots. J. Mälli saadikukandidaadiks eelseisvatel Tartu linna TSN valimistel, olles veendunud, et ta ka edaspidi täidab edukalt temale pandud ülesanded.

Dots. A. UUSTAL

Sm. Herman Pauts

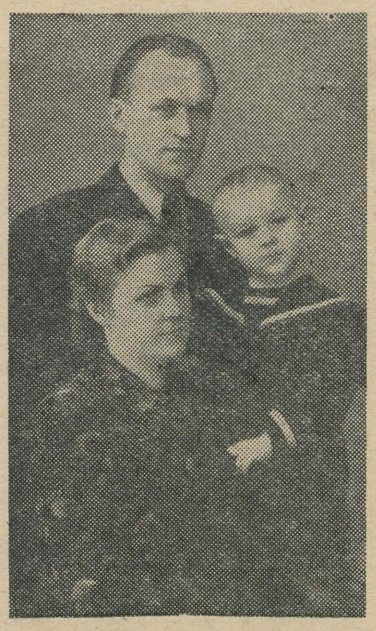

Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu saadikukandidaat sm. Pauts oma perekonna keskel.

Kõigile TRÜ üliõpilastele!

Kallid seltsimehed!

15. märtsil on üks kaunimaid päevi meie rahva elus. Tol päeval valivad Eesti NSV tõelised peremehed — revolutsiooniliste võitluste lõõmas karastunud tööliskiass ja uut elu ehitav kolhoositalurahvas — oma parimad tütred ja pojad maa valitsusorganitesse.

Me oleme veendunud, et kommunistide ja parteitute bloki kandidaadid täidavad oma kohustused rahva ja partei ees seitsme aasta plaani ajalooliste ülesannete elluviimisel.

Kallid sõbrad!

Meie rahval on saanud ilusaks tavaks täita oma kodanikukohus võimalikult varajasel hommikutunnil, et kinnitada veelgi oma ustavust armastatud kommunistlikule parteile.

Ega meiegi, üliõpilased, taha halvemad olla. Mõne aasta pärast siirdume oma tööpostidele. Anname kõik siin omandatud teadmised ja oskused parteile ja rahvale, et meie homne päev oleks ilusam ja päikesekiillasem tänasest.

Meie, võõrkeelte osakonna II kursuse üliõpilased, otsustasime oma kodanikukohuse täita 15. märtsi hommikul enne kella kümmet.

Kutsume kogu meie arvukat üliõpilasperet sellele eeskujule järgnema.

Võõrkeelte osakonna II kursus

Sportlane, pedagoog, teadlane

TRÜ kehakultuuriosakonnas on aastast aastasse paranenud osakonnas tehtava õppe- ja kasvatustöö kvaliteet. Kehakultuuriosakonna üliõpilased ei ole nüüd ainult sportlased-praktikud, vaid tegelevad ka kehakultuuri ja spordi teoreetiliste küsimustega.

Suuri teeneid selles on meie vabariigi esimesel pedagoogiliste teaduste kandidaadil kehakultuuri alal dotsent Erich Mõtlikul. Olnud noorusaastail ise hea sportlane, on ta end hiljem näidanud ka tubli pedagoogina. Asunud tööle 1945. a. ujumisspordi kateedri juhatajana on ta korduvalt täitnud ka teisi vastutusrikkaid ühiskondlikke ülesandeid.

Sm. Mõtlik ei rahuldunud ainult sellega, et olla hea pedagoog. Sm. Mõtliku pingelise uurimistöö tulemusena valmis 1955. a. kandidaadiväitekiri, mille põhjal talle omistati pedagoogiliste teaduste kandidaadi teaduslik kraad. Alates 1955. aastast täidab sm. Mõtlik kehakultuuriosakonna prodekaani ülesandeid.

Ta on töötanud ka varem linnanõukogu saadikuna.

Oleme veendunud, et sm. Mõtliku kandidatuuri ülesseadmine on igati õigustatud ja et ta oma ülesandeid ka linnanõukogu saadikuna hästi täidab.

A. TÄHNAS

Väärikas kandidaat

TRÜ Majandusteaduskonna rahanduse ja krediidi kateedri juhatajat majandusteaduste kandidaati sm. R. Hagelbergi tunneb meie kollektiiv kui printsipiaalset, töökat ja abivalmis seltsimeest. Pedagoogina on sm. Hagelberg hinnatud kogu kollektiivi poolt kui õppejõud, kes meisterlikult õpetab oma ainet, kelle loengud on alati probleemirikkad ja uudsed.

Ka teaduslikus töös on sm. Hagelberg näidanud end parimast küljest. Edukalt on kulgenud tema teaduslik uurimistöö kolhooside majandusliku efektiivsuse tõstmise küsimustes. Tema sulest on ilmunud üle 10 teadusliku töö, millest suur osa on avaldatud trükis.

Sm. Hagelbergi kogu tegevust iseloomustab põhimõte, et kõik ülesanded tulevad täita täpselt ja kvaliteetselt. Sellepärast on Majandusteaduskonna kollektiiv veendunud, et valimise puhul Tartu Linna

TSN saadikuks, teeb sm. Hagelberg kõik temast oleneva meie kodulinna elanikkonna heaolu kasvu kindlustamiseks.

H. SIIGUR

KOMMUNISTLIKE NOORTE ELU

Kõik suvel tööle!

Ülikooli komsomoliaktiivil püstitati ülesanne, et iga kommunistlik noor ja üliõpilane töötaks organiseeritud korras kas ehitustel või kolhoosides ja sovhoosides 3 nädalast kuni 7 nädalani.

Töö ehitusobjektidel toimub juuli-, augusti-, septembri- ja osaliselt ka oktoobrikuus põhiliselt kahes vahetuses: I vahetus 1. juulist kuni 15. augustini, II vahetus 15. augustist kuni 1. oktoobrini. Nendel üliõpilastel, kellel õppetöövaheaeg hõlmab oktoobrikuud, on võimalik ehitustöödest osa võtta ka oktoobrikuus.

Ehitustöödele on kokku vaja 600 üliõpilast. Ülejäänud üliõpilastel on võimalus osa võtta töödest kas vabariigi või uudismaa kolhoosides ja sovhoosides. Vabariigi sovhoosides ja kolhoosides organiseeritakse juuli- ja augustikuus melioratsioonitööde laagrid, mille kestvus on kolm nädalat.

Kohe pärast komsomoliaktiivi koosolekut hakati läbi viima kursuste koosolekuid, kus arutati üliõpilaste osavõtu küsimust suvistest töödest.

Esmaspäevaks oli juba reas osakondades avalduste registreerimine läbi viidud. Nii näiteks hakkavad füüsikaosakonna II kursuse üliõpilased töötama ehitustel, III kursuse üliõpilased aga melioratsioonitööde laagrites, keemiaosakonna II kursuse üliõpilased ehitustel jne.

Nagu laekunud avaldustest selgub, on sooviavaldajaid mõnele objektile rohkem kui tegelikult sinna vajatakse, seetõttu on paratamatu, et lähetuskirjade väljaandmisel tehakse ühes või teises osas ümberpaigutusi vastavalt vajadustele.

On aga ka üksikuid juhte, et üliõpilased ei soovi kaasa lüüa üldrahvalikel üritustel. On vajalik, et komsomoliaktiiv selgitaks, milles on põhjused, ja hoolitseks, et ükski üliõpilane ei jääks kõrvale meie ühistest üritustest.

Seni laekunud avaldustest võib järeldada, et enamik üliõpilastest asuvad suvevaheajal füüsilisele tööle, et anda omapoolne panus seltseaastaku ülesannete täitmiseks.

J. LOTT,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

EHITUSTELE, KOLHOOSIDESSE, UUDISMAALE!

Kõikides osakondades ja kursustel toimuvad elavad arutlused, kus üksmeelselt toetatakse komsomoliaktiivi üleskutset.

Ka Arstiteaduskonna raviosakonna II kursuse kommunistlikud noored kogunesid 6. märtsil farmaatsiaauditooriumi, et õelda oma sõna.

Läbi arutanud üleskutse ja kommunistlike noorte osatähtsuse selles osas, võeti vastu otsus, kus märgiti juba üksikasjalikult ülesanded seoses NLKP XXI kongressi materjalide õppimisega ja konkreetselt suvistest töödest osavõtuga.

Möödunud aastal võtsid meie kursuse kommunistlikud noored ja noored aktiivselt osa nii uudismaal viljakoristustöödest, kus oli peaaegu pool kursust, ehitustöödest uue 450-kohalise ühiselamu ja 8-korterilise elamu ehitamisel, kui ka vabariigi sovhoosides ja kolhoosides viljakoristustöödest. Ja kõikjal olid kommunistlikud noored aktiivsed.

Ka sellel suvel kohustuvad raviosakonna II kursuse kommunistlikud noored minema ehitustele, vabariigi sovhoosidesse ja kolhoosidesse, uudismaale ja töötama veel paremini, et tööga ja samuti ka õppimisega anda oma panus seitseaastaku plaani täitmiseks.

M. KOÕR
II kursuse
komsomoliorganisatsiooni sekretär

TRÜ komsomolikomitees...

Komitee viimasel koosolekul arutati TRÜ üliõpilaskonda puudutavaid küsimusi. Otsustati, et tuleval suvel tuleb kõigil üliõpilastel organiseeritult osa võtta tööst TRÜ ehitustel või melioratsioonilaagrites. 9. märtsiks oli ehitustöödest osavõtuks laekunud juba üle 250 avalduse. Samal nõupidamisel arutas komitee veel šeflustööd, kehakultuuri ja spordi olukorda ning organisatsioonilisi küsimusi.

...ja osakondade organisatsioonides

Ajaloo-osakonna komsomoliorganisatsiooni üldkoosolek toimus 5. märtsil. Ettekandega «Kommunistliku noorsooühingu avangardsest osast» esines TRÜ parteiorganisatsiooni sekretäri asetäitja sm. K. Siilivask. Koosolek võttis vastu kommunistlikeks noorteks 5 üliõpilast.

*

Kommunistlike noorte avangardsest osast rääkis Õigusteaduskonna komsomoliorganisatsiooni üldkoosolekul teaduskonna sekretär I. Tamm. Sõnavõtjad sm-d P. Randmäe, L. Bartels, K. Püss, J. Ananjeva jt. tõstsid üles palju ideoloogilise tööga seotud teravaid küsimusi.

*

Hiljuti toimus Ajaloo-Keeleteaduskonna võõrkeelte osakonna komsomolikoosolek, kus esines väga huvitava ja printsipiaalse ettekandega õppejõud sm. A. Habermann. Sm. Habermann kõneles kommunistlike noorte avangardsest osast meie rahva ees olevate suurte ülesannete lahendamisel seoses kommunistliku partei XXI kongressiga ja tõi näiteid komsomoliülesannete täitmisest osakonna kommunistlike noorte poolt. Rohkem selliseid vestlusi! Nii mõnigi küsimus sai sel koosolekul selgemaks.

T. NUUT,
võõrkeelte osakonna III kursuse üliõpilane

SÕNAD JA TEOD

Märtsi algul toimus Ajaloo-Keeleteaduskonna seinalehtede toimetajate nõupidamine, kus otsustati rahvusvaheliseks naistepäevaks igas osakonnas välja anda seinaleht.

8. märtsil olid seinal vene filoloogia osakonna seinaleht «Советский филолог» ja võõrkeelte «Lumen». Hilinemisega, 9. märtsil ilmus ajaloolaste «Sõna ja Teoga». Aga seni pole näha eesti filoloogia osakonna seinalehte, mis magab karu-und, kuigi kommunistlikud noored sm-d L. Tavel ja E. Kuus sõna andsid, et naistepäevaks ilmub eesti filoloogide seinaleht (esimene sel õppeaastal).

Sm-d Tavel ja Kuus! Kas teie sõna midagi ka maksab? Kas teate, mis on kohusetunne?

Lp. „PILK MAAILMA" KÕRGE TOIMETUS!

Lubage Teile ELKNÜ TRÜ komitee ja ÜTÜ populaarteadusliku väljaande toimetajatele meelde tuletada, et Teil oli juhus kunagi välja anda seinaleht. Et poleks põhjust kellegi meeli häirida ja et Te saaksite tagasi sisu ja vormi täieliku ühtsuse, soovitame seinalehe pealkirja muuta «Maailma Pilkamiseks». Ühtlasi soovime Teile südamest õnne seoses sellega, et Teie poolt kirjutatud artiklid, olenemata tolmukorrast, mis neid katab, on ikka veel loetavad.

Loodame koos Teiega 7. aprillil pidulikult tähistada Teie seinalehe seinal oleva numbri üheaastaseks saamist.

Eesti filoloogia osakonna III kursus

Arstiteaduskonna I kursusel

Igaühel on ülesanne

Pool aastat on möödunud sellest, kui astusime Arstiteaduskonna raviosakonda. Algul olime üksteisega võõrad, kuid ühine töö kolhoosis lähendas meid. Vesteldes möödunud päevadest keskkoolis saime teada, kes on olnud hea sportlane, kes laulumees, kes tehnik. Samuti arutasime komsomolitööd keskkoolis ja vestlesime tulevikukavatsustest.

I semestri tööplaani võtsime sellised üritused, mis aitasid kaasa tõmmata komsomoli- ja ühiskondlikku töösse kõiki noori.

Käisime koos ühiselamu ehitustel, võtsime osa «Vanemuise» varemete lammutamisest, külastasime TRÜ Teaduslikku Raamatukogu, arutasime küsimust, kuidas peab käituma nõukogude üliõpilane. Kommunistlik noor T. Nilson tutvustas meile ülikooli komsomoliorganisatsiooni ajalugu. Külastasime ühiselt teatrit ja kino. Organiseerisime filmi «Vabatahtlikud» arutelu.

Kommunistlikud noored on saanud üliõpilaste juhtivaks ja organiseerivaks jõuks. Peaaegu igaühel meist on oma ühiskondlikud kohustused. Oleme alati arutanud tähtsaid rahvusvahelisi ja kodumaisi sündmusi. Viisime läbi sm. Hruštšovi ettekande teeside arutelu.

AKTIIVSELT JA SISUKALT

Arstiteaduskonna raviosakonna vene õppekeelega osakonnas õpib 29 üliõpilast, kellest 25 on kommunistlikud noored.

Õppetöö esimestest päevadest peale valiti rühma komsomoliorganisaator, koostati tööplaan esimeseks semestriks.

Näiteks möödus huvitavalt ja lõbusalt üks pühapäev, kui korraldati ekskursioon tutvumiseks meie linna ajalooliste kohtadega. Ekskursiooni juhiks oli Z. Saar.

Peale selle käisime ühiselt vaatamas Tallinna Vene Draamateatri lavastust «Leningradi sügis». Selle ürituse organiseerijaks oli kommunistlik noor Gavrilova. Kuid seda üritust ei viidud lõpuni, sest pärast etendust ei toimunund lavastuse arutelu.

Kursuse kommunistlikud noored tunnevad suurt huvi partei ja valitsuse ürituste vastu. Pärast NSVL Ülemnõukogu seaduse rahvahariduse süsteemi ümberkorraldamisest avaldamist korraldati koosolek, kus hästi ettevalmistatud ja sisuka ettekandega esines kommunistlik noor Aaver. Käesoleval semestril töötame läbi partei XXI kongressi ajaloolised otsused.

Meid huvitab ka, mida on uut arstiteaduses. Me palusime doktor Päid läbi viia vestlus meid erutavatest küsimustest. Vestlus möödus huvitavalt.

Peab siiski ütlema, et taolisi üritusi ei korraldata meil süstemaatiliselt ja ei kasutata ära selleks kõiki võimalusi. Jäid täitmata sellised punktid plaanist, nagu kursuseõhtu, ekskursioon tehasesse «Võit» jt.

A. SIVENKOV,
1 kursuse vanem

Anatoomia praktikumil.

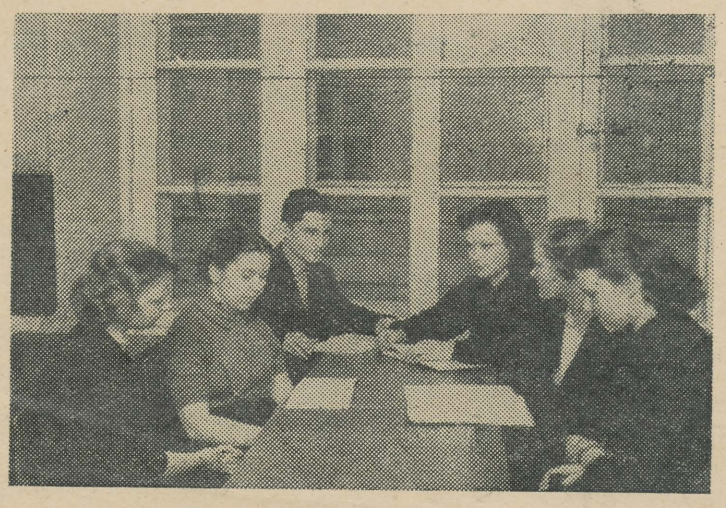

Aktiivil arutatakse läbi kõik olulisemad küsimused.

Et veelgi rohkem kaasa tõmmata kõiki üliõpilasi komsomoli- ja ühiskondlikku töösse, viisime läbi lahtise koosoleku teemal «Kommunistlik noorsooühing — meie noorte avangard». Koosolek kujunes huvitavaks. Noored leidsid, et kangelastegusid on võimalik sooritada igapäevases tööski, aktiivselt kaasa lüües kõigis uutes üritustes. Sm. A. Peterson ütles oma lõppkokkuvõttes, et meile, noortele, on usaldatud kommunistliku ühiskonna ülesehitamine ja me peame selle ülesande auga täitma. Arvan, et see koosolek pani nii mõnegi mõtlema sellest, et on vaja aktiivselt osa võtta meie ülikooli ühiskondlikest üritustest.

Selle semestri algul korraldatud komsomoliaktivistide seminar aitas kaasa meie komsomoliaktivistide töö parandamisel.

Arutasime NLKP XXI kongressi otsuseid, mis on igale noorele südamelähedased. Sel semestril suurendame selgitustööd noorte hulgas, et laiendada kommunistlike noorte ridu.

K. LÕUK,
raviosakonna I kursuse üliõpilane

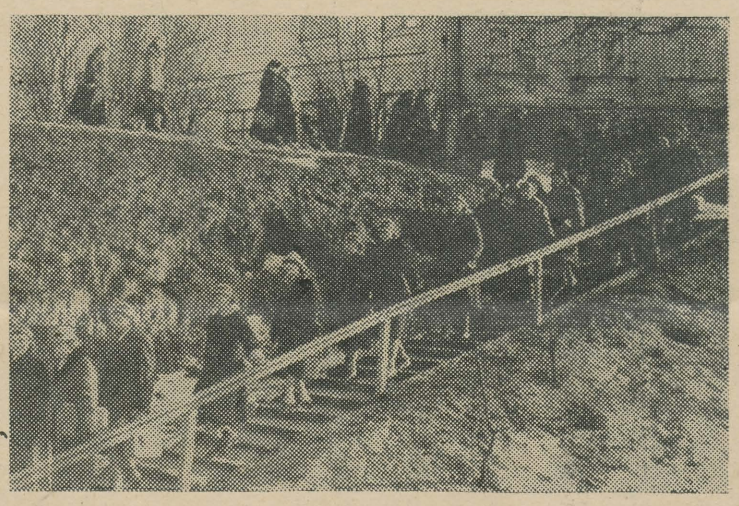

Tuleme loengult.

VAHETAME TÖÖKOGEMUSI

Uute töövormide otsingul

Juba 1957. a. püstitas raviosakonna parteiorganisatsioon meie ühiskonnateaduste kateedrite õppejõudude ette ülesande hoolitseda mitte ainult partei ajaloo loengute ja seminaride teoreetilise taseme tõstmise eest, vaid abistada ka komsomoliorganisatsiooni tema töö korraldamisel.

Neid põhimõtteid rakendasin ma esmakordselt 1957. aastal vastuvõetud raviosakonna I k. üliõpilastega töötades. Kuid 1957. a. hilinesin ma algusega, sest olid juba valitud komsomolibüroo ja grupiorganisaatorid. Püüdsin abistada neid raskusi tekitavais küsimustes.

Alates 1958. a. esimestest päevadest rakendasin eelmisel õppeaastal omandatud kogemusi. Tähelepanu keskpunkti seadsin kõik üritused, mis aitasid kaasa komsomoliorganisatsiooni loomisele ning selle ridade tugevdamisele kursusel.

Juba pärast esimesi loenguid ja seminare kontrollisin üliõpilaste komsomoliorganisatsiooni arvelevõtmist. Grupiorganisaatori väljavalimiseks viidi gruppides läbi vestlusi, arutati aktiiviga kandidaate. Kõige selle tulemusena valiti I kursuse grupiorganisaatoreiks üliõpilased, kel oli juba keskkoolipäevist mõningaid komsomolitöö kogemusi.

Järgmisena aitasin organiseerida valimiskoosolekut. Koos parteiorganisatsiooni sekretäri ja I kursuse kommunisti sm. Välbaga tutvusin vastava kursuse aktiiviga ning me vestlesime grupiorganisaatoritega. Valimiskoosolek mööduski edukalt ja organiseeritult. Tunduvalt aitasid selle ideelist taset tõsta kommunistide esinemised. Need olid esimesteks üritusteks komsomoliorganisatsiooni loomisel. Edaspidi oli hädavajalik liita komsomoliorganisatsioon üheks sõbralikuks kollektiiviks. Kõige efektiivsemaks vahendiks, nagu näitab komsomolitöö praktika, on siin kultuuritöö: igasugused ühiskülastused, ekskursioonid. Silmapaari vahele ei jäänud ka poliitiline kasvatustöö. Tutvusime poliitinformatsioonidel XXI kongressi materjalidega ja teesidega «Kooli ja elu sidemete tugevdamisest ning rahvahariduse süsteemi edasiarendamisest meie maal.»

Et külastasin Leningradi kõrgemaid õppeasutusi ja tutvusin sealsete üliõpilaste praktilise tööga, siis vahetasime saadud muljeid. Selle tulemusena võtsid I kursuse kommunistlikud noored endale kohustuse hakata õppima kommunistlikult, ja aidata ühtlasi kaasa nende ettevalmistamisele, kes töötavad Tartu tervishoiuasutustes ja kavatsevad astuda 1959/1960. õppeaastal ülikooli.

Missuguseid üldisi järeldusi võime teha nendest esimestest õppejõudude poolt I kursusele osutatud abi võrsetest:

1. Mida operatiivsem on abi ja mida tihedam on igapäevane kontakt õppejõu ja komsomoliorganisatsiooni vahel (eriti I kursusel, eilsete kooliõpilastega), seda edukamalt toimub töö komsomoliorganisatsioonides.

2. Õppejõudude abi muutub vaid siis tegelikkuseks, kui on saavutatud vastastikune usaldus ja on kaotatud ametlikkus.

Hoopis valesti toimivad aga need seltsimehed, kes igapäevase pisitöö ja komsomoliorganisatsioonile tõhusa abi andmise asemel asendavad kõik ainult grupiorganisaatorite ja komsomoli sekretäride perioodiliste aruandlustega tehtud tööst.

A. PETERSON

ARUTAME TEADUSLIKU TÖÖ OLUKORDA

Vastuseid ankeedile

1. Viimase aja kõige olulisemaks edusammuks teadusliku töö alal TRÜ-s tuleks lugeda pearõhu asetamist probleemidele.

2. Kõige valusamad kitsaskohad teadusliku töö alal meie ülikoolis on järgmised: leidub veel osa õppejõude, kes ei tunne küllaldast huvi teadusliku töö vastu; üksikute õppejõudude halvad korteriolud; suur õppekoormus.

Näiteks on geomeetriakateedris probleemide juhendajatel teadusliku töö võimalused kodus äärmiselt piiratud, kateedril on aga üksainus töötuum 8 õppejõu, 3 laborandi ja 6 aspirandi jaoks.

Õppekoormuse üldine vähendamine ei andnud kateedri osas märgatavaid tulemusi, kuna kateedri õppekoormus tõusis tunduvalt seoses arvutusmatemaatika spetsiaalsuse väljaarendamisega, õppekohtade juurdeandmisel aga arvestatakse endisi koormuse norme.

3. Normaalse teadusliku töö tagaks õppejõudude õppekoormus 6—8 tundi nädalas.

4. Teaduslikuks tööks vajaliku hinnalise moodsa aparatuuri muretsemise mitme kateedri või isegi kogu teaduskonna ühisvarana suhtun pooldavalt.

5. Teaduste kokkupuutealadest on uurimisobjektiks meie kateedris:

a) automaatse tõlkimise küsimused vene keelest eesti keelde (koos eesti keele kateedriga);

b) matemaatiliste meetodite rakendamine elektrokardiograafias (koos füsioloogia- ja pediaatriakateedritega, kusjuures teatav koostöö on juba olemas).

6. Pedagoogilise ja teadusliku kaadri kasvatamisel on kateeder seni kasutanud peamiselt kolmeaastast aspirantuuri, kahel juhul aga ka üheaastast aspirantuuri, kusjuures mõlemad moodused on osutunud sobivaks oma tingimustelt. Et lähemail aastail püsib veel vajadus uute pedagoogiliste ja teaduslike kaadrite järele matemaatika erialal, siis on kolmeaastane aspirantuur matemaatikas lähemail aastail veel väga vajalik. Edaspidi aga tuleb kindlasti suuremat tähelepanu pöörata uute kaadrite ettevalmistamisele assistentuuri kaudu, kuna see moodus tagab sügavama ettevalmistuse.

7. ÜTÜ praegusel kujul võiks likvideerida ja üliõpilaste teadusliku töö eest teha vastutavaks ainuüksi kateedrid, seniste ÜTÜ konverentside ja teiste ürituste läbiviimisel võiks kasutada komsomoliorganisatsiooni abi. Siinjuures oleks väga soovitav ette näha ringi juhendavale õppejõule natuke väiksem õppekoormus.

Üliõpilased võiksid aidata lahendada kergemaid ülesandeid õppejõudude teadusliku töö plaanis.

8. Meie kateedri võimalused teadusliku töö sideme süvendamiseks praktikaga saavad reaalseks seoses arvutuskeskuse organiseerimisega TRÜ-s.

Prof. *G. KANGRO,*
geomeetriakateedri juhataja

* * *

2. Põhilisi puudusi teadusliku töö alal TRÜ-s on kaks: 1) materiaalse baasi puudulikkus ja 2) teaduslikkude tööde trükis avaldamise võimaluste piiratus. Esimeses järjekorras tuleks kateedrid varustada kõige tavalisema, kuid siiski hädavajaliku aparatuuriga. Töövahendite muretsemisel on rohkesti formaalseid raskusi, millest tuleks üle saada.

3. Teadusliku töö võimaluste seisukohalt tuleks õppejõu normaalseks koormuseks pidada 4 loengutundi ja umbes samapalju praktiliste tööde tunde nädalas.

4. Seni kui meie ainelised võimalused on piiratud, tuleks hinnalisest aparatuurist (välja arvatud väga konkreetsed vajadused) loobuda. Üksikuid katseseeriaid on võimalik läbi viia ka suurtes keskustes, kus on vastavad aparaadid olemas. Ka võiks silmas pidada seda, et aparaadid tuleks muretseda sinna, kus on vastavad kogenud ja produktiivsed teadlased. Aparaadid üksinda veel ei tee teadust.

5. Zooloogiakateedril on alasid (histoloogia, antropoloogia), millel võiks olla kindel koostöö Arstiteaduskonna kateedritega. Objektiivsed võimalused selleks on olemas.

6. Teadusliku kaadri saamisel on kõige olulisemaks momendiks õige valik. Head õppejõud võivad kujuneda ainult andekatest ja pedagoogilist soont omavatest noortest. Ei oleks halb, kui tulevased ülikooli õppejõud teeksid läbi paariaastase pedagoogi-staaži kusagil keskkoolis. Parimaks ettevalmistumise vormiks ülikoolis endas oleks aspirantuur. Selles esinevad puudused on kõrvaldatavad. Vaevalt annab assistentuur soovitud tulemusi: kui assistendil on ca 700-tunniline õppekoormus, siis ei jää tal kuigi palju aega intensiivseks teaduslikuks tööks ja eksamite ettevalmistamiseks.

Prof. J. AUL,
zooloogiakateedri juhataja

Toimetuselt. Ankeedi küsimused on avaldatud ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» 20. veebruari numbris. Palutakse kateedrijuhatajaid ja õppejõude kiirustada vastuste ärasaatmisega.

HUVITAVAD PRAKTIKUMID

Käesoleval semestril algasid raviosakonna III kursusel uue õppeainena röntgenoloogia praktikumid.

Algul tutvuti röntgenoloogia teoreetiliste alustega ning aparatuuri ehitusega, seejärel uurisid üliõpilased üksteise rindkere ehitust ja seisundit. Et üksteise uurimine toimus rõivastes, siis «paljastati» peale kopsude ehituse ka kaaslase teised saladused — mitu võtit, metallraha ja teist metalleset on tal taskus, kas ta on hommikul einestanud või mitte ning et kevad on lähedal, siis püüti ka südame suuruse, kuju ja löögisageduse järgi armunuid «avastada».

*

Kursuse esimestel õpperühmadel on kavas läbi viia lähemal ajal kirjandusõhtu, kus tuleb arutlusele Lion Feuchtwangeri romaan «Goya». Need, kes talvevaheajal romaaniga ei tutvunud, loevad seda nüüd.

A. RAMM

«Kas naine võib olla matemaatik?»

Sellise «pealkirja all» kogunesid 7. märtsi õhtul matemaatikaosakonna neiud ja noormehed Vanemuise tn. 46. Esimesed selleks, et kinnitust leida oma astutud sammule õppida matemaatikat, teised täis vaidlushimu ja veidike ehk ka üleolekuga arvamuses, et matemaatika on ikka nende ala.

Arvamusi selle küsimuse kohta avaldasid õppejõud sm-d Ü. Lumiste, J. Hion, I. Kull jt. ning külalisena sm. J. Gabovitš. Sm. Lumiste tutvustas kuulajatele üldiselt tuntud naismatemaatikuid, nagu Sofia Kovalevskajat jt. Sm-d Hion ja Kull rääkisid oma õpingutest ja kohtumistest Moskva tuntud naismatemaatikutega, kes olid oma alal tõelised spetsialistid, ja vahel võis juhtuda, et «ei saanudki läbi» ning tuli veel kord nende jutule minna.

Need olid kõik näited kaugemalt. Kuid milleks otsida näiteid kaugelt, kui lähedaltki saab. Paljudele matemaatikaosakonnas ja ka kaugemal on tuntud Maret Tamme nimi, tema käe alt on läbi käinud IV ja V kursus ning nad meenutavad teda kui kindlate teadmistega ja väga loogilise esitusviisiga õppejõudu.

Et sõnavõtjad olid kõik meessoost, siis pidid nad lõpuks «kahetsusega» märkima, et naised tohivad ja ka suudavad olla matemaatikud.

Õhtu esimesele osale järgnes viktoriin, kus tuli anda vastused 17 küsimusele ning ülesandele. Seal oli peamurdmist matemaatiliste ülesannetega, kuid ega seegi küsimus, kui palju on matemaatikaosakonnas «vallalisi» teaduste kandidaate ja aspirante, polnud lihtne.

Viktoriinis tulid esikohale I kursuse poisid, neile järgnesid V kursuse tütarlapsed, kes olid õhtu esimesest poolest kindlust saanud ja näitasid nüüd end parimast küljest. Viktoriinist võtsid osa ka kohalviibivad õppejõud ja aspirandid, kuid kahjuks pidid nad seekord küll üliõpilastele alla vanduma ja auhinnalistest kohtadest loobuma.

Esikohad välja selgitatud, auhinnad käes, siis alles läks päris peoks lahti. Kuid seekord oli lugu natuke teisiti kui tavaliselt, nimelt valisid tantsupartneri tütarlapsed ja nii mõnigi noormees, kes harilikult oli esimene tantsupõrandal, sai sel õhtul sinna viimasena.

Nii võttis naistepäeva vastu matemaatikaosakonna rahvas.

R. KAMA, A. SIKK

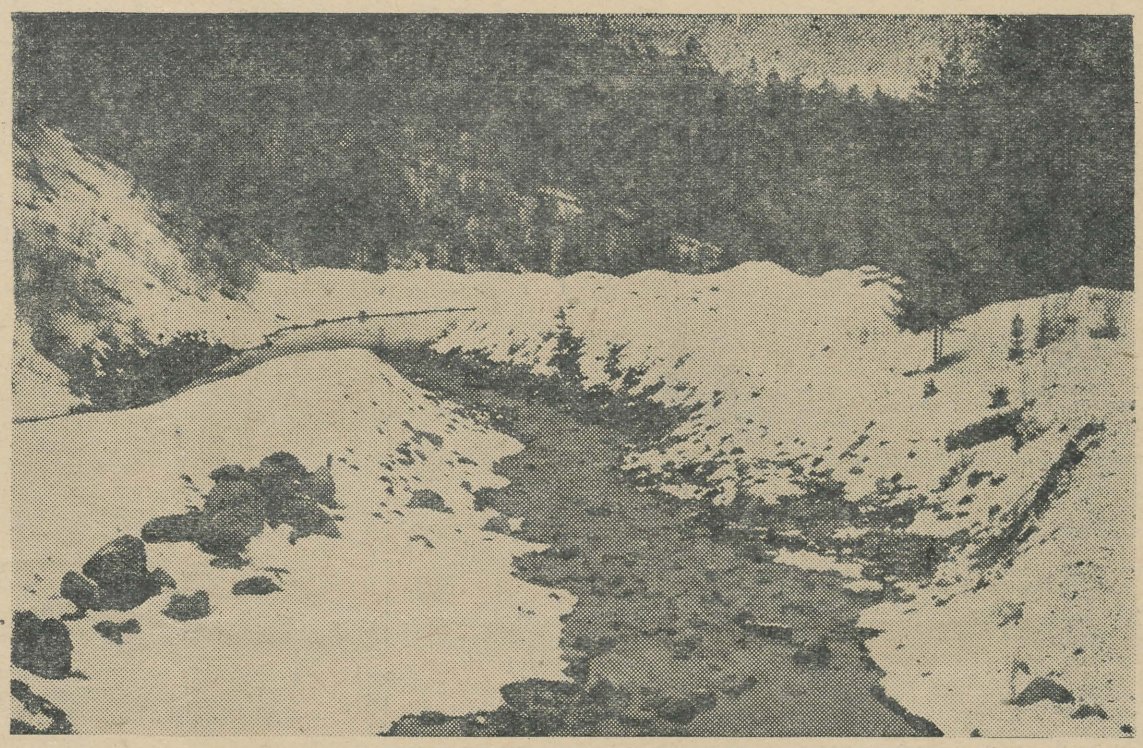

Selline näeb välja kevad-talvine Saesaare, mille kaudu kulges Tartu üliõpilaste, looduskaitseringi liikmete praktikatee. *J. REMMELI foto.*

EES ON PALJU HUVITAVAT

Kvistentali ühiselamu rõdupost kannab ebaharilikku koormat: linnupuuri. Selge, et siin elab ka ornitoloog. Ja elabki. Esitleme: Vilju Lilleleht, bioloogiaosakonna I kursuse üliõpilane. Esitan talle paar küsimust.

«Mida teed oma sulisvangidega?»

Selgub, et need saavad varsti vabaks. Nad vaid rõngastatakse, et kindlaks teha nende rännuteed. Sel talvel on rõnga saanud üle 30 tihase.

«Kuid eks ole midagi veel tehtud? Bioloogid on suured rändajad. Oled ehk sinagi mõne reisi teinud?»

«Ja, reisitud on küll. Sügise poole käidi koos teiste ornitoloogidega ja terioloogidega Järvseljal, talvel tehti kaks «erasõitu» koos kursusekaaslaste T. Randla, J. Kärneri ja L. Matsiniga Taevaskotta. Jälgisime lindude talvitumist.»

Pilk aknast välja jääkattest juba ammu vabanenud Emajõele lubab oletada, et varsti saabub ornitoloogidele huvitavaim aastaaeg — kevad. Siis tuleb rännata ja vaadelda... Palju jõudu selleks!

T. SOIDLA

Joonistusringi õpilase töö

Olla terve töös ja õpingutes

Rõõmustav on märkida, et haigestumine TRÜ üliõpilasperes on näidanud viimastel aastatel langustendentsi. Nii näiteks esines 1957. a. vältel 80,3 haigusjuhtu iga 100 üliõpilase kohta, 1958. a. aga 54,8 juhtu. Tunduvalt on vähenenud haigestumine tuberkuloosi (1957. a. oli TRÜ-s 126 tbc-haiget, 1959. a. algul aga 90), ägedatesse mao-sooletrakti haigustesse, reumasse, kopsupõletikku, bronhiiti ja muudesse haigustesse. Isegi gripijuhtude arv on käesoleval aastal Tartus levinud gripipuhangu ajal üliõpilaste seas palju tagasihoidlikum, kui see oli näiteks 1957. a. sügisese gripipuhangu ajal.

See kõik aga ei anna veel sugugi põhjust üldiseks rahuloluks. Endiselt palju on haigestumist angiini, sesoonikatarri, selja närvijuurte põletikku. 1958. a. vältel haigestus lastehalvatustõppe 22 üliõpilast, düsenteeriasse 28 üliõpilast, nakkuslikku kollatõppe 21 üliõpilast. Mida teha, et panna piir ka nende haiguste levimisele? Ühelt poolt on muidugi tähtis, et tõstaksime organismi vastupanuvõimet haigustele organismi karastamise teel (tegelemine spordiga, hommikused ülehõõrumised eelneva võimlemisega jne.), teiselt poolt on aga tähtis, et üliõpilased peaksid kinni kõigist hügieenireeglitest ja seaksid sisse täpse päevarežiimi. Peale selle on suur tähtsus nakkushaiguste profülaktikas just vaktsineerimistel.

Kahjuks peab märkima, et üliõpilased pole veel täie tõsidusega suhtunud eespool nimetatud profülaktiliste abinõude rakendamisse. Sageli (eriti vanematel kursustel) tullakse arsti juurde palvega saada vabastus kehakultuuritundidest, nii mõnelegi üliõpilasele tundub hirmsa sunnitööna hommikvõimlemine ja sellest katsutakse iga väiksemagi põhjuse olemasolu korral mööda hiilida (näiteks vabandatakse end ruumipuudusega, sooja duši puudumisega ühiselamuis (!) jne.); tühja kõhuga hommikuti loengutele jooksmist peetakse sageli täiesti loomulikuks, ka korraja puhtusereeglid ununevad sageli (eriti «halb mälu» on viimasel ajal Tiigi tn. ühiselamu poistel ja ega Arstiteaduskonna meesüliõpilastelgi O. Lutsu tn. ühiselamus asi palju parem ole). Mis puutub vaktsineerimistesse, siis pole ka sellega lood korras. Jaanuaris ei ilmunud poliomüeliidivastasele vaktsineerimisele 274 üliõpilast, kusjuures nendest 206 üliõpilast kuulusid Arstiteaduskonna ridadesse, Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilased seevastu vaktsineeriti 100%-liselt (v. a. ravipuhkusel olevad üliõpilased). Veebruarikuul ei ilmunud teistkordsele vaktsineerimisele omakorda nendest, keda esimesel korral vaktsineeriti, 385 üliõpilast. Märtsikuul tuleb kolmas vaktsineerimine poliomüeliidi vastu ja on lausa lubamatu, kui üliõpilased ka siis sellesse üritusse nii ükskõikselt suhtuvad. Et lastehalvatustõve kõrval ähvardab meie üliõpilasperet kevadperioodil ka ägedatesse maosoolte nakkushaigustesse haigestumise oht, siis olgu ka nende vastu vaktsineerimistest 100%-line osavõtt k. a. aprillikuul iga üliõpilase kohus.

Loodame, et iga üliõpilane rakendab ellu kõik abinõud, et ära hoida haigestumist, et olla ja jääda terveks ning tugevaks oma töös ja õpingutes.

M. MIIDLA,
Tartu linna II arstitervishoiupunkti juhataja

Tubli töömees läks puhkusele

Hiljuti saatis botaanikaaia kollektiiv pensionile oma kauaaegse töötaja aednik-laborandi Karl Jakobsoni. K. Jakobson on botaanikaaias töötanud 27 aastat. Hoolsal ja algatusvõimelisel töömehel on suured teened botaanikaaia elavtaimede kogude korrastamisel ja hooldamisel. Ta on aktiivselt töötanud ka ühiskondlikul alal ametiühingu liinis.

K. Jakobsoni pensionile-mineku puhul väljaantud TRÜ rektori käskkirjas avaldati kiitust sm. K. Jakobsonile kauaaegse ja laitmatu töö eest TRÜ botaanika-aias.

H. TRASS

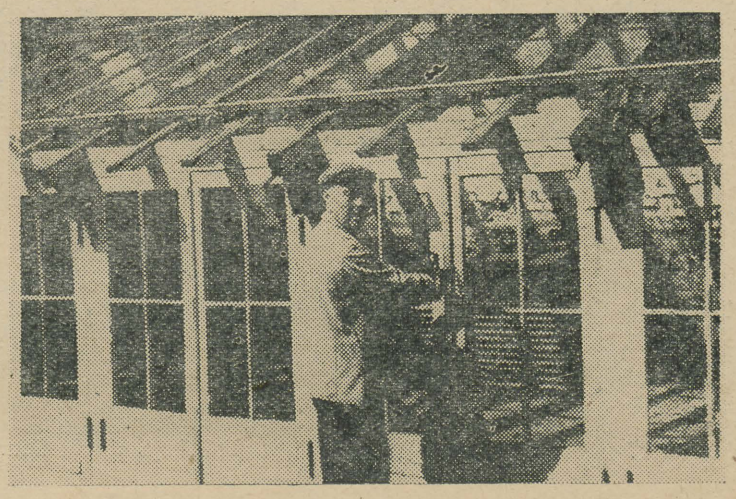

SEMINARIL JAGATI KOGEMUSI

Hiljuti toimus ENSV kõrgemate koolide ametiühingu aktiivi seminariõppus. NLKP XXI kongress seadis ametiühingu ette uued ülesanded, millest rääkis oma avasõnas sm. Ö. Elp. TRÜ rektor sm. F. Klement tõstis üles küsimuse paljude noorte passiivsusest. Tuleb halastamatult võidelda parasiitliku olelemise vastu. Uued õppeprogrammid, mille kohaselt õppetöö seostatakse otseselt praktilise tööga, aitab tõhusalt lähendada vaimset tööd füüsilisele. Ka esteetilise kasvatuse seisukohast on see tähtis samm. Sm. V. Kark rõhutas, et tuleb üliõpilasi lähendada oma alale. Ka ülikooli võtmisel tuleb läheneda üliõpilaskandidaatidele sellest seisukohast, kas nad on tulnud koolipingist või juba osa võtnud praktilisest tööst. Üheks tähtsamaks küsimuseks meie ülikooli elus on elamuheaolualane töö. Sõnavõtja sm. S. Lepik rõhutas üliõpilaste osas täielikule iseteenindamisele ülemineku tähtsust. TPI ühiselamutes ongi see juba täielikult läbi viidud.

Tallinna Pedagoogilise Instituudi esindaja rääkis uhkusega uuest ühiselamust, kus on olemas isegi televiisorid, klaverid ja kangasteljed. Meie uue ühiselamu sisustamisel tuleks just sellest ühiselamust eeskuju võtta.

A. ADAMSON

KEHAKULTUUR JA SPORT

Kehalisest kasvatusest vanematel kursustel

Vastavalt TRÜ rektori käskkirjale nr. 87 peavad kõik üliõpilased sooritama arvestuse kehalises kasvatuses ka V, VI, VII ja VIII semestril.

Kuidas on võtnud vanemate kursuste üliõpilased seni osa kehalise kasvatuse tundidest?

Sügissemestri algusest peale lülitusid peaaegu sajaprotsendiliselt õppetöösse Matemaatika-Loodusteaduskonna vanemate kursuste üliõpilased. Enam-vähem rahuldavalt võtsid tundidest osa ka Ajaloo-Keele- ja Majandus-Õigusteaduskonna üliõpilased. Sedasama ei saa aga kahjuks ütelda Arstiteaduskonna kohta, kus üliõpilaste vähene osavõtt tundidest semestri kestel veelgi kahanes, nii et semestri lõpul said kehalise kasvatuse arvestuse ainult paarkümmend vanema kursuse üliõpilast. Peaaegu üldse ei olnud võimlemissaalides näha IV kursuse üliõpilasi. Sellise olukorra tingis osalt see, et Arstiteaduskonna üliõpilased oma koosolekul tegid ettepaneku kehalisest kasvatusest osa võtta fakultatiivses korras, põhjendades seda suure õppekoormusega.

Ometi on kehakultuuri ja spordiga tegelemine Arstiteaduskonna üliõpilastel kindlasti vajalikumgi kui teistel. Koos töötajate elutaseme tõusuga, tööpäeva lühenemisega ning tootmise mehhaniseerimise ja automatiseerimisega tõuseb vajadus kehakultuuri harrastamiseks kõigil inimestel. Kuid peale selle koos arstiteaduse enese arenemisega ja ravi-profülaktiliste asutuste võrgu laiendamisega võtab arstiteadus enam profülaktilist suunda. Seega tuleviku arst mitte ainult ei «kirjuta välja üht või teist pulbrit», vaid peab määrama ja doseerima ka kehakultuuri ja sporti. Puhkekodudes, koolides, lasteaedades jm. töötavatel arstidel on hädavajalik «omal nahal» tunda kehakultuuri mõju inimese organismile.

Mis puutub vanemate kursuste üliõpilaste osavõtusse kehalise kasvatuse tundidest sellel semestril, siis on see mitterahuldav kõigis teaduskondades.

Vastavalt rektori käskkirjale on kohustusliku arvestuse sooritamise kõrval osavõtt tundidest fakultatiivne.

Kuidas tuleb sellest aru saada?

Täpselt samuti, nagu on lugu võõrkeele õppimisega. On selge, et see, kes valdab vabalt üht või teist võõrkeelt, ei pruugi enam aega raisata selles A ja B õppimisega. Samuti on kehalises kasvatuses loomulik, et mingist «kohustuslikust tunniskäimisest» ei saa juttugi olla neil, kel on hea üldine kehaline ettevalmistus, teatav spordimeisterlikkus, spordikohtuniku kategooria ja instruktorlikud vilumused mõnel spordialal. Need üliõpilased armastavad sporti ja tegelevad sellega nagunii, olgu kehaline kasvatus kui õppedistsipliin kohustuslik, fakultatiivne või puudugu hoopis. Enamasti on aga passiivsemad just need üliõpilased, kes tunnevad end mahajäänumatena.

On loomulik, et sobivaim koht arvestuseks ettevalmistamiseks on siiski kehalise kasvatuse tund. Kes aga «sajaprotsendiliselt» võtab osa kõigist tundidest, saab tavaliselt jagu arvestuslikest nõuetest.

Kui siiski leidub neid vanemate kursuste üliõpilasi, kes tahavad arvestust sooritada ilma praktikumidest (tundidest) osa võtmata, siis olgu neile teadmiseks alljärgnev.

Iga üliõpilane peab kõigepealt TRÜ ambulatooriumis laskma kindlaks määrata oma arstlik grupp ning siis end «arvele võtma» ühes või teises õpperühmas (spordiosakonnas) kehalise kasvatuse ja spordi kateedri kaudu (V. Kingissepa tn. 19). Spordiala valik on olnud seni ja on ka praegu vaba, välja arvatud sportmängud, kuhu kõik soovijad ei pääse. Õppejõuga, kelle juures ollakse registreerunud, tuleb aegsasti kokku leppida arvestuslike nõuete täitmise suhtes.

Missugused on arvestuslikud nõuded kõige üldisemal kujul?

Spordiosakondades on üldisteks nõueteks omandada VTK II aste teisel õppeaastal, III spordikohtuniku kategooria kolmandal õppeaastal ja IV õppeaasta lõpuks omandada III spordijärk või järgu omajail tõsta seda ühe astme võrra. Teooriat nõutakse läbivõetud materjali piires. Igal õppeaastal tuleb osa võtta vähemalt kahest võistlusest. Meesüliõpilastel tuleb sooritada teatav «võimlemiskompleks» (peamiselt riistadel).

Üldosakonnas on arvestuslikud nõuded valitud peamiselt VTK kompleksi aladelt ja jõuharjutustes, milledele lisandub meestele täiendavalt veel «võimlemiskompleks». Eriosakonnas on arvestuslikeks nõueteks peamiselt osavõtt õppetööst

Uuenduseks on see, et alates käesolevast semestrist ei tehta kehalisest kasvatusest vabastatud üliõpilastele märget õpinguraamatusse enne, kui pole sooritatud teoreetiline arvestus, millesse kuulub kergejõustiku võistlusmäärustiku tundmine. Vastavad loengud toimuvad aprillis, millest teatatakse eraldi TRÜ ajalehe ja dekanaatide kaudu.

Käesoleval momendil on kõige tähtsam see, et need üliõpilased, kes eelmisel semestril ei võtnud osa kehalisest kasvatusest (peamiselt Arstiteaduskonna III ja IV kursus) või ei ole sellel semestril veel tundides käinud, võtaksid viivitamatult ühenduse kehalise kasvatuse ja spordi kateedriga ja valiksid ühe spordiosakonna või üldosakonna. Sealt saadakse siis kevadeks ka märge arvestuse kohta.

B. MATVEI,
kehalise kasvatuse ja spordi kateedri juhataja

Seminari vaheajal jätkub elav arutelu.

SPORT JA KEHAKULTUUR HULKADESSE!

(TRÜ SPORDIKLUBI VIII KONVERENTSILT)

Reedel, 6. märtsil toimus TRÜ spordiklubi VIII konverents, kus tehti kokkuvõtteid viimase kahe aasta tööst ning kavandati ülesanded edaspidiseks tegevuseks.

Aruandeperioodil saavutas spordiklubi oma töös mõningat edu. Spordiklubi juhtimisel tegutses ülikoolis 8 kehakultuurikollektiivi 1114 ja 19 erialasektsiooni 1720 liikmega. Järgusportlaste ettevalmistamise plaan on täidetud ja ületatud. Spordiklubi sportlased on saavutanud real aladel tähelepanuväärseid tagajärgi nii Eesti NSV kui ka üleliidulises ulatuses: nii esinesid hästi ülikooli kergejõustiklased, võites 1957. a. esikoha NSV Liidu kõrgemate koolide vahelistel võistlustel ning Eesti NSV varakevadistel võistlustel 1957. a. Tallinnas ja 1959. a. Tartus. Mart Paama ja Kaupo Metsur täitsid meistersportlase normi, Linda Kepp tuli Euroopa meistriks. Naiskorvpallurid saavutasid 1958. a. NSV Liidu A-grupi esivõistlustel II koha ning ametiühingu VI spartakiaadil ning vabariigi esivõistlustel esikoha. Meeskorvpallurid saavutasid 1958. a. vabariigi esivõistlustel esikoha ning viiele põhikoosseisu mängijale omistati meistersportlase nimetus. Naisvõrkpallurid saavutasid vabariigi 1957. ja 1958. a. karikavõistlustel esikoha.

Esiletoodud saavutuste kõrval märkis konverents ära rea tõsiseid puudusi.

Spordiklubi liikmete arv võrreldes TRÜ üliõpilaste, teenistujate ja õppejõudude üldarvuga on endiselt väike. Halvasti töötavad spordiklubi erialasektsioonid ja teaduskondade kehakultuurikollektiivid. Sageli on veel madal spordiürituste organisatsiooniline tase. Veel vähe viiakse läbi massilisi spordiüritusi.

Edaspidises töös on peamiseks eesmärgiks laiade üliõpilasmasside haaramine sportlikule tegevusele. Spordiklubi liikmete arv 1960. aastaks on planeeritud 2000-le. Tunduvalt tuleb parandada kehakultuurikollektiivide ja spordisektsioonide tööd. Tuleb rohkem läbi viia huvitavaid teaduskondadesiseseid üritusi, mis peaksid kujunema traditsiooniliseks (matškohtumised, spordipäevad jne.).

Kasvatustööd üliõpilaste seas tuleb veelgi parandada.

Senist tööd arvestades otsustas konverents tunnistada spordiklubi töö rahuldavaks.

TASAVÄGISED VÕISTLUSED SUUSARAJAL

7. ja 8. märtsil toimusid TRÜ spordiklubi korraldusel noorsoo talimängude II etapi suusavõistlused teaduskondadevahelise spartakiaadi raames.

Mõlemal päeval käis rajal 122 üliõpilast.

Meeste 10 km distantsil tuli esimeseks ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilane Kalju Rebane, kes saavutas tagajärjeks 43.19 min. Järgnesid Kalju Toro ja Kaarel Orviku (mõlemad Matemaatika-Loodusteaduskonnast) aegadega vastavalt 45.28 ja 46.07 min. Naiste 5 km suusatamises tuli kindlalt esimeseks Majandusteaduskonna üliõpilane Maimu Ojaveer ajaga 22.40 min, Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilased Anu Ruubas ja Hilja Nurmik saavutasid teise ja kolmanda koha vastavalt aegadega 26.32 ja 26.47 min.

Meeste 4×5 km ja naiste 3×3 km teatesuusatamises tulid esikohtadele Ajaloo-Keeleteaduskonna esindusvõistkonnad. Võidukas meeskonnas sõitsid V. Kaimre, P. Kivine, J. Parijõgi, K. Rebane, kes saavutasid ajaks 1:27.01. Naiskond (T. Esko, H. Nurmik, A. Ruubas) saavutas tulemuseks 39.20 min.

Kollektiividevahelises konkurentsis tuli esikohale Matemaatika-Loodusteaduskond 144 miinuspunktiga.

Noorsoo talimängude suusavõistluste II etapil saavutasid teaduskonnad punkte alljärgnevalt:

Matemaatika-Loodusteaduskond	137,6 p.
Ajaloo-Keeleteaduskond	100,8 p.
Majandusteaduskond	58 p.
Arstiteaduskond	42 p.
Õigusteaduskond	15,4 p.

U. KANGUR,
teaduskondadevaheliste suusavõistluste peakohtunik

Treeningtunnid õppejõududele ja teenistujatele

Praegu on TRÜ õppejõududel, teenistujail ja töötajail võimalik kasutada mitmesuguseid treeningtunde.

Naisvõimlejaile toimuvad tunnid V. Kingissepa tn. 19 võimla II korruse saalis igal kolmapäeval algusega kell 17 ja laupäeval kell 14.30. Meeste võimlemises toimuvad tunnid Mitšurini tn. võimlas igal esmaspäeval ja kolmapäeval kella 16.30—18.

Võrkpallis on tunnid V. Kingissepa tn. 19 suures saalis naistele teisipäeviti algusega kell 21.30, meestele neljapäeviti algusega kell 21.30 ja pühapäeviti algusega kell 11.

Kõigisse treeningrühmadesse võetakse igal ajal juurde uusi liikmeid.

NELI AASTAT ORIENTALISTIKAT TRÜ-s

Hiljuti toimunud TRÜ orientalistikaringi koosolek oli mõeldud orientalistika-alaste õpingute taaselustamise neljanda aastapäeva tähistamiseks.

Ettekandega «Neli aastat orientalistikat TRÜ-s» esines ringi juhataja sm. P. Nurmekund. Algul tagasihoidlik üritus on nelja aasta jooksul võtnud juba üpris avarad mõõtmed. Esimeseks fakultatiivseks kursuseks oli hiina keel, mille õpetamisel osutas ringile väga suurt abi Hiina Rahvavabariigi keskajalehe Ženmin Žibao toimetus. Väikesest hiina keele ringist on nüüd välja kasvanud orientalistikaring oma kabinetiga.

Nelja aasta kestel on TRÜ orientalistikaringis õppinud sadakond idahuvilist ning nende arv kasvab iga aastaga. Referent märkis, et hiljuti pöördus orientalistikakabineti poole Pekingis ilmuva Nõukogude—Hiina Sõprusühingu häälekandja «Дружба» peatoimetaja palvega kirjutada TRÜ-s tehtavast tööst sinoloogia alal. Artikkel ilmus Nõukogude—Hiina kultuurisidemete sõlmimise 10. aastapäevaks.

Järgnevalt esines Matemaatika Loodusteaduskonna diplomand H. Udam, kes möödunud suvel viibis Kesk-Aasias. Ta kõneles maailmakuulsa tadžiki-pärsia poeedi Abu Abdullo Džafar bin Mohamed Rudaki elust ja loomingust.

Idamaalasele on ainult luule ja muusika väärt kandma kunsti kõrget nimetust ning sellepärast on poeesia meistritel Idas tänulikum publik kui kusagil mujal. Idas ei vähene poeetide kuulsus ajaga. Rudaki elas 10 sajandit tagasi, kuid teda tuntakse tänapäeval kauges Indias, teda loetakse iraanlaste majades, tema laulud kõlavad Tadžikistani mägiteedel. Rudaki oli tadžiki klassikalise poeesia looja, tema luulegeenius kujundas välja kõik poeesia põhilised žanrid. Legendaarse meistri elust ei teata peaaegu midagi, kuid seda enam väljendavad tema värsid. Ta tahab, et maailm sarnaneks õitsva aiaga, et oleks vähem kurjust ja vaenu ... Oma elu lõpul pimedana, elust vintsutatuna, jääb Rudaki siiski optimistiks ja sügavaks mõtlejaks:

Vaata sellesse maailma mõistuse silmadega,
mitte nende silmadega, millega vaatavad teised!
Elu on meri, — laev tegudest headest ehita
ning sõidad kaugele sa!

Kolmandaks andis P. Nurmekund põgusa ülevaate Aafrika rahvaste folkloorist. Referent märkis, et kolonialismi tingimustes pole Aafrika rahvad suutnud kuigi märgataval määral arendada oma kultuuri, ainult väga vähestel neegrisuguharudel on oma kirjakeel. Kaaluvam osa Aafrika neegrite rahvaloomingust on säilinud suulise traditsiooni kaudu. Selles neegrite suulises kultuuripärandis peitub võrratu ilu, haarav fantaasia ning sügav inimlikkus. Aafrika neegrite luules kõlavad samad üldinimlikud põhitoonid nagu teistegi rahvaste omas.

Aafrika neeger on sündinud jutustaja, kes armastab ka ise kuulata muistendeid ja jutte. Jutud, mida vestetakse pimedatel troopikaöödel laagritulede ääres, sisaldavad põnevaid sündmusi, fantastikat ning on vürtsitatud mahlaka huumori ja ärpleva tujukusega. Paljude juttude ja lugude tegelasteks on ürgmetsade ja steppide loomad, inimsööjad, hiiglased, vaimud ja muud üleloomulikud olendid. Eriti hinnatavad on loomamuistendid, mis ülistavad tarkust toore jõu arvel, samuti mõtteterad, müüdid ja legendid elu tekkimisest jne. Sügav tarkus ja õilis moraal hoovab neegri vanasõnadest. Siinkohal mõned üksikud näited.

Haav kaob, kuid arm jääb järele.

Valel on seitse varianti, tõel ainult üks.

Krokodilli poeg ei nuta, kui ta vette kukub.

Kõis katkeb alati sealt, kus ta on kõige nõrgem.

Kui sa tahad olla tark, siis istu ja kuula.

Rohkem saavutatakse kannatlikkuse kui tormakusega.

Kui sa räägid halvasti oma ligimesest, siis jutustad, kes sa ise oled.

Orientalistika on TRÜ-s näidanud oma elujõulisust ja end igati õigustanud. Praegu õpitakse meil hiina, hindi, jaapani, türgi, klassikalist araabia ja uus-pärsia keelt ning kui oleks võimalusi, lisanduks neile veel teisigi.

Ida keeled pole sugugi raskemad Euroopa keeltest; raskus on näiv ning kaob erineva tähestiku omandamisega. Nende õppimine on aga oluline mitte ainult humanitaar-, vaid samuti reaalteadlastele.

Tahaks loota, et peagi avatakse ülikoolis orientalistikakateeder. Meil on olemas jõud — seda tuleb hinnata ja kasutada!

O. LANGSEPP,
Ajaloo-Keeleteaduskonna
V kursuse üliõpilane

ÜLIKOOLI AULAS

15. märtsil kella 17—19 kontsertvestlus.

TRÜ KINO

(Vanemuise tn. 46, suur auditoorium).

Täna, 13. märtsil kell 19:

1. TA Füüsika ja Astronoomia Instituudi noorema teadusliku töötaja R. Preemi vestlus «Raketil kosmosesse».

2. Filmid: «Automaadid kosmoses», «NSVL TA usu ja ateismi muuseum», «Peetrikese unenägu».

Teisipäeval, 17. märtsil kell 19:

1. Dotsent P. Allese vestlus «Mesilastest».

2. Film «Mesilaste maailmas».

Sissepääs tasuta.

Kohvikus

13. märtsil kell 17 «Kas tunnete neid kunstnikke ja nende teoseid?» 15. märtsil küünlavalguse õhtu.

Spordiklubis

13.—14. märtsini Kääriku mängud.

16. märtsil teaduskondadesisesed võistlused laskespordis.

Toimetaja J. FELDBACH

MB 01987 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 945

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 9 (396) Reedel, 20. märtsil 1959. a. XII aastakäik

UUTELE EDUSAMMUDELE!

Homme alustab tööd ELKNÜ TRÜ organisatsiooni VII konverents. Eelmisest konverentsist on moodunud veidi rohkem kui aasta.

Nii nagu kogu rahvast innustavad NLKP XXI kongressil pustitatud ülesanded uutele kangelastegudele kommunismi võidu nimel, nii ka meie komsomoliorganisatsiooni poolt on hakatud lahendama elu enese poolt ülestostetud ülesandeid.

Suuri saavutusi on meie ülikoolis praktiliste ülesannete täitmisel. Edukamalt kui varematel aastatel tootasid meie üliopilased viljakoristustöödel uudismaal ja vabariigi põldudel.

1958. a. suvel alustati TRÜ ühiselamu ehitamisega. Siin töötas suve jooksul 180 üliopilast.

Käesoleva aasta veebruaris toimunud komsomoliaktiivil võeti veelgi suuremad kohustused. Kohustuti suve jooksul tootama vähemalt üks kuu ühiskondlikult kasulikel töödel. Sellest on laekunud juba ligi 1000 avaldust tootamiseks mitmesugustel objektidel.

Mitmed komsomoliorganisatsioonid on võtnud oma šefluse alla kommunistliku töö kollektiivi nimelust taotlevaid brigaade. Need kõik on uued ürituse, millega edukas läbiviimine tugevdab veelgi komsomoliorganisatsiooni osatähtsust.

Kuid meie saavutused võiksid olla veelgi suuremad. Real juhtudel meie komsomoliorganisatsioonides ei korraldata tööd uute nouete järgi, ei lülituta pulbitsevasse nõukogulikku ellu.

Suuri puudujääke on oppetöö korraldamisel. Meil ülikooli ulatuses on õppeedukus kommunistlikel noortel küll natuke kõrgem kui ÜLKNÜ-sse mittekuuluvatel noortel, kuid rahulduda meie sellega ei tohi. Üksikutel juhtudel kukuvad kommunistlikud noored eksamitel läbi, kuid komsomoligruppides pidevalt oppetoo küsimustega ei tegelda.

Kommunistliku ühiskonna ülesehitamine nouab ka kõrge teadlikkuse ja moraalnga inimeste ettevalmistamist. Meie peres on üliopilasi, kes hulgaanitsevad, nagu V. Leppsalu ja M. Anton, üliõpilasi, kes on eksinud jamedalt nõukogude inimese moraalinormide vastu (M. Tedre, E. Illend). Kuid komsomoligrupid on tihti yaga lepikud nõukogude inimese moraalinormide rikkumise vastu, ei võta omalt poolt midagi ette, et kasvatada meie üliõpilastest tõelisi kommunistliku ühiskonna inimesi.

Sageli minnakse kokkuleppele kodanliku ideoloogia jäänustega.

Ülikoolis on rida komsomoliorganisatsioone, kus lahendatakse kõiki küsimusi noorusliku energiaga, kus on tunda kommunistlike noorte tahet töötada paremini ja huvitavamalt. Nimetame siin Õigusteaduskonna, kehakultuuri-, ajaloo-, tüüsikaosakonna komsomoliorganisatsioone. Seevastu aga matemaatika- ja stomatoloogiaosakonna üksikud kommunistlikud noored ilmutavad ükskõiksust komsomolitöö parandamise vastu.

Selgub, et meie peres on veel selliseid inimesi, kes ei taha osa võtta kommunismi ülesehitamisest, vaid tahavad jääda kõrvaltvaatajaiks.

Gruppides korraldatakse vähe huvitavaid ja haaravaid üritusi, vähe korraldatakse selliseid vestlusi ja arutelusid, mis aitaksid selgeks teha üliõpilastele vaidlusaluseid küsimusi.

Kõik need puudujäägid on korvaldatavad. Sellest kõneleb elu ise. Viimasel ajal organiseeritud üritused näitavad, et valdavam osa üliõpilaskonnast jargneb partei poolt algatatud üritustele. Ja eks ole seegi fakt, et kaesoleval õppeaastal on astunud kommunistlikku noorsoouhingusse juba ligemale 60 üliõpilast, tõendiks, et aktiivsesse nõukogulikku ellu lülitub järjest rohkem üliõpilasi.

Meie kõigi ühiseks ülesandeks on saavutada komsomoli siseorganisatsioonilise töö tunduvat parandamist, et sellega tõsta komsomoliorganisatsioonide teovõimet.

Et meie komsomoliorganisatsioon on ülikooli parteiorganisatsiooni ja rektoraadi abiliseks kogu õppe- ja kasvatustöö teostamisel, siis on vajalik, et komsomoliorganisatsioonid huvituksid ja suunaksid kogu tööd grupis ja osakonnas ning oleksid kõige progressiivse elu-vinjaiks ja toetajaiks.

On vajalik, et homme algaval komsomolikonverentsil räägitakse meie saavutustest, puudustest ja tulevikuplaanidest. Et konverentsi töö oleks edukas, on vaja kõrgel hoida kritika ja enesekritika põhimõtteid.

Toimuv konverents peab saama uueks tõukeks komsomolitöö aktiviseerimisel.

Konverentsi delegaatidel on vajalik järelemõeldult esitada uude valitavasse komiteesse meie parimaid kommunistlikke noori ja aktiviste, et nemad oma printsipiaalsuse ja noorustulega aitaksid elustada gruppide ja kogu organisatsiooni tööd.

J. LOTT,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

ELKNÜ TRÜ ORGANISATSIOONI VII KONVERENTSI DELEGAATIDELE

ELKNÜ Tartu Riikliku Ülikooli organisatsiooni VII konverents toimub laupäeval, 21. ja pühapäeval, 22. märtsil 1959 aulas.

Konverentsi algus 21. märtsil kell 16. Delegaatide registreerimine alates kella 15 TRÜ peahoone vestibüülis.

ELKNÜ TRÜ komitee

KOMSOMOLIKOOSOLEKUILT

Eelmisel nädalal toimus keemiaosakonna komsomolikoosolek. Komitee liige sm. A. Talvik rääkis komsomoli kui avangardi tähtsusest ja ülesannetest seitseaastaku täitmisel. Meie keemikud otsustasid sellele kaasa aidata. I kursus andis üksmeelse avalduse sõita uudismaale, II kursus kavatseb suvel töötada kolhoosis ja ühiselamu ehitamisel, III kursus läheb samuti kolhoose abistama.

A. NIGOL

* * *

Neljapäeval, 12. märtsil toimunud bioloogiaosakonna komsomolikoosolekul esines väga huvitava ja rohke faktilise materjaliga varustatud ettekandega «Kommunistlike noorte avangardsest osast» Matemaatika-Loodusteaduskonna prodekaan sm. L. Tiik.

Pärast ettekannet toimus delegaatide valimine üleülikoolilisele konverentsile.

T. SOIDLA

I KURSUSE AJALOOLASTE

ÜLESKUTSE

ülikooli kõikidele esimestele kursustele

Vastates TRÜ komsomoliaktiivi üleskutsele pühendada osa oma suvisest vaheajast füüsilisele tööle vabariigi kolhoosides, sovhoosides ja ehitustel, otsustasime meie, esimese kursuse ajaloolased, sõita kogu kursusega 100%-liselt viljakoristustöödele uudismaale. Ühtlasi kutsume kõiki esimeste kursuste kollektiive järgima meie eeskuju.

KURSUSE AJALOOLASED

Üliõpilased, ehitama!

• Töö algab viiel objektil • Ehituste maht kasvab kolmekordseks • Organiseerimisega on vaja kohe alustada •

Üliõpilaskollektiivil on head traditsioonid kasutada õppevaheaega ehitustöödeks. Viimastel aastatel on üliõpilased võtnud osa selliste suurte objektide, nagu staadioni, 450-kohalise ühiselamu, sõudespordibaasi ehitamisest.

Esinedes ühiskondlike jõududega rajatud spordibaaside üleliidulisel konkursil omistati ülikooli valminud staadionile preemia 50 tuhande rubla näol staadioni inventari ja sisustuse muretsemiseks. See on suureks tunnustuseks kogu ülikooli kollektiivile ja kohustab veel aktiivsemalt osa võtma ehitustegevusest.

Missugused on tähtsamad ehitusobjektid 1959. a.?

1. 450-kohalise ühiselamu lõpetamine. Siia vajatakse suurel hulgal krohvijaid, maalreid ja vähemal määral teiste erialade töölisi. Möödunudaastastel üliõpilastel-müürseppadel on nüüd hea võimalus krohvitöödega kontrollida oma laotud tellisseinte kvaliteeti.

2. Kääriku õppebaas.

Paljud üliõpilased ei teagi, et Käärikule ehitatakse õppekorpus. Siia hoonesse paigutatakse raamatukogu ja söökla-klubi saal koos kõigi vajalike kõrvalruumidega. Peale nimetatu ehitatakse veel kaks suuremat hoonet kehakultuurihoone suusabaasi ja lasketiiruga I korrusel, võimla 60 m jooksuraja ja raskejõustikusaaliga II korrusel; samuti ühiselamu 160-le voodikohale. Kääriku baasi rajatakse staadion, mängude väljakud, rekonstrueeritakse välisujula. Kogu baas lülitatakse elektrienergia süsteemi.

Sellest suurest ehitusprogrammist tuleb käesoleval aastal teostamisele õppekorpus, staadion, ujula rekonstrueerimine ja kõrgepingeliini ehitamine. Kes tutvub loodusliku kauni Käärikuga ja uue ehitusprogrammiga, veendub, et tuleviku-Kääriku kujuneb vabariigi kauneimaks õppebaasiks.

3. Eelsoojendusega välisujula koos tennisestaadioniga.

Sellist nime kandev spordibaas rajatakse õllevabriku ja Tähtvere pargi vahelisele maa-alale. Käesoleval aastal ootab üliõpilaste töökäsi 25-meetrilise ujula, klubihoone, tribüüni ja tenniseväljakute ehitamine.

4. 8-korterilise elamu lõpetamine J. Liivi tn. 1. Siin tahaks loota tulevaste korterivaldajate senisest tõhusamat abi, et kindlustada hoone andmine ekspluatatsiooni IV kvartalis.

5. Peale loetletud ehituste teostab ülikool küllaltki töömahukaid remonte .Kõik see eeldab aga korraliku tootmisbaasi ja laomajanduse olemasolu. Samal aastal alustamegi uue majandusõue ehitustöödega Ilmatsalu maantee äärde. Siia paigutatakse töökojad, segusõlm, palkide lõikus, ehitusmaterjalide laod, garaažid jms. Nimetatud ehitus kujuneb seega toodud loetelus viiendaks objektiks, kuid oma tähtsuselt on ta teistega võrreldes isegi eelistatud olukorras, sest tootmisbaas peab ju kindlustama kogu ehitustegevuse normaalset kulgu.

Võttes kokku 1959. a. ehituste programmi, saame üldiseks maksumuseks 3,5 miljonit rubla. See ületab varasemate aastate tööde mahu kolmekordselt. Administratiivosakond ja ühiskondlikud organisatsioonid, toetudes kogu TRÜ kollektiivile, peavad suhtuma võetud kohustustesse täie tõsidusega ja kindlustama juba varakult tugeva organisatsiooni, et täita neid ülesandeid.

M. LEIBUR,
TRÜ kapitaalehituse osakonna juhataja

ELKNÜ TRÜ KOMITEES

Laekunud on ligi 1000 avaldust

Suviseks tööst osavõtuks laekuvad avaldused iga päev.

Kõige aktiivsem on olnud Matemaatika-Loodusteaduskond, kust on laekunud 301 avaldust. Vähe on seni avaldusi esitanud Õigusteaduskonna, ajaloo-osakonna ja Majandusteaduskonna üliõpilased, samuti raviosakonna I kursuse üliõpilased.

Uudismaale on laekunud avaldusi 274, kolhoosides soovivad töötada 197, ühiselamu ehitustel 147 üliõpilast.

Osakondade ja kursuste sekretärid! Tuleb nõuda, et avalduse esitaks iga üliõpilane ja juba paari lähema päeva jooksul!

Praegu toimub ühiselamu ehitustöö õhtuti gruppide viisi. Kes on juba otsustanud vabast ajast ehitada, tehku seda ka korralikult, innuga. Häbiväärne juhtum toimus hiljuti Arstiteaduskonna raviosakonna I kursuse üliõpilastega. 12 noort registreerus ehitama. Neist 6 panid nimed kirja ja läksid peale seda minema, ülejäänud 6 aga võtsid pärast töö lõppu kaasa ehitajate maja võtme. Selline käitumine ei tee üliõpilastele ehitajate silmis au.

Rohkem aktiivsust ja ettevõtlikkust

Läinud nädalal toimus Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti filoloogia-osakonna komsomoliorganisatsiooni üldkoosolek. Ettekandega «Komsomoli avangardsest osast» esines teaduskonna parteibüroo sekretär, kes püüdis näidata konkreetsete faktide najal, mis juhtudel kommunistlikud noored on olnud eesrindlikud ja millal mitte.

Pärast ettekannet algasid läbirääkimised, mis kujunesid üsna elavaks. Keskseteks küsimusteks kujunesid üliõpilaste juhendamine õppejõudude poolt loengulises töös ja seinalehtede väljaandmine.

Mõned õppejõud, nagu märgiti sõnavõttudes, kipuvad üliõpilaste eest kõike ära tegema; see on muidugi taunitav ega arenda üliõpilaste initsiatiivi. Kuid teiselt poolt ei saanud nõustuda üliõpilase P. Lepikuga (III k.), kes tõrjus tagasi isegi minimaalse juhendamise õppejõudude poolt. Siin asus kahtlemata õigemal seisukohal I kursuse üliõpilane A. Ehin, kes märkis, et kirjandusringi liikmed, olles huvitatud kunsti ja kirjanduse teoreetilistest probleemidest, tahavad kutsuda esinema ringi ka kirjanikke, teatritegelasi ja kunstnikke väljastpoolt (sm. V. Panso jt.), eriti põhilistes probleemides, nagu seda on sotsialistliku realismi, kirjanduse parteilisuse jm. küsimused, nii selleks, et elustada diskussioone, kui ka selleks, et vältida väärate seisukohtade tekkimist. On ju enesestki mõistetav, et keegi ei keela üliõpilastel elavate diskussioonide arendamist kirjandusringis nii palju kui süda kutsub. Senised kogemused on aga näidanud, et üliõpilased ise sageli ei osuta nende küsimuste vastu küllaldast huvi; alles viimasel aastal on kirjandusringi tegevus elustuma hakanud tänu ringi juhatuse liikmete (sm-d K. Koger, T. Lehtmets, A. Ehin jt.) agarusele. Siin tuleb ringi juhatusel ka I kursuse üliõpilaste suurt huvi kirjandusküsimuste vastu ära kasutada ja selle arendamiseks omalt poolt kõigiti kaasa aidata.

Juhendamise probleemi valgustas ka õppejõud sm. Nedzvedski, kes ütles, et üliõpilased tihti loodavad vaid õppejõudude abile (näiteks komsomoliridade juurdekasvu osas) ja lasevad ise seejuures käed täiesti rüppe langeda. Sellepärast tuleb ka õppejõul abistamises õiget taktikat tarvitada ja parajal momendil tagaplaanile taanduda.

Seinalehtede väljaandmise küsimuses pooldas enamik koosolijaid teaduskonna õpetatud nõukogu otsust, millele vastavalt tuleb igal üliõpilasel stuudiumi jooksul välja anda üks seinaleht (kas ülikoolis või ühiselamus), mida arvestatakse siis ühe pedagoogilise praktika üritusena. Siinkohal vaidles vastu sm. P. Lepik, kes leidis, et seinalehti peavad välja andma ainult žurnalistid. Üldse ei rahuldanud sm. Lepiku sõnavõtt: ta kritiseeris küll õpetatud nõukogu otsust ja õppejõude, rääkis ka ajalehe «Edasi» fotovitriini puudustest linnas, aga ei puudutanud poole sõnagagi osakonna komsomoliorganisatsiooni ega selle büroo tööd, mille liikmete hulka ta kuulub. Selles suhtes oli hoopis parem üliõpilase L. Taveli sõnavõtt (III k.), kes valgustas ka väärnähteid töös, nagu kommunistlike noorte puudulikku distsipliini (eelmine koosolek jäi ära, sest ei saadud kokku kvoorumit); vähest algatusvõimet (käesoleval õppeaastal pole ilmunud veel ühtegi seinalehte!); passiivsust (komsomoliaktiivi üleskutsele olid III kursuselt vastanud seni ainult pooled kommunistlikud noored) jne.

Tahaks loota, et eesti filoloogia osakonna kommunistlikud noored tulevikus hoopis rohkem huvi ja aktiivsust osutavad ühiskondlike küsimuste vastu ja need oma südameasjaks teevad. Jõudu neil selleks jätkub, tarvis oleks vaid rohkem ettevõtlikkust.

A. HABERMAN

Kui kaugel on diplomitööd?

Meie toimetuse esindaja vestles eesti keele kateedri juhataja prof. A. Kasega diplomitööde valmimise üle. Selgub, et diplomitööde teemad selgusid enamasti juba siis, kui diplomandid õppisid alles IV kursusel. Ainult üksikute tööde teemad määrati kindlaks alles V kursusel. Enamasti on aluseks IV kursusel valminud eriseminaritöö, mille ulatusliku laiendamise ja täiendamise tulemuseks ongi diplomitöö.

Kogu möödunud semester kulus materjalide kogumisele. Käesoleva semestri algul kooskõlastati juhendajatega töö plaan ja määrati valmimise ajad.

Enamik üliõpilasi on asunud juba tööde kirjutamisele, ainult üksikud lõpetavad veel materjalide kogumist.

Käesoleva kuu lõpul kutsutakse diplomandid kateedri koosolekule, et arutada tööde seisukorda ja esinevaid raskusi.

Võib loota, et eesti keele kateedri poolt juhendatavad üliõpilased jõuavad oma töö õigeaegselt lõpetada.

H. LIIMETS

ARUTAME TEADUSLIKU TÖÖ OLUKORDA

Vastuseid ankeedile

1. Teadusliku töö edust viimastel aastatel kõneleb kõige selgemat keelt õppejõudude ja üliõpilaste poolt trükis avaldatud teaduslike tööde küllalt suur arv, mis mitmekordselt ületab varasemate aastate saavutused sel alal.

2. Suurimaks puuduseks ülikooli teadusliku töö alal on nõrk materiaalne baas ning äärmiselt aeglane tempo ülikooli väljaannete trükkimisel. Ei saa pidada kuidagi normaalseks, et Ülikooli Toimetistes vihikute ilmumine kestab 1—2 aastat, üleliidulistes ajakirjades aga peavad artiklid ootama ilmumist isegi kuni 3 aastat. Olukorda aitaks parandada vajaliku polügraafilise baasiga varustatud teadusliku kirjastuse loomine, mille vajadust ka ajakirjanduses on korduvalt rõhutatud.

3. Õppejõu loengutekoormus ei tohiks ületada 5 tundi nädalas. Oleks väga vajalik, et õppejõud teatud arvu aastate järele vabastataks 1—2 semestriks loengute pidamise kohustusest, mis võimaldaks tal sel ajal täielikult pühenduda teaduslikule tööle.

4. Hinnaline ja moodne aparatuur tuleb anda ühe kateedri resp. laboratooriumi käsutusse, kuid selle kasutamine peab olema garanteeritud kõigile ülikooli töötajaile, kes seda oma teaduslikuks tööks vajavad. Geograafiakateeder, nagu paljud teisedki kateedrid, vajab suviste ekspeditsiooniliste tööde teostamiseks transpordivahendit. Oleks vajalik, et ülikool soetaks selleks otstarbeks spetsiaalselt kohandatud auto, mis võiks jääda majandusosakonna käsutusse, kuid mida kateedrid vajaduse korral saaksid kasutada.

5. Geograafiakateedris on välja kujunemas uurimissuund ajaloolise geograafia alal, mille edasiarendamine võiks anda huvitavaid tulemusi geograafia ja ajaloo kokkupuutealadelt.

6. Pedagoogiliste ja teaduslike kaadrite kasvatamisel on kahtlemata parimaks mooduseks aspirantuur. Kahjuks on ülikooli õppejõudude koosseisud väga piiratud ning ei ole ette näha ka nende kasvu tulevikus, mistõttu kõiki aspirantuuri lõpetajaid ei saa rakendada kateedri juures. Ka ei ole enamik kateedreid viimase 5—10 aasta jooksul saanud juurde ühtki vanemlaborandi kohta. Oleks vajalik, et ülikool saaks teatud koosseisud teadusliku uurimise ülesannete täitmiseks. Geograafia ja kartograafia alal on vajadus sellise «uurimissektori» järgi eriti suur, sest meie vabariigis puudub Teaduste Akadeemia süsteemis geograafiaalane uurimisasutus.

7. Tuleks taotleda ÜTÜ struktuuri lihtsustamist: kateedrite juures töötavad ringid võiksid otseselt alluda ÜTÜ nõukogule. Üliõpilaste võistlustööde teemad tuleks eelnevalt välja kuulutada ning tööd ise tuleks esitada anonüümselt vastava märksõnaga varustatult.

8. Geograafiakateedril on suuri võimalusi teadusliku töö seose süvendamiseks praktikaga, eriti koolides kasutatavate kaartide, atlaste ja muude õppevahendite soetamisel, mitmesuguste majandusgeograafiliste ülesannete lahendamisel, Eesti NSV looduslike ressursside (näit. mullastiku) uurimisel jne.

Dots. *E. VAREP*,
geograafiakateedri juhataja

* * *

2. Kitsaskohaks teadusliku töö alal on endiselt jäänud valmis tööde avaldamise küsimus. Tõsi küll, Ülikooli Toimetiste osas on olukord viimasel ajal tunduvalt paranenud, kuid ka siin ei saa leppida sellega, et ühe kogumiku trükkimine (koos artiklite kogumise ja toimetamisega) kestab veel 2—3 aastat. Normaalne oleks, et valminud artikli ilmumine trükis toimuks kõige enam 1 aasta jooksul, sest vastasel korral võib artikkel trükkimise vältel vananeda. Tuleks kaaluda võimalust, kas ei saa Ülikooli Toimetisi muuta perioodilisteks väljaanneteks; see võimaldaks õppejõududel tööde valmimist ja trükkisuunamist paremini planeerida.

Sageli takistavad õppe- ja teaduslikku tööd veel pealtnäha tühised asjaolud. Nii on teoreetilise mehhaanika kateedri ruumides keemiahoone IV korrusel lagi juba 1951. a. alates läbi jooksnud, mille tagajärjel on osaliselt rikutud teaduslik inventar ja mööbel. Vaatamata korduvatele nõudmistele pole aga TRÜ majandusaparaat suutnud mainitud puudust tänaseni kõrvaldada.

3. Praegune õppekoormus on ilmselt liiga suur, seda eriti nooremate õppejõudude osas. Millist teaduslikku tööd saab õppejõult nõuda, kui tal tuleb samaaegselt ette valmistada mitut uut kursust ja tema nädalakoormus õppetöö alal ulatub 20—25 tunnini? Vähe kasu meie oludes on toonud ka käskkiri I—100. Endiselt võetakse nooremate õppejõudude koormuse arvestamisel «keskmise normina» aluseks 800 tundi aastas. Sealjuures tuleb aga silmas pidada asjaolu, et seoses üliõpilaste iseseisva töö osatähtsuse tõstmisega on mõnevõrra raskenenud ka õppejõu töö: tuleb ju nüüd senisest enam üliõpilastega läbi viia kontrolltöid, anda koduseid ülesandeid jne. Õppejõududele oleks kahtlemata suureks kergenduseks, kui nende n. ö. «abitööde» (kontrolltööde parandamine, koduste ülesannete kontroll jne.) teostamiseks saaks kasutada abiõppepersonali. Piiratud koosseisude tõttu pole see aga kaugeltki kõigis kateedrites võimalik.

6. Allakirjutanu arvates on teaduslike ja pedagoogiliste kaadrite ettevalmistamisel kõige efektiivsemaks kujunenud viis, kus vastav kandidaat töötab peale ülikooli lõpetamist kateedris paar aastat assistendina. Selle aja jooksul toimuks dissertatsiooniteema valik, esialgne tutvumine kirjandusega ja võimaluste piirides ka kandidaadieksamite sooritamine. Hiljem järgneks juba töö aspirantuuris.

Dotsent Ü. LEPIK,
teoreetilise mehhaanika kateedri juhataja kt.

Toimetuselt. **Ankeedi küsimused on avaldatud ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» 20. veebruari numbris. Vastuste ärasaatmise viimaseks tähtajaks on 23. märts.**

Seltsimehed kateedrijuhatajad ja õppejõud! Ootame teie arvamusi ja ettepanekuid.

PARTEI ELU KROONIKA

Kindlustada vastuvõetud otsuse elluviimine

TRÜ parteiorganisatsiooni büroo arutas küsimust, kuidas täidetakse möödunud semestril toimunud ülikooli parteiorganisatsiooni lahtise koosoleku otsust kehakultuuritöö parandamise kohta masside hulgas. Informatsiooniga esines selles küsimuses sm. F. Kudu, sõna võtsid sm-d E. Salumaa, Ü. Haldna jt.

Büroo märkis, et kuigi kehakultuuri- ja sporditöö on ülikoolis mõnevõrra paranenud: on korraldatud teaduskondade vahelisi võistlusi, on elavnenud kehakultuuritöö õppejõudude ja teenistujate hulgas (suusatamise kursused jm.), ei ole otsustavat murrangut kehakultuuri- ja sporditöö massidesse viimisel veel saavutatud. Otsuses nähti ette rida ülesandeid Arstiteaduskonnale (loengute organiseerimine päevarežiimist, aktiivse puhkuse vajadusest vaimse töö tegijaile jne.), kuid selles osas pole seni midagi tehtud. Pole kontrollitud toitlustamise olukorda üliõpilassööklas, mida pidi tegema hügieenikateeder. Ja tundub, et toitude kvaliteet on viimasel ajal isegi langenud. Teaduskondade parteiorganisatsioonid pole sisuliselt tegelnud selle otsuse täitmisega.

Seni pole veel välja kujunenud õiget vahekorda spordiinventari ja -baaside kasutamisel tippsportlaste ja üliõpilashulkade poolt. Mõnel juhul esineb nendele küsimustele ka formaalset lähenemist. Näiteks teatati, et uisuväljak on avatud üliõpilastele kella 11—15, s. t. ajal, millal enamik üliõpilasi on seotud õppetööga. Komsomoliorganisatsioon ei ole suunanud üliõpilasi, eelkõige kommunistlikke noori sporditööle, pole seostanud seda ülesannet võitlusega tervete eluviiside eest.

Büroo juhtis komsomolikomitee tähelepanu vajadusele tugevdada tööd selles osas. Samuti pidas büroo vajalikuks arutada teaduskondades läbi otsuse täitmisega seoses olevad küsimused ning parandada organisatsioonilist tööd otsuse elluviimise kindlustamiseks.

A. BLUMFELDT

PEDAGOOGILISELT PRAKTIKALT

Vene filoloogid VIII keskkoolis

Eelkõige tahaks rääkida meie jaoks kõige tähtsamast — vene filoloogia osakonna üliõpilaste tujust ja elamustest enne ja pärast pedagoogilist praktikat.

Sel õppeaastal saadeti esmakordselt vene keele ja kirjanduse osakonna ajaloos kõik üliõpilased pedagoogilisele praktikale eesti kooli. See üleminek vene keele õpetajate ühtsele ettevalmistamisele kohalike rahvuslike koolide jaoks möödus kaugeltki mitte valutult, sest paljud IV kursuse vene filoloogid suhtusid puuduliku eesti keele oskuse tõttu uude, täielikult põhjendatud ja seaduspärasesse üritusse kriitiliselt — igal juhul ei ilmutanud nad mingit entusiasmi eelseisvaks pedagoogiliseks praktikaks. Entusiasmi puudumine on seletatav mitte üksnes puuduliku eesti keele oskusega, vaid ka teatud eelarvamusega töö vastu sellises koolis, kus vene keel ei ole õpilaste emakeeleks — see tegevus olevat äärmiselt ebamugav, igav ja mitte loov! Vaat' vene koolis — see on hoopis teine asi, seal olevat kõik ahvatlev ja suurepärane. Kõige veenvamate väidete ja arutluste abil, s. o. puhtteoreetiliselt, ei õnnestunud niisuguseid seisukohti murda. Esimese eesti koolis veedetud kuu lõpuks oli vastuseis aga murtud. See peegeldus kõige paremini praktikantide nägudelt. Isegi kõige suurematelt töö «vaenlastelt» eesti koolis õnnestus saada puhtsüdamlik ülestunnistus selle kohta, et olla õpetaja eesti koolis polegi nii halb.

Just see meeleolude murdumine osutus mulle kõige suuremaks saavutuseks. Saavutuste kõrval oli ka palju puudusi. See on täiesti mõistetav. Esimesed sammud on algajatel pedagoogidel enamikel juhtudel seotud ebaõnnestumistega. Tahaks loota, et pedagoogilise praktika teisel etapil esineks puudujääke ja ebaõnnestumisi tunduvalt vähem. Selleks on vajalik praktika kahe etapi vaheajal tõsiselt täiendada oma teadmisi erialal ja eesti keeles.

T. MURNIKOVA,
vene keele kateedri õppejõud

Killuke

Õpetaja: «Nimetage Puškini draamasid!»

Õpilane: ««Mask sinises».»

Ühelt aastapäeva tähistamiselt

13. märtsil möödus aasta Tartu üliõpilaste looduskaitseringi asutamisest. Sel puhul toimus botaanikaaia õppehoones pidulik koosolek, mille avas ringi teaduslik juhendaja sm. J. Eilart, andes sõna vanale loodusesõbrale ja botaanikule sm. K. Eichwaldile.

Sm. Eichwald kõneles oma mälestustest seoses looduskaitsega ja üldse tegevusega looduse valdkonnas.

Sõnavõttudega esinesid veel ringi esimees L. Jaanson ja juhatuse liige K. Pild.

Kokkuvõtte ringi aastasest tööst tegi aseesimees sm. J. Remmel. Aasta jooksul on peetud 25 ettekannet, neist 12 vastavate spetsialistide (J. Eilart, prof. E. Kumari jt.) ja 13 ringi liikmete poolt. Peale ettekannete on teostatud 3 ekskursiooni. Esimene toimus Juhan Sütiste elukohta (Tähtveres). See oli ühtlasi ka praktiline õppus, mille vältel õpiti määtma puude kõrgust ja hindama vanust, tutvuti metsataimedega ja tiivuliste lauliku tega.

Teine ekskursioon oli Aruküla koobastesse (mais 1958). Kohapeal vesteldi devoni liivakivist, koobaste tekkest ja seoses sellega Tartu ajaloost. Sel aastal tutvusime Taevaskojas Ahja jõe ürgoru maastikulise keelualaga.

Ringi liikmed võtsid osa ka looduskaitse päeva läbiviimisest 11. mail 1958. a. Sel puhul esineti ettekannetega rajoonikeskustes ja koolides.

Tähtsaks ürituseks oli ja on looduskaitseinstruktorite ettevalmistamine ringi raames (30 õppust). Sellest on läbi viimata jäänud veel kaks õppust. Õppuste lõppedes toimuvad vastavad katsed, mille põhjal antakse instruktoritunnistus.

Ringi perspektiivis on alustatud suunda jätkata, tugevdada ja süvendada, veelgi rohkem tähelepanu pöörata praktilistele tööekskursioonidele, osa võtta loodusesõprade kokkutulekust Neerutis, luua sidemeid ka koolidega.

Koosoleku lõpul valiti uus juhatuse koosseis. Esimeheks sai nüüd endine aseesimees J. Remmel ja esimehe asetäitjaks K. Pild. Uuele esimehele langes osaks veel eriline tunnustus — ta on valitud LUS-i usaldusmeheks.

Kõige tublimatele ringi liikmetele V. Heinale, L. Jaansonile ja J. Remmelile anti üle looduskaitse märgid.

Märk anti ka koosoleku aukülalisele sm. Eichwaldile.

Pidulikule koosolekule järgnes koosviibimine Vanemuise tänava õppehoones. See õhtu ühistes lauludes, tantsudes ja mängudes lähendas ringi suurt peret, kus on esindajaid väga erinevatest teaduskondadest, osakondadest ja kursustelt.

(Järg 4. lk.)

Huvitavalt ja kasulikult veedetud pühapäev

FOTOREPORTAAŽ LOODUSKAITSERINGI ELUST

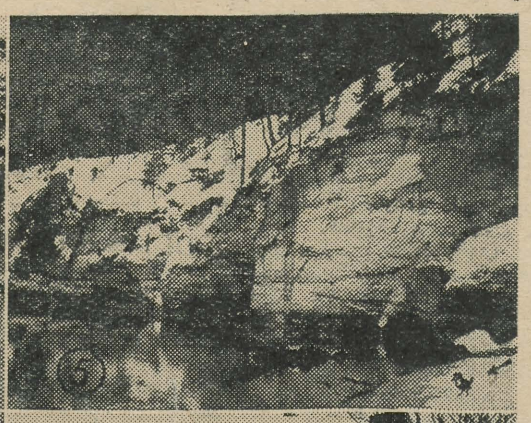

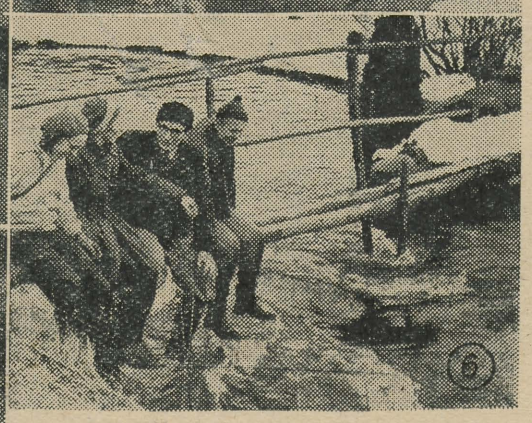

Tartu üliõpilaste looduskaitseringi üheks huvitavamaks tegevusvormiks on tööekskursioonid loodusesse. Üks selline ekskursioon toimus pühapäeval, 8. märtsil.

1. Vaatamata sellele, et ilm polnud hommikul eriti meeldiv, korraldajad ja zootehnikud) reipalt Taevaskoja poole. Neid nii erineva riik, kool ja üksus koondub oma lipu ümber. Nii on ka grupp kuulub looduskaitse alla. 3. Seda aga ei näi mõistvat veel paljud Taevaskoja liivakivist kaljuseina, rikkudes nii selle looduslikku ilmet. piilutud lindude pesakastid. 4. Taevaskoja ümber on rahvas põiminud neiud vetevaimule kulda pesema. Nende töötamist pidavat vahel ka 5. Kõige huvitavam oli jälgida valge «maniskiga» vilgast kiirevooluline Ahja jõgi on sobivaks talikorteriks. Selle rästaste vaskoja majesteetlikelt kaljudelt. Vesipapp, see on lind, kes tunneb õhus. 6. Eks ole mõnus istuda purdel teadmisega, et veel su jalge ees sammus meie ringi kirju pere (bioloogid, geograafid, filoloogid, maaspetsialiteediga inimesi ühendab ühine armastus looduse vastu. 2. Iga looduskaitsjaid asunud oma sildi alla. Silt teatab, et Ahja jõe ürgorg matkajad, kes möödunud suvelgi jätsid ohtrait oma «nimekaarte» Lausa huligaanlikku suhtumist loodusesse reedavad kividega uppi palju legende ja jutte. Nii pidid Neitsi koopas Ahja jõkke uppunud kuulda olema. Meiegi kuulatasime hoolega, kuid ei kuulnud midagi, vesipappi, (pildil all parempoolses nurgas) meie talikülalist, kellele sugulase laul, mis on rõõmus nagu veevulin, lausa kõlas vastu Taeend vee all (seda aga muidugi lühikest aega) peaaegu sama hästi kui tõttavad Ora jõe veed, selja taga aga voolab juba Ahja jõgi.

2 Tartu Riiklik Ülikool

KIRJANDUSE JA KUNSTI LEHEKÜLG

KIRJANDUSSÕBRAD!

Ülikooli kirjandusring ja ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus kutsuvad teid üles kõigiti kaasa aitama sellele, et võiksime hakata välja andma perioodilist kirjanduslikku almanahhi. Asugem tõsiselt tööle ja jõudkem keskkoolidele selles suhtes järele!

Äsja toimunud kirjandusvõistlus näitas, et meie sõnameistrite ring ei ole kaugeltki väike. Kuid ärgem laskem oma sulgedel ka pärast võistlust rooste minna. Jätkakem ka edaspidi oma tööde saatmist ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» aadressil. Nii neid kui ka laekunud võistlustöid kasutame almanahhi koostamisel, mille esimene number võiks ilmuda juba sel kevadel.

JÕUDU TÖÖLE!

Eesti kirjanduse ja rahvaluule ring,
ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus

* * *

SILVI KIVIOJA

Kas sa, luuletaja, ikka pole tüdind
tähtedele laulmast vivat! vivat!
kui sün maa pääl on nii palju kaunist,
millest veel ei ole helisend su lüüra?

Astu alla roosa pilve turjalt,
tule meie, surelike, sekka.
Anname sull' värske pärja
krõbiseva supilehe asemel,
— — — — — — — — —
et laulaksid laulu, mis jääb,
sellest, kes teeb ja toimetab,
külvab ja vagusid ajab
siin, sellel kamaral.

ASKO SÖÖT

Lumetorm

Oi kuis tormab, oi kuis tuiskab:
ei näe taevast, ei näe maad.
Kõikjalt lund nii vastu paiskab,
vaevu silmi lahti saad.
Kõikjal keerleb, tormab, tiirleb
vaba tuule hullund sööst;
lakkamata tungib ööst
vastu üha uusi iile.
Keset seda hiiglakeerist
inimesi ronib aina
siia-sinna — mardikaina.
Ronib masin vastu mäge,
vastu tuisku, suur ja vägev.
Tormist väljagi ei tee vist.
Äkki võidurõõmsalt hüüdes
tormab mäe pealt hiiglahoona
otse vastu raudset looma
tuisk, mis endas jõudu tajub.
Võimas masin tõrkumata
liigub, tuisku märkamata.
Taas siis tuule keeris-sammas
tõuseb, ähvardada püüdes,
aga juba raugeb samas,
juba raugeb, juba hajub . . .
Ümber maja maru piirleb,
katsub uksi, aknais tiirleb . . .
Inimesed soojas kodus
kuid ei ärka mõttelegi,
tuul et tallab hangi segi,
tee et lume alla kadus.
Laulab tuul. Ta metsik viis
vanad puud lööb vankuma,
pargi pärnad oigama.
Näkku paiskub, silmi tuiskub,
puude latvu kargab siis.
Ümber tiirleb, näo ees viirleb,
tõukab tagant, surub vastu,
tormab nagu lahtilastu . . .
Aga kuis ka tantsib, tiirleb,
pillutades hiiglajõudu,
inim-mõtte ees on nõutu.

1955.

Filoloogi hällilaul

V. Panso järgi VILLU LOOG

Poju, aeg on heita tuttu.
Uni, uni, tule ruttu!
Siin ju mina, siin ka sina,
sa mu väike asesõna.
Häälda korraks üks klusiil,
nutt on kadund nagu iil.
Ninake sul kui foneem,
näoke täiendlause skeem.
Esime' mul oled sa
just kui tähestikus A.
Kõrgelt austa isa oma,
nagu isa austab koma.
Suureks saad, siis meeles pea:
kes filoloog — vaid see on hea.

Joonistusringi õpilase töö

MARJU TUKA

ARMASTAN

Armastan elu, kuis armastan!
Siin tuleb luua ja otsida,
rõõmusid tunda ning pettuda,
peaaegu alati võidelda,
võidelda ilusa, parema eest,
kogu oma hingega, südamest.
Õnne eest! Õnne eest!

TÕNIS LEHTMETS

TÄHTIS MEES

Kord siin, kord seal
me kooli peal
käib ringi tähtis mees.
Ja ikka tal
siin päikse all
on suured asjad ees.
Ta jagab maad,
kus aga saab,
ning igas teaduslõigus
on ainult temal õigus.
Oh, milleks talle loengusaal.
Ta niigi kõikjal läbi saab.
Eks tunnis tohman käia või —
kes loodud oinalaubaga.
Tark loodus talle aga lõi
soliidse õpetlase maski
ja ilma peale lahti laskis
ta juba valmiskaubana.

Te võtke, kuidas soovite,
kuid uskuge — ta näitab veel,
mis suudab tähtis mees.
Ta juba ammu ihub hammast,
et püstitada veel üht sammast
me ülikoolile.

Anton Küpse küpsemine

Helilooja Anton Küps, pöördunud kaasaja teema poole, kirjutas ooperi Suure Isamaasõja kangelastest. Ta töötas innustunult ja pani muusikasse kogu oma ületamatu meloodilise ande. Tundus, et sel korral publikule on tõesti valmistatud meeldiv üllatus.

Kuid heliloojal nagu mitmel teisel tema kaasvennal oli üks inimlik nõrkus: ta kartis väga seda nn. tootmise riski. Ja kuna juba iga uue ooperi loominguprotsessis on autorile alati kindlustatud kõige laiem tähelepanu ja toetus, hakkas Anton Küps oma teose üksikute osade kohta nõu küsima mitmesuguste kõrgemate instantside juures.

Esimese vaatuse esimene läbikuulamine toimus heliloojate liidus.

«Liig palju aariaid ja ansambleid!» otsustasid kaks autoriteetset seltsimeest, kolme läbi ja läbi tunnustatud ooperi autorit. «See on vanamoeline ja maitsetu.»

Anton Küps ohkas kurvalt ja ütles, et ta võtab seda väärtuslikku nõuannet arvesse.

. . . Arutlusel teatris, millega heliloojal oli sõlmitud leping, ja kus viibis juures spetsiaalselt seks otstarbeks sinna kutsutud sõjaväeline konsultant, ütles see kategooriliselt, kui järg jõudis tema kätte: «Olen vastu.»

Sõjaväelise konsultandi märkused olid küllaltki olulised, nimelt ei ole läbikuulatud vaatuse muusikas ja tegevuses kujutatud meie soomusvägede pealetungi, seda aga on tingimata vaja kujutada.

«Vaat, kus on muret!» mõtles helilooja. «Noh, tankidega saan veel kuidagiviisi hakkama: muusikasse panen roomikute raginat ja lavale võimalikult rohkem tankiste.

. . . Ooperi teise vaatuse tegevuse algus toimus tagala haiglas. Ja seal, olgu märgitud, oli tõeliselt vapustav raskelthaavatud väejuhi poja ja selle ema duett. Kuulanud läbi selle stseeni, teatri peadirigent ja juhtivad lauljad hakkasid väljendama oma palavat heakskiitu. Kuid siis tõusis kohalt meditsiiniline konsultant, kelle kõik olid peaaegu unustanud.

«Seltsimees helilooja,» ütles ta, prilliklaasidega raevukalt välgutades, «te olete ju intelligentne inimene. Kas te siis tõepoolest ei tea, et raskelthaavatutele on laulmine keelatud?»

. . . Pärast arvukaid ümbertegemisi võeti Anton Küpse ooper vastu, lavastati ja see läks keskmise eduga. Mida seal küll kõike ei olnud! Seepärast ka üks terav ja mõtlik kriitik kirjutas nii:

«Tekib mulje, et tegevuse käigus on helilooja juures millegipärast toimunud mingisugune innustuse langemine.»

V. SAAL

Kommenteerimata kilde

«Lihtsalt kole! Meie kursusel pea-aegu polegi aktiivseid!»
«Vabandage, kas õpite keemiat?»

«Kas tegid juba midagi meie laualehele?»
«Pole saanud mahti, kirjutan romaani.»

«Kas teie kursus ikka veel pole leidnud ühist keelt?»
«Meid ei huvita standardsed asjad. Filoloogide ülesandeks on võidelda trafaretsuse ja halluse vastu.»

«Tere, Ott! Varsti saab juba nädal täis, kui viimati kinos käisime.»
«Noh, räägi siis, kuidas film meeldis.»

«Mida sa õpid?»
«Žurnalistikat.»
«Ohoo! Ära nüüd nii palju lobise, Sul pole selleks annet.»
«?»
«Sa ju lobised nii vähe!»

«Kulla noormees, Sul pole ju aimugi uuemast kirjandusest.»
«Otsustasin lugemise maha jätta ja ise kirjutama hakata.»

Rästikud

Nad lamavad alati koos, ühes keras, ja näib, et maailmas ei ole paremaid sõpru kui suur madu ja väike madu.

Puuri lasti konnapoeg. Kahe hüppega jõudis ta madude juurde ja ajas silmad pungi: «Kes te olete?»

Kerast kerkis kaks pead. Kera lagunes koost.

Suur rästik roomas nurka, väike haaras konnapoja: «Vaat' kes me oleme!» Konnapoeg hüppas korra ja ajas poolsurnult jalakesed sirgu. Väike rästik haaras tal peast. Siis ronis nurgast välja suur rästik ja haaras konnapojal sabast: «Anna siia!» Väike tiris enda poole: «Ära puutu!»

Mõlemad hakkasid sisisema.

Suur madu tõmbas konna ja koos temaga ka väikese rästiku oma lõugade vahele: «Noh, kas nüüd lased lahti?»

Väike rästik vingerdas ja pani kõigest jõust vastu, kogu ta vetruv keha väänles liival. — «Ei lase!» Ta kadus vähehaaval suure rästiku kurku.

Suur rästik muutus paksuks ja tähtsaks: «Nüüd olen ma üksi maailmas!»

Šaakalid

Rusked kõhnad koerad teravate rebasekoonudega ajavad karvad turri ja kargavad üksteise kallale: «R-r-r-r! . . . Rrrr!»

Nad jooksevad kogu aeg, jooksevad ega tea, mida peale hakata oma tigedusega.

Hakkas ulguma hunt — nemad peatusid ja ajasid hambad irevile: «Rrrr!» . . . Nuttis hüään —: «Rrrr!»

Pärast seisavad nad kaua ja ootavad: «Kelle peale veel uriseda?»

M. TALV

Väljavõtteid B. Jampolski tsüklist «Jutustused metsloomadest ja lindudest», «Литературная Москва» 1956.

PROBLEEMID, mis panevad mõtlema

Tihti loed mõnd kirjandusteost, saad aru, et ta on kirjutatud meistri sulega, aga ometi paned ta lõpetamisel kõrvale üsna ükskõikselt. Samas aga satub kätte teine töö, võib-olla mitte eriti silmapaistva kirjamehe sulest, aga ta erutab, paneb mõtlema, sest autor on käsitlenud lähedasi probleeme, püüdnud neile leida oma lahendusi. Seda liiki kirjatöö oli eelmises ajalehenumbris ilmunud «Rong sõidab läände».

Võiks ju vaielda, missugusesse žanrisse see kirjutis kuulub. Kuid see ole ju kõige tähtsam. Mille kohta aga tahaks sõnakese öelda juba praegu, see on töö sisuline külg, tema ideeline kaal.

Töö sümpatiseerib eelkõige sellega, et autor on härjal n. ö. sarvist kinni haaranud, püstitanud küsimuse otseselt: mispärast meie noored sõidavad uudismaale? Meie senised «uudismaakirjanikud», olgu need siis M. Kesamaa ja K. Tamberg või meie oma üliõpilased T. Lehtmets, V. Vares ja L. Essenson, on suurelt jaolt piirdunud uudismaa-ainestiku äärealade rehitsemisega. Nende tähelepanu on köitnud mõni armulugu uudismaa taustal, mõnikord isegi töö. Ent ometi on pahatihti (võib-olla K. Tambergi «Stepp ja inimesed» maha arvatud) tunne, et see pole see päris uudismaa, et midagi nagu oleks teisiti või jääks puudu. Vahel kipub lugedes vägisi mõte pähe, et meile nii harjumuspäraseks saanud realismi asemel on tegemist romantilise meetodiga, niivõrd romantikute arsenalist on võetud mitmesugused kujunduslikud võtted ja vahendid.

Kõnealuse teose autor on asunud lahendama peamist uudismaa probleemi: miks sinna sõidetakse? Tõsiasju ilustamata, varjamata uudismaa elu ja sealse töö raskusi, pigemini neid rõhutades ja alla kriipsutades püüab autor näidata, et seal siiski on midagi, mis tõmbab noori. On midagi isegi Ollele, keda ei tõmba stepiavaruste romantika ja kangelasteod. On see tunne, et sa oled vajalik, et sa teed midagi kasulikku? On see tahe nautida lihaste pinget, tunda uhkust oma keha üle, treenida keha ja tahet? On see soov крепко заработать? Võib-olla igatsus kaugete maade ja rahvaste järele? Küllap oli seal nii üht kui teist, kokku lõi tunde, nagu olnuksid uudismaa töökuud parim osa su elust. See tunne viib sind sinna tagasi teist ja kolmandatki korda.

Kui sellele lisame veel Tiia, kes lihtsalt tahtis vaheldust loengule, midagi uut, siis on teose autor vististi tabanud tüüpilisemad kujud uudismaale sõitjaist. Muidugi, eks ole selliseidki, nagu Rääv, kes lihtsalt järgnesid üleskutsele. Aga eks olnud enamikule see üleskutse ikkagi millekski lähedasemaks.

Aga kõigi teiste kõrval pole autor maha vaikinud ka selliseid tegelasi, nagu Tatrapõld. Eks ole meiegi üliõpilaste hulgas «poliitilise kapitali» kogujaid. Kelleks lugeda noormeest, kes uudismaadel on valmis kella maha müüma, et saada raha kojusõiduks — tööde lõppu ja lõpuarvet ootamata? Kodulinnas aga esineb kui uudismaakangelane, hukka mõistes tõelisi töömehi ainult selle eest, et nad nõudsid oma töö eest väljateenitud tasu. Tatrapõllu kujus on tüpiseeritud just selliseid noori.

Rohkem või vähem, aga eks me tea igaüks küll Ollesid, Tiiasid, küll Rääve, küll Tatrapõlde. Teose autor on nende kaudu osanud tõstatada ja lahendada olulisi probleeme meie üliõpilaselust. Need probleemid on sellised, et vägisi tuleb tahtmine nende kohta sõna võtta. Aga kas ei peakski seda tegema? Kas poleks «Rong sõidab läände» tänuväärseks arutlusobjektiks mõnel komsomoliigrupi koosolekul, ülikooli ajalehe veergudel? Need on probleemid, mis eriti praegu peaksid huvitama iga üliõpilast. Seisab ju sel suvel ees kaasalöömine uudismaadel ja mujal senisest veelgi laiemal rindel.

H. VIIRG

Luuletused, tõlkematerjal, killud ja «Anton Küpse küpsemine» võetud eesti filoloogia osakonna III kursuse laualehest «Idüll ja Opositsioon».

Tartu Riiklik Ülikool 3

ETNOGRAAFIAMUUSEUM JA ÜLIKOOL

Viiskümmend aastat tagasi — 14. (1). aprillil 1909 pandi alus praegusele ENSV TA Etnograafia Muuseumile (endise nimetusega Eesti Rahva Muuseum). Sai teoks mõte, mis oli elus olnud mitukümmend aastat, alates Eesti esimese laulupeo päevist. Muuseumi põhikirjas § 2 fikseeris: «Eesti Rahva Muuseumi otstarve on Eesti rahvateadust igakülgselt edendada.» Et seda ülesannet igakülgselt täita, selleks tuli hakata koguma ja säilitama rahva materiaalset ja vaimset vanavara.

Muuseumi loomise algpäevist peale on noored, eriti üliõpilased aktiivselt kaasa löönud muuseumi tööle. Suviti siirdusid paljud üliõpilased maale. Kogude täienemise eest algperioodil võlgnebki muuseum tänu üliõpilastele. Esimeste kogujate hulgas oli mitmeid hiilisemaid kultuuritegelasi (Kr. Raud, O. Kallas jt.) ja teadlasi (prof. F. Laja jt.).

Kodanlikul ajal olid peamiselt üliõpilased need, kelle kaudu täienes muuseumi etnograafiline arhiiv (EA) mahukate ja sisukate kirjeldustega kõigilt elualadelt üle kogu Eesti.

Muuseum muutus baasiks etnograafiateaduse kujunemisele Eestis. Muuseumi direktor I. Manninen hakkas esmakordselt 1924. a. lugema ülikoolis uut õppeainet — etnograafiat. Hiljem sai etnograafiakateedri asukohaks muuseumi hoone Raadil, muuseumi kogud aga pidevaks õppebaasiks. Sellega oli pandud alus etnograafide ettevalmistamisele.

Nõukogude perioodil on ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna ajalooosakond andnud kolm lendu (1950., 1951. ja 1956. a.) eriharidusega etnograafe, kokku 18 inimest. Enamik neist töötab edukalt ENSV TA Etnograafia Muuseumis ja ENSV TA Ajaloo Instituudi arheoloogia sektoris oma erialal. Kandidaadikraadi on ülikooli Õpetatud Nõukogu omistanud etnograaf Ants Viiresele. Käesoleval õppeaastal on NSV Liidu ajaloo kateeder asunud järjekordselt nelja etnograafi ettevalmistamisele.

Etnograafiamuuseumi rikkalikud esemelised kui ka teatmematerjali kogud, samuti foto- ja raamatukogu on hindamatuks allikaks mitte ainult ajaloolastele-etnograafidele nende uurimistöös, vaid ka rahvaluule ja eesti keele õppijaile. Nii on prof. P. Ariste sageli illustreerinud oma loenguid esemetega eesti ja soome-ugri etnograafia alalt. Rahvapärase meditsiini vastu tunnevad huvi tulevased arstid. Muuseumi kogusid on korduvalt kasutanud ka agronoomia üliõpilased.

Muuseumi tegevuse juhtiminegi on olnud pidevalt seotud ülikooliga. Muuseumi juhatuse liikmeks oli pikemat aega muuseumi asutamisest alates pärastine ülikooli võõrkeelte õppejõud P. Koppel, 1913. a. valiti muuseumi konetoimkonda õppejõud V. Ernits.

Nõukogude perioodil on mitmed õppejõud, nagu prof. P. Ariste, dots. Ed. Laugaste kuulunud muuseumi teadusliku nõukogu koosseisu. Praegu võtab nõukogu tööst osa dots. K. Siilivask. Korduvalt on konsultatsioone andnud soome-ugri alastes küsimustes ka dots. P. Palmeos.

Lõpuks tuleks veel meenutada üliõpilaste tänuväärset ja hinnatavat algatust — abistada muuseumi tema algperioodil majanduslikult. Selleks korraldati piduõhtuid, kontserte, mille sissetulek läks muuseumile. Ka praegune üliõpilasmeeskoor on oma asutamisest peale andnud rea kontserte oma rahva varaaida heaks.

I. LIIV,
ENSV TA Etnograafia Muuseumi teaduslik töötaja

Uut ühiselamutes

Õhtu. Mitmesajaliikmeline Tiigi pere tegeleb vana rutiini kohaselt kes millega: mõni mängib bridži, moni maiet, loetakse raamatuid, õpitakse jne. Huvi pärast astume sisse puumaja 38. tuppa. Kui varem jättis soovida kord toas, siis on see nüüd muutunud. Toa kollektiivi ühiste pingutuste tulemusena on kõik vastavalt võimalustele paremas korras: laual ja kappidel on rohelised paberid, raamatud riiulitel on maitsekalt seatud, voodid korralikult üles tehtud.

Pärast tervitust jääme vaikselt seisma, sest siin nähtavati tegeldakse millegagi. Parajasti tekkis seisak üsna elavasse vaidlusse. Poiste näod on pinevil. Milles on asi? Et vastust saada, tarvitseb vaid kuulata. Parajasti kõneleb keegi lüheldane sõjaväelise rühiga noormees. See on ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilane kommunistlik noor A. Kisand. Nii selgubki, et tegemist on toa poliitinformatsiooniga, is on kindlalt juurdunud toa ühiste ürituste hulka. Korrapäraselt kaks korda nädalas toimuvad toas vestlused poliitilistel teemadel. Tihti kujunevad need väga elavateks vaidlusteks, sest jälgib ju kogu toa kollektiiv suure huviga ajalehti ja raadiot.

Uus nähtus toa elus. Ja meeldiv. Jääks ainult soovida, et see muutuks traditsiooniks ühiselamu kõigis tubades.

K. KUUSK

ÜHELT AASTAPÄEVA TÄHISTAMISELT

(2. lk. järg)

Lauakõnega eslnes külalisena meie keskel viibiv pensionär-õpetaja sm. A. Liiv, kes soovis ringile palju jõudu ja edu, soovis, et meist saaksid sellised inimesed, kes oskaksid linnude, loomade ja taimede keelt. Selleks aga on vaja loodust uurida ja armastada.

Lõpuks tahasin veel mainida, et kuigi meie ringis on liikmeid paljudelt erialadelt, moodustavad liikmed peamiselt bioloogid, geograafid, metsamehed, agronoomid. Arste ja filoloogе on väga väne ja ajaloolasi mitte ühtki. Kuid kas pole looduslikult kaunid ja huvitavad kõnad tihti seotud ajaloolise sündmustega, ajalooliste isikutega, kirjandusega, lauliкutega? Tulevastel pedagoogidel oleks väga kasulik tunda kodumaa looduslikke mälestusmärke.

Üliõpilased! Kui armastate loodust, tulge meie ringi, te ei kahetse. Loodus õilistab inimest, muudab ta — ilusamaks.

E. R. ENNUSE,
eesti filoloogia osakonna II kursuse üliõpilane

KEHAKULTUUR JA SPORT

Häid tagajärgi Kääriku suusaradadelt

Möödunud reedel ja laupäeval võistlesid TRÜ teaduskondade paremad suusatajad traditsioonilistel «Kääriku mangudel», mis olid ühtlasi noorsoo talispordimängude finaalvõistlusteks ülikoolis. Suurepärased ilmastikutingimused soodustasid hulgaliselt häid voistlustagajaigi.

Esimesed TRÜ meistrid selgitati teatesuusatamistes. Naiste 3×3 km teatesuusatamise võitis Ajaloo-Keeleteaduskond (H. Nurmik, A. Ruubas, M. Pruun), teisele kohale tuli kehakultuuriosakonna II kursuse ja kolmandale Majandusteaduskonna naiskond. Meeste 4×5 km teatesuusatamise võitis juba neljandat aastat järjest praegune kehakultuuriosakonna IV meeskond koosseisus N. Berendsen, P. Looke, M. Simson, U. Kangur. Teisele kohale tuli kehakultuuriosakonna I kursuse ja kolmandale kohale Matemaatika-Loodusteaduskonna võistkond.

Teisel voistluspäeval olid kavas individuaalalad. Naiste 5 km distantsil tuli ülikooli meistriks Ajaloo-Keeleteaduskonna V kursuse üliõpilane M. Pruun ajaga 18.45. Järgnesid E. Abel (õppejõud) ja M. Ojaveer (Majandustead.) vastavalt aegadega 18.52 ja 20.04.

Meeste 15 km võitis O. Allikas (õppejõud) ajaga 50.59. Ainult 5 sekundit halvema ajaga jäi teiseks M. Simson, kolmandale kohale tuli U. Kangur ajaga 52.30.

Keskpäeva päikesepaistel starditi «Partsimäel» slalomis. Ülekaaluka võidu naiste slalomis saavutas Ajaloo-Keeleteaduskonna I kursuse üliõpilane M. Villemson tagajärjega 60,6 sek. Teine koht kuulus M. Virupalule (kehakultuuriosak. II k.) ja kolmas koht M. Ojaveerule aegadega 77,7 ja 81,7 sek.

Samuti suure eduga teiste ees võitis meeste slalomis esikoha K. Orviku ajaga 53,0 sek. Teise koha omandas K. Truupõld ajaga 68,7 sek. ja kolmanda koha U. Kangur ajaga 68,8 sek.

Tulemuste kokkuvõttena tuleb esile tõsta nelja meistrijärgu normatiivi ületavat tagajärge, 12 I järku, 18 II järku ja 19 III järku. Finaal oli edukas.

Võistkondlikuks paremusjärjestuseks kujunes: 1. kehakultuuriosakonna IV k. 86 miinuspunktiga, 2. Ajaloo-Keeleteaduskond 110, 3. Matemaatika-Loodusteaduskond 111,5, 4. kehakultuuriosakonna II k. 127,5, 5. Majandusteaduskond 152, 6. kehakultuuriosakonna I k. 156 ja 7. Arstiteaduskond 198 miinuspunktiga. *A. OKAS*

SMALE

24. veebruaril algasid ülikooli käesoleva oppeaasta maleesivoistlused, millest võtab tänavu osa ka ülikooli paremaid naismaletajaid M. Kuningas, kellele käesolevad voistlused on tõsiseks tuleprooviks enne peatselt algavat Eesti NSV naiste maletsempionaati.

Võistlused on ühtlasi Tartu linna 1959. a. maleesivoistluste poolfinaaliks, kusjuures edasipääsemise õigus omistatakse kahele võitjale. Voistlused kestavad 6. aprillini.

Käesoleval momendil on paljude katkestatud ja vahelejäänud partiide tõttu raske anda lõplikke üldisest paremusjärjestusest. Kaheksanda vooru järel omavad võistlejad punkte järgmiselt (sulgudes mängitud partiide arv):

1. Roots 4½ (5), 2. Staub 4 (5), 3. Siletski 4 (6), 4. Pirrus 4 (8), 5. Päss 3½ (5), 6. ja 7. Peinar ja Seljame 3 (5), 8. Soonvald 3 (7), 9. Jaanson 2½ (8), 10. Raig 2 (4), 11. ja 12. Kuningas ja Kaavere 2 (6), 13. Ploompuu 1 (5), 14. Ots ½ (3).

E. PIRRUS

ÕIENDUS

Meie ajalehes nr. 6 (393) 27. veebruarist 1959. a. ilmunud artiklis «Võit, mis hilines ligi pool aastat» esitatud andmete kontrollimisel selgus, et võistkondade lõplik paremusjärjestus oli järgmine: 1. TPI 653 punkti; 2. TRÜ 647 punkti ja 3. Tallinna Pedagoogiline Instituut 68 punkti.

B. MATVEI

TRÜ ESIVÕISTLUSED KERGEJÕUSTIKUS

Traditsiooni kohaselt viidi ülikooli kõigis teaduskondades läbi talvised kergejõustikuvõistlused. Neile järgnesid neil päevil ülikooli esivõistlused spartakiaadi raames.

Naisvõistlejaist hüppas V. Maremäe (Mat.-Loodustead.) hoota kolmikut 7.39 ning sai 20 m lähtejooksus ajaks 3,3. Eeljooksus saavutas sama aja Arstiteaduskonna V kursuse üliõpilane L. Kõiv. Ajaga 4,5 sek. oli 25 m tõkkejooksus kiireim H. Hoole (Mat.-Loodustead.) ning ajaga 64,2 sek. 400 m jooksus E. Kruus (Mat.-Loodustead.). Kuuli tõukasid L. Aaslaid (Majandustead.) 10.26 ning V. Maremäe 10.16. Tagajärjega 27.95 võitis kettaheite Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilane A. Ruubas.

Meestest said 20 m lähtejooksus ajaks 3,2 sek. V. Rämson (Kehakultuurios.), K. Kalder (Mat.-Loodustead.) ja G. Haitov (Arstitead.). V. Rogatšov võitis 25 tõkkejooksu ja 1000 m jooksu aegadega vastavalt 4,1 (eeljooksus 4,0) ja 2.47,1. T. Viitso (Ajaloo-Keeletead.) sai 1000 m jooksus ajaks 2.47,5 ja T. Palgi (Majandustead.) 2.52,0. Kehakultuuriosakonna üliõpilased E. Eedla ja V. Rämson hüppasid hoota kolmikut võrdselt 8.47 ning F. Savinhin (Mat.-Loodustead.) kõrgust 1.80. Kuulitõuke ja kettaheite võitis R. Pelker (Kehakultuurios.) tagajärgedega vastavalt 12.70 ja 38.19. Vasarat heitis V. Salupere (Arstitead.) 40.73 ja A. Kiris (Õigustead.) 36.17. 5 km käimise võitis Õigusteaduskonna üliõpilane A. Lumiste, kellele järgnesid T. Aruste (Mat.-Loodustead.) ja T. Viitso. Teatejooksus 10×2 saali pikkust olid võidukad Arstiteaduskonna kergejõustiklased, edestades Matemaatika-Loodus- ja Ajaloo-Keeleteaduskonda.

Ülekaalukalt saavutas esikoha Matemaatika-Loodusteaduskonna võistkond, kes lõppkokkuvõttes kogus 1539 punkti. Järgnesid Arstiteaduskond 829,5 ja Ajaloo-Keeleteaduskond 423 punkiga.

B. MATVEI

Võistlesid laskurid

Laupäeval, 14. märtsil, toimusid TRÜ Matemaatika-Loodusteaduskonna sisemised võistlused laskmises harjutuses 3+10 lasku 50 m distantsilt.

Osakondadest tuli ülekaalukalt esikohale geograafiaosakonna võistkond, jättes teiseks bioloogiaosakonna võistkonna.

Individuaalselt saavutas meestest parima tagajärje — 95 silma — geograafiaosakonna üliõpilane R. Leet, järgnesid 89 silmaga matemaatik J. Lõhmus, bioloog M. Ennever ja geograaf V. Kaavere.

Naistest saavutas geograafiaosakonna üliõpilane M. Narusk 90 silma.

M. ENNEVER

TRÜ KINO

(Vanemuise tn. 46, suur auditoorium)

Täna, 20. märtsil kell 19:

1. TA Füüsika ja Astronoomia Instituudi noorema teadusliku töötaja K. Preemi vestlus «Raketil kosmosesse».

2. Filmid: «Automaadid kosmoses», «NSVL TA usu ja ateismi muuseum», «Peetrikese unenägu».

Teisipäeval, 24. märtsil kell 19:

1. Vestlus üliõpilaste matkamuljetest Karpaatidesse 1959. a. veebruaris.

2. Filmid: «Taga-Karpaatia metsad», «Roheline kohin».

Sissepääs tasuta.

ÜLIKOOLI AULAS

26. märtsil vabariikliku maletšempionaadi lõpetamine ja auhindade kätteandmine.

27. märtsil vabariikliku koorijuhtide koori kontsert. Juhatavad G. Ernesaks ja J. Variste.

Spordiklubis

20. ja 21. märtsil Majandusteaduskonna sisemised laskevõistlused TRÜ lasketiirul.

21.ja 22. märtsil vettehüppajate füüsilise ettevalmistuse katsevõistlus Mitšurini tänava võimlas; ENSV A-grupi talvised korvpalli karikavõistlused meestele TRÜ suures võimlas; Tartu linna koolinoorte kunstilise võimlemise esivõistlused Mitšurini tänava võimlas.

Eesti keele ringis

TRÜ eesti keele ringi võiks nimetada ka soome-ugri keelte ringiks, sest ringi tööst võtavad osa nii eesti keele kui ka soome-ugri keelte eriharu üliõpilased.

Õppeaasta jooksul on ring korraldanud mitmeid huvitavaid üritusi. Suvise keeleuurimismatka tulemustest vadjalaste juurde ja Saaremaale rääkisid üliõpilased T. Kõlu ja T. Viitso. Palju huvi pakkus vestlus prof. Veskiga käesoleva sajandi alguse eesti keelest. Vaidlusterohke oli ka koosolek, kus arutati EPA ajalehe keelt. Lähemal ajal korraldatakse ringi juhataja üliõpilase Ü. Parbuse initsiatiivil koosolek eesti eesnimede päritolust. Näideteks kasutatakse Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilaste eesnimesid.

Ringi järjekordsel koosolekul 17. märtsil k.a. arutati 1958. a. ilmunud keeleteaduslikku kirjandust.

V. LATTIK

Esimesed haiguslood

Kui teiste erialade üliõpilased kirjutavad kursusetöid, siis arstid seda ei tee, vaid meil on selle asemel haiguslood. Igale üliõpilasele määratakse haige patsient ning üliõpilane uurib vastavat patsienti ja esitab hiljem haiguse kirjelduse.

Raviosakonna III kursuse üliõpilastel tuleb sellel semestril esmakordselt kirjutada haiguslood — ühe sisehaiguste propedeutika kliinikus oleva haige kohta ja teise kirurgia kliinikus oleva haige kohta.

Praegu jälgivad III kursuse arstid oma patsientide tervislikku seisukorda ja koguvad andmeid haigusloo kirjutamiseks.

Uudne õppevorm on väga lähedalt seotud tegeliku arsti tööga ja pakub väga suurt huvi, mistõttu kogu kursus suhtub oma ülesandesse täie tõsidusega.

Eriti suure hoolikuse ja põhjalikkusega teostavad uuringuid eesrindlikud üliõpilased M. Kivihall, M. Niit, S. Mihkla, H. Kapral ja H. Ers. Südame ja kopsude diagnostika teostavad üliõpilased iseseisvalt. Esimesed tööd valmivad juba selle kuu lõpuks.

A. RAMM

KAASAEGNE MUINASJUTT

(Vastus sõnumile «Sõnad ja teod» eelmises numbris)

Moto: On lahkunud linnuke,
ja läinud kaugele,
ta ära siit, ta ära siit...

Oli kord eesti filoloogidel kõigiti väga ontlik seinaleht. Ja nii mõnigi kord aastas sai teda näha ja tema seest lugeda. Kõik seda küll ei teinud, kuid üks jagu uudishimulikke oli ikka.

Nii veeresid aastad mööda ja keegi ei märganud, et midagi viga oleks olnud. Siis väsisid seinalehe talitajad ära ja omapead jäetud hoolealune hakkas hinge vaakuma ja 12-damal eluaastal oligi surnud. Väga kurblik lugu iseenesest.

Mis seal ikka, pandi nõu kokku, et kadunule tuleb sisse puhuda hing, mis saaks olema üks priske ja ennenägematu hing. Ja üks komsomoli ametimees ning üks «journalist» pidid selle toiminguga algust tegema.

Kui kõik rohud, mis avitama pidid, olid kokku korjatud, hakati korjust otsima. Aga mitte ühtegi konti ei tulnud kusagilt nähtavale. Ja nii sai üks suurpäev maha peetud, ilma et seinaleht elusana meie keskel oleks viibinud.

Nüüd alles tõusis kära. Ajalehed kirjutasid ja puha. Kuid seinalehe endised leivaisad kuulasid ja muhelesid. Arvatavasti olid nad oma hoolealuse surnukeha lihtsalt ära uputanud. Küllap nad muidu tema matmispaika oleksid teadnud.

L. TAVEL,
E. KUUS

Toimetuse märkus: Nagu asjaosalised teatavad, on seinalehe uus alus valmimas. Ja seinalehe ilmumist on oodata lähemal ajal.

MB 02020 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1012

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Toimetaja J. FELDBACH

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinegem!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 10 (397) Reedel, 27. märtsil 1959. a. XII aastakäik

ELKNÜ TRÜ VII konverentsilt

21. ja 22. märtsil toimus meie ülikooli komsomoliorganisatsiooni VII konverents. Aruandega esines ELKNÜ TRÜ komitee sekretär sm. J. Lott.

Põhiliste probleemidena käsitleti konverentsil kommunistliku ühiskonna inimese poliitilise kasvatuse, töökasvatuse ja tervete eluviiside süvendamise probleeme.

Neil teemadel võttis sõna 25 inimest. Sõnavõtuga esinesid ka TRÜ rektor sm. F. Klement, ELKNÜ Keskkomitee sekretär sm. J. Jürna ja ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretär sm. A. Murutar.

Uus komitee valiti 31-liikmeline. Komitee esimesel pleenumil valiti 13-liikmeline büroo.

KOMMUNISTLIKUST KASVATUSEST

Esimesel päeval kuulati ära ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri sm. J. Loti aruanne tehtud tööst. Hiljem algasid sõnavõtud aruande ja eesseisvate ülesannete kohta. Kaks päeva kestis konverentsi töö ja aula kõnepuldist jutustasid oma tööst, kogemustest ja probleemidest paljud kommunistlikud noored — delegaadid ja konverentsil viibinud külalised.

Konverents tuli kokku ajaloolistel päevadel. Kogu nõukogude rahvas on haaratud grandioosse seitseaastaku programmi lahendamisest. Nõukogude rahva ette kerkivad tohutud ülesanded tehnilise ja materiaalse baasi loomisel, et siirduda kommunismi. Seoses sellega hakkavad iga päevaga üha suuremat tähtsust omandama kommunistliku kasvatuse küsimused. Ainuüksi tehniline ja materiaalne baas ei kindlusta üleminekut kommunismi — siin on vaja ka inimeste kõrget teadlikkuse taset. Tuleb lahendada probleemid «mina» ja «meie», «minu» ja «meie» vahekorrast. Suur osa kommunismiehitajate kasvatamisel on täita kõrgemal koolil. Peavad ju kõrgemad koolid andma meie rahvamajandusele sügavate ja põhjalike teadmistega spetsialiste, kes mõistavad, elavad kaasa ja oskavad lahendada õiges erialases ja poliitilises valguses nende ette seatud ülesandeid. Sellepärast ongi loomulik, et konverentsil tõusis põhiküsimusena esile kommunistliku kasvatuse probleem, poliitilise kasvatustöö probleem.

Peab märkima, et sellel konverentsil peatuti poliitilise kasvatustöö probleemidel põhjalikumalt kui kunagi varem. Võime ainult rõõmu tunda sellest, et on kadunud üldsõnalised ja siledad sõnavõtud konverentsi tribüünilt. Terve rida sõnavõtjaist (Tammaru, Vahemetsa, Okk jt.) analüüsisid täie teravusega just neid probleeme, mis meie poliitilises kasvatustöös kõige otsesemalt tõusetuvad. Rõhutati seda, et meil on vaja alati olla kindlatel poliitilistel positsioonidel. Kui me aga kas või mõneks hetkeks unustame poliitilise valvsuse, silume sellega teed kodanliku ideoloogia tungimisele meie inimeste teadvusse. Õigesti toodi välja ka see, et meie kommunistlikud noored ja aktivistid ei seisa alati printsipiaalsetel positsioonidel, ei kaitse raudse kindlusega oma positsioone. Ülikoolis on kommunistlikke noori üle poolteise tuhande, kuid mitte alati ei ole tunda komsomoli vaimu ühiselamutes ja õppegruppides. Millest see tuleb? See tuleb just sellest, et mitte kõik kommunistlikud noored ei oma kommunistliku printsipiaalsust poliitiliste probleemide lahendamisel ja suhtumisel õppetöösse. Möödunud semestril sai 92 kommunistlikku noort puudulikke hindeid, kuid komsomoligrupid suhtusid sellesse ükskõikselt. Täiesti vale on väide, et iga inimene õpib ise ja tema õppeedukus ei puutu seltsimeestesse. Iga üksiku kommunistliku noore õppeedukus peab olema kogu grupi südameasjaks. Iga puudulik hinne raiub killukese kommunistliku noorsooühingu ja kogu ülikooli autoriteedist. Seda tuleb meeles pidada stomatoloogia- ja raviosakonna I ja II kursuse komsomoligruppidel, kus möödunud sessioonil saadi palju puudulikke hindeid.

TÖÖKASVATUSE KÜSIMUSED

Viimastel aastatel on komsomolitöö nihkunud järjest lähemale elule. Meie üliõpilaste viibimine uudismaadel ja vabariigi kolhoosides, ülikoolis teostatavad ühiskondlikud ehitused, šeflustöö koolides ja tehastes — see kõik viib meie üliõpilasi vahetusse kontakti tööinimestega. Meie komsomoliorganisatsioon tegi üleskutse kogu Nõukogude Liidu üliõpilastele töötamiseks suvevaheajal ühiskondlikult kasulikel töödel. See on hea algatus. Nüüd tuleb aga teha kõik selleks, et meie üleskutse ei jääks paberile, vaid viidaks ka ellu. Siin seisab kõikide gruppide ees lai tööpõld. Tuleb saavutada, et iga terve üliõpilane suvevaheajal töötaks, et meie seas poleks kohta nahavedajatel ja loodritel. Selles töös tuleb tunduvalt tõsta aktiivi ja kõigi kommunistlike noorte vastutustunnet. On ju see meie üritus ja meie peame seda ellu viima.

TERVETEST ELUVIISIDEST

Kommunistlik ühiskond vajab tugevat ja tervet, puhta moraali ja vastutustundega inimest. Konverentsil tõstsid mitmed sõnavõtjad (J. Unger, Okk, Tamm, Jurassov jt.) üles tervete eluviiside küsimuse. Esimesi samme sellel alal on astunud kehakultuuriosakond. Tervete eluviisidega seostub ka distsipliini ja ühiselu reeglite täitmine. Praegu pole lood sellega veel korras. Ikka leidub meil veel üliõpilasi, kes kuritarvitavad alkoholi, ei pea kinni ühiselu reeglitest, rikuvad õppedistsipliini. Eks sellest anna ilmekat pilti ka rektori käskkirjad. Küllalt palju üliõpilasi eksmatrikuleeritakse distsipliinirikkumiste pärast. Nii eksmatrikuleeriti Arstiteaduskonna üliõpilane Ugandi joomise pärast. Alles hiljuti lõi kehakultuuriosakonna üliõpilane Tuuling teist üliõpilast, tekitades talle kehavigastuse. Need faktid räägivad ise endi eest. Komsomoliorganisatsioon peab olema kasvatajaks ja rangeks erapooletuks kohtunikuks kõigi taoliste väärnähtuste väljajuurimisel. Siin ei saa kohta olla sõbramehelikul möödavaatamisel. Eriti hea pind kasvatustöö läbiviimiseks on ühiselamutes. Me peame võitlema selle eest, et me ise ja meie sõbrad ning kaaslased õpiksid, töötaksid ja käituksid nii, nagu see on vääriline meie suure ajastu inimestele.

Konverentsi töös pühendati tähelepanu ka usuvastase võitluse teravdamise vajadusele. Meil on ülikoolis rida inimesi, kellel on usulisi kalduvusi. Õigustatult rõhutati aruandes, et pole mitte ükskõik, kas inimene usub või mitte. Veel käivad mõned üliõpilased leeris ja lasevad end kiriklikult laulatada. Kui need faktid ilmsiks tulevad, ei võta tavaliselt grupp asja täie printsipiaalsusega. Me peame võitlema vaenuliku ideoloogia vastu ja sellepärast peame võitlema täie teravusega ka usu vastu. Õigesti märgiti ülikoolis ateismiringi loomise vajadust.

KOKKUVÕTTEKS

Mida võib siis öelda üldkokkuvõttes kogu konverentsi töö kohta?

Konverentsi töö oli terve ja sihikindel, kuigi mõned sõnavõtud langesid välja konverentsi üldisest suunast, peegeldades neid väärvaateid, mis meil veel mõnede üliõpilaste juures esinevad. Delegaat sm. Lepik puudutas tervete eluviiside probleeme. Tema sõnavõtus oli muidugi ka ratsionaarset tuuma, kuid oma seisukohtade kaitsmisel libises ta vildakele teele. Sm. Lepik püüdis teha kitsastest üksikjuhtudest vägivaldseid üldistusi, asudes alkoholivastase võitluse käsitlemisel neutraalsele positsioonile, eitades siin administratiivsete vahendite vajadust kasvatustöö kõrval.

Matemaatikaosakonna kommunistlikud noored olid delegaadiks valinud sm. Veltmanni, kes tuli konverentsil välja rea ettepanekutega, mis olid alusetud ja vastuvõetamatud. Sm. Veltmann suhtus konverentsi töösse ükskõikselt, lahkudes esimesel päeval omavoliliselt konverentsilt. Tundus, et see degegaat ei võtnud konverentsi tööd tõsiselt, esitades oma ettepanekud mingi nalja taotleva maneeriga. Konverentsi delegaadid väljendasid oma suhtumist sm. Veltmanni esinemise üksmeelse hukkamõistuga.

Punase niidina läbis peaaegu kõiki sõnavõtte uue, kommunistliku ühiskonna inimese kasvatamise probleem. Teravalt rõhutati leppimatu võitluse vajadust meile vaenuliku ideoloogiaga. Oli näha, et enamus sõnavõtjaid mõistis selgelt meie ees seisvate ülesannete suurust ja püüdis leida teid nende ülesannete lahendamiseks. Oma resolutsioonis otsustas konverents üksmeelselt, et praegu on meie põhiülesandeks üliõpilaste poliitiline kasvatamine, võitlus kodanliku ideoloogiaga. Õppetöö alal pidas konverents komsomoliorganisatsiooni tähtsaimaks ülesandeks võitlust teadliku suhtumise kasvatamise eest õppetöösse, praktika parema teostamise ja eluga sidemete tugevdamise eest.

Möödunud aruandeperioodil suurenes meie komsomolipere 112 uue liikme võrra. Praegu on ligi 1700 üliõpilast kommunistliku noorsooühingu liikmed. See on suur ja tugev jõud. Konverentsi üksmeelne ja sihikindel töö andis alust kindlaks veendumuseks, et meie kommunistlikud noored teevad kõik neist oleneva eesseisvate ülesannete lahendamiseks, annavad oma panuse seitseaastaku kiiremaks teostamiseks, kommunistliku homse loomiseks.

E. ANUPÕLD

* * *

Konverents valis komiteesse järgmised seltsimehed: J. Tammaru, H. Unger, A. Vahemetsa, H. Väljaots, K. Indre, J. Jurassov, M. Lauristin, J. Zalesskaja, M. Sikk, E. Anupõld, E. Truuväli, E. Ojasild, A. Sivenkov, J. Keskpaik, E. Linn, E. Saard, J. Majevskaja, V. Kliimand, H. Tiik, K. Koger, A. Vain, A. Tammik, R. Raudsepp, E. Vernik, M. Puhk, A. Kiris, H. Aunin, L. Luts, K. Äniline, L. Tavel, J. Lott.

Komitee liikmekandidaatideks valiti seltsimehed A. Aviko, T. Soidla, V. Puolokainen, A. Korsar, H. Varik, L. Jeeser, E. Müür, M. Titma, L. Heideman.

* * *

Pärast konverentsi töö lõppu toimus valitud komitee esimene pleenum. Töö paremaks juhtimiseks valiti 13-liikmeline büroo, kuhu kuuluvad järgmised seltsimehed: J. Tammaru, H. Unger, A. Vahemetsa, H. Väljaots, J. Jurassov, M. Lauristin, M. Sikk, E. Truuväli, E. Anupõld, K. Äniline, L. Tavel, J. Lott, J. Zalesskaja.

Komitee sekretäriks valiti uuesti sm. J. Lott. Sekretäri asetäitjateks valiti sm-d J. Tammaru, H. Unger ja E. Anupõld. Arvestussektori juhatajaks kinnitati H. Väljaots.

Rektor F. Klementi sõnavõtt

Seltsimehed!

Ehk küll sõna anti ülikooli rektorile, oleme me siin kõik konverentsi delegaadid, ja delegaadina tahaksingi siin teiega nõu pidada ühes konkreetses küsimuses, mis on mul juba pikemat aega mõttes.

Siin räägiti juba sellest, et meie maa asub kommunismi otsesele ülesehitamisele. Aga mida uut peaks see tooma ülikooli elusse, meie igapäevasesse töösse?

On selge, et põhiline probleem meie tüüpi asutuses on kommunistliku ühiskonna inimeste kasvatamine. Seni oli küsimus, missugune peab olema kommunistliku ühiskonna liige, puhtteoreetiline probleem. Nüüd muutub ta praktiliseks tänapäeva küsimuseks.

Aga kuidas kasvatada inimest?

Ka varem oli nii, et rahva enda keskel tekkisid uued töövormid, et rahva loov mõte leidis vastuse ühele või teisele küsimusele. Nii toimub ka nüüd, uuel ajaloolisel etapil. Üheks noorte enesekasvatamise vormiks on kommunistliku töö brigaadide moodustamine. Te teate, et nende brigaadide liikmed püstitavad endile suured ja tähtsad ülesanded: mitte ainult hästi töötada, vaid ka kasvatada ennast kultuurseks inimeseks, kasvatada ennast esteetiliselt, omandada kommunistlikku moraali ja tervet eluviisi, ühe sõnaga — saada kommunistliku ühiskonna vääriliseks liikmeks. Aga siis tekibki mõte: kas ei peaks siis ülikool, kõrgemad õppeasutused üldse olema esimeses liinis selles küsimuses? Siin kasvab ju rahva intelligents, kasvavad rahva tulevased vaimsed juhid ja kasvatajad.

Meie ülikooli komsomoliorganisatsioon avaldas initsiatiivi ühes tähtsas asjas — töökasvatuse asjas. Teie üleskutse nõukogude üliõpilaskonnale — pühendada osa oma suvepuhkusest füüsilisele tööle — on suur ja ilus algatus. Aga kas meie komsomolil ei jätkuks jõudu, küpsust, energiat veel ühe algatuse jaoks? Kas meie paremad komsomoligrupid, sügavalt asja läbi mõeldes ja kaaludes oma võimeid, arvestades grupi personaalset koosseisu, ei võtaks enda peale ülesande — hakata tõsiselt ennast kasvatama moraalselt, esteetiliselt, füüsiliselt vastavalt kommunistliku ühiskonna ideaalidele?

Meie komsomoligrupid ei tea vahel üldse, mida nad võiksid ette võtta niisugust, mis pakuks huvi, haaraks noori, oleks küllalt konkreetne, aga ka tähtis.

Üliõpilased, kes ei ole komsomoli ridades, räägivad tihti, et nad ei näe, mida head teeb komsomol, milleks sinna astuda. Kas niisugused konkreetsed komsomoligrupi kohustused iga grupi liikme suhtes, eeskujulik käitumine, enda kasvatamine kõikides aspektides ei tõstaks komsomoli autoriteeti, ei näitaks kõigile, et komsomol on tõesti noorte avangard, ja ei tekitaks paremate üliõpilaste seas tahet kuuluda selle avangardi hulka? Kas komsomoligrupp ei võiks välja töötada konkreetset programmi kogu grupi suhtes ja iga oma liikme jaoks?

«Sina, Mart, oled hea poiss, aga sinu rüht, kehahoid tuletab meelde vedelvorsti. Sina hakka tegelema spordiga. Grupp kohustab sind . . .»

Reet on muidu tubli tüdruk, aga temal pole ka praegu veel selgust leeriskäimise küsimuses. Palume sm. Oja filosoofiakateedrist temaga rääkida. Ülo tegeleb joomisega. Mis me temaga ette võtame?

Järgmise suhtes tuleb võib-olla pöörata tähelepanu tema poliitilistele kõikumistele. Leidub vist ka neid, kelle suhtes tuleb midagi ette võtta õppetöösse mitte tõsise suhtumise pärast. Aga kogu grupp on maha jäänud võib-olla ilukirjanduse lugemise osas — kuidas me seda parandame? Jne. Jne.

Kollektiivi mõju (kas või grupi näol), abi, kontroll ja enesekasvatus — need on muidugi kõige tugevamad vahendid selle suure ülesande, mida püstitab meie ette meie elu uus etapp, lahendamisel. Ja sellepärast peabki iga kollektiiv ja iga kollektiivi liige organiseeritult, süstemaatiliselt, ma ütleksin plaanipäraselt, töötama oma liikmete kasvatamisega.

Niisuguse töö organisatsiooniliseks vormiks võikski olla eesrindliku grupi plaan kommunistliku kasvatustöö osas. Aga see töö ei tohiks muutuda formaalseks, kroonulikuks — komitee kirjutab ette, kõik hakkavad koostama plaane ja neid esitama, siis katab neid tolm, aga elu läheb vanaviisi edasi. See peaks olema tõesti omal algatusel tekkinud töö.

Tahaksin loota, et meie komsomoliorganisatsioon on küllalt küps, et alustada selle suure tööga.

TRÜ parteibüroos

Hiljuti toimunud TRÜ parteibüroo koosolekul arutati teadusliku kaadri järelkasvu ja doktoridissertatsioonide valmimisega seotud küsimusi. Kuulanud ära rektori prof. F. Klementi ettekande ja järgnenud sõnavõtud selles küsimuses, võttis parteibüroo vastu konkreetse otsuse.

Samal istungil kuulati ka Matemaatika-Loodusteaduskonna parteibüroo sekretäri sm. Ü. Kaasiku aruannet teaduskonna üliõpilaste hulgas tehtavast poliitilisest kasvatustööst. Küsimuse arutamisel ilmnes, et poliitilise kasvatustöö teostamisel ja organiseerimisel esineb Matemaatika-Loodusteaduskonnas rida tõsiseid puudusi. Nõrgalt juhitakse teaduskonna parteibüroo poolt kursusehooldajate tööd, paljud õppejõud on jäänud kõrvale üliõpilaste kasvatustööst. Üliõpilaste hulgas aga esineb poliitiliselt ebaterveid meeleolusid ning väärnähtusi, mis on tingitud kasvatustöös esinevaist lünkadest.

Mis puutub õppejõudude poliitilisse enesetäiendamisse, siis esineb ka selles osas rida puudusi. Nii ei toimunud möödunud semestril bioloogia- ning geoloogia-geograafiaosakonnas ühtegi teoreetilis-filosoofilist seminari õppejõududele. Vähe abistab parteiorganisatsioon komsomoliorganisatsiooni tööd. Nagu märkis büroo, on esinevad puudused suurel määral tingitud ka teaduskonna parteiorganisatsiooni nõrgast organisatsioonilisest tööst.

Ülikooli parteibüroo juhtis vastuvõetud otsuses Matemaatika-Loodusteaduskonna parteiorganisatsiooni tähelepanu vajadusele otsustavalt parandada poliitilist kasvatustööd teaduskonna kollektiivi hulgas ning tõsta õppejõudude vastutust selles töölõigus.

M. RUUS

Uusi probleeme õpetajate ettevalmistamise alal

Juba pikemat aega on avalikkuse tähelepanu objektiks meie haridussüsteemi ümberkorraldamine. Valitsuse vastava seadusega on nüüd üldrahvaliku arutluse tulemused kokku võetud ja kehtestatud uus korraldus. Uuest seadusest lähtudes koostatakse praegu õppeplaane ja -programme. Õppeplaani põhiilme on momendil juba küllalt selge, eriti põhikooli osas.

Üliõpilasi ja õppejõude huvitab loomulikult see, mida nõuab üldharidusliku kooli ümberkorraldamine uut õpetajaid ette valmistavatelt asutustelt. Meie toimetuse töötaja pöördus selle küsimusega õppeprorektori sm. I. Sildmäe poole.

Sm. Sildmäe teatas, et edaspidi hakkab ülikool õpetajaid ette valmistama ka keskmisele kooliastmele, s. o. V—VIII klassini. Tallinna Pedagoogilise Instituudi ülesandeks jääb vabariigi varustamine algklasside õpetajatega. Seega on kaotatud parallelism ülikooli ja Tallinna Pedagoogilise Instituudi tegevuses. Meie asutus peab aga sellega ühenduses oma tööd tunduvalt muutma. Nimelt tuleb ettevalmistuse profiili laiendada. Tulevikus vajatakse väga minimaalsel määral puhtajaloolasi (mitte üle 10 isiku aastas). Tulevased ajalooõpetajad peavad omandama mingi täiendava spetsiaalsuse. On arvamus, et neil oleks sobiv omandada võõrkeele õpetaja kutse V—VIII klassi jaoks. Muidugi võib lisaspetsiaalsuseks jääda ka mõni praegu õpitavatest, s. o. kas muusika, joonistamine või kodundus.

Sama lugu on ka geograafide ja bioloogidega. Tulevases põhikoolis ei ole võimalik täie koormusega rakendada sellist õpetajat, kes oleks kas ainult bioloog või geograaf. On vajalik, et ta oleks suuteline õpetama mõlemaid aineid ja võibolla ka keemiat. Otstarbekas näib olevat nii, et üks rühm õpib põhialana bioloogiat ja selle kõrval geograafiat, teine rühm aga vastupidi. Tuleb mõtelda ka selle üle, kuidas liita nende aladega keemiaõpetaja kutse.

Tulevases põhikoolis on raske rakendada ka füüsikuid, nende koormus kujuneks väikeseks. Seepärast on vajalik, et füüsikud omandaksid ka matemaatikaõpetaja kutse või mõne muu täiendava spetsiaalsuse.

Tulevase kooli huvides tuleb ülikoolil kõigiti edasi arendada praegu õpetatavaid lisaspetsiaalsusi — muusikat, joonistamist ja kodundust. Tuleb pidada soovitavaks, et iga õpetajakutseks valmistuv üliõpilane õpiks kaasa mõnel lisaerialal. See annaks talle eeldused edukamalt osa võtta õpilaste klassivälise töö organiseerimisest, millele uus põhikooli õppeplaan pühendab palju tähelepanu. Praegu on kaalumisel võimalus tööõpetuse õpetaja kutse andmiseks meie üliõpilastele lisaspetsiaalsusena.

Sellised on esialgsed kavatsused, mida teaduskonnad ja kateedrid peavad konkreetselt analüüsima. Võimalik, et saab leida veel uusi sobivaid lisaerialasid. Aprilli jooksul peavad valmima esialgsed plaanid, mis mai jooksul kooskõlastatakse Kõrgema Hariduse Ministeeriumiga ja pannakse sügisest alates esimestel kursustel kehtima.

M. SALU

ÜLIKOOLI LABORATOORIUMIDES

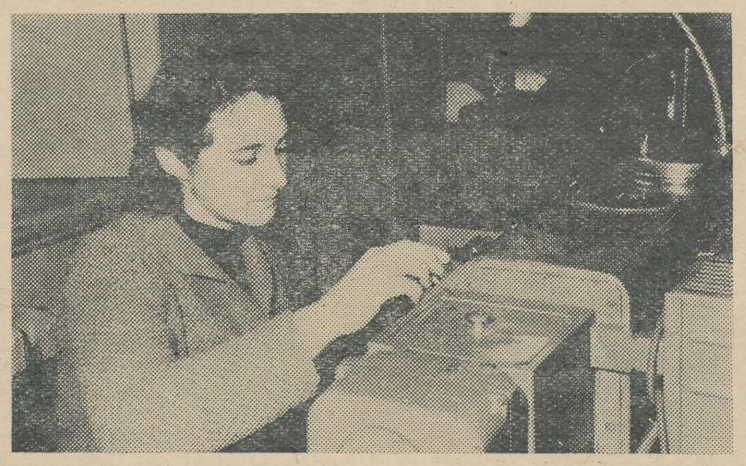

Vanemlaborant R. Gindina uurib luminestsentsilaboratooriumis spektrofotomeetri abil luminofoori neeldumisspektrit.

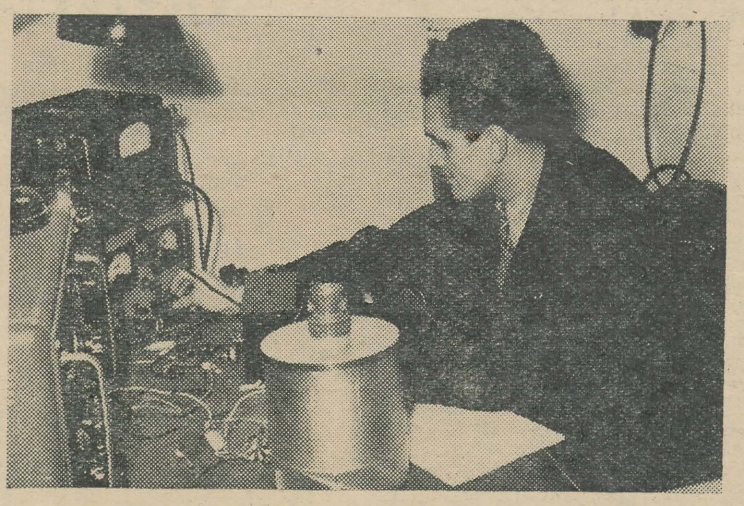

Tuumafüüsika laboratooriumis. Füüsikaosakonna diplomand I. Braun uurib ionisatsioonkambrite töörežiimi.

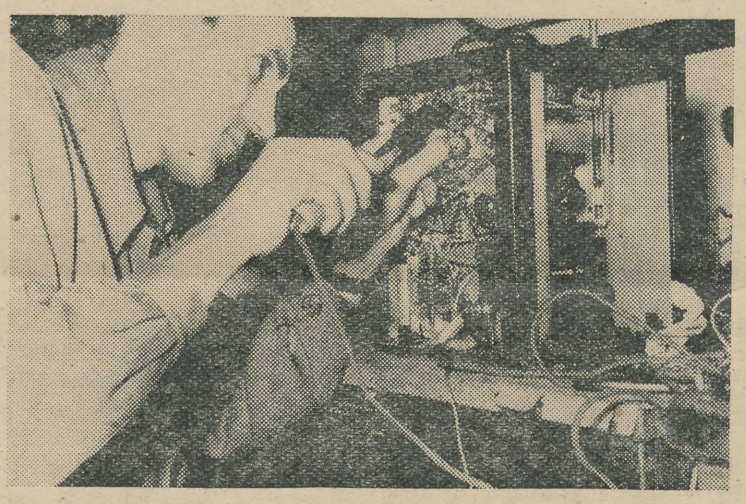

Õppetöökojas. Insener V. Reeben remondib pulsi registreerimise aparaati.

K. REBASE fotod

ARUTAME TEADUSLIKU TÖÖ OLUKORDA

Vastuseid ankeedile

1. Et ankeedile saab õiglaselt vastata vaid oma eriala suhtes, sellepärast mõni sõna fenno-ugristika seisukohalt. Ei saa kaevata, et soome-ugri keelte alal oleks olnud suuri raskusi edukaks töötamiseks. Raskusi oli, kuid need on ületatud kaadrite kasvamisega. Niihästi ülikooli enda seinte vahel kui ka väljaspool töötab noori, juba tunnustust leidnud teadlasi ja häid pedagooge, kes alles 1945. ja järgmistel aastatel on üliõpilaseks saanud. Koostöös Teaduste Akadeemia kolleegidega on leitud sedavõrd küllaldaselt teaduslikkude tööde avaldamise võimalusi, et töökätest jääb puudu, mitte aga lehekülgedest tööde avaldamiseks. Meil on seni olnud võimalus avaldada isegi Moskva akadeemikute ja professorite ning teiste liiduvabariikide soome-ugri alal töötajate ning uurijate töid. Suureks edusammuks on see, et pole kadunud teaduslik ind. Seda indu toovad meile üha juurde noored entusiastid Marimaalt, Udmurtiast, Taga-Karpaatiast jm.

2. Suuremaks puuduseks, miks mõnigi töö ei ole küllalt kiiresti sujunud, on olnud autorite mõningane organiseerimatus. Meie alal on olemas vist küll palju häid eeldusi edukaks töötamiseks, uurimiseks, õppimiseks ja õpetamiseks, kui õigesti kasutada olemasolevaid võimalusi. Ei usuks, et kellelgi oleks vaja aega ostma minna, vahel on aga kallist aega odava hinna eest käest ära antud. Seda võin ma kõigepealt enese kohta öelda. Edukust on vahel häirinud ka tarbetu hädaldamine ning omaenese võimete alahindamine. On vaja rohkem isikupärast operatiivsust.

3. Õppejõud on saanud siis edukalt teaduslikku tööd teha, kui neile on jäetud nädalas mõned vabad päevad. Tuleks edaspidigi seda arvestada.

4. Hädasti on vaja foneetilist aparatuuri. Tartu Ülikooli juurde loodav laboratoorium peaks aga kujunema käsikäes TA Keele ja Kirjanduse Instituudi juba olemasoleva laboratooriumiga. Mitmed foneetilised aparatuurid on kulukad ja ruumivõtvad. Oleks küll otstarbekas, kui ei tekiks tarbetut paralleli smi. Kaks tugevat eripalgelist laboratooriumi annaksid suuremaid tulemusi kui kaks sarnast mannetut.

5. Seni on kateedril olnud tihedad sidemed Kuulmishäiretega Laste Kooliga ja kõnehäirete ravijatega ning teatrilavaga. Nendel aladel on tarvis edasi töötada. Kateeder on valmistanud spetsialiste soome ja ungari keele alal, kellest mõned töötavad väljaspool meie vabariikigi. Väärtuslikud tõlked ungari keelest, mis on viimasel ajal ilmunud või ette kantud teatrilavadel, on tehtud kateedri kasvandike poolt. Oleks aga vaja valmistada ka häid teiste soome-ugri keelte kirjanduse tõlkijaid.

Prof. P. ARISTE,
soome-ugri keelte kateedri juhataja

* * *

1. Suurim organisatsiooniline edusamm teadusliku töö alal seisneb selles, et organiseerimine organiseerimise pärast on läinud minevikku.

2. Üks suuremaid puudusi teadusliku töö alal näib praegusel ajal olevat «Ülikooli Toimetiste» liiga aeglane ning korrapäratu ilmumine. Et sellest vabaneda, on vaja hävitada ametkondlikud barjäärid teaduslike asutuste, kirjastuste ja trükikodade vahel. On vajalik samuti taastada kirjastus «Teaduslik Kirjandus». Trükikodasid tuleb vaadelda esmajoones kultuuriasutustena, mitte aga ärilettevõtetena.

3. Kui mõista «normaalse» teadusliku töö all seda, et õppejõud peab poole oma tööajast pühendama teaduslikule tööle, siis ei tohiks arvestatav õppekoormus ületada 12 tundi nädalas (sest, nagu näitab praktika, õppetöö mittearvestatav ettevalmistamine nõuab umbes niisama palju aega).

4. Hinnalise aparatuuri kasutamine mitme kateedri poolt on otstarbekohane.

7. Iseseisvate plaanide koostamine (ning vastav aruandlus) üliõpilaste teadusliku töö osas on tarbetu. Oigem on arvestada üliõpilaste töid vastava probleemi osana. Seoses sellega võiksid ÜTÜ ülesanded piirduda konverentside ja teiste sedalaadi ürituste korraldamisega.

8. Teoreetilise füüsika kateedris tehtava teadusliku töö seos praktika ja tootmisega on mõnede probleemide alal võimalik (näiteks, optiliste katete teooria alal). Seose süvendamiseks on vaja suurendada kontakti laboratooriumide ja tehastega. Võimalused on selleks olemas, kuid lepinguliste tööde täitmiseks on kateedri võimalused liiga piiratud.

P. KARD,
teoreetilise füüsika kateedri dotsent

SEINALEHT ÄRKAS TALVEUNEST

Kevade saabumine äratas pikast ja isegi väga pikast talveunest matemaatikaosakonna seinalehe «Koonduvad Read». See on esimene number käesoleval õppeaastal.

Seinalehe väljaandmine on organiseeritud kursuste kaupa. Igal kursusel on 3-liikmeline toimetus. Ei määratud kindlaks järjekorda, mistõttu üks jäi lootma teisele ning nii loodeti ja oodati terve sügissemester ja üle kuu aja kevadsemestrist. Esimesena tüdinesid pikast ootamisest toimetuse liikmed IV kursuselt. Esimese numbri väljaandmise organiseerisid L. Purga ja V. Allsalu.

Algus on seega tehtud ja jääb loota, et järgmised numbrid ei lase end nii kaua oodata.

A. SIKK

Bioloogiaosakonna õppeplaan vajab parandusi

Nõukogude üldhariduslik kool on asunud uude etappi, uus vaimne töö seostub tihedalt füüsilise tööga.

Praegu on nõukogude inimeste loov mõte rakendatud teede ja viiside leidmiseks, mis kõige paremini viiksid ülalnäidatud eesmärgile.

Uue kooli loomisega tuleb mitmes suhtes rajada uutele alustele ka õpetajate, sealhulgas ka bioloogiaõpetajate ettevalmistus. Eelöeldust tulenevadki ülesanded Tartu Riikliku Ülikooli bioloogiaosakonnale, kui peamisele keskkooli bioloogiaõpetajate kasvulavale meie vabariigis.

Bioloogiaõpetajate ettevalmistamise parandamist peaks algama õppeplaanist kui õppetöö organiseerimise alusest. Osakonna õppeplaani koostamisel on vajalik silmas pidada, et teoreetilistel kursustel omandatud põllumajandusalased teadmised leiaksid küllaldast kinnistamist põllumajanduslikus tootmispraktikas, ja et kõik eelnimetatud teadmised ja oskused antaks üliõpilastele enne bioloogia õpetamise metoodika kursust.

Kehtivad õppeplaanid võimaldavad anda tulevastele bioloogiaõpetajatele küllaldasi teoreetilisi teadmisi põllumajanduse ja loomakasvatuse alustest. Õppeplaanis on ette nähtud,

Mullateaduse ja põllumajanduse alused 5. sem. 64 loengutundi, 26 laborat. töö tundi.

Põllumajanduse erikursus 7. sem. 27 loengutundi, 27 laborat. töö tundi.

Taimekasvatuse alused 8. ja 9. sem. 64 loengutundi, 28 laborat. töö tundi.

Loomakasvatuse alused 9. sem. 54 loengutundi.

Kokku 211 loengutundi, 81 laborat. töö tundi.

Hoopis vähem vastab üldharidusliku kooli uuele suunale bioloogiaosakonna üliõpilaste praktiline taime- ja loomakasvatusalane ettevalmistus. Õppeplaanis on selleks ette nähtud III kursuse kevadsemestril (juuni- ja juulikuus) kuuenädalane õppe-menetluspraktika. See praktika on seni läbi viidud ülikooli õppe-katseaias, kus puuduvad võimalused põhjalikult tutvuda põllumajanduslikku tootmisega. Õpetajate põllumajandusalane praktiline ettevalmistus tuleks viia laiemale alusele, s. o. välja õppe-katseaiast kolhoosidesse ja sovhoosidesse, kus üliõpilased töötaksid kindla plaani kohaselt kaasa põhilistes põllumajandusliku tootmise lõikudes nii taimekui loomakasvatuse aladel. Nüüd, kus seoses koolireformiga üldhariduslike koolide vanemate klasside õpilasedki suunatakse kohustuslikule praktikale põllumajanduslikesse ettevõtetesse — kolhoosidesse ja sovhoosidesse — ei ole mõeldav, et loodusõpetaja kui õpilaste üldjuhendaja sellealaseid kogemusi ei oma.

Arvestades põllumajanduslike tööde rütmi, tuleks leida ka võimalus praktika teostamiseks kahes etapis. Esimesele neist peaks leitama sobiv aeg kevadkülvi, teisele sügiskülvi ja koristustööde perioodil.

Üliõpilaste metoodiline ettevalmistus tööks õppe-katseaias peaks toimuma koolide eeskujulikes õppekatseaedades tegelike õpetajate juhendamisel. Siin omandaks tulevane õpetaja praktilise oskuse teostada õpilaste kasvatuslikku juhtimist töö kaudu.

Teiseks on õpetajate ettevalmistamise huvides vajalik arvestada põllumajandusalaste kursuste seost bioloogia õpetamise metoodikaga. Bioloogiaosakonna üliõpilastele tuleks anda põllumajandusalane täielik teadmiste ja oskuste pagas enne metoodika kursust. Kehtiva õppeplaani kohaselt aga kuulavad üliõpilased taimekasvatuse aluste kursust 8. ja 9. semestril, s. o. osalt üheaegselt, osalt pärast bioloogia õpetamise metoodika loenguid (8. sem.). Loomakasvatuse aluste kursust aga pärast metoodika loenguid ja ka pärast pedagoogilist praktikat koolis (9. sem., kuna pedagoogiline praktika toimub septembris, enne loenguid). Selline õppekursuste järjestus ei võimalda sügavamalt mõista vastava aine metoodika küsimusi. Ka ei suuda üliõpilane pedagoogilisel praktikal õpilasi nendel aladel õpetada — ometi näeb keskkooli bioloogia õppeprogramm ette loomakasvatusalaseid teoreetilisi ja praktilisi tunde, viimaseid otse loomafarmis.

Eeltoodust tuleneb vajadus põllumajandusalaste kursuste ümberpaigutamiseks õppeplaanis. Mõeldav oleks nende ainete õpetamine II kursusel.

Ka tuleks kehtivas õppeplaanis muuta bioloogia õpetamise metoodika juurde kuuluvate laboratoorsete tööde aega. Nimetatud töölõigus tutvuvad üliõpilased bioloogia õppekabineti sisustamise, bioloogiaalaste näitlikustamisvahendite valmistamise ja nende demonstreerimise metoodikaga (projektsioonaparaatide käsitsemine, tahvli rakendamine õppetunnis jne.). Kehtiva õppeplaani kohaselt järgnevad kõnesolevad laboratoorsed tööd pedagoogilisele praktikale ja seetõttu puuduvad tegelikus koolitöös vastavad metoodilised oskused.

Bioloogia õpetamise metoodika kursusele järgnev eksam, samuti selle õppeaine viimine riigieksamiainete hulka on kasulikuks uuenduseks, sest nad rõhutavad metoodika määravat tähtsust bioloogiaõpetajate kvalifikatsioonis. Ühtlasi kohustavad need uuendused eriti omandama bioloogia õpetamise metoodikat ja likvideerima lünki põllumajandusalase praktilise ettevalmistuse osas ja õppeainete järgnevuses.

A. REMMEL

Heinrich Heine ja 1933. aasta

Meie ülikooli võõrkeeli õppivad üliõpilased on korraldanud mitu sisukat kirjanduslikku õhtut, mis on olnud heaks šedöövriks tehtud tööst ning on pakkunud ühtlasi lingvistilist ning literaarset naudingut pealtkuulajaile. Üheks selliseks heaks ürituseks oli 20. märtsil toimunud Heinrich Heine õhtu. Kanti ette rida sisukaid lühipalasid luuletaja loomingust, mis kõneles võitlustest vale, tooruse ja kapitalismi kõike lämmatava surve vastu. Deklameeriti hästi Heine laule. Kuulajat paelus see soe ind, millega noored asusid Heine ette. Kuigi poeedi loomingust suudeti anda üksnes mõningane katkendlik ülevaade, veendus kuulaja selles, et Heinrich Heinel on meiega palju ühist, et just nüüd, kus Saksamaa on taas lõhestatud ning reaktsioonilised jõud takistavad saksa rahva parema osa võitlust helge tuleviku eest, on selle luuletaja sõnal lakkamatult sütitavat jõudu.

Kuulates meie noorte germanistide ettekandeid Heinrich Heinest, meenuvad sünged 1933. aasta kevadpäevad Hamburgis. Natsid olid saanud võimule. Linna töölisrajoonides, kus alles mõne päeva eest olid tänavail lehvinud punased lipud, marssisid relvastatud pruunsärklaste jõugud. Ruuporid karjusid h e i l'e. Veeti massiliselt arreteerituid. Jungfernstiegi kail suruti mõned juudi noormehed Alsterisse. Veidi eemal põles sünagoog. Ülikoolis oli õppetegevus halvatud, sest ühel või teisel põhjusel ei mindud loengule. Progressiivsemad õppejõud ja «mitteaarialased» jäeti uste taha.

Ühel niisugusel kurval õhtupoolikul läks allakirjutanu soomlasest üliõpilaskaaslase juurde. Noormees, praegune Helsingi ülikooli professor, oli ärevuses: «Hävitatakse Heine-maja! Lähme!» Elbe tunneli lähedal Bismarcki hiigelsamba taga oli Heine-Haus. Siin oli mälestusesemeid poeedist, rikkalikult fotoeksponaate, näiteid käsikirjadest ja teoste eriväljaandeid eri keeltes. Laial väljakul Elbe alla suunduva tunneli ees oli jõugus rahvast, peamiselt noorukeid. Heine-majast väljatoodud esemed olid laotatud riita ja põlema süüdatud. Ühel hitlerjungel oli käes Heine pilt, millele punase värviga oli maalitud kuueharuline Taaveti kilp. Keegi pidas kõnet käheda häälega: Heinega olevat saksa rahvast teotatud.

Ilm hakkas pimenema ja pimenema hakkas hingeski. Rääkisime omavahel soome keeles. Kõrval seisis vanem haritud välimusega naine. Kuuldes, et me pole sakslasi, söandas ta öelda: «Seda nad teevad Heinega! Aber Heine hat doch Deutschland s o geliebt.»

Sõitsime koju linnaraudteega. Kõnelesime taas soome keelt. Meie vastas istus natsimundris mees. Ta hüppas püsti ja karjus: «Ma ei taha, et Saksamaal räägitakse võõrast keelt!»

Järgmisel päeval läksime Stadtwaldi, kus oli Heinrich Heine mälestussammas. Kaua oli peetud võitlusi Heine mälestussammaste pärast. Aastakümneid oli tehtud takistusi nende püstitamiseks. Heine mälestuse kaitseks olid astunud välja paljud rahvusvahelise tähtsusega kirjanikud ja kunstnikud, nagu M. Gorki, S. Lagerlöf jt., kuid asjata. Kui pärast Esimesest maailmasõda oli Hamburgis mõnd aega progressiivsem vabalinnavalitsus, püstitati viimaks siin luuletaja mälestussammas, kuid siiski mitte otse linna, vaid linna külje alla metsaparki. See mälestussammas oli aluselt ära võetud. Veel lamas ta siinsamas maas. Paar päeva hiljem kirjutas «Völkischer Beobachter», et sammas oli saadetud valukotta.

Hamburgis ei ole taastatud Heine-sammast.

Ei saanud metsistunud natsid hävitada Heinrich Heinet, kuigi nad hävitasid palju kultuurivarasid ja palju väärtuslikke inimeluslid. Üks neid väärtuslikke inimesi, kes mõrvati, oli Hamburgi professor Agathe Lasch, suur germanist ja hea Heine tundja. Olles jäänud ilma leivata kandideeris ta Tartu ülikooli saksa keele professori kohale. Enne Tartusse jõudmist arreteeriti ta ning kuskil teadmata koonduslaagris on ta jäljetult kadunud.

Prof. P. ARISTE

ASPIRANTUUR 1959. AASTAKS

Kõrgema Hariduse Ministeeriumi poolt kinnitatud aspirantide vastuvõtu plaan on ülikoolis 1959. a. suurem kui millalgi varem: üldsummas on antud 38 kohta — statsionaarseid 22 ja mittestatsionaarseid 16. Eriti lahedad võimalused on matemaatika, füüsika ja keemia alal. Nende alade puhul võib väita, et igal andekal noorel on võimalus aspirantuuris edasi õppida. Kuigi võimalused on muutunud järjest avaramaks, püsivad nõuded ikka kõrgetena: aspirantuuri astuja peab olema heade võimetega ja tubli töömees ning temale peab olema kindlustatud nõuetekohane juhendamine. Statsionaarseid aspirante võetakse vastu matemaatika, astronoomia, eksperimentaalse füüsika, teoreetilise füüsika, keemia, geograafia, filosoofia, poliitilise ökonoomia, NLKP ajaloo, uue aja, põllumajanduse ökonoomika, soome-ugri keelte, eesti kirjanduse, pedagoogika ja arstiteaduse (3 kohta) alale.

Erilist rõhku on pandud mittestatsionaarsetele aspirantidele. Faktiliselt on nii, et TRÜ saab neid vastu võtta nii palju, kui on tublisid soovijaid ja leidub nõuetekohaseid juhendajaid.

D. PALGI

KUIDAS LAHENDAME ELAMISPINNA KÜSIMUST

TRÜ kollektiivi üheks suuremaks mureks on siiani olnud elamispinna küsimus. See küsimus jaguneb kahte ossa: üliõpilaste ühiselamute ja teenistujate korteripinna küsimus.

Üliõpilaste elamispinna osas on administratsioonil suuremad võimalused olukorra parandamiseks. Nii näiteks valmib käesoleval aastal uus ühiselamu 450 kohaga, mis on kalkuleeritud ilma ülemajutuseta. Kaugelt vaatajale võiks näida, et kui nüüd see ühiselamu võetakse ekspluatatsiooni, on TRÜ ühiselamute osas olukord lahendatud. Tegelikult aga saab olukorda ainult esialgu parandada, sest on kavas likvideerida kõik mittesobivad majutuskohad, nagu ca 50 kohta Elvas ja Peedul, ca 40 Kvistentalis, ca 60 kohta, mis läheb kaduma Tiigi ühiselamu kolmanda korruse ümberehitamisega, ca 40 kohta Viljandi tn. nr. 1 võimlas, ca 50 kohta õpperuumides V. Kingissepa tn. võimla peal. Lõpuks vajame kõikides ühiselamutes ülemajutuste likvideerimiseks, õppe-, külalistubade ja punanurkade organiseerimiseks ca 110 kohta. Seega oleks vaja vabastada ca 350 kohta; uuest ühiselamust jääks vabaks ümmarguselt 100 kohta, mille arvel on aga omakorda kõigis liinides tehtud suuri plaane. Esiteks oleks õpperuumide osas vaja ruume juurde keemiakateedritele, arvutuskeskuse jaoks jne., teiseks on ametiühing esitanud ettepaneku lasteaia organiseerimiseks vabanevate pindade arvel, Tartu Linna Täitevkomitee ootab, et me vabastame suure hulga üüritud ühiselamuid linna töötajate korteritega varustamiseks.

Olukorra lahendaks lõplikult ainult meil seitseaastakus ettenähtud veel ühe 400-kohalise ühiselamu ehitamine.

Ühiselamutes elunevate õppejõudude osas on TRÜ rektoraat püüdnud teha kõik, et olukord paraneks, s. t. et «võõrad» väheneksid, kuid see pole siiani täielikult õnnestunud ning mõned õppejõud on veel sunnitud elama ühiselamu pinnal, kas nad soovivad seda või mitte.

Ühiselamute vahelise võistluse komisjon märkis ülikooli ajalehes, et õppejõud sm. Metšetin ei vabasta oma korterit ühiselamu pinnaks. Pean tunnistama, et selles osas kriitika polnud tehtud õigel aadressil, sest sm. Metšetin saab ühiselamust välja minna ainult sel juhul, kui TRÜ administratsioon annab talle uue elamispinna.

Töötajate elamispinnaga varustamine on keerukam ja siin on olukord raskem kui ühiselamute osas. Elamispinna saamiseks on mitu võimalust: a) Tartu Linna TSN Täitevkomitee kaudu eelisjärjekorra realiseerimise kaudu, kus praegu on 10 ülikooli teenistujat — võiks loota nendele lubada paremat elamispinda käesoleva aasta jooksul; b) TRÜ-l on omad elumajad (18 tk.) ja korterid õppekorpustes, kus vabanevad elamispinnad tulevad jagamisele oma sisemise eelisjärjekorra kaudu; c) kolmas võimalus on ehitamine. Üldreeglina asutused elamuehitamisega enam ei tegele, kuna raha selleks otstarbeks suunatakse nüüd kohalikkudele täitevkomiteedele. Erandina eraldas ENSV Ministrite Nõukogu TRÜ-le 8-korterilise maja ehitamiseks 300 000 rubla. Sellest rahast ei jätku aga maja valmisehitamiseks. Puuduva osa peab katma korterisaajate abiga töö näol kui ka sellega, et viimased ehitus- ja viimistlustööd tuleb teha korterisaajatel omal kulul, kusjuures ülikool eraldab materjali; d) üheks elamispinna saamise võimaluseks on veel kokkulepe Tartu Linna Täitevkomiteega selles, et ülikool võtab oma individuaalehitajatest mõned eelisolukorda abistamise osas ning nende vana elamispinda on siis võimalik täitevkomitee nõusolekul anda ülikooli töötajatele; e) viiendaks võimaluseks on individuaalehitus.

Kui tagasihoidlikud need võimatused ka on, siiski näiteks said 1958. a. nende kaudu korteri 23 ülikooli töötajat ja 1959. aastal julgeks loota selle arvu suurenemist. Väga oluline küsimus on vabaneva elamispinna jagamine. Praegune kord TRÜ-s, kus jagamine toimub korterikomisjoni kaudu, on väga otstarbekas.

V. SIMM,
TRÜ halduseprorektor

O. LUTSU „KAPSAPEA" PUHKEÕHTU KAVAS

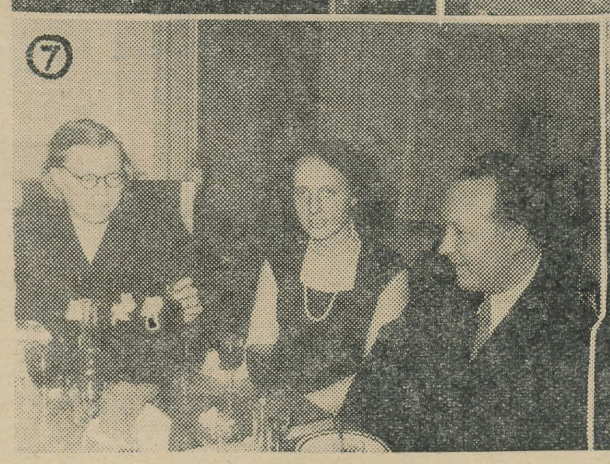

14. märtsil toimus Ajaloo-Keeleteaduskonna puhkeõhtu, mille «naelaks» oli ... (foto vasemal ülal). O. Lutsu poolt loodud tegelasi kehastasid teaduskonna õppejõud.

Ülesoo Mihkli eeskujul ja ajalehe õhutusel kerkib siingi peres küsimus: mida küll näitusele vila (foto nr. 2).

Vaene väike kapsapea! Tema saatus on praegu otsustamisel (foto nr. 3). Liisbet toob lagedale «oma» teki, mille küll on kudunud saunanaine ... (foto nr. 4).

No vaadake nüüd ometi, mis te tegite. Nüüd on peigmees läinud, kapsapea läinud (foto nr. 5) ja ... ülikool võib kaotada mitu õppejõudugi, sest varsti on ka nemad läinud: kes draamastuudiosse, kes filmi või televisiooni, kui neid oleks esinemas nähtud mitte ainult oma teaduskonna õppejõudude ringis (foto nr. 6).

Seni nägime näitlejaid grimmis, nüüd aga (fotol nr. 7 ja 8) grimmita (äärmine paremal fotol nr. 8 ei kuulu küll näitlejate «kasti», vaid suflöörikasti).

Ja lõpuks — kas mitte alustada ühislaulu (foto nr. 9)?

Toimus üleliiduline konverents

Kahju, mida tekitavad ebasoodsad kliima- ja mullaolud (külm, põud ja eri rajoonide muldade soolasisaldus) igal aastal põllumajanduslikele kultuuridele kogu maailma mastaabis, on väga suur. Sellepärast on ka arusaadav ja põhjendatud sellealane laialdane teaduslik uurimistöö, et selgitada taimede vastupidavuse olemust, hävimise põhjusi ja välja töötada radikaalseid võtteid taimede vastupidavuse suurendamiseks kohalikes kliima- ja mullaoludes.

Et saada ettekujutust ja ülevaadet Nõukogude Liidus taimede vastupidavuse alal tehtavast uurimistööst ja selle olukorrast, võimaldada vastava ala töötajatel kogemuste vahetamist, kavandada ja koordineerida edaspidiseid uurimissuundi, selleks korraldas K. A. Timirjazevi nimeline Taimefüsioloogia Instituut koos M. V. Lomonossovi nimelise Moskva Riikliku Ülikooli Bioloogia- ja Mullateaduskonna ja Kõrgema Hariduse Ministeeriumi juures asuva teaduslik-tehnilise nõukoguga Moskvas ajavahemikul 3.—7. märtsini k. a. taimede vastupidavuse füsioloogia-alase konverentsi.

Konverents töötas kolmes sektsioonis: külma-, põua- ja soolakindluse sektsioonis, kusjuures esimene sektsioon kui kõige laialdasem jagunes omakorda veel kaheks alasektsiooniks: rohttaimede külmakindluse ja puittaimede pakasekindluse sektsiooniks. Viimase alasektsiooni tööst võttis osa ka allakirjutanu. Konverentsil esitati kokku ca 200 ettekannet.

Konverentsi läbis üldiselt mõte, et taimede vastupidavuse uurimise edukas läbiviimine ei ole mõeldav lahus praktikast, ilma tänapäeva füüsika ja keemia tundmiseta, ilma nõuetekohase aparatuurita ja ilma vastavate uurimisbaasideta. Senisest rohkem on vaja lähendada üksikuid lähedasi teadusharusid üksteisele ja koos teostada kompleksseid uurimistöid. Taimefüsioloogide töö ei ole mõeldav ilma taime anatoomia ja morfoloogia, keemia ja füüsika põhjaliku tundmiseta; sealjuures aga agronoomid ja selektsionäärid ei saa lahendada küsimusi ilma taimefüsioloogide abita. Eriti rõhutati seda geneetika valdkonnas teostatavate uurimistööde puhul, kus sagedasti puudub materjali füsioloogiline käsitelu.

Konverentsi käigus toonitati korduvalt ja peeti vajalikuks, et igas põllumajanduslikus katseasutuses — katse- ja selektsioonijaamas — töötaksid taimefüsioloogid ning et sealne teaduslik töö ei seisneks mitte ainult faktide lihtsas konstateerimises, vaid nende olemuse ja põhjuste põhjendamises. Sellepärast peab taimefüsioloog peale oma eriala tundma ka kultuurtaimi, nende kasvu ja arenemise iseärasusi ning agrotehnikat, agronoom aga peale taime ja tema agrotehnika tundmise peab teadma põhilisi taimes kulgevaid füsioloogilisi ja biokeemilisi protsesse.

Taimede külmakindluse uurimise alal on Nõukogude taimefüsioloogid teinud ära suure töö eesotsas J. J. Tumanoviga, kes on välja töötanud taimede karastamise teoreetilised alused ja karastumisfaasid. Eelneva, astmelise karastamisega on läinud korda puittaimi kahjustamata külmutada kuni —195° C juures.

Taimede külmakindluse määramisel ja tõstmisel on tulevikus vaja rohkem tähelepanu pühendada mitte ainult tagavaraainete kvantitatiivsele määramisele, vaid diferentseeritult analüüsida nende kvalitatiivset külge. Tähtis koht peab olema raku protoplasma lähemal ja sügavamal ning terve taime pigment- ja fermentatiivsüsteemi uurimisel, kusjuures külmakindluse tekkel on suur osatähtsus kasvuainetel.

Konverents sedastas eksootide külmakindluse uurimise suurt tähtsust eriti Balti vabariikides, kus kliima taimede introdutseerimiseks ja aklimatiseerimiseks on kõigiti sobiv.

Edasi märgiti, et külmakindluse senised uurimised on peaaegu eranditult teostatud maapealsete kui kergemini kättesaadavate taime osadega. Maa-aluseid osi — juurestikku — on aga vähe uuritud, sellepärast tuleb tulevikus uurimistööd läbi viia ka sel alal.

Konverents leidis, et tulevikus peab jääma Üleliiduline Taimefüsioloogia Instituut koordineerivaks organiks kõikides taimefüsioloogia-alastes uurimistöödes, et kaotada tööde temaatikas katseasutustesisene kui ka üksikute uurimisasutuste vaheline parallelism. Ühtlasi märgiti, et kallihinnaliste ja defitsiitsete aparaatide muretsemisel töötaksid ühes keskuses asuvad asutused koos ja asutaksid ühiseid tehnika viimase sõna järgi sisustatud laboratooriume, mida oleks võimalik mitme asutuse teaduslikel töötajatel kollektiivselt kasutada. See võimaldaks summasid otstarbekamalt ära kasutada, annaks täieliku koormuse kallitele aparaatidele.

Tõstatati ka küsimus kodumaise spetsiifilise laboratooriumitarvete ja aparaatide tehase asutamiseks, mis väldiks välisvaluuta tarvitamist.

Erilist huvi pakkus konverentsil prof. Aleksandrovi poolt demonstreeritav pooljuhtidel töötav mikrokülmutuskapp.

H. MIIDLA,
TRÜ taimefüsioloogiakateedri vanemõpetaja

FOTOHUVILISTELE!

TRÜ ametiühingu klubi korraldab XI olümpiaadi raames

FOTOVÕISTLUSE.

Osavõtt võimaldatud kõigile ülikooli fotohuvilistele. Tööde esitamise viimane tähtaeg 18. aprillil k. a.

Tööd tuleb varustada märksõnaga «Fotovõistlus» ja lasta ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» kirjakasti või tuua ära ajalehe toimetusse Ülikooli tn. 18-a, tuba nr. 1. Fotodele lisatagu märgusõna. Juurde tuleb lisada ka ümbrik, mis sisaldab autori nime, osakonna ja kursuse.

Tööde temaatika on vaba. Soovitav on esitada ka fotomontaaže.

Paremaid töid premeeritakse rahaliselt.

TRÜ ametiühingu klubi

Ekskursioon Tallinna

Neljapäeval, 19. märtsil, kui loengud olid lõppenud, kogunes Tiigi tänava ühiselamu ette rõõmsalt sagiv tudengite salk. See oli ajaloo-osakonna II kursuse pere, kes lõpuks asus kauaoodatud ekskursioonile Tallinna iidsete müüride poole. Bussijuht oli oma ala meister ja sõit möödus ilma äpardusteta.

Reede ennelõunal tehti väike tutvumiskäik Tallinna vanalinnas. Kella 1 paiku päeval kogunesid kõik kunstihoone ette, kust siirduti ühiselt kunstinäitusele, et tutvuda vanameistri Konstantin Süvalo loominguga. Muljed näituselt olid väga erinevad ja veel praegugi võib kuulda vaidlusi ühe või teise töö kohta. Õhtul toimus rühmas lagunemine: osa suundus «Estonia» poole, kus nauditi Imre Kálmani operetti «Bajadeer», teine osa vaatas V. Kingissepa nimelises Draamateatris «Vargamäe vanu ja noori». Laupäev möödus imeruttu. Mõni energilisem jõudis siiski külastada tarbekunstinäitust Kadrioru lossis, mõni teostas ainult sisseoste südalinnas. Ja juba oligi kell 5 pealelõunal ning tuli asuda tagasiteele.

Muljed Tallinnast olid eredad ja kõigil mõlgub mõttes niisugust ekskursiooni veelgi korrata.

A. KARTNA,
II kursuse üliõpilane

Mitte üksnes vaimutoidust . . .

Üksnes vaimutoidust ei saa elada keegi, ka üliõpilane mitte. Seda tuntud tõde illustreerivad pikad järjekorrad vaheaegadel nii peahoone, keemiahoone kui ka Vanemuise tn. 46 puhvetis. Üldiselt on üliõpilane rahul nii teenindamise kui ka ostudega, kuid sageli võib kuulda ka õigustatud nurinat. Vastav komisjon eesotsas sm. V. Ratnikuga (ametiühingu toitlustuskomisjonist) tõi samuti esile rea puudusi meie puhvetite töös, kuid nentis ka raskusi, mis takistavad tööd.

Keemiahoone puhvetis võib leida tolmu riiulitel. Müüja vabandas, et kuna pole ette nähtud koristajat ja tal enesel olevat palju tööd, jäävatki riiulid pühkimata. Vitriinis on ainult kalleid maiustusi. Kallis kompvekisort «Eks katsu ära võtta» on täiesti õigustanud oma nime.

Vanemuise tn. 46 müügipunkt on värskelt remonditud. Seina alumine osa on värvitud tumeroheliseks, nii et on raske ütelda, kas ta on puhas või juba must. Riiulid ja lett on täiesti puhtad, kuigi valitseb äärmine ruumipuudus (taara on samas ruumis, eraldamiseks eri ruumi pole). Samuti puudub külmutuskapp. Piim säilitatakse kohapeal ning läheb muidugi hapuks. Ülikooli juhtkonnal tuleks kindlasti leida ainelaua jaoks sobivam, avaram ning veevärgiga varustatud ruum koos panipaigaga.

Tiigi tn. 78 asuv ainelaud, mille läbimüük on keskmiselt 1100 rubla päevas, töötab ilmselt ebarahuldavalt. Riiulitel võib kõikjal leida tolmu. Pakkimispaber asub nurgas põrandal. Kontrollimisel olid viinerid ja maksavorst mustad, ilmselt mullased. Müüja seletas, et olevat nii kohale toodud. Ainelaua müügiaken on väike ja kaal asub nurga taga, mistõttu skaalat jälgida on raske. Võib arvata, et paljud puudused on tingitud eeskätt müüja ebarahuldavast tööst.

TRÜ kohvik on muutunud nii õppejõududele kui ka üliõpilastele koduseks ja meeldivaks kohaks. On ju siin ruumid avarad ja nägusad. Seda vähem sobib siin puhveti juurde ja koridori asetada limonaadikaste (kohvikul pole laoruume). Ainsaks kindlaks väljapääsuks olukorrast oleks piljarditoa tagasiandmine laoruumiks. Kohvikul puuduvad koore ja suhkru mõõtmiseks vajalikud riistad, mis raskendab köögipersonali tööd. Üliõpilastelt on kuulda olnud nurinat, et kohv on hapu maitsega. Kohvikule tuleks muretseda kohvimasin, et oleks võimalik kohvi valmistada ubadest. Kuigi sel juhul tuleks kohv pisut kallim, ei loobuks naljalt keegi kohvi joomisest. Sooja toidu ja salatite osas valitseb pidevalt ühekülgsus. Puhvetis saiade ja kookide kaalumisel selgus, et need vastavad nõutud kaalule. Tort aga kaalus 800 g asemel 920 g!

Siinkohal võiks ütelda mõne sõna ka iseteenindamise kohta. Kindlasti saab nii kiiremini, kuid mõned hügieenilised nõuded jäävad silmapaari vahele, näit. kas või selline pisiasi, et alati pole laud koristatud ja mustad nõud ära viidud, kui juba uus külastaja istub laua taha. Mustad nõud lükatakse lihtsalt laua ühele servale.

Ülikooli sööklas jättis halva mulje iseteenindav saal. Kaugeltki kõigil laudadel polnud paberist suurätte, laudade puhtus jättis soovida. Külmlett sööklas ei tööta, temperatuur on +13°. Õhtupoolikul oli saada vaid 3 liiki praadi ja 2 liiki suppi. Üliõpilased märgivad, et kaste pole maitsev. Ettepanekute ja kaebuste raamatut üliõpilased ei kasuta. Kindlasti peaks olema omapoolseid ettepanekuid.

V. PURASK

TRÜ KINO

Teisipäeval, 31. märtsil kell 19:

1. Vanemõpetaja L. Tiik vestleb vanast Tallinnast.
2. Demonstreeritakse filme «Vana Tallinn» ja «Viie kontinendi kunstnikud».

Sissepääs tasuta.

Kaks aastat kodundusealast õppetööd

Kaks aastat on kodundusealastest loengutest ja praktilistest töödest osa võtnud meie naisüliõpilased. On märgata pidevat huvi kasvu kodude sisustamise ja kujundamise, rõivastuse ja toidu valmistamise vastu. Iga noort huvitab küsimus, missugust rõivastust kantakse käesoleval sesoonil, kuidas rõivastuda tänaval, teatris, aktusel, kuidas katame kohvilauda jne. jne. Neid ja paljusid teisi küsimusi haarab kodundus. Peamine raskuspunkt on meie töös asetatud praktiliste oskuste kujundamisele: valmistada ise lihtsamad rõivastusesemed, kujundada head maitset ja oskust elamu sisustusvahendite valmistamisel ja kaunistamisel, samuti osata valmistada toitu nii igapäevaseks toitlustamiseks kui ka pidulikeks puhkudeks. Oleks isegi lausa kuritegu, kui jätaksime kasutamata rikkaliku rahvakunstipärandi rõivaste kaunistamisel või ruumi kujundamisel põhjusel, et meil puuduvad sellealased teadmised.

Praegune kodunduse õppebaas ei ole suutnud veel rahuldada kõigi soovijate osavõttu naisüliõpilastele väga vajalikust huvialast. Tublid kodundusehuvilised ootavad kiiret õppeköögi valmimist, selle sisustamist moodsa tehnikaga, milleta ei saa läbi tänapäeva naine — kodukultuuri looja.

A. TABA

Kodunduse eriala üliõpilaste käsitöid.

KEVADVÄSIMUS JA TOITUMINE

Kevadväsimuse nimetuse all tuntakse nähtust, mis avaldub selles, et inimene tunneb end võrdlemisi roidunult, väsib kergesti nii kehalise kui ka vaimse töö tegemisel, uni ei ole rahulik ega värskendav, paljudel õpilastel on õppeedukus halvem kui tavaliselt, esinevad sagedased peavalud, köha, nohu jne.

Selleks, et vältida kevadväsimust või seda kõrvaldada, peab tundma kevadväsimuse põhjusi. Nendeks keskkonnateguriteks, mis kutsuvad esile kevadväsimuse, on esmajoones päikese kiirguse vähenemine ja muutused toidu koostises.

Päikese valgusest on organismile suurema biokeemilise mõjuga ultravioletne kiirguse osa. See on vajalik eestkätt lastele, ja peamiselt selleks, et kindlustada D-vitamiini teket ja seega ka normaalset luude arengut, s. o. selleks, et vältida rahhiiti. Päikese kiirgust on talvel vähe. Kui ka toidus on D-vitamiini napilt, siis võivad selle varud organismis kahaneda nullini, ja tulemus ongi D-hüpovitaminoos, s. o. üks kevadväsimuse vorme.

Kevadväsimus võib aga olla tingitud ka reast muutustest toiduainete valikus ja koostises. Talvel ja varakevadel kasutatakse toiduks võrdlemisi vähe aedvilju. Pealegi sisaldavad kasutatavad kapsad, hapukurgid, juurviljad, õunad ja aedviljade konservid tunduvalt vähem C-vitamiini kui samad toiduained värskelt suvel ja sügisel. Aasta esimesel poolel toodetavad piim ja või sisaldavad umbes kolm korda vähem A- ja D-vitamiini kui suvel ja sügisel.

Esitatud muutuste analüüs näitab, et kevadeks kujuneb toidus napimaks eestkätt C-, A- ja D-vitamiini sisaldus. Aedviljade vähemal hulgal kasutamise tõttu talvel ja kevadel väheneb aga toidus ka teiste vitamiinide ja peaaegu kõigi mineraalsoolade (kaltsiumi jne.) sisaldus. Alles mais hakkavad värsked aedviljad (roheline sibul, murulauk, rabarber, salatid jne.) olulisel määral toidu koostist soodsalt mõjutama.

Kevadväsimuse vältimine seisneb selle põhjuste kõrvaldamises. Selleks on soovitav ka talvel võimalikult palju töötada või sportida väljas, eriti päikesepaistelise ilmaga. Mis puutub toidusse, siis on oluline, et aedviljade orgaanilise seeduva aine vitamiinide ja mineraalainete sisaldus on ka talvel tublisti suurem kui leival, kartulil ja meie teistel põhilistel toiduainetel, rääkimata rafineeritud toiduainetest — suhkrust, enamikust kondiitrisaadustest, keedistest jne. Sellepärast on talvel ja kevadel vaja aedvilju kasutada toiduks koguni rohkem kui suvel või sügisel.

Mõningat abi kevadväsimuse vältimiseks annavad ka vitamiin-preparaadid. Kui aedvilju kasutatakse toidus vähe või ainult konserveeritult, siis on tingimata vaja regulaarselt iga päev kasutada C-vitamiini preparaate või askorbiinhapet. Soovitav on kasutada ka maksa (2—3 korda nädalas), kalamaksaõli või A- ja D-vitamiini. Teiste vitamiinide ja mineraalainete sisaldus toidus oleneb vähemal määral aastaaegadest. See on rohkem toidu valiku küsimus, kusjuures tuleb eelistada mitmekülgse koostisega toiduaineid, nagu rukkileiba, sepikut, aedvilju, piima (veel parem hapupiima, kefiiri jne.), mune, maksa, neerusid, liha, kala jne.

Praegu teada olevate toidus vajalikkude vitamiinide arv on ligi 20 ja mineraalainete arv ligi 15. On seetõttu arusaadav ja reaalne Moskva professori K. Petrovski ja Läti NSV TA akadeemiku A. Schmidti seisukoht, et mittetäisväärtusliku toidu muutmine täisväärtuslikuks ainult vitamiinpreparaatide abil ei ole küllalt efektiivne.

Lõpuks meenutagem, et tervisliku toitluse korral ei ole ohtlikud ei külmetushaigused ega nn. autoinfektsioonid (haigused, mis tekivad organismi enese alalise mikrofloora toimel, näiteks apenditsiit, bronhiit, angiin jt.); samuti annavad sel juhul ka kehaline karastamine ja vaktsineerimine täie efekti. See kõik on vajalik hea töövõime ja õppeedukuse tagamiseks.

Dotsent *E. RANNAK*,
keemiateaduste kandidaat

Toimetaja J. FELDBACH

MB 02078 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1104

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 11 (398) Reedel, 3. aprillil 1959. a. XII aastakäik

LÕPPES kirjandusvõistlus

• KUNSTILISE MEISTERLIKKUSE TÕUS • OSAVÕTJAID ROHKEM KUI MÖÖDUNUD AASTAL • FILOLOOGIDE EDU •

VÕISTLUSE LAUREAATE

TÕNIS LEHTMETS

Tiigi tänava ühiselamu puumaja 38. toas elab see mees, kes teist aastat järjest omandas ülikooli kirjandusvõistlustel esikoha luule alal.

Tõnis Lehtmets on juba vana kirjamees. Esimesed luuletused ilmusid siis, kui ta õppis Rakvere I Keskkoolis. Laiemale kirjandussõprade ringkonnale sai ta tuttavaks paar aastat tagasi oma hoogsate ja elulähedaste luuletustega. Praegu on asi niikaugel, et käesoleval aastal ilmub Tõnis Lehtmetsa esikkogu.

Tänavune esikoht oleks võinud jääda väga kergesti tulemata. Võidu kaasautoreiks olid kirjandusvõistluste žürii, kelle poolt pikendati võistluste tähtaega, ja toakaaslased, kes oma innustava eeskuju ja laialdase agitatsioonitööga viisid autori olukorda, et ta oma «Kured» ülikooli kirjandusvõistlusele saatis.

Küllap see kirjutamine toas, kus peale Tõnise elab veel 5 meest, kes kõik armastavad palju kõnelda ja vaielda, nõuab head tahet ja püsivust. Seda aga on Tõnisel küllaldaselt.

Viimasel ajal on ta hakanud rohkem tähelepanu pöörama proosale ja paistab, et sel alal saavutab ta võib-olla veel rohkem edu kui luules.

JÜRI TUULIK

Esimese auhinna saaja on võrdlemisi napisõnaline ja tagasihoidlik mees esimese kursuse eesti filoloogide seast, seepärast ei meeldigi talle endast palju avaldada.

«Võistlustöö oleks vahest saatmata jäänud», ütleb ta, «kui toakaaslased oma sõnaga ei oleks julgustanud.»

Võistlustöö teema — kalurite elu — on Jüri Tuulikule seni olnud kõige südamelähedasem, sest poole oma maisest elust on ta nendega üht leiba söönud. Kuidas sa teisiti saadki, kui elad Saaremaa lõunarüpes Abruka meresaarel. Eks siis tegelaskujudeski on palju elust võetut.

Edaspidi on tal kavas ka üliõpilastest kirjutada. Praegu, ütleb ta, ei ole veel õieti sellesse ellu sisse elanud — poole aastaga ei jõua. Kirjutamine aga ei olevat õnnemäng — siin peab olema kannatlikkust, püsivust ja armastust oma töö vastu.

HÄDAS HUUMORIGA

Sügisel praktikal olles kirjutasin loo noormehest, kes astus ülikooli ainult sellepärast, et vanemad seda soovisid. Kui «meeldiv» talle tudengipõlv oli, seda võib lugeja ise ette kujutada! Ristisin oma loo följetoniks. Igaüks, kes seda luges, leidis midagi, mis vääris parandamist, kohendamist või väljajätmist. Et autori võimetest kõigi nõuannete arvessevõtuks ei piisanud, ei saanudki följetonist asja. Kui ülikoolis kuulutati välja kirjandusvõistlus, tuli kiusatus veel kord õnne proovida. Nii sündis «Paabulind», mille eesmärgiks oli anda müks mõningatele ebakohtadele tudengipere hulgas: inimese hindamisele eelkõige välimuse ja välise kesta järgi, «nõrkusele» vägijookide vastu jne.

Kui «Paabulind» ilmus, leidsin, et seekordki oli huumor osanud mu eest jalga lasta! Kes ei usu, et huumoriga võib hädas olla, katsetagu ise!

S. UUS

TRÜ rektorile saabus Rostocki Ülikooli rektorilt deklaratsioon, mille ta palub akadeemilisele avalikkusele teatavaks teha. Alljärgnevalt avaldame selle.

DEKLARATSIOON

Rostocki ülikooli rektor ja senat arutasid täna erakorralisel istungil rahulepingu projekti, mille NSV Liidu valitsus esitas kõigile varemalt hitlerliku Saksamaa vastu sõdinud maadele ja kahele Saksa riigile. Mõjustatuna Nõukogude initsiatiivist, täis lootust mõistuse ja rahvusvahelise õiguse võidusse, tervitame meie rahulepingu projekti ja arvame, et see on kohane teostama auväärsel viisil Saksamaa tagasipöördumist rahvaste ühendusse.

On vastuolus iga rahvusvahelise normiga ja Ühinenud Rahvaste deklaratsiooni vaimuga keelduda 14 aastat pärast sõja lõppemist sõlmimast meie rahvaga rahulepingut ja teda vastu võtmast Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni.

Meie ei eita, vaid kinnitame selle avaldusega uuesti kogu avalikkuse ees, et saksa fašism on süüdi hirmsates kuritegudes sõja ettevalmistamisel ja pidamisel. Seetõttu kasvatame meie oma rahvuse ja kõigi rahvaste huvides meie hoolde usaldatud üliõpilasi alati antifašismi ja rahvaste sõpruse vaimus. Need kasvatuslikud põhimõtted on lahutamatult seotud sotsialistliku ülikooliga. Aga just selletõttu, et Saksa Demokraatlik Vabariik ja tema territooriumil asuvad ülikoolid ja kõrgemad koolid on möödunud 14 aasta jooksul tõendanud, et ühiskondlikud jõud, kes kasvatasid agressiooni ja revanši vaimu, on lõplikult kõrvaldatud, usume meie, et võime täie õigusega nõuda rahulepingu peatset sõlmimist. Rostocki ülikooli rektor ja senat teavad, et nad neis mõtetes ühtivad paljude teadlastega ja ülikooli õppejõududega Lääne-Saksamaal.

Nõukogude projekt garanteerib meie rahvale elu hüvangus ja rahvusvahelises võrdõiguslikkuses, ta avab kõik võimalused rahulikuks uurimistööks ja kultuuri arenguks. Kuna Versailles' rahuleping oli suunatud saksa rahva vastu ja pani üksnes tema peale kaotatud sõja koorma, jättes aga imperialistlikud sõjaõhutajad mitte ainult puutumata, vaid lastes neid ka taas tugevneda, pöördub NSV Liidu lepinguprojekt kogu otsustavusega saksa militarismi vastu, selle vaenlase vastu, kelle vastu liitlased ja paljud sakslased ise on võidelnud ja sõda pidanud.

Meie kahetseme föderaalvalitsuse hoiakut, kes oma ennatliku tagasilükkamisega ei kahjusta mitte ainult Saksamaa taasühendamist, vaid ka rahvusvahelise pinevuse lõdvendamist. Revanši alusel ei saa ka teadused ja kunstid edeneda. Teadlase ühiskondlik vastutus kohustab teda takistama tema uurimistulemuste kuritarvitamist agressiivsetel eesmärkidel. Arvukatel kongressidel ja teaduslikel istungitel avaldasid Rostocki ülikooli teadlased oma tahet rahulikuks uurimistööks koos oma välismaiste kolleegidega.

Meie kui ülikooli õppejõudude kasvatuslik ülesanne ei luba meil mööda minna rahvuse elulistest küsimustest. Rostocki ülikooli rektor ja senat tunnevad end seetõttu olevat kohustatud paluda kord fašismi vastu võidelnud maade ülikoole oma mõju maksma panna, selleks et enam kauem ei keeldutaks sõlmimast saksa rahvaga rahulepingut.

Rostock, 2. veebruaril 1959. a.

Rostocki ülikooli rektor ja senat

Vilniuse ülikool 380-aastane

1579. aasta 1. aprillil kirjutati alla aktile, millega loodi esimene kõrgem kool Leedus — Vilniuse akadeemia (ülikool). Nagu teada, kuulus Leedu tollal Lublini uniooni koosseisu. Leedu ja poola suurmõisnikud, kes tahtsid oma lastele haridust anda, palusid, et kuningas Stephan Bathory asutaks Leedus kõrgema õppeasutuse. See saigi teoks. Uues akadeemias oli kaks teaduskonda — filosoofia- ja usuteaduskond. Filosoofiateaduskonnas õpetati matemaatikat, füüsikat, kõnekunsti, keelt ja kirjandust. Selle teaduskonna lõpetajad astusid tavaliselt edasi usuteaduskonda, sest akadeemia peaeesmärgiks oli katoliku vaimulike ettevalmistamine.

Õppetöö toimus kõigis aineis ladina keeles, kuid preestrikutseks valmistujail oli vaja tunda ka seda keelt, mida kõneles rahvas. Seepärast andiski akadeemia välja Konstantinas Širvydase poola-ladina-leedu sõnaraamatu («Dictionarium trium linguarum»), Kojalavičiuse ladinakeelse Leedu ajaloo jt. raamatuid, millel on leedu kultuuriloos tähtis koht. Kuigi akadeemia õppejõududeks olid reaktsionäärid-jesuiidid, kes võitlesid iga vähemagi vabama mõttepuhangu vastu, oli akadeemial küllaltki oluline osa teaduse ja kultuuri levitamisel Leedus.

Praegu on Vilniuse V. Kapsukase nimeline Riiklik Ülikool suurim õppeasutus Leedu NSV-s. Olgu märgitud, et Leedus on käesoleval ajal 12 kõrgemat õppeasutust, kus õpib ligi 25 000 üliõpilast.

Ühes ÜTÜ ringis

16. märtsil toimus ÜTÜ võõrkeelte ringis järjekordne koosolek. Kuulati T. Nuudi (inglise fil. III k.) ja A. Meieri (inglise fil. II k.) ettekandeid esimestest inglise keele õpikutest Eestis.

Esimene seni teada olev eestlastele määratud inglise keele õpik ilmus New-Yorgis 1898. a. Autoriks on Eduard Melldorf. Õpik oli määratud eesti rahvusest väljarändajatele. Esimene eesti koolidele määratud inglise keele õpik on Johannes Aaviku õpik. Järgnevad õpikud pärinevad 1907. ja 1908. aastast. Enamikuga kõne all olnud õpikuist võisid kuulajad kohapeal tutvuda. Huvitavatele ja sisukatele ettekannetele järgnesid elavad mõttevahetused.

E. KIVINDI

Tutvume partei XXI kongressi materjalidega

NLKP ajaloo kateedris jõudsid lõpule õppejõudude teoreetilised seminarid, pühendatud NLKP XXI kongressi materjalide tundmaõppimisele. Üksikute küsimuste kohta esinesid lühiettekannetega kateedri õppejõud J. Kalits, F. Kinkar, A. Blumfeldt, A. Peterson, E. Kirsimägi. Erilist huvi äratasid sm. Kalitsa ettekanne «Sotsialismilt kommunismile ülemineku seaduspärasused» ja sm. Petersoni ettekanne «Partei ülesanded ideoloogilise töö alal». Nendes küsimustes toimus elav mõttevahetus.

* * *

26. märtsil toimus Õigusteaduskonna õppejõudude filosoofiline seminar teemal: «Tööorganisatsiooni arengu seaduspärasustest sotsialismilt kommunismile ülemineku perioodil NLKP XXI kongressi materjalide alusel». Ettekandega esines dots. J. Mäll. Ettekandele järgnes elav diskussioon, millest sõnavõttude korras võtsid osa teaduskonna õppejõud A. Uustal, J. Ananjeva, V. Kelder, H. Rink, K. Püss jt.

Read kasvavad

Käesoleval õppeaastal on ülikooli parteiorganisatsiooni read täienenud juba 8 uue NLKP liikme ja 22 liikmekandidaadi võrra. Parteisse vastuvõetute hulgas on 22 üliõpilast. Õigusteaduskonnas võeti parteisse vastu 8 inimest (kõik üliõpilased), Ajaloo-Keeleteaduskonnas 8 inimest (neist 5 üliõpilast), Arstiteaduskonnas 4 isikut (neist 3 üliõpilast), kehakultuuriosakonnas 3 ja Teaduslikus Raamatukogus 1 inimene.

ÕPIME ILMEKAT LUGEMIST JA KÕNETEHNIKAT

Tulevasele õpetajale on tähtis, et ta suudaks täiesti valitseda oma põhilist relva — häält. See pole aga võimalik ilma spetsiaalsete õpingute ja treeninguta. Asja alustatigi tööd ilmeka lugemise ja kõnetehnika fakultatiivsel kursusel, kus õpib ligi 60 Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilast.

Kursus koosneb teoreetilisest osast, millele kulutatakse 11 loengutundi, ja praktilistest harjutustest 4 õpperühmas, samuti 11 tunni ulatuses.

Kõnealust kursust on palutud lugema Eesti NSV teeneline kunstitegelane Karl Ader Viljandist. Sm. K. Ader on selle ala parimaid spetsialiste vabariigis. Analoogilisi kursusi on ta seni korraldanud teatritöötajatele, isetegevuslastele ja õpetajatele. Kõrvuti kursuse lugemise ja praktiliste harjutuste juhtimisega on sm. Ader lubanud abistada ka ülikooli isetegevuslasi kõnetehnika alal.

On lootusi, et ilmeka lugemise ja kõnetehnika kursus jätkub ka sügissemestril nii algajate kui ka edasijõudnute rühmadele.

M. SALU

Lugejate konverents

TRÜ Teaduslik Raamatukogu korraldab kolmapäeval, 8. aprillil kell 18 oma järjekordse lugejate konverentsi teemal «Looduskaitse ja esteetiline kasvatus». Konverentsi päevakorras on alljärgnevad ettekanded:

1. «Looduskaitse tänapäeval» — J. Eilart, TA looduskaitsekomisjoni teaduslik sekretär.
2. «Esteetilisest kasvatusest seoses looduskaitsega» — dotsent J. Püttsepp.
3. «Toomemägi kui eestlaste tähtsamaid muinaslinnuseid» — vanemõpetaja V. Trummal.
4. «Toomepargi asutamisest» — vanembibliograaf E. Kudu.

Lõpuks lugejate sõnavõtte.

Konverentsi puhuks korraldab Teaduslik Raamatukogu fotode ja kirjanduse näituse looduskaitse töömailt, samuti ka Tartu ajaloo kohta.

Konverentsi korraldajaid on innustanud nende töös M. M. Prišvini tabav väljendus: «Kaitsta loodust tähendab kaitsta kodumaad», millise loosungi all kogu algatuse läbiviimine toimubki.

Et looduskaitse- ja esteetikaalased küsimused kuuluvad aktuaalselt huviäratavate päevaküsimuste hulka ja ka Tartu Toomemägi ning temalt avanev panoraam etendavad domineerivat osa Tartu üldpildis, siis peaks kõnesolev konverents rohket huvi äratama Teadusliku Raamatukogu lugejaskonnas.

Osavõtt on võimaldatud kõigile.

Esperantohuvilistele!

Meie ülikooli õppejõudude ja üliõpilaste hulgas on mitmeid, kes valdavad hästi esperantot, kasutavad seda kirjavahetuses välismaaga ja loevad esperantokeelset kirjandust. Et omavahel praktiseerida esperantot elava keelena, selleks on vahetevahel kogunetud vestlusringiks. Järgnev vestlusringi kokkutulek on reedel, 3. aprillil kell 18 soome-ugri keelte kateedri ruumides.

Bioloogid tutvusid küberneetikaga

27. märtsil tutvustas sm. Ü. Kaasik bioloogidele küberneetikat. See oli väga teretulnud, sest bioloogial ja küberneetikal on palju kokkupuutepunkte.

Sm. Kaasiku vestlus andis üldise pildi küberneetikast, tema tähtsusest ja probleemidest, eriti neist, mis on seotud bioloogiaga.

Jääb vaid soovida, et kontakt eri teadusharude vahel meie ülikoolis veelgi tugevneks. *T. SOIDLA*

Mis jäi märkmikku

Konverentsi plusside kontosse tuleb eelkõige kanda see, et poliitilise kasvatustöö probleemidest, võitlusest kodanliku ideoloogiaga räägiti konverentsil põhjalikumalt kui eelmisel kolmel konverentsil, millest mul on tulnud osa võtta. Häiris aga üldtuntud tõdede korrutamine, milledest on juba varem küllalt juttu olnud ja mis meile juba ammu selged on. Vähe oli siiski tõsist kõnelust selle kohta, miks näiteks Tiigi tänava ühiselamus elavad kommunistlikud noored juba kaks kuud sammuvad vaikiva nõusolekuga mööda ühiselamu seinalehest, mille poliitilist suunda iseloomustavad vahest kõige paremini seal avaldatud peatükid bridžimängu õpetusest, või miks raviosakonna kommunistlikud noored Pilvi Verkraud (V kursus), Taimi Rapp (IV kursus) ja Tatjana Motšonova (I kursus) täiesti külma rahuga istuvad ühiselamu valvetoas valves olles ühe laua taga läägete haltuurapildikeste ja lihavõttekaartide levitajatega ning lubavad viimastel oma toodangut kaasüliõpilaste seas levitada. Miks meie sõnad veel tihti lähevad lahku tegudest? — ka sellest oleks tulnud kõnelda.

Kuulates konverentsi häältelugemiskomisjoni esimehe sõnavõttu, kus märgiti, et neljal delegaadil polnud hääletamise ajal kaasas komsomolipiletit, meenusid komsomolikoosolekud 1948. ja järgnevatel aastatel. Siis oli kõige loomulikumaks asjaks, et ilma piletita koosolekule ilmunud kommunistlik noor läks koosoleku otsusega koju pileti järele, alles pärast seda lubati tal koosolekust osa võtta, ja aegagi selliseks käiguks tavaliselt rohkem kui pool tundi ei antud. Komsomolimärki aga kandis iga kommunistlik noor ja igal pool .

Kahe silma vahele jäid konverentsil ülikooli kirjanduselu probleemid, kuid neis on nii mõndagi, mis paneb tõsiselt mõtlema.

Rõhutada tahaks, et konverents möödus aktiivsemalt kui eelmised konverentsid: sõnavõtjaid oli rohkem ja tuli rida delegaate sõnavõtust ilma jätta ning ka tagumistes ridades oli vähem kui varemini raamatulugejaid ja ristsõnamõistatuste lahendajaid.

Siis veel ühest ettepanekust, mis sõnavõttude piiramise tõttu vaka alla jäi. Kas ei oleks aeg meie ülikoolis luua isetegevuslik kinostuudio. Võimalused selleks on ning Moskva, Kaasani, Kiievi jt. kõrgemate õppeasutuste head kogemused samuti.

V. REBANE

UUSTULNUKA MULJEID

Võtsin TRÜ komsomolikonverentsist osa esmakordselt. Seepärast ei või ma möödunud konverentsi võrrelda eelnevatega, ei saa tõmmata paralleele. Ent millegipärast julgen siiski kinnitada, et konverents õnnestus. Rida sisukaid sõnavõtte, vaidlusi, häid ettepanekuid — see räägib komsomoli suurenevast osatähtsusest meie elus, kommunistlike noorte pilgu teravnemisest, poliitilise valvsuse tugevnemisest, soovist olla meie uue ühiskonna ehitajate esiridades. Ja seda meie noorsoolt nõutaksegi. Ning just sellepärast, et nii aruandja kui ka sõnavõtjad korduvalt rõhutasid, et ülikooli komsomoliorganisatsioon on tõusnud (või vähemalt tõuseb) meie noorsoo, meie uue ühiskonna avangardi, jättiski konverents rea häid muljeid.

Mulle kui delegaadile tundub, et konverentsil räägiti liiga vähe kunstilisest isetegevusest ning selle organiseerimisest üliõpilaste seas. Seevastu räägiti palju alkoholist, selle keelamisest, põhjustest, miks juuakse. Kas see oli üleliigne? Ei, ei olnud! Ja ma mõtlen, et kui me suudaksime rohkem noori suunata isetegevusringidesse, suudaksime üliõpilastes äratada huvi mõne muu ala vastu peale õppetöö, ma mõtlen, et see oleks meie esimene võit võitluses alkoholismi vastu.

Mulle meeldis delegaat Mart Kõlu sõnavõtt. Arvamus, et tubade komplekteerimine peab toimuma juba kevadel ning et seejuures arvestataks nii üliõpilaste endi soove kui ka iseloomu, vajab tõesti järelemõtlemist.

Probleeme, mis konverentsil üles tõsteti, oli paliu. Oleks hea, kui me need suudaksime hästi lahendada. Aga selleks on tarvis nüüd sõnadelt minna tegudele.

J. TUULIK

Delegaadi tähelepanekuid...

Ülikooli komsomoliorganisatsiooni VII konverentsi käigust, üleskerkinud probleemidest jne. on varem juba juttu tehtud. Teeksin siinkohal paar märkust konverentsi nn. vormilise (välise) külje kohta.

Kõigepealt aruande esitusest ja sõnavõttudest. Kuigi aruandja sm. J. Lott võitis tänu aruande kiiretempolisele ettekandmisele ettenähtud ajast ligemale 15 minutit, oleks mõnede oluliste lõikude rõhutamine kindlasti aruandekõnele tervikuna kasuks tulnud. Juba varemgi on juttu olnud meie üliõpilaste üsnagi krobelisest esinemisoskusest. Ka sel konverentsil torkas see teravalt silma.

Kuivõrd tähtis on oma mõtete hea ja haarav väljendamine just kõneoskuse seisukohalt, näitasid mitmed sõnavõtud. Konverentsil võis märgata kahesuguse iseloomuga sõnavõtte. Nii pääsesid mõnel juhul väheütleva sisuga (teatava väärkallakuga) sõnavõtud (Ploom, Lepik) rohkem mõjule tänu headele oraatorlikele võimetele, kui seltsimeeste sõnavõtud, mis käsitlesid huvitavaid ja vajalikke probleeme (Jurassov, Zaleskaja), kuid mõjusid oma monotoonse esituse tõttu hallidena.

Igati haaravad olid rektori, ELKNÜ Keskkomitee sekretäri sm. Jürna ja seltsimeeste Vahemetsa, Ungeri jt. sõnavõtud.

Igal juhul tuleb sõnavõtjatel edaspidi täpselt läbi mõelda probleemid, millest tahetakse juttu teha ja samuti sõnavõtu pikkus täpselt kindlaks määrata. Käesoleval konverentsil aga kalduti pidevalt ettenähtud ajast üle rääkima. Paljud seltsimehed kipuvad ikkagi nn. üldist või «ümber nurga» juttu ajama, mistõttu selline sõnavõtt kaotab oma mõtte. Nii võttis konverentsil kaks korda sõna sm. Allikmets, kuid ikkagi jäi arusaamatuks, mida ta õieti öelda tahtis. Ometi oleks ÜTÜ tööst rääkides võinud püüda seda «surmaunne suikunut» mõne hea müksuga elustada.

Edaspidi tuleb arvestada seda, et konverents suudab palju lühema ajaga ja konkreetsemalt lahendada palju rohkem probleeme, kui tõuseb sõnavõttude kvaliteet — s. o. paraneb esinemiskultuur (kus on kõnering?), olulise tabamine ja selle sirge, konkreetne väljaütlemine.

T. TATOVER

... ja märkusi

● Kõnede suund oli enamikult hea, õige ja asjalik, üksikud kõned ise aga üldsõnalised, hoolimata nimedest ja faktidest. Miks? Vähe oli juttu Jüridest ja Malledest. Parim kõigist oligi delegaat Klementi sõnavõtt, kes ainukesena rääkis sellest, millest kõik oleks pidanud rääkima: konkreetsest inimesest, tema kasvatamise moodusest ja abinõudest, mitte vigadest ja inimestest üldse.

● Koosoleku distsipliin oli nõrk. **Paljud** sõnavõtjad rääkisid üle kodukorras ettenähtud aja ja **mõnda** neist hoiatati selle eest.

● «Ma räägiksin teile mõne sõnaga oma grupi tööst...» nii algasid paljud sõnavõtud. Vajaka jäi toonist: «Sõbrad, me tulime kokku, et mõned küsimused koos läbi arutada. Andke mulle nõu. On see õige, et muidu räägime oma grupis kõik sina, aga koosolekul ütleb Toomas mulle sm. Kask, mina temale aga sm. Mänd?»

● Retoorikast. Paljud ei pidanud tarvilikuks alustada kõnet sõnaga «Seltsimehed,» või mõne teise sissejuhatava sõnaga, vaid haarasid kohe «härjal sarvist»: **«Mina tahan...»**

V. LATTIK

Lõppes juristide praktika

15. detsembrist 1958. a. kuni 7. märtsini 1959. a. viibisid Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilased ühel oma pikemal menetluspraktikal. Selle eesmärgiks oli üliõpilaste tutvustamine poliitilisemate juriidiliste asutuste — kohtute, prokuratuuri- ja miilitsaorganite tooga. Ühtlasi pidi aga menetluspraktika olema ka juba proovikiviks omandatud teadmiste rakendamisel, sest on ju läbitud põhilisem osa eriainetest.

Oma teadmiste täiendamise ja süvendamise kõrval on juristide menetluspraktika ka tõsiseks elu tundmaõppimise vahendiks, nõnda et tagasi pöördudes on üliõpilased hoopiski tõsisemad ning oskavad paljutki näha hoopis teisiti.

Kõige rohkem meeldisid üliõpilastele teatud põnevust pakkuvad kriminaalasjad. Tsiviilasjadest äratasid rohkem huvi abielulahutused. Küllap vist seepärast, et need näitavad, kuidas ei tule inimesel oma elu elada.

Kõige suuremaid raskusi üliõpilastele pakkus mitmesuguste dokumentide vormistamine ja isegi lihtsate ametlike kirjade kirjutamine. Praktika juhendajate poolt tõsteti üles vajadus sellele edaspidi õppetöö protsessis rohkem tähelepanu pöörata. Kuigi õppetöös pole võimalik anda küllaldasi kogemusi dokumentide vormistamise alal, siis mõningaid algteadmisi peaks siiski saama.

Teiseks tõsisemaks raskuseks oli üliõpilastel, eriti aga neil, kes ülikoolis ühiskondliku tööga ei tegele, organisatsiooniliste kogemuste puudumine. Sageli seisab üliõpilane tõsise raskuse ees isegi sellises lihtsas asjas, nagu tunnistaja väljakutsumine.

Kolmanda raskusena võiks tähelepanu inimestele lähenemise oskuse puudumist. Ei osata aru saada inimeste soovidest ja siis on ka loomulik, et ei suudeta neile vastata.

Need puudused on kõrvaldatavad eelkõige ühiskondliku töö mitmekesistamise ja laiendamise teel ülikoolis. On vajalik, et üliõpilased juba enne menetluspraktikale minekut mõistaksid, et ühiskondlik töö ülikoolis on neile tulevase töö huvides sama vajalik kui erialaste teadmiste omandamine.

Praegu juristide menetluspraktika läbiviimise süsteem sisaldab ka rea takistavaid tegureid. Kõigepealt ei tee praegune praktikant midagi oma nimel ega ametlikult, vaid kõik toimingud viib ta läbi mitteametlikult. See vähendab praktikandi huvi ja kõigepealt muidugi vastutustunnet temale antud ülesande suhtes.

Oleks vajalik, et praktika viidaks läbi pikemaajalisena, kusjuures praktikant teeks kõike oma nimel ja vastutusel.

Juristide menetluspraktika edukus sõltub praegu olulisel määral kohapealsetest juhendajatest. Nende töö praktikantidega on aga sageli pealiskaudne suure ülekoormuse tõttu. Tugevasti annab end tunda ka pedagoogiliste kogemuste ja oskuste puudumine. Ka kõige lihtsamategi praktiliste toimingute selgitamiseks on vajalik teatud oskus. See, mis praktilisele töötajale võib näida äärmiselt lihtsa ja igapäevasena, ei pruugi seda sugugi olla praktikandile, vaid vastupidi, ta näeb seda elus esmakordselt.

Ka teaduskonnapoolne juhendaja ei saa praegu kõrvaldada neid lünki, sest ka tema on asjas vaid kõrvaline isik ning ei saa anda ametlikke juhtnööre.

Sisuliseks juhendamiseks peaks teaduskonna esindaja viibima koos praktikantidega praktikabaasis kogu aeg. Et aga praktikabaase on sageli üle vabariigi laialipillatult 10 ja rohkem, siis üks või kaks menetluspraktika juhendajat ei suuda siin sisuliselt palju ära teha.

Peamine raskuspunkt menetluspraktika juhendamisel peab ka edaspidi jääma kohapealsetele juhendajatele. Oleks aga vajalik, et teaduskonnapoolsed juhendajad edaspidi tegeleksid rohkem just kohapealsete juhendajate abistamise ja mõningas mõttes ka pedagoogilise õpetamisega.

Et õppeprotsessi ümberkorraldamisega menetluspraktika osatähtsus veelgi tõuseb, siis oleks vajalik, et teaduskond kujundaks endale välja kindla praktikute kaadri, kes pidevalt tegeleksid menetluspraktika juhendamisega ja kellel selleks on ka vastavaid kogemusi.

V. KELDER

Lõppes täppisteaduste olümpiaad

Meie keskkoolide õpilaste hulgas on juba kuus aastat elevust tekitanud vabariiklikud olümpiaadid matemaatikas, füüsikas ja keemias. Olümpiaadidel on selgunud, kes on andekamad õpilased täppisteaduste alal ja missugustes koolides on õppetase nendel aladel kõrgem.

Lõppvoorudel auhinnalistele kohtadele tulnutest õpivad praegu paljud edukalt meie kõrgemates koolides. Esimese täppisteaduste olümpiaadi võitjad J. Tammaru, S. Kutuzov ja H. Tammet on praegu TRÜ füüsikaosakonna diplomandid ning on olnud kogu stuudiumi vältel õppe- ja teadusliku töö eesrindlasteks. J. Tammaru valiti hiljuti TRÜ komsomolikomitee sekretäri asetäitjaks. H. Tammet on mitmel aastal premeeritud kõrgetasemeliste auhinnatööde eest. Tema konstrueeritud koroona-ionisaator oli välja pandud Brüsseli maailmanäitusel üliõpilastööde osakonnas.

TRÜ matemaatika- või füüsikaosakondades õpivad edukalt ka järgmistel olümpiaadidel esikohtadele tulnud A. Purga, A. Jägel, E. Tamm, V. Laager, A. Ainsaar, K. Seljamäe ja R. Ludri. Paljudest nendest kui ka teistest olümpiaadidest osavõtnud üliõpilastest on nüüd kasvanud olümpiaadide läbiviijad. A. Purga, A. Jägel, V. Schmalz, A. Ainsaar, V. Kraav ja R. Jürgenson on juba mitmel aastal olnud olümpiaadide aktiivseteks organiseerijateks.

Möödunud nädalavahetusel toimusid TRÜ peahoones kuuenda matemaatika, füüsika ja keemia olümpiaadi lõppvoorud, millest võtsid osa 94 taibukamat noort 38 vabariigi keskkoolist. Olümpiaadi võitjateks tulid Kehra Keskkooli õpilane U. Uus matemaatikas ja füüsikas ning Tartu V Keskkooli õpilane R. Kalliver keemias. Eriti tublilt esinenud U. Uut loodame tuleval õppeaastal kohata füüsikaosakonna üliõpilasena.

Väljapaistvalt hästi esinesid olümpiaadil veel Haapsalu I Keskkooli õpilane V. Loorits, kes tuli teisele kohale kõigil kolmel alal, ja Tallinna X Keskkooli õpilane L.-H Humal, kes samuti ei jäänud ühelgi alal diplomita.

Olümpiaadil selgitati paremusjärjestus ka koolide osas. Matemaatikas läks olümpiaadi ränddiplom Tallinna II Keskkoolilt üle Pärnu I Keskkoolile. Füüsika olümpiaadi võitis Kehra Keskkool juba teist aastat järjest. Matemaatika alal saavutas kool teise koha, keemias kolmanda. Kolmandale kohale matemaatikas tuli Fr. R. Kreutzwaldi nim. Võru I Keskkool. Füüsika olümpiaadil võitsid teise ja kolmanda koha vastavalt Tallinna X ja Tartu VIII Keskkool.

Keemias osutusid kokku võttes parimateks Haapsalu I Keskkooli õpilased. Teise koha saavutas Tartu V Keskkool.

M. JAAGUS

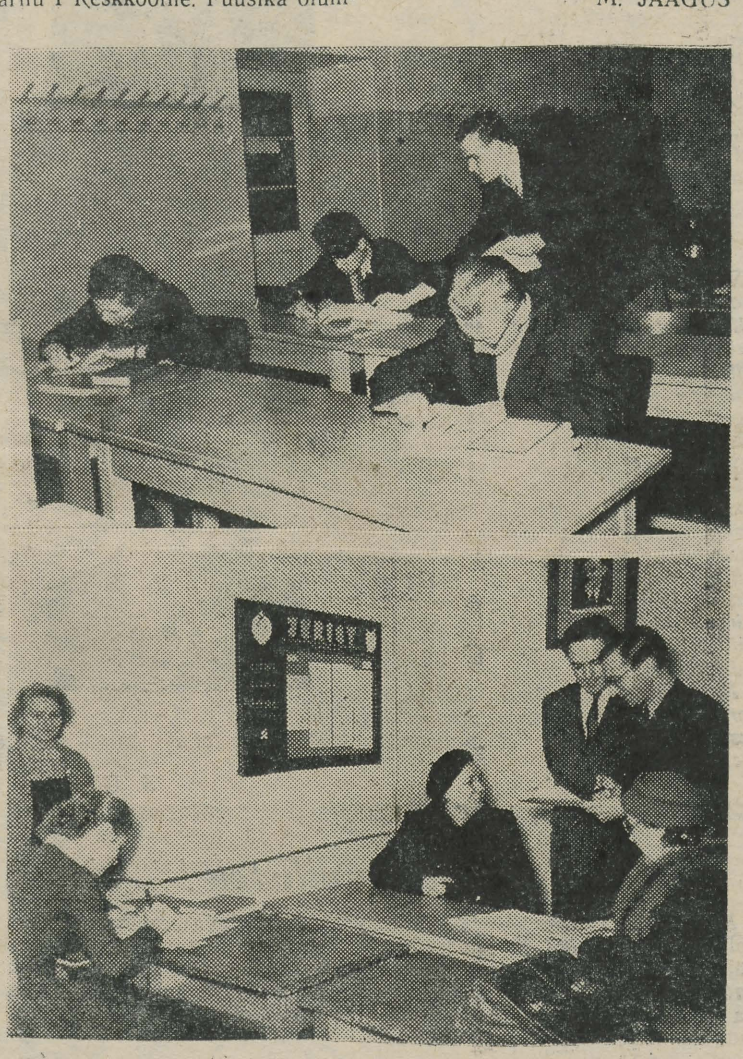

Fotodel: olümpiaadist osavõtjad ülesandeid lahendamas (ülal); olümpiaadi organiseeriva komitee liikmed (all, paremalt) ENSV Haridusministeeriumi koolide inspektor sm. Pärtelson, ülikooli õppejõud sm-d Jaagus ja Prinits ning Tartu Linna Pedagoogilise Kabineti metoodik sm. Kõiva.

Joh. MIKU fotod

Kursuseõhtu kohvikus

27. märtsi õhtul oli ülikooli kohviku kaminasaal raviosakonna III kursuse päralt: toimus kursuseõhtu.

Oli siin nii nalja, tantsu ja ringmängu kui ka ühislaulu. Üldise heakskiidu osaliseks sai kursuse instrumentaaltrio koosseisus E. Ilves, G. Suurväli ja H. Kapral. Kuid ega laulusolistid V. Peterson, M. Zirnask ja H. Kapp neist maha jäänud, hea laul meeldis kõigile.

Ei puudunud viktoriingi, kus nii mõnigi meedik kuulis esmakordselt, et inimese suurim kehakaal on üle 360 kilogrammi, et Tartu raekoja kell lööb ööpäevas 396 lööki ning et liitrisse ei lähe ühtki hernest, vaid need tuleb sinna panna. Parimateks lahendajateks osutusid M. Grünberg, T. Tanimäe, H. Kivilo, M. Kivihall ja A. Vaar, kellele anti üle ka vastav auhind.

A. RAMM

KIRJANDUSE JA KUNSTI LEHEKÜLG

KURED

I
KUI TULID KURED

Oli külas kaksteist talu,
igas õues taadikänd,
haruline emamänd,
ümber võsukeste salu.
Ning kui noortest keegi kosis,
järelpõlve terve tosin
tagakambri siginес,
sest me põlde igal suvel
külastasid kured.

Juba siis, kui kohmas raba
viimast talveund veel magas,
kurepere ligines.
Särgisabad kaenlast saadik
jooksis lastesülem, sabas penid,
kihutati põldudeni.
Trepil, kaitstes käega silmi,
kevadisi sinipilvi
suland ilmel kaesid taadid.
«Nüüd on lõppend heinamured —
juba tulid kured!»
Talvevatid aeti maha,
haljaks kraabitseti sahad,
vile saatel tehti kündi.

Mida kõik ei suuda kevad!
Külas lausa imet sündis.
«Vaata sindrit,» rääkis ema,
«kured juba käivad pillal:
naabritele lapse pilland!»

Tanumaski kuulda saadi
huvitavat üht ja teist,
mida nägi naabri tuba.
Õnnest nutnud naabrieit,
pale rõõmust märg,
ja ka isal, kangel taadil,
tütre puhul pole luband
naeratada leivajärg.

Siiski saabund väikene
ema armu päikeses
perele ei jäänud pinnuks.
Oli teada, et meil mure
ikka rõõmu kannul käis.
Mis siis rääkida veel kurest!
See me tanumates jäi
oodatud ja tuntud linnuks.

II
NEED TALVEÕHTUD

Need olid sünged talveõhtud,
kui akent varjas karvatekk
ja ainult ema jutust õhkus
mu igatsetud kevadet.
Kui polnud kurgi ega isa,
tuisk ainult ründas hangeharja
ja ema silmist langes pisar,
ehk ta küll seda vapralt varjas
ning ütles hellalt: «Jää nüüd tutu!
Ma räägin sulle muinasjuttu!»

Ta algas: «Ükskord kauges riigis
kuldlossis elas kuningas,
kel oli lapsi satsis-siidis —
kolm imekaunist tütarlast.
Just samal ajal samas riigis . . .»

«Memm, tunnen seda! Ole hea
ja jutusta, mispärast peab
nüüd ära olema me taat!
Mis asja ta nii kaua teeb,
mis ajal ta küll koju saab?
Kas on ta seal, kus õhtu eel
kõik punama lõi taevaveerel
ja tuleleek pilvis keerles?
Miks jälle hoiad nuttu sa
eks parem sõjast jutusta?!»

Siis tihti emal sülle kukkus
ta valulõngast kootud sukk.
Ja ahjusuus, kus kiisu tukkus,
kord helendas, kord kustus tukk.

suvivili idanes.
Tilluke kui tallenahk —
mustas künnilapp:
ilus hetk ju oli napp.
Küllap mõtles sahk:
«Mis sa rassid, niikuinii,
vihm kõik kuradile viib!»

Üksinda kesk vettind aunu,
kuulatades vihma laulu,
kõveras kui küsimärgid
õhtu eel veel keegi liikus.
Kurvalt halises ja soigus,
ähvardavalt kiikus
raskes lastis auto . . .
Naaber kolis . . . jättis maha
vanemate ale,
rakkus kämblad ära salgas,
ühistalust laskis jalga,
sest ta oma lepikust,
kliistri moodi sepikust
veel ei näinud kaugemale.
Ja kui nägi, siis vaid raha.
Ta ei mõistnud, et ka nõnda
vihmarikkas sügiskuus,
kui me lõõris tuuli tõmbab,

TÕNIS LEHTMETS

Või kergest tööst seal oli põud.
Ja nüüd sa oma karujõul
vead õlal rasket kaubakasti
ja peale-maha tõstad lasti.
Ning ise mõtled, sedasi
ei lähe asi edasi.

Ehk on su süda veelgi maal,
sind lohutab vaid viinaklaas
ja sellest kerkind vihalainest
saab kaela poisipõnn ja naine.
Ning pärast mõtled, sedasi
ei lähe asi edasi.

Tead, sõber, kus meil kasvas hein!
Luht rinnuni ja kastehein —
ei oska sulle lihtsalt kiita.
Kõik saime siiski kuhja niita.
Ning arvame, et sedasi
meil asi liigub edasi.

Sel talvel kindlasti ei vea
me lehmi metsa ja ei pea
ka koerad varsamatuseid.
Ja alles jäävad katused.
Ning usu mind, meil sedasi
veel elu läheb edasi.

Siin kandis vilets oli talv.
Sai poolde mõõtu rukkisalv,
kuid nagu näha olnud seni,
leib küpseb hästi ega veni.
Ning arvame, et sedasi
me siiski saame edasi.

Veel see, et külla tehti tee
ja alla lasti rabaveed,
käib minu kirja juurde.
Ma vist ei loobi sõnu tuulde,
kui ütlen, naaber, sedasi
me liigume vaid edasi.

Ma sulle puhtast südamest
veel sõnakese lausun sest,
koos raibetega aia taha
ka vana elu matsin maha.
Ning arvan, et ma sedasi
ka ise liigun edasi.

Oh, vana! Kogu tänavas
on maas vaid sinu väravad.
Sul katus ripakile vajund
ja kaevuvinna murdis raju.
Ning ütlen ausalt, sedasi
ei lähe elu edasi.

Sa tule ise vaata meid!
Kas tunned ära vanu teid
ja tänapäeva metsanurgast
me tahmasnäoga külaurgast.
Ning peame nõu, ehk sedasi
koos läheksime edasi.

V
SÜNDIS INIMENE

Kajab sein ja rõkkab lagi
kambri suurest imest:
metsakülla kuretagi
sündis inimene.

KIRJANDUSVÕISTLUSE TULEMUSED

PROOSA ALAL

(jutustus olu- ja reisikirjeldus)

I auhind. «Räimerahul kohiseb meri» (märgusõna «Vibalik»), autor Jüri Tuulik, eesti filoloogia osak. I. k. (auhinnaks raadioaparaat «Turist»).

II auhind. 1. «Rong sõidab läände» («Loterii»), autor Kuldar Raudnask bibliograafiaosakonna IV k. (fotoaparaat «Smena»). 2. «Kollektiivi sünd» («Kroonik»), autor Elmar Uuk, eesti filoloogia osakonna V. k. (album «Tallinn», laualamp, Dostojevski «Kuritöö ja karistus» (1 köide), Krusteni «Noorte südamed» ja nahktaskuraamat).

III auhind. 1. «Noormees reamehe auastmes» («Minöör»), autor Aalon Ramm, raviosakonna III k. (nahast kirjatasku). 2. «Jumalasalgaja» («Poolteist»), autor Maie Remmel, eesti filoloogia osakonna I k. («Loomingu» ja ««Loomingu» Raamatukogu» aastakäik). 3. «Ungarlane» («Maika»), autor Vello Lään, bibliograafiaosakonna IV k. (Jakobsoni «Valitud teosed» 7., 8., 9. ja 10. köide ja Tuglase «Teosed» V ja VI köide.)

Ergutuspreemiad. 1. «Kohtumine» («Rästas»), autor Esta Klink, eesti filoloogia osakonna III k. (Kotsjubinski «Fata morgana»). 2. «Poolteist kuud Kesk-Aasias» («Kass-plika»), autor Haldi Teras, geograafiaosakonna V k. (Jules Verne'i «20 000 ljööd vee all»). 3. «Metssiga» («Olev Kaja»), autor Tõnis Lehtmets, eesti filoloogia osakonna III k. (Conan Doyle'i «Kadunud maailm»).

FÕLJETONIDE ALAL

I auhind «Paabulind» («Kui õlu vaadis . . .»), autor Sulev Uus, eesti filoloogia osakonna V k. (fotoaparaat «Smena»).

II auhind. «Kuidas keegi» («Pellatonna»), autor Helju Martins, eesti filoloogia osakonna V k. (elektrihabemeajamismasin).

III auhind. «Kuidas ma kirjandusvõistlusest osa võtsin» («Andres Aegapidi»), autor Elmar Uuk, eesti filoloogia osakonna V k. («Looming» ja ««Loomingu» Raamatukogu» (aastakäigud)).

Ergutuspreemia. «Patukatest ja pattudest» («Elu»), autor Rein Sikk, eesti filoloogia osakonna V k. (Kitzbergi «Valitud teosed» I ja II k.).

EPIGRAMMIDE ALAL

I auhind. («Heda»), autor soovis jääda anonüümseks (auhind nahktaskuraamat ja Leonovi «Vene mets»).

II auhind. («Algaja»), autor Rudolf Rimmel, Õigusteaduskonna III k. (ajakirja «Pilt ja Sõna» aastakäik).

III auhind. («Kvist»), autor Leo Ilves, eesti filoloogia osakonna I k. («Pikkeri» aastakäik).

LUULETUSTE ALAL

I auhind. «Kured» («Hanuri»), autor Tõnis Lehtmets, eesti filoloogia osakonna III k. (sulepea «Kuldkalake»).

II auhind. «Nii tuli arm . . .» («Kiuru»), autor Lehte Hainsalu, eesti filoloogia osakonna III k. («Loomingu» ja ««Loomingu» Raamatukogu» aastakäik).

III auhind. 1. («Õpilane»), autor Asko Sööt, eesti filoloogia osakonna III k. (täitesulepea). 2. («Sfinks»), autor Sulev Uus, eesti filoloogia osakonna V k. (Roman Rolland'i «Jean-Christophe»). 3. («Inkognitus»), autor Leo Ilves, eesti filoloogia osakonna I k. (ajakirja «Noorus» aastakäik). 4. («Rästas»), autor Esta Klink, eesti filoloogia osakonna V k. (teatriabonement; III koht). 5. («Stur»), autor Rudolf Rimmel, Õigusteaduskonna III k. (album «Rahvarõivad»).

KARIKATUURIDE ALAL

I auhind. «Intrihaiguste tahvel» («Torro»), autor Otto Raud, raviosakonna II k. («Loomingu» ja ««Loomingu» Raamatukogu» aastakäik).

II auhind. «Krõlovi kukk» («Konur»), autorid Adolf Koch, Kujutava Kunsti Kooli õpilane, ja Pent Nurmekund, TRÜ orientalistikakabineti õppejõud (teatriabonement; II koht).

SÕNUMITE ALAL

Preemia. 1. Olev Haas, võõrkeelte osakonna III k. («Loomingu» Raamatukogu»); 2. Vello Lõugas, ajaloo-osakonna III k. (album «Eesti kunstidekaad» ja Mait Metsanurga «Valitud teosed»).

Žüriil: J. Feldbach (esimees), J. Peegel, S. Kaerama, M. Kahu ja A Vihalem.

III
KURED LAHKUSID

Räbalates taevalagi
rippus küla kohal.
Kostis nukker vihmasabin,
mustav mets ei kohand.
Vaikivana seisid majad
lakkamatus vihmas.
Nagu tõkatised rihmad
vingerdasid rajad —
hingetud ja ligased.

Põllunukil mahalöödult,
aunades ja linnu söödud,
ühel jalal seisid kured.
Sassis paistsid ilma värgid
ja ei teadnud, kas veel tuleb
iial päiksepaistest suve.
Kureparv nii kaalus viivu
ja siis tõstis tiibu.
Kluuksatas ja kadus sootuks
kui kolhoosi leivalootus.
Kössis majadele laskus
kurva mõtte vaevav raskus.

Pehmel teel, kus laiast loigust
vastu vahtis sünge laotus,
tihti idaneb just uus.
Läksid kured . . . veeres auto.
Nukrus rõhus kodupaika.
Räbalates sügislaotus
nuttis uduvaipa.

IV
KIRI NAABRIMEHELE

Kus oled sa, mu naabrimees?
Eks pajata, mis tööd ka teed.
Kas luuaga sa rentslis niidad
ja päevi korrutad ja liidad.
Ning ise mõtled, sedasi
ei lähe asi edasi.

Kuulab prussak ahjulõhes,
valjust häälest heitub,
kilgionul hakkab kõhe,
ronib prakku peitu.

Õues külmavana pehmeks
muutub lapse kisast,
okstelt langeb härmaehmeid,
räästalt rõõmupisar.

«Kuretagl, vaat kus imel»
kohisevad laaned,
«külla sündis inimene,»
kajab taevakaanelt.

(Järg 4. lk.)

Pisut

Möödunud aasta 21. novembril võisid meie kirjandushuvilised lugeda ülikooli ajalehest kirjandusvõistluse väljakuulutamisest. Tähtaega (1: veebruar k. a.) pikendati traditsiooniliselt kuu võrra ja nagu selgus, küllaltki õigustatult, sest rida auhinnatud töid laekus toimetusse viimase kuu jooksul.

Kuigi võistluse peamiseks organiseerijaks olid kirjanduse ja rahvaluule ring ja ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus, võisid lehemehed üllatusega hiljuti eetrist kuulda, et üritus on nagu kord ja kohus paigutatud ka raamidesse. Eesti Raadio deklareeris, et ülikooli klubi (kirjandusringi kaasaaitamisel) olevat olümpiaadi raamides läbi viinud juba kirjandusvõistluse . . .

Kuid asja juurde. Kokku laekus meile 66 tööd 49 märgusõna all. Kõige rohkem oli luuletusi: 25 (19 autorilt), järgnesid fõljetonid 14 (14), epigrammid 14 (4) ja suuremad proosatööd 13 (13).

TEMAATIKA, TEMAATIKA ?!

Suurematest proosatöödest oli valdav osa jutustusi, kuid nende kõrval ka olukirjeldusi, reisikirjeldusi ja üks essee. Viimase žanri alla paigutatud töö «Märkmiku ja fotoaparaadiga Oskar Lutsu ja Joosep Tootsi sünnimail» (märgusõna Malev Martin) on huvitav, kuid kahjuks lõpetamata. Sellisel kujul ei saanud žürii seda hinnata ja ta soovitab autoril oma töö kindlasti lõpule viia.

Vaadeldes teoste temaatikat, peab imestama, et autorid e i t u n n e h u v i ü l i õ p i l a s e l u v a s t u. Ainult kolm tööd on otseselt pühendatud meie üliõpilastele ja sedagi on inspireerinud kas uudismaa (jutustused-olukirjeldused «Rong sõidab läände» ja «Möödunud suvi») või kolhoos («Kollektiivi sünd»). Kuhu on jäänud meie igapäevased probleemid, elu ülikooli seinte vahel?

Tugevamaks jutustuseks tunnistati Jüri Tuuliku «Räimerahul kohiseb meri». Nii probleemid kui ka tegelased on huvitavad, tugevad, elulised. Autor tunneb olustikku, teos haarab, kisub lugema.

Olukirjeldusega «Rong sõidab läände» (autor Kuldar Raudnask) on lugejad juba ajalehe veergudel tutvunud. «Kollektiivi sünd» (autor Elmar Uuk) vajab veel kohendamist. Autor annab elava pildi ühe I kursuse kollektiivi kujunemisest kolhoosis töötades. Tegelasi on palju, sisu kipub laiali valguma. Mõned tegelased jäävad poolikuteks ja väheütlevateks.

Rasked psühholoogilised probleemid seavad enda ette autorid M. Remmel («Jumalasalgaja») ja E. Klink («Kohtumine»). Esimene käsitleb religiooniküsimusi ja annab usutava pildi sellest, kuidas noor tütarlaps suudab kõigutada vanainimese aastate jooksul kujunenud vaateid. Rohkem psühholoogilist süvenedamist vajab E. Klingi jutustus «Kohtumine».

Üllatuseks oli tulevaste kirjanike k e e l e l i s t e t e a d m i s t e n õ r k t a s e. Kuidas saab «Ungarlase» autor kirjutada «aktsient» ja «Möödunud suve» autor tarvitada konstruktsiooni «vaatles pealt» jne. Süüdistus ei kehti ainult nende kohta, kuid kõike ei jõua üles lugeda.

Autoritele tahaks südamele panna ka seda, et nad oma käsikirjad siiski pisut p a r e m a k ä e k i r j a g a kirjutaksid. Žüriil oli kohati raskusi teksti mõistmisega.

KUHU JÄI KOOMIKA?

Fõljetonidest osutus peajagu paremaks Sulev Uusi «Paabulind». Teistes j ä i p u u d u kõige olulisemast — koomikast. Kuigi kunstiline tase pole nii kõrge kui jutustustel, täiendab seda temaatika: peaaegu kõik fõljetonid on pühendatud üliõpilaste elu käsitlemisele. Juttu on internaadi elust («Kuu aega pärast intri reforme», märgusõna «Terese»), «Patukatest ja pattudest», märgusõna «Elu»), kohvikust («Julgemalt katsetada», märgusõna «Friedrich Suur»), väärnähtustest üliõpilaste juures («Kaasaegne muinasjutt», märgusõna «Vestleja»; «Hõissa, jõulud», märgusõna «Ateist», «Kuidas keegi», märgusõna «Pellatonna»; «Tõusiku teesid», märgusõna «Tõusik»). Kaks fõljetoni autorit pole rahul M. Underi luuletuskogu väikese tiraažiga. Hoogne oli auhinnatud fõljeton «Kuidas ma kirjandusvõistlusest osa võtsin».

KOKKUVÕTTEKS

VANA VIGA

Enam-vähem professionaalsel tasemel on **luuletused.** Teistest tunnistati paremateks T. Lehtmetsa lühipoeem «Kured» ja L. Hainsalu sonetid «Nii tuli arm . . .». Ka siin esines vana puudus. Ü h i s k o n d l i k k u, k o d a n i k u l u u l e t oli vähe. T. Lehtmets koos S. Uusi («Naervale sõbrale»), R. Rimmeli («Rakett») ja märgusõnaga «175-a» («Vanavanaisale») olid vähesed erandid.

Kõik ülejäänud on pühendatud loodusele ja armastusele. Parim nendest on Lehte Hainsalu, kuid meeldis väga ka S. Uusi «Sarakuunal».

Leo Ilvese kaks luuletust toovad jälle pisut värsket verd. Ühes nendest on juttu üliõpilaste kolhoosiperioodist («Septembrikuu märkmikust»), luuletus on elav ja kaasakiskuv.

Armastus- ja loodusluuletajate seast paistsid silma ka E. Klink (kaks luuletust) ja A. Sööt (neli luuletust), kuid kunstilise taseme poolest jäid nad L. Hainsalust tunduvalt maha. Sama kehtib ka kõigi teiste kohta.

PISIŽANRID

E p i g r a m m i d e s t olid parimad anonüümseks jäänud «Heda» pisitorkeid. Loodame, et ta täna õhtul ilmub meie sekka, et kirjandusringi koosolekul vastu võtta talle määratud auhind ja lugeda ette oma parimaid epigramme.

Nõrgimaks jäid **karikatuurid.** Neid laekus ainult kolm ja needki mitte eriti kõrgel tasemel.

Ajalehe parimaid kirjasaatjaid O. Haasi ja V. Lõugast premeeriti heade sõnumite eest.

LÕPETUSEKS

Kirjandusvõistlus on lõppenud. Peab kohe ütlema, et võrreldes möödunud astaga oli osavõtt p a l j u a r v u k a m, k a k u n s t i l i n e t a s e oli k õ r g e m. Väheseks jäi aga osavõtjate arv teistest osakondadest peale filoloogiaosakondade. Ainult 3 auhinda 24-st läks väljapoole Ajaloo-Keeleteaduskonda. 6 auhinda võitsid nii filoloogide III kui ka V kursus, 3 auhinda omandasid I kursuse filoloogid. Kuhu jäid filoloogid II ja IV kursuselt?

Kes soovib tutvuda auhinnatud töödega ja autoritega ligemalt, külastagu *täna õhtul kell 20 toimuvat kirjandusringi koosolekut,* kui toimub auhindamine ja teoste ettelugemine.

Jälgige eelteateid!

A. VIHALEM

Mõni sõna ühiselamu remondist

Viimasel ajal on palju räägitud üliõpilaste iseteenindamisest ühiselamutes. On ju päris loomulik, et üliõpilased hoolitsevad ise oma kodu eest, nii nagu teevad seda kõik kodanikud. Paljude ülikoolide ühiselamutes koristavad üliõpilased ise ühiselamut, teostavad valvet ja sanitaarremonti. Kalinini Pedagoogilise Instituudi üliõpilased kohustusid oma jõududega isegi auditooriume korras hoidma.

Seoses sellega tahaksingi peatuda sellel küsimusel ja eriti remondil Pälsoni tn. nr. 23 ühiselamus. Pälsoni tn. ühiselamus on osa tube ja ühiskondlikke ruume remonditud, kuid üliõpilaste osavõtt sellest on seni olnud minimaalne. Remondi käigus selgus, et meie üliõpilaste hulgas leidub ka selliseid, kes «põhimõtteliselt» ei soovi remondist osa võtta, kes tahavad, et keegi teine teeks neile kõik valmis. Leidus ka neid, kes häbenevad pintslit kätte võtta, arvavad, et nendel kui üliõpilastel ei sobi kuidagi sellise «musta» tööga tegelda. Oli ka neid, kes püüdsid pugeda igasuguste «objektiivsete» põhjuste, näiteks ajapuuduse taha. Kuid kõne all olev remont ei võta kuigi palju aega, sest ühelt üliõpilaselt tahetakse vaid osavõttu oma toa ja oma korruse ühiskondlike ruumide remondist, üliõpilasi on aga korrusel palju. Õnneks on suur osa üliõpilasi nõus remondist osa võtma, kuid siin on takistuseks töörõivaste puudumine, mis on eriti vajalikud seinte ja lagede värvimisel. Arvan, et selleks peaks leiduma vähemalt neli komplekti töörõivaid.

Seni on üliõpilaste töö piirdunud põrandate ja radiaatorite värvimisega, mõnel juhul aidati maalril kriiti purustada ja puhastati põrandaid saepurust. Remondi aeglases kulgemises on süüdi ka materjali vähesus, mõnikord isegi puudus. Maalrile, kes on suunatud ühiselamu remondile, antakse tihti teisi ülesandeid. Seesama maaler omakorda ei ole eriti vaimustatud õppimata abilistest, s. o. üliõpilastest, sest läheb ju neil kahe toa põrandale sama palju värvi kui meistril kolme toa peale. Arvan, et siin võiks iseteenindamise juurutamiseks isegi väikese materiaalse ohvri tuua.

Ka ühiselamu ümbruse eest peaksid hoolitsema üliõpilased ise. Selles osas tuleks Pälsoni tn. ühiselamus lõpetada ümbruse korrastustööd ja rajada palliväljakud.

Loodan, et üliõpilastele siiski meeldib elada puhtas ja kauni ümbrusega ühiselamus ja et nad löövad siin senisest energilisemalt käed külge. Administratsioonilt aga loodame senisest suuremat materiaalset abi. Ka ühiselamutevahelises sotsialistlikus võistluses arvestatakse iseteenindamise astet ühiselamus. Samuti on loomulik, et järgmisel aastal antakse kohad ühiselamus esmajoones neile, kes paremini hoolitsevad oma kodu — ühiselamu — eest. Ja kas ongi õigust elamispinnale ühiselamus sellistel üliõpilastel, kes põhimõtteliselt midagi oma ühiselamu heaks teha ei taha?

Mis puutub auditooriumide hooldamisse üliõpilaste poolt, siis arvan, et ka see tuleks edaspidi kõne alla. Tulevikus, kui ruumide jaotus seda lubab, võiks igale kursusele kinnitada oma auditoorium, kus toimukski selle kursuse õppetöö (seda moodust kasutati varem Tallinna Polütehnilises Instituudis).

Ja lõpuks veel ühest iseteenindamise vormist. Meie poole on pöördutud mõnest kateedrist küsimusega, kas ei saaks suvel teostada kateedrite sanitarremonti kateedri abiõppepersonali poolt, sest just suvekuudel ei jätku tavaliselt remondimehi. Mida arvab sellest administratsioon? Kas suudetakse kindlustada sellist remonti materjalide ja juhendamisega?

N. KARK,
Matemaatika-Loodusteaduskonna ametiühingubüroo esimees

KURED

(algus 3. lk.)

Nii et taipavad ka kurdid
möödund aja onnis:
metsakülla sisse murdis
värsket verd ja jonni.

Varsti pole meil brigaadis
vanad alussambaks:
sündinul on juba plaanis
esimesed hambad.

Varsti pole eidepere
enam küla ehteks.
Noor ja kaunis nelukene
puhkeb armulehte.

Ning ta peagi lausub tragilt:
Ma ei usu imet,
sest ma tean, et kuretagi
sünnib inimene!

1959
Jaanuar—veebruar

Kas täpsust on vaja üksnes laskmises?

Rektoraadi poole viivas koridoris on kehakultuurlased üleüldiseks imestamiseks välja pannud oma saavutused silmatäpsuse ja keele risustamise alal. Keeletark ei saa endiselt aru, mida tähendab näit. «t/k standard 3×10», «armee vintpüss standard 3×20».

Ja mida arvavad rikkumata keelevaistuga üliõpilased sellisest lausest.

«ENSV kõrgemate õppeasutuste vahelistel laskevõistlustel TRÜ võistkond on saavutanud 10 võistleja kohta keskmiseks tagajärjeks väikekalliibrilistest sportpüssidest harj. nr. 17. 3×10 lasku

1. Tartus 10.5.54. a. keskmine tagajärg 219 silma III koht» jne.?

Kas tagajärjeks oli harjutus nr. 17. (loe: seitsmeteistkümnes) või 3×10 lasku?

Mida arvatakse Keeletarga poolt parandatud lausest.

«ENSV kõrgemate õppeasutuste vahelistel laskevõistlustel on TRÜ võistkond saavutanud väikekalliibrilisest sportpüssist laskmises (harj. nr. 17, 3×10 lasku) 10 võistleja keskmiseks tagajärjeks

1. Tartus 10.05. 1954. a. 219 silma (III koht)» jne.?

KEELETARK

KUIDAS SAADA ARU ALLTOODUD TEKSTIST?

TRÜ kinokabineti juhatajale saabus järgmisesisuline kiri.

Palun valmistada meie kateedrile juurdelisatud joonistest ja negatiividest fotosid järgmiselt:

7 joonist 63 fotot à 9 tk
10 joonist 50 fotot à 5 tk
20 joonist 140 fotot à 7 tk
5 negatiivi 35 fotot à 7 tk.

(Lisatud olid joonised ja negatiivid.)

Kallis Keeletark!

Palun aita leida järgmisele ülesandele lahendus.

Toimus suusatamisvõistlus. Meeste 10 km distantsil tekkis raske heitlus Priidu Sprinteri ja Sulev Suurmeistri vahel. Esimese ajaks märkis kohtunik 43,20 min. Tasavägises võistluses püsis tihedalt Sprinteri kannul Suurmeister, mööndes eelsõitjast viimasel kilomeetril ja jõudes temast isegi tublisti ette. Siis aga juhtus midagi ta suusakepiga ja finišis märgiti Suurmeistri ajaks 43 min. 20 sek.

Kumb neist tuli esikohale?

O. KADAK

Vastuseks kriitikale

● 27. märtsi k. a. ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» numbris avaldatud artiklile «Mitte üksnes vaimutoidust . . .» saabus vastus ülikooli kohvikult, milles tunnistatakse avaldatud kriitika õigeks. Puudused likvideerimiseks on esitatud kohviku juhatuse poolt Tartu Kaubastule rida nõudmisi.

Seni pole aga kriitikale reageerinud puhvetid ja söökla.

● Samuti pole endast sõnagagi märku andnud Arstiteaduskonna kollektiiv, keda puudutati meie ajalehe 13. märtsi numbris artiklites «Olla terve töös ja õpinqutes» ning «Kehalisest kasvatusest vanematel kursustel».

Arstiteaduskonna dekaan, ametiühingu-, partei- ja komsomoliorganisatsiooni juhtivad tegelased, teil on meie ajalehe järgmises numbris jäetud ruum sõnavõtuks!

SIIN JA SEAL

(Näidend 4 pildis ülikooli elust)

I pilt. Komsomoligrupi koosolek. Sõna võetakse poliitilise kasvatuse küsimustes.

Kommunistlik noor A.: *«Seltsimehed, meie peame võitlema mineviku iganditega, eriti nüüd, kui usumehed aktivlseeruvad.»*

Kõik: *«Õige, õige!»*

II pilt. Ülikooli ühiselamu (ooteruumis). Valvelauas istub kommunistlik noor A. Sisse tuleb vanamutike lihavõtte postkaartidega.

Vanamutt: *«Pojuke, sul siin hea soe, kas lubad laua taga . . . Ma teen natuke äri?»*

Kommunistlik noor A.: *«Palun, palun!»*

III pilt. TRÜ komsomolikomitee. Päevakorras poliitilise kasvatustöö küsimused. Sõna saab kommunistlik noor B.

Kommunistlik noor B.: *«Meie ei tohi lubada mingisugust teplikkust, ei tohi mööda minna väärnähetest! Tuleb julgesti vahele segada, sest sellega kasvatame meie oma liikmeid.»*

IV pilt. Sisseseade nagu 2. pildis. Laua taga kommunistlik noor A. ja vanamutt. Sisse astub kommunistlik noor B.

Kommunistlik nooor B.: *«Mis see mutt siin teeb? Kelle loaga ta neid postkaarte müüb?»*

Kommunistlik noor A.: *«Ei mina tea.»*

Kommunistlik noor B.: (kehitab õlgu ja läheb vaikides mööda).

Eesriie.

FOTOHUVILISED!

Kiirustage võistlustööde esitamisega üleülikoolilisele fotokonkursile.

Esitada võib fotosid igalt alalt. Soovitav formaat on 13×18 cm ja suuremad.

Ärge unustage võistlustöödele lisamast ümbrikku märgusõnaga!

TRÜ KINO

(Vanemuise 46, suur aud.)

Täna, 3. aprillil k. a. kell 19 film **«Katja ja metskass».**

Teisipäeval, 7. aprillil k. a. kell 19 film **«Kommunismiehitajate kongress».**

Sissepääs tasuta.

Esineb IV kursuse instrumentaaltrio. *K. REBASE fotod*

Algas TRÜ kunstilise isetegevuse XI olümpiaad

TRÜ Arstiteaduskonna kunstilise isetegevuse ülevaatus (toimus 25. märtsil) kujunes sisukaks ja kapealtvaatajaid-kuulajaid oli rohkem kui möödunud aastal.

Meeldiva mulje jättis nooremate kursuste, meie isetegevuse taimelava arvukas esinemine.

Oodatust nõrgemini esines III kursuse üliõpilane R. Laubre ülelüia lamedaks venitatud konfereerimisega. Tänu tema pikale «proloogile» jäi lühilugu «Trükimasin-rotaprint» vähepakkuvaks vahepalaks. Ilma sellise proloogita kanti sama lugu suure menuga ette farmaatsiaosakonna õhtul. Mitte ei oleks tahtnud Laubre suust uuesti kuulda juba möödunud aastal esitatud «habemega» nalja purjesportlastest, veel vähem kolmest professorist, kui seda viimast n. ö. kõrtsipubliku anekdooti üleüldse võiks kunstižanride mingisugusele kriitikat kandvale astmele upitada.

Vana kordamisega tuli välja ka E. Kaarna, deklameerides möödunud aastal leierdatud J. Smuuli luuletust «Keda seal väraval ootad siis sa». Keda või mida siis ootavad need vanade radade tallajad? Kaarna konfereerija-osaga võis siiski rahule jääda.

Hoopis värskemana ja huvitavamana kõlas raviosakonna V kursuse üliõpilase A. Olveti esituses V. Beekmani luuletus «Esimesele inimesele maailmaruumis». Kuigi sama luuletust on ette kantud ka varem, sobis see õhtu kavva täiesti. Monotoonseks jäi kuni lõpuni esituse hoog ja rüht. Nõrk oli ka noorluuletaja raviosakonna I kursuse üliõpilase L. Raudsepa poolt omaloomingulise «Kevade laulu» esitus, kuigi luuletus ise oli hea.

Ansamblitest oli kunstilise viimistluse poolest kahtlemata parim IV kursuse naisansambel. Beethoveni «Vaikne öö» küündis meisterlikkuseni.

Meeskvartett aga läks kergema vastupanu teed ja esitas «Soome polka» ja havai rahvalaulu «Sügistuultes». Baritoni omavoliline väljalaulmine refrääni kordamisel esimese salmi lõpus tuli kas liigsest enesekindlusest või vähesest viimistlusest või mõlemast korraga.

Päris mõnus oli farmaatsiaosakonna naisüliõpilaste duo, kes laulis küll oma isetegevusõhtul esitatud lugudest vähem sobiva vene rahvalaulu «Ketraja».

Laulusolistidest meeldis raviosakonna I kursuse üliõpilase A. Lepiku perspektiivikas rinnahääl. Laulu «Iga kord, kui tood mul roose» esitus möödus ladusalt, kuigi veidi tasaselt. Lõpulauses toimius häirivalt registrivahetus.

V kursuse üliõpilase L. Tamme bass oli meeldiv ja sobiv Leporello aaria esitamisel Mozarti «Don Juanist». Kaugelt vähem mõjus «Neegri hällilaul», kus oleks tahtnud kuulda lüürilisemat tämbrit. Hea diktsioon ja hingamistehnika teeb tasa lünki hääle kandvuses.

Klaverisolist K. Kalamees esitas meisterlikult Griegi «Pulmad Troldhaugenis».

IV kursuse instrumentaaltrio (Remmel — klaver, Kingissepp — viiul, Suurväli — tšello) püsib möödunud-aastasel tasemel.

Rahvatantsud olid valitud jõukohased I ja II kursuse noortele tantsurühmadele. Kuid tundus, et tantsijad olid võimelised ka rohkemaks.

I kursuse 7-liikmeline estraadiorkester on ülikooli ajaloos ühe kursuse kohta ainulaadne saavutus. Kunstilise meisterlikkuse saavutamiseni on aga küll veel pikk tee. Tantsuks mängimise ajal häiris eriti puudulik rütm.

Üldkokkuvõttes jäi Arstiteaduskonna kunstilise isetegevuse olümpiaadist meeldiv mulje.

Ü. HUSSAR,
raviosakonna VI kursuse üliõpilane

Farmaatsiaosakonna IV kursuse üliõpilased M. Viin ja E. Kornel esinemas.

Kohviku üritused aprillikuus

Kolmapäeval, 8. aprillil esinevad orkester ja solistid. Algus kell 20.

Kolmapäeval, 15. aprillil arstiteaduslike anekdootide õhtu. Algus kell 20.

Reedel, 17. aprillil kohtumine kommunistliku töö brigaadi liikmetega.

Spordiklubis

4. ja 5. aprillil noorsoo talispordimängude raames II etapp laskmises.

6. ja 7. aprillil spordiklubi karikavõistlused laskmises.

5. aprillil noorsoo talispordimängude II etapp tõstmises.

4. ja 5. aprillil toimuvad teaduskondadevahelise spartakiaadi raames teaduskondadevahelised võrkpallivõistlused.

20. aprillil algavad teaduskondadevahelised korvpallivõistlused.

Praegu on viimane aeg võistkondade komplekteerimiseks.

ASUTATAKSE ÜLDISE KEHALISE ETTEVALMISTUSE SEKTSIOON

8. aprillil algusega kell 20 toimub V. Kingissepa tänava võimla auditooriumis TRÜ spordiklubi üldise kehalise ettevalmistuse sektsiooni asutamiskoosolek.

Kõigil TRÜ üliõpilastel ja õppejõududel, kes praegu ühessegi TRÜ spordiklubi sektsiooni ei kuulu, on osavõtt soovitav.

TRÜ spordiklubi

*

Kehalisest kasvatusest vabastatud üliõpilastele toimuvad loengud kehalise kasvatuse teoorias 8., 11. ja 22. aprillil algusega kell 16 V. Kingissepa tn. võimla auditooriumis.

Osavõtt kõigile kehalisest kasvatusest vabastatud üliõpilastele kohustuslik.

TRÜ kehalise kasvatuse ja spordikateeder

Toimetaja J. FELDBACH

MB 03411 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartu Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1202

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 12 (399) Reedel, 10. aprillil 1959. a. XII aastakäik

Kongressi otsused iga üliõpilaseni

Nõukogude ühiskond, saavutanud ajaloolisi võite sotsialismi ülesehitamisel ning järk-järgulisel üleminekul kommunismile, on jõudnud oma arengus uude etappi: meie maal on alanud kommunismi hoogsa ülesehitamise periood. Sellega on seletatav suur aktiivsus ja huvi, millega meie töötajad, sealhulgas ka TRÜ kollektiiv, õpivad tundma partei XXI kongressi materjale — üha kiireneva kommunistliku ülesehitustöö programmilisi dokumente.

Ulatuslik ja mitmekesine on XXI kongressi materjalide tundmaõppimine ülikoolis. Alljärgnevate ridade ülesandeks on puudutada mõningaid küsimusi sellest tööst üliõpilaste hulgas (seminariõppused I ja II kursusel). Arusaadavalt on veel vara teha täielikke kokkuvõtteid sellest, sest ei loengud ega seminarid XXI kongressi kohta ei ole veel lõpule jõudnud ja seepärast on võimalikud vaid esialgsed üldistused ja hinnangud.

Kõigepealt: üliõpilaste enamik suhtub suurima tähelepanu ja huviga kongressi materjalidesse, nende iseseisvasse läbitöötamisse ja see avaldub küsimuste aktiivses arutamises ja seminariõppustel. Paljud üliõpilased, nende seas sm-d Parbus ja Räim (eesti fil. II k.), Gabovitš (matemaatikaosak. II k.), Välba (raviosak. I k.), I kursuse eesti filoloogia osakonna üliõpilased Viiding, vennad Tuulikud jpt. on esinenud seminarides väga sisukate sõnavõttudega NSVL rahvamajanduse arendamise seitsme aasta plaani ja sotsialismilt kommunismile ülemineku teoreetiliste küsimuste kohta.

Toimunud seminariõppuste üheks iseloomulikuks jooneks on võitlev vaim, leppimatus igasuguste väärvaadete ja -seisukohtade suhtes. Nii näiteks, kui Arstiteaduskonna raviosakonna II kursuse ühe rühma seminaris mõningate üliõpilaste poolt püüti esile tulla arvamusega, et pärilikkuse tõttu ei olevat võimalik täielikult üle saada kodanlikest iganditest, siis selline «seisukoht» sai vastulöögi osaliseks grupis, üliõpilased Kaing, Eist jt. näitasid sellise arvamuse ekslikkust.

Aktiivselt on kulgenud senised seminariõppused ka ajaloo-osakonna II kursusel, Majandusteaduskonna II kursusel jm., kus on esile kerkinud ja lahendatud rida huvitavaid küsimusi seoses kommunistliku kasvatustöö edasise parandamise ülesannetega.

Ei saa aga mööda minna ka sellest, et mõningate õppegruppide ja üksikute üliõpilaste osas ei ole lood seminarideks ettevalmistamisega ja nendest osavõtmisega kaugeltki hiilgavad. Omajagu süüd on siin ka dekanaatidel (Matemaatika-Loodusteaduskond), kes ei leidnud võimalusi XXI kongressi kohta toimuvate loengute ja seminaride läbiviimiseks tavalisel ajal ja paigutasid osa õppusi väljapoole tunniplaani. Ja ega vist õppeosakondki küllalt hoolega küsimust kaalunud, kui ta kogu Matemaatika-Loodusteaduskonna pani loengut kuulama ühte (kuigi suurde) auditooriumi, kus seetõttu kõik üliõpilased ei suutnud vajalikult loengut jälgida (istekohti ei jätkunud jne.). Sellised asjad annavad end tunda seminarides.

Kuid need pole vahest peamised. Kui osa kehakultuuriosakonna II kursuse üliõpilasi (I õppusel) või II kursuse matemaatikuid (II õppusel) oli seminarideks nõrgalt ette valmistatud (osa aga puudus hoopiski), siis tuleb viga otsida kõigepealt neis endis, grupi komsomoliorganisatsioonis. On täiesti selge, et ülikoolis üldiselt tugev komsomoliorganisatsioon ka selles küsimuses ütleb oma sõna ja abistab õppejõude nii tähtsate küsimuste sügava tundmaõppimise kindlustamisel.

Lõpuks — alanud töö XXI kongressi materjalide tundmaõppimise alal ei ole lühiajaline kampaania ega lõpe ettenähtud 12-tunnilise õppeprogrammi läbitöötamisega. See on alles algus, millele peab järgnema omandatud teadmiste pidev süvendamine ja mis peaasi — omapoolne panus XXI kongressi suurte ülesannete elluviimisel nii õppe- kui ka kasvatustöö (eriti töökasvatuse) edasises parandamises.

F. KINKAR,
NLKP ajaloo kateedri vanemõpetaja

Arutati NLKP XXI kongressi materjale

Möödunud laupäeval toimus pedagoogika ja loogika-psühholoogia kateedrite kollektiivis filosoofiline seminar teemal «NLKP XXI kongress ja rahvusvahelised küsimused». Sissejuhatava ettekandega esines sm. Jegorov Õigusteaduskonnast. Tekkis väga elav mõttevahetus käesoleva momendi rahvusvaheliste suhete üle, samuti püüti ka prognoose teha nende suhete arengu kohta.

Tehke järele!

Mõnedel kursustel ei taheta korrapäraselt poliitinformatsioone läbi viia. Arvatakse, et need on igavad ja pealegi võib igaüks ise ajalehte lugeda.

Vastupidisel arvamisel on aga ajaloo-osakonna II kursuse komsomoligrupp. Poliitinformatsioonide läbiviimise eest vastutab siin kommunistlik noor L. Mäll. Tema määrab juba aegsasti isiku, kes järgmise poliitinformatsiooni läbi viib ja soovitab ka teema. Poliitinformatsioon toimub igal laupäeval kestusega umbes kümme minutit. Arutlemisele tuleb üks või kaks nädala jooksul üles kerkinud huvitavamat küsimust. Läbiviija püüab seda küsimust võimalikult laiemalt ja huvitavamalt käsitleda, kogub selleks lisamaterjali kirjandusest ning vene- ja saksakeelseist ajalehtedest ja ajakirjadest. Alati püütakse anda ka ajalooline ülevaade vastavate sündmuste arengust.

Väga õnnestunuks võib pidada möödunud laupäeval Kaupo Deemanti poolt läbiviidud poliitinformatsiooni sündmustest Tiibetis. Polnud sugugi igav ja kulunud jutt.

Seltsimehed kaasüliõpilased teistelt kursustelt! Katsetage ka teie! Ja te veendute peagi, et õigesti läbiviidud poliitinformatsioon on väga huvitav ja kasulik.

E. OJASILD,
ajaloo-osak. II kursuse üliõpilane

MATKAHUVILISED!

Ka eeloleval pühapäeval, 12. aprillil korraldab TRÜ matkaspordisektsioon jalgsimatka Lõuna-Eesti loodusesse. Matkad toimuvad erinevatel marsruutidel vastavalt osavõtjate soovidele. Informatsiooni saamiseks koguneda täna kell 17 peahoone aud. nr. 1.

Kõik matkama!

TRÜ matkaspordisektsiooni juhatus

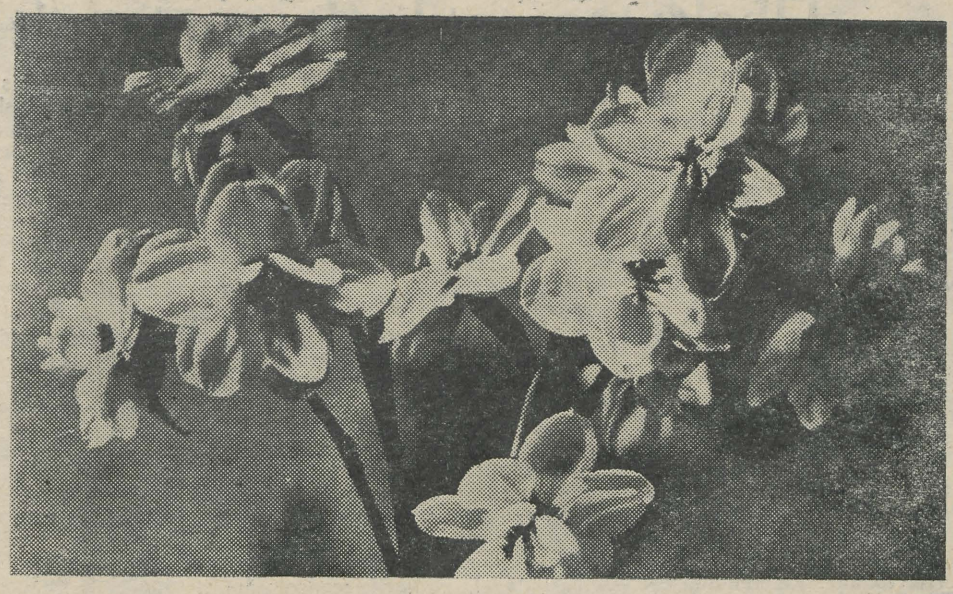

Esimesi õisi.

LUULE RAUDSEPP

KEVADMÕTTED

Taas kevadpäike sulatamas hangi
ja räästaist vulisevad kevadveed
ning vana Toome põlispuude järgi
sa seisad aastaaja vahetuse eel.

On väga vähe tarvis kevadtundeks,
ju mõnest päiksekiirest süda soojub sees,
ja rohututt, mis lumest läbi murdis
kui rõõmuallik südamele see.

Oo, hõisata kuis tahaks kevadöösse
ja loodust tänada ta puhkemise eest,
mis sütitab, mis tiivustab sind tööle
ja vastu elule, mis tundmatu on veel.

Neid kevadeid on palju möödund nõnda,
kõik samad, siiski igaüks kuid uus,
sest igaühega su eluratas ringi
teeb tundmatute avaruste teel.

Ja üialgi ei aimata või seda,
mis toob sul järgnev kaunis kevadpäev,
võib-olla kodupargi rohetavat rada
ju homme sõbra saatel imetlema läed.

Kas toob see kevad päikest sinu ellu,
kas toob ta edu õpinguis ja töös,
või möödub märkamatult, sala nagu tulnud
ja sinu õnn on hoopis sügiskuus?

Kuid siiski kevades on õnne,
on ilu sinilille tärkamise kuus
ja nagu kaunis, esmalt tärgand tunne
on laulev mahe kevadtuul.

Ja soovin vaid, et kevadtuul see rändaks,
neid tervitaks, kel kevadel on kurb,
ja ütleks, kevadet on tarvis kanda endas
ka siis, kui süda pettunud ja karm ...

KOMMUNISTLIKE NOORTE ELU

Käed külge!

Meie üliõpilased töötasid õhtupoolikutel märtsis TRÜ ühiselamuobjektil välja üle 1000 töötunni. Seda on vähe, väga vähe! Meil on vastavalt üleskutsele vaja, et iga üliõpilane töötaks kevadperioodil 10 tundi ühiskondlikult kasulikul tööl, kokku seega ligemale 30 000 töötundi. See töö tuleb teha põhiliselt aprilli vältel, vähesel määral mai esimestel nädalatel. Siit võiks järeldada, et praegu käib töö objektil hoogsalt. Kahjuks aga pole asi mitte sinnapoolegi. Vähe, peaaegu üldse pole aprillis üliõpilasi objektil näha olnud. Arvan, et üldine viga on siin selles, et teaduskondade ja osakondade sekretärid pole vajalikul määral organiseerinud inimesi ehitustele, pole kontrollinud, kuidas tööl käiakse.

Seltsimehed Sarv matemaatikaosakonnast, Toro bioloogiaosakonnast, Läänesaar farmaatsiaosakonnast, Koor raviosakonnast, Niinemägi Majandusteaduskonnast, Hinn eesti filoloogia osakonnast — teie osakondade üliõpilasi on objektil vähe nähtud, kuigi te alati väidate, et: «Noh, saab küll!»

Üliõpilased! Me tahame elada paremates, lahedamates elamistingimustes! See sõltub meist endist!

Ühiselamu valmimise puhul pole meil tarvis enam elada kokkusurutult, pole vaja sõita rongide ja autobussidega iga päev mitu tundi. Selle kõige kaotamiseks tarvitseb meil vaid käed külge panna ja hoolitseda selle eest, et ühiselamu valmiks sügiseks.

Võtkem ühiselamu ehitamine oma au- ja südameasjaks.

E. TRUUVÄLI

Üliõpilased!

Kes avaldasid soovi sõita suvel uudismaale ja vabariigi kolhoosidesse, koguneda 15. aprillil kell 18 Vanemuise tn. 46 suurde ringauditooriumi.

ELKNÜ TRÜ komitee

Viime ellu komsomolikonverentsi otsused

Hiljuti tulid Ajaloo-Keeleteaduskonna parteibüroo ja dekanaadi ühisel organiseerimisel kokku kõigi kursuste komsomoligrupid, et pidada nõu hiljuti asetleidnud komsomolikonverentsi otsuse ellurakendamise üle. Prodekaan sm. J. Kalits selgitas komsomoliorganisatsiooni ees seisvaid tähtsaid ülesandeid, nagu partei XXI kongressi otsuste tundmaõppimine, distsipliini ja õppetöö taseme parandamine, poliitilise valvsuse teritamine ja ühiskondlikult kasulike tööde sooritamine.

Parteibüroo sekretär sm. A. Haberman kõneles, kuidas teha usuvastast selgitustööd, koostada iseloomustusi kaasüliõpilastele, viia läbi olümpiaad jm.

Kommunistlike noorte poolt tehti rida ettepanekuid konverentsi otsuse elluviimiseks ja komsomolitöö parandamiseks.

O. KASK

MEIE GRUPIS

Sügisel oli meie grupis 11 kommunistlikku noort — kõik tütarlapsed. Nüüd on kommunistlike noorte read kasvanud veel 6 noore võrra.

Need on esialgu ainult arvud, kuid nende taga peitub siiski küllaltki suur töö. Meie kursusel on praegu 20 inimest ja neist on nüüd 17 kommunistlikud noored. Inimesed on tublid, virisejaid pole. Sügisel oli meie kursusega rahulolematust distsipliini pärast. Komsomoligrupp võttis selle küsimuse tõsiselt käsile ja küsimus lahendati. Distsipliin on märgatavalt paranenud. Enda eest räägib ka see, et komsomoligrupi innustusel võttis kursus vastu otsuse minna 100%-liselt suvel tööle uudismaadele. Vähe sellest, samasisuline üleskutse avaldati ülikooli ajalehes ka kõikidele esimestele kursustele. Komsomoliaktiiv on organiseerinud iganädalasi kinokülastusi, millest on alati rohkearvuliselt osa võetud.

Iga kahe nädala tagant toimub süstemaatiliselt poliitinformatsioon.

Selline on lühidalt meie tegevus kursusel. Ei saa öelda, et seda oleks palju — kaugeltki mitte. Nii ei ole näiteks kordagi läbi viidud teatri ühiskülastusi, ekskursioone, mis oleks aga väga teretulnud. Tihti esineb veel põhjuseta puudumisi — ka kommunistlike noorte hulgas. Tahame aga jõuda nii kaugele, et meie niigi väike kursus külastaks loenguid täies koosseisus. Väga õigesti ütles sm. R. Kleis, et üliõpilase töö ongi loengutel käimine. Õppetöö küsimuses tuleks komsomoligrupis arutada ladina keele ja ka vene keele õppimisega seotud küsimusi, sest need keeled valmistavad nii mõnelegi raskusi, eriti ladina keel.

Tahame vältida talvise eksamisessiooni halbade tulemuste kordumist kevadel. Loodame, et seda suudame, sest kursusel töötatakse palju tõsisemalt kui sügissemestril.

Semestri edukaks lõpetamiseks kõigile head tahet ja jõudu!

J. ANT,
ajaloo-osakonna I kursuse üliõpilane

Kaugõppijad olid konsultatsioonidel

Kaugõppeosakond organiseeris märtsi lõpul konsultatsioonide sessiooni, kus üliõpilased võisid saada juhendeid edaspidiseks iseseisvaks tööks. Soovijad võisid sooritada ka eksameid ja arvestusi.

TRÜ 1389 kaugõppe üliõpilasest oli ilmunud sessioonile ainult 366, seega veidi üle veerandi. Esikohal olid majandusteadlased, neid tuli konsultatsioonidele veidi üle 40% koguarvust, peaaegu kolmandik oli kohal Ajaloo-Keeleteaduskonnast. Suhteliselt kõige vähem tuli kohale juriste, palju parem polnud lugu ka kehakultuuriosakonna kaugõppijatega.

Millest on tingitud nii tagasihoidlik osavõtt konsultatsioonidest? See küsimus kerkib eriti siis, kui võrrelda ülikooli andmeid Kaugõppe Pedagoogilise Instituudi omadega. 310 instituudis õppivast üliõpilasest ilmus Tartusse 212.

Kaugõppijatega töötavad kateedrid ja kaugõppeosakond peaksid püüdma selgusele jõuda, millest on tingitud selline erinevus.

M. SALU

Ühelt teoreetiliselt seminarilt

Partei XXI kongress on püstitanud nõukogude rahva ette grandioossed ülesanded, mis võimaldavad meie maal astuda uude arenguperioodi — kommunistliku ühiskonna hoogsa ehitamise perioodi.

Seitsme aasta plaan on väga tähtis osa meie kodumaa majanduse ja kultuuri arendamise perspektiivplaanist.

Kapitalistlik ühiskond areneb aga plaanipäratult — tsükliliselt, ületootmise kriisid on kapitalistliku majanduse paratamatuks teekaaslaseks.

Kuidas on olukord kapitalistlike riikide arengus pärast Teist maailmasõda, selle küsimuse läbiarutamiseks korraldati 1. aprillil Majandusteaduskonnas teoreetiline seminar teemal «Kapitalismi tsüklilise arenemise iseärasustest sõjajärgsel perioodil». Referendina esines poliitilise ökonoomia kateedri vanemõpetaja sm. Köörna. Ettekandja märkis, et tänapäeva kapitalistlike riikide majanduse üheks huvitavamaks, ühtlasi marksistlike majandusteadlaste omavahelise ja marksistlike ning kodanlike majandusteadlaste vahelise diskussiooni kesksemaks probleemiks on küsimus sõjajärgse kapitalistliku tsükli iseärasustest. Diskussioon selles küsimuses on kestnud juba aastaid. Ilmnenud on kaks äärmuslikku aspekti:

1. Osa majandusteadlasi, asudes dogmaatilistel seisukohtadel, eitavad muutusi tsüklilises arenemises.

2. Teine osa majandusteadlasi, kaldudes revisionismi, alahindavad kapitalistliku maailma ja USA majanduses sõjajärgsel perioodil toimunud majanduskriiside osatähtsust ja mõju tsüklile.

Enamik majandusteadlasi on seisukohtadel, et kriisiseadus ja tsükliline areng on iseloomulik ka sõjajärgsele kapitalistliku majanduse arenemisele.

Referent märkis edasi, et ületootmise majanduskriiside tekkimise põhjuste hindamisel esineb veel vassimist osa majandusteadlaste hulgas, põhjendamatult tõstetakse esile vaid üht kapitalismi põhilise vastuolu avaldusvormi, kas disproportsionaalsust (tootmisanarhiat) või vastuolu tootmise ja tarbimise vahel. Kriiside peapõhjuseks on kapitalismi põhiline vastuolu ta kõigis avaldusvormides.

Sõnavõtjad sm-d Sauks, Rekker ja Bronstein märkisid ära referendi poolt kapitalismi tsüklilise arenemise marksistlikku käsitlust ning nõustusid referendi seisukohtadega.

Teoreetiline seminar pakkus osavõtjaile palju huvitavat ja väärtuslikku.

Tahaksime näha meie ajalehes sõnavõtte ka teiste seminaride tööst.

L. PAGLANT

ARUTAME TEADUSLIKU TÖÖ OLUKORDA

Vastuseid ankeedile

1. Viimase aja üheks organisatsiooniliseks edusammuks teadusliku töö alal TRÜ-s võib lugeda töö planeerimist ja teostamist probleemide järgi nende juhendajate kaudu, kuid silmapaistvaid ning radikaalseid muudatusi ei ole see seni veel toonud.

2. Olulisimad puudused teadusliku töö viljakuse alal on õppejõududel järgmised: liialt suur õppetöö koormus ja aja suur killustatus paljude lisakohustuste tõttu. Sageli esineb päevi, kus teaduslikule tööle ei saa pühendada üht tundigi, kuigi elav huvi ja võimed tööks on olemas. Takistavaks teguriks on ka ruumide kitsikus kateedris, teaduslike komandeeringute summade piiratus, teaduslike tööde trükis avaldamise suur hilinemine ja raskused, mis on seotud erialase, iseäranis välismaise teadusliku kirjanduse saamisega.

3. Õppetöö koormust, mis tagaks õppejõududele normaalse teadusliku töö, võiks ligikaudu hinnata: 4 tundi loenguid nädalas ja umbes niisama palju tunde praktilisi töid.

4. Teaduslikuks tööks vajaliku hinnalise moodsa aparatuuri muretsemisse mitme kateedri või isegi kogu teaduskonna ühisvarana suhtub kateeder täiesti pooldavalt.

5. Teaduste kokkupuutealadest on uurimisobjektideks meie kateedris: atmosfääri ülemiste kihtide uurimine maakera kunstlike kaaslaste abil, bioklimaatilised küsimused, agrometeoroloogia, meditsiiniline meteoroloogia, looduskaitsealade klimatoloogia jm.

6. Pedagoogilise ja teadusliku kaadri kasvatamisel meie ülikoolis on otstarbekohased mõlemad moodused — aspirantuur ja assistentuur —, kusjuures kummalgi neist on oma eelised ja puudused. Assistentuur seob noort inimest tihedamalt kateedri tööga, kuid nüüdseis töötingimustes võib see suure töökoormuse tõttu takistada kiiret edasijõudmist teadusliku uurimistöö alal.

7. On loomulik, et ÜTÜ töö temaatika peaks lähemalt seotud olema kateedri tööplaanidega.

8. Side meie kateedris teadusliku töö ja praktika vahel on olemas. Eriti toimub see konsultatsioonide ja andmete võimaldamisega uurijaile ja töötajaile põllumajanduse alal ning raamatukogude ja muuseumide teenindamisel vastavate ruumide mikroklimaatiliste elementide määramise teel.

Prof. T. ROOTSMÄE,
TRÜ astronoomia- ja geofüüsikakateedri juhataja

*

1. Võõrkeelte kateedri kollektiivi arvates on viimasel ajal saavutatud edusamme meie õppebaasi, s. t. õpikute ja õppevahendite alal, mis loob soodsamaid tingimusi võõrkeelte õpetamisel nii pea- kui ka üldainena.

TRÜ rektori initsiatiivil organiseeritav foneetikalaboratoorium annab tulevikus häid võimalusi uurimistööks kõrvutava foneetika alal.

2. Suurematеks puudusteks teadusliku töö alal on:

a. Teadusliku töö arendamiseks vajaliku kaasaegse võõrkeelse originaalkirjanduse puudumine, välja arvatud saksakeelsed materjalid. Õppejõududel tuleb sageli piirduda vaid võõraste vaadete refereerimisega. Puudub ülevaade selle kohta, mida tehakse väljaspool meie maa piire ja nii esineb juhte, et me töötame teemade alal, mida on juba mujal ammendavalt käsitletud.

b. Töökoormus, mis on suurem kui keskkooliõpetajatel.

c. Ühiskondlike ülesannete ebaühtlane jaotamine.

d. Mõnede õppejõudude (sm-d Kibbermann, Otsmaa) halvad korteriolud.

3. Normaalset teaduslikku tööd tagav koormuse suurus oleneb sellest, kas õpetatakse praktilist võõrkeelt (kas peaainena või üldainena) ja mis ulatuses loetakse seejuures teoreetilisi kursusi.

Peaainet õpetavail õppejõududel oleks vastuvõetav statsionaarses osas 8 tundi praktilist keelt ja 2 tundi teoreetilist kursust nädalas, millele lisanduks jookşev töö kaugõppe liinis ja seega intensiivsem töö kaugõppe sessioonide ajal.

Võõrkeele üldaine osas oleks keeleliste seminaride maksimaalarvuks 15 tundi.

5. Õppemetoodilistes küsimustes on otstarbekas süvendada koostööd pedagoogika- ja loogikapsühholoogiakateedritega, tõlke- ja kõrvutava grammatika küsimustes eesti keele ja kirjanduse kateedritega ja masinatõlke alal matemaatikakateedriga.

6. Teadusliku kaadri kasvatamiseks on vajalik:

a. Avastada andekamad noored ja suunata need 3-aastasesse aspirantuuri, seejuures neid mitte üle koormates õppetööga ja ühiskondliku tööga.

b. Kateedri noorele kaadrile tagada arenemistingimused, mis, arvestades meie kateedri väikest koosseisu, on seni väga kitsad.

c. Võimaldada õppejõududele üheaastasi või lühemaid komandeeringuid Moskva või Leningradi õppe- ja uurimisasutustesse.

d. Võõrkeele praktika otstarbel lähetada õppejõude, aspirante ja üliõpilasi välismaale, nagu seda praktiseeritakse teistes liiduvabariikides.

7. Üliõpilasi tuleks rakendada jõudumööda kateedri poolt lahendatavate küsimuste läbitöötamisele.

8. Kateedri teadusliku töö seost praktikaga võiks süvendada järgmiselt:

a. Mitmekülgne koostöö kooliga (konversatsiooni- ja kirjandusringid, seinalehed, õhtute ja kultuurihommikute organiseerimine, töö pioneerijuhtidena jne.). Selle alusel tekkivate probleemide uurimine ja lahendamine ning tehtud uurimuste alusel võõrkeelte õpetamise metoodika õpikute koostamine.

b. Tihe kontakt Haridusministeeriumiga, Vabariikliku Täiendusinstituudiga ja keskkoolide võõrkeelte õpetajate sektsioonidega.

c. Võõrkeelte õpetamise metoodika uurimine kõrgemates koolides ja vastavate õpikute koostamine.

VÕÕRKEELTE KATEEDRI KOLLEKTIIV

Etnograafiamuuseumi juubeli eel

14. aprillil 1959. a. täitub 50 aastat ENSV TA Etnograafia Muuseumi (end. Eesti Rahva Muuseum) asutamisest. Juubeli tähistamiseks viib muuseum läbi rea üritusi. Juubeliürituste sari algab piduliku aktusega TRÜ aulas. Teadusliku ettekandega «Baltimaade ajalooliskultuuriliste valdkondade kujunemisest» esineb aktusel ENSV TA akadeemik H. Moora. Teemal «50 aastat ENSV TA Etnograafia Muuseumi» kõneleb muuseumi direktor A. Peterson. Samas toimub ka muuseumi poolt varem väljakuulutatud ja elavat vastukaja leidnud etnograafilise materjali kogumise võistluse tulemuste teatavakstegemine ja võitjate autasustamine rahaliste preemiatega. Aktuse kontsertosas on lubanud esineda TRÜ rahvakunstiansambel ja Tartu Üliõpilasmeeskoor. Teatavasti on üliõpilasmeeskoor oma nime jäädvustanud muuseumi ajalukku sellega, et ta 1911.—1912. a. andis oma esimesed kontserdid maestro J. Simmi juhtimisel Eesti Rahva Muuseumi toetamise heaks.

15. aprillil avatakse etnograafiamuuseumi saalides näitus üldnimetuse all: «50 aastat ENSV TA Etnograafia Muuseumi». Näitus, mis teostatakse tuntud tarbekunstniku E. Reemetsa üldkujundusel, paistab silma oma uudse, ajakohase eksponeerimisviisi poolest. Esmakordselt sõjajärgsel perioodil võivad muuseumi näituse külastajad imetleda jälle omapärast lükandkappi, mis pärast põhjalikku taastamist mahutab endasse üle 1500 tekstiileseme.

15.—17. aprillini jätkuvad muuseumi juubeliüritused teadusliku sessiooniga. Sessioonil esinevad ettekannetega 4 etnograafi väljastpoolt meie vabariigi piire: ajalooteaduste kandidaadid N. Šlõgina (Moskva), M. Stepermanis (Riia), A. Višniauskaite (Vilnius) ja T. Denissova (Leningrad). Üks sessiooni istungeid on tervenisti pühendatud ehitiste uurimise küsimustele. Huvipakkuvamaks tõotab siin kujuneda ajalooteaduste kand. A. Viirese (Tallinn) ettekanne eesti taluehitiste uurimise ajaloost. Rida etnograafiamuuseumi enda teaduslikke töötajaid tutvustavad sessioonil oma viimaste aastate uurimistulemusi. Nii näiteks käsitleb I. Liiv ühiskarjatamist Saaremaal, A. Luts rändpüüki Eesti merekalastuses, V. Kalits kihnlaste kivivedu, T. Võti elamusisustust Muhus jne. Muuseumi teaduslik sekretär J. Linnus annab ülevaate muuseumi töö suundadest ja korrespondentide võrgu tööst.

Juubeliürituste ajal korraldatakse külalistele mitu tutvumiskäiku muuseumi varasalvedesse — tekstiil- ja puu-esemete magasinidesse.

L. FEOKTISTOVA

Kremli Suures Palees...

23.—27. märtsini toimus Moskvas Kremli Suures Palees Nõukogude Liidu ametiühingute XII kongress, millest 12 delegaadi hulgas Eestist võttis osa ka TRÜ ametiühingukomitee esimees sm. A. Metsa.

Vestluses meie toimetuse liikmega jutustas sm. Metsa:

«Nõukogude Liidu ametiühingute XII kongressil rõhutati, et antud momendil on ametiühingute esmaseks ülesandeks rakendada kogu meie rahva jõupingutused Nõukogude Liidu rahvamajanduse arendamise seitsme aasta plaani täitmisele. Peatähelepanu tuleb suunata sotsialistliku võistluse arendamisele sisemiste reservide paremaks kasutamiseks, tootmisprotsessi täiustamiseks ja tootmiskultuuri tõstmiseks. Tähtis koht selle ülesande saavutamisel on loomingulisel, kommunistlikul suhtumisel töösse.

Need on juhtmõtted, mis jäid kõlama nii sm. Grišini ettekandes kui ka paljudes sõnavõttudes.

Tähtsal kohal olid kongressi töös kasvatusküsimused. Paljud sõnavõtjad rõhutasid noorsoo töökasvatuse hädavajalikkust antud etapil, oskuslikku kultuurilise kasvatustöö teostamist noorsoo hulgas, spordi- ja kehakultuuritöö laialdast organiseerimist. Kongress nõudis ametiühingutelt laiahaardelise kasvatustöö teostamist, tõstes selle ideelist taset. Võitluses mitmesuguste mineviku igandite ja meie ühiskondlikku korda mitteaustavate inimestega on tähtis koht seltsimehelikel kohtutel. Ametiühingute kongress nõudis ametiühinguorganisatsioonidelt seltsimehelike kohtute töö parandamist, nende suunamist võitlusele distsipliinirikkujate ja meie ühiselureegleid ignoreerivate inimeste vastu.

Ametiühingute XII kongress juhtis ametiühinguorganisatsioonide tähelepanu kunstilise isetegevuse taseme edasise tõstmise vajadusele, selle vormide täiustamisele. Meie maal on üle 200 000 isetegevusringi juhi, kes töötavad ühiskondlikus korras. Paljud meie maa teatrid arendavad loomingulist koostööd isetegevuskollektiividega, abistades neid šefluse korras. Klubide ja kultuurihoonete juures töötab laialdane aktiiv, kelle austavaks ülesandeks on meie noorsoo kultuuriline kasvatamine.

Kõiges selles väljendub meie inimeste uus, kommunistlik suhtumine töösse, ühiskondlikesse ülesannetesse.

Ka meil Tartu Riiklikus Ülikoolis on praegu isetegevuse olümpiaadi läbiviimise kõrgpunktis tekkinud toredaid isetegevuskollektiive, ansambleid, mis töötavad üliõpilaste endi juhendamisel (geograafiaosakonna II kursuse ansambel, juhendaja üliõpilane Kroon; farmaatsiaosakonna I kursuse ansambel, juhendaja üliõpilane Püttsepp, jpt.). On vaja, et need üliõpilased-isetegevuslased ei loeks missiooni lõppenuks pärast esinemist olümpiaadiõhtul, vaid jätkaksid tööd ka pärast seda. TRÜ klubil on võimalik abistada neid kollektiive ja nende isetegevuslikke juhte repertuaari muretsemise ja konsultatsioonide näol.

Kongressil märgiti väga õigesti, et haridus ja selle omandamine on läinud välja kooli seinte vahelt... Siit ka ülesanne: tunda oma ala mitte ainult teoreetiliselt, raamatu järgi, vaid ka praktiliselt. Meie lõpetajad peavad olema igakülgselt tublid ja aktiivsed uue elu ehitajad — see seab kõigi meie ühiskondlike organisatsioonide, sealhulgas ka ametiühinguorganisatsiooni ette suured ja mitmekülgsed ülesanded, mille lahendamine toimub iga päev mitmesugustes töövormides.

Avaldan lootust, et NSVL ametiühingute XII kongress ja selle elulähedased otsused aitavad tõsta ametiühingu töö taset igas meie ametiühingurühmas ja ülikoolis tervikuna.»

TRÜ Õpetatud Nõukogus

Möödunud reedel toimunud TRÜ Õpetatud Nõukogu koosolekul esitati kandidaate Nõukogude Eesti preemia saamiseks. Üksmeelselt esitati preemia kandidaadiks prof. A. Kase uurimus eesti kirjakeele arengu kohta, vanemõpetaja J. Reineti uurimused aeroionisatsiooni üle, prof. A. Vaga, K. Eichwaldi jt. teos «Eesti NSV floora» ja prof. J. Auli, K. Paveri ja H. Lingi teos «Eesti NSV imetajad».

TUNNUSTUS TRÜ SPORDITÖÖLE

Hiljuti saabus Moskvast üleliidulise rahvamajanduse saavutuste näituse direktsioonilt teade, et näitusel kavatsetakse eksponeerida ülevaade Tartu Riikliku Ülikooli kehakultuurlaste saavutustest, eriti edusammudest spordibaaside rajamisel.

Praegu kogutakse fotosid ülikooli spordibaasidest ja nende ehitamisest ning valmistatakse kehakultuuri- ja spordialaseid diagramme, fotosid jm. näitusel esitamiseks.

Näituse poolt antakse välja ka brošüür, milles tutvustatakse TRÜ kogemusi spordibaaside ehitamisel.

Kohtumine teatritegelastega

1. aprillil toimus ÜTÜ kirjandusringis järjekordne koosolek, mille päevakorras oli RT «Vanemuise» lavastuse «Seotud silmadega» arutelu. Näidendi on kirjutanud tänapäeva Ungari draamakirjanik Istvan Fejer (tõlkinud dots. Palmeos ja dots. Rätsep).

Kõigepealt andis eesti fil. I kursuse üliõpilane Peeter Hein ülevaate lavastusest. Seejärel avaldasid oma arvamust üliõpilased Hint, Ehin, Vende, Saaremäel jpt. Rohkesti probleeme tekitas Pista kuju kehastamine näitleja Enn Adussoni poolt. Näidendis lahendatud kasvatusprobleemidele pühendas oma sõnavõtu IV kursuse eesti filoloog Tiiu Saaremäel ja III kursuse eesti filoloog Helve Võsamäe.

Lõpuks võtsid sõna lavastaja ENSV rahvakunstnik Epp Kaidu ja peaosaline Leonhard Merzin, kes samuti kehastas Pistat. Lavastaja avaldas arvamust, et sellised arutelud on kasuks niihästi teatrile kui ka üliõpilastele.

Kohtumisest võtsid osa veel Csiba osataitja Paul Mäeots ja Cica osataitja Herta Elviste.

Lõpuks esitati lavastajale rohkesti küsimusi. Järgmise üritusena teatrivaldkonnast on kavas kohtumine Schwarzi näidendi «Vari» lavastaja Voldemar Pansoga ja samuti osataitjatega.

Praegu viiakse läbi kursustel ühiskülastusi. Teatrisõber! Kiirusta selle näidendi vaatamisega ja tule kindlasti ka arutelule!

K. HAAN,
eesti fil. II kursuse üliõpilane

Raviosakonnas

Möödunud nädalal korraldati hügieenipraktikumi raames raviosakonna III kursusele ekskursioon linna pumbajaama, et tutvuda linna veevarustuse «südame» süsteemi ja tööga. Seletusi andsid Tartu peasanitaararst sm. Tamm ja jaama töötajad. Vaadati kolme kaevu, mis «joodavad» linna ning kust võimsad elektrimootoriga tsentrifugaalpumbad annavad veevärgile ööpäevas ligi 8000 m³ vett.

* * *

Möödunud laupäeval raviosakonna III kursusel NLKP XXI kongressi materjalide arutamiseks toimunud seminaril tõsteti esimestes õpperühmades üles ja arutati läbi rida huvitavaid küsimusi: mis on põhimine vahe tööl sotsialistlikus ja kommunistlikus ühiskonnas, kas töö on omane juba inimese olemusele enesele, missugune on kommunistliku ühiskonna liikme moraalne pale ja mis on selles peamine jne.

Palju huvitavaid mõtteid ning meie igapäevasest elust võetud fakte tõid oma sõnavõttudes esile üliõpilased T. Ankur, A. Ehari, K. Kaarma, R. Kariis jt. Tekkis elav diskussioon.

A. RAMM

APRILLIKARNEVALILT

1. aprill on üliõpilaste hulgas kujunenud oodatud sündmuseks. Kaks aastat tagasi pandi alus traditsioonilisele ülikooli maskiballile. Ja ega seegi aasta vahele jäänud.

Kell 21 ülikooli aulas... Aula trepist üles astudes märkame vasakul suurt kõikevarjavat eesriiet, millel seisab paljutõotav silt: «Siin on kõige marudamad dekoratsioonid». Ja muidugi on selle taga uus silt «Aprill!»

Aulasse sissepääs on kergendatud, liumäest võib alla tulla pea või jalad ees, selili või kõhuli. Saali astudes jääb mulje, et oled sattunud kas Hiinasse või Jaapanisse.

Järgmine ruum annab meile ülevaate looduse kuninga — inimese — loomisest. Kui olete näinud filmi «Maailma loomine», olete tuttavad ka piltidega seintel.

49. auditoorium viib meid Lääne: pilvelõhkujad, reklaamid, modernistlikud maalid... Samas kõrval võib igaüks proovida õnne loteriil. Esimesed külalised, rahvarõivais neiud, on küllalt täpsed. Orkester «HARVLEK» ootab poodiumil, et alustada tantsulugu. Liumägi pakub juba esimestele külalistele palju lõbu (pilt 1).

Elavaks muutub saal, kui saabuvad mereröövlid. Nende pealik koondab mehed kokku, et koostada tegevusplaani (pilt 2).

Kui saabub rohkem rahvast, on röövlitel lõbu laialt (pildid vasemal keskel ja 12). Ent pea on kohal ka konkurendid: suur jõuk indiaanlasi ja neegreid.

Orkester alustab mängu (pilt 3) ja maskid keerlevad tantsuhoos (pilt 11). Kel lusti pole jalga keerutada, sel avaneb hea vaade ballisaalile rõdult (pilt 8). Vahepeal on ballituju tõusnud tunduvalt: röövlid on röövinud kunstniku naise, indiaanlased tantsivad ürgset tantsu, mis sarnaneb meie tänapäeva rock'n roll'iga.

Kõrvalruumides võib kohata mitmeidki huvitavaid paare (pildid vasemal all ja 9). Kes on aga need kaks meistersportlast, kes koos lõbusa tütarlapsega (pilt 5) oma aega viidavad?

Karnevali mitmepalgelist seltskonda (madrused ja tohtrid, mikitütred ja kassid, pärismaalased ja mereröövlid, mehhiklased ja hindud mitmest kastist, don Quijote ja kunstnikud jpt.) jätkub kõikjale.

«Kohe panevad vist nahka,» pagevad tõsises hirmus «punanahkade» eest ajakirjanik ja tegelikkusest kaugel hõljuv modernne kunstnikupaar. (Pildil paremal ülal näeme neid moderniste juba oma töö juures.)

Tuju tõuseb, kellaosutid näitavad, et maskide mahavõtmiseni on jäänud ümmarguselt tund. Tantsitakse. Kingsepa perekonnas (pilt 4) on suur õnnetus — naine on haigestunud. Vana kingsepp kurdabki seda nõiale (sõõris), kes on kohe valmis posimiskunsti rakendama. Ajakirjanik muidugi jälgib kõike toimuvat põnevusega — see ju pakub head kriitilist materjali rahva ebausu vastu võitlemiseks.

*

Balli hoog ja ind kasvas paralleelselt kellaosuti liikumisega. Mõlemal liumäel käis hoogne liulaskmine. See tegevus oli nii kõitev, et isegi paar orkestri liiget pani pillid kõrvale ja eelistas neile liumäe libedat pinda. Aga kell nihkus märkamatult ja oligi aeg maskide paraadiks. Orkestrihelide saatel sooritasid aulas oma viimaseid ringe indiaanlaste pealik, mereröövlid, neegrid, pärismaalased, nõid, kunstnikud ja palju teisi tegelasi. Ja siis — maskid maha! Küll oli nüüd seda imestust ja üllatust, kui mõne saladusliku maski tagant või kostüümist koorus tavaline inimene, sinu enda kursusekaaslane või tuttav. Ajakirjanikust «Pravdaga» taskus ja kuue sulepea ning fotoaparaadiga «Smena» sai bibliograafiaosakonna IV kursuse vanem Endel Põder ja inglise suvitaja troopikakiivri alt tuli nähtavale klubi juhataja Avo Vainu naeratav nägu.

Tants jätkus endise hooga, ainult žürii pidi pead murdma, kellele anda auhind ja keda tõsta esile. Pärast pikki vaidlusi langetati otsus. Tükk tegemist oli aga tegelastega, kes pärast maskide mahavõtmist olid muutunud üpris arglikuks. Asja päästis indiaanlaste päälik, kelle sõjahüüd virgutas mereröövleid ja pärismaalasi astuma publiku ette, et vastu võtta teenitud auhind. Auhinna said ka nõid ja kaasaegne naine. Kahju, et kingsepp oma mammiga liialt vara oli peosaalist lahkunud, mistõttu teda arvesse võtta ei saanud.

Kaua keerlesid veel paarid aula parketil, nautides kõiki aprillikarnevali rööme ja võlusid. See oli tõesti tore üliõpilaste õhtu!

Lõpetuseks veel mõned väikesed etteheitekübemed. Oleks vist tulnud kasuks kõigile ballil viibijatle, kui aulasse oleks pääsenud tõesti **ainult** kostümeeritult ja maskiga. Auhindamine toimus vahest liialt grupiviisi, mistõttu parimad üksikmaskid ei leidnud väärilist tunnustust. Need etteheited aga ei vähenda selle suurepärase õhtu väärtusi.

Ajakirjanikud

„MEIE EESNIMEDE PÄRITOLUST"

Sellel teemal toimus 2. aprilli õhtul ÜTÜ eesti keele ringi järjekordne töökoosolek. Ettekandega esines ringi esimees II kursuse eesti filoloog Ülo Parbus.

Esineja oli analüüsimisele võtnud Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilaste eesnimed. Koosolijad tutvusid nime tekkega, selle ajaloolise taustaga, samuti muistsete eesti ja muu päritoluga nimede tuletamisega. Huvitav on märkida, et heebrea algupära Johannes annab kaugeltki mittetäielikus loetelus üle 50 variandi: Johan, Ats, Jaan, Ivo, Hannes, Juku jne. Üliõpilase Viitso nimi esineb juba XIII sajandi Läti Hendriku kroonikas liivlase Viezo eesnimena (osa tänapäeva perekonnanimesid on varem esinenud eesnimedena).

Õhtu möödus elavas mõttevahetuses.

H. AAS

KONVERENTSILE KIIEVISSE

Õigusteaduskonna üliõpilased sm. A. Kius, E. Moik, J. Mesipuu, H. Koitel ja E. Nuuma kandsid möödunud ÜTÜ konverentsil ette töö huligaansuse vastu võitlemisest Tartu linnas. Tööle määrati I preemia ja II vabariiklik preemia.

Hiljem kutsuti üliõpilased A. Kiris ja E. Moik Kiievi ülikooli teaduslikule konverentsile, kus nad nimetatud töö ette kandsid.

V. LATTIK

on rannas ka erinevad lõhnad. Ainult et tõrva ja petrooleumi lõhn — need on alati, ja adru joodi meenutav soolane, mõrkjas lõhn tuleb veel juurde lisada: siis saabki rannale omase lõhna, millega tema, Enno, harjunud on.

Poiss võttis oma ning Andrese korvid ning läks tühjendas need kastidesse. Kastide virn aina kerkis, iga korraga pidi Enno korvi ikka kõrgemale venitama.

«Väga rammus kala,» ütles ta tagasi tulles.

«Nagu ikka sügisel, niisakala,» vastas Andres.

Võrkude puhastamine venis pikale. Tund kadus tunni järel ning Ennole tundus, et tänavusel sügisel ei olnud enne keegi nii raskeid võrkusid maale toonud. Ning see oli rammus, väga rammus räim.

Hommikul pärast koitu, mis nagu varas kusagilt öö nurga tagant välja hiilis, viis Enno ära oma viimased korvitäied. Poiss tundis väsimust liikmetes. Võib-olla tuli see vihmast ning tuulest, mis püüdis küll krae vahelt, küll käistest sisse puhuda, et ihu ligi pääseda. Enno vaatas vaikides, kuidas Sass oma paadimeestega viimaseid, juba paadis ärapudenenud räimi maale tõid. Sass tuli oma tavalise, veidi taaruva sammuga, aeglaselt oma pikkade saabastega läbi vee astudes. Sassi järel venitas oma samme läbi vee tema poeg Väino, peajagu isast pikem, vibalik, aga tugev noormees. Kõige viimasena tuli aeglaselt solistades paadi kolmas mees — noor, pikkade käte ning etteulatuva lõuaga poiss. Ta oleks pidanud olema noorkalur, aga Sass võttis poisi oma paati ning tegi juhatuses ettepaneku Arvile — nii oli poisi nimi — täispalka maksta. Enno teadis, et mehed olid selle vastu olnud, aga lõpuks jäädi Sassi kuulama. Võib-olla oleks pidanud viimase sõna ütlema Arvi vanaisa, kelle juures poiss elas, aga see sõna jäi ütlemata. Jäi ütlemata vanamehe ahnuse pärast.

«Valesti otsustasid,» oli Andres mitu korda öelnud. Enno ei tahtnud seda algul uskuda. Olgugi, et Arvil oli ainult viisteist aastat ning Ennol kaheksateist, ei julgenud Enno end Arviga kuidagi võrrelda. Tugev ning osav ja sitke oli Arvi oma vanuse kohta. Ainult et «kont võis tal veel nõrk olla,» nagu Andres ütles. Praegu tuli Arvi viimasena paadist maale. Laisalt, võib-olla väsinult vedas ta järele oma raskeid kummisaapaid ning tassis õlal serbakut katkiste räimedega.

«Oled väsinud,» küsis Enno, kui poiss tast mööda läks.

«Küllap vist,» ütles Arvi nõrga muigega, ning ta silmis lõi hetkeks põlema see nõrk irooniatuluke, millega iga kalur vaatab inimesele, kes merd ei tunne. Arvi hallid silmad naeratasid nõrgalt. Ta tõmbas kätega üle märja näo — vist peksis vesi seal silla otsas üle paadi — ning ütles: «Magada tahaks.»

(Järgneb.)

Kulumata SULEGA

RÄIMERAHUL

kohiseb meri

JÜRI TUULIK

See oli just vastu hommikut, kui Enno äratati. Keegi koputas tugevasti aknale.

«Mis jälle tarvis läheb?» küsis Enno ärritatult. Nüüd, sügisel, võrgupüügi ajal juhtus sageli, et inimesed tulid ning ajasid sind kõige sügavama une pealt üles.

«Randa oleks tarvis inimesi,» ütles naisehääl akna taga. «Meie mehed tulid kaladega. Kui on aega, siis...»

«Hea küll, eks ma katsun.» Poiss pani end kähku riidesse, tõmbas jalga oma lühikesed kummisaapad ning viskas vihmakuue üle. Tihe vihm raputas piisku vastu aknaid, nii et vesi peente kiirete niredena allapoole jooksis. See oli sügisene külm ning tüütav vihm.

Enno läks välja. Ta mõtles, et teda oodatakse, aga Aino — seda oli poiss häälest aru saanud, et Sassi naine Aino käis inimesi kokku ajamas — oli läinud.

«Vist on veel abi tarvis,» mõtles Enno endamisi. Ta tõmbas pasliku üle pea ning toppis käed külma vihma eest taskusse. Poiss hakkas ranna poole minema. Ta mõtles sellest, kui kiiresti ilm muutub. Päeval oli päike veel tuline nagu kesksuvel, meri sillerdas hõbelitritena, õhtu eel aga läks taevas kiutlikuks, päike venitas end vastumeelselt pilvedesse. Praegu oli juba vihmane ning tuul, mis läbi metsatuka külakeseni oli jõudnud, puhus tugevasti näkku.

«Läänetuul,» ütles Enno endamisi. Ühestki teisest kaarest ei puhu ta nii lopsakalt kui läänest. Siis kergitab ta vee meres kõrgeks, nii et meri madalatel karjamaadel lausa metsani jookseb. Tuul puhub siis ühtejärgi mitu päeva ning hallikasroheline, kõrgetes lainetes mässav meri peksab randa soolaselt ning joodi järgi lõhnava mudajoone, mida mööda väikesed poisid juba esimesel päeval pärast tormi algust käima hakkavad, oodates, mida meri maale toob. Kui aga tuul õige tugevaks läheb, nii et ähvardab külas katuseid tõstma hakata, tõmbab ka vanem mees jalga pikad kalurisaapad, võtab kepi kätte ning läheb mere äärde. Aga sellist tormi on harva.

Võistlustules olid täppisteadlased

Ülikooli XI olümpiaadilt

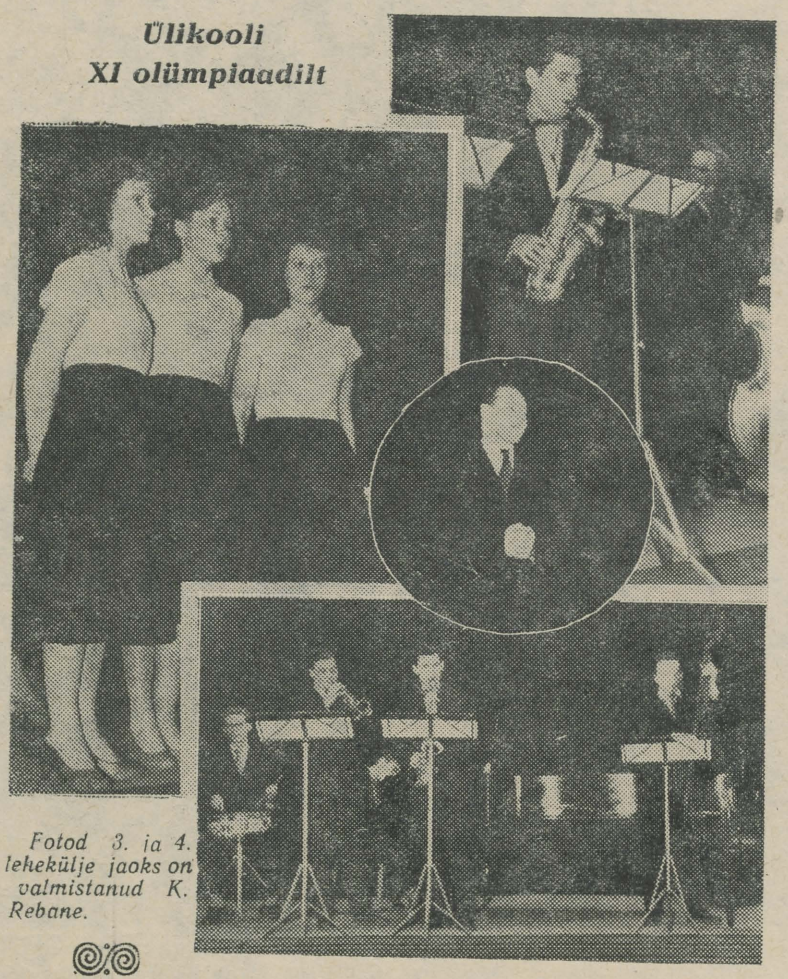

Fotod 3. ja 4. lehekülje jaoks on valmistanud K. Rebane.

Kuigi Matemaatika-Loodusteaduskonna olümpiaadi õhtu toimus maskeraadile järgnenud päeval, kogunes Tähe tn. klubisse küllaltki palju rahvast. Täppisteadlased-isetegevuslased on alati ülikoolis esirinnas olnud. Möödunud aastal jagati 2.—3. kohta. Seekordsest õhtust jäi viletsam mulje: esinejaid oli küll rohkem, kuid nõrku numbreid samuti rohkem.

Vanad olümpiaadi «veteranid» seisavad endisel tasemel. Erandiks oli ainult füüsikaosakonna III k. üliõpilane A. Laisk (alt-saksofon), kelle Brubecki «Audry» oli õhtu parimaks numbriks. Instrumentalistidele oli üldse pandud palju rõhku, välja oli toodud ka teised «HARVLEKI» ässad: R. Marvet (klaver) ja H. Jõgi (trompet). Nendest moodustatud instrumentaalansambel jäi aga oodatust tunduvalt nõrgemaks: trompet ja alt-saksofon ei sulanud kokku, esines palju vigu. R. Marveti sooloesinemist häiris vilets klaver.

Kandlemängija K. Toro valsid olid primitiivsevõitu ja komistustega. Instrumentaalduo (V. Ruttas — akordion, E. Paukson — bajaan) «Valss» oli lihtsustatud, akordioni osa nii väheütlev, et kerkis küsimus: milleks oli seda üldse vaja rakendada?

Vokaalansamblitest pälvis rohkem tähelepanu matemaatikaosakonna II kursuse naistrio, keda nägime ka möödunud aastal. Meeldis eriti lihtne, hingestatud esitus, kuigi trio häälelised võimed ei küüni kõrgele, mille tõttu ka areng pole eriti märgatav.

Geograafiaosakonna naisansambli juures häiris ebapuhtus ja -täpsus. Hoopis nõrk oli geograafiaosakonna II kursuse naistrio. **Miks esitati itaalia rahvalaul «Marianine» saksa keeles ja peaiegi väga halvas?** Sõnakunstnik Malkin esitas Simonovi «Bonni vabariigis» elavalt, sisseelamisega, esinemisest jäi parem mulje kui eelmisel aastal. L. Nurm tuli välja P. Vassari humoreskiga «Alkohol» ettevalmistamatult. Ei saa juttu olla heast esitusest, kui esitajal pole pala korralikult peas. Kupleed «L. Nurm ja L. Reimal» lõid läbi publiku hulgas oma teravate sõnade tõttu, kuid esitus oli ebakindel (teine hääl oli nõrk).

Karaktertantsurühm kukkus täiesti läbi «Ligodoniga», uraali kadrill oli parem.

Möödunud olümpiaadi esimene vokaalsolist O. Saks sai umbes samad hinded, mis möödunud aastal. Lauljal on meeldiv lüüriline tenor, kuid see kippus jääma tuimaks Thomsoni laulu «Kännel» esitamisel. Schuberti «Serenaadi» ülemised toonid jäid madalaks.

Puudutades **konfereerimist** tuleb teha nii mõnedki kriitilised märkused. Kava koostaja oleks pidanud külastama Arstiteaduskonna õhtut, et vältida **kava ülesehituse maitselagedust.** Erilist mõtet ei olnud kasutada eesriiet. L. Nurm konfereerijana peab kontrollima oma **sõnastuse korrektsust.** Züriis avaldati soovi, et teadustataks ka **klaverisaatja** ja **juhendaja** nimed.

Kõigile esinejatele, kes esitavad vähemalt kaks pala, tuleb soovitada, et teine erineks esimesest iseloomu, tempo jne. poolest.

A. KIM

Võrkpallimäng elustub

Võrkpallihuvilistel on põhjust rõõmustuda — möödunud laupäeval algas populaarne mängudesari — TRÜ spordiklubi 1959. a. meistrivõistlused võrkpallis (viimati toimusid need 1956. a.). Nüüd, millal esimesed mängud on toimunud ja üldine mulje võistkondadest on olemas, võib teha ka möningaid kokkuvõtteid ja prognoose tulevikuks.

Naiskondadest pretendeerib kindlalt esikohale õppejõudude naiskond, kuigi teised mängijad selle ala parimate A. Huimerinna ja M. Selja kõrval on tunduvalt madalama mängutasemega. Huvitav oli õppejõudude kohtumine Arstiteaduskonna naiskonnaga. Algul näis, et «vanadus» noorte surve all murdub (õppejõud kaotasid esimese geimi ühepoolses mängus 6:15), kuid suuremad kogemused ja võidutahe kindlustasid õppejõududele edasises mängus edu: järgmised geimid võideti 15:6, 15:11 ja seega kogu mäng 2:1. Arstid tegid esimese mängu tulemustest tõsised järeldused ja «hävitasid» omakorda KKO naiskonna 2:0 (15:10 ja 15:10). Vaatamata kahele kaotusele (Matemaatika-Loodusteaduskonna naiskonna 2:1 võit esmaspäeval KKO üle oli mõnevõrra üllatuseks) ei ole KKO naiskond auhinnasaajate hulgast veel välja langenud. Ajaloo-Keeleteaduskonna naiskonda võitsid kehakultuurlased kindlalt 3:0. Teiste naiskondade mängutase on küll madalam, kuid üllatusi võivad nemadki serveerida.

Meeskonnad võiks jagada kahte gruppi: «tugevad» (KKO, õppejõud ja Ajaloo-Keeleteaduskond) ning «nõrgemad» (ülejäänud 4 meeskonda). Lõpliku vastuse sellest «tugevusest» ja «nõrkusest» aga annavad eelseisvad mängud.

Õppejõud võitsid 3:0 arste ja juriste (viimased pidid neilt isegi ühe geimi ära napsama). «Kuivad» võidud on ka KKO «elukutseliste» meeskonna arvel, samuti arstide ja juristide üle. Varasemat juhtivat positsiooni ei kavatse ka Ajaloo-Keeleteaduskonna meeskond loovutada. Filoloogide kontos on raske võit 3:1 (15:12, 13:15, 15:9 ja 15:4) Matemaatika-Loodusteaduskonna ja 3:0 võit Majandusteaduskonna meeskonna üle.

Võistlused jätkuvad.

H. AASALEHT

Õppe-ekskursioonilt Tallinnas

Juba paar kuud tagasi tekkis meie kursusel idee korraldada ekskursioon Tallinna. Lõpuks jõudsime kokkuleppele ka õppejõududega ning möödunud reedel saigi üritus teoks.

Tallinnas viibisime kolm päeva: reedel, laupäeval ja pühapäeval. Meie põhiline eesmärk oli tutvuda möningate Tallinna tööstusettevõtetega. Meil oligi võimalus külastada kaht neist: külastasime «Uut Kalevit» ja «Tarbeklaasi.» Eriti meeldis tütarlastele «Uus Kalev» (sai ju seal süüa kompvekke ja šokolaadi niipalju kui sooviti!). Ka «Tarbeklaasis» oli väga huvitav. Tutvusime sealse tootmise tehnoloogiaga. Proovisime ka ise klaasi puhuda, kahjuks puhusime peaaegu alati lõhki!

Peale selle oli meil võimalus külastada Tallinna teatreid, aga vabal ajal tutvusime linnaga, külastasime kauplusi ja sööklaid.

Suuri teeneid meie sõidu edukaks kulgemiseks on meie õppejõul sm. Parvelil. Selle suure vaeva eest talle suur tänu!

M. PÜKS,
Majandusteaduskonna III kursuse üliõpilane

Ratsaspordi arengu huvides

Mitmesuguste spordibaaside hulgas on ülikoolil olemas ka ratsaspordibaas. Väga vähestel NSV Liidu kõrgematel koolidel on selletaolisi spordibaase, mis võimaldaksid nende üliõpilastel harrastada ratsasporti, seda kaunist ja klassikalist sporti, mis rohkem kui ükski teine spordiala arendab inimeses julgust, otsustavust, püsivust, tahtejõudu, tööarmastust ja teisi tahtelisi omadusi. Peale ratsasõiduoskuse omandamise, mis mõningate erialade üliõpilastele nende edaspidises teenistuses annab võimaluse hobust kasutada liiklusvahendina, on ratsaspordibaasi õpilased oma spordimeisterlikkuse tõstmisel näidanud silmapaistvaid tulemusi mitte üksnes Tartu linna ja Eesti NSV, vaid ka Nõukogude Liidu ulatuses. Baasi õpilaste hulgast on võrsunud ratsasportlasi, kes on kätte võidelnud ratsaspordi alal kõrgeima au: tulnud NSVL tsempioniks (A. Pinding, A. Vars, M. Viirmäe-Selg, A. Luukas).

Ülikooli ratsasportlased on alati moodustanud Eesti NSV koondvõistkonnast kaaluva osa ja seega tulemusrikkalt kaitsnud Eesti NSV au ülelïidulistel võistlustel ja aidanud võita eesti ratsaspordile NSV Liidus arvestatava koha.

Üheteistkümne aasta jooksul on ratsaspordibaasis ette valmistatud ratsaspordi alal 49 I järgu sportlast, 127 II järgu sportlast ja 273 III järgu sportlast, edasi 9 vabariikliku kategooria ratsaspordikohtunikku, 16 I, 36 II, ja 135 III kategooria ratsaspordikohtunikku, peale selle 106 ühiskondlikku instruktorit. Üldsummas on ratsaspordibaasi teenuseid kasutanud 849 inimest. Viljakalt on ratsaspordibaas tegutsenud ratsaspordi propageerimisel Eesti NSV-s ja eriti Lõuna-Eestis. On korraldatud 6 ratsamatka kokku ca 2580 km koos võistluste ja vestluste läbiviimisega. On aidatud luua ja organiseerida ratsaspordikollektiive kolhoosides ja sovhoosides. Käesoleval ajal on ratsaspordibaasi šefluse all Tartu, Elva, Jõgeva jt. rajoonide ratsasportlased.

Käesoleval õppeaastal kasutavad ratsaspordibaasi 138 inimest. Ratsaspordibaasil on praegu hobukoosseis, mis laseb harrastada kõiki ratsaspordialasid. Ratsaspordialane tegevus oleks aga märksa viljakam ja tulemusrikkam, kui ülikooli juhtkond baasi kitsaskohtade lahendamisest vajaliku tähelepanuga oleks osa võtnud. Et õppesportlik töö võiks kulgeda normaalselt ja kaasaja nõuetele vastavalt, oleks vajalik kindlustada ratsasportlastele aastaringse treeningu võimalused. Seni on kasutatud talviseks treeninguks Tähtvere katsemajandi küüni, mis oma mõõtmetelt (11×26) ei vasta kuidagi sisemaneeži nõuetele. Alates 1959. a. sügisest kaob seegi võimalus, sest majand ehitab küüni ümber tootmishooneks. Sügis-talvine periood on aga ratsabaasil kõige pingsama õppe-sportliku tegevuse aeg, sest sel a.al on üliõpilased oma enamikus kohal. Meie ilmastikutingimustes pole ilma sisemaneežita ratsasportlik tegevus sügis-talvisel ajal võimalik. Seega peaks aastaringse treeningu tagamiseks ehitama sisemaneeži. Arvestades asjaolu, et valitsuse otsuse kohaselt käesoleval ajal suurte ja kulukate ehituste teostamine pole otstarbekohane, lahendaks küsimuse ajakohase sisemaneeži esimese järguna ehitatav kuur, mille mõõtmed oleksid 20×40 või 20×60 m. Sellise kuuri ehitamise projekti eeskujuks võiks olla teraviljakombainide hoiukuur, mille maksumus on 60—80 tuhat rubla. Tööd võiksid läbi viia meie oma ratsasportlased.

Ülikooli ratsaspordibaasil on tallide juures õppe-sportliku ja kasvatustöö toestamiseks abiruumid, mis valmisid põhiliselt 1953. aastal, kuid jäid lõplikult välja ehitamata, sest neist tehti korterid. Ruumide vabastamine elanikest ja nende eesmärgikohane väljaehitamine soodustaks märgatavalt õppesportlikku ja kasvatustööd.

Ratsaspordibaasi tallid ja teised ruumid vajavad hädasti jooksvat ja sanitaarremonti, kuid peale lubaduste pole selles osas kaugemale jõutud.

Need on peamised kitsaskohad, mille kõrvaldamise järel ratsaspordibaasi tegevus muutuks hoopis tulemusrikkamaks.

A. KALD,
õpetaja ratsaspordi alal

ÜLIKOOLI AULAS

12. aprillil Põllumajanduse alal töötajate ametiühingu meeskoori kontsert; «Vanemuise» sümfooniaorkestri kontsert.

14. aprillil etnograafiamuuseumi 50. aastapäeva pidulik aktus.

TRÜ KINO

(Vanemuise tn. 46 suur aud.)

Täna, 10. aprillil kell 19 linastub film **«Brüssel 1958».**

Teisipäeval, 14. aprillil kell 19 film **«Laulud Visla kohal».**

Sissepääs tasuta.

Spordiklubis

12. aprillil Riia ülikool — TRÜ sõpruskohtumine lauatennises;

16.—19. aprillini spordiklubi meistrivõistlused vehklemises Kingissepa tn. võimlas.

Toimetaja J. FELDBACH

Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19.
Üksiknumbri hind 20 kop.

MB 03437 Tellimine nr. 1283

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

2 3

Kui ta aga tuleb, siis ägavad kased ja kuused tema tugevate iilide all, siis ei olekski nagu metsa küla ees — nii vabalt ning jultunult kihutab tuul küla majade vahel. Hoidku eest, kui siis midagi ripakile on jäänud! Kõik peab olema tugev, mehe käega tehtud. Selline on juba läänetorm — tugev, halastamatu!

«Selline on juba läänetorm,» mõtles Enno. Ta oli läbi metsatuka jõudnud ning läks nüüd kiiresti mööda kruusast külateed, mida mõlemalt poolt piiras madal kiviaed, ranna poole. Soolane tuul peksis vastu nägu külma vihma. See tundus Ennole imelikuna, kuidas Sass sellise ilmaga üldse maale saigi. Jõudu, ning suurt märatsevat oktoobritormi oli juba tunda selles tormi eelmängus...

Kui poiss kalaranda jõudis, veeti juba hobusega võrke maale. Unine, vihma käes lõdisev hobune tõrkus vette minemast ning Sassi Aino pidi teda ikka ja jälle ohjadega sundima. Vabeaias tõmmati võrgud otse murule. Kala helendas fosforselt.

«Kõik on «soonelt»,» ütles Aino, võrke vankrilt maha lastes. Enno ei oleks seda kalamassi enam võrguks nimetanud. Isegi mõttetuna näis praegu kalu siit päästma hakata. Need oleks võinud niisama koos võrguga, mida üldsegi näha ei olnud, sisse soolata.

«Hea, et sa tulid,» ütles Aino, kes hobusega Ennost mööda läks. «Siin tuleb vist poole päevani nende võrkudega mässata, kui inimesi juurde ei tule. Aga mis sa ikka teed, kui mehed paremat aega ei oska valida. Ikka on siis kala, kui keegi seda ei oota.» Poiss ei tabanud naise häälest nördimust, pigem rõõmu oli tunda — oma mehe üle, kes oskas alati kõige parema koha meres üles leida ning sealt kala välja tõmmata.

«Ja, su mees on vana kala,» ütles Enno endamisi. Ta vaatas, kuidas Sass oma rasketes kummisaabastes paadist maale tuli. Ta vaatas Sassi õõtsuvat, väsinud sammu ning rõugearmilist nägu, mis väsimuse kiuste rebasena muhe oli. Enno muheles. Talle tekitas alati suurt naudingut inimesi jälgida. Suvel, kui ta koolivaheajal siin väikesel saarel elas, võis ta päevade kaupa rannas suure kivi otsas kükitada ning sealt askeldavaid kalamehi vaadata. Ta tuli randa juba poolest päevast ning jäi sinna õhtuni, kuni paadid merele läksid. Siis puges ta rannavaht Andrese majakesse ning kuulas veel kaua Andrese mahlakat ning vootavat juttu. Nad olid Andresega väga ruttu suurteks sõpradeks saanud. Vist sellest, et ühel oli suur himu rääkida, teisel kuulata. Enn oli juba harjunud sellega, et ta õhtu jooksul ainult paar lauset ütles. Ta armastas rohkem vaikida kui rääkida. Mitte sellest, et tal polnud, millest rääkida, vaid et mitte midagi vana Andrese jutust kaduda lasta. Need olid nagu omapärased novellid — need Andrese jutud. Ja võib-olla just siit kasvas Ennosse vaikne harjumus inimesi vaadata ning hiljem lähemalt nende kohta Andreselt pärida.

Sassist oli vana Andres paljugi rääkinud, vist seepärast, et nad olid omavahel naabrimehed. Ning vist sellesama pärast ei saanud Andres praegugi rahulikult oma majakeses magada ning tuli appi võrke päästma.

Ta pani oma korvi Enno oma kõrvale, võttis oma pahkunud, vanadusest ning reumast kõverate sõrmedega kinni võrgu selisest ning hakkas raputama. Rasked räimed kukkusid rohule. Ülejäänud, mis võrgusilmadesse kinni jäid, tuli sealt ükshaaval välja noppida.

«Ma ütlen sulle, poiss,» ütles Andres Ennole, «Sass toob alati kala maale, Sass toob alati. Ei temal ole sellist aastat olnud, kus ta poleks plaani täitnud. Jaa-aa, tema saab alati kala kätte.»

«Juhuse asi,» sõnas poiss vahele.

«Juhuse asi!» vana Andres naeris. «Kui sina merele lähed ning täislastiga maale saad, vaat see on juhus. Ma küsin su käest, kas oli eile õhtul selliseid mehi, kes julgesid merele minna. Ei olnud. Igaüks nägi tuult ette. Aga näe, Sass läks oma meestega ikkagi!»

Enno teadis, et vanale Andresele meeldivad kanged mehed. Seepärast oli tal saanud harjumuseks Andrese jutule mõni sõna vürtsiks vahele visata. Aga ta tegi seda oskuslikult, nagu õlivalaja, kes ka põlevasse lampi julgeb õli juurde kallata.

«Pooled võrgud olid meresse jäänud,» ütles Andres.

«Nii et peavad järele minema.»

«Sellise tuulega, kui praegu, ei lähe nad kusagile,» ütles Enno veendunult. Ta vaatas tormilaternat, mis armetu silmana selles märjas hommikueelses pimeduses vabeposti otsas kõikus. Inimeste varjud liikusid samas taktis mööda rohtu ning mööda vana, lagunema kippuva võrgukuuri seinu.

«Selle tuulega ei lähe,» ütles poiss uuesti.

«Läheb, Sass läheb toob võrgud ära. Ma ütlen sulle, poiss» — neid sõnu armastas Andres ikka ja jälle korrata — «Sass toob võrgud välja. Olgu kellegi teise mehega veel, et ei julge... Sass juba ei jäta võrkusid tormi lõhkuda. Tema ei jäta.»

«Sass võib üksi minna, teised paadimehed ei lähe.» Enno tundis, et tal on õigus. Andres sügas mütsi alt oma paljast pealage ning hakkas siis uuesti võrku raputama. Aga ta ei jäänud oma vastust võlgu.

«Kui ei lähe paadimehed, siis läheb mõni teine.» Poiss vaikis. Aga ta mõtles endamisi, et vanal Andresel polnud õigus. Vesi oli öö jooksul palju tõusnud. Laine lõi juba praegu hirmsa pahinaga vastu sillakive ning oli kuulda, kuidas meri eemal, karide vahel märatses. Sealt tuli kohinat, mis suure mere kohina hoopis enda alla mattis. Kuidas Sass üldsegi Räimerahult siiani jõudis, isegi see tundus imelikuna. Enno tundis õhus tugevat adrulõhna. Sellele tuli juurde värske räime omapärane, nimetu lõhn. Poiss mõtles sellest, et igal kalal on isemoodi lõhn ning erinevatel püügiaegadel

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 13 (400) Reedel, 17. aprillil 1959. a. XII aastakäik

Teadlased ja kõrgemate õppeasutuste töötajad! Võidelge teaduse edasise õitsengu eest, tehnilise progressi eest! Tihedamaks side rahva eluga! Valmistage ette spetsialiste, kes oleksid kommunismi epohhi väärilised!

Olgu tervitatud eesrindlik nõukogude teadus!

(NLKP KESKKOMITEE HÜÜDLAUSETEST)

PÄEVAKORRAS TEADUSLIKU TÖÖ

Hiljuti toimunud TRÜ parteiorganisatsiooni üldkoosolekul arutati teadusliku töö olukorda ülikoolis ja eelseisvaid ülesandeid sel alal. Ettekandega esines teadusala prorektor prof. Keres, kaasaruande esitas ülikooli parteiorganisatsiooni büroo liige prof. Vihalem. Arutusel oleva küsimuse kohta võtsid sõna sm-d Palm, Martinson, Kaasik, Päi, Püss, Stolovitš, Sauks, K. Gross, Mihhailov ja Köörna.

Ettekandes rõhutati, et ülikoolis on

TEADUSLIKU TÖÖ PROBLEEMAATIKA

juba aastate jooksul välja kujunenud. Põhilisteks teadusliku töö suundadeks meie ülikoolis on teatavasti soome-ugri keelte alal nende keelte grammatiline ehitus, ajalugu, võrdlev grammatika; bioloogia alal Eesti NSV floora ja fauna alased uurimused; füüsika alal luminestsentsi-alaste küsimuste uurimine; biokeemia alal sisesekretsiooni bioloogiliste protsesside uurimine jne. Need probleemid jäävad ülikooli teadusliku töö põhilisteks suundadeks ka eelseisval seitseaastakul.

Erinevalt teadusliku uurimistöö instituutidest tegeldakse ülikoolis teadusliku tööga õppe- ja kasvatustöö kõrval. See asjaolu tingib ka rea

ISEÄRASUSI MEIE TEADUSLIKUS TÖÖS.

Kui kitsa profiiliga teadusaladel ülikool ei saa võistelda teadusliku töö asutustega, siis rõhutati eeliseid, mis on ülikoolis olemas koostöö organiseerimiseks eri teadusharude vahel. Nii ongi ülikoolis välja kujunenud teaduste piirialade probleemide uurimine real aladel — näiteks on füüsika ja meditsiini spetsialistide koostöö tulemusena valminud aparaadid, mis on leidnud tunnustuse üleliidulises ulatuses (näit. füüsikakateedri õppejõu sm. J. Reineti tööd). Seda suunda teaduslikus töös tuleb edaspidi süvendada ka teistel teadusaladel.

TEADUSLIKU TÖÖ KAADRI

ülikoolis moodustab enam kui 400-liikmeline õppejõudude pere, kes on koondatud 64 kateedrisse. Vanema generatsiooni kaadri kõrvale (sm-d Klement, Moskvin, Vaga Matemaatika-Loodusteaduskonnast; Martinson, Käer-Kingissepp, Tomingas jt. Arstiteaduskonnast; Ariste, Moosberg, Kask, Laugaste Ajaloo-Keeleteaduskonnast; Vihalem, Kadari Õigusteaduskonnast) on teaduslikul alal kasvanud ka juba väärikat vahetust, nagu sm-d Kangro, Lepik, Palm, Tammeorg jt. Kuid teadusliku kaadri järelkasvu osas on siiski veel olulisi lünki. Tõsiselt häirib näiteks kas või juba seegi, nagu märkis sm. Vihalem, et viimase 10 aasta jooksul on ülikooli teadlaste pere täienenud vaid kolme doktori võrra. Real aladel ilmnevad raskused kateedrijuhatajate ametikohtade komplekteerimisel vana kaadri väljalangemisel. Ettekandja märkis, et esineb juhte, kus aspirantuuri satub keskpäraste ning edukaks teaduslikuks tööks kaheldavate võimetega inimesi. Siit tõusetub ülesanne tugevdada aktiivset valikut aspirantuuri vastuvõtmisel.

Üheks oluliseks küsimuseks, millel peatuti nii ettekandes kui ka reas sõnavõttudes (sm-d Kaasik, Päi jt.), on

ÕPPETÖÖ KOORMUSE VÄHENDAMISE

ning selle arvel teaduslikule tööle suurema tähelepanu osutamise küsimus. Loengukursuste vähendamine vabastaks õppejõududele aega teaduslikuks tööks ning avalduks positiivselt ka üliõpilaste õpetöös. Peeti vajalikuks rohkem praktiseerida loengute konspektide paljundamist, mis asendaks loengute ettekandmise ning tõstaks ka õppetöö kvaliteeti.

Koosolekul märgiti, et ülikoolis teostatav teaduslik töö on üldiselt elulähedane ning tihedalt

SEOTUD PRAKTIKAGA.

Arstiteaduskonnas ning Matemaatika-Loodusteaduskonnas tegeldakse hinnatavalt eksperimentaalsete probleemide uurimisega, kusjuures sm. Mihhailov juhtis tähelepanu vajadusele veelgi tugevdada eksperimentaalsete uurimuste osa meie teaduslikus töös. Ulatuslikku tööd teevad Õigusteaduskonna õppejõud praegu Eesti NSV seadusandluse kodifitseerimisel.

Koosolekul räägiti ka meie vabariigi teadusliku tööga tegelevate asutuste töös veel esinevast kahjulikust parallelismist. Efektiivsemaks tööks on vajalik jõudude ühendamine. Teaduslikule tööle avaldaks kahtlematult positiivset mõju mõnede teaduslike asutuste ühendamine, mis likvideeriks jõudude ja vahendite killustatuse ning parallelismi teaduslikus töös.

Koosolekul märgiti rea tõsiste puuduste esinemist teadusliku töö plaanide täitmisel, selle arvestamise ja kontrolli osas. Rõhutati vajadust tugevdada distsipliini, pidada kinni teaduslike tööde valmimise tähtaegadest ning tõhustada kontrolli selles osas. Ettekandja märkis, et teadusliku töö osas pole otstarbekohane dekaanil täita vahendaja osa teadusala pro-

KÜSIMUSED

rektori ja kateedrijuhataja vahel. Sõnavõttudes rõhutati, et dekaan ja teaduskonna parteiorganisatsioon peavad igal juhul suunama teaduslikku tööd kogu teaduskonna ulatuses. Rida sõnavõtjaid (sm-d Palm, Stolovitš, Köörna) pidas vajalikuks ühiskondlike ülesannete andmisel enam arvestada teadusliku töö vajadusi; eriti käib see ühiskonnateaduste kateedrite kohta. Teaduslike tööde avalikkusele kättesaadavaks muutumisel on oluline tähtsus

TÖÖDE AVALDAMISEL.

Edust teaduslikus töös ning tööde avaldamisel kõnelevad kas või sellised näitajad, et kui 1945. a. ilmus trükist 13 tööd ülikooli õppejõududelt, siis 1954. aastal oli nende arv 52, 1958. aastal aga 346. Hinnatavalt on kasvanud TRÜ Toimetiste maht. Kuid ometi on seni teaduslike tööde avaldamine ikkagi üheks raskeimaks küsimuseks. Praegune tööde avaldamise kord ei stimuleeri teaduslikku tööd — sageli ilmuvad tööd mitmeaastase hilinemisega pärast valmimist. On vaja leida soodsamaid teid poligraafilise baasi kasutamiseks ning kiirendada asjaajamise korda tööde trükiks ettevalmistamisel.

Sõnavõtjad sm-d Püss, Kaasik jt. tõstsid üles küsimuse õpikute ja õppevahendite koostamise vajadusest, sest sellele tööle on seni vähe tähelepanu osutatud.

KOMSOMOLIEHITUSTELT

Olukord ühiskondlikult kasuliku töö rindel paranes nädalavahetusel tunduvalt. Siiski on näha, et meie üliõpilased on huvitatud ühiselamu kiirest valmimisest ja annavad selleks omapoolse panuse. Alla tuleb kriipsutada fakti, et eesti filoloogid töötasid möödunud esmaspäeval väga hästi ja seda tänu partei- ja komsomoliorganisatsioonide tihedale koostööle, mis kandis head vilja. Sellist koostööd tuleb praktiseerida laiemalt! Töö ise näitas, et sekretäride põhjendus, nagu ei olevat võimalik inimesi tööle suunata, on aluseta. Kui inimesed on hästi informeeritud, hästi selleks organiseeritud ja lähevad loosungi all «Lähme!» siis annab see häid tulemusi. Sellest: sekretärid — tehke selles küsimuses rohkem tööd! Seoses heade ilmastikutingimustega tuleb alustada töid ka veel teistel objektidel ja nimelt:

1) 450-kohalise ühiselamu juures, kus töötavad edaspidi järgmised osakonnad:

füüsika-, geograafia-, eesti filoloogia, vene filoloogia, lääne filoloogia ja matemaatikaosakonnad ning raviosakonna I, II ja III kursus;

2) staadionil:

kehakultuuri- ja bioloogiaosakonnad ning Õigusteaduskond;

3) keemiahoone ja Vanemuise tänava õppehoone katusealuste katmisel liivaga:

keemia-, farmaatsia-, stomatoloogia- ja ajaloo-osakond ning Majandusteaduskond;

Informatsiooni saamiseks pöörduda osakondade sekretäridel hiljemalt 20. aprilliks TRÜ komsomolikomiteesse.

Üliõpilased! Lööge edaspidi veelgi hoogsamalt kaasa meie objektidel!

E. TRUUVÄLI

TEADMISEKS MAAPARANDAJATELE

Üliõpilastel, kes avaldasid soovi töötada suvel maaparandustööde laagrites, koguneda teisipäeval, 21. aprillil kell Vanemuise tn. 18 46 auditooriumi nr. 78.

Samuti tulla neil, kes soovivad töötada maaparandustöödel, kuid kelle suvepuhkus kestab mitte üle poolteise kuu.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Pidevalt on kasvanud TRÜ teadusliku töö

MATERIAALNE BAAS.

Viimastel aastatel on tööle asunud luminestsentsilaboratoorium ja keemilise katalüüsi laboratoorium. Rajamisel on foneetikalaboratoorium; ülikooli astronoomidel kujuneb oma jaam. Lähemas tulevikus saab ülikool elektronarvutusmasina. Ka materiaalse baasi osas on rida pakilisi küsimusi, mis pole veel lahendust leidnud. Ent ka olemasoleva materiaalse baasi juures pole meil ära kasutatud kõiki võimalusi. Sm. Palm kõneles võimalustest organiseerida aparatuuri kateedritevahelist ühiskasutamist. Rohkem tuleks näidata initsiatiivi füüsikatöökoja rakendamisel aparatuuri ja sisseseadete täiustamisele.

Ülikooli parteiorganisatsiooni üldkoosolek võttis läbiarutatud küsimuste kohta vastu otsuse, kus püstitati rida ülesandeid teadusliku töö edasiseks parandamiseks ülikoolis.

A. BLUMFELDT

Valmivad diplomitööd

Meie toimetuse töötaja pöördus rea küsimustega Matemaatika-Loodusteaduskonna kateedrite poole. Nagu vastustest selgus, on enamik diplomiöid valmimisjärgus.

On aga ka üliõpilasi, kellel juba aprilli esimestel päevadel olid tööd valmis ja antud ümber kirjutada (diplomandid E.-M. Kirhäiding, V. Rumberg ja H. Moorits). Tööd on valmimas E. Pirrusel, A. Väärsil, R. Koppelil jt.

Mõnedel on aga tööga tõsiseid raskusi. Näiteks L. Kahol, kes menetluspraktika ajal ei suhtunud küllaldase tõsidusega materjalide kogumisse. Sageli on raskuste põhjuseks hiline töölehakkamine (tööd on algstaadiumis diplomandidel A. Saarel, P. Satskinal ja R. Martinsonil) ja loid töössesuhtumine (diplomandid H. Jõgi, E. Kirst, V. Zavališin, S. Mäetaga ja A. Sammul).

Üldiselt takistas tööd V kursuse kevadsemestriks planeeritud pedagoogiline praktika, mistõttu mõnes osakonnas jäi diplomitööde kirjutamiseks aega ainult 1,5 kuud.

Kateedritel on raskusi ruumide muretsemisega. Geoloogid-diplomandid koostavad oma tööd kaaluka ja ruuminõudva välistöödel kogutud kivimmaterjali alusel. Selle läbitöötamine — kivide lõikamine, õhikute valmistamine jne. — nõuab laboratooriumis pidevat töökohta, mida aga kateedril ei ole võimalik anda.

Jääb siiski loota, et hoolimata kõigist raskustest tööd valmivad õigeaegselt.

Kasvatustöö kogemusi ajaloo-osakonnas

Partei XXI kongressi otsuste läbitöötamiseks viidi märtsikuu jooksul ajaloo-osakonnas läbi kaks teoreetilist seminari. Esimesel seminaril käsitleti rahvusvahelise töölisliikumise küsimusi üleminekuperioodil kommunismile (dots. L. Roots), teaduse ja kultuuri arengu põhijooni seitseaastakul (vanemõpetaja Trummal), kommunismile ülemineku perioodi teoreetilisi küsimusi (prof. H. Moosberg, prof. V. Vaga, vanemõpetaja S. Vahtre). Teine teoreetiline seminar tõstis esikohale töötajate kommunistliku kasvatuse ülesanded partei XXI kongressi otsuste valguses. Ettekande tegi aspirant H. Palamets, konkretiseerides seda hulga näidetega kodanlike igandite ning nende põhjuste kohta. Mõlemast teoreetilisest seminarist võttis osa ka TRÜ Teadusliku Raamatukogu töötajaid ning Tartu keskkoolide õpetajaid.

Jõuti ühisele veendumusele, et seitseaastaku ülesannete lahendamine eeldab kommunistliku kasvatustöö tõstmist uuele, kõrgemale tasemele ja tema vormide mitmekesistamist.

Partei XXI kongressi materjalide läbitöötamist teaduskonna üliõpilastega teostavad NSV Liidu ajaloo kateedri õppejõud-kommunistid selleks ettenähtud seminaridest. Ajaloo-osakonnas on tähtis koht ka poliitinformatsioonidel. Need viiakse läbi hooldajate juhendamisel komsomoligruppide poolt. Näiteks toimuvad ajaloo-osakonna III kursusel igal nädalal vestlused jooksva poliitika kohta, mida järjekorras valmistavad ette kõik üliõpilased.

Poliitilise kasvatustöö tugevdamine üliõpilaste keskel on lahutamatult seotud osakonna õppejõudude kollektiivi kindlustamise ja kasvatustöö ülesannetega. Käesoleva aasta jaanuari lõpul arutas ajaloo-osakonna parteigrupp oma koosolekul enesekriitiliselt kollektiivi tugevdamise küsimust, kusjuures teravalt kritiseeriti individualismi ja kollektiivist irdumise tendentsside esinemist mõningate õppejõududel. Juhiti kõigi parteigrupi liikmete tähelepanu vajadusele luua tihe kontakt üliõpilastega.

Kateedrite ühistel koosolekutel on korduvalt arutatud kursuse kolmikute tööd ja see kontaktivorm on andnud positiivseid tulemusi õppe- ja kasvatustöös.

Osakonna õppejõud on hakanud rohkem huvi tundma komsomolitöö vastu ning üliõpilaste ees seisvate ühiskondlike ülesannete vastu. 5. märtsil toimus osakonna lahtine komsomolikoosolek, kus arutati TRÜ komsomoliaktiivi üleskutset töötada üks kuu suvepuhkusest ühiskondlikult kasulikel töödel.

Kursuste hooldajad jt. õppejõud abistasid komsomoligruppe ka kursustel selgitustöö läbiviimisel, mille tulemusena suvise töö kohustused on juba kõigil osakonna üliõpilastel võetud.

Osakonna õppejõud on aktiivsemalt kui varem osa võtnud üliõpilaste üritustest (TRÜ komsomolikonverents, puhkeõhtud, ekskursioonid), kuid peaaegu pole tegeldud kasvatustööga ühiselamutes. Siin on piirdutud ainult üliõpilaste olustikuliste tingimuste tundmaõppimisega (sm. L. Eringson).

Ülalmainitud kasvatustöö vormide rakendamine on aidanud ajaloo-osakonnas üle saada raskustest komsomoli ja partei ridade juurdekasvu alal. Käesoleva õppeaasta jooksul on osakonna komsomoliorganisatsiooni read kasvanud 13 liikme võrra, partei liikme kandidaadiks on võetud vastu 2 üliõpilast. Muidugi ei anna need arvud veel põhjust rahuloluks. Oleks loomulik, et ajaloo-osakonna iga lõpetaja oleks kas kommunistlik noor või partei liige, mis kindlustaks nende täieliku ettevalmistuse oma tulevaseks elukutseks. Selletõttu jääbki kasvatustöö üliõpilaste keskel ka edaspidi parteigrupi töö tulipunkti.

M. LÕHMUS,
ajaloo-osakonna parteigrupi sekretär

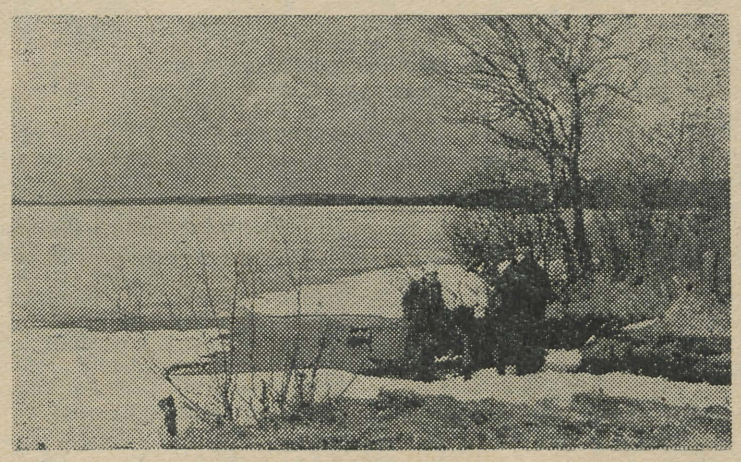

Kevadine Kuremaa (Suuremaa) järv Posti (Oasti) heinamaa kohal Siia lippas väike Oskar igal vabal minutil järve ilu imetlema ning kala püüdma. (Vt. teksti 2. lk.)

TUTVUSTAME NÕUKOGUDE EESTI PREEMIA KANDIDAATE

SILMAPAISTEV TEOS

1955. aasta algul räägiti eesti keele kateedris rõõmsa ärevusega, et dots. A. Kasel on valminud kandidaaditöö. Teema oli kõigile ammu teada: «Võitlus vana ja uue kirjaviisi eest XIX sajandi eesti kirjakeeles». See küsimus oli juba aastaid olnud A. Kase huvi keskpunktis. Teati, et ta iga vaba minuti jooksva õppe- ja teadusliku töö kõrvalt pühendas nimetatud uurimuse lõpuleviimiseks. Ja nüüd siis lõpuks — valmis! Asusid tööle oponendid, selgus dissertatsiooni kaitsmise tähtpäev, ja dots. A. Kask pidi varsti saama filoloogia teaduste kandidaadiks. Ometi hakkas kuluaarides kostma hääli, et esitatud töö ei sobi kandidaadidissertatsiooniks. Samale arvamusele jõudsid ka oponendid töö kaitsmisel. Ja siis juhtuski Tartu ülikooli ajaloos harukordne lugu: kandidaaditööna esitatud uurimus «kukkus läbi» ja tunnistati — doktoritööks. Otsus leidis kinnitust kõigis instantsides.

On põhjust ligemalt tutvuda tööga, mis valmimisel ületas oma piirid. Teos ilmus trükist mõningate korrektiivide ja kärbetega 1958. a. ja asus tähtsale kohale eesti filoloogia alase kirjanduse hulgas. Autor on õigesti mõistnud keele ühiskondlikku olemust ja rajanud sellele põhimõttele kogu töö. Selles näidatakse, et võitlus uue kirjaviisi eest ei ole kitsalt kirjaviisi küsimus ega ka ainult keelealane võitlus, vaid et see iseloomustab tervet ulatuslikku perioodi eelmisel sajandil, otsesemalt aastaid 1843—1875, ja moodustab tähtsa komponendi kodanlik-rahvuslikus liikumises.

Võitlust uue kirjaviisi eest on käsitletud varemgi, kuid A. Kase uurimuses asetatakse see esmakordselt õigesse valgusse ja näidatakse, et keelealane võitlus kujutas endast üht lahutamatut osa kogu ühiskondlikust võitlusest feodaalse ikke ja vaimupimeduse vastu. Töös antakse ülevaade võitluse tekkimise põhjustest, selle eri etappidest enam kui 30 aasta kestel, samuti selle ulatusest ning ühiskondlikust tähtsusest. «See võitlus oli kõige tihedamini seotud eesti rahvuse ja eesti rahvuskeele kujunemisega ja sellest võtsid osa mitte ainult tolleaegsed silmapaistvad keele- ja kirjamehed, vaid ka laiemad keelehuviliste ringkonnad,» loeme teose eessõnast. Raamatus on üksikasjalikult näidatud, kuidas mõisnikud ning teised tagurlikud ringkonnad igati püüdsid takistada uue kirjaviisi levikut, sest nad taipasid, et see tähendas uue, progressiivse võitu vana ja iganenu üle, nad taipasid, et kirjaviisi eest peetaval võitlusel oli teravalt antifeodaalne ja antiklerikaalne iseloom.

Teose koostamisel on läbi töötatud suurel hulgal teemakohaseid teoseid ja kirjutisi ajakirjandusest, samuti on ära kasutatud teemasse kuuluv käsikirjaline arhiivimaterjal.

Teosel on suur tähtsus keeleajaloo õpikuna, sest see hõlmab olulise peatüki eesti kirjakeele ajaloost süvendatud ja avardatud käsitluses. Samuti tuleb raamatut hinnata eesti ajaloo seisukohalt, sest see annab hea ettekujutuse kodanlik-rahvusliku liikumise kultuurialastest taotlustest ja huvisuundadest. Samavõrd vajalik on raamat kõigile eesti kirjandusega tegelejaile, seda enam, et uue kirjaviisi kaitsjate eesotsas seisis rida eelmise sajandi kirjanikke, nagu Faehlmann, Kreutzwald, Jakobson, Hurt jt. ning keelealased tülid on kajastunud ka mitmes ilukirjanduslikus teoses. Eriti eredalt kerkib tööst esile Kreutzwaldi võimas kuju, tema visadus ja printsipiaalsus võitluses rahvusliku kultuuri eest.

A. Kase raamat on saanud kõigile eesti filoloogidele asendamatuks käsiraamatuks, millest üliõpilased ammutavad teadmisi keeleajaloo eksamiks, samuti vanema kirjanduse õppimisel ja seminarining kursusetöödeks. Teos pakub oma enam kui 200 leheküljel palju väärtuslikku ka ajaloolasele ja igaühele, kellel on huvi ning vajadust süveneda eesti keele ja rahvuskultuuri ajaloosse.

G. LAUGASTE

KOHTUMINE TÖÖLISNOORTEGA

Möödunud nädalavahetusel organiseerisid ELKNÜ TRÜ Komitee ja Tartu Autoremonditehase kommunistlikud noored üliõpilaste ja töötava noorsoo kohtumisõhtu. Autoremonditehase algorganisatsiooni sekretär sm. Nuuma ja ELKNÜ TRÜ Komitee liikme sm. Anupõllu sõnadest jäi kõlama, et sõprussidemete tugevnemine töölisnoorsoo ja üliõpilaste vahel on igati teretulnud. Kõnelejad rõhutasid, et edaspidi on meie eesmärgiks mitte ainult koos pidutseda, vaid üliõpilased võivad aidata töölisnoortel ette valmistuda astumiseks kõrgematesse koolidesse. Kindlasti on töölisnoortel ka üliõpilastele nii mõndagi õpetada.

Kohtumisõhtu lõppes kontserdi ja tantsuga.

Arutati komsomolitööd

Möödunud nädalal viibis ülikoolis ÜLKNÜ Keskkomitee kontrollbrigaad, kes tutvus meie ülikooli komsomoliorganisatsiooni tegevusega. Sm-d Kolesnikov ja Hrustaljova andsid palju kasulikke näpunäiteid edaspidiseks tööks ja osutasid esinenud puudustele. TRÜ rektori juures toimunud nõupidamisel arutati läbi võimalused töö parandamiseks poliitilise kasvatustöö ja ühiselamute alal.

E. KARV

!

Kui taime kasta giberelliini 0,0001—0,01% lahusega, võib ta ületada kontrolltaime oma kasvus, nagu too sihvakas hüüumärk enda kõrval asetsevat punkti.

Giberelliinil on ees tohutu tulevik, seda enam, et ta suurendab ka — ja see on eriti tähtis — kuivaine hulka taimes ning kiirendab taime arengut.

Uudis: TRÜ taimefüsioloogiakateeder sai Moskvast prof. Tsarjovilt karbikese seda võluainet.

Uurimistöödele tõmmatakse kaasa ka üliõpilasi-taimefüsiolooge.

T. SOIDLA

Kommunistlike noorte elu

KÕIGE ALGELISEMAST

Räägime mõne sõnaga kõige algelisemast komsomoli distsipliinis — liikmemaksudest.

ELKNÜ TRÜ Komiteel on tulnud lahendada väga mitmesuguseid distsipliiniküsimusi. Viimasel ajal on muude küsimuste hulgas esile kerkinud liikmemaksude laekumise küsimus. Ei ole esinenud juhte, kus kommunistlikuks nooreks vastuvõtmisel ei osataks vastata küsimusele — milleks on komsomoli liikmemaks. Igaüks teab, et liikmemaksul on oluline koht ka distsipliini kindlustamisel.

Miks aga ei näidata seda praktilises elus? Millegipärast esineb kõige rohkem liikmemaksude võlgnevusi I ja V kursustel. Nii olid märtsikuus liikmemaksude võlglased vene filoloogia I ja V kursus ning geograafiaosak. I ja V kursus. Et V kursuste peatsetel kõrgema haridusega spetsialistidel isegi selliseid distsipliinirikkumisi esineb, on häbiasi.

Kursuste büroodel tuleb tõsiselt suhtuda liikmemaksude maksmisesse ja kindlustada nende laekumine hiljemalt iga kuu 25. kuupäevaks.

Eeskujuks teistele võib seada võõrfiloloogia- ja kehakultuuriosakonda, Õigusteaduskonda jt., ning seda seepärast, et nende osakondade bürood reageerivad otsekohe ka kõige väiksematele distsipliinirikkumistele.

Sm-d komsomoliaktivistid vene filoloogia ja geograafiaosakonnast, järgnege nende eeskujule ja kindlustage edaspidi liikmemaksude 100%-line ja õigeaegne laekumine!

H. VÄLJAOTS

MULJEID JA MÕTTEID

Inimene on sedavõrd ühiskondlik olend, et juba oma esimestest teadliku elu päevadest peale tahab ta sellesse ühiskonda kuuluda mingi osataitjana. Keegi pole näinud elavat lastki, kes ei aseta end mingi tööala täitja osasse. Just nagu sügav hirm selle ees, et ta võiks kuidagi kaotada oma olemuse inimesena, otsib ja leiab ta osi, mida etendada elus. Olles lõpetanud keskkooli, jõuab ta selgusele tööalas, milleks valmistuda.

Ja nüüd on ülikool lõpetamisel. Toimub töölesuunamine: pidulik kauaoodatud sündmus, millal ametlikult kinnitatakse osa, mille täitmiseks on viis pikka aastat ette valmistatud. See on just nagu lennu algus kotkaile (kõneleme ülikooli, mitte algkooli lõpetajaist), kellel on teritatud silma, hoolikalt kasvatatud sulgi, tiibu, ja on nüüd seatud võimaluse ette teha lend esimesse pesapaika.

Kuid mida võisime näha?

Nende paljude kõrval, kes julgelt ja teadlikult olid valmis alustama igatsetud lendu, et tasuda oma tänuvõlg töötavale rahvale, kelle igakülgsel hoolitsusel võidi saada kõrgem haridus, leidus üksikuid, kes iseendagi unustasid, kes leidsid, et nad ei soovigi laotada tiibu. Kõrgele viidud lind, kellelt oodati võimast lendu, puges hirmunud hiirena urgu varjule! «Vaba diplom», sest puudub huvi ettevalmistusele vastavaks tööks! Diplom kui omaette väärtus ja eesmärk. Diplom ainult oma mina ehteks, embleem oma abstraktsiooni «kõrgem haridus» nautimiseks. Aga «kõrgem haridus» on siiski midagi muud kui embleem diplomi näol. «Kõrgemal haridusel» on ka oma sisu, mille elementideks on teatavatasemelised teadmised, oskused ja vilumused. «Kõrgem haridus» sisaldab ka kõrgemat organiseeritust, kõrgemat vastutustunnet, kõrgemat moraali ja ilutunnet, kõrgemat teadlikkust omaenda elu mõtte kui ka ühiskonna arenguteede mõistmiseks.

Kaasõppejõud ja kateedrite juhatajad, kas hakkame nüüd kommunistliku ülesehitustöö uuel etapil paremini mõistma tegelikkusele mittevastavate embleemide jagamise mõttetust ja kahjulikkustki. Kas hakkame selgemate silmadega nägema neid, kes ainult teesklevad huvi valitud kutse vastu, sooritades töid, mida meie just nagu ei suudakski eraldada huviga tehtust? Kas hakkame tegema senisest varakumalt vajalikke järeldusi nende kohta, kes tulevad ülikooli selleks, et tõsisemaid pingutusi nõudvast tööelust põgenedes asuda kõrgema hariduse embleemi jahile?

A. PÄRL

Kolme kuulsa mehe jälgedes

Meie jalge ees on väike künkake, — sauna-ase —, kus sündis Oskar Luts.

Kuulsal kabelimäel, kus Tootsil oli tõsine tegu jeekimitega.

Kalevipoja lingukivi Prossa järve ääres.

Need kuulsad mehed on Kalevipoeg, Oskar Luts ja Joosep Toots (koos koolikaaslastega). Nende jälgedes aga sammusid TRÜ ja EPA üliõpilased. Nimelt 5. aprillil toimus Tartu üliõpilaste looduskaitseringi järjekordne töö- ja praktikamatk.

Varahommikune päike lausa naeratas vastu ning lindude laulu oli kõik mets täis, kui suundusime Kaarepere jaamast Palamuse poole.

Teel jutlesime veidi Eesti kuulsast vooremaastikust ja imetlesime Kalevipoja vägevust — andis ikka künda neid vägevaid vagusid!

Veel veidi ja juba olimegi Mäeotsa (Ülesoo) talus. Et ka sm. Tootson (Tootsi tütar) on suur loodusesõber (seda oli ju ka Toots — vedas põues kutsikat ringi!), siis leidsime kiiresti ühise keele. Koos vaatasime Tootsi istutatud puid ning perekonnapilte. Lõpuks kutsuti meid koguni suvel Ülesoole suvitama (meid oli 24!).

Palamusel nägi meiega suurt vaeva sm. Joaste, kes on paikne elanik ning peale selle veel O. Lutsu sugulane. Ta koguni ei pidanud paljuks koos meiega tulla Järvepera (Perajärve) külla, millega nii tihedalt on seotud O. Lutsu lapsepõlv.

Kurjade koerte talust pole seal muud säilinud kui koht. Posti (Oasti) vana talumaja aga kiirustab järgi Liisile ja heale vanaemale. Ei enam hõõgu uksepakul õhtuhämaruses vanaisa piip ega ole ka suurt paju, mis kasvas vanaisa maasse torgatud kepist ja mille all väike Oskar esmakordselt mõistis, et iga asi muutub seda väärtuslikumaks, mida enam tal on ajalugu. Tänu O. Lutsule on selline väärtus nüüd ka mahajäetud laguneval Posti talumajal, mida küll varsti enam ei ole, sest seda väärtust vist ei mõisteta kohapeal ning seepärast ka ei hoita.

Saunast, kus kirjanik nägi esmakordselt ilmavalgust, on säilinud vaid kõrgem koht.

Naabertalus tabasime August Loogi ning vestlesime temaga kaua. Ei, ei! tema ei ole Tõnisson ja parve pole kah põhja lasknud! See päris Tõnisson on hoopis Patjalas! Tema on aga küll see mees, kes soovitas Tootsil «müristaja» puu külge siduda, et mitte silmi lõhki lasta!

Palju küsimusi, palju vastuseid.

Edasi üle soo ja põllu kuulsa Luua pargi poole!

Ehavere. Näib, et Kalevipoeg armastas peale korralikku tööd ka korralikku küljealust. Seepärast ongi mitmel pool Eestimaal säilinud meie päevini terve rida tema «sänge». Üks selline asub ka siin, otse Ammejõe kaldal. Siin olevat vanal hallil ajal rahvavanemad käinud koos nõu pidamas.

Lõpuks olime Nava teivasjaamas. Kotid, binokkel ja aparaadid löödi hunnikusse ning päeva lõpetuseks lõime lahti lõbusa laulu.

Jah, selliste tublide tüdrukute ja poistega võib teha ja teemegi kindlasti veel palju matku, et üheskoos tundma õppida meie kodumaa loodust ja kultuuriväärtusi.

J. REMMEL

Ülikooli ümbrus kauniks

Aasta tagasi arutas TRÜ Õpetatud Nõukogu üliõpilaste esteetilise kasvatuse küsimust ning võttis vastu sellekohased otsused. Vastuvõetud otsuste tulemusena on palju korda saadetud esteetiliselt mõjuva ja kasvatava miljöö loomisel.

Tartu asend on looduslikult ilus ja soodne ning pakub häid võimalusi inimtahte teostamiseks üleva ümbruspildi loomiseks. Tuleb tunnistada, et Tartu on vabariigis kõige vähem korrastatud linn. Näib nii, et kui midagi tehakse, siis kampaanialikult ilma perspektiivplaanita, järelemõtlemiseta. Toon kõige vähema ulatusega näite. Omal ajal leiti linna taastamisel suurel arvul tohutu suuri kivist trepiastmeid. Need aga suunati järelemõtlemiseta Marja tn. lõpus asuvasse kivipihustajasse ja valmistati killustikku tänavate katmiseks.

Nüüd aga näeme igal pool liikudes nii süda- kui äärelinnas muldtreppe, labaste käsipuudega. Oleks needki kõik korras!

Väheste raskustega võinuks luua ligipääsu Pirogovi mälestussamba jalamilt üles Tähetorni juurde, sel puhul oleks ka Tartul olnud oma «Patkuli trepp», kust avaneks suurepärane vaade Tartu südamikule.

Suure arusaamatuse kutsub esile ülikooli kehakultuurihoone vastas asuv haljasala. Milleks on istutatud need suured puud? Kelle jaoks on mõeldud kõrgendik platsi keskel ühe istepingiga?

Et mainitud haljasala asub ülikooli vahetus läheduses, et see on lahutamatu osa Toomemäe massiivist, tuleb selle haljasala korrastamine tunnustada kiireloomuliseks tööks ülikooli ümbruse tervikmiljöö saamiseks. Mainitud haljasala korrastamine tuleb teostada järgmistel kaalutlustel:

1. Et ta kujuneks ülikoolile vabaõhu auditooriumiks.

2. Tuleks kõrvaldada tänavaäärsed suured puud ja istutada ümber, kus nende järele on vajadus. Et puud asuvad pealpool silmapiiri, ei paku nad tänaval liikujaile ei rütmilist ega plastilist ilu. Nad varjavad ümbrust Toomemäe ja ülikooli hoonestiku suunas. V. Kingissepa tänav kulgeb siugjalt ja harmoneerib Toome nõlvakuga. Kingissepa tänavale suunduvad Mitšurini, Võimla ja Pioneeri tänavad ei vaja esiplaani puiesteed, vaid astangulist Toomemäge.

3. Haljasalale tuleb luua soodne ühendus tänavaga ja Toomega mitme vastupidava trepi kaudu. (Võetagu eeskuju kas või Tallinna haljasalast Harju tänaval või trepistikust Mitšurini pargis.)

Haljasala ääristada põõsastaraga, luua platsil rütmilised suluseisud istepinkidega, mis muudab platsi kodusemaks. Põõsastarad mitmekesistada põõsastikuga, püramiidpaplitega, lilledega jne.

4. Ümbruse ilmestamisel arvestada maastikuliste ja arhitektuuriliste teguritega. Tuleb luua loodusliku paratamatuse ja inimese poolt loodud elementide vahel süntees. Mingil viisil mitte vähendada ja varjata vaadet ülikooli hoonete grupile, mis on Tartu linnapildis keskseks atraktsiooniks. Seepärast hoiduda püstsihis elementide sissetoomist lähemasse ümbrusesse.

5. Müüril, mis kujutab enesest tükikest linna ajalugu, tuleks säästa tema tervem osa. Lagunemisel olev osa tuleks restaureerida ja katta dolomiittahvlitega, millel oleks kokkuvõtlikult sõnastatud Tartu ajalugu.

Müürile tuleks anda rütmiline jaotus Toomemäele suunduvate dekoratiivsete treppidega.

Ümbrusekunst on tänapäeva ja tuleviku tähtsamaid kultuuridokumente. Siis jätkame ligi 150 aastat tagasi Parroti, Krause ja teiste poolt alustatud tööd «linna iluks ja ülikooli kasuks», nüüd juba nõukogude tingimustes.

J. PÜTTSEPP

KIRJANDUSE JA KUNSTI LEHEKÜLG

KUNSTINÄDAL

Mõte pühitseda kunstnike päeva ja seoses sellega teostada kujutava kunsti propageerimist sai alguse 1957. a. toimunud I üleliidulisel kunstnike kongressil. 12. aprillil 1918. a. võttis Rahvakomissaride Nõukogu vastu V. I. Lenini poolt esitatud monumentaalpropaganda dekreedi. See oli programmiline dokument nõukogude kunsti edasise arengu suunamiseks. 12. aprillil otsustati nüüd hakata tähistama kunstnike päeva, kui kujutava kunsti propageerimise päeva.

Kunstinädalate ülesandeks on kasvatada elanikkonnas arusaamist kunstist ja laiendada kunstialaseid teadmisi. Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni tulemusena muutus kunst kogu rahva omandiks. Kunstnike ja kunstiteoreetikute ülesandeks on õpetada rahvast mõistma ja kasutama seda omandit. Kunsti mõistmiseks on tarvis teatud eelteadmisi. Oskamatult kunstiteoseid vaadeldes, nähakse tihti ainult kas sisu või siis vormi, oskamata neid tervikuna nautida. Rahva hulgas laialdase kunstikasvatustöö tegemiseks, nõukogude kunsti parimate saavutuste propageerimiseks, samuti klassikalise kunsti pärandi tutvustamiseks on mõeldudki kunstinädal.

1958. a. tähistati edukalt kunstinädalat reas liiduvabariikides (Ukrainas, Kasahhi NSV-s jm.). Töötajate osavõtt korraldatud üritustest oli väga aktiivne. Käesoleval aastal tähistatakse kunstinädalat veelgi ulatuslikumalt.

Tartus on kunstinädala puhul korraldatud mitu näitust. Kunstimuuseumis avati R. Timotheuse teoste näitus, TRÜ kohvikus on eksponeeritud kunstnik J. Püttsepa tööd, Palanga loominguliselt komandeeringult kaasa toodud töid tutvustavad L. Kits-Mägi EPA-s ja A. Anni A. H. Tammsaare nimelises Tartu I Keskkoolis. Kunstnike ateljeedes organiseeritakse «avatud uste päevi» Kunstimuuseum korraldab rea rändnäitusi ja loenguid, samuti näituse Jõgeval seoses skulptor A. Starkopfi 70. sünnipäevaga.

Kunstimaitse ja kunstilise kasvatuse küsimustele on TRÜ-s viimasel ajal pühendatud suurt tähelepanu. 1957. a. sügisel alustas tööd kujutava kunsti kabinet, kuhu on nüüd koondunud suurem osa kunstihuvilisest üliõpilasperest. Praktilise joonistamise kõrval on suur hulk üliõpilasi tundnud elavat huvi ka kunstiteoreetiliste küsimuste vastu, võttes aktiivselt osa NSVL ajaloo kateedri poolt korraldatud fakultatiivsetest kunstiajaloo loengutest. Senisest suuremat tähelepanu tuleks pühendada tarbekunsti propageerimisele.

Loodame, et kunstinädalaga suureneb kunstihuviline üliõpilaspere.

Õ. ALT

Anton Starkopf

Käesoleva aasta 23. aprillil tähistatakse eesti väljapaistva skulptori Anton Starkopfi 70-ndat sünnipäeva.

Anton Starkopf, kelle pikaajaline loominguline tegevus on rikastanud eesti skulptuuri paljude märkimisväärsete teostega, sündis 23. aprillil 1889. a. Kohila vallas Harjumaal talupoja perekonnas. Alghariduse omandas ta Kohila vallakoolis, õppis hiljem ministeeriumikoolis ja järgnevalt Tallinna kaubanduskoolis. Aastal 1909 asus A. Starkopf Peterburi, kus ta jätkas õpinguid kõrgematel kaubandustööstuslikel kursustel. Samal ajal teeb tulevane skulptor ka esimesed katsetused kunsti alal, modelleerides loomade ja inimeste figuure. Olles viibinud kaks aastat Peterburis, otsustab A. Starkopf end täielikult kunstile pühendada. 1911. a. sügisel sõidab ta Müncheni, kus hakkab joonistamist õppima. A. Azbé kunstikoolis ja skulptuuri H. Schwegerle juures.

1912. a. siirdub A. Starkopf Pariisi, kus jätkab õpinguid vene emigrantide poolt asutatud vabaateljees Académie Russe'is ja Académie de la Grande Chaumièr's Pariisi jääb kunstnik kuni 1914. aastani.

Esimese Maailmasõja ajal viibib A. Starkopf sõjavangina Saksamaal, kus ta töötab a. 1914—1917 kivi- ja marmoriraiujana Dresdenis ja Berliinis. 1917. a. on ta assistendiks F. Metzneri ateljees.

1918. a. novembris saabub kunstnik jälle kodumaale ja siirdub pärast lühiajalist Tallinnas viibimist Tartusse, kus 1919. a. sügisel võtab osa kunstikool «Pallase» asutamisest. ning asub siin tööle skulptuuriateljee juhatajana ning hiljem direktorina. 1940—1941. a. töötab A. Starkopf kunstipedagoogina Tallinnas J. Koorti nim. Riigi Rakenduskunstikoolis, 1942—1944 Tartus Kõrgematel Kujutava Kunsti Kursustel ja 1944—1950 Tartu Riiklikus Kunstiinstituudis. 1950—1954 töötas kunstnik Moskvas ja praegu on ta jällegi Tartus.

Suure tähtsusega kunstniku loomingulise ilme kujunemisel oli tema töötamine F. Metzneri ateljees Esimese maailmasõja aastatel. Siin tärkab A. Starkopfis püüd suure vormi, sünteesi ja dekoratiivsuse poole, millised jooned on jäänud omaseks kunstniku kogu loomingule.

A. Starkopfi loomingus on esindatud portreed, üksikfiguurid, grupid, reljeefid ja monumendid.

Kuni 1952 aastate loomingust väärivad mainimist saledakujulised proksist naisfiguurid «Tants» «Naine Kalaga», «Sügis». Aastatel 1926—1928 huvitab kunstnikku eriti puuplastika. Neil aastail tekib terve rida A. Starkopfi vormipeenemaid töid «Hämming», «Flora», «Madonna», «Andumus» jt., millest hõõgub suurt sisemist soojust, pehmust ja nüansilikkust. Alates umbes 1932. aastast hakkab A. Starkopf tarvitama ka marmorit; marmoris on loodud sügavalt hingestatud väikseformaadilised nappide joontega väljatahutud figuurid ja grupid «Ema», «Naisfiguur», siirast tundesügavust väljendavad romantilise laadiga «Armastajad» ja «Suudlus».

Vapustavalt mõjub oma sügava traagikaga suur graniidist pea «Uppuja», mis on loodud 1930. a. Graniidile omane lihtsus on väljendust leidnud ka ülespoole küündivas, ühtlaselt monumentaalses ja dünaamilises «Põlvitajas» (1938); uhkelt ja kindlalt seisvas naisfiguuris «Valvur» (1938) ning loomulikult kaunites naiste kujudes «Istuv naine» (1938) ja «Lamav naine» (1939).

Kunstniku sõjajärgsest loomingust pälvivad tähelepanu kirjanike A. Kitzbergi, A. Alle ja K. J. Petersoni portreed, arvukad graniidist, kipsist ja marmorist naisfiguurid, mis on täis lüürilist pehmust, kuid samuti ka jõulisust.

Praegu on kunstnikul käsil Kunstikooli «Pallase» asutajate jäädvustamine, Tallinna Perekonnaseisuametisse üles seatav grupp «Ema ja laps», Läti meediku Stradinsi hauamonument ja muud.

Olgugi et A. Starkopf on jõudnud 70-nda eluaasta lävele, suudab ta oma noorusliku innuga anda veel palju eesti nõukogude kunsti varasalve.

T. KUUSIK

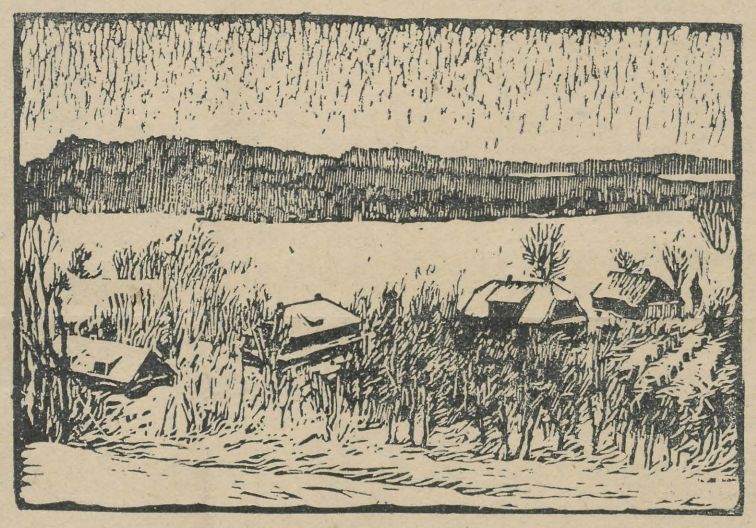

Talvine Kääriku. (Proovitrükk.) M. Johanson (kehakultuurios. III k.).

ELKNÜ TRÜ Komitee ja ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuse ühise üritusena korraldatakse maikuu alguses ülikooli seinalehtede ülevaatus. Paremate seinalehtede toimetusi premeeritakse.

R. RIMMEL

Kes mõistab vääralt
meie radu
ja loobub ühiskonnast
kergel käel,
sel lõpp on ainus:
ainult kadu
ja roiskumine
elu prügimäel.

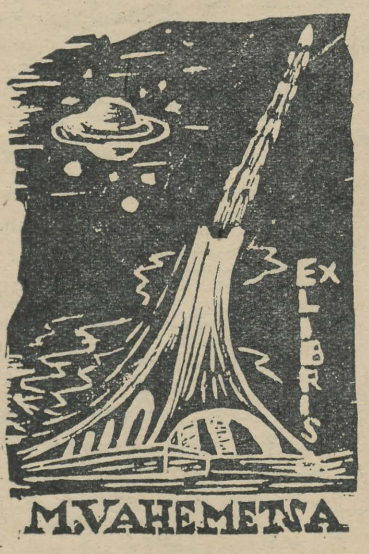

London ja New York

3. aprillil kogunes arvukalt inglise keele harrastajaid keeleringi korralisele koosolekule, et tutvuda kapitalistliku Lääne tähtsamate linnade Londoni ja New Yorgiga. Külalistele jagasid oma isiklikke muljeid dotsent J. Silvet ja vanemõpetaja O. Mutt, kes on viibinud neis linnades. Sõnavõtte illustreeriti rohke pildimaterjaliga. Huvitav oli jälgida nende metropolide kirjeldusi, miljonilinnades peituvaid sügavaid sotsiaalseid vastuolusid: ühelt poolt rikaste luksuslik elu Londoni esinduslikus linnaosas West Endis, teiselt poolt suits ja räpasus East Endi tänavatel. Manhattani saarel New Yorgi pilvelõhkujate läheduses võib kohata viletsaid hurtsikuid.

O. HAAS

redi näost, mis on tõmmu ja parkunud, tema mütsi alt välja tulevatest pulstunud juustest, hallist kampsunist, mis tema tugevat kaela varjab, kummisaabastest — Ennole tundus, et igast pisiasjast hoovab sellist julgust ja rahu, et Enno oli kindel: Alfred läheks täna merele. Ning Enno tundis vastupandamatut kadedust, võib-olla vihagi selle mehe vastu.

Kunagi oli Enno Andreselt pärinud, miks Riina läks Alfredile.

«Riina ei läinud, Alfred võttis tema,» vastas tookord Andres. «Et Tiiust lahti saada...» Poisil oli siis tunne, nagu oleks keegi talle terava noaga otse kõhtu löönud.

Et Tiiust lahti saada... Muidugi, Tiiu kasvatab nüüd juba kolmandat aastat Alfredi tütart. See on ainus vallaslaps Metsarahul. Ning Enno ei suuda mõista, miks Alfredile on küla poolt nii palju andestatud. Ta päris seda Andrese käest. Andres oli kaua mõtelnud, ning siis vaikselt lausunud:

«Noh, inimeste asi. Aga ma ütlen, kui sinusugune nõrk poiss oleks Alfredi asemel olnud, poleks seda andestatud.»

Andrese sõnades oli palju tõtt. Seda tundis Enno isegi. Aga ta vihkas sellegipärast Alfredit, vihkas nii Tiiu kui Riina pärast.

Andres ütles, et Alfred ei abiellunud seepärast Tiiuga, et see tütre sünnitas. Vastik oli see mõte Ennole. Kas selles küsimuses saab niimoodi valida, kaalutleda? Kui poleks olnud seda häbitut arvestamist, poleks Riina praegu Alfredi last kandnud.

«Aga kui seegi on tütar?» sähvas Ennol läbi ajude.

«Kui seegi on tütar, siis?...» nüüd ei suutnud poiss seda mõtet enam endas maha suruda.

«Kui seegi on tütar,» kordas ta tasa. Alfred tema kõrval võpatas.

«Siis vist ei rahuldu ta Riinagagi,» mõtles Enno.

«Ära mõtle, poiss, et Alfred ei kannata,» ütles Andres talle veel eile. **«Ainult kirgedele ei elata.»**

«Kes teda sundis kannatama?» urahtas Enno siis vastu. «Eks abiellunud Tiiuga.»

«Teed on käärulised,» ütles Andres mõtlikult. «Nii saavad nad sinulgi olema.»

Sama käärulised kui Alfredil, kes siin tema kõrval pingil istub ning tormist merd mõtlikult vaatab, samasuguste ohvritega? See mõte tegi Enno rahutuks. Nagu tänavune sügiski, niisama rahutud olid mõtted poisi pesas. Need imelikud, mõnikord mõistmatud vahekorrad ning vastuolud inimeste vahel ärritasid Ennot. Kuidagi naljakas oli mõelda, et Riinal sünnib neil päevil laps. Kuhu on tema, Enno, jäänud? Sellesama mõtteringiga vähkres ta kaua õhtuti oma voodis. Ikka Riina — Alfred — Tiiu, sinna juurde veel Enno ise... Siis sama ring jälle otsast peale. Ennole näis, et võib elada ilma igasuguste vastuoludeta, südametunnistuse järgi...

(Järgneb)

Kulunata SULEGA

(Räimerahul kohiseb meri. 1. järg.)

Poiss oli väsinud ning Ennole tundus, et Arvi seda häbeneb.

«Varsti lähete teistele võrkudele Räimerahule järele või?»

Arvi kehitas õlgu. «Pooled jäid sisse,» ütles ta siis ning vaatas üle õla merele. Meri oli roheline ning valged lainete ahelad ajasid seal üksteist taga. Vihm oli järele jäänud ning nüüd oli tuules ainult mere niiskust tunda. Tuul, mis oli jahe, aga mitte külm, nagu põhja- või kirdetuul, ajas määrdunud pilvi üle pea. Need olid madalad ning lõhkiste sabadega.

«Mehed lähevad vahepeal koju, söövad ning tulevad tagasi,» ütles Andres, kes Enno kõrval seisis ning oma vanade silmadega merd seiras. Ehk jääb päevapoole vaiksemaks,» arvas Andres ning läks oma vahimajakesse. Enno vaatas, kuidas inimesed ükshaaval rannast küla poole hakkasid minema. Külas ootasid päevased toimetamised. Siis pani ta oma korvi vabehargi otsa, et see ära kuivaks ning läks Andresele järele. Vahimajas oli soe ning mugav. Andres oli seljast võtnud oma märja kummimantli ning tõmbas nüüd saapaid jalast. Siis laskus ta koikusse pikali. Tema piibust tõusis suitsu aeglaselt lae poole.

Tuul oli kusagilt katust katva tõrvapapi vahele saanud ning plagistas nüüd otse pea kohal... Ennol oli mõnus seda plaginat kuulata. Ta võttis endalt presentmantli ja riputas selle akna kõrvale naela otsa ning istus otse vastu pliidisuud, kust poolpõlenud tukid vastu hõõgusid.

«Tee tuld juurde, poiss,» lausus Andres läbi hammaste. Ta armastas piipu tõmmata kaua ning mõnuga.

Poiss võttis halu ning lõhestas selle kirvega neljaks. Ladus siis pliidi alla. Varsti põles tuli hoogsalt ning lõbusalt ja ainult siibrit tuli koomale lükata, et tuul tuld korstnast välja ei tõmbaks.

«Mis sa arvad, kas ikka lähevad?» päris Enno ning vaatas läbi akna merele.

«Lähevad, lähevad, poiss.»

«Mina vist ei läheks,» ütles poiss vaikselt ning vaatas tulle. «Aga sina, kui noorem oleksid?» Andres vaikis ning Enno muigas endamisi. Andres vaikis. Tähendab, temagi ei läheks.

Tunni aja pärast tuli vahiputkasse Ranna Alfred, kolmanda lüli vanem. Ta võttis seinalt lodja võtme ning läks paadist vett välja pumpama. Siis tuli varsti tagasi, pani võtme endisele kohale ning istus Enno kõrvale pingile. Alfredi suured säärsaapad lõhnasid magusalt kummi, määrdeõli ning petrooleumi järgi.

«Noh, kas sa ei mõtlegi sel sügisel meilt ära minna?» küsis Alfred Ennolt.

«Ülehomme lähen,» vastas poiss vaikselt.

TRÜ „Toimetised" teadlaste lauale

Meie ülikooli «Toimetiste» sarjas rea aastate jooksul ilmunud vihikute arv on tousnud juba kaugelt üle poolesaja. Need sisaldavad monograafilisi uurimusi ning pikemaid ja lühemaid kirjutisi teaduse väga mitmesugusteit aladelt, pakkudes kindlasti huvi mitte ainult vastava kitsama distsipliini esindajale, vaid ka laiemale ülikooli (ja mitte ainult ülikooli) üldsusele. Ometi on nende levik kogu ilmumise aja jooksul jätnud rohkesti soovida. Millega seda seletada? Peamiseks ponjuseks on siin vist küll olnud puudulik müügi organiseerimine ja nork propaganda. Tõsi küll, viimasel ajal on asja parandamiseks seda-teist ette võetud: «Toimetised» on nüüd müügil suuremais raamatukauplustes üle vabariigi, venekeelsete «Toimetiste» kohta ilmutatakse möödunud aasta lõpust alates teateid üleliidulises raamatute tellimisbülletäänis (Бланк для заказов), nii et neid saab tellida kõikjal Nõukogude Liidus, Raamatukaubanduse Valitsus on lubanud organiseerida «Toimetiste» muuki 4—5 suuremas linnas väljaspool Eesti NSV-d jne. Kuid seda kõike on veel üsna vähe. Eeskätt võiksid meie õppejõud olla huvitatud «Toimetiste» soetamisest endile, et pusida pidevalt kursis ülikoolis tehtava teadusliku tööga; vähemalt oma teaduskonna kateedrite töode väljaanded peaksid moodustama omaette täieliku sarja iga õppejõu raamaturiiulil, — see ei käi kellelegi üle jõu. «Toimetiste» vihikuid tuleks tutvustada üliõpilastele (ka kaugõppeosakonnas) ja õhutada neid lugema kui ka soetama endile ülikooli teaduslikke väljaandeid. Miks ei võiks «Toimetiste» värske vihik olla müügil Opetatud Nõukogu järjekordsel koosolekul, kusjuures iga nõukogu liige peaks oma aukohuseks endale see osta? Iga «Toimetiste» vihiku ilmumisest tuleks informeerida kogu ülikooli peret teadaande kaudu nähtaval kohal ülikooli peahoones ja teistes õppekorpustes; samuti peaks ilmunud vihiku kohta avaldatama tutvustav kirjutis järjekordses «Tartu Riikliku Ülikooli» numbris. Võiks üles seada ka vitriini, milles oleksid alati välja pandud 7—8 uuemat «Toimetiste» vihikut ühes nende sisukordadega.

Kaugeltki mitte piisavalt pole kasutatud neid võimalusi, mida pakub «Toimetiste» propagandaks ning ülikoolis tehtava teadusliku too populariseerimiseks tutvustavate kirjutiste ja retsensioonide avaldamine «Toimetiste» kohta meie vabariigi ajalehtedes ja ajakirjades. Kas ei votaks meie teaduskondade redaktsioonikolleegiumid selle organiseerimist senisest marksa suuremal maaral oma mureks?

Lopuks: oleks vaja kord juba ära trükkida kõigi ilmunud «Toimetiste» üksikasjaline sisukord (eesti ja vene keeles), mis seisab ligi aasta trükikojas. Selle sisukorra levitamine kujuneks heaks propagandaks «Toimetiste» lao realiseerimisel.

R. KLEIS

Vastuseks kriitikale

Ülikooli ajalehes ilmus 13. III 1959. a. sm. Matvei kirjutis sellest kohta, et Venemaa kursused suhtuvad loilult kehalise kasvatuse tundidesse, iseäranis teravalt voeti luubi alla Arstiteaduskond, kelle kehakultuur ja sport olevat vajalikumad kui teistele teaduskondadele. Muidugi, kriitika selles osas vastab toele: meie Arstiteaduskonna üliõpilased tegelevad toesti sporuiga vahe.

Minu arusaamise järgi saab seda lünka parandada hommikvoimlemise sissevimisega ühiselamutesse, kus üliõpilased enne loenguteie voi praktikumideie minemist saaksid oma keha karastada. Loomulikult on kehakultuur ja sport arstiteaduslastele tähtis. Mitte üksnes meil, vaid kogu Nõukogude Liidu ulatuses peaks see küsimus ülestõstetama ja koos sellega ka vastavad oppeprogrammid muudetama. Kahjuks puuduvad aga meditsiiniinstituutide oppeprogrammides, mille järgi ka meie Arstiteaduskond oma õppeplaanid on koostanud (ka uutes programmides), kehalise kasvatuse tunnid. Ka Arstiteaduskonna opetajate nõukogu ega oppemetoodiline komisjon ei ole seda küsimust arutanud ja keegi ei ole nende organite arvamist küsinud, sellepärast suhtusid üliõpilased nendesse tundidesse kui vabatahtlikku oppeainesse. Nüüd, kus on ilmunud Tartu Riikliku Ülikooli rektori käskkiri nr. 87, olen isiklikult teinud korralduse vastavate arvestuste sooritamiseks.

Prof. A. LINKBERG,
Arstiteaduskonna dekaan

ÜTÜ RINGIDE ESIMEHED!

Sügisel toimuva ÜTÜ konverentsi jaoks sobivate ettekannete esialgne loetelu tuleb hiljemalt 21. aprilliks anda ÜTÜ osakonnanõukogude esimeeste kätte.

* * *

ÜTÜ suure nõukogu järjekordne koosolek toimub 22. aprillil kell 18.30 Ülikooli 18-a ÜTÜ uutes ruumides.

Päevakorras: ÜTÜ osakonnanõukogude esimeeste ülevaated konverentsi jaoks laekuvatest materjalidest.

SPORT

MALE

12. aprillil lõppesid poolteist kuud kestnud ülikooli 1958/59. õ.-a. maleesivõistlused, millest tänavu võttis osa 4 esimese ja 10 teise järgu maletajat.

Tšempionitiitli võitis tänavu konkurentsitult ülikooli esivõistluste veteran teoreetilise mehhaanika kateedri aspirant Lembit Roots, saavutades silmapaistva tulemuse, 12,5 punkti 13-st võimalikust. Huvitav on märkida, et ainsana suutis tšempioniga viigistada naismaletaja Merike Kuningas.

Üldkokkuvõttes aga lõppenud esivõistlused näitasid teatud tagasiminekut ülikooli maleelus, millest edaspidiseks tuleb teha tõsised järeldused.

Tulemused kujunesid järgmisteks.

1. Roots 12,5 p. 2. Staub 9,5 3. Pirrus 9 4. Päss 8,5 5. Seljamäe 7 6.—7. Ots ja Soonvald 6,5 8.—9. Raig ja Siletski 6 10. Jaanson 4,5 11.—12 Kaavere ja Peinar 4 13.—14. Kuningas ja Ploompuu 3,5.

Seega pääsesid Tartu linna 1959. a. maleesivõistluste finaalturniirile L. Roots ja R. Staub.

Eelseisvate üritustena on maletajatel ees veel teaduskondadevahelised võistkondlikud välkmalevõistlused 26. aprillil ja rida teaduskondadesiseseid võistlusi.

E. PIRRUS

Üliõpilased, kõik jooksukrossile!

Pühapäeval, 19. aprillil viiakse läbi TRÜ massiline jooksukross. Esimeste ja teiste kursuste üliõpilastel ning töötajatel koguneda peahoone ette kella 10.30-ks, kust siirdutakse rongkäigus Tähtvere parki. Kolmandate ja vanemate kursuste üliõpilastel koguneda Tähtvere parki kell 13.

Võistluste kavas on meestele 1500 m ja naistele 500 m murdmaajooks. Ülikooli murdmaajooksu esivõistluste raames toimub võistlus TRÜ kõigi osakondade vahel, kuna Arstiteaduskonna raviosakond võistleb kursuste kaupa.

Võistlustel võetakse arvesse nii massilisust kui ka spordimeisterlikkust. Massilisuse osas jagatakse krossist osavõtnute arv osakonna üliõpilaste arvuga (välja arvatud arsti poolt vabastatud). Parima suhtega osakond saab 160 punkti, järgmine 150 punkti, kolmas 140 punkti jne. Spordimeisterlikkuse osas võetakse arvesse 30 parima võistleja ajad, kusjuures esikoht annab 30, teine koht 29 punkti jne.

Üldvõitjaks tuleb osakond, kes saavutab suurima punktide summa kokku nii massilisust kui ka meisterlikkust arvestades ning omandab igavesti rändava karika.

Üliõpilased! Võttes sajaprotsendiliselt osa jooksukrossist, toote väärtuslikke võidupunkte oma osakonnale ja demonstreerite oma valmisolekut õppimiseks, tööks ja kaitseks. Ärgu jäägu ükski terve üliõpilane eemale sellest massilisest kevadisest üritusest.

TRÜ komsomolikomitee
TRÜ spordiklubi

HUVITAV SPORDIÜRITUS

Jüriöö ülestõusu tähistamiseks korraldatakse jüripäeval, 23. aprillil algusega kell 22 Tartu linna ümbruses TRÜ osakondade vaheline õine orienteerumisjooks. TRÜ iga osakond (Arstiteaduskonna raviosakonna iga kursus) võib üritusest osa võtta piiramatu arvu viieliikmeliste naiskondade või meeskondadega. Iga võistkond peab esitama ELKNÜ TRÜ Komiteele hiljemalt 18. aprilliks registreerimislehe. Võistkondade kaptenite nõupidamine toimub 20. aprillil kell 20 kehakultuuriosakonna auditooriumis V. Kingissepa tn. 19.

Orienteerumisjooksul tuleb läbida kohtunike poolt antud kaardil tähistatud kontrollpunktid, kusjuures võib kasutada kompassi ja taskulampi. Igas kontrollpunktis tuleb lahendada šifreeritud kiri ja täita selles antud ülesanne. Esikohale tulnud võistkondi autasustatakse ELKNÜ TRÜ Komitee aukirjaga ja võistkonna liikmeid TRÜ spordiklubi diplomitega.

TRÜ komsomolikomitee

VIIK LÄTI ÜLIÕPILASTEGA

Möödunud pühapäeval toimus Tartus sõpruskohtumine lauatennises Tartu Riikliku Ülikooli ja Läti Riikliku Ülikooli võistkondade vahel. TRÜ võistkond mängis koosseisus V. Viikmäe, M. Illi, H. Koitel, M. Titma ja K. Kenk.

Külalisvõistkonna koosseisu kuulus ka Läti NSV üks paremaid — Ervin Veveris.

Esimese võidupunkti ülikoolile tõi Viikmäe, alistades Pulina ülekaalukalt 2:0. Lätlaste parim Veveris viigistas kohe aga matši seisu võiduga 2:0 Kenki üle.

Järgnevalt alistas Koitel Emulise tagajärjega 3:0. Samas aga Silinš võitis sama tagajärjega Titmat. Edaspidises võistluses ei suutnud Riia naisvõistlejad pakkuda konkurentsi ülikooli võistlejaile ja Viikmäe ning Illi saavutasid ridamisi võite (kuigi viimane saavutas Pulina üle võidu alles pärast tasavägist mängu).

TRÜ meesvõistlejad ei suutnud omakorda pakkuda konkurentsi Veverile ning Silinšile ning matši seis tasakaalustus uuesti. Naispaarismängus tulid võitjaks tartlased, meespaarismängus aga riialased.

Meesüksikmängus toimus otsustava tähtsusega kohtumine Kenki ja Emulise vahel. Kenk saavutas siin teemitud 3:1 võidu. Seega oli matškontumise seis enne viimast segipaarismängu 8:7 Läti üliõpilaste kasuks. Et viigistada matši seisu, pidid tartlased kindlasti võitma segapaarismängu; nad tuliski selle ülesandega toime — Viikma-Koitel võitsid Pulina—Veverit tagajärjega 2:1 (14:21, 21:10, 21:18). Seega lõppes esmakordselt toimunud matškohtumine Tartu ja Riia üliõpilaste vahel viigiliselt 8:8.

H. KASK

Hiljuti lõppesid ülikooli teenistujatele korraldatud kuus nädalat kestnud toidukeetmise kursused, mida juhatas sm. Lukk.

Fotol: Kursustest osavõtjad Arstiteaduskonna laborant A. Asi ja orgaanilise keemia kateedri vanemlaborant A. Kõrgesaar.

Ü. VOOGLAIDI foto.

ÜLIKOOLI AULAS

18. aprillil Tervishoiutöötajate Klubi naiskoori kontsert.

19. aprillil Tartu Üliõpilasmeeskoori kontsert.

20. aprillil Tartu helliloojate loomingu õhtu.

21. aprillil esineb Moskva Suure Teatri keelpilli kvartett.

KOHVIKUS

15. aprillil «Meditsiini ülesanded NLKP XXI kongressi otsuste valgusel.» Algus kell 20.

18. aprillil rahvuslike toitude õhtu. Seajalad ubade ja hernestega koos õllega. Algus kell 20.

21. aprillil arstiteaduslike anekdootide õhtu. Algus kell 20.

22. aprillil «Rahvameditsiin» (lektor dr. Kask). Algus kell 20.

24. aprillil «Kujutava kunsti seos anatoomiaga» (lektor sm. Tilk).

KLUBIS

18. aprillil Majandusteaduskonna olümpiaadi õhtu Linna Kultuurimajas; kontsert koolinoortele (segakoor ja rahvakunst) Pedagoogilises Koolis.

21. aprillil Õigusteaduskonna isetegevuslaste olümpiaadi õhtu AÜN Tartu Kultuurihoones.

23. aprillil Ajaloo-Keeleteaduskonna olümpiaadi õhtu Tartu Linna Kultuurimajas.

TRÜ KINO

(Vanemuise 46, suur aud.)

Täna, 17. aprillil kell 19 film «Gogol».

Teisipäeval, 21. aprillil kell 19 film «Siin elas Lenin».

Toimetaja J. FELDBACH

Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19
Üksiknumbri hind 20 kop.
MB 03486 Tellimine nr. 1369

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

«Õppima?»

«Õppima.»

Enno vaikis. Iga päevaga läks elu kodusaarel ikka armsamaks ning oli päevi, kus ta vihkas end, et oli sooritanud eksamid ülikoolis. Kaske oli siit ära sõita kusagile mandrile, kaugele merest, tuulest, kaluritest, tõrvast lõhnavatest mordadest ning kaladest sadelevatest võrkudest.

«Jah, ega ilma õppimata kaugele ei jõua,» ütles Alfred. Ta silmad laiskisid niiskelt, nagu oleks tal millestki kahju. «Haritud inimesel hakkab sellisel väikesel saarel igav.» Alfredi häälest oli iroonlat tunda.

Igavust kartis Enno kõige vähem. Ta arvas nii, et kus on inimene, seal ei ole kunagi igav. Poiss ei vastanud enam Alfredile ning vaatas üksisilmi tulle, mis tema kitsast nagu valgustas.

«Näed sa, Alfred, sa oleksid pidanud eile merele minema,» ütles Andres ning viis jutu mujale.

«Ennast uputama või?» Alfredi suunurgad värahtasid. Ta oleks nagu muianud. Ta suured pruunid silmad laiskelt niiskelt.

«Proovima peab alati,» lausus vana Andres mõtlikult.

«Jah, kes seda võis ette aimata, et Sass sellise ilmaga kala kätte saab.»

«Aga sai ju,» ütles Enno vahele.

«Sai muidugi.» Enno vaatas Alfredi käsi ning võrdles neid saiamahti enda omadega. Ta peitis oma käed pukste taskutesse. Valgeteks ning nõrkadeks olid jäänud ta käed neljä keskkooliaastaga linnas. Varem olid ka Enno lapsekäed veest ning tuulest alati punetavad ning parkunud, marraskil ning tõrvased.

«Pooled võrgud jäid neil meresse,» ütles Andres.

«Non? Lähevad päeval ära tooma või?» Alfred vaatas läbi akna välja. Küljepealt vaadatuna oli ta veidi kulli moodi. Väikese küüruga tugev nina, tumedad silmad, mustad sinakalt läikivad juuksed, mis mütsi alt välja tulid. Kaela peal olid juuksed ruskeks pleekinud.

«Sellise ilmaga nad küll neid välja ei too,» ütles Alfred naerdes. Selles naerus oli üleolekut.

«Sina tooksid või?» päris Enno. Andres hakkas muhelema ning toppis oma piibu uuesti täis.

«Mina tooksin,» vastas Alfred kindlalt.

Enno vaatas uuesti Alfredile näkku. Tal oli ilus, kindlate näojoontega tõmmu nägu, ainult silmadel oli niiske, nukker läige. Enno arvas, et Alfred kannatab millegi all. Selleks oli ju põhjusi, mille üle Enno ning vana Andres sageli rääkisid.

Poiss keeras end pingil, nii et pliidi soemüür talle seljataha jääks. Nii oli soojem ning sai kusagile toetuda. Niisked riided hakkasid iseäralikult aurama. Vahimajakeses levis märja kuivava riide lõhn.

Alfred nõjatas käega vastu aknalauda. Näis, et tal ei ole veel niipea kavatsust koju minna.

«Tarvis vaadata, kuidas nad merele minekuga hakkama saavad,» ütles ta suitsu poiema pannes. «Võib-olla on abi tarvis.» Ta puhus suitsu endast eemale. Kibeda lõhnaga tuli see vastu Enno nagu. Poiss puhus seda omakorda eemale. Vahimajakeses jäi vaikseks. Igauks jäi oma motetega ning üksnes tuul ei sallinud üksindust, puudes meeleheitlikult majakesse pääseda.

«Kuidas Riina tervis on,» päris Andres veidi aja pärast.

Enno võpatas. Tal olid oma mälestused, mis tihedasti olid Riinaga seotud. Veel praegu tundub talle uskumatuna, et Riina on nüüd Alfredi naine ning ootab oma esimest last. Seitse aastat olid nad koos käinud koolis; siis läks Enno linna, Riina jäi sinna, saarele. Aga sopradeks olid nad ikka jäänud. Kevaditi olid nad koos metsas jalutanud, sinililli ja ülaseid korjanud. Sügisel olid nad alati koos pähkli käinud, kirjusid, tuledena eredaid vahtralehti kogunud, neid kimpudeks sidunud ning parast kuiavaheteedel vastujooksvatele mudilastele kinkinud. Ennoi on silme ees Riina tuule käes lehvivad tumedad kiharad, tema ilus, tugev figuur ning Riina rohelise-pruuni kirjud sügavad silmad.

«Tudus,» ütles Enno tasakesi.

«Mis?» Alfred vastas talle otsa.

«Pole midagi, ... soe hakkab.»

Ennole tuleb meelde moodunud sügis. Riina saadab teda linna viimaseks koolitalveks. Riina silmad, võib-olla meeletud silmad — need tulevad ikka ja jälle Ennole silmade ette — polevad, nukrad. Nagu oleks ta siis juba aimanud, et see on nende viimane kohtumine. Niisugustena näivad praegu Riina silmad ... Ning siis läks kõik juba kiiresti ... Kõigepealt teade, et Ranna Alfred tuli armeest tagasi. Möödus paar kuud, siis kirjutas ema, et Riina ootab last ning et varsti on Riina ja Alfredi pulmad. Enno kutsuti pulma. Ta ei lainud. Istus kodus ning näris huuli. Ta teadis, et nüüd ei muutu enam midagi. Ainult — mõtted ekslesid ajudes — kihutasid erinevate kiirustega üksteisest mööda, põimusid ning sünnitasid imelikke välgatusi.

«Nüüd enam midagi ei muuda,» ütles ta poolvaljusti.

«Mis sa, poiss, ütlesid,» küsis Alfred.

«Mis?»

«Ma küsisin, mis sa ütlesid.»

...«Niipea ilma ei muuda, ma arvan,» ütles Enno kohmetult. Poiss nihutas end pingil. Tal oli ebamugav, sest ta mõtted olid rahutud. Peaks Alfred kiiresti ära minema, saaks Andrese käest üht-teist küsida. Nüüd on tal jälle mitu valusat küsimust. Aga Alfred ei mõtlegi minekut teha.. Ta vaatab oma niiskelt läikivate silmadega merele. Ta ootab Sassi, tahab vaadata, kui kange mees see Sass siis õieti on. Kas julgeb täna välja minna või ei ... Alf-

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 14 (401) Reedel, 24. aprillil 1959. a. XII aastakäik

Kommunistlikud noored, nõukogude noorsugu! Õppige elama ja töötama kommunistlikult! Kujundage endas kõrgeid moraalseid iseloomuomadusi! Olge teadlikud ja väsimatud kommunismi ehitajad!

(NLKP KESKKOMITEE HÜÜDLAUSETEST)

Parema homse eest!

28. märtsil 1959 lõppenud ametiühingute XII kongress näitas ametiühingutele õige tee suure tähtsusega üldrahvaliku ülesande — seitsme aasta plaani — täitmisel. Kongressi elulähedased otsused peavad mobiliseerima ametiühingulist tööd ka meie ülikoolis, igas teaduskonnas, igas ametiühingurühmas.

Tartu Riikliku Ülikooli ametiühinguorganisatsiooni aktiivi koosolekul 20. aprillil tehti rida vajalikke ettepanekuid edasiseks tööks. Aktiiv pidas väga vajalikuks luua võitluses uue ellusuhtumise eest uuesti seltsimehelikud kohtud. Väärad teod peavad leidma hukkamõistu kogu ülikooli kollektiivi poolt.

Ülikooli kollektiivi ja kommunistliku töö brigaadide vahelised suhted on alles kujunemisjärgus. Tartu Riikliku Ülikooli klubi peab organiseerima šeflusaluste kommunistliku töö brigaadide kultuurilist teenindamist. Regulaarselt tuleb kutsuda töölisnoori üliõpilasõhtutele. Samuti peame abistama töölisnoori ülikooli astumiseks ettevalmistamisel. Maikuu algul toimub üliõpilaste ja kommunistliku töö brigaadide liikmete kohtumine ülikooli tutvustamiseks. Ülikooli klubi võtab oma šefluse alla raudteelaste klubi, kus kavatsetakse korraldada isetegevusõhtuid, aidata ruume paremini sisustada, maitsekamaks muuta.

Ülikoolis tuleb astuda otsustavasse võitlusse vana elu iganditega, millest visamad on taanduma usulised igandid. Kuidagi ei tohi pidada normaalseks olukorda, et ülikooli peres leidub ikka veel inimesi, kes külastavad adventistide jt. usulahkude õhtuid. Usu vastu tehtav propaganda pole seni nõutaval tasemel. Lähemal ajal tuleb organiseerida süstemaatilist tööd usuvastase propaganda alal, alguseks võiks toimuda hästi ettevalmistatud vaidlusõhtu usuküsimustes, sellele järgneksid vestlused, loengud jne. Keegi meie huigast ei tohi olla pealtvaatajaks võitluses uue eest ja iganenu vastu.

Asugem aktiivselt võitlema veelgi kaunima homse eest!

TRÜ parteibüroos

Ülikooli parteiorganisatsiooni büroo arutas NLKP XXI kongressi materjalide tundmaõppimise käiku TRÜ kollektiivis. Üliõpilastega läbiviidud loengute ja seminaride osas märgiti suurt huvi kongressi materjalide vastu ning kõrget aktiivsust seminarides nende küsimuste läbiarutamisel. Kongressi materjalide tundmaõppimise käigus on ilmnenud ka rida puudusi — mõned loengud toimusid ülemajutatud ruumides, real juhtudel viidi seminarid läbi lisaaegadel, mis tõstis üliõpilaste õppekoormust, esines ka seminarideks ettevalmistamatuse juhte jne. Parteibüroo pidas otstarbekohaseks soovitada pärast ettenähtud õppuste lõpetamist teaduskondade kollektiivides arutada seminarides poolelijäänud probleemid läbi õpperühmades, komsomoligruppides jne., leides selleks vajalikud vormid, mis kindlustaksid NLKP XXI kongressi materjalide sügavama tundmaõppimise kollektiivi kõigi liikmete poolt.

*

Maikuus täitub 50 aastat V. I. Lenini teose «Materialism ja empiriokritiitsism» ilmumisest. TRÜ parteibüroo arutas küsimust, kuidas kulgevad ettevalmistustööd juubelitähtpäeva tähistamiseks ülikoolis. Selleks loodud komisjon eesotsas rektori prof. F. Klementiga on teinud juba vastavaid eeltöid. Mais on ette nähtud teadusliku konverentsi läbiviimine, kus on kavas 14 ettekannet. Ettekannetega esinevad filosoofia-, füüsika-, bioloogia-, füsioloogia- ja rea teiste kateedrite õppejõud, kes käsitlevad Lenini teose probleemide seost üksikute teadusharudega. Kahtlematult kujuneb konverents väga huvitavaks ürituseks. Peale selle on kavas anda välja «TRÜ Toimetiste» erinumber, organiseerida Teaduslikus Raamatukogus vastavasisuline näitus, samuti nähakse ette artiklite avaldamine perioodikas.

Ülelinnaline teoreetiline konverents

Täna, 24. aprillil kell 16 alustab Tartu Riikliku Ülikooli aulas tööd Tartu kõrgemate koolide õppejõudude ülelinnaline teoreetiline konverents NLKP XXI kongressi materjalide populariseerimiseks.

24. aprillil tulevad arutlusele järgmised küsimused ja ettekanded:

1) Prof. O. Stein «Marksismi-leninismi teooria kommunismi kahe faasi küsimusest edasiarendamine NLKP XXI kongressi otsustes».

2) Majandusteaduste kandidaat M. Bronstein «NLKP XXI kongress kahe sotsialistliku omandivormi teineteisele lähendamise teedest».

3) V. Matin «Materiaalsete hüvede jaotamisest sotsialismi ja kommunismi tingimustes».

4) Majandusteaduste kandidaat N. Erman «NLKP XXI kongress kahe süsteemi majanduslikust võistlusest».

27. aprillil: 1) Prof. P. Vihalem «Riigi funktsioonidest kommunismi hoogsa ehitamise perioodil».

2) K. Oja «Moraalsete stiimulite järjest suurenev tähtsus sotsialismilt kommunismile üleminekul».

3) H. Palamets «Mõningaid kommunistliku kasvatuse küsimusi NLKP XXI kongressi otsuste valguses».

4) V. Reiman «NLKP XXI kongress partei osast kommunismi hoogsa ehitamise perioodil».

TUTVUSTAME NÕUKOGUDE EESTI PREEMIA KANDIDAATE

Üldistav teos Eesti taimestikust

Hiljuti võttis TRÜ Õpetatud Nõukogu vastu üksmeelse otsuse esitada Nõukogude Eesti preemia saamiseks teos «Eesti NSV flooora» I ja II köide ning selle autorid — professor A. Vaga, vanem teaduslik kaastööline K. Eichwald ja ENSV TA Zooloogia ja Botaanika Instituudi töötajad S. Talts ja E. Varep (surnud 1955. a.).

«Eesti NSV floora» on üldistav teos Eesti taimestiku liigilise koosseisu, liikide süstemaatika, leviku, ökoloogia ning majandusliku tähtsuse kohta. Teose kahes esimeses köites analüüsitakse detailselt Eesti floora 305 nii loodusliku- kui ka kultuurtaimestiku liiki — nende tunnuseid, liigisiseseid ühikuid, leviku seaduspärasusi maailmas, Nõukogude Liidus ja Eestis, kasvukohti, kasulikke või kahjulikke omadusi, ratsionaalsema majandusliku kasutamise võimalusi või — kahjulike liikide puhul — tõrjevõtteid. Teos võtab kokku kõik senised Eesti floora uurimise materjalid, peale selle esitatakse aga siin ka rohkesti viimaste aastate seni avaldamata originaalseid uurimistulemusi paljude perekondade süstemaatika ja leviku kohta.

«Eesti NSV flooral» on suur teoreetiline tähtsus. Seda tööd aluseks võttes saab lahendada mitmesuguseid olulisi probleeme Eesti NSV ala floora kujunemise ja dünaamika valdkonnast. «Floora» pole ainult lokaalse tähendusega — siin talletatud uurimistulemused on olulised taimegeograafidele ja taimesüstemaatikutele kogu Ida- ja Põhja-Euroopas. Et Eesti NSV paikneb taimegeograafiliselt väga huvitavas kohas, kus ristuvad mitmed floora sisserändeteed ja kuhu on peatuma jäänud paljud reliktsed (jäänuk-) liigid ning isegi mõned endeemsed (kohapeal kujunenud) liigid, siis on loomulik see suur huvi, mida «Eesti NSV floora» vastu tunnevad botaanikud Rootsist, Taanist, Norrast, Poolast, Ungarist, Tšehhoslovakkiast, Saksamaalt jne. Mõlemad köited on aga ammugi läbi müüdud. Seepärast otsustas Eesti Riiklik Kirjastus anda välja «Eesti NSV floora» nii I kui ka II köite kordustrükid.

«Eesti NSV floora» praktiline tähtsus on väga suur. Siin on kokku võetud Eesti NSV alal läbiviidud kaua-aegsed puude ja põõsaste introdutseerimistöö tulemused, on esitatud detailne ülevaade hästi, keskmiselt või halvasti meie mullastiku- ning kliimatingimustele kohanenud liikidest, tehakse palju uusi ettepanekuid linnade ja asulate haljastamise taimsete materjalide valikuks jne. «Flooras» antakse, kaasaegne ülevaade paljude põllumajanduslikult tähtsate söödataimede, ravimtaimede, kergetööstuses tarvitatavate taimede, dekoratiivtaimede jt. levikust, kasvukohtadest ja ratsionaalsema kasutamise võimalustest. Pole kahtlust, et «Eesti NSV floora» jääb paljudeks aastateks igapäevaseks käsiraamatuks kõikidele neile, kes tegelevad Eesti taimestikuliste rikkuste uurimise ja ratsionaalsema kasutamise küsimustega.

Arvamused «Eesti NSV floora» sisu ja kujunduse kohta näitavad, et see teos on kirjutatud kaasaja teaduse tasemel. 1957. a. Leningradis toimunud Üleliidulise Botaanika Seltsi kongressil väideti, et «Eesti NSV floora» on Nõukogude Liidus ilmuvatest lokaalflooradest üks sisukamaid. Ülemaailmsel botaanikute kongressil Pariisis 1954. a. mainiti «Eesti NSV floorat» kui ühte paremat Nõukogude Liidus ilmuvatest sellesisulistest teostest.

Juba mainitud viimasel üleliidulisel botaanikaseltsi kongressil toonitati, et nõukogude botaanikute üheks tähtsamaks ülesandeks kaasajal on regionaalsete «Floorade» koostamine, üldistavate tööde avaldamine eri alade taimestikuliste rikkuste ja nende parema ärakasutamise kohta. Ajakirja «Известия АН СССР» viimases numbris avaldatud juhtkirjas «Nõukogude bioloogia uutele võitudele» loeme: «Nõukogude Liidu floora ja fauna uurimine, taimkattekaartide koostamine, taimsete ja loomsete varude arvelevõtmine aitab avastada uusi kasulikke taime- ja loomaliike, rakendada neid ravimite valmistamisel, selektsioonitöös, söögi- ja söödataimedena, metsamajanduses ja metsapinna laiendamises, aga samuti mitmetes kergetööstuse harudes.»

Eesti floora uurimine jääb meie botaanikutele veel paljudeks aastateks väga tähtsaks uurimisülesandeks. Selle töö üheks olulisemaks saavutuseks on monograafilise «Eesti NSV floora» koostamine.

H. TRASS,
taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri juhataja

Üliõpilased tähistasid kunstinädalat

12.—19. aprillini elas Tartu Riikliku Ülikooli kunstisõprade pere vabariikliku kunstinädala tähe all. Selle nädala raamides toimus rida üritusi, mille eesmärgiks oli luua tihedamaid sidemeid Tartu üliõpilasnoorsoo ja kunstnikkonna vahel.

Maalikunstnike Ellen ja Kalju Polli ja Kalju Nageli ning tarbekunstnik Mari Raagu ateljeedes tutvuti kunstnike viimase aja loominguga. Külastuste käigus kerkis esile rida huvitavaid loomingulisse protsessi puutuvaid küsimusi.

Ettekandega prof. Günther Reindorffi elust ja loomingust esines üliõpilane Ene Lamp.

Nädala naelaks oli 16. aprillil kohvikus toimunud kohtumisõhtu Tartu kunstnikega. Üliõpilasi tervitasid Kunstnike Liidu Tartu osakonna esimees sm. Nagel ja Tartu Riikliku Kunstimuuseumi teaduslik töötaja sm. Hinnov. Kohtumisõhtul toimus ka prof. Anton Starkopfi austamine tema 70. sünnipäeva puhul. Kingitusena anti üle kujutava kunsti kabineti juures töötavate üliõpilaste ühistööna dots. J. Püttsepa juhendamisel valminud linoollõige ülikooli peahoone kujutisega. Omalt poolt kinkis prof. Starkopf ülikoolile dekoratiivse naisfiguuri, mis asub praegu kohviku kaminasaalis.

Nädala lõpetasid kunstisõbrad pühapäeval väljasõiduga Jõgevale, kus avati Jõgeval asuvate kunstiteoste näitus. Ühtlasi külastati ka Jõgeva Riikliku Sordiaretusjaama teadusliku töötaja sm. Tamme iluaeda, kus asub arvukalt prof. Starkopfi dekoratiivseid skulptuure.

Loodame, et sidemed üliõpilaskonna ja kunstnike vahel veelgi tihenevad ja kunstinädalale järgneb edaspidigi hulgaliselt huvitavaid üritusi.

A. KARTNA

Ehitusalased kursused

toimuvad krohvijatele 27. aprillil ja müürseppadele 29. aprillil kell 18 Vanemuise 46 auditooriumis nr. 8. Kõik krohvijad ja maalrid reedel, 24. aprillil kell 16 objektile! **ELKNÜ TRÜ Komitee**

NAISKOORI SEMESTRIKONTSERT

Tundub, et nii vastutusrikast kontserti pole kooril viimastel aastatel olnudki. Eelolevaks kontserdiks on uusi laule repertuaaris nii palju, et ainult mõned vanematel kontsertidel ette kantud publiku lemmikmeloodiad, nagu O. Merikanto meeleolukad valsid ja A. Rubinšteini «Meloodia» pääsevad kordusettekandele.

Uudne kava on mitmekesine, leiame siit klassikat, nagu Saint-Saensi ja W. A. Mozarti ooperikoore kõrvuti lihtsate rahvaviisidega «Ketraja» ja «Lõo, lõõrita».

Laulude hoolikas viimistlemine on nõudnud maestrolt palju hoolt ja vaeva, eriti tehniliselt raskesti lauldavad laulud, nagu C. M. Weberi «Kaja», W. A. Mozarti «Kellamäng», G. Ernesaksa «Laululind» jt.

Erilist tähelepanu väärib M. Oginski «Polonees», mida lauldakse eesti keeles ja naiskoori seades esmakordselt. Laulusõpradel, kes käisid 15. aprillil ülikooli aulas Kaunase koori kontserdil, avaneb nüüd hea võimalus kahe ettekande kõrvutamiseks.

Eriti tuleks ka esile tõsta R. Ritsingu huvitavat kooriteost «Üksainus akord», millele publikul on võimalus esimene hinnang anda.

Kontserdi naelaks on kahtlemata paljude laulusõprade lemmiksolisti Harri Vasara esinemine.

H. HALJASTE

Fotovõistlusele saabunud töid

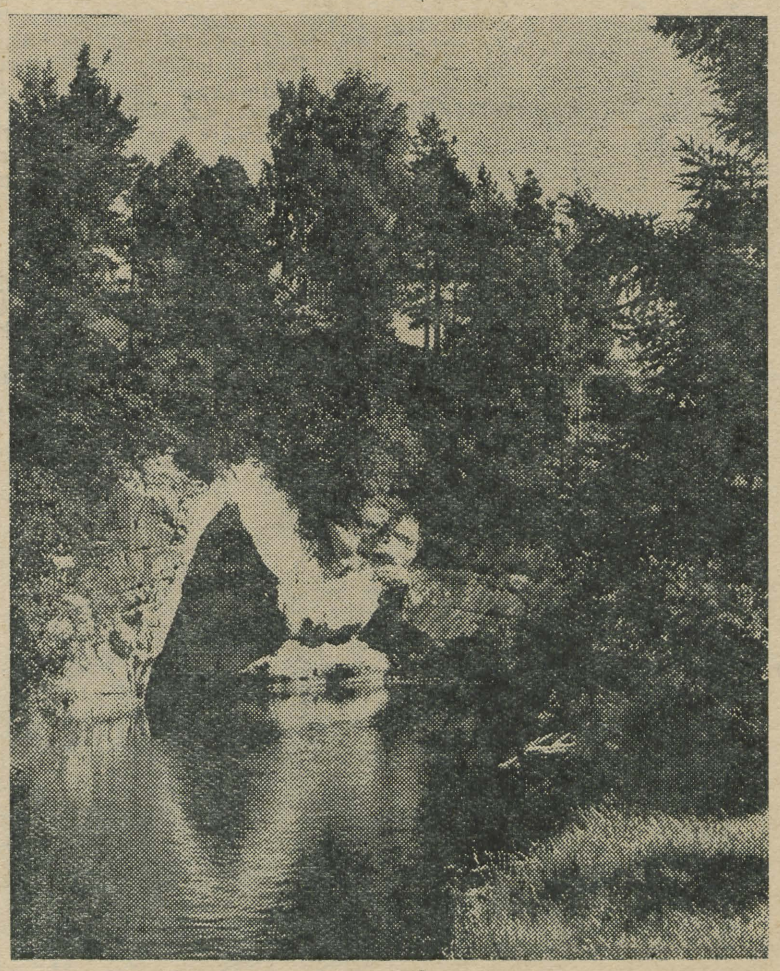

«Võhandu loodus». *Märgusõna «1958. a.»*

Üliõpilased ja töölisnoored

Komsomoli-algorganisatsiooni sekretär H. Nuuma annab noortebrigaadide vahelise sotsialistliku võistluse võitja rändvimpli üle L. Jaskale.

Viimastel aastatel on komsomolitöö nihkunud järjest lähemale elule. ELKNÜ TRÜ VII konverentsil nõuti, et üliõpilased astuksid vahetusse kontakti tööinimestega. Esimesed sammud konverentsi otsuste täitmiseks on astutud ja sidemed loodud Tartu Autoremonditehase nr. 3 noortega. Käesoleval leheküljel avaldame mõningaid materjale tehasè noorte elust ja tegevusest.

Käsikäes töölisnoortega

Elame huvitaval ja tähtsal ajal — inimkond on asunud ehitama kommunismi ja meie oleme sellest osavõtjad. Igaüks oma alal.

Kui kodusõjapäevil Moskva raudtee töölised organiseerisid laupäevaku, et vabatahtlikult abistada oma sotsialistlikku kodumaad, hindas V. I. Lenin seda suure algatusena, milles on näha uue, kommunistliku ühiskonna idusid.

Esimese viisaastaku päevil tekkisid sotsialistliku töö eesrindlased, kes suhtusid uutmoodi töösse. Neist võeti eeskuju, õpiti... Ja nõukogude rahvas täitis edukalt sotsialismi ülesehitustöö vastutusrikkad ülesanded.

Nüüd, kommunismi ehitamise ajajärgul, tekkisid meie tehastes ja vabrikutes kommunistliku töö brigaadid, kes võtsid endale vabatahtlikult kohustuse töötada, õppida ja elada kommunistlikult. See on uus nähtus meie ühiskonnas. Kommunistliku töö brigaadid — see ei ole eelmiste sotsialistliku töö eesrindlaste liikumiste taaselustamine. See on kommunismi ajastut kajastav liikumine, mis erineb kvalitatiivselt eelnevatest.

Kommunistliku töö brigaadi kuuluvad töötajad, kes tahavad vabatahtlikult uutmoodi, kommunistlikult töötada ja elada. See on suur ülesanne, mille täitmine nõuab head tahet, visadust, palju tahtejõudu ja ka... oskusi ning teadmisi.

Paljud töölisnoored vajavad meie ülikooli noorte abi, et valmistuda õpinguteks kas koolis või kõrgemas õppeasutuses.

Olla kommunistliku töö brigaadi liige — see tähendab olla kultuurne inimene selle sõna parimas mõttes. Ka siin võib ülikooli kollektiiv abi osutada vestluste, loengute ja kontsertide näol.

Kommunistliku töö brigaadi liikmed tahavad olla inimesed kõrge moraaliga, kaunid oma kõlbelise ellusuhtumise poolest. Võitluses uute elukommete, uue ellusuhtumise, uue käitumiskultuuri eest võib ülikooli komsomoliorganisatsioon töölisnoortele oma kogemusi jagada.

Ülikooli VII komsomolikonverentsil juhiti tähelepanu sellele, et me oleme seni vähe aidanud töölisnoori nende võitluses uue töösse ja ellusuhtumise eest.

Kõigis Tartu käitistes on organiseeritud kommunistliku töö brigaadi nimetust taotlevad kollektiivid. Üksikutega neist on ülikooli kommunistlikud noored sidemeid loonud, kontakti saanud. Kuid meilt ootavad töölisnoored rohkem, märksa rohkem.

Esimestele sammudele peavad järgnema uued: ülikooli noorte tõeline koostöö Tartu töölisnoortega.

Me peame seisma oma ülesannete kõrgusel!

Uued ülesanded

Käesoleva aasta jaanuaris, Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXI kongressi päevil, hakkas meie brigaad taotlema kommunistliku töö brigaadi nimetust. Meie brigaad valmistab bussidele plekkdetaile.

Brigaadis on laialdaselt levinud ratsionaliseerimistegevus. Käesoleval aastal on meie brigaadi liikmete poolt esitatud ja juba tootmisse juurutatud kolm ratsionaliseerimisettepanekut. Üldse oleme aga teinud ligi paarkümmend ettepanekut. Kõik brigaadi liikmed on võtnud endile kohustused.

Olulise tähtsusega on meil üldhariduslike ja erialaste teadmiste täiendamine. Seepärast kavatseme kõik juba järgmisel õppeaastal asuda edasi õppima. Oleksime väga tänulikud üliõpilastele, kui nad aitaksid meid ette valmistuda sisseastumiseksamiteks.

Loodame, et juba lähemas tulevikus saavutame kommunistliku töö brigaadi nimetuse ja täidame oma ülesanded kommunistliku ühiskonna ülesehitamisel.

E. LILLEMETS,
kommunistliku töö brigaadi nimetust taotleva brigaadi brigadir

Eesrindlane L. Jaska töö juures.

Noortebrigaadi brigadir eesrindlik elektrik M. Palupera autobussi laeplafooni monteerimas.

Tihendame sidemeid

Käesoleva aasta algul otsustas tehase komsomoliorganisatsioon kutsuda endale külla üliõpilasi, et luua sidemeid töölisnoorte ja üliõpilasnoorsoo vahel. Kahjuks on taolisi kohtumisi seni toimunud väga harva ja seetõttu on meie arvates tarvis neid korraldada sagedamini.

Jääb ainult soovida, et sidemed üliõpilaste ja töölisnoorte vahel tiheneksid, sest kahtlematult on see kasuks nii meile tootvas töös kui ka teile õppetöös.

H. NUUMA,
komsomoliorganisatsiooni sekretär

Arve ja fakte

1949. aastal remontis tehas ainult autosid GAZ-MM.

*

Esimestel kuudel toodeti 5 bussi kuus.

*

Praegu toodab tehas 20 bussi ja remondib 40 veoautot GAZ-51 kuus.

*

Seitseaastaku lõpuks suureneb toodang kolmekordseks.

Nii elavad ja töötavad noored tehases

Tartu Autoremonditehas nr. 3 on ainulaadne tööstusettevõte kogu vabariigis. Tehases toodetud busse võime kohata nii Balti liiduvabariikide kui ka meie kodumaa põhja- ja lõunarajoonide ning isegi kauge Sahhalini teedel. Tehase kollektiivis on palju noori. Allpool tutvustamegi meie ajalehe lugejaid töölisnoorte elu ja tööga.

PILK TEHASESSE.

Astume tehase komsomolikomitee sekretäri sm. Heino Nuumaga üle tehaseläve. Meie ees kerkib kõrge pooleliolev ehitus. Sellest saab tehase uus peakorpus, mis valmib juba tuleval aastal. Koos peakorpuse ekspluatatsiooni andmisega suureneb märgatavalt ka tehase toodang.

Heidame pilgu plekkseppade ruumi, vaatleme busside monteerimistsehhis monteerijate tööd, tutvume lõppviimistlejate brigaadi tegevusega ja käime ka treialite ruumis. Kõikjal näeme arvukalt noori. Vestluses noortega ja komitee sekretäri sm. H. Nuumaga selgubki, et tehase noored teevad kõik, et

TÖÖTADA KOMMUNISTLIKULT.

Komsomoliorganisatsiooni initsiatiivil on kogu noortekollektiiv astunud võistlusse seitseaastaku ülesannete edukaks täitmiseks. Käesoleval aastal on otsustatud anda komsomoli kokkuhoiulaekasse 15 tuhat rubla ja ratsionaliseerimisettepanekutega hoida kokku 2500 rubla.

Ernst Lillemetsa plekkseppade ja Aleksander Borissovi lõppviimistlejate brigaadid töötavad praegu selleks, et saada kommunistliku töö brigaadi nimetust. Peagi liitub nendega ka Johannes Lehteri treialite brigaad.

Kõigist brigaadidest on praegu kõige tublim E. Lillemetsa noortebrigaad. Tehasesisese noortebrigaadide vahelise sotsialistliku võistluse võitja rändvimpel püsib kindlalt selles brigaadis. Kes siis on need tublid noored?

E. Lillemets — brigadir, kommunist, ühiskondliku töö organisaator.

L. Jaska — komsomolikomitee liige, juhib tehasesisest poliitmassilist tööd.

A. Eller — ÜLKNÜ liige, valmistub sisseastumiseksamiteks EPA-sse.

J. Mõrd — tööeesrindlane, elab Elvas ning jõuab peale aeganõudvat igapäevast Elva—Tartu vahelist sõitu edukalt õppida töölisnoorte keskkooli X klassis.

A. Tiilik — tööeesrindlane, valmistub astuma ÜLKNÜ ridadesse.

Võib-olla ei suuda need «ankeedivastused» anda brigaadi iga liikme põhjalikku ja igakülgset iseloomustust, kuid selge on igatahes see, et töömehed on nad kõik.

Et saada kommunistliku töö brigaadi austavat nimetust, ei piisa ainult töökohustuste eeskujulikust täitmisest, vaid tuleb ka

ÕPPIDA.

Tõsi küll. Terve rida noori õpib töölisnoorte koolides, mõni ka keskeriõppeasutuses ning leidub ka kõrgemates koolides õppijaid.

«Raske on töö kõrval õppida. Paljudel noortel on mitu aastat vahepeal õpinguteta möödunud. Seepärast on palju ka unustatud. Tahtsin ise ka minna TPI-sse, kuid sisseastumiseksamitel põrusin läbi. Hädasti oleks just siin abi tarvis. Sm. Lott lubas meid sellest küljest aidata. Tehasesse tulidki kaks näitsikut. Küsisid ja panid kirja, mis osas me abi vajame ning lahkusid. Nüüd on sellest juba paar kuud möödunud, kuid abimehi pole enam näha olnud,» jutustab sm. H. Nuuma.

On nagu piinlik vaadata töölisnoortele silma. Me oleme palju rääkinud sidemete tugevdamisest töölisnoortega, kuid paistab, et sõnadest me palju kaugemale ei jõua.

Me oleme siin rääkinud noorte töösaavutustest, nende murest edasiõppimise pärast, kuid ei ole veel juttu teinud sellest, millega tegelevad noored

PÄRAST TÖÖD.

Tehas on Tartus eelisolukorras, sest tehasel on oma klubi. Klubis aga veedavadki paljud noored enamiku oma vabast ajast. Komsomoliorganisatsiooni eestvedamisel on siin läbi viidud kohtumisõhtud nahakombinaadi noortega ja TRÜ üliõpilastega, U. Väljaots rääkis tehase noortele «Vanemuise» tööst jne.

Kiidusõnu võib öelda ka tehase sportlaste kohta. Tehases töötab neli meistersportlast (Talviste, Kool, Keisk, Voolaid). Ettevõtete ja asutuste talispordimängudel suusatamises saavutati I. koht.

Ka isetegevuskollektiivid on elujõulised. Kui repertuaar on omandatud, sõidetakse šeflusalusesse Põlva rajooni Suure Oktoobri kolhoosi maanoortele külakosti viima.

Nii elavad ja töötavad noored autoremonditehases. Nende päevad on täis tööröömu, entusiasmi ja nooruslikku energiat. Üliõpilased Leidkem aega, et osa võtta selle tubli noortekollektiivi rõõmudest ja muredest!

R. TIRO

Tehase töölised Munitsõn ja Šikov esitavad madruste naljatantsu.

Tehase rahvatantsurühm esinemas.

Neuroloogiaring 10-aastane

Hiljuti tähistas oma tegevuse 10. aastapäeva üks meie vanemaid üliõpilaste teaduslikke ringe — ÜTÜ neuroloogiaring.

Ring on dots. E. Raudami juhendamisel kogu oma tegevuse vältel aktiivselt töötanud. Kliinilise töö kogemuste omandamise kõrval on ringi liikmed pidevalt kaasa aidanud aktuaalsete neuroloogiliste ja neurokirurgiliste probleemide uurimisele. Nii on esinetud kõigil üliõpilaste teaduslikel konverentsidel kokku 34 ettekandega, valminud on 22 võistlustööd, mis kõik on saanud hea hinnangu. Mitmed neuroloogiaringi liikmete tööd on publitseeritud «TRÜ Toimetistes» ja perioodilistes väljaannetes, ära kuulatud ENSV Vabariikliku Neuroloogide ja Psühhiaatrite Seltsi konverentsidel. On viibitud külalistena üliõpilaste teaduslikel konverentsidel Riias, Kaunases, Vilniuses, Leningradis, Gorkis ja Kaasanis. Ringi ridadest on kasvanud hinnaline täiendus Eesti NSV arstide kaadrile: mitmed ringi vilistlased on edukalt jätkanud ringis alustatud teaduslikku tööd.

Ringi aastapäeva puhul toimunud teaduslikule koosolekule oli kogunenud rohkesti ringi liikmeid ja vilistlasi. Huviga kuulati ringivanema, VI k. üliõpilase S. Ennuse ülevaadet ringi tegevusest 10 aasta jooksul. Üliõpilaste töö suurt osatähtsust rõhutas ringi vilistlane, meditsiiniliste teaduste kandidaat K. Põldvere oma ettekandes Tartu kõrvakliiniku histoloogialaboratooriumi uurimustest 1921.—1959. a.

ENSV TA Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituudi teaduslik töötaja dr. Roosaare kõneles krooniliste nimme-ristluu närvipõletike ravist humisooliga, Tallinna Vabariikliku Psühho-neuroloogilise Haigla arst V. Lippus poliomüeliidi aparalüütilistest vormidest. Huvipakkuvad olid ka VI kursuse üliõpilaste H. Kaio ja S. Ennuse töö «Oksühemomeetriliste ja pneumograafiliste uuringute tähtsusest poliomüeliidi hingamishäirete akuutses staadiumis» ja A. Kaasiku uurimus aminasiini tähtsusest poliomüeliidi ravis. Ettekannete kohta arenes elav diskussioon.

Õhtul toimus koosviibimine, kus ringi endised vanemad jutustasid oma mälestusi möödunud päevadest.

M. MÄGI,
ÜTÜ neuroloogiaringi liige

Professor A. Linkberg 60-aastane

Neljapäeval, 16. aprillil 1959. aastal möödus 60 aastat prof. A. Linkbergi sünnist.

Sellest ajast on ta ligi 35 aastat end pühendanud tööle TRÜ Arstiteaduskonnas, algul assistendina, siis dotsendina ja alates 1938. aastast teaduskonna kirurgiakateedri juhataja-professorina. Sama kaua on juubilar töötanud ka aktiivse kirurgina.

Aastakümneid kestnud pedagoogilise tegevuse jooksul on prof. A. Linkbergil välja kujunenud oma pedagoogiline meetod. Tema arvukad õpilased, nii praegused kui ka endised, tunnevad teda kui huvitavat pedagoogi, kelle loengud ei ole teoreetiliselt kuivad. Ta loengud on lihtsakoelised ja tihti läbi põimitud näidetega oma kogemustest. Sageli ei puudu vastav meditsiiniline huumorgi, mis teeb aine elavaks ja meeldejäävaks. Praktilistel töödel ta ei õpeta, ei dotseeri, tema õpetamise meetod seisneb näitlikus eeskujus — tegelikus igapäevases töös —, kus iga operatsioon, iga haige uurimine ja suurvisiit annab noorele arstile palju kasulikku.

Prof. A. Linkbergi teaduslik tegevus haarab laia probleemistiku. Alates teoreetilistest uurimustest, mis on kokku võetud tema doktoridissertatsioonis pealkirja all «Glükogenolüüsist ja glükolüüsist mitmesuguste kudede toimel anaeroobseis ja aeroobseis tingimusis» on tema huvi pälvinud rida kliinilise meditsiini ja kirurgia probleeme.

Prof. A. Linkbergi töö leidis väärilist hindamist TRÜ aulas k. a. 16. aprillil TRÜ rektoraadi poolt korraldatud aktusel. Tema austamiseks oli aulasse kogunenud arvukalt ülikooli õppejõude, üliõpilasi, endisi õpilasi, arste, kirurge ja sõpru.

Kõikide sõnavõtjate ja tervitajate ühiseks sooviks oli, et prof. A. Linkberg veel kaua võiks edukalt töötada temale armsaks saanud tööpõllul.

H. PETLEM,
hospitaalkirurgia kat. juh.

Kehakultuurlaste isetegevusõhtult

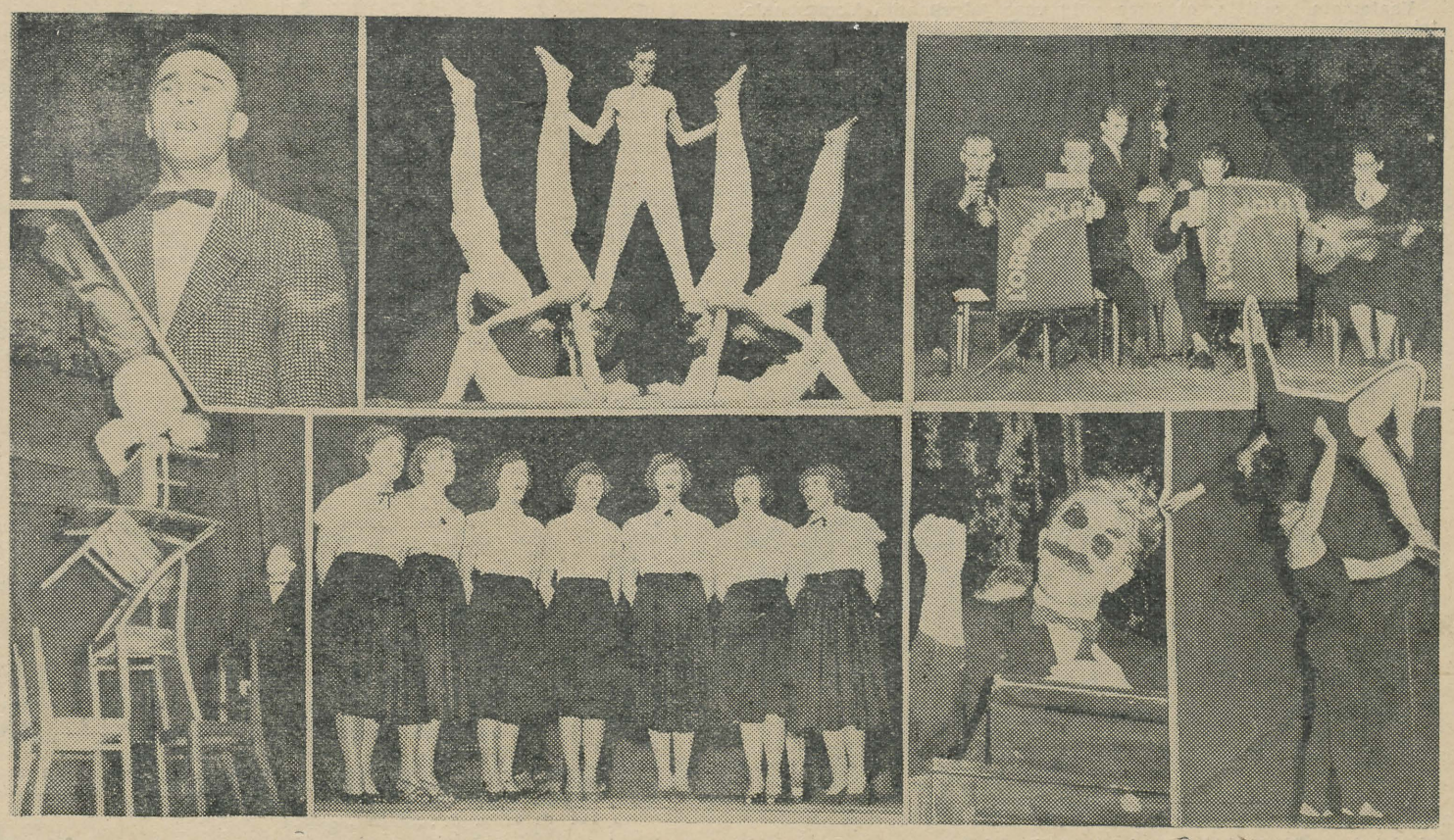

Igal osakonnal on spetsiifika. See torkas eriti silma kehakultuurlaste juures: üle poole numbrite olid seotud liikumisega, s. t. enamik numbreid kuulus võimlemise ja tantsu maailma. Kõige silmapaistvamaks esinejaks oli meile tuntud V. Berendsen, kes ilmselt ei taha loovutada oma möödunud aastal võidetud esikohta. Tema akrobaatilist etüüdi koos L. Juusaga ja vabaharjutust hindas žürii kui professionaalsele tasemele küündivat. Hea oli ka IV kursuse tütarlaste kunstilise võimlemise rühmakava lintidega, kuigi kohati esines ebatäpsusi. Tugeva aplausi osaliseks said üksikesinejad L. Laanpere ja R. Ehapalu. Viimistlemist vajas naisrühma esinemine rõngastega, ebaõnnestumine tabas II kursuse üliõpilast A. Kivistet.

IV kursuse meeste püramiidid võeti soojalt vastu, kuid meeste esinemiskultuur vajab kriitikat. Jälle vana probleem! Kehakultuurlased peaksid andma ju eeskuju, kuid olukord kujuneb vastupidiseks. Hea toon nõuab, et esineja lavale tulles kummardab (tähelepanu, sm. Rogatšov!) ja see kummardus ei ole mitte ainult peaga noogutamine (tähelepanu ka Teie, sm. Kuik!).

Tantsuline osa oli nõrgem. Segarühma rahvatantsud ei olnud eriti keerulised, kuid sellest hoolimata ebapuhtad. Naisrühma «Valss» oli aga maitsetu, kriitikat väärib juhendada L. Duplevsky. Hoopis kergema vastupanu teed läks naisrahvatantsurühm, kes tuli välja juba möödunud aastal esitatud «Moldaavia rahvatantsuga», millega ka tollal võideti esikoht. Seekord ei saadud küll nentida edasiminekut, esines vastupidine nähe.

Vokaalsolistide ainus solist V. Rogatšov on teinud sammu edasi. Mõlemad Mokroussovi laulud jäid siiski monotoonseteks, igavateks. Parem oli esimene — «Sügisesed lehed». Juba kolmandat korda pidi žürii kuulama argentiina rahvalaulu «Provintslanna». Kehakultuuriosakonna tütarlapsed said sellega päris hästi hakkama; armeenia rahvalaul «Tütarlaps» ei olnud enam sellel tasemel. Hoopis viletsamalt lauldi U. Naissoo laulu «Arglik brigadir».

Möödunud-aastase allpool arvustust seisva meesansambli asemel kuulsime seekord päris meeldivat meeskvartetti. Materjal on sobiv, et jätkata tööd oma kunstilise meisterlikkuse tõstmisel. Seekord olid laulud lõplikult viimistlemata. Ukraina rahvaviis «Tumedad silmad» oli puhtam, kuid igavam. G. Podelski «Vanapoisi kartuse» sõnad läksid segamini, kohati olid saatehääled liiga tugevad.

Sõnakunstnikke oli kolm. Möödunud aastal esinenud V. Niklus tammub endiste vigade võrgus. Deklamaator peaks kindlasti sidemeid looma Kari Aderiga, kes igal kolmapäeval viib ülikoolis läbi kõnekunsti kursusi. Endiselt rõhutas esineja valesti sõnu, ka liikumine vajab korrigeerimist. L. Lutsar esitas U. Lahe «Dialektilise anekdoodi» kultuurselt, ilmekalt, ilma ülepakkumisteta. Vastupidine näide oli A. Saviauk, kes luges V. Panso humoreski «Ajalooõpetaja». Vaja on siiski tekst korralikult pähe õppida. Instrumentaalansambli koosseis oli pisut ebaharilik (2 trompetit, akordion, klaver ja rütmipillid). Häiris trompeti ebakindlus ja 30. aastate toon. A. Shaw' pala «Begin the Bequine» meloodia ja harmoonia olid ebatäpsed. Kõige suurema menu osaliseks, ja seda ka õigustatult, sai suupillisolist V. Kuik. Lisapalana esitatud «Walking my baby back home» oli nõrgem, esimene asi aga väärib kindlasti esitamist lõppkontserdil ja vahest isegi Tallinnas vabariiklikul ülevaatusel.

Kogu õhtu olid laval konferansjeed A. Torim ja L. Lutsar, kes sisustasid kava vaheldusrikaste intermeediumidega. Eriti tõmbas kaasa omaloominguline «Loeng». Peab kohe märkima, et kehakultuurlased oskasid kasutada oskuslikult valgusefekte. L. Lutsari «Püramiidid toolidel» sundisid publiku hinge kinni pidama ja kutsusid esile marulise aplausi.

Kava möödus ladusalt, täpselt ettenähtud järjestuses. Jääme ootama žürii lõplikku kokkuvõtet kehakultuuriosakonna isetegevuslaste töö kohta viimase aasta vältel.

A. KIM

PILTIDEL: (ülalt vasakult): 1) vokaalsolist V. Rogatšov, 2) meesrühm esitab püramiide, 3) osakonna estraadiorkester, 4) A. Lutsari akrobaatiline etüüd «Harjutusi hommikvõimlemiseks», 5) naisrühm esinemas, 6) M. Torim ja A. Lutsar esinemas loenguga «Noorusest ja armastusest», 7) esineb akrobaatide-paar L. Juuse ja V. Berendsen.

A. KIVISTIKU fotomontaaž

MULJEID KIIEVIST

3.—10. aprillini k. a. toimus Kiievis T. G. Ševtšenko nimelise Kiievi Riikliku Ülikooli XVI üliõpilaste teaduslik konverents, mis oli pühendatud NLKP erakorralisele, XXI kongressile ja ülikooli 125. a. juubelile.

Meie ülikooli ÜTÜ-d esindasid konverentsil M. Tooming Ajaloo-Keeleteaduskonna bibliograafiaosakonnast, A. Kiris ja allakirjutanu Õigusteaduskonnast.

Kiievi RÜ on asutatud 1834. a. ja tänavu suvel pühitseb oma 125. a. juubelit. Käesoleval ajal on ta Ukraina NSV suurim ülikool, kus õpib ligi 5000 statsionaarset üliõpilast 11 teaduskonnas. ÜTÜ töötab seal kindla põhikirja alusel, igal liikmel on oma liikmepilet ja ainult ÜTÜ liige võib osa võtta selle tööst. Umbes 25% üliõpilastest on ÜTÜ liikmed.

Erinevalt meie ülikoolist ei võimaldatud seal üliõpilastele konverentsi ajal ühtegi loengutest vaba päeva. Konverentsi töö algas kohe pärast loengute lõppu või mõni tund hiljem. See asjaolu ei jätnud ka oma negatiivset mõju avaldamata. Näiteks, avaplenaaristung tuli lükata edasi osavõtjate vähesuse tõttu: kohal olid külalised (arvult 50 ümber) ja sama palju oma inimesi (peamiselt ÜTÜ juhtivad tegelased ja õppejõud!). Väga piinlik moment!

Nagu selgus vestlustest teiste ülikoolide esindajatega, ei ole ka neil ÜTÜ konverentside ajal loengutest vaba päeva, ja tehti päris suured silmad, kui kuuldi, milline kord meil on. On selge, et meie ülikooli juhtkonna seisukoht selles küsimuses vääriks järgimist.

Õigusteaduse sektsioonis toimus töö neljal päeval. Põhiline osa ettekannetest käsitles uue seadusandluse küsimusi. Ainsaks tööks kohtupraktikast oli meie kriminaalõiguse ringi kollektiivne töö.

Peaaegu kõik ettekanded kutsusid esile elava diskussiooni ja arvamuste vahetamise.

Konverentsi käigus vahetati ka ülikoolide teadusalast kirjandust ja mälestusalbumeid ning tutvustati külalistele Kiievit.

Jääb soovida, et teadusalased sidemed kõrgemate õppeasutuste ÜTÜ-de vahel laieneksid veelgi enam ja ei jääks maha oma ulatuselt sidemetest, mis on loodud spordi, kunstilise isetegevuse jt. aladel.

E. MOIK,
Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane

tulema. Enno ei tahtnud näha ta hirmunud väsinud nägu. «Head päeva,» ütles poiss Andresele, kes ikka veel vahimajakese uksel seisis. Enno võttis oma korvi ning hakkas tagasi vaatamata metsa poole minema.

Mets oli kolletanud. Jalge all sahisesid langevad lehed, ning tuul rebis juurde üha uusi ja uusi. Terve värvigamma oli Enno jalge all maas. Vahtrate eredad lõkked lõõmasid üle kogu metsa.

Kui poiss läbi metsa jõudis, jäi ta seisma ning kuulatas, kui tugevalt mere kohin nüüd kõrvu kostab. See oli nagu hiigellõõtsa pahin, mis siin sugugi nõrgem ei tundunud kui otse vee ääres.

«Umbes kuue tunni pärast on nad tagasi,» mõtles Enno endamisi. Kuidagi hea tunne oli poisil, et mehed ikkagi võrkude järele läksid. Ning olgugi, et tal oli kahju, et Arvi kartma hakkas, ei süüdistanud ta teda.

Enno hakkas uuesti ruttava sammuga küla poole minema. Nüüd. soovis ta kogu südamest, et Riina kas või täna sünnitaks terve ning tugeva poja.

(Lõpp)

(Räimerahul kohiseb meri. 2. järg.)

Kulumata SULEGA

Alfred tema kõrval vaatas ikka veel merele ning ainult harva lausus mõne sõna. Aeg-ajalt käis üle ta tõmnu näo midagi grimassitaolist ning siis oli Alfredi ilus nägu hoopis võõras ning inetu. Enno teadis, et paari nädala eest oli Riina õnnetult kukkunud. Poiss teadis, et Alfredi süda valutab.

«Kui järsku sünnitab surnu?» Esmakordselt kerkis see küsimus nii teravalt nooruki ette. Enno tundis, nagu oleks midagi külma ja vastikut tema südame poole roninud. «Kui järsku Riina sünnitab surnu?» Ei, ei tohi! Kaastundest Riina vastu ütles ta, et seda ei tohi olla. Siis oleks ka Riina õnnetu. Aga Alfred? Kas tema ei kannataks siis? Mis saaks siis Alfredist?

Keegi tõmbas vahimaja ukse pärani ning Enno võpatas. Sass oli tagasi tulnud. Ta vaatas ringi täissuitsetatud vahimajakeses ning mahutas end siis Alfredi kõrvale nurka pingile.

«Mõtlete minna?» küsis Alfred lühidalt.

«Jah, kaua nad mereski ligunevad.» Sassi nägu hakkas muhelema. Nagu poleks tal sellest midagi, missugune tuul praegu väljas määratseb.

«Täna ei lähe,» ütles Alfred mõtlikult. Ennole tundus, et Alfred ütles seda kiuslikult, olgugi et need sõnad olid öeldud loiult ning tujutult. Sass ei vastanud. Ta ei armastanud öeldut mitu korda korrata. Ühest korrast pidi jätkuma ...

Varsti tuli ka Arvi raskeid kummisaapaid järele lohistades. Tal ei olnudki enam kohta, kuhu istuda. Jäigi ukse kõrvale seisma, nõjatades seljaga vastu köiepundart, mis seinal rippus, ning hõõrudes aeg-ajalt oma magamatusest punetavaid silmi. Sassi poeg Väino tuli viimasena.

Toas läks kitsaks ning umbseks. Mehed istusid, näis, nagu ei mõtlekski nad minema hakata.

«Kardavad,» mõtles Enno. Tal oli tunne, nagu häbeneks isegi Sass oma argust. Oleks ainult üht sõna vaja, ning kõik loobuksid merele minemast. Ainult üht sõna oleks vaja, üht julget oleks vaja, kellel pole häbi seda öelda. Nii arvas Enno. Ning nüüd märkas temagi, kuidas Sass aeg-ajalt akna poole piilus, omaette tuule ulumist kuulas ning aeglaselt suitsu imes. Aga praegu vaatas Sass merele hoopis teisiti kui hommikul, ei kissitanud isegi silmi, vaid vaatas uurivalt ning tõsiselt.

«Kas tõesti kardab?» Seda ei tahtnud Enno praegu ikkagi usku-

Iga üliõpilane matkama!

Vaatamata sellele, et ühes või teises kohas metsasügavustes leidub lapike lund, et rohelus pole veel võidule pääsenud, suundusid matkahuvilised ülikoolist juba 5. aprillil sel aastal esimesele jalgsimatkale varakevadisse loodusesse. Grupp matkajaid, kuhu kuulus geograafe, arste, füüsikuid, matemaatikuid, filolooge, suundus Elva jõemetsasesse ümbrusse, teine grupp aga Palamusele. Kokku käis sel pühapäeval matkamas 40 üliõpilast. Ka möödunud pühapäeval polnud meie matkahuvilised vähem aktiivsemad. Üle kahekümne inimese, kes enamikus olid Arstiteaduskonna üliõpilased, matkas Vellavere ümbruses. Esimese kursuse geograafid sooritasid aga kahepäevase jalgsimatka Vooremaale.

Matkad kõigile asjasthuvitatuile toimuvad regulaarselt iga pühapäev mitmesugustel marsruutidel. Nii on TRÜ matkaspordisektsiooni poolt kavas eespool mainitud matkadele Elva ja Vooremaa ümbrusse korraldada vastavalt osavõtjate soovidele ühe- või kahepäevaseid matku Pühajärve ümbrusse koos seal asuvate saarte külastamisega, Pangodi järve ümbrusse, Väike- ja Suur-Munamäele, Võrtsjärve ja Peipsi äärde, Taevaskotta — kokku ligi kümnel erineval marsruudil.

Kõik matkama!

J. KIVI,
matkaspordisektsiooni juhatuse esimees

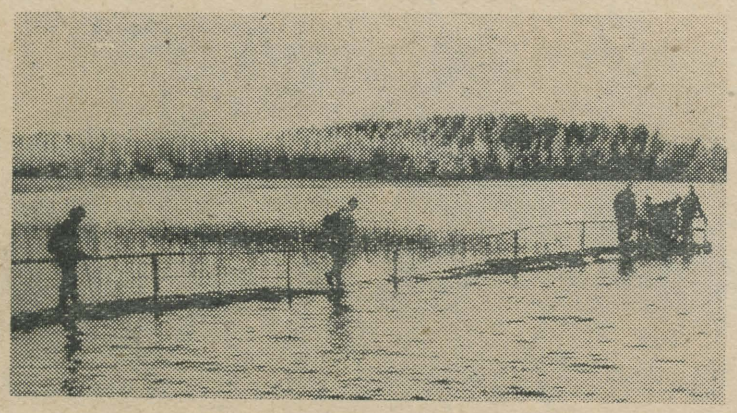

MEIE AJALEHE MATERJALE JÄLGIDES

Veel kord konsultatsioonidest

10. aprillil k. a. avaldati ajalehes kaugõppijate konsultatsioonidest osavõtnud üliõpilaste arvulisi andmeid, mis vastasid küll tegelikkusele, kuid artikli autor M. Salu tegi nendest andmetest ebaõige järelduse, märkides, et TRÜ kaugõppijate arv, võrreldes Kaugõppe Pedagoogilise Instituudi konsultatsioonidest osavõtnud üliõpilaste arvuga, oli tagasihoidlik.

Kaugõppeosakond on selles küsimuses vastupidisel arvamusel ja leiab, et kuigi Kaugõppe Pedagoogilise Instituudi üliõpilaste osavõtt konsultatsioonidest oli hea, oleks see võinud olla veelgi parem (mitte 68,4%, vaid vähemalt 80%), sest konsultatsioonid korraldati üldhariduslikes koolides toimunud õppevaheajal ning instituudi kaugõppijad — kooliõpetajad — olid koolitööst vabad ja voisid takistamatult õppetööst osa võtta. Ülikooli kaugõppijate konsultatsioonidest osavõtt on aga alati seotud nende võimalustega, mida töökoha administratsioon annab töötavale üliõpilasele, kuna konsultatsioonidest osavõtt ei ole kohustuslik ja üliõpilase töökoha administratsioon ei ole kohustatud säilitama nendele töötasu töökohas, nagu see on ette nähtud õppeeksamisessioonide ajaks. Üle 25% üliõpilaste osavõtt märtsi lõpul toimunud konsultatsioonidest on siiski rahuldav. Osavõtt oli suurem võrreldes möödunud aastaga. See asjaolu näitab aga õppetöö aktiviseerimise tendentsi ning töökohtade administratsioonide õiget suhtumist kaugõppetöösse. Muidugi tuleb püüda konsultatsioonidest osavõtvate üliõpilaste arvu suurendada, kuid seda ei saa teha konsultatsioonide kohustuslikuks muutmise teel, kuna selleks puudub meil seaduslik alus. Masskonsultatsioonide läbiviimist ei soovita ka NSVL Kõrgema Hariduse Ministeerium. Sellepärast korraldatakse konsultatsioonid koos võlgnevusse jäänud eksamite ja arvestuste sooritamisega selleks, et kaugõppijatel oleks võimalik kindlaksmääratud tähtaegadel leida vastavaid õppejõude ja et kaugõppijad ei tülitaks õppejõude väljaspool ametlikult ettenähtud konsultatsioone, sealhulgas soovidega likvideerida akadeemilist võlgnevust.

Akadeemilise võlgnevusena esinevaid eksameid ja arvestusi sooritati märtsis toimunud konsultatsioonide ajal võrdlemisi aktiivselt (197 eksamit ja arvestust) põhiliselt nende üliõpilaste poolt, kes ühel või teisel põhjusel ei saanud talvisest eksamisessioonist osa võtta. Talvisest sessioonist puudumise peamiseks põhjuseks oli käesoleva aasta alguses toimunud rahvaloendus ja vabariigi rajoonide ümberkorraldamine.

J. ADOJAAN

SPORT

VTK uus kompleks

Üleliiduline kehakultuurikompleks «valmis tööks ja NSV Liidu kaitseks» on nõukogude kehalise kasvatuse süsteemi alus. VTK kompleksi eesmärgiks on tervise tugevdamine, nõukogude kodanike igakülgne arendamine ning nende ettevalmistamine aktiivseks tööks ja sotsialistliku kodumaa kaitseks. VTK kompleks peab hõlmama elanikkonna laiu masse regulaarsele kehakultuurilisele tegevusele.

Käesoleval aastal kinnitati VTK kompleksi uued nõuded. Võrreldes eelnevaga on uues VTK kompleksis tehtud rida muudatusi. Praegu kehtiv VTK kompleks koosneb kolmest astmest. UVTK on mõeldud 14 kuni 15-aastastele koolinoortele, kompleksi I aste 16—18 aasta vanustele ning II aste 19-aastastele ja vanematele kodanikele. Seega piirdub kõrgemas õppeasutuses VTK kompleksi alane töö selle II astmega, mida omakorda on võimalik täita hindele «sooritatud» või «väga hea».

VTK II astme märgi omandamiseks tuleb täita järgmised normatiivid: 1) sooritaja poolt koostatud hügieenilise hommikvõimlemise või kehakultuuripausi harjutuste kompleksi täitmine; naistele toengus, meestele ripples kate kõverdamine; 2) jooks 100 m; 3) jooks naistele 500, meestele 1500 m, või jooksukross naistele 800, meestele 3000 m; 4) hooga kaugus- või kõrgushüpe; 5) heide kaugusele; (vabal valikul, kas granaat, kuul, ketas või oda); b) ujumine 100 m aega arvestamata või ajale; 7) meestele laskmine väikekaliibrilisest vintpüssist (5 lasku 25 või 50 m distantsilt); 8) suusatamine naistele 3 km, meestele 10 km või jalgrattasõit naistele 10 km, meestele 25 km.

Märgi «väga hea» saavutamiseks tuleb täiendavalt omandada veel II järk ükskõik millisel spordialal (välja arvatud male, kabe) ja sooritada üks spetsiaalne ettevalmistusala (auto, traktori, mootorratta, motorolleri, mootorpaadi, lennuki, purilennuki või purjelaeva juhtimine, langevarjuhüpped ja alpinism).

Loetletud 2—8 punkti osas annab teatava tagajärje sooritamine kindla arvu punkte, mida on võimalik arvutada välja vastava punktidetabeli järgi. Hindele «sooritatud» märgi saamiseks tuleb koguda naistel 225, meestel 275 punkti. «Väga hea» märgi saamiseks aga vastavalt 400 ja 500 punkti. Seega saab normide sooritaja nõrgemaid alasid kompenseerida paremate tagajärgedega oma tugevamatel aladel. Igal alal tuleb aga siiski täita teatav miinimuminõue, milles alustatakse punktide arvutamist. Miinimuminõuded on aga uues kompleksis võrdlemisi madalad. Üle 35 aastastel meestel ja üle 25 aastastel naistel on nõuded väiksemad.

Tartu Riiklikus Ülikoolis toimub VTK kompleksi normideks ettevalmistamine kõigis kehalise kasvatuse tundides (nii üld- kui ka spordiosakondades), kus see moodustab ühe õppetöö koostiosa. VTK II astme normid hindele «sooritatud» tuleb sooritada ühe, hindele «väga hea» aga kahe aasta jooksul. Kõigis spordiosakondades on ette nähtud VTK II astme normide täitmine teise kursuse lõpuks. Õppejõud, abiõppejõud, teenistujad, töölised ja V—VI kursuste üliõpilased, kellele kehalise kasvatuse tunde ei toimu, võivad osa võtta spordiklubi ükskõik missuguse sektsiooni treeningtundidest.

VTK kompleksi norme sooritatakse peamiselt õpperühma sisestel võistlustel. Peale selle korraldatakse aga kõigil VTK aladel täiendavaid võistlusi üleülikoolilises ulatuses, milledest võivad osa võtta kõik TRÜ üliõpilased, õppejõud ja teenistujad. Nii toimub näiteks 6. mail VTK mitmevõistlus, kus on võimalik sooritada kergejõustikualaseid norme. Kolme esikohale tulnud võistlejat, kes saavutavad neljal alal (100 ja 1500 või 500 m jooksud, hüpe ja heide) VTK punktidetabeli järgi kõige enam punkte, autasustatakse auhindade ja diplomiga. Selliseid lahtisi võistlusi hakatakse regulaarselt läbi viima ka laskmises, ujumises, suusatamises ja ka teistel spordialadel spordijärgu taotlejaile.

Kuidas toimub VTK normide täitmise vormistamine?

Iga kehalise kasvatuse õppejõult saab üliõpilane VTK arvestusraamatu. Kõik TRÜ kollektiivi liikmed võivad VTK arvestusraamatuid saada ka TRÜ spordiklubist või kehalise kasvatuse ja spordikateedrist (praegu on arvestusraamat veel trükis). Arvestusraamatusse tuleb kõigepealt võtta arsti allkiri ja pitsat normide sooritamisele lubamise kohta. Iga võistluste peakohtunik või õppejõud kinnitab normi sooritamist oma allkirjaga vastavas lahtris, kuhu on ühtlasi märgitud tagajärg, saavutatud punktide arv, normi täitmise aeg ja koht. Norme võib täita ka väljaspool ülikooli korraldatud võistlustel (näit. õppetöö vaheaegadel), kusjuures peale allkirja tuleb sel juhul võtta arvestusraamatusse ka võistlusi korraldanud organisatsiooni pitsat.

Üliõpilased, harjutage hoolsasti VTK kompleksi spordialadel ning asuge täitma norme! Sellega toote võidupunkte oma teaduskonnale TRÜ kehakultuuri ja spordi ülevaatuskonkursi raames, tugevdate oma tervist ning demonstreerite oma valmisolekut loovaks ülesehitavaks tööks ja meie sotsialistliku kodumaa kaitseks.

B. MATVEI,
kehalise kasvatuse ja spordikateedri juhataja.

KÕIK JOOKSUKROSSILE!

Möödunud pühapäeval halva ilma tõttu ära jäänud jooksukross toimub eeloleval pühapäeval, 26. aprillil. I ja II kursuste üliõpilastel koguneda TRÜ peahoone ette kella 10.30-ks, vanemate kursuste üliõpilastel kella 13-ks Tähtvere parki.

Käsipalliga Riias

Ajaloo-Keeleteaduskonna käsipallurid viibisid möödunud nädala lõpus Riias sõprusvõistlustel. Võistluskaaslaste — Riia Riikliku Ülikooli filoloogidega — kujunesid meil lühikese ajaga väga lähedased sõprussidemed.

Lõppkokkuvõttes võitsime edaspidi traditsiooniliseks kujuneva sõpruskohtumise 3:1. Naiste kohtumine võrkpallis arenes vägagi tasavägiselt. Viisaka «sulle-mulle mängu» lõpetasid siiski lõpuks 3:2 endi kasuks meie neiud.

Meeste võrkpall. See kohtumine oli rohkem ühekülgsem, ehkki kujunes samuti 5-geimiliseks. Kaks esimest geimi võitsime võrdse tulemusega 15:8. Edasi läksime aga üleolevaks, lasksime varumängijail kaasa mängida, katsetasime mitmesuguseid asetusi. See end siiski ei õigustanud. Osad vahetusid ja geimid läksid 15:11 ja 15:11 väljakuperemeestele. Viiendas geimis võtsime asja jälle tõsiselt, mängisime esialgses rivistuses M. Tänavaga eesotsas ja edu ei jäänud tulemata. Loovutasime riialastele vaid 5 punkti ja võitsime 3:2.

Naiste korvpall. See langes ainsana riialaste «saagiks». Poolaja kaotasid meie korvpallurid 13:17. Teisel poolajal mäng elavnes, aga mängu lõpus pidi naiskonna «hing» E. Multer vigadega mängust lahkuma, naiskonna läbimurded kaotasid teravuse ja riialannad võitsid teenitult 46:43. Sama ala meestele tõi järjekordse punkti meile, võitsime 75:65 (41:25).

Niipalju võistlustest. Peamine eesmärk Riilga sõites ei olnud meil mitte võistlused, vaid tihedate sõprussidemete loomine Riia filoloogidega.

SELGUS MEISTER VÕRKPALLIS

Pühapäeval lõppesid üle kahe nädala kestnud TRÜ spordiklubi 1959. a. meistrivõistlused võrkpallis. Seitsmest meeskonnast tuli kaotuseta esikohale tugevakoosseisuline kehakultuuriosakonna meeskond, kelle edu rajanes kollektiivsele mängule, ühtlaselt hästi mängiti igas mängufaasis.

Õppejõudude-teenistujate meeskond sai 1:3 kaotuse kehakultuuriosakonnalt ja jäi teiseks. Võrreldes L. Valdiga osutusid teised mängijad tunduvalt nõrgemateks.

Kolmandaks ja ühtlasi spartakiaadiarvestuses esimeseks tuli Ajaloo-Keeleteaduskonna meeskond, kes mängis kohati tublilt, kuid suuremat edu takistas asjaolu, et meeskond koosnes põhiliselt 3 ründajast ja 3 tõstjast. Otsustavates kohtumistes, kui «pommitajad» väsisid, ei suudetud kuidagi palli vastase poolele maha lüüa.

Naiskondade osas mängud jätkuvad.

H. AASALEHT

Kehakultuurlaste juubelietendus

Esmaspäeval, 27. aprillil algusega kell 19.30 tähistab kehakultuuriosakonna näitering Riiklikus Teatris «Vanemuine» oma kümneaastase tegevuse juubelit. Esitamisele tuleb Vambola Rähni 3-vaatuseline näidend

«TAHAN VAID, ET SA NAERATAKSID JÄLLE...»
(«Nilakanta aaria»)

Näidendi lavastab RT «Vanemuise» näitleja Haim Drui, kes on olnud kehakultuurlaste juhendajaks ja lavastajaks alates 1951. aastast.

Kehakultuurlased loodavad teatrihuviliste arvukat osavõttu.

ÜLIKOOLI AULAS

24. aprillil — ülelinnaline teoreetiline konverents partei XXI kongressi otsustest.

25. aprillil algusega kell 20 isetegevusolümpiaadi lõppkontsert.

26. aprillil kell 20 TRÜ naiskoori kontsert.

TRÜ KINO

(Vanemuise 46, suur audit.)

Täna, 24. aprillil kell 19 filmid: 1) **«Operatsioon «Teutooni mõõk»»**, 2) **«Puhkus Syltil»**.

Teisipäeval, 28. aprillil kell 19 film **«NSVL Kunstiakadeemia»**.

Sissepääs tasuta.

Toimetaja J. FELDBACH

Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19
Üksiknumbri hind 20 kop.
MB 03531 Tellimine nr. 1440

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

da. Ta heitis pilgu Alfredile. Alfred vaatas oma luitunud mütsinoka alt meeste nägusid. Küsis siis vaevalt märgatava muigega:

«Noh, teist ei saagi siis täna minejaid?» — «Ära poiss, meie pärast muretse,» ütles Sass ning imes oma suitsu rahulikult edasi. Ainult veidi koomale tõmbas ta end, istudes kuljega akna poole. Ta pani küünarnuki aknalauale ning vaatas merele. Väino ja Arvi vaikisid. Enno teadis, et neil ei ole midagi otsustada. Mida Sass ütleb, seda nad teevad. Niisugune on nende seadus.

«Noh, lähme siis, proovime, mehed!» ütles Sass veerandtunni pärast, end pingilt üles ajades. Ta tegi ukse lahti, astudes esimesena välja. Tuul löi ukse kõiksatades vastu seina.

«Müllab, saatan,» ütles Sass. «Mis sa tahad talle teha...»

Enno tõmbas selga oma presentmantli ning läks koos meestega välja. Tal hakkas külm toa soojusest tuule kätte minnes. Värin jooksis poisil üle keha.

«Ei, täna nad ei lähe,» mõtles ta, kissis silmadega merele vaadates. Kuidas võib väike paat läbi selliste lainete minna. Ning tuul on otse vastu, nii et nad ei jõua vist isegi nelja tunniga Käimerahule, tavalise kahe tunni asemel.

Aga juba nad läksidki kolmekesi silla poole, Arvi pikkade, venitatud sammudega kõige taga. Siis pöördus ta järsku ümber ning tuli tagasi, nagu oleks ta midagi maha unustanud.

«Mehed, kas viina on kellelgi?» küsis ta, käega üle näo tõmmates. Ta häbenes oma sõnu.

«Mis sa sellega teed!» Alfred vaatas poisile näkku.

«Külm on» ütles Arvi kohmetunult ning vaatas meestele ootavalt otsa. Siis pööras ta end aeglaselt ümber, sest viina ei olnud kellelgi. Nüüd läks ta kiirete, järskude sammudega Sassile ning Väinole järele. Aga veepiirini jõudes läks ta samm uuesti pikaks ning vaevaliseks.

«Poiss kardab,» ütles Alfred. Ta seisis otse Enno kõrval ning vaatas hindavalt kord eemal karide peal mürisevatele lainetele, kord madalatele pilvedele, mis räbalatena mööda lendasid.

«Nüüd raputab metsas kõvasti pähkleid alla,» mõtles Enno järsku. «Tarvis vaatama minna.» Sass hüppas juba paati. Ka Väino tõstis jalad üle parda. Arvi alles läks paadi poole, aeglaste, mõõdetud sammudega.

«Näe, poiss kardab,» ütles Alfred uuesti, «ei julge isegi paati minna.» Alfred tõmbas kaed taskust.

«Küll on inimestel tahtmist ennast uputama minna,» ütles ta siis uuesti. «Ning hirmutavad poisi ära. Sellise ilmaga ei lähe isegi vana mees välja... Sass ajab jonni.» Ennole tundus nüüd, et isegi Alfred ei läheks praegu Räimerahule. Ja kas see olekski argus?

«Poiss kardab,» ütles Alfred veel kord. Siis tõmbas ta pasliku üle pea ning karjus tugeva, välju häälega:

«Hei, mehed, pidage kinni! Mina tulen Arvi asemel.» Ta hakkas joostes paadi poole minema.

«Pole tarvis, me saame isegi hakkama,» hüüdis Sass talle valjusti vastu.

«Noh, poiss, tule sisse!» ütles Sass Arvile.

Arvi väsinud silmad vaatasid hirmunult avamere poole. Ta ei teadnud isegi, mida teha, liikmed olid kangestunud.

«Noh!»

«Ära kutsu poissi, ma ütlen,» ütles Alfred käskivalt Sassile. «Mina tulen, kas kuuled. Ma ütlesin juba, et tulen.»

«Kes sind palus, poiss? Igaühest tuleb mees kasvatada. Noh, Arvi,» Sassi näole tuli hetkeks häbelik naeratus.

Arvi ei suutnud end ikkagi liigutada.

«Poiss on väsinud, ära sunni teda,» karjus Alfred Sassile otse näkku. «Vana mees oled, aga ei saa asjast aru.»

Nüüd seisid nad rinnutsi paadi pardal, teineteise vastas, kaks vaenlast.

«Ära kamanda, Alfred, parem oleks sul kodus olla, Riina juures. Kui see teada saab, et läksid...» ütles Sass uuesti.

Aga ta oli juba kaotanud. Väino lõi mootori käima ning samal hetkel vinnas Alfred oma kere üle parda. Paadinina keeras avamere poole ning paat hakkas aeglaselt lainetega võideldes kuni ta viimaks hoopis lainete sisse kadus.

«Lähevad end uputama,» ütles Andres, kes vahimaja uksel seisis. Ta hääles oli kartust.

Enno vaatas ikka veel paadile järele, püüdes teda asjatult lainete seest leida. Praegu oli tal südamest kahju, et tema ei läinud Arvi asemel paati. Poisil oli kahju, et ta ei saanud hirmust võitu, olgugi et ta seda märatsevat merd kartis. Miks pidi Alfred minema? Kas sellepärast, et ta tugevam on?

Ei, mitte ainult sellepärast ei läinud Alfred merele, et ta tugev on. Täna hommikul, kui Enno Alfredi niiskelt läikivaid silmi ning grimassiks tõmbuvat ilusat nägu vaatas, sai talle selgeks, miks Alfred praegu merele läks. Ja võib-olla esimest korda viimase aasta jooksul ei tundnud ta viha Alfredi vastu, vaid rõõmustas, et Sass teda paati laskis. Ning vastupidi, ta vihkas Arvi vanaisa, kes poisi nii varakult suure merega vastamisi saatis.

Enno vaatas, kuidas Arvi sealt silla otsast hakkas kalda poole

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 15 (402) Kolmapäeval, 29. aprillil 1959. a. XII aastakäik

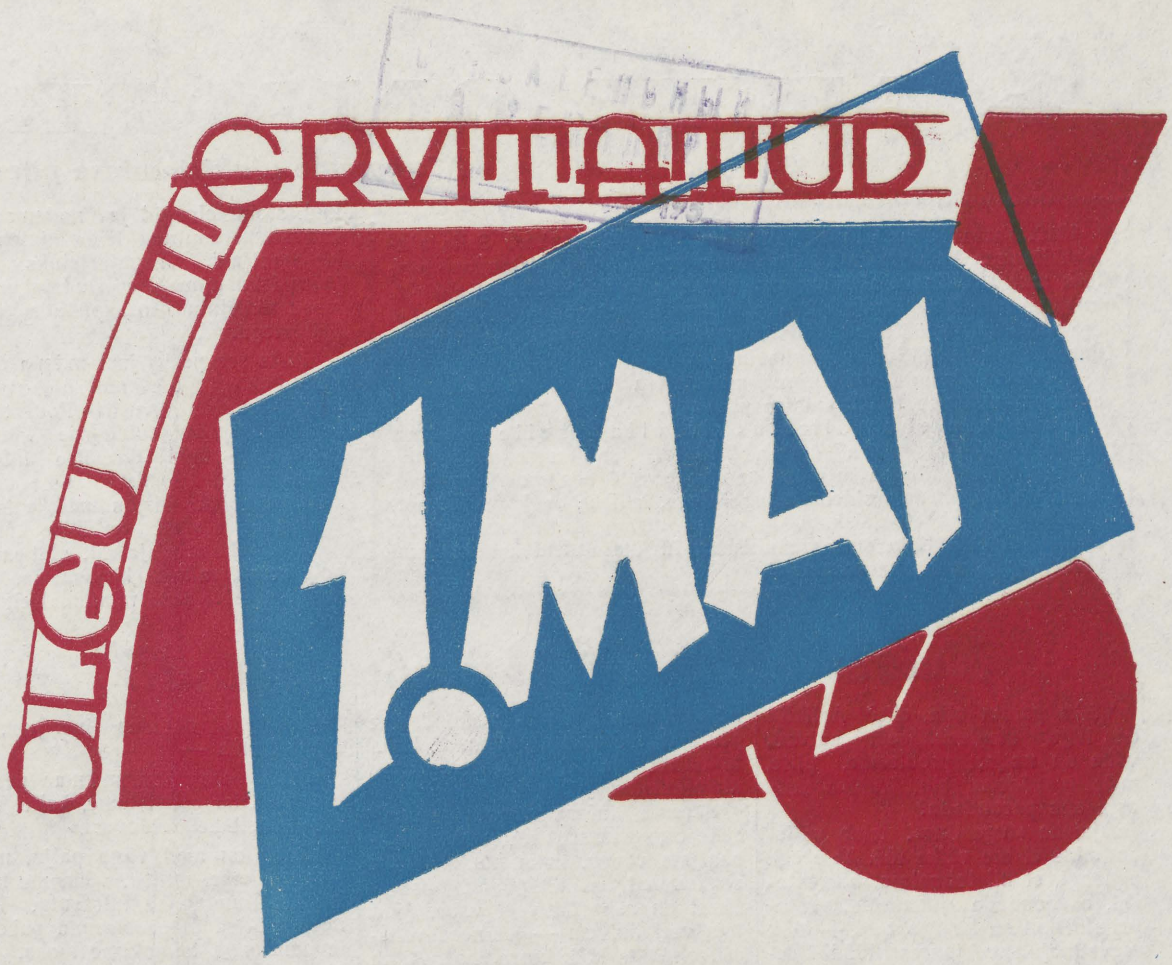

„Tõuse, me laul,

1. mai. Sellel päeval viib kogu maailma, nii sotsialistlike kui ka kapitalistlike maade töötav rahvas läbi oma võitlusjõudude ülevaatust.

Töörahva rahvusvahelise solidaarsuse ja vendluse päeva võtame meie vastu oma töö- ja õppesaavutuste ülevaatusega.

Tehes oma saavutustest kokkuvõtteid ei tohi unustada, et meile on pööratud kogu maailma töötajate pilgud. Iga meie sotsialistliku maa edusamm on

üle maailma kaja!...“

tõendiks, et võitluse tee kapitalismi ja kolonialismi vastu, millele töörahvas on asunud, on ainuõige tee. Meie isad ja vanaisad on läbi käinud selle raske võitlustee, on kindlustanud meile vaba ja rahuliku elu tööks ja õpinguiks.

Meil on palju saavutusi, kuid ees on veel väga suured ülesanded kommunismi — kogu inimkonna helge tuleviku — ülesehitamisel.

Et auga täita neid ülesandeid, peame saavutama senisest veelgi paremaid näitajaid töös ja õpinguis, täielikult vabanema kapitalistlikest iganditest, muutuma tõelisteks kommunismiehitajateks.

«Loidus, ükskõiksus me rinda ei mahu.
Võitlus ja töö meile teadmisi toob.
Õige on teadus, mis kindlustab rahu,
rahvaile õnne ja õitsengut loob.»

Võtkem eeskuju töö, õpingu ja ühiskondliku töö eesrindlastelt. Astugem kommunismiehitajate esiritta!

Elagu suur nõukogude rahvas — kommunismiehitaja!

Elagu kommunism — kogu inimkonna helge tulevik!

40 AASTAT ESIMESEST KOMMUNISTLIKUST LAUPÄEVAKUST

ÜLESKUTSE

TRÜ õppejõududele, abiõppepersonalile ja administratiivalal töötajatele

On otstarbekohane kehtestada selline kord, mille juures rea erialade õpetajaid kõrgematest õppeasutustest perioodiliselt suunatakse teatud ajaks praktilisele tööle vastavates rahvamajandusharudes, sõltuvalt nende teadusliku ja pedagoogilise tegevuse iseloomust (teesid «Kooli ja elu sidemete tugevdamisest ning rahvahariduse süsteemi edasiarendamisest meie maal»).

Suure ja ilusa algatuse tegi TRÜ komsomoliorganisatsioon, esitades kõigile NSV Liidu üliõpilastele üleskutse töötada suvisel õppetöö vaheajal 45 päeva ühiskondlikult kasulikel töödel. Osavõtt ehitustöödest, tööst kolhoosipõldudel ja uudismaadel annab meie noortele füüsilise karastatuse, lähendab neid tootvale tööle, aitab paremini mõista meie igapäevast elu. Õigesti mõistes esitatud üleskutse suurt ühiskondlik-poliitilist tähtsust, selle sisu meie maal kommunistliku ühiskonnakorra ülesehitamise perioodil, on paljud meie eesrindlikud üliõpilased esitanud avalduse, milles nad soovivad oma õppetöö vaheajast 45 päeva kasutada töötamiseks meie ülikooli ehitusobjektidel ning põllutöödel.

Tööülesanded meie ülikooli kollektiivi ees käesoleval suvel on väga suured. On loomulik, et need ülesanded ei haara ainult meie komsomoliorganisatsiooni aktiivi, ainult meie üliõpilasi, vaid kogu meie ülikooli kollektiivi, administratiivalal töötajaid, õppejõude ja abiõppepersonali.

Kehakultuuriosakonna parteiorganisatsioon ja õppejõudude kollektiiv, arutades ehitustööde organiseerimise küsimust, leidis, et ehitustöödest tuleb osa võtta kogu osakonna kollektiivil. Ühine töö koos üliõpilastega aitab meil paremini ja sügavamalt tundma õppida üliõpilasi, loob suurepärased võimalused kasvatustööks, loob ühtse ja terve kollektiivi.

Et õppetööd paljudel õppejõududel nelja suvekuu jooksul juunist kuni oktoobrini faktiliselt ei toimu, on ka ajaliselt täiesti reaalne, et õppejõud suvel ühe kuu vältel töötavad koos üliõpilastega ühiskondlikult kasulikel töödel.

Häid kogemusi, kus meie ülikooli õppejõud koos üliõpilastega võtsid osa ühiskondlikult kasulikest töödest, on meil rohkesti. Tarvitseb vaid meenutada sm-te L. Eringsoni, E. Raali, M. Kulli jt. edukat tööd uudismaadel, sm-te P. Ariste, E. Salumaa, A. Pahplumi, O. Allika jt. tööd kolhoosipõldudel. Väike ei olnud ka sm-te A. Pärli, V. Alttoa, K. Sauksi, K. Tiido otsene tööpanus meie staadioni ehitustöödel. Neid häid näiteid ei tohi unustada, vaid nendele tuleb järgneda.

Kehakultuuriosakonna parteiorganisatsioon ja õppejõudude kollektiiv kutsub üles kõiki ülikooli õppejõude, abiõppepersonali ja administratiivaparaadis töötajaid 1959. a. suvel ühe kuu vältel osa võtma koos üliõpilastega ühiskondlikult kasulikest töödest meie ülikooli ehitusobjektidel remonttöödel ning põllumajanduses. Ühtlasi teeb kehakultuuriosakonna parteiorganisatsioon ettepaneku arutada seda üleskutset kõikide teaduskondade parteiorganisatsioonides ning õppejõudude üldkoosolekutel.

Vastu võetud TRÜ kehakultuuriosakonna parteiorganisatsiooni ja õppejõudude üldkoosoleku poolt 28. aprillil 1959.

Toimetuse märkus:
Õppevaheajal ühiskondlikult kasulikust tööst osa võtta soovivate õppejõudude, abiõppepersonali ja administratiivalal töötavate seltsimeeste registreerimine toimub isiklike avalduste põhjal, milles märkida soovitav tööl viibimise aeg (kaks nädalat, kuu või rohkem) ja töö iseloom. Avaldused esitada TRÜ parteibüroosse võimalikult maikuu alguses, sest enne tööle asumist on vajalik läbi viia ka ettevalmistuskursused.

Tunnustust vääriv töö

Hiljuti sai Tartu Riikliku Ülikooli rektor prof. F. Klement kirja, mis kandis ENSV kohtuministri sm. V. Raudsalu allkirja. Allpool toome väljavõtte sellest kirjast.

Tartu Riikliku Ülikooli õppejõud on aktiivselt osa võtnud vabariigi seadusandluse kodifitseerimise tööst ning etendanud selles juhtivat osa teoreetiliste aluste väljatöötamise alal. Koodeksite komisjonid peavad kohuseks Teile teatada sellest suurest ja tänuväärsest tööst, mis on teinud õppejõud sm-d. Püss, Kadari, Rebane, Raal, Püssa ja Adojaan. Selle tulemusena on lõpule jõudmas töö Eesti NSV kohtukorralduse seaduse, kriminaalkoodeksi ja kriminaalprotsessi koodeksi projekti väljatöötamisel.

RUDOLF RIMMEL

See on elu...

Meie elu, see on meri,
kus on torm ja vaikus koos.
See, kel arg on soontes veri,
hukkub elu võimsas voos.

See, kes elus kardab torme,
jalge all vaid kindel maa,
eal ei taba õigeid vorme
ja poeediks eal ei saa.

See, kes läbi roosa klaasi
elu enda ümber näeb,
oma nõrga luulefraasi
elus pärivoolu säeb.

See, kes armub tormikihku,
läbi tormi valib tee,
haarab tüüri kindlalt pihku,
võidab märatseva vee.

Meie sõbrad mujal

N. Tšernõševski nimelises Saaratovi Riiklikus Ülikoolis viisid Ajaloo- ja Filoloogiateaduskonna II kursuse üliõpilased läbi teoreetilise konverentsi teemal «Rajatagused kommunistlikud ja töölisparteid kaasaegsel etapil». Konverentsil näitasid üliõpilased üles suurt aktiivsust.

Õppetööst vabal ajal töötavad Saaratovi ülikooli üliõpilased kehakultuurihoone ehitamisel. Suvel asuvad üliõpilased ehitama uut ühiselamut ja laboratooriumide hoonet.

(Ajalehest «Ленинский путь»)

*

Dnepropetrovski Riiklikus Ülikoolis viidi edukalt läbi üliõpilaste teaduslik sessioon.

Uue üritusena alustati Dnepropetrovski ülikooli füüsika-tehnilises teaduskonnas loengute tsükliga kunsti ajaloost. Antiikaja ja renessansi kunsti loengud äratasid üliõpilaste seas suurt huvi.

(Ajalehest «За передову науку»)

MÕNEST PAREMAST

Lehte Tavel

Sageli ilmub meie ajalehes ülikooli tublimate töötajate ja üliõpilaste portreid. Täna teeme juttu eesti filoloogia osakonna III kursuse üliõpilasest Lehte Tavelist. Temast ei ole rääkida suuri asju, kuid väikestest ja olulistest võiks see-eest palju rääkida.

Ülikooli tuli Lehte Tartu II Keskkoolist, kus teda tunti väga hea õpilasena. Selle tunnustuseks oli kuldmedal keskkooli lõpetamisel. Ta köitis kaasõpilasi seltsimehelikkusega. Võttes osa kooli komsomolikomitee tööst täitis ta kõik temale usaldatud ülesanded suure kohusetundega. Ta ei jäänud aga ootama käske, vaid pani ise käed külge, kus ta selle nägi vajaliku olevat. Teda aitasid alati tema head organisaatorivõimed.

Astudes ülikooli ei valinud Lehte endale erialaks eesti keelt ja kirjandust juhuslikult. Lehte hoiab salajas südames kirglikku soovi saada õpetajaks, järgnedes oma ema ja õe eeskujule.

Kolmanda kursuse filoloogid tunnevad Lehtet hea kursusekaaslasena. Ega teda asjata valitud juba esimesel kursusel komsomoligrupi sekretäriks. See oli ta võimete esimeseks suuremaks tunnustuseks ülikoolis.

Võib-olla iseloomustab Lehte Tavelit kõige paremini tema keskkoolikaaslane ja praegune kursusekaaslane Lehte Hainsalu: «Ta oli keskkoolis tore tüdruk, kuid ülikoolis on ta minu meelest veel toredam.»

O. SULG

MATI MÄGI

Kui toimetuse töötaja pöördus prof. Linkbergi poole küsimusega, kes Arstiteaduskonna suurearvulise üliõpilaskonna hulgast vääriks esiletõstmist ja eeskujuks seadmist 1. mai puhul, vastas professor:

«Mati Mägi. Ja otsige terve ülikooli pealt veel teine niisugune mees.»

Kuidas? Meie pere on ju nii suur ja tublisid neide ja noormehi on teisteski teaduskondades! Oma sõnade õigustamiseks lisas professor:

«Sel noormehel pole «maailma loomisest saadik» numbrit alla viie.»

Siin tuli muidugi nõustuda ja piisaks ka siis, kui sellega lõpetadagi.

Lisame aga siiski veel: Mati Mägi on värskete tohtrite-diplomandide kursusevanem, keda tunneb heast küljest kogu arstide VI kursuse poolteisesajane kollektiiv; ta on üks vähestest Stalini stipendiaatidest meie üliõpilasperes, energiline noormees, keda jätkub kõikjale, hea seltsimees, tubli valitud erialal, väga kollektiivne ja aktiivne neuroloogiaringi liige.

Nüüd, mil ta üsna pea siirdub loovale tööle, soovime talle edu ja jõudu oma töös ning loodame, et ta seal oleks veelgi tublim kui õpinguaastail vanas ülikoolis.

S. RAAMAT

Rotaprindimeister Juhan Temmo

Üha sagedamini ja sagedamini satuvad üliõpilaste kätte mitmesugused trükised, millel on märkus «TRÜ Rotaprint». Seekord käisimegi külas mehe juures, kelle käe alt tulevad sellise märgiga tooted.

Rotaprindimeister J. Temmo juustes on juba palju hõbeniite, kuid see nagu polekski vastuolus tema elava, optimistliku, elurõõmsa iseloomuga. Meie küsimusele, mis praegu just käsil on, naeratab meister, võtab prillid eest ja kõneleb. Viimasel ajal on trükitud mitmeid konspekte, nagu J. Auli «Inimese anatoomia» I osa, J. Ananjeva ja E. Laasiku «Praktilisi ülesandeid nõukogude tsiviilõiguses», R. Aulingu «Poliitiliste õpetuste ajalugu». Muidugi, kõigest sellest on veel vähe, üliõpilased õpivad peamiselt siiski veel käsitsi kirjutatud konspektidest.

Sm. Temmo jutustab, et rotaprindil on tulnud teha ka üsna kiireiseloomulisi töid. Näiteks tuli mõned päevad tagasi kiirtellimus neljavärvilistele aukirjadele, vajalik tiraaž trükiti valmis juba järgmisel päeval.

Muheldes kõneleb sm. Temmo, et hiljuti tehti esimesed katsed fotode trükkimise alal. Meister näitab meile Puškini ja Gorki portreid — need on vahest tehniliselt pareminigi õnnestunud kui nii mõnedki meie ajalehtedes trükitud pildid.

Sm. Temmol on tööd palju. Oma tööülesannetega on ta alati nästi toime tulnud. Tervitame tublit töömeest ja soovime talle ka edaspidiseks palju nooruslikku tuld!

M. LAID

Maiüritusi ülikoolis

30. aprillil algusega kell 18 toimub aulas üleülikooliline maiaktus. Kavas päevakohane ettekanne, premeerimised, kontsert, seltskondlik osa.

1. mai demonstratsiooniks kogunetakse kell 11.30.

1. mail kl. 20 jätkuvad pidustused koosviibimisega õppejõududele ja teenistujatele ülikooli kohvikus.

MEIE OMA TRÜKISÕNA

Nõukogude ajakirjanduse päeva puhuks

1912. aasta 5. mail ilmus «Pravda» esimene number. Selle ajalehe ilmuma hakkamine kujunes meie parteilise ajakirjanduse ajaloos murranguliseks sündmuseks. «Pravdast» sai uut tüüpi ajaleht, mis ilmus töölishulkade kõige aktiivsemal toetusel. «Pravda» tegi ära väga suure töö meie tööliste teadlikkuse tõstmisel, nende koondamisel partei võitlusloosungite ümber.

«Pravda» ilmuma hakkamise aastapäeva tähistame nüüd igal aastal nõukogude ajakirjanduse päevana.

Meie ajalehe toimetus tervitab selle päeva puhul kõiki oma kaastöölisi ja lugejaid, soovides, et vastastikune arusaamine ja koostöö edaspidi üha süveneks. Ainult tihedais sidemeis lugejatega, kelleks on kogu ülikooli kollektiiv, ja ülikooli ühiskondlike organisatsioonidega suudab meie ajaleht edukalt täita oma vastutusrikkaid ülesandeid kommunismi ehitava põlvkonna kasvatamisel.

Kuidas teile meie ajaleht meeldib?

Võiks parem olla, eks? Artiklid on liiga akadeemilised, kuivad, vähe on nalja, probleeme, pilte, meie igapäevast elu. Kuidas seda asja siis parandada?

Ajalehe «tegemine», tema väljaandmine ei ole väike töö. Teie ehk ei teagi, et nii toimetaja, korrektorid, osakondade juhatajad, fotograafid kui ka kirjasaatjad — kõik teevad ajalehe juures tööd ühiskondlikus korras, palga ja honorarita. Raske on aga nõuda, et toimetuse kümne- kuni viieteistkümneliikmeline koosseis oleks täpselt informeeritud kogu ülikooli elust. Pealegi on suur enamik neist filoloogid. Kui te tahate ajalehest lugeda, mida tehakse, mis on uudist teistes osakondades, peate ka ise oma osakonnast, tema uudistest ja igapäevasest elust kirjutama.

Parema informatsiooni saamiseks organiseeris toimetus kirjasaatjate võrgu, kuhu kuulub igast osakonnast üks üliõpilane. Loomulikult on sellestki veel vähe, kuid mis veel halvem — ka need vähesed ei tööta kõik korralikult. Aitäh A. Rammile Arstiteaduskonnast, bioloogidele T, Soidlale, M. Enneverile ja ajaloolasele A. Kartnale. Neil ei ole kindlasti vähem tööd kui igaühel teist, kuid ometi leiavad nad aega kirjutada pidevalt ajalehele sõnumeid oma osakonnast. Seevastu ei ole füüsikud, stomatoloogid ja matemaatikud siiani suutnud leida ajalehele kirjasaatjaid. Tagajärjetuks on jäänud ka toimetuse esindaja vestlused nimetatud osakondade üliõpilastega.

«Miks see peaks just m i n a olema? Pealegi pole mul üldse kirjanduslikke kalduvusi.» Pool tundi ägedat juttu toimetuse liikme poolt, et 5- kuni 6-realise informatsiooni kirjutamiseks pole vaja minimaalseidki kirjanduslikke kalduvusi, et ajaleht on meie kõigi, seega ka t e m a ajaleht, et t e m a pole ometi ainus kirjasaatja, et aega võtab see minimaalselt — 3—4 minutit nädalas jne. jne., ja lõpptulemus —

«Miks see just m i n a peaks olema? Otsi keegi teine, kellel on kirjanduslikke kalduvusi.»

Ometi on meil väga palju, millest mõtleme, millest võiksime kirjutada. Puudub ainult sulg, kes need mõtted ja probleemid paberile paneks ja toimetusse tooks. Ei maksa karta — proovige, ja te näete, et avaldatakse ka teie mõtteid, sest eks selgu tõde just vaidluses. Kirjutage, kirjutage kõigest! Kui ajaleht on halb, igav ja kuiv, ei ole see mitte toimetuse, vaid minu, Sinu — meie kõigi süü.

V. LATTIK

Koltunud leheküljed jutustavad

TÖÖLISTE AJAKIRJANDUSE PÄEV VENEMAAL

Tundmusega lugesin tervitusi töölistelehtedest ajaloolise pidupäeva puhul. Need soovid ei olnud ülespuhutud vaimustuse lõkked, mis siis kustuvad kui üle maa jälle laastava reaktsiooni lained käivad: ei, need soovid olid kihvtiste gaasidega täidetud töökodadest alguse saanud, need olid viletsatest elutingimustest välja kasvanud, need olid võitlusehüüded täis jõudu ja julgust... Võitlema — oma õiguste eest, parema tuleviku eest — neid võitluse hüüdeid ei jõudnud matta vabrikute niisked, õudsed müürid ega takistada surve. Venemaa suurematel linnades — Peterburis, Moskvas, Tallinnas, Riias jt. näitasid töölised, kuidas nad oma teenäitaja — ajakirjanduse — eest oskavad hooiltseda.

Ka meie, Eesti töölised, oleme osa sellest liikumisest, kes Vene töölistega ühes sammub oma vabaduse poole, ka meie peame sellesama püsivusega oma häälekandjat toetama, suurendama — päevaleheks muutma.

Ükski ohver ärgu olgu raske, ükski abinõu ärgu jäägu tarvitamata, kust oma lehele võime toetust saada.

Katsume ka eeltuleval ajakirjanduse päeval tööliste päevalehe veergudel oma tervitusi avaldada.

Julgesti selleks tööle, tööle, tööle.

O. L.
(«Töö Hääl» 1914, nr. 50)

TERVITUS «PUT PRAVDÕ'le» JA «TÖÖ HÄÄLELE»

Meie, grupp Karksi töölisi, tervitame «Put Pravdõ't» ja «Töö Häält» ajakirjanduse päeva puhul ja soovime jõudu võitlemiseks oma suurte sihtide poole sammudes, mis proletariaati vabanemisele viib.

Ühtlasi kutsume kõiki Eesti maaproletariaati üles «Töö Häale» ümber koguma. Olgu ta meile teenäitajaks ja sihiselgitajaks.

(20 allkirja)

TERVITUSED «TÖÖ HÄÄLELE»

Meie, grupp Narva malmitehase töölisi, tervitame 1. mai puhul «Töö Häält» kui tööliste häälekandjat ja soovime temale jõudu ja püsivust võitlemises reaktsiooni surve vastu.

Saadame lehele oma sellekordse annetuse, igaüks oma poole päevapalga suuruses (kokku 3 rbl. 40 kop.), ja kutsume üles ka teisi töölisi oma häälekandjat toetama.

(5 allkirja)

Kiir Mõtteteres Edasi Tööline Edasi

1917.—1918. a. ilmunud ajalehtede päistiitleid.

TÖÖMEHE NAERU

SATIIRI JA HUUMORIT EESTI TÖÖLISAJAKIRJANDUSE VEERGUDELT

Tark rätsep

Kirikhärra läks rätsepa juurde enesele uut kasukat tellima.

Küsis rätsepa käest nõu, missugust nahka valida.

«Mis sa arvad, armas rätsep, mis seltsi nahk oleks mulle kõige kohasem?»

Rätsep oli tark mees ja ütles:

«Mõisahärra tellis endale hundinahka kasuka. Teile soovitaksin ma rebasenahka, aga krae peaks teil küll lambanahkne olema.»

(«Nooled» 1906)

Algus ja lõpp

Sõda algas palvega:
Jumal, keisrit kaitse sa!
Lõppes sajatusega:
Kurat, keisrit kägista!

J. LILIENBACH
(«Kiir» 1917, nr. 20)

Vilunud ametnik

See oli väljamaa rajal.

Reisija käest, kes söögitähe lugemisega parajasti ametis on, küsib ametnik passi.

«Lubage oma pass.»

«Olge head,» ütleb reisija, kes küsimust õieti tähele ei pannud ja ulatab söögitähe ametniku kätte.

See võtab paberi niisama pealiskaudselt vastu ja hakkab lugema.

«Vasika pea, lehma keel, sea jalad.»

«Märgid õiged, pass korras,» tähendab ametnik söögitähte reisijale tagasi ulatades ja ruttab edasi.

Talupoegade ülestõusmine

«Kõik talurahvas tõuseb suvel üles —»

«Tasa, tasa, mõni nuuskur kuuleb, võid selle eest kuuli pähe või paarsada hoopi saada!»

«— juba hommiku kella kolme ajal.»

MÕISTATUSED

Jumal loob, ema toob, keiser poob.

(Inimene)

Kirju kari, valge väli, must hunt.

(Kogudus, kirik, kirikhärra)

Hark all, paun peal, pauna peal rist, risti peal lõuad.

(Kirikhärra)

Siga vingub, söök suus.

(Kodanliku lehe palgatav ajakirjanik)

(«Tapper» 1917, nr. 5)

VÕRDLUS

Missugune võrdlusahel
on tsaari ja ametniku vahel?
Tsaar on võitud
jumala poolt,
ametnik altkäe
rumala poolt.
Määritud mehed mõlemad.

J. L.
(«Kiir» 1917, nr 4)

KAKS SÕPRA

(«Tapper» 1917)

Ajakirjanike ettevalmistamisest

Käesoleva aasta sügisel saab neli aastat täis sellest, kui meie ülikoolis toimusid esimesed žurnalistika-alased loengud. Algas selle eriaine õpetamine eesti filoloogia baasil. Tänavu anname kolmanda lennu lõpetajaid, kes pedagoogi kutse kõrval on saanud teatava ettevalmistuse ka nõukogude ajakirjaniku erialal.

Senistest lõpetajatest on nõukogude ajakirjanduses edukalt töötanud terve rida noori. Nii töötab M. Lehiste «Pikri» toimetuses, E. Mallene ajakirja «Keel ja Kirjandus» sekretärina, L. Maremäe «Rahva Hääle», V. Lindström ja M. Soosaar «Noorte Hääle», R. Arrak, S. Vissak ja A. Luur «Edasi», I. Viiding «Sirbi ja Vasara» juures. Ka rida rajooniajalehti on saanud täiendust ülikoolist. Kõik need seltsimehed on oma esimesed sammud tegelikus lehemehetöös astunud meie ajalehe toimetuses.

Kuid senine õppeplaan, mille järgi lõpetanud ei saanud žurnalisti kutset, ei andnud praktiliseks tööks kõiki vajalikke oskusi. Teisest küljest aga jäi mõnevõrra vajaka ka pedagoogilisest ettevalmistusest (praktikaaeg on žurnalistidel lühem). Seega kujunes olukord, et lõpetanud polnud ei liha ega kala. Pealegi selgus, et vajadus ajakirjanduse alal lõpetanute järgi on meie vabariigis vähenenud.

Lähtudes ülikoolihariduse ümberkorraldamise põhisuundadest, meie senistest kogemustest ning Eesti NSV Ajakirjanike Liidu I kongressil avaldatud soovidest, on žurnalistika-alane õppetöö ülikoolis otsustatud ümber organiseerida. Statsionaarses osas likvideeritakse senine žurnalistika eriharu (praegused III ja IV kursus lõpetavad veel vana plaani järgi), selle asemel on kavas alustada sügisest alates mittestatsionaarsete üliõpilaste (s. o. tegelike ajakirjanike) vastuvõttu sellel erialal. Kavandatav õppeplaan sisaldaks peale üldpoliitiliste ja üldfiloloogiliste ainete niisuguse valiku erialaseid aineid, mis tagab kõrge kvalifikatsiooni valitud erialal. Muuhulgas on kavas peale vene keele veel kahe võõrkeele praktiline omandamine ning erialase teoreetilise ettevalmistuse kõrval ka rea praktiliste oskuste (fotoasjandus, stenograafia, masinakiri, polügraafilised teadmised jne.) kätteõppimine. Muidugi on vaja, et peatselt ilmuksid ka esimesed õpikud žurnalistika alal, ilma milleta mittestatsionaarne töö on mõeldamatu.

Lähenevat nõukogude ajakirjanduse päeva võtab ülikool seega vastu žurnalistika-alase õppetöö ümberkorraldamise õhkkonnas, lootes seda, et uue töökorraldusega suudetakse eesti nõukogude ajakirjandusele anda rohkem kui siiani.

J. PEEGEL

ÜLIÕPILASED JA TÖÖLISNOORED

Meie abi kommunistliku töö brigaadidele

Seitseaastaku ülesannete edukaks täitmiseks areneb meie maal hoogne liikumine kommunistliku töö brigaadide moodustamiseks. Ka Tartus taotleb seda austavat nimetust umbes 70 brigaadi, kuhu kuulub ligikaudu 700 inimest. Selle liikumise iseloomustavaks jooneks on asjaolu, et sellest osavõtjad seavad enesele eesmärgiks peale eeskujuliku tööülesannete täitmise ka oma kultuurilise silmaringi laiendamise, üld- ja erialase hariduse täiendamise ning kommunistliku moraali normide kõrvalekaldumatu täitmise oma igapäevases elus.

TRÜ kommunistlikud noored on püüdnud osutada jõukohast abi nende brigaadide liikmetele, kes taotlevad seda kõrget nimetust. Füüsikaosakonna kommunistlikud noored on loonud sidemed Tartu raudteesõlme töötajatega. Meie kommunistlikud noored on seal läbi viinud konsultatsioone vedurijuhtide ümberkvalifitseerimise kursustel, kohtunud kommunistliku töö nimetust taotlevate brigaadide liikmetega ühiselamus, klubis jne.

Üliõpilased J. Salm ja G. Voropajev (füüsikaosakonna IV k.) loevad samadel kursustel loenguid matemaatikas.

Keemiaosakonna kommunistlikud noored on organiseerinud Kammivabrikule mõningat abi tehniliste raskuste ületamiseks.

Samuti on TRÜ eesti filoloogia ja matemaatikaosakonna kommunistlikud noored loonud sidemed sm. Pašenkova brigaadiga (vabrik «Sangar»), kellele esimesena Tartus omistati kommunistliku töö brigaadi austav nimetus. Nende ülesandeks on anda konsultatsioone brigaadi liikmetele eesti keeles ja matemaatikas.

Raudteesõlme ehitustöölistele organiseeriti loeng tehnika uutest saavutustest, mida luges üldfüüsikakateedri õppejõud sm. Kudu.

Kahjuks ei ole aga meie kommunistlikud noored kasutanud kõiki olemasolevaid võimalusi kommunistliku töö brigaadi nimetust taotlevate brigaadide abistamiseks, samuti on esinenud mõningat passiivsust töölisnoorte poolt. TRÜ komsomolikomitee ja teaduskondade parteiorganisatsioonid peaksid edaspidi pöörama rohkem tähelepanu kommunistlike noorte poolt teostatava šeflustöö abistamisele ja kontrollimisele.

Ü. HALDNA

KIRJANDUSE JA KUNSTI LEHEKÜLG

Stseen näidendist «Niisugune armastus».

Külmal ja tujukal aprilliõhtul pärast kella kaheksat algas Tartu Tervishoiutöötajate Majas kohtuistung. Milline erakordne sündmus võis jagada kollektiivsuse poolest tuntud juristid kohtumõistjateks, kohtualusteks ja vaikivateks pealtvaatajateks? Ei, midagi erakordset ei toimu. Algas järjekordne olümpiaadiõhtu ja seekord oli sõna juristidel. Esitati Pavel Kohouti näidendist «Selline armastus» teine osa.

Tõsiselt rõõmustas individuaalne lähenemine teosele ning loov moment lavastamisel. Igati õnnestunud kuju lõi Peeter Randmäe Mehena talaaris, kuid kahjuks ei küündinud ansambel tervikuna parima esineja tasemini. Näidend oleks vajanud veel viimistlemist. Üldmulje kujunes ometi meeldivaks tänu eelkõige oskuslikule lahtimõtestamisele.

Teine osa koosnes lauludest, tantsudest, ja deklamatsioonidest. III kursuse naisansambel esitas kolm laulu. Ansambli tase pole vajalikul kõrgusel, mistõttu ükski esitatud paladest ei olnud täiesti nauditav. Pisut meeldivamalt teistest kõlas «Ema sünnipäev». V kursuse naisansamblil õnnestus paremini gruusia rahvalaul «Rero». Üldmulje jäi siiski kesiseks, milles on ilmselt süüdi lauljate napp häälematerjal. Meestelaulu au kaitsesid I kursuse juristid. Rombergi «Kõrvelaul» ja «Havai laul» esitati rahuldavalt. Kuulajate hulgas kutsus tugeva aplausi esile saksa rahvalaul «Külapulmad». Kahtlemata oligi see parim õhtu jooksul esitatud lauludest. Poisid laulsid seda meeleolukalt ja uljalt. Žürii «teravad kõrvad» tabasid siiski viperusi ka «Külapulmade» esitamisel. Solist Siiri Roopere esitas Schuberti «Muusikale» ja Marttini «Armurõõmu». Tema häälel on omamoodi meeldiv «metalne» kõla + püüdlik esitamine. Kuid siit tuleb ka midagi lahutada. See «midagi» oleks eelkõige laulude mitte päris õige, pealiskaudne tõlgitsus, eriti Schuberti puhul.

Meeleolukalt ja voolavalt esitas tütarlaste rahvatantsurühm «Uraali kadrilli». See kujunes õhtu teise osa üheks paremaks numbriks. «Kolme polka» tantsurühma esituses oli nõrgem.

Deklamaatoreid oli võistlustules kolm. H. Kann esitas P. Haavaoksa «Seisad ehk praegugi». Luuletus mõjus lihtsalt, sisemiselt läbielatult. II kursuse üliõpilase I. Kartau ettekandes kuulsime J. Sütiste «Vaevamägede mailt» ja katkendi E. Bornhöhe «Kuulsuse narridest». Meeldivamalt mõjus katkend Bornhöhest. Tiiu Kumm luges omaloomingulise luuletuse «Kevad», mille esitamine oli mõjuv ja korrektne. Kuid üldmulje kontserdi teisest osast oli tunduvalt nõrgem.

Õhtu omamoodi «naelaks» kujunes konfereerimine. Pole mõeldav, et pala teadustamisel konferansjee lisab sellele omapoolse suhtumise mittesobiva miimikaga või lihtsalt naeruga. Selles osas tuleb etteheiteid teha K. Itrale. V. Villik teadustas korrektselt. Itra ja Villik esitasid samuti rea intermeediume, mis leidsid publiku hulgas kaunis elava vastuvõtu, sest nad olid teaduskonna elust.

Meeldiva mulje jättis see, et teadustati lõpuks ka õhtu organiseerijate nimed, mida teised teaduskonnad ei teinud. Erinevalt teiste teaduskondade õhtutest oli kohal palju külalisi väljastpoolt ülikooli, mis kõneleb juristide organisatoorsetest võimetest.

V. PURASK

Goyast ja Feuchtwangerist

(14. aprillil kohvikus)

Nüüd oli see oodatud õhtu käes. Raviosakonna III kursuse kahe esimese õpperühma üliõpilased kogunesid kohviku kaminasaali, üks varem, teine hiljem, et klaasi limonaadi või tassi aurava kohvi juures rääkida Lion Feuchtwangeri romaanist «Goya», raamatust, mis enamikule meeldis, mõnele ei meeldinud, kedagi ei jätnud aga ükskõikseks.

L. Feuchtwangeri suurteosest ja Goyast (tema elust ja loomingust) rääkis põhjalikult Tiiu Ankur.

«Vaadakem kas või Goya «Kuningas Carlos IV perekonda»,» lausus ta, «rahva poeg Goya naerab koos rahvaga valitsejaid, kes on eeslid ning kes ka maalilt, kuigi kujutatud inimestena, vaatavad vastu eeslitena. Näidata igaühe õiget nägu, selles ongi Francisco Goya suurus.»

«Missugused suhted olid Goyal oma perekonnaga?» küsis Evi Adson ning seda küsimust arutati elavalt, samuti nagu kunstniku suurt armastust hertsoginna Alba vastu.

«Minu arvates tõi see suur hispaanlane peale uue, novaatorliku stiili ka väga väljendusrikka sisu kunsti, tema joonistused on kohutavad, kuid tõetruud tolleaegse elu pildid,» oli veendunud Helle Madise.

Viive Edulat hämmastas ja masendas aga kõige rohkem see, et alles poolteist sajandit tagasi valitses maailmas inkvisitsiooni pime öö, valmis hävitama parima, mille loonud inimese geenius.

Marje Grünbergile aga meeldis Feuchtwangeri stiil, tema oskus näidata suurt ajalugu ka väikestes detailides, näha väikeses suurt ning üldistada seda.

«Goya edu aluseks oli suur andekus, aga ta oli ka võrratu töömees, töö tegi temast geeniuse,» ütles õpperühmade juhendaja sm. I. Seeder.

Sellel meeldejääval õhtul räägiti veel väga palju Goyast ja Feuchtwangerist, kaugest Hispaaniast ja tema rahva hingest, avaldati suurepäraseid mõtteid ja arvamusi, vaieldi, nõustuti üksteisega, ning vaieldi uuesti — milles aga kõik jäid ühele nõule, oli see, et selliseid õhtuid on väärt edaspidigi korraldada, ja sagedamini.

A. RAMM

XI kunstilise isetegevuse olümpiaadi lõpptulemused

1. Kehakultuuriosak. 411 p.
2. Arstitead. 399 p.
3. Ajaloo-Keeletead. 278 p.
4. Õigustead. 213,5 p.
5. Mat.-Loodustead. 190 p.
6. Majandustead. 132 p.

VOKAALANSAMBLID

I Arstitead. IV k. naisansambel.
Majandustead. naisansambel.
Vene filoloogia osak. III k. ansambel.
II —
III Matemaatikaosak. II k. naistrio.
Eesti filoloogia osak. trio.
Ajaloo-Keeletead. meesansambel.
Kehakultuuriosak. naisansambel.

VOKAALSOLISTID JA -DUETID

I O. Saks (Mat.-Loodustead.).
II M. Laar (Ajaloo-Keeletead.).
III N. Rogatšov (kehakultuuriosak.).
L. Tamm (Arstitead.).
M. Peikolainen (Ajaloo-Keeletead.).
M. Peikolainen — H. Siiats (Ajaloo-Keeletead.).
M. Viin — E. Kornel (Arstitead.).

INSTRUMENTAALANSAMBLID

I —
II Arstitead. trio.
Mat.-Loodustead. ansambel.

INSTRUMENTAALSOLISTID

I A. Laisk (Mat.-Loodustead.).
R. Marvet (Mat.-Loodustead.).
K. Kalamees (Arstitead.).
II V. Kuik (Kehakultuuriosak.).
E. Pau — A. Panov (Arstitead.).
III H. Temmo (Ajaloo-Keeletead.).
L. Veskis (Ajaloo-Keeletead.).

VÕIMLEMINE

I N. Berendsen (kehakultuuriosak.).
A. Lutsar „
L. Juuse — N. Berendsen „
II M. Tuka (Ajaloo-Keeletead.).
R. Ehapalu (kehakultuuriosak.)
L. Laanpere „
KKO meesrühma püramiidid.
III A. Kiviste (kehakultuuriosak.).
KKO naisrühm (harjutused rõngastega).

TANTS

I —
II Majandustead. naisrühm.
Raviosak. II k. rahvatantsurühm.
III Õigustead. karaktertantsurühm.

DEKLAMAATORID

I M. Viiding (Ajaloo-Keeletead.).
II I. Malkin (Mat.-Loodustead.).
A. Lutsar (kehakultuuriosak.).
P. Hein (Ajaloo-Keeletead.).
III M. Kalda (Ajaloo-Keeletead.).
T. Kumm (Õigustead.).
H. Kaarma (Arstitead.).

NÄITERINGID

II Kehakultuuriosakonna näitering.
Õigustead. näitering.

Žürii: H. Trass (esimees), A. Luur, J. Feldbach, V. Viires, L. Ora, A. Siimer, J. Uibo, A. Vihalem.

Isetegevuslavalt

H. Kann deklameerimas.

Kulumata SULEGA

6

Kord öeldi mulle: elu, see on must,
siit otsib siirust kurt ja pime tobu,
et kaugelt mööda prügihunnikust
võib viia ainult peru luulehobu.

Saaks vastik rada meie puhtast teest,
kui inimesse uskuda ei julge,
ent lapselikult lihtsa hinge eest
ma oma südant kunagi ei sulge.

Miks olla pahur-sünge pessimist,
kui vaevalt löödud lahti eluvärav?!
Ja kuigi tuleb pettumusi vist,
ta paistab tormitsev ja noor ja särav.

Võib-olla halba heas ei ole vähem,
pea aga on me südamele lähem.

7

Kui maale laskub lõikuskuine öö,
kes meist ei oleks siis romantiline?
On igaviku taga päevatöö
ja vetest kerkib habras uduvine.

Me ümber öö kui soe ja pehme rätt
ning Emajõgi tuledest on hele.
Sa hoiad vaikivana minu kätt
ja huuled vajutad mu laugudele.

Kas kuuled, kuidas kuskil kaugel ees
kaks tiiba kannab ühteainsat lindu?
Niisamuti on kahe keha sees
üks süda, tulvil põlemist ja indu.

Ja kuigi armsad kauaks lahku satuks,
see suveöö ei muutu olematuks.

Nüüd tuli ARM...

LEHTE HAINSALU

1

Veel patse leinab minu lokkis pea,
plokk-kontsad pikkusele toovad lisa,
veel valsisamme õieti ei tea,
kuid pidulkäija olen virk ja visa.

Ma piinlik-puhtaks koristasin toa,
see memmelegi torkas lõpuks silma,
ta mõistvalt andis peole minna loa
ja imestas, et tantsin ilmast-ilma.

Üks võõras noormees, kõigist rühikam,
mind võtab täna oma hoole alla.
Tund-tunnilt vähem tõrgub arglik samm,
saan kohmetusest lõpuks hoopis valla.

Mis ütelda, ei õpetanud ema,
kui kojusaatjaks pakub ennast tema.

Arutati ÜTÜ probleeme

Hiljuti toimunud Õigusteaduskonna komsomolibüroo istungil olid päevakorras üliõpilaste teaduslike ringide töö küsimused. Seoses sellega arutati ka mõningaid probleeme ÜTÜ struktuuri reorganiseerimisest.

Ringide vanemad, juhendavad õppejõud ja büroo liikmed püüdsid leida abinõusid ÜTÜ ringide töö parandamiseks.

Dotsent J. Jegorov avaldas mõtte, et tulevikus peaksid õppejõud eksamitel arvesse võtma ka neid teadmisi, mida üliõpilane on omandanud teaduslikus ringis töötades.

Väga erinevad olid koosolijate arvamused ÜTÜ olemasolu otstarbekuse kohta praegusel kujul. Sedasama näeme ka, lugedes ülikooli ajalehest vastuseid ankeedile, kus on väljendatud mõtteid, et ÜTÜ võiks likvideerida ning teha üliõpilaste teadusliku töö eest vastutavaks ainult kateedrid. Konverentside ja teiste sedalaadi ürituste läbiviimine soovitatakse panna komsomoliorganisatsiooni peale.

Panna kogu vastutus üliõpilaste teadusliku töö osas kateedritele tähendaks aga üliõpilaste oma initsiatiivi vähendamist peaaegu nullini — toimuks teadusliku töö lähendamine kursusetööle.

Ringide teadusliku töö eest vastutuse panemisega kateedritele võib nõustuda ainult järgnevat seisukohta arvestades: üliõpilaste teadusliku töö edukaks kulgemiseks on vajalik üliõpilaste innustav juhendamine (sm. M. Kulli vastus ankeedile).

Et ühendada üliõpilaste teaduslike ringide ja osakondade vahelist tööd, selleks on vaja ikkagi ühtset organisatsiooni, sellist organisatsiooni, mis koosneks põhiliselt üliõpilastest endist.

Teadusliku töö parandamiseks ringides tuleks paralleelselt teaduslike tööde plaanidega koostada ka jooksvad tööplaanid ja ringi igale liikmele, kes ei kirjuta teaduslikku tööd, anda konkreetne ülesanne. Teiseks tuleks seostada ringide töö ja tööplaanid omavahel ning viia läbi ühiseid töökoosolekuid. Tööplaanide koostamine ja tööülesannete jaotamine järgnevaks õppeaastaks tuleks viia läbi eeloleval kevadel. Edasi tuleks suurendada ringide vanemate vastutust töö organiseerimisel ja läbiviimisel ringides.

Et läheneb eksamisessioon, tuleb ringide vanematel, konverentsitöid kirjutavatel üliõpilastel ja ka juhendavatel õppejõududel pöörata suuremat tähelepanu konverentsitööde õigeaegsele valmimisele.

J. MESIPUU,
ÜTÜ Õigusteaduskonna osakonna nõukogu esimees

Muljeid ühest ühiselamust

Ühiselamu on rea aastate jooksul üliõpilasele peamiseks koduks. Kodu peab pakkuma aga võimalusi nii töötamiseks kui puhkamiseks, olema puhas ja samal ajal ka hubane.

Külastanud käesoleva õppeaasta sügissemestrist alates korduvalt Ülikooli tn. 18-a asuvat ühiselamut, kus elavad Ajaloo-Keeleteaduskonna naisüliõpilased, tahaksin alljärgnevalt avaldada mõningaid tähelepanekuid ühiselamu praeguse olukorra kohta.

Hinnates objektiivseid tingimusi nimetatud hoones, võib öelda, et need on keskpärased. Raskusi tekitab mõnevõrra ruumide paigutus. Pärast eelnenud aastail toimunud väiksemaid ümberehitamisi on säilinud veel siiski viis tuba, millest peale põhielanike käivad läbi 1—3 toa üliõpilased. Loomulikult segab see eriti töötamist. Ühiselamus ei ole teostatud viimaseil aastail remonti. Hea algatuse tegi siin 28. toa kollektiiv (IV k. slaavi filoloogid), kes remontisid ise oma toa.

Ruumipuuduse tõttu pole ühiselamus kahjuks ka puhkenurka.

Positiivsena tuleb mainida, et toiduvalmistamise võimalused on olemas, lähemail päevil kõigile soovijaile ka elektri abil.

Järgnevalt sellest palgest, mille loovad majaelanikud oma käitumise, korra- ja ilutundega ise.

Jah, on tõsi, et üliõpilasnõukogu peamine töö on kulunud korra ja puhtuse juurutamiseks. Sel eesmärgil on tulnud toakollektiivides koguni ümberpaigutusi teha (3. tuba, 12. tuba). Võrreldes sügissemestriga on mõningat edu siiski märgata. Toad, nagu 7, 16, 17, 18, 21, 22, 31, 33, 36 ja praegune 3. tuba on olnud korduvalt puhtad, tuulutatud, toidukapid korrastatud. Sealjuures elab 7. toas (toavanem sm. Peda) 12 üliõpilast. Eespool mainituist on rida tube (7, 17, 22, 27, 31, 36) tunnistatud preemia väärilisena ka Ajaloo-Keeleteaduskonna ühiselamute vahelise sotsialistliku võistluse käigus, kus Ülikooli tänava ühiselamu esines mõnevõrra paremini kui Tiigi tänava ühiselamu sama teaduskonna osa.

Selle kõrval on aga ikka veel neid toakollektiive, kes kuidagi ei suuda säilitada järjekindlat korda (24. tuba — toavanem sm. Kazakova; 15. tuba — toavanem sm. Sorokina). Eriti valusaks küsimuseks on toidukapid, mille küllaldasest puhtusest ja nägususest ei pea sageli isegi üldiselt korras tubade elanikud lugu (toad 6, 19, 25, 34a, 35). Ebanormaalne on olukord selles osas, et kõigil üliõpilastel ei ole võimalusi hoida toitu vajalikul määral jahedas temperatuuris.

Edaspidises töös puhtuse eest hoolitsemisel on vajalik, et sanitaarpäevad ulatuksid järjekindlalt kõikidesse tubadesse. Samaaegselt tuleks põhjalikult koristada ka üldkasutatavaid ruume.

Korrast üksi on aga vähe, on vaja ka hubasust. Harva on leida aga tube, kus on mõeldud lambivarjudele, piltidele, akendele, voodikatetele ja kõigi nende kokkusobivusele. Ainult üksikud toad, nagu 16, 22, 31, 36 suudavad kas õnnestunult paigutatud seinaliniku, pildi, urvavaasi või mõne muu eseme näol pakkuda maitseka detaili, millel silm hea meelega puhkama jääb.

Tänuväärt panuse on viimasel ajal andnud ülikooli kujutava kunsti ring, kes on laenanud oma liikmete töid ühiselamu tubade kaunistamiseks.

Eelneva kõrval lühihinnanguid veel mõnele silmatorganud nähtusele.

Hea on, et reas tubades (5, 10 jt.) tegeldakse hommikvõimlemisega, see peaks saama üldiseks. Ühiselamu nõukogu poolt organiseeritud loengusarja käitumisest ja kodukultuurist tuleks jätkata.

Rahuldavaks ei saa aga veel pidada päevarežiimist kinnipidamist. Esineb veel öist tööd ja samal ajal päevast puhkust. Igas toas pole veel ajalehte tellitud.

Ülikooli tänava ühiselamu kollektiivi ees seisab veel palju tööd, et õpetada kõiki üliõpilasi hoolitsema nii eneste kui kollektiivi heaolu eest.

A. VALMET

Meie ajalehele saabus informatsioon ühest silmapaistvast ÜTÜ liinis teostatud tööst, millele määrati mitmesuguseid preemiaid ning mis esitati ka Kiievi ülikoolis.

Me ei julge kahelda juristide täpsuses, mistõttu palume lugejaid osutada abi antud töö pealkirja lahtimõtestamisel. Siin see pealkiri on: «Huligaansust soodustavatest tingimustest Tartu linnas kohtupraktika andmeil ja sellega võitlemise vahendeist».

Kas võideldakse andmetega, kohtupraktikaga või tingimustega? Nähtavasti kohtupraktikaga, sest see on ainuke sõna, mille kohta sobib ainsuslik asesõna s e l l e g a.

Kas olen küllalt täpne?

Millega võideldakse?

Lahendus kahele „mõistatusele"

Ajalehes nr. 11 avaldati «Keeletarga kirjakastis» lugejatele küsimus «Kuidas saada aru alltoodud tekstis». Nagu selgus, tuleb väljendit **7 joonist 63 fotot à 9 tk** mõista **7 joonisest teha à 9 fotot, kokku 63** jne.

Kõigile, kes esitavad kellelegi mingi tellimuse, oleks palve: väljenduge selliselt, et peale Teie enda saaksid sellest aru ka kõik teised!

Samas keelenurgas on teinegi küsimus: «Kumb tuli esikohale?». Juttu oli kahest jooksjast, kes saavutasid vastavalt ajad 43,20 min. ja 43 min. 20 sek.

Kehakultuuriga tegelejad ütlevad, et see on üks ja seesama. Tähendab — jooksjad jagavad esikohta. Minu arvates tuli võitjaks see, kes saavutas ajaks 43,20 min., sest 20 sekundit on ikkagi pikem aeg kui 20/100 minutit.

KEELETARK

KAS TEATRI ÜHISKÜLASTUS VÕI ÜHINE TEATRIKÜLASTUS?

Vaevalt on põhjalikumalt mõeldud, mida tähendab kursustel ja rühmades tarvitatav, igapäevases vestluses ja ka meie ajalehes esinev väljend **teatri ühiskülastus.** Väljendi sisu peaks selguma analoogiliste näidete kaudu. Toodagu mõningaid: **rukki ühispeks, võimlemise ühisharjutused, maa ühisharimine.** Kõigis näiteis on eelnev täiend seostatav põhisõnaga, mille suhtes ta on sisuliselt objektiks (pekstakse rukist, harjutatakse võimlemist, haritakse maad). Sellistel juhtudel on õigem tarvitada **ühine rukkipeks, ühised võimlemisharjutused, ühine maaharimine** ja ka **ühine teatrikülastus.** Sealjuures kuulub **ühine** põhisõna juurde, mille laiendiks ta on (**ühine külastus, ühised harjutused** jne.).

Niisiis toimuvad edaspidi ühised teatrikülastused, ühised kinokülastused.

R. TALVAR

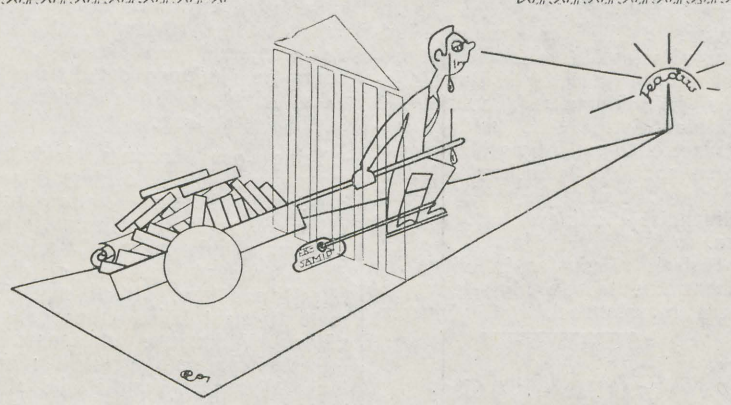

Per aspera ad astra või 1% annet ja 99% tööd.

TRÜ õppejõududele ja üliõpilastele

Kes minevikku ei mäleta,
see elab tulevikuta.
Juhan Liiv

Meie maal lasuvad muuseumidel tähtsad kultuuriloolised ülesanded. Meie muuseumid pole üksnes eksponaatide kogumise paigad, vaid nad on ka asutused, kus kogutud varasid teaduslikult läbi töötatakse ja need laiadele hulkadele kättesaadavaks tehakse.

Selliseks eriilmeliseks asutuseks teatri ja muusika alal on Tallinnas asuv Eesti NSV Teatri- ja Muusikamuuseum. Aastate jooksul on muuseumi koondunud rikkalikke materjale eesti teatri- ja muusikaajaloost. Kuid palju väärtuslikku on ikka veel siin-seal laiali või eraisikute käes. Praegu on teoksil eesti muusika- ja teatriajaloo koostamine, mille käigus iga uue materjali avastamine, iga lünga täitmine on eriti tähtis.

Pöördume kõigi Tartu Riikliku Ülikooli õppejõudude ja üliõpilaste poole palvega:

Aidake koguda heaperemehelikuks säilitamiseks, teaduslikuks läbitöötamiseks ja laiadele hulkadele tutvustamiseks kõike seda, mis otseselt või kaudselt on seotud meie muusika- või teatrikunsti ajalooga.

Meid huvitavad teatri- ja muusikategelaste kirjad, igasugused dokumendid nende isikliku elu ja tegevuse kohta, protokollid, aastaraamatud, kirjavahetus või muu materjal omaaegsete laulu-, muusika- või näitemänguseltside tegevusest. Muidugi ka kõik fotod, millel on seos meie teatri- ja muusikaajalooga. Suure väärtusega meie kultuuriloole võivad olla ka nende inimeste mälestused, kes on ise osa võtnud teatri- ja muusikaelust.

Meid huvitavad samuti vanad pillid, laulupeomärgid, näitemängu- ja noodiraamatud, käsitsi kirjutatud noodid ja näitemängu osad, omal ajal kasutatud valgustusseadmed, grimm (või karbid, milles seda hoiti), parukad jne.

Kõigest sellest palume teatada Teatri- ja Muusikamuuseumile (Tallinn, Müürivahe tn. 12).

Eesti NSV Teatri- ja Muusikamuuseum

Lugejate nõupidamine

5. mail k. a. algusega kell 19 toimub ajalehtede «Rahva Hääl», «Edasi» ja «Tartu Riiklik Ülikool» lugejate nõupidamine teemal «Ülikooli elu valgustamine meie ajakirjanduses».

Osa võtta palutakse rektoraadi, dekanaatide juhtivaid töötajaid, kateedrijuhatajaid ja kõiki lugejaid.

Koosolek toimub peahoone aud. nr. 5.

Toimetaja J. FELDBACH

Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19
Üksiknumbri hind 20 kop.
MB 03554 Tellimine nr. 1515

2

On jutt mu ümber nagu oreool —
mu saatja käivat juba lõpuklassis!
See uudis teada varsti igal pool.
Vist keegi kade salaja meid passis.

Ta ilus olevat kui pühapilt
(ei olnud seda märgata mul mahti).
Ja ongi küljes õnneliku silt,
ma teiste vaimustusest ei saa lahti.

Klass poisi samme rangelt arvel peab
ja töös on keeled kibedad kui mesi.
See sageli mind kitsikusse veab —
näib nali mulle mage nagu vesi.

Kõik sumiseb ja keeb. Oh ilmaime!
Kuid mina ise veel ei tea ta nime.

3

Koos jääga sulas suult mul lahti lukk,
nüüd keelenõel on üleliia usin.
Kuid teine vaikib nagu villast sukk,
kui teda narritan ja naerdes susin.

Oh ligimene, ärge olge karm —
ei kevadet ma ohjeldada suuda!
Naer pole kergemeelsus ega arm,
naer meie sõprust teisemaks ei muuda.

On lihtsalt hea, kui keegi hoiab mind,
mind, keda ükski veel ei ole märgand.
Kas jääb sest hinge pakitsema pind,
et pisut-pisut edevust mus ärgand?!

Ta juurde tulen mõne vastse tõega
ja räägin siiralt nagu oma õega,

4

Lund heljub alla raskehelbelist,
Me terve suvi teineteist ei näinud.
Ja üksi nukrutsedes kumbki vist
koos käidud radu pole üle käinud.

Nüüd muinasjuttu vestab valge tee
ja kõrge kuuse tuhat lumist käppa.
Ma mõtlen, kas ehk keelat vilja me
koos olles enda teadmata ei näppa?

Kas sinu mõte kargel tunnil sel
teist sõlerinda otsima ei lenda?
Kuid härmas kaugustest on meel nii hell,
et sinu kätte unustaksin enda.

Ma vaikseks jään. Ei sellest märku anna,
sest olen uhke lumekuninganna.

5

Mu sõber, räägite, et nuttis memm,
et rahanappus alla kisub tuju.
Seetõttu näite mulle kodusem —
ka mina mee ja piima sees ei uju.

Me lapsepõli polnud õitsev aed.
Triiphoones meid ei poputata praegu.
Jäid meie künda põhjakalda paed
ja mõttes näeme tulevasi aegu.

Kui elu oleks maine paradiis,
kui ülikõllus oleks tarre asund,
liig vähe võitlusi meid ootaks siis,
maailma tulla poleks üldse tasund.

Las räägib järelpõlv, et rahusajand
on raudse käega sõjamehi vajand.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 16 (403)
Reede
8. mai 1959. a.
XII aastakäik

VASTUTUSRIKAS ETAPP

teaduskondade parteiorganisatsioonide töös

A. MARTIN,
TRÜ parteibüroo sekretäri asetäitja

Tartu Riikliku Ülikooli teaduskondade ja osakondade parteiorganisatsioonid astuvad oma töö vastutavasse etappi — aruande- ja valimiskoosolekute ettevalmistamisele ja läbiviimisele, mis toimub maikuu jooksul.

Aruande- ja valimiskoosolekute ülesanne seisneb selles, et üldistada parteitöös omandatud positiivseid kogemusi. Ent see on vaid asja üks külg. Partei XXI kongressi otsuste elluviimine nõuab parteiorganisatsioonide kogu tegevuse edasist parandamist. Sellepärast peavad kommunistid koosolekuil andma parteiorganisatsiooni, parteibüroo ja sekretäri töö sügava ja igakülgse analüüsi, avastama puudused ja kavandama abinõud parteiorganisatsiooni organisatsioonilise ja ideoloogilise töö edasisel parandamisel.

Partei kogu ideoloogiline töö on suunatud nüüd sellele, et arendada nõukogude inimestes uusi omadusi, kasvatada neid kollektivismi ja tööarmastuse, sotsialistliku internatsionalismi ja patriotismi vaimus, uue ühiskonna moraali kõrgete printsiipide, marksismi-leninismi vaimus.

Meie ülikooli tingimustes on sel kõigel väga suur tähtsus, sest valmistab ju ülikool kaadrit rahvamajanduse mitmesugustele harudele, sealhulgas ka pedagoogilisele tööle.

Tuleb rõhutada nende küsimuste tähtsust veel sellepärast, et mõnedes parteiorganisatsioonides esines aruandeperioodil üliõpilaskonna poliitilisel kasvatamisel tõsiseid puudusi näiteks Matemaatika-Loodusteaduskonnas (parteibüroo sekretär sm. Ü. Kaasik).

Partei aruande- ja valimiskoosolekutel peavad kommunistid kollektiivselt kavandama abinõud kogu siseorganisatsioonilise töö edasiseks parandamiseks. Suur tähtsus on sidemete tugevdamisel parteitutega, parteitu aktiivi kasvatamise parandamisel, kommunistliku noorsooühingu, ametiühingu ja teiste massiorganisatsioonide juhtimise parandamisel. Parandada tuleb tööd ka paremate üliõpilaste, õppejõudude ja teenistujate ettevalmistamisel partei ridadesse astumiseks.

Eriti tuleb märkida mitteküllaldast tööd selles suunas Majandusteaduskonnas (parteibüroo sekretär sm. A. Köörna), administratiivmajandusosakonna parteiorganisatsioonis (sekretär sm. Adojaan), vene filoloogia osakonnas (grupiorganisaator sm. S. Maasik) ja Matemaatika-Loodusteaduskonnas.

On teada, et iga parteiorganisatsiooni autoriteet sõltub eelkõige sellest, kuivõrd aktiivselt võtavad kommunistid osa partei elust, kas nad ise näitavad eeskuju töös. Järelikult tuleb koosolekuil arutada põhjalikult läbi, kuidas parteibüroo ja sekretär tõmbasid kommuniste kaasa parteiorganisatsiooni töösse, mida tuleb teha tulevikus, kuidas täidavad kommunistid parteilisi ülesandeid, kuidas nad suhtuvad oma kohustustesse, kuidas käituvad väljaspool ülikooli jne.

Partei aruande- ja valimiskoosolekul tuleb osutada vajalikku tähelepanu ka oma otsuste ja kõrgemal seisvate parteiorganite otsuste täitmise kontrollile. Selles küsimuses on reas parteiorganisatsioonides, sealhulgas ka üleülikoolilises parteibüroos olulisi lünki.

Tõsist tähelepanu tuleb osutada parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosoleku ettevalmistamisele. See on vastutusrikas etapp eelkõige parteiorganisatsiooni või parteibüroo sekretäri töös. Kui põhjalikult ja õigeaegselt valmistab ta ette aruande, kuidas valmistub ta koosolekuks — see määrab suures osas ka koosoleku käigu, selle asjaliku suuna, kriitika ja enesekriitika taseme koosolekul. Aruanne peab olema enesekriitilise iseloomuga, peab andma partei organisatsioonilise ja massilise poliitilise töö analüüsi, määrama kindlaks teed puuduste likvideerimiseks, näitama kätte konkreetsed ülesanded lähemaks tulevikuks.

Õigesti toimivad need sekretärid ja parteibürood, kes teevad ülesandeks gruppidele või üksikutele kommunistidele kontrollida, näiteks, kuidas on täidetud eelmise aruande- ja valimiskoosoleku otsus, kuidas on parteiorganisatsioon juhtinud komsomoli, ametiühingu ja teiste massiorganisatsioonide tööd.

Aruande- ja valimiskoosoleku otsuses peavad kajastuma kõik väärtuslikud ettepanekud ja kriitilised märkused, mis tehti kommunistide poolt koosoleku ettevalmistamise käigus, samuti ka koosoleku ajal. Otsus peab olema sihikindel ja konkreetne, et ta kujuneks tegevusjuhendiks uuele sekretärile, parteibüroole ja parteiorganisatsioonile tervikuna.

Möödunud aastal moodustati Ajaloo-Keeleteaduskonnas ja Matemaatika-Loodusteaduskonnas teaduskondade parteiorganisatsioonid, kus valiti ületeaduskondlikud parteibürood. Parteibüroode koosseisu kuulusid ka osakondade parteigruppide sekretärid. Nagu tõendavad nende parteiorganisatsioonide töö kogemused, on see samm end täiesti õigustanud. Nähtavasti pole mingit alust nende parteiorganisatsioonide struktuuri muutmiseks sel aastal.

Iseendast mõistetavalt peab nendes teaduskondades enne teaduskonna parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosoleku läbiviimist korraldama osakondade parteigruppide aruande- ja valimiskoosolekud.

Maidemonstratsioonilt

E. Saki fotomontaaž.

MAITERVITUSI

1. mail saabus Leningradi A. Ždanovi nimelise Riikliku Ülikooli kollektiivilt telegramm:

Коллективу Тартуского государственного университета

Ленинградский университет поздравляет коллектив Вашего университета с праздником I Мая — днём международной солидарности трудящихся, днем братства рабочих всех стран.

Желаю Вам успехов в борьбе за дальнейший расцвет науки и технический прогресс, за тесную связь науки с жизнью народа, а также за выпуск специалистов, достойных эпохи коммунизма!

*

Vilniuse V. Kapsukase nimelise Riikliku Ülikooli kollektiivilt:

Вильнюсский университет поздравляет профессоров, преподавателей и студентов Вашего университета с праздником I Мая — днем международной солидарности трудящихся.

Желаем новых успехов в борьбе за дальнейший расцвет науки, в подготовке специалистов, достойных эпохи коммунизма!

*

Tartu Riikliku Ülikooli rektorile.
Parteialgorganisatsiooni sekretärile.
Ametiühingukomitee esimehele.
Komsomoliorganisatsiooni sekretärile.

Tallinna Polütehnilise Instituudi õppejõud ja üliõpilased õnnitlevad Teid ja Teie kollektiivi töörahva rahvusvahelise solidaarsuse päeva 1. mai puhul ja soovivad palju edu ja õnne edaspidises töös.

L. SCHMIDT,
Tallinna Polütehnilise Instituudi direktor

Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi tervitasid veel: Kiievi T. Ševtšenkonimeline Riiklik Ülikool, Mordva Teadusliku Uurimise Instituut, Petrozavodski Riiklik Ülikool, Kaug-Ida ülikool, Irkutski ülikool, Voroneži ülikool, Vilniuse Pedagoogiline Instituut, Jakutski ülikool, Valgevene Riiklik Ülikool, Tbilisi Riiklik Ülikool, Tallinna Pedagoogiline Instituut, Eesti Riiklik Filharmoonia, «Eesti Looduse» toimetus, ajaleht «Põllumajanduse Akadeemia».

Tervitusi ajakirjanduse päevaks

Tervitame ajakirjanduse päeva puhul ja soovime uusi loomingulisi edusamme.

Eesti NSV Ajakirjanike Liit

Tervitusi saatsid veel «Eesti Looduse» toimetus, ajalehe «Edasi» toimetus, ajalehe «Põllumajanduse Akadeemia» toimetus.

Rektori käskkirjas tõsteti esile

Tartu Riikliku Ülikooli rektori käskkirjas 30. aprillist nr. 304 tõstetakse eeskujuliku ja hoolsa töö eest esile terve rida meie kollektiivi liikmeid. «Kogu nõukogude rahvas tähistab ülemaailmset töölispüha 1. maid uute töövõitudega,» öeldakse käskkirjas. «Ka Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased, õppejõud ja teenistujad annavad oma parima kommunismi ülesehitamiseks meie maal, rahu ja demokraatia võidu kindlustamiseks kogu maailmas.»

Autahvlile asetatakse mitukümmend meie kollektiivi liiget. Nende hulgas on näiteks prof. Konstantin Ramul, raamatukoguhoidja Paulopriit Voolaine, vanemõpetaja Valter Kalam, üliõpilased Kaupo Metsur, Jüri Tammaru ja paljud teised. Kiitust avaldatakse paljudele õppejõududele, üliõpilastele ja teenistujatele, kes oma hoolsa töö või eeskujuliku õppimisega on silma paistnud. Kõigi nende nimesid ei luba ruuminappus siin ära tuua. Nimetagem vaid mõnda: professor Arnold Kask, vanemlaborant Aasa Helbe, spordibaaside juhataja Johannes Kaldvee, masinakirjutaja Meta Pastik, majahoidja Adele Luht, üliõpilased Andres Lutsar, Ly Saarsoo, Mart Vabar, Endel Kraav ja teised.

Rektori käskkirjaga said 12 ülikooli teenistujat rahalise preemia.

Sel kevadisel päeval...

Esimese mai hommik meie vanas ülikoolilinnas oli tõeline kevadhommik: päike, taevas vaid mõned üksikud pilvekuhjad, soe ja elustav tuuleõhk, peamine aga — inimeste rõõmsad näod, pidulik välimus. Pidurõivais oli ka kogu linn, kõikjal lipud, loosungid...

Juba ammu enne määratud aega kogunes üliõpilasi lippudega kaunistatud peahoone ette, et ühises rongkäigus minna maidemonstratsioonile. Vesteldakse omavahel, naerdakse ja naljatatakse, meeleolu on kõigil ülev... ja võib-olla nii mõnelegi hallipäisele õppejõule meenuvad ajad mõnikümmend aastat tagasi. Ka siis tähistas töörahvas oma püha, ka siis käidi punaste kangaste all, kuigi vahest juba järgmisel tänavanurgal ootas demonstrante ratsapolitsei kumminuiadega. Ei, tol ajal polnud inimeste palgeil selliseid naeratusi nagu praegu...

Koos teistega sammub ka ülikooli kolonn tribüüni eest mööda. Rektor lehvitab meile kätt, paljud üliõpilased, kellel on käes kevadised lilled, viibutavad neid pea kohal...

Demonstratsioon on lõppenud, kuid kesklinn on ikka veel rahvast tulvil. Sellisel päeval nagu ei saagi kohe koju minna. Päike ju lausa naeratab mulle vastu...

M. LOODUS

Võitlusse igandite vastu

28. aprillil toimus ülikooli parteiorganisatsiooni lahtine koosolek, kus ettekandega võitlusest mõninga osa elanikkonna hulgas veel esinevate kapitalismi igandite vastu esines EKP Tartu Linnakomitee sekretär sm. J. Raid. Nagu esineja märkis, on seitseaastaku esimesel aastal Tartu töötajad saavutanud suurt edu. Võrreldes eelmise aastaga suurenes Tartu tööstuse toodang 1959. a. I kvartalis 20% võrra, kvartaliplaani ületati 12%. Ligi 90 brigaadi linna ettevõtetest ja käitistest võistlevad kommunistliku töö brigaadi nimetuse saamiseks. Eriti tunnustavalt märgiti TRÜ üliõpilaste algatust uue töössesuhtumise kasvatamisel. Kuid meie veelgi kiiremat edasiliikumist takistavad tõsiselt kapitalismi igandid, millest mõned on eriti visad kaduma inimeste teadvusest.

Siit tulenevalt seisabki ülikooli kollektiivi ees terve rida tõsiseid ülesandeid, nagu võitlus väära töössesuhtumise, ebatervete eluviiside vastu, palju räägitud, terve rida otsuseid vastu võetud, kuid nihkumine paremuse poole on väike. Nii ülikooli ühiskondlikud organisatsioonid kui ka kogu kollektiiv ei ole sellele küllaldaselt tähelepanu osutanud. Miks ei ole seni ülikoolis viidud kollektiivi ette joomareid? Sellest on vaja lõpuks järeldused teha ja võidelda joomise kui ühiskondliku pahe vastu. Üliõpilasüritused peaksid olema alkoholivabad. Miks pole ülikooli kohvikust alkoholi välja saadud, kuigi otsuseid selle kohta on vastu võetud mitu (ELKNÜ TRÜ VII konverentsil jne.)? Kodanlikul ajal polnud naisüliõpilastel sünnis avalikes kohtades istuda likööri- ja viinaklaasi taga, kuid meie üliõpilaskohvikus hakkab see kujunema traditsiooniks.

Usundlike igandite alal märgiti, et usumeeste mõju on tunduvalt vähenenud nõukogude teaduse uute saavutuste tõttu, eriti kosmose vallutamise alal. Kuid see ei tähenda veel, et usumehed oma relvad maha paneksid. Usu «ajakohastamise», usklike hirmutamise, nõukogude võimu saavutuste vähendamisega püütakse meie selgitustööle vastu töötada. Veelgi aktiivsemalt otsitakse uusi vorme noorsoo mõjustamiseks.

Tunduvalt on vaja tugevdada ateismi propagandat nii ülikoolis kui ka väljaspool. TRÜ-l on ateistliku propaganda alal suured võimalused kvalifitseeritud lektorite näol. Vähe on kasutatud aga reaalteaduste spetsialiste. Püstitati nõue, et ülikooli lõpetanu peab olema ka ateismi propageerijaks. Kuidas seda saavutada, sellest rääkisid sm-d Oja, Stein, Haberman jt. On vaja organiseerida loengutesari ateismi alal, valmistada ette filosoofiakateedri juures propagandiste, saavutada, et kursuse- ja diplomitöid kirjutataks ateistlikel teemadel, taotleda aspirandikoht ateismi alal filosoofiakateedri juurde, asuda ateistide klubi organiseerimisele.

Küsimuse arutluse käigus kerkis teravalt üles nõue, et ülikooli õppejõud peab olema sügavalt materialist, peab aktiivselt osa võtma üliõpilaste kasvatamisest nii õppetöös kui ka väljaspool õppetööd töökasvatuse kaudu. Selleks pakub avaraid võimalusi ja laia tegevusvälja üliõpilaste, abiõppepersonali ja õppejõudude ühine osavõtt kollektiivsest tööst meie ehitustandritel ja kolhoosipõldudel.

Tähelepanu juhiti veel sellele, et igapäevases suhtlemises löövad tihipeale läbi mõned natsionalistlik-šovinistlikud igandid. Ei arvestata, et tuleb kasvatada noori internatsionalismi vaimus.

Taunivalt räägiti ka ühiskondlike organisatsioonide, õppejõudude ja üliõpilaste sagedasest «pealtvaataja» hoiakust, kus õigeaegse ja abistava sõna asemel osutatakse vaikimise või küsimuse kinnimätsimisega karuteeneid kasvatustööle.

Koosolekul jäi kõlama ühine mõte, et meil tuleb asuda sõnadelt tegudele, otsustavale pealetungile kõige selle vastu, mis takistab meie edukat edasiliikumist kommunismile.

J. RÄNI

JAAN REINET

Tartu Riikliku Ülikooli Õpetatud Nõukogu võttis hiljuti vastu üksmeelse otsuse esitada Nõukogude Eesti preemia saamiseks vanemõpetaja J. Reineti tööd atmosfääri ionisatsiooni, hüdro- ja aeroionisatsiooni ning elektroaerosoolide alalt. Sel alal on ta kolme viimase aasta (1956.—1958. a.) jooksul trükis avaldanud rohkem kui kakskümmend teaduslikku artiklit, millest 15 tööd on ilmunud üleliidulistes keskajakirjades ja väljaannetes.

On teada, et atmosfääri ionisatsiooni uurimine niihästi kõrgemates õhukihtides kui ka Maa pinnase lähedal on suure teadusliku ja praktilise väärtusega. Nii näiteks tuumarelva katsetustel õhkkonda ioniseeriv radioaktiivsete ainete saast langeb alla peamiselt sademetega, seepärast on vajalikud sellised atmosfääri ioonide loendajad ja spektromeetrid, mida võib kasutada ioonide kontsentratsiooni mõõtmiseks ja ioonide spektri uurimiseks ka küllastatud niiskuse korral (sadude ajal, tihedas udus, pilvedes jne.). Selline aparatuur seni puudus ja esmakordselt on see ülesanne lahendatud J. Reineti töödes.

Viimaste aastate jooksul on hakanud laialdaselt arenema elektroaerosoolide kasutamine meditsiinis, tööstuses ja põllumajanduses. Esimesi aerosoolionisaatoreid Nõukogude Liidus, mis Tartu Riiklikus Ülikoolis J. Reineti juhendamisel olevas laboratooriumis konstrueeriti, on eduga rakendatud Tartus Vabariiklikus Kliinilises Haiglas närvihaiguste (dots. E. Raudam) ja kõrva-, nina- ja kurguhaiguste (dots. E. Siirde) osakonnas kui ka Läti NSV Teaduste Akadeemia Eksperimentaal-Meditsiinilises Instituudis. Ülalmainitud aparatuuri poolt tekitatud elektroaerosoolide laengutiheduse uurimist õhus on võimalik teostada käesoleval ajal ainult J. Reineti poolt konstrueeritud loendajate ja spektromeetritega.

J. Reinet on andnud uue meetodi ka soovikohase polaarsusega ja kontsentratsiooniga hüdroaeroioonide tekitamiseks ja konstrueerinud võimsa hüdroionisaatori, millel on suuri perspektiive mitte ainult meditsiinis rakendamiseks hüdroaeroioonide teraapias, vaid ka tööstustes staatiliste laengute likvideerimisel. Edukalt on seda hüdroionisaatorit seni rakendatud ravi otstarbeks ka kaugel põhjas Montšegorski niklikombinaadi kliinikutes jm.

Edasi näitas J. Reinet oma töödes, et tavaline elektriahi ehk -pliit lahtise hõõgspiraaliga tekitab ruumis kiiresti rohkearvuliselt positiivseid ioone ja vähendab negatiivsete ioonide kontsentratsiooni, mis on kahjulik ruumis viibijate tervisele. Selle pahe likvideerimiseks konstrueeris ta uue termoionisaatori, mis tekitab ruumis vaid negatiivseid aeroioone. Sel põhimõttel töötavad termoionisaatorid on pikemat aega olnud rakendusel Tartu kliinikutes ja Läti NSV Teaduste Akadeemia Eksperimentaal-Meditsiinilises Instituudis.

Samuti töötas ta välja uut tüüpi koroonaionisaatori, mida tema kaastöötajad on edasi arendanud ja suure eduga rakendanud meditsiinis. Tema juhendamisel töötava üliõpilase H. Tammeti poolt konstrueeritud kääbus-koroonaionisaatorit demonstreeriti 1958. a. Brüsselis maailmanäitusel.

J. Reineti uuematest töödest on suure väärtusega meditsiiniline hapnikuionisaator ja hapniku aerosoolionisaator. Viimase rakendamine kunstliku hingamise aparaatide juures on järsult alla viinud surmajuhtude arvu raskekujulise poliomüeliidi haiguse ravil 1958/59. aasta talvel Tartu Vabariiklikus Närvikliinikus (dots. E. Raudam), mis olid põhjustatud kopsu kokkulangemisest ja kopsupõletikkudest. J. Reinet on seega loonud uue, perspektiivse suuna hapnikuteraapias ja ka hapniku kasutamises lendudel kõrgemates atmosfäärikihtides ja allveelaevades.

J. Reineti enda kui ka tema juhendamisel töötavate TRÜ üldfüüsikakateedri ja õppetöökoja töötajate poolt on loodud veel rida teisi aparaate (inhalaator-ionisaator, ultraviolettkiiritaja-ionisaator, staatiliste laengute likvideerija jne.), mida on hakatud juba edukalt kasutama praktikas.

Võib niisiis öelda, et J. Reinet on suutnud väga lühikese ajaga (alates 1955. aastast) luua ise ja koostöös kaastöötajatega rikkaliku aparatuuri hüdro- ja aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide rakendamise ja uurimise alal. Tema tööd on äratanud tähelepanu ka väljaspool Nõukogude Liidu piire (Tšehhoslovakkias, Ameerika Ühendriikides ja mujal). Seetõttu on tehtud temale hiljuti ettepanek astuda Rahvusvahelisse Bioklimatoloogide ja Biometeoroloogide Teaduslikku Ühingusse («International Society of Bioclimatology and Biometeorology»). Olgu siinkohal mainitud, et J. Reinet on valitud ka NSV Liidu Teaduste Akadeemia I. P. Pavlovi nimelise Füsioloogia Instituudi juures asuva aeroionisatsioonialase alalise komisjoni liikmeks. Temale on välja antud mitmeid autoritunnistusi tema leiutiste ja avastuste kohta ja tema poolt rakendusele võetud aparatuuri atmosfääri ionisatsiooni, hüdro- ja aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide alalt on hakatud juba laialdaselt rakendama.

A. MITT,
TRÜ Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaan

Kas see on normaalne?

N. V. Gogoli nim. Tartu Linna Keskraamatukogu lugejate hulgas on suur protsent üliõpilasi Tartu Riiklikust Ülikoolist. Valdav osa neist on eeskujulikud, laialdaste huvidega lugejad, kes peavad kinni laenutamismäärusest ja kohtlevad raamatuid heaperemehelikult.

Teiselt poolt ei ärata juba aastaid raamatukogutöötajais imestust see, et nende hulgas, kellele pidevalt peab kirjalikult meelde tuletama raamatute tagastamise tähtaega, on enamik üliõpilased.

Sageli on sellestki vähe, lugeja ei reageeri ka kolmele kirjalikule teatele (tagastamistähtaeg oli 2—3 kuud tagasi) ja vastutustundetu üliõpilase korralekutsumiseks on vaja kohtutäituri või notari abi. Kas nõukogude üliõpilasele ei peaks olema võõras selline suhtumine ühiskonna varasse? Miks nad ei taha mõista, et nende käes olevat raamatut soovivad kasutada ka teised? Mispärast nad ei austa raamatukoguhoidja tööd, sest viimane kaotab palju aega ainuüksi üliõpilaste korralekutsumiseks.

Näiteks ilmub Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilane Heldur Lõhmussaar raamatukogusse ainult 2—3 meeldetuletuse peale ja on lasknud endale raamatute tagastamistähtpäeva meelde tuletada juba 16 korda.

Üliõpilane Riina Koik Ajaloo-Keeleteaduskonnast on jõudnud raamatukogust laenutada ainult 12 raamatut ja saanud juba 4 kirjalikku kutset. Sama teaduskonna üliõpilane Marju Lauristin arvab, et ilma kirjaliku kutseta ei maksa üldse raamatuid tagastada — ta on raamatuid laenutanud 2 korda ja saanud samapalju meeldetuletusi.

Olgu toodud siin vaid üksikud näited.

Viimase abinõuna pidi aprillikuus raamatukogu notari poole pöörduma tervelt 13 üliõpilase korralekutsumiseks. Siin nad on: Silvi Landsberg, Ludmilla Vladimirova, Riina Klaus, Enn Loik, Tibor Borbély, Rein Käosalu, Anne Vaserik, Peet Lepik, Heli Tõkke, Aleksander Alister, Kalev Päid, Kaimo Andersson ja Nelli Rudjak. Nende hulgas on IV ja V kursuse üliõpilasi (Päid, Vladimirova, Rudjak), kes peatselt siirduvad ellu kui kõrgema haridusega spetsialistid. Aga Nelli Rudjakut Ajaloo-Keeleteaduskonnast kutsume me juba korduvalt korrale notari abiga. Raske on seletada ka seda, et sageli just üliõpilased «unustavad» oma mappi lugemissaalist lahkudes ainult kohapeal kasutamiseks olevaid raamatuid. Mispärast viisid sel kombel omastatud raamatu koju üliõpilased Valentina Rabiner, Piia Liivoja, Valentina Vojevodina, Adel Dessler ja Valentina Saveljeva?

Kas üliõpilaste arvates on selline suhtumine raamatuisse normaalne? Kuidas teha lõpp sellele häbistavale nähtusele?

L. PEEP,
pearaamatukoguhoidja

Mida teha õpetajate ettevalmistamise parandamiseks?

TRÜ pedagoogikakateeder arutas neil päevil ENSV Ülemnõukogu seadust «Kooli ja elu sidemete tugevdamisest...» ja neid järeldusi, mis sellest seadusest tulenevad õpetajate ettevalmistamise kohta.

Mainitud seadus näeb ette, et «radikaalselt tuleb parandada kõrgema kooli ja kesk-eriõppeasutuste tööd üliõpilastes marksistlik-leninliku maailmavaate kujundamisel, üliõpilaste kommunistliku teadlikkuse ja aktiivsuse tõstmisel». Kateeder kavatseb eeloleval sügisel ühe esimese kursuse õpperühma võtta oma šeflusse alla ja jätkata kasvatustööd selle rühmaga kuni ülikooli lõpetamiseni. Igale kateedri liikmele kinnistatakse sellest rühmast mõned üliõpilased, kellega ta on lähemas kontaktis.

Teiseks märgiti, et seadus tunnistab vajalikuks «parandada õpetajate ettevalmistamist Tartu Riiklikus Ülikoolis ja Tallinna Pedagoogilises Instituudis». Sellel alal on kateedril valmimas rida ettepanekuid kõrgemal seisvatele organitele; nende ettepanekute üksikasjad selguvad pärast seda, kui määratakse kindlaks ülikooli õppetöö graafik. Oma tööd kavatseb kateeder parandada sel teel, et paneb suuremat rõhku ajakohase õppekirjanduse soetamisele pedagoogika alal, mis võimaldab tõsta üliõpilaste iseseisva töö osatähtsust selle aine omandamisel.

Pikemalt peatus kateeder seaduse sellel punktil (§ 47), mis näeb ette õpetajate kvalifikatsiooni tõstmise organiseerimise Tartu Riiklikus Ülikoolis. Konstateeriti, et sellel alal esineb praegu rida olulisi puudusi. Suviste edasiharimiskursuste süsteem, mis on kujunenud põhiteeks õpetajate edasiharimisel, ei õigusta end praegusel kujul. Tuleb rohkem tähelepanu omistada õpetajate individuaalsele ja koolisisesele metoodilisele tööle. Ülikooli õppejõud võiksid seejuures osutada palju suuremat abi, kui siiamaani on tehtud. Kateeder leidis olevat loomuliku, et samad asutused, kes valmistavad õpetajaid ette, organiseeriksid ka nende kvalifikatsiooni tõstmist.

Järgnevalt kaalus kateeder tootmisalaste õppeainete õpetajate ettevalmistamise küsimust ja leidis, et see võiks toimuda ülikooli juures, teised kõrgemad õppeasutused peaksid ülikooli sel juhul abistama õppejõudude leidmisel eriainete metoodika õpetamiseks.

Pedagoogikakateeder on arvamusel, et õpetajate ettevalmistamise parandamine ülikoolis on võimalik, kui kõik asjaomased kateedrid ja dekanaadid pööravad sellele suuremat tähelepanu.

Dots. *A. ELANGO,*
pedagoogikakateedri juhataja

Seinalehtede toimetajad!

9. ja 10. mail toimub peahoone 49. auditooriumis ülikooli seinalehtede näitus. Seinalehtede toimetajatel tuua seinalehed kohale 9. mail hiljemalt kell 15.

MEIE ÜHISELAMUTE PARIMAID TUBE

Nr. 44

Maipühade eel tegi TRÜ ametiühingukomitee poolt moodustatud komisjon kokkuvõtteid ülikooli ühiselamute vahelistest sotsialistlikest võistlustest ja esitas autasustamiseks ülikooli ühiselamuid ja parimaid toakollektiive.

TRÜ ametiühingukomitee otsustas anda esimese koha R. Pälsoni tänava ühiselamule (nõukogu esimees sm. Mäe) ja rändauhinnaks raadiovastuvõtja «VEF-Akord», teise koha V. Kingissepa tn. 19 ühiselamule (nõukogu esimees sm. Berendsen) ja rändauhinnaks raadiovastuvõtja «Oktava» ning kolmanda koha Kastani tn. 12 ühiselamule (nõukogu esimees sm. Kongas) ja rändauhinnaks elektrigrammofoni «Elfa». Teised ühiselamud järjestusid: 4. Ülikooli tn. 18-a ühiselamu (nõukogu esimees sm. Reinumägi), 5. O. Lutsu tn. 7 ühiselamu (nõukogu esimees sm. Tedremaa), 6. Tiigi tn. 78/80 ühiselamu (nõukogu esimees sm. Rämmel), 7. Nõukogude väljak 6 ühiselamu (nõukogu esimees sm. Kaarlep) ja 8. V. Kingissepa tn. 68 ühiselamu (nõukogu esimees sm. Nõmmik).

Hiljuti lõppes sotsialistlik võistlus meie ühiselamute toakollektiivide vahel. Tiigi tänava ühiselamus on kindlasti üheks paremaks 44. tuba. Teemegi siin juttu sellest toast.

Kui küsisin ühiselamu nõukogu esimehelt L. Rämmelilt, mida ta võib ütelda 44. toa kohta, lausus ta: «Jah, see tuba on üks selliseid, mis on alati igati korras ja puhas. Ka korrastustöödel ühiselamu õuel lõid selle toa noormehed agaralt käed külge.» Kuid asja juurde — kes on siis selle toa elanikud? Siin nad on: 5 füüsikut; neli nendest on diplomandid — toavanem Aleksander Ott, Enn Nurk, Heino Moldau, Ülo Mullamaa. Viienda voodi selles sõbralikus toakollektiivis täidab III kursuse füüsik Alar Kerst: «Kasvandik», nagu teda vanemad toakaaslased kerge muigega näol nimetavad. Mispärast selline hüüdnimi, küllap seda teavad toakaaslased paremini, kuid vististi on «kasvandikul» oma vanematelt seltsimeestelt nii mõndagi kõrva taha panna. Möödunud 5 aasta jooksul on Enn, Aleksander, Heino ja Ülo (põlised Tiigi internaadi elanikud) nii mõndagi läbi teinud — elanud. Nemad neli, hiljem ka Alar, on põhiliselt elanud ühes toas. Koos on sõidetud matkaradu (nad on kirglikud jalgratturid), koos sporti tehtud ja istutud raamatukogus või intrivoodil eksamieelsel äreval perioodil. Ja nüüd hakkab see kõik juba seljataha jääma — praegu käib kibekiire diplomitööde ümberlöömine, sest 10. maiks peab kõik tip-top korras olema. Üks poistest kogubki kokku kõigi toaelanike diplomitööd ja läheb neid trükkima, «harjutama», nagu teised heatahtlikult tema töö ära märgivad. Ja peagi suunduvad nad juba tööle oma erialal: Enn ja Aleksander pedagoogidena, Ülo aspirantuuri ja Heino Teaduste Akadeemiasse.

Jah, toakollektiiv on tubli ja edasipüüdlik ning seda näitab ka nende maitsekalt sisustatud puhas eluase — tuba nr. 44. Sellelt toakollektiivilt on paljudel selle ühiselamu tubade elanikel õppida. Ja seda nii puhtuse ning korra säilitamisel kui ka toakollektiivi kujundamisel, kes teadlikult suhtub oma «teise kodu» mugavamaks ja kodusemaks muutmisse.

T. TÄTOVER

Inspiratsioonist õppimisel

On tuntud tõde, et paljudel üliõpilastel koondub õppimine liiga suurel määral eksamisessiooni ajale. Tõsi, enne seda kulub palju aega «kirjutamistööks» auditooriumides, oma osa nõuab ka «noor-olemine» kõige mitmekesisemates väljendustes. Ometi jääb veel aega ka õppimiseks. Ja vaevalt on neid, kes poleks püüdnud neid tunnikesi võimalikult suurema kasuga ära tarvitada. Paljud peavad aga kurvalt tunnistama, et töö saageli «ei istu», ei ole «vaimu peal». Kui viimase paari tunni ajal enne eksamit tunned, et küll «lõikab» hästi, oleks ainult veidi rohkem aega, siis semestri vältel on aega, kuid «vaim» ei tule.

Näib nii, et õppimisega on sama lugu nagu poeetilise või kunstilise loominguga, kus tulemused on kõige paremad nn. inspiratsiooni hetkedel.

Mida kujutab endas see eriline loovaks tööks ja õppimisekski soodus seisund? Nõukogude psühholoogia on sellele küsimusele andnudki vastuse. Inspiratsioon on inimese kõigi psüühiliste jõudude maksimaalse kontsentratsiooni olukord. Tegevuse objekt tõuseb sellisel juhul eriti selgesti meie teadvusse, kusjuures oleme sellest ka emotsionaalselt haaratud. Kergesti meenuvad kõik asjaolud, mida saab tegevuse objektiga seostada. Sellistes tingimustes tekivad hõlpsasti uued ideed, mõte omandab selge ja õnnestunud vormi. Kuidas õppimisel saavutada inspiratsiooniga sarnanevat seisundit?

Peamine selleks on süstemaatiline, regulaarne töö. Õigesti ütles M. Gorki: «Mulle näib, et inspiratsiooni peetakse ekslikult tööle ergutajaks; tõenäoliselt ilmub ta alles eduka töö protsessis kui selle tagajärg.» Veelgi täpsemalt selgitab seda oma kogemustest lähtudes P. Tšaikovski: «Töötada võib alati, ja tõeline aus kunstnik ei saa istuda, käed rüpes, ettekäändel, et tal ei ole vastavat meeleolu. Inspiratsioon on selline külaline, kes ei armasta laisku. Ta ilmub nende juurde, kes teda kutsuvad, Kogu saladus seisneb selles, et olen töötanud iga päev ja korrapäraselt.» Selliselt töötades saavutatakse mõnikord n. ö. inspiratsiooniseisund, kuid alati ka mitte. Sagedamini saabub see aga töökale, niisiis ärgem jäägem ootama inspiratsiooni, vaid töötagem. «Teadus nõuab inimeselt kogu ta elu. Ja kui teil oleks kaks elu, ka neist ei jätkuks.» (P. P. Pavlov). Siin ei tohi olla kohta momendi ja inspiratsiooni ootusel.

A. PAHPLUM,
psühholoogiakateedri
vanemõpetaja

LOODUSKAITSE PÄEVA PUHUL

Fotomontaaž matkalt «Kolme kuulsa mehe jälgedes»

(Vt. ajaleht nr. 13)

*Ülal: «Jah, «müristaja» sai küll lahti lastud, aga sauna aken vist oli küll juba varem katki,» räägib August Loog (koolivend Laos *), keda intervjueerib parajasti sm. Joaste, meie ekskursioonijuht Palamuselt. Posti (Oasti) vana talumaja, mis on praegu täiesti maha jäetud. Selle maja oma-aegsete elanikega oli tihedasti seotud O. Lutsu lapsepõlv.*

** Vt. O. Lutsu «Mälestused» I*

Jõgeva rajooni Luua pargis. Vaatleme Eesti jämedaimat lehist (all vasakult). Omapärane tammeallee; Puud on latvadest kokku koolutatud juba nende nooruses. Ehavere Kalevipoja sängil. Siin käinud muistsel hallil ajal Eesti vanemad nõu pidamas. Ka meil on lõkke ääres tõsine arutlus käimas, millist teed valida edasiminekuks.

J. Remmeli fotod.

Harrastagem hommikvõimlemist!

Pole kahtlust, et hommikvõimlemise suurest hügieenilisest tähtsusest on teadlikud kõik Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased. Ka hommikvõimlemise harjutuskomplekside koostamist on kõik kehalise kasvatuse tundides õppinud. Ometi tuleb väita, et praegu tegeleb süstemaatiliselt hommikvõimlemisega siiski ainult väike osa üliõpilaskonnast. Millega seda seletada? Enamasti tuuakse hommikvõimlemisest loobumise põhjusena vastavate ruumide ja harjutuste läbiviimise kohtade puudumist. Kuid vaatamata sellele, et sügisel ja kevadel kui väljas vabas looduses on selleks suurepärased tingimused, ei näe me ka siis kõiki üliõpilasi võimlemas. On selge, et iga üliõpilane pole küllalt tõsiselt mõelnud ega võtnud vaevaks kohaneda uue, tervislikuma päevarežiimiga. Ometi on kõigile selge, et hommikvõimlemine peab muutuma kultuurse inimese päevarežiimi selliseks koostisosaks, nagu seda on hommikul nägu ja hammaste pesemine.

Kõrgema hariduse ministri käskkirja kohaselt tuleb alates käesolevast aastast hommikvõimlemise ja kehakultuuripausid muuta kohustuslikuks kõigis ühiselamuis ning kindla kompleksi järgi peavad hommikvõimlemist sooritama ka need, kes elavad erakorteris. Järgmise õppeaasta algusest kehtestatakse see kord tingimusteta ka meie ülikoolis.

Hommikvõimlemisega alustada on aga just nüüd kevadel paras aeg ning ükski ei tohiks sellega viivitada päevagi. Pakub ju kevadine tärkav loodus sellist esteetilist naudingut, et see, kes ei tee väikest maastikujooksu või virgutusvõimlemist Toomel või Tähtvere pargis, kaotab palju ilusat ja vajalikku. Sellepärast tuleks kõigil alustada hommikvõimlemisega kevadel, muuta see harjumuseks suvel, et sügisel p o l e k s vaja tunda end k o h u s t a t u n a uut päevarežiimi rakendades. Pärast võimlemist veega üle hõõrumine teeb igaühe reipaks ja elurõõmsaks kogu päevaks.

Organiseeritud hommikvõimlemise läbiviimise kindlustamiseks korraldatakse 19., 20. ja 21. mail algusega kell 19 V. Kingissepa tn. 19 võimlas kursused tulevastele võimlemisinstruktoritele. Kursustest on soovitav osa võtta ka neil, kes elavad erakorteris, et värskendada oma teadmisi sel alal. Kõik ühiselamute nõukogud peavad kindlustama kursustest sellise arvu esindajate osavõtu, mis tagab hommikvõimlemise häireteta kulgemise kõikjal. Täit vastutust kannab kursustest rohkearvulise osavõtu eest ka ülikooli komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonid. Kursustel käsitletakse kõiki hommikvõimlemisega seoses olevaid metoodilisi, organisatsioonilisi ja hügieenilisi küsimusi. On vajalik, et ühiselamu iga tuba saadaks hommikvõimlemise juhtide kursustele ühe esindaja.

Et taolised kursused korraldatakse, ei tähenda seda, et tuleb tingimata oodata kursust läbi teinud kaaslase juhtimist. Hommikvõimlemisega peavad aega viitmata individuaalkorras alustama kõik üliõpilased.

Püüame teadlikkusega ennetada administeerimist!

B. MATVEI,
TRÜ kehalise kasvatuse ja spordikateedri juhataja

Hiina üliõpilaste uurimistööst

Vanas Hiinas olid sellised suured astronoomid, nagu Tšan Hen (a. 78—139) ja Tsu Tšun-tši (a. 429—500). Nende poolt leiutatud armillaarsfäär ja teised astronoomilised instrumendid hoitakse kuni praeguse ajani Tsõtsinšani observatooriumis. Viimastel sajanditel valitses aga meie astronoomiateaduses seisak.

Möödunud aasta märtsis arendasid Nankingi ülikooli Matemaatika-Astronoomiateaduskonna üliõpilased õppejõudude ja Nõukogude spetsialistide juhendamisel uurimistööd loengutest vabal ajal.

Alguses me põrkasime kokku paljude raskustega: ei olnud jooniseid, ei jätkunud abrassiivseid instrumente ja pulbreid; kuid me leidsime ühiselt väljapääsu, pidevalt üldistasime kogemusi ja viimaks, kulutanud veidi üle poole kuu, valmistasime kaks reflektorit 3-tollise objektiivi läbimõõduga ja ühe 8,5-tollise läbimõõduga.

Sel ajal otsustati Pekingis ehitada observatoorium ja selle jaoks vajaliku koha leidmiseks läks vaja Maksutovi teleskoopi, mille objektiivi täpsus on 1/4000 inimese juuksekarva läbimõõdust. Hiinas sellist teleskoopi ei olnud. Üliõpilane sm. Din-tsjan tegi ettepaneku valmistada selline teleskoop katselises korras. Kõik toetasid teda palavalt ja hakkasid üksmeelselt tööle. Meil ei olnud vajalikke valemeid, kuid hakkasime projekteerima meile tuntud konstruktsiooni alusel, võttes õppetunde igast ebaõnnestunud katsest. Pärast nelja ebaõnnestumist saime lõpptulemusena valemite kompleksi ja ehitasime sellise teleskoobi näidise. Vaatamata sellele, et meie valemid kujult erinesid pärast leitud Maksutovi valemitest, andsid nad ikkagi samad tulemused. Selle teleskoobi abil saime juba Andromeda tähtkuju tähe α täpse pildi. Täht asub Maast 1,5 miljoni valgusaasta kaugusel.

Pärast seda valmistasime rohkem kui kümne astronoomilise riista näidised, sealhulgas elektrofotomeetri, tähefotomeetri ja fotokaamera kunstlike kaaslaste pildistamiseks. Praegu uurime ja valmistame torn teleskoopi, aatomkella ja koronograafi. Meil seisab veel ees tegelda paljude uurimistöö aladega kodumaise teaduse arendamiseks.

TSU JAO-SIN,
Nankingi ülikooli üliõpilane
(Ajakirjast «Китай»)

(NII TULI ARM. Järg.)

Elmar Muk

KOLLEKTIIVISÜND

Kaks päeva olid vastsed tudengid ülikooli seinte vahel mööda saatnud. Kaks tegelikult päris tavalist loengupäeva, kuid rohelistele tundusid need üsna ebatavalistena. Mõnigi asi oli ebatavaline just oma tavalisusega. Nii mõndagi oli kujutatud ette hoopis paremana või ka hoopis hullemana.

Täna oli tudengipõlve kolmas päev ja see oli tõepoolest mõneti eriline. Tavalisel kellaajal tõttas peahoone sammaste vahele vaid pool kursust, teine pool kogunes veidi hiljem, kes seljakoti või kohvriga, kes seljakoti ja kohvriga, kes seljakoti ja kahe kohvriga. Kõige rikkamad, kui otsustada kohvrite suuruse järgi, paistsid olevat kõige nääpsukesemad tüdrukud. Oli neidki, kes ise polnud jõudnud kogu varandust kohale tuua. Neid abistas ema või õde-vend. Häda ikka, kui inimene rikas on.

Üksteist leida polnudki nii kerge. Täna oli palju kottide ja kompsudega sagivaid üliõpilasi peahoone ümber ja kõik näod oma kursuselt polnud kahe päevaga kuigi kindlalt mällu jäänud.

Lõpuks olid kõik kohal. Viimasena tuli poiste poolt kursuse esimeseks iluduseks tunnistatud sihvaka keha ja päevitamata näoga pealinna neid. Ta noogutas kergelt tervituseks, kusjuures näol püsis kalk ja külm ilme. Istus oma kohvrile. Oodata tuli kaua. Oli aega mõelda.

Kuidas see õieti tuli, et tema sõidab kolhoosi? Kõik oli sündinud nii kiiresti, et ta polnud suutnud veel kindlalt otsustada, mida teha, kui juba teised olid otsustanud ja pärast oli piinlik tulla mõne vabandusega. Kuid mida ta hakkab seal tegema? Kuidas saab hakkama? Need küsimused vaevasid teda kogu öö ja tänase hommiku. Kiusasid veel praegugi ja sellest puges hinge väike kartus. Oma hirmu kolhoositöö ees teistele näidata ei tahtnud ta mingil juhul, ja ilme muutus veel kinnisemaks.

Sõit oli kõigile tulnud veidi ootamatult. Eile viimaste loengute ajal oli dekanaadist teatatud, et pool kursust peab homme sõitma kaheks nädalaks kolhoosi. Siis tulevad need tagasi ja läheb teine pool. Õppetöö pidi toimuma katkematult.

Kes läheb esimeses vahetuses? Kes peab koostama nimekirja, eraldama minejad jääjatest? Kursusevanemat polnud veel valitud. Kursus oli jaotatud keeleloengute kuulamiseks kahte rühma.

(Järgneb)

Kulumata SULEGA

Viis rong sind ära rattamürinal.
Oh kuidas kaasa lennata ma ihkan!
Kui narr nüüd istun ahta akna all
ja ise ennast selle pärast vihkan.

Kas, kauge kallis, hämmastunult näed,
et tühjalt vajub akna taha eha,
ja mõtiskled, miks püsimatud käed
nüüd järsku midagi ei leia teha? ...

Mind äkki haarab mingi torm ja tung,
ma vanad kombed endast välja klopin,
ei ole enam kartlik uibupung,
vaid nina lausa elus-tulle topin.

Nüüd sinu juurde ainult unes tulen,
kui väsind silmad mõneks tunniks sulen.

Üks sõprus oli teiste silmis jant.
Jutt sellest mitmes võõras õues tuuldus
ja sääsest sündis priske elevant,
kui sinu kõrvu lõpuks jõudis kuuldus.

Ma mõtlesin, et nüüd sa põhjad mind,
ja olin ootel, pelglikum veel hirvest.
Kuid pikkamisi trotsi kogus rind,
ma selja taha peitsin sõnakirvest.

Vaid veidi nukram nägu oli sul,
kuid uskusid mind ilma sõnadeta ...
Kuum rõõmulaine voolab näkku mul,
ja mõttes luban, et ma eal ei peta.

Et suutsid kiivuseta andeks anda,
ma jaksan alati su saatust kanda.

VASTUSEKS KRIITIKALE

Miks viibivad trükised?

Seoses Tartu Riikliku Ülikooli häälekandja 1. numbris toodud artikliga «Õpikute soetamise väljavaateid» teatab Kirjastuste ja Polügraafiatööstuse Peavalitsus järgmist. Meie jagame täielikult artikli autori poolt rõhutatud mõtet, et Nõukogude Eesti kõrgemate õppeasutuste tuhandetesse ulatuva üliõpilaspere varustamine õpikutega on esmajärgulise tähtsusega ülesanne.

Ettevalmistustööde osas ülikoolide õpikute väljaandmiseks on käesoleval aastal juba üht-teist ära tehtud. Möödunud aastal toimus Eesti NSV kõrgemate õppeasutuste ja kirjastuse esindajate nõupidamine. Sellel nõupidamisel Tartu Riikliku Ülikooli, Tallinna Polütehnilise Instituudi ja Eesti Põllumajanduse Akadeemia poolt kirjastusele esitatud perspektiivplaanid aastaiks 1959—1965 sisaldavad kokku 191 nimetust 4564 trükipoognat kogutiraažiga 316 tuhat eksemplari. Neist oli kirjastusel võimalik aktsepteerida 151 nimetust kokku 3661 trükipoogna ulatuses. Nõupidamisel sõlmitud kokkuleppe kohaselt toimub 1959.—1961. a. kirjastatavate teoste kohta lepingute sõlmimine kohe, kuna 1962.—1965. a. väljaantavate õpperaamatute autoritega sõlmib kirjastus lepingud hiljem.

Käesoleva ajani on kirjastus lepingud sõlminud 71 autoriga, kokku 1654 trükipoogna ulatuses.

Tuleb soovida, et kõrgemad õppeasutused kirjastuse poolt aktsepteeritud ettepanekud õigeaegselt realiseeriksid, et esitatud käsikirjad vastaksid uutele õppeprogrammidele ning laekuksid lepingus ettenähtud tähtajal.

Praegu leidub ka Tartu Riikliku Ülikooli õppejõudude hulgas autoreid, kes viimasena märgitud nõudest kinni ei pea. Kirjastuslepingu kohaselt pidid «Füüsika üldkursus II» autorid kirjastusele käsikirja esitama 1. veebr. 1958. a. Sellest tähtajast autorid kinni ei pidanud.

Käsikirja esitamise uueks tähtajaks oli 1. juuni 1958. a. Tegelikult aga laekus käsikiri kirjastusele osade kaupa ajavahemikul 3. juunist 1958. a. kuni 2. jaan. 1959. Tartu Riikliku Ülikooli ettepanekul sõlmis kirjastus A. Ginetsinski ja A. Lebedinski «Füsioloogia õpiku» tõlkimiseks lepingu G. Imelikuga, E. Hanssoniga ja M. Epleriga. Tõlkekäsikirja lepingukohaseks tähtajaks oli 1. dets. 1957. Seda lepingut tuli kirjastusel pikendada kahel korral. Viimaseks käsikirja esitamise tähtajaks oli 1. märts 1958. Seegi käsikiri laekus kirjastusele osade kaupa alates 1958. a. aprillist kuni juulini. Õpiku «Väliskirjanduse ajalugu XIX sajandil» tõlkijatega lepiti lepingu sõlmimisel kokku, et käsikiri antakse kirjastusele üle 1. dets. 1958. a. Tähtajaks laekus käsikiri ainult sm. Ojamaalt. Teistelt tõlkijatelt laekus käsikiri suure hilinemisega. «Kõrgema matemaatika» III trüki käsikirja esitas autor sm. G. Rägo kirjastusele küll õigeaegselt — 1957. a. novembrikuus, ent jooniseid ei ole kirjastus korduvatele nõudmistele vaatamata saanud tänapäevani. Õige ammu on möödunud «Läänemere keelte ajaloolise grammatika» käsikirja esitamise tähtaeg, kirjastus on autorile kolm meeldetuletust saatnud. Kahele neist ei ole autor isegi vastanud.

Möödunud aasta novembrikuus saatis kirjastus lepingud välja «Eesti keele grammatika. Foneetika ja ortograafia» autoritele. Tänaseni ei ole autorid lepingule alla kirjutanud. Teadmata põhjustel viivitavad tänaseni lepingule allakirjutamisega ka õpiku «Füüsikalise ja kolloidkeemia praktikum» autorid.

Kolm kuud ootab kirjastus lepinguid tagasi «Eesti keele ajaloolise häälikuõpetuse» autoritelt.

Eeltoodust nähtub, et alati ei kiirenda käsikirjade valmimist ka autorikollektiivide moodustamine. Jääb soovida, et üksikud kateedrid ja autorid põhjalikumalt kaaluksid õpikute koostamisega seosesolevaid asjaolusid, esitaksid kirjastusele käsikirjade laekumise reaalsed tähtajad ning peaksid neist rangelt kinni.

Ülikooli nõue, et õpikud ilmuksid võimalikult kiiresti pärast käsikirja üleandmist kirjastusele, on täiesti õigustatud.

Seni on trükikodadel olnud raskusi mitmesuguste trükikirja erimärkidega, mille tõttu keerulisema laoiseloomuga tööde ilmumine on tihtipeale hilinenud. Käesoleval ajal on nimetatud probleem lahendamisel — pidevalt saadakse juurde vajalikke trükikirja erimärke. Seega peaksid raskused, mis on seotud kõrgemate koolide õpikute väljaandmisega, põhiliselt lahenema veel käesoleva aasta jooksul.

Kirjastuste ja Polügraafiatööstuse Peavalitsus ja Eesti Riiklik Kirjastus teevad tulevikus omalt poolt kõik, et käsikirjade ladumist ja trükkimist kiirendada.

A. PEEGEL,
Kirjastuste ja Polügraafiatööstuse Peavalitsuse ülem

MEIE MAA ÜLIKOOLIDES

EKSAMID SOORITATAKSE PILETITETA

NLKP XXI kongress püstitas ülesande tõsta üliõpilaste teadmiste taset. Kõrgemad koolid peavad kasvatama kõrge kvalifikatsiooniga spetsialiste, kes on suutelised lahendama kõik ülesanded, mis nende ette toob tegelik elu. Üliõpilased peavad suutma oskuslikult oma teadmisi rakendada. Eeloleval sessioonil sooritatakse Voroneži ülikoolis eksamid eksamipiletiteta ja ettevalmistusajata.

«Воронежский университет»

ÜLIÕPILASTE METSAMAJAND

Üle 200 Sverdlovski Polütehnilise Instituudi üliõpilase sõitis möödunud talvel Sverdlovskist 180 km kaugusel asuvatesse metsadesse. Seal organiseeriti üliõpilaste metsamajand. Neiud ja noormehed langetasid metsa, laasisid ja tükeldasid puid. Metsamaterjal saadeti Kasahstani uusasunikele.

«За индустриальные кадры»

NEIDUDE KLUBI

Kuibõševi Pedagoogilises Instituudis avati neidude klubi. Kuidas hästi tantsida, kuidas teha ilusat soengut, kuidas katta lauda — kõigile taolistele küsimustele pööratakse siin tähelepanu. Klubi esimesel koosviibimisel jutustas moekunstnik neidudele sellest, kuidas hästi rõivastuda. Uusi kleitide moode demonstreerisid üliõpilased ise.

«Молодой учитель»

Tähelepanuks ehitajatele!

Ehitusalased praktikumid toimuvad TRÜ 450-kohalise ühiselamu objektil järgmiselt:

maalritele 11. ja 14. mail kell 16, krohvijatele 12. ja 15. mail kell 16, müürseppadele-betoneerijatele 13. mail kell 16.

Osakondade sekretäridel kindlustada praktikumidest osavõtt!

ELKNÜ TRÜ Komitee

Prof. JULIUS MARK surnud

Siia jõudnud teateil suri 2. märtsil s. a. Washingtonis südameataki tagajärjel Tartu ülikooli omaaegne soome-ugri keelte professor Julius Mark.

Tartu ülikooli soome-ugri keelte professoriks oli J. Mark 1919. aastast alates kuni 1944. aasta suveni. Tema otseseid õpilasi Tartu Riiklikus Ülikoolis on dots. P. Palmeos ja allakirjutanu.

J. Mark oli üks XX sajandi esimese poole kõige tähelepandavamaid soome-ugri keelte uurijaid. J. Margi suurim töö on tema doktoriväitekiri läänemeresoome keelte possessiivsufiksitest «Die Possessivsuffixe in den uralischen Sprachen I. Einleitung, frühere Arbeiten, die Possessivsuffixe in den ostseefinnischen Sprachen», Helsingi 1923, täiendatult 1925.

J. Mark on peale eesti keele isiklikult uurinud lapi, mordva, mari ja ungari murdeid. Etnograafia ja keeleteaduse ühiste probleemide alalt on ilmunud rida kirjutisi läänemerelaste või soomeugrilaste põllunduse, rehepeksu, kaubanduse jne. kohta.

Hüljates kodumaa, perekonna ja oma ala, lahkus ta 1944. a. ränduriteedele. Tema teaduslik tegevus katkes täielikult varsti pärast seda, kui ta oli saanud emigrandiks. Taanis põgenike laagris viibides on ta avaldanud ainsa pagulasaja kirjutise ühest vanast soome keele grammatikast. Tema viljakal teaduslikul tegevusel ei olnud võõrsil jalgealust. Oma igapäevast ülalpidamist olevat ta hankinud vene keele õpetajana.

Prof. P. ARISTE

TRÜ jooksukrossilt

Järjekordne start naiste 500 m jooksuks.

26. aprillil toimunud ülikooli jooksukrossist võtsid osa 305 üliõpilast (195 naist ja 110 meest). Kõige arvukamalt oli esindatud Arstiteaduskonna raviosakonna II kursus, kus krossist osavõtjate protsent oli 24,69. Massilisuse poolest järgnesid kehakultuuriosakond (22,54%), stomatoloogiaosakond (22,22%), farmaatsiosakond (20,34%), õigusteaduskond (19,25%) ja raviosakonna I kursus (15,89%).

Individuaalselt olid meestest 1500 m distantsil parimateks Jaan Kiho (Matem.-Loodustead. II k) ajaga 4.06,0, kehakultuuriosakonna õppejõud Osvald Allikas ajaga 4.09,8 ja Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilane Peet Lepik ajaga 4.13,2.

Naistest olid parimad Anne Ojassoo (Arstiteaduskonna I k.) ajaga 1.37,6, Olga Rahtanova (Arstiteaduskonna raviosakonna I kursus) ajaga 1.37,8 ja Leida Kõiv (Arstiteaduskonna I k.) ajaga 1.39,4.

Üldkokkuvõttes (nii massilisust kui ka meisterlikkust arvestades) tuli esikohale kehakultuuriosakond 375 punktiga, teiseks tuli raviosakonna I kursus (223) ja kolmandaks farmaatsiosakond (174 p.). Järgnesid õigusteaduskond (171 p.), raviosakonna II kursus (174 p.) ja bioloogiosakond (142 p.). Nõrgemini esinesid geograafia- ja geoloogiaosakond ja raviosakonna III ja IV kursus.

P. VEIMAT

Homme Elva!

Homme ja ülehomme viiakse Elva ümbruses läbi ülikooli esivõistlused matkaspordis (kahevõistlus). Võistlus toimub vastavalt osavõtjate matkasportlikele teadmistele ja üldisele füüsilisele ettevalmistusele kahes grupis. Üldiselt lihtsam ja kõigile jõukohane on homme õhtul läbiviidav võistlus takistusriba läbimises ja võistkondlik (eraldi viieliikmelised meeskonnad ja naiskonnad) öine orienteerumisvõistlus, kus distantsi pikkus on ainult 5 km.

Ülikooli esinduse koostamiseks 26. juulil k. a. Viljandis toimuvatele Eesti NSV kõrgemate koolide esivõistlustele orienteerumisspordis on määratud pühapäeval toimuvad individuaal-võistkondlikud orienteerumisjooksu võistlused. Distantsi pikkus meestele on 15—18 km ja naistele 8—10 km ning seljakoti raskus vastavalt 10 ja 6 kg. Paremusjärjestuse selgitamiseks läheb arvesse takistusriba läbimine eelmise päeva õhtul.

Väljasõit Tartust on homme kell 16.10 Elva rongiga. Informatsiooni ja telkide saamiseks koguneda võistkondade esindajatel täna kell 17 peahoonesse audit. 1.

H. MARDISTE

TRÜ KINO

(Vanemuise 46, suur aud.)

Täna, 8. mail kell 19 vestleb EPA rektor M. Klement oma muljetest Brüsseli maailmanäituselt, millele järgneb film «Brüssel 1958».

12. mail kell 19 film «Teadvuse lävel» (Pavlovi katsed ahvidega).

Toimetaja J. FELDBACH

Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19
Üksiknumbri hind 20 kop.
MB 03591 Tellimine nr. 1584

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

10

Mind avasüli ootad pikalt teelt
ja võõrustuseks palud lahket luba.
Leek kastrulile näitab punast keelt,
noort elurõõmu täis on jahe tuba.

Kušetinurka ennast kerra vean,
jääkülmad varbad peidan tekki suurde.
Sind sooja hellusega silmas pean,
kui vilund näoga astud pliidi juurde.

Me pidulaual lõhnab pehme sai
ja pruunipõsksed kartulid on valmis.
Ma tahaksin nüüd teha sulle pai —
ja teengi seda mõnes aras salmis.

Ent see jääb siiski ütlemata minust —
ei suuda enam lahus olla sinust.

11

Nii vähe leidub naiselikkust, mil
ei oleks mõju kangemale soole.
On naine tihti nagu päevalill —
end pöörab soojendava pilgu poole.

Kui olin alles pakatanud urb,
siis meeldida ma tundsin pöörast kihku,
ja võisin vahest olla tehtult kurb,
et üleannetuna naerda pihku.

Siis aga — kuigi ise väitsin teist —
mus kuuletus see kummaline saatan.
Ja austajaid ... ma nüüd ei hooli neist,
sest heldinult su poole üles vaatan.

Sa räägi, kuidas oskasid mind võita —
sind samal kombel kavatsen ma köita.

12

Teistmoodi kostab täna jala-ast,
teistmoodi tundub kiili tiivus värin.
Mus jällegi on uudistavat last,
sest kõige põhjust iseendalt pärin.

Mu jaoks ei ole seda põhjatuult,
mis hiliskevadelgi vee toob silma.
Loen naeratusi möödujate suult
ja hulluseni armastan maailma.

Su lembuselt ma teised silmad sain
ning uskusin — need mulle rahu tooksid.
Ja põrmu vajus kahtlemise pain,
end ebalevad mõtted surnuks jooksid.

Veel kannan endas rõõmu nagu risti —
end pole kinkind sulle tervenisti.

13

Kui öö su kambris kasvab kahkjaks aoks,
vist mõttes oled terveid linnu loonud,
kuid ühtki õhulossi minu jaoks,
veel pole siiamaani ilma toonud.

Meid harva unelm kõrgustesse viis —
maakamaral sa ikka kindlalt püsid.
Ent siiski tean, mis sulle kosta siis,
kui kord mu salajasi soove küsid.

Ma ütleksin, et mesinädaial
liig pehmet pesa poleks meile vaja,
vaid tahaksin, et pihlakate all
just sinu loodud oleks koolimaja.

Noort sugupõlve, rahutut kui tuuled,
seal õpetaksin armastama luulet.

(Lõpp)

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 17 (404)
Reede
15. mai 1959. a.
XII aastakäik

Kõigile, kes siirduvad tööle

Kiirete sammudega läheneb suvi. Ühes sellega ka aeg, millal jäävad seljatana eksamid ja algab tegevusrohke õppevaheaeg. Just tegevusrohke, sest enamik meie üliõpilaskonnast sõidab suveks ühiskondlikult kasulikule tööle mitmesugustel objektidel.

Praeguseni on enamik üliõpilasi teatanud oma soovidest töötada ühel või teisel ehitusel. Avaldusi on laekunud üle 1300. Peaaegu niisama palju on ka erinevaid soove ja arvamusi. Erinevused on peamiselt ajas ja mõningail juhtudel ka objektides. Kuid komsomoliaktiivil märgiti ühiskondlikeks töödeks kindlad ajalised piirjooned ja need peavad siiski jääma aluseks ka meie töö korraldamisel. Meenutan seda punkti: «Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliaktiiv pöördub kõigi üliõpilaskollektiivide poole ettepanekuga anda omapoolne panus NLKP XXI kongressi otsuste täitmisel: loovutada üks kuu oma suvepuhkusest töötamiseks ühiskondlikult kasulikel töödel.» Kuid mitmetes avaldustes on tööajana märgitud kaks nädalat. Sellised avaldused kõnelevad sellest, et avalduse kirjutajad ei ole õigesti aru saanud üleskutse sisust ja eesmärkidest.

Arvestades praegust konkreetset olukorda, mis on tekkinud just selle tõttu, et ehitajad töötavad 45 tööpäeva, ja et kõigil kujuneks töötamine ja puhkeaeg enam-vähem võrdseks, kujuneksid töötamise ajad seega järgmiseks: 450-kohalise ühiselamu, 8-korterilise elamu, eelsoojendusega ujula, Kääriku spordilaagri ja Tartu raudbetoondetailide tehase ehitamisel I vahetus 2. juulist — 19. augustini, II vahetus 12. augustist — 1. oktoobrini.

TÖÖROHKE SUVE KÜNNISEL

Vahetuste osaline kattumine on vajalik seetõttu, et II vahetus omandaks küllaldasel määral ehituskunsti saladusi.

Kõikidele üliõpilastele antakse ajavahemikul 20. maist kuni 1. juulini välja lähetuskirjad, kus on kindlaks määratud objekt ja tööaeg.

Mõningates avaldustes märgitud objekti ja aja suhtes on tehtud muudatusi. Lähetuskirjad annab välja osakonnabüroo. Kuni 20. maini täpsustavad osakonnabürood ja grupid veel oma nimekirjad, et töölesuunamisel ei tuleks segadust.

Mõnigatele objektidele on veel vabu kohti (Narva soojuselektrijaam, raudbetoondetailide tehas ja ujula). Veel on võimalus muudatuste tegemiseks kolhoosi ja uudismaale sõitjate arvel. Tööajast Narva ehitusel teatatakse eraldi.

Rõhutame veel kord, et osakonnabürood teataksid 20. maiks, kuhu soovitakse tööle asuda.

Enamik üliõpilasi läheb tööle organiseeritult, kuid on esitatud ka avaldusi individuaalses korras. Real juhtudel on avalduste esitajad püüdnud petta kollektiivi, nagu Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilane Teet Tobias, kes teatas, et ta möödunud aastal töötas «Tuleviku» kolhoosis, kuid tegelikult kolhoosi juhatus ei tunnegi teda. Seega kehtib käesoleval aastal töölesuunamisel põhimõte: kõik üleskutses väljakuulutatud objektidele!

Eksiarvamuste ärahoidmiseks on vajalik teatada ka seda, et 1. septembril tuleb koguneda ülikooli juurde kõigil üliõpilastel, välja arvatud ehitajad.

Üliõpilased võtsid endale kohustuseks töötada õppeaasta jooksul vähemalt 10 tundi ühiselamu ehitamisel. Seni on täitnud oma kohustuse raviosakonna I kursus (sekretär Tross), eesti filoloogia osak. II kursus (grupiorganisaator K. Haan). Real kursustel edeneb selle kohustuse täitmine aeglaselt, näit. matemaatikaosakonnas, raviosakonna III ja IV kursusel jm. On vajalik, et kõigi osakondade komsomoliorganisatsioonid ja kursusevanemad võtaksid omalt poolt kõik abinõud tarvitusele, et see kohustus täidetaks 15.—20. maiks.

J. LOTT,
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär

Meie fotoamatööride töid

Kas soeng on korras?

Looduskaitse päev

Möödunud nädalavahetusel võtsid paljud Tartu üliõpilaste looduskaitseringi liikmed aktiivselt osa looduskaitsepäeva läbiviimisest. Hiljuti ühiskondlike instruktorite eksami sooritanud ringi liikmed said esmakordselt rakendada oma teadmisi ja oskusi looduskaitseidee viimisel õppiva noorsoo sekka. Esineti vestlustega koolides või viidi läbi ekskursioone nii Tartu kui ka Elva, Põlva, Jõhvi, Pärnu jt. rajoonides. Esile võib tõsta II kursuse biolooge Ann Marvetit, Virve Ahast, V kursuse biolooge Viiu Heina, Tiiu Pullisaart jt. IV kursuse geograaf Jaan Remmel esines Põlva rajooni bioloogia- ja geograafiaõpetajate ees ja juhtis nende ekskursiooni maastikulisele keelualale Tilleorgu.

H. MARDISTE

TRÜ agitpunktis

Alaliselt tegutsevas agitatsioonipunktis nr. 8, Vanemuise tn. 46 (TRÜ õppekorpus nr. 2) antakse reedel, 15. mail kell 20 juriidilist konsultatsiooni.

Agitpunkti juhataja

Üliõpilaste auhinnatud tööd

Tänavusel TRÜ teaduslike tööde võistlusel auhinnati 47 tööd. Et tööde ainevald ja profiil on väga erinev, siis osutub nende võrdlemine üsnagi raskeks. Esitame andmed seepärast teaduskonniti. Ruumipuudusel saame avaldada ainult I auhinna omandanud tööde teemad ja autorite nimed.

ARSTITEADUSKONNAS

tuli auhindamisele 14 tööd, nendest üheksale omistati esimene auhind. Kõige rohkem võib välja tõsta raviosakonna VI kursuse üliõpilaste Siiri Ennuse ja Heljo Kaio tööd «Oksühemomeetriliste ja pneumograafiliste uuringute tähtsusest hingamishäirete diagnoosimisel poliomüeliidi akuutses faasis» (juh. dots. E. Raudam).

Autorite poolt rakendatud kompleksne uurimismeetod osutub suhteliselt lihtsaks viisiks avastada poliomüeliidihaigetel varakult hingamishäireid, õigeaegselt rakendada kunstliku hingamise aparaati ja ennetada kopsukomplikatsioone. Seetõttu osutub nimetatud töö väga tähtsaks ja väärtuslikuks uurimuseks just kliinilise meditsiini seisukohalt poliomüeliidihaigete ravil.

Täiesti originaalseks osutub autorite poolt kasutusele võetud hingamishäirete näitaja nn. hüpokseemia koefitsient. Tööst tulenevad järeldused on juba leidnud rakendamist Tartu närvikliinikus. Töö andmed tuleks avaldada mõnes keskses erialases ajakirjas (retsensioonist).

● Esimese auhinna said veel järgmised tööd.

«Külmas konserveeritud luu homotransplantatsioonist küülikutel» (R. Talvik, H. Tihane, H. Tikko — V k.).

«Alalõualuumurdude ravist osteosünteesiga ja röntgenkiirituse toimest luu regeneratsioonile küülikuil» (S. Kippasto, E. Käsper, A. Staulberg — V k.).

«Kõrgema ja vegetatiivse närvitalitluse suhetest seoses närviprotsesside põhiomadustega tervetel ja neuroosihaigetel» (M. Saarma — V k.).

«Buskaino-Kimbarovski reaktsiooni kliinilisest väärtusest lastel» (T. Ein, L. Gebruk, E. Koha, E. Praggi — VI k.).

«Ballistokardiograafilisest leiust südame mitraalvigade korral» (R. Vahter, R. Talvik — VI k.).

«Tähelepanekuid hingamisliigutuste võrdleval uurimisel pneumograafilise ja röntgenoskoopilise meetodiga» (T. Karu, A. Alt — VI k.).

«Peroksüdaasreaktsiooni muutusi perifeerse vere leukotsüütides adrenokortikotroopse hormooni toimel» (L. Rebane, H. Reine — VI k.).

«Aminasiinravi kasutamisest poliomüeliidi akuutses staadiumis» (A. E. Kaasik — VI k.).

● II auhinna väärilisteks arvati üliõpilaste M. Kivilo (V k.), Ü. Hussari (VI k.), H. Jussi ja H. Heido (VI k.), M. Põllumehe

(Järg 2. lk.)

Teadusliku töö olukorrast TRÜ-s

NLKP XXI kongress asetas meie kõrgematele õppeasutustele õppe- ja kasvatustöö kõrval suuri ülesandeid teadusliku töö arendamise alal. Teadusliku töö kõrge taseme saavutamine kõrgemates koolides on nimelt sellepärast vajalik, et õppejõud võiksid anda omapoolse panuse nõukogude teaduse varasalve, aidata kaasa kommunistlikule ülesehitustööle. Ilma kõrgeväärtusliku teadusliku tööta on õppejõududel võimatu väärilselt organiseerida ülikoolis ka õppetööd, pidada häid loenguid, juhtida seminare, juhendada diplomi- ja kursusetöid. Kõrge väärtusega teadusliku töö organiseerimisel on ka suur kasvatuslik tähtsus, ta juhib kasvavat noorpõlve aktiivsele tegevusele teaduse alal.

Kuidas täidavad neile asetatud ülesandeid teaduse alal TRÜ õppejõud?

Nõukogude kord on meile andnud avaraid võimalusi nii edukaks õppe-, kasvatus- kui ka teaduslikuks tööks. TRÜ-s on praegu õppejõudude (professorid, dotsendid ja õpetajad) arv kolm korda suurem kui 1938. a. (103 asemel 312). Üliõpilaste arv on sama aja jooksul kasvanud TRÜ osas ainult 79%, teistes kõrgemates õppeasutustes aga palju rohkem. Iga õppejõu peale tuli Tartu ülikoolis 1938. a. 24 üliõpilast, praegu 14. Kahtlemata soodustab õppejõudude arvuline koosseis — nii absoluutne kui ka suhteline — ka teadusliku töö tegemist. Assistentide arv on kasvanud sama aja jooksul 89-le, eriti suurenenud on aga laborantide arv. Õigusteaduskonnas on näiteks laborantide arv kasvanud ühelt viiele. Märksa on paranenud ülikooli õppejõudude palgaolud.

15. X 1934. a. ilmunud «Üliõpilaslehes» kirjutas Õigusteaduskonna dekaan N. Maim teadusliku töö perspektiividest kodanlikus ülikoolis järgmist: «paraku on teadusliku töö jaoks meil tingimused ikka kitsad olnud ja viimastel aastatel järjest veel kitsamaks muutunud.»

Teaduslikule järelkasvule on nõukogude ajal pööratud suurt tähelepanu. Statsionaarsete aspirantide arv on tõusnud 11-lt 1938. a. 40-le ja tõuseb 1959. a. sügiseks 52-le. 1938. a. ei olnud ühtegi aspiranti arstiteaduse alal, nüüd on neid 8, Matemaatika-Loodusteaduskonna distsipliinide alal tõuseb aspirantide arv sügiseks 25-le, Ajaloo-Keeleteaduskonnas 9-le. Peale selle võetakse 1959. a. vastu veel 16 uut mittestatsionaarset aspiranti.

Rea distsipliinide alal, kus aspirante vaja oleks, ei ole vastavaid võimalusi olemas. Majandusteaduskonnas, kus õppejõudude koosseis on kvalifikatsiooni mõttes suhteliselt ebarahuldav, ei ole praegu ühtegi aspiranti, sügisel antakse sinna ainult üks koht. Õeldu kehtib teataval määral ka näiteks Õigusteaduskonna tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri kohta.

Kõige suuremad ja põhilisemad muutused on toimunud aga teadusliku töö suundades. TRÜ-s on kadunud religioosse sisuga «teaduslikud» tööd, eesti kodanluse ja välisimperialistide huve teenivad rahvavaenulikud traktaadid või nokitsemised vähese aktuaalsusega teemade kallal.

Teadusliku töö arengust sõjajärgsetel aastatel annab tunnistust teaduslike tööde, artiklite arvu kasv: 1945. a. 13, 1948. a. 49, 1950. a. 36, 1951. a. 44, 1952. a. 66, 1953. a. 52, 1954. a. 51, 1955. a. 150, 1956. a. 174, 1957. a. 237, 1958. a. 346 (teadusala prorektori aruandest 1959).

Sõjajärgsetel aastatel oli olukord teaduslike tööde publitseerimise osas «Tartu Riikliku Ülikooli Toimetiste» väljaandmisega ebarahuldav. Alates 1954. a. alates on õppejõudude töid sisaldavate «Toimetiste» numbrite kogumaht järjekindlalt suurenenud igal aastal umbes 50% võrra. Arvestades eriti äsja kehtestatud nõuet, mille kohaselt dissertatsiooni kaitsmisel nõutakse töö olulisemate osade publitseerimist, tuleb «Toimetiste» praegust kogumahtu, keskmiselt igale õppejõule langevate lehekülgede arvu, senises tempos tõsta ka järgnevatel aastatel. Oluliselt on teaduslike tööde publitseerimise võimalused viimastel aastatel suurenenud ka Eesti Riikliku Kirjastuse poolt väljaantavate eriteoste ja ajakirjades avaldatud artiklite näol.

Nii on viimastel aastatel Eesti Riikliku Kirjastuse toimetusel ilmunud eriteoseid H. Moosbergilt, A. Kaselt, K. Ramulilt ja teistelt. Õpikute osas on ilmunud H. Freymanni ladina ja A. Habermani saksa keele lugemikud. Rotaprindil on viimase 12 kuu jooksul paljundatud 7 õppevahendit 830 lk. ulatuses: J. Aulilt, H. Kadarilt, L. Kereselt ja teistelt.

Õpikute väljaandmisesse tuleb edaspidi palju tõsisemalt suhtuda, nende koostamine on samuti teaduslikuks tööks.

Teadusliku töö taset võib teataval määral hinnata ka kaitstud ja kinnitatud dissertatsiooni najal. Võrdluse puhul varema ajaga tuleb aga arvesse võtta seda, et nõudlikkust on teaduslike kraadide väljaandmise osas nõukogude ajal tugevasti tõstetud. Kodanlikul ajal oli Tartu ülikoolis mõningatel aladel teadusliku kraadi saamine suhteliselt kergem. Arstiteaduse alal tunti ainult doktorikraadi, ajaloo-keeleteaduse alal anti magistrikraad auhinnatud võistlustöö eest juba ülikooli lõpetamisel. Õigusteaduse alal madaldati 1939. a. tublisti magistrikraadi omistamise kohta kehtivaid nõudeid.

Arvestades kaasaja suurenenud vajadust kvalifitseeritud teadusliku kaadri järgi ei ole olukord eriti doktorikraadide osas TRÜ-s sugugi rahuldav. Ainult 25 õppejõu kohta on täidetud doktorikraadi omavate isikutega. Neist kuulub Arstiteaduskonnale 13, Matemaatika-Loodusteaduskonnale 6, Ajaloo-Keeleteaduskonnale 4 ja Õigusteaduskonnale 1 koht. Viimase 20 aasta jooksul on ainult 6 praegu TRÜ teenistuses olevale õppejõule omistatud doktorikraad, kusjuures kolm neist ei olnud kaitsmise ajal TRÜ teenistuses põhitöökohaga. ²/₃ doktoreist on juba pensioni välja teeninud. Viimase nelja aasta jooksul on omistatud doktorikraad ühele õppejõule, lahkunud on aga surma või pensionile mineku tõttu 3 doktorit.

Tundub, et lähematel aastatel siingi olukord paraneb. Sm. Lepiku ja Eichvaldi poolt kaitstud dissertatsioonid on pärast kaitsmist

(Järg 2. lk.)

PARTEI ELU

Tähelepanu kasvatusküsimustele

5. mail toimus Õigusteaduskonna parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek. Aruandega tehtud tööst esines teaduskonna parteiorganisatsiooni büroo sekretär sm. E. Laasik.

Aruandja märkis, et büroo peamine tähelepanu oli aruandeperioodil suunatud poliitilise kasvatustöö tõhustamisele teaduskonnas. Nimetatud eesmärgi saavutamiseks organiseeris büroo mitmesugusteid üritusi. Õppejõudude poliitilise enesetäiendamise eesmärgil viidi regulaarselt läbi filosoofilisi seminare, millest osavõtt oli aktiivne ja sisukas. Suurimat tähelepanu pööras büroo üliõpilaste poliitilisele kasvatamisele ja püüdis tugevdada komsomoli parteilist juhtimist. Sel eesmärgil üks büroo liige suunas pidevalt komsomolibüroo tööd ja andis igapäevast praktilist abi. Sm. Laasik rääkis, et üliõpilaste hulgas tehtava poliitilise kasvatustöö parandamisel on tähtis koht olnud parteibüroo poolt regulaarselt, iga kuu alguses korraldatud kursusehooldajate, teaduskonna ja kursuste komsomoliorganisatsioonide büroode sekretäride ühistel nõupidamistel, kus kuulati aruandeid eelmisel kuul tehtud tööst ja püstitati ülesanded järgmiseks kuuks, määrati kindlaks poliitvestluste temaatika, vahetati töökogemusi ja peeti nõu mitmesuguste kasvatustöö küsimuste üle. Teaduskonnas on kehtimas kord, et kursusehooldaja ülesandeks on antud kursusega töötavate õppejõudude kollektiivi töö juhtimine üliõpilaste poliitilise kasvatamise alal. Üliõpilaste poliitilise kasvatamise alal tehtud töö üheks tulemuseks on see, et käesoleval õppeaastal on NLKP liikmekandidaadiks astunud 13, ÜLKNÜ ridadesse aga 15 üliõpilast.

Aruandja märkis, et mõningatele saavutustele vaatamata esineb poliitilises kasvatustöös ja selle juhtimises parteibüroo poolt olulisi puudujääke, mistõttu on olemas üliõpilasi, kes suhtuvad pealiskaudselt ja vastutustundetult õppetöösse, kes ilmutavad vähest poliitilist ja ühiskondliku töö alast aktiivsust, on distsiplineerimatud. Samuti on rida üliõpilasi passiivsed ja ükskõiksed mitmesuguste kursuse ja teaduskonna ühisürituste suhtes. Üksikud üliõpilased on aga saanud hakkama häbiväärsete tegudega, mis heidavad varju kogu kollektiivile (Čolders ja Auväärt II k., Ojamaa III k., Männiste I k.). Kui õppetöö protsessi parteilise juhtimise alal on büroo mõndagi teinud, siis õppejõudude teadusliku töö tõhustamisega on vähe tegeldud.

Aruandele järgnenud sõnavõttudes tehti parteibüroo aadressil rida kriitilisi märkusi, samuti ka ettepanekuid töö edasiseks parandamiseks. Nii näit. märkis sm. K. Püss, et parteibüroo peab hoolt kandma selle eest, et kõik üliõpilased omandaksid õppetöö käigus hilisemaks praktiliseks tööks tarvisminevad organisatsioonilise töö kogemused.

Sm. J. Ananjeva kritiseeris õppevahendite paljundamise osas valitsevat ebanormaalset olukorda.

Mitmed sõnavõtjad (sm-d J. Ananjeva, V. Kelder, K. Püss) märkisid, et tuleb normaliseerida olukorda teaduskonna kommunistidele väljastpoolt antavate ühiskondliku töö ülesannete osas, sest ülekoormatus ühiskondliku töö ülesannetega hakkab kahjustama õppetööd. Sm. V. Kelder märkis, et kunstilise isetegevuse alal tuleb võtta tulevikus suund peamiselt sõnakunsti viljelemisele. Pealegi see annab võimaluse välja arendada juristile nii vajalikku esinemisoskust. Sm. E. Salumaa rõhutas, et parteibüroo ei pööranud vajalikku tähelepanu noorte kommunistide kohusetunde kasvatamisele. Sm. I. Tamm märkis, et komsomoliorganisatsiooni töö tulemused oleksid olnud veelgi paremad, kui parteibüroo oleks ilmutanud komsomoliorganisatsiooni töö suhtes suuremat nõudlikkust.

TRÜ parteibüroo sekretäri asetäitja sm. Martin, tehes kokkuvõtteid, juhtis teaduskonna kommunistide tähelepanu vajadusele veelgi rohkem tegelda üliõpilaste kasvatamise küsimusega.

Seda tuleb teha esmajoones koosolekul valitud uuel bürool.

E. SALUMAA

TUTVUSTAME NÕUKOGUDE EESTI PREEMIA KANDIDAATE

Luminestsentsilaboratooriumi kollektiiv

Eesti NSV TA Füüsika ja Astronoomia Instituudi õpetatud nõukogu võttis hiljuti vastu üksmeelse otsuse esitada Nõukogude Eesti preemia saamiseks teadlaste kollektiiv instituudi luminestsentsilaboratooriumist 1956.—1958. a. ilmunud teaduslike tööde eest. Selle kollektiivi juhiks on laboratooriumi juhataja akadeemik Fjodor Klement ja tema abiks vanem teadur töötaja Tšeslav Luštšik. Veel kuuluvad sinna teaduslikud töötajad Jakov Kirs, Natalja Luštšik, Alevtina Malõševa ja Karl Samuel Rebane.

Premeerimiseks esitatava kollektiivi tööde tulemused on silmapaistvaks saavutuseks tahkete kehade luminestsentsiomaduste uurimisel ja on saanud üldise tunnustuse osaliseks tahke keha füüsika eriteadlaste seas nii Nõukogude Liidus kui ka välismaal. Need tööd käsitlevad kristalliliste luminestseerivate ainete — kristallfosfooride struktuuri ja tekkimistingimusi nende järelhelenduse- ehk fosforestsentsinähtustes valitsevaid seaduspärasusi, samuti mitmesuguste tegurite, nagu temperatuuri, rõhu, infrapunase kiirguse jne. mõju kristallide luminestsentsivõimele ja spektroskoopilistele omadustele. Kristallfosfooride luminestseerimisvõime on tingitud eriliste mikromoodustiste, nn. kiirgustsentrite olemasolust kristallis. Fosfoorid koguvad (akumuleerivad) ergutava kiirguse energiat, säilitavad seda lühemat või pikemat aega ja kiirgavad hiljem luminestsentshelendusena välja. Sellega seotud protsessid toimuvad tänu nn. akumulatsioonitsentrite olemasolule kristallfosfooris. Rida premeerimiseks esitatava kollektiivi töid on pühendatud mainitud akumulatsiooni ja kiirgustsentrite omaduste uurimisele. Tööde tulemused pakuvad huvi mitte üksnes luminestsentsi seisukohalt, vaid üldse tahke keha füüsika, sealhulgas ka pooljuhtide füüsika seisukohalt.

Kollektiivi töö tulemusena on loodud teaduslik alus luminestsentsinähtuste mitmete praktiliste rakendusalade laiendamiseks ja täiendamiseks. Eelkõige tuleb siin märkida kristallfosfooride valmistamise põhimõtete üldistamist, luminestsentsi rakendamist kristallokeemilises analüüsis, leelishalogeniidkristallide kasutamist tuumakiirguse dosimeetrias, samuti mitmekihiliste luminestseeruvate ekraanide uurimisel tehtud töid. Nimetatud ekraanid võivad leida edukat kasutamist ultraviolettmikroskoopias ja värvilises televisioonis.

Kollektiivi usinust iseloomustab kõige paremini nimetatud ajavahemikul teostatud tööde arv — 40 teaduslikku artiklit vabariiklikus ja üleliidulises teaduslikus kirjanduses.

Tänu eelkõige premeerimiseks esitatava kollektiivi viimaste aastate tööle on Tartust suhteliselt lühikese ajaga saanud üks tunnustatumaid luminestsentsinähtuste uurimise keskusi Nõukogude Liidus. Selle aja jooksul on kollektiivi liikmed teaduslike ettekannetega esinenud üleliidulistel luminestsentsi, spektroskoopia ja fotoelektriliste nähtuste uurimisele pühendatud nõupidamistel: 1956. a. Tartus, 1957. a. Kiievis ja Moskvas, 1958. a. Leningradis ja Moskvas. 1956. a. võtsid kaks kollektiivi liiget — F. Klement ja T. Luštšik — osa rahvusvahelisest nõupidamisest Pariisis.

G. LIIDJA
H. KÄÄMBRE

Üliõpilaste auhinnatud tööd

(Algus 1. lk.)

ja M. Nõmmeotsa (V k.) tööd.

● III auhind määrati Ü. Reimani, T. Togi ja H. Kaljusaare tööle (IV k.).

AJALOO KEELETEADUSKONNAS

auhinnati 14 tööd, nendest esimese auhinnaga 5. Kogu teaduskonna ulatuses paistsid tänavu silma kahe ajaloolase tööd: V. Joakimovi (V k.) «Progressiivne üliõpilasliikumine Tartus kodanliku diktatuuri aastail 1920—1940» ja A. Vahemetsa (V k.) «Reformatsiooni sotsiaalmajanduslikud ja poliitilised eeldused Eestis». Nendele anti I auhind.

Filoloogide tööd ei küündinud oma tähtsuselt nende kahe tasemeni. Juba mitmendat aastat puuduvad auhinnatööde hulgast eesti keele alased tööd.

● I auhind omistati veel kolmele tööle.

«Kumm all, kumm peal, kullatükk keskel» (M. Soll — eesti fil. IV k.).

«Egiptuse rahva revolutsiooniline võitlus Lääne imperialismiga ja oma maa feodaalreaktsiooniga pärast Teist maailmasõda kuni AÜV rajamiseni» (E. Ilmjärv — VI k. mittestats. ajal.).

«Haapsalu linna ajaloost XIX saj. I poolel» (V. Pihlau — (VI k. mittestats. ajal.).

● II auhinna said üliõpilaste L. Järve, E. Uugi, M. Kahu, E. Päärsoo (kõik eesti fil. V k.), E. Alveri, H. Ilsjani ja U. Krulli (kõik vene fil. III k.) tööd.

● III auhind määrati V kursuse vene filoloogide H. Tõkke ja Z. Vlassova töödele.

(Järgneb)

Teadusliku töö olukorrast TRÜ-s

(Algus 1. lk.)

esitatud doktorikraadi saamiseks. Valminud on doktoridissertatsioonid seltsimeestel V. Alttoal, E. Laugastel, A. Rullil, A. Uustalil, V. Vagal jt.

Kandidaadi teaduslike kraadide osas on olukord märksa parem. 1. oktoobril 1958. a. töötas TRÜ-s 123 kandidaati, 1958. aastal kaitses 10 TRÜ õppejõudu oma õppeasutuses kandidaadidissertatsiooni. Õigusteaduskonna 15 õppejõust puuduvad teaduslikud kraadid ainult 2 õppejõul. Seal on 10 teaduslikku kraadi kaitstud pärast sõda, neist 5 seltsimeest viibisid kolmeaastases, üks üheaastases aspirantuuris ja üks doktorantuuris. Kõik esitasid dissertatsiooni õigeaegselt.

Üheks teadusliku töö puuduseks TRÜ-s on seni olnud uuritavate teemade mitteküllaldane aktuaalsus. Mitmed seni kaitstud või kaitsmisele ettevalmistatavad tööd on näiteks liigselt ajaloolise kallakuga, mitteküllaldase tähtsusega kommunismi ülesehitamise seisukohalt. Ajaloolistest töödest käsitleb valdav osa ajajärke enne 1917. a. Oleks olnud õigem, kui õiguse-, keele-, hügieeni-, majanduse ajaloo alaste teemade asemel oleks kirjutatud töid nende alade pakiliste päevaprobleemide kohta. Niisugusel tendentsil olid ka omad autoritest sõltumatud põhjused. Aktuaalsuse tõstmiseks on vaja neid takistavaid põhjusi kaotada. Selleks on vaja kiirendada ja laiendada tööde ja nende osade publitseerimist, et fikseerida õigeaegselt prioriteeti tormiliselt areneva teaduse alal. Teaduslikke töid on vaja hinnata mitte lehekülgede, vaid selle järgi, mida annab töö teaduse tõeliseks rikastamiseks. Dissertante ei tohi ära kohutada lausa mahategeva «kriitikaga» mõningate eksimuste eest, samal ajal, kui esitatud töös leidub teadust edasiviivaid mõtteid. Ajaloolisi teemasid valiti aga tihti just sel kaalutlusel, et pahandusi tuleks vähem.

Teatavat soodustavat mõju teadusliku töö arengule märgivad ka niisugused küsimused, nagu valminud tööde üle teostatav aruandlus ja tööde registreerimine, nende säilitamine. Positiivsena tuleb esile tõsta ilmaaegse pooleaasta teadusliku töö aruande ärajätmist. Rohkem järelekaalumist oleks aga vajanud mõne aasta eest TRÜ-s uue teaduslike tööde nimekirja vormi kinnitamine, kuna see erineb KHM poolt nõutavast vormist, teda on raske täiendada ja ta täitmine tekitab teatavaid arusaamatusi.

Valminud teaduslike tööde säilitamise osas on olukord praegu ebarahuldav. Kui keegi tahab näiteks mõne TRÜ õppejõu teadusliku produktsiooniga tutvuda, tuleb tal minna mitmesse raamatukogusse, dissertatsioonide lugemiseks isegi Moskvasse sõita. Edaspidi tuleks selles osas otstarbekohane kord maskma panna. Rektoraadis peaks säilitama kõik «TRÜ Toimetiste» numbrid, rotaprindil ilmunud õppevahendid ja teaduslikud tööd ning eriraamatutena ilmunud tööd. Need õppejõud, kes kaitsevad dissertatsioone väljaspool TRÜ-d, peaksid ühe eksemplari väitekirjast andma TRÜ Teaduslikule Raamatukogule. Kateedris tuleb säilitada iga õppejõu kõik trükis ilmunud tööd, ajakirjades ja ajalehtedes ilmunud artiklid, käsikirjad (retsensioonid, teaduslikud tööd, loengud).

Teadusliku töö arengule aitab soodustavalt kaasa see, kui sel alal eesrindlikele õppejõududele, kateedritele, teaduskondadele vähendatakse õppekoormust, resp. suurendatakse teiste arvel koosseisu. Üheks võimaluseks aja säästmiseks teadusliku töö jaoks on õppevahendite väljaandmisega loengutundide vähendamine.

Tihti on just teadusliku töö tegemine ja selle nõudmine vähema vastupanu objektiks. Seda ülesannet täidetakse siis, kui aega muudest ülesannetest üle jääb. Selles osas tuleb mentaliteeti murranguliselt muuta. Teaduslik töö on samaväärne kohustus kui õppe- ja kasvatustöö.

Palju raiskame näiteks mõnikord aega koosolekutel sellepärast, et need on halvasti ette valmistatud, päevakorda võetakse küsimusi, mida sama hästi võib lahendada rektoraadi, dekanaadi või kateedrijuhataja poolt, kõnelejate kordamistele, ilukõnelejalikele tühjade fraasidega täidetud kõnedele ei juhita tähelepanu, ühte ja sama küsimust arutatakse mitmesuguste organisatsioonide, organite koosolekutel. Koosolekute rohkus ja pikalevenimine, kõigile tuttavate mõtete ilukõnelejalik esitamine ei iseloomusta aga sugugi demokraatiat, ei näita selle sügavust.

Laborantide poolt suurema abi osutamine teadusliku töö läbiviimisel on seotud paberliku asjaajamise lihtsustamisega. Nii näiteks vajab õppejõudude koormuse kohta peetav aruandlus, mis on võrreldamatult keerukam kui keskkoolides, hädasti lihtsustamist. Aitab küllalt sellest, kui sügisel koostada iga õppejõu kohta koormus ja selle täitmise kohta alles kevadel aruanne esitada ja sedagi teha eeskätt selles osas, mis jäi täitmata ja mis tuli teha üle plaani.

Arvestades senist praktikat, kus teaduslikku tööd teataval määral ainult siis tehti, kui selleks aega üle jäi, tuleb ülikooli juhtivatel organitel, ühiskondlikel organisatsioonidel pidevalt jälgida teadusliku töö kulgemist, luua selle edukaks arenguks soodsaid tingimusi. Ei ole mingit kahtlust, et TRÜ õppejõudude pere ka teadusliku töö osas suudab täita oma kohustuse rahva ees.

Prof. P. VIHALEM

Külaskäik Vilniusse

25.—27. aprillini külastas füüsikaosakonna komsomoliorganisatsiooni delegatsioon Vilniuse Riiklikku Ülikooli, kus toimus Vilniuse ja Šiauliai kõrgemate õppeasutuste füüsika-matemaatikateaduskondade üliõpilaste traditsiooniline kokkutulek.

Aktusel võtsid sõna Vilniuse Riikliku Ülikooli rektor I. Kubilius, VRÜ Füüsika-Matemaatikateaduskonna dekaan ja esindajad teistest kõrgematest õppeasutustest. Sõnavõtjad tegid kokkuvõtte eelnevalt toimunud teaduslike tööde konkursist ja spordivõistlustest.

VRÜ rektor märkis oma sõnavõtus, et oleks väga kena, kui sellistest võistlustest võtaksid edaspidi osa ka TRÜ füüsikud ja matemaatikud.

Võitjatele anti kätte aukirjad, üksteisele anti üle kingitused, vahetati vimpleid.

VRÜ Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilased kohustusid ehitama suvevaheajal šeflusaluses kolhoosis kultuurimaja, mis kujuneb üheks kaunimaks kolhoosiklubiks kogu Leedus.

Aktusele järgnes kontsert, kus esinesid VRÜ, Vilniuse Pedagoogilise Instituudi ja Šiauliai Pedagoogilise Instituudi isetegevuslased.

Lõpuks läks lahti lõbus jalakeerutus, millest võtsid osa nii teaduskonna dekaan kui ka ülikooli rektor.

Viibisime Vilniuses ainult 1/2 päeva, seepärast suutsime ainult põgusalt tutvuda selle kauni linna ajalooliste vaatamisväärsustega. Peab mainima, et iga koht Vilniuses on tükike Leedu ajalugu. Gediminase torn, Peeter-Pauli kirik, Anna kirik (mille Napoleon olevat tahtnud kas või peopesal Pariisi viia) jätsid unustamatu mulje.

Eriti meeldejääv oli soe ja südamlik vastuvõtt Vilniuse üliõpilaste poolt. Meie füüsikutele kingiti nägus album Vilniuse vaadetega ning lahkumisel köitsid tütarlapsed igale mehele kaela leedu rahvusliku kaelasideme.

Meil on kavas loodud sõprussidemeid veelgi süvendada. Juba maikuu esimesel poolel ootamegi külla Vilniuse füüsikuid, et neid vastutasuks tutvustada meie kodulinna ja ülikooliga.

L. VISNAPUU
R. KAHUSK

Meie seinalehed on elust maha jäänud

TÜHJAD SÕNAD

Möödunud laupäeval ja pühapäeval toimus peahoone auditooriumis nr. 49 ülikooli seinalehtede ülevaatus. Ülevaatusele esitati ainult 10 (!) häälekandjat.

Kuidas kulgeb siis elu meie ühiskondlikes organisatsioonides ja kollektiivides läbi seinalehtede prisma vaadates. Tunnistagem ausalt: halvasti. Seinalehed on minetanud oma funktsioonid. Nad ei ole isegi elu peeglid, rääkimata neist kui võitlejatest, agitaatoritest ja propagandistidest. Selleks on oma tublid «teened» seinalehe otsestel peremeestel, ühiskondlikel organisatsioonidel, kes nähtavasti ei tegele seinalehtede töö suunamisega, ei kasuta seinalehti kui kasvatusvahendeid.

Sisuliselt on seinalehtede kõige suuremaks puuduseks äratoodud materjalide üldsõnalisus, ebakonkreetsus, kriitika puudumine. Toogem vaid üks näide. «Советский филолог» avaldab kaks suurt artiklit-«lohet», kusjuures õppejõud S. Smirnov kirjutab üliõpilaste aktiivsuse kasvatamise, isetegevuse teemadel («Kuidas elate?») ja autoritа artikkel («Pilt üliõpilaste elust») — käsitleb mingi, ütleme x kursuse distsiplineerimatust, puudusi õppetöös. Viimane tahab olla isegi võitlev (!?) artikkel, kuid kummaski pole toodud ära konkreetselt ühtegi kursust ega ühegi üliõpilase nime. Küsimused, mis on tõstatatud, on iseenesest väga aktuaalsed, kuid kes ja kuidas peab neid lahendama, kes konkreetselt milleski süüdi on, sellest pole sõnagi.

Sellist «hambutut kriitikat» teevad ka «Ökonomist», ajaloolaste «Sõna ja Teoga». «Jurist», eesti filoloogide «Tõde» jt.

Sisuliselt parimaks, valutava südamega kirjutatud artikliks (kahjuks ainukeseks) on ajaloo-osakonna komsomolibüroo sekretäri V. Lõugase sõnavõtt «Sõna ja Teoga» veergudel. Kuid ka siin on seinalehe toimetus osutanud kunstilise kujundusega karuteene kirjutise löövuse vähendamiseks.

Võitlevuse hõngu võib tunda veel juristide, füüsikute, farmatseutide ja keemikute sõnavõttudes, kuid head mõtted upuvad konkreetsuseta sisusse.

ELU ÄÄREMAADEL

Peaaegu kõik seinalehed räägivad üldsõnaliselt ühiskondlikest töödest, sellest osavõtu vajadusest, mitte aga konkreetsest olukorrast, tulemustest, puudujääkidest. Teisel kohal on kohtadele määramised ja kolmandal sport. Krooniline üldsõnalisus ja probleemide kitsus tõendavad, et meie seinalehed elavad ja tegelevad elu ääremaadel, et nad ei õigusta tervikuna neile pandud lootusi. Nii ei olnud võimalik ühestki seinalehest lugeda konkreetsematest kasvatustöö küsimustest (välja arvatud V. Lõugase artikkel). Seinalehtedes ei kajastu komsomoli-, partei- ega ametiühinguorganisatsiooni tegevus, igapäevased õppetöö, distsipliini jne. jne. probleemid. Veel pisipuudusi. Keelelise korrektori kätt pole märgata «Ökonomisti», «Sõna ja Teoga», «Juristi» veergudel. Komistusi esineb ka «Progressiivses Farmaatsias» (pealkirjad). «Советский филолог» «on ära kaotanud» toimetuse, samuti ka «Keemik». «Tõde» ei tunnista ilmumise kuupäeva.

MÕNINGAID POSITIIVSEID SAAVUTUSI

Hinnata tuleb «Progressiivse Farmaatsia» toimetuse tööd, kes saavutas seinalehe elavuse ja probleemirikkuse lühikeste artiklitega. Esile tuleb tõsta 1. mai puhul toodud lühikest juhtkirja, mis märgib konkreetselt eesrindlasi ja heidab pilgu käidud teele (vastandnähtuseks oli «Kehakultuuri» üldsõnaline, mahakirjutatud juhtkiri). Uudse ja aktiivse vormina kasutab toimetus reportaaži. «Keemik» aga esitab üliõpilastele lahendamiseks ettepaneku: määrata kindel osakonnaõhtu päev, nii et sellest saaksid osa võtta kõik üliõpilased ja ka vilistlased. Mõlemad seinalehed on leidnud mahti pöörata tähelepanu teaduslikule tööle. Füüsikute «Spektri» veergudel esineb pikema sõnavõtuga dekaan, esitatakse huvitav viktoriin ja räägitakse matkamisest.

KUNSTILISEST KUJUNDUSEST

Seinalehtede alus on kõigil maitsekas, kuid kordub iga numbri puhul. Aeg-ajalt võiks siingi mõningaid vähemaid muudatusi ja täiendusi ette võtta, nagu tegid seda füüsikud oma «Spektriga». Suuremat tähelepanu tuleks osutada teksti paigutusele, kirjapildi mitmekesistamisele, saavutada tasakaal küllaltki raskepärase ja liigselt esiletungiva alusega.

Mõningaid näiteid:

1. Ei piisa sellest, kui nimetada väljaandja organisatsioon ja teaduskonna nimetus. Seinalehe kujundus ise peab määrama tema kuuluvuse.

2. Silmas pidada, et dekoor ei tuleks liiga esile, et ta on sisu kandja, selle täiendaja, illustreerija.

3. Seinalehe kirjapildi mitmekesistamiseks ja kunstipärasemaks muutmiseks rakendada selliseid tegureid, nagu tiitel- ja, alapealkirjade kirjutamine käekirjalise kunstkirjaga, tarvitada initsiaale, vinjette, tõsta esile oluline vähemolulisest.

4. Loobuda ühepikkuste ja liigselt pikkade ridade kasutamisest, mis teevad kirjapildi monotoonseks ja raskesti loetavaks.

5. Sisu avaldamise vormiks ei tarvitse olla ainult sõna, vaid ka joonistused, karikatuurid ja šaržid, samuti fotode ja joonistuste montaažid.

6. Seinalehe kirjapildil olgu oma kompositsiooniline keskendus ja seos alusega.

Esitatud seinalehtedest pälvib kujunduslikus osas suuremat tähelepanu ajaloolaste «Sõna ja Teoga», kus kasutatakse heade tulemustega mitmekülgsemaid väljendusvahendeid.

Mis puutub seinalehtede kunstilisse kujundusse, siis on ülikooli kujutava kunsti ring alati nõus abistama nii nõu kui jõuga seinalehtede toimetusi. Miks ei esita seinalehed kirjanduslikke portreesid, šarže, karikatuure? Miks esitatakse ainult kuivi andmeid? Seinaleht peab kujunema vahendiks, mille kaudu leiaksid võimaluse avalikuks esinemiseks kõik üliõpilased, kellel on midagi südamel — kas sõnaga või graafilisel keelel. Seni esineb veel vähe juhte, kus autor kavatseb lugejat üllatada, teda vihastada, rõõmustada.

MÕNED VÄLJAVÕTTED KÜLALISRAAMATUST

Seinalehtede üldtase on väga madal. Mõnest maarahva seinalehest ju veidi parem on, aga... ikkagi ülikool!!!

* * *

Ülikoolile see näitus au ei tee.

* * *

Artiklite enamik on kõikidel seinalehtedel hallilt ajalehelik ja ebaoperatiivne.

* * *

MIDA ARVAS ŽÜRII

Žürii leidis, et I kohta ei saa välja kuulutada seinalehtede üldise madala taseme tõttu. II koha vääriliseks tunnistati «Sõna ja Teoga» ja «Progressiivne Farmaatsia». III koht anti seinalehtedele «Lumen» (võõrfiloloogia osakond), mille puhul kriipsutati alla just kujunduslikku külge; III koha said veel «Spekter» ja eesti filoloogide «Tõde». Märgiti ära «Kehakultuuri» omapärast kujundust lõpetajate töökohtade äranäitamiseks kaardi ja fotode abil ning tauniti «Ökonomisti» räpast välimust. Üldiselt tunnistati näitus madalakvaliteediliseks.

J. PÜTTSEPP
K. KOGER

Kes väärivad preemiat?

Hiljuti avaldasid vabariigi ajalehed Nõukogude Eesti preemiate kandidaatide nimekirjad. Kõrvuti nimekate teadlaste ja tehnika alal töötajatega on preemia saamiseks esitatud 11 Nõukogude Eesti kirjanikku.

Kes nad on? Loomulikult meie parimad sõnameistrid, kelle looming on leidnud tee laia lugejaskonna südamesse. Nimetame eelkõige meie «noori klassikuid» Aadu Hinti, Erni Krustenit ja Rudolf Sirget, kes oma kapitaalsete teostega on meile tutvustanud eesti rahva minevikku, tema rasket elu ja usku tulevikku. Preemia saamiseks on esitatud ka E. Ranneti näidend «Kadunud poeg», mida mängitakse 150 teatri laval välismaal ja Nõukogude Liidus. On vist üleliigne märkida, et sellist edu ei tunne ükski teine eesti draamakirjanik.

H. Leberecht esitati preemia saamiseks romaani «Sõdurid lähevad koju» eest, mis esimese sellelaadsena käsitleb Eesti Laskurkorpuse võitlusteed.

Luuletajatest on esile tõstetud J. Semper, R. Parve ja U. Laht — kõik oma viimaste luuletuskogude eest. Neid teoseid iseloomustab aktuaalsus temaatikas, meie tänapäeva elusüsteemi täielik tunnetamine ja kõrge värsikultuur.

Kõik meist on lugenud Aira Kaalu reisiraamatut India kohta. Selle huvitava teose eest esitati autor samuti Nõukogude Eesti preemia saamiseks. J. Smuuli «Kirjad Sõgedate külast» on viimaste aastate loetavaim proosateos, mistõttu on raamatust ilmunud juba kaks trükki. On endastmõistetav, et see kõigiti aktuaalne ja huvitav raamat kuulub meie proosaloomingu paremikku.

Meie tõlkijate hulgast esitati preemia saamiseks August Sang, kelle loominguline ampluaa on väga lai ja kelle tõlked on väga head.

Meil igaühel on oma lemmikraamat, oma erinev kirjanduslik maitse, erinevad lähtekohad teose hindamiseks. Seepärast oleks tervitatav mõttevahetus selle üle, keda te loete vääriliseks saama Nõukogude Eesti preemiat. Toogem siis ajalehe veergudele oma seisukohad ja vaatevinklid ja kaitskem neid.

Ü. TUULIK

LÄTI ÜLIÕPILASED TARTUS

Neil päevil olid vastukülaskäigul Tartus Läti Riikliku Ülikooli inglise keele klubi draamaringi liikmed. Külaliskollektiiv esitas Tartu Pedagoogilise Kooli ruumes Oliver Goldsmith'i kolmevaatuselise komöödia «She Stoops to Conquer» («Ta alandub, et võita») inglise keeles. Lavastus jättis publikule hea mulje tänu tegelaste tunnustustväärivale mängule ja heale inglise keele oskusele. Etendus oli ette valmistatud tihedas koostöös ühe Riia teatriga Läti NSV teenelise kunstitegelase P. Gorini juhtimisel, keeleleline külg oli viimistletud vanemõpetaja E. Pulkka poolt.

Järgmisel päeval tutvustasime külalistele Tartu ülikooli ja linna vaatamisväärsusi. Õhtul vahetati kogemusi ja muljeid TRÜ võõrkeelte osakonna kollektiiviga banketil ülikooli kohvikus. Isetegevuslased andsid järgmise etenduse ringreisil Tallinnas.

Külaskäik andis uusi mõtteid nii meile kui ka külalistele edaspidiste sõprussidemete tugevdamiseks ja on kasuks võõrkeele põhjalikumal omandamisel.

O. HAAS

õllega. Niimoodi asju ajades rikume ainult vahekorra kohalike inimestega ja kasu pole sellest kellelgi. Tarvis üles otsida esimees või brigadir.»

Läks kiirustamata üle ruumi, et küsida perenaiselt, kuidas ülemusi kätte saada ja ühtlasi püüda kuidagi leevendada rühmakaaslase kohatuid sõnu.

Sel ajal tuli õue mees, kes tutvustas end brigadirina. Tahtis rääkida õpetajaga ja kuuldes, et niisugust meest koolilastel kaasas ei ole, leppis Ruisiga.

Rühmavanem Ruts oli tagasihoidlik ja pehmete näojoontega noormees. Ta esitas brigadirile umbes samad soovid ja küsimused, kuid vaikselt ja viisakalt. Ilmselt võeti need teatavaks. Brigadir näitas kätte kartulipõllu ja puuhunniku, majarahvalt saadi kirves, saag ja korv — kõige muuga said noored ise hakkama. Kartulikõrvase suhtes koputas brigadir perenaise südamele ja selle koputamise peale oli õhtuks peale kartulite laual kaste kõige ehtsama sealihaga, leib ja piim.

«Magama soovitan minna varjualla. Seal on värskeid heinu, saate pehme küljealuse ja heintes on veel suve sooja, ei seal teil külm hakka.»

«Aga kui külmetume ja haigeks jääme?»

«Noored inimesed nüüd nii külmavõetud. Kui mina nii noor olin, tuli magada lumehanges,» viitas brigadir sõdurielule.

«Aga kas tuppa ei või heinu viia?»

«Võib küll, aga homme tuleb vist suuremal osal siit edasi teise brigaadi liikuda.»

Vastuseks oli mitmehäälne protest.

«Kui lähme, siis kõik!»

«No hea küll, eks me vaata!»

Varjuall või lihtsalt küünis oli peale heinte veel pimedus. Taskulamp oli vaid ühel poisil. Valgust tahtsid kõik. Valgusallikas koos noormehega komandeeriti kõrgeima heinakihi otsa ja seal ta siis säras nagu taevalatern, kuni kõik olid kohad sisse võtnud ja tekkide alla pugenud.

Ainult kaks meest, Saarlane ja Joonas, istusid kõige suurema rahuga keset küüni ja teatasid, et mis neist voodivärkidest ikka lahti pakkida, tolmused heinad määrivad veel linad ära ja vaibad lähevad heinapepri täis. Nad olevat pealegi märganud: mõnel tütarlapsel tekk nii lai, et jätkub tervele perekonnale, mis siis rääkida paarist nendesugusest peene kondiga mehest.

Pimeduse varjus näitasid tüdrukud, et keegi pole suu peale kukkunud. Poistel oleks oma mitmekordse vähemuse tõttu sõnasõjas haprasti võinud minna, aga siis päästis sama taskulamp. Niipea kui asi kibedaks läks, tõmmati «tuli peale» ja vaadati, kes see sihuke «krapsakas mutt» on.

(Järgneb)

(E. Uuk, KOLLEKTIIVI SÜND. 1. järg)

Kuumata SULEGA

B-rühmas arutati kolhoosiminekut nii ja teisiti. Kuuldus hääli, et tahetakse kohe minna, teised jälle hiljemaks jätta. Esimene rühmitus sai ülekaalu, küllap sellepärast, et oskasid oma seisukohti paremini põhjendada.

Nii oli esimesest pingist tõusnud püsti Joonas Mannermaa.

«Teate, rahvas, mul on ettepanek», pidas väikese pausi, sumin vaikis, kujunes nagu midagi koosoleku taolist. «Lähme kogu rühmaga. Praegu oleme üksteisele võõrad, seal saame tuttavaks.» Viimase lause juures nooruki brünett majakovskilik pea tegi väikese nõksaku taha. Suu ümber ilmus korraks naeratus ja kadus. Aga tumedatesse silmadesse jäi sädelema midagi lõbusat, julget ja otsustavat. Kogu ta olekust õhkus midagi innustavat ja kaasakiskuvat. Enne kui jätkas, laskis silmadel joosta üle vastasistujate.

«Esimestena minejatel on see paremus, et ilmad on nüüd ilusad ja soojad. Kuu lõpupoole läheb külmemaks ja ega sajudki tulemata jää. Siis võtab küll tuju hoopis sandiks. Ka töö on praegu parem — viljakoristamine. Pärastpoole tuleb kartulivõtmine.»

Kui keegi ikka midagi ei ütelnud, lisas nööke: «See võtab küünelaki tahes-tahtmata maha!»

«Mis sa õige mõtled, et me mõned moedaamid oleme või?» alustasid paar sõnakamat tüdrukut vasturünnakut. Need aga, kelle kapsaaeda see kivi kõige rohkem riivas, olid vait või sosistasid sõbratarile:

«Kust see häbematuse eeskuju on välja lastud?»

Joonase kõrvalt tõusis Edgar ja toetas energiliselt sõbra ettepanekut:

«Lähme jah kohe ja tingimata kõik, kogu rühm. Olen veendunud, tööd ei karda meist keegi. Pigemini kardab mõni igavust. Ka sellest saame üle.» Ning ta asuski tegema igavuse peletamiseks asjalikke ettepanekuid.

«Kellel on pill?»

«Mis pill?»

«Ükskõik. Ainus tingimus: klaverist olgu veidi väiksem, et poleks vaja eraldi masinat tellida.»

Pill leidus. Selle omanikuks osutus tagasihoidlik tütarlaps. End akordioni omanikuks tunnistades ta punastas.

Nii oligi otsustatud minna kogu rühmaga. Keegi ei tõrkunud. Kuidas oleks seda saanud teha temagi, kes praegu kandis enese kartust ja püüdis seda varjata.

Suures summas ja väikestes rühmades oli käinud kõneluse sel-

Miks jäi ülikool teiseks?

TRÜ XI olümpiaadist ja samuti ka vabariiklikust kõrgemate koolide ülevaatusest on möödunud juba hea hulk aega, kuid tehes nüüd kokkuvõtteid, tuleb meeles pidada ka põhimõtet: parem hilja kui mitte kunagi.

Kõigepealt veidi üldiselt. Olümpiaadi võitis pärast aastast vaheaega jälle kehakultuuriosakond, millega spordimehed tõestasid, et isetegevus seisab neil ikka kõrgel järjel. Arstid pidid seekord leppima teise kohaga. Rahule võib jääda ka Ajaloo-Keeleteaduskonna esinemisega, oma möödunud-aastase positsiooni pidi aga loovutama Matemaatika-Loodusteaduskond. Tallinnas jäi Tartu Riiklik Ülikool Tallinna Pedagoogilise Instituudi järel teisele kohale. Mis oli selle põhjuseks? Mida on meil põhjust ära märkida kui rõõmustavat ja mida kui kurvastavat?

Rõõmu võime tunda kirjandusringi saavutustest. Tõnis Lehtmets võitis teise auhinna. Lehte Hainsalu ja Jüri Tuulik III auhinna. Rohkem auhindu välja ei antud. Fotovõistlusel saavutasid ülikooli vähesed esindajad kaks auhinnalist kohta. Kahtlemata oleksid tulemused olnud paremad, kui meie kohapealne fotovõistlus oleks organiseeritud paremini. Halba organiseerimist kohtasime ka mujal: miks pidi ülikool vastu võtma rea nulle esinejate puudumise pärast? Kas meil siis peale M. Laari teisi vokaalsoliste ei ole? See oli kindlasti üks kaotuse põhjusi.

Hoobi andis meile ka see, et õppejõude ei lubatud võistelda. Meie olümpiaad oli korraldatud nii üliõpilastele kui ka õppejõududele ja teenistujatele. Kui meie ülevaatus kujunes pisut kampaanialikuks ja kiiruga läbiviiduks, sest liginesvabariiklik olümpiaad, oli olukord Tallinnas veel hullem. Puudus vajalik reklaam, lõppkontsert oli täielik pettumus, kus oli ainult 13 esinejat või kollektiivi. Vaadelgem nüüd üksikalasid pisut ligemalt.

Meie koorid ei esinenud kõige paremini. Meeskoor tuli küll esikohale koos TPedI meeskooriga, kuid õpetajaid peeti siiski paremaks. Naiskoor jäi mõlemast Tallinna koorist tahapoole. «Koor laulis ilma elamuseta,» märkis vokaalžürii esimees G. Podelski. Kõrgel järjel on koorikultuur Tallinna Pedagoogilises Instituudis, mille kõik kolm koori tulid esikohtadele.

Kuigi ülikooli rahvakunstiansambel tuli esikohale, jäi segarühmade seas ülikooli noorem rühm teiseks ja vanem koguni neljandaks. Esikoha võitis EPA rühm. Vabandusi oli mitmesuguseid (kostüümide muretsemine jne.), kuid peab siiski nentima, et vanema segarühma tase on langenud. Kas on see tingitud uute liikmete lisandumisest või peituvad põhjused mujal, seda las otsustab kollektiiv koos juhendajaga. Naisrühma esinemine oli tubli, ka karaktertantsurühm ei jäänud jänni. Tallinnas püstitati küsimus, kas on mõtet harrastada eraldi karaktertantsu, sest iga rahvatants peab sisaldama karakterlikke elemente. Omajagu tõtt selles igatahes on.

Võimlejatelt ootasime rohkem. Naisrühm võitis küll esikoha, V. Berendsen jäi teisele auhinnale, A. Lutsar vaikiti aga hoopis surnuks ilma kommentaarideta.

Vokaalsolistide tase on kogu vabariigis madal (välja arvatud E. Erik). Seda siis muidugi ka meie ülikoolis. Siin andis ennast kõige teravamini tunda eeskiri, et õppejõud ei saa esineda. Kuid meie üliõpilased? Minevikus oli lauljaid meil küll, kuhu on nad siis nüüd jäänud? Valitseb täielik kriis, millest tuleb ruttu üle saada. Appi peavad tulema üliõpilased. Suunake oma andekad lauljad-sõbrad klubi vokaalsolistide ringi. Edasi õppima peavad kindlasti M. Laar ja L. Tamm, M. Peikolainen jt.

Rahule võib jääda vokaalansamblitega — sellel alal saavutas ülikool täieliku edu. Arstiteaduskonna vokaalansambel on kõrgel tasemel, tubli oli majandusteaduskonna ja vene filoloogia naisansambli esilekerkimine. Meesansamblid jäävad maha. Kuid neid juba oli, on vaid vaja tööd (KKO, Ajaloo-Keeleteaduskond, Õigusteaduskond). EPA meesansamblid on meist ees, kuid neid kinni püüda pole eriti pikk samm.

Instrumentalistidega võiks rahule jääda. Meie džässisolistidele A. Laisale ja L. Marvetile ei olnud vastaseid. K. Kalamees ja Pau-Panov tulid kolmandale auhinnale. Ülikoolis on aga veelgi rohkem pillimängijaid, kui nägime oma olümpiaadil. Ka neid on vaja arvele võtta ja muretseda neile juhendajad. Arstide kolmanda kursuse instrumentaalansambel oleks võinud samuti välja tulla.

Halvem pilt on orkestrite osas. Praegu eksisteerib meil vaid rahvapilliorkester, kes ka esikoha saavutas. Täiesti on hingusele läinud sümfoonia-, puhkpilli- ja estraadiorkester. Õigesti märkis sm. Goldschmidt (vabariikliku olümpiaadi instrumentalistide žürii esindaja), et see on ülikoolile häbiplekiks. Ülikool peaks aga orkestrite asja kord südameasjaks võtma.

Ka deklamaatorite seas polnud Tallinnas kedagi märkimisväärset. Ülikooli tase on tagasi läinud. Oma rolli mängib siin Tallinnas asutatud teatriklass ja ka see, et osa sõnakunstnikke on ülikooli lõpetanud. On aga tulnud ka uut värsket verd, mis töötab, et järgmisel aastal oleme kriisist üle. Kindlasti on deklamaatoritel tarvis võtta kontakt K. Aderiga.

Halvasti esines ülikooli näitering, kelle tase ei küüni enam «Linnud lahkusid pesast» ja «Jupiter naerab» tasemele. Kas jälle on viga kaadris? Ei tahaks uskuda. Suur süü langeb juhendaja õlgadele. Juristid tegid ära suure töö ja tulemuseks oli teine auhind ülikooli näiteringi kolmanda ees... Kas ei oleks aeg jälle elustada operett?

Kokkuvõtteks mõned pretensioonid žürii poolt meie klubile:

1. Veel kord pühendada tähelepanu kursustele ja välja tuua kõik midagi tegema võimelised üliõpilased. Vastuvõtukomisjon peab nõudma sisseastujatelt iseloomustuse nende võimete kohta.

2. Organisatsiooniline külg oli nõrk. Sellest need «nullid», paremini oleks saanud hoolitseda ka transpordi eest.

3. Panna jalad alla instrumentaalmuusikale:

a) muretseda juhendajad;

b) muretseda pille ja hoolitseda nende eest;

c) organiseerida suuremaid orkestreid.

4. Muretseda klubile kindla palga ja kohaga klaverisaatja.

5. Olümpiaadi juhend peaks olema konkreetsem ja sarnanema vabariikliku juhendiga.

6. Miks ei pöördutud olümpiaadi ettevalmistamisel abi saamiseks muusikakabineti poole?

7. Taotleda, et klubijuhataja kohal tegutseks vastav spetsialist. Veel kord taotleda ruumide küsimuse lahendamist.

Kui me suudame need probleemid lahendada ja võtame arvesse saadud õppetundi, siis ei jää järgmisel korral ka esikoht tulemata.

A. KIM

MA ISTUN ILUMÄELLA...

Eesti rahvamuusikast, selle arengujoontest minevikus, olevikus ja tulevikus, selle väljendusvahenditest ja keelest vestles raviosakonna III kursuse üliõpilastele sm. Kolk eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedrist. Sm. Kolk illustreeris oma vestlust hulgaliste näidetega eesti rahvalauludest, tõstis esile neid külgi, mida tavaline kuulaja muidu võib-olla ei oskaks märgatagi. Vestlus äratas üldist huvi ja tekitas mitmeid toredaid mõtteid. A. RAMM

KEELETARGA KIRJAKAST

«Keeletarga kirjakastile» anti üle järgmisesisuline kiri:

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusele.

Ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 15 29. aprillist 1959. a. «Keeletarga kirjakastis» lugejatele esitatud küsimus: «Millega võideldakse?» on ülearune, sest mainitud töö pealkirjaks oli: «Huligaansust soodustavatest tingimustest Tartu linna kohtupraktika andmeil ja huligaansuse vastu võitlemise vahenditest» (vt. töö originaali TRÜ Pearaamatukogus, ÜTÜ XII teadusliku konverentsi ettekannete teese lk. 11).

Palume Teie ajalehe järgmises numbris avaldada õiendus, millest nähtuks, et ülalnimetatud töö pealkirja kohta avaldatud kriitika oli täiesti alusetu.

P. NUUMA,
kriminaalõiguse ringi esimees.

Oma vanu silmi teeside kallal pingutades peab Keeletark möönma, et töö pealkiri oli tõepoolest nii, nagu kirjas kirjutatakse, — seega toimub võitlus siiski huligaansuse vastu.

Kiri aga ei lükka ümber märkust juristide täpsuse aadressil, sest meile saabunud informatsioon pärineb juristilt-üliõpilaselt, kelle täpsuses ja mõistuses vanadusest nõder Keeletark kahelda ei julgenud.

KEELETARK

Ei olda veel valmis

Kuidas on lood olukorraga ohutustehnika alal Tartu Riikliku Ülikooli ühiskondlike tööde objektidel, kas ollakse valmis sel alal ka suvekuudel algavaiks ulatuslikemaiks töödeks — sellise eesmärgiga asus teele 27. aprillil 1959 ülikooli tööliste ja teenistujate komsomolialgorganisatsiooni reidibrigaad.

Ja mida siis nähti?

Keemiahoone. Üliõpilastel oli puudus töökinnastest. Ploki all liiva pööningule vinnamiseks puudus kaitsetara, polnud hoiatussilte. Nagu selgus, oli ploki kõis eelmisel päeval töö juures katkenud. Sõnneks ei saanud keegi selle juures viga. Kus olid aga tööde korraldajate silmad, et kõlbmatuks muutunud köit juba varem ei asendatud uuega?

Pööningul olid elektrimootorid maandamata, polnud üles pandud silte suitsetamise keelu kohta.

Uue ühiselamu ehitustandril oli seal töötav ravi II kursus ohutustehnika alal instrueerimata jäetud. Osaliselt puudusid töökindad.

Oppehoone Vanemuise tän. 46. Majandusteaduskonna II kursuse üliõpilased olid ebarahuldavalt instrueeritud ohutustehnika alal. Pööningul suitsetati (puudus keelusilt!). Töökindaid ei olnud, samuti esmaabipauna.

Ploki all liiva pööningule vinnamiseks puudus kaitsetara, samuti prahi pööningult mahaajamise koha juures. Mõlemas kohas puudusid hoiatussildid. Juurdepääs ploki juurde pööningul oli ehitatud täiesti ohutustehnika eeskirjade vastaselt: kaldteed olid tehtud nõrkadest laudadest, ühe laua lalused, varustatud üksikute harvade astmetega, ilma kaitsetarata. laudade sees oli püsti roostetanud naelu jne. Seejuures viis kaldtee ca kahe meetri kõrgusele.

Reidi tulemused näitavad, et olukord ohutustehnika alal jätab palju soovida, mida eriti ei saa lubada ühiskondlike objektide juures, sest üliõpilased on ohutustehnika-alastes küsimustes märksa vähem kompetentsed, kui on seda kaadritöölised.

V. REBANE,
tööliste ja teenistujate komsomolialgorganisatsiooni sekretär

Ametiühing ja massiline sporditöö

Ameti poolest olen kursuse spordiorganisaator. Sain kutse, milles anti teada, et Ajaloo-Keeleteaduskonna dekanaat ja ametiühingubüroo koos teaduskonna spordiaktiiviga korraldavad nõupidamise sporditöö aktiviseerimise küsimustes teaduskonnas.

Teaduskonna ametiühingubüroo spordisektsiooni esimees rääkis sporditöö olukorrast. Juba paari esimese lausega suutis ta «aru anda», kuivõrd kursis ta on tegeliku olukorraga ja kuivõrd «tihe» on side kehakultuurikollektiivi nõukoguga. Süü on muidugi mõlemapoolne. Et asja paremuse poole viia, tuleb kõigil «ametimeestel», kes on kutsutud tegelema sporditööga teaduskonnas, sellele ligemale astuda — minna teaduskondadevahelistele või -sisestele võistlustele pealtvaatajatena ja muidugi kõige parem — ise osavõtjatena. Ametiühingubüroo spordisektsiooni peamiseks kohustuseks peab olema massiliste spordiürituste organiseerimine, selle täitmisel aga rakendada (koos kehakultuurikollektiivi nõukoguga) tööle kursuste spordiorganisaatorid ja anda neile konkreetseid ülesandeid. Praegu on aga kursuse spordiorganisaator meil tegelikult «tühi koht», kel pole mingit vastutust ega algatusvõimet.

Sm. Matvei rääkis nõupidamisel neist probleemidest, millega tuleb tegelda ametiühingul ja samuti kehakultuurikollektiivi nõukogul seoses igapäevase hommikvõimlemise sisseviimisega meie ühiselamute päevarežiimi. Leiti (seltsimehed Habermann, Eringson, Kurm, Püttsepp, Tammerik), et hommikvõimlemisega seoses tuleb lahendada rida küsimusi. Talveperioodil ruumi, pesemisvõimaluste leidmine. Tervitatav on mõte, et ka talvel tuleks võimelda värskes õhus. Kui suudame kindlustada äratuse viimise natuke varasemale ajale, oleks lahendatud ühel hoobil ka ühiselamutes hommikuse toitlustamise küsimus. Momendil aga tõuseb enamik üliõpilasi niivõrd hilja, et on sunnitud minema loenguile tühja kõhuga. Kui tõusta varem, läheks ehk täide ka ammune unistus — ühistoitlustamine. Veel üks lahendamist ootav asi — ventilatsioon.

Üldiselt nõupidamine õnnestus. Ta aitas selgitada need kitsaskohad, mis vajavad lahendamist massilise sporditöö osas. Tähtis on aga nende seisukohtade elluviimine. Selles osas on tingimata vaja kursuse ametiühingu grupiorganisaatorite, spordiorganisaatorite ja ametiühingu aktivistide abi.

T. KARLOS

KOLMANDAT KORDA ESIKOHALE

Hiljuti toimunud TRÜ 1959. a. individuaal-meeskondlikel meistrivõistlustel poksis esines tublilt Õigusteaduskonna meeskond, kes saavutas meeskondlikus arvestuses 78 punkti ja tuli juba kolmandat aastat järjest esikohale. Ajaloo-Keeleteaduskond ja Matemaatika-Loodusteaduskond saavutasid võrdselt 37 punkti. Suurem esikohtade arv tõi teiseks Ajaloo-Keeleteaduskonna.

Arstiteaduskond polnud esindatud ühegi võistlejaga!

Alates kergematest kaaludest tulid esikohale: E. Ratassepp, B. Kondratjev (mõlemad Õigustead.), V. Lõugas (Ajal.-Keeletead.), A. Mikk (Matem.-Loodustead.), K. Lumi, T. Härm, O. Ubina (kõik Õigusteaduskonnast), E. Kask (Ajaloo-Keeletead.) V. Villik (Õigutead.).

T. HÄRM

Toimetaja J. FELDBACH

Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19
Üksiknumbri hind 20 kop.
MB 04729 Tellimine nr. 1671

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

lest, mida selga ja jalga panna. Soovijaile jagati dekanaadist kord juba arvelt maha kantud, siis lipitud-lapitud ja uuesti arvele võetud kirsasid. Ärevus. Pakkimine. Unustatud asjade juurdepakkimine.

Nüüd oldi niikaugel, et puudus vaid korraldus istuda mõne ootava masina peale, mis viib neid praegu veel ähmases suunas.

Möödus tund ja ähmane siht sai selgeks: Alutaguse, kolhoos «Rahva Võit».

Masin vuras peahoone eest läbi. Lehvitati mahajäävatele tuttavatele ja võõrastele. Juba oldi alles suviselt haljal Emajõe-äärsel puiesteel, peagi linnast väljas Narva maanteel. Mootor sumises ühtlaselt, kõrvus hakkas undama tuul. Inimesed norutasid omaette.

«Tüdrukud, vaadake, et tuul teid rätinurka pidi üle kasti ääre ei tõsta,» püüdis suur ja tugev, veidi pikaldaste liigutustega noormees luua lõbusamat meeleolu. Kodukoha järgi kutsuti noormeest Saarlaseks.

Tüdrukutel tikkusid rätikud tõesti liigselt lehvima. Maitsekas sidumine, mis jättis pool pead paljaks, ei osutunud maal kohaseks.

«Oodake, teen teile sõlmed, mis püsivad Tartusse tagasitulekuni.» Saarlane tõusis, et oma sõnu rätikuga hädasoleva tütarlapse juures teoks teha. Sel momendil pääses tuul ta enda kaunis uljalt istuva soge alla ja keereldes-lipendades kadus see auto taha tolmupilve. Üldise naerulagina saatel tuli mehel paarsada meetrit tagasi joosta. Ka siis, kui masin juba edasi sõitis, kostis nalju, lendas teravmeelsusi, paiskus õhku naerupahvakuid. Autokastis muutus tõepoolest lõbusamaks.

Pealinna iludus näitas, et ka tema oskab koos provintslastega naerda. Kuid ta tõsines enne teisi ja, suunanud vaate kahelt poolt möödalibisevale ümbrusele, küsis aeg-ajalt mõne järve, jõe või maakoha nime. Viimaks ütles kellegi poole pöördumata: «Niimoodi sõita on päris tore. Olgu siis kas või seesama Alutaguse.»

Edgar oli märganud, kuidas naeru ajal tüdruku ilme muutus pehmemaks, soojemaks ja avameelsemaks. See ilme püsis vaid viivu ja kadus koos naeratusega, andes maad endisele läbitungimatusele. Kuid sellest viivulisest välgatusest taipas Edgar, kes oli sattunud istuma tüdruku vastu, et sõprade ringis, niiöelda oma seltskonnas on ta kindlasti lõbus ja hea kaaslane. Et praegune külmus ja eemaletõmbumine on vaid katse varjata võõraste pilkude eest oma sisemust.

«Ka mulle meeldib sõita. Kõige rohkem lahtisel veomasinal või veel parem — jalgrattal. Nii näeb kõige rohkem,» sõnas Edgar. Ja pöördudes otseselt vastasistuja poole alustas vestlust:

«Kas olete palju reisinud?»

Tahtis küll ütelda «oled», aga see ei tulnud kuidagi välja. Kursusekaaslane küll, aga ometi võõras ja vaatas temast nagu kuidagi üle.

Vastusest selgus, et kaunitar oli tutvunud Eesti ilusamate kohtade ja vaatamisväärsustega, käinud Leningradis ja Moskvas. Oli sõitnud tavaliselt «Pobiga», vahel ka rongiga, mitte kunagi veomasinaga.

Toon ei meelitanud lähemalt küsitlema.

Keegi tegi ettepaneku hakata õppima eesnimesid ja hüüdnimesid. Kelle nime ei teatud, pidi seda teistele ütlema. Kaunitar ütles vaevumärgatava muigega suunurkades ja hääles:

«Eve-Reet. Sõpradel luban end hüüda Everee.»

Kuid kes olid sõbrad? Kas kogu rühm või paar inimest sealt, samuti tallinlased? See sai Edgarile esialgu juureldavaks probleemiks.

— — —

Kolhoosi jõuti õhtupoolikul. Juht peatas ümbruskonna ainsa kivimaja ees ja teatas, et võidakse hakata maha laadima. Seda tehti heameelega. Kõigil olid pikal teel rappumisest ja võppumisest kondid veidi kangeks jäänud, pilk väsinud ekslemast üksluiseks tõmbunud maastikul. Majas elunevad inimesed tulid vastu, juhatasid saabunuid neile elamiseks määratud suurde saalitaolisse ruumi, kus polnud midagi peale nelja palja seina. See pidi olema šeffide alatine majutuspaik.

Istuti kohvritele keset tuba. Oodati. Esimees oli käskinud tulijatele öelda, et täna tööle ei tarvitse minna, seatagu end sisse. Aga kuidas siin sisse seada? Kahtlevalt vaatasid ringi ühed, küllap need, kes olid maalt ja lausa hämmeldunult teised, küllap linnainimesed.

«Siia tule nagu asumisele,» tõstis häält Tirtsuks hüütu ja hakkas perenaisele esitama nõudlikke küsimusi.

«Aga mis täna õhtuks süüa antakse? Kas teie hakkate keetma või meie ise?»

Perenaine muutus ebakindlaks. Kolhoosis ilmselt polnud šeffide vastuvõtuks tehtud mingeid ettevalmistusi.

Tirts osutus üleliigagi sõnakaks tüdrukuks. Sõidu ajal oli ta silma paistnud kui «brigadiriks» määratud Rutsi lahutamatu kaaslane. Ka nemad olid mõlemad pealinnast.

«Tule tööle ja süüa ka ei saa! No on ikka vaestemaja teil siin. Ja ei tea, kuidas me siin palja põranda peal magama hakkame. Lähme parem kohe linna tagasi, ei siin ole midagi peale hakata,» pöördus ta südamepõhjani pahanenult rühma poole.

Rühm vaikis. Perenaine kadus oma poole. Joonas toetus õlaga uksepiidale, hakkas noomima Tirtsu nagu last, üsna tasa, aga ometi nii, et talle ei saadud vastu vaielda.

«Liiale läksid. Ega siis kolhoosnikud süüdi ole, et juhatus pole meile, «suurtele sakstele», korraldanud vastuvõttu orkestri ja

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 18 (405)
Reede
22. mai 1959. a.
XII aastakäik

TAAS EKSAMID

Meie tööaasta on jälle teinud ringi. Töö auditooriumides ja laboratooriumides on lõppenud või lõpule jõudmas. Tuleb asuda aru andma, mis meil sellest tööst ellu on kaasa viia. Heade teadmiste, kasulike oskuste ja vilumuste omandamine on üliõpilase kodanikukohus. Sellega tasub ta oma tänuvõlga rahva ees, partei ja valitsuse ees, kes on loonud meie noorsoole õppimiseks niisugused tingimused, millest ei saa kodanlike maade noored unistadagi.

Teistest varem algasid eksamid bioloogidel. Nende IV kursus on jõudnud juba sessiooni lõpetada. Peaaegu pool tööd hakkab selja taha jõudma ka sama osakonna I, II ja III kursusel. Lõpule läheneb geograafide sessioon. Äsja algas see vastutusrikas aruandlus mõnedel Õigusteaduskonna ja geoloogiaosakonna kursustel. Lausa ukse ees on eksamipäevad ülejäänud osakondadelgi.

Diplomandid lõpetasid äsja diplomitööde kaitsmise. Mõnedki tööd andsid teadusele uudset ja edasiviivat ning näitasid, et lõpetajad on õpingute ajal hästi omandanud teadusliku töö metoodika. Ees on aga viimane tuleproov, viimased eksamid üliõpilasena.

Jõudu ja edu teile, üliõpilased!

V. I. Lenini teose „Materialism ja empiriokrititsism“ ilmumise 50. aastapäevale pühendatud teaduslik konverents

alustas oma tööd kolmapäeval, 20. mail TRÜ aulas. Konverentsi järgnevate istungite kava.

Reedel, 22. mail 1959. a. kell 16 TRÜ aulas

1. Mateeria ammendamatusest.
Füüs.-mat.-tead. kand. H. Õiglane.

2. Füüsikaliste suuruste reaalsuse probleemi gnoseoloogilistest alustest.
Dots. P. Kard.

3. Modelleerimise osast kaasaegsetes füüsika teooriates.
Aspirant L. Valt.

4. Mõningaid tunnetusteoreetilisi küsimusi seoses lõplike automaatide teooriaga.
V.-õp. J. Kull.

Esmaspäeval, 25. mail 1959. a. kell 16 TRÜ aulas

1. V. I. Lenini teose «Materialism ja empiriokrititsism» tähtsus paleontoloogia kriisi põhjuste mõistmiseks.
V.-õp. T. Loit.

2. E. Haeckeli võitlus looduse ühtsuse idee eest.
Dots. O. Mihhailov.

3. Leninliku peegeldusteooria loodusteadusliku aluse küsimusest.
Prof. E. Käer-Kingisepp.

4. Leninlik peegeldusteooria ja inimese meeleorganite küsimus.
Dots. E. Siirde.

Esmaspäeval, 1. juunil 1959. a. kell 16 TRÜ aulas

1. V. I. Lenini teose «Materialism ja empiriokrititsism» tähtsus võitluses tänapäeva teleoloogia vastu.
V.-õp. M. Makarov.

2. V. I. Lenini teos «Materialism ja empiriokrititsism» ja esteetika probleemid.
Filos.-tead. kand. L. Stolovitš.

3. V. I. Lenini teose «Materialism ja empiriokrititsism» teine väljaanne ja võitlus nõukogude esteetika ning kirjanduse arenemise eest.
Filol.-tead. kand. Z. Mints.

Kaitsti diplomitöid

Juba mõnda aega toimub ülikoolis diplomitööde kaitsmine. Ajaloolastel on see vastutusrikas etapp juba seljataga. Üldajaloo alal olid parimateks töödeks T. Kelami «Kašimir imperialismi üldkriisi perioodil», H. Kirsi diplomitöö «Hiina revolutsioon 1911—1913» ja K. Krausberk'i diplomitöö «Prantsuse agraarsuhetest XVIII sajandi kodanliku revolutsiooni perioodil.» Diplomitööd tunnistati kõrgeima hinde väärilisteks.

NSV Liidu ajaloo alal olid parimateks diplomitöödeks V. Joakimovi ja A. Vahemetsa tööd.

*

Pedagoogika alal olid väga head tööd H. Mölleril ja H. Naarisel, kelle eesti keele õpetamise psühholoogiat käsitlevad tööd pakuvad mõningat lisa praegu eesti keele grammatika õpetamisel kehtivaile põhimõtteile.

E. Päärsoo on diplomitöös «Juhan Kunderi pedagoogilised vaated» andnud rea uusi, seni tundmata andmeid J. Kunderi kohta.

*

Väga head tööd olid eesti filoloogidel M. Raudnaelal («Põimlause tänapäeva eesti keeles»), H. Hintsil («Võõrpärisnimede ortograafiast ja käänamisest kirjakeeles») ja žurnalistil Sulev-Uusil («Kirjandusteooria küsimusi mööndunud sajandi viimase veerandi ajakirjanduses»). Viimane töö toi uusi andmeid realismi tutvustamise kohta Eestis.

*

19. mail olid komisjoni ees keemikud. Mida arvas sellest dekaan A. Mitt?

«Mulje oli hea. Tööd valmisid tähtajaliselt. Eriti üllatav oli, et need, kes varem saavutustega ei hiilanud, said «väga head.»

Paremad olid A. Tuulemetsa, T. Vase ja U. Rajasalu tööd. Kuigi R. Tiidori töö hinnati «heaga», oli see ka tubli saavutus. Kõigis nendes töödes oli teadusliku uudsuse elemente. Peab ainult ütlema, et selle-aastased tudengid ei ole sõjakad, ei söanda retsensendile vastu vaielda.»

Eksamisessioon algas edukalt

Matemaatika-Loodusteaduskonna geograafia- ja bioloogiaosakonnas on alanud eksamid.

IV kursuse geograafidel on juba 3 eksamit seljataga: pedagoogika, Nõukogude Liidu majandusgeograafia ja sünoptika. Kogu kursusel pole ainustki «rahuldavat», siiski on paremini õnnestunud eksamid Ille Palmil, Jüri Jõeveerel, Ene Tootsil, Ella Arul ja Heino Mardistel. Kivi kotti ka järgmisteks eksamiteks!

Edukalt sooritasid bioloogiaosakonna III kursuse üliõpilased eksami pedagoogikas.

Mõnedest tähelepanekutest Riia ja Vilniuse ülikoolis

Komandeerituna 7.—9. maini s. a. Riia ja Vilniuse ülikooli, et tutvuda seal tehtava tööga uute õppeplaanide koostamisel, võimaldus meil teha mõningaid tähelepanekuid, mis peaksid pakkuma laiemat huvi.

Riia ülikooli võõrkeelte osakonnas on ette nähtud üks võõrkeel — «põhivõõrkeel», teine puudub, kusjuures arvatakse, et teise võõrkeele õppimisel pole õpetajana tööle asudes praktilist rakendust, küll aga nõuab omandamiseks palju pingsat tööd.

Nimetamisväärt on Riia ülikooli võõrkeelte osakonna ja Ajaloo-Keeleteaduskonna tendents püüda võõrkeelte kiiremat omandamist forsseerida sellega, et peale otseste võõrkeeletundide organiseeritakse õppetööd võõrkeeles ka muudes õppeplaanilistes ainetes. Näitena mainiti, et neil viiakse läbi võõrkeelte osakonna üliõpilastega saksakeelseid seminare poliitökonoomias, loetakse saksa keeles pedagoogikat ja kavatsetakse seda ka psühholoogia alal. On selge, et see aitab märgatavalt kaasa spetsiaalsusena ettenähtud võõrkeele omandamisele.

Riia ülikoolis oli võimalik tutvuda ka sealse foneetikalaboratooriumiga. Laboratooriumi käsutuses on rida ruume. Neist väärivad erilist tähelepanu järgmised:

Aparaadiruuum, kus on üles seatud magnetofonid, telefonikeskjaam ja kus asub ka magnetofonilintide kogu mitmesuguste tekstidega.

Ruum kabiinidega, milledes on üles seatud väike magnetofon mikrofoniga ja kuuldeklapid. Kõik kabiinid on ühenduses õppejõu puldiga, nii et on võimalik võtta ühendust iga kabiiniga ja kontrollida neis toimuvaid häälduseharjutusi.

Õpperuum, milles iga üliõpilase koht on varustatud mikrofoniga ja telefon kõrvaklappidega. Jälgides keeletunnis ekraanile projekteeritud tekste võivad kõik üliõpilased end kuuldavalt väljendada, ilma ükstеise tööd takistamata. Nii on märgatavalt suurendatud üliõpilaste tegelike praktiliste keeleharjutuste võimalusi. Sedasama ruumi on hakatud kasutama ka emakeele ja vene keele õpetamisel. Üldse on laboratooriumi käsutuses 8 ruumi.

Võib märkida veel, et nii Riia kui ka Vilniuse ülikoolis on ajaloo-osakonnaga põhiliselt samalaadilised raskused kui meil. Ajaloo-osakonna lõpetajaid pole võimalik erialatööle suunata kohtade puudumisel. Paljud lõpetajad suunati pioneerijuhtideks. Meie ülikoolis lisaspetsiaalsuste sisseviimine eriti ajaloolasi silmas pidades paistis neile vahendina, mis kõnesolevaid raskusi võib mõnevõrra leevendada. Avaldati arvamust, et ka nemad kaaluvad selliseid võimalusi. Kahjuks aga lisaspetsiaalsuste õppimist ja nende tähtsust selgitatakse seni ikka veel üliõpilastele puudulikult, mistõttu ajaloo-osakonna üliõpilastest üsna paljud ei ole selles osas tööle rakendunud. Küsimus võetakse meil teaduskonna nõukogu päevakorda kõige lähemal ajal.

Võiks täiendavalt märkida, et nii Riia, Vilniuse kui ka meie ülikoolis Ajaloo-Keeleteaduskonna senistes õppeplaani projektides on ette nähtud nädalatundide arv enamiku semestrite kohta 36, üksikjuhtudel 35. Mis puutub õppeainete nomenklatuuri, siis Riia ja Vilniuse ülikoolide projektides puudub kooli hügieen, mis meil võeti juba eelnevate õppeplaanide õppeainete nomenklatuuri sel kaalutlusel, et meie ülikool valmistab eeskätt ette õpetajaid.

Mõlemas ülikoolis torkas silma parem kord ja puhtus. Parkettpõrandad on seal hommikuti värskelt vahatatud ja tolmuimejaga puhastatud. Meil aga käib edasi parketi pesemine kaltsuga (näit. täna, mil neid ridu kirjutatakse, võis seda näha kohviku ruumides). See jätab väga masendava mulje, sest nii rikutakse kallid põrandad ja ei jõuta puhtusele.

Kui viibisime Vilniuse ülikoolis, toimus seal parajasti seinalehtede ülevaatus. Torkas silma Ajaloo-Keeleteaduskonna seinaleht heatasemeline vormistamine ja suur formaat, ümmarguselt 1×4 m. Leedu üliõpilased, paistis, on agarad piitsutama väärnähteid ühiselamuis, õppetöös ja eraelus.

Vilniuse ülikooli raamatukogu vanimas ja kõige esinduslikumas saalis on korraldatud püsiv vanade haruldaste raamatute ja käsikirjade näitus. Neil on õnnestunud omandada esimene leedukeelne teos (16. saj.), mis on väga hästi säilinud. Raamatukogu töötajad märkisid, et neil on ka mõned haruldased eestikeelsed teosed, mida nad meeleldi leedukeelsete haruldusteks vastu annaksid üle Tartu ülikooli raamatukogule. Seni aga ei olevat vahetusest midagi välja tulnud.

Käesoleva aasta sügisel pühitseb Vilniuse ülikool oma 380. a. juubelit, millele, nagu märkis rektor, oodatakse rohkel arvul külalisi ka Tartu ülikoolist.

A. Pärl,
Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan

Üliõpilased ja töölisnoored

Koostöö süveneb

Seoses keemia osatähtsuse suurenemisega meie maa elus on suurenenud ka nõuded tulevastele keemiaosakonna lõpetajatele. Et meie osakonna lõpetajad suunatakse enamikus tööle tööstuskeemikutena, on vajalik, et juba ülikooliõpingute vältel tulevane keemik õpiks praktiliselt tundma tööstusliku mahuga keemia-alaseid probleeme. Tihtipeale jäävad ülikoolis omandatud teadmised tegeliku töö juures väheseks ja võtab aega, kuni jõutakse ümber orienteeruda laboratoorselt mahult tööstuslikule mahule.

Juba aastaid on olnud keemiaosakonna šefluse all Tartu Kammivabriku kollektiiv. Seni on šeflustöö piirdunud peamiselt vastastikuste kohtumisõhtute korraldamisega. Et anda võimalust meie osakonna noortel osa võtta praktiliste tööstuslike probleemide lahendamisest, otsustas keemiaosakonna komsomoliorganisatsioon tutvuda meie šeflusaluse ettevõtte töös üleskerkinud raskustega ja nende probleemide lahendamisel rakendada meie üliõpilaste abi.

Et selline mõte kerkis esile alles kevadsemestril, siis eraldati šeflustööle ainult 3 üliõpilast, kellele Kammivabrik andis lahendada konkreetsed probleemid, mille lahendamisel neil oli esinenud raskusi. Kaks nendest probleemidest on juba lahendatud. Üks neist — «Fiksaator F» — oli vaatamata visale tööle pikemat aega Kammivabriku töös raskuseks. Probleem ise on suure tähtsusega, sest lahendamisega saab tootmisse juurutada uue odava parkaine.

Teine probleem — karbamooli süntees — andis riide paljutõotava immutusvahendi, millega läbitöötatud materjal ei kortsu.

Selle uue töövormi rakendamise tulemused kõnelevad ise enda eest. Tuleval aastal tuleb laiendada seda praktilise õppetöö vormi ja tööga alustada juba sügisel.

Kindlasti toob see kasu nii Kammivabrikule kui ka üliõpilastele. Sellega tugevnevad veelgi sidemed töötavate ja õppivate noorte vahel — seekord juba ühises töös ühiste eesmärkide saavutamisel.

A. PAPP,
keemiaosakonna komsomolibüroo sekretär

Üliõpilaste auhinnatud tööd

(Algus ajalehes nr. 17)

MATEMAATIKA-LOODUS-TEADUSKOND

● I auhind kuulus seitsmele järgmisele tööle:

«Käändsõnade automaatsest muutmisest eesti keeles» (A. Korjus — matem. V k.).

«Hapniku-, aerosool- ja aeroionoteraapiat ühendavast aparatuurist» (E. Tamm — füüsika IV k.).

«Õhu ionisatsiooni mõõtmismeetodeist» (H. Tammet — füüsika V k.).

«Tartu ja Elva rajooni üldhariduslike koolide õpilaste füüsilisest arengust» (E. M. Kirhäiding — biol. V k.).

«Füsioloogilistest protsessidest kui viinapuuliste (Vitaceae Lindl.) kohanemisastme näitajatest» (H. Moorits — biol. V k.).

«Madalsoomulla mitmesugustel väetisfoonidel kasvatamise mõjust kartuli füsioloogilistele ja biokeemilistele protsessidele» (V. Rumberg — biol. V k.).

«Aluspõhja settekivimite ning polümetalsete maagistumisnähtude geokeemiast Kirde-Eestis» (V. Puura — geol. V k.).

Kõneldakse, et tänavune parim keelealane töö kuuluvat matemaatikaosakonna üliõpilasele Ain Korjusele. Töö käsitleb masintõlke probleeme ja olevat filoloogide seas äratanud tähelepanu. Seda tõendab ajakirja «Keel ja Kirjandus» toimetuse huvi nimetatud töö vastu, kes lähemate kuude jooksul tahab seda avaldada.

● II auhind määrati L. Piirimäele (matem. V k.), A. Tautsile (mat. V k.) ja J. Viilile (biol. IV k.).

● III auhinna vääriliseks tunnistati matemaatikaosakonna V k. üliõpilase T. Akkeli töö.

ÕIGUS- JA MAJANDUS-TEADUSKONNAST

esitati tänavu vaid kolm tööd. «Remondi- ja tehnikajaamad ning nende õiguslikud suhted kolhoosidega» (E. Ploom — Õigust. V k.).

«Kolhoosipere ja tema vara õiguslik režiim» (E. Moik, A. Soome — Õigust. IV k.).

«Tartu rajooni kolhooside tootmiskulude analüüs 1953—1958» (L. Kiisküla — Majandust. V k.).

Mainitud tööd arvati I auhinna vääriliseks.

KEHAKULTUURIOSAKONNAST

auhinnati viis tööd.

I auhind kuulus R. Ehapalule (IV k.) töö eest «Ujumistehnika ja tagajärgede areng kaasaegsete olümpiamängude taustal» ja E. Trampärki ning U. Lukki tööle «Võistlusolukorra mõjust korvpalluri liigutuste täpsusele.»

● II auhinna said U. Kanguri (IV k.), A. Kuldla (IV k.) ja V. Rumvoldi (IV k.) teaduslikud tööd.

Kasvatustöö tulipunkti

15. mail toimus TRÜ Majandusteaduskonna parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek. Aruandega esines Majandusteaduskonna parteiorganisatsiooni sekretär sm. A. Köörna.

Oma aruandes parteibüroo tööst perioodil 1958. a. juunist kuni 1959. a. maini märkis aruandja mõningat edu. Paranes õppe- ja kasvatustöö parteiline juhtimine, mille tagajärjel on tõusnud õppetöö ideelis-teoreetiline tase. Aruandeperioodi jooksul kuulati aruandeid õppejõudude tööst, organiseeriti õppe- ja kasvatustöö küsimuste arutlus parteiorganisatsiooni lahtisel koosolekul. Üliõpilaste poliitilise kasvatamise eesmärgil viidi väljaspool õppeprotsessi läbi rida sisukaid üritusi, organiseeriti kohtumised ENSV Rahandusministeeriumi Riigitulude Valitsuse juhataja ja Tallinna Linna Kaubandusvalitsuse juhatajaga, tugevdati üliõpilaste sidemeid linna töötavate noortega. Paranes komsomoliorganisatsiooni parteiline juhtimine, mistõttu on tõusnud selle osatähtsus ja autoriteet teaduskonna üliõpilaste hulgas. Kõik Majandusteaduskonna üliõpilased peavad olema aktiivsed ühiskondlikust tööst osavõtjad, vastasel korral ei kujune neist ka tulevikus väärtuslikke töötajaid oma tööpõllul.

Sm. Sauks leidis, et nii kaua, kuni kestab selline olukord, kus Majandusteaduskonna profileerivate kateedrite õppejõud saavad üliõpilased oma kätte alles III kursusel, ei ole võimalik nende põhjalik tundmaõppimine ja selekteerimine I ja II kursusel.

TRÜ parteibüroo esindaja sm. Martin juhtis tähelepanu sellele, et Majandusteaduskonna parteiorganisatsioonis on ainult 1 üliõpilane. Seetõttu on uue büroo ülesandeks NLKP liikmete ettevalmistamine eelkõige üliõpilaste seas. Samuti juhtis sm. Martin tähelepanu vajadusele tunduvalt parandada Majandusteaduskonna ALMAVÜ tööd.

Majandusteaduskonna parteiorganisatsiooni poolt vastuvõetud otsus näeb eelkõige ette töö aktiviseerimist partei ridadesse vastuvõtu alal, üliõpilaste hulgas teostatava kasvatustöö tõhustamist ja õppejõudude teadusliku töö parandamist.

Uude büroosse valiti sm-d G. Rekker, L. Paglant ja F. Sauks.

L. PIHLAK

Kuidas reageeritakse üleskutsele.

Sellise küsimusega pöördusime Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaani sm. Miti ja teaduskonna parteiorganisatsiooni sekretäri sm. Kaasiku poole. Oma teaduskonna osas jutustasid nad järgmist.

Pärast tutvumist kehakultuuriosakonna parteiorganisatsiooni üleskutsega kõigile ülikooli õppejõududele osavõtu kohta ühiskondlikult kasulikest töödest suvevaheajal koos üliõpilastega leidsid Matemaatika-Loodusteaduskonna õppejõud, et selline üritus on igati otstarbekohane ja vajalik ning soovisid ka omalt poolt sellesse lülituda. Matemaatikaosakonna kateedrite õppejõud otsustasid oma jõududega remontida ja korrastada uueks õppeaastaks kateedri uued ruumid. Oma ruume remontida suvel on kavatsenud ka füüsikakateedri õppejõud. Pole ainult veel kindel tööde teostamise aeg — see sõltub administratiiv-majandusosakonnast. Osa õppejõude kavatsetakse rakendada tööle ehitustel. Koordineerimist vajab tööde teostamise aeg õppejõudude tööga vastuvõtukomisjonis.

Näib, et selle tähtsa ürituse organisatsioonilise ettevalmistusega tuleb kiirustada, et enne õppeaasta lõppu (aega pole palju jäänud) oleks välja selgitatud kõik tööst osa võtta soovijad, et oleks kindlaks määratud nende osavõtu aeg tähendatud töödest ning samuti ka objekt. Analoogilised järeldused tuleb teha igas teaduskonnas.

A. BLUMFELT

Ühiselamud hubasteks

Mõni aeg tagasi tegi TRÜ ametiühingukomitee poolt moodustatud komisjon kokkuvõtteid ülikooli ühiselamute vahelisest sotsialistlikust võistlusest. Allpool lühidalt sellest.

Üldmuljeks on, et olukord ühiselamutes on paranenud. R. Pälsoni tn. ühiselamus on inimesed teinud enam-vähem kõik võimaliku elu mugavaks ja koduseks muutmisel. Nii jätavad toad nr. 33, 42, 67, 79, 112, 131, 148 ühtlaselt hea mulje, paistes silma korra, maitsekuse ja ilu poolest. Samuti ei saa midagi ette heita korrusevanematele ja ühiselamu nõukogule ühiskondlikult kasutatavate ruumide kohta. Parimaks korruseks võib pidada IV korrust, mida autasustati maipühade puhul TRÜ ametiühingukomitee aukirjaga.

Üliõpilased on tänulikud ülikooli majandusmeestele köögi seinte ja toidukappide katmise eest ilusa rohelise värviga, sest see ei karda niivõrd määrdumist. Tuleb ära märkida ka ühiselamu nõukogu tööd ühiselamu ümbruse korrastamisel, kus ühiselamu kollektiiv juba esimestel kevadpäevadel töötas 280 tundi.

Ajaloo-Keeleteaduskonna tütarlaste ühiselamust Ülikooli tn. 18-a oli üldmulje tunduvalt parem kui talvisel reidil. Korralikumateks tubadeks olid nr. 16, 22, 27, 36, 18. Mõnevõrra halvem oli olukord ühiselt kasutatavates ruumides (näiteks II korruse köögis). Hoolitsevat kätt oli näha toidukappide juures. Süstemaatiliselt korraldatakse sanitaarpäevi. Hiljuti pidas sm. Kurm vestluse kultuursest käitumisest.

Nõukogude väljak nr. 6 on tulevaste juristide ja majandusmeeste praegune kodu. Tütarlaste tubadega võib rahule jääda, kuid noormeeste tubades on olukord tunduvalt halvem (toad 76, 79), eriti voodite, raamaturiiulite osas, rääkimata aknaeesriideist või laudlinadest. Ka toidukappides kohtasime päris originaalseid «natüürmorte». Palju on siin veel ära teha!

Arstide elamiskultuuriga tegime tutvust kõigepealt O. Lutsu tn. ühiselamus, kus elavad noormehed. On nii mõnigi hea tuba, kus arstid peavad silmas puhtuse, korra ja hügieeninõudeid (toad 19, 8, 25, 31). Kuid mingit au ei tee arstidele toad 20 ja 30. Ühiselamu kollektiiv on elujõuline, on muretsenud endale spordiinvetari (tõstekang, võrkpall, kuul ja ketas jm.). Jääb loota, et leitaks võimalusi nõukogu poolt ka nende kasutamise tingimuste parandamiseks.

Arstiteaduskonna tütarlaste Kastani tn. ühiselamu võtab meid vastu koduse mugavusega. Kord on tubades eeskujulik, samuti toidukappides. Paljud toad on muretsenud endale raadio, vaibad, lilli. Ka raamaturiiulid on korras. Jääb vahest ainult soovida, et arstidel jätkuks indu ja tahet ka ühiskondlikul rindel rohkem kaasa lüüa!

Tiigi tänava 78/80 internaadi tütarlaste tubadega võib rahule jääda. Toad on korralikud, enamvähem ka ühiskasutatavad ruumid ja toidukapid, eriti B-korpuse I korrusel (korrusevanem S. Mundi). Noormeeste poolel esineb aga siiski vana häda — voodid segamini, raamaturiiulitel raamatud pudelite ja muu koliga segamini, põrand koristamata jne. Uus ühiselamu nõukogu alustas ümbruse korrastuse organiseerimist, kuid see hea üritus on kahjuks pooleli jäänud. Toa nr. 44 kollektiivi tublit tööd märgiti ära TRÜ ametiühingukomitee aukirjas.

Kehakultuurlased Kingissepa tn. 19 ühiselamus on rajanud oma ühiselamus elujõulise kollektiivi, nad võimlevad hommikul, on sisse viidud iseteenindamine, toad ja üldkasutatavad ruumid on lihtsalt sisustatud, puhtad ja korralikud.

Tulevaste naisarstide ühiselamu V. Kingissepa tn. 68. Maja ees on kiviaed osaliselt varisenud, lillepeenrad maja ees ja kõrval pole näinud ühtki lille. Ka sisemuses on vähe rõõmustavat. Ainult üksikute tubadega võib enam-vähem rahule jääda (nr. 9, 7, 8). Ühiselamu nõukogu (esimees sm. Nõmmik) pole kasutanud kõiki võimalusi parema korra loomiseks.

Lubamatu on olukord ühiselamutes inventari hoidmise alal, puhkuse organiseerimise ja vaba aja veetmise osas. Rohkem tähelepanu peaksid pöörama oma tööle ühiselamute nõukogud ning töö pearaskuse peaksid võtma üliõpilased enda kanda.

L. SAARNITS,
TRÜ ametiühingukomitee liige

Konverents tervetest eluviisidest

On alanud ettevalmistused sügisel toimuva konverentsi «Terved eluviisid» läbiviimiseks. Esmaspäeval oli nõupidamine, kus arutati tervete eluviiside nädala organiseerimise küsimust. Nädala raames on kavas korraldada konverents, käia ühiselt teatrietendusel jne. Et üritus haarab kogu ülikooli peret, tuleb kõigil käed külge lüüa ja teha omapoolseid ettepanekuid.

Kes väärivad preemiat?

Eelmises ajalehes ilmus artikkel pealkirjaga «Kes väärivad preemiat?» ja kutsuti üles avaldama mõtteid selles küsimuses. Nii et, «Kes väärivad preemiat?» või õigemini «Miks väärivad?».

Muidugi väärivad. Sellepärast, et nad kõik on andnud meie lugejaile parima, mida suudavad.

On selge, et kirjanduse hindamisel on osa subjektiivsel maitsel. Aga selge on ka see, et Juhan Smuuli «Kirjad Sõgedate külast» on raamat, mille puhul võib küll kõnelda maitsest stiili, vormi või ükskõik mille juures. Iga lugeja aga leiab, et see raamat on kirjutatud südamega, et selles on nii julgesti, õigesti, inimlikult kujutatud kasvavaid, elavaid inimesi, et vahel nende pärast valus on, vahel aga tunned siirast rõõmu.

Kolmel luuletajal, kes esitati preemia saamiseks, on kõigil väga häid ja tugevaid luuletusi. Kogusid tervikuna vaadates on minu arvates täiuslikem U. Lahe kogu. Ta kirjutab teravalt ja väga värskelt. Mõned luuletused on mõnusalt humoorikad. Üheks pärliks selles kogus on «Enne ussimaarjapäeva». See on näide, et luulevorm võimaldab lühidalt ja mõjuvalt edasi anda tundeid ja sündmustikku, millest jätkuks terve pika jutustuse jaoks. Siin on nelja tiheda, huvitavaid ja häid dialooge sisaldava luuletusega antud pilt, mis lausa raputab oma jõulisusega. Rohkem niisuguseid luuletusi! Niisugused luuletused võitlevad!

Suurepärase tõlkija A. Sanga kõrval oleks soovinud näha B. Alveri nime. Tänu tema tööle saab eesti lugejale kättesaadavaks Puškini «Jevgeni Onegin». Ja kättesaadavaks nii, et tema väärtused säilivad maksimaalsel määral.

Reisikirjeldusi on viimasel ajal ilmunud terve rida. A. Kaalu reisikirjade-raamat käsitleb meile küll kõige kaugemat maad, kus meile on kõige rohkem tundmatut ja uut, ning mis seetõttu pakub suurt huvi, kuid kas ta kui kunstiteos on niivõrd silmapaistev, et teda premeerida?

Me kõik ootame põnevusega, kas žürii otsused langevad kokku meie arvamuste ja soovidega.

M. VIIDING,
Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti keele ja kirjanduse osakonna I kursuse üliõpilane

N. A. SEMAŠKO

Nõukogude tervishoiu ühe väljapaistvama teoreetiku ja organisaatori, suure partei- ja riigitegelase, NSV Liidu Meditsiiniteaduse Akadeemia ja Vene NFSV Pedagoogikateaduse Akadeemia tegevliikme prof. Nikolai Aleksandrovitš Semaško erakordselt aktiivses ja mitmekülgses tegevuses on üheks tähtsaks ja huvipakkuvaks küljeks tema pedagoogiline töö, millele ta pühendas ligi 30 aastat oma elust.

Juba nõukogude võimu esimestel aastatel, millal meditsiinilised õppeasutused olid hariduse rahvakomissariaadi, alluvuses, Semaško, olles tervishoiu rahvakomissariks, tegeles aktiivselt meditsiinilise hariduse küsimustega.

1922. a. rajas Semaško Moskva Riiklikus Ülikoolis sotsiaalhügieeni kateedri, esimese taolise kateedr. meditsiinilise hariduse ajaloos. Sellega oli pandud alus kõrgema meditsiinilise hariduse põhjalikule ümberkorraldamisele.

Semaško pidas vajalikuks õpetada üliõpilasi-meedikuid analüüsima arvusid, nägema arvude taga elusaid inimesi; ta nõudis, et praktikumides rõhutataks töö kvalitatiivseid näitajaid.

Semaško tõstis üles huvipakkuva küsimuse üliõpilaste iseseisvast tööst. «Meie mälume üliõpilasele kogu materjali peenimate detailideni. Meie võtame üliõpilastel käest kinni ja veame neid mööda arstiteaduse labürinte ja seejuures saavutame vahel negatiivseid tulemusi: me hävitame üliõpilase initsiatiivi, iseseisvuse ja isetegevuse. Tulemuseks on, et meditsiinilise õppeasutuse lõpetanud noor arst kaotab sageli pea, kui tal tuleb sattuda temale ebatavalisse olukorda. Õpetada üliõpilasi iseseisvalt mõtlema ja iseseisvalt tööle nii teoreetiliste kui ka kliiniliste distsipliinide õpetamisel on võimalik ja vajalik.»

Semaško peatus korduvalt ka arstieetika küsimustel. Ta vaatles arsti kui kodanikku, peatudes üksikasjaliselt arsti ja haige vastastikustel suhetel NSV Liidus, mis niivõrd erinevad arsti ja haige suhetest kapitalistlikus maailmas.

Semaško surmast möödus neil päevil 10 aastat. Tema mõtted ja seisukohad, eriti seoses kõrgema kooli, sealhulgas kõrgema meditsiinilise hariduse reorganiseerimisega, kõlavad praegugi väga kaasaegselt.

V. KALNIN

Matemaatikute kokkutulek

26. maist kuni 28. maini toimub Tartu Riikliku Ülikooli ruumides ENSV matemaatikute ja füüsikute teaduslik-pedagoogiline konverents, mille organiseerivad Loodusuurijate Selts, ENSV Haridusministeerium ja Tartu Riiklik Ülikool. Konverentsile tulevad kokku vabariigi koolide füüsika-, matemaatika- ja astronoomiaõpetajad, teaduslike asutuste töötajad ja asjahuvilised. Ettekannetega esinevad konverentsil nii vabariigi nimekad teadlased (professorid Alumäe ja Kangro, tead. kand. Oiglane jt.) kui ka pedagoogidmetoodikud.

Konverents algab teisipäeval, 26. mail kell 10 plenaaristungiga TRÜ aulas. Pärast avasõna ja tervitusi esinevad ettekannetega Haridusministeeriumi ainekomisjonide liikmed E. Etverk ja A. Emmo matemaatika ja füüsika õpetamisest uues reformeeritud koolis.

Konverentsi töö jätkub 26. mail kell 16 sektsioonides. Matemaatikasektsioonis (TRÜ keemiahoone ringauditooriumis) teeb tehn. teaduste doktor N. Alumäe ettekande töödest mehhaanika alal Eesti NSV-s. Ettekandes käsitletakse meie vabariigi mehhaanikute teoreetilisi uurimusi õhukeseseinaliste koorikkonstruktsioonide alal, mis leiavad laialdast kasutamist ehitus- ja aviatsioonitehnikas, aparaadi- ja masinaehituses ja mille arvutamise küsimuste vastu tunnevad elavat huvi insenerid. Füüs.-mat. tead. kand. L. Võhandu räägib matemaatilise uurimismeetodi rakendusvõimalustest bioloogias: bioloogiliste eksperimentide tööteemisest matemaatilise statistika võtetega ning bioloogiliste protsesside modelleerimisest matemaatiliste ja füüsikaliste vahenditega. Automaatsest tõlkimisest vene keelest eesti keelde elektronarvutusmasina abil kui teoreetilist ja ka puhtpraktilist huvi pakkuvast küsimusest on ettekanne dotsent Ü. Kaasikult. Füüsikasektsioonis (TRÜ aulas) on samal ajal ettekanded astronoomia osatähtsusest maailmavaate kasvatamisel

Kolmapäeval, 27. mail kell 10 jätkub konverentsi töö sektsioonides. Matemaatikasektsioonis kuulatakse ära rida lühiülevaateid matemaatika-alasest teaduslikust tööst TRÜ-s, TPI-s, EPA-s ja Tallinna Ped. Instituudis. Oma teaduslikku tööd tutvustavad füüs.-mat.-tead. kand. E. Tamme TRÜ-st, dots. A. Särev TPI-st ja dots. A. Ruubel EPA-st. Füüsikasektsioonis teeb ettekande spetsiaalse reatiivsusteooria kinemaatilistest efektidest dotsent P. Kard, plasmafüüsikast — dots. G. Mets ning loogika kui teaduse edasiarendamisest ja üldistamisest seoses kvantmehhaanika arenguga — TA Füüsika ja Astronoomia Instituudi teaduslik töötaja A. Sapar.

Kolmapäeva, 27. mai pärastlõunal kell 16 toimub konverentsi plenaaristung, kus füüsika- ja matemaatikaõpetajate ettevalmistamise põhiküsimustest teevad ettekanded prof. G. Rägo ja dots. J. Lang. Neis ettekannetes analüüsitakse täppisteaduste õpetajate ettevalmistamist TRÜ-s viimase 50 aasta jooksul, tehtud tööd ja saavutatud edusamme ning tehakse rida ettepanekuid seni veel esinevate kitsaskohtade likvideerimiseks ja õpetajate pedagoogilise ettevalmistuse parandamiseks

Neljapäeval, 28. mail algusega kell 10 toimuvad viimased istungid sektsioonides. Matemaatikasektsioonis on ettekanne matemaatika õpetamise reformimitaotlustest möödunud sajandi lõpul ja käesoleval sajandil TRÜ õppejõult O. Prinitsalt ja liikumiste osast geomeetrias füüs.-mat.-tead. kand. Ü. Lumistelt. Füüsikasektsioonis kuulatakse ära lühiülevaated füüsika-alase teadusliku töö suundadest TRÜ-s, TPI-s ja Tallinna Ped. Instituudis. Oma teadusliku uurimistöö tulemusi tutvustavad dots. K. Rebane ja O. Sild TA Füüsika ja Astronoomia Instituudist ning M. Kõiv TPI-st.

Konverentsi lõpp-plenaaristung toimub 28. mail algusega kell 16. Kaasaegse algebra küsimustest teeb ettekande prof. G. Kangro ja füüsikateaduste arengust viimase 10—15 aasta vältel dots. K. Rebane. Seejärel esineb sõnavõtuga Eesti NSV haridusminister A. Green.

Eesti NSV matemaatikute ja füüsikute teaduslik-pedagoogilisest konverentsist võivad osa võtta kõik asjasthuvitatud. Eriti tervitatav on aga iseenesestmõistetavalt TRÜ täppisteaduste alaste kateedrite pere võimalikult rohkearvuline osavõtt. Samuti annab konverents kindlasti ka palju väärtuslikku TRÜ füüsika- ja matemaatika-osakondade üliõpilastele.

AARE KOPPEL

KIRJANDUSE JA KUNSTI LEHEKÜLG

TÕNIS LEHTMETS

METSSIGA

Ei saa öelda, et brigadir Malk ja Mäe Liisu just sõbrad oleksid. Nende vahel on nii mitmedki halenaljakad lood ette tulnud ja sealt kogu metsaküla omainimeseliku läbisaamise nagu luuaga minema pühkinud. Seepärast ei võta Malk täna Liisule töökäsku tuues õieti istetki, seisab kogu oma pikkuses ukse juures püsti, otsekui julgemata hämaras köögis edasi astuda, tammub jalalt jalale. Siis müristab vägeva häälega lõpetuseks:

«No-jah, eks sa võta siis homme Setuka Sassa käest hobune ja too need osad esimehe käest ära! Teistes brigaadides olevat vikatid juba vilja löödud, aga meil ühel masinal toss veel päris väljas.»

«Eks see ikke nii ole, et kui päeva annad, siis lähen. Muidu tiri ise oma kolusid!» vastab käredalt Liisu, kes kükitab saviga määritud pliidi ees pakul ja paneb kartulipajale tuld alla.

«Või tassi ise... ja oma osasid veel!» sähvab vihane mõte Malga peast läbi. Ta viskab munakujulisele Liisule terava pilgu, lööb kulunud soni pähe ning keerab minekule.

«Küll sa oma tasu saad ka,» lubab ta uksest välja astudes.

Hüvasti pole brigadir siin majas tükil ajal jätnud: aitab, kui niisugusele plärasuule teregi kosta. Ja ega selles midagi imelikku paistagi, sest kogu küla teab, et Malk on vähese jutuga mees. Ainult tema ise teab, et eriti suur nappus tuleb tal jutust just siin Pankade väikese aknaauguga köögis, kus lõhnab lambanahkadest, hapudest kapsastest ja veel millestki salalikust — vist mädanema läinud juurviljast. Koguvad ka tont teab mis prahti ja kolu ühte köögipugerikku kokku nagu kitsid koerad, kes kardavad, et teised nende kondid laialj tassivad. Uuh jälkust — kuidas haiseb!

Kuid Liisu enda kõrval pole see kõik veel midagi. Selle põselottide taha uppuvate silmadega punava eide suu võib mõnikord igasugusest mädanenud kapsast hullemini lõhnama hakata.

«Sea silmad ja sea suu,» mõtleb Malk alati Liisut nähes lahmiva otsekohesusega. Kuid suust pole ta seda siiani veel välja saanud, kuigi vahel on kusagilt sisemusest otse kõrvetav viha üles vahutanud. Sõjas õpitud sõduri kannatlikkus ja enesevalitsus on alati võitjaks tulnud. Mineval sügisel kartulivõtmise ajal pidi küll ütlema, kuid jättis...

Tagasi Malk ei lähe enam mööda endist põlluteed.

«Vaja nisule ka metsapoolsest servast pilk peale visata,» arvab ta Pankade väravas ja seab sammud siitsamast piki heinamaaserva põõsaste tagant paistva halli kodumaja poole.

Vasakul mustab õhtune kuusik, paremal kollendab augustipäikese viimasest valgusest kuldne nisupõld. Vili on ühtlane, hällib tasa. Möödunud aastal kasvas siin kartul. Seda võib praegugi ütelda, sest kohati paistavad heledast, küpsest nisust tumerohelised kartulivarred.

«Pagana eided!» siunab Malk. «Liiga palju on sindrinahad sügisel mugulaid maha jätnud. Sai küll sõnatud, et katsuge ikka puhtaks teha. Kartuleid koju viima olid kanged, aga korra eest valutas väheste süda.»

Nüüd torkabki mehele meelde see lugu Panga Liisuga — samal kartulimaal asi ju sündis.

Sel päeval polnud päikest. Polnud seda varemgi, juba mitmel nädalal. Ladistas aina vihma. Kartulivõtjad, eided kõige vanemates seelikutes ja kuubedes, said kaelani märjaks. Sõrmed kiskusid külmast konksu, seljad tuikasid valutada. Malk ise rässis hommikust õhtuni: ajas vagusid lahti ja vedas kartulikaste kuhja juurde, sest peale terna külas õiget mehehinge justnagu polnudki — kellel ikka sooled sõlmes või magu niidiga kaelas, kellel üks ehk teine häda. Seepärast teadis Malga enda lai turi kõige paremini, mis on läbi päeva selga langev vihm ja mudast tinaraskeks läinud kartulikastid.

Siis oligi ta ühel õhtul sõnanud: «Pange koju minnes korvid täis — on supikartulid valmis!» Mõned olid selle peale käega löönud, kuid enamik talitas nõuande järgi. Ja siis torkaski Liisu Malgale silma: tuleb keskhommikul pärast teisi nohisedes põllule, kraabib natuke ja veidikese aja tagant teeb juba kojuminekut — olevat midagi talitada, kuigi endal pole sülelast ega mõisa karja. Ning vaatab Malk — endal korv kartulitega kaasas; lõuna ajal ja õhtul — jälle korv.

«Vaat kus väntjalg!» ühmab brigadir esimesel päeval. Aga järgmisel katkeb kannatus. Kui lõuna ajal Liisu järjekordse korviga minema veereb, möirgab Malk: «Pea kinni!» Ent paksu rätikusse mähitud Liisu ei kuule, rühib aga edasi. Nüüd pistab brigadir, tohutute säärikutega pori lõhkudes, Pankade õuevärava suunas.

Liisu lipsab korviga lauda kõrval asuvasse kuuri nagu hiir urgu. Malk vajub talle sinna mühinal järele. Perenaine tühjendab parajasti korvi nurgas kerkivasse kartulihunnikusse, kui brigadiri vihmamantlis tavalisest veelgi laiem kuju tal valguse varjab. Perenaine kähmab enese sirgeks, vahib hetke sissetungijat ja liigub siis sellele otsustavalt vastu.

Aga enne kui aeglase toimega mees saab, nagu öeldakse, härjal sarvist kinni võtta, leiab naise taiplik suuvärk nõu.

«Jaan, tule appi! Appi, appi... Brigadir vägistab!» pistab ta kõrge ja lõikava häälega karjuma, nii et seda on kartulimaalegi kuulda. See ootamatu võte võtab lihtsameelsel Malgal relvad käest ning nagu riielda saanud koolipoiss taganeb ta kuurist välja.

Kusagilt toa tagant ilmubki Liisu teinepool Jaan jooksu kööksutades nähtavale, endal värskelt sõnnikune hark pihus. Kuigi Malk seda maohaavade käes kannatavat kõhetut mehenässi ei karda, ometigi taandub ta ka väravast välja ja läheb vandudes kartulimaale. Valgepäine Jaan aga seisab veel kaua keset õue ning sajatab lontrusest brigadiri.

Praegu naerma puhkenud naiste nägusid meelde tuletades muigab Malk isegi. Ja kodu poole sammudes on ta näol südamlik ilme. Vasakul tumeneb kuusik, paremal venivad puulatvade juba niigi ebatavaliselt pikad varjud üha kaugemale nisupõllule.

Neid silmitsedes kaob korraga ta ümmargusest näost kogu heasüdamlikkus ja terve suur mees nõksatab seisma. Seal kõrge kiviküraka taga, mida traktor ülemöödunud aastal minema ei jõudnud puksida, kuhu langeb teravatipulise kuuse vari, on keegi nisu maha tallanud. Ja näe saadanat — ka siin eespool! See keegi on trampinud tihedasse vilja üsna märgatavad rajad.

Brigadir lüdkab kõrred kätega kõrvale ja uurib asja lähemalt. Kõik silma hakkavad kartulipealsed on päris laialt platsilt järjekindlalt välja juuritud. Paistavad ainult augud, mulla alla maetud kõrred ja siin-seal mõned mahajäetud mugulad. Ühelt mullahunnikult paistavad sõralised jäljed — nähtavasti sea omad.

«Säh sulle — jälle sead kaela!» sülitab peremees vihaselt. «Möödunud sügisel alles möllasid kartulis, nüüd on raiped uuesti platsis.»

Vaadates siia-sinna looklevaid rajakesi, imestab ta tigedalt, kuidas sellised pisikesed metssead — jäljed pole ju suuremad kesiku omadest — võivad ühe ööga niisugust märulit teha. Mullahunnikud paistavad eksimatult ühevanused olevat.

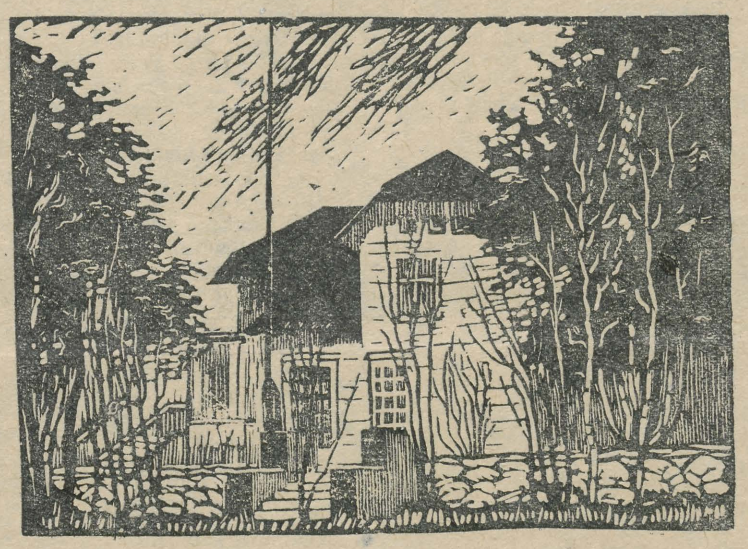

Botaanikaaed (Proovitrükk). V. Ahas (bioloogiaosakonna II kursuselt)

«Ma teile ehitan nisus käimist!» ei anna pahameel suitsu süüdateski järele.

Nii juhtubki, et kui päike on täiesti kuusiku taha vajunud ja tilluke küla uinunud, istub Malk nisupõllu ja metsa vahel asetseval kivihunnikul. Ta põlvedel lamab aastate viisi puutumatuna rippunud püss. Ümber kivihunniku kasvab tihe noorte leppade rõngas, mis varjaks hästi ka kõige kogukama küti.

Vastaspoolsest küla servast tõuseb kuu ja küps nisu lööb õõs valendama. Põõsaste varjud paistavad sellel nagu tohutud ämblikuvõrgud. Sealpoolsete põõsaste taga on esialgu saladuslik pimedus. Aeg-ajalt haugatavad seal koerad uniselt, vaid selleks, et oma olemasolust märku anda.

Maa õhkab veel hilissuvist soojust ja lõhnab, lõhnab... Malk ei oskaks täpselt ütelda, mille järele ta lõhnab, kuid tunneb, et see midagi on nagu maa ise. On kuidagi hea istuda niiviisi lõhnava põllu ääres ning mõtelda ja oodata...

Ning lisaks veel need ritsikad! Kust neid küll nii palju on lahti lastud? Muudkui sagistavad igas küljes, ikka nisus ja siinsamas kivide kõrval ning koguni pea kohal lepa lehtedeski: tsik-tsak-tsik... Täpselt nagu kodus see viimane kilk, keda naine kuidagi ei raatsi maha lüüa... Ei tea, kas nad raiped peaksid poolvennad või muidu kaugemalt sugulased olema?

Äkki nõksatab Malk ja kuulatab. See oli ju sea ruigamine! Mis sa kostad — tulevadki. Mehe nägu tõmbub karmiks, sinised silmad on niigi pimeduses naaskelteravalt mustad.

Ta kaalutleb hetke, kas tõmmata vinna parema või vasaku raua kukk. Tõmbab vasaku, kus on jämedad hundihaavlid. Kui tühja sirgeks teen, eks siis ole värske liha hooletu. Kes siin pimedas näeb või kuuleb!

(Järg 4. lk.).

Edgar vaatas, see oli tõesti jäme ja krobeline, halvasti lõigatud okstega.

«Vahetame ära! Võta minu oma, see on käele siledam,» tegi Edgar ettepaneku. Üleeile ei saanud ta tüdrukut sinatada, täna, kus töötati kõrvuti, ei tulnud enam «teie» üle huulte.

«See on vist parem küll,» libistas tüdruk Edgarilt saadud hanguvart peos. Taas välgatas kinnises ilmes sooja.

Tugeva kehaehitusega Epp töötas ruttamata, aga järskude, vilunud liigutustega. Oli näha, et ta ei teinud seda tööd esimest ega teist korda elus.

Õhtuks jõuti üle poole põllust rõukudesse panna. Enne kojuminekut peatuti veidi viimase rõugu juures. Mitu paari silmi mõõtis tehtud tööd.

«Kasulik päev,» tegi Epp kokkuvõtte.

Uhkustunne, mida annab oma jõu tunnetamine ja rõõm, mida pakub oma kätetöö nägemine, muutsid kojuminejate sammu reipaks ja kindlaks.

«Hommikul on tööleminekuga tegemist,» sosistas Joonas enne magamajäämist Edgarile. «Tüdrukud täna rabelesid, homme on seljad haiged ja käed valusad, ei kõigist saa minejaid.»

Nii hulluks, kui seda Joonas kujutles, olukord esialgu ei muutunud. Alla vandus ainult Tirts. Ta jäi hommikul lamama, ei vastanud kellelegi, ei ütelnud sedagi, mis tal viga on.

Paarile tüdrukule, üks neist oli Everee, tegi Edgar sideme hõõrdunud käele ja nad läksid tööle. Eilset hoogu ei saadud siiski kogu päeva jooksul sisse.

Maapind ümbruskonnas oli tasane. Ühest küla otsast võis vaadata teise. Põllud küla ümbruses laiusid ilma märgatava kallakuta, varematel aegadel olid risti ja põigiti kraavitatud. Nii juhiti liigne vesi metsadesse. Sõja-aastatel olid kraavid ummistunud ja võsa täis kasvanud, vesi jäi seisma põldudele. Nii ei saanudki metsaäärsetele kaeratükkidele masinaga peale, tuli hakata käsitsi niitma. Koguti kokku viisteist vikatit, kolhoosi ja kolhoosnike omi, ja jaotati tudengeist rahvale kätte. Niita tahtis igaüks, vähemalt proovida. Poistest läksid niitma Ruts ja Saarlane. Joonas ja Edgar sõitsid täna poolsada kilomeetrit eemal asuvasse jaama kunstväetist laadima...

Niitjad olid hädas. Ühel tikkus vikat vuhisema kõrgelt, nii et heal juhul vaid ladvad lendasid. Teisel kündis see maad. Kuni tööriist terav püsis, saadi kuidagi hakkama, nürinedes ei osatud kuidagi toime tulla. Saarlane ainsana valdas teritamise tehnikat täiuslikult. Ega jäänud muud üle, kui mees lõi oma vikati maasse püsti ja hakkas elukutseliseks vikatiteritajaks. Käis nagu rändkaupmees oma luiskude ja lõikamisnoaga ühe juurest teise juurde, teritas ja õpetas. (Järgneb.)

Kulumata SULEGA

(E. Uuk, KOLLEKTIIVI SÜND. 2. järg)

Ei aidanud seegi, kui tulealune jõudis vajuda kaitsva teki alla: peale oma näo on igal inimesel ka oma hääl.

— — —

Brigadiri «vaatamine» läks täide. Hommikul ladusid kõik oma kimpsud-kompsud vankrile ja kolisid sinna brigaadi, kus abi pidi kõige hädalisemalt tarvis olema.

Kraamikoorem, seda ruttamata edasi logistav hobune, kõige taga rühm inimesi — kõik see tuletas meelde jüripäeva.

Ühe talu õueväraval uudistasid tulijaid kaks eelkooliealist põngerjat, lähenejate suunas kikitas kõrvu melanhoolne peni, õuest astus teele laia näoga töörõivastuses mees. Koer haugatas. Lapsed jooksid maja poole ja kisasid trepil:

«Ema, tule vaata, kui palju võõraid tädisid ja onusid tuleb.»

Mees töörõivastes käskis hobuse kraamikoormaga õue pöörata. Pereema tuli trepile, kuivatas põllesse käsi, ütles «lapsukestele» tere tulemast ja viis nad tulesooja järgi lõhnavasse elutuppa.

Töörõivastes mees osutus brigadiriks. Puhkepäeva tõttu ei andnud ta šeffidele suurt tööd, juhatas osa inimesi niisama käe harjutamiseks nisupõllu ääri lahti niitma, et saaks homme hommikul täie tambiga peale hakata. Ülejäänud läksid endi tarbeks kartuleid võtma ja metsast puid saagima. Keegi pidi sõitma kaugemal asuvast kolhoosikeskusest produkte tooma. Liisk langes Evereele.

Edgaril juhtus nisupõllul õnnetus: lõi vikatilõe katki. Tuli minna talli juurde seda vahetama. Juba eemalt kuulis kellegi laia juttu. Lähemale tulles nägi tallimeest hobust rakendamas ja midagi seletamas. Everee seisis väikese taskubloki ja pliiatsiga sealsamas kõrval. Juurde astudes nägi Edgar pooltahtmata mõningaid sõnu:

«Mootor-hobune
kardaanülekanne-roomad ja rangid
rool-ohjad...»

Tundmatu saab tuntu varal ikka paremini selgeks, naeratas Edgar enese ette ja tegi, nagu poleks midagi märganud.

Tallimees lõpetas hobuse rakendamise, tõmbas käega üle punakate, poolsorakil vurrude ja kordas:

«Nii et rangid tuleb ajada kaela laiem pool üleval ja kaelas ümber keerata. Üks room panna üle aisa, teine altaisa. Muud kunsti pole siin kedagi.»

Hallide kulmupuhmaste alla peitunud silmi ümbritsevatele vanaduskortsudele lisandus naerukurde.

Everee istus vankrisse, toetas jalad kõvasti vastu esilauda, tõmbas sujuvalt paremast ohjaharust, siis vasakust. Hobune ja vanker pöördusid suure kaarega väravast välja.

ÕNNITLEME

Toimetus tervitab Heino Liimetsa pedagoogikateaduste kandidaadiks saamise puhul ja soovib talle edu edaspidiseks teaduslikuks tööks.

Momente kolmikkohtumiselt TRÜ—KKO—EPA kergejõustikus: K. METSUR oli võidukas kuulitõukes ja kettaheites. Teatejooks oli V. MAREMÄELE juba neljandaks võidualaks. Üllatusmees R. PEIKER odaviskel. Võidukas kehakultuuriosakonn võistkond.

Montaaž A. KIVISTIK

Austati tööveterani

15. mail tähistas TRÜ Teadusliku Raamatukogu kollektiiv B. Tammelaasi 40 aasta tööjuubelit.

15. maist 1919. a. on B. Tammelaasi töö kulgenud meie vana ülikooli raamatukogu seinte vahel. Kauaaegse teenistuse tulemusena on ta meie rikkalikes raamatufondides niivõrd kodus, et teab peast paljude vajalike teoste asukohta, mis hõlbustab külastajate soove kiiresti täita.

40 aastat on B. Tammelaas kohusetruult ja südamega teeninud raamatukogu lugejaskonda.

Kolleegide ja kõikide raamatukogu kasutajate nimel tervitame tublit töömeest ja soovime talle edaspidiseks kauneid päevi ja edu temale armsaks saanud tööpõllul.

Dir. A. Hiir märkis oma tervituskõnes juubilari suurt tööd lugejaskonna teenindamisel ja raamatukogu päästmisel hävimisest, mille eest teda on autasustatud.

Ametiühingu esindaja E. Aun andis üle kollektiivi kingitused.

Raamatukogu kauaaegse kasutajana õnnitles juubilari prof. K. Ramul.

A. TRAAT

METSSIGA

(3. lk. järg)

Vaid väike liigutus sõrmega ja kärgataks pauk. Isegi ritsikad on vist lähenejaid kuulnud ning vaikivad erutatult.

— — —

Seal lükatakse Panga poolt tuleval heinamaarajal lepaoksad laiali. Vaevalt paarkümmend sammu ootusest pingul küti ees, üle valatud heledast kuuvalgusest, seisab ümar naiserahvas, kummaski käes peergudest korv. Otse naise jalgade taga vänderdab mingi loom... kõige tavalisem külasiga. Panga Liisu!

Peaaegu eide silmade all välgatab tuli ja kõmatab kaks pauku, nagu oleks tahetud nimelt tema ümarasse kõhtu kaks auku puurida. Kesik õuhatab bassiga, Liisu toetab teda tiiskandis ja siis punuvad mõlemad tuldud teed tagasi. Ning põõsast välja karanud Malk ei saa kuidagi aru, kumb sibab kiiremini, kas Liisu või kesik. Mees toetub püssile ja juba kolmandat korda kohkuvad ritsikad, kui põõsaste vahel prahvatab valla kõmisev naer.

INTELLEKTI KONKURSS

Krakovi üliõpilaste nädalaleht «Od nowa» otsustas korraldada «intellekti kuninganna ja kuninga» valimised. Krakovi konkursi võitjad Barbara Woitanovska ja Jozef Roczek pidid näitama oma teadmisi peaaegu kõigil teadusaladel: ajaloos, kirjanduses, muusikas, geograafias ja poliitilistes probleemides. Nad said konkursi esimese preemia — kuldkella ja kahenädalase tuusiku puhkekodusse (Wroclawis oli preemiaks külmutuskapp). Võitjad võtavad osa «Poola intellekti tšempioni» valimistest Varssavis. Ajakirjast «Польша»

KÕIK SPORDIPÄEVALE!

Traditsiooniline spordipäev toimub ülikooli staadionil laupäeval algusega kell 18. Kell 17 rivistuvad kehakultuurlased ülikooli võimla juures (V. Kingissepa tn. 19), kust sportliku kolonni rongkäik siirdub läbi linna staadionile.

Spordipäeva kavas on seekord pearõhk antud massvõimlemisele. 400-liikmeline segarühm esitab U. Sahva juhtimisel huvitava masskava, kuna naisrühmi juhatavad E. Rusi ja L. Uustal.

Spordipäeva kavas on 4×100 m teatejooks meestele ja naistele ning kõievedu (10-liikmeline võistkond), milles igal teaduskonnal tuleb välja panna ühtlases dressis võistkonnad.

Peale nimetatud alade on spordipäeva kavas veel tõstmise, vehklemise, sportliku võimlemise ja väravpallimängu demonstratsioonid ning rahvatantsud ülikooli rahvakunstiansamblilt.

Kõik spordipäevale! **TRÜ spordiklubi**

Tähelepanu, tennisesõbrad!

TRÜ spordiklubi tennisesektsiooni koosolek toimub esmaspäeval, 25. mail kell 18 kehakultuuriosakonna õppehoones V. Kingissepa 19.

Lähemal ajal viiakse läbi tennisekursused TRÜ õppejõududele, teenistujatele ja nende perekonnaliikmetele nii algajate kui ka edasijõudnute rühmades.

Kursustele registreerimine toimub tennisesektsiooni koosolekul ja Toomeoru tenniseväljakutel. Väljakute parema kasutamise eesmärgil on soovitav esitada kollektiivseid avaldusi ühte kateedrisse, osakonda jm. kuuluvatel töötajatel, kellele sobivad ühised ajad. Kergemini saab kasutada ennelõunasi tunde, samuti laupäeva ja pühapäeva, millisel juhul saab kursusi kiiremini läbi viia. Kollektiivsed avaldused esitada TRÜ spordiklubisse.

Võitsid T. Ehala ja I. Kask

9.—10. mail toimusid Elvas ja Elva ümbruses esmakordselt TRÜ esivõistlused matkaspordi kahevõistluses ja õises orienteerumisvõistluses. Laupäeval viidi läbi võistlused takistusriba läbimises. Võistlejad läbisid maastikul järske tõususid ja langusi, soisi ja liivaseid alasid.

Ööl vastu 10. maid startisid õisest orienteerumisvõistlusest osavõtjad. Läbida tuli kaardil märgitud kontrollpunktid, mis maastikel olid tähistatud lõketega. Kohtunikeks olid kehakultuuriosakonna üliõpilased.

Võistluste «naelaks» oli päevane orienteerumisvõistlus. Start anti Elva lähedal asuvalt Liivamäelt. Rada kulges mööda metsast, asustamata ala. Ületada tuli Elva jõgi ja mitmed ojad, teel oli järvi ja raskesti läbitavaid alasid, liikuda tuli topograafilise kaardi järgi, kusjuures asimuudi määrasid võistlejad ise. Raja pikkus oli meestele umbes 20 km, naistele 15 km. Igal oli seljas 10-kilone seljakott.

Üldvõitjaks tulid:

MEHED

1. Ilmar Kask — geograafiaosakonna IV k., 2. Aarand Kuimet — füüsikaosakonna IV k., 3. Heino Mardiste — geograafiosakonna IV k.

NAISED

1. Tiiu Ehala — matemaatikaosakonna II k., 2. Rutt Aimla — matemaatikaosakonna II k., 3. Juta Salm — matemaatikaosakonna II k.

Naiskondadest võitis esikoha geograafiaosakonna II kursuse naiskond (L. Ruto, H. Mitt ja V. Purika). Meeskondadest tuli esikohale geograafiaosakonna meeskond (R. Leet, M. Aruja ja H. Mardiste).

Parimaks teaduskonnaks, osakonnaks ja kursuseks osutusid vastavalt Matemaatika-Loodusteaduskond, geograafiaosakond ja matemaatikaosakonna II kursus.

J. KIVI

Söökla külastajate koverents

TRÜ ametiühingukomitee organiseerib TRÜ söökla külastajate konverentsi, millest palutakse üliõpilaste rohket osavõttu. Üliõpilaste ettepanekute ja pretensioonide saamiseks palutakse täita alljärgnev ankeet ja lasta see hiljemalt 26. maiks söökla eesruumis asuvasse kastikesse.

1. Missugune on Teie arvates peamine puudus üliõpilassöökla senises töös?

2. Kuidas hindate söökla teeninduskultuuri?

3. Missugused söökla menüüs esinevad toidud on serveeritud maistvalt, missugused maitsetult?

4. Mida soovite näha söökla menüüs selle mitmekesistamiseks?

5. Teie pretensioonid söökla juhatusele.

Üliõpilase nimi, teaduskond ja kursus.

Toimetaja J. FELDBACH

Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19
Üksiknumbri hind 20 kop.
MB 04769 Tellimine nr. 1765

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kui Everee mõne tunni pärast porgandite, kapsaste, piima ja võiga tagasi jõudis, oli ta kaunikesti võiduka näoga. Usaldas juba hobusel peoga nina silitada ja pakkus talle porgandit. Nägi selle toimingu juures suksu hambaid ja tõmbas käe tagasi.

«Oi sa vaene loom! Tallimees ei ole sul vist mitu nädalat hambaid pesnud. Küll on ikka hooletus. Peseksin kasvõi ise puntaks, aga ei ole sinu jaoks harja kaasas.»

See oli öeldud nii tõsiselt, et kartulipõllult tagasijõudnud tüdrukud ei saanud muidu, kui pahvatasid naerma. Evereel tuli kogeda jälle uusi tõdesid.

Kokaks oli majaperenaine. Abiliseks jäi talle iga päev üks tüdruk. Poisid tahtsid ka jääda, aga tüdrukud ei tunnustanud seekord sugupoolte üheõiguslust.

Elamiseks ja magamiseks antud talutuba jäi kahekümne kahele inimesele paratamatult kitsaks. Poisid otsustasid juba esimesel õhtul vabatahtlikult kolida lakka. Sinna järgnes Rutsile ka Tirts.

Toas küsis Väikeseks ristitud pisike ja lapselik tüdruk teistelt täiesti hämmastunult:

«On nad siis abielus või?»

«Ametlikult ei ole,» naersid tüdrukud.

«Aga kuidas nad siis nõnda...» jonnis Väikseke.

«Ühe teki all magamine pole sama mis numbrisaunas käimine. Magamiseks pole registreerimistunnistust vaja. Ja elatakse ju mõnikord ka hoopis registreerimata. Ainult sinusugustel algab abielu kuu või paar, võib-olla ka pool aastat pärast perekonnaseisuametis käimist,» õpetati väiksemale maailma asju.

Tuba oli kuum ja umbne. Pooled tüdrukuist järgnesid Tirtsu eeskujule ja kolisid lakka. Oli siingi värskeid heinu ja suvesooja ja all laudas laulsid juba poole öö ajal kuked.

Esimesed ööd olid soojad ja edaspidi kolisid kõik lakka, viimasena Väikseke. Ta ei suutnud kuidagi leppida sellega, et peab kasutama poistega ühist «magamistuba», kuid üksinda tuppa jääda ka ei tahtnud.

Jah, vaheseinu lakas tõesti ei olnud. See-eest sai igaüks elamispinna ilma orderita. Saarlane valis endale pesapaigaks kõrgema heinahunniku, magas seal paar ööd õhukese mantli all. Selgus, et neil meestel, kes kartsid oma vaipu heinapepredega määrida, neid kaasas polnudki. Siis vist hakkas mehel külm ja ühel ööl ta veeres hunniku otsast alla. Unised käed leidsid kellegi vaiba ja kiskusid selle endale peale. Vaip kuulus Epule, Hiiumaa tüdrukule. Ta ärkas, püüdis vaipa tagasi saada, sai kätte ainult poole. Saarlane mõmises ja magas edasi.

Hommikul ristiti nad teiseks noorpaariks. Saarlane ei saanud midagi aru, kuidas ta ülalt alla oli sadanud. Epp selgitas. Saarlane kaebas, et ülal oli ikka külm küll ja andis mõista, et ta on oma praeguse kohaga vägagi rahul.

«Pool tekki ja mitte midagi rohkem,» oli Epp resoluutne ja Saarlane võttis tingimused vastu.

Kui tulid jahedamad ööd, võidi veenduda, et inimestel on enamike looduses leiduvate asjadega üks ühine omadus: külma käes kokku tõmbuda. Kuigi õhtul heitis igaüks oma teki ja linaga teistest tükk maad eemale, siis hommikuks olid kõik külg-külje vastas koos, nii õrnema kui tugevama soo esindajad.

Teadmata on, kas loodusseadused ka siis oleksid toiminud, kui seda «amoraalset» pilti oleks näinud mõni õppejõudude kasti kuuluv vanapiiga. Õppejõud on tuntud teotahtelise rahvana, kes on kutsutud koolutama ka loodusseaduste toimet. Kõige parem on neid seadusi kummutada koosolekute vormis moraalihoidmise tähe all. Oleksid järgnenud vestlused nendega, kes öösel olid nihkunud kõige rohkem, siis küsimuse range ja läbinisti printsipiaalne arutamine kommunistlike noortega, siis sama küsimuse ülestõstmine rühmakoosolekul, algorganisatsioonis, kursusel. Sõnad, nagu «noomitus», «hoiatus», «häbimärgistada», «hukka mõista» oleksid läinud lausa hulgimüügi korras, kuni kõige konservatiivsemalgi elemendil oleks selge olnud, et üks üliõpilane ei tohi külma tundes tõmbuda teise, vastassoolise üliõpilase poole.

Kas kahjuks või õnneks (mõlemad on suhtelised mõisted) ei olnud noortel kaasas küpse inimese teotahtelist silma ja seepärast jäid kõik need suured seaduste kummutamised seekord tulemata. Tudengid elasid õndsas rahus edasi, lasksid loodusseadustel toimida ja mis kõige imelikum: elavhõbe moraalikraadiklaasis ei langenud sellest teps mitte allapoole.

— — — — — — — —

Ilm oli järgmisel päeval ilus. Ringi ringi järel tegi brigadir viljaniitjaga ümber nisupõllu. Põld oli pehme, hobused vajusid sisse, läksid märjaks. Iga paari tunni järel tuli neid vahetada. Teist masinat välja tuua ei saadud, polnud niitjat. Brigaadis, mis haaras terve küla, tosina endisi talusid, oli ainult kolm meest: brigadir, tallimees ja üks vana tudike, kes enam tööl ei käinud.

Üliõpilased rõugutasid. Mitmesuguse suurusega hangutäisi liikus poolelioleva rõugu poole. Joonas, Saarlane ja Edgar vinnasid hangutäisi, mis ei jäänud maha põliste kolhoosnikute omadest. Ruts ei näinud tõstmisest suuremat rõõmu tundvat, tema hangutäis võrdus enamiku tütarlaste omaga. Tirts tõstis kolm kõrt kõrgele hangu otsa ja igakord kordas: «Tüdrukud, ärge liiga tehke, niimoodi saab töö liiga ruttu otsa.» Ja kolmest kõrrest sadas kaks imelisel kombel ikka enne rõugu juurde jõudmist maha.

Everee tõstis vaikides, süvenenult. Päris juhuslikult sattus Edgar tema lähedusse ja kui nad korraga oma hangutäied rõuku vajutasid, küsis:

«Kas peod on juba valusad?»

«On küll natuke. Muidu poleks midagi, aga see kole hanguvars...»

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 19 (406) Reedel, 29. mail 1959. a. XII aastakäik

ARUANNE KOLLEKTIIVI EES

Õppeaasta on lõpule jõudmas. Õpperühmades, kateedrites, osakondades ja teaduskondades ning kogu ülikoolis asutakse tegema kokkuvõtteid aasta tööst.

Üliõpilastele tähendab aastakokkuvõtete tegemine kursusetööde ja eksamisessiooni, diplomitööde ja riigieksamite head kordaminekut, õppejõududele aasta tööplaani täitmist niihästi õppekui ka teadusliku töö osas.

Kokkuvõtete tegemine ei tähenda aga mitte ainult aruande koostamist ja esitamist, see peab kujunema loovaks aruandeks kollektiivi ees.

Käesoleval semestril leidis aset TRÜ Arstiteaduskonna esimene teaduslik sessioon, kus kolme päeva jooksul esitati viiskümmend neli teaduslikku ettekannet, mis kõnelevad tõsisest teaduslikust tööst, mitte ühe, vaid viimaste aastate vältel.

Eile lõppes TRÜ ruumides kolm päeva kestnud Eesti NSV matemaatikute ja füüsikute teaduslik-pedagoogiline konverents, mille osatähtsust käesoleval etapil, mil leiab aset täppisteaduste kiire areng ning on käimas kooli reorganiseerimine, on raske üle hinnata. TRÜ füüsikutele ja matemaatikutele on see ka omapoolseks aruandekonverentsiks aasta tööst.

20. maist — 1. juunini toimub teaduslik konverents, mis on pühendatud V. I. Lenini teose «Materialism ja empiriokrititsism» ilmumise 50. aastapäevale, mis veelkordselt tõestab, et kaasaja teadus areneb hoogsalt tänu tema tuginemisele õigetele filosoofilistele alustele, eelkõige materialismile. Sellest kõneleb asjaolu, et konverentsi ettekandjate seas esinevad TRÜ matemaatikud, füüsikud, arstid, loodusteadlased koos filosoofiakateedri õppejõududega.

Tänases lehes avaldame ka sõnumi, et äsja toimus vene kirjanduse kateedri II teaduslik sessioon, mis peegeldab ühe kateedri saavutusi teadusliku töö alal.

See on uue traditsiooni loomise näide, mida igati tuleb tervitada.

On loomulik, et ühe- või kahepäevane lühisessioon ei suuda avalikkuse ette tuua kõiki saavutusi ühe kateedri, osakonna või teaduskonna raames. Ometi saab sellisel sessioonil teha kokkuvõtteid kõige olulisemast ühe või teise teadusliku töötaja töös, aktiivne seltsimehelik diskussioon aitab ärakuulatud lühiettekannete kohta värskendada mõtteid, paneb kaalule uue teadusliku hüpoteesi, toob korrektiive detailides jne.

Juunikuu on õppeaasta aruandekuu. Toogu see kindlust üliõpilaste teadmistesse eksamisessioonil, uusi teaduslikke saavutusi õppejõudude kollektiivile teaduslikel aruandesessioonidel!

Meie fotoamatööride töid

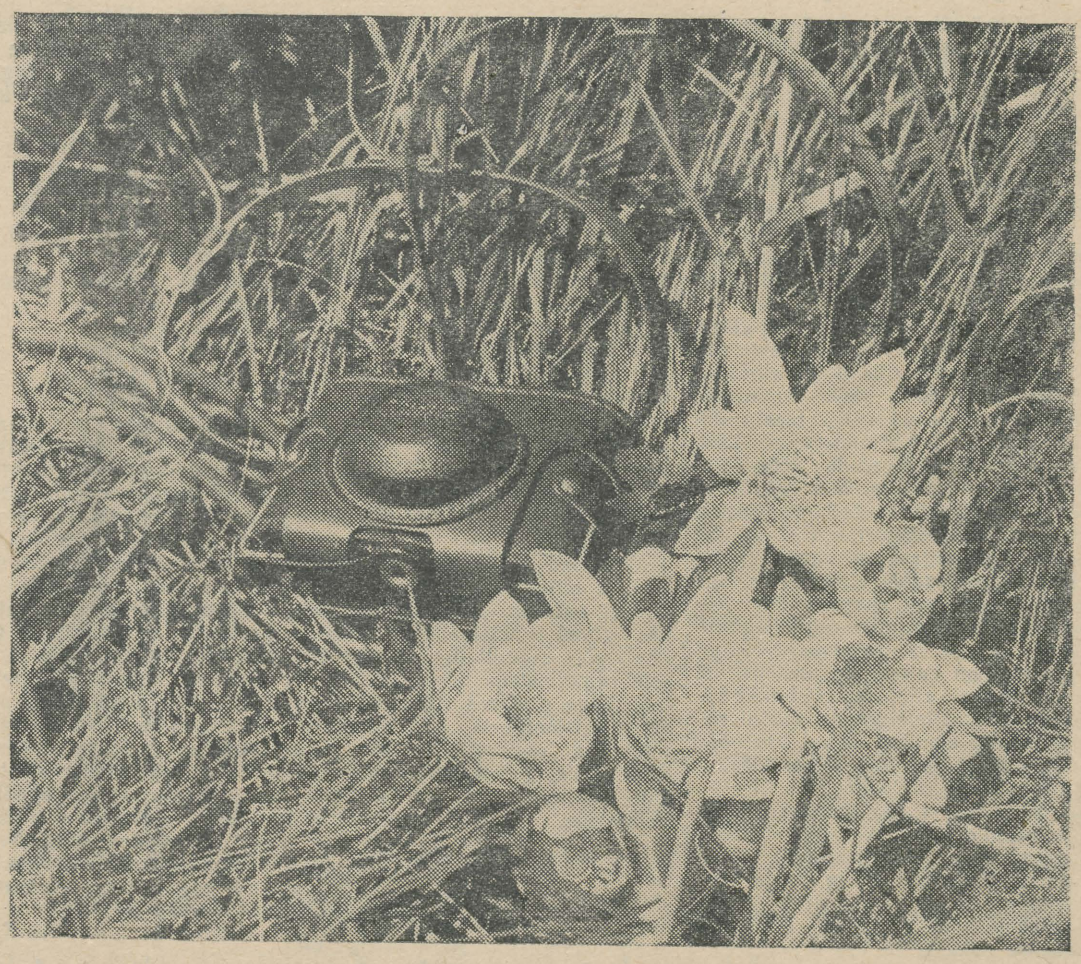

Vesiroosid.

Tulge näitusele!

Laupäeval, 30. mail kell 16 avatakse pedagoogikaauditooriumis (sissekäik Ülikooli tänavalt) meie ülikooli üliõpilaste kodunduse ja kujutava kunsti alaste tööde näitus, mis jääb avatuks kuni 1. juunini iga päev k. 10—16.

Huvitav sessioon

Möödunud pühapäeval korraldas vene kirjanduse kateeder käesoleva õppeaasta II teadusliku sessiooni, mille kavas oli kateedri oma õppejõudude ja ka külaliste ettekanded.

Sessioon algas dots. J. Lotmanni ettekandega «Romaani kompositsiooni mõningaid küsimusi», sellele järgnes v.-õp. S. Issakovilt «Eesti temaatika 1825.—1830. a. vene kirjanduses». Dots. B. Jegorov peatus kriitik Apollon Grigorjevi meetodi geneesil, P. Reifman V. Sleptsovi jutustuse «Sead» ja vene ajakirjanduse suhetel 1863. a., J. Bilinkis (Leningradist) L. Tolstoi romaanil «Anna Karenina» ja tema kohal 1870. a. vene kirjanduses ning v.-õp. Z. Mints teemal «Majakovski luule rütmist».

Sessioonil esitasid kirjandusteadlased oma käesoleva aasta uusimaid tähelepanekuid vene kirjanduse pärandist. Huvitava diskussiooni käigus täpsustati ja avardati uusi seisukohti kõne all olevates küsimustes.

J. PÕLD

Alustame hästi, lõpetame veel paremini

ALGUS OLI EDUKAS

Kevadsemester oli Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilastel üsna lühike ja juba maikuu keskpaiku algas eksamisessioon. Olgugi et seda sessiooni peetakse vanemate kursuste üliõpilaste poolt üheks kergemaks, tunti kursusel eksameiks valmistumisel tõsist muret, sest talvise eksamisessiooni tulemused olid üsna kurvad: kursus vähenes mitme üliõpilase võrra, sest mitmed lahkusid mitterahuldavate hinnete saamise tõttu.

Eriti pingerikas oli kevadine arvestuste periood, sest kursusetöö kaitsmine ja kõik arvestused kogunesid semestri viimasele nädalale ja seetõttu tuli mõnel päeval sooritada mitu arvestust. Kõige raskemaks arvestuseks osutus raamatupidamine, mis raskuselt ületab kindlasti isegi mõne eksami ja mida nii mõnelgi tuli mitu korda tegemas käia. Nädala lõpuks olid siiski kõigil arvestused käes ja võidi minna vastu esimesele eksamile — eksamile rahvademokraatiamaade riigiõigusest, mis sooritati edukalt ja milles mitte keegi kursusel ei saanud mitterahuldavat ega rahuldavat hinnet.

25. mail toimus järgmine eksam NLKP ajaloost. On loomulik, et NLKP ajaloo põhjalik tundmaõppimine on vajalik igale kõrgema kooli üliõpilasele, seepärast suhtuti sellesse eksamisse erilise tõsidusega. Ja tulemused ei olnud halvad. Teises rühmas, kes sooritas NLKP ajaloo eksami, oli seitse «väga head» ja viis «head». Ees seisavad veel eksamid tsiviilõigusest ja võõrkeelest, mis sooritatutega võrreldes on tunduvalt raskemad.

Tehes kokkuvõtet toimunud eksamite tulemustest võib öelda, et Õigusteaduskonna teise kursuse üliõpilased alustasid kevadist eksmisessiooni edukalt. Hindele «väga hea» on sooritanud mõlemad eksamid ja diferentseeritud arvestused M. Madisson, A. Tarik, E. Truuväli, A. Colders jt. Tublilt on alustanud eksamisessiooni ka T. Tigane, kes talvisel eksamiperioodil saavutas vaid rahuldavaid tagajärgi. Praeguse töössesuhtumise juures võib loota, et II kursus viib alustatud eksamisessiooni edukalt lõpule.

J. KARTAU

EKSAMID ON SOORITATUD, OOTAB PRAKTIKA

III kursuse geograafidel hakkab eksamisessioon lõpule jõudma. 26. mail toimus eelviimane eksam, kus üliõpilastel tuli aru anda teadmistest NSVL füüsilisest geograafiast. Senini on tüsedamaid vastuseid andnud E. Linkrus ja H. Talvoja. Klimatoloogidel on veel ees eksam poliitilisest ökonoomiast ja teiste eriharude üliõpilastel Eesti NSV majandusgeograafiast, siis sõidetakse praktikale. Kõige suurem rühm hakkab töötama Savernal. Kahel üliõpilasel on praktika väljaspool Eestit, nimelt Leningradis ja Baikali järve piirkonnas.

V. PURASK

VÕIB RAHULE JÄÄDA, KUID OLEKS KA PAREMINI VÕINUD MINNA

Arstiteaduskonna dekaanil sm. Linkbergil on praegu pingelised päevad. Peaaegu iga päev tuleb tal eksamineerida üht selle teaduskonna arvukatest rühmadest.

Teisipäeval olid eksamitules 15 neljanda kursuse arsti. «Teaduskonna kirurgia on meil üheks põhiaineks. Ja üliõpilased ei olnud just halvasti eksamiteks ette valmistunud. Enamiku teadmised väärisid «väga head» ja «head», kuid esines ka rahuldavaid ja koguni üks puudulik,» räägib prof. Linkberg.

Kõrgeimale hindele vastasid 7 tulevast arsti. Nende hulgast paistsid eriti silma kursusevanem Ants Saks, Ly Saarsoo ja Peeter Kingisepp. Soovida jätsid aga Luule Kupperi, Sirje Veske ja Helju Tootsi teadmised. «Ainet nad muidugi tundsid, kuid nii mõnigi sõna tuli n. ö. välja kiskuda,» kuuleme sm. Linkbergilt.

Olgu mainitud, et prof. Linkbergi praktikas on ette tulnud teistsugusegi tasemega rühmi. Nii said 22. mail eksamineeritud 10 üliõpilasest kõik kõrgeima hinde.

E. KUUS

MEIE MAA ÜLIKOOLIDES

KIRJANDUSLIK KOHUS

Külastajatest tulvil Daugavpilsi Õpetajate Instituudi aulas toimus kohtuistung, kus kaebealuseks oli — Religioon. Elava vaidluse lõpul luges kohtu eesistuja N. Sendrik ette otsuse: «Võidelda ebausu vastu, kuulata loenguid, põhjalikumalt uurida ateistlikke teoseid — niisugused on üliõpilaste ülesanded.» Läbiviidud kirjanduslik kohus oli instituudis ateistliku propaganda uueks vormiks.

«Padomju Skolotājs»

ÜLIÕPILASED TEHASES

Saraatovi ülikooli ja masinaehitustehase noorte vahel on tihedad sõprussidemed. Üliõpilased aitavad töölisnoortel ette valmistuda sisseastumiseksamiteks kõrgematesse õppeasutustesse, on tehase jooksva poliitika õpperingi propagandistideks. Sageli viivad üliõpilased lõunatundidel läbi vestlusi ühiskondlik-poliitilistel, populaarteaduslikel ja ateistlikel teemadel. Üliõpilased püüavad töövorme tehasenoortega veelgi mitmekesistada.

«Ленинский путь»

Diplomitööde kaitsmisest vene filoloogia osakonnas

Diplomitööde kaitsmine sel õppeaastal osutus üheks kõige huvitavamaks kogu meie osakonna ajaloos. Juba tööde keskmine hinne, mis osutus küllaltki kõrgeks, viitab sellele.

Lingvistika-alastest töödest väärivad erilist esiletõstmist H. Tõkke uurimus «Kalevipoja» tõlgetest vene keelde ja Z. Vlassova töö Tšehhovi kirjade keelest ja stiilist.

Üldiselt on kasvanud ka kirjandusalaste tööde tase. Rida töid väärib lühendatud kujul avaldamist Tartu Riikliku Ülikooli Toimetistes (E. Rozdina — Puškini «Egiptuse öödest», F. Polina — 1820. aastate ajakirjast «Вестник Европы», N. E. Surjaninova — Šahhovskoi draamadest, E. Čirpák — Puškini teoste tõlgetest ungari keelde, V. Smirnova — Gorki sidemetest 1920. aastate noorte nõukogude kirjanikega ja teiste tööd).

Mõned üliõpilased said isiklikult vesteldes nõukogude kirjanikega neilt väärtuslikke nõuandeid ja materjale. Suurt abi osutas üliõpilasele A. Zakile M. Slonimski, kelle loomingule oli pühendatud A. Zaki uurimus. Üliõpilased V. Smirnova, A. Grinštein said kirjanike arhiividest väga suure väärtusega materjale (näiteks Gorki, Fadejevi jt. kirju).

Tuleb märkida kaugõppeüliõpilase J. Galinskaja diplomitööd A. Arbuzovi dramaturgiast. Tööle lisatud bibliograafia on avaram kui trükis avaldatud bibliograafilised teatmed ja omab seega omaette teaduslikku väärtust.

On paranenud tööde tehniline kujundus, kuid mõnede tööde stiil ja ortograafia jättis siiski veel soovida.

Dots. B. JEGOROV

Filoloogide kokkutulek

Eesti filoloogia ja loogika-psühholoogia osakonna kateedrid korraldavad ka käesoleval aastal oma osakondade lõpetanute kokkutuleku 26. juunil Tartus. Kokkutulekul kuulatakse ettekandeid eesti keele ja kirjanduse õpetamisest ja kasvatustöö aktuaalsetest küsimustest. Sama päeva õhtul toimub ühine koosviibimine ülikooli kohvikus.

Kokkutulekule järgnevail päevadel toimuvad ekskursioonid Kihnu ja Saaremaale.

Praegu on juba laekunud hulgaliselt kirju, milles lõpetanud teatavad oma soovist osa võtta korraldatavatest üritustest. Erilist huvi on äratanud ekskursioon Saaremaale. See on ka üsna mõistetav. Kolme päeva jooksul viibitakse Muhus ja sõidetakse ringi ümber Saaremaa.

Kokkutulekul soovitakse kuulata ettekannet luuleteose käsitlemise metoodikast, õpilaste iseseisvast tööst kirjanduse tunnis, tahetakse teada, mida uut sisaldab suur õigekeelsus-sõnastik jms. Kasvatustöö alal huvitab ülikooli lõpetanuid klassijuhataja töö komsomoligrupiga ja ainealase klassivälise töö organiseerimine. On tähelepanuväärne, et eriti palju soove ja probleeme on esitanud rohkem kui kolm aastat tagasi lõpetanud seltsimehed. Näib, et sisseelamine töösse ja raskuste nägemine võtab aega.

K. PARV

Filosoofilised seminarid Õigusteaduskonnas

Õigusteaduskonna õppejõudude hiljutisel filosoofilisel seminaril oli arutlusobjektiks dekaani sm. K. Püssi ettekanne teemal «Nõukogude riigiaparaadi osast sotsialismilt kommunismile ülemineku perioodil».

Ettekandja märkis, et sotsialismilt kommunismile ülemineku perioodil muutub küll riigiaparaadi struktuur, tema tegevussfäär, tegevusvormid ja meetodid, kuid ei vähene riigiaparaadi osatähtsus.

Rida argumente tõendab riigiaparaadi säilimise vajadust sotsialismilt kommunismile ülemineku perioodil. Et pole veel saavutatud tootlike jõudude sellist taset, mis võimaldaks üle minna tarvete järgi jaotamisele, siis säilib töö järgi jaotamise printsiip. See aga eeldab nii töö kui ka tarbimise õiguslikku reguleerimist. On vajalik tootmise organiseerimine rahvamajandusplaanide alusel. See aga eeldab vastavat aparaati nii planeerimiseks, täitmise organiseerimiseks kui ka kontrollimiseks. Riigiaparaat on vajalik ka selleks, et kaitsta meie riiki imperialistlike riikide väliskallaletungide vastu, riigiaparaat etendab olulist osa võitluses rahu eest, koostöö eest rahuarmastavate riikidega jne.

Muudatused riigiaparaadis kommunismile ülemineku perioodil seisnevad ennekõike nõukogude riigiaparaadi demokraatlike aluste laienemises. Riigiaparaat peab saama masside kooliks, nendele riigivalitsemise oskuste ja töö organiseerimise kogemuste õpetajaks. Siit kujunebki välja üks tulevase kommunistliku ühiskonna omavalitsuse rajamise teedest.

Juba praegune kohalike nõukogude valimiste süsteem, nende koosseis, tööülesanded ja meetodid on sellised, mis lubavad neid lähendada ühiskondlikele massiorganisatsioonidele. Kohalikesse nõukogudesse on praegu koondunud üle kahe miljoni saadiku mitmesugustelt tööaladelt, alalistesse komisjonidesse on kaasa haaratud üle 3 miljoni rahvasaadiku ja aktivisti ja üldse kõikides vormides koondavad kohalikud nõukogud enda ümber üle kümne miljoni rahvaesindajaid. Kõik nad täidavad riigi juhtimise ülesannet vaid ühiskondlikus korras. Osavõtjate arvu edasise laiendamise kõrval on vajalik anda neile edaspidi ka suuremad õigused.

Muutused riigiaparaadis toimuvad ka sellel teel, et üha ulatuslikumalt antakse seni riigiaparaadi käes olnud funktsioone kas terviklikult või osaliselt üle ühiskondlikele organisatsioonidele. Nii anti juba kogu ulatuses ühiskondlikele organisatsioonidele üle sporditöö juhtimine, osaliselt antakse aga loodavatele rahvamalevatele üle ühiskondliku korra kindlustamise funktsioon.

Riiklik sund mitmesuguste karistuste näol asendub kollektiivi ühiskondliku hukkamõistva arvamuse ja muude ühiskondlike mõjutamisvahenditega. Juba praegu on rea kergemate õigusrikkumiste eest ette nähtud mitmesuguste ühiskondlike mõjutamisvahendite rakendamine, mis avaldavad sageli hoopiski efektiivsemat toimet kui näiteks rahatrahv.

Ettekandjale esitati hulgaliselt küsimusi: kuidas toimub Tartu praktikas juhtimisfunktsioonide üleandmine ühiskondlikele organisatsioonidele, mis on olnud selle tulemused ja edasised perspektiivid, milliseks kujuneb seoses sellega juristide osatähtsus riigiaparaadis jne.

Paljud sõnavõtjad — sm. I. Sildmäe, sm. J. Mäll, sm. J. Ananjeva, sm. A. Uustal jt. — märkisid, et funktsioonide üleandmisega ühiskondlikele organisatsioonidele ei muutu teostatava juhtimisfunktsiooni iseloom, ei lange ära ka mõjutamisvahendite rakendamine, kuid muutub selle funktsiooni teostamise spetsiifiline joon, s. o. ennekõike riikliku sunni rakendamine.

Sõnavõtjate poolt rõhutati erilist vajadust kasvatada meie ühiskonna liikmeid õigusnormide ja moraalireeglitest kinnipidamise vaimus ühelt poolt, kuid teiselt poolt peab iga kodanik nõudma ka teistelt ühiskondliku korra austamist.

Sõnavõtjad märkisid, et muudatused riigiaparaadis ei tähenda juristide osatähtsuse vähenemist, küll aga nõuavad kõrge kvalifikatsiooniga ja suurte organisatsioonide kogemustega juristide kaadrit.

V. KELDER

* * *

21. mail s. a. toimus Õigusteaduskonna õppejõudude järjekordne filosoofiline seminar, kus Eesti NSV Rahvamajanduse Nõukogu juriidilise osakonna juhataja sm. H. Grabbe esines ettekandega teemal: «Rahvamajanduse Nõukogu tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise õiguslike vormide arendamise küsimusi NLKP XXI kongressi otsuste alusel». Ettekandele järgnes elav diskussioon, kus sõnavõttudega esinesid praktika esindajatena ettevõtete ja asutuste juriskonsuldid ning teaduskonna õppejõud.

J. MÄLL

Prof. K. Ramul 80-aastane

30. mail s. a. saab meie ülikoolis kõigile hästi tuntud professor Konstantin Ramul 80-aastaseks. Ta töötab Tartu Riiklikus Ülikoolis juba 1919. aastast alates ja on praegu selle vanimaks professoriks.

K. Ramul sündis 1879. aastal. Kõrgema hariduse omandas ta Peterburi ülikoolis, mille lõpetas 1908. aastal I järgu diplomiga. Ülikoolis õpides huvitus ta eriti ajaloost ja psühholoogiast. Pärast ülikooli lõpetamist töötas ta mõnda aega keskkooliõpetajana, kuni ta 1919. aastal kutsuti vastavatud Tartu Ülikooli dotsendiks filosoofia alal. 1928. aastal edutati ta erakorraliseks ja 1939. a. korraliseks professoriks. 1925. — 1930. a. oli ta Filosoofiateaduskonna (vastab praegusele Ajaloo-Keeleteaduskonnale) dekaaniks. Didaktilis-metoodilise seminari juhatajana korraldas ta mõnda aega keskkooliõpetajate väljaõpet ülikoolis.

Prof. K. Ramul spetsialiseerus eriti psühholoogia õpetamisele, kuigi tal aeg-ajalt tuli lugeda ka loogikat, sissejuhatust filosoofiasse, filosoofia ajalugu jms. Tema eriliseks teeneks oli ülikooli juures hästi sisustatud eksperimentaalse psühholoogia ja pedagoogika laboratooriumi väljaarendamine, mis võimaldas õppetööd kõrgel teaduslikul tasemel korraldada ja mitmesuguseid teaduslikke uurimusi sooritada. Rea aparaate konstrueeris prof. K. Ramul ise. Tema juhtimisel omandas psühholoogia-alase hariduse suur hulk praegusi TRÜ õppejõude ja ENSV keskkooliõpetajaid.

1939. aastal kaitses K. Ramul doktoriväitekirja teemal «Mathematik und Psychologie, Beiträge zur Geschichte und Theorie der mathematischen und der plänomenologischen Psychologie.» Omalt erialalt avaldas ta rea teaduslikke artikleid ja eri teoseid eesti ja saksa keeles.

Tartu Riiklikus Ülikoolis jätkas prof. K. Ramul eksperimentaalse psühholoogia viljelemist. Tema juhtimisel taastati sõja ajal kannatanud eksperimentaalse psühholoogia laboratoorium, millist praegu ei ole ühelgi teisel Balti liiduvabariikide ülikoolil. Praegu töötavad tema juhendamisel kaks aspiranti.

Ta on avaldanud artikleid ajakirjades «Советская педагогика» ja «Вопросы психологии» ning eriteosena «Демонстрационные опыты по психологии». Praegu on tal valminud ulatuslik käsiraamat eksperimentaalse psühholoogia meetodite alalt.

Nõudliku, kuid õiglase ja alati abivalmi õpetajana ning südamliku inimesena on prof. K. Ramul võitnud kõigi nende lugupidamise, kellel on võimalik olnud temaga lähemalt kokku puutuda.

A. ELANGO

MEILE KIRJUTATAKSE

PUUDUB TÖÖJAOTUS

Ametiühing on kõige massilisem töötajate organisatsioon, kuid nii imelik kui see ka ei ole, meie kursuse elus tema töö ei paista välja. Või seda ei olegi? Nii üks kui teine näib olevat õige.

Komsomoliorganisatsioon hõlmab enamuse kursuse rahvast. Kui toimub kursuse tööplaani koostamine semestri algul, tuleb kokku kursuse komsomoligrupp. Kinnitatakse grupi tööplaan ja visandatakse samas kogu kursuse ühised üritused (kursuseõhtud, ekskursioonid jne.), igale üritusele määratakse läbiviija ja vastutaja. Mõnikord langeb see ülesanne ka ametiühingu grupiorganisaatorile.

Selline olukord on tekkinud töölõikude kattumisest ja selle tagajärjel ei saa ametiühingu rühmaorganisaatorid peale liikmemaksude kogumise rääkida mingist kindlapiirilisest tööst.

J. KIRIKAL

Neid premeeriti ekskursiooniga

Mullu sügisel tegid tublit tööd kolhoosipõldudel kolmanda kursuse eesti filoloogid ja teise kursuse füüsikud. TRÜ ametiühingukomitee premeeris neid ekskursiooniga Leningradi. Hiljuti sai see teoks.

Kas kurss on ikka õige? Selle vastu tunneb huvi ekskursiooni «hing» Rein Kahusk.

Kiiresti veerevad kilomeetrid ülikooli autobussi rataste all. Seljataha jäävad Eesti Donbass, Narva. Juba viibimegi vennasvabariigi — Venemaa Föderatsiooni pinnal. Tehakse puhkepeatus, et pärast istumisest kõveraks jäänud liikmete väljasirutamist ja tubli sõõmu kevadiste metsade hommikuse värskuse sissehingamist jätkata teekonda. Fotoreporter Riho Koppel ei jätnud seda tähtsat hetke jäädvustamata.

Ja ongi Leningrad. Ühe pilguga on võimatu haarata suurlinna kõiki torne ja katuseid.

Ei, see ei ole Kaukaasia, millega tutvuti vaid panoraamkinos, Lehte Tavel, Marju Tuka ja Leena Kiivit on vallutanud ühe «mäetipu».

Kojusõidul tõusis tuju sellise haripunktini, et Kalju Keedus ei suutnud oma tundeid enam varjata.

Kas on see liikumahakkav buss või midagi muud, mis sunnib Esta Klinki ja Ilmar Mikku selliselt ruttama.

E. KUUS

Mõttevahetusi tööst homses ülikoolis

Kuidas korraldada võõrkeelte ja ajalooõpetajate ettevalmistamist

Uue keskkooli esimese astme õppeplaanides on võõrkeeltele ja ajaloole ette nähtud tundide arv selline, et väiksemates 8-kl. koolides ei ole võimalik vastavail õpetajail saada täiskoormust tunde.

See olukord on asetanud ajaloo- ja võõrkeelte kateedrid raskesse seisukorda õpetajate ettevalmistamisel. Eesti NSV Haridusministeerium tegi ettepaneku ühendada mõlemad ained, s. t. ette valmistada õpetajaid kahe spetsiaalsusega: ajalugu ja võõrkeeled. Ajalookateedrid ja võõrkeelte kateeder on asunudki koostama selliste kahe spetsiaalsusega rühmade jaoks õppeplaanide variante. See-juures sattusime tõsistele raskustele. Viie aasta jooksul on raske anda keskkoolidele hea ettevalmistusega õpetajaid mõlemas aines.

Ainukese väljapääsuna antud olukorrast näib mulle anda võimalus valida nii ajaloolastel kui ka võõrkeeli õppivatel üliõpilastel lisaspetsiaalsuseks kas kunstiaineid või kodundust. Seesugust moodust praktiseeritakse meie ülikoolis juba teist aastat. Senised tulemused peaksid ergutama sama suunda jätkama. Meie ülikoolil on juba loodud küllaltki soliidne kodunduse kabinet, samuti kujutava kunsti ja muusikakabinet, mida ühelgi teisel vabariigi õppeasutusel pole. Teiselt poolt, vajadus kunstialaste ainete ja kodunduse õpetajate järele on koolides suur. Õpetaja koormuse seisukohalt peaksid need ained laskma end hästi ühendada.

Millegipärast ei toeta Haridusministeerium seda võimalust. Miks? Tuleks veel kord võtta see küsimus kaalumise alla. Mida arvavad sellest teised kolleegid ja Haridusministeeriumi töötajad?

Dots. K. KANN,
TRÜ võõrkeelte kateedri juhataja

Üliõpilased ja töölisnoored

AULAS OLID TÖÖLISNOORED JA ABITURIENDID

Möödunud neljapäeval kogunes ülikooli aulasse sadakond Tartu ettevõtete noort töölist ja keskkoolide viimase klassi õpilast, et kohtuda meie üliõpilaste ja õppejõududega.

Rektor prof. Klement, kes pöördus esimesena kokkutulnute poole, ütles muuseas järgmist:

«Mina isiklikult astusin ülikooli alles 26-aastasena, olles vahepeal kümme aastat õppimisest eemal olnud. Olin tollal juba perekonnapea ja kahe lapse isa ning mõtlesin kaua, kas on mõtet veel edasi õppida ja vahetada oma päris korralik palk stipendiumi vastu.» Kuid nüüd on ta akadeemik.

Matemaatikaosakonna diplomand Jaan Reimand ja tehase «Võit» tööline Ott Kurss, kes õpib mittestatsionaarselt Majandusteaduskonna II kursusel, rääkisid kõrgema kooli elulähedasemaks muutmisest.

Õhtu teisel poolel olid laval põhiliselt isetegevusolümpiaadi võitjad, kes andsid üsna meeldiva kontserdi.

K. RAUDNASK

RUDOLF RIMMEL

EPIGRAMM

Ajalehe toimetuses
luulevõistlus planeeriti,
tähtaeg fikseeriti,
lehe veergudel võistlust propageeriti
ja žüriisse kandideeriti.
Saabunud töid kritiseeriti,
mõningaid neist kommenteeriti,
parimaid nendest premeeriti
ning õnnestunud üritusest raporteeriti.
Ainult tööd kahjuks kõik
«marineeriti».

Õppigem araabia keelt!

Hiljuti ilmus ajalehtedes teade, et Nõukogude Liidu ja Iraagi Vabariigi vahel on sõlmitud leping kultuurisidemete arendamise kohta, mis on ülitähtis samm sõpruse tugevdamisel nõukogude rahva ja araabia rahvaste vahel. Sel puhul oleks meiegi kohus osutada tähelepanu ühele araabia kultuuri tähtsamaist koostisosadest — araabia keelele.

Araabia keele õpetamisel TRÜ-s on vanad ja auväärsed traditsioonid. Ent kunagi varem pole see distsipliin olnud nii aktuaalne kui praegu. Arvestades üha kasvavat huvi araabia maade vaimuelu vastu meie maal, toimuvad ka TRÜ orientalistikakabinetis juba teist aastat klassikalise araabia keele loengud. Võidakse küsida, miks ei õpita siis mõnd kaasaegset araabia rahvakeelt, vaid vana keelt, mida ammu enam ükski araablane igapäevases läbikäimises ei kasuta. Seda küsimust suudavad ehk osaliselt selgitada järgnevad read.

Klassikaline araabia keel, mis on lähtunud ühest Mekka ümbruse murdest, sai tänu Muhamedi tegevusele (selles murdes kirjutas viimane koraani) kogu islami maailma kultus- ja kultuurikeeleks. On üldiselt teada, et araabia kultuur on sügavalt mõjustanud keskaegset Euroopa kultuuri.

Tuleb mainida, et sellele, kes tunneb klassikalist araabia keelt (sellega enam-vähem ka üldaraabia kirjakeelt), on hõlpus tutvuda kaasaegsete kõnekeelte ja nende murretega, mis on väga hästi säilitanud keele põhielemendid. Nii on klassikaline araabia keel võtmeks keeltele ja murretele, mida kasutab igapäevases suhtlemises 80 miljonit inimest. Peale selle on araabia keel avaldanud tunduvat mõju pärsia, urdu ja türgi keelele, millest kaks esimest tänini kasutavad araabia tähestikku, samuti hispaania, portugali, malai, suaheli jt. keeltele. Araabia keele tundjale ei valmista raskusi tegelemine teiste semiidi keeltega.

Oma väikeste kogemuste põhjal söandab allakirjutanu kinnitada, et araabia keel pole raskem (ega ka kergem) kui iga teinegi keel. Ta struktuur on küllaltki keeruline ja vormirikas, seejuures aga ka silmapaistvalt reeglipärane. Tahaks loota, et tulevalgi aastal leidub keelehuvilisi, kellel jätkub tahtmist ja visadust araabia keele saladustesse tungimisel.

J. KAPLINSKI

Puhkepäev Vellaveres

See oli looduskaitseringi järjekordsel ekskursioonil kevadisse loodusse. Esimene etapp — Tartu —Tõravere — sõideti rongiga, edasi aga algas jalgsimatk. Esimene peatus oli Teprimäel Tõravere observatooriumi juures. See ei ole küll veel observatoorium, vaid ainult selle alusmüür, kuid siiski saime ülevaate sellest suurehitisest matkajuhi ja ringi juhendaja sm. J. Eilarti suu kaudu. Räägiti, kellele ja kuidas oli tekkinud idee ehitada siia Teprimäele observatoorium ja missuguseks see tulevikus kujuneb. Edasi kulges tee Vapramäe poole. Teel toimus taimede määramise praktikum. Nii mitmegi pisikese põllulille üle tekkis bioloogide seas äge vaidlus. Väikeses männitukas korraldati võistlus mägisibula otsimises. Kes leiab nimetatud taime esimesena, sellele lubati õhtusöögi ajal kaks viini vorsti rohkem. Võitjaks osutus II kursuse bioloog Anu Marvet.

Teine peatus oli Vapramäel. Siin vaatasime suurt ja eakat pärna, mille kohta räägitakse, et ta olevat Karl XII istutatud. Kohapeal mõõdeti puu tüve ümbermõõt (3,36 m), kõrgus (umb. 20 m) ja võra laius (20,5 m). Siin võis igaüks oma silma täpsust ja sammu pikkust proovida. Vapramäelt suundusime Kerikmäele. See mägi on huvitav oma ajaloo poolest. 6.—10. sajandini on siin olnud eestlaste linnus. Kerikmäel oli väike puhketund, mida kasutati käbisõja pidamiseks. Järgmine peatus oli Vissi järve ääres. Järv on üle 4 ha suur ja 4,5 m sügav. Vee temperatuuri mõõtsid tulevased metsatöötajad Toomas ja Vello. Nad leidsid, et pinna peal on vesi tunduvalt soojem kui sügavamal. Kauni järve kaldal võeti ka kehakinnitust ja siis läks meie 20-liikmeline matkajaterivi jälle hoogsa sammuga edasi.

Umbes kella viie paiku õhtupoolikul jõudsime Vellavere kiigemäele. Aga järsust mäenõlvast võidu ülesjooksmine võttis «võhma välja» ja esialgu jäid kiiged puutumata.

Kiigemäelt paistis ühe meie ringi liikme — Vello Kruusmaa kodutalu. Talus käis kiire kartulipanek. Siin saime meiegi oma ülevoolavat energiat rakendada. Kahjuks jõudsime nii hilja pärale, et ainult mõned vaod olid veel jäänud kartulitest tühjaks. Kuid parem vähe kui mitte midagi.

Matka lõpul käisime veel Vellavere nutriakasvatusega tutvumas ja vaatasime ujuva saarega väikest Külajärve. Järv on küll väike, aga 23 m sügav.

Kui jõudsime tagasi Kruusmaa tallu, oli päike juba õhtutaevas.

E. ENNUSE,
looduskaitseringi sekretär

Töötervishoiu ja ohutustehnika kitsaskohtadest

Töökaitse ala nende küsimuste ring, millega puutume kokku meie ülikooli väga erinevatel tööaladel, on õige lai. Tervisele kahjulikest mõjudest esineb meil metallelavhõbeda, väävelvesiniku, lenduvate hapete, orgaaniliste lahustajate ja rohkete teiste mürgiste ainete gaase, auru, tolmu; esineb eri liiki tervist kahjustavaid kiirgusi jne. Ruumide osalise kitsikuse tõttu esineb meil töö organiseerimise alaseid tervisele kahjulikke mõjusid — tööpäeva ebaotstarbekat, ebatervislikku kasutamist. Töökoha üldtingimuste valdkonda kuuluvaist tervisele kahjulikest mõjudest esineb ruumide temperatuuri normaaltingimustest kõrvalekaldeid ja valgustusalaseid puudusi. Tööalastest ohtudest esineb TRÜ laboratooriumides, töökodades jm. mehhanismide kaitseta ülekande seadmeist haaramisohtu, maandamata elektriseadmeist elektrilöögiohtu, plahvatusohtu erinevatel töökohtadel, kemikaalide mõjul söövitusohtu jt. Need ja teised tervisele kahjulikud mõjud ning tööalased ohud võivad põhjustada töötajaile eri liiki haigusi ja traumasid. Nende esinemine TRÜ-s ei ole kahjuks harvaks nähtuseks.

NSVL Riikliku Sanitaar-peainspektsiooni poolt 1941. a. antud instruktsioonis on kehtestatud nõue kontrollida vastavates ruumides elavhõbeda kontsentratsiooni vähemalt kaks korda aastas. Metallelavhõbeda kasutamise instruktsiooni nõuded ülikoolis ei ole halduses prorektoril ega asjaosalistel kateedritel esiplaanil, vaatamata sellele, et TRÜ rektori poolt on allasutuste juhtijaid elavhõbeda kasutamises instrueeritud vastava käskkirjaga 17. jaanuarist 1958. a.

Väärib märkimist asjaolu, et vastutus ülikooli allasutuste töökaitse olukorra eest lasub administratiivtöötajaist osakondade, kateedrite, laboratooriumide, töökodade jt. juhatajail.

NSVL töökaitse ja kriminaalseadusandlusega on kindlaks määratud ka administratiivtöötajate vastutus töötervishoiu ja ohutustehnika õigusnormidest mittekinnipidamise korral. Ette on nähtud administratiivkaristus Vabariikliku Ametiühingu Nõukogu tehnilise inspektsiooni poolt või kohtulik karistus VNFSV kriminaalkoodeksi § 133, 133-a ja 135 korras. Seadusandlus näeb ette ka regressiivhagi töötaja töövõimetuspäevade eest sotsiaalkindlustuse abirahade tagasinõudmiseks sellelt administratiivtöötajalt, kes osutub vastutavaks alluva töötaja töövõimetuse, s. t. tööõnnetuse või muu haigestumise põhjuse eest.

Meie ülikooli on uhkusega harjutud nimetama kõrgelt haritud kaadri sepikojaks. Sepikojas taotakse rauda ja karastatakse terast, meil ülikoolis valmistatakse ette noori kõrgema kvalifikatsiooniga spetsialiste. Selle tootmistöö eripalgelisus on väga suur ja selles on oluline osa täita ka töökaitsel — töötervishoiul ja ohutustehnikal. Selle ala korraldamist TRÜ osakondades, kateedrites, laboratooriumides, töökodades ja teistes allasutustes on vaja parandada selleks, et muuta üliõpilaste ja õppe-, teadusliku, tootmis- ja administratiivvala töötajate töötingimusi tervislikumaks ja seega ka tööd viljakamaks.

Dotsent V. RITSLAID

Asi vajab parandamist

1958. a. sügissemester tõi uuenduse meie ühiselamu (nr. 2) üliõpilaste argipäevaellu. Ajakirjandust võis tellida ühiselamu ajakirjanduse levitaja kaudu. Skeptiline suhtumine aga varemate aastate halva kogemuse tõttu püsis. Nimelt ei pidanud ajakirjandus lugu tellijast, vaid otsis jultunult uut omanikku. Nõnda pidi tellija pettununa ilma jääma soovitud ajakirjandusest.

Omajagu muret tõi see halb harjumus ka seekord kaasa. Hulgalise tellimuse juures oli siiski mõne eksemplari kadumine väike viga. Nõnda kadus jäljetult Silvi Ottile kuuluv «Eesti Loodus». Kui huvi tellimuste vastu esimesel poolaastal oli suur, ning see oli ka põhjendatud (levitaja käis toast tuppa, «Eesti Loodust» sai tellida veel hiljem kui arvati), siis kevadine pool ei olnud nii viljakas. Üliõpilased muutusid «hajameelseiks», kuna ajakirjandust ei tuldud toast tuppa pakkuma. Teiseks põhjuseks oli ka asjaolu, et bioloogе ja geograafe ning osa lõpetajaidki ootas ja ootab ees töö väljaspool ühiselamut ja Tartut.

Kolmas puudus on aga veel see, et nelja korruse peale on ainult üks ühiskondlik levitaja! Kastani tänava internaadis on aga sellele lõigule rohkem inimesi rakendatud.

Et nõukogus praktilisest tööst osavõtjad on enamikus V kursuse üliõpilased, siis on juba nüüd vaja mõelda nõukogu täiendamisele. Ees on ühiselamu väljaku tööde lõpetamine, ajakirjanduse uued tellimused 1959/1960. a. ja remondi lõpetamine.

Uue õppeaasta alguses on vaja sellele tähelepanu pöörata, et ühiselamu oleks üliõpilaste vastuvõtuks valmis. Eelmisel õppeaastal aga oli selles osas palju puudusi.

K. KUUSEPUU

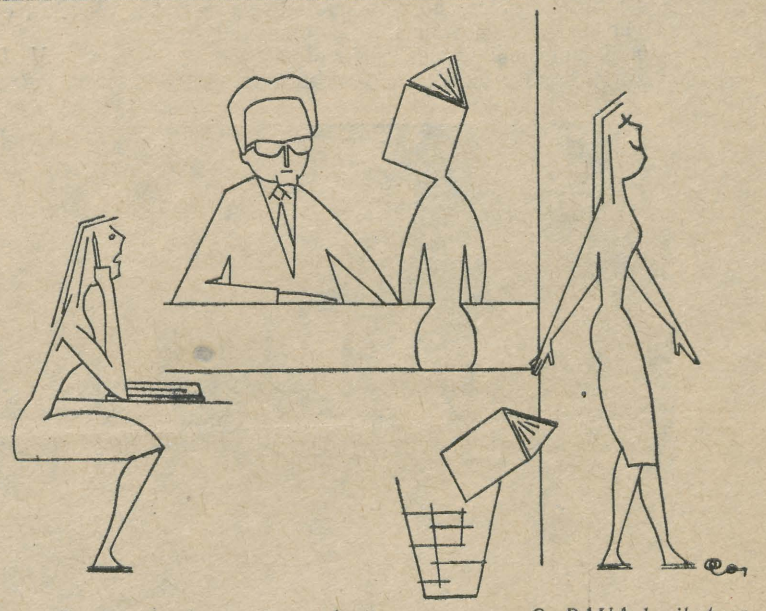

Õpi, õpi hoolega, siis saad viie suurema. *O. RAUA karikatuur*

«Kuule noormees, ega sind saadetud maale kolhoosi vara lõhkuma. Niimoodi on sinust rohkem kahju kui kasu. Et seda jõudu ka mõnele mehele nii palju on antud.»

Saarlane ei reageerinud võistlejale sõnadega. Hõikas vaid tüdrukutele koorma otsast:

«Vaadake üks tugevam tükk!» Sai kopsakama varrega hangu ja vihtus edasi.

Ei aidanud Saarlase ägedus ega Epu tüsedad hangutäied. Kui kell näitas lõunatundi, tuli leppida tõsiasjaga, mida kinnitasid kaheinte vastuvõtjad: Joonas oli toonud ühe koorma rohkem. Tema sitkus ja arukus olid andnud paremaid tagajärgi.

Õhtupoolikul üritas Saarlane kaotust tasa teha. Poiss oli kui ümber sündinud. Liigutused, mida ta muidu sooritas nagu kaaludes ja järele mõeldes, olid nüüd kiired kui lõunamaalasel.

Enam ei saavutanud kumbki edumaad teise ees. Koormad tulid nagu mõõdetult vaheldumisi. Tegemist oli siiski võrdsete vastastega.

Taevas looristus üha enam. Tuul valjenes. Saarlane vaatas kella, see hakkas jõudma kaheksa ligi. Aeg oli õhtule jätta. Vähemalt õhtupoolikul ei saavuta Joonas midagi ja on seega täitnud vaid poole lubadusest.

Joonas tegi, nagu poleks märganudki õhtu lähenemist. Tegelikult märkas seda väga hästi ja märkas veel muudki. Nägi, kuidas pilved tihenesid, kuidas päike kadus enne loojumist nende varju.

«On aeg!» näitas Saarlane randmel läikivale kellale.

«Eksid, vennas, kui mõtled, et nii kergelt pääsed. Enne viin veel ühe koorma sinust rohkem, siis võime koju minna.»

«Niisugust kaupa ei olnud, et poole ööni!»

«Niisugust kaupa ka ei olnud, et kell kaheksa olgu lõpp. Rääkimist oli vaid lõunatunni suhtes.»

Saarlane tundis, et talle tehakse kibedat ülekohut, kuid vastu vaielda ka ei saanud. Teadis, et kui nüüd lahkub, jääb kaotajaks.

«No kurat, ära meie poolt allavandumist oota.» Haaras ohjad süngelt pihku, sundis hobuse kiiremale käigule.

Jälle tuli koormaid vaheldumisi. Juhtus, et Joonasel tuli viimasele rõugule järele minna. Tõi selle ära, sai oma kontosse teise koorma rohkem, kuid ei uhkustanud. Juhuse tõttu saabunud võit ikka pole see õige ja sellega pole mõtet kelkida.

Järgmine päev sadas ühtlast, tihedat vihma.

Pühapäeva õhtul ei loetud raamatuid, ei mängitud kaarte ega kirjutatud kirju. Ainult Everee märkis oma väiksesse taskuraamatusse midagi. Küllap jälle paar murdesõna. Tal oli neid kohalike inimeste kõnest juba terve hulk üles tähendatud. Pillimees ei sõrmitsenud pilli niisama... omaette. (Järgneb.)

(E. Uuk, KOLLEKTIIVI SÜND. 3. järg)

Kuumata SULEGA

Vaevalt sai kogu rivi läbi käia, kui juba teisest otsast nõuti jälle meistrimeest. Ainult Epust tuli tal peatumatult mööda minna. Või kui peatus, siis selleks, et juttu puhuda ja vaadata, kuidas Epp niidab.

Laadijad-mehed tulid tagasi, kui oli juba päris pime. Kandsid kahevahel õuntega täidetud korvi ja taskutest poetasid lauale läbiküpseid ploome.

«Küll te olete inglid, kas tiibadeta või ilma, see pole oluline,» lõid tüdrukud nurru. «Selle eest võiks teile isegi pai teha.»

«Pai võite teha, aga meist olete nüüd ilma.»

«???»

«Ja-jah! Tõsi, mis tõsi!»

«Kas teid tahetakse teise brigaadi üle viia?»

«Ei viida midagi. Ise läheme. Kaubad tegime juba maha.» Vaatasid teineteisele otsa, noogutasid kurvalt pead ja ohkasid ühest suust:

«Koduväikaubad.»

Kuulajate vahepeal pikaks veninud näod kiskusid uuesti naerule, senisest hoogsamalt hakati ragistama õunu.

«Ah, ei neid saa kunagi uskuda, muudkui narrivad meid,» võttis Epp järgmise õuna.

«Sugugi ei narri. Leidsime paradiisiaia koos kahe Eevaga, äraseletatult ema ja tütrega. Ja see on juba kord nõnda, et ühele meeldib ema, teisele tütar.»

«Kas see siis paradiisis ka nõnda on?» sekkus jutusse Everee.

«Seal on täpselt needsamad seadused, mis siin, meie maises maailmas.»

«Siis küll poleks maksnud seda pikka teekonda sinna ette võtta, leidub siinsamaski Eevasid ja Eevatütreid.»

«Jah, aga õunad? Nii tuligi, et kas me nüüd tahtsime või ei tahtnud, aga meie laevukesed on sinna madalikule jooksnud ja pääsu pole enam kuskile.»

Tüdrukud ei saanudki päris kindla otsa peale, kust ja kuidas poisid umbusklikelt maainimestelt sellisel hulgal õunu ja ploome olid saanud. Alles kui korv oli tühi ja Edgar sellega igaühe ees kätt väristas, mangudes almust vaesele ja viletsale koduväile, jäädi uskuma, et õunad on pärit selleltsamalt maamunalt ja saadud ausal viisil.

Ja kui ka poisid metsa taga külas kosjajutu puhusid, ei olnud sellest suurt häda, kes siis linnamehi niisuguse koha pealt usub. Õunu aga anti seda kergemini ja kiideti pealegi: «Näha ikka, et üliõpilased ja haritud inimesed. Kui siit kaevandustest šefid olid, siis ei saanud muud tehagi, kui pika puuga aias vahtida, ära tahtsid õunapuud purustada.»

Kuidas töötab rotaprint

TRÜ peahoone õuest viivad paar trepiastet õpperaamatukogu väikesesse ruumi, kus kolmes pisikeses toas töötab TRÜ rotaprint. Mida siin kõike ei valmistata! Seintel on näidiseksemplarid tehtud töödest: konspektide leheküljed, värvitrükis kaaned, kutsed, topograafiline kaart nelja värviga, tabelid, eksamipiletid ja noodid, paljundatud raamatud.

Aga kuskil ei näe trükitähti, matriitse ega klišeesid. Kuidas siin siis trükitakse?

Masinakirjas kirjutatud käsikirjad pildistab fotograaf sm. Hein. Valmistatakse negatiiv, mis on käsikirjast 1/3 võrra väiksem. Valgustundliku kihiga kaetud alumiiniumplaadile pannakse tselluloidalusele monteeritud 4 negatiivi, mis moodustavad trükkimisel 4-lehelise poogna, seejärel valgustatakse 5—10 minutit.

Alumiiniumplaat kaetakse musta värviga ja ilmutatakse vees. Valgust saanud kohad imevad värvi endasse, ülejäänud plaat muutub taas valgeks ja plaadile jääb must kiri. Et plaadi pind on täiesti lame, on vajalik, et värv ei hakkaks külge kogu plaadile, vaid ainult kirjale, seepärast on plaadi puhas pind trükkimise ajal alati kaetud õhukese veekihiga, mis ei võta värvi külge. Kiri ei märgu, sest ta on rasvane ja võtab külge ainult trükivärvi.

Rotaprint ehk ofsett-trükimasin kannab kirja alumiiniumplaadilt kummisilindrile ja sealt edasi paberile. Trükitud poogen on valmis. Järgneb brošeerimine, äärte lõikamine ja konspekt on valmis.

Alumiiniumplaadile saab ka joonistada, ja kui ei taheta kirja vähendada, trükitakse kirjutusmasinal otse alumiiniumplaadile. Nii võib mõne väiksekaustalise hädavajaliku trükise anda välja mõne tunniga mitmes tuhandes eksemplaris.

Ülikool saab TRÜ rotaprindilt aastas sadu tuhandeid eksemplare vajalikke trükiseid. 1958. aasta jooksul oli üle 100 tellimuse. Kõige suurem tiraaž oli TRÜ Teadusliku Raamatukogu soovisedelite tellimusel: 200 000.

Praegu töötab trükikojas ainult 3 töölist, kuid ka nii võib palju ära teha. Et saavutada negatiivide paremat kvaliteeti, asendati endine horisontaalne ekraan vertikaalse ekraaniga. Et alumiiniumplaatide saamisega on raskusi, leiutati viis, kuidas keemilisel teel plaate uuendada.

«See on meie patent. Nii saame iga plaati endise ühe korra asemel kasutada 7—8 korda,» räägib muheldes polügraafiameister sm. J. Temmo.

Lähemal ajal loodetakse aga töökoda laiendada. Uus raamatute kõrgtrükimasin on olemas, vaja on veel ladumismasinat ja siis võib isegi ajalehte oma trükikojas trükkida. Ruumipuudust pole karta, sest uues ühiselamus on trükikojale ette nähtud mitu saali. Ainsaks takistuseks on ladumismasina puudumine. Jääb vaid loota, et tuleval aastal ka selle saame, samuti kõik vajalikud seadmed, et kiirendada ülikooli trükiste väljaandmist. Praegu juhtub, et käsikirjad seisavad trükikodades aasta või paar, enne kui ilmuvad.

M. LEOK

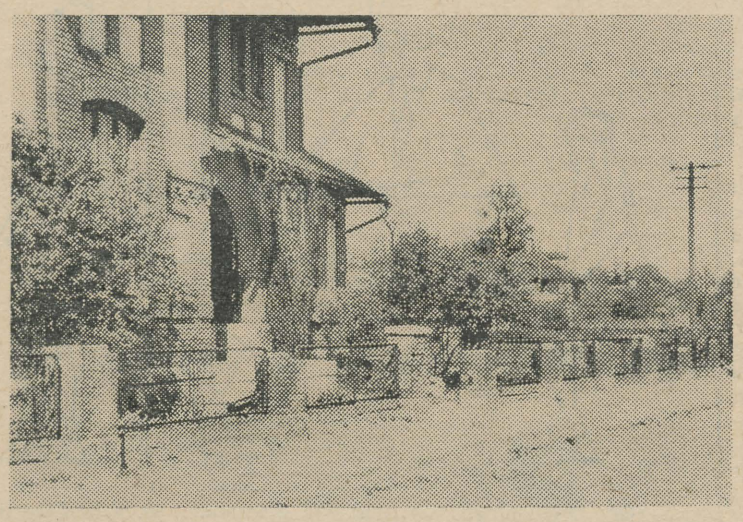

KEELETARGA KIRJAKAST

Eesnime nimel

Arusaamatutel põhjustel on viimasel ajal hakanud kaduma erinevus ees- ja perekonnanime asukoha vahel lauses, mistõttu ei või iialgi teada, kellest on juttu. Ometi kätkeb termin **eesnimi** endas juba ka asukoha teiste nimede suhtes — ta peaks olema perekonnanime, isanime ja igasuguste teiste nimede ees. Kui aga jälgida ülikooli mitmesugustes vitriinides väljapandud teadaandeid, siis on perekonnanimi saanud tavaliselt eesnimeks. Sama kohtame ka igapäevases kõnes. Suur osa on siin õppejõududel, kes kõnetavad **Laos Sulevit, Lepaste Reinu, Liblikas Leidat** ja **Toome Viivet.** Aga miks mitte tõmmata vestlusse **Sulev Laost, Rein Lepastet, Leida Liblikat** ja **Viive Toome't?** Viimasel juhul ei kaota õppejõud midagi vestluse tooni ametlikkusest, kuid väldib sealjuures tänuväärselt halvamaigulist tarvitamisviisi.

Erandlikult tuleb kasutada perekonnanime eesnime ees dokumentides, kus perekonnanimed on rühmitatud alfabeetiliselt (näit. käskkirjades, nimekirjades jm.).

Ei ole ülearune kõnelda eesnimest ja selle asukohast igapäevases kõneuususes.

R. TALVAR

Kirjandushuvilised!

Üliõpilaste kirjandusliku almanahhi kaastööde loovutamise viimaseks tähtajaks on 1. juuni s. a. Tööd tuua ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusse.

ÕNNITLEME

Palju, palju õnne abiellumise puhul soovib oma tublidele liikmetele
URVE HAUGILE ja
KUULO KALAMEHELE
Tartu üliõpilaste looduskaitsering.

Foto süüdistab

Selline näeb juba mitu kuud välja ülikooli õppehoone piirdeaed Viljandi tänav 1. Oleks kena, kui vastavad seltsimehed aia ükskord korda seaksid.

KEHAKULTUUR JA SPORT

Esivõistlused kunstilises võimlemises

17. mail toimusid V. Kingissepa tn. võimlas teaduskondadevahelise spartakiaadi raames TRÜ kunstilise võimlemise 1959. a. meistrivõistlused.

Senised võistlused kunstilises võimlemises nii ülikoolis kui ka mujal vabariigis on toimunud ainult kunstilise võimlemise üleliidulise klassifikatsiooni programmi alusel. Käesolevad võistlused tõid aga veidi värsket puhangut. Nimelt tuli võistlusjuhendi põhjal igal teaduskonnal esitada järku taotlevate võistlejate kõrval ka rühmakava, kusjuures oli nõudeks, et rühmakava peavad esitama järku mitte omavad üliõpilased. Rühmade puhul hinnati harjutuse ühtlast täitmist kui ka üksikute võimlejate täitmise puhtust. Kõik esitatud rühmakavad jätsid hea mulje ja pakkusid huvitavat vaheldust juba liigagi tuttavaks saanud järgukavade kõrval. Edaspidi tuleks kindlasti seda suunda jätkata, kuna see võimaldab ka järke mitte omavatel võimlejatel aktiivsemalt antud alaga tegelda. Ühtlasem peaks ainult olema rühmkavade komplektsiooni raskusaste ning suurem rühma koosseis.

Imestama paneb, et teiste teaduskondade kõrval ei võtnud võistlustest osa Arstiteaduskonna kehakultuurisokond, kuna neile spetsiaalse distsipliinina loetakse naisvõimlemist ja kavade kompositsiooni. Kehakultuuriosakonna lõpetajad asuvad enamuses tööle pedagoogidena, kus neil vältimatult tuleb tegelda esinemiskavade koostamise ja õpetamisega. Teaduskondadevahelistest võistlustest osavõtt oleks neile aga teretulnud praktikaks.

Lõppkokkuvõttes kujunesid võistluste tulemused järgmisteks: TRÜ 1959. a. meistri tiitli saavutas ainukesena meistrijärgus esinenud Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilane Marju Tuka 52,1 p. I spordijärgus olid kolm paremat Kersti Raude 43,25 p. (Majandusteaduskond). Silvia Kütt 43,15 p. (Arstiteaduskond) ja Juta Viil 42,35 p. (Matemaatika-Loodusteaduskond). Peale nimetatud kolme üliõpilase täitis I spordijärgu nõuded ka Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilane Edda Peekre.

Pildil: rühmkava esitamisel esikoha saavutanud majandusteaduskonna I kursuse üliõpilane Nõmm.

Teaduskonnad järjestusid: 1. Matemaatika-Loodusteaduskond 219,23 p., 2. Arstiteaduskond 165,93 p. ja 3. Majandusteaduskond 133,43 p.

Rühmakavade esitamisel tuli esikohale Majandusteaduskond 73,7 p. Teist ja kolmandat kohta jagasid Matemaatika-Loodust. ja Ajaloo-Keelet. 72,7 p. Neljas oli Arstiteaduskond 72,6 p.

Individuaalselt saavutas rühmakavade täitmisel kõrgeima hinde Nõmm — 9,8 p. (Majandusteaduskond), 2. Simm — 9,7 p. ja 3. Laido — 9,6 p. (mõlemad Matemaatika-Loodusteaduskonnast).

E. KUDU,
võistluste peakohtunik

TRÜ matkasektsioon on Tartu parim

Möödunud nädalavahetusel toimusid Elva ligidal Tartu 1959. a. esivõistlused matkaspordis, ühtlasi toimus Tartu matkajate IV kokkutulek.

Võisteldi kolmel alal: matkaalases teatevõistluses, öises orienteerumismatkas ja telgi püstitamises, kusjuures võistlustingimused olid küllaltki rasked. Lisaks otsustas ilmataat seekord vastavalt matkasportlaste traditsioonilisele tervitusele anda tõepoolest «palju äikest, vähe päikest» ja kaks viimast ala toimusid vihmasajus.

Teatevõistluses esinesid TRÜ kollektiivid tagasihoidlikult, TRÜ I naiskond saavutas IV koha, TRÜ meeskond III koha, kuna geograafiaosakonna meeskond jäi neljandaks.

Telgi püstitas kõige kiiremini EPA II naiskond (2.34,0), edestades TRÜ I naiskonda 0,6 sekundiga, meeskondade osas olid aga võidukad mõlemad ülikooli esindused: geograasiaosakond — 2.23,0 ja TRÜ meeskond — 2.28,6. Olgu märgitud, et vabariiklik rekord sel alal on alla ühe minuti . . .

Kõige raskem oli kaheldamatult öine orienteerumismatk, kus meestel tuli läbida ca 25 km ja 5 kontrollpunkti 10-kilose seljakotiga kaardi ning kompassi abil. Kõige kiiremini tuli sellega toime geograafiaosakonna meeskond (3 tundi 29 min.), edestades teiseks jäänud Tartu Aparaaditehase mehi 27 minutiga. Kolmas oli TRÜ meeskond.

Naistel oli raja pikkuseks umbes 15 km ja seljakoti kaal 6 kg. Siin oli kindel võitja TRÜ I naiskond (Ehala, Kõrts, Aimla, Teras), kes edestas oma peamist konkurenti, EPA II naiskonda 29 minutiga ja saavutas päeva (õigemini: öö) parima aja 1 tund ja 23 minutit.

Kolme ala kokkuvõttes tulid 1959. a. Tartu meistreiks matkaspordis EPA II naiskond ja TRÜ geograafiaosakonna meeskond (I. Kask, H. Mardiste, Aruja, Leet). Teiseks jäid TRÜ I naiskond, kes teatevõistluse tõttu kaotas EPA-le nelja punktiga ja TRÜ meeskond (Sulev, A. Kask, Lattik, Uder, Ser).

Kollektiividest oli parim TRÜ matkasektsioon, kes edestas napilt (vaid 1 miinuspunktiga) EPA matkajaid.

Paralleelselt toimus veel Tallinn—Tartu matkaspordi matškohtumise I ring, kus Tartut esindanud TRÜ matkajad asusid juhtima 3:2. Matškohtumise II ring toimub juunikuu esimesel nädalavahetusel Tallinnas.

E. PÕDER

TEADAANNE

Spordipäev toimub pühapäeval, 31. mail algusega kell 12 ülikooli staadionil. Esinejail koguneda kell 11 V. Kingissepa 19.
Kõik spordipäevale!

Vene filoloogia osakonna õppejõud ja üliõpilased avaldavad kaastunnet R. N. Blumile tema isa,
N. M. BLUMI,
NLKP liikme augustist 1917, surma puhul.

Toimetaja J. FELDBACH

Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartu, Ülikooli 17/19.
Üksiknumbri hind 20 kop.
MB-04819 Tellimine nr. 1836

Raske oli hommikuti nii vara tõusta, et kella kaheksaks tööle jõuda. Kokkadel tuli hõikuda ja jalgadest sikutada. Kui see ei aidanud, siis tuli unimüts soojast vaibast vabastada, et hommikune jahedus ligi pääseks. See osutus alati parimaks äratajaks.

Kõige rohkem tegemist oli rühmavanema ja Tirtsuga. Ja just rühmavanem oleks pidanud näitama vastupidist eeskuju. Liiga tihti tuli Tirtsul ette haiguspäevi. Oli ka tõsistel põhjustel kojujääjaid tüdrukute hulgas. Mõni päev oli kodus kolm-neli haiget ja «haiget». Ühel hommikul ei tõusnud Ruts Tirtsu kõrvalt. Ütles vaid, et ta ei saa tulla ja tõmbas vaiba kõvemini peale.

Saarlane kängitses jalgu, kuulis neid sõnu, nohistas korra ja põrutas, nii et oli kuulda sees ja väljas:

«Oled ikka üks naistetõugu mees, na kapriisse konstruktsiooniga. Ainult et naiste juures on see arusaadav. Õrnem pool ikkagi. Kristall. Sina aga . . .» Jättis lause lõpetamata, ronis lakast alla. Ka teised ei ütelnud rohkem. Kõigil oli kuidagi kiire allaminekuga. Vaiba liikumise järgi võis näha, kuidas Tirtsu käsi paitas Rutsi õlga.

Söögilauas oli Joonas ainuke, kes püüdis naljatada. Kuid tema torgetele ja nöögetele ei vastatud seekord.

Õhtupoole ilmusid mõlemad «haiged» põllule. Töös unus hommikune vahejuhtum. Vestlus, algul sunnitud, libises aegamööda vabamatele toonidele. Õhtul lakas andsid Ruts ja Tirts jälle terve kontserdi dzässipaladest, millede tundmises ja esitamises nad olid ületamatud.

Haigeks ei jäänud sellest päevast peale enam kumbki.

Esimene nädal oli kuiv ja päikeseküllane. Ainult öösel metsadest tõusnud udu püsis mõnikord poole päevani põldude kohal. Puudelt rabises piisku ja vili oli märg nagu järvest tõmmatud.

Reedene päev algas teisiti. Hommikust saati puhus kuiv edelatuul. Päike tõusis säravana pilvitule taevaservale. Esimest korda tuli brigadir lakaluugile rahvast äratama. Muidu ta väikesest töölehilinemisest suurt numbrit ei teinud. Mehel oli täna südamel ristikhein, mis ammu oleks pidanud küünides olema, aga vedeles alles põllul. Viimased päevad olid vahepealsete sadude tõttu läbiligunenud rõuke tahendanud — võis vedada.

«Kui jõuaks õhtuks ära. Selline tuul, sadu lõõtsub,» ja brigadir pööras pea tuule suunas, et vaadata, kas ei kerki juba metsa tagant pilvekoonlaid.

Sõideti põllule. Seal kössitas vähemalt oma poolsada rõuku. «Kas brigadir on hulluks läinud. Siit saab kolm päeva vedada!» arvasid mõned tüdrukud.

Saarlane ja Joonas olid vedajad. Kumbki värbas endale neli tüdrukut koormasse tõstma. Kas olid nüüd Saarlasel paremad tõstjad või väiksem rõuk, aga tema koorem veeres põllult esimesena minema.

Teise ringi ajal hõikas Joonas:

«Tüdrukud, ärge te seal Saarlast heinte alla matke, laske tal ometi vahel välja ka ronida. Teate küll, ta meil ainuke näidiseksemplar.»

Tüdrukud tõstsid seda hoogsamalt. Ja jällegi sai Saarlane oma koorma enne valmis.

«Kuule Saarlane,» hõikas Joonas talle järele, «kas tahad või ei, aga õhtuks on mul kaks koormat rohkem veetud kui sul.»

«Kui ilma lõunatunnita vead, siis küll,» võttis Saarlane asja tõsiselt. «Suuremaa meestele ei ole vist lõunat vaja, aga mina küll muidu läbi ei saa, kui topin korda kolm päevas rihmavahe korralikult täis.»

«Söögi suhtes on meil samad kombed mis Saaremaalgi. Lõunatundi pean nagu sinagi.»

«No siis, tead, ei vea sa rohkem ühti.»

«Küll õhtul usud!»

«Seda minagi, et õhtu on hommikust targem.»

Nüüd alles läks lahti. Tüdrukud ei saanud põllul veel hingegi tõmmata, kui poistel olid koormad panipaigas maha pillutud ja mõlemad tulid traavi lastes uuesti põllule.

«Tüdrukud, ärge mind nüüd alt vedage, ma just teile lootsin, kui lubasin Saarlast koormatega lüüa.» Joonas, see suur ja tugev poiss, naeratas kõigile neljale korraga. Naeratas sõbralikult ja ergutavalt, pühkis käeseljaga niiskeks tõmbunud laupa, lükkas tumedad kiharad mütsi alla, pilgutas igaühele üksikult.

Tüdrukud süttisid. Tihedamalt hakkas sadama hangutäisi koormasse.

Samal ajal rääkis Saarlane:

«Ausõna, terve kotitäie ostan kommi, kui Joonas meist ette ei saa. Mis nad seal õige kelgivad. Kas arvavad, et ainult nemad tööd teha oskavad. Oleme meiegi tööd teinud.»

Viimane lause oli mõeldud Epule, kes ladus oma tavalisi, mehe hangutäisi.

«Ära siin meie pärast muretse ühti! Vaata, et sa seal koorma mahaajamise juures alla ei jää!» andis Epp vastuseks.

Küllap läksid need naabersaare tüdruku sõnad noormehel trumminahkadest hoopis kaugemale. Ega muidu koormat maha ajama hakates poleks tal portsjon ägedust jõule lisaks tulnud. Need kaks koos teevad mõnikord suuri tegusid, kuid teinekord . . .

Poiss pingutas. Higi pärlendas otsa ees. Kaelamusklid tungisid esile. Siis praksatus, vandesõna, ja ühest tervest viglavarrest oli saanud kaks poolikut.

Joonas toetus oma hanguvarre najale ja naeris südamest. Pajatas isalikult:

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 20 (407)
Reede,
5. juuni 1959. a.
XII aastakäik

Mõtleme suvele

Suviselt soojad ilmad panevad tahes või tahtmata mõtlema suvele, sellele, kuidas kasulikumalt ja meeldejäävamalt mööda saata see igatsetud aastaaeg. Kõigi sooviks on võimalikult rohkem saada kosutavat päikest ja vett, et sügiseseks tööks koguda uut jõudu ja tervist.

Paljud TRÜ mitmetuhandelise pere liikmed on sepitsenud omal käel plaane suve veetmiseks huvitavalt — kas matkaradadel rännates, jalgratastel mööda Eestit või hoopis väljapoole meie kodumaa piire sõites.

Millised võimalused avanevad meie üliõpilastele ja õppejõududele suvevaheaja veetmiseks?

Kõigepealt III kvartali tuusikuist puhkekodudesse ja sanatooriumidesse. Sanatooriumi tuusikuid saab ülikool kokku ligi 20 juuli-augusti- ja septembrikuuks — need on mudaravilatesse, vabariigi ja lõuna paremate sanatooriumidesse. Peale selle saab ülikooli ligi 80 tuusikut meie vabariigi ja naabervabariikide puhkekodudesse — Võsule, Kalvile, Riia randa, Leningradi oblastisse ja ka lõunasse. Tuusikud nii puhkekodudesse kui ka sanatooriumidesse on ametiühingu liikmeile soodustatud hindadega. Kasutagem seda puhkuse veetmise võimalust!

Peale selle avaneb meie kollektiivi liikmeil suurepärane võimalus puhata Elvas ja Pärnus meie ametiühingu vabariikliku komitee poolt organiseeritavais puhkekodudes (tasu ilma toiduraha, mida tuleb igaühel endal muretseda, on 3 rubla ööpäev). Pärnus on võimalik osta juurde ambulatoorse mudaravi tuusik hinnaga 250 rubla kuus.

Meie turismihuvilistele loodame saada ka turismituusikuid Taga-Karpaatidesse, Kesk-Aasiasse ja Musta mere rannikule.

Meie tublidele üliõpilastele-ehitajatele organiseerib ülikooli rektoraat koos ametiühinguga tervistavad spordilaagrid Vellaveres ja Tartus — Kvistentalis. Laagrid toimuvad osaliselt telkides. Praegu käivad ettevalmistustööd nende laagrite avamiseks juuli algusest.

Et tervistavad spordilaagrid alustavad tööd alles juuli algusest ja töötavad vaheaegadega, siis tahaks soovitada ülikooli teenistujaile oma perekondadega kasutada puhkamise võimalust Vellaveres. Lastekiiged, maaliline loodus, mugav hoone, järv kahe paadiga — see on nagu loodud puhkamiseks. Ainult toidumured tuleb lahendada endal — aga küllap ka siin saaks midagi organiseerida perenaiste huvides.

Lähematel distantsidel matkajaile võib soovitada TRÜ ametiühingukomitee oma seitset jalgratast.

Palju võimalusi pakub meile puhkepäevade sisustamine suvel. On võimalik organiseerida väljasõite laeval — üürides selleks kogu laeva. Matemaatika-Loodusteaduskonna initsiatiivil toimub lähemal ajal üks selliseid väljasõite Pihkvasse. Laevasõite tuleb seda enam soovitada, et võimalused busside saamiseks on väga minimaalsed — laevaga väljasõidud aga palju reaalsemad ja tervislikumad.

Eelolev suvi pakub meile küllaltki palju huvitavat — ja selle sisustamine sõltub paljus osas meist endist — sellest, kuidas me oskame oma plaane realiseerida.

Selleks kõigile palju indu!!!

A. METSA,
TRÜ ametiühingukomitee esimees

ÜLIÕPILASED PÕHJA-JÄÄMERELE

Paljud üliõpilased hakkavad suvel töötama ühiskondlikult kasulikul tööl. Osa kommunistlikke noori asub töötama ka vennasvabariikides. Nii tekkis ülikooli matkasportlastel ja ELKNÜ TRÜ Komiteel mõte saata grupp üliõpilasi-kommunistlikke noori tutvuma meie kodumaa põhjarajoonidega. Pöörduti palvega Riikliku Põhjamere Laevanduse poole. Sealt saabus vastus, et üliõpilastel on võimalik sooritada reis Põhja-Jäämerel. Meie üliõpilased ei sõida kaasa mitte turistidena, vaid madrustena või katlakütjatena. Täiendava väljaõppe saamiseks pöördutakse palvega Tallinna Riikliku Merelaevanduse ülema poole. Kui meie palvele tullakse vastu, sõidavad eeloleval suvel bioloogid Tiit Aruste ja Mart Viikmaa, matemaatik Juhan Kivi, jurist Vello Lattik ja filoloog Jaan Kappo Põhja-Jäämerele.

V. ARNIK

KAITSTI KURSUSETÖID

Mõni päev tagasi kaitsesid vene filoloogia II, III ja IV kursuse üliõpilased oma kursusetöid kirjanduse alal.

Kursusetööde teemad on enamjagu klassikalise ja kaasaegse vene kirjanduse alalt. Viimaste aastate jooksul uurivad üliõpilased ka eesti ja vene kultuurisuhete küsimusi ja on saavutanud tunnustust väärivaid tulemusi. Ka käesoleval aastal kirjutasid viisteist üliõpilast v.-õp. S. Issakovi juhendamisel kursusetööd vene kultuuri ja kirjanduselu kajastamisest eesti ajakirjanduses. Uuriti ajalehti «Eesti Postimees», «Valgus», «Olevik», «Virmaline» jt.

Kursusetööde kaitsmisel märgiti üliõpilaste M. Keeruse, M. Merioja, Peikolaise, Timuski jt. töid, samal ajal rõhutati vajadust pöörata rohkem tähelepanu vene keele omandamisele, et vältida nii kirja- kui stiilivigu.

A. VARA

Ajaloolased, eesliinile!

Üliõpilaste organiseeritud suviste töödega on meie vana ülikooli seinte vahelt välja kasvamas liikumine, millele ei oska esialgu nimegi anda. Muidugi esineb veel palju otsinguid ja palju puudusi, kuid see ei tohi meid veel eemale tõugata sellest u u e s t, mida tuleb esile tõsta ja toetada. See on püüe kasvatada meie akadeemilises noorsoos õiget arusaamist tööst.

Meie esimese kursuse ühises otsuses minna kogu kursusega Balti soojuselektrijaama ehitusele näen ma eeskuju selles, kuidas tõeliselt toetada kõike uut ja väärtuslikku.

Öeldakse, et nooremad on agaramad. Kuid ega meie «vanadki» maha jää!

II kursuse grupiorganisaator Andres Raus, Peeter Varrak jt. sõidavad suveks melioratsioonitöödele.

Kalju Rebane, kes möödunud aastal tuli uudismaadelt tagasi medaliga autasustatult, on seekord avaldanud soovi töötada ülikooli ehitustel.

Kunstiajaloolane Maris Käi läheb ehitustele krohvijana, et oma käega proovida, kui p a l j u v a e v a ja kui palju rahuldust peitub sõnades «ehitama» ja «looma».

Kogu IV kursus esitas aga ühise avalduse, et neid suunataks viimast korda ühise kollektiivina maale — kolhoosi.

Kas nad kõik hakkama saavad? Selles ma ei kahtlegi, desertööre meie «armees» ei ole — ja tulevaste ajaloolastena teevad nad kõik, et muuta a j a l u g u sõdade ja rahvaste kannatuste ajaloost inimese t ö ö imepäraste saavutuste ajalooks.

V. LÕUGAS,
ajaloo-osakonna komsomolibüroo
sekretär

Õppeekskursioon Riiga

Stomatoloogilise polikliiniku juures

Olime väga rõõmsad, kui saime teada, et meie osakonna III, IV ja V kursuse üliõpilastele on võimaldatud õppeekskursioon Riiga.

Meid oli 22 üliõpilast. Hommikul sõitsime välja ja sama päeva õhtuks jõudsime õnnelikult kohale.

Riia võttis meid vastu väga kevadiselt ja külalislahkelt.

Saabumise päeva õhtul toimus sõpruskohtumine Riia Meditsiinilise Instituudi üliõpilastega. Igale meist kinnitati rinda väikesed pastlad koos sinililledega. Vahetasime kingitusi. Õhtu möödus sõbralikult ja lõbusalt. Laulsime vaheldumisi läti- ja eestikeelseid laule, tantsisime.

Riias oli meile organiseeritud rida ekskursioone.

Huvitav oli tutvuda nende stomatoloogia polikliiniku ja kirurgia-osakonna statsionaariga. Võrreldes Tartuga on Riia polikliiniku ruumid palju avaramad. Hambaravi osakonna praktikumi kabinetis oli ligi 20 ravitooli. Samuti oli nende polikliinikus rida uusi hambaraviks vajalikke aparaate. Õppejõud tutvustasid meid tulevaste stomatoloogide õppe- ja teadusliku tööga. Saime teada, et nende teaduslikus ringis uuritakse ka plastmasside sobivust hambatäidiste valmistamiseks ja uusi hambaravi meetodeid.

Riia kirurgilise osakonna statsionaaris on 50 voodikohta. Meile demonstreeriti haigeid lõualuude kirurgia valdkonnast.

Ortopeedilises osakonnas tutvustati meid osakonna tööga ja nende ainulaadse ortodoktilise arhiiviga. Viimane oli tõesti täiuslik ja vääriks ka meil järeletegemist.

Peale eelneva korraldati meile ekskursioon linnaga tutvumiseks. Käisime vennaskalmistul, Rainise haual, lätlaste Kalevipoja Lăcpleši haual. Tutvusime Toomkirikuga ja teiste vanalinna vaatamisväärsustega. Külastasime ka Riia loomaaeda ja laiaekraanilist kino.

Kahe päeva jooksul nägime palju huvitavat ja meeldejäävat. Aeg möödus nagu lennates. Läti üliõpilased suhtusid meisse väga sõbralikult ja külalislahkelt. Palusime neid järgmisel aastal endale külla. Meie kutse võtsid nad vastu, lubades kindlasti sõita.

I. KARJAVESKI,
stomatoloogiaosakonna
III kursuse üliõpilane

Tšehhi keele ja kultuuri kajastusi Tartu ülikoolis

Praha ülikool asutati a. 1348, seega ligi 300 aastat enne kõrgemate koolide asutamist Tartus (jesuiitide kolleegium 1582, Tartu Rootsi-aegne ülikool 1632). Enne seda õppisid aga liivimaalased-sakslased Kesk- ja Lääne-Euroopa ülikoolides. On kindlaks tehtud, et 1350—1525 aastani on 14 Euroopa ülikoolides õppinud 729 üliõpilast Liivimaalt. Et Praha ülikool oli tollal üks kuulsamaid rahvusvahelise teaduse vahendajaid, siis on loomulik, et liivimaalasi õppis ka Praha ülikoolis.

Tartu Rootsi-aegse ülikooli kohta on aga andmeid, et selles õppinud üle 100 välismaalase hulgas oli üliõpilasi ka Tšehhist.

1802. aastal avatud Tartu ülikool oli teatavasti kuni läinud sajandi lõpuni saksakeelne, kuigi lektoraatide ulatuses käsitleti ka kohalikke keeli. Vene keele jaoks asutati juba algusest peale lektoraat ja professuur, kuid teiste slaavi keelte õpetamist ei toimunud ametlikult üle 60 aasta jooksul. Siiski tuleb arvata, et vaevalt said vene keele professorid ja lektorid mööda tšehhi keele kui sugulaskeele käsitlemisest kas või oma sissejuhatavateski loengutes. Muide, esimene vene keele lektor J e l u t i t š oli rahvuselt horvaat. Esimene vene keele professor G l i n k a (1802—1810) ning tema järeltulija K a i s s a r o v (1810—1813) kirjutasid aga oma aja kohta küllaltki teaduslikke teoseid slaavi mütoloogia kohta, kus leidub ka tollal kättesaadavat materjali tšehhi mütoloogia kohta. Professor V o j e i k o v (1814—1820) võrdles juba vene keelt ka teiste, mitte ainult slaavi keeltega. Seepärast on tõenäoline, et ta kasutas loomulikult ka tšehhi keele andmeid. Tema järeltulija P e r e v o š t š i k o v (1820—1830) kasutas tšehhi autori A. I. Puchmayeri saksakeelset vene keele õpikut, mis oli koostatud slaavi filoloogia patriarhi tšehh Josef Dobrovský õpiku järgi. Oma kirjandusloolistes loengutes võttis ta aga aluseks teise tuntud tšehhi filoloogi, slovakk Šafariku teose kõigi slaavi rahvaste kirjanduste ajaloo kohta. Ka luges ajaloo eradotsent, omaaegne Õpetatud Eesti Seltsi esimees H a n s e n juba 1841—1842 ja 1844 slaavlaste, siis ka tšehhide vanimat ajalugu.

Esimeseks tõeliseks slaavi filoloogia esindajaks Tartu ülikoolis oli ukrainlane Aleksander K o t l j a r e v s k i (1868—1873), kes töötas väga agaralt slaavi filoloogia nn. entsüklopeedia (üldõpetuse) kallal, mispuhul tal tuli käsitleda kõiki slaavi rahvaid, keeli ja kultuure. Ta on üliõpilastega lugenud serbia, vanavene ja tšehhi valiktekste. Hiljem oli ta mõnda aega Prahas, kus avaldas mitu uurimust lääneslaavlaste etnograafia ja folkloori kohta.

Kotljarevski järeltulija Pavel V i s k o v a t o v (1875—1895) luges mitmel korral «slaavi muinsusi» (varasemat ajalugu) ja slaavi kirjanduse ajalugu, kasutades mõlemas kursuses ka tšehhi ainestikku. Tema professuuri ajal luges eradotsent Arkadi S o k o l o v (sünd. Pärnus) Tartu ülikoolis esmakordselt 1881. a. tšehhi grammatikat koos vastavate tekstide analüüsiga. Samuti luges ta ka võrdlevat slaavi keeleteadust. Sokolov oli Prahas õppinud.

1883. aastal asutati aga slaavi keelte võrdleva grammatika õppetool ning valiti selle juhatajaks ülemaailmselt tuntud poola-vene filoloog B a u d o u i n d e C o u r t e n a y, kes tegutses Tartus 10 aastat, tuues siia üle Kaasanist ka peaaegu terve oma sealse õpilaskonna. Tema ajal kaitsti siin väga palju väitekirju slaavi filoloogiast. Professor uuris ise kohapeal mitmeid slaavi keelte murdeid, viibides muuhulgas ka Slovakkias. Ta luges mitmeid kursusi tšehhi keele kohta ning avaldas artikleid tšehhi ja slovaki keeles.

1893. aastal tuli Baudouin de Courtenay asemele A. B u d i l o v i t š, kelle loengud käsitlesid peamiselt slaavlaste ajalugu ja muid üldküsimusi, puudutades sealjuures loomulikult ka tšehhi ainestikku.

Sel ajal valiti üldajaloo professoriks A. N. J a s s i n s k i, kes uuris peamiselt Tšehhimaa ajalugu. Erikursust selt alalt ta siiski ei ole lugenud. 1907. a. luges eradotsent B r e t š k e v i t š slaavlaste ajalugu, eriti aga Tšehhimaa ajalugu. Samal ajal luges tolleaegne eradotsent, praegune Läti NSV akadeemik Jānis E n d z e l i n kursust slaavi keelte rõhuolude kohta — esimest ja seni viimast niisugust kursust Tartu ülikooli ajaloos. Prof. G r u n s k i ja prof. I l j i n s k i lugesid slaavi kirjanduste ajalugu, kaasa arvatud muidugi ka tšehhi kirjandus.

Veel võiks mainida professorit slovakk dr. Jan K v a č a l a t, baltisakslaste vihkajat, aga eestlaste ja lätlaste suurt sõpra, üht suurimat Komenský elu ja tegevuse uurijat. Ta on muuhulgas avaldanud vähemalt ühe slovakikeelse artikli eestlaste vaimuelu kohta ajakirjas «Slovenskó pohlády».

Kodanlikus ülikoolis tegelesid tšehhi keele või kirjandusega eradots. S t e i n, prof. S t e n d e r - P e t e r s e n, dr. L. S i l b e r s t e i n (mõrvati fašistide poolt) ja käesolevate märkmete autor; dots. V. A d a m s on õppinud Prahas.

Nõukogude-aegses ülikoolis on taas hakatud õpetama tšehhi keelt (v.-õp. S m i r n o v), on tasapisi hakanud kasvama vastav. tõlkide kaader, kus varemtuntutele (A. Raid) on lisandunud uusi nimesid (L. Metsar). Tahaks loota, et tšehhi keele õpetamisele edaspidi pööratakse suuremat tähelepanu.

V. ERNITS

ALGASID RIIGIEKSAMID

Ajaloo-Keeleteaduskonna ajalooosakonna diplomandidel algasid riigieksamid. Esimene eksam oli NLKP ajaloost, mis sooritati edukalt. Kindlaid ja põhjalikke teadmisi näitasid V. Joakimov, A. Vahemetsa, A. Kala, V. Vares, O. Langsepp jt. Koos statsionaarsetega sooritavad riigieksameid ka mittestatsionaarsed üliõpilased.

R. KÄND

Täna räägime lisaspetsiaalsustest

Kaks aastat õpinguid

Viimastel aastatel on rohkem tähelepanu pööratud kodundusalastele küsimustele. Vabariigis ilmub mitu kodukultuuriküsimusi käsitlevat ajakirja, korraldatakse kursusi rõivaõmblemise ja toitlustamise alal, hoogtööpäevi asutuste ja elamute ümbruse kaunistamiseks jne. Suur puudus on aga vastava ala spetsialistidest.

Nendel kaalutlustel loodi 1957. a. meie ülikoolis võimalus õppida valikainena kodundust. Sellest võtab osa 68 üliõpilast Ajaloo-Keeleteaduskonnast ja Matemaatika-Loodusteaduskonnast. Kaks aastat tööd on näidanud, et kodunduse-alased teadmised ja oskused on oma eriala kõrval vajalikuks ja huvitavaks valikaineks. Ajakohasel kodukujundusel, moodsal ja maitsekal rõivastumisel on nii esteetiline kui ka eluline tähtsus. Kodundusalased loengud ja praktilised tööd viiakse läbi I—IV kursuseni. Selle aja jooksul õpitakse kodukorrashoidu ja sisustamist, kavandatakse ja valmistatakse tikitud sisustusesemeid, omandatakse oskusi rõivastus- ja pesuesemete valmistamiseks ning kaunistamiseks. Et vahepeal oli kodunduse õpetamine vabariigis soikunud, siis tuli tööd alustada n. ö. aabitsakursusest. Kui õppeaasta algul tuli õppida alles pistete tehnikat ja niidipanemist õmblusmasinale, siis kevadel võisime juba endavalmistatud kleidi selga panna.

Üks huvipakkuvamaid tsükleid õppetöös on toiduvalmistamine. Selle edukaks läbiviimiseks tuleks ülikoolil kiires korras sisustada eeskujulik õppeköök.

Ühe semestri jooksul tutvuvad üliõpilased väikelapse kasvatusega, milline õppus viiakse läbi lastekliinikus lastearsti juhendamisel.

Edukalt lisaspetsiaalsuse sooritanutele antakse õigus õpetada oma eriala kõrval kodundust keskkoolis. Uues koolis on kodundusel tähtis koht teiste praktiliste oskuste õpetamise kõrval.

On kujunenud traditsiooniks korraldada iga õppeaasta lõpul üliõpilastööde näitus. Tänavusel näitusel olid eksponeeritud tikitud linad, rõivastusesemetest kleidid, pluusid, lasterõivad, silmuskoeesemed jm. Huvi näituse vastu oli suur. Näitust külastas üle 400 inimese, nende hulgas oli külalisi ka Leedu, Läti ja Leningradi ülikoolist. Häid hinnanguid anti tikitud linadele (valmistajad M. Aun, L. Saks, S. Sprenk, V. Mänd ajaloo-osakonna I kursuselt, M. Vahemaa, E. Raudne ajaloo-osakonna II kursuselt). Paljudele meeldinud kleitide autoritest võiks nimetada E. Tuurmaad ajaloo-osakonna IV kursuselt, D. Müllerbekki ajaloo-osakonna III kursuselt, M. Metsa võõrkeelte osakonna III kursuselt jt.

A. TABA

Millised on saavutused

Mõni päev tagasi avati pedagoogikakateedri ruumes üliõpilastööde näitus, mis annab ülevaate õppeaasta jooksul tehtud tööst.

Väga tagasihoidlikele eksponeerimisvahendeile ja -võimalustele vaatamata jätab näituse kujunduslik külg küllaltki meeldiva mulje. Kahtlemata on see tõendiks näituse korraldajate huvist ning armastusest töö vastu. Näituse üldilmet aitavad tõsta kaunilt sobivaisse vaasidesse asetatud lõiklilled.

On väga hea, et näitus ei ole liigselt koormatud eksponaatidega, mistõttu ükski ese ei tundu üleliigsena.

Esitatud töödest tuleb kahtlemata esile tõsta mitmesuguseid tikandtöid, mis paistavad silma eriti töö puhtuse ja viimistletuse poolest. Ka kompositsioonilt on mainitud tööd laitmatud. On rida töid, kus äärmiselt lihtsate töövõtetega on saavutatud suurepärane efekt. Siin võime nimetada üliõpil. Raudse ristpistes tikitud linakest, mis vaatamata selle kaunistuse lihtsusele köidab vaatajat just oma kompositsiooniga. Siin sulavad ese ja kaunistus üheks harmooniliseks tervikuks, kus ei ole midagi ülearust, aga kus ei jää ka midagi vajaka. Sedasama võib öelda ka ajaloo-osakonna II kursuse üliõpil. Vahemaa tikandtöö kohta, mis haarab samuti just oma kompositsioonilise lihtsuse ja leidlikkusega. Väga hästi on õnnestunud ka üliõpilaste Elango, Piigi, Anni Saksa ja Sprengi tööd.

Nägus on kaetud kohvilaud, mille harmoonilist kooskõla rõhutab sobiv vaas paari halja oksakesega.

Mis puutub rõivastusesemeisse, siis on siin mitmeid maitsekaid ja huvitavaid esemeid, nagu näit. üliõpil. Tuurmaa kleit, kus on õnnestunult lahendatud kaunistuslik külg, samuti väärib tähelepanu üliõpil. Tampeli kleit jt. esemed. Eranditult kirjust materjalist valmistatud rõivastusesemed mõjuvad siiski mõnevõrra igavalt. Oleks võidud kasutada ka ühevärvilisi kangaid, mis annavad paremaid ja mitmekesisemaid võimalusi üliõpilaste maitse arendamiseks.

Näitusel esitatud ühevärviline lapsekleit on meeldiva tegumoega, kuid kaunistusena oleks võinud kasutada lapsepärasemaid motiive. Mainitud kleidil esinevad ristpistes tikitud motiivid on lapsele väheütlevad ning nõuavad tikkimiseks liiga suurt ajakulu.

Vaatamata mõnedele väiksematele puudujääkidele peab ütlema, et niihästi vastava ala õppejõudude kui ka üliõpilaste poolt on ära tehtud suur ning tänuväärne töö. Näitus tõendab kujukalt, et kodunduse õpetamine ülikoolis õigustab end täiesti.

L. TAMM

Vajalikud teadmised

Kujutava kunsti kabineti ümber, mis moodustati pedagoogikakateedri juurde 1957. a. sügisel, on koondunud rida üliõpilasi, kes on oma lisaspetsiaalsuseks valinud joonistamisõpetaja kutse. Niisama palju töötab kabineti juures üliõpilasi, kes tunnevad huvi kujutava kunsti vastu ja kasutavad võimalust oma lemmikala kogenud pedagoogi juhtimisel harrastada. Näitusel, mis oli avatud maikuu viimastel päevadel, võisid asjast huvitatud saada ülevaate seni tehtud tööst.

Rõõm valmissaanud töö üle, selle näitamine kaasüliõpilastele on kogu tehtud töö üks külg. Märksa olulisemad on need teadmised, mis omandatakse töö käigus. Hele-tumedad vahekorrad meid ümbritsevas looduses, valguse ja varju vaheldumine, perspektiiv ja palju muid küsimusi, mis igapäevases elus jäävad tähelepandamatuteks, muutuvad nendega tutvudes huvitavateks probleemideks, muudavad meie ümbruse palju nüansirikkamaks. Värviõpetuse tundmine, millele õppetöö käigus pühendati rida tunde, on esteetilise kasvatuse üks olulisemaid punkte. Alles tegeliku töö juures värvidega ilmneb, kui oluline on õigeid värve õiges vahekorras kasutada, kui kauniks muudavad ilusad värvid meie ümbruse.

Tulevastele õpetajatele on väga teretulnud tahveljoonistuse põhijoontega tutvumine. Need teadmised kuluvad hiljem hädasti ära. Peale selle aitab tegelemine kujutava kunstiga läheneda kunstialasele loomingule palju teadlikumalt, aitab mõista kunsti, nautida kunstis seda, mis muidu nii mõnelegi võib jääda märkamatuks.

A. KARTNA,
ajaloo-osakonna II kursuse üliõpilane

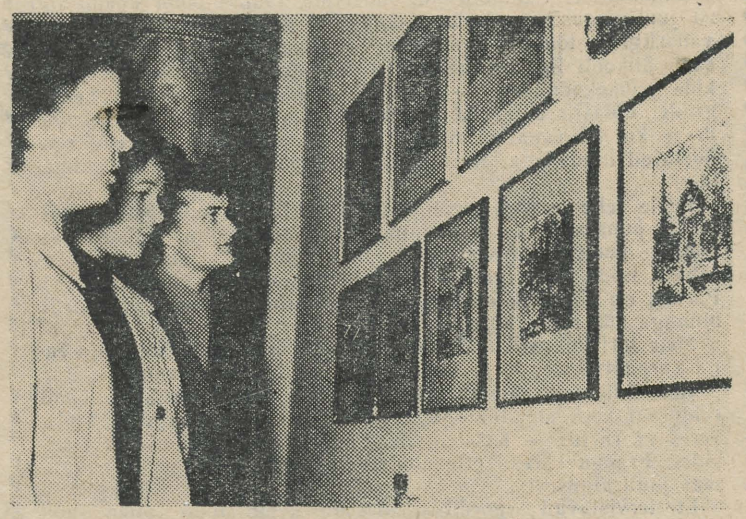

Dotsent J. Püttsepp annab seletusi näituse külastajatele.

Töö on olnud viljakas

TRÜ kujutava kunsti alase töö ülevaatenäitus annab pildi asjatundlikult juhitud ja hoolega teostatud tööst. Rikkalikult on esitatud pliiatsijoonistusi, akvarelle, linoollõikeid ja mitmesuguseid dekoratiivülesannete lahendusi.

Ei taha siin asuda tööde detailsele analüüsimisele. Märgin niipalju, et joonistamise õpetamine dotsent J. Püttsepa kui vilunud pedagoogi asjatundlikul juhendamisel näitab head taset nii natüürmordi ja maastiku kui ka pea joonistamise rasketes ülesannetes. Eriti vajavad aga esiletõstmist linooltööd, mis enamikus pakuvad tõeliselt nauditavaid tulemusi. Ka kunstnik H. Puderselli töö akvarelli alal on andnud tulemuseks kauneid, hea professionaalse maitsega läbiviidud natüürmorte ja maastikke.

Üliõpilastest paistavad joonistamise ja akvarelli alal silma T. Kaevando ja M. Lauristin eesti filoloogia osak. I kursuselt, M. Sillavee ja M. Vahemetsa — füüsikaosak. III kursuselt, E. Kiljako geograafiaosak. V kursuselt, J. Kangilaski ajaloo-osakonna I kursuselt ja E. Heapost bioloogiaosak. I kursuselt.

Joonistamises on saavutanud küllalt häid tulemusi V. Kadakas bioloogiaosakonna III kursuselt, H. Põllusmaa bibliograafiaosak. V kursuselt, K. Uustalu võõrkeelte osak. III kursuselt, E. Püttsepp farmaatsiaosakonna I kursuselt, M. Remmel eesti filoloogia osak. I kursuselt, M. Severt Õigusteaduskonna III kursuselt, A. Eist Arstiteaduskonna II kursuselt ja U. Sõstra geoloogiaosak. I kursuselt.

Linoollõigete autoritena jäävad meelde peale eespool nimetatud üliõpilaste H. Põllusmaa, M. Sillavee, M. Vahemetsa, M. Remmeli ja E. Püttsepa veel R. Nuust bibliograafiaosak. V kursuselt, M. Juhansoo kehakultuuriosakonna III kursuselt ja V. Ahas bioloogiaosakonna II kursuselt.

Milliseid soove tahaks kujutava kunsti alase töö osas edasi anda?

Tahaks kõigepealt näha, et tulevikus tööst võtaksid osa aina suuremad üliõpilaste hulgad ning seda eelkõige joonistamisoskuse praktilise tähtsuse tõttu: vaevalt leidub sellist eriala, kus kujutava väljenduse oskus ei pakuks tähelepanuväärseid plusse. Noored seda sageli ei mõista ja kahetsevad hiljem kibedasti.

Joonistamise ala pedagooge ettevalmistavas harus tahaks, et senisest rohkem tähelepanu osutataks dekoratiivkunsti, eriti tarbekunsti küsimustele; kultuursete elamisvormide kujundamisel meie ühiskonnas etendavad need oskused määravat osa, nad moodustavad aluse sellele, mida me nimetame «maitseks igapäevases elus». See maitse ei arene aga iseenesest, ta vajab arendamist.

A. REMMEL,
Tartu Kujutava Kunsti Kooli direktor.

KÜLALISRAAMATUST

Vaatasin heameelega meie üliõpilaste töid ja olen nüüd täielikult veendunud, et kodunduse õppimine ei ole üliõpilasele olnud ajaviitmine, vaid on andnud häid tulemusi ja et omandatud lisaspetsiaalsus on tõeline spetsiaalsus nende tulevases töös pedagoogidena.

*

Esimesed sammud on küllaltki paljutõotavad. Tublit tööd on teinud ajaloo-osakonna I kursuse naisüliõpilased. Head tööindu edasiseks!

*

Väga rõõmustav, et üliõpilased ei irdu elust.

Maitsekad asjad, ei uskunud, et meil on nii hoolikaid tütarlapsi.

Näitus on väga hea. Eriti paistab silma väga suur edusamm võrreldes möödunud aastaga.

*

Sellist suunda üliõpilaste hariduses pean väga kasulikuks. Inimene peab kõike oskama ja oma elu ilusasti sisustama.

MEIE TÖÖST JA MUREDEST

Ülikooli muusika-pedagoogilise kursuse ülesandeks ja eesmärgiks on anda üliõpilastele, kellel on selleks soov ja vastavad eeldused, oma eriala kõrval kooli laulmisõpetaja kutse ja anda seega omapoolne lisa meie küllaltki napile laulmisõpetajate kaadrile. See ülesanne ei ole lihtne, vaid vastupidi, vägagi keeruline ja suurte raskustega seotud, sest muusika kui kunst on üks raskemaid.

Miks on siis muusika õppimine nii raske? Kõigepealt — ei saa olla hea muusik, valdamata mõnda instrumenti, antud juhul meile kõige vajalikumat — klaverit. Et aga mängida korralikult klaverit, selleks on tarvis aastaid harjutada vähemalt paarkolm tundi päevas. Ei saa olla hea muusik, tundmata ka muusikateooriat, -ajalugu, -literatuuri, muusika vormilisi seaduspärasusi, harmooniat jne. Ja et õpetada muusikat koolis, peab tundma veel vastavat metoodikat. Ühe sõnaga — teada ja osata on tarvis palju.

Õpetades ülikooli tingimustes muusikat, tuleb muidugi arvestada seda, et üliõpilase peamine tähelepanu on suunatud erialale, nii et muusikale jääb võrdlemisi vähe aega. Kuid õppetöö ratsionaalse korraldamise puhul jõuab ära teha üsna palju. Seda arvestades on õppetöö muusikapedagoogilisel kursusel jaotatud 4 aastale 4 tunniga nädalas, mille jooksul võetakse lühidalt läbi nii teoreetilised kui ajaloolised ained, samuti muusikalise kasvatuse metoodika ja dirigeerimine. Et praktilises töös on klaverimängu oskus vältimatult vajalik, siis õpetatakse klaverit kogu kursuse jooksul. Seda kõike on muidugi väga vähe, kuid iga üliõpilane peab ka iseseisvalt töötama. Praegu puuduvad andmed möödunud-aastaste lõpetajate töötulemuste kohta, kuid käesoleva aasta lõpetajatest võib ülikoolis läbiviidud pedagoogilise praktika tulemuste põhjal arvata, et nende töö tulevikus on edukas.

Õppetöö normaalset käiku takistab suuresti asjaolu, et ülikoolil on väga vähe klavereid. Olemasolevate klaverite kasutamine on väga intensiivne, eriti õhtupoolikuti, millal üliõpilased on loenguist vabad. Samuti puudub meil fonoteek muusikaliteratuuri tutvustamiseks (seni oleme kasutanud muusikakooli abi) ja noodikogu, millede rajamisele tuleb kindlasti asuda. Kõige rohkem aga on tarvis lisaks praegu olemasolevatele harjutusruumidele ühte keskmise suurusega ruumi muusikakabineti sisustamiseks, oma olemasoleva vähese «varanduse» hoidmiseks ja rühmatundide läbiviimiseks, mis praegu toimuvad neljas kohas.

Kui mõni aeg tagasi oli kuulda skeptilisi hääli ülikooli «muusikastuudio» aadressil, siis nüüd on need vaibunud. Elu näitab, et sellise kursuse olemasolu on vajalik ja tänuväärne juba üksnes üliõpilaste üldise esteetilise arendamise seisukohalt. Oleks ainult vajalik, et dekanaadid (ja kateedrid) ning kursusehooldajad-õppejõud selgitaksid uute üliõpilaste vastuvõtmisel põhjalikumalt muusika-pedagoogilise kursuse struktuuri ja olemust ning innustaksid üliõpilasi õppima muusikat. Ei maksa karta tööd ja pingutusi, sest «... tasub tõesti kannatada natuke vaeva kõige kaunima ja üllama Kunsti eest, mis on antud inimestele nende lohutuseks ja auks». (R. Rolland).

VALDAR VIIRES,
TRÜ muusika-pedagoogilise kursuse juhataja

KIRJANDUSE JA KUNSTI LEHEKÜLG

KUNSTI KAASAEGSUSEST

Tänapäeva kodanliku maailma esteetikud ja kunstiteoreetikud peavad abstraktset kunsti selliseks kunstiks, mis vastavat tänapäeva inimese elutunnetusele. Sellise kunsti olevat tekitanud kaasaja teaduse ja inimese areng.

Vaatleme tänapäeva abstraktse kunsti mõningaid iseloomulikke jooni.

Ellen Permeleni portree

Selles kunstis puuduvad eelkõige huvi inimese vastu ja usk inimesse. Abstraktne kunst on kaotanud iluideaali, mille nimel luua, ning väljendab äärmist pessimismi ja isegi hirmu tegelikkuse ees. Kunstnikud-abstraktsionistid ütlevad lahti mitte ainult moraalsete ja sotsiaalsete probleemide valgustamisest, vaid ka kunstniku subjektiivsete elamuste edasiandmisest oma loomingus.

Ameerika esteetik Hodin peab tänapäeva modernse kunsti peamiseks jooneks püüdu piiramatu irratsionalismi poole. Teine teoreetik Phillips peab kunsti allikaks neuroosi, hallutsinatsioone ning isegi hullumeelsust. Feidelson kirjutab, et tüüpiline kaasaegne kirjanik näeb oma ülesannet mitte oma tunnete väljendamises ega objektiivsete esemete kirjeldamises, vaid

Seotud juustega naine

sõnade tähenduste julges avamises. Selle teooria seisukohalt pole kunsti ülesandeks mitte maailma tunnetamine, vaid uue maailma loomine.

Kunstnikud, kes on subjektiivse idealismi positsioonidel, peavad aega ja ruumi täiesti subjektiivseteks kategooriateks. Sellise vaate mõju võib näha futuristide, kubistide, sürrealistide, ekspressionistide loomingus. Nii kujutatakse ühel pildil eset korraga mitmest aspektist, objekt on antud tema osade kombineerimisena erinevail ajamomentidel. Modernsele kunstile omaseks jooneks on asümmeetria, kehade loomulike proportsioonide moonutamine, objektide kujutamine ebaloomulikes poosides (vt. illustratsioonid).

Abstraktset kunsti, kuigi ta on loodud tänapäeval, ei saa pidada tõeliselt kaasaegseks, sest tegelikult kaasaeg ise ei leia õiget kajastamist selles kunstis.

Ei saa rahule jääda niisuguste otsingutega meie kunstis, mis moonutavad tegelikkust, hülgavad nii inimese kui ka looduse ilu. Seda võis märgata mõnede noorte kunstnike töödes hiljutisel kunstinäitusel Tallinnas.

Elutõe mittemõistmist võis näha ka ajakirjas «Польша» (nr. 4, 1959. a.), kus on ära toodud noore kunstniku Eva Roja skulptuur «Neiu kannuga». Raske on näha selles moonutatud vormidega kujus neiut, hingestatud tänapäeva noort inimest.

Kaasaja tunnetamise kadumine kunstis toob kaasa eksperimenteerimise moonutuste valdkonnas. Inimene, kes on lahti rebitud teda toitvast pinnasest, muutub abstraktseks, veretuks kujuks kunstis.

Kaasaegsuse probleem meie kunstis on üheks tähtsamaks probleemiks, mida kinnitasid ka kirjanikud oma sõnavõttudes III üleliidulisel kirjanike kongressil.

Mis on siis kaasaegne kunstis? Kõigepealt on see kaasaja kujutamine kunstis, teiseks väljendub see lähenemisviisis elunõudmistele ja inimestele.

Ei saa olla nõus Paustovskiga, kes ütleb, et kaasaegsus kirjanduses ja üldse kunstis on kõik see, mis moodustab kommunistliku ühiskonna inimese kujunemise ja kasvu. Selleks on tarvis lihtsalt häid raamatuid. Nii võib tema arvates võrdselt kaasaegseteks pidada «Tarass Bulbat» ja «Vaikset Doni», «Sõda ja rahu» ning Grossmanni «Rahvas on surematu.» Puškin on oma vaimult meie kaasaegne, samuti nagu Shakespeare ning Stendhalgi.

See on õige, et mineviku suurte kunstnike teosed elavad edasi tänapäevalgi, pakkudes oma loominguga suurt esteetilist rahuldust ning avaldades oma kasvatuslikku mõju, olles tunnetusliku tähtsusega. Kuid iga ajastu inimene elab oma erinevais tingimustes, elab üle erinevaid sündmusi. Meile on aga vähe teostest, mis on meisterlikult loodud, kuid kujutavad ainult minevikku. Sellised üldinimlikud tunded, nagu armastus, patriotism, elujanu, ematunne omandavad konkreetse värvingu konkreetsel ajastul. Anna Karenina, Aksinja, Tiina Karamõš G. Nikolajeva romaanist «Võitlus teel» on konkreetsed kujud oma konkreetsetes elulistes tingimustes.

Elu ja inimesed arenevad ja paratamatult koos sellega muutuvad ka arusaamised õnnest, vabadusest, tööst ja armastusest. Meile, tänapäeva inimestele, kes on asunud ehitama kommunistlikku ühiskonda, on vaja ka sellist kunsti, mis näitaks meile kaasaega, neid püüdlusi ning raskusi, mis on meie elus, neid mõtteid ja tundeid, mis iseloomustavad meie inimesi.

M. Ojamaa

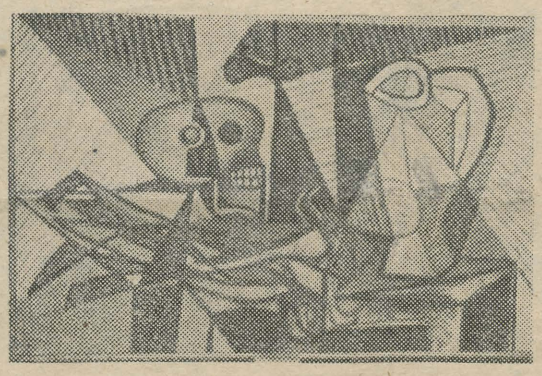

Kurat ja kruus

Jumalasalgaja

MAIE REMMEL

Noor tüdruk oli surunud lõua tugevasti rusikate vahele. Talveõhtune sinakas valgus kumas ta pisut sassis juustes, hallides silmades säras mingi nukker rõõm. Tema mõtted olid praegu kaugel, kaugemal vaguni pooltühjadest pinkidest, kaugemal isegi ähmasest metsaviirust täistuisanud põldude taga... Ning küllap ta sellepärast ei märganudki naist, kes liikumatult ta vastas istus. Too tuima nurgelise näoga naine ei tõstnud silmi tööst mõranenud ning paakunud küüntelt. Tema vist küll midagi ei mõelnud, aga kahtlane oli, kas ta oma küüsigi vaatas.

«Kaugele on inimene oma tarkuses läinud...» ütles naine järsku.

Tüdruk võpatas, ta silmad hüppasid naise liikumatule näole.

«Jah?»

«Ega ma midagi...» kohmetus naine ja peitis kiiresti oma käed. «Ma niisama... Et meie ei tea ju...»

«Vabandage, ma ei mõista teid,» ütles tüdruk.

Naine tõmbus kuidagi kühmu, salamisi vilksas ta umbusklik pilk üle tüdruku noore julge näo, tõmpide, raskest tööst inetuks muutunud sõrmedega kohendas ta pea ümber mähitud paksu villast rätti.

«Noh, et putnikud...» usaldas ta viimaks öelda, «ja nüüd jälle... Mehed täna rääkisid... Tea, mida see... see... seesamune rakett... peaks praegu tegema?»

«Ah teie mõtlete raketti, mis teisel jaanuaril välja saadeti ning planetoidiks muutus!» taipas tüdruk. Ent nende sõnade jälil jooksis kuum viirg üle ta põskede: naine ei saanud ju sellistest sõnadest aru.

«See...» takerdusid sõnad tüdruku suus, «see hakkas ümber Päikese keerlema.»

«Kas ta... päikesele külge ei puutu?» küsis naine ettevaatlikult.

«Mitte sugugi. Ta hakkab tiirlema samuti nagu Maa. Ainult kui Maa teeb ühe ringi...»

«Ah? Mis?» tõstis naine äkki pea. Tüdruk nägi, et ehmatus oli ta silmade tuima rahu kildudeks löönud. «Maa liigub?»

Sealsamas kohkus naine oma järsust liigutusest. Ta tardus paigale ning kõõritas tüdruku poole. Tal oli ebamugav, sest tüdruk ei pööranud temalt silmi. Ning neis silmades ei helkinud enam lõputute lumelagendike sina, nad olid tõmbunud kitsukesteks piludeks nagu lühinägelikul.

Tüdruku mõttedki polnud enam teab kus metsade taga, nad olid otse siinsamas. Kes on see naine? Ta silmade ilmetus oli lihtsalt väljakannatamatu. Oleks neis kübekenegi hämmastust, imestust, arusaamatust — ainult mitte sellist tuima rahu. Ning hellalt, nagu kolmeaastasele kõlblusnõudeid õpetades, hakkas tüdruk rääkima lõputust tühjusest, sulahõõguvatest tähtedest ning tibatillukesest Maast. Naine kuulas teda langetatud päi.

«Aga... kus siis jumal on?» päris ta lõpuks argselt.

«Jumalat ei ole!» hüüdis tüdruk.

Naine tõmbus järsult sirgu. Ta silmadesse ilmus vaen.

«Kuidas ei ole?» küsis ta karmilt.

«Lihtsalt ei ole,» vastas tüdruk otse ta silmadesse vaadates.

«Käskusid tead?» päris naine.

«Ei,» vastas tüdruk napilt.

«Vanemad pole sulle seda õpetanud?»

«Ei ole.»

Äkki haaras naine tugevasti lauast kinni ning kogu kehaga tüdruku poole sirutudes hakkas tigedalt rutates rääkima:

«Ja sul ei ole häbi seda rääkida, sa nurjatu laps! Sul ei ole häbi sellist patujuttu ajada! Meie Isa, suurt jumalat peab igaüks kummardama.»

Tüdruk naeratas (tal oli juba pisut kogemusi ning kavalust inimestega suhtlemiseks) ja ütles väga lihtsalt:

«Minu mõte on selline, et enne

(Järg 4. lk.)

«Tulen praegu kantseleist,» alustas brigadir. «Mul on teile uudiseid,» pidas väikese pausi. «Homme ei tule Tartu sõidust midagi välja. Praegu teatati, et teie siinoleku aega on ühe nädala võrra pikendatud.»

Jahmatus. Vaadati meest. Ei usutud ta sõnu. Tartust saabunud kirjadest teati küll, et nädal pärast nende ärasõitu oli töö ülikoolis hoopis seisma jäänud ja kõik kaheks nädalaks kolhoosidesse saadetud. Mõni skeptik arvas sedagi, et kes nüüd esimesi minejaid enne teisi tagasi laseb, aga sellised kahtlejad naerdi välja: kaheks nädalaks saadeti, oleme selle aja ära ja sõidame. Kes meid veel keelab!

Keelepaelad pääsesid valla.

«See on ju inimeste petmine!» Tirts ütles välja selle, mis mitmel meeles mõlkus. «Ja kes pagan meid ajas siia enne teisi. Poisid kah nagu narrid: varem minna on kasulikum. Seal see teie kasu nüüd on!»

«Kas meie võisime teada, et need plaanid suuremate meeste peades nii kiiresti vahelduvad,» püüdis Edgar poiste tegu õigustada. «Mina olen harjunud nii, et meest sõnast, härga sarvist.»

«Sa jäta parem oma vanasõnadega targutamine, sellest pole vähimatki kasu.»

«Sina oma süüdistamistega ei tee sugugi rohkem ära.»

«Nüüd vähemalt tean, et ma iga narri sõnade järele tulevikus ei jookse. Sain jälle natuke targemaks. Aga sina oled pugeja, muud midagi!»

«Ega selle nädalaga keegi ära ei sure,» toetas Joonas sõpra ja püüdis rahustada ägedaid keeli: «Mis seal niipalju vaielda. Ega keegi taha siia heameelega jääda, aga kui olla tuleb, siis oleme ka. Näete ise, kui palju on veel tööd teha. Vilja on hea jagu koristamata, kartul alles võtmata.»

«Kui nii võtta, siis kolhoosis jätkub tööd aasta ringi ja peaksime päriselt siia jäämagi,» süttis Epp.

«Viljakoristamine on siiski kiireloomuline töö, siin on meie abi kõige rohkem tarvis.»

«Minu pärast võiks siin olla kas või kuu aega, aga siis tuleks juba alguses nõnda öelda. Ega me titad ole, keda lubadustega meelitatakse. Mina niisukest veiderdamist ei kannata.»

«Siin ta on,» katsus Saarlane oma sõelapõhjana auke täis pükse. «Ärge siis kiljuma pistke, kui nädala lõpul mu karvaseid reisi näete.»

«Reied reiteks. Sellest pole suuremat lugu. Kuulu järele pidid naistele just karvased mehed meeldima. Palju hullem lugu on minul.» Joonas sirutas käe välja. «Käemusklid paisuvad nii koledal kombel, et juba praegu ei saa hästi silmi pesta: lihased ei lase kätel niipalju painduda. Nädala lõpul peavad küll tüdrukud hakkama mul silmi pesema.»

(Järgneb.)

(E. Uuk, KOLLEKTIIVI SÜND. 4. järg)

Kulumata SULEGA

Täna kõlasid madalas toas aina hoogsad lood ja pillimehed venitasid kordamööda lõõtsa. Oli ju ikkagi pühapäeva õhtu ja sel puhul tuli teha midagi teisiti kui tavalistel õhtutel. Täna kuulati hoogsaid valsse, lasti kiireid fokse, prooviti tangot. Tütarlapsed hindasid salaja iga noormehe tantsuoskust ja tunnistasid kõige paremaks Joonase.

Ja siis tulid külalised. Jäid tropis ukse juurde seisma, jõllitasid tüdrukuid, kes lasksid lendu mõnegi mürgise väljenduse tervitamiskombest ja viisakusest. Pudel käis nurgasseisjate seas ringi ja vulksus iga mehe suu juures. Esimese häälitsusena laskis üks neist seitsmest kuuldavale õige metsiku hirnumise, trampides kraapides jalaga põrandat.

Pereema tunnistas neid ja arvas hämarast nurgast hoolimata ära tundvat paar traktoristi. Ülejäänud pidid olema naaberkülade naakmanid.

Mida vähem tähelepanu laaberdajatele osutati, seda pealetükkivamaks nad muutusid. Juba lendas tüdrukute kohta labaseid märkusi, käed sirutusid neid tantsu pealt haarama ja käperdama.

Poisid nägid, et kõige parem on teha tantsule lõpp ja minna magama. Tüdrukud palusid külalistel lahkuda. Need ronisid küll uksest välja, kuid õueväravast kaugemale ei taganenud. Viimaste tulijate järel tahtsid ronida lakka. Poisid tõmbasid redeli üles. Üritasid ronida mööda seina ja üksteise õlgadel, aga emakese maa külgetõmbejõud oli tugevam meeste mõttest. Tüdrukud lennutasid mõne parastava märkuse. See ajas «kangelased» marru. Luugi all kasvas perenaise kartul. Et midagi muud kätte ei sattunud, hakkas lakka sadama mullakamakaid ja karulimugulaid.

Äkki läbilõikav kiljatus laka sügavuses. Sellele hirmu- ja valunuuksed:

«Mu hambad! Mu hambad!»

Taskulamp sähvatas põlema. Üks tüdrukutest nuttis veritseva nina ja suuga.

«Tapan ära! Maha löön kuradi koerapojad!» röögatas Joonas metsikult.

Peaaegu korraga hüppasid neli poissi lakast alla, kadusid pimedusse. Ei tea, kas Joonas oleks oma hirmsa ähvarduse teoks teinud, igatahes kaklus oleks tulnud. Kuid kaabakad kohkusid lakast kostnud kiljatusest ja, kasutades pimedust, varjusid põõsastesse.

Poisid ronisid lakka tagasi, tõid kopsikuga vett. Hambad olid alles. Kartul oli tabanud nina ja ülahuult, lüües selle seestpoolt lõhki.

Jumalasalgaja

(3. lk. järg)

püüan arusaadavad asjad ära õppida, siis aga keerulised. Koolis on igasuguste tarkustega tegemist, õpi või surmani. Jumala juurde lähen hiljem, see on kord juba selline segane asi.»

«Seda minagi... et suur on inimese tarkus...» pomises naine näiliselt täiesti seosetult ning hakkas sama jäigalt kui varem oma sõrmeküüsi uurima. Ka tüdruk vaikis.

Läks tükk aega mööda.

Lõpuks ohkas naine jälle, ent nüüd oli ta hääles pisut uudishimugi:

«Ah siis tema ei usu jumalat?»

«Ei,» vastas tüdruk lühidalt.

«Mispärast siis?»

«Aga mille poolest ristiusu jumal teistest jumalatest parem on, et ma just teda uskuma peaksin? Jumalaid on palju, ei tunnegi neid kõiki, ning kuidas siis valida?»

«Luteri usk on see kõige õigem usk maa peal, sest Luter oli püha mees,» ütles naine kindlalt ja peaaegu õndsusesära valgustas hetkeks ta silmi.

«Kust te seda teate?» päris tüdruk, jälgides huviga nägu, mille tuimus oli asendunud uskliku andumusega.

«See on pühakirjas üles pandud, et sul ei tohi olla teist jumalat!» kinnitas naine.

Tüdrukul hakkas valutama mingi ebamäärane koht südames, sest see inimene oli temast hirmus kaugel, kaugemal veel, kui ennist olid olnud ta mõtted, kuigi naine ise istus nii lähedal, et selgesti oli näha tuultest ja päikesest tumenenud kore nahk, ainult jämedal ninajuurel silmade vahel helendas roosakas arm.

Eneselegi ootamatult küsis tüdruk.:

«Millest teil see arm on?»

«Ah see või?» kohmas naine ja kompas ninajuurt. «Õpetajahärral on... kangesti kits lehm... Minevaasta äigas sarvega...»

«Missugusel õpetajahärral?» ei taibanud tüdruk kohe.

«Meie õpetajahärral. Ta proua ju noorest saati na hädise tervisega... ma ikka toimetan nende loomi...»

«Ahaa! Kas õpetaja rääkis teile jumalast?»

«Oi, tema räägib väga kenasti,» seletas naine, kel sellest hoolimata, et suur kohmetus juba kadunud, oli igavene häda õigete sõnade leidmisega.

«No olgu, ma räägin teile õige ka sellest pühast ristiusust,» süttis tüdruk. «See on kõige metsikum usk maa peal!»

Ja ilma et ta oleks naisele andnud mahti vastu vaielda, hakkas ta rääkima läbisegi nõidade põletamisest, amfiteatritest, eestlaste vabadusvõitlusest ristirüütlite vastu, indiaanlaste hävitamisest ja inkvisiitoritest.

Naine vaatas teda pärani silmil, hirmunult vastu seina tõmbudes. Tüdruku häälekõla ja silmade sära kütkestasid teda rohkem kui üksteise järel rabisevad sõnad, mis vaheldusid liiga kiiresti selleks, et ta neist kõigist oleks jõudnud aru saada. Aga sisemine kirg, millega tüdruk rääkis, vallutas mingil imelisel kombel naise, sundis teda noort inimest uskuma — ning see oli hirmus, see oli hirmsam kui hirmus, sest need sõnad käisid otse risti vastu kõigele sellele, mis oli seni olnud ta elu.

«Ja kuidas saan ma pärast seda öelda, et see on parim usk maailmas!» hüüdis tüdruk sädelevate silmadega. «Öelge mulle, öelge palun, kas on see kõige parem usk, mille pärast on nii palju piinatud ja verd valatud!»

Naine nihutas end pingil ja vaikis.

«Öelge, öelge,» nõudis tüdruk.

Naine vaatas õhetavapõselist vastasistujat. Ta käed tõusid, nagu tahaks ta rätikut kohendada, kuid langesid rüppe tagasi. Taevane halastus, mida see laps küll räägkis!

«Õpetaja... ei ole sellest kunagi rääkinud...» pomises naine vaevatult, ta niigi aeglased mõtted ei kuulanud enam üldse sõna.

«Muidugi, sellest ei räägita,» juubeldas tüdruk, ja tühjas vagunis helises ta hääl valjusti.

Naine murdis sõrmi. Ta näis nii viletsana oma mõranenud küünte ning valkja armiga ninajuurel, nii õnnetuna ning meeleheitlikuna, et tüdrukul kõike seda nähes peaaegu häbi hakkas.

«Aga kas siis tõest... tapeti nii?» küsis naine vaevukuuldavalt.

«Muidugi. Ja palju hirmsamini veel.»

Naise ärev pilk ei leidnud peatuspaika. Kuigi tema peatuseni oli veel aega, tõusis ta ebaledes püsti ning hakkas kiirustades suurt lambanahkset kasukat selga toppima. Ta erutus kasvas ning kui ta oma kompsukesi käsikaudu kokku korjas, vahtis ta ise tüdrukule näkku.

«Õpetajahärra pole... kunagi rääkinud... Aga ma — küsin!»

Ruttavate, ärritatud sammudega kiirustas ta vaguniukse poole.

Tehti külmi kompresse. Tüdruk rahunes, püüdis naljatada:

«Nüüd olen nagu jänku pühadekaartidel.»

Mitu päeva käis ta ringi paistetanud näoga ja poisid kirusid: «Tulgu need sead veel kord päevavalgele!»

Kuid «need sead» ei tulnud päevavalgele. Päevavalgel nähti küll mitmeid traktoriste ja muid tegelasi, aga need olid kõik mõistlikud mehed.

Pilvised ja pimedad õhtud asendusid jälle kuuvalgetega. Enne magamaminekut koguneti mõnigi kord trepile. Pillimees hellitas kergete puudetega akordioniklahve, ise vaatas kaua kuhugi valgele õuele või aia puudealusesse hämarusse. Pillist aga tuli just neil hetkil kõige tundeküllasemaid viise. Naljad surid. Igaühel oli oma sisemuses õiendamist.

Ümberringi mustendasid metsad — Alutaguse metsad. Hunt ulus pikalt ja võikalt. Kusagil õige kaugel vastas teine. Põllul kuuldus ööseks kettipandud hobuste norskamist ja trampimist. Hakati uskuma tallimehe juttu sellest, kuidas hobustekari murdnud ühel ööl maha kopliaia ja tormanud tallide juurde. Teisel hommikul leidnud tallimees koplist surnud hundi, pea pooleldi purustatud kabjalöögist.

Kord sellisel õhtul, kui kõik olid juba lakka roninud ja redel üles tõmmatud, kõnekõmin sosinaks vaibunud ja seegi asendumas magajate sügava hingamisega, kuuldi väljas tasaseid hääli ja keegi hakkas mööda seina üles ronima. Ärkvel tüdrukud äratasid uinunud poisid.

«Issand, jälle tulevad!»

Poisid hüppasid luugi juurde, valmis sõnadeks ja tegudeks, Rutsil kirsa säärtpidi käes. Kellegi käed haarasid luugipakust, üle ääre kerkis... Saarlase pea.

«Ah-ah! Te ei maga veel. No tõmmake üles!»

Hiivas end lakka, andis redeli alla, ulatas käe: «Palun!» Valgussõõri kerkis Epp.

Pimedas lakas polnud keegi märganud tulejate puudumist. Nüüd hakkas sadama küsimusi kui rahet.

«Mis teist peab arvama? Kuidas saartel tänapäeval need kombed on? Kas varsti võib pulmi oodata? Siis sellepärast puistas Kuu täna õhtul nii laia naeru!»

Epp lõikas ainsa lausega kõigi keeled vaikima:

«Arvake, mida tahate!»

Läks magamiskoha juurde, Saarlane tahtis haarata oma padjakoti ja mantli, minna eemale, hoopis eemale.

«Hoia tekki, ma tõmban linad sirgeks,» ütles Epp rahulikult. Laotas linad ja teki kohale.

«Nii. Nüüd anna oma mantel ka.»

«Ma parem lähen teise kohta,» ajas poiss.

Epp ei hakanud vaidlema, vaid võttis mantli, laotas laiali, pani poisi padja tagasi enda oma kõrvale. Mõlemad pugesid teki alla.

«Ütlesin juba alguses, et ära külmuda sind ei lase,» olid viimased sõnad, mida lähemal olijad kuulsid.

Kaaslased lakas muigasid. Väljas naeris lõbusalt Kuu. Lakas olijad arvasid üht, Kuu teadis teist. Mida teadis Kuu? Sama, mis puudepuhmas aias! Mida teadis puudepuhmas aias? —

Toas oli Epule meenunud koduküla noormees, rannakivid ja kuuvalguses helklev meri. Ka siin oli kuuvalgus. Epp tahtis puudesalus segamatult veeta unistuste veerandtunni, kadus tasapisi õue. Saarlane läks tasapisi järele. Said kokku puude all. Meenutasid möödunut, üks ei seganud teist.

Siis oli Epp korrapealt jälle kahe jalaga tänapäevas. Siia kandsid teda Saarlase jõulised käsivarred, mis paindusid haardeks ümber tüdruku piha. Saarlasele meeldis Epp, meeldis nõnda, et ta ei saanud teisiti. Epp teadis, et rabelda on asjatu, karjuda lapsik. Tegi seda, et ei teinud mitte midagi. Seisis vaid poisi vastas ja vaatas talle otsa. Saarlane lähendas huuled ja vajutas suudluse otse suule. Epp ei teinud midagi ja vaatas poisile otsa. Saarlane suudles teist korda. Epp oli eemaletõukavalt jäik. Saarlane laskis tüdruku lahti ja hakkas lonkima laka poole. Epp tuli järele.

Puulehed nägid ja sahistasid üksteisele: kust oled sina, lihtne rannatüdruk, õppinud kasutama ühte tõhusamatest vahenditest pealetükkivate noormeeste eemaldamiseks? Saarlane sai seda tunda esmakordselt ja andis sõna enam mitte kunagi minna Eppu suudlema. Kas õpetas sulle seda meri, või rannakivid, või elu? Kuu naeris, ja teadis, ja ei ütelnud.

— — — —

Laupäeval venis lõunatund tavalisest pikemaks. Tüdrukud ei kärsinud oodata õhtut ega homme hommikut, juba kogusid asju kokku ja pakkisid kohvritesse. Kõigi meeli köitis üks mõte — homme on ärasõit. Kaks nädalat oli täis. Niikauaks oli neid kolhoosi saadetud. Ehkki eluga oldi siin juba harjutud, töö ei tapnud enam nii hullusti nagu esimestel päevadel ja pihud polnud üldse valusad, nende nahk oli kasvanud paksuks ja muutunud kõvaks, oodati ometi kannatamatult ärasõiduhetke. Räägiti teatrist, kus hooaeg on juba alanud. Mõistatati filme, mis nüüd kinodes peaksid jooksma, ja kaheldi, kas sõrmed pole sulepea hoidmisest päriselt ära võõrdunud. Arvati, et esimestel päevadel ei saa kiiremini loetud loengust küll midagi kirja panna. Tartu köitis kõiki nõnda, et enam muust juttu ei olnudki. Igaüks tegi plaane, kus ta homme õhtul on ja mida teeb.

Brigadir tuli õue.

«Siis viimasel päeval on kohe häda, kui natuke hiljemaks jääme,» pahandas Jänku enne brigadiri tuppatulekut.

KEHAKULTUUR JA SPORT

Ülikooli spordipäevalt

Käesoleval aastal alustati ettevalmistustega spordipäevaks tunduvalt varem kui mullu. Spordipäeva peaettekande — suure masskava — harjutuste õppimist alustati kehalise kasvatuse tundide sissejuhatavas osas juba märtsi lõpul. Et aga masskava viimase osa koostamine autori poolt jäi liiga viimasele minutile, toimus selle õppimine ülepeakaela, mis jättis oma pitseri kogu ettevalmistuse käigule.

Siirast tänu tuleb avaldada kõigile neile kuuesajale üliõpilasele, kes pingelisel arvestuse perioodil leidsid aega ja head tahet proovitel käimiseks. Eriti tuleks esile tõsta raviosakonna III ja füüsikaosakonna IV kursuse üliõpilasi, kes seda oma heast tahtest tegid isegi eksamisessiooni ajal. Kahjuks leidus aga ka neid, kes sellest ära ütlesid (osa Ajaloo-Keeleteaduskonna IV kursuse meesüliõpilasi) ja oli ka selliseid (M. Gaiduk, M. Ivanov, I. Tarassov jt. Arstiteaduskonnast), kes oma lubadused kavast osavõtmise osas täitmata jätsid.

Kergejõustikuvõistluste kava jäi seekord venivaks ja vähemhuvitavaks. Asja päästsid siiski naisvõistlejate M. Abrase, L. Kepi, E. Niglase ja V. Maremäe poolt püstitatud Eesti rekord 400+300+200+100 m teatejooksus (2.19,9) ja odaviskajate C. Vallmani (esines külalisvõistlejana) ning kehakultuuriosakonna II kursuse üliõpilase Raivo Peikeri head tagajärjed — 77.10 ja 67,22 odaviskes.

Ka väravpall ei pakkunud pealtvaatajaile tõsist huvi. Tuleval aastal tuleks selle asemel organiseerida jalgpallivõistlus mõne teaduskonna või TRÜ ja EPA võistkondade vahel. Ülejäänud võistlusalad (tõstmine, vehklemine jt.) täitsid oma ülesande. Järgnevatel aastatel võiks aga selliseid alasid olla veelgi rohkem, et spordipäev

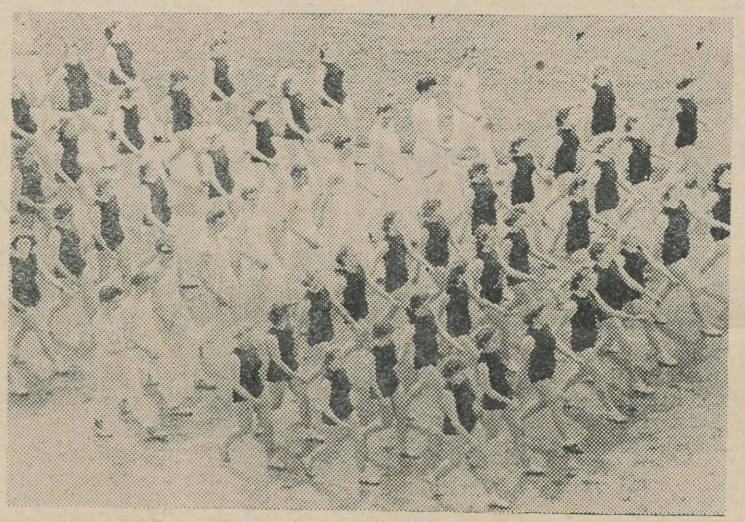

Kehakultuurlaste defilee.

Esinevad rahvatantsijad.

kujuneks omamoodi läbilõikeks kogu ülikooli sporditööst. Nii võiksid spordipäeval esineda veel näiteks matkasportlased takistusriba läbimisega, suusasportlased «kuival» trampliinil jne. Samuti sisukamat kava tahaks näha sportlikus võimlemises. Ka rahvuslikud spordialad, nagu vägikaika- ja kõievedu poleksid ülearused.

Palju muret tekitas korraldajaile spordipäeva sobiva aja küsimus. Ilmade järsk jahenemine sundis tähtaega pikendama, mis muidugi ei tulnud asjale kasuks. Näib, et spordipäeva läbiviimise aeg tuleb edaspidi määrata arvestuste perioodi eelsele ajale, umbes 15. mai paiku. Ehkki meie ilmastikuolud on sel ajal sageli ebasobivad, võib häda korral tähtaega ka edasi lükata. Sel korral ilmastik tuli meile küll kasuks. Mida oleks tulnud teha siis, kui pühapäeval oleks sadanud?

Nagu TRÜ õppeprorektor sm. I. Sildmäe avakõnes märkis, tuleks järgmisel aastal spordipäeval esinejate arvu tõsta tuhandeni. Arvestades praegust kehalise kasvatuse tundidest osavõtjate arvu, mis on praegu kaks tuhat (1992), on sellise ülesande seadmine täiesti reaalne ja vajalik. (Võttes arvesse ka kergejõustiklasi jt. esinejaid, küündis ka tänavu osavõtjate arv ligi seitsmesajani).

Traditsiooniline suur spordipäev peab ülikoolis muutuma populaarseks massürituseks, millele peaksid eelnema teaduskondade spordipäevad. Sel aastal aga headest kavatsustest «väikeste» spordipäevade osas palju kaugemale ei jõutud. Tulevale kevadele tuleks aga hakata mõtlema juba varsti.

B. MATVEI,
TRÜ spordipäeva üldjuht

VÕITSID ÕPPEJÕUD

Kolmapäeval lõppesid TRÜ 1959. a. meistrivõistlused võrkpallis naistele. Esikohta otsustavas mängus kohtusid õppejõudude-teenistujate ja Ajaloo-Keeleteaduskonna naiskond. Esimene geim algas mõlemapoolselt väga närviliselt, pall vahetas peremehi, pidevalt vaheldus viigiline seis kuni lõpuks haarasid «mänguohjad» endi kätte üliõpilased — 7:4, 11:7 ja esimene geim võideti 15:7. Edasi näitasid üliõpilased endid halvemast küljest. Puudus igasugune märgatav tahe võiduks. Seevastu õppejõud mängisid vägagi püüdlikult, mida kroonis edu. Järgmised geimid võideti 15:11, 15:11 ja seega kogu kohtumine 2:1, samuti ka meistritiitel. Võitnud naiskonna auks peab ütlema, et alati mängiti täis pingega ja võidule.

Ehkki Ajaloo-Keeleteaduskonna naiskond jäi teisele kohale, tuleb teda lugeda üheks tugevamaks ülikoolis.

Tugevamate kilda kuulub ka Arstiteaduskonna naiskond, kes jäi kolmandaks. Naiskond on võrdlemisi kollektiivne ja võib tuleval aastal üllatada.

Edasi järgnesid Matemaatika-Loodusteaduskonna ja kehakultuuriosakonna naiskond, osutudes kolmest paremast tunduvalt nõrgemateks. Tabeli «punaseks laternaks» jäi Majandusteaduskonna naiskond ühegi võiduta.

Võistlused võrkpallimängu elustamiseks ülikooljs täitsid oma ülesande. Loodame, et seda hoogu jätkub ka tulevaks aastaks ja võrkpall «ei lähe puhkusele».

H. AASALEHT,
eesti fil. osak. II kursuse üliõpilane

TEADAANNE

Ülikooli spordiklubi tennisesektsioon korraldab järjekordsed tennisekursused nii algajaile kui ka edasijõudnutele. Osavõtjate registreerimine toimub tenniseväljakul 8.—10. juunini s. a. kella 17—19.

Kursustest osavõtjaid varustatakse vajaliku varustusega.

Toimetaja J. FELDBACH

H. Heidemanni nim. trk. Tartu, Ülikooli 17/19.

Üksiknumbri hind 20 kop.

MB 04837. Tellimine nr. 32

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 21 (408)
Reede,
12. juuni 1959. a.
XII aastakäik

СПЕЦИАЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

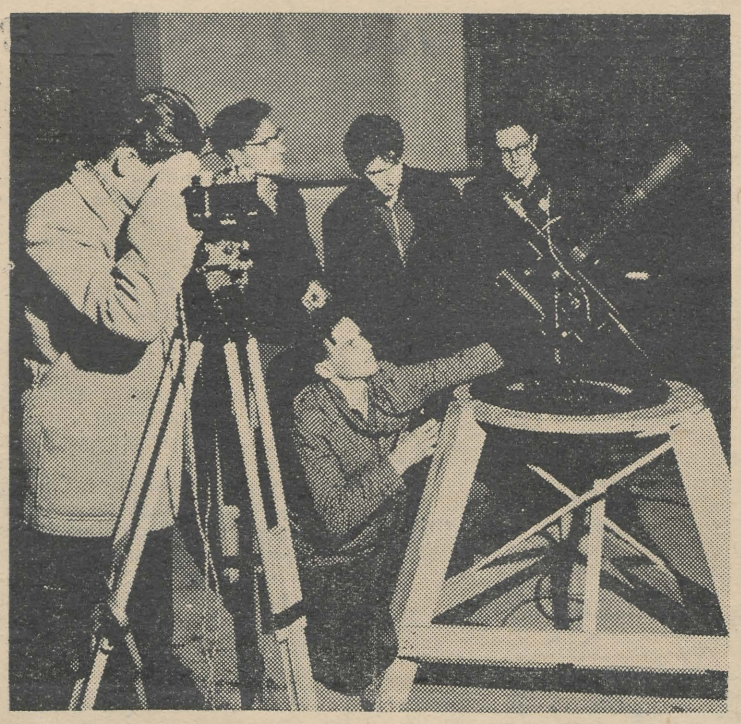

Astronoomia tähtsusest maailmavaate kasvatamisel

Mitte väga kaua aega tagasi olid meie ettekujutused maailmaruumist ja temas valitsevaist seaduspärasustest näiliselt võrdlemisi lihtsad ja loogilised. Tundus, nagu oleksime jõudnud juba välja enam-vähem püsivatele ja kindlatele teaduslikele järeldustele. Kuid nüüd, kus kaasaegseile vaatlus- ja uurimisvahendeile on muutunud kättesaadavaks juba 4-miljardilise valgusaastase raadiusega sfääris asuvad kosmilised objektid, on tervikliku üldpildi loomine muutunud palju keerukamaks.

Astronoomia sünd mattub aegade sügavusse. Ta tekkis inimese niisugustest praktilistest vajadustest, nagu aja arvestamine, mitmesuguste põllutööperioodide tuleku etteaimamine, orienteerumine rännakuil ning meresõitudel jne. Ajajärku, millal astronoomia asus teaduse teele lihtsamate süstemaatiliste vaatluste korraldamisega, eraldab meie ajast ligemale viis aastatuhandet. Need 5000 aastat — lõpmatu väike ajavahemik maakera elus, kuid siiski küllalt pikk aeg kultuuriajaloos selleks, et lugeda astronoomiat meie planeedil tekkinud muistsete teaduste hulka.

Aegade jooksul — vastavalt vaatlusvahendite ja uurimismeetodite täienemisele — kasvasid astronoomia ülesanded. Astronoomid hakkasid tegelema loodusteaduste põhiküsimustega, s. t. maailmaruumi ehituse, tekkimise ja arengu probleemidega. Astronoomia praktilise külje kõrval arenes välja võrdväärtuslikuna intellektuaalne-filosoofiline komponent. Astronoomide poolt kättevõidetud teadmised muutusid materialistliku maailmavaate alustugedeks ja peamiseks relvaks võitluses religiooniga.

Astronoomia kui ühe põhimise maailmavaadet kujundava loodusteaduse haru tähtsust pole võimalik mõista, tundmata tema ajalugu. Eriti oluline on aga õigesti aru saada astronoomia selle osa arengu käigust, mida nimetatakse kosmoloogiaks.

Kosmoloogia valdkonda kuuluvad probleemid kõige üldisematest seaduspärasustest, mis kehtivad meile tuntud astronoomilises maailmaruumi osas. Kosmoloogia põhiliseks ülesandeks on vaatleva astronoomia tulemuste üldistamine, et kindlaks teha meile kättesaadava maailmaruumi kosmiliste masside jaotuse, liikumise ja vastastikuse mõju omavahelisi seoseid. Kaasaegne kosmoloogia kuulub kolme teadusharu — astronoomia, teoreetilise füüsika ja filosoofia piirialale.

Tekib küsimus, kas on võimalik kaasaegsetele vaatlusandmetele rajatud teoreetiliste üldistuste alusel luua õiget terviklikku maailmapilti?

Sellele küsimusele vastates tuleb eelkõige rõhutada, et ühtegi varasemat ega kaasaegset kosmoloogilist mudelit ei või mingil määral vaadelda kui terviklikku maailmaruumi mudelit, sest need kirjeldavad ainult skemaatiliselt Metagalaktika *) mõningaid üldisi iseloomujooni. Kõikide seni avaldatud kosmoloogiliste mudelite suurimaks puuduseks on nendesse meelevaldselt üle kantud kas Metagalaktikas või selle mõnes osas toimuvad nähtused lõpmatu maailmaruumi seisukohalt vaadatuna. Siit tulenevadki Läänes laialt levinenud nii ajaliselt kui ruumiliselt lõplikud maailmaruumi mudelid, hüpoteesid aine pidevast tekkimisest «ei millestki» ja muud taolised materialistlikule looduskäsitlusele vastuvõtmatud väärtõed.

Sellepärast tuleb astronoomiateaduse populariseerimisel eelkõige lähtuda põhimõttest — anda arusaadav ülevaade faktilisest materjalist kuni kõige kaugema piirini, mida kaasaegne vaatlev astronoomia on suutnud kindlaks teha. Seejuures tuleb lihtsamate maailmaruumi ehituse tõdede alusel rajada soodne pind, mille korral asjastuvitatud ise varem või hiljem suudab välja jõuda teadusliku maailmavaateni — dialektilise materialismini.

Oluline tähtsus on siin mitmesugustel astronoomilistel demonstratsioonidel-vaatlustel, mis viivad vaatleja vahetusse kontakti loodusega enesega.

Vaatlus koos oskusliku ja huvitava selgitusega külvab asjaosalise ajudesse juurdleva mõistuse seemet, mis hakkab paratamatult idanema tõe tunnetamise suunas.

CH. VILLMANN,
LUS-i Tallinna Tähetorni juhataja

*) Metagalaktika all mõistetakse kõigi nende tähesüsteemide (galaktikate) kogu, mis on kättesaadavad kaasaegsele vaatlustehnikale, s. o. seda osa maailmaruumist, mis on meile tänapäeval tuntud.

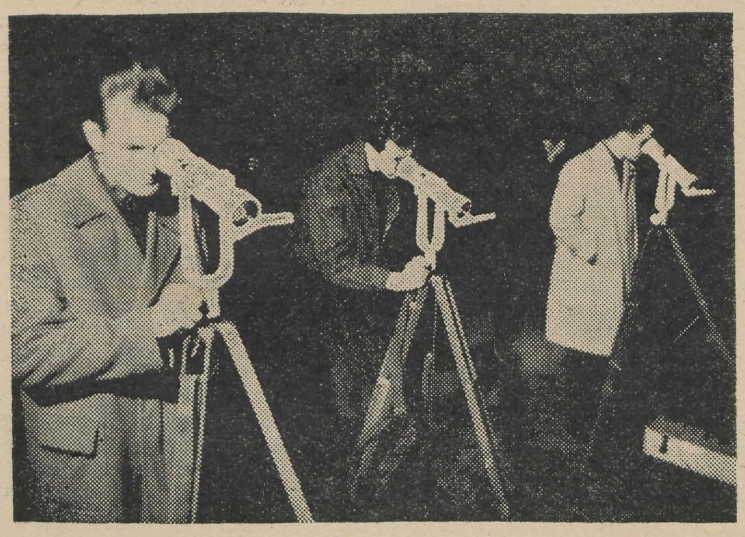

Filoloogid eksamikomisjoni ees

Nädalavahetusel olid riigieksamite komisjoni ees eesti filoloogid, kes sooritasid riigieksami marksismi-leninismi alustest. Neljakümne viiest vastajast «kukkus läbi» üks, kuid mõtlemapanevalt kõrge oli rahuldavate hinnete protsent: tervelt pooled sooritanutest ei saanud üle «kolme». Häid hindeid oli kokku seitseteist.

Väga hästi olid aine omandanud Meelik Kahu, Ingrid Rüütel, Sulev Uus, Elmar Uuk ja Malle Suurväli.

R. PAJU

* * *

Eesti filoloogia osakonna III kursus sooritas eksami pedagoogikas. Tulemused olid üsnagi head: ükski üliõpilane ei saanud hinnet alla «kolme».

L. KÕIVO

Sööklakülastajate konverents

Külastajaid tuli küll konverentsile vähe, kuid rohked vastused ankeedile andsid ülevaate üliõpilaste soovidest ja ettepanekutest. Mida siis rääkisid ankeedid? Paljud soovivad, et teenindamine oleks kiirem. Üliõpilastel on alati aega vähe ja pealegi pole tühi kõht kannatlik ootaja. Ametiühingu toitluskomisjoni esimees V. Ratnik tegi ettepaneku, et eelkõige tuleks kaotada järjekorrad kassa juures. Menüüsid ei jatku kõigile ja toidu valimine võtab kaua aega. Olukorda saab parandada, kui kassa kohale seada tahvel, kus oleks märgitud toit ja selle number. Külastaja ütleb kassale ainult toidu numbri ja saab vastava tšeki. Selline uuendus viiakse läbi lähemas tulevikus. Toitudest kiideti ankeetidel magustoite, kuid piimasuppide ja kastmega ei olda rahul. Samuti oli ankeetidel märgitud, et alati pole taldrikutel leiba ja sool on must.

Söökla uus juhataja M. Kikas lubas omalt poolt teha kõik, et külastaja oleks rahul. Kuna varakevadel on raskusi rohelise saamisega, otsustati pöörduda abi saamiseks botaanikaaia poole.

Üliõpilastel enestel tuleks aga õppida kultuurselt sööma. Mitmed sööklatöötajad rääkisid tähelepanekutest, mis ei tee au meie kollektiivile.

V. PURASK

Veel kord ajaloo ja võõrkeelte osakonna õppeplaanist

Meie ajalehe maikuu numbris tõstatas dots. K. Kann küsimuse, kas poleks viljakam ajaloolastele lisaspetsiaalsusena õpetada nn. oskusaineid ja mitte võõrkeelt, mida Eesti NSV Haridusministeerium pidas soovitavaks. Möödunud nädalal toimus selles küsimuses nõupidamine, kust võtsid osa võõrkeelte kateedri, ajalookateedrite esindajad, Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilastele täiendava erialana õpetatavate ainete õppejõud ja Eesti NSV haridusminister A. Green.

Haridusminister oli arvamusel, et on täiesti õigustatud ja praktiliselt kasulik õpetada ajaloo-osakonna üliõpilastele täiendava erialana ka kodundust või kunstiaineid. Vajadus nende alade õpetajate järele on suur. Oskusaineid tundvaid õpetajaid on võimalik edukalt rakendada ka kasvatajatena pidevalt suurenevas internaatkoolide võrgus. Sm. Green pidas aga õigeks, et ühe võimaliku lisaerialana õpetatakse ka võõrkeelt nendele üliõpilastele, kellel on selleks erilisi eeldusi ja huvi. Selle ideega ühinesid ka teised koosolekust osavõtjad.

Dots. R. Kleis väitis, et lisaspetsiaalsusena keele omandamine ja üldse täiendavate erialade laiendamine nõuab meilt metoodika muutmist, tuleb vähendada loenguid ja suurendada üliõpilaste iseseisva töö mahtu. Selleks on aga vaja kiiremas korras soetada küllaldasel hulgal õppekirjandust.

Toimunud koosolek lahendas ajaloo-osakonnas ja võõrkeelte osakonnas lisaspetsiaalsuste õppimise küsimuse.

Ajaloo-osakonna üliõpilaste hulgas oli käesoleval aastal lahti läinud kuuldus, nagu oleks lisaeriala omandamine vabatahtlik. Vabalt võib küll valida, mida keegi soovib täiendavalt õppida, kuid igaüks peab midagi valima. Praegu on ajaloo-osakonna esimesel kursusel üliõpilasi, kes arvasid paremaks ära jääda õppetööst lisaerialal. Need üliõpilased tuleb stipendiumilt maha arvata, kuni nad järgmise aasta vältel võlgnevuse likvideerida suudavad.

M. SALU

Sõprus tugevneb

NSV Liidu ja Tšehhoslovakkia sõprust tähistades võttis meie ülikool vastu külalisi Tšehhoslovakkia Vabariigist. Siia saabusid kirjandusteaduste doktor Jiři Fraňék ja tõlkija Marie Hledíková-Kanová. Koosolekule, mis oli nagu jätkuks Tšehhoslovakkia tutvustamise üritustele meie vabariigis, kogunes arvukalt kirjandushuvilisi, eriti filoloogiakateedrite õppejõude.

«Sellest ei ole möödunud palju aega, kui meie rektor külastas Tšehhoslovakkia Vabariiki. Nüüd on meil rõõm tervitada Euroopa ühe vanima kõrgema õppeasutuse — Praha ülikooli professorit dr. Jiři Fraňékit,» ütles sissejuhatavas sõnavõtus Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan dots. A. Pärl.

Väliskülalistega kaasas olnud Eesti Riikliku Kirjastuse direktor G. Valgma tegi lühikese kokkuvõtte Tšehhoslovakkia tutvustamise kuu raames toimunud kultuurilistest üritustest.

Seejärel anti sõna dr. J. Fraňékile. Suure tähelepanuga kuulati tema ettekannet «Tšehhikeelsete ilukirjanduslike tõlgete ajaloost.»

Ettekanne andis põhjaliku ülevaate teiste rahvaste kirjanduse tutvustamisest tšehhi lugejale möödunud sajandi I poolest alates kuni tänapäevani.

Eriti tähtis koht Tšehhoslovakkia tõlkeajaloos on vene kirjanduse tõlkimisel. Isegi kodanliku vabariigi päevil ilmus spetsiaalne seeria, kus avaldati nõukogude kirjanike teoseid. Rahvavõimu aastatel asutati kirjastus «Svět Sovětu», mis annab välja ainult Nõukogude Liidu rahvaste keeltest tõlgitud teoseid.

Kuid nagu sm. J. Fraňék märkis, esineb kirjastuse töös ka puudusi. On tarvis veelgi sügavamalt tundma õppida Nõukogude rahvaste kirjandusi, sealhulgas ka eesti kirjandust. Dr. J. Fraňék avaldas lootust, et edaspidi tõlgitaks suuremal arvul eesti kirjanike teoseid. Mainiksime siin, et sm. Marie Hledíková-Kanová'l on varsti eesti keel täiesti selge. Praegu tõlgib ta Oskar Lutsu «Kevadet» slovaki keelde.

Tšehhoslovakkia ja Eesti kultuuriajaloolistest sidemetest rääkis TRÜ õppejõud S. Smirnov oma ettekandes «Tartu ülikooli suhted Tšehhoslovakkiaga.»

Pärast ettekandeid võeti elavalt sõna. Keeleteadlane, kunagine tšehhi keele õppejõud meie ülikoolis sm. V. Ernits tõi omalt poolt lisafakte Tšehhoslovakkia ja Tartu teadlaste suhete kohta.

Dots. V. Adams märkis, et tsehhidel ja eestlastel on palju ühist, mille tõttu meie sõprussidemed kujunesid välja juba minevikus. Sellele lisandus dots. A. Pärli soov, et nii vanad kui ka uued traditsioonid tšehhi ja eesti rahva suhetes edaspidigi süveneksid Nõukogude Liidu ja Tšehhoslovakkia vabariigi vääramatu sõpruse huvides, rahu ürituse huvides kogu maailmas.

E. KUUS

MEIE MAA ÜLIKOOLIDES

Saraatovi Riikliku Ülikooli keemiateaduskonnas praktiseeritakse vastavate eeldustega üliõpilaste kinnistamist kateedrite juurde teaduslikuks uurimistööks ning lepinguliste tööde täitmiseks. Kahekolme aasta vältel töötab üliõpilane kateedri kollektiivis, lahendades teatavat probleemi kui mittekoosseisuline töötaja. Nagu kogemused näitavad, osutub see meetod viljakaks noorte teadlaste kasvatamisel.

«Ленинский путь»

*

Paljudes Saraatovi tehastes on kujunenud traditsiooniks korraldada nn. loengute päevi, kus esinevad lektorid väljastpoolt. Saraatovi Riikliku Ülikooli õppejõud võtavad aktiivselt osa niisuguste päevade sisustamisest teaduslike ja populaarteaduslike ettekannetega.

«Ленинский путь»

*

Kišinjovi Riikliku Ülikooli botaanikakateeder töötab maa looduslik-ajaloolise rajoonideks jaotamise juures. Teadusliku uurimuse tulemusena on koostatud Moldaavia taimestiku kaart ja herbaarium Moldaavia floorast.

«Кишиневский университет»

*

Voroneži ülikooli rektoraat kuulutas välja konkursi aspirantuuri stipendiumi saamiseks võõrkeelte hea valdamise eest (inglise, saksa ja prantsuse keel). Konkurss toimub 1960. aasta märtsis. Konkursist võivad osa võtta ülikooli kõikide teaduskondade ja kursuste üliõpilased.

*

A. S. Popovi sajandaks sünniaastapäevaks loodi Voronežis A. S. Popovi nimelise Teadusliku Raadiotehnika ja Elektriside Instituudi filiaal. Vastav algorganisatsioon loodi ka Voroneži ülikoolis ja valiti juhatus. Osakonna eesmärgiks on raadiotehnika edasine arendamine ja raadiotehniliste teadmiste viimine massidesse.

«Воронежский университет»

*

«Aken maailma» — nii nimetasid Kirgiisi Riikliku Ülikooli bioloogia osakonna üliõpilased oma seinalehe, kus hakatakse kirjutama kõige huvitavamast ja uuemast ülikooli teadusliku töö alal.

«Путь к знаниям»

PARTEI ELU

Rohkem tähelepanu komsomolile

Hiljuti toimus Arstiteaduskonnas parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek. Aruandega esines teaduskonna büroo sekretär sm. Metšetin. Aruandes ja sõnavõttudes (koosolekul võtsid sõna 12 inimest) märgiti ära parteiorganisatsiooni töö tunduvat paranemist õppejõudude ja üliõpilaste poliitilisel kasvatamisel. Süstemaatiliselt on toimunud filosoofilis-teoreetilised seminarid, on tõusnud nende tase. Paranenud on ka õppejõudude ja üliõpilaste osavõtt ühiskondlikust tööst. Suur töö tehti ära möödunud sügisel kolhooside abistamisel. Teaduskonna kollektiiv võttis aktiivselt osa valimiskampaaniast.

Sõnavõttudes märgiti ära ka puudusi töös, eriti teaduskonna komsomoliorganisatsiooni nõrka juhtimist. Läbirääkimistel võtsid sõna ka TRÜ rektor prof. Klement ja EKP Tartu Linnakomitee sekretär sm. Kivimaa.

Uue büroo koosseisu valiti seltsimehed Metšetin, Peterson, Saar, Vill, Tarassov, Kull ja Looga. Uue büroo sekretäriks valiti sm. Metšetin.

I. SOROKIN

Asutada rahvaülikool

Matemaatika-Loodusteaduskonna parteiorganisatsiooni aruandlus-valimiskoosolekul esines aruandega organisatsiooni töö kohta aruandeperioodil U. Kaasik. Aruande läbirutamise käigus pööras koosolek teiste küsimuste seas erilist tähelepanu ideelis-poliitilise kasvatustöö küsimustele. Erinevaid arvamusi avaldati selle töö vahendite osas. Koosolek märkis samuti, et kateedrid ei tegele küllaldaselt üliõpilaste kasvatamisega.

Koosolek tegi ülikooli parteibüroole ettepaneku asutada seniste jooksva poliitika ringide asemele rahvaülikool, kus populaarses vormis käsitletaks filosoofia, poliitökonoomia ning jooksva poliitika probleeme ning mitmesuguseid populaarteaduslikke küsimusi.

Koosolek võttis vastu otsuse, kus märgiti ära organisatsiooni tähtsamad ülesanded järgnevaks tööperioodiks, Uue büroo koosseisu valiti seltsimehed Blum, Raik, Kuus, Tiik ja Unt.

S. KASK

PÜHAPÄEVAMATKAD

Mitte asjata ei võeta pühapäeval kätte matkakeppi ega suunduta kuhugi eemale ühiselamute ja auditooriumide miljööst sügavale looduse rüppe ega peatuta viivuks koduümbruse kaardi juures. Teame, et on niisugused linnad ja mäed Maakera ühes või teises otsas. Teame jutustada palju Moskvast, Kaukaasiast. Kuid missugune on elukoha lähim ümbrus? Missugune maastik meid ümbritseb? Missugused jõed, järved ja muud kaunimad kohad asetsevad sinu kodu lähedal? Missugune on siin loodus, missugused huvitavad looma-, linnu-, või taimeliigid võiksid asuda meie ümbruses jne.? Kui sa seda ei tea, kuidas sa võiksid siis võrrelda või tähele panna kõike seda, mis asub sinu kodust sadade ja rohkem kilomeetrite kaugusel. On tarvis võtta seljakott ja komps, vaadata ja uurida järele, kus sa õieti elad, mis toimub sinu ümbruses. Ja sa leiad, et kalli hinna ja rahaga saavutatud Kaukaasia lumiste mäetippude romantika polegi seda väärt, mis su kodukoha märkamatu looduse ilu ja võluvus.

Tunda eeskätt oma sünnimaad, see peaks olema igale haritud inimesele rääkimatuks vajaduseks.

Pühapäevamatkad mitte ainult ei aita sul paremini tundma õppida ja aru saada sind ümbritsevast loodusest, vaid pakuvad igale osavõtjale rohkem sündmusi, muljeid ja läbielamisi, kui seda arvata võiks. Mitmesuguste sportlikku pingutust nõudvate looduslike takistuste ületamine kas jõgede, järvede, järskude mäekülgede, orgude, tihedate metsade, liivaste või soostunud alade näol, liikumine kompassi järgi ilma igasuguse raja või teeta, ööbimine ja puhkus telklaagrites, lõke, laulud, mängud ja naljalood selle paistel, öised valvekorrad hõõguva lõkke ääres, toidu valmistamine lõketulel, vaheldusrikas ja mitmekesine maastik — kõik see jätab su mällu unustamatu ja kauni mälestuste seeria. Liikumine värskes õhus, metsade, niitude ja järvede keskel mõjub eriti tervistavalt ja kosutavalt meie organismile, tõstab söögiisu ja töövõimet, teeb meid elurõõmsateks ja raskusi mittekartvateks.

Me tahame olla elurõõmsad ja tugevad ka füüsiliselt. *L. KAAR*

Mitte kunagi ajaloo kestel pole meie sidemed suure hiina rahvaga olnud nii tihedad ja nii südamlikud kui praegu. Ja võib kindlasti ennustada, et tulevikus süvenevad ja tihenevad need veelgi.

Õilistav ja ühtlasi sügavalt õpetlik on olla tihedais sidemeis hiina rahvaga, kelle imetlusväärsed kasvatuslikud traditsioonid ning humaanne mõttelaad pole võrdluseks millegagi kõrvutatav.

Kuivõrd kõikehaaravad on tänapäeval meie inimeste sidemed suure hiina rahvaga, sellest annab kujuka läbilõike TRÜ orientalistikakabinetile tõlkimiseks saadetud hiinakeelse korrespondentsi maht ja sisu. Kõrvu üksikisikute ja koolidevahelise hiinakeelse kirjavahetusega on seal Eesti Raadiole saadetud küsimusi-järelepärimisi, ajakirjale «Pioneer» lähetatud noorpoeetide luulekatsetusi, Eesti Vabariiklikule Nukuteatrile hiinateemaliste palade lavastamiseks läkitatud materjale ja juhendeid ning Pekingis asuva Hiina Rahvameditsiinilise Akadeemia arstlikke nõuandeid haigetele mitmesuguste tõvede ravimiseks.

Nõuanded tervishoidlikel teemadel kujutavad enestest sootuks uut ja huvitavat lõiku meie vabariiki saabuvas hiinakeelses korrespondentsis. Kodanik Võdin Tallinnast, kes põeb raskekujulist kopsutuberkuloosi, sai oma järelepärimisele nimetatud tõve ravimise asjus hiina meditsiinilise praktika järgi Hiina Rahvameditsiiniliselt Akadeemialt vastuse.

Kodanik Denissova Tallinnast, kelle neljaaastast tütrekest ähvardab kurttummaks jäämine, pöördus Hiina Rahvameditsiinilise Akadeemia poole kirurgilise abi saamiseks. Saabunud hiinakeelses vastuses tänatakse kodanik Denissovat osutatud usalduse eest ning palutakse hankida endale vajalik luba Nõukogude Liidu ja Hiina Rahvavabariigi Tervishoiuministeeriumilt ravi otstarbel Hiinasse sõiduks, et lasta teostada oma tütrekesel kõrvaoperatsioon.

Esitatud vähesed näited kõnelevad küllalt selgesti, kuivõrd tähtis koht on meie tänapäevas suhtlemisel Hiina Rahvavabariigiga ja kuivõrd aktuaalseks on muutunud vajadus osata meie hea sõbra, suure hiina rahva keelt. Lisaks sellele on hiina keel juba oma kõnelejate arvult suurimaid keeli maailmas, mille tegelik osatähtsus maailmakeelena üha kasvab. Seepärast on kõigil, kes kavatsevad sõlmida sidemeid Hiina Rahvavabariigiga, ülimalt vajalik omandada hiina keele oskus.

P. NURMEKUND,
TRÜ orientalistikakabineti juhataja

SÕPRUS KOHUSTAB

Farmakoloogia praktikal

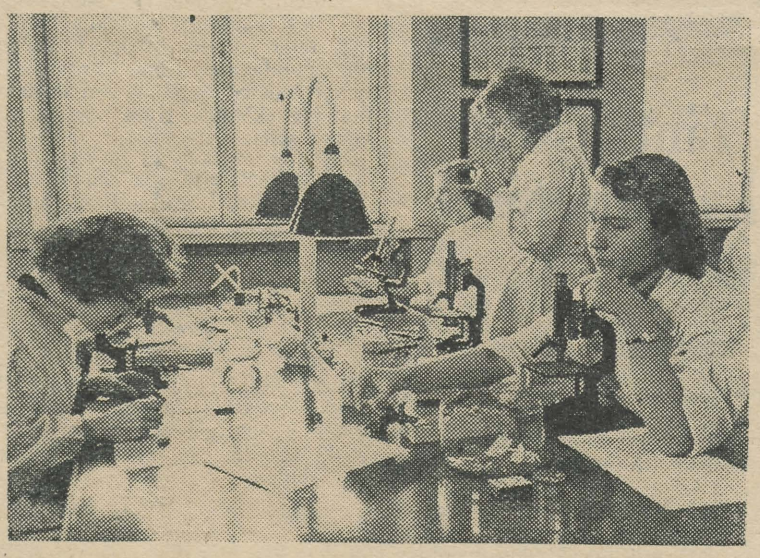

„Tore õpetaja oli“

Asja mööda nud õppeaasta alguses avaldas grupp Tartu 2. Keskkooli õpilasi — ühiskonnateaduste ringi liikmeid — soovi organiseerida koolis fakultatiivne soome keele kursus. Vastava õpetaja leidmiseks pöördusime TRÜ soome-ugri keelte kateedri poole. Soovitati V kursuse filoloogi Kalli Teini, kes heameelega oli nõus meid abistama.

Laupäeval, 15. novembril pärast tunde toimus esimene õppus, millest võtsid osa 38 õpilast. Soome keele fakultatiivsed tunnid toimusid 5 kuu vältel peaaegu igal laupäeval. Kokku viis Kalli Tein läbi 18 õppust. Selle aja jooksul õpiti tundma soome keele elementaarset grammatikat ja sõnavara, püüti lugeda ja tõlkida ajalehte «Kansan Uutiset», mängiti aktiivset kõneoskust soodustavaid mänge, loeti ja analüüsiti luuletusi jne. Kuigi paljud õpilased jätsid hiljem kursused pooleli, viis ometi Kalli Tein 9. mail umbes 10 entusiastiga soome keele fakultatiivkursuse töö edukalt lõpule.

Üliõpilane Tein võitis oma sõbraliku ja elurõõmsa käitumisega meie õpilaste üksmeelse poolehoiu. «Tore õpetaja oli!» ütlesid tema kohta õpilased ja palusid teda ülikooli kollektiivi ees tänada.

H. PALAMETS

TRÜ-s rajatakse arvutuskeskus

Juba käesoleval aastal saab Tartu Riiklik Ülikool endale elektron-arvutusmasina «Uraal», mille baasil tuleb loomisele ülikooli arvutuskeskus. Sellega seoses on meie kollektiivis märgatavalt tõusnud huvi arvutusmatemaatika küsimuste vastu üldse ja elektron-arvutusmasinate vastu eriti. Käesolevas artiklis püüangi anda lühikese ülevaate elektron-arvutusmasinast «Uraal» ja tema kasutamise võimalustest.

* * *

Elektron-arvutusmasin kujutab endast keerukat elektroonikaseadet, mis kõikidest varasematest arvutusvahenditest erineb oluliselt mitte ainult oma suure töötamiskiiruse (arvutusmasin «Uraal» teostab sekundis 100 tehet), vaid ka töötamispõhimõtete poolest. Nimelt meenutab elektron-arvutusmasina töötamise põhimõte teatud määral inimese tööd matemaatilise ülesande lahendamisel.

Selles töös tuleb esile tõsta eriti järgmisi momente: 1) kui inimene asub ülesannet lahendama, siis koostab ta kõigepealt (vastavalt ülesande keerulisusele kas peast või paberil) teatava tööplaani — programmi —, mis juhib tema järgnevat tööd, s. t. määrab ära, missuguses järjekorras ja missuguste arvudega tuleb tehteid sooritada; 2) et lahendamine ise seisneb nii lähteandmetega kui ka vahepeal saadud tulemustega mitmesuguste aritmeetiliste ja loogiliste tehete (loogilised tehted on näiteks arvude võrdlemine, ühe arvu asendamine teisega jms.) sooritamises, siis peab lahendaja oskama teostada vajalikke tehteid; 3) arvutuste käigus tuleb lahendajal pidevalt meeles pidada (või üles kirjutada) mitmesugust informatsiooni: lähteandmeid, vahepealseid tulemusi ja vastuseid.

Neid asjaolusid arvestades konstrueeritaksegi tänapäeva elektron-arvutusmasinad enamasti kolmest põhilisest seadmest: juhtimisseadmest, aritmeetilisest seadmest ja mäluseadmest (ehk lühidalt mälust).

Arvutusmasina «Uraal» puhul on mäluks magneetilisest materjalist kihiga kaetud pöörlev trummel (pöörleb kiirusega 6000 pööret minutis). Kui masina teistes seadmetes kasutatakse arvude kujutamiseks elektrilisi signaale, siis arvu salvestamisel mälusse põhjustavad need signaalid trumli pinna magnetiseerituse muutusi umbes samuti nagu heli salvestamisel magnetofoni lindile. Analoogiliselt magnetofoniga toimub ka salvestatud informatsiooni tagasiteisendamine elektrilisteks signaalideks.

Trumli pind on jaotatud 2048 vööndiks — pesaks —, milles igaühes saab säilitada üht 4—5 kohalist arvu. Kõik pesad on nummerdatud (0-st kuni 2047-ni), neid järjekorranumbreid nimetatakse pesade aadressideks. Kui arvutustel on tarvis suuremat täpsust, võib ühe arvu salvestamiseks kasutada ka kaht järjestikku paiknevat pesa.

Aritmeetilise seadme ülesandeks on tehete sooritamine mälust võetud arvudega, täpsemalt, neid arve kujutavate elektriliste signaalidega. Arvutusmasina «Uraal» aritmeetiline seade on konstrueeritud nii, et iga tehte puhul saab kasutada ainult üht mälu pesa (või kahekordset pesa suurema täpsusega arvutamise korral). Et aga igast tehtest võtab tavaliselt osa vähemalt kaks arvu, siis on aritmeetilisesse seadmesse täiendavalt paigutatud veel kahepesaline mälu, mille üht pesa nimetatakse registriks ja teist summaatoriks. Enamiku tehete tulemused jäävad hoiule summaatorisse, kust neid järgmise tehte puhul saab kasutada. Kui eelmise tehte tulemus järgmisest aritmeetilisest tehtest osa ei võta, siis tuleb ta vahepeal eraldi tehtena viia kas mälusse või registrisse hoiule.

Iga tehte sooritab masin erilise juhtiva signaali — käsu — toimel. Käsk kujutab endast arvudepaari, kus esimene osa (nn. tehte kood) näitab, missuguse tehte peab masin sooritama, teine osa (käsu aadress) aga on selle pesa aadress, kust tuleb võtta tehteks vajalik arv. Näiteks käsk

5; 1532

tähendab järgmist: pesas nr. 1532 olev arv korrutada registris oleva arvuga, liita korrutis summaatoris oleva arvuga ja jätta tulemus summaatorisse.

Käskude jada moodustabki ülesande lahendamise programmi, mis koostatakse varem ja viiakse töö algul koos algandmetega masina mälusse. Käske säilitatakse mälus samuti nagu tavalisi arve (igas pesas üks käsk) ja nendega võib tarbekorral teostada tehteid nagu arvudega. Käske täidetakse selles järjekorras, nagu nad mälusse on paigutatud (kui vahepeal ei esine käsku, mis käsib seda järjekorda muuta).

Juhtimisseadme ülesandeks ongi masina töö automaatne juhtimine etteantud programmi (käskude jada) järgi. Iga käsu täitmine toimub kahes järgus: kõigepealt tuuakse vajalik käsk mälust juhtimisseadmesse ja siis alles täidetakse. Täitmisele asudes mõjustab tehte kood aritmeetilist seadet, kohandades ta vajaliku tehte sooritamisele, aga aadress lülitab mälu vajaliku arvu väljaandmisele. Mälust valitud arv saadetakse seejärel aritmeetilisse seadmesse, kus temaga toimub ettenähtud tehe. Kui tehe on lõppenud, võtab juhtimisseade mälust järgmise käsu ja asub seda täitma.

Et sageli on vajalik töö käigus valida edaspidiste arvutuste suund sõltuvalt eelmise tehte tulemusest, siis on masinas ette nähtud, et aritmeetiline seade annab pärast tehte sooritamist juhtimisseadmesse signaali, mis iseloomustab tehte tulemust (selle märki). Loomulikult peab siis programmis olema ära määratud, missuguse signaali puhul mingi variandi järgi arvutusi tuleb jätkata. Sellise harunemise realiseerimiseks kasutatakse masinas erilist suunamiskäiku (tehte kood nr. 17), mis sõltuvad saadud signaalist suunab edaspidiste arvutuste käiku. Näiteks käskude

1; 1336
17; 0743

tähendus on järgmine: liita pesas nr. 1336 olev arv summaatoris oleva arvuga ja jätta tulemus summaatorisse; kui tulemus osutus negatiivseks, siis järgmisena täita pesas nr. 0743 olev käsk, vastasel juhul jätkata arvutusi tavalises järjekorras.

Arvutusmasin «Uraal» saab teostada vaid piiratud arvu põhilisi tehteid: liitmine, lahutamine, korrutamine, jagamine, arvude võrdlemine, arvu üleviimine summaatorist mälusse, suunamine jne. (kokku 26 erinevat tehet). Sellepärast tuleb iga ülesande lahendamine enne taandada nende tehete järjestikusele sooritamisele (ülesande aritmetiseerimine) ja koostada vastavate käskude jada (ülesande programmeerimine).

Ülesande programmi koostamine ongi tegelikult ainsaks tööks, mis elektron-arvutusmasina kasutamisel jääb inimese enda teha (kui mitte arvestada masina korrashoidu ja tema töö kontrollimist). Selle töö tähtsust ei saa alahinnata, sest programm omab masina töös suure tähtsuse, määrates ära kogu masina töö efektiivsuse. Pealegi on ülesande programmeerimine sageli küllaltki töömahukas (keerulisemate programmide koostamine võib kesta mitu kuud). Sellepärast on-

Miks õpime joonistamist?

H. Põllusmaa (bibliograafia V kursus), etüüd väljasõidult Peipsi äärde.

Joonistamisoskus annab inimesele võimaluse lisaks mõttelistele muljetele fikseerida oma tähelepanekuid, teadmisi, kavatsusi graafilistes kujundites.

Esineb vääri arusaamisi joonistamisoskuse omandamisel. Arvatakse, nagu poleks iga inimene suuteline joonistamisoskust omandama. Selleks minevat tarvis mingisugust jumalikku sädet, erilist andekust jne. Selline vaade ei pea paika. Iga normaalne inimene on suuteline võrdlema esemeid omavahel, neid eraldama üksteisest vormi, suuruse ja värvi poolest. Selleks pole erilist andekust tarvis, et neid esemete erinevusi ja sarnaseid jooni paberile panna. Selleks tuleb harjutada kätt, õppida asju, nähtusi vaatlema ja omandada mõningaid joonistamise spetsiifilisi seadusepärasusi.

Joonistamine ainult ei täpsusta ega täienda joonistaja teadmiste ringi, vaid annab võimaluse oma teadmisi, kogemusi, mõtteid näitlikult teistele edasi anda. Peale selle arendab joonistamine igale töötajale vajalikku tähelepanelikkust, kujutlusvõimet, optilist mälu, silmamõõtu, osavat kätt ja vaatlusoskust. Esineb siiski midagi, millega igaüks hakkama ei saa. See midagi on nn. üldistamine. Mitte kõik pole suutelised nägema olulist tema tüüpilisuses, nägema karaktereid ja neist looma kunstilisi kujundeid. See nõue tuleb aga esitada ainult loovale kunstnikule.

Joonistamisoskus pole omaette formaalne eesmärk, vaid on vahend kasvatuslike eesmärkide saavutamiseks. Selleks tuleb joonistamisoskusele läheneda realistlikult kreeka filosoofi Aristotelese, Leonardo da Vinci, Jan Amos Komensky, P. P. Tsistjakovi jt. seisukohtadelt.

Joonistamise õpetamisel on Tartu Riiklikus Ülikoolis kolm põhilist eesmärki:

1. Kunsti mitmesuguste vormide tajumisoskuse arendamine.
2. Igakülgsete teadmiste ja oskuste andmine üliõpilastele — tulevastele joonistamisõpetajatele joonistamise lisaspetsiaalsuse õppimisel.
3. Et tulevase õpetaja töö oleks tulemusrikas, selleks aitab kaasa näitliku õppemeetodi rakendamine. Selles osas etendab tähtsat osa tahveljoonistamine, skitseerimine ja ehiskirja õppimine.

Tuleb märkida, et mitte kõik üliõpilased ei mõista joonistamisoskuse tähtsust ja vajalikkust. Osutub vajalikuks kateedrijuhatajate ja dekanaatide ulatuslikum selgitustöö üliõpilastele.

Järgmisel õppeaastal ongi kõik ajalooosakonna ja võib-olla ka võõrkeelte osakonna üliõpilased kohustatud valima ühe lisaeriala. Üks neist võib olla joonistamine.

Kuigi joonistamise lisaspetsiaalsusest võtab osa ainult kümmekond üliõpilast, on seal töö programmiliselt intensiivne.

Üliõpilaste hulgas on vähese populaarsusega ehiskirjade ja tahveljoonistamise omandamine. Üheks põhjuseks on see, et üliõpilane ei näe oma töövaeva tulemusi, sest iga kordaläinud harjutuse kustutab samas tahvlilapp. Kui käesoleva kevadise üliõpilastööde näitusel esitasid lisaspetsiaalsuse ja fakultatiivne rühm hulga joonistusi, akvarelle, siis mõnigi õnnestunud tahveljoonistus jäi külastajaile nägematuks. Ehiskirja omandamine

M. Sillavee (füüsika osak. III kursus). Pea etüüd.

nõuab pingsat tööd ja ta pole vähem loov kui mõne pea joonistamine. Nii ehiskiri kui tahveljoonistamine ja skitseerimine on suure praktilise tähtsusega. Sellest tulenev kasu on kaudne ja ilmneb edaspidises praktilises töös. Ootame, et sügisel uue õppeaasta algul ilmuvad kujutava kunsti kabinetti need ajaloolased, filoloogid, bioloogid, geoloogid jne., kes esinesid edukalt lõppeval õppeaastal, ja toovad kaasa uusi kaaslasi.

Dots. J. PÜTTSEPP

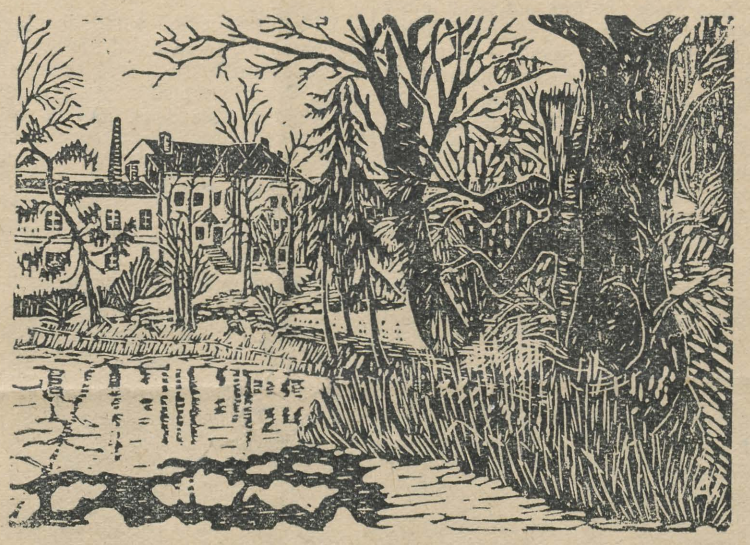

Botaanikaaed (Proovitrükk) V. Ahas (bioloogiaosakonna II kursuselt). Ajalehes nr. 18 oli allkiri vigane. Pidi olema: Hilja Põllusmaa (bibliograafiaosakonna V kursuselt) linoollõige «Vellavere».

Huvitav tööaasta

Ülikoolis töötab terve rida võõrkeelte ringe. Teiste hulgas on tublilt töötanud ka rootsi keele ring, millest tahakski täna teha natuke juttu.

On saanud kombeks teha õppeaasta lõpul tehtud töö kohta kokkuvõtteid. Ka ülikooli rootsi keele ringil on, millest kõnelda. Kogunes ju regulaarselt igal reedel kella 19-ks eesti keele kateedri «tagakambrisse» kogu Tartus viibiv svenska språketi huviline rahvas. Ja üsna sageli valmistas «kohalikele» meeldiva üllatuse mõni kaugelt saabunud külaline. Ringi liikmeks astumisel erilisi tsensusi polnud, piisas vaid rootsi keele oskamisest või vähemalt sellest arusaamisest. Kateedri lillelise linaga laud koondas enda ümber inimesi erinevatelt aladelt — siin oli keelemehi ja ajaloolasi, juriste, arste, geograafe jt. Et viimasel ajal aga ilmne ülekaal oli ajalool — arhiivindus ja kunstiajalugu kaasa arvatud — siis saatsid nad selle ringi tegevusaasta ajalukku ka oma pitseriga tähistatult. Sellest annavad tunnistust niisugused ringi liikmete poolt peetud ettekanded, nagu «Hiiumaa rootslaste võitlusest oma vabaduste ja õiguste eest XVIII sajandil», Rootsi vanemast ajaloost arheoloogia andmetel, sajandi suuremast kirjalike allikmaterjalide leiust Punase mere ääres jt.

Keelemeestest rääkis sm. Kokla oma reisimuljetest Mari ANSV-sse, sealsete elanike elu-olust ja kommetest.

Väga suurt huvi pakkus diplomand Mart Vabari ettekanne «Eesti NSV elektrifitseerimisest». Et hüdro- ja soojuselektrijaam ikka täiesti kaks ise asja on — see sai ka kõigile selgeks tehtud.

Ringi kõige suurejoonelisemaks ürituseks võib pidada Selma Lagerlöfi 100. sünniaastapäeva tähistamist möödunud aasta novembrist, millest osavõtjad ületasid mitmekordselt ringi liikmete arvu.

Keeleoskuse tase on erinev. On neid, kes peale lugemise on ka kirjaoskuse selgeks saanud, kuid on ka neid, kes kohviõhtul kuuldud anekdoodi üle alles peale Wieselgreniga konsulteerimist kodus vaikselt muhelevad.

Kogu ringi pere tänab prof. P. Aristet tehtud töö ning sõbraliku ja tujuküllase kollektiivi loomise eest.

Ringi liikmed

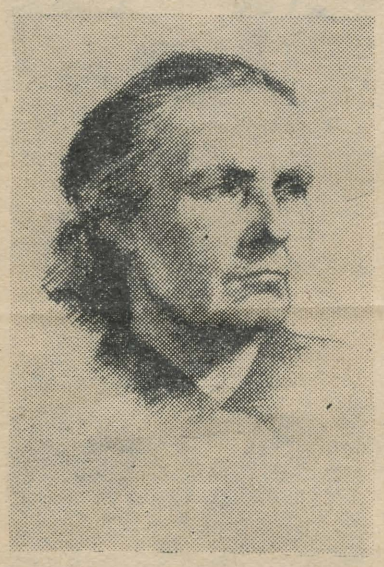

J. Kangilaski (ajaloo-osak. I kursus). Pea etüüd.

gi elektron-arvutusmasinate kasutuselevõtmine järsult suurendanud vajadust vastava spetsiaalsusega matemaatikute ettevalmistamiseks.

Seda arvestades on ka Tartu Riiklikus Ülikoolis asutud ette valmistama arvutusmatemaatikuid, kelle ülesandeks saab nii ülikooli kui ka teiste Eesti NSV-s loodavate arvutuskeskuste teenindamine. Ülikooli arvutuskeskuse ülesandeks kujuneb seega mitte ainult praktiliste ülesannete lahendamine, vaid ka vastava haru üliõpilaste väljaõppe teostamine.

Missuguseid ülesandeid saab siis Tartu Riikliku Ülikooli arvutuskeskus lahendada? Arvestades, et elektron-arvutusmasin «Uraal» on suhteliselt väike masin (võimsamad elektron-arvutusmasinad teostavad kümneid tuhandeid tehteid sekundis), osutuvad talle jõukohaseks vaid lihtsamat laadi insenertehnilised ja majanduslikud ülesanded. Lihtsuse kritiseeriumi on muidugi raske anda, kuid üldiselt peavad ülesanded olema sellised, et nende lahendamine ei nõuaks palju üle miljoni tehte sooritamist. Niisuguste ülesannete esitajateks kujunevad nähtavasti nii ülikooli majandusaparaat ja teaduslikud töötajad kui ka mõningad teised organisatsioonid (näiteks ENSV Teaduste Akadeemia Tartu asutused või suuremad tehased). Suurel määral saab aga arvutuskeskust kasutada ka puhtmatemaatilise uurimistöö teostamiseks eeskätt arvutusmatemaatika ja küberneetika valdkonnas.

Ü. KAASIK

see maksis end kurjalt kätte. Edgar unustas ja sai seda kõige enne tunda. Ta hakkas kõndides jalgu tõstma liiga hooletult, ilma neid aegamööda sitkest maast lahti kiskumata. Äkki tundis, kuidas midagi ragises ja varvastel oli korraga väga lahe olla. Tõstis ettevaatlikult jala mudast välja: kirsal oli tald üleni lahti kärisenud, ainult konts ühendas seda veel säärega. Jalarätt tolknes alla nagu märg plagu ja sellest tilkus vett.

Pilt oli nii halenaljakas, et kõik lagistasid naerda.

«Fotograaf, kaamera!» hüüatas asjaosaline ja tõstis jala poseerides hästi kõrgele.

Saarlane tahtis osutada tüdrukule-fotograafile teenet, hüppas põlluservalt aparaati tooma. Sai mahti tunda, kuidas parem jalg jäi kinni nagu tangide vahele. Ei saanud hoobilt paigale tarduda, tõmbas. Jalg andis järele, kuid konts oli poole tallani lahti. Saabas näitas vaatajale roostetanud naelatikke ja tikuotsi nagu vihane ketikoer hambaid.

«Fotograaf, kaamera!» kordas temagi.

Kui need kaks saabast koos kahe mehega olid filmilindile võetud ja «haavatud» kirsadele pajuvitstest sidemetega esmaabi antud, jätkus sel teemal juttu veel tükiks ajaks. Kõik imestasid vee all olevat põldu, millist keegi polnud varem näinud, ehkki niitjateks olid inimesed mitmest kodumaa nurgast.

Vastu õhtut kadus taevast viimne kui pilvekübe. Päikese ümbrus tõmbus laialt heledaks, muu osa kuidagi erisuguselt läbipaistvaks, nagu on taevas ainult enne hallaõid. Päikese längus kiired peegeldusid veest ja pimestasid silmi. Puud kraavipervedel ja metsas olid omaks võtnud sügisese värvidehulga. Ruskete pajude ja leppade seast kerkisid kased erekollastena nagu tuleleegid.

Niisugusena jäi Edgarile meelde pilt viimasest tööpäeva õhtust. Vikat sulises veepinnal. Veerandsammuliste jalaastetena taganes kaerapõld, jäi vähemaks. Mõttel oli aega laialt joosta.

. . . Siis niisugune on elu siin viiendal kolhoosiaastal. Kuid kuidas elatakse samas kolhoosis kümne, viieteistkümne aasta pärast? Kindlasti ei niida veerandsammu kaupa vilja vesisel põllul. Seda ei tee võib-olla enam needki, kes tulevad siia aasta-paari pärast. Missugused on tulevikus masinad, mis tärisevad ja porisevad siinsamas kohas, kus tema, Edgar, praegu sulistab? Kas on siis veel ühtegi neist kraavipervedel tungaldena säravaist kaskedest alles? Ei vist. Need peavad teed andma uutele kraavidele, sügavamatele kui endised. Võib-olla pole metsagi, mis mustab põllu ääres, vaid ka seal voogab üksainus põld kuni järgmise, metsataguse külani. Maa on siin hea, miks mitte harida. Ja tee, mis kulgeb piki külavahet ja siitsamast põllu kõrvalt edasi veel kaugema külani, ei ole enam niisugune mülgas nagu praegu. Ja inimesed?

(Järgneb.)

Kulumata SULEGA

(E. Uuk, KOLLEKTIIVI SÜND. 5. järg)

Joonasel jätkus optimismi enda ja teiste jaoks. Turtsakad tüdrukudki ei saanud Joonase musklitele mõeldes muidu kui pidid naeratama vähemalt ühe suunurgagagi.

Brigadir oli ammu toast kadunud. Poisid hakkasid astuma töökoha poole, tüdrukud tulid väikestes salkades järele.

Siiski ei tehtud sel õhtupoolikul tööd rõõmsa meelega. Õhtul taoti kaarte. Midagi muud teha polnud tuju. Lauldi:

Seitse pikka päeva,
see mind kurvastab.
Seitsmest pikast päevast
kord pikim nädal saab.

— — — — —

Kui on kuus päeva hommikust õhtuni tööd tehtud, kulub puhkepäev marjaks ära. Magati kauem kui argipäevadel ja asuti perenaise kartuleid võtma. Brigadir lubas masina, Edgar juhtis hobuseid. Noppijaid oli küllalt, terve rühm. Perenaine küll ütles, et las need aidaku, kes väsinud ei ole ja pühapäevatööst pattu ei karda. Tuli välja, et nii väsinud ja tujust ära polnud keegi, et poleks paar tundi küürutanud lahke ja hea inimese kartulimaal. Töö läks ladusalt käima.

Oli saadud teha vaid paar ringi, kui nähti täistambiga lähenevat vedrukaarikut. Kaarik peatus. Üks mees jäi hobust hoidma, teine tuli kartulimaale. Samm oli mehel raske, nägu punetav.

«Te siis oletegi need sehvid,» alustas teretamise asemel.

«Seda küll. Esimees ka tulnud meid vaatama, see on tore,» rõõmustasid tüdrukud, kes olid «kõrget ülemust» kontori juures näinud.

«Mis asja te siin praegu teete,» jatkas teine ebasõbralikult, rämedal häälel.

«Kartuleid nopime!»

«Seda ma näen jah! Aga kelle kartuleid? Kas selleks teid siia saadeti? Kolhoos olgu lahke, söötku teid, aga teie urgitsete aiamaad.»

«Täna nagu puhkepäev.» Edgar oli hobused peatanud, tuli lähemale.

«Puhkate siis, kui vihma sajab.»

«Aga kui vihma ei tulegi?»

«Küll ta tuleb. Aga parem kui ei tule. Kooli peal nagunii aasta otsa puhkate. Ja üldse, kes teil lubas kolhoosniku kartuleid võtta, kui kolhoosi omad alles võtmata, pealegi kolhoosi masinaga. Aga mis siis kui katki ajate?»

«Brigadir lubas.»

„Mens sana in corpore sano...“

ütlesid vanad roomlased. Tahestahtmata kerkis see lause ka neile pähe, kes ülikooli spordipäeval vaatlesid 300 neiu ja 100 noormehe massikava, mille heaks oma närve olid kulutanud nii õppejõud kui ka üliõpilased. Juured ulatuvad kaugele minevikku.

See oli läinud sügisel, kui neljanda kursuse tudengid võisid kuulda uudist, et kehaline kasvatus on muudetud kohustuslikuks kuni IV kursuseni. Vastuvõtt oli mitmekesine. Oli neid, kes spordist ei olnud loobunud ka vahepeal, neid see uudis eriti ei liigutanud. Oli neid, kellel selle vastu ei olnud midagi, et jälle proovida oma võimeid jooksurajal ja sangpommi juures, võtta maha aasta jooksul kogunenud rasva ja vähendada kõhu ümbermõõtu. Oli ka neid, kes kurvalt ohates vaatasid melanhoolse pilguga kaugusesse ja meenutasid piinarikkaid päevi II kursusel, kui olid sunnitud veetma kaks tunnikest õppejõu karistava pilgu ja seltsimeeste pilkava naeratuse all. Kuid käsk on vanem kui meie. Tuli jälle oma «vanad» kondid vedada võimla seinte vahele.

Möödub aasta kuidas ta möödub, kuid kevad on alati olnud rõõmus aastaaeg. Ja eks olnud ta rõõmus ka neile neljasajale, kes pärast küllaltki kordaläinud esinemist istusid tribüünil ja jälgisid võistlusi. Aastaaruanne oli tehtud.

Ülikooli spordipäev algas piduliku rongkäiguga läbi linna. Sooritati ring ümber staadionimuru. Avakõne. Kõigest sellest oli juttu ametlikus ülevaates eelmises lehenumbris. Lubatagu jagada siinkohal üliõpilase muljeid, kes pealtvaatajana suurpidu kaasa elas.

Ilmataat oli vist kohkunud tudengite meelekindlusest, kes valmistusid spordipäevaks hoolimata vihmast ja viludest ilmadest ning pühapäeval näitas oma nägu isegi päike.

Spordipäev algas naisvõimlejate esinemisega. Neile järgnesid kõige mitmekesisemad numbrid. Staadionimurul viskasid hundiratast ja saltosid akrobaadid, esinesid riistvõimlejad. Tartu Alumiiniumivabriku rõngad, mis ülikoolile kuulsust tõid vabariiklikul kõrgemate koolide olümpiaadil, kutsusid publikult esile tugev aplausi. Muidugi langeb peamine au siiski meie tublidele naisvõimlejatele, kelle harjutused rõngastega olid üheks päeva paremaks numbriks. Ja siis muidugi päeva «nael» — massikava. Mehed üleni valges, naised sinises, sinna juurde veel staadioni roheline muru ja päikesepaiste — elamus oli täielik.

Huviga jälgiti meie tõstjatepere ainukese meistersportlase Elmo Simsoni esinemist. «Mees tõstab mägesid,» kõlas vahemärkus tribüünilt. Kahjuks jäi tema varju Andres Lutsari mängimine sangpommidega, mida oleks pidanud eraldi esiplaanile tooma.

Vehklejate esinemine jättis pisut stiihilise mulje: oleks parem võinud eraldada kogu rühmast ühe paari, kelle esinemisele oleks tehtud siis vajalikke kommentaare.

Vettehüppajad näitasid, et ka ilma veeta on võimalik sooritada hüppeid.

Vahepealt olid alanud ka kergejõustikuvõistlused. Ülikooli paremad proovisid oma võimeid jooksurajal. Kõige enam köitis pealtvaatajate tähelepanu odavise, kus kaasa võistles ka vabariigi rekordiomanik C. Vallmann. Juba esimene vise kandus üle 77 meetri (77.10), kuid see jäi ka parimaks. Sündisid ka kaks vabariiklikku rekordit.

Spordipäeva finaaliks oli väravpalli demonstreerimine. Tartu publikul avanes võimalus näha spordiala, mis spordiharrastajate peres on võitnud üldise tunnustuse.

Ülikooli spordipäev möödus igati õnnestunult. Seda pidid nentima ka kõige skeptilisemad publiku hulgast. Ja siit moraal: saagu see traditsioon igaveseks. Viime ellu roomlaste põhimõtte: «Mens sana in corpore sano.» Ei ole ju mõtet hakata korrutama igavat juttu spordi kasulikkusest. Igaüks, kes võttis osa või viibis ülikooli spordipäeval, teab seda ilma propagandatagi. Vaja on vaid üle saada laiskusest, hirmust kehakultuuri ees. Siis kindlustame järgmisel spordipäeval veelgi massilisema osavõtu ja veelgi parema õnnestumise. Ülikooli prorektor sm. Ü. Sildmäe püstitas oma avakõnes loosungi: «Järgmisel spordipäeval tuhat osavõtjat!» Arvan, et selle ülesande me täidame.

A. VIHALEM

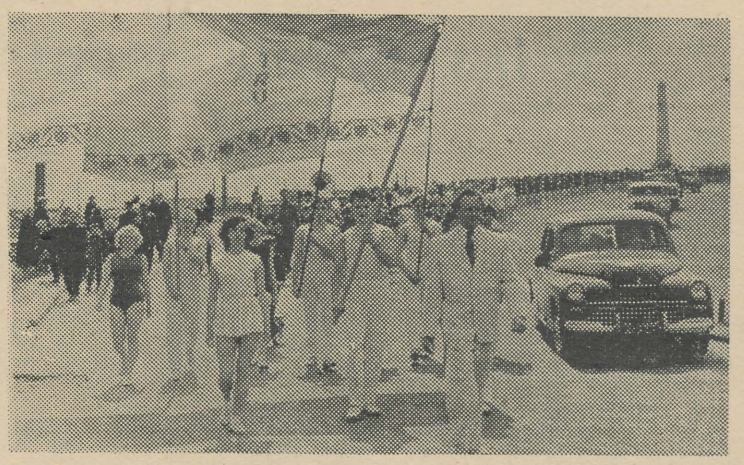

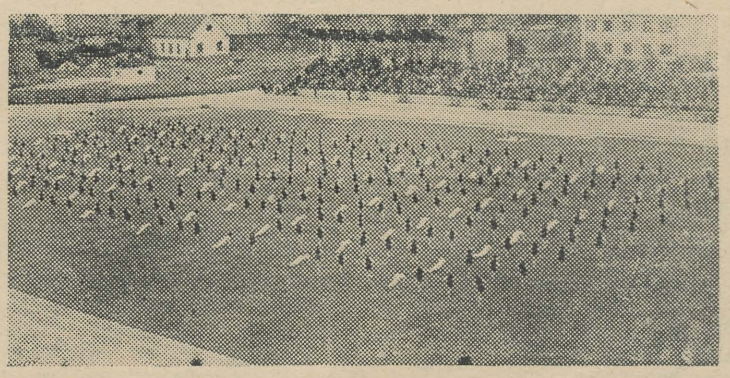

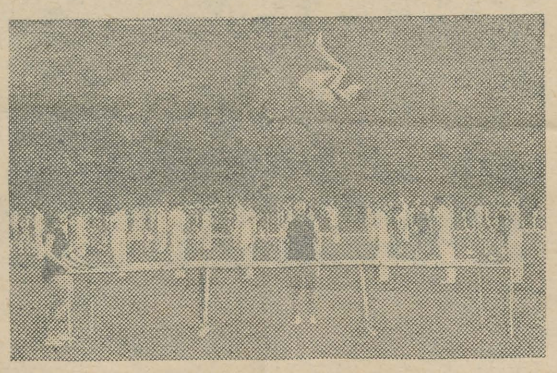

*Piltidel: Kehakultuurlaste rongkäik suundub läbi linna ülikooli staadionile. * Staadionimurul on massvõimlejad. * Huvitav oli väravpalli demonstratsioonvõistlus (vasakul ülal). * Võimlemist rõngastega ja vettehüppeid kuival maal näeme vasakul. * Oda heidab V. Kuik * Meistersportlane E. Simson on saanud kangi sirgetele kätele.*

«Jaokomandör ei tohi midagi teha ilma roodukomandöri loata. Ma olen andnud käsu, enne ei tohi keegi omi kartuleid võtta, kui kolhoosi töö on korras.»

«Aga niimoodi võivad inimestel kartulid lume alla jääda?» vaidles Edgar.

«Pole teie asi. Aga muidu jäävad kolhoosi omad lume alla. Ja nüüd — marss kaerapõllule!»

Rahvas oli kogunenud esimehe ümber. Rühmavanem Ruts arvas:

«Täna ei tule tööst suuremat välja. Inimestel tarvis rõivaid pesta ja kohendada. Teate isegi, et me ei tulnud nii pikaks ajaks välja, nagu nüüd kujunes.»

«Vaatame, vaatame! Kes täna tööle ei lähe, kõik saab iseloomustusse kirja pandud. Looderdate mul siin, sööte rohkem kui teete, korraldusi ei täida.»

Perenaine hakkas hädaldama ja oli õnnetu, et lastel tema pärast sekeldusi tuli. «Lapsed» rahustasid teda ja läksid käsi pesema.

Esimees vajus perenaise poole. Hääl oli tal nüüd tasane ja madal, kuid sama mõjukas.

«Kolhosi laastad, ise tööl käia ei taha, kasutad kolhoosi inventari ja tööjõudu oma huvides. Mina eelistan kolhoosis töötada ustavate inimestega . . .»

Tüdrukuke pänderdas lähemale.

«Ema, näe, kui ilus kahe peaga kaltul.»

Naeris ja rõõmustas leiu üle.

Pereema kartulid nopiti šeffide poolt ühisel jõul üles ühel lõunavaheajal.

— — — — —

Suured sügissajud ei jäänud tulemata. Ilmataat korraldas selle asja siiski nõnda, et sadas peamiselt öösiti, päeval pidas jõukogumiseks vahet. Põllud muutusid veel pehmemateks, maantee oli üksainus porimülgas. Kuiva jalaga ei saanud kaugemale kui trepile, paar sammu edasi astudes lirtsatas hea õhuvahetusega kirsades juba vett.

Viimasel nädalal rassiti paralleelselt kartulipõllul ja vilja kallal. Kujunes välja niitjate brigaad kolmest poisist ja viiest tüdrukust, kellele vikati hoidmine kõige paremini istus.

Reede õhtupoolikul jõudsid nad tööjärjega viimasele metsaäärsele põllusiilule. Poisid hakkasid ees minema. Pahkluudeni sulises vesi niitjate jalgade ümber. Niitsid edasi — sama lugu. Kaks tüdrukut järgnesid. Teised, kellel kummikuid polnud, vaatasid nõutult põlluäärel. Vesi oli külm, kuidagi ei tahtnud minna sellesse mitmeks tunniks jalgu leotama.

Jänku ajas koguni:

«See on hullem kui sunnitöö, niisugust tööd ei saa keegi tegema sundida.»

Joonas, kes niitis kõige ees, pööras ümber. «Kes see seal viriseb, Jänku või? Arusaadav, jänesed kardavad vett nagu tuld.»

«Ega ma ei virise, aga siit pole ju midagi niita. Kaer vaksapikuselt veest väljas, lööd maha, siia jääbki.»

«Aga sina kujuta ette, et see siin on riisipõld, et riis on sinukõrgune ja muudkui anna pihta. Kui niimoodi mõtled, siis on vesi niisama soe kui Indias ja sa ei taha siit enam mujale minnagi.»

Jänku naeris heledalt ja pilkavalt. «Ennäe mul unistajat, ehitab õhulosse ja mõtleb vee põllul tuliseks nagu vannis. Tüdrukud, lähme parem kartuleid võtma.»

Joonast ärritas tüdruku pilkav naer. Viskas vikati kaarele, pilgutas poistele silma, oli paari pika hüppega tüdruku juures, haaras sülle. Jänku peksis läbi naeru rusikatega Joonase kõmisevat rinda, siputas jalgadega.

«Ei tohi, Joonas!»

Joonas suundus kandamiga vaovahe poole, kus vesi oli tublisti sügavam.

«Kartulipõllule võid minna, võid minna koguni koju ahju taha, ega mina kedagi keelata ei saa, aga virisemise eest tuleb sind enne natuke kasta. Ja mitte ainult jalgu.»

Kummardus veele lähemale, hoidis tüdrukut nõnda, et sellel pea ja jalad olid kõrgemal.

«Kas veel virised? . . . Ja pilkad mind?» lisas summutatult.

Jänku naer kaotas kõlavuse ja suri. Poisi silmades säras midagi, mis tegi kohmetuks ja võttis sõnad suust.

«E-ei kum-bagi!» kogeles.

«Annad ausõna?»

«Ausõna!»

«Siis võid minna.» Joonas pani tüdruku jalgadele, otse keset põldu ja keset vett. . .

Jänku läks jalgu kõrgele tõstes põllu äärele, võttis vikati, hakkas niitma.

«Oi, kui ma nüüd saaks kuidagi Joonasele järele asuda. Küll ma tal siis vikatiga kandu koputaks!» ähvardas nõnda ja naeris jälle, heledalt nagu ennegi.

Edgar loovutas suuremeelsust teeseldes oma koha, asus rivis tahapoole.

Joonas tahtis veel mõnda seisjat «Jordanile viia», aga teised eelistasid vabatahtlikult üle kraavi põllule hüpata ja niitma hakata.

Joonas ja Jänku kõige ees, nii niideti esimesed kaared. Joonas ei pannud viimast välja, tüdruk pingutas kõigest väest. Pärast teist ringi astus rivist välja ja läks kõige lõppu.

«Targem annab järele,» õigustas ta oma teguviisi, kuid kõik teadsid, et Joonasega võidu niitmine väsitaks vilunud mehegi, rääkimata tüdrukust.

Töösoojuse ees taganes veel ebameeldiv külmus, ununes varsti koguni. Ometi ei tohtinud erakordseid tingimusi hetkekski unustada,

Tervitame tööveteran

GUSTAV TANIT

pensionile mineku puhul

Õppetöökoja kollektiiv

Tähelepanu, Narva sõitjad!

Üliõpilastel, kes suunduvad suvel tööle Narva soojuselektrijaama ehitusele ja kellel on soodsam asuda teele Tallinnast, mitte Tartust, teatada sellest hiljemalt 15. juuniks komsomolikomiteesse (märkida selleks väljapandud lehele nimi ja aadress).

Andmed on vajalikud eriautobusside organiseerimiseks sõiduks Tallinnast Narva.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Toimetaja J. FELDBACH

H. Heidemanni nim. trk. Tartu, Ülikooli 17/19.
Üksiknumbri hind 20 kop.
MB 04857. Tellimine nr. 319

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 22 (409) Reede, 19. juuni 1959. a. XII aastakäik

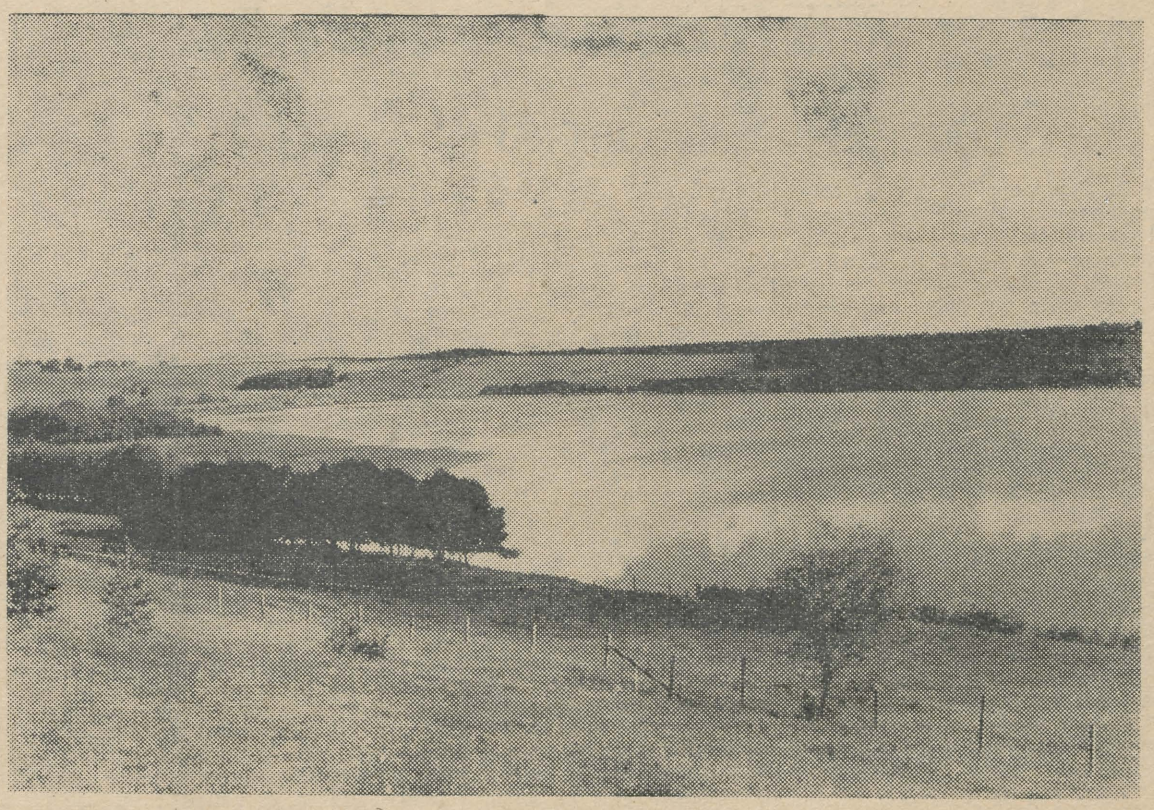

Raigastvere järv. *J. Remmeli foto*

Kaugõppijatel toimub õppe- ja eksamisessioon

Massiliselt saabuvad Tartusse meie kodumaa kõikidest rajoonidest ja linnadest TRÜ kaugõppijad. Üle 1500 töötaja — mittestatsionaarse üliõpilase — on kutsutud osa võtma õppesessioonist ja aru andma sessioonidevahelisel perioodil tehtud iseseisvast õppetööst.

Teistest varem saabusid sessioonile Majandusteaduskonna III ja IV kursuse üliõpilased, kes on jõudnud juba sessiooni lõpetada. Lõpule hakkab jõudma ka Õigus-Majandusteaduskonna nooremate kursuste ja Arsiteaduskonna kehakultuuriosakonna üliõpilaste sessioon. Õppeedukuses on eriti silma paistnud Majandusteaduskonna kaubandusökonoomika haru IV kursuse üliõpilased, kellest suurem osa on sooritanud eksamid väga headele ja headele hinnetele. Seltsimehed Heinart Lember, Endla Oja, Nikolai Pille ja Enn Põrk sooritasid kõik eksamid hindele «väga hea». Silma on paistnud ka Õigusteaduskonna I kursuse üliõpilased sm-d Villi Hõim, Enn Kiviselja, Hilda Renter ja Lembit Tint, kes sooritasid esimesed eksamid (NLKP ajaloost ja NSV Liidu riigi ja õiguse ajaloost) hindele «väga hea».

Pool teed on seljataga ka Kaugõppe Pedagoogilise Instituudi üliõpilastel, kellest 80% on ilmunud sessioonile ja võtab aktiivselt osa toimuvast õppetööst. Käesoleva aasta aprillis Pedagoogilisse Instituuti vastuvõetud üliõpilastest on sissejuhatavale sessioonile saabunud 97%.

Ka lõpetajate riigieksamisessioon kulgeb normaalselt. Diplomitööde kaitsmine on neil juba seljataga. Käesoleval ajal valmistub suurem osa neist sooritama ja sooritab riigieksameid. Esialgsete andmete kohaselt toimus diplomitööde kaitsmine kõrgel tasemel. Lõpetajate praktilised kogemused aitasid selleks palju kaasa. Õigusteaduskonna 23 lõpetajast kaitsesid diplomitööd hindele «väga hea» 13 ja hindele «hea», 8 üliõpilast. Eesti keele ja kirjanduse ning võõrkeelte osakonna kõik lõpetajad said diplomitööde kaitsmisel kõrged hinded.

Neil päevil saabusid kohale ka Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilased. Nende õppe- ja eksamisessioon kestab kuni 7. juulini. Kaugõppijate meeleolu on üldiselt hea. Mõningaid raskusi on kaugõppijate majutamisega. Möödunud aastate eeskujul tarvitusele võetud abinõud kaugõppijate paigutamiseks koolimajadesse ei andnud käesoleval aastal oodatud tulemusi, kuna suuremas osas koolimajades toimub sanitaarremont. Vaatamata nendele raskustele suutis meie majandusosakond majutada kaugõppijaid ja seega luua vajalikud tingimused õppetöö läbiviimiseks. Soovime jõudu ning edu õppetöös, seltsimehed-kaugõppijad!

J. ADOJAAN,
TRÜ kaugõppeprorektor

Üliõpilasehitustest loe lk. 2

Sõna on kaugõppijail

Suvise eksamisessiooni künnisel

Esmaspäeval täitusid Kaugõppeosakonna ruumid ning paljud auditooriumid Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Matemaatika-Loodusteaduskonna mittestatsionaarsetest üliõpilastest. Algas meie järjekordne õppe- ja eksamisessioon, mis kestab 3 nädalat. Kui mõne hea aasta eest kogunesid kaugõppe üliõpilased kõikidelt erialadelt ja kursustelt sessiooni avapäeval ühiselt aulasse, siis praegu seda enam korraldada ei saaks — kaugõppijate arv on kasvanud niivõrd suureks, et nad kõik korraga aulasse ei mahuks. Kuid poleks sugugi halb, kui nüüdki kogunetaks kas või osakondade kaupa kuhugi suuremasse auditooriumi, kus siis Kaugõppeosakonna või dekanaadi esindaja vestleks üliõpilastega. Nii ühiselt koos viibides saaksime nagu moraalset toetust algavaks pingeliseks tööperioodiks.

Käesolevaks eksamisessiooniks oleme valmistunud igaüks oma võimete ja võimaluste kohaselt. Peab ütlema, et Kaugõppeosakond teeb tõhusat tööd meie abistamiseks, saates välja tööjuhendeid, paljundades loengukonspekte jne. Kuid sellele vaatamata on meil ka mõningaid pretensioone, mille puhul alati küll ei tea, kas esitada need osakonna või mõne teise instantsi aadressil. Nii näiteks ei saanud V kursuse eesti filoloogid tööjuhendit võrdlemisi raske õppeaine — filosoofia ajaloo õppimiseks. Selles distsipliinis aga on käesoleval õppe- ja eksamisessioonil ette nähtud eksam. Üldiselt tunneme teravat puudust õppekirjandusest. Palju abi oli Kaugõppeosakonna poolt paljundatud väliskirjanduse konspektidest. Miks ei ole kasutatud taolist moodust näiteks eesti dialektoloogia, läänemeresoome keelte võrdleva ajaloolise grammatika, eesti kirjakeele ajaloo ja mitmete teiste eesti filoloogidele nii oluliste õppeainete puhul, kuni trükist ilmuvad vastavad õpikud? Igale kaugõppijale on teada, kui palju aega ja vaeva nõuab statsionaarsete üliõpilaste konspektide hankimine. Aga ega teise konspekti järgi õppimine ole sageli sugugi kerge, eriti veel siis, kui konspekt on lünklik.

Alma mater'iga peaks meid, kaugõppijaid, paremini siduma ka ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool». Mittestatsionaarset õppetööd, mis moodustab olulise osa kogu ülikooli õppetööst, valgustatakse ajalehes kahjuks minimaalsel määral. Miks mitte aeg-ajalt avaldada suunavaid artikleid kaugõppijatele, edasi anda töö kõrval edukalt õppivate inimeste kogemusi, jutustada Kaugõppeosakonna ühest või teisest töölõigust, tutvustada ilmunud teaduslikku kirjandust (see oleks vajalik ka statsionaarsetele üliõpilastele) jms.

Õppe- ja eksamisessioon on alanud. Tahame, et see hästi korda läheks. Oma kvalifikatsiooni tõstes saame paremini kaasa aidata seltseastaku ülesannete täitmiseks. Seepärast soovin kõigile kaugõppijatele edu ja püsivust püstitatud eesmärgi saavutamiseks, aga õppejõududele head tahet meie õpetamiseks!

E. VINGISSAAR,
eesti filoloogia osakonna V kursuse mittestatsionaarne üliõpilane

Lõppes eksamisessioon

Matemaatikaosakonna IV kursuse arvutusmatemaatika üliõpilastel lõppes eksamisessioon. Eksamid olid hästi ette valmistatud ja enamus üliõpilasi andis ainult häid ja väga häid vastuseid. Edukalt esinesid Rein Tomberg, Rein ja Urve Jürgenson, Silvi Aben jt.

Pärast eksameid toimub tootmispraktika Moskva Riikliku Ülikooli arvutuskeskuses, kuhu sõitis 11 üliõpilast koos juhendaja dotsent Ülo Kaasikuga. Teistel üliõpilastel toimub aga praktika Tartus.

Edukalt kulgevad eksamid ka «pedagoogidel» ja «astronoomidel».

A. SIKK

Kaugõppija mured

Kaugõppe teel õppimine nõuab järjekindlust ja tahtejõudu, sest igapäevased mured ja ülesanded tööl ning kodus nõuavad oma osa. Kuid peamine raskus minu arvates ei seisne selles. Põhiline, miks enamik kaugõppeüliõpilasi ei suuda sessiooni vältel sooritada ettenähtud eksameid ja arvestusi, on sessiooni äärmine ülekuhjatus.

Sm. Maksing avaldas «Nõukogude Õpetajas» arvamust, et vajalik materjal tuleks anda eelmisel sessioonil, et saaks seda kodus läbi töötada. Põhiliselt see küsimust ei lahenda, sest eksameid tuleks sooritada ka sel juhul loenguperioodil. Iga üliõpilane vajab enne eksamit aega kordamiseks. Kahjuks pole õppimisega nii, et kodus teed kõik korda, paned teadmised kohvrisse ja sessioonil võtad need vajalikul ajal välja eksaminaatorile esitamiseks. Praktika on näidanud, et enamasti puudutakse just neilt loengutelt, milles ei ole sel sessioonil eksamit. See kujuneb paratamatuseks, sest kuskilt pead ju varastama aja ka eelseisvaks eksamiks ettevalmistamiseks. Normaalne oleks, et sessiooni aeg jääks ainult konsultatsioonideks, eksameiks ettevalmistamiseks ja eksamite sooritamiseks. Kas ei tuleks täpselt kaaluda küsimust, kuidas anda vajalik õppematerjal üliõpilastele enne sessiooni algust. Tallinna Polütehniline Instituut näiteks korraldab mitte ainult õhtuosakonnas, vaid ka kaugõppes Tallinnas elavatele üliõpilastele korrapäraselt loenguid. Kas poleks võimalik ka TRÜ-l korraldada loenguid Tartus ja Tallinnas.

Kui kaugõpe kasutab ära ka raadio ja televisiooni, nagu kavatsetakse, siis saaks korraldada nii, et enamik üliõpilasi tuleb sessioonile juba vajaliku materjaliga ja ettevalmistatult.

Kahjuks on senini kujunenud nii, et põhiliseks töötamise ajaks jääb sessioon. Kirjanduse puudumine on siin peamine puudus. Seni ilmunud kirjandus ei suuda täita seda lünka. Hiljuti ilmus näiteks «Marksistliku filosoofia alused». Nii mõnigi üliõpilane tervitas seda raamatut rõõmuga. Sessioonil aga ilmnes, et selle raamatu materjal ei vasta mingil määral eksamil esitatavaile küsimustele. Nagu meile teatati, ei tule see raamat õpikuna kõne alla.

Statsionaarsetele üliõpilastele antakse loengute korras põhiline materjal, meile ei jõuta seda anda. Sageli soovitatakse kasutada statsionaarsete üliõpilaste konpekte. Neid on enamasti väga raske hankida. Viimasel ajal on edukalt kasutatud rotaprinti; kas poleks mõeldav seda ära kasutada mõne hea statsionaarse üliõpilase konspekti paljundamiseks. Kui keegi õppejõududest kontrolliks enne konspekti, et selles ei esineks faktilisi vigu, muutuksid konspektid mittestatsionaarsetele kättesaadavaks.

Paljude küsimuste kohta on ilmunud materjali ka ajakirjanduses, kusjuures üksikuid küsimusi on valgustatud ammendavalt. Kaugõppija ei suuda kogu kirjandusega alati konktaktis olla. Kas poleks kaugõppel võimalik välja töötada ka ajakirjanduses ja võibolla ka ajalehtedes avaldatud materjalide loetelu.

VILMA PIIRMA,
ajaloo-osakonna mittestatsionaarne üliõpilane

MENETLUSPRAKTIKAST

Geograafiaosakonna esimesel kursusel on pikemaks suviseks praktikaks geodeesia õppepraktika, mis kestab neli nädalat. Selle organiseerimisel kõrgemas õppeasutuses on kaks võimalust: kas õppepraktika läbiviimine metoodilise harjutusena vabas looduses või tootmisülesande lahendamine ühes täisväärtusliku produktsiooni valmistamisega.

Esimesel juhul toimub õppetöö alalises õppebaasis aastate vältel kujunenud kava ja tunniplaani alusel. Üliõpilased viibivad siin «puhkekodu režiimi» tingimustes. Laagris on sisse seatud 6-tunnilise tööpäev ning õhtupoolikul veedavad üliõpilased aega oma äranägemisel. Praktika vältel kogutud faktiline materjal punktide koordinaatide, profiilide ja pisiplaanide näol on hõlpsasti kontrollitav, kuid ei oma mingit praktilist väärtust ega paku pärast õppepraktika arvestamist enam kellelegi huvi.

Teisel juhul sõlmitakse kokkulepe maakasutusplaani koostamiseks mõne asjast huvitatud asutuse ja organisatsiooniga ning kõik õppepraktika programmis ettenähtud tööd teostatakse selliselt, et nende tulemuseks oleks geodeetilistele instruktsioonidele vastav plaan, mida asutus vajab maa kasutamise õiguse taotlemisel, maaala majandamised või ehitiste püstitamisel. Sel juhul tuleb tööd organiseerida uudses, enamasti puudulikult kaardistatud ning mõõtmisteks ettevalmistamata maastikus. Lühiajalise praktika vältel tuleb teostada kõik vajalikud mõõdistustööd vastava kvaliteediga. See esitab õppejõule märksa suuremad nõuded: tema tööpäev ei piirdu siin koormuses ettenähtud 6 tunniga, vaid kestab varahommikust hilisööni, kuna kõik mõõtmis- ja arvutusandmed vajavad üksikasjalikku kontrolli. Ka pärast õppepraktika lõppu tuleb õppejõul pühendada paar nädalat plaanide ja toimikute viimistlemisele, kuna õppepraktika vältel tuleb peamiselt kontrollida, kas kõik üliõpilased on omandanud vajalikud teadmised ja oskused, sest ühe koondplaani esitamist ei saa samastada kogu õppepraktika arvestusega. Seepärast leidub vähe õppejõude, kes nõustuvad sellise (tasuta) kohakaaslusega, kus samaaegselt tuleb täita nii õppepraktika juhendaja kui ka salgaülema, topograafi ja tehnilise kontrolli inseneri ülesandeid, kuna lisaks sellele tuleb organiseerida toitlustamist, transporti ja päevarežiimi täitmist.

Peab ütlema, et üliõpilased ise teevad palju meelsamini sellist tööd, mille tulemused ei jää tolmuma kateedri arhiivi, vaid leiavad edaspidi kasutamist vastava asutuse igapäevases töös.

TRÜ geograafiakateedris praktiseeritakse sellist rakenduslikku õppepraktikat geodeesia alal juba mitu aastat. Ajavahemikus 1950. kuni 1958. aastani on mõõdistatud TRÜ botaanikaaed, TRÜ Kääriku õppebaas ja Kääriku järv, osa S. M. Kirovi nim. kolhoosi maakasutusest, Vasula järve ümbrus, TRÜ Sangaste õppebaas, Sangaste aretuspunkti ja Sangaste metskonna keskus, looduskaitse alla võetud Sangaste park ja mõned teised maa-alad, mille plaanid on aluseks maa kasutamisel vastavate asutuste poolt. Sel teel on üksnes ülikoolile osutatud abi, mille eest viimasel oleks tulnud tasuda kokku kümmekond tuhat rubla, kui nimetatud mõõdistustööd oleks tehtud vastavate projekteerimisorganisatsioonide poolt. Tahaksime loota, et ülikooli majandusala juhatajad senisest rohkem summasid eraldaksid kateedrile geodeetiliste instrumentide soetamiseks.

L. VASSILJEV,
geograafiakateedri vanemõpetaja

Ehitame endale — oma kätega!

Suurest üritusest

Inimkond on iidsest ajast soovinud paremat tulevikku. Ja see on loomulik. Meil on tulevik — sisustame ta aga ise! Ise sisustada, oma maitse järgi korraldada, tunda ja võtta osa tema ehitamisest — see on olla ise oma õnne sepp.

Võtame meidki — me kurdame, et ühiselamud on halvad — õppida ja elada pole neis mugav. Kui tahad vabal ajal natukene omal käel palli mängida, on põud spordibaasidest — treenimisvõimalused on piiratud. Tartu, noh, peaks nagu olema nägusam — on ta ju noorusе linn... Oleks vaja korraldada, mugavamaks seada! Oigeseda tuleb teha ja teha meil endil — jõudumööda. Me ju teemegi — ühiselamut ehitame, 8-korterilisel lõime käed külge, staadioni tegime võimsa. Jälle õige! Hea, et teeme ja teeme veel rohkemgi — püüame.

Ainult... kas me teeme iga tööd nii nagu oma põhimist tööd — loovalt, mõtlevalt. Teame ju, et selge pea ja kiire taip päästavad meid kaunis tihti seal, kus vahel häda on kõige suurem. Kuid kas me ei võiks ka ehitada nii, nagu õpime — uurime suuri ja väikesi asju, arutleme, töötame materjali ümber ja avaldame oma mõtteid sõnas ja teos? Arvan, et võime! Selleks on tarvis eelkõige iga tööd võtta tõsiselt, lisada kohusetunnet. Kui me suudame midagi muud näha töö taga kui lihtsalt tööd töö pärast, siis, sõbrad, on kõik korras.

Meie rahva jõud ongi selles, et tal on masside loov, suurepärane enesealgatus — püüd kõikjal midagi täiustada ja teha uutmoodi ja hästi. Mida ma tahan sellega öelda? Seda, et hakkame sel suvel töötama uutmoodi, toome murrangu oma töössesuhtumisse, oma töösse, oma ellu. Me ehitame endale, siis teeme nii, nagu me alati endale teeme — püüame teha paremat. Julgelt, sirgjooneliselt. Meie elutempo nõuab kõikjal uut, nõuab kõikide kaasaliikumist, kõikide tegusid! Läheme kaasa ja anname parima! Meil on olnud ja tuleb raskusi tööde organiseerimisega, materjalidega ja musttuhandete pisihädadega — ületame nad koos, leiame igaüks ise võimalusi, avaldame neid, lahendame koos. Saanitee ei vii kommunismi, kaasasõitjad ja ootajad saanipäral peavad mõistma, et nad meie teed pikendavad. Hüppa maha, vennas, ja pane õlg alla. Usu! Sa suudad tuhat korda rohkem, kui sa ise usud.

Sõbrad! Jää hakkab nihkuma, algab suur murrang! Ärgu olgu kõrvalseisjaid — kõik tulgu kaasa ja andkem parim — oma ja meie homse nimel!

Loogem endale ise oma tulevik! Jõudu tööle!

E. TRUUVÄLI

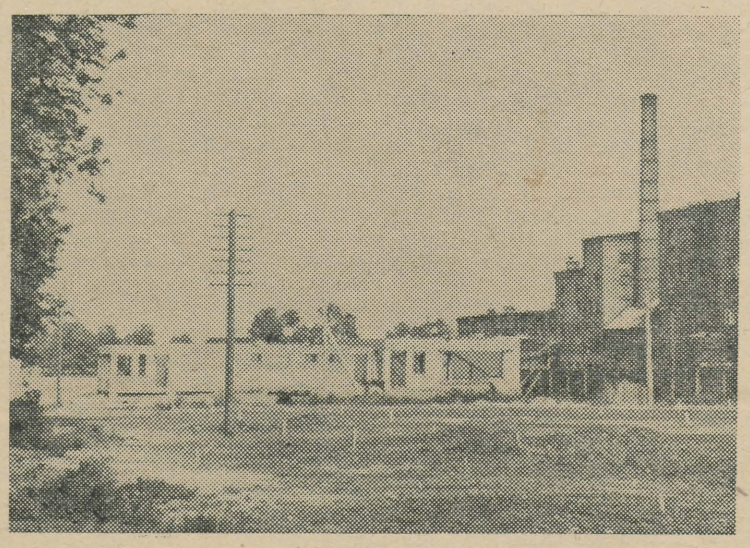

Eelsoojendusega ujula.

Ehitasin möödunud aastal...

Neil, kes valisid oma suviseks tööks ehitustöö, algasid juba kevadel teoreetilised loengud, kus tutvuti ehitustöö põhialustega. Nende kursuste põhjal oli võimalik kätte saada 4. kategooria müürsepa paberid.

Möödunud aastal töötasin ühiselamu ehitamisel R. Pälsoni tänavas.

Töö oli algul raske. Polnud harjunud. Puudus oskus müüritöös. Selle tõttu olid esimesed palgad ka võrdlemisi väikesed. Tekkis palju nurinat. Seda põhjustas osaliselt ka see, et ei olnud võimalik iga päev anda üliõpilastele küllaldaselt tööd. Puudus materjal.

Hiljem aga harjuti müüritööga ja sügiseks oli meistril nii mõnigi poiss ja tüdruk, keda ta teistele võis müüritöös eeskujuks tuua.

Oli ilusaid päevi, kus seinad aina kasvasid, kus kõigil oli tahe teha ikka paremini, sest s e d a m a j a e h i t a s i m e m e e n d i l e.

Üliõpilaste vaba aja veetmine oli väga hästi organiseeritud. Regulaarselt iga laupäev ja pühapäev viis ülikooli buss üliõpilasi Vellavere spordilaagrisse. Seal organiseeriti huvitavaid õhtuid, matku ja muid mänge. Meile kõigile meeldis Vellavere ilus loodus.

Organiseeriti ka Tartus üliõpilaste ühistoitlustamine.

Sel suvel hakkan tööle raudbetoondetailide tehase ehitusel. Teen kõik, et anda parim meie ürituse heaks kordamineкuks.

T. EENMAA,
matemaatikaosakonna II kursuse üliõpilane

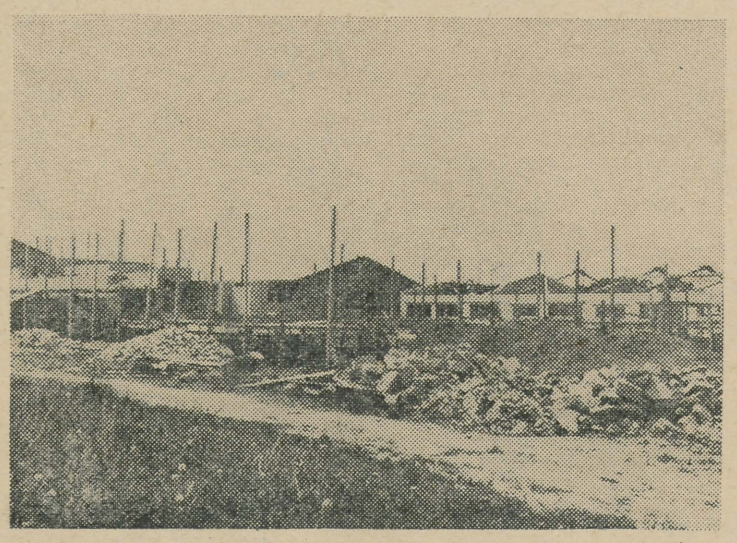

Raudbetoondetailide tehas.

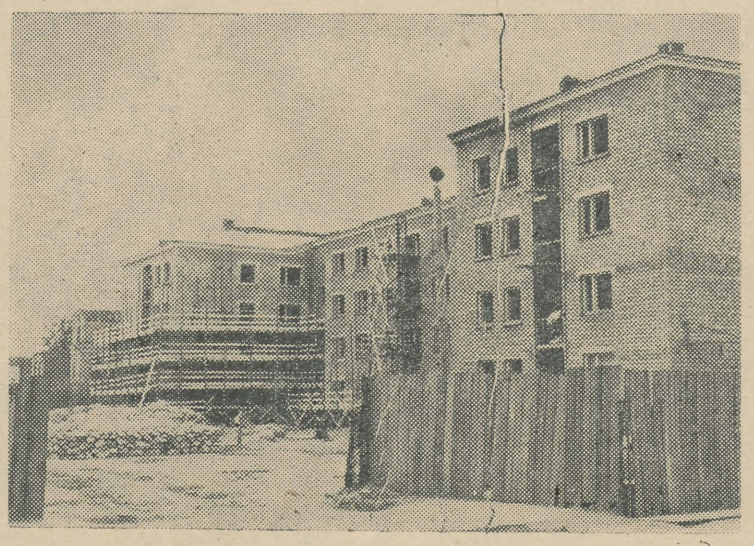

TRÜ ühiselamu Pälsoni tn. 30

Üheks tähtsamaks traditsiooniks on meie üliõpilaskonnal kujunemas töötraditsioonid. Nad ei ole veel küll kuigi vanad, kuid nad süvenevad järjest ja muutuvad omasteks kõikidele üliõpilastele. Kui 1956. a. suvel töötas ehitusobjektidel üle 100 üliõpilase, siis 1958. a. oli 600 üliõpilast. Ja käesoleva aasta veebruaris toimunud komsomoliaktiivi nõupidamisel kavandati veelgi suuremad ülesanded eelolevaks suveks.

Üldse laekus ülikooli komsomolikomiteele üle 1400 avalduse sooviga osa võtta tööst ehitusobjektidel või kolhoosides. Komsomolikomitee jagas tööleminejad vastavalt objektide nõudmistele.

Organiseerimistööga on jõutud nii kaugele, et kõikidele objektidele on üliõpilased kindlaks määratud.

Et juba mõne nädala pärast algab ka töö objektidel, siis on vajalik tähelepanu juhtida järgmisele:

1. TÖÖLE KOGUNEMISE AJAD.

I vahetus ühiselamu, raudbetoondetailide tehase, ujula, Kääriku tervistava spordilaagri, 8-korterilise elamu ja lasketiiru ehitustel ning kapitaalehituskonnas alustab tööd 2. j u u l i l k. a. Vahetus kestab kuni 19. a u g u s t i n i.

II vahetus mainitud objektidel algab 12. a u g u s t i s t k. a. Kõikidel osavõtjatel koguneda mainitud objektidele eespooltoodud kuupäevade hommikul kella 10-ks. Kääriku spordilaagrisse sõitjail aga koguneda antud kuupäeval kell 10 ülikooli peahoone juurde.

Balti soojuselektrijaama ehitustel ja Sinialliku maaparandusjaamas algab töö I v a h e t u s e l 2. j u u l i l ja II v a h e t u s e l, 3. a u g u s t i l. Kõikidel üliõpilastel koguneda mainitud kuupäevadel kella 10-ks ülikooli peahoone juurde. Üliõpilased, kel on soodsam sõita otse nendele objektidele, peavad sellest teatama ELKNÜ TRÜ Komiteele ja objektidel olema nimetatud kuupäevadel kell 18. Mingisuguseid eraldi kutseid enam ei saadeta. Koguneda tuleb kõigil koos vastava varustusega.

2. MIDA KAASA VÕTTA?

Narva, Siniallikule ja Kääriku sõitjatel kindlasti põhukott, tekk, linad ja padjapüürid; tööülikond, vajalikul määral pesu ja muid rõivastusesemeid.

Kaasa tuleb võtta ka toidunõud, mitte unustada nõelu, nööpe, niiti, kreemi, seepi, katerätikuid jms.

Ka Tartu objektidel töötavatel üliõpilastel on kasulik mainitud esemed muretseda mõned päevad enne töö algust (eriti just voodivarustus, et mitte koormata Tiigi tn. komandandi tööd, kes hakkab välja andma varustust). Ühe sõnaga: on ülim aeg hakata mõtlema eespoolmainitud esemete varumisele ja kordaseadmisele.

3. KUS HAKKAVAD ÜLIÕPILASED ELAMA TÖÖPERIOODIL?

Kõikidel objektidel hakkavad üliõpilased elama töö- ja puhkelaagrite tingimustes, kus on kehtestatud kindel päevarežiim. Tööja puhkelaagrites elavatele üliõpilastele korraldatakse mitmesuguseid sportliku ja kasvatusliku sisuga üritusi.

Tartu objektidel töötavad üliõpilased hakkavad ööbima vahetuste viisi Pälsoni ühiselamus ja Vellavere puhkelaagris.

Narvas ja Siniallikul viibivad üliõpilased hakkavad elama telklaagrites.

Toitlustamine tuleb lahendada kõikidel objektidel vastavalt konkreetsele olukorrale.

4. Kolhoosidesse töölesõitjail koguneda ülikooli peahoone juurde lähetuskirjas näidatud kuupäeva kella 10-ks koos vajaliku varustusega.

Ülikooli üliõpilaste suvist tööd juhib 19-liikmeline ehitusstaap koosseisus: Lott, Truuväli, Tross, Eenmaa, Tomberg, Laubre, Reiman, Tamm (Õigust.), Hinn, Linn, Lelumees, Poska, Niinemägi, Pullerits, Kazakova, Jänes, Lutsar, Bartels, M. Sikk.

Ehitusobjektidel on vastavate objektide staabid.

ELKNÜ TRÜ Komitee poolt kinnitati objektide vahetuste staabiülemateks ja tööde juhatajateks järgmised üliõpilased:

450-kohaline ühiselamu. Staabiülemateks I vahetuses Tross, II — Mesipuu, töödejuhatajaks Laubre.

Raudbetoondetailide tehase staabiülemateks I vahetuses Lelumees, II — Muts.

Ujula: staabiülemateks I vahetusest Tomberg, II — Püks.

Kääriku staabiülemateks I vahetuses Lutsar, II — Niinemägi.

Sinialliku maaparandusjaama töödejuhatajaks Jänes, staabiülemaks I vahetuses Lembit Reiman, II — Mättas.

Narva soojuselektrijaama staabiülemaks Vahemetsa.

Lasketiiru ehitusvanemaks Pallon.

Staabi liikmetel ja objektide staapidel on väga suured ülesanded töö ja vaba aja organiseerimisel. Sellepärast on vajalik, et staabid juba aegsasti süveneksid antud objektide töö organiseerimisse.

Kõiki lahtisi küsimusi lahendab ehitusstaap.

J. LOTT,
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär

Viimased ettevalmistused — ja siis tööle!

Ehitistest, kus oodatakse üliõpilaste abi

Kõigil selle ajalehe lugejatel on juba üldjoontes teada objektide üldiseloom, kuhu suunatakse üliõpilased-ehitajad. Annaksin lühida ülevaate töödest, mis üliõpilastel esimeses järjekorras tuleb teostada.

Kääriku õppebaas. Käesoleval aastal on valminud välisujula, hüppetorn ja rõivastuspaviljon. Teostatud on põhiline osa mehhaniseeritud mullatöödest staadioni ehitusel. Siin ootab nii mõndagi üliõpilast juba tuttav töö staadioni rajamise päevilt Tartus: planeerimine, jooksuradade, hüppepaikade, tõuke-heitesektorite tegemine jne. Veel on Käärikul ette valmistatud õppe- ja teeninduskorpuse ehitusplats. Sel ehitusplatsil tuleb üliõpilastel alustada vundamentide rajamisest, seega ootavad mullatööd, raketised, betoneerimine, hüdroisolatsioon ja müüritööd.

8-korterilise elamu ehitusel Tartus töötab praegu 10-liikmeline kompleksbrigaad, kes peab ette valmistama üliõpilastele tööfrondi viimistlustöödeks.

Eelsoojendusega ujula ehitusel Tähtvere pargis tuleb üliõpilastel lõpetada ujumisbasseini kaeviku mullatööd. Siis tuleb valmistada raketised, ette valmistada ja paigaldada armatuurrauad ning seejärel paigaldada sadu kuupmeetreid betooni. Samuti tuleb sel objektil rajada rida tenniseväljakuid ning natuke kaugemas perspektiivis teostada ujula paviljoni viimistlustööd.

450-kohaline ühiselamu. Teha on peamiselt viimistlustöid. See on objekt, kus tuleb sõna tõsises mõttes võidelda, et saavutada valmimine 1. oktoobriks. Objekti tegelik ekspluatatsiooni andmise tähtaeg on IV. kvartal. Kiirendatud valmimine on ülikoolile hindamatu tähtsusega üliõpilaste majutamisel. Objektil võib tekkida raskusi mõningate materjalidega varustamise alal, mis graafiku alusel eraldatakse meie ühiselamule hiljem. Ülikooli administratsioon üliõpilaste ehitajate kaasabil teeb kõik, et kindlustada objekti korralik materjal-tehniline varustamine. Tahaksime, et sellele objektile suunduvad üliõpilased, vaatamata esile kerkida võivatele raskustele, näitaksid erilist distsiplineeritust ja operatiivsust töö-ülesannete täitmisel ja uute töö-oskuste omadamisel.

Raudbetoondetailide tehas peab alustama toodangu andmist polügoonilt juba käesoleval suvel. Tehas on suur ja iga liiki töid on väga rohkesti. Peamine on betoneerimistöö.

O. ROOMA,
insener

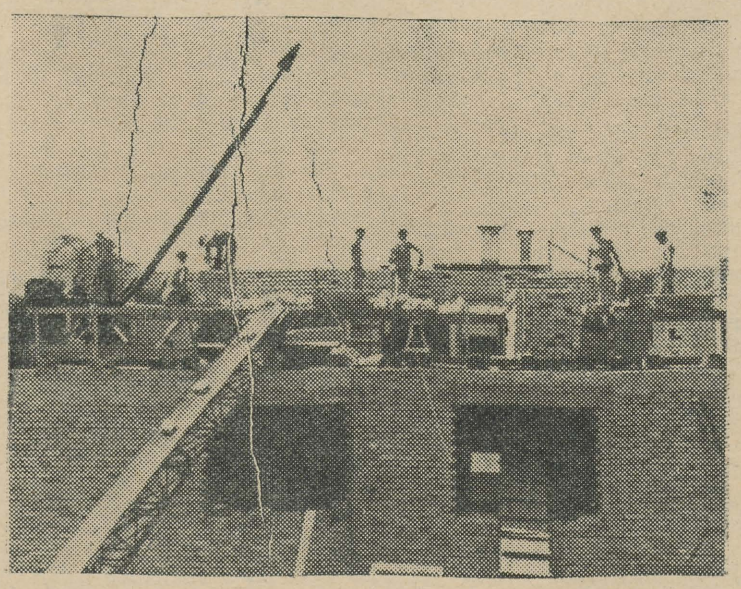

TRÜ 8-korteriline elamu. *JOH. MIKU fotod*

Intensiivistada ideelis-poliitilist kasvatustööd

Maikuus toimusid parteiorganisatsioonide aruande- ja valimiskoosolekud teaduskondades, kus tehti kokkuvõtteid senisest tööst ja püstitati ülesanded tööks eelseisval õppeaastal. Käesoleval õppeaastal oli parteiorganisatsioonide töö intensiivsem ja tulemusrikkam. Selle üheks tõendiks on ka partei ridade suurem kasv: õppeaasta jooksul võeti vastu 18 NLKP liiget ja 35 liikmekandidaati.

Aruande- ja valimiskoosolekute materjalide analüüs näitab, et parteiorganisatsioonide töö üliõpilaskonna ideelis-poliitilisel kasvatamisel olenes suurel määral sellest, kuidas teaduskondade parteibürood suutsid selle ülesande lahendamisele kaasa tõmmata kogu õppejõudude kollektiivi ja komsomoliaktiivi. Paremaid tulemusi selles osas saavutati Õigusteaduskonnas, kus teaduskonna parteibüroo (sekretär sm. Kaasik) praktiseeris järjekindlalt igakuulisi kursusehooldajate ja kursuste komsomoliaktiivi ühiseid nõupidamisi, kus analüüsiti eelmise kuu töökogemusi ja püstitati uusi ülesandeid järgmiseks kuuks. Järjekindla ideelis-poliitilise kasvatustöö tulemusena ilmnes ka partei ja komsomoli ridade kasv. Õppeaasta jooksul võeti Õigusteaduskonnas vastu 3 uut NLKP liiget ja 12 liikmekandidaati.

Edu õppejõudude kollektiivi suunamisel ideelis-poliitilises kasvatustöös saavutasid ka Arstiteaduskonna kehakultuuriosakonna ja Ajaloo-Keeleteaduskonna parteiorganisatsioonid. Kuid kaugeltki mitte kõik õppejõud ei tegele ka siin veel üliõpilaste poliitilise kasvatamisega. Järsult tuleb aga tõsta õppejõudude kollektiivi osatähtsust ideelis-poliitilise kasvatustöö teostamisel Matemaatika-Loodusteaduskonnas ja samuti Arstiteaduskonnas. Parteibüroodel tuleb saavutada, et ka nendes teaduskondades kateedrid oma tööplaanidesse võtaksid küsimused üliõpilaste ideelis-poliitilise kasvatustöö intensiivistamisest nii õppeprotsessis kui ka väljaspool õppeprotsessi, s. o. väljaspool loengulist tööd. Õppejõudude kollektiivi töö selles suunas tuleb aga ühendada parteiorganisatsioonide juhtimisel üliõpilasorganisatsioonide, eelkõige komsomoliorganisatsiooni jõupingutustega.

Õppejõudude ideelis-poliitilise teadlikkuse tõstmiseks tuleb senisest veelgi intensiivsemalt tööle rakendada õppejõudude filosoofilis-teoreetilised seminarid.

K. SIILIVASK,
TRÜ parteibüroo sekretäri asetäitja

Tugevdada parteilist juhtimist

Mõni aeg tagasi toimus Ajaloo-Keeleteaduskonnas parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek. Aruandega esines teaduskonna sekretär sm. A. Habermann, märkides ära aruandeperioodil teatavat tõusu poliitilises kasvatustöös teaduskonnas, mis väljendub partei ja komsomoli ridade kasvus. Arvukates sõnavõttudes tehti ettepanekuid parteilise juhtimise edasiseks tugevdamiseks teaduskonnas. Rõhutati metoodilise komisjoni ja teaduskonna ametiühingukomitee koosseisu täiendamise vajadust kommunistidega.

Kritiseeriti võitleva hoiaku puudumist üksikute üliõpilaste-kommunistlike noorte juures.

Valiti uus büroo koosseisus A. Habermann, J. Feldbach, J. Kalits, A. Lombak, S. Maasik, M. Lõhmus, H. Peep. Sekretäriks valiti A. Haberman.

M. LÕHMUS

Vastusena üleskutsele

Vastuseks kehakultuuriosakonna õppejõudude üleskutsele otsustasid Ajaloo-Keeleteaduskonna õppejõud ja laborandid anda omapoolne panus ühisesse töökohustusse ühiskondlikult kasuliku töö näol. Nimelt kavatsetakse oma jõududega ümber ehitada Ajaloo-Keeleteaduskonna dekanaadi hoone, mille ruumid on teatavasti väga ebaratsionaalselt jaotatud ega võimalda oma läbikäidavuse tõttu otstarbekohast kasutamist. Tahetakse läbi viia kapitaalremont ja hoones sisse seada koridorisüsteem.

Kõik õppejõud ja teenistujad on avaldanud üksmeelset soovi sellest ehitusaktsioonist osa võtta.

A. HABERMAN

Meie botaanikaaed

Poolteist sajandit kogumistööd • Tundrast troopikani • Tuhat külastajat päevas • Rahvusvahelised vahetussuhted • Nelisada kaktuseliiki • Kitsaskohtadest

Sada viiskümmend kuus aastat on möödunud ajast, mil ülikooli loodusprofessor G. A. Germann asutas praeguse RT «Vanemuise» naabruses oleva pargi territooriumile botaanikaaia. Juba kolme aasta pärast koliti uude, praegusesse asukohta. Selleks kasutati ära ühelt paruniproualt kingitusena saadud maa-ala jõe kaldal, keskaegse linnamüüri vallil ja selle naabruses. Aia juhtkonna tähelepanu oli kõigepealt suunatud botaanikaaia õigele planeerimisele ja hoonestamisele. Ei läinud paarikümmet aastatki ja järjekordse kingina saadi üle kahe ja poolesaja elusa troopikataime. Botaanikaaias kultiveeritavate taimeliikide arv hakkas nüüd pidevalt kasvama.

Eriti märgatavalt suurenesid botaanikaaia taimekogud selliste

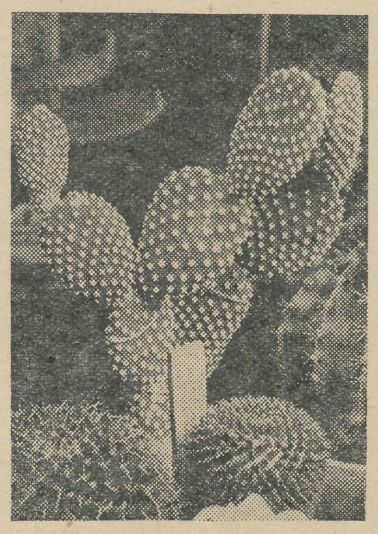

Ämmakeel

tunnustatud ja hinnatud teadlaste, nagu C. F. Ledebouri, A. v. Bunge ja N. I. Kuznetsovi uurimisreiside tõttu. Ükski nendest ei pöördunud tagasi botaanikaaeda tühjade kätega. Aastakümnete vältel on terve rea viljakate teadlaste kätetööna paisunud botaanikaaia kogud juba kaugelt üle neljatuhandeliigiliseks. Juba niigi kitsas eluruum jääb ikka aasta-aastalt kitsamaks.

Mida kõike siit küll ei leia! Tundrast ja kõrgmägedest kõige lämmatavama troopikani ja kuiva kõrbeni — kõikjalt on midagi. Mitte küll palju, kuid siiski on. Ega polegi võimalik kogu taimeriigi esindajaid napilt kolmele hektarile kokku suruda. Liiatigi on tarvis jätta taimede vahele ka teeradu, ja mõni pinkki kulub marjaks ära.

Et botaanikaaed on bioloogidele asendamatuks õppe- ja teadusliku töö baasiks, on igale selgitamatagi selge. Missugust osa etendab aga botaanikaaed üldse inimeste silmaringi laiendamisel, saab selgeks siis, kui meenutame neid loendamatuid ekskursioone, mis pidevalt külastavad aeda. Kevadsuvel pole haruldusteks puhkepäevad, kus aia külastajate arv päevas ületab tuhande. Nende hulgas on kõiki — teadlasi, kunstnikke, töölisi, õpilasi, koduperenaisi ja pensionäre. Nad ei tule botaanikaaeda kaugeltki aega surnuks lööma. Üsna sageli kuuleb külastajate, eriti vanemate suust: «Poodides jääb küll käimata, aga tühja kah.» Mõnetunnise ekskursiooni vältel ei suuda näha muidugi kõike ja kui ehk suudabki, siis meelde ikkagi ei jää kuigi palju. Selle tõttu on aias ikka ja jälle midagi uut ja huvitavat näha. Ennem kulub aastaid, kui kõik juba tuttavamaks hakkab saama.

Ruumikitsikusest hoolimata teostab botaanikaaed pidevalt seemnete vahetust teiste Nõukogude Liidu ja välismaa botaanikaaedadega. Nii saadi viimastel möödunud aastatel vahetuse korras üle kaheja poolesajalt botaanikaaialt mitu tuhat seemnesaadetist ja ise saadeti seemneid ligi paarisajale botaanilisele uurimisasutusele. Habarovsk, Vladivostok, Wellington Uus-Meremaal, Buenos-Aires ja Los Angeles on kaugeimad punktid aia korrespondentsis. Intensiivne vahetus sõsarasutustega võimaldabki aia kogusid säilitada ja laiendada. Ülikooli botaanikaaed oli möödunud sajandil peamiseks botaanikaaiaks, kust Lääne-Euroopa botaanikaaedadesse pääsesid Kaug-Ida, Siberi ja Altai taimed. Vanade traditsioonide tõttu on meie botaanikaaed hinnatud asutuseks ka käesoleval ajal.

Kõige väärtuslikumaks koguks botaanikaaias on kahtlemata tema kaktuste kogu üle neljasaja liigiga. Kaktuste kollektsioonilt jääme maha vaid paarist Nõukogude Liidu tsentraalsemast botaanikaaiast. Ruumipuuduse tõttu on nad kasvuhoones aga niivõrd hunnikus, et raske on teostada isegi hooldustöid. Kes on viimastel nädalatel botaanikaaeda külastanud, on kindlasti imetlenud ka kaktusi. Neil on praegu käes intensiivse õitsemise periood. Ei möödu peaaegu ühtki päeva, kus jälle midagi uut ei puhke. Paljude õitsvate liikide viljadest oleme saanud isegi korralikke seemneid.

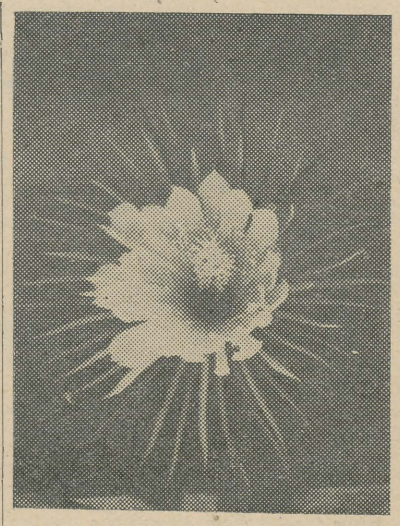

Öökuninganna.

Botaanikaaia kogud nõuavad aia töötajatelt palju rohkem tööd ja muret, kui seda näib kõrvaltvaatajale. Eriti pakiline on vajadus aia inventariseerimise järele. Viimasest taolisest üritusest on möödunud juba paarkümmend aastat ja kaugeltki kõik etiketid pole selle aja vältel jäänud oma õigetesse kohtadesse. Palju taimi on hävinud, veel rohkem on uusi juurde tulnud. Sageli hävitab või tõstab etikette teise kohta ka kuritahtlik käsi. Sellest tingituna on aia inventariseerimine muutunud otse möödapääsmatuks ülesandeks. Juba aastaid taotletakse botaanikaaiale teadusliku kaastöölise ja juhataja kohta, kuid senini tagajärjetult. Loodame siiski, et olukord selles osas paraneb ja botaanikaaed saab oma üllaid ülesandeid täita senisest veelgi viljakamalt ja paremini.

E. KUKK,
taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri assistent

Meile kirjutatakse

Lp. ajalehe toimetus!

Pööran teie poole, kas teie ei leiaks abinõusid, et taltsutada üliõpilasi, kes viimasel ajal on hakanud omamoodi «nalja» tegema. 4. juunil k. a. kell 11 õhtul loopisid üliõpilased ühiselamu akendest vett alla möödaminejatele tütarlastele. Kui majahoidja sm. A. Luht ulakaid keelama hakkas, öeldi talle: «See on Tiigi intri nali.» Seda nalja korrati 7. juunil. Meil õnnestus selgitada, et loobiti tubadest nr. 26, 28, 32, 38, 98 ja 99.

Kas üliõpilastel pole häbi selliseid inetuid tegusid teha?

Austusega
(allkirjad)

Toimetuselt. Kirja sisu kontrollimisel selgus, et faktid on õiged. Selliseid «nalju» on Tiigi tänava ühiselamus ka varem olnud, kuid ühiselamu nõukogu ega toavanemad pole suvatsenud neid likvideerida. Teeme üldsusele teatavaks, et toa nr. 26 vanemaks on Vello Lunia (Arstiteadusk. II kurs.), nr. 28 Enno Seep (Arstiteaduskonna I kurs), nr. 32 Kalju Haan (eesti filoloogia osakonna II kurs), nr. 38 Aleksander Kisand (ajaloo-osak. III kursus), nr. 99 Kalju Seljamäe (Matemaatika-Loodustead. II kurs.).

Meie ettepanek ühiselamu nõukogule: kiiremas korras välja selgitada huligaanid — «naljategijad» ja nad ühiselamust kõrvaldada, sest ühiselamud on korraldatud ülikooli poolt üliõpilaste jaoks, mitte aga üliõpilase nime varju pugenud huligaanide jaoks. Huligaanide nimed palume teatada toimetusele hiljemalt 23. juuniks, et me nad üldsusele saaksime teatavaks teha.

Viimane leivapala,
ja valida jäi —
tänav või kerjuse hala...

Mu naeratav sõber!
Kuni maailmast kadunud pole
kalk kasuliha,
alatus, julmus,
vaimupimedus, vaesus ja piin,
keegi alati naerda ei saa.
Alles siis,
kui kõikjal poeedid
otsivad sõnu neid
arhaismide hulgast,
võib naerust helada Maa.

Säraküünal

Oled rahutu ränduri jalg
aja lõputul teel,
uusi õrnusi ihaldav nälg
kustunud tunnete leel.

Oled südamemetsa peibutav põõsas,
millest mööduda jõudu ei ole,
õhu virvendus päikese lõõsas,
armas, kutsuv ja — kole.

Oled sillerdav säraküünal
elu alati haljal puul,
sinust ma laulda ei püüa,
ent teistest miks vaikib mu suu?

E. Uuk, KOLLEKTIIVI SÜND. Lõpp.

Kulumata SULEGA

Teevad siis vähem tööd kui praegu, kuid elavad paremini ja õnnelikumalt. Tahaks neid näha siis, aga kui ei näegi, mis sest, ometi see on nõnda.

Kas satub ta veel kunagi neile maile, kus olid möödunud esimesed nädalad üliõpilaselust, kus oli veedetud lõbusaid õhtuid ja töörohkeid päevi, naerdud ja oldud tõsine ja kust ta viib kaasa kotitäie mälestusi. Kuid kõigest väärtuslikum oli tunne, et inimestel olid selle ajaga kujunenud omavahel tugevad sidemed, mis ühendavad neid kogu ülikooli ajaks ja veel kauemakski.

Usaldati üksteisele muresid — mitmekesi oli neist kergem üle saada. Ja rõõm on juba kord niisugune tunne, mida ei saa kuidagi ainuüksi endale hoida. Avaldati üksteisele tulevikukavatsusi ja arutati, kuidas elada nõnda, et sind aastakümnete veeredes ei meenutaks mitte ainult sõbrad ja lähemad tuttavad, vaid ka võõrad igas kodumaa nurgas.

Edgar mõtles siin oldud päevadele ega suutnud täpsemalt määratleda, mis oli inimesi kõige rohkem lähendanud. Aga vaevalt seda oleks keegi teinegi suutnud paremini mõistatada. Võib-olla oli see heinte ja vilja hangumine, vees sulistamine või kartulipõllul küürutamine; võib-olla lõbusad õhtud akordioniga ja tantsuga, võib-olla rühmas peetud esimene sünnipäev viimaste rublade klappimisega ja sünnipäevalaua kombineerimisega; võib-olla magamine vaheseinteta lakas, kus enne uinumist oli ikka arutatud suuri ja tähtsaid probleeme, mis ülemaailmses mastaabis võttes osutusid küll imepisikesteks, kuid andsid tunnistust igaühe veendumustest, tõdedest ja mõttemaailmast.

Võib-olla üks neist põhjustest oli tähtsam kui teised, kuid Edgar oli veendunud, et iga töö ja iga tegevus, iga tunnike puhkeajast on jätnud ühe lõnga inimestevahelisse sidemeteköiesse, mis oli küll nähtamatu, kuid igal sammul tuntav.

Teisel hommikul alustasid noored sõitu Tartu poole. Pereema lehvitas väraval, koer vaatas oma käskijale, istus ja kikitas kõrvu kaugeneva masina suunas.

Auto võppus ja rappus teeaukudes, mootor turtsus ja undas. Jõuti siledamale teele, masin võttis kiirust. Öökülmast valge maa kohal liikumatult seisnud õhk paiskus sõitjaile hoogsalt vastu. Vaibad tõmmati üle pea, istuti tihedalt üksteise vastu, et tuul ei pääseks vahelt läbi.

Hobu ohjata, tee tolmuta

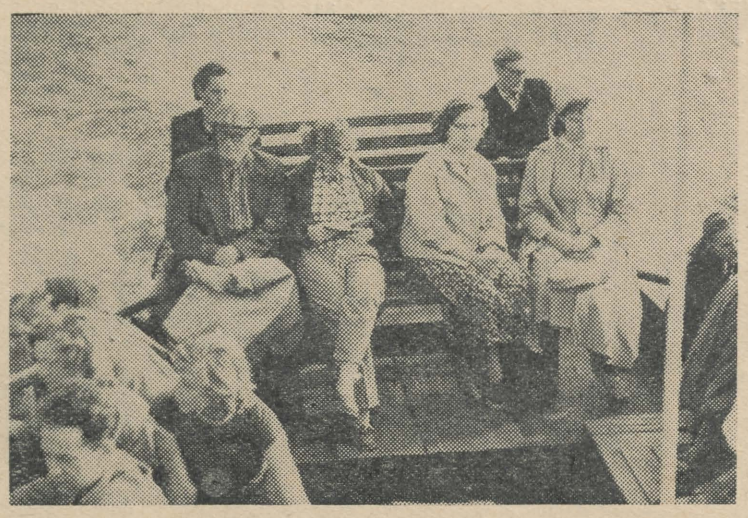

Päike ülal, vesi all — nii algas meie matk.

Selline oli oma suuremas osas looduskaitseringi järjekordne ekskursioon, mis toimus 11. juunil. Nimelt oli meie käsutuses väike laev «Vodnik». Meie seltskond koosnes 10 noormehest (neist üks tublisti üle 60 a. vana, nimelt J. Liivi vennapoeg Arnold Liiv) ja 15 neiust. Kapten, tüürmann, pootsmann, madrused ja muu meeskond koosnes kõik kokku kahest mehest. Üks neist, noorem, näis eriti meie neidusid võluvat.

Ringi ekskursioonid on oma sisult kompleksed. Nii ka nüüd vaatlesime ühiselt linde (haigruid, viireseid, kajakaid jt.), maastikku...

Peipsil tabas meid oodatud merehaiguse asemel troopika kuumus. Varsti muutsid tüdrukud laeva esiosa, s. t. kajuti lae plaažiks. Ega vist tüürimehelgi selle vaatepildi vastu midagi olnud, sest päevitajaid sealt tahapoole ei aetud, olgugi et laeva kruvi kippus juba veest välja tulema. Meessoost reisijad küll pelgasid, et nii suur hulk «näkineide» ajab tüürimehel pea kirjuks ja laeva karile, kuid seda ei juhtunud. Vist oli laeval madal põhi!

Esimest korda maabusime Piirisaare sadamas. Kohtusime sõbralike habemike saare elanikega (naised-lapsed muidugi habet ei kandnud!) ja suurte sibulapeenardega, koguni põldudega. Piirisaarel öeldi olevat 3 küla, kool, raamatukogu, ambulants, kauplus ja surnuaed. Elanikke on 600 ringis. Tuletasime siin meelde kuulsat Jäälahingut ja küsitlesime elanikkonda möödunud suvise ekspeditsiooni töötulemuste üle. Nimetatud ekspeditsioon uuris Peipsi põhja Piirisaare läheduses eesmärgiga leida sellest lahingust asitõendeid. Üht-teist põnevat ongi juba leitud, näiteks vana kindlus 6 m sügavusel vee all (teatavasti maa tõusu tõttu tungivad Peipsi veed lõuna poole), kuid ekspeditsioon pole oma tööd veel lõpetanud.

Jälle olime «merel». Päikese lõõsk, veesõda, mootorimürin ja miljon kihulast.

Oma jalgsimatka soovisime alustada Laheperast, kuid teatavasti pole seal sadamat. Meie tublid laevnikud ajasid laeva nii lähedale kaldasse, kuni see kinni jäi, siis hüppasime, püksid kaenlas, vette ja sooritasime nii tõelise dessandi Lahepera rannikule.

Muidugi polnud tolmusel maanteel sellise kuumusega mugav, kuid ei ainustki virisejat! Isegi siis mitte, kui mõnelgi valged tennised, kaunid sääred või viigipüksid soos hoopis teise värvi võtsid.

Rupsi küla, Oja talu — Juhan Liivi kodukoht. Siit on pärit tema ohkamine: «Kui seda metsa ees ei oleks!» Kuid meile ei antud seekord aega vaadata, kas Peipsi paistab või mitte, sest samas langesime ägeda õhurünnaku ohvriks. Mesilased enne äikest! Katsusime eemale saada, nii et päkad välkusid, kuid see ei päästnud suuremat osa otsetabamustest lagipähe või silmnäkku.

Vanas lagunenud küünis J. Liivi armastatud sangleppade lähedal äikeseraksatuste ja vihmavalingu saatel meenutasime J. Liivi elu ja loomingut.

Edasi Alatskivile. Loss ja puiestee, kus Villu päästis valla puuokstesse takerdunud neiu juuksed. Kalmistu Laksi Tõnise ja J. Liivi hauasammastega. Vaikides seisime nende ees.

Algaski jalgsimatka viimane etapp — Alatskivilt Ninale. Sõber «Vodnik» juba ootaski oma lõbusaid reisijaid. Nüüd viis laevuke meid Kallaste randa, kus tutvusime looduskaitse all oleva devoni liivakivi paljandiga, nn. Kallaste pangaga.

Kui pöördusime tagasiteele, loojus juba päike. Imetlesime tema punast, otsekui prožektori kiirtevihku õhtupilvedes kord vasakult, kord paremalt pardalt, sest vahepeal oli usaldatud rool meie neidude kätte. Kõige paremini edenes tüürimeheamet noore bioloogi Viiu Heina käes, mille eest talle loovutati koguni meremehemüts.

Salapäraselt helkis põhjamaa valges öös Emajõe veelint, tasa lehvisid hämaruses haigrute varjud. Veel mõned tunnid ja juba paistsid Tartu tuled. Meie ekskursioon jõudis lõpule, kuid head mälestused toredast päevast jäävad.

Kevadperioodil pole eespoolkirjeldatud ekskursioon muidugi looduskaitseringi ainuke ettevõte olnud. On toimunud veel mitmeid ekskursioone, õpitud määrama laululinde nende laulu järgi, tutvutud Tartu kalmistutel endiste tähtsamate kultuuritegelaste, nagu Fr. R. Kreutzwaldi, F. R. Faehlmanni jt. kalmudega. Kuid võib-olla üheks olulisemaks tööks ringis oli Aruküla koobaste tähtsama osa korrastamine. Tänu ringi lõbusatele «metsameestele» eesotsas Toomas Frey'ga ei ole enam vaja roomata, et koobastesse sisse pääseda, nagu võime lugeda «Eesti Loodusest» nr. 1

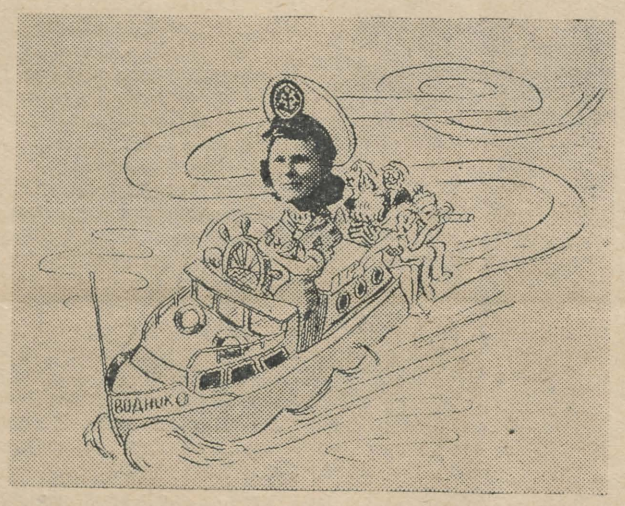

Kui Viiule usaldati rool ja kaptenimüts, läks sõit sedamoodi.
J. REMMELI fotod

Alatskivi kalmistul tähistab tagasihoidlik mälestussammas J. Liivi viimast puhkepaika.

1958. Praegu on värvimisel ka luuk; mis koos lukuga peab sulgema tee koobastesse huligaansete kalduvustega külastajaile. Võti jääb samas asuva valvuri kätte nagu külalisteraamatki, mille looduskaitseringi liikmed koos külalistega andsid 1. juunil pidulikult üle valvurile. Nüüd on koobaste külastajail võimalus palju kindlamalt ja pikemaks ajaks fikseerida oma nimed ning mitte rikkuda liivakiviseina sinna oma initsiaalide sissekraapimisega.

Suvi on juba käes, kuid tänu veel Tartus viibivale ringi aktiivi osale, nagu V kursuse bioloogid Viiu Hein,, Evi-Mai Kiirhäiding, Jaan Naaber, Tiina Jakobson, Tiiu Pullisaar, Marina Kiirhäiding, endine esimees V kursuse maakorraldaja Leonhard Jaanson, arstid Monika Fisker ja Laine Rettau, filoloog Ene-Reet Ennuse jt. ei ole veelgi ringi raames suvevaheaega välja kuulutatud.

E. R. ENNUSE
J. REMMEL

TEADAANDED

Kõigil ülikooli ehitusstaabi liikmetel ja objektide staabiülematel osa võtta 26. juunil kell 19 toimuvast ehitusstaabi koosolekust ELKNÜ TRÜ Komitee ruumes.

*

Kõigil Narva sõitjail koguneda 25. juunil kell 18 keemiahoone ringauditooriumi nõupidamisele, kus täpsustatakse väljasõidu kohad.

Vurra-vurra

PROLOOG

Mis see poliitilise ökonoomia eksam ikka on. Ja viis päeva on aega. Selle ajaga võiks isegi pea peal käimise ära õppida. Asi see siis on kaks kaustikutäit teadust pähe ajada.

I PÄEV — PÜHAPÄEV

See päev on kalendris märgitud punaselt ja määratud puhkamiseks. Nii ma teengi. Küll see eksamite aeg on ikka tore! Päevitan jõe ääres ja olen päris mureta.

II PÄEV — ESMASPÄEV

Ükski tark ja elukogenud inimene ei alusta sel päeval midagi. Pidevalt nurja minema. Ma kohe ei proovigi. Pealegi on aega küll ja peab siis just täna õppima hakkama. Ja üldse ei tasu ilma asjata alustadagi.

III PÄEV — TEISIPÄEV

Kell 10.

Et just hommikul on see uni nii hea! Hakka või õhtul kanadega magama minema... Ah, mis see paar tundi ikka teeb. Kell 12 on päris paras ülestõusmise aeg.

Kell 12.

Pagana palav ilm. Ei tea, kas peaks õige jõe äärde minema. Kui saaks veidi värskendada, küll siis pea lõikaks.

Kell 16.

Oi, küll siin jõe ääres on aeg kiiresti läinud. Tuleb «konsulti» joosta.

Kell 17.

Oppejõud: «Kas teil on kerkinud üles mingeid küsimusi aine õppimisel?»

Auditoorium vaikib.

Õppejõud: «Palun, palun!»

Arg hääl teiste selja tagant: «Mis kell eksam on?»

Õppejõud vastab. Jälle vaikus.

Õppejõud: «Küsige ometi midagi aine kohta?»

Hääl auditooriumist- «Mitu punkti piletis on?»

IV PÄEV — KOLMAPÄEV

Ülehomme on eksam! Enam ei aita, peab õppima hakkama. No kohe arvasin, et lihtne asi, mis see ikka on: poliitilise ökonoomia aine, klassi-iseloom, II teema — kaup ja raha — jälle lihtne,. Vurra-vurra-vurra-vurra-vurra...

tsoss! Keskmine kasum? No mitte sõnagi ei saa aru, loe või seitse korda läbi, ikkagi jääb segaseks. Vahest Maie sai aru, jooksen õige «intrisse». Teda pole. Meeleheites kihutan koju. Miks ma küll «konsuldis» seda ei küsinud? Õige küll, ma polnud «kontsu» veel lugenud.

VIIMANE PÄEV — NELJAPÄEV

Homme on eksam. Pooled asjad on läbi lugemata. Küll tuleb palju pähe ajada, peaks sinna ikka veel mahtuma. Vurra-vurra-vurra-tsoss! Realiseerimine laiendatud taastootmise juures. Ei saa aru. I rühmal on eksam. Peaks õige suurkooli poole minema ja laskma kellelgi seletada.

Ülikoolis pärast teise seletust.

«Vaat, mitte ei pannud tähele, et pool 100-st on 50. See on see õudne õppimine. Küll eksamite aeg on vastik!

Imperialism on lihtne. Hurraa! Ring on peal, s.t. kord on kõik loetud. Tunnine vaheaeg. Siis uuesti otsast peale. No nagu poleks näinudki, midagi ei mäleta. Aga aega veel on. Enne homme eksamile ei lähe, kui olen «teise ringi peale lasknud». Taevas hoidku, kui nüüd veel mõni asi segaseks jääb, pole enam kuskilt küsida.

VIIMNEPÄEV — EKSAMIPÄEV — REEDE

Vurra-vurra-vurra-vurra-vurra...

EPILOOG

Jälle pühapäev

Maie: «Mida Sa «pol-ökist» mäletad?»

Mina: «Mitte midagi. Pea on täitsa tühi.»

Maie (õpetlikult) Väga hea. Muidu polekski kuhugi järgmist ainet toppida.»

Evlav

Mälestame kurbusega head seltsimeest ja sõpra

ENNO KOLLINIT,

kes lahkus ootamatult meie keskelt.

Füüsikaosakonna I kursus

Toimetaja J. FELDBACH

H. Heidemanni nim. trk., Tartu, Ülikooli 17/19.
Üksiknumbri hind 20 kop.
MB 05721 Tellimine nr. 584

Everee andis oma teki Edgarile ja Saarlasele. Aitas neil seda paremini ümber tõmmata, naljatas: «Häda nende meestega, ei oska nad enda eest hoolitseda.»

Seejuures võttis ta kinda käest ja Edgar nägi ta praguliseks tõmbunud peonahka ja paranevaid rakke. Siis tõmbas Everee elegantse kinda aeglaselt jälle kätte, istus Epu teki alla, hakkas rääkima:

«Kui ma keskkooli lõpetasin, mõtlesin, et nii häid kaaslasi ei saa ma enam kunagi ja pööraselt kahju oli nendest lahkuda. Nüüd oleme vaid kolm nädalat koos olnud ja mulle tundub, et olete kõik sama head sõbrad... Mõnes tükis võib-olla paremadki»

Rääkimise ajal tekkinud südamlik naeratus ei kadunud niipea. Laskis silmadel kõikidest üle käia, tahtis sama naeratusega vaadata näkku ka Rutsile ja Tirtsule, kuid need olid vaiba täielikult üle pea tõmmanud. Töös räbaldunud kinnastest paistis vaid paar Tirtsu roosakat ja õrna nahaga sõrme, mis hoidsid vaipa.

SULEV UUS

Naervale sõbrale

Mulle midagi meeldivam pole
helde päikese all,
kui su helisev nooruslik naer.
Seda kuuldes seisatab aeg,
hajub unustusloor
läinud päevade realt
ning olen koos sinuga noor.

Kui sa alati naerda võiks nii!

Kuid...

võib-olla selsamal hetkel
tapeti inimene
kauge Aafrika südames.
Imbus kõrbeliivasse
aurav punane veri
või värvis tänavakive.
Tapeti selle eest,
et ta söandas nõuda
inimõigusi,
leiba ja tööd!

... võib-olla selsamal hetkel
heideti rõskesse kongi
lihtne ameerika nooruk.
Sulgus aastateks uks
ja õelate trellide vahelt
jäi paistma vaid tükike taevast.
Heideti kongi,
sest ta armastas elu
ja võitles, et valitseks rahu
avara laotuse all.

... võib-olla selsamal hetkel
jõuetult langetas käed
tööta jäänud töölise naine,
kui põdura lapse suhu
pistis viimase leivapala.
Tal pisarad silma tõi mõte:
homme jälle on päev.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Õnn kaasa, noored kommunismiehitajad!

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 23 (410) Reede, 26. juuni 1959. a. XII aastakäik

Uutele saavutustele!

26. kuni 28. maini k. a. toimus Moskvas Kõrgema Hariduse Ministeeriumi korraldusel ülikoolide rektorite ja kõrgemate koolide direktorite üleliiduline nõupidamine. Nõupidamisel oli arutusel küsimus kõrgema kooli olukorrast seoses läbiviidava reformiga ja uue õppeaasta ettevalmistamine. Nõupidamise töö oli organiseeritud laialdase diskussiooni alusel, millele eelnes rida kõrgemate koolide ettekandeid, nende hulgas ka Tartu ülikoolist.

Kõikide sõnavõtjate tähelepanu oli koondatud üliõpilaste praktilise ettevalmistuse ja töökasvatuse parandamise küsimusele ja seoses sellega ka õppeplaanide ümberkorraldamisele.

Tartu ülikooli ettekandest äratas kõige suuremat huvi lõik meil tehtavast tööst tulevaste õpetajate pedagoogilise ettevalmistuse parandamisel, nende polütehniliste oskuste omandamisest, samuti meie tööst üliõpilaste esteetilise kasvatuse alal.

Käsitöö ja autoasjanduse õpetamine, lõpetanute — koolis töötavate õpetajate — iga-aastaste konverentside korraldamine, metoodiliste kabinettide loomine — kõik see leidis heakskiitmist nõupidamisest osavõtjate poolt. Meie demonstreerisime oma üliõpilaste töid joonistamise alal, sealhulgas ka gravüüre, jutustasime muusika õpetamisest, kunstilise isetegevuse hoogsast viljelemisest. Tähelepanu äratasid meie üliõpilaste-füüsikute tööd, mis valmistati ülikooli õppetöökojas. Ministri ja teiste nõupidamisest osavõtjate positiivse hinnangu kutsus esile asjaolu, et meil on korraldatud fakultatiivselt kodunduse õpetamine.

Kõrge hinnangu sai ülikoolis tehtav töö õppeabinõude ja loengukonspektide trükkimise alal rotaprindil. Rida ülikoole otsustas saata oma meisfreid meie juurde Tartusse õppima rotaprindil töötamist. Samal ajal märkis minister, et meie rotaprindi toodete hind on liiga kõrge.

Meie ülikooli kaugõppeosakond, kes hakkas praktiliselt ette valmistama loengute saatmist eetrisse mittestatsionaarsete üliõpilaste jaoks, on sellel alal ees kõigist teistest kõrgematest õppeasutustest.

Need meie kollektiivi saavutused annavad tunnistust meie võimetest mõne aja pärast jõuda Nõukogude Liidu eesrindlike ülikoolide hulka. Seda enam peame me tegema kõik selleks, et likvideerida oma mahajäämus nendes lõikudes, kus me senini ei ole veel järele jõudnud reale teistele kõrgematele õppeasutustele. Jutt on suurest teadusest, sügava teoreetilise töö laiast ulatusest. Kuigi meie oleme viimastel aastatel saavutanud tähelepanuväärseid tulemusi teadusliku töö rindel, peame me siiski veel palju töötama, et võita väärikas koht ka teaduse alal. Üks põhimisi ülesandeid sel alal on andekate noorte hoolikas valik ja maksimaalselt soodsate tingimuste loomine nende viljakaks tööks tihedas koostöös meie teadlaste vanema põlvkonnaga.

Teadusliku töö pidev arenemine aitab kaasa selleks, et tõuseb ka õppetöö tase, et muutuvad rikkamaks meie noorte spetsialistide teadmised, et üha suureneks see loova mõtte õhkkond, milles sirguvad meie nõukogude elu edasikandjad.

Uutele saavutustele kohustab meid see uus etapp, millele aluse pani partei XXI kongress.

Prof. F. KLEMENT,
rektor

Tervituseks teele

Tänavu kevadel lõpetab Arsti-teaduskonna ligi 200 noort kõrgema haridusega meditsiini alal töötajat, kes kõik lülituvad meie kiiresti arenevasse rahvamajandusse igaüks oma erialal.

Noored Aesculapiuse jüngrid! Ärge unustage, et Teie olete kutsutud ja seatud meie rahva tervise eest valvel olema. Suures Isamaasõjas andsid meditsiinitöötajad suure panuse võiduks fašistliku Saksamaa üle, taastades meie võitlejate tervist ja seega tugevdades meie sõjalist võitlusvõimet. Ärgu olgu meie entusiasm väiksem meie rahvamajanduse ülesehitamisel rahuajal. Kasutage ära kõik oma teoreetilised ja praktilised kogemused.

Kuid meie rahvas ootab Teilt peale kitsa eriala tundmise veel midagi muud, ja nimelt, et oleksite aktiivsed ühiskonnategelased, oskaksite aktiviseerida inimesi meie ees seisvate suurte ülesannete täitmisele.

Kuigi meie ametlikud sidemed Teiega katkevad, ärge arvake, et kustute meie teadvuses ja südames. Teaduskonna kollektiiv rõõmustab iga teie edusammu üle ja kurvastab, kui teil miski ei õnnestu. Viie või kuue aasta jooksul oleme küll püüdnud teid varustada kõigega, mis võiks olla kasuks töö- ja eluraskustes. Kuid parimgi varustus ei saa olla küllalt täiuslik nii pikale ja tundmatule teele, nagu seda on iseseisva töö tee. Seepärast teadke, et oleme rõõmsad, kui saame teid nõu ja jõuga aidata ka hiljem.

A. LINKBERG,
Arstiteaduskonna dekaan

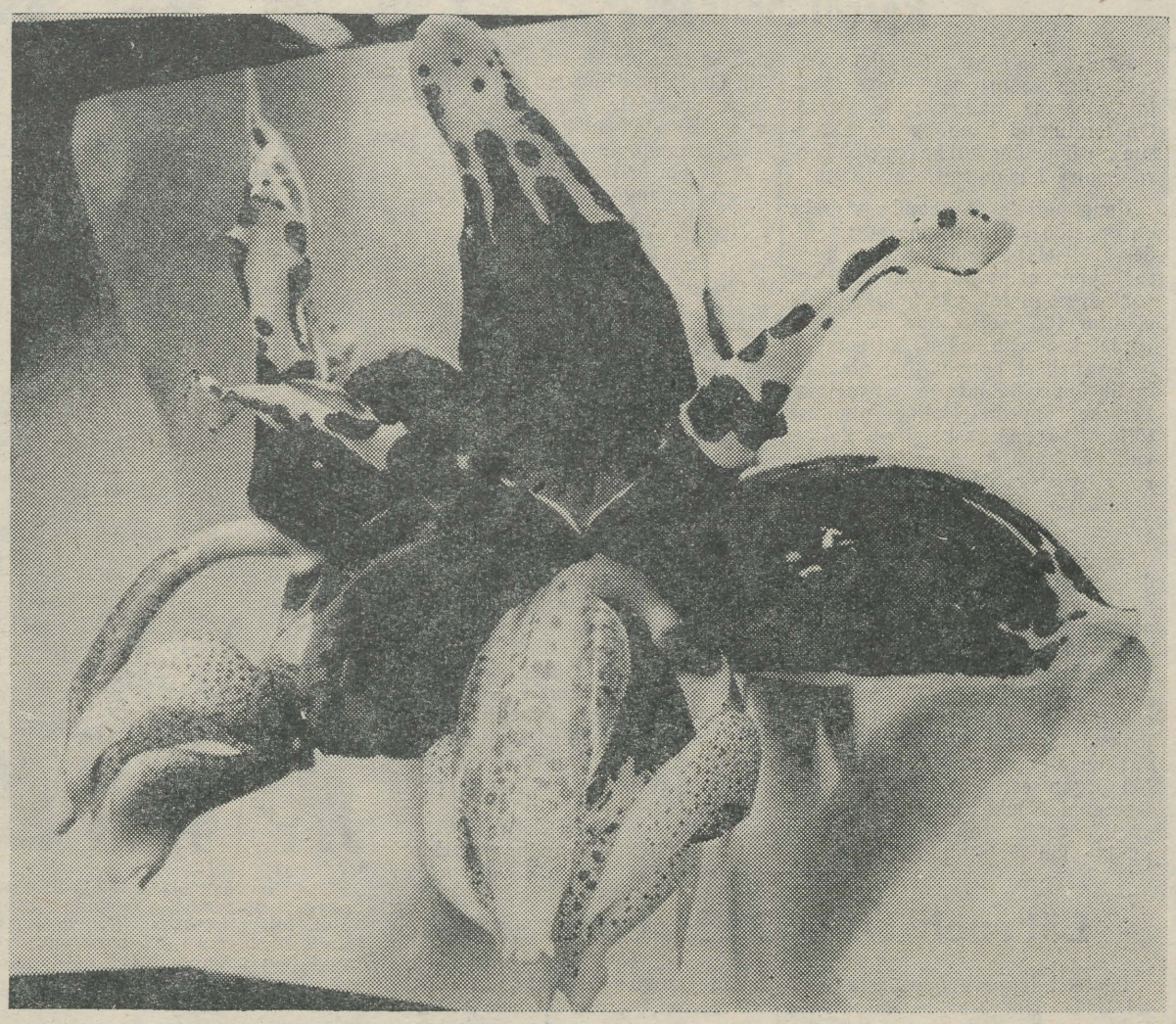

TRÜ botaanikaaed. Orhidee. *Joh. Miku foto*

LÕPETAJATELE!

Üliõpilasaastad on meeldejääavaim etapp teie elust. See on töökullane ja rõõmuderohke aeg. Mida rohkem oli teil töövõite, seda rohkem oli teil ka rõõmuhetki.

Soovin tänavustele lõpetajatele, et neil üliõpilasaastaile iseloomulikku kirge, teotahet ja nooruslikku indu jätkuks paljudeks aastateks nii otseses igapäevases töös kui ka ümbritseva elu päevaprobleemide lahendamisel!

A. METSA,
ametiühingukomitee esimees

*

«Tartu Riiklik Ülikool» õnnitleb ja tervitab teid ülikooli lõpetamise ja iseseisvasse ellu astumise puhul! Ärge unustage Alma Materit, pidage sidet temaga ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» kaudu, jagage temaga oma rõõme ja muresid.

Jõudu tööle, kallid seltsimehed!

AJALEHE «TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL» TOIMETUS

Lääne filoloogide kokkutulek

27.—29. juunil toimub TRÜ lääne filoloogide teine kokkutulek.

Käesoleval aastal asetas partei XXI kongress võõrkeelte õpetajaile ja nende ettevalmistamisele uusi ülesandeid, mis kujunevadki meie teise kokkutuleku teemaks.

Kokkutulek kestab kaks päeva. Esimesel päeval on ettekanded: «Võõrkeelte õpetamise kogemusi kolme viimase aasta jooksul» (dots. K. Kann), «Uusi suundi võõrkeelte õpetamise metoodika alal» (v.-õpet. O. Mutt) ja «Bibliograafia abiks keele- ja kirjandusteadlastele».

Järgmisel päeval toimub töö kahes sektsioonis: pedagoogilisel alal töötajaile ja kirjastuse ning raamatukogu töötajaile, kus on ette nähtud sõnavõtud kateedri endistelt kasvandikelt.

Dots. K. KANN.

Siit värbame kaadrit

Kõigepealt lubatagu tänada ülikooli häälekandja toimetust lahke ettepaneku eest sõnavõtuks nimetatud ajalehe veergudel ka neil, kes praegu ei kuulu enam Alma Materi perre. Kuid seal on saanud oma ettevalmistuse enamjagu Kirjandusmuuseumi teaduslikest töötajaist.

Peab tunnistama, et kirjandusmuuseum ei ole senini sisse kukkunud oma teadusliku kaadri valikuga: kõigil eespool mainitud seltsimeestel on emba-kumba — kas teaduslikuks uurimistööks «veri hambas» või tõsine huvi muuseumialaseks kogumis-, korraldamis- ja publitseerimistööks, mõnel koguni kõik mainitud voorused korraga olemas. Tahaks ainult öelda suur aitäh ülikooli rektoraadile, Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaanile, eelkõige aga eesti kirjanduse ja rahvaluule ning eesti keele ja soome-ugri keelte kateedrile tehtud töö eest kaadrite ettevalmistamisel. Ülikooli komsomolikomitee suhtes aga oleks meil mõningad pretensioonid. Tahaks näha lõpetajais rohkem vankumatut optimismi ja noorusele omast särtsu. See tooks ka Kirjandusmuuseumi teatud «verevärskendust». Tõsi, juba nüüd lakkame Kirjandusmuuseumis teatud raugastumisest, mis meid ähr-vardas mõne aasta eest, üle saama.

Kirjandusmuuseumi kaader täieneb vähehaaval, kuid järjekindlalt iga aastaga. Sellepärast ärgu olgu kellelegi saladuseks, ei meie hoiame kogu aeg «silma peal» ka neil noortel eesti filoloogia eriala üliõpilastel, kes täna sooritavad eksameid alles I—II kursuse eest, rääkimata vanematest, kes juba kirjutavad oma kursuse- või diplomitöid Kirjandusmuuseumi materjalidele toetudes. Nemad on meile oodatud külalisteks, kuid seda osalt ka egoistlikel kaalutlustel: Kirjandusmuuseumi töötajad kalkuleerivad juba aegsasti, keda neist võiks edaspidi oma perre värvata. Ja selliseid entusiaste on lõpetajate hulgas siiani ikka leidunud.

Ed. Ertis,
ENSV TA Kirjandusmuuseumi direktor

Õppisime iseseisvalt töötama

Nende teadmiste ja oskuste hulgast, mida Alma Mater üliõpilasaastate jooksul meile andis, tahaksin esile tõsta oskust ja vilumust iseseisvaks tööks teadusliku kirjanduse ning ajalooliste allikamaterjalidega,

Esimestena suunasid meid teadusliku allikamaterjali juurde professorid Moora ja Moosberg. Mäletan veel hästi seda hirmuga segatud aukartustunnet, kui I kursuse üliõpilasena avasin paksu seanahka köidetud foliandi, et hakata valmistama referaati Nõukogude Liidu ajaloo kursuse praktilisteks harjutusteks. Kuigi saksakeelse originaalteksti lugemine läks sõnaraamatu abil imeaeglaselt ja tõlkimine, vaatamata sm. Varrese lahkele kaasabile, toimus kohati patuga pooleks, sai referaat lõpuks valmis. Ning veidi julgemini vaatasin riiulitel seisvaid mahukaid köiteid — pole midagi, ka minu jõud hakkab juba teile peale.

Järgmistel kursustel, koostades seminari-, eriseminari-, kursuse- ja diplomitööd, tuli korduvalt kokku puutuda mitmesuguste allikamaterjalide ja teaduslike uurimustega. Meenuvad vaiksed tunnid Kirjandusmuuseumi hämaras lugemissaalis mõrkjalt lõhnavate koltunud «Sakala» ja «Oleviku» aastakäikude taga, vaevaline maadlemine mõne kultuuritegelase pookstavidega sama muuseumi käsikirjade osakonnas, pingelised päevad ülikooli pearaamatukogu õhu- ja valgusküllases lugemissaalis, erutavalt range sissepääs Riiklikku Ajaloo Keskarhiivi fondide juurde. Sai mõnikord salamahti õppejõude siunatud, kes otsekui tudengite kiusamiseks otsisid teemasid, mille kallal tuli materjali kogumisel tulist vaeva näha, selle asemel, et lihtsalt paarist brošüürist kursusetöö kokku kirjutada. Sai vaieldud ja vihastatud tööde arutlemisele pühendatud koosolekutel, kui oponent kippus liiga tegema ja õppejõud luges halastamatu pedantsusega kõik puuduvad tsitaadiviited ja kirjavahemärgid üles. Kuid aegamööda harjusime täpsusele ja korrektsusele teadusliku materjali kasutamisel ja õppisime hindama õppejõudude järjekindlat nõudlikkust, mis oli suurepäraseks praktiliseks kooliks teadusliku töö alal.

H. PALAMETS,
1951. a. lennu ajaloolane

Alma Materist lahkujaile

Neil päikeseküllastel suvepäevadel oma Alma Materist lahkudes **ärge unustage,** et Ta ulatab samal ajal oma kätt uutele noortele, kes tunglevad teaduste tähtede poole. Pidage meeles, et selles iga-aastases käeandmises oli viis aastat tagasi ja on ka nüüd mitte ainult teaduse küpsete viljade **pakkumine,** vaid ka **kutse kohustustele,** mille täitmiseks Alma Mater püüdis teid igati relvastada. Oma tööpostile asudes on hea, kui te ei pea end valmis ehitatud masin-automaadiks, kes töös läheb vastu vaid kulumisele, viimistluse järk-järgulisele kaotamisele. Ärge unustage, et teile kätte antud diplom ei ole ainult tõend teadmiste summast, mis teil oli 1959. a. kevadpoolsel suvel, vaid et see on dokument, mille põhjal olete tunnistatud ka vastutavaks kohustuste täitmisel, mida teile esitab kommunismi ehitav sugupõlv. Mõistke oma kohustuste täitmisel esinevaid raskusi **uute kohustustena,** mida täidate süvenemisel töö konkreetsetesse juhtudesse, pöördudes teist kogenenumate poole, pöördudes ikka ja jälle ka oma Alma Materi poole, kes jääb edasi teie toitvaks, hoolitsevaks emaks.

Dots. A. PÄRL,
Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan

NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMIS

NSV Liidu Ministrite Nõukogu esildusel reorganiseeris NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium liidulis-vabariikliku NSV Liidu Kõrgema Hariduse Ministeeriumi liidulis-vabariiklikuks NSV Liidu Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumiks.

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium nimetas NSV Liidu kõrgema ja kesk-erihariduse ministriks sm. Vjatšeslav Petrovitš **Jeljutini.**

Mõningaid küsimusi kaugõppetöö korraldamisest

Kaugõppijate huvi õppetöö korraldamise vastu on viimaste aastate jooksul tunduvalt kasvanud. On teretulnud kaugõppijate aktiivsus nii õppetöös kui ka õppetöö korraldamise küsimustes.

Kaugõppijate suuremaks mureks on õppetöö korraldamine sessioonide-vahelisel perioodil. Kuni viimase ajani esinevad veel sellised vaated, nagu toimuks kaugõppijate põhiline töö sessioonide ajal. Põhjendatakse seda sellega, et sessioonide-vahelisel perioodil ei ole võimalik õppetööd läbi viia nii ajakui ka õppematerjalide puuduse tõttu. Kaugõppeosakond on korduvalt pööranud kaugõppijate tähelepanu iseseisva õppetöö vajadusele õppesessioonide vahelisel perioodil.

Need üliõpilased, kes aga korraldavad oma õppetööd põhiliselt sessiooni ajal, ei suuda õppeplaani nõudmisi täita ja paratamatult langevad välja, sest on võimatu kolmekümne päeva jooksul aastas läbi töötada kursuse teoreetilist osa ja saja kaheksakümne päeva jooksul lõpetada ülikooli. Käesoleva kuu alguses arutati kaugõppetöö organiseerimise küsimusi TRÜ Õpetatud Nõukogu istungil ning võeti vastu olulise tähtsusega punkte kaugõppijate töö hõlbustamiseks sessioonide-vahelisel perioodil. Õpetatud Nõukogu juhtis kateedrijuhatajate tähelepanu vajadusele esitada 1959/60. õppeaasta jooksul loengute ja konspektide käsikirju paljundamiseks rotaprindil kõigis kaugõppijatele vajalikes distsipliinides, kus puuduvad vastavad eestikeelsed õpikud; soovitas taotleda NSVL Kõrgema Hariduse Ministeeriumis täiendavate summade eraldamist kaugõppijatele vajalike õpikute ja teadusliku kirjanduse soetamiseks; tegi ettepaneku vähesel arvul olevate õpikute kopeerimiseks rotaprindil ja õppematerjalide mikrofilmimiseks. Raadio kaugõppe teenistusse rakendamise eesmärgil kohustas Õpetatud Nõukogu kõiki kaugõppetööga tegelevaid õppejõude uue õppeaasta alguseks esitama kateedrijuhatajatele läbivaatamiseks ja kaugõppeosakonnale suunamiseks raadio teel edasi antavate loengute tekstid. Õpetatud Nõukogu otsused rakendatakse käesoleval ajal ellu. Loodame, et eespool märgitud abinõud ja kaugõppijate poolt elu- ja töökohtades loodud õppetingimused tõhustavad õppetööd sessioonide vahelisel perioodil ning lahendavad seni esinevaid probleeme kaugõppetöös.

J. ADOJAAN,
TRÜ kaugõppeprorektor

Läheneb ÜTÜ XIII konverents

Peatselt lõppeva õppeaasta vältel ÜTÜ ringides teostatud töö kokkuvõtteks kujuneb järjekordne konverents sügissemestri algul, 13.—17. oktoobrini. Ülikooli ÜTÜ Nõukogul, kes vahepeal liigutas end üsna loiult, on juba alanud küllaltki tõsised tööpäevad. Võetakse kokku osakondades tehtud töö tulemusi, kogutakse konverentsil esitamisele tulevate üliõpilastööde teese.

Mitmetes osakondades (majandus, füüsika, matemaatika, keemia) on töö ringides kulgenud hästi, tööd on enamasti lõpetatud või lõpetamisel, tööde teesid on esitatud kirjastamiseks. Mõnedes osakondades on aga ÜTÜ osakonnanõukogude ebarahuldava töö tagajärjel ikkagi veel mitmete konverentsitööde valmimine peaaegu algjärgus ja seetõttu pole võimalik nende kohta kiiresti esitada korralikke teese. Selline olukord esineb kehakultuuri-, bioloogia- ja geograafiaosakonnas ning Ajaloo-Keeleteaduskonnas. Seal tuleb ringe ja töid juhendavatel õppejõududel kiiresti abistada tööde valmimist ja teeside esitamist. Nagu esitatud teeside juures selgub, on paljud neist esitatud üliõpilaste endi poolt koostatult ja on õppejõudude poolt kontrollimata. Selle tagajärjel esineb küllaldaselt asjatundmatust. See on ka arusaadav, eriti nende üliõpilaste puhul, kes kirjutavad alles esimest teaduslikku tööd.

Kuna paljud ÜTÜ liikmed viibivad praegu praktikal, siis tuleb kateedritel, mille juurde ringid kuuluvad, astuda nende tööde teostajatega kontakti teeside kiireks esitamiseks. Et neid õigeaegselt kirjastada, tuleb teesid esitada hiljemalt 1. juuliks eesti ja vene keeles ning nõuetekohaselt vormistatuna.

Veidi erinev on olukord Arstiteaduskonnas. Nimelt toimub 1959. aasta oktoobri lõpul Tartus ka II Balti liiduvabariikide ja Valgevene NSV kõrgemate meditsiiniliste õppeasutuste vaheline üliõpilaste teaduslik konverents. Seetõttu osa Arstiteaduskonna üliõpilaste parematest töödest tuleb vahetult esitamisele nimetatud konverentsil. Et aga töid on tunduvalt rohkem, siis toimub ka meie ÜTÜ konverentsil töö Arstiteaduskonna sektsioonis.

Kahekuulisel suvevaheajal paluume tööde teostajail mitte unustada lähenevaid konverentse. Neile ÜTÜ hooletutele liikmetele, kes kasutasid konverentsi ärajäämist kevadel pikendatud puhkuseks, palju edu teadusliku mõtte arengul ja töös.

Kuna kõigi eelduste kohaselt ÜTÜ XIV konverents toimub 1960. aasta kevadel, siis tuleb kateedritel hakata aegsasti välja töötama temaatikat ringidele eelseisvaks õppeaastaks, et töö saaks sügisel varakult alata.

L. Allikmets,
ÜTÜ nõukogu vastutav sekretär

Kõrgema Hariduse Ministeeriumis

Minister autasustas üliõpilasi

Kõrgema hariduse ministri käskkirjaga 11. juunist k. a. autasustati Leningradi Riikliku Ülikooli üliõpilast J. Zemtsovskit ja Kalinini Pedagoogilise Instituudi üliõpilast G. Sergejevit medaliga «1958. a. parima teadusliku töö eest», esimest filoloogiateaduste ja teist ajalooteaduste valdkonda kuuluva uurimuse eest.

Saabub uus vahetus

20. juunil alustas tööd ülikooli vastuvõtukomisjon. Tallinna apteegitöötaja Truuta Trepus avaldust kirjutamas (paremal).
JOH. MIKU foto

RIIGIEKSAMEIL

Järjekordselt olid riigieksamikomisjoni ees esmaspäeval farmaatsiaosakonna diplomandid. Samal ajal, kui professor N. Veiderpass eksamineerib Valli Roometsa (all paremal), mõtleb Vaike Saar veel läbi oma vastust piletile (ülal vasakul). Ukse taga aga ootavad kursusekaaslased: osal on eksamravimite ja galeeniliste prepraraatide tehnoloogias juba selja taga, osal veel ees (ülal paremal). Kes aga olid tublimad? «Kahtlemata kommunistlikud noored Urve Jõeloo ja Aino Tamm», arvab prof. N. Veiderpass. Ka Helje Urbel ja Maimu Remmel pälvisid hea hinde.

Samal päeval toimus viimane riigieksam ka bibliograafidel. Väga headega hindas riigieksamikomisjon Ive Uuemaa, Maare Toomingu ja Linda Kivistiku teadmisi. Pildil (all vasakul): diplomand Linda Vallner sooritab oma viimast eksamit ülikoolis.
V. REBASE tekst ja JOH. MIKU fotod.

UURIMISTÖÖ INTENSIIVSEMAKS

Keemiatööstuse arendamisele pühendatud NLKP otsused püstitavad uusi ülesandeid kõrgemate õppeasutuste töötajate ette, sest peavad ju kõrgemad õppeasutused varustama arenevat tööstust kvalifitseeritud kaadriga. Ka keemiaosakonnas toimub praegu õppetöö osaline ümberkorraldamine.

Võib märkida mõningaid edusamme keemiakateedrite teaduslikus töös. Orgaanilise keemia kateedris tegeldakse dotsent V. Palmi juhendamisel mitmesuguste orgaaniliste reaktsioonide kineetika ja mehhanismi uurimisega. Nende tööde eesmärgiks on läheneda keemias tsentraalset tähtsust omava probleemi lahendamisele — selgitada orgaaniliste ühendite reaktsioonivõime sõltuvus molekulide ehitusest. Kateedri senise töö tulemused nimetatud suunas on leidnud üldist tunnustamist, mida näitab ka kineetika ja katalüüsi laboratooriumi asutamine orgaanilise keemia kateedri juurde. Protsesside kineetika ja mehhanismi küsimusi — ioonvahetusprotsesside mehhanismi, elektroodprotsessîde kineetikat — uuritakse ka anorgaanilise keemia kateedris.

Eesti põlevkivi ja selle töötlemise produktide koostise ja omaduste uurimine on keskseks probleemiks analüütilise keemia kateedri töös. Analüütilise keemia kateedri töö on suure rahvamajandusliku tähtsuse kõrval veel teadusliku väärtusega, mis seisneb mikroelementide analüütilise määramise ja eraldamise meetodite edasiarendamises.

Rahvamajanduslikult tähtsaid uurimusi teostatakse osakonnas enamasti majanduslepingulistel alustel. Seni on meil valminud ja tulemused üle antud 5 lepingulise töö osas, valmimas on 2 tööd, töö jätkub praegu kolmel teemal.

Teistest keemiaalastest uurimistöödest võiks veel nimetada kõrgmolekulaarsete ühendite ja sünteetiliste ainete keemia seisukohalt tähtsaid töid — selektiivse kationiidi valmistamist puidu baasil anorgaanilise keemia kateedris ja monomeersete atsetüleenühendite uurimist orgaanilise keemia kateedris, samuti kateedritevahelisi uurimistöid komplekssetel teemadel luminestsentsi alal ja füsioloogiliselt aktiivsete ainete sünteesi alal.

Tehtud lühikesest ülevaatest võib järeldada, et keemiakateedrite teadusliku töö temaatika haarab aktuaalseid probleeme tänapäeva keemias, samal ajal on mitmed tööd tähtsad ENSV rahvamajanduse arengu seisukohalt. Saavutuste kõrval esineb kateedrite teaduslikus töös veel mitmeid puudusi. Mitte kõikjal ei kulge uurimistöö küllalt intensiivselt. Põhiliseks raskuseks on paiguti liiga suur koormus õppetöös, mis mõnedel õppejõududel ületab 800—900 tundi aastas. Teaduslikus töös on kerkinud probleeme, mille lahendamiseks oleks hädavajalik uute füüsikaliste või füüsikalis-keemiliste uurimismeetodite kasutamine. Uute uurimismeetodite kasutuselevõttu takistavad aga olemasoleva aparatuuri vähesus ja osalt ka sobivate ruumide puudumine.

V. Past,
keemiaosakonna juhataja

Bibliograafidest

Sellel aastal lõpetavad ülikooli 24 raamatukogunduse osakonna üliõpilast.

Kõigi andmete kohaselt peaksid noored bibliograafid olema omas töös tublid ja teadlikud raamatukoguhoidjad. Annab ju kõrgem haridus neile laiema silmaringi ja aluse tööpraktika kiiremaks omandamiseks ning tööoskuse paremaks rakendamiseks.

Suureks paremuseks bibliograafia õpetamisel meie ülikooli juures on see, et raamatukogunduse eriala õppejõud on oma igapäevase tööga raamatukogus tihedalt seotud tänapäeva raamatukogu aktuaalsete probleemidega. See elav töö kandub edasi loenguisse, kursuse- ja diplomitöödesse.

Ühes sellega kerkib üles mõningaid mõtteid ja soove. Väga vajalik oleks, et bibliograafid valdaksid rohkem võõrkeeli. Kas ei tuleks ka kirjanduse õpetamine teisiti korraldada, kuna kirjanduse eksamite liigne kuhjumine ühele semestrile, nagu see praegu on, ei võimalda sügavamalt süveneda vastavate teadmiste omandamisse.

Õppe- ja kasvatustöö huvides on aga kindlasti vaja, et ka bibliograafidel oleks kateedris kas või üks koosseisuline eriala õppejõud.

Tuleval aastal lõpetavad ülikooli viimased statsionaarsed üliõpilased-bibliograafid. Meie raamatukogud aga vajavad täienduseks igal aastal teatud arvul eriala spetsialiste. On soovitav, et ka edaspidi mittestatsionaarsete üliõpilaste kõrval oleks võimalik õppida statsionaarselt.

Kaugõppe osakonda tuleks edaspidi vastu võtta ainult neid, kes juba raamatukogudes töötavad.

Üheks statsionaarselt õppimise võimaluseks oleks see, kui raamatukogundust hakatakse õpetama täiendava erialana Ajaloo-Keeleteaduskonnas ja võib olla ka Matemaatika-Loodusteaduskonnas.

A. HIIR,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu direktor

Soove arstidele

Tartu Linna Kliinilise Haigla arstide valdav enamus moodustub Tartu Riikliku Ülikooli kasvandikkudest.

Peab tunnistama, et nad õigustavad seda usaldust, mida neile osutati diplomi kätteandmisel. Kui võrrelda Tartu Riikliku Ülikooli lõpetajaid teiste meditsiiniliste instituutide lõpetajatega, kes aastate vältel on linnahaiglas töötanud, tuleb teha järeldus, et Tartu Riikliku Ülikooli arstiteaduskonna õppetöö taset võib võrrelda Nõukogude Liidu parimate õppeasutuste omaga.

Siiski on sadade arstide ja praktikantide seas, keda võimalik on olnud linnahaiglas jälgida, leidunud üksikuid, kes ilmselt olid enesele valinud vale elukutse. Sobivus ühele või teisele elukutsele selgub tavaliselt juba esimestel kursustel, millal oleks pedagoogide nõuandel õige aeg võimalikke vigu uue elukutse valikuga parandada.

Lõpuks veel üks tähelepanek, missugune on hoopis üldisem, kui eelmine: paljudel noortel arstidel ei ole märgata polikliiniku ja sanitaarprofülaktilise töö õiget hindamist ning tähtsuse mõistmist, mida vajab tänapäev tervishoiu töös. Ettevalmistus polikliiniliseks tööks, ei ole sellisel kõrgusel, kui ettevalmistus satsionaarides teotsemiseks.

Oleks tarvilik sellisest enam rõhku panna arstide ettevalmistamisele tegeluseks ambulatoorses võrgus ja võib-olla mõnel alal luua polikliinilised kateedrid.

M. EITELBERG,
Tartu Linna Kliinilise Haigla peaarst

KIRJANDUSE JA KUNSTI LEHEKÜLG

Märkmiku ja täitesulepeaga

1. Palamuse andis Lutsu . . .

(Sissejuhatuse asemel)

See oli 1912. a. novembri esimestel päevadel, kui kirjastusühisus «Postimees» väljastas esimesed eksemplarid raamatust, mille pealkirjaks oli «Kevade» ja autoriks laiemale lugejaskonnale tundmatu Oskar Luts. Kirjanik märgib sellest järgmist: «Kevade» I hallil kaanel oli kollane konnakapsas, kunstnik Meibaumilt valmistatud ilustus. Ja siis pandi see raamat «Postimehe» raamatukaupluse vaateaknale nagu kellegi au ja ilu ja veel midagi muud. Nüüd siis ometi oli ilmunud laenatud rahadega, minu kulu ja «Postimehe» kirjadega «Kevade» I, mille lahtisi leheküIgi juba mitu aastat tassisin linnast linna, nagu kass tassib poegi urkast urkasse. Seda vaest ei tahtnud käsikirja näol keegi näha ega kuulda, kirjastajad, nähes seda, said krambid ja langesid minestusse, üks olevat läinud sõgedaks ellik puudulikuks, teine koguni surnud ilma issanda armulauata.»

17. novembril 1912. a. (daatumid vana kalendri järgi) nägi esmakordselt «Vanemuises» päevavalgust Lutsu ühejärguline «Kapsapead» ning 25. novembril esietendus «Paunvere». Ja siitpeale võimegi hakata rääkima Oskar Lutsust kui populaarsest eesti **rahvakirjanikust**, kelle «Kevade» vaimustas nii noori kui vanu ning kelle «Kapsapead» hakkasid peagi veerema üle eesti näitelavade. Tunnustus oli väga mitmepalgeline. Tooksime vaid mõned näited. «Postimehe» ärijuht Friedrich Uibopuu oli pärast «Kevade» I läbilugemist suvatsenud kohe oma kutsika Joosep Tootsiks ristida. Palamuse ümbruskonna koolide koolipoisid aga olid andnud suvevaheajale minnes pühaliku tõotuse, et sügisel lähevad nad iimtingimata õppima sinna kooli, kus õppisid Raja Teele, Arno Tali, Joosep Toots jt. «Kevade» tegelased.

Oigustatult märgivad ekskursandid Palamuse külalisteraamatusse: «Palamuse andis Lutsu, Luts andis Paunvere ja Paunvere muutis Palamuse kõikide huviobjektiks.» Selles võib veenduda igaüks, kes, kasutades ilusaid kevad- või suveilmu, sõidab kord isiklikult Palamuse maile, et oma silmaga näha ning kõrvaga kuulda kõigest, mis teda huvitab. Lahkudes nõustub ta kahtlematult paljude külalisraamatute sissekirjutustega, nagu:

«Nägime ja kuulsime palju, elasime läbi veel rohkem.»

«Saadud muljed aitavad paremini mõista elu Paunvere koolis.»

«Siin, Oskar Lutsu «Kevade» kangelaskujude tegevuspaigas, meenuvad nad meile kõige eredamalt,»

või tagasihoidlik soov:

«Ärgu rohtugu rada Palamuse koolimaja juurde!»

Ei ole haruldusteks päevad, kus Palamuset külastab (eriti kevadeti) 10—20 ekskursiooni päevas. Möödunud aastal oli näiteks korraga Palamusel 22 (!) autobussi ja veomasinat ekskursantidega. Kuid ühtlasi see kohustab ja nõuab meie kõikide ühiseid jõupingutusi. Kirjutatagu kahe käega alla järjekordsele sissekandele külalisteraamatusse:

«Luts ei kuulu ainult Palamuse rahvale, Luts kuulub meile kõigile. Hoidkem seepärast kalliks kõike, mis on temaga seotud.»

Seda me pole seni veel suutnud teha ei Palamusel, ei Tartus ega kogu Eesti NSV-s.

2. . . . ja Luts andis Paunvere.

Ühes pööningult leitud koltunud kirjas 1909. a. oktoobrikuust kirjutab Luts Peterburist tädile: «Mul on Palamuse elu kohta kuri nõu, aga ära sa sellest kellegile hinga. Teil on seal nii palju naljakat ja naeruväärilist, et lust näha. Ja papa Ennus on teil seal just sedasama, mis Puriškewitš riigivolikogus.»

Meie tee- ja vestluskaaslasteks said veel praegugi Palamuse ümbruskonnas elavad kolm Lutsu koolivenda, väiksemakasvuline, kühmutõmbunud, elava, loogilise jutuga August Loog Järveperest, särtsakas ja lõbusaloomuline August Arst Kilbaverest ning pikakasvuline, kõhetu, rahuliku ja tagasihoidliku väljendusviisiga Eduard Puusepp Änkkülast. Kõik nad on Lutsust aastatelt vanemad, kes veidi alla, kes üle kaheksakümne. Nad on ühtlasi ühtedeks viimastest manala teele peatuma jäänud rääkivatest teatmeallikatest ja -andjatest «Paunvere» kohta.

Oma mälestusi meenutasid ja jagasid meiega Lutsu ja Tootsi kooliõed, ja palju rohkem neid polegi kui Aliide Varik (Abel) Eerikverest ning energiline, omaaegne Palamuse seltskondliku elu aktiivne liige Helene Kapral Raadverest. Kõige rikkalikumaid ja huvitavamaid materjale on ainukesena Palamusel kogunud ja säilitanud (seda teadlikult tehes) Eerikveres elav Kudina kooliõpetaja Otto Tamm, keda paljud ekskursandid meenutavad südamlike sõnadega koolimajas asuvas kroonika-külalisteraamatus. Rikkalikke näpunäiteid andsid ja palju selgust tõid küsimustesse haigevoodis olev, kuid küllalt hea mäluga vana rätsep Hiiesalu (Järnefeldt) Palamuselt, Anna Säärits (Rükkel) Patastelt, Anna Tooming Eerikverest, hea sulega Rudolf Lepik Tartust ja loomulikult Joosep Tootsi abikaasa Marta Tootson, kes elab praegu Tootsi sünnitalus Mäeotsal ja kelle külalislahkust kasutavad tuhanded Lutsu-sõbrad.

Märkigem, **et kirjalikke allikaid,** sealhulgas fotosid, kirjavahetust, jmt. meil pea-aegu ei õnnestunud käega katsuda ega silmaga näha. See viitab veel kord rahva teadlikkuse tõstmise vajadusele kirjandus- ja kultuurilooliste varade säilitamiseks ja kogumiseks. Suulistegi andmete saamise ning paberilepanekuga on küllaltki suuri raskusi, ebateadlikkust jne.

Meie edaspidistes rännakukäsitlustes piirdugem ainult «Kevade» lugude raamistikuga ja sellepärast tutvugem ka «Kevade» tegevuskohtade tegelikkusega. Palamusel on praegu säilinud, veidi küll muudetud kujul, vana Julk-Jüri koolimaja ja kirikuõpetaja häärber (sakste kool). Eerikveres on olemas romantilised Raja ja Saare talud. Haamri alla minev Tootsi Ülesoo on tegelikult Mäeotsa talu Raadveres. Köstri saunast on meieni säilinud vaid vundamendikivid. Mis puutub üldse Lutsu poolt kirjeldatud maastikku ja tegevuskohtadesse, siis need on edasi antud tõetruult. Näiteks Raja roobasteed või põllupeenart, mida mööda Arno läks Rajalt koju Saatuseks põgus pilk koolipoiss Lutsule tema kaasaegsete silmadega.

Luts ise on kirjutanud, et see oli olnud 1886. a. teisel jõulupühal (vana kalendri järgi), kui «õhtutaevas õhetas ja heitis lumele punaseid kiiri. Ja siis saabuski tolleaegses Posti talu sünnitusmajas — saunas «uus inimene siia õelause pessa». Paari nädala pärast pandi sellele u u e l e inimesele Palamuse kirikus nimeks Oskar. See oli aga omamoodi sündmus kirikus olevatele eidekestele, kes pistsid pead kokku ja sosistasid üksteisele: «Sellest saab kord suur ja tähtis mees.» Järeldus olevat tehtud sellest, et «uus inimene» karjus kogu aeg kirikus, eriti aga siis, kui praost Siilmann pani pea peale ristimisvett.

Pisike Luts oli nii lapsepõlves kui koolis olnud üldiselt tagasihoidlik, kuid nupukas poiss. Viieaastaselt õppis ta selgeks tähed ja juba kuueaastaselt luges kõiki kättesattuvaid raamatuid ning ajalehti. Seitsmeaastaselt, tänu pidevale ja kangekaelsele nurumisele, viis ema põlvepikkuse Oskari esmakordselt Änkkülasse kooli, kus ta käis aasta. Koolis oli Luts kaasõpilastest 3—7 aastat noorem, kõige väiksema kasvuga. Jõuga ta koolivendadele vastu ei suutnud seista, ja seda asendas paratamatult mõistus.

Mis Lutsu puhul eriti silma torkas, oli see, et ta oli andekas jutumees. Tavaliselt kogunesid pisikese Lutsu ümber nooremad koolivennad, kes siis kuulasid suudsilmad lahti lugusid nii olnud kui olematutest asjadest. Kui suuremad poisid (Toots, Järveots jt.) aru said, et enam polnud tegemist maiste asjadega, siis koguneti Lutsu selja taha ja hõigati kooris: «Kuulge, kuulge, Pigiingel jällegi valetab!» (Pigiingel oli Lutsu hüüdnimi, mille ta oli saanud ühest juhuslikust õhkamisest — «Oh ma vaene Pigiingel!»). Arst August rääkis ja tõendas, et Lutsul oli «luulevaim lapsest saadik sees. Ta ajas teistele naljajuttusid. Luuletas teisele lapsele kohe sellise loo välja, et hoia alt.»

Luts ei paistnud silma kirjandusliku andekusega ainuüksi Palamuse kihelkonnakoolis küünarnukke kulutades, vaid koolist koju tulnud, asus ta kohe oma töölaua taha ja kirjutas seal tundide viisi. Sageli Oskar jäi mõttesse ka väljas jalutades, unustas ümbruse. Selle tunnistuseks oli kaugusesse suunatud pilk ja vilkalt õhus liikuv parema käe esimene sõrm, mis pisikeses peas tekkinud mõtted tuultele ja päikesele kirja pani.

Nähtavasti peitub Lutsust endast nii mõnigi tõetera tolleaegse Palamuse kihelkonnakooli poisi Jüri Jõmaka kujus, kellest kirjanik räägib meile oma «Tõlkijates» (vt. «Tõlkijad» kogumikus «Fõljetonid», Tallinn 1957). Jüri Jõmakas oli poiss, kellele «käib vaim peale» ja kelle «vaim oli veelgi laiem kui tema saapasääred,» nii et ta luuletas «toreda armulaulu, mis algas sõnadega:

«Elav armastuse vägi —
tõstab, kas olgu või mägi . . .»

KALEV KOGER

Oskar Lutsu ja Joosep Tootsi sünnimail

3. Saagem tuttavateks.

Üks esimesi, kellega me kohtusime Palamusel, oli Joosep Tootsi poja Aleksandri koolivend Arnold Jõesaar, jutukas, keskealine ja keskmisekasvuline töömees.

«Ah teie uurite siis Oskar Lutsu ja Joosep Tootsi lugusid!» imestas ta meie tagasihoidlikke soove kuuldes. «Ja te usute, et meie Palamuse praegu väga palju on muutunud. Oh ei! Mitte sugugi! Vaadake, meil on neid Joosep Tootse, Kiiri, Raja Teelesid, Arno Talisid ja teisi tegelasi praegugi küllalt, mõningaid isegi 3—4 eksemplari, tõepoolest! Ainult üht meil pole, ja see on — Oskar Luts, kes need asjad jällegi kirja paneks.» Külastajate raamatust võisime samuti lugeda:

Eksliibris (Kunstiringi töödest)

«Siin, Oskar Lutsu muuseumis, Tootsi lugude sünnipaigas, võib tunda iga koolijütsi Tootsina.»

Tõestuseks neile seisukohtadele pajatati nii mõnigi huumoririkas looke tänapäeva nii habemetes kui habemeteta Tootside seiklustest. Kuid kinnitagem argadele ja tagasihoidlikele lohutuseks, et Tartusse jõudsime tagasi kingapaelte, taskunugade ning mantlinööpidega ja **eriliste vahejuhtumusteta** kabelimäel, surnuaias ja mujalgi.

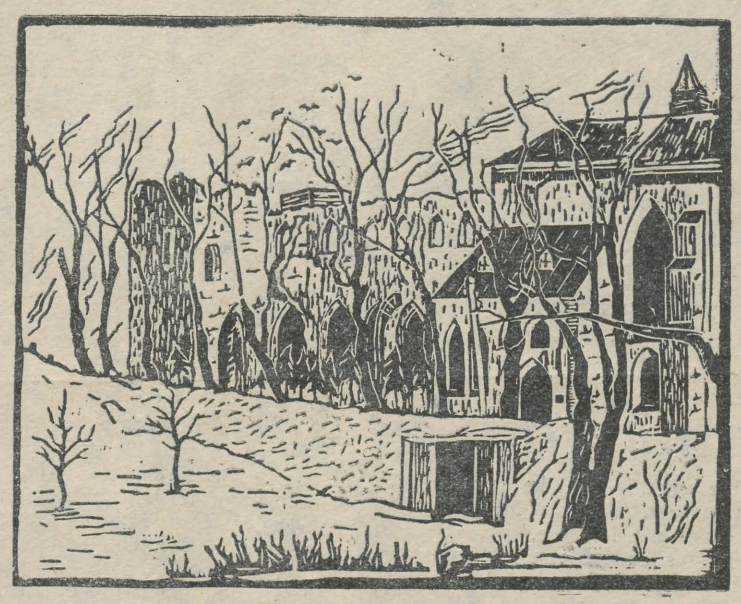

TRÜ Teaduslik Raamatukogu (Kunstiringi töödest)

«Põrgupõhja uus Vanapagan» ungari keeles

Äsja ilmus A. H. Tammsaare viimase teose «Põrgupõhja uus Vanapagan» ungarikeelne tõlge pealkirjaga «Pokoltanya új Sátánja».

Raamatu on tõlkinud Budapesti ülikooli õppejõud Ödön Lavotha, kes muuseas õpetas ka eesti keelt. Eesti keele omandas Lavotha õppides omal ajal stipendiaadina Tartu ülikoolis.

Tõlke aluseks on olnud teose 1954. a. väljaanne, milles leiduvad ka proloog ja epiloog, mis kirjaniku eluajal teatavasti ei ilmunud. Võib-olla osutusid need ungari lugeja seisukohalt tarvilikuks.

Tõlkija tööd võib pidada kõigiti õnnestunuks. Eesti keele idiomaatikat ja fraseoloogilisi ühendeid on osatud vastavate ungari väljenditega tabavalt edasi anda, vältides seejuures liigset sõnasõnalisust.

Raamatu kaunis kujundus ja omapärased illustratsioonid on László Réberilt.

P. Palmeos

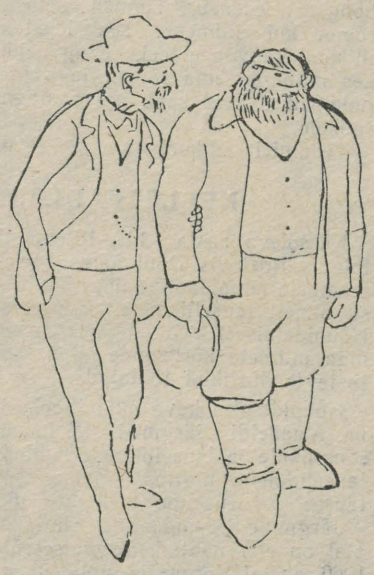

L. Reberi illustratsioon A. H. Tammsaare teosele

Õppe- ja menetluspraktikal on bioloogid...

Sel ajal, kui enamik üliõpilasi oli ametis eksamite sooritamisega, võtsid bioloogid seljakotid ja taimeraamid ning suundusid mitmele poole meie kodumaa paikadesse ja isegi kaugemale — Kaukaasiasse, Hibiinidesse, Karpaatidesse, et õppida tundma taimi, nende leviku seaduspärasusi ja iseärasusi.

Käesoleval aastal pakkisid esimestena oma reisipaunad bioloogiaosakonna I kursuse üliõpilased, et siirduda botaanika õppepraktikale Kirde-Eestisse — Kurtnasse, kus asub Eesti suurim nõmmemassiiv. Kahe pika matkapäeva jooksul õpiti tundma nõmmede omapärast taimestikku, koguti üle 40 taimeliigi, mille hulgas esines ka haruldusi. Lühematest matkadest on noortel bioloogidel seljataga tutvumine Vasula liigirikka kuusesegametsa ja metsa-äärse niidu ning Tähtvere okasmetsa taimestikuga. Ees ootab veel pikem väljasõit Viljandi rajooni — Heimtali, kus muuhulgas õpitakse tundma ka lalalehise lehtmetsa taimestikku.

II kursuse bioloogid sõidavad praktikale Lääne-Eestisse, peamiselt saartele. Nii mõnigi noor bioloog näeb sel matkal esmakordselt merd, enamik aga pole varem näinud saarte loopealseid, kadastikke, sarapikke ja tammepuisniite. Aga sinna peab jõudma enne seda, kui vikat niidab bioloogе huvitavaid kõrrelisi, liblikõielisi, käpalisi ja paljusid teisi taimi.

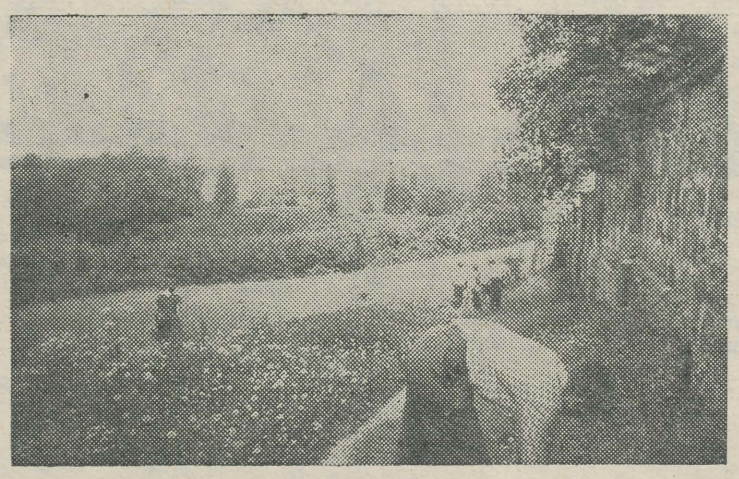

Bioloogiaosakonna I kursuse üliõpilased botaanika õppepraktikal Kuremäel.

Nii sõidavadki juunikuu viimasel päeval II kursuse bioloogid dots. kt. H. Trassi juhendamisel Hiiumaale. 10 päeva jooksul kavatsetakse saarele «ring ümber teha» ja mõnel lähedal asuval laiulgi ära käia.

Järgmise, s. o. III kursuse botaanika eriharu üliõpilaste menetluspraktika toimub kahes osas: esimese osa moodustab nn. aianduslane praktika ja teine osa — taimegeograafiline praktika. Praegu on botaanikud hoolega botaanikaaias ametis, kus õpitakse planeerima kooli katseaeda ja hooldama kasvuhoone taimi.

Juuli esimesel päeval sõidavad III kursuse botaanikud assistent E. Kuke juhendamisel Taga-Karpaatiasse, et oma silmaga näha mägedes esinevat taimkatte vertikaalset tsonaalsust ja tundma õppida sealseid taimi ning taimekooslusi. Ühtlasi loodetakse täiendada botaanikaaia kogusid mõne elustaimega Karpaatide floorast. (Möödunud aastal Hibiinidest kaastoodud taimed kohanesid oma uues kodus — botaanikaaias väga hästi).

Neljanda kursuse menetluspraktika on diplomitöö-eelne praktika.

Osa menetluspraktikante (S. Pärn, Ü. Mägi, A. Meokas) siirdub vabariigi piiridest välja — Murmanski oblastisse, kus jätkatakse möödunud aastal alustatud uurimistööd samblike ja seente floora osas. U. Kalamees ja L. Järva teostavad oma menetluspraktika Põhja- ja Lääne-Eestis (Hiiumaal). Üliõpilane L. Lehtsaar asub uurima Põhja-Eesti järvede vetikate floorat. Metsade geobotaanilist uurimist Kirde-Eestis jätkavad A. Sooman ja I. Kasemets.

Kõikide teostatavate botaanika suvepraktikate ühiseks jooneks on botaanilise looduse v a h e t u tajumine ning i g a k ü l g n e tundmaõppimine.

A. KALDA,
taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri assistent

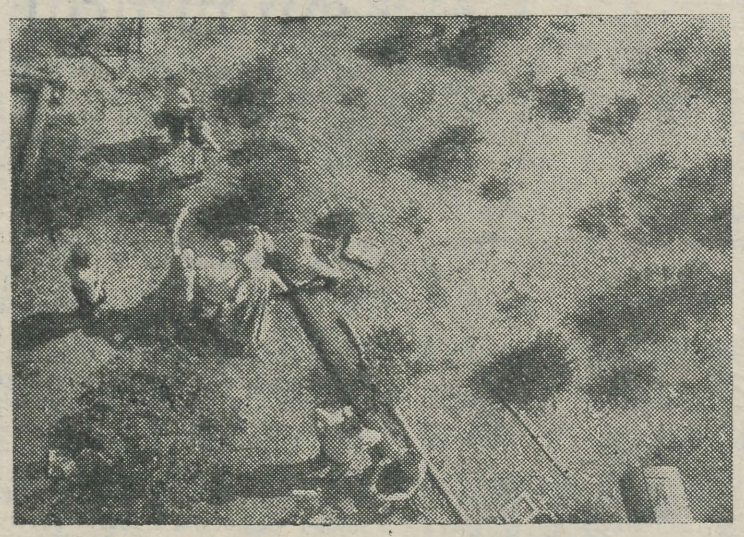

Bioloogid Kurtna nõmmel. Pärast lühikest puhkust asutakse teele Mardiska järve suunas.

R. RAJASALU fotod.

... ja raviosakonna üliõpilased

Läheneb suvi ja ühes sellega ka menetluspraktika TRÜ Arstiteaduskonna raviosakonna III ja IV kursuse üliõpilastele.

IV kursuse menetluspraktika ülesanne on rakendada praktikasse ülikoolis omandatud teoreetilisi teadmisi teraapia, kirurgia ja sünnitusabi alal. TRÜ ja ENSV Tervishoiuministeeriumi vahel sõlmitud lepingu alusel on selleks määratud õppebaasina rida parimaid linna- ja rajoonihaiglaid, kus üliõpilased töötavad kaheksa nädala vältel subordinaatoritena vilunud arstide juhendamisel.

Üliõpilaste töö toimub statsionaaris-polikliinikus ja naiste nõuandlas. Koos jaoskonnaarstiga teostatakse visiite ka haigete kodudesse.

Praktikumi vältel tegeleb üliõpilane ka sanitaarselgitustööga nii haige palatis kui ka väljaspool raviasutust, lülitudes haigla sanitaarloengute kavasse.

Teadusliku töö raames koguvad ÜTÜ ringide liikmed praktika ajal materjali oma ringi töö jätkamiseks, teised aga koostavad akadeemilise haigusloo praktika ajal ettetulnud mõne huvitava haigusjuhu kohta.

Senisest rohkem osutatakse sel aastal tähelepanu ühiskondlikule tööle, mille kohta tehakse ka vastavad sissekanded üliõpilaste päevikusse ja mille hinnangust oleneb praktika arvestamine.

Raviosakonna III kursusel ettenähtud menetluspraktika toimub tänavu alles teistkordselt ja on määratud selleks, et kolme nädala vältel anda üliõpilastele võimalust töötada haiglates keskmeditsiinilise personalina ja täita kõik selle kutsega seotud ülesanded (haige põetamine ja toitmine, keha t° mõõtmine, raviprotseduuride teostamine, operatsioonitoas töötamine jne.). Üliõpilane töötab statsionaaris vilunud meditsiiniõe juhendamisel 10 päeva teraapia, 10 päeva kirurgia alal ja 1 päev vastuvõturuumis.

Seoses partei XXI kongressi otsustega kasvab praktiliste tööde osatähtsus õppeprotsessis veelgi ja menetluspraktikat laiendatakse sel suvel esmakordselt ka Arstiteaduskonna raviosakonna I ja II kursuse üliõpilastele, kes hakkavad töötama noorema meditsiinilise personali ülesannetes juulikuu vältel.

Et menetluspraktika on üheks tähtsamaks õppeprotsessi lüliks, mis valmistab noori praktiliseks eluks, peavad nii üliõpilased kui ka neid juhendavad õppejõud suhtuma sellesse ülesandesse täie tõsidusega ning aitama kaasa selle eeskujulikule läbiviimisele.

Selleks edu ja jõudu!

Dots. L. NURMAND,
TRÜ Arstiteaduskonna raviosakonna menetluspraktika üldjuhendaja

Paar mõtet ülikoolipäevilt

On hea, et meie maal inimesed vabalt hariduse juurde pääsevad. On koguni väga hea, et mittestatsionaarselt õppimine meil nii hoogsasti edeneb. Tunnen sellest rõõmu kui inimene, kes lõpetas ülikooli kaugõppe teel. Ning neid, kes minuga sama rõõmu jagavad, pole vähe. Neid saab iga aastaga rohkem.

Teadmisi ülikool andis. Peab ütlema, et töö kaugõppes oli korraldatud küllalt hästi ja paindlikult. Kaugõppe suurimaks vooruseks pean seda, et ta õpetab inimesi iseseisvalt töötama, aega kasutama, virgutab enesedistsipliinile.

K. Muru,
Rapla Keskkooli eesti keele ja kirjanduse õpetaja

KEELETEADLASTE NÕUPIDAMISELT

Käesoleva aasta 14.—16. maini toimus Rostovis Doni ääres keeleteadlaste nõupidamine ühes süntaksi, nimelt lauseliikmete küsimuses. Nõupidamisest võtsid osa meie maa mitmete kõrgemate õppeasutuste teaduslikud töötajad.

Nõupidamise kava oli mitmekesine. Vaadeldi järgmisi küsimusi: sõnaliikide ja lauseliikmete suhted, lauseliikmete liigitus, sõnade seos lauses, määruseline atribuut jne.

Järgmine nõupidamine süntakse alal on ette nähtud organiseerida 1960. aastal Voronežis ning pühendatakse sõnade seose küsimusele lauses. Kindlasti on niisugust liiki nõupidamised küllaltki kasulikud ja aitavad kaasa grammatika uurimisele.

S. OLENEVA,
vene keele kateedri õpetaja

Vastuseks kriitikale

Vastuseks meie ajalehe eelmises numbris avaldatud kriitikale teatas Tiigi t. 78/80 ühiselamu nõukogu esimees L. Rämmel, et ühiselamu nõukogu võttis vastu konkreetse otsuse hoida ära üliõpilaste ebaväärikas käitumine ühiselamus.

Ülikooli ajalehele — ajalehest endast

«Kirjutage meile midagi!» — see ülikooli ajalehe palve tuli üsna ootamatult. Millest siis ikka nii järsku kirjutada? Aga siis meenus küsimus, millest võiks ja peaks kirjutama — ajaleht ise.

Viie ülikooliaasta jooksul kujunes harjumuseks iga reede hommikul saada värske number ajalehte «Tartu Riiklik Ülikool», alguses kaheleheküljelisna, hiljem püsivalt neljaleheküljelisena. Selle väikese üliõpilaslehe kaudu püsisid kursis suure ülikoolipere kõigi tähtsamate eluavaldustega. Ja eks viimaseil aastail saanud isegi rida või teine lehe jaoks kirja pandud, eriti kui mõni üliõpilaselu probleem südamel pakitses, mille väljaütlemiseks sobiv auditoorium parasjagu puudus.

Ülikooliaastad jõudsid lõpule. Palju oli vanalt Alma Materilt saadud, aga küllap igaühel siia midagi maha ka jäi. Kui mitte muud, siis vähemalt hea seljatäis mälestusi. Selle saadu ja mahajäetu pärast tahaks vist küll iga lõpetaja mingil moel säilitada sidemeid ülikooliga. Siin oleks tõhusaks abiks ülikooli ajaleht. Aga ainult «oleks» — sest ajalehte ei saa kätte.

Tartusse jäänud lõpetajad võivad muidugi ise käia vana harjumuse järgi peahoonest ostmas. Neil, kes elavad väljaspool Tartut, pole see muidugi võimalik. Soovi selleks on aga neilgi. Mitmed lasevad Tartus elavail tuttavail endale lehte saata.

Mitmel korral on tehtud mitmesuguseid ettepanekuid, kuidas seda küsimust lahendada. Lahendamata on ta tänapäevani.

Kas ei oleks siin parimaks lahenduseks Tartu üliõpilaslehe asutamine praeguse kahe pisiväljaande «Tartu Riikliku Ülikooli» ja «Põllumajanduse Akadeemia» baasil? See ilmuks samadel alustel teiste vabariigi ajalehtedega ja oleks tellitav «Ajakirjandusliidu» kaudu. See lahendaks mitte ainult levitamise, vaid ka mitmed muud väljaandmisega seotud küsimused.

See on üritus, mis tingimata tuleb lõpuni viia! Toetus ülikooli lõpetanute poolt on vististi küll sajaprotsendiline. Aga TRÜ ja EPA mitmetuhandeline kaugõppijate pere on kindlasti veelgi tänulikum.

H. KÄÄN,
ENSV TA Kirjandusmuuseumi vanem-bibliograaf

Töökaitse ülevaatuse tulemused

Mais ja juunis toimunud üleülikoolilise töökaitse ühiskondliku ülevaatuse tulemuste arutlus TRÜ ametiühingukomitee presiidiumil tõi esile suured puudujäägid ülikooli ohutustehnika ja töötervishoiu olukorras. Ka kõige viimasel ajal on esinenud ülikoolis plahvatus- ja mürgistusjuhte. Esineb surve all olevate ainetega balloonide ning hapete ebaõiget hoidmist ja kasutamist. Elavhõbedat kasutavates ruumides ei teostata nõutavat perioodilist elavhõbedaaurude kontsentratsiooni kontrolli. Elektriseadmete maandused ja elektrivõrkude isolatsioonid paljudes TRÜ hoonetes-ruumides (näiteks botaanikaaia hoonetes) ei vasta nõuetele ja nende osas ei teostata nõutavat kontrolli.

Olukorra otsustavaks parandamiseks ametiühingukomitee poolt kinnitatud töökaitse ühiskondliku ülevaatuse üleülikoolilise komisjoni otsuses nõutakse administratsioonil rakendada otsustavaid abinõusid töökaitse olukorra parandamiseks: 1) valgustusolukorra parandamist ja elektriseadmete ning installatsioonide puuduste likvideerimist; 2) elektriseadmete maanduste ja võrkude isolatsiooni kontrolli, samuti elavhõbedaaurude kontsentratsioonide perioodilise kontrolli sisseseadmist vastavalt eeskirjadele; 3) radioaktiivsete ainete kasutamise ohutuse olukorra väljaselgitamist ja vajalike, ohutust tagavate abinõude väljatöötamist ning selleks vastava komisjoni komplekteerimist; 4) surve all olevate ainete balloonide kasutamise ja hoidmise eeskirjade täitmist töötajaile ohutuse tagamiseks. Otsuses nõutakse seadmete, kaitsete, tõkete, hoiatussignaalide, töökohtade hoiatus-siltide ning töötajatele ja üliõpilastele erirõivastuse ja kaitseprillide, kilpide, gaasimaskide andmist ja hooldust ning individuaalkaitsevahendite, esmajoones gaasimaskide avariikomplektide väljapanemist.

Otsus käsitleb vajadust määrata elektri-, gaasi-, ventilatsiooni-, kütte- jt. kommunaal- ning energeetikaseadmete hooldamisele vastutavad isikud ning tagada nende kvalifikatsiooni tõstmine vastavatel kursustel koos riiklike katsetega.

Ühiskondlikel töödel esinenud tõsiste ohutustehnika reeglite rikkumisjuhtude tõttu peab ametiühingukomitee otstarbekohaseks mitte lubada üliõpilasi rakendada enne ühiskondliku töö objektidel, kui töökohad on ohutustehnika nõuetele vastavalt ette valmistatud.

Arutlus näitas vajadust tõsta ühiskondlike töökaitseinspektorite aktiivsust ja rakendada konkreetsemalt TRÜ koosseisulise ohutustehnika inseneri tööd TRÜ ohutustehnika ja töötervishoiu olukorra tõstmiseks nõutavale tasemele.

**Dots. V. RITSLAID,
ametiühingukomitee aseesimees**

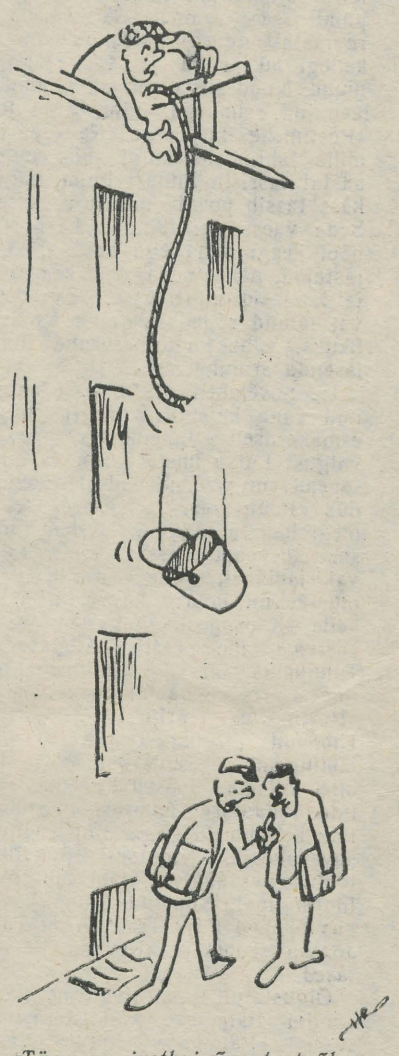

«Täna on justkui õnnetust õhus tunda!»

H. RAUDAMI karikatuur

ÜLIKOOLI ARSTILT

Lastehalvatustõve-vastane vaktsineerimine toimub 30. juunil kell 12—17 Tartu linna II arstipunktis Vanemuise 46. Pärast nimetatud tähtaega vaktsineerimist ei toimu. Kõigil, kes on kolmandat korda vaktsineerimata, tuleb ilmuda arstipunkti.

JÄRJEKORDNE TUNNUSTUS TRÜ ORIENTALISTIDELE

Neil päevil saabus TRÜ orientalistidele rõõmustav uudis. Nimelt on NSV Liidu TA Sinoloogia Instituudi keelesektori juhataja, rahvusvahelise kuulsusega sinoloog professor Ošanin avaldanud sügavat huvi ning sümpaatiat TRÜ-s hiina keele alal tehtava töö suhtes. Professor I. M. Ošanin on väljendanud soovi isiklikult külastada TRÜ orientaliste selleks, et tutvuda olukorraga ja tingimustega, milledes toimuvad siinsed hiina keele õpingud. Professor I. M. Ošanin on olnud meeldivalt üllatunud seigast, et peale Moskva ja Leningradi ning mõnede Nõukogude Kesk-Aasia ja Kaug-Ida ülikoolide leidub ka Baltikumis koht, kus tegeldakse hiina keele õppimisega.

Nagu juba tähendatud, on professor I. M. Ošanin rahvusvaheliselt tuntud ja tunnustatud eriteadlane orientaalkeelte, eriti just hiina keele alal ning väga paljude teaduslike tööde ja õpikute autor. Tema poolt redigeeritud ja mitmes trükis ilmunud «Китайско-русский словарь» on suurimaid ja täielikumaid hiina kaasaegse ühis- ning kirjakeele (phuthunghua) sõnastikke üldse. Rahvusvaheliselt tunnustatud teadlase-sinoloogi austav tähelepanu ja eelseisev külaskäik innustab TRÜ noori orientaliste, eriti aga sinolooge, töötama senisest veel pingsamalt, et meiepoolne panus sõpruseks oriendi rahvastega, eriti aga suure hiina rahvaga oleks tõeliselt väärikas.

P. NURMEKUND

TEADAANDED

Narva ehitama sõitjatele

Esimesele vahetusele toimub väljasõit ainult Tartust. Väljasõiduks kogunemine 4. juulil kell 10 ülikooli peahoone juures.

Teine vahetus sõidab välja Tallinnast ja Tartust. Tallinnast sõiduks registreerunuil koguneda 2. augustil kell 10 «Estonia» ette.

Tartus kogunetakse 3. augustil kell 10 ülikooli peahoone juurde.

ELKNÜ TRÜ Komitee

*

Õppetöö vaheaegadel on üliõpilaste kasutada sportlikud tervistuslaagrid. Vellaveres toimub laager neljas vahetuses: 2. kuni 25. juulini, 25. juulist kuni 17. augustini, 17. augustist kuni 8. septembrini ja 8. kuni 30. septembrini. Laagrist võivad osa võtta ehitustöödel viibivad üliõpilased.

Kääriku laager töötab kahes vahetuses: 20. juulist kuni 12. augustini ja 13. augustist 5. septembrini. Selles laagris veedavad aega Käärikul töötavad üliõpilased.

Laagrite kasutamiseks esitada avaldus ELKNÜ TRÜ Komiteele.

B. MATVEI

Ajalehe järgmine number ilmub 4. septembril 1959. a.

Toimetaja J. FELDBACH

H. Heidemanni nim. trk. Tartu, Ülikooli 17/19.
Üksiknumbri hind 20 kop.
MB 05750. Tellimine nr. 830.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Head töötahet algavaks õppeaastaks!

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 24 (411) Reedel, 4. septembril 1959 XII aastakäik

Esimese kursuse üliõpilastele

Nõukogude koolile, eriti aga kõrgemale koolile kuulub tähtis koht sirguva põlvkonna kommunistlikus kasvatuses.

Teie olete Tartu Riiklikku Ülikooli tulnud õppima sõna laiemas mõttes, s. t. omandama teadmisi elu mitmesugustelt aladelt — õppima, töötama ja kultuurselt vaba aega veetma.

Töö ja õppimine, õppimine ja töö — see on lahutamatult seotud. Nende kahe küljega tuleb ka teil kokku puutuda, tegelda ja käed külge panna. Selleks on meil palju häid eeskujusid, traditsioone ja saavutusi, kuid palju on veel ka teha. Õppeprotsessis ei tohi unustada iseseisva töö osatähtsust. Teil, enamikus keskkoolipingist tulnutel, ei tohi tekkida arvamust, et kui keegi ei kontrolli iga tund, et siis pole vaja ka õppida. Seda raskem on «karistus» semestri lõpul eksamitel läbikukkumise näol.

Teadusliku töö osas on teil avarad võimalused näidata initsiatiivi ja rakendada oma energiat teaduse varasalvede ammutamisel. Selleks pakuvad avaraid võimalusi üha täienevad õppekabinettide ja laboratooriumide sisseseaded ja raamatukogude fondid. Tänavu saadud elektron-arvutusmasin ootab nii matemaatikuid, füüsikuid kui ka teiste erialade noori.

Kiitust väärivad Balti soojuselektrijaama ehitajad-üliõpilased, kes sotsialistlikus võistluses teiste kõrgemate õppeasutuste üliõpilastega saavutasid esikoha. Palju on tehtud ka 450-kohalise ühiselamu ehitamisel. Nüüd on jäänud vaid nimetatud objekti lõpetamine. Töötame nii, et ühiselamu valmiks Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni eelolevaks aastapäevaks!

Töö ja õppimise kõrval ei tohi unustada vaba aja veetmist. Ülikoolis on laialdased võimalused sportimiseks ja tööks isetegevuskollektiivides. Meil on traditsioonidega kollektiivid, nagu meeskoor, segakoor, naiskoor, rahvakunstiansambel, näiteringid jne. Kõik nad ootavad täiendust. Ülikoolil on häid sportlikke saavutusi. Olge ka teie alati väljas võistlejate ridades, kui on vaja kaitsta ülikooli spordiau.

Ei tohi unustada ka ülikoolilinna Tartut, tema vaatamisväärsusi, teatrit ja kinosid. Õppige, töötage ja täiendage ennast, nagu see on kohane uuele kommunistlikule põlvkonnale.

Selleks jõudu ja edu!

Kallid sõbrad!

Sajad ja tuhanded noored astuvad täna mesilasperena töökasse suurde üliõpilasperre, sajad ja tuhanded noored alustavad täna rännakut uutel senitundmatutel radadel — teaduse radadel.

Juba varasest noorusest saadab meid meie vanemate seltsimeeste ja sõprade, meie kodumaa nõuanne: õppige, omandage teadust! Kokkupuude meie rikkaliku tänapäevaga ning tuhandeid kordi üleskerkiv kangekaelne küsimus «MIKS?» kihutab meid edasi õpingute teel.

Ja nii olemegi esmakordselt siin teie hulgas, vanade, tuhandeid meiesuguseid noori näinud seinte vahel ja tänasest alates moodustame osakese teie üksmeelsest perest. Me oleme erutatud ja õnnelikud, julged ja kartlikud ühteaegu. Tuhandeid tundeid ja soove tungleb südames, kuid kõigil meil on ühine suur soov kiiremini asuda õpingutele, kiiremini teada saada ja omandada seda, mis on avastatud enne meid. Ja seda on palju. Kuid nii, nagu varjus kasvanud lill januneb päikese järele, nii januneme meie teadmiste järele ning kõiki meid seob ühte raskusi trotsiv püüd teadmiste poole. Meie senisel elu- ning haridusteel on olnud palju meeldejäävaid, erutavaid ja kauneid päevi. Kes meist ei mäletaks keskkooli lõpupäeva! Kui uhked ja õnnelikud me siis olime! Esimene samm teadmiste teel oli edukalt astutud, esimene võit saavutatud. Ja kuigi me südant pigistas iahkumisvalu, hakkasid hinges kohisema uue avara elu esimesed tuuled. Me läksime ellu, tuhandete võimalustega, tuhandete teede ning radadega, tuhandete saatustega rikkalikku ja ülevasse ellu. Meie õpetajad, meie kool andsid meile esimesed õpetused, esimesed nõuanded eluteel käimiseks ja selle eest alates tuli meil valida õige koht, oma koht selles avaras maailmas.

Meie ümber on kaunis maailm ja me elame suurepärasel ajastul. Alistatud aatom hakkab teenima inimest, maailmaruumi avarustesse lendavad kiired raketid, kiiremini kui kunagi loovad nõukogude inimesed kauni tulevikuhoone müüre. Üha kiiremini omandab nõukogude inimene teadmisi, üha kiiremini muutub meie maa ilme, üha paremaks muutub meie elu.

Täitub meie soov saada kodumaa väärikateks poegadeks ja tütardeks. Siin, ülikooli seinte vahel, hakkame me rajama alusmüüri oma elutööle.

Meile võimaldatakse palju, kuid see kohustab ka paljuks. Meie isad ja emad alustasid suurt tööd ja võitlust parema, õnnelikuma elu eest. Ka kodanliku vabariigi päevil otsisid paljud töölisnoored oma õiget kohta elus, otsisid tööd ja õigust. Minu isa tõi oma koha otsing läbi raskuste Õigusteaduskonna lävele, kuid uksi suutis tol korral avada vaid kukruvõim. Alles nõukogude kord, mille eest tuli võidelda, relv käes, Suure Isamaasõja rinnetel, avas talle ülikooli uksed. See oli raske võitlus, mida võitlesid meie vanemad, ja ta nõudis suuri ohvreid. Seepärast me ei tohi unustada, et ainult nende võitlus tõe ja õiguse eest, oma laste parema tuleviku eest on avanud meile tuhanded teed, on andnud tuhanded võimalused suurteks tegudeks.

Meie püha kohus kommunistliku partei ja kodumaa ees on omandada võimalikult sügavamalt ja võimalikult loovamalt teadmisi, et edukalt jätkata eelkäijate tööd ja võitlust.

See pärast peame me esimestest päevadest, esimestest tundidest peale elama ausalt, puhtalt ning kirglikult. Meis peab hõõguma seesama kommunistliku teadlikkuse säde, mis hõõgus ja hõõgub tuhandeis meie noortes, kes ennastsalgavalt võitlesid revolutsiooni barrikaadidel ja Isamaasõja rinnetel, kes suure vaimustusega rajavad raskusi trotsides uusi linnu ja harivad üles uudismaad.

Oma tungiga teadmiste poole me muudame kaunimaks ja rikkamaks oma sisemaailma ning kord siit, nende seinte vahelt lahkudes peame me olema täiuslikud kunstnikud, tõelised nõukogude spetsialistid, kes on võimelised looma haaravaimat kunstiteost — on võimelised looma kaunist elu.

R. PEIKRE,

Matemaatika-Loodusteaduskonna I kursuse üliõpilane

AULAS ESIMESEL SEPTEMBRIL

Rõõmsad jällenägemishõiked, tugevad käepigistused ja küsimused, küsimused... Nii palju huvitavat on olnud päikeserikkail suvepäevil. Ülikooli fuajee lausa kihab ja keerleb pöörisena, mille rõhk surub laia inimjoa kaheharulisele trepile, sealt aulasse, kus paljudki silmad peegeldavad uudishimu ja kohmetust — ollakse ju siin esmakordselt, oma mitmeaastase, veel tundmatu tee algul.

Sedamööda, kuidas all kellaosutid kümnele lähenevad, täitub aula. Saabub presiidium. Ülikooli õppeprorektor I. Sildmäe ütleb koosviibijaile lühikese tervitussõna ja avab uue õppeaasta algusele pühendatud aktuse.

Kostavad riigihümni ülevad helid.

Sõna saab professor H. Moosberg.

«Õpite perioodil, millal toimub muutus haridussüsteemis ja kõrgemat haridust omavate spetsialistide ettevalmistamisel,» ütleb sm. Moosberg oma sõnavõtus. «See muutus on tingitud sügavast ühiskondlikust protsessist — üleminekust sotsialistlikult ühiskonnalt kommunistlikule. Koos sellega kaob üha enam ja enam vahe vaimse ja füüsilise töö vahel. Tööinimene meie maal peab olema kõrge kultuuriga, haritud inimene. Juba praegu on meie tööliskond korrigeerinud teoreetilisi küsimusi teadlaste juures,» märkis sõnavõtja. Tõepoolest on laialdane ratsionaliseerimistegevus meie maal omandanud teadusliku töö ilme, mis annab palju uut meie teadusele ja tehnikale. Seepärast hoiatas sm. Moosberg noori üleoleva suhtumise eest tööinimestesse. Uuel õppeaastal osutatakse erilist tähelepanu õppetöö sidemete tugevdamisele eluga. Nii hakkavad tulevased pedagoogid töötama ühe semestri vältel koolis, Arstiteaduskonna üliõpilased alates esimesest kursusest haiglates sanitaridena jne.

Eriti rõhutas sm. Moosberg, et üliõpilastel tuleb kindlalt omandada materialistlik, dialektiline maailmakäsitus.

Kõneleja peatus ka ühiskondliku töö tähtsusel. Ainult teadmistest on vähe — aktiivne ühiskondlik töö õpetab inimest õigesti elama ühiskonnas.

«Meie loodame,» ütles sm. Moosberg lõpuks, «et te ei tulnud ülikooli kerget elu otsima. Me usume, et kui te ükskord ülikooli lõpetate, siis olete tõelised kommunismiehitajad.»

Järgnevalt sai sõna vanemõpetaja A. Köörna.

«Nõukogudemaal on loodud kõik tingimused hariduse omandamiseks — siin ei loe ei sotsiaalne päritolu, ei vanemate majanduslik seisund. Rahvas loob igaühele võimaluse õppimiseks, nõuab aga vastu energilisi ja tublisid eriteadlasi,» rääkis sm. Köörna. Ta näitas veenvalt, et nõukogude üliõpilane ei või olla endassesulgunud tähenärijalik tuupija — dogmaatik. Ei tule urgitseda meie elu pisipuudustes, vaid ületada need noorusliku energiaga. «Meie lähtume eesti rahvatarkusest — kus viga näed laita, seal tule ja aita!»

Tervitusega pöördus ülikooli sisseastujate poole Arstiteaduskonna VI kursuse üliõpilane M. Kaljulaid.

Kõige nooremaid meie peres tervitab diplomand M. Kaljulaid.

«Tean, et olete valmis kõigeks, kuid kardate, kas elu ülikoolis ei kujune liiga raskeks. Muidugi, muresid tuleb, kuid sellest pole midagi — julgesti tööle!»

Matemaatika-Loodusteaduskonna V kursuse üliõpilane T. Eksina kinnitas oma tervitussõnas sisseastujaile, et põhiline, mille järgi tuleb ülikoolis käia, peitub V. I. Lenini juhendis «Õppida, õppida ja veelkord õppida!» Ei maksa karta, et õppejõud loevad loengutel rohkem kui plaanis on ette nähtud, loevad liigset. See «liigne» on tegelikus töös väga tarvilikuks ja tänuväärseks abiliseks.

Vastusõnavõtuga esines Matemaatika-Loodusteaduskonna I kursuse üliõpilane R. Peikre, kes kinnitas kõigi sisseastujate nimel, et nad mõistavad oma vastutuse suurust, ja lubas, et nad peavad oma pühaks kohuseks omandada võimalikult põhjalikud teadmised.

Järgnevalt andis õppeprorektor I. Sildmäe kätte üliõpilaspiletid neile sisseastujaile, kes kõigil sisseastumiseksameil olid saavutanud maksimaalsed hinded. Presiidiumi laua ette astusid Reet Püss, Arne Tamm, Sirje Teesalu, Jevgeni Rubinštein jt.

Lõpuks tegi sm. Sildmäe teatavaks rõõmustava uudise: meie ülikooli üliõpilased, kes töötasid suvel Balti soojuselektrijaama ehitustöödel, on saavutanud rea esikohti võistluses teiste ülikoolide üliõpilastega. Elektrijaama juhatus palus saata ehitustöödele ka edaspidi rohkem just meie ülikooli üliõpilasi. Selle ettepaneku kiitsid koosolijad üksmeelselt heaks. Samas küpses ka heatujuline otsus — ehitustöödel veelgi hoogsamalt kaasa lüüa. Ei ole võimatu, et Balti soojuselektrijaama ehitus kujunebki TRÜ üliõpilaste ehituseks.

Aktuse lõpul tundsid uued üliõpilased ehk esmakordselt ühtekuuluvust uue kollektiiviga. Uus elu ei tundunud enam nii võõrana. Selles oli midagi juba tuttavat, midagi head.

Teaduskondade ja kursuste järgi koguneti pärast aktust instruktsioonide saamiseks. Needki kogunemised kujunesid nagu väikesteks aktusteks, kus jagati kätte ka üliõpilaspiletid. Õppejõud selgitasid küsimusi eelseisvast tööst.

A. KÜNNAP,
Ajaloo-Keeleteaduskonna I kursuse üliõpilane

Oppeprorektor Ilo Sildmäe annab parimatele üliõpilaspileteid kätte.

Vaade aulasse.

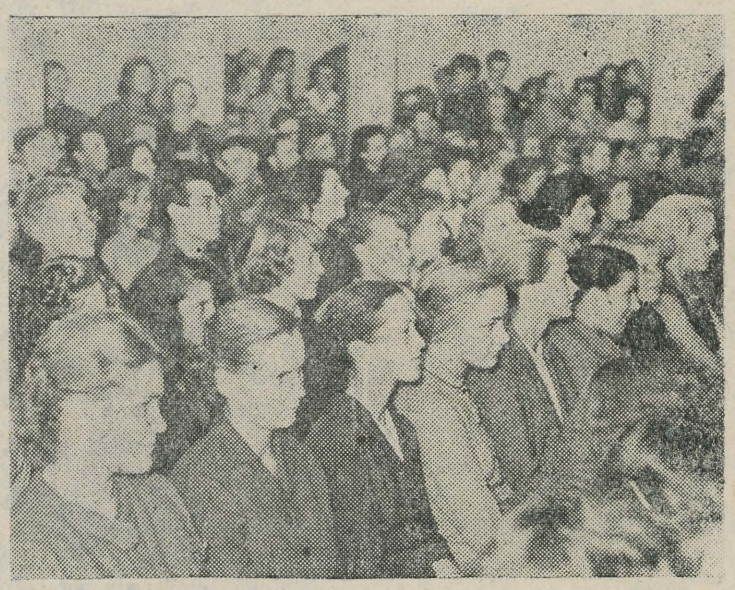

E. SAKI fotod

Sõna on dekaanidel...

UUTELE ÜLIÕPILASTELE

Otsustav samm edaspidisele kutselisele tööle ettevalmistumiseks on astutud. Algab senisest mõnevõrra erinev eluperiood, mida üldiselt iseloomustatakse kui enesekasvatuslikku. Millistele tulemustele te selle perioodi lõpul tööle siirdumisel jõuate ja millise iseloomustuse enda kohta ellu kaasa võtate, sõltub suurel määral sellest, kui teadlikult te praegu lahendate endale küsimused: Kes ma nüüd olen? Kelleks ma pean saama?

Mõtleme korraks nende küsimuste üle järele.

Tartusse tulles oli teil kõigil kaasas kiri, mida nimetati iseloomustuseks — soovituseks. Ei või unustada, et see kiri ei ole mitte tühine formaalsus teie isiklikus toimikus säilitamiseks. See kiri on tegelikult volitus, millega teie poolt lõpetatud kooli või teie endise töökoha direktsioon töötava rahva nimel usaldas teile kõrgema hariduse omandamise ülesande. Nad andsid teile volituse kõrgema hariduse omandamiseks selleks, et te tööellu tagasi astudes võiksite anda suurema panuse ühiskonna edasiviimiseks, kui te seda oleksite suutnud kõrgema hariduseta.

Niisiis, teie kui volikirjadega isikud olete need, kes ei või unustada vastutust, mis teile on pandud. Teie sellisest positsioonist järgnevad otseselt kohustused, mille täitmisel te lahendate küsimuse, kelleks te viie-kuue aasta pärast saate. On palju mitmesuguseid kohustusi küll õppetöö, käitumise, internaadielu jne. suhtes. Muidugi pole neid kõiki kerge täita. Kuid asi ei seisa mitte kohustuste ettearvestavalt «targas» valikus, vaid eeskätt selles, kuidas neid täita, palju neid endale niiöelda töökorras juurde võtta ja kelleks neid täites (või ka täitmata jättes) saada. Isiksuse kujunemise teed ei ole enam eriliseks saladuseks. Teie panus teie enda isiksuse kujunemisse on seda suurem, mida põhjalikumad ja visamad olete oma töös, mida mitmekülgsemalt lülitute ülikooli ellu ja mida erksamalt kuulatate eesrindliku teaduse ja meie ühiskonna uute ürituste häält. Ärge jääge tukkuma teil nüüd kerkima hakkavatele konspektide virnadele. Parandage ja täiendage neid pidevalt omaenese poolt kogutud ja läbimõeldud materjali ning näidetega. Tooge oma uued mõtted ja võimalikud avastused kollektiivi ette teaduslikes ringides. Kritiseerige teiste ja omaenda vigu ning väärі vaateid, tungides nende sügavamate juurteni. Ärge tõmbuge ega sulguge iseendasse, vaid avage end oma mõtete ja vaadetega teistele, et saaksite ka neid paremini mõista.

Osake leida endale varakult ka vaba aja veetmise viise ja vorme. Leidke endale mõni spordi eriharrastusala, milles tungite tippude poole. Õppige kultuurselt ja sisukalt aega veetma ka mitmesugustel koosviibimistel, õhtutel jne. Ärge püüdke vana kodanlikuaegset tudengit ületada järsemates labasustes ja rõvedustes, alkoholi tarvitamises ja suitsetamises, mis olid tema põhilisteks tunnusteks, vaid püüdke ületada teda üldiselt terve, rõõmsa, nakatavalt elujaatava olekuga.

Vaadake ümber ja nähke, kuidas varemetest mõne aastaga kerkinud vana Tartu on muutunud nooreks täis elujõudu, vaadake, kuidas temas pulbitseb nõukogulik ülesehitustöö. Nähke, mis toimub ülikoolis endas, tema teistes teaduskondades. Nähke, kuidas vana Alma Mater varustab end eesrindliku teaduse ja tehnika saavutustega.

Olles elavalt elus endas, selle mitmekesisuses ja mitte ainult oodates, mida pakutakse, vaid asetades ka end otsija ja pakkuja osasse — nii kujunetakse isiksuseks, nagu teda soovivad näha need, kes äsja andsid teile kaasa häid soovitusi.

Jätkugu teil selleks kõigeks tugevat tahet ja indu!

Dots. A. PÄRL,
Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan

Uus vahetus

Äsja lõppesid sisseastumiseksamid — pingeline periood meie kõige noorematele, aeg täis erutust, muret, rõõmu ja vahel ka ebaõnnestumisi.

Käesoleval õppeaastal võttis meie ülikool vastu 575 uut üliõpilast statsionaarsetesse osakondadesse ja peaaegu 300 Kaugõppeosakonda. I kursuse üliõpilasi on kõikidest Eesti NSV keskkoolidest, nii Tallinnast, Tartust ja teistest suurematest linnadest kui ka väiksematest keskkoolidest, nagu Värskast, Ahtmest, Kehrast ja mujalt, aga ka väljastpoolt meie vabariiki — Taga-Karpaatia oblastist, Kiievist, Pihkva oblastist jm.

Iga aastaga suureneb töölisnoorte arv sisseastujate hulgas. Avaldusi ülikooli astumiseks esitas 318 vähemalt kahe-aastase tööstaažiga inimest. See on tervelt sada rohkem kui möödunud aastal. Nende seas oli ka inimesi, kel on koguni 19-aastane staaž. Vastu võtsime I kursusele 129 töölt tulnut. Paljud neist sooritasid eksamid paremini kui otse keskkoolist tulnud. Nii näiteks Nikolai Anikin ja Nikolai Nikiforov, mõlemad 15-aastase tööstaažiga, sooritasid sisseastumiseksamid ainult «headele» ja «väga headele».

Otse koolipingist tulnutest olid tublimad Ann Prüller (Tartu V Keskkoolist), Väino Sinisalu, (Pärnu II Keskkoolist), Ago Künnap (Tallinna X Keskkoolist), Tiina Liivik (Rakvere I Keskkoolist) ja teised.

Tütarlaste ülekaal I kursuse üliõpilaste hulgas on tunduv (360 : 215). Osakonniti on pilt muidugi erinev, näiteks Matemaatika-Loodusteaduskonna füüsika teoreetilises osakonnas on I kursusel 24 noormeest ja üksainus tütarlaps. Samuti on arvuline ülekaal meeste poolel matemaatika-osakonnas ja kehakultuuriosakonnas. Stomatoloogiaosakonnas ja saksa keele eriharus pole seevastu ühtegi meesüliõpilast.

Meie komsomol saab sel aastal tubli täienduse — kõigis osakondades on kommunistlikke noori.

Vastuvõtukomisjon soovib sisseastujatelt rohkem kindlust eriala valikul, et ei otsustataks seda konkursi järgi, andes avalduse sinna, kuhu on kergem sisse saada, vaid et lähtutaks huvist eriala vastu. Ka tänavuste I kursuse üliõpilaste hulgas on selliseid, kes kolme nädala jooksul kolm korda ümber mõtlesid. Sellisel juhul ei saa muidugi rääkida mingist huvist, armastusest või kutsumusest.

A. PAHPLUM,
TRÜ vastuvõtukomisjoni
vastutav sekretär

...ja õppejõududel

Kallid noored füüsikud!

Võib peaaegu eksimatult öelda, et igaüks teist on juba oma kodukoha keskkooli pingil unistanud vanast kuulsast ülikoolist Emajõe kaunil kaldal Taaralinnas. Nüüd, kus teie esimest korda astute põksuvate südametega üle Tartu Riikliku Ülikooli läve tegeliku õppetöö juurde, hakkavad teie kaunid unistused muutuma tegelikkuseks. Selleks, et need realiseeruksid täielikult, on tarvis enam kui viis aastat pingsat ja püsivat tööd, kus õieti ükski tööpäev ei tohi tühjaks jääda.

Tähtsatel päevadel, mis toovad suure pöörde teie ellu, kerkib ootuse ja uudsuse ärevuse kõrval teie südamesse kuri kahtluseiduke: kas ma suudan kõige selle tööga, mis ülikoolis ees ootab, ka toime tulla?

Noored füüsikud, teadke seda, et teie eelseisvas raskes võitluses ei ole üksinda, vaid teie kõrval seisavad paljud nähtavad ja nähtamatud abistajad ning sõbrad. Teie otsesteks abistajateks teadusekantsi vallutamisel on TRÜ arvukas õppejõudude pere. Kuigi teie veel paljusid neist ei tunne, siis lähemate nädalate ja kuude jooksul muutuvad nad teile usaldatavateks abistajateks, kelle poole võite alati pöörduda oma murede ja raskustega. Selles võite peatselt veenduda oma kogemuste kaudu.

Noored füüsikud, teadke ka seda, et teie suurimaks abistajaks on kogu nõukogude töötav rahvas, partei ja valitsus, kes teile võimaldab kõrgema hariduse saamist. Nad saadavad teid heade lootustega ülikooli ja kannavad suuri kulusid, selleks et teie mõne aasta pärast võiksite asuda tööle kvalifitseeritud spetsialistidena uue ühiskonna ülesehitamisel. Tööpõld, mis teid kui tulevasi füüsikuid ees ootab, on avar, huvitav ja mitmekesine. Teist võib saada teadlasi, kes suudavad rikastada teaduse üldisi varasalvi, teist võib saada õpetajaid, kes kasvatavad uue väärika põlvkonna, teist võib saada füüsikuid tehaste laboratooriumides, kes aitavad toota uusi materiaalseid hüvesid.

Kõige selle saavutamiseks on tarvis eelkõige teie nooruslikku energiat ja head tahet püstitatud eesmärgi saavutamiseks.

Selleks jõudu tööle, noored füüsikud!

H. MÜRK,
astronoomia ja geofüüsika
kateedri van.-õpet.

Kasvage tublideks

Pärast helgeid suviseid puhkepäevi, pärast suvist tööd ehitusobjektidel alustab ülikooli arvukas pere taas uut õppeaastat. Järjekordselt täituvad auditooriumid särasilmsete noortega, keda ühendab soov aktiivselt lülituda ülikooli mitmepalgelisse ellu ja saada avara silmaringiga ning sügavate teadmistega oma ala spetsialistideks, kes oleksid suutelised edukalt lahendama kõiki neid ülesandeid, mida meie ette seab meie nõukogulik elu.

Selle eesmärgi saavutamine nõuab meilt kõigilt tõsist ja pingsat tööd. See nõuab nii õppejõudude kui ka üliõpilaspere ühiseid jõupingutusi, selleks et paremini ja ratsionaalsemalt korraldada õppetööd, õigesti ja eesmärgikindlalt ära kasutada iga õppetöövormi ja õppetundi ning oskuslikult organiseerida iseseisvat tööd. See nõuab meilt aktiivset osavõttu ühiskondlikust tööst, et tõesti kõige laiema avalikkuse osavõtul lahendada töös esilekerkivaid küsimusi, omandada kõrgema haridusega töötajaile nii vajalikke organisatsioonilise töö kogemusi hulkadega ja avardada oma poliitilist ning kultuurilist silmaringi.

Seepärast olgu meie kõigi ühiseks ülesandeks õppeaasta esimestest päevadest peale lülituda töösse täie innukuse ja noorusliku energiaga, näidates kõikjal omapoolset initsiatiivi. Siis võime õppeaasta lõppedes ka täie rahuldustundega vaadata tagasi käidud teele.

K. PÜSS,
Õigus-Majandusteaduskonna
dekaan

Arstiteaduskonna kollektiivile

1. septembril algas uus, 1959/60. õppeaasta, algas kogu kollektiivi — professorite, õppejõudude ja üliõpilaste suur ja pingeline töö meditsiinilise kaadri ettevalmistamise alal.

Arstiteaduskonna viie osakonna esimesele kursusele võeti vastu käesoleval aastal 270 uut üliõpilast.

Sisseastumiseksamite tules proovituna täienes meie pere parimatest parimatega.

Uute üliõpilaste seas on suur hulk tootvalt töölt tulnuid, on palju kommunistlikke noori.

Arstiteaduskonna kollektiivil seisab ees suur, pingeline, kuid samal ajal ka väga huvitav töö.

Üliõpilaste põhimine töö seisab selles, et iga päev tugevdada õppedistsipliini ja aktiivselt osa võtta ühiskondlikust tööst, saavutada kõrge õppeedukus meditsiiniliste teadmiste omandamisel, valmistada end ette praktilisele tööle kõrgesti kvalifitseeritud nõukogude arstidena.

Arstiteaduskonna dekanaat ja parteiorganisatsioon soovivad professoreile, õppejõududele ja üliõpilastele uue õppeaasta alguse puhul edu viljarikkaks õppetööks.

Prof. A. LINKBERG,
Arstiteaduskonna dekaan

D. METŠETIN,
parteiorganisatsiooni sekretär

Ajalehe „Tartu Riiklik Ülikool" toimetus tervitab ülikooli peret alanud õppeaasta puhul ja soovib indu ning edu töös!

ARVE ja FAKTE

Tung Tartu Riiklikku Ülikooli oli käesoleval aastal küllaltki suur. Vastuvõtukomisjonile laekus 1232 avaldust 575 vakantsele kohale.

*

Suurima rünnaku osalisteks said keemiaosakond (20 kohale 62 avaldust), Arstiteaduskonna raviosakonna vene õppekeelega rühm (36 kohale 125 avaldust) ja Ajaloo-Keeleteaduskonna inglise keele rühm (16 kohale 55 avaldust). Suhteliselt kõige vähem laekus avaldusi füüsikaosakonda (55 kohale 72).

* * *

Esimesele kursusele võeti tänavu 129 üliõpilast, kel on staaž tootva töö alal.

*

Ajaloo-Keeleteaduskonna ajalooosakonna esimese kursuse koosseisus on 20 üliõpilasest 10 tööstaažiga.

* * *

Komsomoli read täienesid uue vastuvõtuga 317 liikme võrra.

Esimese kursuse üliõpilaste seas on 4 NLKP liiget ja 3 liikmekandidaati.

*

Arstiteaduskonna raviosakonna vene õppekeelega rühmas (36 üliõpilast) on 32 ÜLKNÜ ja 3 NLKP liiget.

* * *

Tööliste lapsi on uues täienduses 229, kolhoosnikute perekondadest — 119, ülejäänud on teenistujate kasvandikud.

Kuld- ja hõbemedaliga on ülikooli vastuvõetute hulgas 8 inimest, neist Arstiteaduskonnas 1, Matemaatika-Loodusteaduskonnas 5 ja Ajaloo-Keeleteaduskonnas 2.

*

Hinnetega «väga hea» ja «hea» sooritas eksamid 1232-st ülikooli sisseastujast ainult 210.

* * *

Naisüliõpilaste ülekaal kestab edasi: esimese kursuse üliõpilastest on 360 nais- ja 215 meesüliõpilast.

Looduskaitseringilt

Palju jõudu ja edu algavaks õppeaastaks soovib oma praegustele ja tulevastele liikmetele Tartu üliõpilaste looduskaitsering.

Üliõpilased, kui te armastate loodust ning olete kultuuriloo-huvilised, siis sõltumatult erialast on teie õige koht meie ridades!

Ringi juhatus

Ühest noorest üliõpilasest

Nende paljude noorte hulgas, kes tänavu sügisel jätkavad oma õpinguid Tartu Riiklikus Ülikoolis, on ohtrasti selliseidki, kellel on seljataga paar või enam aastat tootvat tööd erinevatel aladel. Töötanud noored on juba osutanud, et nad tahavad ning suudavad pakkuda oma panuse meie ühiskonna ülesehitustöös. Üks töölt tulnud noori on lätlane Laimonis Kamara. See 25-aastane noormees on omal käel õppinud ära eesti keele ning olnud produktiivseks eesti kirjanduse tõlkijaks. Seni on tema poolt tõlgituna läti keeles juba ilmunud H. Männi «Oakene», K. E. Söödi «Lastelaulud», R. Parve «Põranda all» ja H. Puki «Kaks punast kaelarätti». Neil päevil on eri teosena ilmumas J. Smuuli luulevalimik. L. Kamara on tõlkinud ka L. Koidulat, J. Liivi, I. Kollat, V. Beekmanni, F. Kottat ja teisi. Värske üliõpilane Laimonis Kamara on sellepärast tulnud õppima Tartu ülikooli, et põhjalikult süveneda eesti keelde ja kirjandusse. Nendeks õpinguteks on teda siia otse suunanudki Läti NSV Kirjanike Liit. Tartu ülikoolis on juba 1803. aastast alates läti keel õppeaineks, kuid meil pole seni olnud võimalusi pidada loenguid läti kirjandusestki. Et meilgi kujuneks pädev läti keele ja kirjanduse tundja kasvavate noorte hulgast, oleks kõigiti soovitav, et mõni eesti noor siirduks tulevikus Läti Riiklikku Ülikooli läti keelt ja kirjandust uurima. Mida paremini tunneme üksteist suures Nõukogude Liidu rahvaste peres, seda paremini mõistame üksteist ning seda kiiremini saame kommunistlikku ühiskonda üles ehitada. Tartu Riiklik Ülikool on üha enam muutumas keskuseks, kus väga mitmete rahvaste esindajad õpivad ning töötavad sõbralikus koostöös. Siin on teisigi lätlasi, on venelasi, ungarlasi, soomlasi, sakslasi, udmurte, ukrainlasi ja muude rahvuste esindajaid juba Ajaloo-Keeleteaduskonna raamides.

Prof. P. ARISTE

Õnnitleme

Heli Aasa

ja

Uno Kustavust

abiellumise puhul!

Bioloogide IV kursus

Tartu Riiklik Ülikool 2

KOHUSTUSED ON TÄIDETUD

Enne kui hakkame rääkima uutest ülesannetest ja plaanidest, heidame korraks pilgu tagasi möödunud õppeaasta jooksul püstitatud tähtsamate ülesannete lahendamisele.

Meie ülikooli tegevusrikkas tänapäevas omas kindlasti kõige suuremat tähtsust 20. veebruaril komsomoli aktiivil vastuvõetud üleskutse (üliõpilaste osavõtt suvisest tööst) ellurakendamine.

Kogu kevadsemestri jooksul arutati komsomoligruppides ja kursustel, kuidas keegi kavatseb osa võtta suvistest töödest. Ülesanded suveks olid tunduvalt ulatuslikumad kui eelnevatel aastatel, sest kiiresti arenev elu seab meie ette järjest suuremaid ülesandeid. Seda mõistis õigesti enamik üliõpilaskonnast. Juba üleskutse arutamise esimestel päevadel kiideti üksmeelselt heaks mõte asuda tööle ühiselamu, 8-korterilise elamu, Kääriku spordibaasi, Balti soojuselektrijaama, eelsoojendusega ujula, raudbetoon-detailide tehase ja lasketiiru ehitamisel või Viljandi maaparandusjaamas ja vabariigi kolhoosides.

Üliõpilased mõistsid õigesti, et partei XXI kongressi otsuste elluviimine nõuab nende osavõttu pakilisemate ülesannete täitmisest.

Kuigi seni ei ole veel täpseid andmeid üliõpilaste töö mahust, võime rääkida meie üliõpilaste tublist tööst kõikidel objektidel.

Käesoleval aastal viibivad Tartu ülikooli üliõpilased ühe suurima ehituse — Balti soojuselektrijaama — ehitustöödel esmakordselt. Suve jooksul töötas seal 170 üliõpilast. 112 üliõpilast töötab soojuselektrijaamas kuni 6. septembrini. Teiste õppeasutuste üliõpilased lahkusid Narvast juba 29. augustil. Meie üliõpilased aga esitasid taotluse töötamiseks kuni juurdevoolukanali tööde lõpetamiseni. See algatus kiideti heaks, sest töökäed elektrijaama püstitamisel on väga teretulnud.

Tuleb märkida ka seda, et meie üliõpilased tulid Balti soojuselektrijaama ehitustöödel viibinud Tallinna Polütehnilise Instituudi ja Leningradi Tehnoloogilise Instituudi üliõpilaskollektiivide ees esikohale. See on suurepärane saavutus, mis räägib meie üliõpilaste tublist ja järjekindlast tööst. Tunnustavalt märgime siin komsomoli staabiülema Eino Reitsniku tublit tööd.

Juba teist aastat töötavad üliõpilased ülikooli 450-kohalise ühiselamu ehitustöödel. Kui möödunud suvel võtsid meie üliõpilased osa müüri ladumisest, siis käesoleval aastal on tähtsamateks töödeks ka Arvo Trossi tublit tööd ehitustööde juhtimisel.

Sada meie üliõpilast viibis raudbetoondetailide tehase ehitustöödel. Siin töötati müüriladumisel ja mullatöödel. Tunnustavalt märgime Leo Villingu, Enno Lelumehe, Arno Kirti jt. tööd.

Tartu Õlletehase kõrvale ehitatakse eelsoojendusega ujulat koos tenniseväljakutega. Sellel objektil töötas 70 üliõpilast Antonina Tombergi ja Mart Püksi juhtimisel.

Kääriku spordibaasi ehitustöödel juhtimisel. Poolteise kuu jooksul värviti põrandad ning valgendati laed ja seinad.

Meie üliõpilaskollektiiv võib tunda uhkust ja rõõmu oma tublist panusest rahva töösse.

J. LOTT,
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär

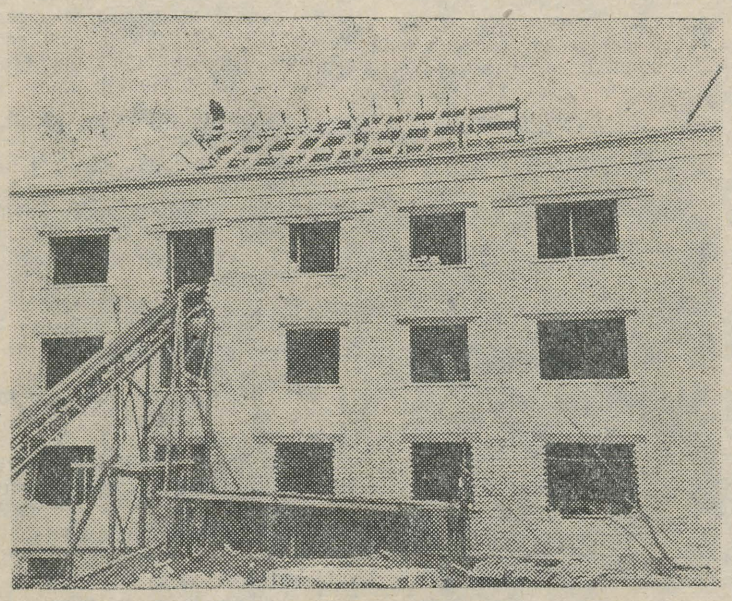

Kaheksakorterilise elamu juures alustati kevadel kolmanda korruse müüride ladumist. Praegu aga on juba osa sarikaid püsti.

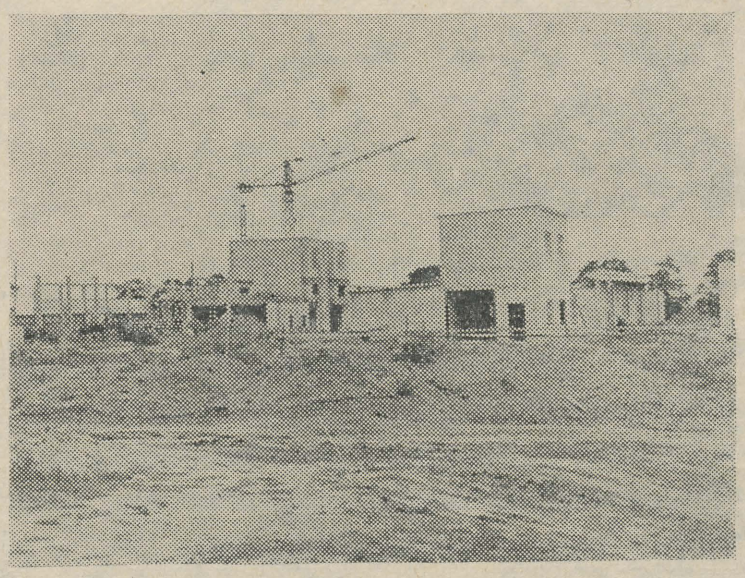

Jõudsalt on suve jooksul edenenud raudbetoon-detailide tehase ehitamine.

krohvimis- ja maalritööd. Praegu töötab ühiselamu ehitamisel teine vahetus üliõpilasi, kes teevad kõik selleks, et ühiselamu võiks valmis saada Oktoobrirevolutsiooni 42. aastapäevaks. Kuigi üliõpilastel jääb puudu oskusest, teevad selle tasa järjekindlus ja püüe paremini töötada.

Eesrindlastest rääkida on raske, sest kahesajast tööl viibinud üliõpilasest töötas enamik hästi. Parimate hulgas võiks ehk nimetada Endla Naruskit, Peeter Viirest, Ene Rässat. Nimetamata ei saa jätta viibis ligemale 100 üliõpilast. Suve jooksul tehti seal ära suur töö: valmis on uus staadion, alustati müüride ladumist püstitatavatele hoonetele.

Üliõpilasi viibis veel 8-korterilise elamu ja lasketiiru ehitustöödel. 100 üliõpilast oli aga Viljandi maaparandusjaamas. Umbes 150 üliõpilast koristas vilja Tartu rajooni kolhoosides.

Tänuväärse töö tegid ära Õigusteaduskonna üliõpilased Nõukogude väljaku ühiselamu remontimisel ühiselamu vanema Ain Kaarlepa

«Uraal» Tartus

See oli möödunud aasta lõpul, kui saime teada, et meie ülikool saab elektron-arvutusmasina «Uraal». Kiiresti komplekteeriti tehniline personal ja 17. jaanuaril sõitis meie inseneride grupp koosseisus sm-d L. Daniel, K. Pukk ja nende ridade kirjutaja Pensasse, et osa võtta vastavatest kursustest ja meie arvutusmasina valmistamisest tehases. Hiljem lülitusid meie kollektiivi veel sm-d A. Oja ja H. Raudsepp.

Nüüd on elektron-arvutusmasina monteerimine juba lõppenud ja algab kõige vastutusrikkam osa meie masina töölepanekus — nn. «häälestamine», s. o. kõikidele sõlmedele sobiva töörežiimi otsimine. Kuna masinas on ca 800 elektronlampi ja 5000 pooljuhtdioodi, siis võtab kõigile sobiva režiimi leidmine mitu kuud.

E. VESMAN,
TRÜ arvutuskeskuse vanem-insener

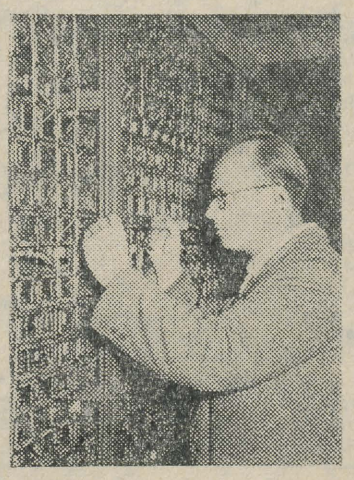

Pildil: sm. E. Vesman monteerimistöödel. E. SAKI foto

Mida me nägime, tegime ja kuulsime ujulat ehitades

Varahommikul paiskab Pälsoni tänava ühiselamu parves välja veel unesegaseid ehitajaid, kelledest suurema osa endasse neelab uue internaadi tellingutes hoone, lahtised aknaaugud haigutamas. Üks salgake kaob aga üle Toome Tähtvere pargi poole, kus eelsoojendusega ujula ehitustöödel on antud üliõpilastele võimalus suvekuudel oma energiat kasutoovalt rakendada.

Peab ütlema, et ehitusobjekti asukoht on mitmestki seisukohast vaadates sobiv: vaikne park oma iidsete puudega rõõmustab ilutsemisele kaldujate südant, vana õllevabrik oma proosalisemate lõhnadega teeb meelehead neile, kes ta toodangu sõprade hulka kuuluvad. Ei saa ka öelda, et töö objektil endal poleks vaheldusrikas ja mitmekesine. Ühiselamu ehitajad on küll kaks korrust taevastele kõrgustele lähemal, aga ujula omad käivad selle-eest ka basseini põhjas. Muide, ainult käivad, sest pikisilmi oodatav ekskavaator põhja edasiseks süvendamiseks pole ilmunud ning betoneerimistöid pole võimalik niikaua jätkata. Enam kui

kahe meetri sügavune kraav objekti ees näitab «kraavihallide» tööd.

Katuse alla viidud kahekorruselises hooneosas võis harjutada tõrvapapi löömise osavust. «Kõps-kõps!» ütles meistri haamer ja nael oli sees. «Kõps-kõps! kõps-kõps-kõps!» järgnes talle truult abiline ja teine nael «istus» paigal. Laepealsete katmine šlaki ja liivaga oli ka üsna kena töö ja tuletas meelde vanu armsaid aegu, mil veel igasugused masinavärgid olid haruldused. Liiv labidaga ämbrisse, mis vastu seina loksudes oli omandanud üsna fantastilise kuju, siis ämber konksu otsa ja köiega katusele või ahelas käest kätte treppi mööda üles määratud paigani. Šlakk on üldse selline asi, mis on seotud kõige mustemate mälestustega (sõna otseses tähenduses). Ilm on kuum, see must rämps on ise ka kuum ja tolmab kui kurivaim. Hea «näitaja» asja juures on soe dušš, mis mooramaamehed jälle üliõpilasteks muudab ja kühveldamise väsimuse olematuks uhab.

Populaarne töö on krohvimattide seinale kinnitamine. Nokitsed ja taod naelakesi seina. Et asi igavaks ei läheks, lööd vahel haamriga vastu näppu, ütled iseloomule vastavalt kõvema sõna, nokitsed edasi ja ergutad end jälle mõne aja pärast vastu põialt. Vapralt lööb kõikjal kaasa brigaadi noorim — vabatahtlik Tõnu, kes harilikult kaks vahetust kaasa teeb ja on üldise lemmiku kohale trüginud. Mõnikord magab ta ainult sisse ja ilmub alles keil 12. Pisikene brigadir on seitsme-aastane ja valmistub teaduse kõrgusi vallutama. Head sõbrad lubavad ta loengutele kaasa võtta, nii et ta võiks oma haridusteed ülalt alla käima hakata.

Töö kõrval tuleb ka kultuurilist meelelahutust leida. Kuidas? Ekskursioonid! Kuhu? Sihtkohta pole raske leida — õllevabrik sealsamas. Miks mitte? Silm näeb uut ja suu maitseb tuntut. Käisime kaasa keerulise tee, mille vältel viljateradest saab vaadis vahutav õlu. Aukartust äratas toodangu hulk — 10 000 liitrit kesvamärjukest päevas. Tekkis vaikne küsimus — kuhu see kõik küll pannakse? Rumal mõte! Vabrikus toodetavate sortide asjatundlik proovimine külaliste-ekskursantide poolt näitas, et ülejääkide tekkimist pole vaja karta.

Et inimesed endale tööga mitte liiga ei teeks, oli neil võimalus vabal ajal kasutada Vellavere tervistkosutava puhkelaagri hüvesid. Kiiresti töötolmust ning -mustusest duši all puhtaks, seitse asja kimpu ja autosse! Sihtkohas ootab juba lõunasöök ja lahke pererahvas, all järvel kaks sõudepaati, igasugust «inventari» vähem julgetele ujujatele ja küllalt liikumisvabadust ca 250-meetrise läbimõõduga järvel julgetele. Ainult järves elava 78 nutria suhtes lähevad arvamused lahku: neid roti, pardi, kodujänese ja kassi tunnuste kombinatsioone peavad ühed ilgeks, teised toredaks, kolmandad huvitavaks. Igatahes leiba pugivad nad küll hoolega ja tulevad seda üsna agaralt nõudma. Kaks kiike, võrkpalliplats, lauatennis ja muud mängud leiavad rohket kasutamist. Oma romantikameelele toovad mänguharrastajad ohvri sellega, et kolivad üle järvele. Kui kuuvalgusest ei piisa, tuuakse lamp paati ja vilkuv valgus veepinnal pole mitte maetud

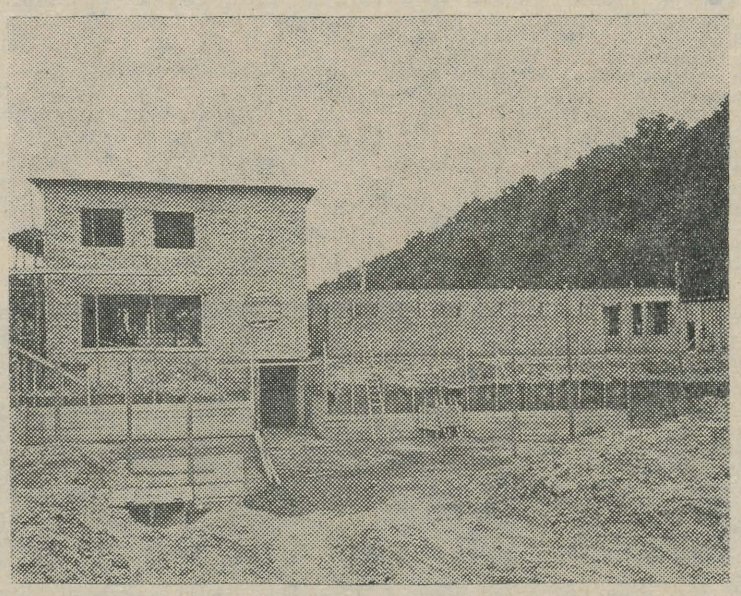

Eelsoojendusega ujula ehitustandril võis kevadel näha vaid esimese korruse seinu. Nüüd on juba katuski peal.

A. KALDMA fotod

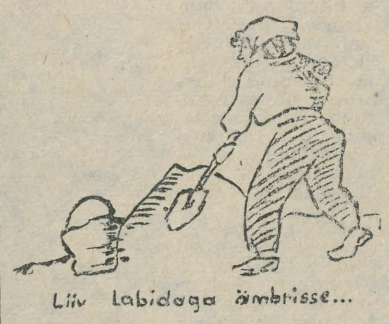

rahapaja kohal helkiv eksituluke, vaid hädaabinõu, et silm paremini seletaks. Neil, kes ei soovi vanu radu tallata, oleks võimalus sama mooduse rakendamist laiendada näiteks lauatennisele. Kiigemägi, kust avaneb päeval kaunis vaade ümbrusele, on õhtuti sageli lõbusaks lõkkeplatsiks.

Rits-rats-rundipumm ja oirat-oirat on tantsud, mis Vellaveres on rahva sekka läinud ning endale traditsioonilise tinna kõrval eluõiguse nõudnud. Eriti «ägedalt» tegutsetakse laagris laupäeviti ja pühapäeviti, mil telgidki aias on viimse võimaluseni täis. Siis kollitab vahel aias ja tuul lükkab telke ümber, kostab serenaade ja tehakse romantikat.

Suurele osale meist on lõbusad töö- ja puhkepäevad lõppenud. Algab õppetöö. Osa jääb veel ehitustellingutele. Järsult viluks muutunud ilmad ja kolletama lööv lehestik on «näitajad», mis tõsiselt meenutavad sügist. Veel paar nädalat ja siis vilksatab vaid mõne igava loengu vahele mälestus sellest, kui tore oli ikka ehitada!

KOIDU UUSTALU

Tartu Rüklik ülikool 3

Folkloristide ekspeditsioonidelt

Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri ülesandeks on olnud pikema aja jooksul rahvaluule seisukohalt süstemaatiliselt läbi töötada kogu Eesti NSV. Sellekohaselt on kateedri liikmed üliõpilaste poolt innukalt abistatuna igal suvel mõnes punktis oma vaatlusi teinud ja tulemused fikseerinud kirjas, pildis või filmis. Monograafilisel meetodil on kogutud andmeid Haljala laulude ja laulikute kohta, täpselt kümne viimase aasta jooksul on fikseeritud Kalevipoja materjale traktil Tartu—Torma—Palamuse—Iisaku — Jõhvi — Rakvere— Neeruti — Haapsalu, laulutraditsiooni on üksikasjalisemalt uuritud Vastseliina rajoonis. Frontaalset kogumistööd on tehtud õige paljudes punktides.

1959. aasta suvel töötati jälle mitmes punktis ja toodi kaasa palju väärtuslikke tähelepanekuid koos täiesti uute andmetega.

Aspirant I. Sarv ja temaga kaasas olevad üliõpilased H. Rebane, I. Link, H. Urb ja konservatooriumi üliõpilased E. Hirv ning I. Leesmaa töötasid Räpina rajoonis Peipsi kaldal, ulatudes oma teekonnal ka Setumaale. Kaasa toodi suurel hulgal häid kirjeldusi, aga ka viise ning kuulsa setu lauliku Agrippina Pihlaste improvisatsioone. Seekord võttis siinsest ekspeditsioonilisest tööst osa rahvameditsiiniliste andmete kogujana arstiteaduse üliõpilane H. Urb.

Laborant A. Rõõm oli tänavu rakendatud Valga rajoonis kolmnurgal Karula—Hargla—Valga, koos temaga üliõpilased H. Oona ja M. Talts ning mittestatsionaarne üliõpilane A. Reigo. Siin tuleks eriti märkida helilooja Ester Mäe osavõttu rahvamuusikalise ainestiku kogumisest. Ekspeditsioonilt saadud materjalidest huvipakkuvamaid on rohkearvuliste regivärsside üleskirjutused.

Lühemaajalisi töid teostasid üliõpilased R. Ennuse, I. Hinn ja A. Vevers Põlvas, kus nende otseseks ülesandeks oli koguda täiendavaid andmeid Jakob Hurda eluloo ja rahvaluulealase tegevuse kohta. Kohamuistendite kogumise ja nende muistenditega seotud kohtade täpsema topograafilise määratlemisega tegelesid Neerutis üliõpilased V. Metstak, A. Krikmann ja K. Laugaste. Kuigi muistendid Kalevipojast näisid uurijaile juba täies ulatuses käes olevat, leidsid üliõpilased siingi veel huvitavaid lisavariante ja paralleele.

Viimaseks tööpaigaks oli kogu Saaremaa, kus mitmesuguste materjalide kogumise kõrval peaülesandena filmiti Suure Töllu muistenditega seotud kohad ja valmiv dokumentaalfilm peaks ühtlasi täitma teadusliku ja õppefilmi otstarvet. Eeltöid filmimiseks alustati 1957. aastal. Sel ja veel järgneval suvel tegid üliõpilased-folkloristid vastavate muistenditega seotud kohtade ja objektide kirjeldusi ning kogusid täiendavaid andmeid. Küllaldased eeltööd ja soodsad töötingimused võimaldasid filmimise plaanipäraselt teostada ning kaasa tuua umb. 400 m võtteid ja rohkem kui 100 fotot, lisaks joonistusi ja maale õppejõududelt, kõigepealt kunstnik J. Püttsepalt.

Ligemate aastate plaanis on rea veel elavate rahvakommete ja spetsiaalsete nähtuste, muuseas ka jutustamistraditsiooni, eriti jutustajate filmimine, aga ennekõike ootavad lõpuleviimist juba alustatud tööd — setu laulutraditsioon ja Kalevipoja-muistendid. Et need tööd õnnestuksid senistest paremini, ootame veelgi ulatuslikumat abi üliõpilaste poolt. Ja miks ei peaks ülesandeid endidki laiendama, sest ka kirjandusloolastel oleks selles tegevussfääris võimalik edukalt töötada, eriti kirjanike elu ja tegevuse ning kirjanduslike teoste tegevusega seotud paikade jäädvustamisel. Kõik see nõuab muidugi ulatuslikku eeltööd, on aga täiesti läbiviidav ja vajadus sellistegi tööde järele on rohkem kui tungiv.

Dots. Ed. LAUGASTE

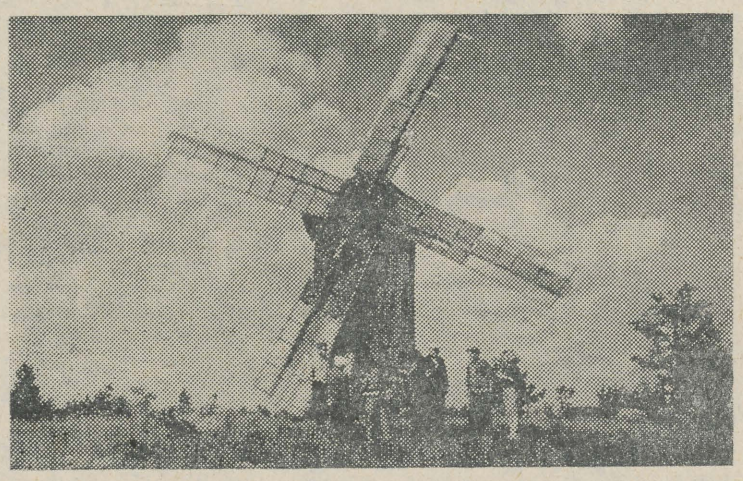

Tuulik Ida-Saaremaal.

Prof. T. Rootsmäed mälestades

Sügava kurbusega mälestame möödunud õppeaasta lõpul, 27. juunil s. a., oma 74. sünnipäeval surma läbi meie keskelt lahkunud astronoomia ja geofüüsika kateedri juhatajat prof. Taavet Jaani p. Rootsmäed.

Armastatud õppejõuna ja põhjaliku teadusliku uurijana töötas prof. T. Rootsmäe astronoomia alal Tartu ülikoolis poole sajandi vältel, kasvatades selle aja jooksul tugeva astronoomide põlvkonna. Kõik ENSV TA Tartu Astronoomia Observatooriumi teaduslikud töötajad on olnud tema õpilased. Pikema aja jooksul (1919—1948) oli ta Tartu Tähetorni juhataja.

Tegeldes viljakalt õppetööga ja juhtides edukalt observatooriumi teaduslikku tööd, teostas prof. T. Rootsmäe ulatuslikke uurimusi stellaarastronoomia alal, mis käsitlevad tähtede kinemaatiliste karakteristikute seost nende vanusega ja tähtede arengukäigu määramist nende liikumise seaduspärasuste järgi. Tunduva osa oma teaduslikust tööst avaldas prof. T. Rootsmäe «Tartu Riikliku Ülikooli toimetistes», mitmeid ülevaateid tema uurimustest ilmus «Tartu Tähetorni Kalendri» aastakäikudes. Väsimatult tegeles ta oma armastatud teaduse — astronoomia — levitamisel rahvahulkadesse. Ta oli Üleliidulise Astronoomia ja Geodeesia Ühingu Eesti osakonna üheks organiseerijaks ja esimeseks esimeheks.

Prof. T. Rootsmäe tegevus oli mitmekülgne, innustav ja kaasahaarav. Tema armastus oma eriala vastu, tema õilis isiksus ja tema töö olid alati väärikaks eeskujuks tema õpilastele ja kaastöölistele, kelles mälestus prof. T. Rootsmäest püsib kustumatuna.

Kolleegid ja sõbrad

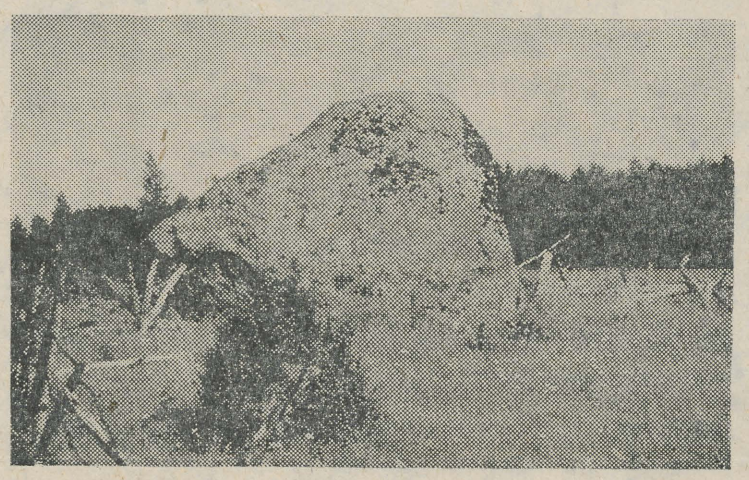

Nn. Pireti kerisekivi Kõiguste karjamaal.

Ed. LAUGASTE fotod

Suvisel Saaremaal

Juunikuu päike ja üliõpilasaja mälestused kutsuvad igal aastal eesti filoloogia osakonna lõpetanuid Tartusse. Tänavu kogunes aulasse ettekandeid kuulama rekordiline arv — kakssada kunagist üliõpilast.

On saanud tavaks, et kokkutulekust osavõtjad sõidavad ka mõnepäevasele ekskursioonile, kus on võimalik värskendada vanu sõprussidemeid, õppida pähe kaaslaste vahepeal muudetud nimed ja leida uusi tutvusi endast nooremate või vanemate lõpetanute hulgast. Seekord viis paarikümne tee Kihnu, kaheksakümmend oli aga Saaremaale sõitjaid. Viimaste üksmeelne arvamus oli — parim senistest matkadest. Sellise hinnangu tingis mitu tegurit. Kindlasti oli erutav viibida Koguva külas ja juttu puhuda Juhan Smuuli emaga (pildil all vasakul), vaadata kirjanik Jakob Mändmetsa sünnimaja, vestelda kirjaniku vennapojaga (pildil ülal). Enneolematu oli aga Saaremaale sõit seepärast, et meie juhiks oli tuntud looduseuurija Jaan Eilart. Tema armastus looduse vastu nakatas kõiki. Üha paluti Jaani ütelda ära mõne leitud lille või rohu nimi. Juuresoleval pildil ongi filoloogide pilgud keskendunud põldhärgheinale.

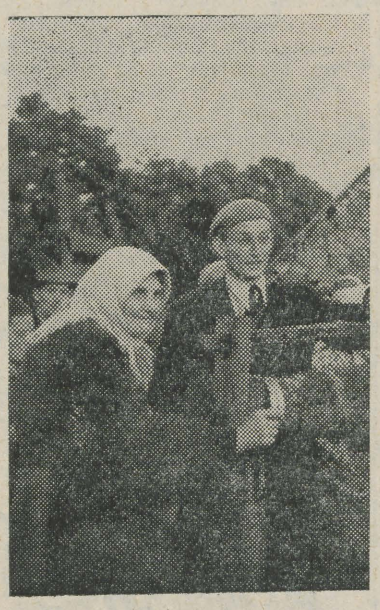

E. TEDRE fotod

Saaremaa taimestikus on ju teatavasti rohkesti sel list, mida Suure Maal ei kohta. Kõik tahtsid muidugi nei haruldusi näha. Mõt likuks muutusid aga neidude näod ja mä lestustes hakkasid sorima mehed, kui selgus, et haruldused on väliselt tagasihoidlikud ja pea aegu märkamatud, nõnda et neist võib kergesti mööda minna või neile koguni peale astuda.

Idamaade keelte fakultatiivsest õppimisest

Orientaalkeelte õppimine TRÜ-s ei kujuta endast midagi uut ega enneolematut. See on vaid ammuste traditsioonide jätkamine. Orientaalkeelte õpingud TRÜ-s on tegelikult niisama vanad kui ülikool ise.

Nõukogudeaegse ülikooli algaastail ei toimunud orientaalkeelte alal õppetööd. See oli muidugi suur lünk, mis vajas täitmist. See teostus aastal 1955.

1955. a. võeti, kuigi fakultatiivselt, pidevalt loetavate õppeainete hulka Aasia keeled ja seega suurima rahva, hiina rahva keel. Peatselt lisandus sellele Aasia teise hiigelriigi, India Vabariigi riigikeel — hindi keel. Järgnevail aastail lükkus TRÜ-s fakultatiivselt õpitavate orientaalkeelte ritta veel terve hulk Lähis-, Kesk- ja Kaug-Ida suuri kultuurkeeli, nagu indoneesia, jaapani, klassikalise araabia, türgi ja iraani keel.

Esimene tööaasta kulus selleks, et tutvuda õppijate tööinnuga, suhtumisega oma fakultatiivselt valitud õpinguisse, võimetega, eeldustega ning kitsama huvialaga.

Et orientaalkeelte õppijaid tuli väga mitmetest teaduskondadest, olid ka nende huvid ja eesmärgid õpitavate fakultatiivsete distsipliinide suhtes samuti väga mitmepalgelised ja erinevad. Ühed võtsid neid puht abiventiilidena oma õpitava või juba õpitud kitsal erialal teadmiste avardamiseks ja süvendamiseks antud maa vastava teadusharu või kogemuste arvel. Teised seevastu tundsid otsest huvi ka õpitava fakultatiivse distsipliini enda vastu. Nende hulgast tuli järelikult värvata uut kaadrit tuleviku jaoks ja selle ettevalmistamiseks leida antud olukorras kõige otstarbekam moodus. Viimane seisnes selles, et valitud paremikule võimaldati antud orientaalses distsipliinis omandatud teadmiste süvendamiseks ja kinnistamiseks lugeda õppejõu otsesel juhendamisel vastavat kursust noorematele aastakäikudele. Nii said teoks Ülo Sirgu (indoneesia keel), Ants Tuulmetsa (hiina keel) ja Haljand Udami (hindi keel) sisukad ja metoodiliselt laitmatud teoreetilis-praktilised keelekursused algajaile.

Peale mainitud kolme tegelikus õppetöös juba teatud vilumust omava noore õppejõu-spetsialisti, kes käesolevate ridade valmimise momendiks on juba jõudnud ülikooli edukalt lõpetada, on TRÜ orientalistikakabinetil varuks veel terve rida teisi, kelle kord saabub järgnevatel semestritel. Need on H. Palli ja J. Kaplinski (klassikaline araabia keel), E. Krall ja T. Kaalep (hiina keel), M. Tungal (türgi ja iraani keel), T. Kaalep ja J. Laasnurm (türgi keel), A. Kaalep (iraani keel), T. Ilomets ja O. Langsepp (jaapani keel), A. Meier ja A. Ehin (hindi keel) jt.

Tänavu möödub neli aastat orientalistika-alast tööd TRÜ-s. Selle aja kestel on üle saja inimese omandanud teadmisi mitmesugustes oriendi keeltes. On avaldatud tõlkeid ajakirjanduses ja eri raamatuina («Indoneesia jutte» «Loomingu Raamatukogu» 1958, nr. 27). Ent tõlgete alal ootab meie tulevasi orientaliste suur ja huvitav tööpõld.

TRÜ-s praegu veel üpris piiratud võimaluste juures toimuv orientalistika-alane töö on siiski juba jõudnud leida austavat tähelepanu mitte üksnes meie vabariigis, vaid ka Moskvas ja koguni väljaspool Nõukogude Liidu piire. Mitmes Hiina Rahvavabariigi ajalehes on ilmunud pilte ja kommentaare TRÜ orientalistide tööst ja õpinguist. Nõukogude-Hiina Sõprusühingu häälekandja «Sutšung jõuhau» (Nõukogude-Hiina Sõprus) käesoleva aasta 21. numbris ilmus kirjutis Hiina suhtes tehtavast uurimistööst TRÜ-s. NSVL TA häälekandja «Советское Китаеведение» ja ajaleht «Известия» soovisid saada ülevaadet hiina keele õpingute ning sidemete kohta Hiina Rahvavabariigiga. Läti Riikliku Ülikooli ajaleht «Padomju Students» on tutvustanud TRÜ orientalistikaringi tegevust oma lugejaskonnale. Hiina Rahvavabariigi 10. aastapäeva tähistamiseks käesoleva aasta oktoobri alguses Moskvas toimuvale sinoloogide konverentsile on osavõtjatena paludud ka TRÜ orientalistide esindajaid.

Neli aastat orientalistika-alast tööd TRÜ-s lubab kokkuvõtlikult väita, et TRÜ-s ei kujuta orientalistika endast ajamomendiga kunstlikult seosesse pandud haltuurat. Stabiilne, hästi keskendatud ning organiseeritud orientalistika on TRÜ-le juba praegugi väga vajalik. Ent tulevikus suureneb see vajalikkus veelgi tunduvamalt.

P. NURMEKUND

TRÜ KINO

(Vanemuise 46, suur aud.)

8. septembril kell 19 film «Kõneleb Sputnik».

11. septembril kell 19 filmid «Operatsioon «Teutooni mõõk»» ja «Puhkus Syltil».

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimise nr. 2590. MB 07435.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

KOLHOOSITEED KUTSUVAD

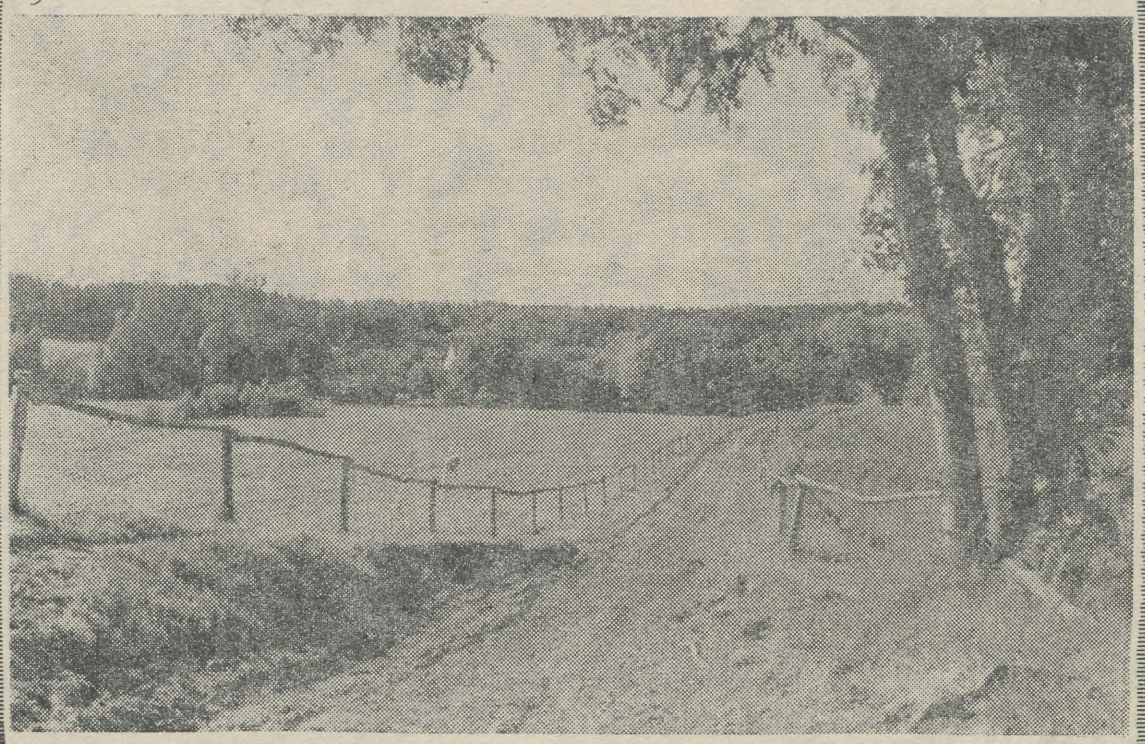

J. REMMELI foto.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 25 (412) Neljapäeval, 10. septembril 1959 XII aastakäik

Kolhoosidesse!

Käesoleva aasta veebruaris võttis meie komsomoliaktiiv vastu üleskutse, milles kogu üliõpilaskonda kutsuti kõige pakilisemates rahvamajanduse töölõikudes kaasa lööma: töötama ehitustel, vabariigi kolhoosides ja uudismaal.

Käesoleva aasta suvel tegid meie üliõpilased ehitusobjektidel suure töö ära. Mainime ühiselamu, ujula, Balti soojuselektrijaama, Kääriku ja teistel objektidel töötanud kollektiivide tublit ja ennastsalgavat tööd. Meie kollektiiv andis nendel töötades suure panuse seitseaastaku ülesannete täitmisse.

Eelmistel aastatel töötasid meie üliõpilased partei kutsel ka uudismaadel, käesoleval aastal meie tööjõudu enam ei vajatud, sest seal on juba oma kindel kaader kasvanud.

Ka meie vabariigi kolhoosides on üliõpilased eelmistel aastatel töötanud. Möödunud aasta septembrikuul töötasid üliõpilased välja üle 45 000 normipäeva.

Meie vabariigi kolhoosides käib ka praegu pingeline viljakoristustöö, seal kogutakse seitseaastaku esimese aasta rikkalikku saaki.

Et ilmastikuolud viimasel ajal on halvenenud, tuleb erilist tähelepanu pöörata saagi kiirele ja kadudeta koristamisele. Sügisel on kolhoosipõldudel iga töökäsi oodatud. Partei üleskutsele vastates suunatakse ka käesoleval aastal mõneks nädalaks kolhoosidele abiks Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi.

Meid ootab kolhoosides ees tõsine ja suur töö. Töötame seal sama ennastsalgavalt ja tublilt, nagu töötasime suvekuudel! See on suurimaks tänutäheks partei hoolitsusele meie kasvava põlvkonna eest.

Kolhoosides töötades tugevdame ka sidemeid kolhoosirahvaga.

Soovime kõigile üliõpilastele palju jõudu ja edu eelseisvaks tööperioodiks!

KOMSOMOLITÖÖ PÄEVAKÜSIMUSI

ROHKEM PEREMEHETUNNET JA LEIDLIKKUST!

Meie elu areneb edasi kiirete sammudega. Iga tund, iga päev toob meie ellu midagi uut, midagi rõõmustavat. Koos meie majandusliku võimsuse ja tugevuse kasvuga süvenevad meie elus uued inimestevahelised suhted. Praegu, pingelisel kommunistliku ühiskonna ehitamise perioodil omavad üha suurenevat tähtsust ühiskondlikud organisatsioonid, nende hulgas eriti just kommunistlik noorsooühing.

Iga päevaga suurenevad nõuded kõikidele spetsialistidele. See nõuab omakorda meie ülikooli komsomoliorganisatsioonilt tõsisemat suhtumist spetsialistide ettevalmistamisse.

Kohe algul peame ütlema, et üldiselt võttes on komsomoliorganisatsiooni osatähtsus viimaste aastate jooksul kasvanud. Terve rida töölõike on komsomoliorganisatsiooni kätte minemas. Nimetame siin kas või stipendiumide määramist ja üliõpilaste suviste tööde juhtimist. See on muidugi aidanud komsomoliorganisatsiooni osatähtsust ja autoriteeti kogu ülikooli ulatuses tunduvalt tõsta.

Kuid selles osas ei ole meil veel kõik tehtud. Ikkagi jääb meil komsomoliorganisatsioon reas gruppides ja osakondades elust maha, ta jääb tegelikult ainult registreerijaks. Meil on mitmeid kursusi, kus komsomoligrupp ei ole veel suutnud juhtivale positsioonile asuda, ja leidub isegi osakonnaorganisatsioone, kes ainult hingitsevad (matemaatika- ja bioloogiaosakonna komsomoliorganisatsioonid). Tundub, et reas komsomoliorganisatsioonides jäädakse lihtsalt väära kartlikkuse tõttu elust kõrvale. Tuleb aga arvestada seda: mida rohkem elualasid, töölõike suudab komsomol haarata, seda suuremat tähtsust omab ta ka kursuse või osakonna elus. See muidugi ei tähenda, et komsomoliorganisatsioon kõik ise peab ära tegema ja teistele mitte midagi jätma. See oleks väär. On vajalik, et kursuse komsomoligrupp või osakonna komsomoliorganisatsioon asuks juhtivale kohale. Seni oleme komsomoligruppides ja osakonnabüroode töös sageli ainult pisiküsimustega tegelnud, jätnud kõrvale aga palju tähtsamaid küsimusi ja eeskätt üliõpilase erialase ja ideoloogilise ettevalmistuse. Väga harva on komsomoligruppides ja osakondades päevakorras poliitilise kasvatustöö, kultuurmassilise ja sporditöö ning ühiselamute küsimusi.

Julgemini on vaja kutsuda komsomoliorganisatsiooni vastavate organisatsioonide esindajaid ning anda neile tegevuseks suund ja muidugi ka abi.

Rohkem peab olema nõudlikkust ja leppimatust puuduste vastu. Nõudlikkuse puudumine viib lodevusele ja distsipliinilangusele. Eks meil selle tõttu reas gruppides kannatabki komsomolitöö tase. Printsipiaalsus on siin väärale sõbramehelikkusele ohvriks toodud. Kui kõik ülikooli komsomoligrupid ja osakondade komsomoliorganisatsioonid suhtuksid tõsiselt iga üliõpilase elusse, tema käitumisse ja kõrvalekaldumistest tõsised järeldused teeksid, siis on selge, et noorte spetsialistide kasvatamine senisest rohkem komsomoli kätte tuleb. On tungiv soov, et meie kollektiivid ja printsipiaalsus nendes käesoleval õppeaastal tugevneksid.

Nõudlikkuse tõstmisel on heaks vahendiks stipendiumide määramine. Julgemini tuleb rakendada põhimõtet: kui üliõpilane jätab kollektiivi ja komsomoliorganisatsiooni ülesandeid täitmata, hoiab eemale pulbitsevast nõukogulikust elust, siis tuleb stipendium mõnele teisele tublimale inimesele määrata. Seni on stipendiumi määramisega tõsisemalt tegelnud Ajaloo-Keeleteaduskonna komsomoliorganisatsioonid. Ka teistel komsomoliorganisatsioonidel on vaja võtta see enda kätte ja teha nii, et kõigepealt lahendatakse küsimus komsomoligrupis, seejärel kursuse- või osakonnabüroos vastava grupiorganisaatori osavõtul.

On vajalik et initsiatiiv ja juhtiv positsioon kursusel oleks komsomoliorganisatsiooni käes. Me oleme arvamusel, et komsomoliorganisatsioonid on juba paljudel kursustel vajaliku juhtimiskindluse saavutanud. Et komsomoliorganisatsiooni vastutust ja osatähtsust nendel kursustel veelgi tõsta, tuleks mõnel kursusel katsetada kasvatustööd ilma kursusehooldajata juhtida. Käesoleva aasta suvine töö on näidanud, et üliõpilased suudavad vastava juhtgrupi olemasolu korral kõike korralikult teha. Meie arvates võiks kursusehooldajad ära kaotada siis, kui komsomoliorganisatsioon on juba küllaldaselt tugev ja kui ta kindlalt teab, et ta ise vastutab antud üksuse juhtimise eest.

Eelpooltoodu ei tähenda seda, et me peaksime mainitut massiliselt rakendama. Arvame, et seda võiks siiski ainult üksikutel kursustel teha.

Et meie komsomolialgorganisatsioon asuks kindlalt eesliinil, on muidugi vajalik, et ühtegi üritust ei toimuks ilma komsomolita, et komsomol oleks uute ürituste algatajaks ja elluviijaks.

Kõikides komsomoligruppides ja osakondade komsomoliorganisatsioonides on vaja rohkem tähelepanelikku peremehetunnet ning vastutustunnet ülikoolist väljuvate spetsialistide kasvatamisel.

J. LOTT,
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär

KUHU MINNAKSE

Valga, Võru ja Elva rajooni lähevad Arstiteaduskonna üliõpilased, Põlva rajooni aga Matemaatika-Loodusteaduskond. Räpina rajoon on sihtkohaks Ajaloo-Keeleteaduskonnale. Osa Õigus-Majandusteaduskonna üliõpilasi sõidab Jõgeva rajooni, osa jääb koos ülejäänud Arstiteaduskonna ja Matemaatika-Loodusteaduskonna ning kehakultuuriosakonna üliõpilastega Tartu rajooni.

Aspirantuur uue õppeaasta lävel

Käesoleval aastal on Tartu ülikoolis aspirantuuris õppimise võimalused avaramad kui kunagi varem. Vastuvõtuplaan ületab kaugelt eelmiste aastate oma; võrdluseks toodagu järgmised arvud: 1957. a. võeti statsionaarselt vastu 9, mittestatsionaarselt 5, 1958. a. statsionaarselt 17, mittestatsionaarselt 6 inimest, käesoleva aasta plaanis on aga ette nähtud 18 statsionaarset ja 22 mittestatsionaarset kohta. Kuidas see plaan täidetakse, selgub hiljem.

Erilist tähelepanu on sel aastal omistatud mittestatsionaarsele aspirantuurile. Annab see ju meie kvalifitseeritud eriteadlaste kaadrile väärtuslikku lisa, võimaldades ühtlasi töötajatel omandada praktilise tööga paralleelselt vastava teadusliku kraadi. Ühtlasi võimaldab mittestatsionaarne aspirantuur palju tihedamat sidet praktikaga, kui see oleks mõeldav statsionaarse aspirantuuri korral. Tänavu on kõige enam mittestatsionaarseid kohti matemaatika (3 kohta), pedagoogika (2 kohta) ja füüsika alal (2 kohta).

Üldse torkab silma reaalteaduste-alaste aspirantuurikohtade suur osatähtsus. Näit. leidub (statsionaarseid ja mittestatsionaarseid kokku) matemaatika alal 7 kohta, füüsika alal 5 kohta, keemia alal 3 kohta, arstiteaduslikes distsipliinides kokku 3 kohta jne. Teadagi ei vähene sellest hoolimata sugugi ka humanitaarteaduste osa. See nähtub ilmekalt Tartu ülikooli tänavusest aspirantide vastuvõtuplaanist. Nii on filosoofia alal ette nähtud 2 kohta, NLKP ajaloo alal 2 kohta, poliitökonoomia alal 2 kohta, pedagoogika alal 3 kohta, soome-ugri keelte alal 2 kohta jne.

Juuli- ja augustikuu jooksul laekus hulgaliselt avaldusi isikuilt, kes soovivad aspirantuuri astuda. Valdav enamus on neist tööstaažiga inimesed, kuid leidub ka üksikuid, kes ülikooli Õpetatud Nõukogu soovituse põhjal on asunud vahetult pärast kõrgema õppeasutuse lõpetamist oma erialalist haridust täiendama.

Põhiliselt leidub praegu soovijaid peaaegu kõikidele väljakuulutatud aladele ja kohtadele. Mõnel juhul esineb aga koguni võistlus. Nii on põllumajanduse ökonoomika ühele statsionaarsele kohale kandideerinud 3 vastava erialalise praktikaga isikut, neist 2 kolhoosi esimehed, kes on silma paistnud oma eduka töö poolest kolhoosi juhtimisel. Selline tihe seos tegeliku põllumajandusega loob muidugi tulevasele aspirandile soodsad eeldused oma kandidaadiväitekirja kirjutamiseks valitud erialal. Teise alana, kus esineb tihe konkurents, tuleb märkida pedagoogikat. Siin on 3 kohale kandideerinud 5 isikut, kellel on kõigil tegeliku õpetajatöö staaž olemas. On selge, et sellisel juhul on senisest suurem sõna öelda aspirantuuri vastuvõtueksamitel — võistluseksamitel.

Praegu, kus üliõpilaste vastuvõtt on juba lakanud ning järjekordne lend uustulnukaid alustanud oma esimest aastat kõrgemas koolis, on aspirandikandidaadid alles eksamitules. Siin kestavad eksamid kuni 25. septembrini. Sellepärast on praegu vara alles rääkida nimedest ja tulemustest. Jääb ainult loota, et meie aspirantide uus, tulev lend osutub igati tugevaks ja kindlaks täienduseks meie teadlaste perre.

R. KARELSON,
TRÜ aspirantuuri juhataja

Ühes ühiselamus

Esimesed muljed elust internaadis polnud mul kuigi roosilised. Mind määrati nimelt Viljandi tänava võimlasse. Suur võimla on vaheseinaga pooleks jaotatud nii, et kummalgi pool seina on ruumi kaheksateistkümnele voodile. Olgugi, et meid on päris suur arv, oleme saanud juba headeks tuttavateks (sõpradeks oleks liiga palju öelda, aga tulevikus pole see kindlasti võimatu). Inimesi on siin väga mitmete huvialadega: Arstiteaduskonnast, Matemaatika-Loodusteaduskonnast, Ajaloo-Keeleteaduskonnast. Kõigil meil on üks ühine soov: õppida, omandada võimalikult rohkem teadmisi. Kuidas neid omandada, seda on meile, esimese kursuse üliõpilastele, juba üsna palju räägitud, sellest on meie jaoks kirjutatud ja kindlasti räägitakse ning kirjutatakse veelgi. Eriti jäid mulle meelde NLKP ajaloo õppejõu sm. J. Kalitsa sõnad, kes ütles oma arvamuse aja jaotamisest. Tema arvates pidi juhul, kui aega tundub üle jäävat, kuskil midagi «logisema». Üliõpilase aeg olevat nii planeeritud, et ta pidavat kogu aeg olema tegevuses, kogu aeg leidma enda jaoks tööd.

Ja meil juhtuski nii, et aega jäi üle. Arutasime siis kõik koos, kuskohalt meil küll peaks «logisema»? Ja mis te arvate? Tuli välja, et ei «logise» mitte meie, vaid hoopis põrand. Võtsime siis kätte ja pesime selle «logiseja» korralikult puhtaks.

Et me kõik õpime NLKP ajalugu, siis otsustasime koos läbi töötada «Kommunistliku partei manifesti». Ei tea, kas me lõpuni vastu peame, aga algus oli küll hea. Eesti filoloog Maret luges valjusti ette ja meie siis jälgisime ning peatasime kohal, kus tundsime vajadust arutleda, vaielda.

Toavanemaks on meil esimese kursuse matemaatik Aime Otti. Tema juhib kogu meie elu: hoolitseb valvekorras olijate nimestikust kinnipidamise eest, toa korra eest ja nii mõnelgi õhtul on tal tulnud jultunud «kavalere» välja kihutada.

Ootame kõik, millal uus ühiselamu valmib. Siis peaksime ka meie paremad elamistingimused saama. Meie ühiseks sooviks on uue ühiselamu ehitamisele käed külge lüüa. Miks ei võimaldata meil seda teha?

A. SARAPUU

Töös kasvame ja karastume

Olgem peremehed!

Korduvalt on juttu olnud meie suvetöödest, meie tublidest inimestest. Siinkohal tahaksin aga puudutada küsimust hoopis teisest valdkonnast: meie objektide varustamisest vajalike ehitusmaterjalidega, millest meie normaalne töö sõltub.

Materjalidega varustamine on suur ja raske küsimus, mis meid korduvalt on tõsiselt takistanud. Ehitusplatsidel räägiti põhiliselt töödistsipliinist, tööst, selle kvaliteedist. Ent vähe rääkisime inimestele — tuleb seda viga tunnistada — kui raske on maja ehitada, kui palju on vaja vaeva näha selleks, et kohale jõuaks koorem laudu, naelu, seinakappe või midagi muud hädavajalikku. Peremehetunnet sisendades unustasime just selle lõigu. Vahest just siis oleks arvestatud iga naela, iga peotäit lupja ja tuntud muret iga purunenud tellise pärast. Vaat, seltsimehed staabiülemad, mille me unustasime!

Tõsi, töösse suhtuti peremehelikult. Kuidas aga tööriistadesse, materjalidesse? Palju kordi komistasime mahajäetud tööriistadele, mitu korda mangusime ülekulutuste akti koostamisel. See kõik oleks võinud ära jääda, kui varakult oleksime sellele mõelnud, kõiki selle üle mõtlema pannud. Just kõiki! Siis oleksime tõelised peremehed olnud.

Viga saab edaspidi parandada, peame ainult meeles, et 180 tellisest saab 1 m³ müüri laduda, kellutäie mahapudenenud seguga kinnitame aga ühe kivi müüri.

Näitame, sõbrad, septembrikuu jooksul, et liidame ka selle elemendi peremehetunde juurde. Öelgu siis veel keegi, et me pole peremehed!

E. TRUUVÄLI,
TRÜ ehituste staabiülem

Ehitajad puhkelaagris.

Mida tegid ajaloolased

Järgnedes ülikooli komsomoliaktiivi üleskutsele, esitasid ajaloo-osakonna üliõpilased avaldused suunata neid Balti soojuselektrijaama, eelsoojendusega ujula ja ühiselamu ehitustöödele ning ENSV TA Ajaloo Instituudi poolt teostatavatele arheoloogilistele kaevamistele. Balti soojuselektrijaama ehitusele said lähetuskirja 19 üliõpilast, ehitusobjektidele Tartus kümme, suvistele töödele kolhoosis kuusteistkümmend üliõpilast. Kõige rohkem — 30 üliõpilast — said lähetuskirjad arheoloogilistele kaevamistöödele ja etnograafilistele ekspeditsioonidele Otepääle, Rõugesse, Lõhaveresse, Saaremaale ja mujale.

MEENUTUSI

Raske on anda asjalikku, kronoloogilist ülevaadet sündmustest, mis meid sügavalt vapustavad, mis elavad edasi meie südameis ja mõtteis. Meenuvad kõigepealt üksikud eredad detailid, meenub üldine värving, üldine meeleolu, kaineks analüüsiks on kõik veel liiga värske, liiga elav...

Meenub lõputult pikana tunduv juurdevoolukanal, betooni valatuna, päikeses kumavana. Tahaks meenutada teda vast paasi raiutuna, tahumata kallastega, kuid see on raskem.

Meenub küll esimene tööpäev. Meenuvad esimesed labidatäied ja esimesed kirkalöögid. Siis oli töö veel sport ja kuskil läheduses pidulikult kõrgusse pürgiv peakorpus oli aukartustäratav, kuid võõras. Hiljem kahanes tema aukartustäratavus, eriti kui oldi ronitud korstnate tippudesse, kuid ta muutus kodusemaks.

Meenuvad esimesed unetud ööd vagunelamute kõvadel naridel. Meenub meeleheitlik võitlus sääskedega, mis mõnedel lõppes madratsite vinnamisega vagunite katusele, mõnedel põgenemisega heinakuhja kaitsva varju alla, kuid kuidas see enamikul lõppes, seda ei teagi. Kas kadusid sääsed või kadus hirm sääskede ees? Igal juhul hakati magama raskelt ja kosutavalt. Uni lakkas olemast probleem. Isegi augustikuu viimaste päevade rajuilmad ei suutnud teda uuesti muuta probleemiks. Magati rahulikult ja anti ulualust ka Leningradi üliõpilastele, kelle telgid oli tuul purjedena paisutades lendu tõstnud.

Meenuvad uued sõbrad, ehituse inimesed. Alati hoolitsevalt naeratav osakonnaülem Moissejev, kõikjale jõudev jaoskonnaülem Klimakov, range, alati ise kaasalööv meister Pištšuk. Meenub, kuidas esimestel päevadel meister tegi meile etteheiteid passiivse töö pärast. Ja tal oli õigus. Algul me tihti ei taibanud, milleks me üht või teist teeme. Me tegime rohkem tööd töö enda pärast ja tegime vaid siis, kui saime otsese korralduse. Alles pikkamööda hakkas meile selgeks saama, et iga meie tööoperatsioon moodustab väikese, kuid kindla osa tervikust, gigantsest elektrijaama ehitusest, meie tuleviku ehitusest... Ja meie töö muutus sihikindlamaks. Me ei oodanud enam igal sammul juhtnööre. Me t e a d s i m e, mida meil teha tuleb.

Ja ka meister mõistis meis toimuvat ümberkujunemisprotsessi. Ka see on suur pluss teiste kõrgemate koolide ees. Siinkohal lisamärkusena, et võrdlused on objektiivsed, sest viibisin kõikjal, kus üliõpilasi töötas. Kokku oli üliõpilasi 450, ehitustel töötavatest

SÕNA ON STAABIÜLEMAL

KOMSOMOLI

SUUREHITUSEL

Meie tööst olete kindlasti kuulnud kõrvalistest allikatest küll ja küll. Tõepoolest, meie endi arvates midagi erilist polnudki, töö nagu ikka töö. Töötasime juurdevoolukanali nõlvade ettevalmistamisel ja betoneerimisel. Balti soojuselektrijaama ehituse neljast jaoskonnast tegeles kanali ehitamisega jaoskond nr. 3. Kanali pikkus on ca kolm kilomeetrit. Esimeses vahetuses töötas kanalil 40 ja teises vahetuses 109 üliõpilast. Peale selle töötas osa veel pea-juhtimiskilbi hoones ja teistel töödel. Balti soojuselektrijaamas töötas kokku 159 TRÜ üliõpilast. Töö kohta ütleksin veel niipalju, et TPI, Leningradi Tehnoloogilise Instituudi ja TRÜ vahelises sotsialistlikus võistluses võitsime meie päris paraja edumaaga nii esimeses kui ka teises vahetuses. Siinkohal ütleksin veel kõigi Balti soojuselektrijaama ehitajate poolt edasi meie tublidele ehitajatele nende viimased sõnad: «Suur, suur tänu ja palju edu õpinguis!»

Mida võiks aga meie oma staabi poolt üliõpilaste kohta öelda? Olid ju meil hoopis erilaadsemad tingimused kui mujal. Olin meie üliõpilastega ehitusel kokku üheksa nädalat ja kätt südamele pannes ütlen neist ainult head ja väga head. Imestamapanev oli distsipliinist kinnipidamine ja korralduste täitmine. Ei olnud ju meil õppejõu abistavat kätt ja kõvemat sõna (esimeses vahetuses töötas küll väikese grupi vanemana vanemõpetaja K. Soonets, kuid tema kui õppejõu poole pöördumiseks ei olnud vajadust). Võib-olla on ebasobiv paralleele TPI ja LTI-ga tõmmata, kuid teen seda siiski. LTI üliõpilastel oli ses osas suur mahajäämus, meil aga polnud inimest, kes oleks staabi sõna kuulamata jätnud. Teine joon, mille poolest meie üliõpilased silma paistsid, oli erakordne ausus. Seoses mitmesuguste raskustega toitlustamise organiseerimisel tuli ka meie tingimustele sobivat, n. ö. kaubanduse vormi rakendada. Tõesti, mõni lugeja arvaks, et on üldse üleliigne aususest rääkida, kuid lood selle vajaliku iseloomujoonega ei ole veel siiski korras. Sellest poolest olime teistest kõrgemal. Eelpooltoodu üle võib uhkust tunda.

Kuidas aga kujunes töösse suhtumine tegelikus elus ja töös?

Tõsi, üliõpilased on tööle saabudes enamikus füüsilise tööga harjumatud. Kulub enam-vähem nädal, kuni kartus töö vastu väheneb. See on ka loomulik. Õigesti ütles kolmanda jaoskonna ülem G. Moissejev: «Kõige tähtsam on, et inimesed püüavad.» Töössesuhtumisest ja tööst tegelikult räägib järgmine fakt. Kui esimeses vahetuses töötasid juurdevoolukanalil kõrvuti meiega ka LTI üliõpilased, siis teiseks vahetuseks nõuti (kriipsutaksin seda alla) ainult ja kõiki TRÜ üliõpilasi.

Enamikus oli meie üliõpilastel tubli töötahe, mis eriti tööseisakute ja «vihmapühade» ajal ilmnes. Truud. Ta oli esimeses vahetuses väikese grupi vanem, teises vahetuses 34-liikmelise brigaadi brigadir ja staabiülema asetäitja. Elavaloomulist ja energilist tüdrukut jätkus kõikjale. Neida ise on töö kõrval õppinud ja selliselt keskkooli lõpetanud. Tema enesekindlusest ja olukordade õigesti hindamisest võib näha, kuivõrd vajalik on tööstaaž enne ülikooliaastaid. Teda võib kahtlematult eeskujuks tuua vähemalt kolmveerandile ülikoolile.

Teises vahetuses töötas tublilt ka Rein Käosalu. Igati hakkaja noormees, olgu siis välklehe koostamisel, töö juures või spordis. Samuti tuleb esile tõsta Juta Salmi, kes töötas hästi esimeses vahetuses, kuid omal soovil veel teise vahetuse lõpul kaheks nädalaks tööle jäi. Elav, lõbus tütarlaps hoidis tuju kõrgel ka raskematel juhtudel ning töös oli ta teistele eeskujuks.

Olekski peamine öeldud. Mida veel lisada? Võib-olla seda, et korraldasime koos õhtuid TPI ja LTI-ga, et kumbki vahetus võttis osa kõrgemate koolide vahelisest spartakiaadist jne. Spartakiaadil olime juba oma koosseisult halvemas olukorras, kuid tegime siiski kõik vapralt kaasa. Või siis seda, kuidas välklehti koostasime.

Jäime omal soovil veel nädalaks tööle, et juba omaseks saanud objekti valmimisele kaasa aidata. Tegelikult jäigi pärast meie lahkumist juurdevoolukanalil veel paari päeva töö teha. Kahju ainult, et meie algatust edasi tööle jääda hakkasid erinevad instantsid korraga ja kooskõlastamata lahendama, millest väike segadus tekkis. Ütleksin veel niipalju, et ülikool ei oleks tohtinud meid siiski niipalju ära unustada, kui seda selle üheksa nädala jooksul tehti. Tõsi, erilist vajadust selleks ka polnud, muidugi peale arstimite. Aga siiski kas või südametunnistuse järgigi...

EINU REITSNIK,
komsomoli staabiülem Balti jõujaama ehitusel

Tehase ootamatu töölehakkamisega oli tarvis lisaks tööjõudu ja seda sain sealt, kust kõige vähem ootasin. Tublid tüdrukud tulid pühapäeval omast vabast ajast tööle. Tütarlapsed sõnasid: «Varem oli raske öösiti töötada, kuid nüüd on meil ükskõik, oleme harjunud.» Ei tohi öelda, et need tüdrukud varem halvasti oleksid töötanud. Vastupidi. Nad töötasid teistega võrdselt hästi, kuid siiski mulje ei olnud kõige parem. Tublid tüdrukud on majandusteadlased E. Viira, E. Ardve, F. Andrese ja S. Lee!

Kord oli öiseks vahetuseks betoneerijaid lisaks vaja. Peab au andma grupile tütarlastele eesti filoloogia osakonnast eesotsas M. Remmeli, J. Seersandi, I. Saukase, S. Kaasiku ja teistega.

Kogu selle aja vältel ei olnud kuulda virisemist töö raskuse üle. Õigupoolest ei tohtinudki olla, sest üldkoosolekul võeti üksmeelselt vastu loosung «Mitte virisedal», mis oli staabivaguni seinal kõigil silma all.

Tahaksin nüüd meie kõikide tublide hulgast parimaid esile tõsta. Esimeses vahetuses paistis eriti silma kommunist Ermiine Mäe, kes töötas brigadirina. Väga kaine mõtlemisviisiga, kaalukas jne., ühe sõnaga, nagu kommunist peab olema. Veel tuleb nimetada Rein Staubi, Lembit Lajat, Kalju Soonetsit (õppejõud), Nadežda Kudrjavtsevat, Elle Eierit ja Urve Tõrva. Töökamad kõigist.

Teises vahetuses olid tublid Maie Remmel, Genrietta Soo, Erna Nael, Jüri Tuulik, Jüri Kukk, Kersti Raude, Eduard Oinus, Jaak Kangilaski, Peeter Hein jt. Kõige tublimaks tuleb pidada (vastuvaidlematult) teises vahetuses töötanud kolmanda kursuse inglise filoloogi Neida Truud. Ta oli esimeses vahetuses väikese grupi vanem, teises vahetuses 34-liikmelise brigaadi brigadir ja staabiülema asetäitja. Elavaloomulist ja energilist tüdrukut jätkus kõikjale. Neida ise on töö kõrval õppinud ja selliselt keskkooli lõpetanud. Tema enesekindlusest ja olukordade õigesti hindamisest võib näha, kuivõrd vajalik on tööstaaž enne ülikooliaastaid. Teda võib kahtlematult eeskujuks tuua vähemalt kolmveerandile ülikoolile.

Teises vahetuses töötas tublilt ka Rein Käosalu. Igati hakkaja noormees, olgu siis välklehe koostamisel, töö juures või spordis. Samuti tuleb esile tõsta Juta Salmi, kes töötas hästi esimeses vahetuses, kuid omal soovil veel teise vahetuse lõpul kaheks nädalaks tööle jäi. Elav, lõbus tütarlaps hoidis tuju kõrgel ka raskematel juhtudel ning töös oli ta teistele eeskujuks.

Olekski peamine öeldud. Mida veel lisada? Võib-olla seda, et korraldasime koos õhtuid TPI ja LTI-ga, et kumbki vahetus võttis osa kõrgemate koolide vahelisest spartakiaadist jne. Spartakiaadil olime juba oma koosseisult halvemas olukorras, kuid tegime siiski kõik vapralt kaasa. Või siis seda, kuidas välklehti koostasime.

Jäime omal soovil veel nädalaks tööle, et juba omaseks saanud objekti valmimisele kaasa aidata. Tegelikult jäigi pärast meie lahkumist juurdevoolukanalil veel paari päeva töö teha. Kahju ainult, et meie algatust edasi tööle jääda hakkasid erinevad instantsid korraga ja kooskõlastamata lahendama, millest väike segadus tekkis. Ütleksin veel niipalju, et ülikool ei oleks tohtinud meid siiski niipalju ära unustada, kui seda selle üheksa nädala jooksul tehti. Tõsi, erilist vajadust selleks ka polnud, muidugi peale arstimite. Aga siiski kas või südametunnistuse järgigi...

EINU REITSNIK,
komsomoli staabiülem Balti jõujaama ehitusel

«Kuiv hein kuhilasse!» otsustasid üliõpilased.

K. REBASE fotod.

mitte veel möödunust

Ja ei kiitnud ega ülistanud meid. Selleks oli ta liiga hea pedagoog. Ta ütles meile konkreetselt iga töölõigu juures, mis oli tehtud hästi, mis halvasti. Ja kuidas kõiki saab teha veel paremini.

Kord tulid meile külla televisioonimehed. Nad tahtsid, et gruppeeriksime end tööle nii, et taustaks jääksid jõujaama korstnad. Pidime asuma tööle sinna, kus töö oli tehtud. Muidu ehk televisioonivaatajad ei usu, et töötame jõujaama juurdevoolukanalil! Mõnele korrespondendile on tähtsad just korstnad. Kuid selliseid oli vähem. Enamik oli huvitatud inimestest.

Me kuulsime mitmeid kordi, kuidas meie sealsed ülemused teatasid korrespondentidele: «Nad on haruldased üliõpilased. Töökangelased.» Me olime muidugi uhked sellise hinnangu üle, kuid tundsime ka piinlikkust — mitte kõik polnud tehtud kõige paremini. Milleks salata: oli lõunavaheaegu, mil magati pool tundi üle normi, oli päevi, mil istuti tund aega kanali kaldal, käed rüppes...

Kuid milles oli siis töökangelaslikkus?

Ei oska leida mingit täpset formuleeringut.

Jällegi kerkivad silme ette pildid. Öine betoneerimine. Pimedusse lõikuvad autode prožektorid. Kogu keha läbiv vibraatori värin. Raskelt renni mööda voolav segu. Lainetena ründavad sääsed. Esimene koidupuna, esimesed päikesekiired... ja rammestav väsimus.

Või poisid, kes oma algatusel tõid kohale kompressori, käivitasid selle ja panid tööle pneumaatilised kangid.

Või tütarlapsed, kes laupäeva õhtul, kui teised seadsid sammud tantsupõranda poole, läksid tööle kanalile.

Jah, kangelaslikkust oli. Tavalist, argipäevast kangelaslikkust, mida tihti ise ei oska tähelegi panna.

Ja nüüd sirutub mõte piki vastvalminud kanalit peakorpuse juurest Narva mereni ja peatub sektsiooni piiridel betooni kivistunud nimedel.

Neid nimesid ei kustuta aeg.

A. VAHEMETSA,
TRÜ komsomolibüroo liige

Õnnitleme

MARIS KÄID

ja

RAIMO LAUBRET

abiellumise puhul!

Ajaloo IV kursus

Tartu Rüiklik 2 Üilikool

Mida kujutab endast TARTU ÜLIÕPILASTE looduskaitsering

Taas on sügis. Jälle kolletavad lehed ja lahkuvad rändlinnud. Kuid mitte kõik: Tartu «rändlinnud» nüüd just saabuvadki, et täie tõsidusega jätkata kindluse vallutamist, kindluse, mille nimeks on teadus. Kuid väljaspool õppetööd võivad üliõpilased veel vastavalt oma huvidele mitmetes ringides tegutseda. Üheks nendest ringidest on ka looduskaitsering. Vanemate kursuste üliõpilastele pole see nimetus enam võõras. Käesolev ongi mõeldud peamiselt esimesele kursusele.

Mida siis looduskaitsering pakub oma liikmetele? Et sellele küsimusele vastata, peame silmas ringi põhilisi eesmärke. Need oleks:

1) Tutvustada üliõpilasi looduskaitse probleemidega ulatuses, mis igal ringi liikmel võimaldaks pärast ülikooli lõpetamist oma töökohas sellel alal iseseisvalt tegutseda. Tegelik elu on selliste inimeste hädavajalikkust näidanud.

2) Laiendada kõrvuti ja seoses looduskaitsega üliõpilaste kultuurilist silmaringi. On ju selge, et tänapäeva haritud inimese teadmised peavad kitsa eriala ületama, muidu ta ei saa ühiskonna täisväärtuslik liige olla.

Ekskursioonidel ja matkadel, mis on ringi põhiliseks töövormiks, pööratakse tähelepanu kõigele, mis võiks endatäiendamiseks kasulik olla. Tutvutakse mitmesuguste looduskaitseobjektidega, ajalooliste sündmuspaikadega, meie tuntud kirjanike ja kultuuritegelaste elu ning loominguga seotud kohtadega, tehakse kindlaks uusi looduskaitseobjekte jne. Tööekskursioonide arvu poolest näib looduskaitsering kõigi teiste TRÜ ja EPA teaduslike ringide seas esikohal olevat. Kui ringi möödunud õppeaasta tööplaane ja ajalehtede «Tartu Riiklik Ülikool» ning «Põllumajanduse Akadeemia» numbreid sirvida, siis vilksatavad seal sellised nimed, nagu Taevaskoja, Palamuse, Ebavere, Järvepera, Kaarepere, Vellavere, Vapramäe, Alatskivi, Piirisaar, Otepää, Neeruti, Aruküla jt. Looduskaitseringi liikmetel on nende nimedega seotud toredad mälestused.

Ringis on inimesi paljudelt erialadelt. See annab ringile erilise eelise, sest iga spetsialist võib ekskursioonidel nähtut oma vaatevinklist valgustada. Zooloogid tutvustavad linde ja loomi, botaanikud taimi, geograafid maastikku, filoloogid ja kultuuriloolased tuntud kultuuritegelaste elu ja tegevuspaiku, metsamehed, agronoomid, zootehnikud metsamajandust ja põllumajandust jne. Kõike seda püütakse teha lihtsas vormis, et vastaval alal võhikud kõigest aru saaksid.

Looduskaitsering on veel noor, kõigest pooleteiseaastane. Algul arvasid nii mõnedki, et taoline «imelik» ring vist mähkmeist ei väljugi, kuid juba paari nädalaga õppis ta kõndima, järjest hoogsamalt ja hoogsamalt, ning kui botaanikaring talle esimese aastapäeva puhul lapsekingad kinkis, siis läks päris jooksuks lahti, nii, et suveks ei saanud kuidagi pidama! Küll reisiti laevaga Peipsil, küll tehti lõket Järvseljal ja Vellaveres jm. Jaanipäevaks oli suurem osa ringi liikmeist juba laiali sõitnud, kuid viimased «mohikaanlased» tegid ikkagi veel üheskoos Otepääl jaanituld, sõudsid kaunil Pühajärvel (kuulub ju seegi looduskaitse alla) ning vaatasid, kas siit Eestimaa kõrgemalt kohalt on Koidu ja Hämariku kohtumine paremini näha.

Juuli lõpul võeti Neerutis loodussõprade kokkutulekust osa. Seal premeeriti aktiivse tegevuse eest ka mitut looduskaitseringi liiget (E. R. Ennuse, A. Marvet jt.) tasuta komandeeringuga kokkutulekule järgmisel aastal.

Suvel tegutsesid ringi liikmed iseseisvalt looduskaitsealase uurimistööga oma praktika kõrval. Nendest töötulemustest kuuleme varsti, kui ring alustab oma tööd käesoleval õppeaastal.

Teoreetiline töö on seni põhiliselt mitmekesiste ettekannete kuulamises seisnud. Ring on tänulik kõigile õppejõududele ja teadusmeestele, kes heatahtlikult teda töös on abistanud, ning oma juhendajale, ENSV TA Looduskaitsekomisjoni teaduslikule sekretärile Jaan Eilartile, kes ringi heaks oma energiat ja aega pole säästnud.

Tahaks loota, et kahe kõrgema kooli üliõpilaste sõbralik koostöö looduskaitseringi raames jätkub endises vaimus ka käesoleval õppeaastal.

Kallid sõbrad! Kui teid huvitab kodumaa loodus ja kultuur, olete alati teretulnud looduskaitseringi ridadesse!

Niisiis nägemiseni pärast tublit tööd kolhoosipõldudel!

J. REMMEL,
Tartu üliõpilaste looduskaitseringi esimees

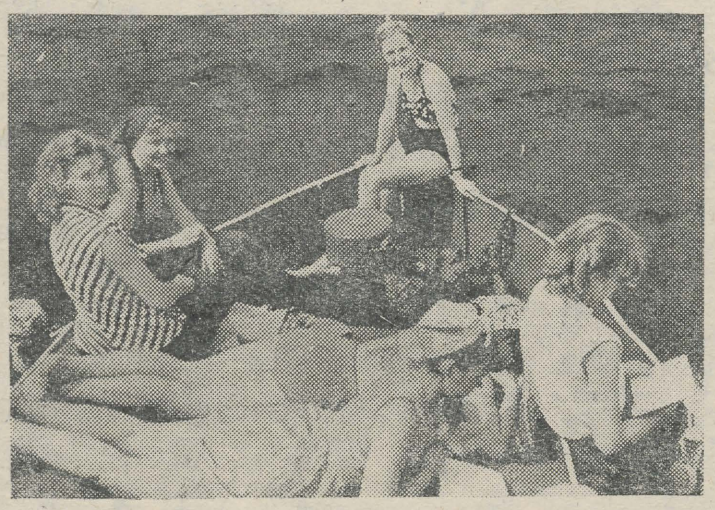

Peipsi vetel.

Esimesed muljed

Kui meie ajalehe toimetuse esindaja palus mind midagi minu esialgsetest tähelepanekutest kirjutada, olin nõus, kuid siis hakkasin mõtlema, millest rääkida. Sellest, et olen õnnelik? Et mulle siin meeldib? See on kõik tõsi, kuid seda peaksid tundma kõik, sellest on juba nii palju kirjutatud, midagi uut aga mul lisada pole. Olen leidnud uut ainult oma elus ja see ongi uus tee, mis peab mind veel kaugemale viima.

Kui esmakordselt nägin enda ees Tartu ülikooli avatud ust, tulid meelde sõnad läti luuletaja Ausekli poeemist: «Tere, ilu, tere, tarkuse paleel» Minu abikaasa ütles, et see pole viisakas: seisan eesti ülikooli ees, aga tahan sisse pääseda läti värssidega. Kuid ma vaidlesin vastu: see linn on küll Eesti linn, ent kas ülikool on ainult Eesti oma?

See on ju ka läti rahva esimene ülikool. Siit on tulnud peaaegu kõik varasemad läti rahvusliku kultuuri esindajad. Suurim rahvalaulude koguja Krišjānis Baron, esimene läti luuletaja, meie kirjanduse rajaja Juris Almāņ, väljapaistvad kultuuri- ja poliitikategelased K. Valdemār, F. Brivzemniek. Siin loodi esimene läti üliõpilaste marksistlik rühm «Pipkalonija», kuhu kuulus luuletaja E. Veidenbaum (aga ka E. Vilde). Tartu ülikool oli läti mitme põlvkonna noormeeste ja neidude suurimaks unistuseks. Tartu on läti rahvusliku kultuuri häll.

Olen veendunud, et Tartu Riiklik Ülikool pakub mulle palju. Kui palju aga ma suudan korda saata, oleneb ainult minust. Püüan õppida nii, et suudaksin tulevikus kahe naaberrahva kultuurisidemete tihendamisel parima anda.

«Tere, ilu, tere, tarkuse paleel»

LAIMONIS KAMARA

Värskes õhus maitseb eine hästi. Ebavere Kalevipoja sängi lähistel. *J. REMMELI fotod.*

ÜTÜ TEATAB

TRÜ Üliõpilaste Teadusliku Ühingu XIII teaduslik konverents toimub 13.—17. oktoobrini 1959. ÜTÜ aktivistid on juba enamikus täie tõsidusega töösse lülitunud. Valdav osa tööde teese on kirjastamiseks esitatud ja tehakse ettevalmistusi nende trükkimiseks. Üliõpilasi — tööde teostajaid — ja juhendajaid palume ettekannete lõplikul vormistamisel täie tõsidusega kiirustada.

Nagu alati, nii ka käesoleval aastal on paljudele meie kodumaa kõrgematele õppeasutustele kutsed saadetud ning on oodata rohket külaliste osavõttu. Selleks, et külalistel jääksid meie ülikoolist parimad muljed, on palju ära teha kõigil meie üliõpilastel.

ÜTÜ Nõukogu

Palju õnne ühisel eluteel soovivad

MALL VARELE
ja
TIIT VÕHANDULE
IV kursuse bioloogid

Saaremaa reisi matkapäevikust

1. juuli õhtu. Tartu Ülikooli peahoone. Kui oleme alla kirjutanud matka kodukorrale, ära kuulanud sm. Eilarti vestluse Saaremaa ajaloolis-geograafilistest tingimustest ja kuulsatest meestest, kes seal elanud ja elavad, näpunäited selle kohta, mida vaadata ja tähele panna, laulnud talle tänuks, võtnud vastu kimbu rukkililli ja parimad soovid teekonnaks Tartu Üliõpilasmeeskoori esindajalt Luurilt — siis asume bussidele ja autodele. Algab TRÜ segakoori kontsertmatk Saaremaale.

Õine sõit. Lõbusad laulud. Kell 10 hommikul viib praam «Sõprus» (nagu saarlased ise ütlevad) meid üle väina. Vihmasel ja udusel hommikul astume Saaremaa pinna porisse ja veeloikudesse.

Väike Muhu. Siis peatus Orissaares. Kella 4 paiku oleme XIV sajandil ehitatud Karja kiriku juures. Selleks ajaks oli meie hea tuju ja rõõmus ootus ka päikese pilvedest välja kiskunud. Imetlesime huvitavaid kujusid, seinu katvaid freskosid, kuulasime vana oreli häält ja laulsime — väga hea akustika!

Mustjala ehk Panga pank. All sätendas meri oma ilus. Kõrgel kaldal kadakapõõsaste vahel sõime esimesi maasikaid.

Kell 18. Kihelkonna. Jälle vihm. Kauplus vorsti ja limonaadiga. Trepil seisis pisike poiss, kellelt küsisime, kas ta teab midagi täna õhtul Lümandas toimuvast kontserdist. Poiss teadis. Selle teadmise eest sai ta tasuta kutsekaardi meie kontserdile. Lümanda rahvamaja seisis ootavalt hallis vihmasajus. Saalis suur lauatennise laud, selle nurgal 8 sõetriikrauda, põrandal suur piimanõu piimaga, ahjudes tuli, õuel kaev ja kaevus külm vesi pesemiseks, saali laes petrooleumilambid. Meie laulud võeti vastu rohkem kui soojalt, lapsed jooksid keset kontserti õuele ja tõid üha uusi kimpe valgeid karikakraid, mõni moon hulgas. Kui lõpetasime, tuli esimesest reast keegi vana mees kepile toetudes, tänas meid ja tema juhatuse all laulis saalitäis rahvast meile «Nad elagu!» See oli väga liigutav.

Järgmisel varahommikul sõitsime Viidumäe looduskaitsealale. Märjas heinas, treeningpükste sääred üles keeratud, sammusime mööda rada, et näha botaanilisi haruldusi. Keegi leidis sisalikugi.

Kingissepas külastasime Kuressaare lossis olevat muuseumi, sõime sööklas ja valmistusime kontserdiks. Sel kontserdil esines ka naistrio koosseisus: Leidi Veskis, Sirje Ong ja Maria Tuhkanen. Rõõmsa üllatusena saime kontserdi lõpul kimbu pojenge ja tervitused Saaremaal viibivalt TPI naiskoorilt.

Tuul puhus ja meri vahutas, kui 4. juuli hommikul Sõrve säärele sõitsime. Siiski leidus ujuma-minejaid. Koori liige, saarlane Viljar Pihl jutustas meile ajaloolisest Tehumardi lahingust, mille paika tähistab vennaskalm.

Üks oodatumaid osi matkast — sõit Abrukale — algas Kingissepast kella 4 paiku. Meil oli vastas Jüri Tuulik, abruklane, eesti filoloogia II kursuse üliõpilane. Tema meie Abruka-sõitu organiseeris ja juhtiski. Merel laulsime, päike sätendas, taevas oli sinine. Tibatillukesel Vahase saarel läksime rannale, ronisime kahele suurele kivimürakale, vaatasime otse kaldakruusal olevaid linnupesi ja üht väikest tiirupoega.

Abruka saar ise on ka väike. Ja sellel väikesel saarel nii palju ilusat, huvitavat ja head. Igaühele midagi. Mets huvitavate puuliikidega, hiigelsõnajalgadega ja suurte viinamäetigudega teeradadel. Koolimaja juures platsil mängiti palli. Siia kogunes ka õhtul suur hulk inimesi saare 110 elanikust, et kuulata meie laule. Laulsime. Väikesed lapsed tõid meile lilli. Hiljem oli tants, ühine laul ja saare õlu. Ja lakas heintel oli kõikidel hea uni.

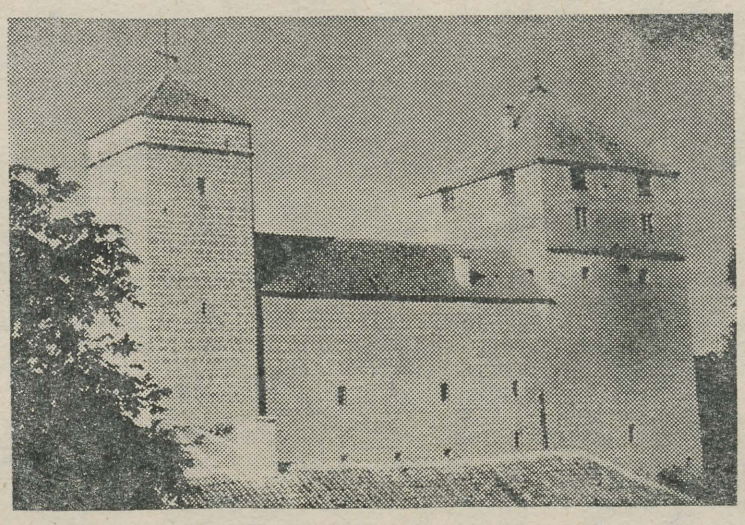

Kuressaare loss. *ED LAUGASTE foto.*

Sellest hoolimata tõusis bioloog Udo Roosimaa vara, et minna lindude laulu kuulama. «Abruka päev oli üks ilusamaid!» — «Siit ei tahakski ära minna!» — niisugused olid arvamused, kui järgmisel hommikul vaiksel merel sõitsime ikka kaugemale ja kaugemale Abrukast.

5. juuli oli sündmusterikas. Kaarma dolomiidikaevandus ja selle karikakrased kaldad. Kaali järv nagu helkiv vedelik laia kausi põhjas. Ja Neemi külas kuulus Mihkel Ranna aed. See vana aednik suri hiljuti. Pikkade aastate jooksul on ta paesele pinnale vedanud mulda ja rajanud sinna imeaia. Jugapuude, ameerika mägivahtrate ja lehiste vahel on huvitavad puutüvedest pingid, suured kivid. Siin on viinamarjad, korgipuu, mahagonipuu, valge akaatsia, viigipuu. Keset aiasügavuse metsikust on vana lagunenud tuuleveski. Meid tutvustas selle omapärase aiaga aedniku vennatütar. Aia värava juures, nisupõllu kõrval kuumas vaikuses tõstis meie koorijuht Valdar Viires käe ja kõlas M. Lüdigi «Karjase laul».

Õhtuks olime Orissaares. Kultuurimaja suures saalis oli kontsert. Ja meie koori tuli tervitama muhulane Vassili Randmets rahvariietes. Ta olevat ise ka omal ajal laulnud üliõpilassegakooris, praegu töötab rahvamaja juhatajana Muhus. Ta kinkis meie koorijuhile rahvuslikud leelo-tutid. Tantsuringis pärast kontserti olid aga ka TPI meeskoori liikmed, kelle matkatee oli ka Orissaarde jõudnud.

Kuivastu oli 6. juuli hommikul päikesene, mitte vihmane, nagu meie saabudes. Praam viis meid jälle üle väina, meri oli sile ja rahulik. Ja südames oli juba väike kahjutunne — sõidu lõpp lähenes. Veel peatus Pärnus, rõõmus suplus meres, väike retk Viljandi lossimägedesse, rippuvale sillale, Võrtsjärve juures viperus ühe bussiga — väikese avarii tõttu oli ta teistest maha jäänud.

Ja juba paistiski Taaralinna televisioonitorn . . .

MARI VIIDING,
eesti filoloogia II kursuse üliõpilane

Tartu Riiklik Ülikool 3

Pühajärve tamm. *J. REMMELI foto.*

Neid oli kolm

Tükike eesti ajakirjanduse ajaloost (Stsenaarium)

Varajane hommikutund päikeselisel 1959. aasta suvel. Viru tänav vabariigi pealinnas Tallinnas. Kes tõttab juba tööle, kes alles koju. Üldises saginas seisatub blond kahupea. Ta vaatab ühe silmaga väljakule saabuvaid tramme, teisega aga tühja kohta kinoteatri «Sõprus» reklaami ees. Ja kuigi ümbruses olevad kellad näitavad eri aega, lähenevad nad kõik kangekaelselt üheksale. Ka viimane meeleheitlik pilk ei too oodatavaid kohale. Paari sajatuse saatel kõnnib noormees «Spordilehe» toimetuse suunas.

... Kopli. Bekkeri peatus. Küünarnukkidega teed tehes trügib trammile lõngusliku välimusega nooruk.

«Kas sellega võib sõita «Õhtuleheni»?»

Konduktor: «Magage end välja ja kella nelja ajal ostke siitsamast kiost!»

«Mida?»

««Õhtulehte».»

«Minul on toimetust vaja.»

«Sinna tramm ei sõida.»

... Vaiksed koputused «Harju Elu» uksele Rataskaevu tänaval. Siseneb roosa ja arglik tütarlaps.

«Ma tulin teile praktikale.»

Vaevukuuldav ohe läbib toimetuse töötajaid.

«Väga hea. Istuge ja tutvuge meie tööga.» Tütarlaps istub ja hakkab laes roomavat kärbest jälgima.

... Mõned päevad hiljem. Pioneerilaager Kotkal. Üliõpilaselu harjumused ei jäta kedagi ka praktikal maha. Ikka tahaks natuke sisse magada. Aga laagriülem ajab tütarlapse kell 5.00 üles, sest luuremäng on alanud.

«See pakub palju jälgimisväärset.» Ajaloos pole teada juhtumit, kus ajakirjanikud oleksid vaenlase positsiooni avastanud. Ka verivärske korrespondent pole võimeline läbi puude nägema.

... Mitte trammi abil, vaid oma jalgadel on nooruk «Õhtulehe» toimetusse jõudnud. Erilise rõõmuga võtab käbe vanamees teda vastu.

«Juba kuu aega otsin inimest, kes teaks «Gaudeamuse» esimese salmi teist rida ja nüüd kukkus üliõpilane lausa taevast sülle! Ma olen väga rõõmus. Kuidas see reake siis kõlab?» Praktikant läheb higisemaks kui ladina keele eksamil ja pakub küsijale paari meeldetulnud sõna. See aga ei päästa uppuvat noormeest ja enne häbimerre vajumist kobab ta lause: «Seda teavad ainult TRÜ laulukoride liikmed.»

... Tallinn elab rahvusvaheliste motovõistluste tähe all. Sellist inimmerd pole Pirita ringrajal varem nähtud. Eriti agaralt on täna tegevuses miilitsatöötajad. Optimistlikult liigub peatribüüni poole «Abendzeitungi» praktikant. Pressiloožis istub aga tähtsa näoga meile juba Viru tänavalt tuttav kahupea, käel lint «Ajakirjanik». Enne kui «Õhtulehe» esindaja käsi sai langeda sõbra õlale, lasub miilitsa oma tema õlal.

«Куда вы? Здесь только корреспонденты!»

««Õhtulehe» juures on ka ajakirjanikud.» Ja järgmisel hetkel on ta kahupea kämbla abil pressiloožis.

Kahupea küsib: «Mis sa otsid siit. Oled hakanud spordi vastu huvi tundma või?»

Teine vastab: «Kirjutan artiklit «Pirita ringrada ja karastavad joogid».»

Sõber pakub kuumusest nõrkevale «Abendzeitungi» mehele pudeli «Zigulit».

«Õigesse kohta tulid, seda võib leida ainult minult!»

Diktor: «Kui inimene satub miilitsaautoga sõitma, siis püüab ta märkamatuks jääda. Aga alati ei lähe see korda! «Harju Elu» toimetuse ukse ees võeti vaene laps küll peale, sõideti Harju rajooni teedele autode kontrolli eesmärgil, kuid tagasi ...»

«Tahate, me sõidutame teid toimetuseni.»

«Jah.»

Aga Raekoja platsil käib filmimine. Auto edasi ei saa. Ja tuleb astuda maha heledal päeval heledate prožektorite valgusesse. Pealtnägijate kaastundlikud pilgud ja filmimeeste hüüded: «Liikuge, ärge seiske!» märgivad uue filmitähe sündi.

... ETKVL-i autobuss jätab seljataha sumedas suveöös tukkuva Käsmu. «Abendzeitungi» praktikant ja brünett kauboisärgis mees istuvad kõrvuti ja haigutavad. Viimane püüab sellele unisele situatsioonile lõppu teha.

«Kuidas Koik elab?»

«Hästi. Töötab informatsiooniosakonnas. Muide, minu otsene ülemus. Vana tuttav või?»

«Jah, töötasime koos Eesti Raadios.»

«Praegu aga juhatate naisansamblit?»

«Seda küll. Parajasti ongi käsil nendele uue laulu loomine.»

«Te olete siis väiksel viisil helilooja kah. Kuidas teie nimi on, ehk olen kuulnud?»

«Podelski.»

«?!!?»

Autobuss kaob pimedusse.

VALENAR

Mälestuskilde

M. J. EISENIST

Käesoleva aasta 6. augustil sai 25 aastat eesti suure folkloristi M. J. Eiseni surmast, kes oli 1920.—1927. aastani Tartu ülikoolis rahvaluule isiklikuks professoriks. M. J. Eisen on rahvaluule kogumise organiseerijana üldiselt tuntud. Fr. R. Kreutzwaldi nimelise Kirjandusmuuseumi rahvaluule osakonna aarete hulgas on tema kaudu kokku tulnud väga mitmekülgne folkloristlik materjal aukohal. Laiades rahvahulkades oli M. J. Eisen omal ajal õige populaarne arvukate raamatute tõttu, mida lugesid noored ning vanad ja mis levitasid rahvaluule žanride tundmist õige ulatuslikult. M. J. Eiseni kohta on kirjutatud üsna palju väga erinevatelt seisukohtadelt. Temast on antud positiivne ja negatiivne hinnang üksnes folkloristikagi seisukohalt. Teda on õigusega tunnustatud rahvaluule suurkogujana ning väsimatu töömehena. Samuti õigusega on kritiseeritud tema toodangu metoodiliselt nõrka alust. Vähe on aga M. J. Eiseni kohta sõna võetud kui Tartu ülikooli õppejõust. Tema õpetus- ja uurimistegevust meie ülikoolis on peetud vähema tähtsusega nähtuseks, mis nagu polevat jätnud erilisi jälgi folkloristide järelkasvule. Tegelikult polnud M. J. Eiseni tähtsus Tartu ülikoolis siiski kõrvaline kahekümnendate aastate esimesel poolel. Kuigi tollal tegeles siin teinegi professor folklorist W. Anderson, kes oli rahvusvaheline kuulsus, ei olnud M. J. Eisen ometi üliõpilaste hulgas ebapopulaarsem, ega levitanud tema sugugi vähem teadmisi rahvaluule ulatuslike alade kohta. W. Anderson oli metoodiliselt kindel ning suure lugemusega, ent ettekandeviisilt oli ta kuiv ning üldiselt väga dogmaatiline. Tema loengud köitsid üksnes piiratud üliõpilaste hulka. M. J. Eiseni loengud olid populaarteaduslikku laadi, kuid õige elavad ning piltlikud. Selle tõttu oli 6. auditoorium peaaegu alati kuulajaid täis, kui M. J. Eisen esines. W. Anderson tegi küll üliõpilastele selgeks rahvaluule nn. soome meetodi ja näitas, kuidas süstemaatiliselt töötada, kuid ta oskas noori üksnes pisiasju uurima panna, mis sageli ei tasunud vaeva. M. J. Eisen esitas ohtrasti ainestikku ja jättis probleemide otsad üsna sageli lahtiseks. Kui loengujatk oli kõige põnevamas kohas, ütles ta mõnigi kord vigalapärases ühiskeeles: «Kust see on tulnud ja mis asi see on, sedä ei tiä mitte keegi». Ühtlasi kehutas ta aga üliõpilasi lisaainet koguma ja ka ise uurima, kust asjaomane nähtus põlvneb ja milline levik sel on. Aine põnevaks ja üliõpilastele lähedaseks tegemine ning tööle innustamine, see oli omane M. J. Eiseni kõigile loenguile. Oli mitmeid üliõpilasi, muide ka allakirjutanu, kes tulid tolleaegsesse filosoofiateaduskonda eesti keelt, kirjandust ja rahvaluulet õppima just selle tõttu, et nad olid juba varemalt olnud M. J. Eiseni rahvaluulekogujaid. M. J. Eisen oskas noori kogujaid oma ala juurde püsima jätta. Õpilastele, kes olid ta korrespondendid, saatis ta kirju tänu, seletuste ja küsimustega ning alati ka raamatuid. Ülikoolis oli üsna tavaliseks nähtuseks, et pärast loengut tuldi professori juurde ja anti talle üle mõni leht või vihik rahvaluulet. Vana folklorist oli ka ise noil aastail väsimatu kõige kirjapanija, mida ta kuulis. Ta oli lapsikult säästlik, mõnigi kord aga üliõpilaste suhtes väga helde. Igal semestril kutsus ta oma ala noori õhtusöögile ja mõnele puudustkannatavale andis ta väikese rahvaluulekorjanduse eest lausa rikkaliku tasu, kuigi mingit tasu polnud ette nähtud. Et tal oli Tartus palju tutvusi, aitas ta neile töökohta leida, kellel polnud vanemate toetust ülikoolis õppimiseks. Üheks rahvaluule proseminari ülesandeks oli Eiseni enese suure rahvaluulekogu muinasjuttude kataloogi koostamine. Üliõpilased kirjutasid sedelitele juttude sisu kokkuvõtted. Professor oli iga päev tööd kontrollimas. Samas seminari ruumis oli tal pult, mille taga ta istus.

M. J. Eisen esines meelsasti. Kui mõnele koosolekule ei leitud ettekandjat, siis oli viimaseks lootuseks ikka tema.

M. J. Eiseni viimane professoriaasta kujunes raskeks. Andekas, kuid täiesti tasakaalutu ning ennast reklameeriv O. Loorits oli saanud rahvaluule eradotsendiks. Loenguil ning igal muulgi avalikul võimalusel hakkas ta M. J. Eisenit pahatahtlikult ründama. Vana folkloristi teeneid alaväärista ti, puudused puhuti aga suureks. M. J. Eisen ei osanud ründajat küllaldaselt vastustada. O. Looritsa impertinentsus läks isegi nii kaugele, et ta tegi M. J. Eisenile takistusi ta enda poolt kogutud, vahepeal Eesti Rahvaluule Arhiivi talletatud materjalide kasutamisel. M. J. Eisen lahkus professori kohalt. Edaspidi oli tal ülikooliga sidet pemiselt vaid Akadeemilise Rahvaluule Seltsi kaudu, mille koosolekuil ta oli alaliseks külaliseks või ettekandega esinejaks. Oma endisi õpilasi ja nende perekondi kutsus ta sageli enese poole ning käis ka neid endid külastamas.

M. J. Eisen oli folkloristika *self made man.* Tal polnud kõrgemat filosoofilist haridustki. Tal oli aga lakkamatut indu ja energiat, mida ta oskas oma ümbrusesse levitada. Aastakümneid oli ta elanud hügieenselt, tõusis vara ja läks vara magama, jalutas pidevalt ning tegi tööd süstemaatiliselt. Ta oli nooruslikult värske oma viimaste elunädalateni. Kiireloomuline vähktõbi viis ta hauda 77-aastaselt.

P. ARISTE

Õnnitleme

ESTA KLINKI

ja

VAMBOLA IRDI

perekonna loomise puhul!

Eesti filoloogia IV kursus

TEATRILAVALT

Publiklase mõtted

«Palun, saage tuttavaks! See terava pilgu ja mõistva naeratusega mees on Uno Laht.»

«Oo, me oleme juba tuttavad! Poeet Uno Laht, kui ma ei eksi?»

«Sedapuhku küll dramaturg Uno Laht, komöödia «Atlandi heeringas» autor.»

Draamakirjanik Uno Lahte tutvustas Tartu teatrisõpradele Pärnu teater ja on meeldiv, et uues tuttavas näeme palju meile juba tuntud toredaid jooni — energiaküllust, teravmeelsust ja oskuslikku pilku maailma asjade vaatlemisel.

«Atlandi heeringas» mõjub tõeliselt komöödialikult. Selle peamiseks põhjustajaks on autori oskus luua ootamatuid lõbusaid olukordi: Kanadast tulnud külaline hakkab ootuspärase inglise keele asemel kõnelema... lõuna-eesti murrakut; ta peitub ekskursioonidetulvast väsinuna riidekappi, et pääseda oma ringitalutajate käest; ta riietus, mida peetakse ekstravagantseks moeröögatuseks, osutub eesti rahvarõivaiks, ja palju, palju muud. Ehtsa komöödialiku hoo loob ka sädelev dialoog. Kui Laht oma satiirilistes värssides lööb mõnigi kord liiga kõrgelt üle aisa, balansseerides teravmeelsuse ja labasuse piiril, siis komöödias on ta alati osanud n. ö. «raamidesse jääda».

Kuid näidendi peamiseks vooruseks on muidugi tema ideeline suunitlus. Kipume ju pahatihti kodumaise elu puuduste üle irisema ja ülistama kõike seda, mis on «seal» ja mida siin mitte ei ole või ei näi olevat. Ja ka vastupidi: vahel püüame krohviauke oma seintes reklaamplakatitega kinni kleepida ning kipume igas välismaalases nägema Wall Streeti «haikala», kuigi enamik neist on ju lihtsad ja töökad «atlandi heeringad». Sellega oleme harjunud, see ei hakka silmagi. Kuid külalise pilk ja vaatevinkel on teine, tema suhtumine meisse on võib-olla alles välja kujunemas. «Kui ta eksib oma hinnangutes», kirjutab autor oma loo saatesõnas kavalehel, «ei maksa pahandada, tähtis on see, mida me ise endist arvame». See, et just nimelt meie maad jälgivad tähelepanelikult miljonid silmapaarid, peaks meid panema mõningate oma seisukohtade üle järele mõtlema, oma reklaam-patriotismi või «sinnapoole» liigkummardamist asendama tõelise, nõukoguliku patriotismiga ja objektiivse välismaisesse suhtumisega. Sellise idee toob Laht vabalt ja sundimatult välja, juhtides julgelt tähelepanu meie arvamuste ja harjumuste ebakohtadele.

See näidend on, nagu öeldud, Lahe esimene draamateos, ning see annab end tunda tema ülesehituses. Tõotusrikkalt algatatakse mitmeid kõrvalliine, tuuakse lavale kogu kommunaalkorteri elanikkond koos tuttavatega, kuid liinid ei saa veel arenema ega mõned neist tegelastest elama hakata, kui eesriie juba märgibki etenduse lõppu ning vastalustatud kõrvalliinid viiakse kah kibe-kähku lõpuni. Nende tarbetute kõrvalmotiivide arvel oleks võinud veelgi süvendada põhi-idee arendamist. Praegu pole näitlejatel mõne osaga suurt midagi peale hakata (mammi Palmberg, Ruts, kahjuks ka Miralda). Viimane aga sellepärast, et ta on üheks peaidee kandjaks mõeldud.

Mul on kahju, et ei õnnestunud näha Paul Ruubeli palju ja kindlasti põhjendatult kiidetud mängu peaosas. Eduard Järs jäi samas osas pisut pealiskaudseks ja väliseks, ehkki kuju pakub rohkelt võimalusi sügavaks sisemiseks tõlgenduseks. See «süütu ingel», kes oma hinnanguid meie elu üle lihtsa ja tubli tööinimese õiglase pilguga teeb, kes veel paljus kahtleb, õigemini tunneb end kohustatud kahtlema, ehkki ta seda ei tahaks, on näitleja esituses veidi lihtsameelsem, veidi kohmakam ja veidi veidrama käitumisega, kui tarvis oleks. Kuju muutus kohe lähedasemaks ja arusaadavamaks, kui näitleja oli mõnedes stseenides ossa sügavamalt sisse elanud (vestlus Mirriga 3. vaatuses, kohvri näitamine Robertile).

Lavastuse üldine hoogne tempo (lavastaja Artur Ots) ning tinglik, palju mänguvõimalusi pakkuv kujundus (kunstnik Edgar Sõõro) aitasid koomiliste situatsioonide jälgimisele soodustavalt kaasa, muutes näidendi teatava katkendlikkuse kohati märkamatuks. Peale suuremate osatäitmiste, kelle hulgast tahaksin eriti esile tõsta Veera Luuri peenetundelist mängu VOKS-i esindaja liialdusi võimaldavas osas, lõi Kaarel Kõive toreda kuju remondimehe väikerollis.

Niisiis, saime rambitulede valgusel Uno Lahega tuttavaks. Võime ausalt öelda: «Väga rõõmustav! Meie kohtumine ei jää kindlasti viimaseks.» Probleeme, mille arutamiseks ning lahtiharutamiseks on just lahelikult teravat pilku ja sulge vaja, on palju. *Publiklane*

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» järgmine number ilmub 25. septembril 1959.

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 2781. MB-07452.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 26 (413) Reedel, 25. septembril 1959 XII aastakäik

SEPTEMBER 1959

Elame huvitaval ja sündmusterikkal ajastul, suurte ehituste ja saavutuste ajastul, ajastul, mil inimkond sammub julgesti uue elu — kommunismi teed mööda.

Käesolevat aastat alustasime kosmoseraketi helenduse paistel, pool aastat hiljem tõi raadio ja telegraaf teate: uus rakett lendab Kuu suunas ja ta peab Kuule jõudma 14. septembril. Ja jõudiski! Inimkonna unistus lennata teistele kehadele maailmaruumis on täitumas: ei ole enam utoopiaks see, et inimene külastab Kuud, Marsi, Veenust.

Mõnda aega on kogu maailma ajakirjanduses tähtsaimaks küsimuseks N. S. Hruštšovi visiit USA-sse ja D. Eisenhoweri vastuvisiit Nõukogude Liitu.

15. septembril lendas Nõukogudemaa esindaja N. S. Hruštšov maailma suurimal ja luksuslikumal lennukil TU-114 Ameerika Ühendriikidesse suure ja õilsa eesmärgiga murda «külma sõja» jää. Ja nagu ajakirjandus rõhutab, näitab poliitiline baromeeter «selget ilma» ning «külma sõja» jää puruneb hoogsasti.

Nõukogude Liidu Ministrite Nõukogu esimees N. S. Hruštšov esines 18. septembril Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peaassambleel ettepanekuga viia läbi nelja aasta jooksul üldine ja täielik desarmeerimine, et kõik rahvad saaksid kogu oma jõu rahulikule ülesehitustööle pühendada. Meie, Nõukogudemaa rahvad, sammume rahu eest võitlejate esiridades.

Kõik need «uudised» täidavad uhkustundega kõigi nõukogude inimeste südameid. Ja igaühe sooviks on anda oma parim ühiskonna heaks.

Kui kolhoosid meie kollektiivi abi vajasid, siirdusid üliõpilased juba alanud õppetööd katkestades kolhoosipõldudele, ja nagu esialgsed andmed kõnelevad, nad ei teinud häbi ülikoolile, nad töötasid hästi.

Sel ajal, kui enamik üliõpilasi töötas kolhoosides, jätkas ehitajate brigaad tööd üliõpilasühiselamu ehitamisel, sest me vajame ühiselamut kiiremas korras.

Samal ajal tõid ajalehed teate, et vesi lasti Balti soojuselektrijaama juurdevoolukanalisse. Nii mõnegi üliõpilase silme ette kerkis «Narva meri», kolme kilomeetri pikkune kanal, mille seinu ja põhja üliõpilased suvel betooniga katsid. Ja nüüd voolab kanalis vesi. Eks ole selleski saavutuses meie jõudu, meie hoolt ja energiat.

On meeldiv konstateerida, et meie kollektiiv on osa Nõukogudemaa suurest kollektiivist, et ta suure armastuse ja patriotismitundega oma ülesandeid täidab.

Oleme ikka ja alati, töös ja õpinguis elu ehitajate esiridades!

Tere tulemast Kuule!

Käesoleva aasta 14. septembri õhtune taevas Tartus oli selge. Taevavõlvil naeratas lahkelt Kuu. Esimene tervitus Maakeralt puhkas juba rahulikult tema hõlmas. Nõukogude inimeste poolt saadetud tervitus, töötava rahva riigist saadetud tervitus, mis on loodud nõukogude inimeste vaimu võimsuse ning ületamatu tehnilise oskuse abil.

Mittespetsialistil on raske isegi ette kujutada selle saavutuse suurust. Mõelgem siis sellele, millise võimsusega olid selle raketi reaktiivseadmed, kui ühe kilogrammilise massi selliseks ülespaiskamiseks, et ta lahkuks Maakera külgetõmbe piirkonnast, kulub ligikaudu 6,5 miljonit kilogrammmeetrit tööd. Aga ainult raketi lõppaste kaalus üle poolteise tonni, kõnelemata raketi kogu algkaalust. Kuu on küllaltki suur keha, läbimõõduga ligikaudu kolm ja pool tuhat kilomeetrit. Võib tekkida ettekujutus, et nii suure märgi tabamine on üpris lihtne asi. Tegelikult võib aga julgesti väita, et tabada kärbest kahurimürsuga 10 kilomeetri kauguselt on sootuks lihtsam ülesanne. Mida kõike ei tule täpselt arvesse võtta kosmilise raketi väljasaatmisel ettenähtud märgi — antud juhul Kuu tabamiseks! Maa ja Kuu suhtelise liikumise kiirust väljalasu momendil, Maa pöörlemise kiirust väljalasu kohal, Kuu liikumise kiiruse muutumist orbiidil raketi lennu kestel, atmosfääri takistavat mõju ja veel rida teisigi asjaolusid. Kuivõrd täpselt ettenähtud režiimi kohaselt pidid töötama reaktiivseadmed, et hoida raketti liikumas teoreetiliselt arvestatud kiirusega. Vähimgi viga nende andmete õiges tundmises või tehtud arvestustes viib raketi sellisel kaugusel (384 000 km) märgist kaugelt mööda.

Kuid kõik need raskused ületati, vajalikud probleemid lahendati nõukogude teadlaste, inseneride ja tööliste poolt. Igavene au ja kuulsus meie kodumaa kuulsatele kasvandikkudele!

Õhtuti vaikselt helendavat Kuud vaadeldes võivad nõukogude inimesed teda uhkusega tervitada: «Ole tervitatud, Nõukogude teaduse ja tehnika elav tunnistaja! Nõukogude vimpel Sinu pinnal on heisatud!» Ja teaduslikuks koostööks, rahu ülesehitamiseks kogu maailmas võivad siin töötada kõik, kes sellest õilsast eesmärgist on huvitatud!

Tere tulemast Kuule!

A. MITT,
Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaan

LUNOIDI vaatlusjaamas

TRÜ lunoidi vaatlusjaam asub praegu üürnikuna Tähetornis, sest vaatamata vaatlejate abile uue hoone ja korraliku vaatluspaviljoni ehitustöödel on nende valmimine viibinud.

Vaatlejatena töötavad jaamas teise ja kolmanda kursuse füüsikud ja mõned matemaatikud, kes kavatsevad astronoomia alal spetsialiseeruda. Praegu on inimesi üsna vähe järele jäänud, sest uneta ööde suur arv on alguses agaralt kaasalöönuid hulgaliselt eemale peletanud. Vahest on põhjuseks ka see, et tuleb nii mõnestki lõbustusest loobuda. Järele on jäänud ainult kangemad töömehed, nagu E. Vares, L. Luud, T. Viik, A. Tuisk, E. Kreem, R. Koppel, T. Saluvere jt.

Vaatlustöö võib eemalseisjale naljana paista, kuid tegelikult on see tõsine ning palju aega ja vaeva nõudev töö. Eriti kurnav on ta õppetöö ajal, sest uneaeg jääb siis üsna napiks.

(Järg 2. leheküljel.)

Tohutu võit

Kunagi nägin teleskoobist Kuu hõbehalli ümmargust ketast, millel on mitmeid rõngakujulisi mäeahelikke. Nüüd on sinna jõudnud kosmoserakett koos vimpliga, millel on Nõukogude Liidu vapp ja pealkiri «Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit. September 1959».

Pole juhuslik, et selle ülesandega tuli toime nõukogude teadus ja tehnika. Mispärast? Seepärast, et meie teadus ja tehnika on maailmas kõige eesrindlikumad. Kuule jõudnud kosmoserakett on Nõukogudemaa rahvaste ja kogu sotsialismileeri tohutu võit rahulikus võistluses kahe ühiskondliku süsteemi vahel. Uhkustundest mõjutatuna kujutlesin, kuidas varsti saabuvad nõukogude inimesed Kuule, siis Marsile, Veenusele ...

Dots. A. RAUD,
poliitilise ökonoomia kateedri juhataja

Au ja kuulsus nõukogude teadusele!

Kuulda saanud nõukogude raketi saabumisest Kuule, s. o. soovitud sihtkohta, tekkis imelik soe tunne rinda, sest on midagi erakordset ja suurt korda saadetud.

Et rakett jõudis Kuule, on tõesti suur sündmus, mille sotsiaalset tähtsust on raske üle hinnata. See on üks suurimaid panuseid võitluses rahu eest.

Dots. V. REIMAN,
NLKP ajaloo kateedri juhataja

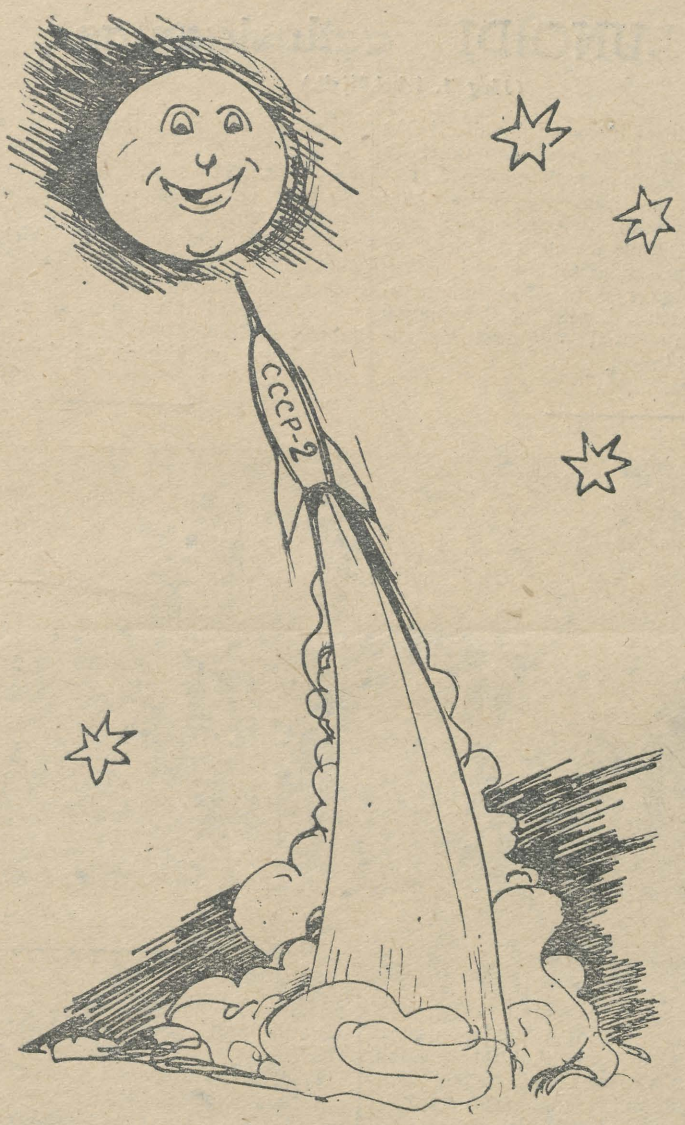

KADUS FANTAASIA

Kuu on oma salapärasusega köitnud meie esivanemate luulelendu. Läbi sajandite on nendelt meie päevini muinasjuttude ja muistendite varasalves säilinud lugusid Kuu oletatud tekkest, tema olemusest ning sellest, mis võiks Kuul olla. Poeetiliselt ilusad on muistendid Vaskjala silla piigast või vaeslapsest, kelle heasüdamlik Kuu oli võtnud oma hoolde. Kuul arvati olevat naine hõlpmete ja veepaariga. Vanapagana juttude sarjast ning rahvanaljanditest on tuntud lood kuutõrvajaist. Kuuga oli seotud uskumusi ja tavasid. Oli ohtrasti eelarvamusi sellest, mida teha noorel või vanal kuul.

Kuu hämmendav kahanemine ja kasvamine andsid ainet muinasjutuks pahast haldjast või kurjast loomast, kes Kuu ära sööb.

Kuigi teadus oli suutnud lahendada mõndagi Kuu olemusest, on meie eel käinud sugupõlved ja oleme ka meie ise vaadelnud Kuu ketast ning otsinud sealt mägesid, vulkaane, orge ja meresid. Meie teadmisi ning kujutlusi looritasid aga fantaasiatedsed Kuu maastikest ning sealseist elusolevusist. Üldiselt ei saanud reainimene palju kaugemale parun Münchhauseni seikluslugudest.

Meie silmade ees kaob Kuu fantaasia ja selle asemele tuleb Kuu võlu. Kuu sai sel hetkel tänapäeva tõelikkuseks, kui Nõukogude Liidu vimpel kinnitus tema pinnale. On hakanud kärisema kate meile seni tundmatute kuutõikade eest. Oleme veendunud selles, et sild Maa ja Kuu vahel on olemas. Tahame ise tundmatutele aladele astuda.

Thomas Hiärne kirjutas XVII sajandil, et eestlased tervitavad noort kuusirpi. Meie tervitame neid paljusid nõukogude teadlasi ja töötajaid, kes on meid viinud Kuule. Oleme hakanud Kuud vallutama, kuid see vallutus on rahuvallutus, mis osutab meie teaduse võimsust ja meie inimeste lakkamatut tahet avada inimkonnale kaugetegi salapärasuste uksed. On avastatud maid veriste sõjaretkedega. Nõukogude inimene on aga universumit vallutama hakanud rahuvimpli lehvides.

P. ARISTE,
ENSV Rahukaitsekomitee liige

ARUANDED ja VALIMISED komsomoliorganisatsioonis

Ülikooli komsomolikomitee büroo võttis hiljuti vastu otsuse, mille kohaselt on vaja aruande- ja valimiskoosolekud kõigis komsomoliorganisatsioonides läbi viia septembri- ja oktoobrikuu jooksul.

Et aruande- ja valimiskoosolekud täidaksid komsomolitöö elavdamise ülesannet, tuleb need hästi ette valmistada. Möödunud aasta sügisel suhtuti reas komsomoliorganisatsioonides ja osakondades aruande- ja valimiskoosolekute läbiviimisse äärmiselt ükskõikselt (raviosakonna V kursus, stomatoloogia ja bioloogia osakond).

Käesoleval aastal ei tohi me enam lasta möödunud aasta vigadel korduda. Kõigil osakonnabüroodel on vaja arutada lähemate päevade jooksul aruande- ja valimiskoosolekute läbiviimist komsomoliorganisatsioonides ja osakonnas ning kinnitada nende läbiviimise graafik. Iga grupi ja osakonna komsomolikoosoleku igakülgseks ettevalmistamiseks peab küllaldaselt aega jääma.

Erilist tähelepanu peame pöörama kommunistlike noorte osavõtule koosolekutest. Komsomolikoosolekud toimuvad vaid üks kord kuus ja tuleb kategooriliselt nõuda, et seilest osavõtuks ka aega leitaks. Ses osas tuleb nõudlikkust tunduvalt tõsta. Möödunud aastal toimusid paljud aruande- ja valimiskoosolekud vähese osavõtuga, tihti vabandati teisel koosolekul viibimisega.

Komsomolitöö sisuliseks arutamiseks koosolekul on vajalik, et grupiorganisaatori või osakonna komsomolisekretäri aruanne oleks igati analüüsiv ja läbimõeldud ning häid saavutusi esile tuues lahkaks printsipiaalselt ka esinevaid puudusi. Nii aruandes kui ka sõnavõttudes tuleb üksikasjaliselt arutada õppe- ja teadusliku töö olukorda niihästi grupis kui ka osakonnas. Miks kommunistlike noorte hulgas esineb küllaltki suurel määral puudulikke hindeid ja mahajäämist? Mis on selle põhjuseks?

Eriti tähtsal kohal peavad olema ideoloogilise kasvatustöö küsimused. Paljudes gruppides ei organiseerita veel pidevalt häid ja kasvatuslikke üritusi, vestlusi, viktoriine (näiteks matemaatika ja eesti filoloogia osakonnas). Sageli jäetakse kahe silma vahele kommunistliku noore eksimused, tema väär käitumine. Need puudused aga mõjuvad negatiivselt komsomoli autoriteedile kursusel.

Aruande- ja valimiskoosolekul ei saa mingil juhul analüüsimata jätta töössesuhtumise küsimust. Enamik üliõpilasi lülitus äsjamöödunud suvel ühisesse töösse. Kuid leidus ka veel üksikuid üliõpilasi, kes kollektiivi tähtsust alahindavad (Randmets, Karus, Kraus jt.). Taoliste üliõpilaste suhtes tuleb komsomoliorganisatsioonil oma sõna öelda.

Tõsisemalt peame läbi arutama sidemete tugevdamise töölisnoortega. Rida osakonnaorganisatsioone on oma šefluse alla võtnud linna asutuste komsomoliorganisatsioone. Senini ei ole aga nende vahel veel kaugeltki tihedaid sidemeid arenenud.

Kehakultuuri ja spordi massilisema arendamise osas on rida otsuseid vastu võetud, kuid komsomoligrupid täidavad neid väga halvasti. Tihti ei võeta osa üldistest ühistest üritustest. Osakondade komsomolibürood ja komsomoligrupid ei ole senini hommikvõimlemise sisseviimise vastu huvi tundnud. Väga vähe on mõeldud tervete eluviiside süvendamisest.

Ka kultuurilise isetegevuse osas ei ole meil kõik veel tehtud.

Erilise tähelepanuga peame vaatlema organisatsioonilist tööd. Kuidas on koosolekuid läbi viidud? Kas kõikidele kommunistlikele noortele on ülesandeid antud? Kas on kontrollitud vastuvõetud otsuste täitmist?

Osakonnabüroo aruanne on vaja enne aruande- ja valimiskoosolekul esitamist büroo istungil läbi arutada.

Komsomoligruppide osatähtsuse tõstmiseks ja komsomolitöö parandamiseks on vaja, et igaüks meist mõtleks tõsiselt selle üle, millised on puudused ja kuidas saaks parandada komsomoligrupi tööd.

Ja lõpuks. Tõsiselt tuleb kaaluda, keda me valime grupiorganisaatoriks, osakonnabüroosse või läkitame linna komsomolikonverentsile. Ühelgi koosolekul ei tohi olla asu õhkkonnal, kus tahetakse juhtivasse organisse valida inimesi, kellest on juba ette teada, et ta ei suuda täita tõsiseid ja vastutusrikkaid ülesandeid.

Viime aruande- ja valimiskoosolekud läbi ettevalmistatult ja tagame uue tõusu komsomolitöös!

J. LOTT,
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär

LUNOIDI vaatlusjaamas

(Järg 1. leheküljelt.)

Vaatlused algavad tavaliselt üks tund pärast päikese loojumist ja võivad kuni hommikuni kesta. Harilikult on nähtavad kaks kuni kolm lunoidi ülelendu, vahel aga ka neli. Kahe ülelennu vaheaeg on keskmiselt üheksakümmend minutit. Kõige raskemad on hommikused vaatlused, sest need nõuavad kõige suuremat pingutust silmade lahtihoidmisel.

Fotograafilisi vaatlusi teostame (Luud, Kreem ja Kipper) aerofotokaamera NAFA abil. See on kaunis suur ja kapriisne aparaat, mis on tihti remonti nõudnud ka vaatluste ajal. Heleda vaatlusobjekti puhul ei valmista pildistamine erilisi raskusi. Nõrga objekti (Sputnik III) puhul tuleb aparaati n. ö. pimesi juhtida.

L. Luud on katsetanud lunoidi

Moskvast saadetud kahe umbkaudse positsiooni põhjal arvutab E. Vares omatuletatud meetodi abil terve tee, kust lunoid võiks läbi minna. Nende arvutuste tulemusel saadud kohtade suunas ülesseatud pikksilmadest ei lipsa lunoid peaaegu kunagi märkamatult läbi. Varemini kasutatud lihtsa optilise barjääri korral juhtus seda aga sageli.

Vaatlusriistadena kasutame laia vaateväljaga (11°) pikksilmi AT-1. Paigalseisva pikksilmaga on võimalik saada ülelennust ainult üks positsioon. Meie vaatlejad on aga niivõrd vilunud, et võtavad ülelennust mitu positsiooni. See on võimalik siis, kui positsiooni võetakse tähtede järgi, mitte aga pikksilma niitristi joonte järgi. Ilma niitristita on tavaline binokkel, mille abil A. Tuisk on proovinud vaatlusi teha. See riist nõuab tähistaeva head tundmist.

Peale AT-1 kasutatakse nn. komandöripikksilma. See võimaldab vaadelda tunduvalt nõrgema heledusega objekte kui AT-1. Meil on ta omamoodi «komandöriks» muutunud, tema abil harilikult avastatakse ka lunoid ja saadakse juhendeid teiste «torude» täpsemaks asetamiseks. Tavaliselt töötab temaga T. Viik.

On konstrueeritud ka täpne teodoliit, mille ringide lugemid pildistatakse automaatselt kaamera «Leningrad» abil koos aja registreerimisega. Selle teodoliidiga saab üks vaatleja ülelennust kuni nelikümmend positsiooni tavalise ühe kuni kolme asemel. Seni on kõige tublim teodoliidiga vaatleja olnud E. Vares.

pildistamist ka tavalise kaamera «Zeniit» abil, kasutades objektiivi «Helios».

Peavalu valmistavad fotovaatlused raadiomeestele R. Koppelile ja R. Kahuskile, kes peavad iga kord saama ajasignaale täpsusega 1/1000 sekundit ja määrama ka hilinemise, mis signaali tulekul tekib.

Positsiooni saanud vaatleja peab selle kohe indentifitseerima kaardil, leidma koordinaadid ja aja ning koostama telegrammi. Kõik positsioonid teevad läbi veel umbkaudse kontrolli enne, kui nad kokku üheks suureks telegrammiks võetakse, mis samal ööl saadetakse «Kosmosele», s. o. koordineerivale arvutuskeskusele Moskvas.

Fotograafiliste vaatluste esialgseks töötlemiseks on aega ainult kuus tundi. Selle aja jooksul tuleb fotod ilmutada, kinnitada, kuivatada, teostada mõõtmised ja arvutused ning saata telegramm «Kosmosele». Lunoidi positsioon määratakse nagu visuaalsete vaatluste puhulgi tähekaardi abil. Fotode täpsem töötlemine toimub juba hiljem, sest seda on absoluutselt võimatu sellise lühikese aja peale kokku suruda.

Eraldi telegrammid saadetakse «Kosmosele» veel vaatlustest teodoliidiga.

Sel sügisel tuleb peale lunoidi vaatlemise veel täita lisaprogramm. Ees seisab Drakoniidide meteoorivoolu loendamine 10. oktoobri paiku.

Peale Nõukogude sputnikute vaatleme ka polaarorbiidile saadetud Ameerika lunoide.

Kõik praegused vaatlejad töötavad väga innukalt, püüdes ülelennust maksimaalse arvu positsioone saada ja nende täpsust tõsta. Kõik püüavad täita oma suurt riikliku tähtsusega ülesannet järjest paremini, et kosmose uurimisel jõudu mööda kaasa aidata.

Seoses teise kosmoseraketi väljasaatmisega toimus jaama töös tunduv elavnemine. «Naatriumkomeedi» vaatlusele olid kogunenud kõik jaama töötajad. Vaatamata kõigi palavale soovile jäi kunstlik komeet nägemata. Ainult ühel plaadil oli ta nõrga uduse laiguna välja tulnud.

T. KIPPER,
Matemaatika-Loodusteaduskonna
II kursuse üliõpilane

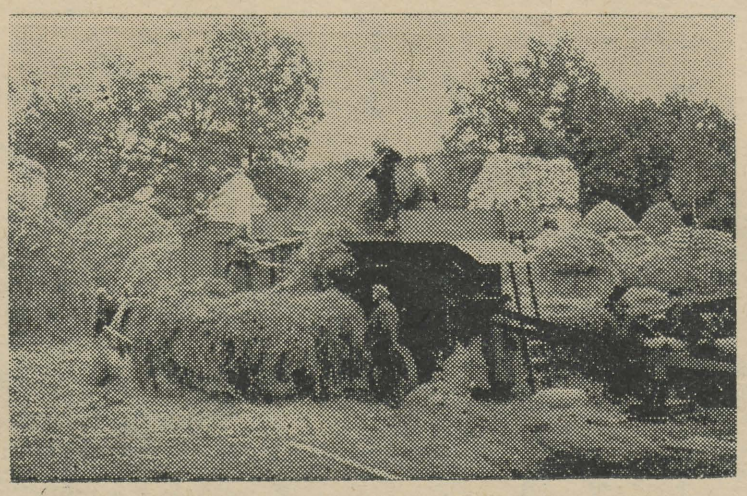

Meie intervjuu

Mis? Millal? Kuidas?

Meie toimetuse esindaja pöördus TRÜ ametiühingukomitee esimehe A. Metsa poole kolme küsimusega. Vastused neile toome ära allpool.

Millal avab üliõpilasklubi-kohvik oma uksed ja mida uut me seal näeme?

Remont lõpetatakse 3. oktoobriks ja samal päeval võtab kohvik vastu ka esimesi külastajaid. Esimese kahe nädala jooksul organiseerib üritusi Ajaloo-Keeleteaduskond. Mida on uut? Kaminasaal saab uue parketi ja päevavalgustuse, puhvetiruum korraldatakse ümber vastavalt isateenindamise nõuetele.

Ja avaball?

Tänavu on kavas korraldada kaks avaballi, arvatavasti 3. ja 10. oktoobril.

Kuidas on lood üliõpilasklubi uute ruumidega Tähe tänaval?

Igal juhul on väljend «utoopiline nagu üliõpilasklubile ruumide leidmine» vananenud. Asi peaks lahenema peatselt. Vastavad käskkirjad on juba olemas, koostatakse eelarvet.

EHITAJATELE!

Lähemal ajal hakkab lõpule jõudma meie 450-kohalise ühiselamu ehitamine. Seepärast peame juba praegu selgusele jõudma, kes selles elama asuvad. Palume kõiki üliõpilasi-ehitajaid, kes soovivad uude, Pälsoni t. 30 ühiselamusse elama asuda, esitada vastavad sooviavaldused 15. oktoobriks ELKNÜ TRÜ Komiteesse. Majutamist teostab ELKNÜ TRÜ Komitee koos ehitusstaabiga.

ELKNÜ TRÜ Komitee

SIIN „JUUNI VÕIT"

«Nii et homme sõidame?»

«Sõidame. Taevake, jälle kaks nädalat Tartust ära. Ma kogu aeg ootasingi, millal ülikooli kohvik lahti tehakse. Nüüd . . .»

. . .«Kolhoos on Petseri kloostrist kuue kilomeetri kaugusel ja elektrit pole» — selliste sõnadega võttis Räpinas filolooge vastu «Juuni Võidu» esimees. Ja juba vurabki auto metsarikkal ja künklikul maastikul. Esimene peatus on lühike. Peres, kuhu pidime öömaja saama, suleti väravad, lasti koerad lahti ja perenaine võttis vembla kätte. Arutasime juba, mitmes vahetuses tuleb autos magada, kuid siiski leiti lõpuks lahke pere koos noore perepoja ja pilliga. Sinna jäimegi ankrusse. Ja mõned neiud, kes endas perenaisekalduvusi avastasid, läksid põllule kartuleid koukima.

. . . Järgmisel hommikul tervitasid šeffe päike ja brigadir. Ja nii hakkasid päevad koos rehepeksu, linakitkumise ja teiste töödega veerema. Kohvi asendas rõõsk piim ja vestlus . . .

«Ei tea, mitme koormaga selle metsaäärse põllu jõuab tühjaks vedada?»

«Viis korda tuleb ikka käia.»

«No kuule, kuus korda vähemalt!»

. . . Laupäeva õhtul on külas pulmad, setu pulmad. Lähme lapulisteks. Katusel lehvivad pulmalipud, õues aga tammuvad ja leelotavad saajanaised. Meis kõigis ärkavad taas filoloogid ja lähme leelotajaile üpris lähedale. Kuid suurt aru ei saa. Ainult Eevi suudab ühe katkendi tabada: «Kõokõnõõks, kasõkõnõ!» Kuid selle eest on siin silmadel palju vaadata. Värvikate lintidega pärjad, hiigelsuured keerulised setu sõled ja ketid, mis tantsu taktis lõbusasti tilisevad. Kõige selle juurde hea tuju, mis õllekannu abiga veelgi tõuseb.

. . . Pühapäev kulub jalgsimatkaks Petserisse. Kui oleme esialgse komp-vekinälja rahuldanud, lähme kloostrisse (mitte päriseks). Käime katakombides ja naudime Petseri kloostri kellade «sümfooniat», mida kolm munka mängivad. Näeme siin ka selliseid inimesi, kes pühakupilte ja . . . kloostriõue kive suudlevad. See on siiski pigem ajaloolise filmina kui tegelikkusena tajutav.

. . . Ja kui pärast tööpäeva järgneb rikkalik õhtusöök ning siis veel seltskondlik koosistumine suure söögilaua ümber rõkkava naeru ja naljaga, leiavad kõik, et pagana tore on siiski kolhoosis olla. Ka need, kes esialgu ülikooli kohvikut taga nutsid. *SV. KIVISK*

PILTIDEL

Möödunud nädalal tegi meie toimetuse esindaja ringreisi Valga ja Elva rajooni kolhoosidesse, kus töötavad Arstiteaduskonna üliõpilased. Mida seal nähti, sellest jutustavad sellel leheküljel avaldatud fotod.

Elva rajooni «Uus Elu» kolhoosis töötavad raviosakonna esimese kursuse üliõpilased. Pildil ülal vasakul näemegi neid kombaini poolt maha jäetud põhuhunnikuid kokku panemas.

Hea hinnangu on pälvinud Elva rajooni Rõngu kolhoosis töötavad üliõpilased. Fotograaf on kohale jõudnud parajasti siis, kui teise kursuse stomatoloogid hernest masindavad (pilt all keskel).

Valga rajooni «Uue Elu» kolhoosis on raviosakonna V kursuse tütarlastel parajasti käsi vilja puhastamine (all vasakul).

Õhtuks jõuti Valga rajooni «Esimese Mai» kolhoosi. Pärast tublit tööd maitseb kolmanda kursuse stomatoloog Niina Zuboval söök hästi (paremal).

K. REBASE fotod

Nelikümmend aastat tagasi, 20. septembril 1919 ilmus Orjoli ajalehes «Izvestija» pseudonüümi «Vana demokraat» all kirjutis:

«Jeletsi kaitsmisel Mamontovi jõukude kallaletungi eest oli N. armee N. tagavara jalaväepataljoni poliitkomissar A. Vermišev kogu aeg punaarmeelaste ridades, innustades neid sõnade ja otsustavate tegudega.» Haavatud Vermišev langes vaenlase kätte vangi. «Sealsamas, lahinguväljal, peksid kasakad nagaikadega seltsimees Vermiševi, kuni ta teadvuse kaotas, sidusid ta sadula külge ja viisid linna, maja juurde, kus asus kindral Mamontov. Mamontovi maja ees mõistsid vaenlased sm. Vermiševi üle julma kohut: lõikasid osade kaupa ära sõrmed, nina, kõrvad ja teised kehaosad, poosid siis sm. Vermiševi jalgupidi aia otsa ja raiusid pärast kolmetunnilist piinamist mõõkadega tükkideks. Kõikidele küsimustele, mis bandiitide poolt esitati, sm. Vermišev midagi ei vastanud ja kui nägi, et lõpp on lähedal, hüüdis valjusti: «Elagu Punaarmee ja ta võidud! Elagu Nõukogude võim! Elagu sm. Lenin! Olge neetud, timukad!» Sel ajal anti sm. Vermiševile surmav löök pähe.»

Raske on leida inimest, keda see revolutsiooniaastate ajalehesõnum ei erutaks. Kuid kahjuks on vähestele teada, et revolutsiooni eest langenud Vermišev polnud mitte üksnes kangelaslik võitleja, vaid ka andekas, omapärane kirjanik, kes on kahjuks tänaseni unustusse jäänud. Tema sulest on ilmunud 18 näidendit, rida luuletusi, hulk artikleid bolševistlikus ja progressiivses ajakirjanduses. Olles bolševik juba 1903. aastast, kajastas Vermišev oma loomingus sotsialistlikke ideaale ja Gorki traditsioonidele järgnedes pani ühe esimesena aluse vene proletaarsele dramaturgiale.

Aleksander Aleksandrovitš Vermišev sündis 29. augustil 1879. aastal Peterburis. Lapsepõlv ja noorus möödusid tal Kaukaasias. Tulevase dramaturgi perekond paistis silma kõrgete vaimsete nõuete ja eesrindliku maailmavaate poolest. Seepärast on Vermišev, olles lõpetanud 1902. aastal Bakuu gümnaasiumi ja astunud Peterburi ülikooli Õigusteaduskonda, juba esimesel kursusel VSDT(b)P liige.

Elavat ja liikuvat lõunamaalast huvitab kõik: õigusteadus, kirjandus, kunst. Ent juba 1904. aastal asub esiplaanile revolutsiooniline tegevus. Vermišev on aktiivne bolševismi ideede levitaja Viiburi linnaosa tööliste hulgas. Tsaari ohranka saadab Vermiševi välja vanemate elukohta, hiljem aga areteerib kaks korda seoses bolševike protsessidega. Kuid see ei kohuta Vermiševi.

Esimese vene revolutsiooni perioodi kuulub ka Vermiševi kirjandusliku tegevuse algus. Tema esimesed tööd («Pekstakse», «Mitte kõik») pole säilinud. Nad konfiskeeriti läbiotsimisel politsei poolt ja hävitati. Järgmiseks tööks on Vermiševil olukirjeldus «Vanglas», mis ilmus ajalehes «Novaja Gazeta», ja siis — näidend «Tõe eest!», mis on kirjaniku esimeseks suuremaks teoseks. Huvitav on selle teose saatus: ta on kirjutatud

Tööst bioloogiajaamas

Paljud ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» lugejad ei tea kindlasti, et Tartu lähedal Emajõe kaldal asub TRÜ Bioloogiajaam koos katsepõlluga, kus toimuvad geneetika ja darvinismi kateedri teadusliku tööga seoses olevad välikatsed. Seal kasvatab taimefüsioloogia kateeder nii õppe- kui ka

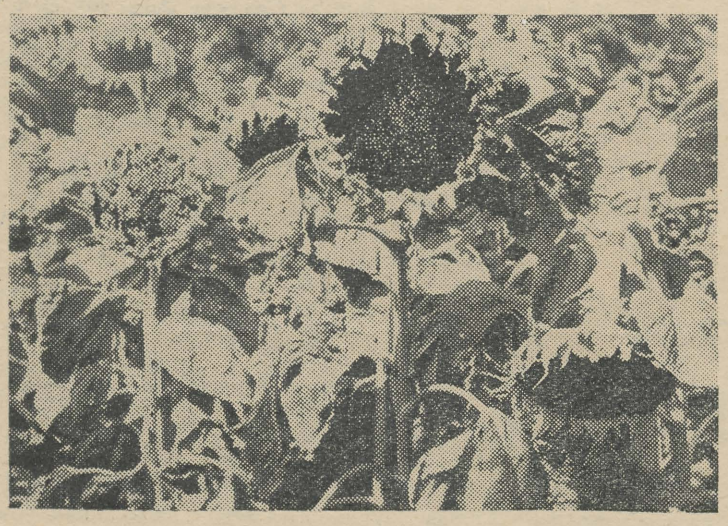

teaduslikuks tööks vajalikku materjali.

Käesoleva aasta juuli- ja augustikuul kõitsid katsepõllust möödujate tähelepanu eriti võimsad ja

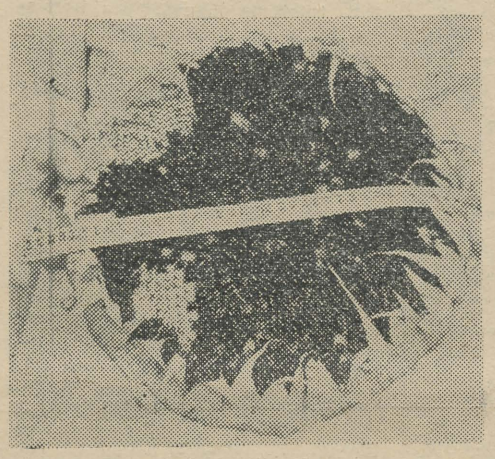

J. MIKU ja E. SAKI fotod.

kõrgekasvulised päevalilled (foto nr. 1). Juba pikemat aega katsetatakse Bioloogiajaamas eraldatud idudega seemnistest saadud päevalilletaimedega. Paljude aastate tähelepanekud on näidanud, et päevalillesort «Gigant 549» kui suurepärase vegetatiivse massiga seemnistel eraldati idu. Eemaldatud iduga idulehtedest koekultuuri meetodil kasvatatud taimed on tugevasti kõigutatud pärilikkusega ning osutuvad eriti plastilisteks.

Sel meetodil saadud uue vormi «Põhja silo» taimed on tunduvalt lühema vegetatsiooniperioodiga. Juba null-põlvkonnalt saadi täisväärtuslikke seemneid. Nendest seemnistest saadud taimedel säilisid «Gigant 549» tunnused: kõrge kasv, suured lehed jne. Nüüd nad muutusid ka varavalmivateks. Vegetatsiooniperioodi pikkus on 90—119 päeva. Mitmeaastase valiku tagajärjel on jõutud selleni, et enamiku taimede korvõisikute läbimõõt on 30 cm piires (foto nr. 2). Tänavusel eriti soodsal päikeseküllasel suvel olid korvõisikud eriti suured. Real juhtumeil ulatus nende läbimõõt 40 sentimeetrini. Seemnete valmimine oli ühtlane ja varajane. Juba 20. augustiks olid katsetaimede seemned täisküpsed. Paljude katsetaimede kõrgus ulatus üle kolme meetri. Seitsmeaastase katse tulemusena saadud uue vormi «Põhja silo» seemnised valmivad Eesti NSV tingimustes hästi ning annavad rikkalikult vegetatiivset massi siloks.

Uus vorm antakse 1960. a. võrdluskatseteks riiklikku sordiaretusjaama.

Peale selle kasvatatakse TRÜ Bioloogiajaamas katsetaimedena päevalille ja lina. Selle eesmärgiks on efektiivsema põllumajanduslike taimede mesilaste abil valiktolmutamise meetodi väljatöötamine.

Katsepõllul kasvatatakse ka veel teisi päevalillesorte ja -vorme. Nendest väärib erilist tähelepanu vorm «Põhja õli», mis eelpool kirjeldatud meetodi abil on saadud. Selle vormiga jätkatakse katseid.

H. MIKK

KAS OLETE JUBA ESPERANTIST?

Esperantoliikumine on käesoleval ajal üks laialdasemaid rahvusvahelisi liikumisi. Loodud 1887. aastal poola arsti dr. L. Zamenhofi poolt, on esperanto nüüd saanud suure levikuga rahvusvaheliseks keeleks, rahu, sõpruse ja üksmeele keeleks. Möödunud suvel toimus Varssavis 44. esperantokongress.

Ka meie ülikoolis on võimalik selle huvitava ja praktilise keelega tegelda. Peagi algavad uued esperantokursused, kus professor Ariste oma teadmisi jagab. Kes aga end esperantos rohkem kodus tunneb, võib ennast täiendada meeldivate kõneluste abil vestlusringis (kokku tullakse 2. oktoobril kell 18 soome-ugri keelte kateedrisse). Keelepraktikat annab ka rahvusvaheline kirjavahetus ja esperantokeelse ajakirjanduse lugemine. Ajakirjandust aga saab kursuste ja vestlusringi kaudu tellida. Eriti populaarne on meie vabariigi esperantide hulgas ajakiri «Nuntempa Bulgario» («Tänapäeva Bulgaaria»), mis avaldab tihti ülevaateid eesti esperantistide tegevusest ning meie esperanto-ema Hilda Dreseni tõlkeid eesti poeesiast.

Nägemiseni esperantistide koosviibimistel! Gis la revido dum Esperanto-kunvenc!!

ÜHISELAMU EHITUSELT

Meister Peidungi märkused on alati teretulnud.

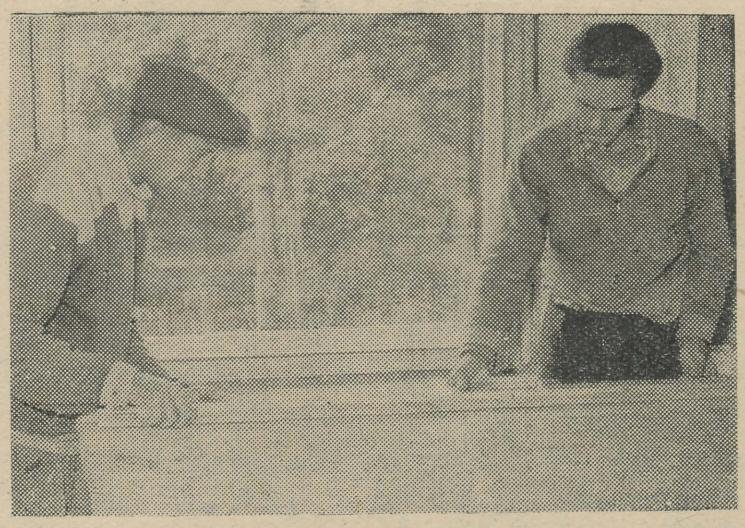

Arsliteaduskonna üliõpilased Elmar Arak (paremal) ja Heldur Laas aknaid klaasimas.

K. REBASE fotod

Asuge õppima jaapani keelt

Nippon — «Tõusva Päikese Maa» oma ligi 100-miljonilise rahvaga on teaduse ja tööstuse tasemelt üks arenenumaid terves maailmas. Eriti suur on jaapani teadlaste osa täppisteadustes — matemaatikas, keemias, füüsikas, astronoomias, masinaehituses jne.

Kõigest sellest pole aga meil peaaegu mingisugust ettekujutust (rääkimata loovast kasutamisest), sest puuduvad inimesed, kes avaksid meile selle väljapaistvalt andeka rahva saavutused. Eestis on jaapani keele valdajate arv minimaalne ning seetõttu vajadus seda tunduvalt suurendada peaks olema täiesti veenev.

Lähemal vaatlusel polegi jaapani keel nii «kohutav», nagu see esialgu võhikule näib. Võib öelda, et peamine raskus seisneb oma aja äraelanud hieroglüüfkirjas. Nimelt vaatamata sellele, et jaapani kiri omab foneetilisi silptähestikke «katakanat» ja «hiraganat», kasutatakse praegu siiski veel peamiselt segakirja — hieroglüüfe koos mõlema «kanaga».

Jaapani keele grammatika on selge ja lihtne, keskmise raskusega (ainult verb valmistab raskusi), lauseehituse osas väga ratsionaalne. Sõnavara koosneb valdavas osas eestlase kõrvale ja keelele sobivatest, keskmise pikkusega selgesti häälduvatest sõnadest.

Ainult keelteoskus võimaldab vahetult ja täielikult ammutada tarkust ning ilu teiste rahvaste kultuurist. Üliõpilased! Asuge algaval õppeaastal õppima jaapani keelt! See tasub end mitmekordselt. Jaapani keele oskusega saate osutada meie teadusele ja kultuurile suurt kasu.

O. LANGSEPP

KIRJANIK-BOLŠEVIK

40 AASTAT A. A. VERMIŠEVI KANGELASLIKUST HUKKUMISEST

1907. aastal, pärast Vermiševi ülikooli tagasipöördumist, välja antud sõprade ja tuttavate kulul ning kohe politsei poolt konfiskeeritud. Näidendi autor aga mõisteti aastaks kindlusesse üksikvangistusse.

Politsei ei tõstnud asjata kära: teos oli tõepoolest ülimal määral valitsusevastane. «Tõe eest!» on teos, mis 1905. aasta 9. jaanuari manifestatsiooni ettevalmistamist kirjeldab. Töölisperekonna liikmete saatuste kaudu näitab Vermišev revolutsioonilise sotsiaal-demokraatia ideede õigsust ja selle õigsuse järkjärgulist tunnetamist vene proletariaadi poolt.

Me võime rääkida Vermiševi näidendist kui ühest esimesest draamateosest (peale Gorki «Vaenlasi»), milles on endale teed rajanud uus, vabastusliikumise kolmanda etapiga seotud kunstiline meetod. Ja ainult näidendi tiraaži peaaegu täieliku hävitamisega võib seletada seda asjaolu, et selline ere ja oma väljendusvahenditelt novaatorlik ning autori ideelt sotsialistlik teos on senini väljapoole meie uurijate tähelepanu jäänud.

Pärast kindlusest vabanemist Stolõpini reaktsiooni ajal jätkab Vermišev õpinguid, lõpetab 1910. aastal Tartu ülikooli ja kirjutab draamad «Kiirkäskjalad» (1910) ja «Uljas armastus» (1911).

Vermišev esineb neil aastail ka poeedina. Tema luuletused «Jermilasepp» (9. jaanuari mälestuseks), «Jõululaupäeval», «Sepikojas,» «Sadamas» (trükitud bolševistlikus «Pravdas») jt. on kahvatumad kui näidendid, kuid väga huvitavad kui revolutsioonilise töölispoeesia tüüpilised nähtused. Huvitavad on ka ajalehtedes «Bakuu» jt. avaldatud artiklid, milles paljastatakse kadettide liberaalseid illusioone («Kohal»), valitseva klassi kuritegelikku amoralismi («Kelle süda metunnistusel?») jm.

Revolutsioonieelse loomingu kokuvõtteks osutub 1912. aastal Peterburis väljaantud näidend «Pankrot». Uue revolutsioonilise tõusu algul looduna kajastab see näidend kirjaniku-bolševiku veendumust kodanliku korra möödapääsematus krahhis. Äsja vanglast vabanenud revolutsionääri suu kaudu paljastab Vermišev halastamatult revolutsioonist taganenud intelligente, nende vaadete, perekonna, kunsti kodanlikku iseloomu ja müüdavust.

«Pankrot» osutub ka Vermiševi revolutsioonieelse loominguperioodi kunstiliste otsingute kokkuvõtteks.

Gorki jälgedes sammudes ehitab Vermišev üles sotsiaal-poliitilise draama, milles eluliste nähtuste mitmekesisuse näitamine liitub kaasaja konfliktide ja inimiseloomu klassiolemuse mõistmisega.

Uus tõus Vermiševi loomingus on Suure Oktoobrirevolutsiooniga seotud. Pärast ajutiste ekslike vaadete ületamist isamaa kaitsmise loosungi suhtes 1914—1915. aastal (näidendid «Sakslane», «Pangermanismi maania» jt.) astub Vermišev 1918. aastal uuesti parteisse ja võtab maa sotsialistliku ülesehitustöö esimestest sammudest väga aktiivselt osa. Petrogradis töötab ta külmhoonete töötajate poolt saadetuna revisjonikomisjoni esimehena, oblasti Töökomissariaadi juriskonsuldina, transpordi sõjalise keskrevisjonikomisjoni ja tema enda initsiatiivil loodud Kriminaaljälituskeskkomisjoni liikmena. Alates 1918. aastast lõpust koraldab komissar A. Badajevi juhtimisel tööd transpordi alal. Vaatamata pingelisele tööle nii päeval kui ka öösel tunneb Vermišev tohutut loomingulise jõu juurdevoolu. Lõpuks ometi näevad tema teosed päevavalgust! 1917—1918. aastal lõpetab Vermišev juba kindluses alustatud näidendi «Saatana pidupäev», kirjutab sellele järje «Saatana surm» ja kavatseb triloogia kolmandat osa alustada. Nimetatud teostel, mis räägivad Saatana-kapitalisti sündimisest, ajutisest võidutsemisest ja möödapääsmatust hukust, on eriline koht Vermiševi loomingulises pärandis. Nad seisavad nende nõukogude dramaturgia esikteoste reas, milledes üldistuste ulatus ja marksistlik vaade maailmale liitusid vormi tingliku skemaatilisusega, fantastiliste ja grotesksete stseenide üliküllusega, kangelastega-«klassimaskidega» ning otsese, ettekavatsetud illustratiivsusega. See on see Kodusõja perioodi kirjanduse liin, mis leidis oma lõpliku kunstilise väljenduse V. Majakovski näidendis «Müsteerium-buff».

Kuid grotesksed näidendid õnnestusid Vermiševil vähem kui olustikulised, sotsiaal-poliitilised. Sellepärast ei lõpeta Vermišev oma triloogiat kapitalist, vaid pöördub elavate päevasündmuste poole. Nii valmivad omal ajal väga populaarsed, kuid tänaseni kahjuks mitte säilinud näidendid «Kaevikutes» ja «Punased ja valged», samuti peaaegu kõikides rindeteatrites lavastatud «Punane tõde».

«Punane tõde» on kronoloogiliselt üks esimesi nõukogude näidendeid. Vermišev saatis «Punase tõe» nõukogude melodraama kursile ja M. Gorki tõi ta esile kui ühe õnnestunuma. Ka Lenini näpunäidete järgi loodud Rahvakomissaride Nõukogu juures asuv ekspertkomisjon andis teosele positiivse hinnangu ja soovitas seda lavastada. Algasid massilised näidendi lavastused rindeteatrites ja isetegevuslikes teatrikollektiivides, järgnesid kiitvad hinnangud ajakirjanduses. Kuid Vermišev ei olnud ei selle ega ka oma teiste näidendite edu tunnistajaks. Läinud 1919. aasta mais vabatahtlikuna rindele, hukkus ta ühtki oma teost laval nägemata.

Vermiševi ühe nekroloogi autor P. Karpov kirjutas, et noor vabariik peab täitma oma kohustust dramaturgi-bolševiku vastu. Vermiševi kui komissari, Nõukogude võimu eest võitleja tegevus sai kõrge hinnangu töölis-talupoegade riigilt: tema nimi jäädvustati raamatus «Sotsialistliku revolutsiooni eest võitlejate mälestuseks» («Памятник борцам за социалистическую революцию»), hukkunu perekonnale määrati personaalpension. Nõukogude kirjandusteadlased on aga suured võlglased Vermiševi mälestuse ees. Koguda ja välja anda kirjaniku valitud teosed, lavastada tema paremaid kunstilise tähenduse säilitanud näidendeid, määrata Vermiševi koht noore nõukogude dramaturgia arengus — see on tänase päeva ülesanne.

Filoloogiakandidaat Z. MINTS

EESTI KAUNIS LOODUS

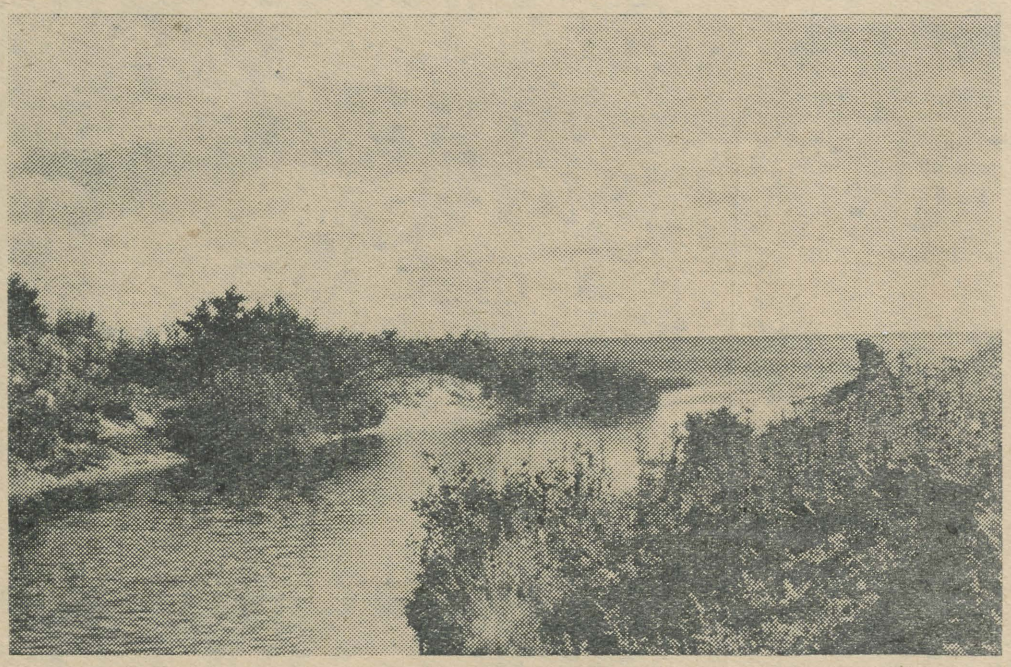

Saaremaa. Salme jõe suue. *J. MIKU foto*

VELLAVERES

Möödas on kaunis suvi. Täna lõpetab ome tegevuse ka Vellavere tervistav spordilaager. Lakkab tegevus spordiplatsidel, sõudmine kaunitel järvedel, isetegevusõhtud laagri klubis ning sagimine köögis ja söögitubades.

Vellavere ei olnud suvel üliõpilastele mitte ainult sportimise ja puhkamise kohaks, vaid ka heaks töökooliks. Puhkasid ju siin meie tublid ehitajad, kes oma vaba aja veetmise tingimused pidid looma iseteenindamise korras. On ju selge, et vähene palgaline personal ei jõudnud kaugeltki kõiki töid ära teha, vaid üliõpilased pidid ise paratamatult igal pool käed külge lööma, olgu see siis toiduvalmistamine, ruumide ja ümbruse korrastamine, produktide ja varustuse transport või midagi muud. Erilist sundimist ei olnud küll vaja kellegi jaoks, kuid eriti agarateks perenaisteks osutusid V. Kütt, F. Lätti, H. Keevallik, E. Kelder, T. Tanilo ja L. Puusep Ajaloo-Keeleteaduskonnast, D. Sarapuu, R. Proos ja M. Luts Arstiteaduskonnast. Viimane paistis eriti silma heade võimete poolest isetegevuse alal (klaver). Loomulikult puudub üldse võimalus üle hinnata «Onu Majanduse», Ajaloo-Keeleteaduskonna IV kursuse üliõpilase Olev Haasi suurt ja ennastohverdavat tööd majandusjuhatajana. «Onu Majandus» oli ja loodetavasti jääb ka edaspidi Vellavere hingeks ja «raudvaraks». Kuid ka ilma autojuhi Juhan Karja ja koka Helmi Lombita poleks Vellavere oma transpordi täpsuse ja lõunalaua rikkuse poolest hiilanud.

Sel suvel kujunesid üliõpilastel Vellavere kolhoosirahvaga tihedad sõprusvahekorrad. Pea igal laupäeval abistasid üliõpilased kolhoosi põllutöödel ning laagri klubis viidi läbi mitu kohtumisõhtut kolhoosinoortega. Oleks vajalik, et loomulikult välja kujunenud sidemed vormistataks ka ametliku šeflusvahekorrana. Sellest oleks mõlemapoolne kasu. Ülikool abistaks kolhoosi põllutöödel, sisustaks isetegevuslaste esinemistega kolhoosinoorte vaba aja veetmist ning võiks anda ka teaduslikku abi (bioloogid, majandusteadlased jne.). Kolhoosi abiga on laagri toiduainetega varustamine aga hoopis lihtsam. Ühiste jõududega tuleks kõigepealt laagri juurde rajada korralik spordiväljak. Ühiselt oleks lihtsam ka transpordi korraldamine. Šeflusvahekorra mõte, mille algatajaks oli Vellavere kolhoosi esimees, tuleks TRÜ ühiskondlike organisatsioonide toetusel lähemal ajal ellu viia.

Seiline saak juba tasub nähtud vaeva.

Kõigile neile 220 üliõpilasele, 45 TRÜ töötajale, kes suvel Vellaveres puhkasid, samuti paljudele külalistele jättis Vellavere tervistav spordilaager kahtlemata head mälestused. See on ka täiesti loomulik. Looduslikult kaunis järvede ja mägederohke maastik rikkalike sportimis- ja kalastamisvõimalustega, avar hoone suure viljapuuaiaga, lähedus Tartule ja liiklemisteedele — see kokku on teinud Vellavere armsaks kõigile, kes seal kordki on puhkuse veetnud. Peab aga kohe märkima, et seda asukohalt ja looduslikult sobivat kohta pole TRÜ kollektiiv siiski veel täielikult kasutanud. Siin on rea aastate jooksul läbi viidud küll üliõpilaste suviseid ja talviseid tervistavaid spordilaagreid, ülejäänud ajal seisab aga Vellavere tühjana ja mahajäetuna. Juba olemasolevat populaarsust ja väljakujunenud traditsioone arvestades peaks Vellavere kujunema aastaringseks puhkekoduks nii üliõpilastele kui ka õppejõududele ja töötajatele, sest kaunid suusatamisvõimalused pakuvad siin ka talvekuudel tervistavat puhkust. Suvel traditsioonilisteks kujunenud nädalalõppude ja puhkepäevade veetmine peaks aga tingimata jätkuma.

Vaatamata sellele, et Vellavere täitis puhke- ja spordilaagrina oma ülesandeid hästi, esineb, eriti majanduselus, veel suuri puudusi. Nende kõrvaldamine ei nõua küll suuri kulutusi, on aga hädavajalik.

Ülikooli administratsioonil tuleb taotleda Kogre järve ja selle ümbruse maa-ala ühendamist ülikooli territooriumiga. Nutriad tuleb Kogre järvest üle viia kõrvalasuvasse järve. Praeguses olukorras rüüstavad lehmad järve ümbruse puid ning nutriad reostavad järve vett. Vellavere tuleb ühendada elektrivõrguga. Elektriliin asub ainult 2 km kaugusel. Tuleb kaevata puurkaev ja pump varustada elektrimootoriga. On vaja ehitada hädavajalikud kõrvalhooned (kuur, laoruum, garaaž) ja saun ning duširuum Kogre järve kaldale. Talvel tuleb viia isekallutajatega järve jääle paadisilla juurde küllaldaselt kruusa või liiva, et kujuneks nõuetekohane supluskoht. Tuleks korrastada ka olemasolevad spordiväljakud ja juurde ehitada paar kiike. Vellavere aiamajanduse peaksid oma hoole alla võtma botaanikaaia töötajad. Tuleks kaaluda peahoonele teise korruse pealeehitamise küsimust. Kõigil nendel töödel pakuvad üliõpilased kahtlemata oma abi. Suure töö saaks ära teha ühiskondliku töö korras laupäevakute ja pühapäevakutena. Pole kahtlust, et TRÜ teotahtelisele kollektiivile see üle jõu ei käi. Ühise tööga muudame Vellavere ajakohaseks aastaringseks puhkekoduks, kus kõik ülikooli kollektiivi liikmed võiksid tervislikult oma puhkust veeta.

B. MATVEI

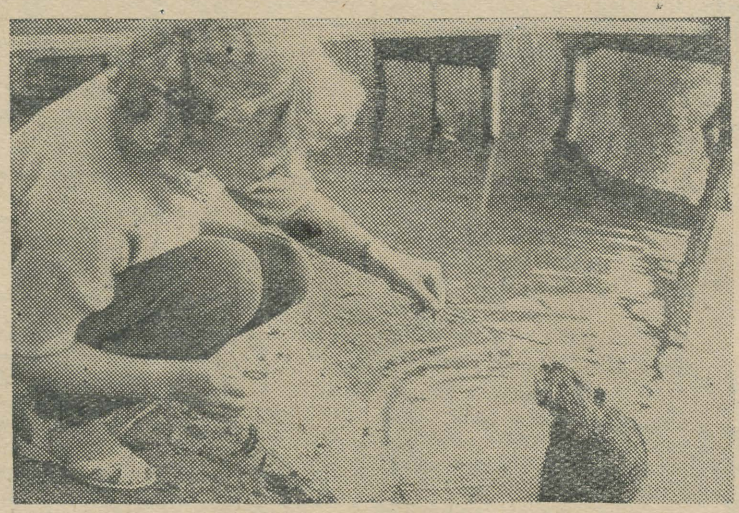

Siin see paharett ongi! *O. HAASI fotod*

Et ei oleks tulekahjusid

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusega nr. 348 28. augustist 1959 nähti ette korraldada tuletõrje hoogtöökuu meie vabariigi linnades 15. septembrist kuni 15. oktoobrini 1959.

Ülikoolis toimub tuletõrje-alaste profülaktiliste abinõude rakendamine valveülema üldjuhtimisel, kusjuures TRÜ insener-tehniline personal on tulekaitseabinõude täitmisele kaasa tõmmatud alalise tuletõrje tehnilise komisjoni kaudu.

Tuletõrje hoogtöökuul on ülikooli töötajatel osakondades, dekanaatides, kateedrites, töökodades ja mujal vaja eriti tulekaitse küsimustele tähelepanu osutada, tagada tulekahjude ärahoidmine. Samuti tuleb olla alati valmis tekkida võivate tulekahjukollete kiireks likvideerimiseks. Tulekahju vältimise eesmärgil peame igati täitma kehtivaid tuleohutuse eeskirju. Ahjud ja keskkütte- ning gaasiseadmed olgu tuleohutud!

Elektrivõrgud ning -seadmed võivad põhjustada tulekahjusid eelkõige isolatsioonirikete ja mittevastava maanduse korral, mispärast need elemendid peavad erilise tähelepanu all olema. Ventilatsioonikanalid on rohketel juhtudel tulekahju levikuteedeks osutunud. Seepärast nõutakse nende perioodilist puhastamist. Tulekahjust hoidumise eesmärgil ei lubata tööruumidesse kuhjata ülemäära süttivaid toormaterjale ega valmistooteid, erilist tähelepanu nõuavad kergestisüttivad vedelikud: bensiin, atsetoon, etüülpiiritus ja teised aikoholid, eeter, vääveisüsinik jne. Tuleohu vältimiseks viidagu tööruumidest tuleohutusse kohta kõik isesüttimisele kalduvad segud — õlised puhastuslapid, õlidest läbiimbunud puuvill, takud ja teised poorsed kiudained.

Tulekahju ärahoidmisel tuleb rakendada vajalikud organisatsioonilised abinõud TRÜ tööruumides, ühiselamuis ja kortereis mitmesuguste seadmete: elektrimootorite ja -aparaatide, gaasiga töötavate seadmete, ventilatsiooniseadmete jne. normaalse ekspluatatsiooni tagamiseks.

Tulekahju tekkimisel oleneb tulekahju likvideerimise edukus kustutusvahendite käepärasusest ja korrasolekust, kustutustööle asumise kiirusest ning tulekahju kustutusvõtete tundmisest. Selleks peavad töökorras olema kõigi hoonete tuletõrjekraanid-vesikud, vaht- ja kuivkäsikustutajad ning teised tulekustutusvahendid. Eriti tuleohtlikes ruumides asugu tulekustutusvaipu, liiva või soodat. Kogu TRÜ personal, esmajoones aga valvekoosseis, peab olema tuleohutuse nõuetest instrueeritud, milleks tuleb läbi viia vastavaid instruktaaže ja perioodiliselt korraldada vestlusi, ettekandeid ning demonstratsioone.

Erilist tähelepanu tuleohutuse tagamisel peame omistama üliõpilaste ühiselamuis. Väga vajalik on parandada TRÜ-s tuletõrje-alast profülaktilist propagandat vastavate kunstipäraste plakatite ja hoiatussiltide väljaasetamise, vestluste ja kinoseansside korraldamise, seinalehtede artiklite ning teiste vahendite kasutamise teel.

Tuletõrje hoogtöökuu ürituste plaan taotlebki kõige selle rakendamist. Alaline tuletõrje tehniline komisjon teostab TRÜ hoonetes tuletõrje profülaktilise ülevaatuse, toimuvad vestlused tuletõrje hoogtöökuu ülesannetest ja tuletõrje-alasest tööst, TRÜ kinos demonstreeritakse tuletõrjealast filmi; TRÜ hoonete komandantide ülesandeks on tagada tulekustutusvahendite korrasolek, samuti hoonete, õuede ja keskkütteruumide ning teiste küttekollete kontrollimine ja remondi tagamine jne.

Tuletõrje hoogtöökuul tuleb tõsta tulekaitsealast aktiivsust, et meil ei juhtuks ühtki tulekahjut.

Dots. V. RITSLAID,
tuletõrje hoogtöökuu komisjoni liige.

TRÜ KEHAKULTUURI JA SPORDI ÜLEVAATUSKONKURSILT

Matemaatika-Loodusteaduskond on jälle ESIMENE

1958/59. õppeaasta kevadsemestril esines TRÜ kehakultuuri ja spordi ülevaatuskonkursil teistest edukamalt jällegi Matemaatika-Loodusteaduskond. Tulles esikohale nii õppe-sportliku, organisatsioonilise töö kui ka spartakiaadi osas, osutus ta 42,5 punktiga ülekaalukaks võitjaks. Seega pole Matemaatika-Loodusteaduskond alates konkursi korraldamise algusest peale kordagi loovutanud oma esikohta. Spartakiaadi aladest võitis teaduskond suusatamise, sisekergejõustiku, kunstilise võimlemise, sportliku võimlemise, jagas koos Arstiteaduskonnaga esikohta korvpallis, tuli teiseks ujumises ning kolmandaks poksis.

Arstiteaduskond säilitas konkursil teise koha. Spartakiaadi raames võitis Arstiteaduskond teise koha, jagas esikohta korvpallis, saavutas teise koha sportlikus võimlemises, kunstilises võimlemises ja sisekergejõustikus, kolmanda suusatamises ning viienda poksis ja tuli kokkuvõttes teiseks.

Õrganisatsioonilise ja õppe-sportliku töö osas, kus võetakse arvesse ka üliõpilaste arvu, jäi Arstiteaduskond viimaseks. See näitab, et kehakultuuri ja spordi olukord pole teaduskonnas kaugeltki korras. Ainult tänu asjaolule, et Arstiteaduskond esitas andmed massilise sporditöö lõigu kohta ja kogus sealt 10 punkti, suutis ta säilitada teist kohta. Eriliseks saavutuseks pole kõige suuremal teaduskonnal spartakiaadi teiseks tulla. Arstiteaduskonna kehakultuurlased peavad tingimata endale eesmärgiks seadma nii spartakiaadi kui ka kogu konkursi võitmise.

Tublilt esines Majandusteaduskond, minnes mööda Ajaloo-Keeleteaduskonnast. Spartakiaadi kokkuvõttes tulid Majandusteaduskonna sportlased küll neljandaks, kuid teine koht organisatsioonilise ja kolmas koht õppe-sportliku töö osas andiski kokkuvõttes kolmanda koha.

Kurvalt kulges konkurss Ajaloo-Keeleteaduskonnale. Saades spartakiaadil ja organisatsioonilises töös kolmanda ning õppesportlikus töös neljanda koha, oli tulemuseks neljas koht konkursil. Juba teist korda lüüa saada väikeselt Majandusteaduskonnalt on häbiasi.

Õigusteaduskond tuli õppe-sportliku töö lõigus teiseks, organisatsioonilises töös ja spartakiaadil neljandaks ning lõppkokkuvõttes viiendaks, s. o. viimaseks.

Teaduskond	Spartakiaad		Õppe-sportlik töö		Massiline sporditöö		Organisatsioonile töö		Koht	Punkte
Matemaatika-Loodusteaduskond	I	20	I	15			I	7,5	I	42,5
Arstiteaduskond	II	16	V	3			V	1,5	II	30,5
Majandusteaduskond	IV	8	III	9			II	6,0	III	23,0
Ajaloo-Keeleteaduskond	III	12	IV	6	I	10	III	4,5	IV	22,5
Õigusteaduskond	V	4	II	12			IV	3,0	V	19

Peatselt algab juba käesoleva õppeaasta ülevaatuskonkurss. Kõikide teaduskondade sportlased, kehakultuurikollektiivide nõukogud ja kõik üliõpilased peavad alanud õppeaastal andma oma parima, et kindlustada oma teaduskonnale väärikas koht TRÜ kehakultuuri ja spordi ülevaatuskonkursil.

Uusi raamatuid

Ilmus TRÜ Toimetiste vihik «Majandusteaduslikke töid». Tartu, 1959. Hind rbl. 8.55.

Selles kogumikus on avaldatud 1957. aasta detsembris toimunud kõrgemate koolide ja Eesti NSV TA Majanduse Instituudi majandusteaduslikul konverentsil peetud järgmised ettekanded: **A. Köörna,** Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni majanduslikest eeldustest Eestis; **O. Sepre,** Kodanliku Eesti põllumajanduse näilik õitseng; **V. Matin,** Proletariaadi diktatuuri poolt teostatava agraarreformi sotsiaal-majanduslikest alustest (Eesti NSV näitel); **M. Bronštein,** Kolhoositoodangu hinna kujunemise alused; **J. Pritšinauskas,** Põllumajandussaaduste ühtsetele hindadele üleminekust; **R. Hagelberg,** Kolhoositootmise majandusliku efektiivsuse analüüsi metodoloogilistest alustest; **L. Bljahman,** Tariifisüsteemi reguleerimise küsimused NSV Liidu tööstuses; **E. Brandt,** Sotsialistliku majanduse areng Eesti NSV-s; **A. Raud,** D. Ricardo väärtusteooria kriitika K. Marxi teostes; **A. Korsmik,** Väärtusseaduse toime ja materiaalse huvitatuse printsiip sotsialismi tingimustes ja veel mõned teised tööd.

TEADAANNE

Rootsi keele esimene loeng algajaile toimub 1. oktoobril kell 18 soome-ugri keelte kateedri ruumes. Kell 19 peetakse samas rootsi keele loeng edasijõudnuile.

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3235. MB 07506.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 27 (414)
Reede,
2. oktoober 1959
XII aastakäik

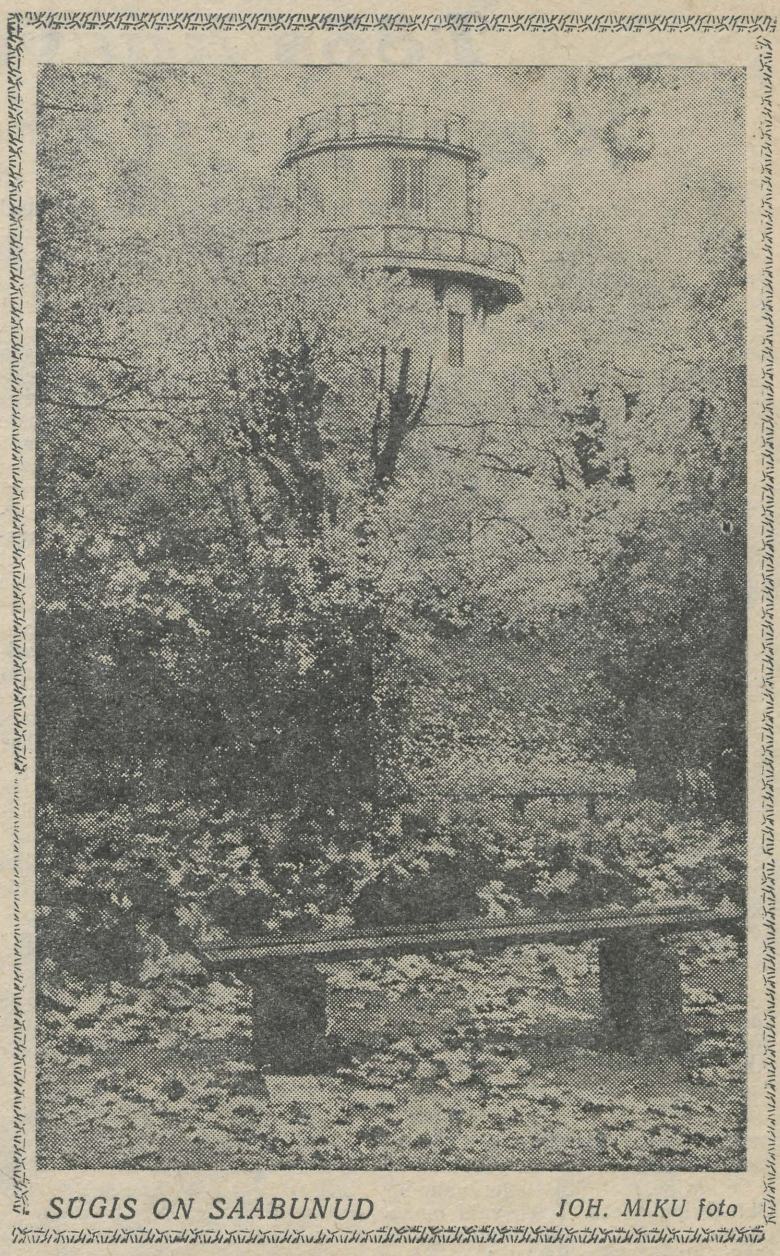

SÜGIS ON SAABUNUD *JOH. MIKU foto*

TÄHELEPANU

Käesoleval õppeaastal võttis ülikoolipere oma koosseisu 575 uut üliõpilast. Mõni päev septembris oli pühendatud õppetööle, siis siirduti kolhoosidesse, kus vajati meie abi. Ja nüüd jätkub jällegi õppetöö ülikoolis. Töö kolhoosis oli heaks karastuseks enne õpinguid. Ilmselt aitas ta kindlustada kollektiivi, muuta teda monoliitseks tervikuks, sest kus mujal kui töös õpivad inimesed üksteist tundma, hindama ja abistama.

On aga eriti tähtis, kuidas algab töö esimesel kursusel, kuidas ülikooli «vanem» pere aitab noortel organiseeruda, end ülikooli ellu sisse lülitada.

Ülikooli ja tema töö ga tutvumine toimus avaaktusel ja sellele järgnevatel koosolekutel teaduskonniti, kus dekaan ja teaduskonna või osakonna õppejõud tutvustasid esimesele kursusele õppetöö ülesandeid ja vorme, üliõpilase kohustusi, nendele esitatavaid nõudmisi jne. Need koosolekud on saanud heaks traditsiooniks ja neid tuleb ka edaspidi korraldada ning veel paremini sisustada. Esimese kursuse üliõpilast huvitab kahtlemata ka teaduskonna ajalugu, tema minevik, saavutused jne. Tartu Riiklik Ülikool on üks vanimaid Nõukogude Liidus, üle 150 aasta on tema auditooriumides õpitud, laboratooriumides töötatud, uuritud, teadust «loodud». Kes on siin õppinud, töötanud, keda on ühest või teisest teaduskonnast ellu lastud, missugused teened kodumaa teaduse alal on sel või teisel osakonnal, kateedril, missugused teaduslikud probleemid on käesoleval momendil päevakorras — kõigest sellest on vaja jutustada noorele üliõpilasele, et ta mõtleks sellele, mis on temal teha oma eelkäijate töö jätkamisel.

Esimene loeng esimese kursuse üliõpilastele peaks olema teaduskonna juhtiva kateedri parimalt, kogenenumalt professorilt või dotsendilt, kes oma loengus annaks põhjaliku ülevaate profileeriva aine minevikust, tänapäeva seisundist ning paneks üliõpilased armastama oma põhiainet, tekitaks soovi mitte ainult passiivselt seda ainet kuulata, vaid kasvada selle teadusharu kirglikuks patrioodiks, selle arendajaks.

Esimese kursuse organisatsioonilise kindlustamine peab toimuma esimesel päeval ülikoolis. Kursuse koosseisuga tutvusid dekaanid juba sisseastumiseksamite eel ja kursusevanem, kes on dekanaadi esindaja kursusel, peab olema määratud enne õppetöö algust, et ta saaks tutvuda tunniplaaniga, auditooriumide asukohaga, abistada kursust organisaatorina, kasvatajana, distsiplineerijana. Ülikooli komsomolikomitee paneb ühele kommunistlikest noortest, kellega on tutvutud varem, kursuse komsorgi ülesanded kuni valimisteni, mis toimuvad oktoobrikuus.

Saagem tuttavaks! Õppetöö esimestel päevadel peaks toimuma kursuse koosolek, kus üliõpilased tutvuksid üksteisega ja ülikooli organisatsioonidega. Sel koosolekul tutvustab iga üliõpilane end kollektiivile, jutustades lühidalt enesest, oma ühiskondlikust tööst keskkoolis, käitises või asutuses. Ülikooli organisatsioonid (komsomol, ametiühing, klubi, ÜTÜ, koorid, spordiklubi jt.) jutustaksid lühidalt oma tööst.

Tutvumisõhtu «Saagem tuttavaks!» aitaks kommunistlikel noortel valida õigesti kursuse bürood, kultuurivolinikku, üliõpilased teaksid, mis neid ümbritseb peale õppetöö. Kursust hooldav õppejõud või kateeder tutvuks koosolekul kursusega ning suudaks seejärel õigesti suunata poliitilist kasvatustööd kursusel. On loomulik, et kursusehooldajad määratakse teaduskonna parteiorganisatsiooni ja dekanaadi poolt õppeaasta esimestel päevadel. Oleks soovitav seda teha aga juba kevadel, et kursusehooldaja (või hooldav kateeder) tutvuks uue kursuse koosseisuga juba vastuvõtuperioodil.

Esimese kursuse üliõpilane vajab abi õppetöös, sest õppetöö vormid ülikoolis erinevad

esimesele kursusele!

keskkooli omadest. Kuidas kuulata loengut, seda konspekteerida, kuidas töötada raamatuga iseseisvalt, kuidas valmistuda eksamiteks, arvestusteks — kõigest sellest peavad teaduskonna metoodikud, parimad õppejõud vestlema üliõpilastega. Ülikooli õpperaamatukogus ja Teaduslikus Raamatukogus peaks olema koostatud stend või vitriin «Abiks esimese kursuse üliõpilasele».

Olgem tublid nõukogude üliõpilased ja kasvagem tublideks nõukogude patriootideks! — sellise hüüdlause all peab toimuma esimene kohtumisõhtu vanemate kursuste (V, VI kursus) üliõpilastega ja õppejõududega, kus vesteldakse nõukogude üliõpilase moraalsest palgest ja kus viimase kursuse üliõpilased annaksid esimese kursuse üliõpilastele kätte üliõpilasmütsid, mida kanda on austav igale noorele nõukogude ühiskonna liikmele, kellelt ühiskond tulevikus loodab palju saada kommunistliku ühiskonna ülesehitamisel.

Üliõpilaste poliitiline kasvatustöö peab olema kommunistlikult sihikindel ja plaanipärane. Igas teaduskonnas peab õppetöö plaani kõrval olema poliitilise kasvatustöö massiliste ürituste plaan, mis peab valmima teaduskonna parteiorganisatsiooni, dekanaadi ja ametiühingubüroo ühise töö tulemusena.

Asugem tööle, mõelgem esimeste kursuste üliõpilaste õppe- ja poliitilise kasvatustöö ning kultuuriliste ürituste sellisele korraldamisele, et oleks tagatud uuele vahetusele edukas töö esimestest päevadest peale.

Kõrgemale tasemele

Alanud õppeaasta seab TRÜ ametiühinguorganisatsiooni ette suured ja vastutusrikkad ülesanded, mille lahendamise edukus sõltub iga teaduskonna ametiühingubüroo, iga ametiühingurühma teovõimelisusest, tema aktiivsusest. Meie lähimaks ülesandeks eeloleval semestril on ümber vahetada ametiühingu liikmepiletid ja läbi viia aruande- ja valimiskoosolekud.

Tartu Riiklikus Ülikoolis algas ametiühingu liikmepiletite vahetamine 1. septembril. Piletite vahetamine peab olema lõpule viidud oktoobrikuu jooksul. See on suur organisatsiooniline ülesanne, mille ettevalmistustööd algasid juba kevadel. Ametiühingukomitee presiidium märkis oma viimasel koosolekul, et mõnedes teaduskondades (Matemaatika-Loodusteaduskond — esimees sm. Kark, Majandusteaduskond — esimees sm. Järv jm.), toimub liikmepiletite ümbervahetamine loiult. Seevastu on aga Ajaloo-Keeleteaduskonnas (büroo esimehe kt. dots. J. Pütsepp, liikmepiletite vahetamise eest vastutav sm. L. Vatman) olukord märksa parem. Kõigi teaduskondade ametiühingubüroode esmaseks ülesandeks on kindlustada liikmepiletite ümbervahetamine määratud tähtajaks, et teaduskondade aruande- ja valimiskonverentsideks oleks see töö lõpetatud.

Aruande- ja valimiskoosolekud, mis algavad üsna pea, peavad toimuma kõrgel organisatsioonilisel tasemel. Seal tuleb põhjalikult analüüsida tehtud tööd, saavutatud edusamme ja paljastada puudused nende kõrvaldamise eesmärgil. Aruande- ja valimiskoosolekud peavad toimuma laialdase ametiühingulise demokraatia tähe all.

Rühmade organisaatoriteks ja teaduskondade büroodesse tuleb valida võimekaid üliõpilasi, teenistujaid ja õppejõude, kes võtaksid aktiivselt osa ametiühingu ees seisvate ülesannete lahendamisest, kes on võimelised kaasa rääkima õppe- ja teadusliku töö küsimustes, oma õlgadele võtma kultuuritöö organiseerimise, ühiselamuis töö ja puhkuse režiimi kindlustamise ja paljud, paljud teised tähtsad küsimused.

Meil on tublisid ametiühingu aktiviste, kes tulevad edukalt toime oma ülesannetega. Nii on Arstiteaduskonna ametiühingubüroos juba aastaid hästi täitnud vastutusrikkaid töölõike üliõpilased Oie Rikko ja Lembit Ahu, ja võib kindel olla, et nad omandatud kogemusi saavad edukalt rakendada ka pärast ülikooli.

Meie ülesandeks on edutada julgelt noori ametiühingubüroodesse ja gruppide organisaatoriteks, sest peavad ju ametiühinguorganisatsioonid andma üliõpilastele ühiskondlikuks tööks nii vajalikke kogemusi. Tähtsal kohal peab endiselt olema ametiühinguaktiivi õppus, et iga uus rühmaorganisaator, iga uus büroo liige teaks, mida temalt nõutakse. Ülikooli ametiühingukomitee peab ka edaspidi korraldama aktiivi päevi kindlate töölõikude järgi, kus pearõhk oleks pandud paremate aktivistide töökogemuste edasiandmisele.

Toogu eelseisev aruande- ja valimisperiood meie ametiühinguorganisatsioonidesse uut elavust ja tööindu, tõusku ametiühinguline töö kõrgemale tasemele.

A. METSA,
TRÜ ametiühingukomitee esimees

Fantaasia muutub tegelikkuseks

Sputnikute ja kosmiliste rakettide lennud maailmaruumi järgnevad nii kiiresti üksteisele, et meie, mittespetsialistid sel alal, vaevalt suudame ühe imega kohaneda, kui teine on juba käes. On kummaline tunne, et lapsepõlves loetud Jules Verne'i fantastilised lood hakkavad teoks saama. Ent uhkustunde kõrval, et Nõukogudemaa on see, kes sammub uute teaduse ja tehnika tippude vallutamisel, on mingi rahulolematus selle üle, et isiklikult ei suuda olla nende hulgas, kes imesid loovad.

Meil, võõrkeelte õppejõududel, ei jää muud üle, kui uurida seoses kosmiliste rakettidega tekkivat uut sõnavara ja seda edasi anda meie noortele.

Aga võib-olla leidub ka meie peres uljaid, kes julgevad läheneda uutele kaugetele randadele, ja nendele ütleme siis südamest «Bon voyage!».

Dots. K. KANN

Uus võit

14. september 1959 — päev, millal Nõukogude kosmoserakett Kuu peale jõudis, jääb alatiseks meelde.

Nõukogude teadlaste kangelastegu ei tähenda mitte ainult suurt panust maailma teadusse ning inimese poolt kosmose vallutamise üritusse, vaid demonstreerib eredalt kommunismi triumfi hukkumisele määratud kapitalismi üle.

Nõukogude inimesed on haaratud leegitsevast patriotismitundest. «Jah, ma olen nõukogude kodanik,» mõtlesin ka mina uhkustundega. Pole olemas kaunimat ja õnnelikumat maad kui meie kallis kodumaa.

Prof. OTTO STEIN

Nõukogude kosmoserakett Kuul

Järjekordselt äratas ülemaailmset tähelepanu 12. septembril teade teise Nõukogude kosmoseraketi edukast lähetamisest Kuu suunas. Rakett viis kaasa täiusliku aparatuuri, mis teostas ulatuslikku vaatlusprogrammi kosmiliste nähtuste uurimiseks. Sama päeva õhtul, Maast 150 000 km kaugusel asudes, paiskas rakett välja naatriumpilve, muutudes niiviisi lühikeseks ajaks kunstliku komeedi kujul optiliselt vaadeldavaks. See näitab, et astronoomia, mis siiani oma uurimisobjektide suurte kauguste tõttu on olnud ainult vaatlevaks teaduseks, astub uude, eksperimentaalse teaduse arengufaasi.

Täiuslik raadioaparatuur võimaldas häireteta üle kanda teaduslikke andmeid, jälgida raketi liikumist ja ennustada üllatavalt täpselt tema Kuu pinnale langemise aega ja kohta, nagu seda hiljem kinnitas vaatluslik kontroll. Nõukogude teaduse ja tehnika uus suur saavutus tõestab tema esikohta maailmas.

V. RIIVES,
Astronoomia ja geofüüsika kateedri juh.

Nii hinnati meie tööd

Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti filoloogia osakonna esimese kursuse kakskümmend kaheksa üliõpilast ja kaks õppejõudu töötasid Räpina rajooni Leevi külanõukogu «Uue Ilma» kolhoosis 10. kuni 24. septembrini sügisestel koristustöödel. Üliõpilased valmistasid kolhoosis 150 tonni silo, masindasid 25 tonni rukist ja neljalt hektarilt koristatud seemneristiku, panid kuhjadesse 30 hektarilt kombainidega koristatud põhu, võtsid kartuleid ühe hektari suuruselt pindalalt, vedasid kombainide juurest ära 18 tonni vilja ja aitasid kolhoosi teistel sügistöödel. Üliõpilaste abiga lõpetas kolhoos teraviljade koristamise 12. septembriks ning sai õigeaegselt hakkama ka teiste sügistöödega.

Tööst võtsid üliõpilased osa kohusetundlikult. Nad täitsid ja ületasid päevanorme. Kolhoosi juhatus avaldab üliõpilastele ja õppejõududele tänu osutatud abi eest.

Sooharas 25. septembril 1959
U. PUGAST,
«Uue Ilma» kolhoosi esimees

Ehitajatele!

Et õigeaegselt toime tulla üliõpilaste majutamisega valmivasse ühiselamusse, palutakse kõiki üliõpilasi-ehitajaid, kes soovivad elama asuda Pälsoni tn. 30 ühiselamusse, esitada vastavad sooviavaldused ELKNÜ TRÜ Komiteesse mitte 15. oktoobriks, nagu teatati ajalehe eelmises numbris, vaid 5. oktoobriks k. a.

Rektoraat
ELKNÜ TRÜ Komitee

Töös kasvame ja karastume

KÄED KÜLGE!

Uus ühiselamu, millest on palju juttu olnud, hakkab valmima. Teha on jäänud aga veel üsna palju. Nii näiteks on põrandad ja seinakapid tubades värvimata ning ruumid lõplikult korrastamata. Need ongi küsimused, millest tahaksin järgnevalt rääkida.

Stomatoloogiaosak. III k. üliõpilased Silvia Prass (vasakul) ja Reet Talva töötavad maalritena. Antakse viimane lihv ühiselamu tubadele. K. REBASE foto

On selge, et ühiselamu valmib Oktoobripühadeks. Tuleb vaid oma õlgadele võtta eelpool nimetatud tööd eriti neil üliõpilastel, kes uude ühiselamusse elama asuvad.

Meie ühiselamu ehitustööd võeti esimesse järjekorda, sinna koondatakse suur arv ehitajaid kogu linnast. Sellepärast oleks meie poolt sobimatu, kui me just nüüd oma tulevastesse tubadesse tööle ei lähe. Teame, et linnal on oma ehitustööde plaan. Selle plaani taga seisab hulk inimesi, perekondi, asutusi, kes samuti nagu meiegi tahavad paremaid elamistingimusi. Nüüd lükati aga nende unistused (kui nii võib öelda) edasi, sest suured jõud on meie ehitusobjektil. Tõsi, meie olime aktiivsed «soovijad», ise tegime, ise ehitasime — sellepärast meie objekt kuulutatigi objektiks number üks, mille valmimistähtajaks on 1. november 1959. Kas on see aga meie poolt õige, kui me nüüd omalt poolt käsi külge ei löö? Igaüks otsustagu seda oma südametunnistuse järgi.

See on asja üks külg. Teine külg seisab aga selles, et suur osa meie seltsimehi elab kitsendatult, Vellaveres või on hoopis ilma elamispinnata. Neil on aga samasugune õigus elamispinnale Tartu linnas nagu teilgi. Olgem siis seltsimehed ja löögem käed uue ühiselamu juures külge, sest ka need üliõpilased saavad uue ühiselamu valmimisega normaalsed elamistingimused.

Kui seda kõike mõistetakse, siis räägime sellest, kuidas tööd korraldada. Esiteks on tarvis esitada TRÜ komsomolikomiteesse ühiselamusse asumise avaldused hiljemalt 5. oktoobriks. Nende avalduste põhjal jaotatakse üliõpilased nende soovidele vastavalt tubadesse ja teatatakse toa number, kuhu keegi on määratud. Seejärel lepivad üliõpilased kokku tulevaste töökaaslastega ja lähevad objektile, et anda toale viimane lihv. Igaühe maitse asi on, millist värvi soovitakse toa põrandale, uksele või kapile. Materjalid ja vahendid selleks antakse töö juures. Et enamik üliõpilastest on tublid ehitajad, siis töö kvaliteedi osas meil «löömist» ei tule. Töö sellise organiseerimisega võidame aega, teeme toad oma maitse järgi ja keegi ei saa öelda, et saime elamispinna teiste arvel.

EKP Keskkomitee hindab väga meie tublidust, sest meile tehti suur erand. Nüüd on meil vaja näidata, et see usaldus pole olnud asjatu.

E. TRUUVÄLI

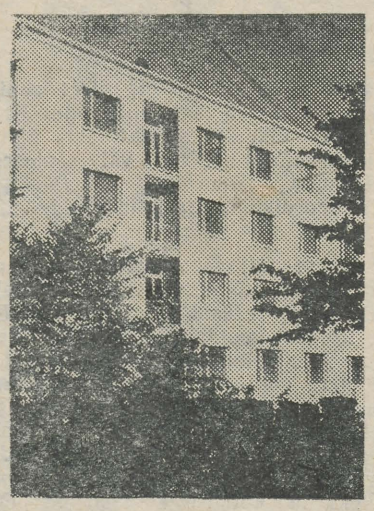

Ühiselamu välimus hakkab ilmet võtma.

Siin tehakse juba viimaseid viimistlustöid tubades.

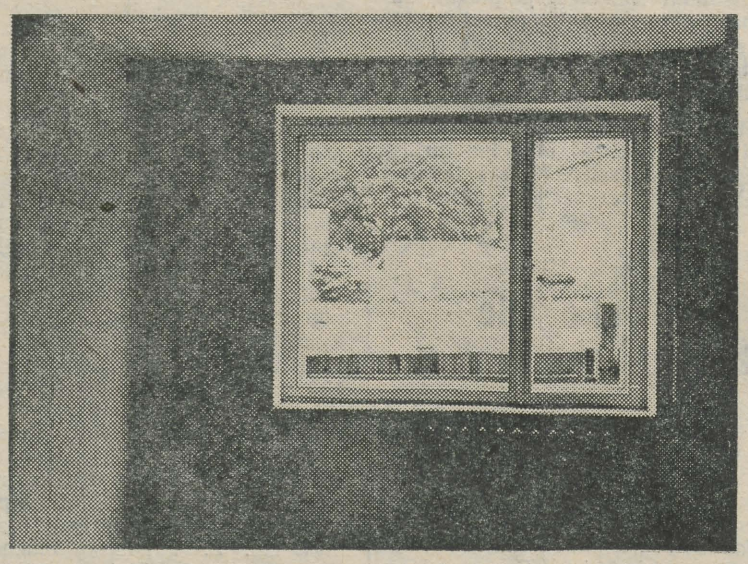

Mis sellises toas viga õppida! *JOH. MIKU fotod*

See juhtus kolhoosis

«Küll on õnn, et ta ainult otse näeb!»

Kursusekaaslased on tõsiselt üllatatud.

«Kes?»

Üks tütarlaps, silmad täis hirmu, kinnitab, et ta kohtas just praegu kõige koledamat looma maailmas.

Kolmekümnest kolhoosisviibijast olid ainult seitse poisid, kusjuures kolm neist keeldus tantsimast.

Õhtu. Kes loeb, kes mängib, kes juba magab. Järsku ilmub uksele Paul-Erik Rummo: «Ooooo, milline kuuvalgus! Välja! Lähme romantikat tegema!» Katkevad mängud, raamatud jäävad laudadele ja maja tagant vana rehepeksumasina juurest hakkab kostma naeru, lõbusaid hõikeid. Kolhoositaat, kes hilisõhtul väljas juhtub olema, tardub mitmeks minutiks paigale: tumedad varjud tantsivad ja jooksevad kuuvalgel, püüavad ja põgenevad, kaovad ja ilmuvad jälle masina varjust nähtavale. Üksteisele järgnevad «Kass ja hiir», ning «Tagumine paar», «Oirat» ja «Tinna». Kui vanadest ringmängudest puudu tuleb, õpetab Laimonis Kamara kähku mõne uue, läti oma juurde.

Stomatoloogia osakonna II kursuse üliõpilased masindasid Elva rajooni Rõngu kolhoosis hernest. K. REBASE foto

Minnakse vaatama. Väike roosa põrsas tuhnib rahulikult maad ja ei pööra šeffidele vähematki tähelepanu.

???

Tüdruk selgitab: «Kui ta kõrvale oleks näinud, siis poleks mul vist õnnestunud mööda hiilida.»

See oli esimesel kolhoosipäeval.

* * *

Pühapäev. Täna on kavas matk Võhandu kallastele.

Metsaga kaetud järsud kaldad, kõrgete liivakaljude peegelpildid, esimesed eredad värvilaigud puudel ...

«Oh, kui ilus!»

«Vaadake, kui imetore!»

«Milline ilu!»

Kesk tütarlaste vaimustatud ohkeid ning fotoaparaatide plõksatusi kostab kellegi veniv bariton:

«Siin on mets, liiv ja vesi, aga ilu ma ei näe. Kus on ilu?»

Algab üleüldine selgitamine. Filosofeeritakse veel õnne, armastuse ja rõõmu üle. On nad üldse olemas? Kaheldakse, arutatakse, aga õhtul tehakse otsus, millega kõik on nõus. Nimelt: keegi pole veel kunagi nii palju korraga naernud kui just täna.

* * *

Tööd kolhoosis jaotati kahte liiki: kerged ja rasked. Kõige raskemaks ning ebameeldivamaks peeti tööd kokana. Leidus ka selliseid, kes selle tegevusega suurepäraselt hakkama said ja valmistasid näljastele kaaslastele meeldivaid üllatusi. Poisid lubasid Sirje Ruusi ja Mare Preimerit mitte unustada.

Esimestel päevadel tunti suurt igatsust jalakeerutuse järgi. Puudus nii pill kui ka pillimees. Kammipillide orkester ei suutnud nõudlikku publikut rahuldada. Lõpuks hangiti pill ilma mängijata. Järgmisel õhtul oli olemas ka pillimees. Päev enne ärasõitu tantsiti juba kahe pilli saatel.

Kolmandal õhtul oli pillimees juba kohal, kuid pill oli kadunud. Kõik otsisid, kuid asjata. Lõpuks leiti pill ühe tüdruku voodi alt.

Kolmandal õhtul oli pillimees juba kohal, kuid pill oli kadunud. Kõik otsisid, kuid asjata. Lõpuks leiti pill ühe tüdruku voodi alt.

* * *

Meie kursusekaaslane Laimonis Kamara ütles enne ärasõitu, et ta olevat kahe nädalaga räpina keele ära õppinud. Ka teistel läks mitu päeva vaja mõistmiseks, et brigadiri käsu peale «kuurma nõlvi kukata» tuleb vanker ümber lükata, mitte kukile tõsta, et «vigel» on kõige tavalisem hang ja «molokene» on hellitusnimi.

* * *

Kui küsida ükskõik milliselt esimese kursuse eesti filoloogilt, kuidas talle kolhoosis meeldis, siis on vastus alati üks: «Väga meeldis». Ometi kiputi viimasel päeval laulma «Koduigatsust», «Mu meelen kuldne kodukotus» ja teisi taolisi laule. Võib-olla oli see ainult juhus.

Missugune mulje jäi aga meist räpinlastele?

Perenaine ütles sageli, et nii häid latsi põle siin viil olnu.

INGER KOEMETS
VÄLJA PÕKK

Zinaida Maslennikova füüsika teiselt kursuselt (vasakul) ja Nella Bazelova füüsika neljandalt kursuselt krohvimas.

Tudengist kolhoosniku lauluvara

Lisa «Üliõpilaslaulikule»

Kolhoosi sõites:
«Lähme nüüd, lähme nüüd,
lähme lauluga nüüd!»
«Täna me liigume küladesse ...»

Esimesel tööpäeval:
«Julgesti, vennad, nüüd tööle ...»
«Nii tugevad kui kaljud suures meres ...»

Järgmisel hommikul:
«... ta ohkas ja kaebas:
mu kondid ja luud!»
«Ma, sõbrad, jooksvavalust murtud ...!»

Kartuleid võtmas:
«Kummarda, kummarda,
ega pole muud kui kummarda ...»

Põhu- või silokoorma otsas:
«Kui siit pilvepiirilt alla vaatan ...»

Päevalilli (võru murdes «päevaroose») koormasse tõstes:
«Kõik roosid ma kingiksin sulle ...»
«Kui sa tuled, too mull' lilli ...»

Reht peksmas:
(Pole aega laulda.)

Kui kompvekiisu tuli:
«Haanja miis läts Tiganiku puuti ...»

Õhtuti:
«Üks ringilaul meil käimas on ...»
«Kui mu vanaisake ...»

Pühapäeviti:
«Oh et meil nüüd alati pühapäev oleks ...»

Öösiti:
«Elu ilusaim tants on tinna ...»
«Taaderit ja oirat, oirat ...»

Teisel nädalal:
«Koduigatsus on suur ...»
«Mu meelen kuldne kodukotus ...»

Päev enne ärasõitu:
«Nüüd laulame kõik,
ju homme on sõit ...»

Ärasõidul:
«On ajaratas ringi käind ...»
«Jumalaga, sügav laasi ...»

Koostanud PAUL-ERIK RUMMO,
eesti filoloogia I kursuse üliõpilane

Pärast tööd on mitmekülgne puhkus marjaks Valga rajooni «1. Mai» kolhoosis töötanud stomatoloogia osakonna III kursuse üliõpilastele. K. REBASE fotod

2 Tartu Rüklik Üliikool

Ajaloo-Keeleteaduskonna õpetatud nõukogus

Hiljuti toimunud õpetatud nõukogu koosolekul arutati esimese kursuse üliõpilaste tootvale tööle rakendamise küsimust. Vastavalt uutele õppeplaanidele ning NSVL kõrgema ja kesk-erihariduse ministri käskkirjale peavad tootvale tööle asuma eesti filoloogia ja ajaloo-osakonna üliõpilased. Teiste osakondade õppeplaanid seda ette ei näe.

Tootvale tööle siirduvatele üliõpilastele organiseeritakse õppetöö neli korda nädalas: esmaspäeviti, teisipäeviti, kolmapäeviti ja reedeti. Nendel päevadel toimuvad loengud kella 18—22-ni. Neljapäeval on ette nähtud konsultatsioonid. On selge, et nii väheste loengutundidega ei suudeta kogu kursust käsitleda. Üliõpilased peavad osa materjalist omandama iseseisva töö korras.

Tootvast tööst on vabad need esimese kursuse üliõpilased, kes on olnud enne ülikooli astumist vähemalt kaks aastat praktilisel tööl.

Neile organiseeritakse õppetööd nädalas 10 tundi rohkem kui teistele.

TRÜ õppeosakond ongi asunud juba korraldama üliõpilaste töölesuunamist. Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Õigusteaduskonna üliõpilased lähevad põhiliselt ehitustöödele.

Isetegevus hoogsamaks!

Ringid tööle! Olümpiaad varem! Esimesed kursused, ootame teie aktiivset kaasalöömist!

Taas on täitunud auditooriumid, taas krabistavad suled konspekte kirjutada. Üliõpilaselu on veerenud oma tavalistele rööbastele. Kuid loengusaalid ja laboratooriumid ei ole kunagi ainsateks kohtadeks, mis piiravad meie tegevusvälja. Uus õppeaasta tähistab uue hoogsama tegevuse algust ka kultuuri- ja isetegevusrindel. Tuleks püüda selle poole, et loengutest vabal ajal võiks üha sagedamini kuulda harjutamas koore, ansambleid, soliste ja sõnakunstnikke. Ja seda juba esimestest loengupäevadest peale. Kui hakkame «sisseelamise» ettekäändel parajat inspiratsioonimomenti või vastavat tuju ootama, siis võib nii mõnigi kursus arvestuste ja pealemurdva eksamisessiooni tuhinas leida, et neil pole isetegevuse alal veel midagi tehtud.

Eelmiste aastate kogemuste põhjal võib sama öelda ka ringide kohta: kui sügisel «gaasi põhja ei suruta», pole enne kevadet õiget nahka loota. Võib eksimatult nentida, et üheks paremaks isetegevuskollektiiviks kujuneb käesolevalgi õppeaastal klubi näitering (üldse on neid ülikoolis kolm), kellel toimuvad juba regulaarsed proovid. Segakoor ja mõned teised kollektiivid võtavad hoogu, kuid on neidki, kes elavad alles «vaikuse maailmas». On juba kujunenud tavaks, et isetegevuse olümpiaadid toimuvad kevadel. Kellelgi ei võiks selle vastu midagi olla, kevad on ilus aeg ja mõjub igati inspireerivalt. Hääda aga on selles, et kõik olümpiaadi üritused on kippunud kuhjuma viimasele minutile. Näiteks möödunud aastal hästi esinenud Arsiteaduskond korraldas oma kontserdid vahetult enne viimast tähtpäeva. Ruumide puudus muutus oluliseks takistuseks olümpiaadi käigus. Et selline olukord ei korduks, tuleks olümpiaadi esimese vooru üritusi hakata korraldama vahetult pärast talvise vaheaja lõppu. Ei teeks paha juba sügissemestril hakata olümpiaadile mõtlema. Püstitagem loosung: «Viime olümpiaadi esimese vooru läbi juba veebruari lõpus!»

Teiseks oluliseks momendiks on suhtumine olümpiaadi. Oleks hea, kui käesoleval õppeaastal nii passiivset suhtumist, nagu Matemaatika-Loodusteaduskond mullu üles näitas, enam ei esineks.

Käesoleval õppeaastal alustab tegevust rida uusi isetegevusringe.

Pärast nelja varjusurma-aastat äratatakse uuesti ellu puhkpilliorkester, mida hakkab juhtima sm. Mihkelsoo RT «Vanemuisest». NSV Liidu rahvakunstnik Ants Lauteri juhendamisel asub tegevusse sõnakunstiring.

Jalad tuleks alla saada ka estraadiorkestrile, ja mitte ainult orkestrile, vaid väga teretulnud oleks estraadiringi organiseerimine, mis võiks anda näeru ja naljaga läbipõimitud kontserte. Siin sooviks näha suurema initsiatiivi ülesnäitamist, julgemat osavõttu esimeste kursuste üliõpilaste poolt. Rohkem lõbusaid huumori- ja satiiriõhtuid!

Teadmiseks kõigile ja eriti esimese kursuse üliõpilastele toome ära vastloodud ringide nimekirja ja nende harjutuste ajad. Palume kõiki kursusevanemaid välja selgitada asjasthuvitatud ja aidata neil kontakti astuda ringide juhtidega.

TRÜ klubi juhatus
Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» kultuuriosakond

SOLISTIDE RING (juhendaja R. Jõks).
Teisipäeval, kolmapäeval ja reedel kell 20.
VOKAALANSAMBLID (juhendaja E. Voites).
Teisipäeval ja kolmapäeval kell 17.
SÕNAKUNSTIRING (juhendaja A. Lauter).
Esmaspäeval kell 16.
PUHKPILLIORKESTER (juhendaja A. Mihkelsoo)
Teisipäeval kell 18.
KARAKTERTANTSURING (juhendaja S. Liftšitš)
Teisipäeval ja reedel kell 20.
Märkus. Kõigi ringide töö toimub TRÜ klubis, Ülikooli tn. 20, III korrus.

Tulge meie perre!

Vanimaks praegu tegutsevaks Tartu üliõpilaste isetegevuskollektiiviks on Tartu Riikliku Ülikooli ja Eesti Põllumajanduse Akadeemia ühine Tartu Üliõpilasmeeskoor, asutatud Eesti NSV rahvakunstnik Juhan Simmi poolt 1912. aastal. Seda pikka teed tähistavad arvukad esinemised, kontserdid, kontsertmatkad, konkursid. Ja alati on Tartu Üliõpilasmeeskoor hoidnud kõrgel meie meestelaulu head nime. Aitab sellestki, kui meenutada kolme festivalimedalit 1957. aasta suvest — siis tuldi vabariikliku, üleliidulise ja ülemaailmse noorsoofestivali laureaadiks.

Olenevalt kõrgema õppeasutuse töö iseloomust on Tartu Üliõpilasmeeskoori koosseis pidevalt vaheldu. Igal kevadel lahkub lauljate pere ridadest teatud arv inimesi, kes lõpetavad ülikooli või akadeemia. Igal sügisel asub aga hulgaliselt noori, esimese kursuse üliõpilasi, neid asendama. Nii ootab Tartu Üliõpilasmeeskoor tänavugi uusi laulumehi oma perre. Koori harjutused toimuvad igal teisipäeval ja reedel algusega kell 19 TRÜ aulas. 2., 6. ja 9. oktoobril võetakse vastu ka uusi liikmeid, lisaks veel pühapäeval, 4. oktoobril kell 14, samuti TRÜ aulas.

Tartu Üliõpilasmeeskoori juhatus loodab, et ükski noortest lauluhuvilistest ei jäta seda võimalust kasutamata. Eriti teretulnud on esimesed tenorid ja teised bassid, samuti aga ka ülejäänud häälerühmade lauljad.

Astuge meie perre, teid ootab ees huvitav ning töörohke tegevus. Juba lähema aasta jooksul kavatseb koor, jäädes truuks oma traditsioonidele, ette võtta järjekordse ulatuslikuma matka. Kuhu, eks seda näete ise. Samuti seisab ees üldlaulupidu, üliõpilaslaulupidu jm. huvitavad üritused.

Nägemiseni 2., 4., 6. ja 9. oktoobril TRÜ aulas, samuti hiljem, järgnevatel proovidel.

J. MÄRTIN,
Tartu Üliõpilasmeeskoori juhatuse esimees

Kujutava kunsti kabineti tööst

Esmaspäeval toimus kujutava kunsti kabinetis õppivate üliõpilaste üldkoosolek. Seal räägiti tehtud tööst ja plaanidest eelolevaks õppeaastaks. Tehtud on tõepoolest juba mõndagi. Siin töötab mitu gruppi üliõpilasi, kellest osa taotleb joonistusõpetaja kutset, osa aga tegeleb kunstiga lihtsalt huvist selle vastu. Pealegi on joonistusoskus väga kasulik paljude erialade juures ja aitab arendada meie üliõpilaste kunstimaitset ja arusaamist kunstniku loomingust. Kujutava kunsti kabinetis ei tegelda ainult joonistamisega. Dotsent J. Püttsepa ja sm. H. Puderselli juhtimisel on tehtud katsetusi ka teistel kujutava kunsti aladel. Eriti suurt tähelepanu on äratanud kabineti poolt väljaantud mapp linoollõigetega.

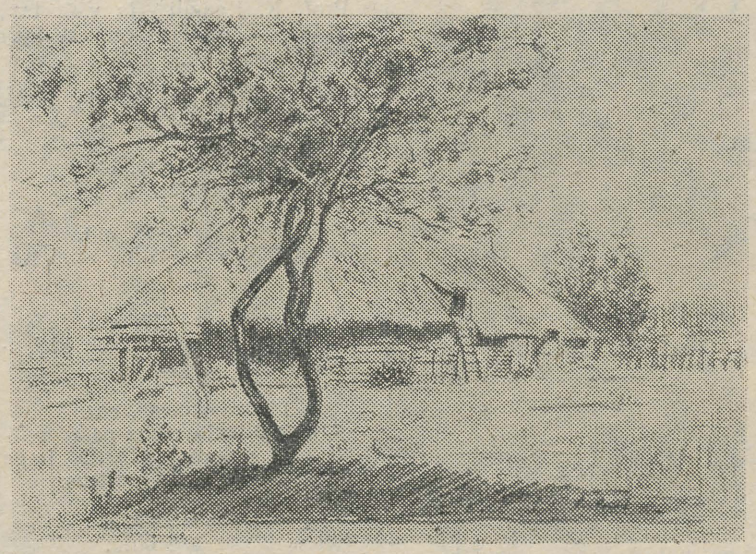

Uuel õppeaastal on kabinet mitmeti paremas olukorras kui varem. Kabinetil on nüüd kasutada suurem ruum, mis kulub ka hädasti ära järjest kasvava üliõpilaspere mahutamiseks. Kabinet püüab seda hoolitsust ka jõudumööda tasuda. Nimelt on siin tehtud äratõmbeid linoollõigetest ja raamitud akvarelle, mis lähevad meie ühiselamute kaunistamiseks. Kindlasti aitab see muuta ühiselamuid kultuursemaks ja kodusemaks. Kujutava kunsti kabineti hoolde jääb ka üliõpilaste kohvik-klubi kunstiline kujundus.

Uuel õppeaastal laieneb ka alade arv, mida üliõpilased võivad kabineti juures õppida. Nimelt on võimalik õppida modelleerimist noore skulptori A. Rimmi juhendamisel. Karikatuuride joonistamisega tutvustab meid karikaturist H. Hiibus. Veelgi rohkem pühendatakse tähelepanu graafiliste tehnikate õppimisele ja eriti eksliibriste valmistamisele. Lisaks praktilisele õppusele kuulavad kabineti liikmed loenguid kunstiajaloost ja kunstiteooriast, mida peab prof. V. Vaga. Kabinet hakkab korraldama kunstinäituste ja kunstnike ateljeede ühiskülastusi.

Kujutava kunsti kabineti tööst võib osa võtta iga üliõpilane, kes selle vastu tõsiselt huvi tunneb. Iga uus liige on teretulnud.

J. KANGILASKI,
ajaloo-osakonna II kursuse üliõpilane

LÕHAVERES

Alates juuni viimastest päevadest, siis kui veel Tartus viimased «palavad lahingud» eksamitega käisid, võis gruppi ajaloo-osakonna üliõpilasi (Nõmme, Müllerbecki, Purret jt.) juba Suure-Jaanis näha.

Kui osa ajaloolasi sõitis Balti soojuselektrijaama ehitusplatsile ja teistele ehitustele n. ö. uut ajalugu «tegema», siis see grupp ajaloolasi oli tulnud siia appi akadeemik Harry Moorale, kes teostab kaevamistöid eestlaste muistse vabadusvõitluse ühel tähtsamal mälestusmärgil — Lõhavere linnamäel.

... Kiirelt kattuvad linnamäe kumerad servad valgete tikkude korrapäraste ridadega, mis tulevase kaevandi ruudustikku tähistavad. Ja pärast seda, kui on eemaldatud ka murukamar — avatud «kaas» sellel «raamatul», mida tuli lugema hakata, vestles prof. Moora üliõpilastega linnamäe ja ümbruskonna ajaloost, kaevamiste eesmärkidest ja nendest «saladustest», mida peab tundma mineviku lehekülgi lugema asudes.

Kuigi need leheküljed käesoleval aastal ei olnud eriti rikkad esemeliste leidude poolest, sai igaüks tunda leidmisrõõmu, ja mis peaasi — nägi oma silmadega, kuidas ajalugu «tehakse».

Peale selle on ju kaevamistel ka oma romantika, oma ajalugu ja... ekskursioonid! Neid viimaseid oli küll igast Eesti nurgast, Kisandi Sassi üllatuseks ka Haapsalust, ehkki mitte Kalakombinaadist (selgituseks olgu öeldud, et Sass kippus suvel meid maha iätma ja Haapsalu Kalakombinaati tööle minema). Oli aga näha, et kodunurga mehed hindasid Sassi uut tööd märksa kõrgemalt — küsimustel ja imestust avaldavatel pearaputustel ei tahtnudki lõppu tulla, et on see kaevamine ikka üks kannatustnõudev töö!

Kõige ootamatumateks külalisteks olid Lõhaveres muidugi «filmionud».

Ja päikest, seda pole vist keegi kunagi rohkem saanud kui sel suvel. Oli ju seda kõikjal. Kujutage ette, et te istute kaevendi põhjas, kuhu ka tuul otsides teed ei leia, ja te saate aru, mis sundis kord üht, kord teist kaevendist välja hüppama ja, pea ees, linnamäe alla ojja jooksma. «Suplema» — nagu öeldi, ehkki seal oli vett ainult niipalju, et kõik ihuliikmed korraga vee alla ei mahtunud.

Palju vaeva nõudis ka selle kivikirve valmistamine, mis lõhaverelaste poolt võsaraiujatele Mustlasse saadeti. Kui ta aga lõpuks valmis sai ja külla tulnud Tobiasega Mustla poole teele läks, oli jälle, mida ühistelt kaevamispäevadelt Lõhaveres meenutada...

V. LOUGAS

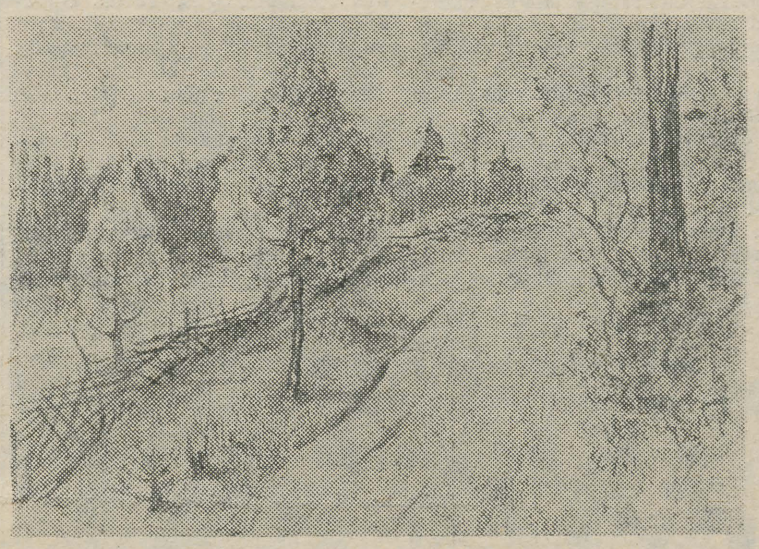

Ülikooli kohvik-klubis avatakse Saaremaa-temaatiline näitus. Fotodel K. Taevi tööd. Kärla kirikumõisa hooneid Peeter Süda elupaigast (ülal). Suure Tõllu haud Tatraselja karjamaal (all).

KUIDAS TOIMUB PEDAGOOGILINE PRAKTIKA TULEVIKUS

Kooli ja elu vaheliste sidemete tugevdamine nõuab ka kõrgemas koolis tulevaste spetsialistide ettevalmistamisel praktilisele küljele suurema tähelepanu osutamist. Uued õppeplaanid, mis tänavu esimese kursuse jaoks kehtestati, näevad ette menetluspraktika, nendes osakondades aga, kus õpetajaid ette valmistatakse, pedagoogilise praktika põhjaliku ümberkorraldamise. Ei ole veel palju aastaid möödunud ajast, mil tulevase õpetaja ettevalmistamiseks arvati piisavat kahe- kuni kolme-nädalasest pedagoogilisest praktikast, nüüd aga kavatsetakse terve semester sellele pühendada.

Pärast teise kursuse lõpetamist on suvel ette nähtud neljanädalane **pioneeritöö praktika** kas pioneerilaagrites või muudes koolivälistes kasvatusasutustes. Pedagoogilistes instituutides teostati sellist praktikat juba pikemat aega ja see õigustas end täielikult, sest laagri tingimustes on häid eeldusi noorte mitmekülgseks tundmaõppimiseks.

Ajaloo-Keeleteaduskonnas pühendatakse kogu kaheksas, Matemaatika-Loodusteaduskonnas aga üheksas semester pedagoogilisele praktikale koolides. Semestri algul toimub 4-nädalane **sissejuhatav praktika,** mille kestel üliõpilased tutvuvad kooliga üldiselt, eriti klassivälise tööga koolis. Selle praktika jooksul esineb iga üliõpilane ühe referaadiga mõnel klassivälise kasvatustöö teemal, kusjuures referaadi peamiseks allikaks on üliõpilase oma tähelepanekud ja kogemused.

Sissejuhatavale praktikale järgneb kuue- kuni kaheksanädalane **praktika õppe- ja kasvatustöö alal,** mis puhuks iga üliõpilane ühe klassi juurde kinnistatakse, kus ta algul kuulab ja pärast tunde omal erialal annab. Need tunnid antakse aineõpetaja ja grupijuhi juhendamisel. Klassijuhataja juhendamisel täidab üliõpilane vastavas klassis ka mõningaid kasvatuslikke ülesandeid. See praktikalõik sarnaneb suurel määral praegu teostatavale pedagoogilisele praktikale.

Pedagoogiline praktika lõpeb kuue- kuni kaheksanädalase **stažööri-praktikaga,** mis puhuks igale üliõpilasele antakse üks klass, kus ta võrdlemisi iseseisvalt aineõpetaja kontrolli all teostab õppe- ja kasvatustööd, kandes nagu tavaline õpetajagi oma töö eest täit vastutust. See praktikalõik lõpeb ühe õppetunni kaitsmisega, mille praktikant eriti hoolikalt ette valmistab ja mille teema valikut, ülesehitust ja käiku praktikant üksikasjaliselt motiveerima peab.

Võib oletada, et noored õpetajad astuvad pärast nii mitmekülgse ja pikaajalise pedagoogilise praktika sooritamist ellu märksa küpsematena kui praegu. Ülikooli kateedritele aga — eriti pedagoogika kateedrile, kelle otsesel juhendamisel pioneeritöö praktika ja sissejuhatav praktika toimub — paneb see senisest palju suurema vastutuse.

Dots. A. ELANGO,
pedagoogika kateedri juhataja

Tartu Riiklik Ülikool 3

Kultuuriajaloolisi kohti

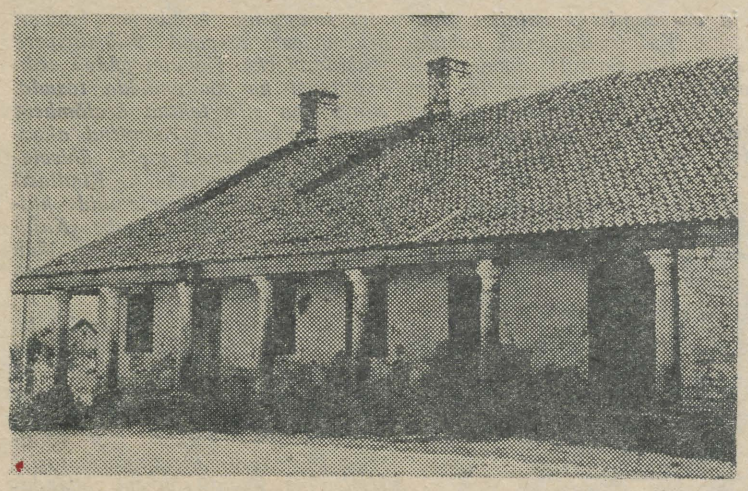

Kuivastu kõrts Muhumaal on kirjanik V. Grünthal-Ridala sünnipaik.

Õpperaamatukogu

Üliõpilaste õppimisvõimaluste avardamise eesmärgil avati 1956. aasta sügisel TRÜ Õpperaamatukogu, kust saab laenutada peamiselt õpikuid, marksismi-leninismi klassikute teoseid, ühiskondlik-poliitilist kirjandust ja võõrkeelset lektüüri. Perioodikat saab õpperaamatukogust alates 1957. aastast. Ilukirjandusest leidub raamatukogus suuremal arvul pärast 1956. aastat ilmunud teoseid. Viimaseid saavad üliõpilased ka koju laenutada.

Varem ilmunud ilukirjandusest on raamatukogus olemas teosed, mis on õppeprogrammides ette nähtud. Need on mõeldud kasutamiseks lugemissaalis. Seda osa ilukirjandusest saab kasutada suulisel nõudmisel. Samuti piisab suulisest nõudmisest marksismi-leninismi teoste laenutamisel. Ülejäänud teoste laenutamiseks tuleb täita soovisedel ja panna see vastavasse kasti, lugemissaalis lugemise puhul aga anda soovisedel laenutaja kätte.

Mitu meest on ikka mitu meest. *JOH. MIKU fotod*

TRÜ Õpperaamatukogu on seni kõige enam kasutanud esimeste kursuste üliõpilased. Paljud äsja esimesele kursusele astunud üliõpilased on juba raamatukoguga tutvust teinud. Raamatukogu ootab aga ka kõiki neid, kes seni pole raamatukogu veel külastanud.

Esimese kursuse statsionaarseid üliõpilasi registreeritakse õpperaamatukogu lugejaiks üliõpilaspileti alusel. Õpperaamatukogust saadud lugejapileti alusel on võimalik registreeruda lugejaiks TRÜ Teaduslikus Raamatukogus. Tartus elavatel mittestatsionaarsetel üliõpilastel tuleb raamatute koju laenutamiseks täita kohustuse blankett kahes eksemplaris. Üks nendest tuleb jätta töökohta, teise alusel registreeritakse üliõpilane lugejaks TRÜ Teaduslikus Raamatukogus, kusjuures sealt saadud lugejapilet on kehtiv ka õpperaamatukogu kasutamisel. Väljaspool Tartut elavad mittestatsionaarsed üliõpilased saavad raamatuid koju laenutada kohaliku raamatukogude-vahelise abonemendi korras.

TRÜ Õpperaamatukogu abonementosakond on avatud esmaspäevast reedeni kella 13—18, laupäeval kella 10—15. Lugemissaal töötab esmaspäevast reedeni kella 8—22, laupäeval kella 8—17 ja pühapäeval kella 12—18.

K. LEPIK

Tutvugem TRÜ Teadusliku Raamatukoguga

Eelmiste aastate eeskujul korraldab TRÜ Teaduslik Raamatukogu lugejatele grupikonsultatsioone.

Esimese kursuse üliõpilastele tutvustab teenindamisosakond raamatukogu kasutamiskorda ja kasutamise võimalusi.

Vanemate kursuste üliõpilastele ning ÜTÜ ringidele annab bibliograafiaosakond juhtnööre, kuidas mitmesuguste bibliograafiliste nimestikkude, teatmikkude jm. abil iseseisvalt leida kursuse- või konverentsitööks vajalikku kirjandust.

Grupikonsultatsioonidele järgneb ekskursioon raamatukogu fondidesse. Konsultatsioone korraldatakse kokkuleppel tööpäeviti kella 8—16 (laupäeviti kella 8—13) rühmadele mitte üle 15 üliõpilase. Konsultatsioonide graafiku koostamiseks palutakse teatada alates 1. oktoobrist telefonil 87 (teenindamisosakond) või telefonil 86 (bibliograafiaosakond), millistel aegadel üliõpilastel on võimalik konsultatsioonidest osa võtta.

A. JAANISTO,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu teenindamisosakonna juhataja

Algab leedu keele kursus

Leedu keele õppimine on filoloogidele võrdlemisi suure tähtsusega. Leedu keel on esmajärguliseks võrdluskeeleks slaavi keelte, eriti vene keele jaoks. Ka Lääne-Euroopa keelte jaoks pakub leedu keel huvitavaid võrdlusvõimalusi. Eesti keeles, samuti teistes läänemeresoome keeltes leidub aga hulk leedu laene.

Arenevad kultuurisuhted Leeduga eeldavad samuti tutvumist leedu keelega.

Leedu keelt õpetati Tartu üli-koolis tsaariajal, vähemal määral ka kodanliku korra ajal. Nõukogude võimu perioodil on algav kursus esimene.

Kursuse avaloeng peetakse teisipäeval, 6. oktoobril kell 18 ülikooli peahoones teises füüsika auditooriumis. Loengul antakse valguspiltide ja muude materjalidega illustreeritud ülevaade Leedu NSV-st, tema rahvast, selle keelest ja kultuurist.

V. ERNITS

Üritused kohvik-klubis

Teisipäeval, 6. okt.
Ringi mööda Saaremaad Suure Tõllu jälgedes. Ekspeditsioonimuljeid fotos, maalis, skulptuuris ja joonistuses ning sõnas.

Reedel, 9. okt.
Prof. K. Ramuli ja v.-õpetaja H. Liimetsa vestlus esimese kursuse üliõpilastega.

Esmaspäeval, 12. okt.
Õpime laule! Juhatab E. Voites.

Teisipäeval, 13. okt.
Muusika ja teater.

Neljapäeval, 15. okt.
Lehte Hainsalu vestleb Viini festivalist.

Laupäeval, 17. okt.
Rahvustoitude õhtu koos kirjandusliku viktoriiniga.

Teisipäeval, 20. okt.
Tartu arhitektuuriline pale seitseaastakul. Vestleb Tartu linna peaarhitekt dots. A. Matteus.

Neljapäeval, 22. okt.
Rahvaste sõpruse õhtu.

Teisipäeval, 27. okt.
Linna haljasalade arhitektuur, eriti Tartus. Vestleb EN Kunstnike Liidu esimees dots. A. Alas.

Ajaloo-Keeleteaduskonna ametiühingubüroo

„Vestnik Võssei Školõ"

NSV Liidu Kõrgema ja Keskerihariduse ministeeriumi ajakiri «Vestnik Võssei Školõ» ilmub kord kuus. Ajakirja veergudel valgustatakse kõrgema kooli alaseid aktuaalseid probleeme, antakse edasi kõrgemate õppeasutuste kogemusi teadusliku ja õppe-kasvatustöö ümberkorraldamise kohta õppetöö tootvale tööle lähendamise alusel.

Ajakiri avaldab artikleid teaduslik-pedagoogilise kaadri ettevalmistamisest, kodumaise pedagoogilise mõtte ajaloost. Käsitlust leiab uus õppekirjandus, tutvustatakse välismaist kõrgemat kooli.

Ajakirja saab tellida igas sideasutuses ja ühiskondlike ajakirjanduse levitajate kaudu. Tellimishind aastas 60 rubla.

Mõistatus

1. Mida kujutatakse sellel fotol?

2. Kus olete seda näinud?

3. Mida olete sellest lugenud?

Vastused saata ajalehe «TRÜ» toimetusele hiljemalt 15. oktoobriks.

Parima vastuse eest preemia!

Menetlusekskursioonil Kaukaasias

28. septembril saabusid Kaukaasiast Tartusse tagasi pikemalt kui kuuajaliselt menetlusekskursioonilt V kursuse geograafid. Dots. L. Vassiljevi poolt juhitava ekskursiooni ülesandeks oli vastavalt õppeplaanile stepi, poolkõrbe, lähistroopiliste ja mäestikualade looduse, Taga-Kaukaasia liiduvabariikide rahvaste ajaloo ja kultuurining majanduselu tundmaõppimine ja varem omandatud teadmiste süvendamine kohapeal.

Küllaltki ulatusliku programmi esimeseks osaks oli vaatluste teostamine Teberda looduskaitsealal Suur-Kaukasuse lääneosas. Parema ülevaate saamiseks teostati jalgsimatk mööda Suhhumi sõjateed läbi Teberda ja Dombai, kus tehti pikemad peatused ja ekskursioonid ümbrusega tutvumiseks, ületati liustikega kaetud Kluhhori mäekuru (2816 m üle merepinna) ja saabuti subtroopikasse. Suhhumis külastati maailmakuulsat ahvikasvandust ja botaanikaaeda.

Edasi sõideti laevaga Adžaaria pealinna Batumi. Väga huvitavaks kujunes Zeljonõi Mõsis asuva botaanikaaiaga tutvumine. Selles, et asume niiskes subtroopikas ja et Batumi on Nõukogude Liidu sademeterikkaim koht, veendusime kohe: iga päev sadas vihma. Sellepärast meie lahkumine Batumist kujunes lausa põgenemiseks.

Järgnes viis päeva hiljuti 1500. aastapäeva pühitsenud Gruusia NSV pealinnas Tbilisis. Laiad varjurikkad tänavad suurepäraste hoonetega kesklinnas, funikulöör mägedes asuvasse parki, kust öösel avaneb imetore vaade linnale, madalad lamedakatuselised majad äärelinnas mäenõlvadel — kõik see jättis Tbilisist hea mulje. Gruusia majanduseluga tutvumise eesmärgil külastasime Tbilisi siidikudumisvabrikut, veinitehast. Põhjalik oli tutvumine Taga-Kaukaasia ainsa täieliku tootmistsükliga — metallurgiakombinaadiga Gruusia noorimas linnas Rustavis.

Väga huvitavaks kujunes sõit autobussiga üle Väike-Kaukasuse Tbilisist Jerevani. Jerevani võib iseloomustada järgmiselt: roosast tufist majad, hoogne ehitustegevus, meile harjumatu kuumus. Päikese käes sätendav lumine Ararati tipp tundub valitsevana linna kohal, olgugi et ta on 50 km kaugusel ja asub Türgi territooriumil. Selle Armeenia vapil kujutatava mäe tippu tõusid teatavasti esimestena 1829. a. septembris Tartu ülikooli professor Parrot ja Armeenia valgustaja Abovjan. Peale Jerevani tööstusettevõtete ja muuseumide külastasime mitmeid Urartu ja hilisema perioodi linnade varemeid, Armeenia kiriku, mis ühendab ühtlasi kogu maailmas laialipaisatud armeenlasi (²/₃ armeenia rahvusest elab väljaspool Nõukogude Liidu piire), keskust Etšmiadžinis ning viibisime viinamarjakasvatussovhoosis.

Suurepärane oli vastuvõtt aserbaidžani geograafide poolt. Nende lahkel kaasabil võimaldati meil kasutada autobussi naftaväljade külastamiseks ja laeva sõiduks Bakuu lahele.

Läbisõidul külastasime Moskvas NSV Liidu rahvamajanduse saavutuste näitust, Kremlit, Moskva RÜ Maateaduse Muuseumi, Tretjakovi galeriid jm. vaatamisväärsusi.

H. MARDISTE

Onnitleme

SIRJE PÄRNASTET
ja
PEET PIIRIKIVI

abiellumise puhul!

Et õnnekõrsi pesaks jätkuks kogu eluks.

IV kursuse füüsikud ja keemikud

Viis meistrimärki

27. septembril toimusid Nelijärvel esimesed Eesti NSV ametlikud individuaal-võistkondlikud esivõistlused orienteerumisspordis, millest võttis osa 12 TRÜ sportlast.

Naisvõistlejatel oli võistlusmaa pikkuseks ca 7 km (tuli läbida 4 kontrollpunkti). Võistkondlikult saavutas meistritiitli TRÜ üliõpilastest koosnev Tartu I naiskond koosseisus Tiina Ehala (matemaatikaosak. IV k.), Maire Miljan (geograafiaosak. II k.) ja Ruth Aimla (matemaatikaosak. IV k.), kusjuures T. Ehala tuli individuaalselt III kohale. Päeva parima aja 1:13.36 saavutas Leili Ruto (geograafiaosak. III k.), kes eelmisel õhtupoolikul oli tulnud Tartu meistriks 800 m jooksus. Nelijärvel jäeti ta aga tšempionitiitlist ilma, sest Tartu III naiskonnal, kelle koosseisu ta kuulus, lubati esineda vaid väljaspool võistlusarvestust. Selles naiskonnas esines hästi veel füüsikaosakonna diplomand Helga Sule. Aegade kokkuvõttes tuli väljaspool arvestust võistelnud Tartu III naiskonnal alla vanduda vaid meisternaiskonnale.

Meesvõistlejatel oli distantsi pikkuseks 11 km, kontrollpunkte 6. Võistkondlikult saavutas esikoha ühtlaselt esinenud Tartu II meeskond, kelle koosseisu kuulusid ülikooli esindajatest Rein Leet (geograafiaosak. II kursus) ja bioloogiaosakonna lõpetanu (TRÜ Spordiklubi liige) Sven Veldre. Tugevakoosseisulise Tartu I võistkonna esinemine ebaõnnestus, sest üks võistleja kaotas kaardi. Individuaalselt esines tartlastest kõige paremini Madis Aruja (geograafiaosak. II k.), kes tuli ajaga 1:10.03 kolmandaks. Esikoha saavutas R. Koppel (Väike-Maarja) ajaga 1:08.53.

Peale eelmainitute esinesid TRÜ sportlastest veel hästi ja tulid esimese kümne hulka Ants Kask (füüsikaosak. V k.), Ülo Vilt (geograafiaosak. IV k.) ja Heino Mardiste (geograafiaosak. V k.).

Võistluste tulemuste põhjal omistati esmakordselt spordijärke orienteerumisspordis. Järgunõuded täitis 18 võistlejat, kellest 8 kuulub TRÜ Spordiklubi liikmeskonda.

Linnadevahelises arvestuses toimus Tartu ja Tallinna vahel huvitav duell, millest võitjana väljus Tartu.

A. RAIK

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3437. MB 07530.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Raamatupalat

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 28 (415)
Reede,
9. oktoober 1959
XII aastakäik

Poliitiline kasvatustöö kõrgemale tasemele

Eelnenud õppeaastal täitsid meie ülikooli kollektiivi liikmed rõhuvas enamikus hästi ja ausalt oma ülesandeid igapäevases õppe- ja teaduslikus töös, samuti ka suvistel ehitustöödel. See tõestab meie kollektiivi poliitilist teadlikkust. Samal ajal tuleb arvestada, et seitseaastaku uute suurte ülesannete lahendamine nõuab erialaste teadmiste veelgi täielikumat rakendamist ning poliitilise teadlikkuse järjekindlat tõstmist.

Käesoleval õppeaastal jätkub poliitharidustöö ülikoolis põhiliselt endistes, ennast õigustanud vormides, kusjuures kasvatuse sisulist taset tuleb siiski tunduvalt tõsta. Õppejõudude kollektiiv võtab osa peamiselt filosoofilis-teoreetiliste seminaride tööst või õpib marksismi-leninismi õhtuülikoolis, teenistujad aga on koondunud poliitringidesse (poliitökonoomia, rahvusvaheliste suhete ja jooksva poliitika ringid). Üliõpilaste poliitiline kasvatamine toimub õppeprotsessis, eelkõige muidugi ühiskonnateaduste alal, ja kursustel toimuvate vestluste näol jooksva sise- ja välispoliitika ning muudes küsimustes. Tööd jätkavad ülikooli lektoorium ning kinolektoorium.

Õppejõudude filosoofilis-teoreetiliste seminaride temaatika sügissemestriks töötati põhijoontes välja juba kevadel ja see on küllaltki aktuaalne. Selles jätkatakse NLKP XXI kongressiga seoses olevate teemade arutlemist (Õigus-Majandusteaduskonnas), samuti marksistliku teooria ja vastavate erialade seostamise probleeme jne.

Praegu seisab ülesanne selles, et seminaride juhatajad täpsustaksid lõplikult ettekannete teemad ja töökoosolekute ajad. Samuti on vaja kindlustada, et ettekandjad esitaksid eelnevalt teesid ja põhilise kirjanduse nimestiku, selleks et seminarist osavõtjad saaksid omalt poolt paremini seminarideks valmistuda ega jääks ainult passiivseteks kuulajateks. Teaduskondade parteibüroodel tuleb käesoleval semestril süvendada kontrolli nii seminaride toimumise kalendaarse plaani kui ka seminaride sisulise külje üle. Samuti tuleb senisest rohkem valgustada seminaride käiku ja nendel kerkivaid teoreetilisi probleeme ka meie ajakirjanduses.

Marksismi-leninismi õhtuülikooli tuleb suunata need õppejõud ja teenistujad, kellel puudub süstemaatiline marksistlik teoreetiline ettevalmistus. Õhtuülikoolis õppimine on kahtlemata kasulik ka neile noorematele õppejõududele, kes valmistuvad kandidaadiminimumi eksamiteks filosoofia alal.

Kursuste komsomoligruppidel tuleb jälgida tähelepanelikult ühiskonnateaduste omandamise käiku ja omalt poolt kindlustada, et ühiskonnateaduste seminarid toimuksid ettevalmistatult, üliõpilaste aktiivsel osavõtul. Eriti oluline on, et komsomoligrupid korraldaksid koos hooldavate õppejõududega kursustel regulaarselt (1—2 korda kuus) poliitvestlusi või poliitkasvatuslikku eesmärki taotlevaid ekskursioone, kino, teatri ja kontsertide ühiskülastusi. Ka nende ürituste üle, milel on suur kasvatuslik väärtus, tuleb teaduskondade parteibüroodel, kateedritel ja ülikooli komsomolikomiteedel kehtestada rangem kontroll ning anda ühtlasi sisulist abi nende korraldamisel. Oluline on, et organiseeritaks ka kursuste hooldajate ja komsomoligruppide vahel kogemuste vahetamist poliitvestluste ja teiste kasvatuslikku laadi ürituste organiseerimise alal. Üldse peab tihedam kontroll, abistamine ja kogemuste vahetamise organiseerimine poliitharidustöö ürituste puhul tagama selle töö tunduva paranemise käesoleval õppeaastal.

K. SIILIVASK,
TRÜ parteibüroo sekretäri asetäitja

EKSAMILT. *Näituselt «Eesti NSV fotokunst». P. PERE foto*

Algab ÜTÜ konverents

Teisipäeval, 13. oktoobril algab viis päeva kestev Üliõpilaste Teadusliku Ühingu XIV konverents.

Konverentsi pidulik avamine toimub teisipäeval kell 16 TRÜ aulas. Päevakohaste sõnavõttudega esinevad TRÜ teadusala prorektor professor Harald Keres ja ÜTÜ esimees Leo Võhandu.

Õhtu huvitavamaks osaks kujuneb aga kindlasti TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna 1959. aastal lõpetanud ajaloolase Lea Soomi ettekanne «Eesti Üliõpilaste Seltsi ajaloost». Nimelt peab märkima, et üliõpilasliikumise ajaloo küsimused Tartu ülikoolis on leidnud nõukogude ajalooteaduse poolt kahjuks üsna vähest tähelepanu. Seni ilmunud uurimustes on peamiselt käsitletud üliõpilaste osavõttu revolutsioonilisest liikumisest. Et saada terviklikku pilti Tartu üliõpilaskonna ajaloost, tuleb paratamatult läbi töötada ka kodanliku üliõpilasliikumise küsimused.

L. Soom annabki oma töös ülevaate Eesti Üliõpilaste Seltsi tegevusest aastail 1870—1917. Nimetaksime vaid mõningaid huvitavamaid sõlmküsimusi: «Kalevipoja»-õhtutest EÜS-i loomiseni, rahvuslik liikumine ja EÜS, EÜS-i vahekord saksa korporatsioonidega, EÜS ja buršikombed, EÜS Eesti Rahva Muuseumi ja Kirjandusmuuseumi loomise initsiaatorina, EÜS kui kodanluse tööriist jne.

Nagu juba sellest lühikesest loetelust nähtub, oli EÜS-i osatähtsus eesti rahvusliku kultuuri arengus küllaltki suur.

Ootame kõiki seda huvitavat ettekannet kuulama.

Konverentsi ajaks saabub meie ülikooli terve rida vennasvabariikide ülikoolide esindajaid. Meil ei tohi puududa külalislahkus, seepärast palume ÜTÜ osakonnanõukogusid ja teaduskondade komsomoliorganisatsioone teaduskondade spetsiifikat arvesse võttes juba varakult mõtelda külaliste päevakava täitmisele.

ÜTÜ nõukogu

ARUTLEME ÕPPETÖÖ KÜSIMUSI

Ajaloo õpetamine täiuslikumaks

Seoses haridussüsteemi ümberkorraldamisega arutatakse praegu elavalt ajakirjanduse veergudel, haridustegelaste nõupidamistel ning haridusorganites ajaloo õpetamise küsimust 8-klassilises ja täielikus keskkoolis. Kesksekс probleemiks on, kuidas saavutada mõlemas kooliastmes võimalikult täiuslik ajaloo õpetamise korraldus, mis annaks noortele terviklikku pildi ühiskonna ajaloo arengu kohta vanimatest aegadest kuni tänapäevani, sealjuures aga erilist rõhku pannes NSV Liidu ajaloo õppimisele.

On otsustatud loobuda senisest lineaarsest ajalookursuse süsteemist ja asendada see uue, osaliselt kontsentrilise süsteemiga. Sellekohaselt õpetatakse ajalugu tulevikus järgmiselt: 4. klassis kodumaa ajalugu episoodiliste jutustustena, 5. ja 6. klassis vana- ja keskaja ajaloo lühendatud kursust, 7. ja 8. klassis NSV Liidu ajaloo algkursust ja Eesti NSV ajalugu koos ülevaateteemadega uue ja uusima aja ajaloost ning konstitutsiooni algmeid. 4.—8. klassini õpetatakse ajalugu 2 tundi nädalas, 8. klassis lisandub sellele üks tund konstitutsiooni õppimise arvel. Keskkooli 9.—11. klassini õpetatakse NSV Liidu ajaloo süvendatud kursust koos Eesti NSV ajalooga, uut ja uusimat ajalugu ning NSV Liidu ja Eesti NSV Konstitutsiooni. Nädalatunde on 9. ja 10. klassis kolm, 11. klassis neli.

Vastavalt kooli astmele on koostamisel uued programmid ja nendele vastavad õpikud ning muud õppevahendid. Eesti NSV-s on seni valminud ja arutlemisel 5.—8. klassi ajaloo programmi projekt. Et kohaliku ajaloo õpetamise korraldus kuulub otsustamisele igas liiduvabariigis, siis on mõned liiduvabariigid (Usbeki, Moldaavia) otsustanud eraldada täiendavaid ajalootunde oma ajaloo õpetamiseks. Ajalootundide arvu suurendamist 7. ja 8. klassis kahelt nädalatunnilt kolmele pooldab Leningradi ajaloolane prof. S. B. Okun, et võimaldada põhjalikumat uue ja uusima ajaloo õppimist.

Et tagada ajaloo õpetamise taseme tõusu uutes tingimustes, on Nõukogude valitsus asunud otsustavalt võitlema ajaloo õpetajate senisest parema teoreetilise ja praktilise ettevalmistause eest. Uusi nõudeid kajastab ka ülikooli ajaloo-osakonna uus õppeplaan. Seoses vastavate õppeainete osatähtsuse kasvuga koolis on ajaloo-osakonna uues õppeplaanis suurendatud tundide arvu NSV Liidu ajaloo ja Eesti NSV ajaloo, uue ja uusima ajaloo ja idamaade ajaloo kursuste läbitöötamiseks. Arvestades, et ajaloo-osakonna lõpetaja omandab diplomi, millel on kvalifikatsioonina märgitud «Ajaloolane. Ajaloo ja konstitutsiooni õpetaja», on õppeplaanis ette nähtud kursus «Nõukogude õiguse alused», mis peab andma vajalikud teadmised konstitutsiooni õpetamiseks. Esteetilise kasvatuse tugevdamise eesmärgil õpitakse kunstiajalugu. Ajaloo-osakonna üliõpilastel tuleb eriti hoolikalt tundma õppida ka Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ajalugu, dialektilist ja ajaloolist materialismi, poliitökonoomiat ning filosoofiat, selleks et vajaduse korral õpetada 11. klassis ka kursust «Kommunismi alused».

Et tugevdada ajaloo-osakonna üliõpilaste metoodilist ettevalmistust, kasvab pedagoogilise praktika osatähtsus. Kogusummas kasvab pedagoogilise praktika ulatus seniselt kaheksalt nädalalt kahekümnele. Pärast kuuendat semestrit toimub neljanädalane pioneeritöö praktika. IV kursuse kevadsemester (16 nädalat) on täielikult pühendatud pedagoogilisele praktikale koolis, samal ajal jätkub õppetöö õhtuti nagu I kursusel (16 tundi nädalas).

Juba käesoleval õppeaastal alustavad õppetööd organiseerivad instantsid (teaduskonna õpetatud nõukogu, kateedrid, metoodiline komisjon) ettevalmistustöid uue õppeplaani täielikuks rakendamiseks. Pedagoogilise praktika baaside õigeaegne ettevalmistamine ja tugevdamine tagab kahtlemata tulevaste ajalooõpetajate senisest palju põhjalikuma erialase ettevalmistuse ja ühtlasi ka ajaloo õpetamise taseme tõusu uues koolis.

M. LÕHMUS

Tartu ülikool

Kallid seltsimehed!

Sügavasti erutatuna teie maa suurepärasest teaduslikust saavutusest läkitame teile, armsad seltsimehed, meie südamlikemad õnnitlused. Pärast seda, kui maailm oli teada saanud teise kosmilise raketi õnnestunud stardist, olime raadio ja televisiooni teel lennu kulgemisest pidevalt informeeritud. Suure kaasaelamise ja põnevusega jälgisime neid teateid ning ei olnud ühtegi meist, kes laupäeval ja pühapäeval ei oleks sagedamini kui muidu silmitsenud meie Maa vana kaaslast, kuigi me kõik teadsime, et palja silmaga ei saa midagi tajuda. Kui siis see silmapaistev teaduslik üritus tulemusrikkalt lõppes, olime koos teiega uhked ja rõõmsad.

See teie rahva võit on ühtlasi marksismi-leninismi veenev võit. Tervele maailmale tõestati taas, et meie sajand on sotsialismi sajand. See teie rahva võit on võimas panus võitluses militarismi vastu ja avab paljudel inimestel Lääne-Saksamaal silmad sotsialistlike maade jõu ja võimsuse nägemiseks. Nii on teie saavutus ka meie saavutus, kogu sotsialismileeri saavutus. Ja selle eest, armsad seltsimehed, täname teid kogu südamest.

Meie kui Saksa Demokraatliku Vabariigi kõige põhjapoolsema ülikooli liikmed, tunneme endid teiega eriti seotud olevat ja soovime teile uusi saavutusi meie ühises töös sotsialismi-kommunismi võidu eest.

Sotsialistliku tervitusega
KUSCH,
Greifswaldi Ernst Moritz Arndti nimelise Ülikooli
Marksismi-Leninismi Instituudi direktor

Tükike Hiinat Tartus

Üliõpilased on rahutu rahvas — neid jätkub kõikjale. Esimene asi, mis praegu Kunstimuuseumi sisenejale silma torkab, on rohkete puna-valge-siniste värvimütside kirendamine näitusekülastajate suures summas. Heidad pilgu sellele vaatepildile ja uhkus poeb rinda: väga hea, et meie ülikoolis on palju neid, kes armastavad ja oskavad hinnata head kunsti.

Mis siis momendil köidab meie üliõpilasi Tartu Riiklikus Kunstimuuseumis?

Seal on kauge sõbraliku hiina rahva imepärased tööd, millega tutvume nende loojate kümnenda vabaduspäeva puhul.

Vanemad väljapanekud viivad meid paarteistkümmend sajandit tagasi. Siin näeme loomakujulisi anumaid, kirevad katusekividki on ehitud kaitsejumalate kujudega.

Edasi võime imetleda peenemustrilist portselani, osavalt töödeldud esemeid valgest kivist ja puunikerdusi, mis on nii peened ja mitmekesised, nagu oleks loodus — see kõige tarmukam ja targem meister — valmistanud nad oma rikkalikku kogumikku. Tekib veendumus, et ainult loodus ja hiinlane on suutelised looma midagi nii peent.

Väga omapärane on tikandmaal «Kevad», mis on «maalitud» siidiga. Samuti köidab tähelepanu üleni tikitud, lehvivate käistega kindrali teatriülikond, mille juurde kuulub paar punaseid litritega kaunistatud saapaid.

Nendes esemetes on väga palju kirevust, mis põhjamaalase silma pigem häirib kui rõõmustab; neis on midagi tontlikku, mis pole alati mõistetav teistele rahvastele, kohati midagi primitiivset, enamasti aga täiuslikkusele lähenevat meisterlikkust, detailide rohkust. Teeb hiinlane portselanist linnu, siis nikerdab ta sellele ka keele noka vahele, voolib ta keraamilise pardi, siis ei loobu ta joonistamast sellele iga üksikut sulge.

Kunagi oli keegi öelnud Tammsaare «Tõe ja õiguse» kohta: «Kah asi, millest rääkida! Sellise võib igaüks kirjutada. Oleks mul aega, kirjutaksin ise samasuguse.» Oli siis Tammsaarel kõige rohkem aega, et tema selle raamatu valmis kirjutas? Küllap on peale aja ka midagi muud vaja, et luua meistriteost. Hiinlastegi kunsti vaadates mõtlevad mitmed: «Küll pidi neil palju aega käes olema!» Ometi pidi neil veel rohkem oskust kätes olema!

ASKO SOOT

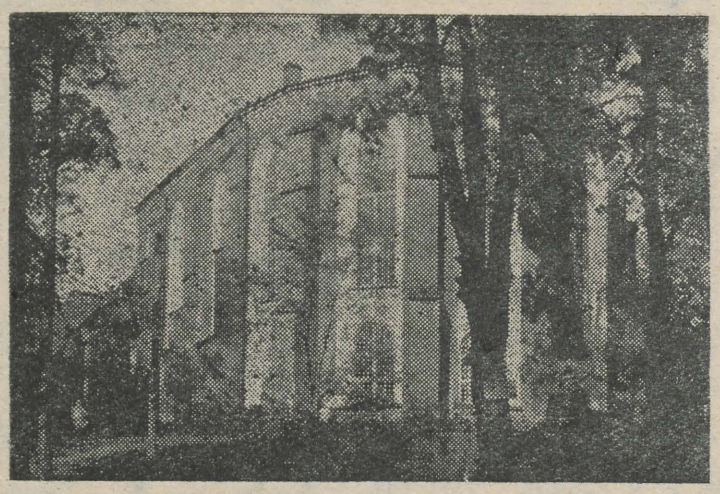

Armas hoone! Siin on valminud nii mõnigi teaduslik töö.
E. SAKI foto

Esitame kammermuusikat

Kammermuusikaks nimetame muusikat, mis on kirjutatud väiksematele instrumentaalkoosseisudele ja mõeldud esitamiseks salongides. Termin «kammermuusika» pärineb keskajast, mil paljud rikkad aadlikud omasid selliseid ansambleid ja orkestreid seltskonnale meelelahutuse pakkumiseks. Aadlike juures leidsid teenistust ka tolleaegsed heliloojad-interpreedid.

Kõige levinumateks kammerkoosseisudeks on keelpillide kvartett ja trio, mille koosseisus on peale keelpillide veel klaver. Kaasajal on kammermuusika kujunenud täieõiguslikuks kontserdižanriks. Tihti esinevad meil kõrgetasemelised instrumentaal-kammeransamblid nii vennasvabariikidest kui ka välismaalt. Suhteliselt palju harvemini kuuleme muusikat kammerorkestrite esituses, sest meie maal tegutseb väga vähe selliseid kollektiive. Üht tugevamat neist oli tartlastel võimalus kuulata möödunud kontserdihooajal. Nimelt esines siin Rudolf Baršai juhatusel Moskva kammerorkester, mis võitis oma kõrgetasemelise mängu ja stiilipuhtusega publiku siira poolehoiu ja lugupidamise, andes võimaluse nautida klassikalise orkestrimuusika ilu.

Et võimaluse piirides ja oma jõududega tutvustada lihtsamat klassikalist orkestrimuusikat ülikoolis, organiseeriti käesoleval õppeaastal ülikooli klubi juurde kammerorkester. Selle orkestri koosseisu kuuluvad viiulid, vioolad, tšellod, kontrabass ja tšembalo (klaveri eelkäija). Vajaduse korral lisatakse neile mõni puupuhkpill ja ka harmoonium.

Ülikooli kammerorkestri keelpillide rühmal on toimunud juba esimesed proovid. Orkestri koosseis vajab aga täiendamist uute mängijatega. Orkestri kollektiiv kutsub kõiki keel- ja puu-puhkpille käsitsevaid üliõpilasi oma ridadesse, et koos musitseerides tutvuda klassikalise orkestrimuusika paremate teostega ja hiljem tutvustada neid teoseid kogu üliõpilaskonnale. Orkestri proovid toimuvad pühapäeviti kella 15—17-ni ülikooli peahoones.

T. LUHATS,
TR Konservatooriumi üliõpilane

Teaduse varasalve võtmed

Kuulsa nõukogude füüsiku, NSVL Teaduste Akadeemia endise presidendi S. I. Vavilovi arvestuse järgi ulatub maailma teaduslik pärand ligikaudu 50 000 000 köitele. Uusi teoseid ja artikleid ilmub mõnel erialal aastas kümneid tuhandeid. Vene keel ja võõrkeeled on võtmeteks selle varasalve juurde. On välja arvestatud, et vene ja üht tähtsamat Lääne-Euroopa keelt tundes on meile avatud 60—70% maailma iga-aastasest teaduslikust produktsioonist; vene keele ja kahe tähtsama võõrkeele tundmine avab meile aga juba 80—90% sellest.

Võib liialduseta öelda, et Tartu Riiklik Ülikool on üks suurimaid võõrkeelte õpetamise keskusi kogu Nõukogude Liidus. Allpool esitatakse (eeskätt I kursuse üliõpilaste jaoks) lühiülevaade võõrkeelte õppimise võimalustest ülikoolis.

Üht kohustuslikku võõrkeelt õpitakse keskmiselt 2—3 nädalatunni ulatuses I—II kursusel kõigis teaduskondades. Siin taotletakse, et üliõpilased ja tulevased eriteadlased oleksid suutelised iseseisvalt kasutama erialast võõrkeelset kirjandust. Vastava võõrkeele põhjalikuma omandamise huvides on üldreeglina kehtiv nõue, et kõrgemas õppeasutuses õpitaks edasi keskkoolis õpitud keelt. Mõnes osakonnas (näit. eesti keele ja kirjanduse, ajaloo-osakond) on otsustatud õpetada sundusliku võõrkeelena kõigile üliõpilastele saksa keelt, sest edukas õppetöö vastaval erialal eeldab selle keele tundmist (vanem kirjandus, arhiivimaterjal jms. on saksakeelsed).

Eriti intensiivselt peavad õppima keeli Ajaloo-Keeleteaduskonna filoloogiliste erialade üliõpilased. Õppeplaani järgi on siin lisaks põhiainele ette nähtud veel ühe või isegi kahe võõrkeele põhjalik tundmaõppimine. Nii õpivad eesti filoloogid lisaks saksa keelele veel obligatoorselt soome keelt, inglise filoloogid saksa keelt jne. Lisaks sellele õpitakse Ajaloo-Keeleteaduskonna kõigis osakondades kohustusliku ainena ka ladina keelt.

Peale võõrkeelte õppimise obligatoorses korras on kõigil meie üliõpilastel soodsad võimalused keelte fakultatiivseks õppimiseks.

1959/60. õppeaastal õpetatakse meie ülikoolis fakultatiivselt järgmisi keeli: saksa, prantsuse, inglise, ungari, tšehhi, läti, leedu, soome, rootsi, hiina, hindi, jaapani, araabia, türgi ja sanskriti keelt. On võimalik õppida ka rahvusvahelist abikeelt esperantot.

Nagu näha, on huvi võõrkeelte vastu ülikoolis üsnagi elav. Mõnikord tuleb koguni piidurdada üksikute üliõpilaste soovi õppida keeli. Mõnede (eriti nooremate kursuste) üliõpilaste puhul on esinenud liigse killustumise ja ületöötamise oht. Eriti taunitav on see, kui keelte piiramata õppimise tulemusena kipub kannatama ettevalmistus põhiaineis. Ei tohi unustada, et võõrkeel on ikkagi abivahendiks, mitte aga eesmärgiks iseendas. Otsustades, missugust keelt või keeli õppida, tuleb tingimata arvestada vastava eriala vajadusi (konsulteerida profileeriva kateedriga!), isiklikke võimeid ja tervist.

Meie üliõpilaskonna suur huvi võõrkeelte vastu paneb tõsiseid kohustusi võõrkeelte kateedri kollektiivile. Edaspidi oleks vaja töötada veelgi tihedamas kontaktis üksikute erialakateedritega. Võõrkeelte tundmise tase kasvaks tunduvalt, kui eranditult kõik ülikooli kateedrid ja õppejõud nõuaksid võõrkeelsete allikmaterjalide kasutamist kursuse- ja diplomitööde kirjutamisel (kus teema seda võimaldab).

Lähemas tulevikus on inimese kultuurseks tunnistamise üheks paratamatuks eelduseks vähemalt ühe võõrkeele tundmine. Kasutagem maksimaalselt suurepäraseid võimalusi keelte õppimiseks! Olgu iga Tartu Riikliku Ülikooli lõpetaja võimeline lugema võõrkeelset erialast kirjandust ja vestlema mõnel määral kas või üheski võõrkeeles!

O. MUTT,
võõrkeelte kateedri vanemõpetaja

2 Tartu Riiklik Ülikool

Töö karastas

Kehakultuuriosakonna kollektiivil on aastate jooksul välja kujunenud kindlad traditsioonid õppetöö seostamisel ühiskondlikult kasuliku tootva tööga. Sõjajärgsetel aastatel võeti aktiivselt osa spordibaaside taastamisest ja rajamisest. Üliõpilaste ja õppejõudude ühistööga varuti talveks kütet, remonditi õppeja eluruume. Kehakultuuriosakonna kollektiivi abiga valmisid V. Kingissepa ja Mitšurini tänava võimla. Kehakultuurlaste töökatest kätest räägivad Kääriku suurepärase spordibaasi hooned ja harjutuspaigad. Eks olnud kehakultuuriosakonna õppejõud ja üliõpilased need, kes alustasid ülikooli staadioni ehitamist, mis hiljem kujunes kogu ülikooli esimeseks ühiseks suurehituseks.

Möödunud õppeaastal, kui püstitati ülesanne seostada õppeprotsess vahetult tootva tööga, anda noortele spetsialistidele vahetuid kogemusi tootmises nii tehastes, põldudel kui ka ehitusobjektidel, reageeris sellele energiliselt ka kehakultuuriosakonna kollektiiv. Vastuseks ülikooli komsomoliorganisatsiooni üleskutsele otsustati kursuste komsomolikoosolekutel, et suvisel õppetöö vaheajal siirdutakse ehitustöödele.

Ehitustööde organiseerimise küsimusi arutati korduvalt osakonna parteiorganisatsiooni koosolekutel ja õppejõudude üldkoosolekul. Esitati üleskutse kõigile ülikooli õppejõududele ja abiõppepersonalile lülituda suvevaheajal koos üliõpilastega tootvale tööle. Suvi on möödunud, aeg on teha suvistest töödest kokkuvõtted, üldistada saadud kogemused ning talletada need edaspidiseks.

Kehakultuuriosakonnast võtsid suvel ehitustöödest osa peamiselt kahe noorema kursuse üliõpilased. Viibides kolm nädalat Kääriku iga-aastases traditsioonilises suvelaagris, töötasid üliõpilased iga päev neli tundi ühiskondlikus korras oma vabast ajast staadioni ehitustöödel. Suvelaagri lõppedes siirdusid kehakultuurlased komsomoli tuusikutega mitmesugustele ehitusobjektidele. Enamik kehakultuuriosakonna üliõpilastest töötas Kääriku spordibaasi ehitustöödel esimeses vahetuses. Esimene vahetus, kus peale 26 kehakultuurlase töötas veel 15 teiste teaduskondade üliõpilast, tegi Kääriku ära väga suure töö, mille tulemusena jõudis lõppjärku staadioni ehitamine. Staadion ehitati künklikule maale, mistõttu tuli tasandamiseks ümber paigutada üle 6000 m³ pinnast. Jooksuradade ja sektorite alla veeti 4665 m³ kruusa, sellele paigutati 10 cm paksuse kihina 750 m³ turvast. Samaaegselt staadioni ehitustöödega asuti ka Kääriku uue õppe- ja teenindava korpuse ehitamisele. Siin pälvis üldise tunnustuse III kursuse üliõpilase Taimo Viire juhtimisel töötanud sama kursuse üliõpilastest moodustatud 7-liikmeline brigaad. Kääriku spordibaasi tööde juhataja insener sm. Bochmani sõnade järgi annab sellist brigaadi otsida tervest vabariigist. Suur füüsiline jõud ja sportlik karastatus aitasid poistel rasketel mullatöödel töötada lausa ekskavaatoritena. Brigaadi tublist tööst räägib ligi tuhanderublane keskmine kuupalk. Väga tublilt töötasid ka üliõpilaste Viidingu ja Viikmäe brigaad.

Kaheksatunnise tööpäeva järel, mis toimus kõrvetavas päikeses, leidsid Kääriku ehitajad aega ja energiat ka mitmesugusteks kultuurilisteks ja spordiüritusteks. Siin oli eestvedajaks ja asja hingeks kehakultuuriosakonna III kursuse üliõpilane (ehituse staabiülem) Andres Lutsar.

Ei saa vaikides mööda minna ka nendest, kellele füüsiline töö osutus raskeks ning kelle töö tulemused ei tee au osakonna kollektiivile. Üliõpilane Heivi Lindorg ei tulnud Käärikul toime isegi kruusakoormate loendamisega, rääkimata töödest, kus oli vaja füüsilist jõudu. Töös oli tagasihoidlik ka meie tuntud korvpallur Aarne Laos. Selliseid oli kehakultuuriosakonna kollektiivis ettearvatult vähe ja nad pälvisid kollektiivi hukkamõistu.

Soovida jättis Kääriku ehituse staabi töö. Tubli töö kõrval oleks kehakultuurlastelt oodanud veelgi rohkem isetegevust, rohkem spordivõistlusi ning -mänge.

Septembri algul esitasid kõik teise ja kolmanda kursuse üliõpilased iseloomustused töökohtadelt. Selgus, et mõlemad kursused olid töötanud suvel sajaprotsendiliselt. Iseloomustused näitasid, et kehakultuuriosakonna üliõpilased olid töötanud tublilt ka väljaspool ülikooli ehitusobjekte. Nii avaldas Haapsalu rajooni ajaleht «Töörahva Lipp» 27. augustil artikli kehakultuuriosakonna kolmanda kursuse üliõpilasest Heino Hangast, kes töötades suvepuhkuse ajal Haapsalus heakorrastustöödel, oli paistnud silma tubli töömehena ning pärast tööaega spordiaktivistina.

Elavalt reageerisid parteiorganisatsiooni üleskutsele kehakultuuriosakonna õppejõud. Kevadel toimunud koosolekul koostati graafik, mille järgi õppejõud, kes soovisid ehitustöödel kaasa aidata, jaotati kuude kaupa üksikutele ehitusobjektidele. Töö ehitusobjektidel kujunes enamikule õppejõududest küll natuke teistsuguseks kui kevadel oli ette nähtud. Füüsilise töö asemel labida ja kelluga tuli õppejõududel töötada rohkem varustajatena ning töö organiseerijatena, hankida ehitusmaterjali, autosid, otsida mööda vabariigi lõunarajoone tööst vaba ekskavaatorit jne. Sellisel tööl paistsid silma sm-d A. Gross, H. Tidriksaar ja O. Allikas suusaspordi kateedrist, sm-d E. Mõtlik ja R. Nõvandi kehalise kasvatuse teooria kateedrist. Rida õppejõude töötas koos üliõpilastega ka otseselt ehitusobjektidel. Märkida tuleb sm. V. Kalamit, H. Torimit, M. Kutmanit ja E. Abelit, kes tegid tublilt tööd Kääriku staadionil.

Vastusena üleskutsele otsustasid võimlemise kateedri õppejõud eesotsas kommunistide H. Elkeni ja H. Valgmaaga teha sanitaarremonti Mitšurini tänava võimlas. Õppejõud valgendasid 240 m² suuruse põrandapinnaga võimla saali lae ja seinad, värvisid põranda, uksed, aknad ning remontisid ahjud. Remonditi ka võimla kõrval asuva kateedri ruumid. Kokku tegid õppejõud remonttöödel 474 töötundi. 88 tundi töötasid sm-d H. Elken ja H. Valgmaa, U. Sahva ja H. Tammpere.

Võimlemise kateedri eeskujule järgnesid ka V. Kingissepa tn. 19 asuvate kateedrite õppejõud. Praegu on remont lõpetatud ka seal. Oppejõud valgendasid 240 m² lagesid ja 366 m² seinu. Alumise korruse seintele asetati vineerpaneel. Tööks kulutati 587 töötundi. Silmapaistvalt töötasid sm-d P. Paris, E. Ehaveer, K. Tiido, O. Allikas, E. Mäepalu jt.

Tunnustuse pälvisid kehakultuurlased ka sügisestel kolhoositöödel. Rõõmustav oli uue esimese kursuse start Tartu rajooni Mitšurini-nimelises kolhoosis. 16-liikmeline grupp töötas välja 373,14 normipäeva. Üliõpilased A. Krieger, H. Toots ja K. Adamson töötasid välja üle 30 normipäeva.

Suvised tööd aitasid tõhusalt kaasa meie ülikooli spordibaaside laiendamisele ja täiustamisele. Nad andsid palju praktilisi kogemusi ka tulevastele kehakultuuripedagoogidele, kellest pärast ülikooli lõpetamist saavad spordiehituste initsiaatorid. Füüsiline töö vabas looduses oli suurepäraseks aktiivse puhkuse vormiks, mis koos aktiivse sporditegevusega lõi baasi pingsaks õppetööks alanud semestril. Kehakultuuriosakonna kollektiivi üksmeelseks otsuseks on tuleval suvel veelgi aktiivsemalt lülituda töösse meie ülikooli ehitusobjektidel.

J. UNGER

KOHVIK-KLUBI AVATI

Möödunud laupäeva õhtupoolik. Kellaosutid lähenevad kuuele. Täna avab oma uksed (pärast remonti) ülikooli kohvik-klubi. Sisenen, et oma silmaga, aga oma silm on kuningas (teda võib soovi korral kinni pigistada), kindlaks teha, mida uut on toonud mitmekuune remont kohviku ruumidesse. Kõik lauad on reserveeritud. Külastajaid on veel vähevõitu, esimesed neist tiirlevad puhvetiruumis uue iseteenindamisleti ees — nähtavasti kaaluvad, mida võtta. Suupistete valik on mitmekesine — saiakesed, pirukad, magustoidud. Kui oled oma käega soovi rahuldanud, õiendad teise puhvetileti ees arve. Et külastajaid on veel vähe, siis läheb kõik kiiresti. Hiljem aga tekib venimine — «saba». Ühele inimesele läheb raskeks kõigi arvete kasseerimine, pealegi piirduvad mõnede soovid ainult puhvetist saadava kaubaga.

Peale puhvetiruumi on ka teistes saalides natuke uut, värsket. Kaminasaalis paar uut parketiruutu, seintel maalid (praegu on siin Saaremaa-temaatiline näitus). Kõigis saalides on laudadel sügislilled ja lauaklaaside all vahtralehed. Rõdusaali päevavalgustuse sissetoomisest olevat viimasel hetkel loobutud — ei tea miks?

Rõdusaalist kostavad orkestrihelid, ringlevad paarid. Külastajad on kõik kohal, saale täidab rõõmus jutusumin.

Esimene õhtu kohvik-klubis möödus küll ilma igasuguse ürituseta, kuid edaspidi organiseeritakse neid tihedalt — tutvugem vaid ürituste kavaga ja külastagem neid.

T. TATOVER

Kui laud on ette tellitud, otsitakse teie nimi külastajate raamatust üles (ülal) ning siis võitegi sammuda puhvetisse. Jah, ka siin on iseteenindamine läbi löönud. Toitude valik on suur ja küllap tuleb noormehel ka teine käsi taskust välja võtta (paremal). Muidu tuleb laudkonnal kaua oodata. Kõik ettevalmistused on tehtud ja nüüd on kõigil lõbus tuju. *K. REBASE fotod*

TÖÖRÖÖM

September andis vihma. Nädalapäevad kestnud õppetöö katkes, kolhoosid vajasid abi ja üliõpilased sõitsid.

Võõrast juttu pealt kuulata pole ilus, kuid kui oled sellega kord hakkama saanud, siis pole mõtet ka salata. Tehes asjalikku ringkäiku 21. juuni tänaval, taskus vastomandatud pakk hambapulbrit, seep, pudel odekolonni ja veesaapamääre kirsade jaoks, kuulsin, kuidas uhiuues ülikooli teklis valgete kõrvarõngastega blondiin oma sõbrannale kurtis:

«Ema läheks küll hulluks, kui teaks. Tervelt kaks nädalat, hirmus, ma ei pea paari päevagi vastu, arstitõendit ka ei saanud.»

Sõbratar püüdis «vaesekest» kuidagi rahustada, et kui mujal kergemat tööd ei leidu, eks siis või köögis abiks olla. Blondiinike aga halises edasi, mures oma saatuse ja mamma närvide pärast.

«Vist äsja sisseastunud pealinnaneiu,» käis mõte, «võtku seesamune ta mammat, aga pole viga, tuleval aastal on juba teised jutud ja mõtted, ülikool kasvatab, arendab, ka karastab.»

Neljandal kursusel enam kõnelejaid ei leidu: kui vaja, siis vaja, teeme, kuidas oskame — nii mõtleb igaüks. Eelmised kolm kolhoosiaastat oma töö ja naljadega on kasvatanud armastust ja austust maatöö ning viljaväljade vastu, hajutanud hirmu ja kõhkluse. Paljud on käinud Kasahstanis. See andis peale muljetesülemi ka töö, seltsimehelikkuse ja asjalikkuse suurepärase kooli.

Sõitsime Võru rajooni. Partorg M. Sibula nimelisse kolhoosi. On olemas kolme liiki kangelasi. Ühed, nagu Aleksander Matrossov, sooritavad oma kangelasteo sekundite jooksul, nende nimi kirjutatakse kuldsete tähtedega meie rahva ajalukku ja Nõukogude armee lahingulippudele, nad jäävad igavesti rivvi ja nende lahingujärglased hoiavad alal kangelase surematuse. Teised on tundmatud kangelased, nagu enamik Bresti kindluse kaitsjaid, kes täitsid lõpuni kodumaa käsu, kuid me ei tea nende nimesid. Kolmandat liiki kangelaste kogu elu, kogu tegevus on kohusetundlik, järjekindel rahva teenimine. Viimaste hulka kuulub ka parteiorganisaator M. Sibul. Üksikuna võttes pole ta korda saatnud ühtki tegu, millest võiks, ütleme, legendi kirjutada, kuid tema võitlus tervikuna on üksainus suur legend rahva teenimisest, ustavusest parteile. Siinsed kolhoosnikud mäletavad veel väga hästi teda, valla partorgi, kes tõi Võrumaa küngastele ja metsadesse partei tõe, kolhoositee tõe, mäletavad kui kolhooside rajamise algaastate väsimatut töömeest. Partorg M. Sibul langes rahvavaenlaste, kulaklike bandiitide käe läbi, kuid elab edasi temanimelise kolhoosi inimeste südametes, selle kolhoosi töödes ja saavutustes. Aastat viisteist tagasi peeti Võrumaad maailma lõpuks, kolkaks, Eesti kõige mahajäänumaks nurgaks. Partorg M. Sibula nimelise kolhoosi piiri lähedal, otse maantee serval seisab suurepärane, otsekui looduse ilu sümboliseeriv haraline, aastakümneid vana, oma oksi üle väljade ja pilvede poole sirutav mänd, tema kõrval aga kõige tavalisem elektripost, ainult mõne aasta vanune, ei üllata kedagi oma iluga, kuid sümboliseerib rohkem, hulga rohkem kui vana mänd. Vana ja uus Võrumaa kõrvuti... Ausalt öelda ei julgenud meist keegi loota, et siin igas kolhoositalus põlevad elektrituled, mängivad raadiod, triigitakse Ahtme elektri abil. Kolhoosi keskuses tervitab vastehitatud kahe silotorniga lehmalaut 120-le veisele, kuivati, klubi, raamatukogu, sideagentuur, kauplus ja lõpuks esimees küsimusega:

«Kas te tööd ka üldse teete?»

Siis tuleb rahvamaja juhataja särava näo ja umbes taolise mõtteavaldusega, et kas tulete kohe klubisse harjutama või tahate enne süüa ja magada...

Meie brigadir, suur Helle, teeb esimehele selgeks, et ega me siia nalja pole tegema tulnud ja et söömine ning magamine nagu iga teinegi füsioloogiline funktsioon kuuluvad ka siin päevakorda.

Elukohaks määratud kolhoositalus algab kõige keerukam protseduur — majutamine. Osa tüdrukuid hakkab elama aidas, sest sellel on paks tammepuust uks ja aknal samasugune luuk, mõlemaid võib seestpoolt sulgeda kangijämeduse haagiga; teine rühm tüdrukuid kolib lakka, selle uks on õhem ja seda saab sulgeda ainult peenikese nöörijupiga; poisid aga, sest nad on kõige õrnemad ja külmakartlikumad ja neid on kõige vähem, kolivad tuppa.

Siis tõstetakse autolt kõikvõimalikke seljakotte, kohvreid, kõikidel aegadel valmistatud tekkide eri variante ning jalatseid: viltsõtkutud ja sõtkumata kirsasaapaid ning kummikuid, tenniseid, ketse, tänavakingi ja vanaemade-aegseid peokingi, mille tipuks on Reinu hülgepüüdjasaapad.

Järgmisel päeval hakati silo valmistama. Maisist. Ligi kuuel hektaril kasvas tänavu imeline, kahe-kolme meetri kõrgune mais, nii et hobune vankriga võis sellises tihnikus ära eksida, rääkimata täiskasvanud mehest, kellele rohelised jämedad maisivarred ulatusid kaugele üle pea. Saak on 50—60 tonni silomassi hektarilt. Et kolhoosil silokombaini veel ei ole, tuli tartlastel niidumasinaga mahaniidetud maisivarred viklade abil veoautodele laadida, need aga sõitsid silotornide juurde, kus masin varred purustas. See töö polnud kerge. Märjad, rasked maisivarred ei tahtnud kuidagi viklade otsa jääda, kui aga juhtusid võtma liiga palju, siis ei jõudnud kas üldsegi üles tõsta või hakkas viglavars praksuma. Päris häda oli aga siis, kui mõnes kohas juhtus olema maa ligi liibunud niitmata maisivarsi, need takistasid tublisti tõstmist.

«Tüdrukud, teeme jõu ja ilu numbreid,» hõikas Juta rõõmsalt, tõstes autosse selliseid hangutäisi, et mõnigi poiss pidi silmad maha lööma.

Keskhommikuks tuli põllule brigadir onu Juhan šeffide tööd vaatama. Kuulsime juba eelnevalt kolhoosirahva käest, et nemad ise laadivad sõögivahes tavaliselt kuusteist autokoormat ehk kakskümmend viis tonni.

«Palju lõunaks teha tuleks?» päriti brigadirilt.

«Nagu jõuate,» muigas onu Juhan, vaadates kaheldes tudengeid, kellest mõnedki olid üsna kleenukesed tütarlapsed.

«Aga ikkagi?» ei jäetud rahule.

«Nii kümne koorma ringis pole ka paha,» põikles brigadir.

«Aga kui teeme niisamapalju kui teie inimesed, kuusteist koormat?»

«Siis on juba väga hästi.»

Otsustati kolhoosirahvale mitte alla vanduda, teha kuusteist koormat. Varsti hakkasid käed väsima, harjumatusest ilmusid pihkudesse esimesed villid, muutusid suuremaks, hõõrdusid katki, villide kohad otsekui põlesid, kuid töötati edasi. Ja mis peaasi, keegi ei virisenud. Maitsti maisitõlvikuid. Kooriti need mitmekordsest kattest, kätte jäi rohekas-kuldsete pikkade allarippuvate narmastega tõlvik, magus, mahlakas, karastav.

«Päris hüva roog, see kukuruusa,» kiitis väike Helle ehk lihtsalt Tutt.

Autojuhid olid siin toredad lõbusad poisid. Sümpaatia märgiks kinkis Mare autojuht Endile vastleitud konna. Anne ja Juta aga, kui koorem peal või kui tarvis edasi sõita, keerutasid vänta, nii et lust näha. Väike Tiiu oli esimene, kes juhtimissaladustest ühtteist teada sai, ja nüüd vuristasid autod tüdrukute juhituna mööda põldu.

Rein ja Aleks laadisid kahekesi koormaid, mida teised hulgakesi peale panid, silotorni juures maha. See oli kõige raskem töö. Sõidu ajal rappumisest äravajunud mais oli kõvasti koos: sikuta viglaga palju tahad, aga lahti ei tule. Siis rakendasid poisid uut «meetodit». Viskasid viglad minema ja kiskusid koorma käsitsi maha. Riided said küll märjaks ja mullaseks, aga töö edenes. Olid ju mõlemad Kasahstani päikese all praadinud, selle viljaväljade mulda tonnidena oma riietel kandnud. Kakskümmend viis tonni söögivahes, viiskümmend-kuuskümmend tonni päevas käis poiste käte vahelt läbi.

Ei tea, võib-olla sai viimane koorem tõepoolest natuke väiksem kui eelmine, kuid kuusteist koormat tehti lõunaks siloks, pandi torni. Lõuna ajal kasutati käte raviks kõike, mida hea teati olevat ja mida Tartust oli kaasa võetud: rivanooli, vesinikülihapendit, joodi, streptotsiidpulbrit ja -salvi, hiilati üksteise ees klassikaliste sidemete tundmises ja sidumisoskuses, tehti üliteaduslikke sidemeid, mis omavahel öeldes juba esimeste pealelõunaste viglatäite ajal maha libisesid. Jälle kuusteist koormat. Nüüd ei julgenud onu Juhan enam ühtki kahtlevat sõna poetada.

Õhtu oli poistel ärev. Vaevalt kustutati toas tuli ja mindi teki alla, kui akna taga kuuldus kahtlast krabinat ning Henno märkas esimesena ruudu vastu toetuvat kitarri, mis oli pandud väljasõlevale pingile.

«Ehalised, külapoisid on tulnud ehale!»

Üks-kaks-kolm keeras Henno oma harvad juuksetutid rullideks, sidus rätiku pähe ja pimedast toast vaatas välja «kaunis neiu».

«Kui tuppa tulevad, poeme teki alla ja oleme vait.»

Väljas polnud ehalistest jälgegi.

«Küllap on aias.»

«Kitarr tuleks ära tuua, siis ei tule ka serenaadist suuremat välja,» oli üldine arvamus.

Et mitte poiste toasmagamist reeta, tõmbas Apollon Ivanovitš oma neljakümneaastase vanaisalt päritud teki suurrätina üle pea, tõmbus kühmu, teeseldes mutikest, ja tõi kitarri tuppa. See maskeeriti riiete alla. Oldi veel kaua ülal, kuid ehalistest ei kippu ega kõppu. Nagu hiljem kuulsime, osutus «ehaliseks» kuueaastane poisike, kellega rahvamaja juhataja meile kitarri oli saatnud.

Kujunes traditsiooniks, et hommikuse äratuse mängis Heljot vilespillil. Esiteks lakale, siis aidale ja lõpuks poistele toas, kolm korda igal hommikul rõõmsat hommikulaulu, mida oli kuulnud ühest vanast mängutoosist. Laupäeval köeti sauna, lahtise kerisega suitsusauna, toredasti suitsu järele lõhnavat ja musta, et ära juba seina naljalt puuduta; kui aga kerisele kapatäie viskad, siis hoia nahk... Igal juhul Tartus midagi nii toredat ei leia. Perenaine ja talle abiks olev Marje hoolitsesid saiade ja korpide eest.

Rehi lükati mõne päeva võrra edasi, sest oli «väga like», nagu võrukesed räägivad, s. t. vihmane ja märg. Maisipõlluga saadi valmis, ja nagu onu Juhan ütles, nüüd läheme soosse päevalillede järele.

«Soosse ei saa, meil pole jalanõusid,» olid mures tennistekandjad. Kui aga 14 ha suurusele päevalillepõllule jõuti, polnud sood kuskil, oli vaid kõige tavalisem põld.

«Kümme aastat tagasi oli siin veel soo, kuivatasime teise,» selgitas brigadir. Töö jätkus täie hooga, kuigi päevalille laadimine oli veelgi ebamugavam. 180 tonni valmistasid üliõpilased päevalille- ja maisisilo, 115 autokoormat veeres põllult farmi.

Esimene rehepäev oli ikkagi veel «like», puhus külm põhjatuul. Kuid rehi on olnud kõigi kolhoosiaastate põhitööks ja seetõttu ka enam armastatud. Kuigi töö on ammugi lähedaseks saanud, tuntakse hobuste ja nende etteraken-damise vastu ikkagi teatud aukartust. Muidugi spetsialistidele, nagu Heino, Aini ja suur Tiiu, ei tekitanud see peavalu.

Heljotile sattunud brigadiri määra Mare etterakendamisega olid tervelt veerand tundi ametis Heljot ise, Apollon Ivanovitš ja meie Mare. Kui koorem vihke peal oli, kõndis hobune meie hämmastuseks ja kuhja all istuvate kolhoosinaiste naeruks rahulikult vankri eest minema. Keegi taatidest ruttas appi.

«Ära mine, las saab nalja,» itsitasid naised. Kuid taat läks ikkagi, ka meie «spetsialistid» olid jooksusammul kohal.

«Vaatame, kuidas linnapreili koormaga tuleb,» naersid kolhoositüdrukud, kes kuhja pidid tegema, ja jooksid teisele poole masinat vaatama, kuidas Aini mööda kallakut mäeveeru koormaga läheneb.

«Aini juba alt ei vea,» mõtlesin.

Ja tõepoolest, tüdruk sõitis toreda kaarega masina juurde, hõikas koorma otsast oma palitut visates kolhoosineidudele:

«Tüdrukud, pange see kuskile ära!», võttis vigla ja juba lendasidki vihud masina platvormile, kus allalaskja nad lahti lõikas ja masina unnates sisse toppis. Masin aga rägises, neelas vihke ja sülitas põhku, nii et poistel noka all olid seljad üsna märjad.

Mare ja Viive andsid kahekesi põllul vihke koormasse, nende tööst olenes, kas masin töötab vaheaegadega või ilma. Masin töötas pidevalt. Nelikümmend kuni kuuskümmend koormat tõstsid tüdrukud päevas, mis teeb kummalegi 2—3 normipäeva. Rühmakaaslased vedasid koormad masina juurde, hangusid põhu kuhjadesse ja terad voolasid pidevalt salvedesse, 5—6 tonni päevas. Nii päevast-päeva, kuni vili kolmekümne hektari suuruselt maa-alalt oli pekstud.

Ene valmistas ilusast kollasest lõngast tuti, Marje põimis selle jaoks nööri ja tutt kinnitati halli heegeldatud mütsi tippu. See oli Apollon Ivanovitši vana teenetega peakate ja Ene valmistas tuti sünnipäevakingiks ning ühtlasi põlguse märgiks Apollon Ivanovitši vastu, et viimane söögilauas liialt palju rääkis. Sünnipäevalast lauldi üles. Nais-, meesja segakoori kandvamad jõud lasksid akna taga üle väljade kõige kenamatel lauludel kajada, kuid hällilaps magas. Siis lauldi mürinal «Texast», beebi ikka magas. Tuldi tuppa, lauldi siis mis õhku oli, kuid Apollon Ivanovitš ei liigatanudki... Siis haarati tita kätele ja loobiti lae alla kakskümmend millegagi korda — kuipalju aastaid tal teati olevat.

Ühel õhtupoolikul ehmus isegi kõigega harjunud perenaise kass Mann suurest rõõmukisast: Tartust saabusid külla Tiiu kolmas ja Evi, kes mingite salapäraste ja ülitähtsate neist olenemata põhjuste tõttu ei saanud tänavu kolhoosisügist kaasa teha.

Apollon Ivanovitšile tõid nad kimbu hundinuie, mis olid seda väärtuslikumad, et Tiiu nende hankimiseks eluga riskides sohu oli roninud, Evi aga teda mantli sabast kinni hoidnud.

Ühel hommikul ilmus söögilauda tundmatu, aga väga kena «neiu». Keegi poistest oli kätte saanud tüdrukute huulepulga, kulmuvärvi ja küünelakitopsi, mida millegipärast kaasas kanti, kuigi keegi meie tüdrukuid kogu ülikooli aja jooksul värvituina pole näinud. Noormees lakkis ja värvis enda, tüdrukute abiga saadi selga kottkleit ja pähe suurepärane, moodsalt seotud pearätik. Et «hobusesaba» jaoks juukseid ei jätkunud, seati rätiku alt otsmikule veetlev tukk. Poisid «armusid» temasse kõrvuni ja autojuht Endi oleks peaaegu abieluettepaneku teinud, kui mitte karvased ja kõverad mehelikud sääred kogu asja poleks ära rikkunud...

Õhtul mängis toas kitarr, puhus suupill, vilistas vile. Lauldi «My bonny», «Täheke», «My bonny», «Täheke» jne. lõpmatuseni, kuskil nurgas vaieldi anekdootide väärtuse ja arusaadavuse üle, keegi kordas deklamatsiooni — valmistuti täie pinge ja hingega isetegevuskontserdiks rahvamajas. Kuulutused, mis suuruselt polnud väiksemad, kunstiliselt kujunduselt aga hoopis paremad kui Riikliku Filharmoonia omad, rippusid keskuses ja selle lähistel. «Seljad korraldavad puhkeõhtu», all nurgas väike asjalik märkus: «Sissepääs tasuta». Õhtu algas hilja, kuid kauplus oli veel avatud, agar juhataja suurendas kaubaringlust «va märjukese» arvel. Olime kategoorilised: kauplus kinni või õhtu jääb ära. See oli õigesti tehtud, laulu kuuldus ainult lavalt, pidutuju oli lõbus.

Heljot puhus vilet, suur Helle võimles, deklameeris Goethet ja Smuuli ning rääkis anekdoote, Henno laulis, peamiselt «Rummu Jürist». Heino saatis kitarril, Heljot ja Henno laulsid duetti. Heljot sidus turbanina pähe valge käterätiku, istus rätsepa moodi maha ja puhus idamaa tantsu. Apollon Ivanovitš tantsis selle saatel madu. Õhtu naelaks oli suure Helle ja Henno poolt esitatav Tilde ja Värdi stseen «Rummu Jürist». Saalis naerdi lõbusalt, kuulati tõsiselt, aplausid aga ei tahtnudki lõppeda.

Tartu muutub iga päevaga kaunimaks. Selles on ka osake meie tööd. *K. RAUA foto*

«Tartu omad on tublid,» ütles rehepeksuplatsil vanale ätile masinist onu Peeter, keda Aini äiapapaks kutsus, kuigi tema poega iial näinud polnud. Ätt noogutas nõustudes.

Kes on kõige tublim — kas Aini, Mare, mõlemad Tiiud, mõlemad Helled, Ene, Erika, Anne, Juta, Aili, Viive, Marje, Heljot, Aleks, Rein, Heino või Henno — seda on raske ütelda, tublid on kõik, kogu kollektiiv, ja see just ongi kõige toredam, tähtsam, vajalikum.

Auto vurab taas Tartu poole. Kaks normipäeva päevas iga üliõpilase kohta on kogu grupil. Vilja annab kuldne Kasahstan, annavad Ukraina, Kuban, Siber, vilja annab ka meie väike vabariik, ka Partorg M. Sibula nimeline kolhoos. On hea, et selle suure viljasalve täitmisel on osake, kuigi õige pisike, ka sinu tööd, on hea tunda rõõmu loodusest, tööst, õpinguist, elust maapeal, tõelist tööröömu.

Aalon RAMM

Tartu Riiklik Ülikool 3

GEOGRAAFID KAUKAASIAS

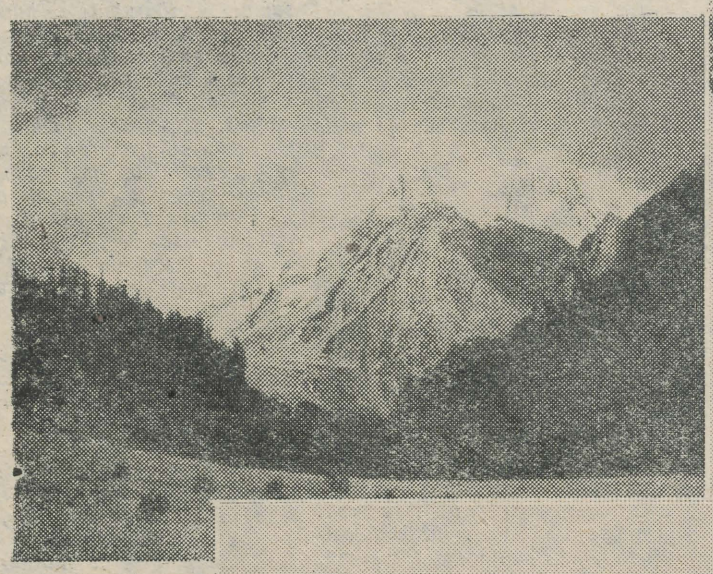

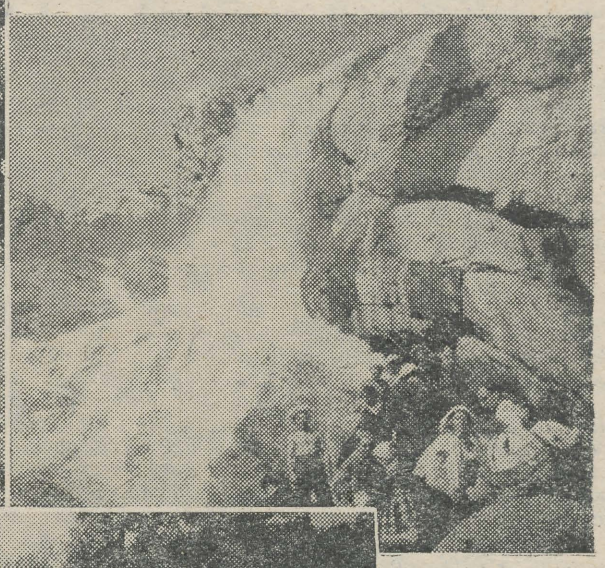

Septembris viibisid V k. geograafid Kaukaasias menetluseks-kursioonil ja tõid kaasa palju huvitavaid mälestusi. 1. Lääne-Kaukasuse kõrgeima tipu Dombai Ulgeni (4040 m) vallutamine on igale alpinistile meeldivaks ülesandeks. (Ülal vasakul.) 2. Kohalik transpordivahend kipub pikale põhjamaalasele liiga väikeseks jääma. (Keskel.) 3. Alibeki liustikult allavoolav jõeke moodustab samanimelise joa. (Ülal paremal.) 4. Oleme küllastunud viinamarjadest. (All vasakul.) 5. Imetlusväärsed Victoria regiad Suhhumi botaanikaaias (All paremal.)

M. SALLASTE ja H. MARDISTE fotod.

MIS TEIE ARVATE?

(Avalik küsimus TRÜ spordibaaside juhatajale, V. Kingissepa t. võimla komandandile ja teistele asjaosalistele)

Teile on kindlasti teada, et sügisel, kui ilmad muutuvad külmaks ja vihmaseks, läheb suur osa sportlasi (eelkõige võrk- ja korvpalluri d, ka kergejõustiklased jt.) üle võimlatreeningutele — algab sisehooaeg. Pärast treeningut aga tahavad kõik sooja dušši. Imelikul kombel ühtib meil ülikoolis juba aastaid sisehooaeg remondihooajaga duširuumides, katlamajas jm. Nii juhtus ka tänavu — katel on juba ligemale nädal aega remondis ja dušširuumides ainult külm vesi. Kas te ei arva, et see asi vajab tõsist läbivaatamist ja reguleerimist?

Sportlane

VANA-INDIA KEELE KURSUS

Täna kell 18 algab ülikooli peahoones teises füüsika auditooriumis vana-India keele kursus.

Sanskriti keel on tähtsaks võrdlusmomendiks slaavi keelte, eriti vene keele tundmaõppimisel. Ka Lääne-Euroopa keelte jaoks pakub ta huvitavat võrdlusmaterjali.

Tutvumine sanskriti keelega hõlbustab hindi ja teiste India ning üldse idamaade keelte õppimist. Ka soodustab sanskriti keele tundmine kultuuriliste suhete arendamist idamaade rahvastega.

V. ERNITS

TRÜ KINO

Täna, 9. oktoobril kell 19 filmid

«Pilk eesti kunsti»,
«Altai sinistes mägedes»,
«Esimene kommunistlik...»

13. oktoobril filmid

«Tee ellu»,
«Ruutu kuningas»

VTK mitmevõistlustele!

Eesmärgiga aktiviseerida VTK-alast tööd toimuvad käesoleva kuu jooksul kogu vabariigis VTK mitmevõistlused. Naistele on mitmevõistluse kavas 100 m jooks, kõrgus- või kaugushüpe, granaadivise (500 g) ja 500 m jooks või 800 m murdmaajooks. Mehed sooritavad 100 m jooksu, kõrgus- või kaugushüppe, granaadiviske (700 g), 1500 m jooksu või 3000 m murdmaajooksu ja laskmise väikekaliibrilisest vintpüssist 25 või 50 m distantsilt (5 lasku).

Tartu Riiklikus Ülikoolis toimuvad need võistlused alates 12. oktoobrist TRÜ staadionil. Ettevalmistava (üld-) osakonna, suusatamise, kergejõustiku, naisvõimlemise ja sõudmise osakonna üliõpilastele korraldatakse võistlused tunniplaanis ettenähtud ajal. (Alates eelolevast esmaspäevast tuleb kõigil nimetatud osakondade üliõpilastel koguneda tunniplaanis ettenähtud ajal TRÜ staadionile.) Maadluse, poksi, vehklemise, tõstmise, laskmise ja ratsutamise osakonna üliõpilastele toimuvad võistlused 16. ja 21. oktoobril kell 16 TRÜ staadionil. Spordimängude, ujumise ja sportliku võimlemise osakonna üliõpilastel on aga võistlused 20. ja 22. oktoobril kell 16.

Osavõtt nimetatud võistlustest on kohustuslik kõigile TRÜ I—IV kursuse üliõpilastele (välja arvatud vabastatud ja arstlikku erigruppi kuuluvad üliõpilased). Kehalisest kasvatusest vabastatud üliõpilased peavad kogunema koos oma kursusega staadionile. Neile on arvestuslikuks nõudeks tegutsemine kohtunikuna.

B. MATVEI,
TRÜ kehalise kasvatuse ja spordi kateedri juhataja

Kergejõustiku esivõistlused

TRÜ 1959. a. kergejõustiku esivõistlused toimuvad 10. oktoobril algusega kell 16 ja 11. oktoobril kell 11 TRÜ staadionil. Võistlus toimub osakondade vahel (mitte teaduskondade vahel, nagu varem märgitud).

TRÜ Spordiklubi

Üliõpilased-laskesportlased

Nädal tagasi valmis TRÜ uus, rekonstrueeritud laskerada (Viljandi t. 1). Eeloleval pühapäeval algusega kell 10 korraldab TRÜ Spordiklubi lasketiiru avamisele pühendatud lahtised klassifikatsioonivõistlused. Võistluste kavas on väikekaliibriline standard 3×10.

Loodame kõigi asjast huvitatute osavõttu (eriti esimeste kursuste üliõpilasi).

TRÜ Spordiklubi

ÜSA „rahvuslik" näitus

40 päeva lehvisid käesoleva aasta suvel Moskvas Sokolniki pargi põlispuude all kõrvuti kahe maa — NSV Liidu ja Ameerika Ühendriikide riigilipud. Ligi kuus nädalat paitas soe suvetuul koos heljuvaid lipukangaid, otsekui sümboliseerides suhete paranemist NSV Liidu ja USA vahel. Nii hästi Nõukogude näitus New Yorgis kui ka USA näitus Moskvas oli esimeseks tõsiseks katseks «jää sulatamisel» Nõukogude—Ameerika suhetes. Seepärast oli mõistetav, missuguse kannatamatusega ootas maailma üldsus järgnevat sammu — NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe sm. N. S. Hruštšovi külaskäiku Ameerika Ühendriikidesse. Ja nüüd on see suur rahumissioon teoks saanud. Kõikjal tervitas Ameerika üldsus soojalt ja sõbralikult Nõukogude valitsuse juhti. Kahjuks leidus aga ka nendel kohtumistel siin-seal inimesi, kes püüdsid mustata meie rahva elu ja ülistada nn. «ameerika elulaadi». Seoses sellega tahaksin avaldada mõningaid mõtteid USA näituselt saadud muljetest ja «ameerika elulaadist».

Nõukogude inimeste seas valitses USA näituse vastu elav huvi seda enam, et korraldajad nimetasid selle rahvuslikuks näituseks. Kõigile on teada tööka ja energilise ameerika rahva saavutused tööstuses, põllumajanduses ja paljudel teistel elualadel. Seepärast tõi soov kõige sellega isiklikult tutvuda Sokolnikisse päevast päeva kümneid tuhandeid moskvalasi ja pealinna külalisi.

Peab aga märkima, et need lootused suures osas kahjuks ei täitunud. Esimene põgus tutvumine näitusega paistis silmale küllaltki huvipakkuvana, kuid hakates kõige nähtu üle veidi järele mõtlema, tundus, et kirevate reklaamsiltidega eksponaatide ülesandeks polnud mitte niivõrd Ameerika Ühendriikide tõeliste saavutuste tutvustamine, kuivõrd «ameerika elulaadi» propageerimine.

Sellisele üldpildile vaatamata oli näitusel ka hulgaliselt häid ja huvitavaid väljapanekuid. Hea mulje jätsid paviljonid ise, mis annab tunnistust Ameerika kõrgest ehituskultuurist. Omapärane alumiiniumplaatidest «kullakarva» geodeetiline kuppel, metallsõrestikust ja klaasist peapaviljon, plastmassist paviljonid, kus tutvustati Ameerika arhitektuuri ja oli eksponeeritud fotonäitus «Inimsugu», jätsid meeldiva mulje.

Eksponaatide seas oli raskuspunkt asetatud autodele. USA suuremad autotööstusfirmad «Ford», «General Motors», «Chrysler» ja mõned teised olid esindatud oma uusimate automarkidega, peamiselt luksusmudelitega. Palju külastajaid oli alati «Chevrolet'» «Cadillac'i», «Dodge'i», «Continentali» jt. kaunikujuliste rid, mööbel, spordivarustus, kunstkiust kangad ja muidugi ka mitmetes kohtades eksponeeritud köögisisustus. Suurepärase tööt luse poolest võimaldasid paljud eksponaadid meie spetsialistidel nii mõndagi õppida USA kergetööstuse saavutustest. Sm. N. S. Hruštšov märkis oma kõnes näituse avamisel nende esemete kohta, et «me vaatame neid kui omaenda saavutusi lähemas tulevikus, ning kõigi mugavustega varustatud masinate ümber. Kuid niisama soliidsed kui autod ise olid ka nende hinnad — 4000—7000 dollarit (40 000—70 000 rbl.).[1]

Peapaviljonis äratasid oma nägusa välimuse ja otstarbekusega tähelepanu mitmesugused plastmassist tooted, arvukalt esindatud tarbeesemed, televiisorid, mööbel, spordivarustus, kunstkiust kangad ja muidugi ka mitmetes kohtades eksponeeritud köögisisustus. Suurepärase tööt luse poolest võimaldasid paljud eksponaadid meie spetsialistidel nii mõndagi õppida USA kergetööstuse saavutustest. Sm. N. S. Hruštšov märkis oma kõnes näituse avamisel nende esemete kohta, et «me vaatame neid kui omaenda saavutusi lähemas tulevikus, kui tõendeid selle kohta, milliseid edusamme saavutab meie maa tootmise ja tehnika valdkonnas meie poolt kavandatud plaanide täitmisel».

Asjatult otsisid aga näitusekülastajad masinaid ja tehnikat, millede abil need ilusad esemed olid valmistatud. Nähes vaid automaatpinki plastmassist rosettide valmistamiseks, jäi peapaviljonist mulje kui kaupu täistuubitud universaalkaupluse filiaalist.

Ka teistes kohtades puudusid väljapanekud, mis oleksid tutvustanud ameerika tehnika kõrget taset. Ainult «oraaklina» tegutsev elektron-arvutusmasin «Ramac», valimistel kasutatav hääletusmasin ja aatomitaskulamp olid eksponaadid, mis pidid USA rahvuslikul näitusel esindama Ameerika tööstust ja tehnikat!

(Järgneb.)

H. KALA

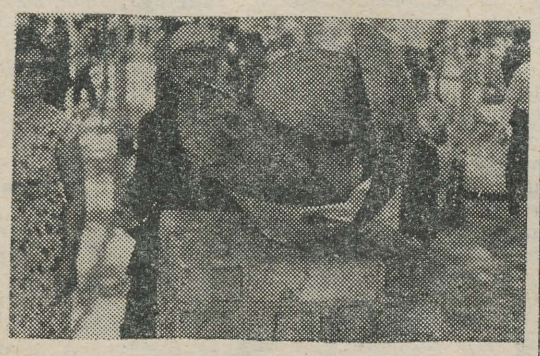

Peapaviljoni taga asuva kasesalu all demonstreeriti abstraktse kunsti skulptuuriteoseid. Ei mingit selgitavat märkust teose ega tema autori kohta. Vaata ja mõista!

H. KALA foto

[1] Arvestusega 1 dollar = 10 rubla.

Uut kirjandust

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetiste vihik nr. 73. Tartu, 1959. Hind rbl. 8.50

G. Kangro ja S. Baron, Summeeruvustegurid Cesàro-summeeruvate ja Cesàro-tõkestatud kahekordsete ridade jaoks.

E. Reimers, Keskväärtusteoreemid ja kahekordsete summeeruvate ridade korrutamine.

E. Tamme, Majorantprintsiibist iteratsioonimeetodite jaoks.

Ü. Kaasik ja U. Malkov, Mõningate iteratsioonimeetodite üldisest kujust.

Ü. Kaasik ja A. Jõgi, Iteratsioonimeetodite koondumine mitteanalüütilise operaatori juhul.

L. Võhandu, Ühest vea hindamise võimalusest iteratsioonimeetodite puhul.

L. Võhandu, Polünoomide ruutteguriteks lahutamisest.

Ü. Lepik, Elastilis-plastilise varda paine eelneva venituse korral.

Ü. Lepik, Surutud elastilis-plastilise varda pärastkriitilise staadiumi analüüs sekundaarsete plastiliste deformatsioonide piirkonna arvestamisega.

Ü. Lepik, Plastide pärastkriitilise staadiumi analüüsist juhul, kus stabiilsuse kadu toimus plastiliste deformatsioonide piirkonnas.

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»), г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3437. MB 07560.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 29 (416)
Reede,
16. oktoober 1959
XII aastakäik

Kommunistid ja kommunistlikud noored! Olge avangardis üldrahvalikus võitluses NLKP XXI kongressi otsuste täitmise eest, NSV Liidus kommunismi ülesehitamise eest!

(NLKP Keskkomitee hüüdlausetest Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 42. aastapäevaks.)

Eduka töö huvides

Kogu vabariigis toimuvad praegu partei-algorganisatsioonide aruande- ja valimiskoosolekud, kus tehakse kokkuvõtteid senisest tööst ning püstitatakse ülesandeid edasiseks. Nendel koosolekutel analüüsitakse, kuidas iga ettevõtte või asutuse parteialgorganisatsioon on toime tulnud nende konkreetsete ülesannete lahendamisega, mis seisavad tema ees kommunismi ehitamisel meie maal. Samas, püstitades eesseisvaid ülesandeid, kavandatakse abinõud senises töös esinenud vigade ja puuduste likvideerimiseks ning nende vältimiseks edasises töös. Tartu Riikliku Ülikooli partei-algorganisatsioonis toimub aruande- ja valimiskoosolek teisipäeval, 20. oktoobril algusega kell 16 aulas.

Tartu Riiklikul Ülikoolil kui kõrgemal õppeasutusel ning vabariigi paljude rahvamajanduse ja kultuurielu alade kõrgema haridusega kaadri peamisel sepikojal, on täita suur ja vastutusrikas ülesanne vajaliku kaadri ettevalmistamisel. Oleneb ju kaadrist, tema erialasest kvalifikatsioonist ning maailmavaatelisest küpsusest eelkõige see, kuidas me tuleme toime kõigi nende suurte ülesannetega, mis seisavad meie maa ja rahva ees uue, parema homse loomisel. Seepärast tulebki ülikooli kommunistidel aruande- ja valimiskoosolekutel oma parteialgorganisatsiooni töö analüüsimisel peamine tähelepanu keskendada just neile küsimustele. Seega peaksid meie algorganisatsiooni töö analüüsimisel peale parteipoliitilise ja -organisatsioonilise töö kujunema keskseteks küsimusteks just õppe- ja kasvatus- ning teadusliku töö küsimused. On tarvis, et kommunistid, mõistes sügavalt partei ja valitsuse poolt neile usaldatud ülesannete tähtsust, täie vastutustundega ning range parteilise printsipiaalsusega analüüsiksid, kuidas me oleme suutnud täita meie ees seisvaid ülesandeid ning õigustanud meile osutatud usaldust.

Ei ole kahtlust, et kaadri paremaks ettevalmistamiseks, noortele nii erialaste teadmiste andmisel kui ka nende maailmavaatelisel kujundamisel ja praktiliseks tööks vajalikul karastamisel on meie kollektiiv viimasel ajal nii mõndagi ära teinud. Ent oleks lubamatu nende mõningate saavutuste taga mitte näha veel suuri ja tõsiseid puudusi, mis takistavad meie tööd ja kahandavad saavutusi. Meie poolt ellu saadetavate noorte erialane ettevalmistus real aladel ei vasta veel sageli neile nõuetele, mida esitab kõrgema haridusega spetsialistile praktiline elu praegusel hoogsal edasiminekul kommunismi. Kuid veel enam kui erialase ettevalmistuse alal jääb meie ülikooli kasvandikel vajaka just maailmavaatelisest ja poliitilisest küpsusest ning eeskätt just sellest tulenevalt ka kutsealasest ning ühiskondlikust aktiivsusest, mis meie hoogsalt edasi liikuvas elus kõlab üha häirivama dissonantsina.

Nii kõigi nende tähtsate ja probleemirikaste küsimuste käsitlemisel kui ka partei-algorganisatsiooni ja tema büroo töö analüüsimisel on tarvis lähtuda juhendeist, mis meie partei ja valitsus on viimasel ajal andnud noorte, sealhulgas ka kõrgema haridusega kaadri elulähedasemaks ettevalmistamiseks. Oleneb ju kogu meie töö ning meie ees seisvate ülesannete täitmine nüüd ja edaspidi eelkõige just sellest, kuidas me neis juhendeis sisalduvaid põhimõtteid ning abinõusid suudame ja oskame ellu viia, kuidas me suudame nende ülesannete aktiivsele ja üksmeelsele täitmisele mobiliseerida kogu meie ülikooli kollektiivi.

Väga oluline selles osas on partei-algorganisatsiooni töö õige juhtimine. Aruande- ja valimiskoosolekul on tarvis üksikasjaliselt ning printsipiaalse kriitikaga analüüsida büroo, tema sekretäri ja liikmete tööd ning anda juhendeid uuele valitavale büroole seni esinenud vigade likvideerimiseks ning vältimiseks. Uue valitava büroo ette tuleb püstitada ülesanded ning ära näidata konkreetsed abinõud nende täitmiseks. Uude büroosse aga on tarvis valida seltsimehed, kes on võimelised koondama kogu algorganisatsiooni ning kollektiivi jõupingutusi meie ees seisvate ülesannete lahendamisele ja edukale täitmisele.

E. SILK,
Tartu Riikliku Ülikooli parteibüroo sekretär

Tervete eluviiside nädal

Partei XXI kongressi poolt on meie maa ette püstitatud väga suured ja vastutusrikkad ülesanded. Koos materiaalse külluse loomisega peab kasvama ka inimeste teadlikkus. Ses osas on tähtsad ülesanded ka ülikoolil, kes valmistab ette kaadrit meie maale. Uued ülesanded nõuavad ka uute heade iseloomujoontega inimeste kasvatamist, milleks on vaja väga palju ära teha ühiskondlikel organisatsioonidel, kes peavad rakendama kõiki vahendeid võitluses halva ja inetu vastu, võitluses uue inimese eest.

Selleks, et tõhustada võitlust meie üliõpilaste hulgas aset leidvate väära käitumise juhtude vastu, otsustati ülikoolis korraldada «Tervete eluviiside nädal», mille raames toimub rida huvitavaid üritusi.

Selle eesmärgiks ei ole piirduda ainult ühe nädalaga, vaid mobiliseerida kõik meie üliõpilaskollektiivid võitluseks joomise ja huligaanitsemise vastu.

Esmaspäeval, 19. oktoobril kell 17 algab TRÜ aulas «Tervete eluviiside nädala» konverents, mille kavas on alljärgnevad ettekanded:
1. Jur. tead. kandidaat Raal «Alkohol ja kuritegevus».
2. Med. tead. doktor N. Karu «Alkohol — psüühiliste häirete tekitaja».
3. Med. tead. doktor G. Kingissepp «Nautimismürkide farmakodünaamika».
4. Med. tead. doktor A. Linkberg «Traumatismi seos alkoholi tarvitamisega».
5. Üliõpilane E. Linn «Üliõpilaspeod alkoholivabaks».
6. Üliõpilane L. Tavel «Üliõpilaste vaba aja veetmine».
7. Aspirant J. Unger «Aktiivsest puhkusest».

20. oktoobril kell 19 esineb Vanemuise tn. 46 teemal «Üliõpilase päevarežiimist ja ajabüdžetist» med. tead. doktor M. Kask.

21. oktoobril algusega kell 20 toimub V. Kingissepa 19 spordiõhtu, kus med. tead. kand. Ü. Lepp ja aspirant A. Viru vestlevad kehakarastamisest ja tervisest.

22. oktoobril kell 20 on TRÜ kohvikus puhkeõhtu, mille kavas on H. Liimetsa ettekanne traditsioonide tähtsusest ühiskondlikus elus.

23. oktoobril kell 19 esineb Vanemuise tn. 46 enne kinofilmi assistent Tiik teemal «Suitsetamise kahjulikkusest».

On vajalik, et meie üliõpilaskond võtaks aktiivselt osa «Tervete eluviiside nädala» üritustest, ja tahaksin soovida, et see nädal annab tõuke meie kollektiivile senisest otsustavamaks võitluseks väärnähetega.

TRÜ parteibüroos

Möödunud õppeaasta lõpul arutas ülikooli parteiorganisatsiooni büroo töörežiimi küsimust ülikoolis. Olukorras, kus õppetöö toimub põhiliselt kella 9-st — 15-ni, on paljud ülikooli kollektiivi liikmed sageli seotud mitmesuguste pikkade koosolekutega, mis neelavad üliõpilaste iseseisvaks tööks ja õppejõudude teaduslikuks tööks vajalikku aega. Et kasutada aega ratsionaalselt, lõpetada pikkade koosolekute korraldamise praktika, luua soodsamad tingimused iseseisvaks tööks, õppida täpsust ning kollektiivi liikmete aja hindamist, pidas parteibüroo vajalikuks, et koosolekud ei kestaks üle kolme tunni (kella 15-st kuni 18-ni).

Seda nõuet peaksid arvestama oma töö korraldamisel dekanaadid, kateedrid, teaduskondade parteiorganisatsioonid ning kõik teised lülid ja ühiskondlikud organisatsioonid. Vastavat spetsiifikat tuleb arvestada õhtuste osakondade juures.

MEID PREMEERITI

TRÜ komsomolibüroo otsusega premeeriti parimaid üliõpilasi-ehitajaid ekskursiooniga meie kodumaa pealinna. Möödunud laupäeval jõudiski üle nädala kestnud reisilt tagasi grupp, kuhu kuulusid Lembit Reiman, Leo Villing, Urve Vaga, Friida Lätti, Asta Mägi, Neida Truu, Mati Krull, Peeter Viires ja allakirjutanu. Käisime, nagu taolistel külastustel ikka, muuseumides, näitustel, päris palju ka kauplustes ja tegime tutvust linnaga. Enamus meist oli esimest korda Moskvas, kuid nädala möödudes tundsid juba kõik end päris moskvalastena, ehkki algul kõheldi metroos eskalaatorile astudes. Juba nii kuulsal NSVL rahvamajanduse saavutuste näitusel nägime paljugi uut ja ebaharilikku, nagu tuumareaktorit, sputnikute mudeleid, maailma suurimat panoraamkino jm., rääkimata siis juba «tavalistest» saavutustest. Osa käis TU-104-lgi.

Väga huvitavalt oli korraldatud ja esitatud maailmakuulus tšehhoslovakkia klaas kõikvõimalike tööde näol Tšehhoslovakkia klaasinäitusel. Nagu nendelt näitustelt nii ka Kremlist, Relvapalatist, mausoleumist, Tretjakovi galeriist ja mujalt jäi meelde palju huvitavat ja unustamatut. Siinkohal anname edasi ka Moskva Riiklikus Ülikoolis õppivate üliõpilaste-eestlaste tervitused TRÜ perele. Tutvusime ka selle Nõukogudemaa suurima ülikooliga.

Vana Moskva kesklinna kõrval nägime ka uut Moskvat — avarat, ajakohast ja võimast suurlinna. Saime — ja päris sageli — mängida välismaalasi, sest kui imelik see ka ei ole, peeti meid kõigiks teisteks rahvusteks, mitte aga eestlasteks. Mõnikord ei aidanud isegi seletused, et oleme eestlased.

Kui saabusime Tartusse, läbistas kõigi südameid soe kodune tunne, olgugi et Moskvat Tartuga paljuski kõrvutada ei saa.

E. REITSNIK,
majanduse IV k. üliõpilane

Külalistele . . .

Tervitus ÜTÜ XIV konverentsist osavõtjaile üliõpilastele Tallinnast, Moskvast, Leningradist, Riiast, Vilniusest Minskist ja Kievist!

Привет участникам XIV конференции НСО — студентам из Москвы и Ленинграда!

Apsveikums SZB XIV konferences dalībniekiem no Latvijas!

Sveikinimas SMD XIV konferencijos dalyviams iš Lietuvos!

Привітання участникам XIV конференції з України!

Прывітанне удзельнікам XIV канферэнцыі СНТ з Беларусі!

. . . ja külalistelt

От имени студентов Московского университета разрешите передать вам, дорогие студенты Тартуского университета, дружеский студенческий привет.

Мы очень тронуты тем большим вниманием, которым были окружены в течение пока ещё недолгих часов пребывания в вашем чудесном городе и в свою очередь приглашаем вас посетить Московский университет.

Дружба между студентами наших университетов, несомненно, принесёт нам всем большую пользу.

Большое спасибо за внимание!
13. X 59.

И. МИРЗАЛИС,
руководитель делегации Московского университета, студент V курса биолого-почвенного факультета

* * *

Dārgie igauņu draugi!

Tartu ir studentu pilsēta — tāpēc es kā students šeit jūtos lieliski. Šeit sastapos ar viesmīlību, ko jūs neizpaužat skaļos apsveikuma vārdos un liekā familiaritātē. Tā ir viesmīlība, kuras pamatā, dziļas simpātijas pret mums kā Rīgas studentu pārstāvjiem.

P. Stučkas Latvijas Valsts Universitātes Ekonomikas un juridiskas fakultātes 5. kursa students
V. HERMANIS

* * *

Mes, Vilniaus Valstybinio Pedagoginio instituto studentai, esame sužavėti Tartu miestu ir jo įžyminoju Universitetu, o labiausia — Tartu studentais, žmonemis. Pirmo susitikimo proga mes norime sušukti: «Draugai, draugaukime!»
VVPI delegacija

* * *

Linkime Tartų Universiteto studentams ir jų laikraščiui daug daug laimingų metų. Dėkojame už nuoširdų ir vaišingą priemimą. Ilgai prisiminsime šią idomią ekskursiją po senąjį Estijos miestą — Tartų.

Su dėkingumu
Vilniaus Valstybinio V. Kapsuko vardo Universiteto studentai

* * *

Від імені НСТ Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченко дякую за запрошення. Дозвольте висловити впевненість у тому, що наші зв'язки будуть зміцнюватись.

БІЛИК
14. X. 1959 р.

* * *

Мне понравился город Тарту, мне понравился Тартуский университет, но ещё больше понравились мне студенты этого университета, в поведении которых даже кратчайшее знакомство обнаруживает приветливость, скромность и большое уважение к человеку.

М. НОВОСЕЛОВ,
студент М Г У

* * *

Мы очень благодарны за приглашение и считаем, что подобные связи очень полезны и дают хорошее представление о научной жизни в различных университетах. Приглашаем и вас приезжать к нам на научные конференции.

От студентов мех.-мат. факультета Львовского государственного университета с дружеским приветом
ИВАНОВ

KOMSOMOLI ELU

Valigem väärikamad

Praegu on meie ülikooli komsomoliorganisatsioonil vastutusrikas tööperiood — toimuvad aruande- ja valimiskoosolekud. Suuresti sõltub tulevase töö edukus just selle perioodi tõsisest ja asjalikust läbiviimisest. On aabitsatõde, et komsomoliorganisatsiooni töö edukus sõltub suurel määral sellest, millised inimesed on valitud tööd juhtima.

Väga tihti tuleb aruande- ja valimiskoosolekutel kokku põrgata selliise faktiga, et büroosse või grupiorganisaatoriks valitakse inimene, kes varem pole komsomolitööd teinud. Seda seisukohta põhjendatakse mitmeti. Öeldakse, et igale inimesele on tarvis anda võimalus töötada komsomoliorganisatsioonis ja et neile, kes varem hästi töötasid, tuleb anda teenitud puhkus. Lähtudes sellisest seisukohast valitakse mõningates osakondades vastutusrikastele kohtadele inimesi, kellel ei ole komsomolitöö kogemusi. Vahel läheb aga asi niikaugele, et grupiorganisaatoriteks ja büroo liikmeteks valitakse kommunistlikke noori, kes ei taha selle tööga tegelda, kellel ei ole kaasüliõpilaste seas autoriteeti ja kelle õppeedukus jätab soovida.

Selliseid juhtumeid esineb muidugi harva, kuid me peame nad hoopiski likvideerima.

See ei tähenda muidugi, et me ei pea kasvatama uut kaadrit. Vastupidi — see on meie kohus.

Täiesti õige on seisukoht, et komsomolitööga peavad tegelema kõik kommunistlikud noored. Kuid selleks ei pea nad tingimata olema valitud juhtivatesse komsomoliorganitesse. Selle jaoks on vaja, et iga kommunistlik noor täidaks üht kindlat komsomoliülesannet, olgu see siis ajutine või püsiv. Nende ülesannete täitmisel saadud kogemusi saab ära kasutada siis, kui komsomoliorganisatsioon peab vajalikuks valida antud kommunistlikku noort oma töö juhtijaks. Meie algorganisatsioonide büroode koosseis on tihtipeale liialt voolav. Me peame püüdma selle poole, et hästi töötanud büroode liikmed ja grupiorganisaatorid jääksid oma kohtadele edasi. Peame silmas pidama, et ei korduks selliseid fakte, nagu möödunud aastal matemaatikaosakonna kolmandal kursusel, kus pikemat aega ei olnud grupiorganisaatorit ja tema kohuseid täitis «kohakaasluse» alusel osakonnabüroo sekretär.

Viimasel ajal on laienenud komsomoliorganisatsioonide õigused ja koos sellega ka küsimuste ring, millega komsomoliorganisatsioon tegeleb. Endastmõistetavalt on sellega suurenenud ka kohustused ja vastutus töö eest. Sellepärast tulebki oma juhtivatesse organitesse valida seltsimehi, kes oleksid praegu komsomolile osutatava usalduse väärilised.

J. TAMMARU,
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri asetäitja

Kaks nädalat kolhoosnikutena

Kümnenda septembri hommik oli esimese kursuse ajaloolastel täidetud ebahariliku askeldusega. Loengute konspektid olid ajutiselt kõrvale pandud, osa pakkis voodipesu, osa kohendas tööriietust. Igavuse peletamiseks õhtutundidel võeti kaasa erialast kirjandust, sest «ülemaks» kui hõbevara, kallimaks kui

Kuri «hunt» ja «punamütsike». KÄNGILASKI joon.

kullakoormad tuleb tarkus tunnistada».

Muidugi, eks igaühe süda kripeldas enne ärasõitu veidi rinnas: kas ikka tulen tööga toime, mis siis saab, kui äkki jään haigeks või juhtub töö juures mõni õnnetus? Peagi selgus, et haigust ei maksa karta, sest selle vastu võitlemiseks anti kaasa esmaabipakend ning «meie armas doktor» Leili Vilepill viiendalt kursuselt. Katsugu vaid tõbi tulla, kohe haaratakse tal sarvist kinni ning aetakse minema.

Kui kõik olid ärasõiduks valmis ja Tartu linnaga mõttes hüvasti jätnud, võttis buss hõlmad vöö vahele ning alustas teekonda Räpina poole. Räpinas oli meile vastu tulnud meie uus otsene ülemus, «Lembitu» kolhoosi esimees.

Kohale jõudnud, kogesime, et ega tont nii hirmus olegi, kui teda maalitakse. Soe ja sõbralik vastuvõtt kolhoosis kinnitas seda veel kord.

Noorte romantikute piirituks rõõmuks jagati kogu kursus kahe brigaadi vahel «kristlikult» pooleks, vastavalt kohalikele majutamistingimustele. Võrreldes Koidu ja Hämarikuga olime meie siiski eelistatud olukorras: kokkusaamise võimalused olid suuremad, mida ka kohe kasutati.

Eluasemeks anti meile kaunis ruumikas «häärber», mis mõnesuguste arusaamatuste ärahoidmiseks oli kapi ja teki abil poolitatud. Uus elutuba muutus peagi nii koduseks, et mõnele noormehele hakkas ta isegi enam meeldima kui klubi «sauna taga Tiigi ääres».

Et end täiesti maamehena tunda, otsustas osa noormehi magada küünis põhu peal. Kuigi külmataat tegi kõik, mis tema võimuses, suudeti «jaroviseerimisperioodi» pikendada neljale-viiele päevale. Alles siis, kui külmataadile ka vihm appi tuli, ei aidanud ka põhu sisse pugemine. Oldi sunnitud kapituleeruma.

Peale selle tekkisid ka puht-töö-alased probleemid. Ütleb ju laulusalmgi:

Kuidas hobust ette panna,
kas on pea või saba ees?
Ole ingel, nõu oh anna,
kallis tädi-tallimees!

Ja tädike-tallimees oligi ingel ja andis verirohelistele tudengikestele head nõu ning nii muutus osa meie ajaloolasi «juhtivateks» töötajateks. Alguses valmistas suurt peavalu see, et alati ei sobinud hobuse ja kutsari iseloom kõige paremini, samuti võõrastasid hobused traktoreid ja muud kaasaegset tehnikat. Vahel olid nad jälle kõigest sellest niivõrd vaimustatud, et sõitsid silopurustajast mööda krakovjakki tantsides.

Õhtul avanes ka doktorile täiendav tööpõld. Noored «kolhoosnikud» olid esialgses töötuhinas veidi liiale läinud ning nüüd vajasid nende tööst vaevatud ja valutavad piha- ning käesooned triikimist ning masseerimist.

Huvitavat vaheldust pakkusid vastastikused külaskäigud kahe grupi vahel. Tavaliselt lõppesid sellised õhtud «tinnaga» ning tagumise paari mängimisega vabas looduses.

Kuna sealsamas ligidal oli ka Nehatu järv, olid ka meie kalamehed igal vabal hetkel ametis. Ja veel sõita paadiga piki looduslikult kaunist järve, imetleda loodust! Vaevalt leidub paremat puhkust. Ainukesed, kes seda ei mõistnud, olid kalad. Oma piiritus sõgeduses ei tahtnud nad kuidagi vaprate kalameeste õnge otsa hakata.

Töötades möödus aeg kiiresti ning üsna pea oligi meie kolhoosniku-elu möödas.

Lauldes populaarset laulu: «Ma tahaksin kodus olla, kui mais on sileeritud . . .» asuti teele Räpina poole.

Jäi tühjaks tuba, kus kaks nädalat koos elasime, kus kursusekaaslased lähedasteks muutusid. Kuid kutsus Tartu ja vana Alma Mater. Kutsusid õpingud. Südamesse jäi soe ning tore tunne. Olime ju andnud oma väikese panuse seitseaastaku heaks.

E. KOPPEL

Uued ülesanded

8. oktoobril pidas eesti filoloogia II kursuse komsomoligrupp oma aruande- ja valimiskoosoleku. Arvukas komsomoligrupp oli kohal peaaegu täies koosseisus — on ju aruande- ja valimiskoosolek tähtsaks sündmuseks grupi elus.

Aruande möödunud aasta tööst esitas grupiorganisaator Alo Leis. Ta märkis ära rea huvitavaid üritusi (vestlused, ühiskülastused) ja või esile tublimad spordi, isetegevuse ja ühiskondliku töö alal.

Suurima puudusena märkis aruandja ühiste ürituste vähesust ja sageli nõrka distsipliini.

Aruandele järgnes elav arutelu. Sõnavõtjad Mari Viiding, Andres Ehin, Paavo Kivine, Heli Liin jt. analüüsisid üksikasjaliselt tehtud tööd ja esinenud puudusi. Kursus on suur ja tubli, komsomoligrupp arvukas, teha oleks saadud palju rohkem. Üritused olid sageli liiga lakoonilised ja lohakalt organiseeritud. Kritiseeriti ka grupiorganisaator Alo Leisi, kes suhtus oma ülesannetesse hooletult.

Koosolekul arenes elav mõttevahetus, kus tehti ettepanekuid edaspidise töö parandamiseks. Otsustati hakata korraldama rohkem ühiseid üritusi, nagu matku, vestlusõhtuid, uudiskirjanduse arutelusid jne. Traditsiooniliste auditooriumide asemel hakatakse korraldama rohkem õhtuid ja ühiseid koosviibimisi kohvikus. Lähemal ajal on kavas pühapäevane matk ja vestlused suvistest reisidest.

Arutati veel distsipliiniküsimust ja võeti vastu otsus distsipliini parandamiseks.

Et komsomoligrupp on suurearvuline, valiti kolmeliikmeline grupi büroo (sm-d Vilu, Koppel, Ehin).

Aruande- ja valimiskoosolek toimus asjalikus õhkkonnas ja andis palju edaspidise töö parandamiseks.

P. HEIN

Väljavõtteid dekanaatide aruannetest

Õigusteaduskonna I kursuse üliõpilased (19 üliõpilast) viibisid viljakoristustöödel Tartu rajooni «Lembitu» kolhoosis, kus töötasid välja 353,25 normipäeva. Keskmine normipäevade arv iga üliõpilase kohta oli 18,54.

Parimad antud rühmas olid:

1. Arvo Lukk,
2. Leo Vanatoa,
3. Uno Rink jt.

Dots. K. PÜSS
Õigusteaduskonna dekaan

*

Majandusteaduskonna 89 üliõpilast töötasid Jõgeva rajooni kolhoosides ajavahemikul 10.—25. sept. Üliõpilased töötasid välja 1224 normipäeva, s. o. 13,75 normipäeva iga üliõpilase kohta.

Parimaks rühmaks oli kaubandusharu IV kursuse ja I kursuse üliõpilastest koosnev 15-liikmeline rühm, kes töötas Jõgeva rajooni «1. Mai» kolhoosis. Rühm töötas välja 387 normipäeva, s. o. 25,8 normipäeva üliõpilase kohta.

Dots. R. HAGELBERG,
rahanduse ja krediidi kateedri juhataja

*

Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilaste tööst kolhooside abistamisel 1959. a. septembris.

Teaduskonna üliõpilasi töötas seekord kolmes Tartu rajooni ja kaheteistkümnes Põlva rajooni kolhoosis, seega kokku 15 kolhoosis. Kolhooside arvamused nende töö kohta on järgmised:

Lääniste: «Töötasid hästi.»

Karl Marxi nim. I brigaadi brigadir: «Avaldame kiitust.»

Sulaoja: «Kolhoosi juhatus hindab üliõpilaste tööd «väga heale».

«Suur Oktoober»: «Tööülesandeid täideti eeskujulikult ja käituti distsiplineeritult.»

«Uhisjõud»: «Kolhoosi juhatus avaldab tänu grupi liikmetele vajaliku abi eest koristustööde läbiviimisel.»

L. TIIK,
Matemaatika-Loodusteaduskonna prodekaan

Üliõpilaselt kõigile teistele üliõpilastele

EHK

REVIDEERIKSIME MÕNINGAID ARUSAAMISI!

Allolev artikkel ilmus käesoleva aasta 28. augusti «Rahva Hääles». ELKNÜ TRÜ Komitee soovitab seda kõigil komsomoliruppidel arutleda. Arutluse tulemustest palume informeerida meie ajalehe toimetust.

Mitte ühelgi maal maailmas pole noortel niisuguseid õppimisvõimalusi kui meil. See teadmine on muutunud meile nii iseenesestmõistetavaks, et me sageli sellest ei mõtlegi, milliseid eeliseid ja paremusi pakub meie haridussüsteem. Meile tundub loomulikuna, et me ei maksa õppemaksu, et meie käsutuses on rikkalikud ja parimad raamatukogud, lugemistoad, laboratooriumid, võimlad . . .

Valdav enamik meie õppivast noorsoost oskab õigesti kasutada kõiki neid eeliseid ja soodustusi. Kuid kahjuks esineb ka veel mõndagi niisugust, mis ei sobi meie nõukoguliku eluviisiga ega nõukogude üliõpilase üldise suhtumisega töösse ja oma ühiskondlikesse kohustustesse.

Noorele keskkoolipingilt tulnud üliõpilasele tundub teinekord, et ülikoolis algab «tõeline vabadus». Iga päev ei küsita ega panda hindeid, järelikult poleks nagu iga päev vaja ka õppida. Paljudel muutub see suhtumine õige varsti, kuid mõnelgi jääb kestma arvamus, nagu õpitaks hinnete ja stipendiumi pärast. Eksamieelsetel päevadel püütakse kiiresti kogu materjal läbi lugeda, sageli isegi võõrastest konspektidest, tehakse nn. «mikrokonspekte» ja «eneseteienduslehekesi» ning jäädakse rahule, kui saadakse hea hinne. Kui palju niiviisi õpitust aga hilisemaks meelde jäi, see niisuguse stiili harrastajat enam ei huvita. Sageli siis ei püütagi omandada ainet, vaid ainult eksamite tegemise tehnikat. Iseloomulik on siin ühe üliõpilase väljendus, et tal olevat pool eksamist juba ette valmistatud, kuna ta olevat tutvunud õppejõu psühholoogiaga! Kui palju aega raisatakse sageli plaane tehes, kuidas vastata, milliseid teoseid tsiteerida ja isegi mida panna selga või milline soeng teha ühe või teise õppejõu jaoks.

Meie, praegused üliõpilased, kellel on hoopis rohkem võimalusi sügavamate teadmiste omandamiseks, kui oli näiteks meie vanematel, suhtume õpinguisse sageli palju kergemalt, isegi kergemeelselt. Kahjuks iseloomustab meie õppimist veel sageli loidus, pealiskaudsus. Esineb nähtust, et üliõpilased isegi kardavad, et mõni õppejõud loengutel ehk rohkem materjali esitab, kui programmis otseselt nõutakse! Kas poleks palju loomulikum, et me ise nõuaksime veelgi rohkemat.

Kui palju korraldatakse praegu loeng-kontserte, ettekandeid, mitmesuguseid kirjandusõhtuid jne. Ja kui vähe on seal teinekord osavõtjaid meie üliõpilaste hulgast! Seda ei saa küll öelda kõikide kõrgemate õppeasutuste kohta, sest näiteks Tartu Riiklikus Ülikoolis ei mahutanud loenguiks ettenähtud ruum kõiki kunstihuvilisi. Tallinna Pedagoogilises Instituudis aga külastas 800 üliõpilasest loenguid kujutavast kunstist ainult 20! Seejuures olid loengud huvitavad ja sisukad. Kuidas saavad aga need üliõpilased hiljem pedagoogidena kõnelda oma õpilastele esteetilisest kasvatusest, kui nad ise endid üldhariduslikult ei täienda.

Mitmedki üliõpilased vabandavad ajapuudusega. Tõsi on, et tööd ja tegemist jätkub igaühele alati küllaldaselt. Loengud võtavad lõviosa päevast, teise osa võtab ringide töö, kino, teater. Aga ometi on nii, et need, kes käivad korralikult loenguil ja võtavad agaralt osa ringide tööst, need teevad ka teaduslikku tööd, jõuavad kirjandusõhtuile, teatrisse, kontserdile ja kesklektooriumi saali.

Mida aga teevad siis oma vabal ajal need üliõpilased, kes alati ajapuudusest kõnelevad?

Mitmetel kursustel on kombeks pühitseda koos sünnipäevi. Stipendiumipäeval käiakse koos kohvikus. Selle vastu ei saa muidugi mitte kellelgi midagi olla. Kui aga sellised «pühitsemised» ja «tähistamised» muutuvad üliõpilase peamiseks huvialaks, siis pole enam kõik nagu korras. Käia kordamööda üksteise pool koos konjakit joomas ja leida see olevat «kole lõbus» — see nagu oleks tänapäeval siiski vastuvõtmatu.

Meenub ka ühe kõrgema õppeasutuse koondvõistkonna liikme suhtumine. Kui esimestel kursustel võistlemas käidi, polevat neist võistlustest suuremat midagi meelde jäänud. Nüüd juhtuvat aga sageli, et kui võidetakse, tuleb võitu pühitseda, kui kaotatakse, otsitakse lohutust samast kohast.

Niisugused asjad pole muidugi tüüpilised ja neid jääb ikka vähemaks. Miks aga mitte püüda selle poole, et need veelgi kiiremini kaoksid!

Inimene peab olema mitmekülgne. Näha aga mitmekülgsust selles, et osatakse eristada alkohoolseid jooke, tantsida kõiki moodsaid tantse ja tunda end koduselt restoranides ning kohvikutes — see on hoopis väär arusaamine haritlase ülesannetest. Pahatihti andestatakse kaaslasele, kui ta hääldab valesti Descartes'i, Byroni jt. nimesid, ei ole kuulnudki Blokist, kuid naerdakse ta välja, kui ta ei oska hästi tantsida.

Me ei tohi unustada, et ennekõike peavad meist saama oma eriala põhjalikult tundvad spetsialistid. Kõik need tunnid, mida me praegu kasutult mööda saadame, maksavad end hiljem kätte. Praegu on meil veel juhendajad õppejõud ja kaaslased, kellelt küsida nõu ja abi. Mida teeme aga siis, kui meist enestest saavad need, kellelt tullakse küsima?

Keegi ei nõuagi meilt, et peaksime ainult raamatute taga istuma. Loomulikult peab meie elu olema sisukas ja vaheldusrikas. Kuid kas ei tuleks paljudel meist revideerida oma arusaamisi sellest, mis on vaheldusrikkus ja sisukus?

Kui meile poleks antud nii laialdasi võimalusi end igakülgselt arendada, ei tarvitseks meil ehk häbeneda. Kuid vastutasuks kõige selle eest, mida saame, peaksime rohkem püüdma. Keegi ei tohiks võlglaseks jääda oma riigi ja rahva ees.

KRISTI TARAND,
Tallinna Pedagoogilise Instituudi V kursuse üliõpilane

2 Tartu Riiklik Ülikool

6. oktoobril esines dots. E. Laugaste kohvik-klubis ettekandega «Suurest Tõllust ja Saaremaa ekspeditsioonist.»

Endine Pidula mõis, mille ust tahtis Suur Tõll kiviga sulgeda (Paremal.)

Raka kivi, millega Suur Tõll tahtis sulgeda Pidula mõisa ust.

Joh. MIKU ja O. KAJAKA fotod

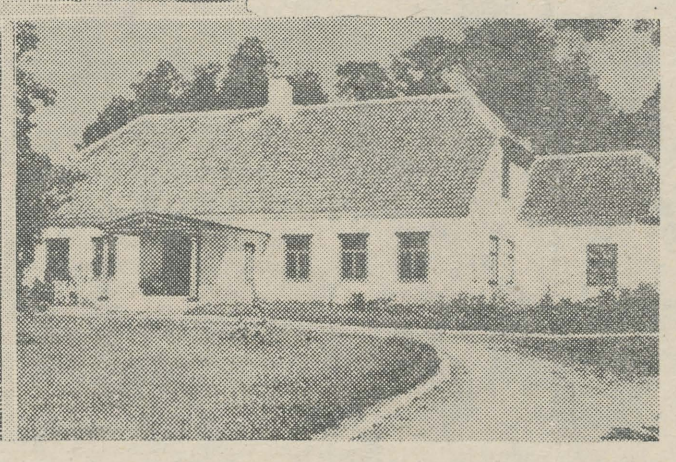

Docendo discimus

Selle kuldse mõttetera sisu täieliku mõistmiseni oleme nüüd jõudnud ka meie, geograafiaosakonna üliõpilased, kes me viibime praegu pedagoogilisel praktikal Tartu keskkoolides.

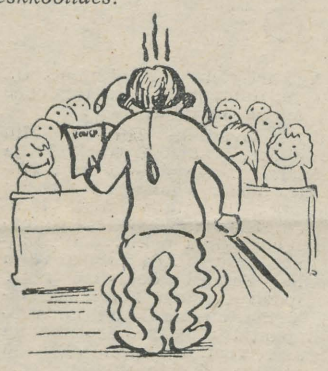

Esimesel tunnil.

Õieti sobib see mõttetera vaid õpetajale, sest praktikant õpib praktika ajal ööd ja päevad ning teeb klassivälist tööd, palju tal seal veel mahti jääb õpetamiseks (4—5 tundi nädalas). Jah, õppida on tal palju. Esiteks tuleb tal vastav aine endale selgeks teha, teiseks peab õppima, kuidas sedasama selgeks teha endast veel rumalamatele, kolmandaks peab õppima hoidma distantsi õpilaste ja enda ning enda ja õpetajate vahel, neljandaks peab õppima kooli kodukorda, viiendaks igal hommikul kingi viksima (kes seda seni ei teinud) jne., jne. Lõpuks peab õppima aega maksimaalselt kasutama, sest praktika vältel on seda napilt. Vastse koolmeistri silmis leiab prof. Kozõrevi uus teooria kindlasti kinnitust, sest tundi andes voolab aeg tõesti nii kiiresti, et 700 km/sek. tundub veel liiga pehmelt öelduna. Nõnda siis tikubki tunni lõppu kuulutav kell alati varem helisema, kui see oleks kasuks tunni hindele. Ka asümmeetria jutt leiab pedagoogilisel praktikal kinnitust.

Kõik noored koolmeistrid pole muidugi ühest puust, kuid enamasti kõige kuumemad tundmused elatakse läbi esimestes tundides. Need tundmused algavad juba õieti paar päeva varem, tunnikonspekti koostamisel. Algul tundub kogu materjal olevat lihtne ning endastmõistetav, kuid seda ainult senikaua, kui võtad sulepea pihku ja tahad oma tarkust paberile panna sellises vormis ja järjestuses, mis on vastuvõetav ka õpilastele. Vaat', seisavadki raskused su ees nagu Himaalaja ahelikud. Nende raskuste ületamine võtab nii pea kui ka ihu kuumaks ning olles paar tundi nõnda rabelnud, ei oska endalegi selgeks teha, kus kandis asub põhi, kus lõuna.

Vahetult enne tundi kuuled, et sulle tuleb tundi oma kümmekond pealtkuulajat ning juba hakkab tekkima kuhugi diafragma alla selline tunne nagu vabal langemisel. Põlvist nõtkudes astud oma halastamatu saatjaskonnaga klassi ja lausud kuiva kurgu ning väriseva häälega: «Te-tervist!»

Enam kui kolmkümmend säravat silmapaari — küll piikavaid, uudishimulikke, kaastundlikke — mõõdab sind pealaest jalatallani. Külmlap seal veel muidki tundevarjundeid esineb, kuid sa ei pane seda tähele, sest endal on silmad nagu udu täis. Hoia end, kui need noored arvustajad leiavad sinu juurest midagi laiduväärset! Toetad end igaks juhuks vastu seina ning tunned, et sul tuleb hakata midagi rääkima. Teedki seda, kuid see oleks nagu keegi teine, kes sünnitab neid imelikke lauseid, mis meenutavad muistseid sõjanuie, okslikke ja tahumatuid. Pole siis ime, et noor õpetaja annab algul väljendusoskuses «silmad ette» isegi õpilastele. Ja nii pudenevadki sellised lausepärlid vaheldumisi mõlemalt poolt.

Mõned näited. Õpetaja (sportliku kallakuga) käsitleb jõgesid ning lausub: «Volga kuulub maailmaklassi.» Siis jõutakse koos õpilasega järelduseni, et sademete hulk pole Põhja-Euroopas sellepärast suur, et vihm on peenike.

Õpilane seletab asjatundlikult: «Meri on hoovusele lähemal kui manner, seepärast on merel soojem kui mandril.» (Jutt on Põhja-Atlandi hoovusest.)

Küsimus: «Milline elektrijaam on praegu Volgal valmimas?»

Vastus: «Balti elektrijaam.»

Õpetaja: «Milline kliima on Saksamaal?»

Õpilane, tabatuna tegevuselt kõrvaliste asjadega: «Ee... idas sotsialistlik, läänes kapitalistlik!»

Klassijuhataja tund. Teema: «Mille üle võib Tartu uhke olla.» Õpetaja jõuab jutuga Aruküla kooli pakatades soovist oma teadmisi näidata hõikab ta: «Õpetaja, õpetaja, mina tean!»

«No mida sa tead?»

«Seal on hullumaja!»

Jah, õpetaja peab olema hea strateeg, et vältida ootamatusi. Kuid pöördume veel tagasi selle esimese tunni juurde.

Lõpuks päästab kell noore pedagoogi piinast ning kui siis sinu juurde, kes sa parajasti see pedagoog oled, tuleb linalakk tüdruk ning sosistab häbelikkusest õhetava näoga kõrva sisse, et õpetaja, vabandage, te olete ennast seina vastu ära määrinud, siis tahaks teda rõõmu pärast kasvõi kaenlasse haarata. Tähendab, sa väikseke, siiski hoolid natuke oma «õpetajast»!

Meie praktika hakkab lõpule lähenema. Selle vältel oleme päris põhjalikult süvenenud kooliellu ja

Viimasel tunnil.
J. REMMELI joonised

Õpetades õpime.
«Kuhu küll see jõeke kadus?»

basteni ning tahab õpilasi piltlikult viia nimetatud koobaste juurde. Ta alustab: «Kui suundume Tartust välja mööda Tallinna maanteed, siis vasakul pool teed märkate...» Juba on klassi keskel ühel noormehel käsi püsti ning lauameie seas pole vist neid, kes viimasel praktikapäeval direktorit nähes küsiksid sõbralt: «Kes see küll peaks olema?»

Tõsi küll, meie koormus on küllalt suur olnud ning seetõttu on rohke klassiväline töö (pioneerikoondused, matkavõistluste organiseerimine ja läbiviimine, kultuurhommiku korraldamine, stendide ja raadiosaadete koostamine, konsultatsioonid, muuseumide külastamised jne.) võib-olla mõnevõrra mõjustanud tundide kvaliteeti, kuid siiski on sm-te H. Liimetsa ja E. Ilometsa ning aineõpetajate sm-te E. Pariotsa ja R. Aarma sõbralikul juhendamisel meie, s. t. VIII keskkooli praktikarühma liikmete antud tunnid pidevalt muutunud paremaks. Häid pedagoogiandeid on ilmutanud juba üliõpilased T. Takjas, E. Unt, V. Väres jt. Kõige aktiivsem klassivälises töös on olnud H. Teras.

Kõik oleme me aga ühel arvamusel: õpetades saab aine endalegi palju selgemaks kui ainult õppides.

J. REMMEL,
Tartu VIII Keskkooli praktikarühma vanem

Ühest ülikoolipere liikmest

Mu ees laual on udmurdi kommunistlike noorte häälekandja, ajaleht «Удмуртиысь комсомолец». Aga kuna ma ei oska udmurdi keelt, ei saa ma seda lugeda. Ja ometigi — ajalehe neljandal küljel torkavad silma tuttavad nimed, kirjutatud selliselt: Acko Сьӧӧт, Тыныс Лехтметс, Лехте Хайнсалу. Luuletused nende nimede all on udmurdi keeles.

Need luuletused on tõlkinud Tartu Riikliku Ülikooli aspirant udmurdi keele alal Georgi Arhipov. Jah, Georgi Arhipov pole ainult keelemees. Ta on noor udmurdi luuletaja, kelle esimene luuletuskogu ilmub 1960. a. Udmurdi Riikliku Kirjastuse väljaandel.

Georgi Arhipovi luuletused ilmusid ta üliõpilasaastail Iževskis üliõpilaste almanahhides «Koit» ja «Noored Hääled», nüüd trükivad ta töid udmurdi ajalehed ja kirjanduslik ajakiri «Molot», milles viimati ilmus ta luuletus «Шудбур ӧвӧл эшлыктэк» — «Ei ole õnne ilma sõpruseta». Georgi Arhipov on ka tõlkija. Nii on ilmunud Glazovi rajooniajalehes «Lenini Tee» tõlge ungari keelest — S. Petõfi luuletus «Must leib», udmurdi lastele ilmub varsti S. Mihhalkovi «Onu Stjopa — militsionäär» udmurdikeelses tõlkes.

Ka rahvaluule- ja murdekogumisekspeditsioonidel on G. Arhipov viibinud. Tulemustest kirjutab ta ajalehes «Удмуртская Правда», kus rõhutab, et seda tööd tuleb teha suure armastusega, et rahvaloomingu allikad on ammendamatud. Muuseas, G. Arhipov on täiendanud ka meie etnograafiamuuseumi kogu: ta kinkis muuseumile udmurdi rahvariided.

G. Arhipov on teinud suure töö meie noorte elu tutvustamisel oma sünnimaa noortele. Ta kirjutab pidevalt Tartu Riikliku Ülikooli elust udmurdi vabariiklikele ajalehtedele. Ja kõige rohkem rõõmustab see, et ta on tutvustanud just meie noorte üliõpilaspoeetide luulet. Nii on tõlgitud udmurdi keelde Lehte Hainsalu «Ma armastan metsa», Asko Sõõdi «Ma olen karjapoisike» ja Tõnis Lehtmetsa «Raudteel». Eesti rahvale on Arhipov pühendanud oma luuletuse «Ühe puu oksad». Kahju muidugi, et me ei oska udmurdi keelt. Ja siiski — vastastikuse abistamise korras on Tõnis Lehtmets omakorda tõlkinud luuletuse eesti keelde, et seda võiksid lugeda need, kellele luuletus on pühendatud.

M. VIIDING

GEORGI ARHIPOV

Ühe puu oksad

Tervist sulle, eesti rahvas, tervist!
Tervist sulle kauge Kama pervilt!
On valge Kama, metsad, heinamaad
mu hinges kustumatuks lauluks saand,
just nagu meremüha, kandlehääl
su südamesse helisema jäänd.
Tervist sulle, eesti rahvas, tervist!
Tervitus Uraali laiult servilt!
Lai maa on, sõbrad, koduks saanud meil.
Me vahel kilomeetreid tuhandeid...
Kuid eri harjumused, kauged teed
ei kuuma sõprust olematuks tee.
Tervist, tervist kogu eesti soole!
Tervist kõigile udmurdi noorelt!
Mul teie sünnimaal ja teie seas
on nagu kodus — nõnda soe ja hea.
Ja kuidas olla siin siis võikski muud,
sest oleme ju oksad ühes puus.
Tervist, tervist sulle, eesti rahvas!
Tervist sinule udmurdi rahvalt!

Tõlkinud T. LEHTMETS

PÄRAST BALLI

Kui vanasti ei tulnud kõne alla ülikooli ballile ilmumine ilma frakita, siis nüüd oli selleks hädavajalikuks esemeks kollaste sügislehtedega kaunistatud pääse. Kahjuks oli ballile soovijaid rohkem, kui pääsmeid välja jagati. Sellegipärast ei maksa arvata, et kõik need, kellel pääset polnud, jätsid tulemata. Ülikooli peahoonel on ju peale uste ka aknad ja sealt sai ilma pääsmetagi sisse. Pole siis midagi imestada, et 750 asemel oli ballil ligi 900 (!) inimest. Tahaks siiski loota, et selline ebaväärikas käitumine ei muutu meie õhtute puhul traditsiooniks.

Eelmiste aastate ballidest erines tänavune sellepoolest, et nüüd oli ka eeskava. Eeskavast meeldis külastajatele eriti dots. V. Alttoa vestlus. Sellised vestlused ei tohiks puududa üheltki avaballilt. Ka Arstiteaduskonna naisansamblit, segakoori ja rahvakunstiansamblit tuleb tänada tubli esinemise eest.

Balli reklaam kinnitas, et üritus algab täpselt kell 19.30, kuid selleks ajaks oli saal pooltühi. Kas ei oleks tulnud siiski eeskavaga õigel ajal alata ja hilinejad ukse taha jätta, et nad teinekord oleksid täpselt kohal?

Õnneloosi võidu kätteandmine.
Tantsuhoos. (Paremal.)
Ka nii võis seekord ballile pääseda, kuid kas see teguviis sobib üliõpilasele. (All.)

A. KALDMA fotod

Küsitav on ka, kas õigustab end aamori posti organiseerimine sellisel juhul, kui külalisi on nii palju, et igaühel on vaevalt ruumi end ümber pöörata.

Aga kõigele vaatamata oli meeleolu siiski hea.

KÜLASTAJA

Tartu Riiklik Ülikool 3

TRÜ esivõistlused kergejõustikus

Nii laupäeval kui ka pühapäeval jäid ülikooli staadioni tribüünid peaaegu täiesti tühjaks. Vähe oli neid üliõpilasi, kes olid tulnud kaasa elama TRÜ 1959. a. esivõistlustele kergejõustikus. Asjast paistsid rohkem huvi tundvat 11—12-aastased koolipoisid, kes moodustasid peaaegu poole tribüünil viibijaist.

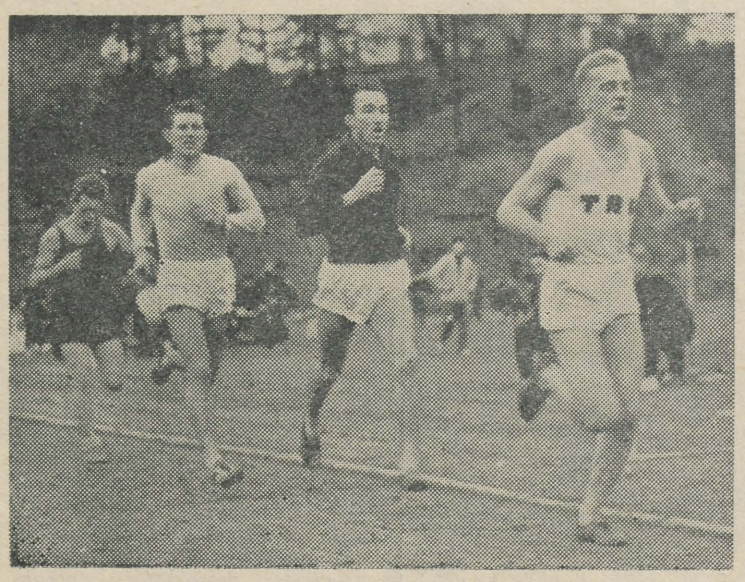

3000 m jooksu juhib võitja B. Ommuk (kehakult. I k.) E. SAKI foto

Kuigi mõlemal päeval sadas vihma, kujunesid tänavused esivõistlused osavõturohkemaks kui möödunud aastal. Hoolimata sellest, et seekord jäid eemale meie parimad — V. Maremäe, M. Paama ja K. Metsur, kes võistlesid samal ajal Jaltas, olid tervelt 15 võistleja tulemused paremad mullusest.

Kui senini olid omavahel konkureerinud teaduskondade koondised, siis korraldati seekordsed võistlused osakondade vahel. Ja nagu tulemused näitasid, oli see samm igati õigustatud. Selge on, et alates nüüdsest muutub sport üliõpilaste hulgas massilisemaks, kuna ka ülikooli-sisene spartakiaad hakkab edaspidi toimuma osakondade vahel.

Ettearvatult osutusid ka seekord paremateks väljaspool arvestust osa võtnud kehakultuuriosakonna üliõpilased. Spartakiaadi raames kuulus aga esikoht ühtlaselt tugevale Arstiteaduskonna II kursusele. Palju on räägitud Matemaatika-Loodusteaduskonnas tehtavast tublist sporditöost. Möödunud võistlused kinnitasid seda veelgi. Teine, kolmas, neljas ja viies koht kõnelevad juba enda eest. Teised osakonnad erilisi üllatusi ei valmistanud. Imestama paneb aga Ajaloo-Keeleteaduskonna kehakultuurikollektiivi ükskõiksus. Nagu kurjad keeled kõnelevad, pole seal midagi selleks ette võetud, et võistkonda välja saata. Nii näiteks ei teadnud vene filoloogid toimuvatest võistlustest mitte midagi. Juba möödunud aasta spartakiaadi järel langes Ajaloo-Keeleteaduskond neljandale kohale, kui aga nii edasi läheb, siis on oodata viimaseks jäämist.

Võistkondlik paremusjärjestus kujunes järgmiseks:

1.	Arstiteaduskonna II k.	960 punkti
2.	bioloogiaosakond	811 „
3.	geograafiaosakond	770,5 „
4.	füüsikaosakond	706 „
5.	matemaatikaosakond	572,5 „
6.	eesti filoloogia osak.	300 „
7.	Majandusteaduskond	249 „
8.	Õigusteaduskond	178 „
9.	keemiaosakond	146 „
10.	Arstiteaduskonna V k.	131 „
11.	Arstiteaduskonna III k.	110 „
12.	Arstiteaduskonna VI k.	109 „
13.	Arstiteaduskonna I k.	95,5 „
14.	vene filoloogia osak.	74 „
15.	Arstiteaduskonna IV k.	47 „
16.	ajaloo-osak.	25 „
17.	võõrkeelte osak.	16 „

Selleks, et kindlaks teha teaduskondade paremusjärjestust, liideti osakondade ja kursuste poolt saavutatud punktid. Jagades selle nüüd kursuste või osakondade arvuga vastavas teaduskonnas, saame järgmise pildi:

1.	Matemaatika-Loodusteaduskond	601,2 p.
2.	Majandusteaduskond	249,3 p.
3.	Arstiteaduskond	242 p.
4.	Õigusteaduskond	176 p.
5.	Ajaloo-Keeleteaduskond	103 p.

V. ATEMIN

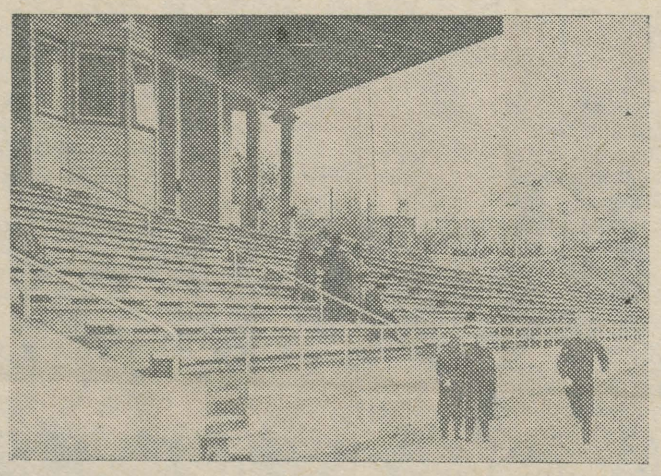

Meie suurepärasest staadionist on avaldatud palju fotosid nii meil kui ka mujal. Käesolev on mõeldud peamurdmiseks. Leidke tribüünilt pealtvaatajad, kes tundsid rõõmu ja kurvastasid oma kaasüliõpilaste saavutuste ja ebaõnnestumiste üle ülikooli esivõistluste ajal kergejõustikus, mis toimusid möödunud laupäeval ja pühapäeval.
O. KAJAKA foto

KAS ALUSTAME?

Kes meist ei tahaks olla terve kõrge vanuseni? Kuid ülikoolis õppimise ajal ei mõtle vist keegi vanaduspäevist ega pensionist, sest elu alles algab. Kogudes «kalnmat kui hõbevara» tuleb ka olemasolevat varandust hoida. Kehaliste ja vaimsete võimete arendamisel on võimlemine, mängud, sport ja turism kõrgelt hinnatud ning praktikas proovitud vahendid.

Kehaliste harjutustega hakkab tegelema üha rohkem erineva vanusega töötajaid kõige mitmekesisematel kutsealadel. Stiimuliks on teadlikkus kehaliste harjutuste kasulikkusest ja soodsate tegevusvõimaluste ronkenemine. Selline on ka meie suund. Ülikool on näidanud meie vabariigi kõrgematele koolidele alati eeskuju massilise osavõtuga kehakultuurialastest üritustest.

Järgmisel spordipäeval tuhat osavõtjat — selline eesmärgi püstitamine õppeprorektor I. Sildmäe poolt viimase spordipäeva avamisel valjendab uskU meie kollektiivi jõusse.

Rääkides karastamisest ja kehaliste harjutuste regulaarse kordamise soodsast mõjust organismile, on hommikvõimlemine esimeseks astmeks üleminekul sõnadelt tegudele. Organisatsiooniline juhtimine ühiselamu nõukogult, metoodilised näpunäited harjutuste valikuks kehalise kasvatuse tundides ja treeningutel, vajaduse korral lühiseminarid võimlemise kateedrilt — ning võimegi alustada.

Hommikvõimlemist võib sooritada toas (avada akent) või väljas. Sügisel ja talvel on vaja hommikvõimlemisel pikendada jooksu ja hüplemisharjutuste kestust ja riietuda vastavalt ilmastikule ning karastatusele. Võimlemise kestuseks on 7—15 minutit. Regulaarsed hommikused võimlemisharjutused erinevatest lähteasenditest hakkavad teatud aja möödumisel mõjuma soodustavalt vereringele ja hingamiselundite tegevusele, arendavad lihaste jõudu ja elastsust, suurendavad liigutuste ulatust, parandavad rühti ja liigutuste koordinatsiooni.

Milline peaks olema harjutuste valik ja sooritamise järjekord? Hommikvõimlemist alustame kiire kõnni, jooksu või kerge hüplemisega. Esimese harjutusena sooritatakse aeglases tempos lülisamba sirutusliigutus koos rinnakorvi avardavate käteliigutustega. Järgneb jõuharjutus jalgadele. Kolmas ja neljas harjutus peavad tugevdama selja- ja kõhulihaseid ning arendama lülisamba liikuvust. Iseloomulike harjutustena esinevad kallutused ette, kõrvale, taha ning pöördpainutused. Viies harjutus on käte ja õlavöö tugevdamiseks. Tugeva jõutoimega harjutusele järgnegu lõdvestatud käte raputamine. Kuuenda harjutuse ülesandeks on lateraalsete seljalihaste ja kõhu põiklihaste tugevdamine. Seitsmendaks harjutuseks on hooharjutus kätele ja jalgadele liigeste liikuvuse suurendamiseks, vereringe ja hingamiselundi intensiivsemaks rakendamiseks. Kaheksanda harjutusena toimub hüplemine või jooks. Siia sobib ka koordinatsiooniliselt keerukam hüplemine.

Hommikvõimlemisel on suurepäraseks abiliseks raadio. Kell 7.20 on tõusmiseks täiesti sobiv aeg. Esimeseks päevaks tuleks valida esmaspäev, sest siis on harjutuste seletused kõige põhjalikumad. Esmaspäeval algab tavaliselt uus kompleks ja järgnevatel päevadel seletused lühenevad, kiireneb harjutuste täitmise tempo ja suureneb korduste arv. Kui on kogemusi harjutuste iseseisvaks valikuks (alates II kursusest), võib hommikvõimlemise saatemuusikat kasutada isikliku kompleksi saateks. Hommikvõimlemise kompleksi iseseisev koostamine peaks olema jõukohane kõigile sportlikust treeningust osavõtvatele üliõpilastele. Isikliku kompleksi kasutamisel võib sobivate harjutuste valiku kaudu märkimisväärselt parandada üldises kehalises ettevalmistuses esinevaid puudusi liikuvuse, painduvuse ja jõu osas.

Hommikvõimlemise harrastamine nõuab natuke tahte pingutamist. Muidu võib pühapäeval antud leegitsev lubadus — esmaspäevast alates hakkan pidevalt võimlema — juba teisipäeva hommikul kaduda magusa unenäo salapärastele aasadele. Oleks vahest õigem, kui teeksime järgmise otsuse: võimlen õige prooviks paar-kolm kuud igal hommikul ja siis otsustan, kas on mõtet jätkata või mitte.

H. VALGMAA

Kuidas joonistada karikatuuri?

Sellele küsimusele annab vastuse seminar, mille korraldab karikaturist sm. Hiibus. Lähema informatsiooni saamiseks pöörduda kujutava kunsti kabineti poole.

Bibliograafiat

Ülikooli Teadusliku Raamatukogu plaanipärases bibliograafilises töös püsib esikohal teema «Tartu Riiklik Ülikool ja õppejõud».

Õppejõudude kohta aastail 1802—1902 on küll nimestik osaliselt olemas, nimelt prof. G. V. Levitski poolt redigeeritud teos «Биографический словарь профессоров и преподавателей Юрьевского ун-та».

Ajajärk 1902—1917 ja nõukogude aeg pole leidnud üldse käsitlemist. Kuid isegi varem avaldatud töödes puudusid andmed silmapaistvate vene ja nõukogude teadlaste kohta, kes olid küll õppinud ja lõpetanud ülikooli Tartus, kuid polnud töötanud õppejõududena, vaid olid siirdunud Tartust teiste ülikoolide ja asutuste teenistusse. Puuduvad isegi andmed assistentide kohta. Seda lünka asus täitma raamatukogu, sest see osutus vajalikuks ülikooli ajaloo ja praktiliste nõuete seisukohalt.

Esijoones püüab raamatukogu koostada TRÜ õppejõudude tööde täielikku bibliograafiat aastaist 1940—1960. Selleks ürituseks loodab ta abi õppejõududelt mitte ainult nende tööde nimestike esitamise näol, vaid võimaluse korral ka separaatide loovutamist raamatukogus säilitamiseks, kusjuures iga autori separaadid koondatakse eraldi mappi.

Tänuväärse teene sellele ürituse osutas Matemaatika-Loodusteaduskonna prodekaan sm. L. Tiik, kes neil päevil andis raamatukogule üle õppejõudude N. Rägo, V. Pasti, V. Palmi, A. Moskvini, E. Pedaku, M.-L. Allsalu, Ü. Haldna, K. Piiri, P. Kardi, H. Õiglase, P. Prülleri, Ü. Lepiku ja E. Jõe tööde separaadid. Ühtlasi anti üle õppejõudude tööde nimestikud. Raamatukogu avaldab neile kõigile siirast tänu.

M. LIBLIK,
bibliograaf

Tartu matkajad võidukad

Meie sportlasperes pole vist matkajatest vähemnõudlikumat rahvast. Pole neile vaja kalleid treeninglaagreid, saalitunde ega kallist varustust. Nagu kuulda saavad, et kuskil on võistlused, hangivad auto ja sõit läheb lahti. Umbes nii sõitsime nädalavahetusel Riiga, kus linna ümbruses korraldati Läti vabariiklikud esivõistlused orienteerumisjooksus. Pisikesse bussi suruti sisse TRÜ ja EPA rahvas, linna matkaspordi aktivistid ja läkski sõiduks. Kohapeal selgus, et meiega kokku võistleb 24 meeskonda ja 17 naiskonda, distantsi pikkuseks linnulennult on vastavalt 30 ja 20 km, kontrollaeg 11 tundi, seljakoti raskuseks vastavalt 12 ja 8 kg, võistkonnas 4 liiget. Sellised on arvud. Kuidas arenes siis võistlus ise?

Kui öelda, et distants oli raske, on see vaid pehmelt väljendatud. Sadas vihma, mis juba poole tunniga läbi leotas, võistlejaid ümbritsesid peaaegu lõpmatud metsad, tihnikud ja pehmed soised heinamaad. Kontrollpunktid asusid tihnikus ja tumedas telgis, milles põles väike küünal, nii et neid taskulambita ka 5 meetri kauguselt näha ei olnud. Enne starti öeldi meile, et oleksime valmis üllatuseks, millist varem pole olnud veel ühelgi võistlusel. Nii oligi. Teerajad olid 2—3 meetri kõrgusel turbaaukude kohal ja vaevalt meeter laiad. Laugaste ja jõekeste ületamiseks oli paremal juhul üksainus libe palk, halvemal mingid kahtlased lühikesed latikesed. Seejuures ei olnud meil kaasas nööri juppigi, ja kui mõni kaaslane sisse oleks vajunud, ei oleks me teda millegagi aidata saanud.

Meeskonnad läbisid iga vähegi kõvema osa distantsist joostes. Kui keskmiseks kiiruseks kogu distantsi vältel arvestada 5—6 km/t, tuli meeskonnal 12-kilose kandamiga turjal kesköö ja pimedas metsas läbida oma 60 km. Mõnevõrra üllatuseks oli EPA võistkonna võit TRÜ I, väga tugevakoosseisulise meeskonna üle. Traditsiooniliselt juhtus TRÜ I võistkonnal äpardus, mis riisus talt ligi 2 tundi ja ka esikoha.

Huvitav on see, et ükski Läti meeskondadest ei suutnud läbida distantsi ajaga alla 11 tunni ja seega olid kolm Tartu meeskonda ainukesed, kelle tagajärjed läksid arvesse.

Tartu naiskonnad esinesid nõrgemalt. TRÜ—EPA mõlemad segavõistkonnad katkestasid. Parim Tartu naiskondadest oli aparaaditehase võistkond, kes saavutas 5. koha.

Võistluste tehnilised tulemused:

Meeskonnad

1. EPA, aeg 10.24 koosseisus M. Rahnu, A. Rebane, V. Sapas ja J. Raid.
2. TRÜ I, aeg 10.54,30, koosseisus I. Kask, M. Aruja, H. Mardiste ja Ü. Vilt (kõik geograafiaosakonnast).
3. TRÜ II, aeg 10.58, koosseisus R. Leet (geograafiaosakond), A. Kask (füüsikaosakond), Ü. Sõstra (geoloogiaosakond) ja V. Lattik (Õigusteaduskond).

Naiskonnad

1. Riia PI, aeg 7.27

. . . . . .

5. Tartu Aparaaditehas, aeg 9.39.

V. VALGE

UUDISTEOS

Ho Ši Mini kirjutised ja kõned.

Hiljuti ilmus prantsuse keelest vene keelde tõlgituna *) Ho Ši Mini teoste väljaanne, nimelt valik tema artiklitest ja kõnedest ajavahemikul 1922—1959.

Neis paljastatakse eredates värvides imperialistide koloniaalpoliitikat ja kirjeldatakse vietnami rahva võitlust vabaduse ja sõltumatuse eest. Teose viimane osa on pühendatud sotsialismi ülesehitamisele Vietnami Demokraatlikus Vabariigis. Artiklite vahele on siin ja seal paigutatud ka mõned Ho Ši Mini luuletused, näiteks «Uue aasta õnnitlus», mis on kirjutatud «Ussi kümnenda aasta kevadel», s. t. 1953. aastal, või «Uusaasta-õnnitlus«, mis on kirja pandud «Hiire aasta kevadel», s. t. 1948. aastal. Ho Ši Min on luuletanud ka hiina keeles.

Ho Ši Mini ilmunud raamatu temaatika on kaunis mitmekesine ja pakub suurt huvi. Väga tõepäraselt ja masendavates värvides on siin kirjeldatud Annami ja Hiina talupoegade endist olukorda. Religiooni ja orjuse vääritusele, eriti Aafrikas, on pühendatud 1924. a. ilmunud töö pealkirja all «Tsivilisatsioon, mis tapab». Selles ajaloolises ülevaates tuuakse päevavalgele neegrite ebainimlik kohtlemine möödunud sajandil. Siin leidub ka artikleid Klu-kluks-klani ajaloo ja inimvaenuliku tegevuse kohta alates 1866. a.

1948. a. avaldab Ho Ši Min «12 reeglit», neist 6 keeldu ja 6 eeskirja. Eeskirjadest olgu näiteks järgmised: «Vabal ajal vestle kaaslastega, jutustades neile lühidaid ja lihtsaid lookesi, mis tugevdavad meie rahva usku vastupanusõja võidusse. Ära lobise välja saladusi.» Samuti öeldakse neis. «Õpi täpselt tundma kohalikke tavasid, võida endale kohaliku rahva sümpaatia ning seejärel hakka selgitavate vestluste abil võitlema ebausu vastu.» Kõige viimane eeskiri sõnab: «Ole rahva silmis väärikas inimene, distsiplineeritud ja virk töös.»

Autori pildiga varustatud raamat on äsja jõudnud TRÜ Teadusliku Raamatukogusse ja on lugemiseks saadaval.

*) Silmapaistev Vietnami poliitikategelane, Indo-Hiina kommunistliku partei looja ja Vietnami Demokraatliku Vabariigi president Ho Ši Min (varem Nguen Ai Kuok) on sündinud 1890. a. Vietnami keskosas. Pikemat aega on Ho Ši Min elanud Prantsusmaal ja teistes Euroopa riikides, samuti Ameerikas ja Aasias, ning on seal aktiivselt osa võtnud ajakirjanduslikust tööst.

L. LEESMENT

Õpime gruusia . . .

Orientaalsete distsipliinide õpetamine TRÜ-s astub käesolevaga oma kümnendasse semestrisse. Möödunud üheksa semestrit on olnud viljakad ning tööpõld on selle aja kestel üha avardunud. Seni on TRÜ orientalistikakabinetis tegeldud hiina, hindi, araabia, indoneesia, türgi, jaapani ning pärsia keele õpetamisega. Algaval õppepoolaastal aga laieneb TRÜ orientalistide töörinne järjekordselt ühe distsipliini võrra.

Arvestades asjaolu, et meie suhted Gruusia vennasvabariigiga on olnud pikki aegu väga südamlikud, et Gruusias elab juba tsaariajast peale arvukalt eesti asukaid, et igal aastal matkab Gruusiasse sadu eestlasi, leides seal alati sooja vastuvõtu, oleks igaühele neist väga kasulik põhjalikumalt tundma õppida selle maa iidset kultuuri. Üksteise mõistmise ja tundmaõppimise parimaks vahendiks on aga keel. Seepärast korraldab TRÜ orientalistikakabinet algaval semestril gruusia keele algkursuse. Lektoriks on üks TRÜ õppejõude, kes on ise pärit Gruusiast. Kursusest osa võtta soovijail palutakse pöörduda TRÜ orientalistikakabineti poole (tuba 53 keemiahoone II korrusel), kus toimuvad ka kõik teised orientalistikaalased loengud.

P. NURMEKUND

. . . leedu ja sanskriti keelt

Leedu keele loengud (tegelik kursuse algus) toimuvad alates 20. skp. keemiahoones aud. 54 kella 17—19. Sanskriti keele loengud toimuvad alates 23. skp. kella 17—19 samas aud. 53 (orientalistika kabinetis).

TRÜ kino

16. oktoobril filmid
«USA—NSVL kergejõustikus»,
«Mõni sõna masinaist»,
«Üksmeelne pere»
20. oktoobril filmid
«Jutustusi seitsme aasta plaanist»,
«Toiduainetetööstus»,
«Tööpinki juhib masin»,
«Edu pant».

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3910 MB 07588

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 30 (417)
Reede,
23. oktoober 1959
XII aastakäik

Kommunistlikud noored, nõukogude noorsugu! Õppige elama ja töötama kommunistlikult! Arendage endas kõrgeid moraalseid omadusi! Olge teadlikud ja väsimatud kommunismiehitajad!

(NLKP Keskkomitee hüüdlausetest Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 42. aastapäevaks.)

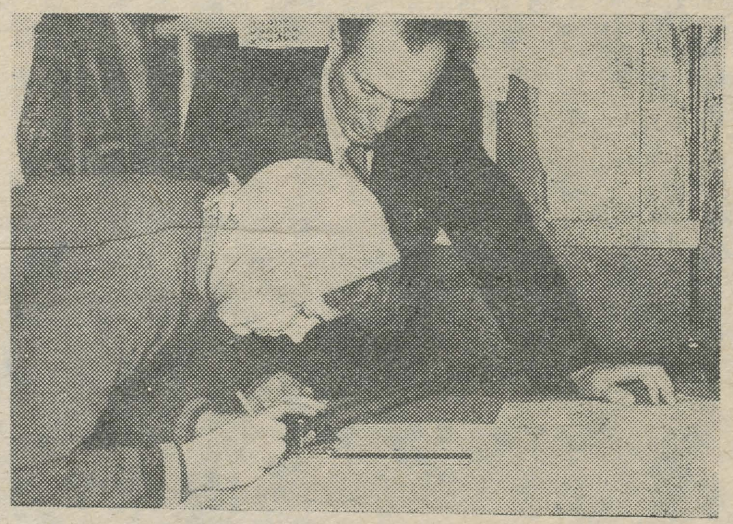

Õigusteaduskonna I k. üliõpil. Mai Rooste valmistab peamehhaanik A. Kirmi juhendamisel katlamaja detailjooniseid.

K. REBASE foto

TRÜ partei-algorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolekult

Kokkuvõtteid ja perspektiive

Teisipäeval, 20. oktoobril toimus ülikooli parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek, mis tegi kokkuvõtted parteiorganisatsiooni tööst aasta jooksul ning püstitas põhiülesanded eelseisvaks aastaks.

Aruandega parteiorganisatsiooni tööst esines parteibüroo sekretär sm. E. Silk. Ta märkis aruandes õppe- ja kasvatustöö tunduvat paranemist, parteitöö tugevnemist. Aruandlusperioodil 1958. a. novembrist kuni käesoleva koosolekuni kasvasid partei read ülikooli kollektiivi liikmete vastuvõtmisega partei ridadesse 16 parteiliikme ja 40 liikmekandidaadi võrra, seega oli partei ridade kasv tunduvalt suurem kui eelmisel aastal.

Kui eelmisel aastal partei read täienesid eeskätt eesrindlike üliõpilaste arvel, siis nüüd märgiti, et vastuvõetute hulgas on 10 õppejõudu ja teenistujat, nende seas 3 kateedrijuhatajat ja 5 teaduste kandidaati. Partei ridade kasv toimus kollektiivi paremate liikmete arvel. Paremad näitajad selles osas on Õigusteaduskonnas, kuna halvem on selles osas olukord administratiiv-majandusosakonnas (end. sekretär sm. Adojaan) ja Majandusteaduskonnas (endine sekretär sm. Kõõrna), samuti Matemaatika-Loodusteaduskonna mõnes osakonnas. Aruandja rõhutas vajadust teostada ka edaspidi aktiivset valikut kollektiivi paremiku vastuvõtmisel partei ridadesse.

Aruandeperioodil toimunud kümnest parteikoosolekust oli kaks lahtist koosolekut. Kõigi koosolekute päevakorras seisnud küsimuste seas olid kesksel kohal õppe- ja kasvatustöö küsimused.

Parteiorganisatsiooni koosolekul kuulati ära ka teadusala prorektori aruanne teadusliku töö olukorra kohta ülikoolis. Kuna partei lahtised koosolekud etendavad tõsist osa parteitu aktiivi kasvatamisel, nende lähendamisel parteile, siis tuleb edaspidi korraldada neid sagedamini arutades seal aktuaalseid õppe- ja kasvatustöö küsimusi.

Parteibüroo istungitel arutati aruandlusperioodil elu poolt seatud aktuaalseid küsimusi. Aruandja märkis, et vastuvõetud otsuste täitmise kontroll oli siiski nõrk, ehkki eelmine aruande- ja valimiskoosolek nõudis töö tugevdamist sel alal. Büroo arutas korduvalt neid küsimusi, kuulates ära aruandeid, kuid otsuste täitmist kohtadel ei kontrollitud järjekindlalt.

Käsitledes poliitilise kasvatustöö küsimusi, rääkis aruandja, et see töö kulges varem väljakujunenud, end praktikas õigustanud vormides. Enamik õppejõude võtab osa filosoofilis-teoreetilistest seminaridest. Seminaride töös esines möödunud õppeaasta sügissemestril teatud häireid (Mat.-Loodusteaduskonna bioloogia-, geograafia- ja geoloogiaosakonnas ei toimunud sügissemestril üldse seminare), sisulisi puudusi esines sel alal ka kevadsemestril. Sageli lähenetakse seminaride ettevalmistamisele formaalselt, ei tutvustata teese, ei praktiseerita oponeerimist, mille tõttu seminaride töö pahatihti piirdub ettekandega ja esitatud küsimustele vastamisega. Edaspidi tuleb tõsist tähelepanu pühendada seminaride temaatika väljatöötamisele. Häid kogemusi on seminaride töös omandatud Õigusteaduskonnas ja ajaloo-osakonnas. Möödunud õppeaastal viidi edukalt läbi teoreetiline konverents V. I. Lenini teose «Materialism ja empiriokritiitsism» ilmumise 50. aastapäeva tähistamiseks, kus peale filosoofide esinesid ka eri teadusharude esindajad. Õnnestunud üritusena viidi läbi ka konverents, kus arutati NLKP XXI kongressi materjalides antud teoreetilisi küsimusi.

Käesoleval aastal töötas ülikoolis 10 poliitringi teenistujatele. Nende töö kontrollimise ja abistamise jättis parteibüroo unarusse. Positiivselt märgiti, et 42 õppejõudu ja teenistujat astus sel aastal õhtuülikooli.

Üliõpilaste poliitilise kasvatamise tähtsaks vormiks jäävad edaspidi poliitvestlused, mille korraldamisega on tegelnud teaduskondade parteiorganisatsioonid. Häid kogemusi sel alal on omandanud Õigusteaduskonna parteiorganisatsioon, samuti Arstiteaduskonnas NLKP ajaloo kateedri õppejõud sm. Peterson.

Matemaatika-Loodusteaduskonna parteiorganisatsioon (end. sekretär Kaasik) suhtus sellesse töösse ükskõikselt. Kui ülikooli poolt väljalastava kaadri erialalise kvalifikatsiooni osas pole vabariigi juhtivatel organitel tõsiseid pretensioone, siis esineb tunduvaid puudujääke noorte spetsialistide poliitilises ettevalmistamises. Järelikult tuleb ülikooli parteiorganisatsioonil edaspidi lugeda üliõpilaste poliitilist kasvatustööd oma tähtsamaks ülesandeks. Õppetöö protsess kulgeb ülikoolis käesoleval hetkel reorganiseerimise tähe all. Eelmisel õppeaastal kasvas ja ühtlustus õppejõudude nõudlikkus õppetöös. Ajaloo-Keeleteaduskonnas tugevneb kaadri ettevalmistamisel järjest pedagoogiline suund. Puudusena märgiti aruandes, et Arstiteaduskonnas ei ole arstide ettevalmistamisel veel kujunenud valitsevaks profülaktiline suund.

Teadusliku töö osas on viimasel ajal üldiselt märgata tõusu, kuid praktiliselt jääb teaduslik töö õppejõududel teiste ülesannete taha varju — seda tehakse siis, kui jääb aega. Ligi 50% õppejõududest on ilma teadusliku kraadita. Ehkki kasvab avaldatud tööde arv, sealhulgas ka «TRÜ toimetiste» maht, ootavad mõned tööd ikka veel aastaid avaldamist.

Aruandja märkis, et teadusliku tööga tegelemiseks on tehtud soodustusi. Edaspidi tuleb konkreetsemalt tegelda õppejõudude kaadri valikuga.

Samuti tuleb ka järjekindlamalt tegelda kaadri ettevalmistamisega aspirantuuris.

Aruandes hinnati positiivselt ülikooli komsomoliorganisatsiooni poolt läbiviidavat suurt tööd töökasvatuse alal ja võitluses tervete eluviiside eest. Parteiorganisatsioon peab kommunistlikke noori nende töös rohkem toetama. Ametiühinguorganisatsiooni töö analüüsimisel aga piirdus aruandja märkusega, et sellega on tegeldud vähe.

Aruandele järgnenud läbirääkimistel sõna võtnud sm. Stein märkis üliõpilaskonnas toimuvat murrangut suhtumises füüsilisse töösse, samuti ka üliõpilaste mõtlemisviisis toimuvat pööret. Ta rääkis ka filosoofia kateedri õppejõudude kvalifikatsiooni tõusust: sm. Loit kaitses väitekirja, uuel õppejõul sm. Matrovil on kandidaadi kraad, sm-te Makarovi ja Blumi väitekirjad on valminud.

Sm. Stein pidas vajalikuks ka edaspidi korraldada teoreetilisi konverentse, nagu see oli möödunud õppeaastal.

Arstiteaduskonna parteiorganisatsiooni sekretär sm. Metšetin rääkis Arstiteaduskonna organisatsiooni poolt teostatavast tõsisest tööst õppe- ja kasvatustöö alal.

Vabariigi juhtivate organite poolt eraldatud summadega (300 000 rbl.) on võimalik tunduvalt täiendada sisustust ja õppeteaduslikku inventari. Ta avaldas rahulolematust haldusprorektori põhimõtetega Arstiteaduskonnale summade eraldamisel ülikooli eelarvest. Teaduskonnas on paranenud töö kaadri valikul. Sm. Metšetin märkis, et liiga sagedased kontrollid mitmesugustest instantsidest ei aita parandada tööd, vaid raskendavad seda. Arstiteaduskonna parteiorganisatsiooni tööst kõneldes tuleb edaspidi tõsta rohkem esile positiivseid jooni, mida seni on vähe tehtud.

Sm. Moosbergi sõnavõtus rõhutati vajadust muuta ülikooli vastuvõtmise korda, et paremad üliõpilaskandidaadid ei kukuks vastuvõtueksameil läbi. Ka kõrgemalseisvad organid peavad tundma huvi selle vastu, kuidas kulgeb õppetöö I kursustel, kus üliõpilased õpivad tootmistöö kõrval.

Ka sm. Kallas kõneles vajadusest hoolitseda rohkem I kursuse üliõpilaste heaolu eest.

Kaugõppeprorektor sm. Adojaan esitas parteibüroole pretensioone, et see pole huvi tundnud kaugõppeosakonna töö vastu. Kõneldes administratiiv-majandusosakonna parteigrupi tööst märkis sm. Adojaan, et puudused partei ridade kasvu osas räägivad ilmekalt nõrgast poliitkasvatuslikust tööst ülikooli tööliste ja teenistujate arvukas peres. Selle parandamiseks tuleb leida vahendeid.

Sm. Ananjeva pidas vajalikuks uurida üksikasjalisemalt ülikooli vastuvõtmise tingimusi. Eksamikomisjonidesse on vaja suunata suuremate kogemustega õppejõude.

Ametiühingukomitee esimees sm. Metsa rääkis sellest, et teaduskondade parteiorganisatsioonid ei pööra vajalikku tähelepanu ametiühingulisele tööle. Ülikooli haldusaparaat ei lahenda vajaliku operatiivsusega selliseid olulisi küsimusi, nagu valgustussüsteemi loomine auditooriumides vastavalt kehtivatele normatiividele jne. Sm. Metsa kutsus üles kommuniste osutama kohtadel abi ametiühingu liikmepiletite vahetamise organiseeritud läbiviimisele.

Sm. Laasik märkis, et Õigusteaduskonna parteiorganisatsioon on teinud üht-teist, et parandada ühiskonnateaduste õpetamist. Ta ütles, et filosoofias on üliõpilaste õppeedukus madalam kui teistes õppeainetes, ehkki õpetamises erilisi puudusi ei näi olevat.

Sm. Looga avaldas soovi, et varem eksmatrikuleeritud üliõpilaste tagasivõtmine ülikooli ei toimuks ilma dekanaadi teadmiseta. Ta peatus ka kaadri küsimustel Arstiteaduskonnas. Sama küsimust käsitlesid ka sm-d Saar, Kliiman ja Sildmäe.

Sm. Loti kõneles töökasvatuse positiivsest mõjust kollektiivide kujunemisele kursustel. Kahjuks ei hoolitse majandusorganid küllaldasel määral nende objektide varustamise eest vajaliku tehnika ja materjalidega. Sm. Lott juhtis tähelepanu vajadusele anda komsomoliorganisatsioonile rohkem võimalusi otsustada üliõpilaste elu mitmesuguseid küsimusi, mida seni on lahendatud administratiivkorras.

Sõnavõttudes osutati ka üliõpilaste kasvatustöös esinevatele puudustele. Esineb juhte, et üliõpilased kolhoosi sõitmise asemel teesklevad haigestumist. «Tervete eluviiside nädala» avaaktusest võttis osa vähene arv üliõpilasi. Ülikoolis ei kasutata kõiki internatsionalismi kasvatamise võimalusi, nii näiteks jäid Hiina RV 10. aastapäev ja ka teiste rahvademokraatiamaade aastapäevad tähistamata. Miks ei organiseeritud internatsionalismi õhtut seoses rohkearvuliste külaliste viibimisega ÜTÜ konverentsil? Toonitati, et linna ja vabariigi juhtivad töötajad külastavad harva ülikooli, ei esine üliõpilaste ees. Koosolekul võtsid veel sõna EKP Keskkomitee esindaja sm. Inti ja partei linnakomitee sekretär sm. Kivimaa.

Koosolek võttis vastu otsuse, kus tunnistati parteiorganisatsiooni ja ta büroo töö rahuldavaks ning näidati põhilised ülesanded eelseisvaks perioodiks.

Parteiorganisatsiooni uue büroo koosseisu valiti sm-d J. Feldbach, F. Klement, F. Kudu, T. Loit, J. Lott, A. Martin, A. Metsa, L. Päi, K. Siilivask, E. Silk ja P. Vihalem. Valiti ka delegaadid linna parteikonverentsile.

Koosolek kulges üldiselt asjaliku, tõsise kriitika õhkkonnas.

Uue parteiorganisatsiooni büroo esimesel koosolekul valiti sekretäriks sm. E. Silk, asetäitjateks sm-d K. Siilivask ja A. Martin.

A. BLUMFELDT

ELKNÜ TRÜ Komitees

14. oktoobril toimunud büroo istungil arutati:

1. Loengulise töö korraldamist. Selles osas otsustati anda juhtiv osa komsomoli-algorganisatsioonidele. On vajalik, et kuu jooksul toimuks igas komsomoli-algorganisatsioonis vähemalt üks vestlus või loeng ühiskondlik-poliitilisel, kultuurilis-kasvatuslikul või ateistlikul teemal. Vastutus nende korraldamise eest lasub komsomoligruppidel ja osakondade büroodel.

Ülikooli komsomolikomitee poliitmassilise töö sektor töötas välja teemad, mida soovitada ettekandmiseks õppeaasta jooksul. Nende teemade alusel (neid on kokku üle 100) on igal osakonnabürool vaja koostada kas semestri või õppeaasta lektooriumi kava, et komsomolikomitee võiks aegsasti lektoritega kokku leppida.

Et kontrollida osavõttu üleülikoolilistest üritustest, kohustati iga grupiorganisaatorit sisse seadma vihik, kuhu märgitakse nendest üritustest osavõtjate nimed. Erilist tähelepanu tuleb grupis pöörata loengute (vestluste) aja teatamisele ning osavõtjate hilisemale kontrollimisele.

2. Pioneerijuhtide töö korraldamist Tartu linna koolides. Kuna ülikoolist on senini töötanud ainult 30—40 üliõpilast pioneerijuhtidena, ei ole kindlustatud, et kõik pedagoogideks valmistuvad üliõpilased tutvuksid vajalikul määral pioneeri- ja koolivälise ringide tööga. Seetõttu tunnevad meie lõpetajad halvasti pioneeritööd ega tule õpetajatena ja klassijuhatajatena toime pioneeritöö suunamise ja elustamisega.

Senise puudujäägi likvideerimiseks otsustati suunata eesti ja vene filoloogia, võõrkeelte, ajaloo, füüsika, matemaatika ja geograafia IV kursuse ning bioloogiaosakonna III kursuse üliõpilased tööle pioneerijuhtidena Tartu linna koolidesse.

3. Üliõpilaste premeerimist. ELKNÜ TRÜ Komitee büroo otsustas paluda TRÜ ametiühingukomiteed ja TRÜ rektorit premeerida ekskursioonidega Riiga või Leningradi nende kursuste komsomoliorganisatsioone, kus füüsiliselt terved üliõpilased võtsid täies koosseisus osa suvistest töödest ehitusobjektidel, täitsid hästi tööülesandeid ning kus komsomoliorganisatsioonid etendasid selles töös juhtivat osa.

Niisuguseid komsomoliorganisatsioone on meil kolm: ajalooosak. II, Õigusteaduskonna II ja füüsikaosakonna IV kursus. Mõnedel kursustel, nagu keemia II, vene filoloogia III ja IV, eesti filoloogia II jt., oli üksikuid üliõpilasi, kes vedasid oma kollektiivi alt. Seetõttu neid kursusi premeerimiseks ei esitatud.

Komsomolikomitee taotlus rahuldati. Ajaloo-osakonna II kursus sõidab kas Riiga või Leningradi (oma valikul) juba sellel sügisel. Õigusteaduskonna II ja füüsikaosakonna IV kursus sõidavad ekskursioonile 1960. a. kevadel.

4. Üliõpilaste tubli töö jäädvustamist. Selleks otsustati hakata koostama kogumikku, milles võtaksid sõna üliõpilased-ehitajad ise. Büroo kinnitas vastava toimetuse.

TEADAANNE

Kõiki üliõpilasi, kes avaldasid soovi elama asuda uude ühiselamusse, palutakse tulla ELKNÜ TRÜ Komiteesse lähemate päevade jooksul.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Esimese kursuse elust

Väärtused luuakse tööga

Tänavune õppeaasta langeb ühte suurte muudatustega kõrgema haridusega spetsialistide ettevalmistamisel. See muutus on tingitud sügavast ühiskondlikust protsessist, uuest ajaloolisest perioodist, kommunismi hoogsa ehitamise perioodist. Koos järkjärgulise üleminekuga sotsialismilt kommunismile kaob üha enam oluline erinevus vaimse ja füüsilise töö vahel. Juba praegu on tööinimene meie maal kõrge kultuuriga, haritud inimene. On tavaline nähtus, et tööinimesed

Meie esimese kursuse üliõpilased töötavad TRÜ ühiselamu ehitustel, Ehitus- ja Remonttööde Trustis, tehases «Ehitusdetail», Tartu Kammivabrikus, Sanitaartehnilise trusti Tartu osakonnas, Tartu linna Kaubandusvalitsuses ja mujalgi.

Tutvumine tootva tööga on küllaltki mitmekesine ja laiahaardeline.

Üliõpilased on teadlikud oma ülesannetest. Eluga tutvumine, aktiivne osavõtt tootvast tööst — see kasvatab neis tõelist kodaniku peremehetunnet.

«Kui vaatad siit, ühiselamu neljanda korruse aknast Tartule, siis näed, kuipalju me ehitame. See linnaosa on ju lausa üks ehitustander!» rõhutab üks esimese kursuse eesti filoloog ilmse uhkustunde ja patriootilise rõõmuga.

Üliõpilaste meeleolu on hea. Töötuju igati korras.

«Kui aga materjali rohkem antaks!» Seisakud töös teevad nad kurvaks.

Aga on neil ka muid muresid.

*

«Keegi õieti ei tea, kus me töötame ning keegi ei tunne huvi selle vastu, kuidas me oma uuel töökohal toime tuleme,» nii kurtsid meile 21. Juuni tänava kauplustes töötavad esimese kursuse üliõpilased. «Kord käis küll üks õppejõud ja tundis möödaminnes huvi selle vastu, kuidas me elame. See oli ka kõik. Aga abi oleks tõepoolest tarvis, väga tarvis.»

Üheks põletavamaks päevaprobleemiks on ülikoolis praegu kahtlemata esimeste kursuste tööpraktika parema organiseerimise küsimus. See ei puuduta ainult neid endid, selle küsimusega tuleb tegelda rektoraadil, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonidel, õppejõududel ja vanemate kursuste üliõpilastel.

Esimeste kursuste üliõpilased, need on eilsed õpilased, kellest enamus sai kätte küpsustunnistuse möödunud kevadel; need on inimesed, kes peavad esmakordselt iseseisvalt oma elu korraldama ja kellel on vähe praktilise töö kogemusi. Kõike seda tuleb arvestada.

Millised on peamised raskused, millest kõneldakse?

Tööpäev on liiga pikk. Kõige väsitavamad on need päevad, kui õhtuti on loengud. Tihtipeale tuleb seal kange tahtmine magada. Iseseisvast tööst ei saa jutt olla. Tõsi! Kaheksa tundi chitustellingutel või kaupluse leti taga, lisaks sellele neli tundi loengutel, siis kodused ülesanded.

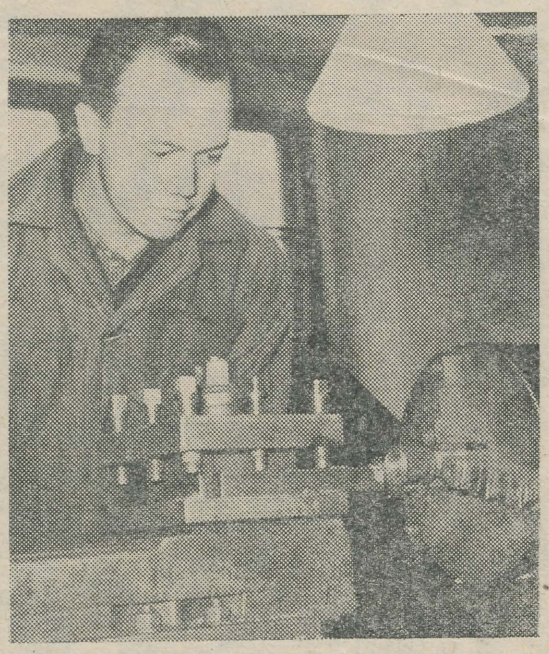

Õigusteaduskonna I k. üliõpil. Leo Vanatoa töötab linna Sanitaartehnilise trusti montaaživalitsuses.

Võimalusi töö ümberkorraldamiseks peaks leiduma. Praegu läheb töö halva organiseerimise tõttu iga päev kaks-kolm tundi kaduma. Kas poleks parem, kui töökohad lühendaksid tööpäeva ja püüaksid nende 6 või 7 tunni jooksul organiseerida üliõpilastele pidevat tööd?

Praegu jääb ainult tund aega selleks, et pesta, ümber riietuda, süüa ja õigeks ajaks loengule jõuda. Ühiselamutes aga ootavad töölt tulijaid ees ebameeldivused. Soe vesi, mida nii lahkelt lubati, ei taha kuidagi ilmuda. Pole midagi parata, tuleb külmaga läbi ajada. Aga mõnikord pole ka seda. Siis on lugu juba halvem. Järjekordselt tuntakse nördimust siis, kui puhvetist tuleb lahkuda tühjade kätega. Vanemad kolleegid on ette jõudnud.

Kuid asi annab end parandada. Seda tuleb otsustavalt teha.

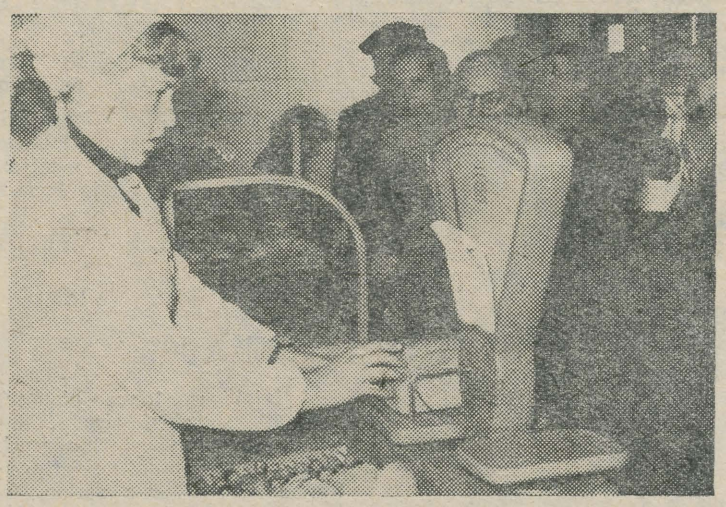

Majandusteaduskonna I k. üliõpil. Reet Pohlak on müüjaks kaupluses nr. 86. *K. REBASE fotod.*

JÕUDU!

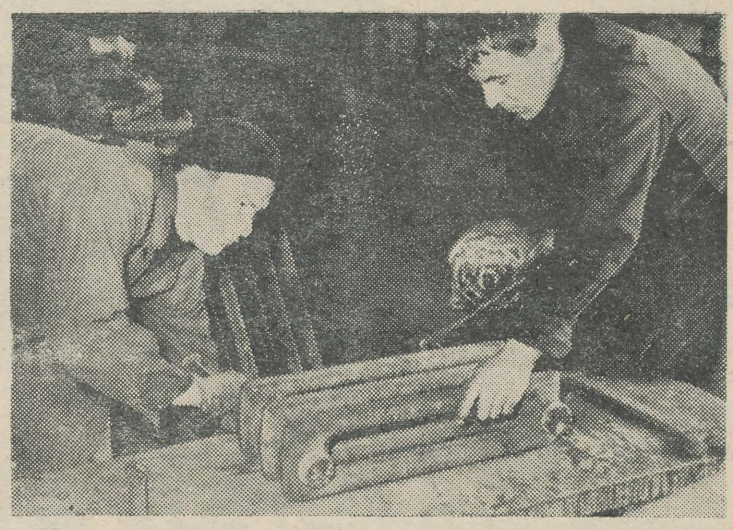

Õigusteaduskonna I k. üliõpilased Eenok Kornel (vasakul) ja Leonard Saar radiaatoreid monteerimas.

Kes nad on?

Pühapäev, 30. august. Balti soojuselektrijaama ehitusele saabus ekskursioon Tartust.

Ekskursante võtab vastu valvur, kes teatab, et ehitusplatsil pole pühapäeval ei insenere ega tehnikud, ei kümnikuid ega töölisi — keegi ei tööta ja võõrastel on ehitusplatsil viibimine keelatud. Palutakse lahkuda.

Aga mis seal on? Juurdevoolukanali lõpus askeldab rühm naistöölisi. Kes nad on? Mis nad teevad siin puhkepäeval? Keelust hoolimata jooksevad ekskursandid nende juurde. Selgub, et need on TRÜ üliõpilased Ajaloo-Keeleteaduskonna teiselt kursuselt.

Kanali põhjas lamab vettinud palk. See on tarvis siit ära koristada. Tütarlapsed asuvad nagu sipelgad ta kallale. «Ei jaksa!» ... Siis teeb üks tüdrukutest ettepaneku veeretada palk nelja teiba peale. See ettepanek võetakse vastu. Ja varsti sammuvad kaheksa tütarlast palgiga kanali põhjast minema. Miks need tütarlapsed töötavad puhkepäeval? Nad tegid seda südame sunnil.

* * *

September. Üliõpilased on teel kolhoosidesse.

... Kohvik «Tartu». Laua taga istuvad kaks tütarlast. Need on naisüliõpilased. Üks kenake, punapõseline, veidi grimeeritud, juuksed lokkis, õlgadel nailonist sall, teine natuke tagasihoidlikumalt ehitud.

«Sa mõtle ometi, kolhoosi saadetakse. Tänu jumalale, sain tõendi, et olen haige ...» mossitab üks oma huuli.

Ei suuda kuidagi seda pealt kuulata ja segan vahele: «Kas teil häbi ei ole, ise olete tulevased arstid!» (See selgus nende vestlusest varem).

«Mis häbi! Ega meie arstiks hakka! Meie õpime arstiteadust, et peale ülikooli lõpetamist oma lapsi oskaksime ravida,» vastab väljakutsuvalt nailonis preili.

* * *

Kevad 1959. Tööpäev. Kell on 4. Ülikooli kohvik-klubi. Väikeses saalis istuvad laua taga kaks naisüliõpilast. Laual kohv ja ...pudel konjakit. Sinine suits hõljub konjakisõprade kohal. Sigaretid «peene võttega» sõrmede vahel, vesteldakse lõbusalt. Naeru ja nalja on laialt. Seda jätkub veel kauaks, sest konjakit on pudelis küllalt.

Sügis 1959. Sama koht. Laua taga kenad tütarlapsed. Naisüliõpilased on puhketundi veetmas. Suitsupilved nende ümber on niivõrd tihedad, et raske on neis üldse noori näha.

«Kui kahju, et konjakit ei ole!» on kuulda tõsiseid kaebeid.

* * *

Esmaspäev, 19. september 1959. Kell on 17. Ülikooli aula. Algas «Tervete eluviiside nädal». Korraldavad organisatsioonid saatsid laiali mitusada kutset. Aulas on ülikooli juhtkond, õppejõude ja ca 80 üliõpilast.

Kutsed ei toonud üliõpilasi ülikooli aulasse. Keegi pani nendele, ainult nendele liiga palju lootusi. Ja kutsed vedasid alt! Miks ei läinud komsomoli rühmaorganisaatorid kutsetele appi?

* * *

TRÜ komsomolikomitee koosolek ... Päevakorras: üliõpilaste premeerimine. Otsustati: «jätta premeerimata eesti filoloogia II, keemia II ja vene filoloogia III ning IV kursus, kuna siin leidus üliõpilasi, kes kollektiivi alt vedasid.»

Kes nad on? *J. NURMVEE*

Õppigem konspekteerima

Esineb juhtusid, mis näitavad seda, et üliõpilastel, eriti noortel puudub sageli õige kujutlus ülikoolis peetava loengu ülesandest ja loengul pakutava materjali iseloomust. Sageli arvatakse, et loengumaterjali maksimaalne reprodutseerimine eksamil on teadmiste tipp ja väärib kõrgeimat hinnet. Vastavalt sellele väärkujutlusele suhtutakse ka konspekteerimisse. Arvatakse, et mida täpsem ja üksikasjalikum, mida adekvaatsem loengule on selle konspekt, seda hiilgavamaid resultaate võib loota eksamil. Ja nii me siis näemegi, kuidas paljud üliõpilased suure energiaga loengul konspekteerivad ja aegajalt oma väsinud kätt raputavad. Käesolevas ei taheta kaugeltki mitte neeruvääristada selliseid üliõpilasi, kuid tahetakse rõhutada, et **kogu lootuse asetamine ainult konspektile on liiga tagasihoidlik suhtumine ülikoolitöösse.** Pealegi esineb loengutekstile mahult sageli üsna lähedasteski konspektides nii olulisi puudusi, et sellised konspektid ei aita kindlustada õpitava aine **tegelikku** omandamist. Sellepärast tuleb juba ülikoolitöö esimestest päevadest peale omandada selge kujutlus sellest, mis on loeng, milline osa ja millised piirid on konspekteerimisel ja mida tuleb veel täiendavalt teha, et minna teadlikult vastu eksamisessioonile.

Loeng on süstemaatiline, kuid üsna konspektiivne ülevaade antud distsipliinist ja selle põhilistest mõistetest. Loengus jäävad ajapuuduse tõttu sageli mitmed teoreetilised üldistused ja seaduspärasused vähese konkreetse põhjendusega. Kui vastavat kättesaadavat kirjandust on olemas, arvestab enamik õppejõude juba loengu ettekandmisel, et nende mõtteid mõnevõrra täiendatakse ja arendatakse üliõpilaste eneste iseseisva töö korras edasi, ja nad hindavad üliõpilaste vastuseid eksameil mitte ainult loengumaterjali üksikasjaliku reprodutseerimise alusel, vaid selle kõige juures oluliselt arvesse võttes ka üliõpilase iseseisvat tööd.

Meenutades oma õppeaastaid ülikoolis, ütles vene kirjanik I. Gontšarov: «...kui täielikud, sisukad ja täis armastust teaduse vastu oleksidki professori loengud, ometi ei ole nad midagi muud kui programmid, süstemaatilised järkjärgulised juhendid, mis reguleerivad omandatavate tunnetuste järjekorda. Kes ainult neid kuulab ja ei nakatu ise elavast lugemisjanust, selle kohta võib ütelda, et kogu ülikoolis läbikuulatu on nagu hoone liival...»

Kuidas siis konspekteerida loengut otstarbekohaselt, nii et seda tööd oleks võimalik seostada ka iseseisva süvenemisega antud ainesse?

Loengu konspekteerimisel tuleb tähtsuse järjekorras silmas pidada järgmisi nõudeid:

Kõigepealt peab konspekt peegeldama esitatava distsipliini peamisi programmilisi põhiküsimusi, kusjuures on vihjatud ka neile, mis loengus jäävad käsitlemata ja tulevad iseseisvalt siit või sealt omandada. Põhiküsimused tulevad konspekti vormistamisel eriti esile tõsta allakriipsutatud pealkirjadena, kasutades võimaluse korral ka värvilisi pliiatseid. Selliseid konspekti osi tuleb sageli meelde tuletada, et omandada õpitava aine põhistruktuurid või liigendus. Nii kindlustatakse antud aine **süstemaatilist** omandamist.

Konspekteerida tuleb võimalikult täielikul kujul ka **mõistete definitsioone, seadusi ja muid formuleeringuid,** mis on piltlikult väljendades selleks selgrooks, mis seob kogu käsitletava materjali seaduspäraseks loogiliselt seostatud tervikuks.

Õppetöö praktika näitab, et üliõpilased jätavad sageli konspekteerimata, isegi vihjamisi konspekteerimata mitmesugused näited, mida õppejõud tavaliselt vabalt ette kannab. Sellise väärhoiaku vastu tuleb võidelda. **Näide** on ju antud **seaduspärasuse väljendumise** või rakendumise **juhtum** tegelikkuses. Seega siis, kui tahetakse omandada ainet mitte ainult teoreetiliselt, tuupimise korras, vaid ka tegelikule elule lähenemise huvides, pandagu tingimata kirja ka näiteid, kusjuures eriti nende osas on oluline konspekti täiendamine üliõpilase enese poolt.

Juba sellestki on ilmne, et konspekteerida tuleb üsna palju, kuid aega on vähe, kirjutamiskiirus on piiratud!

Mõningaid võimalusi loengute konspekteerimise ammu tuntud põhimõtte **«non multa, sed multum»** realiseerimiseks on siiski olemas. Kasutagem peamiste mõtete märkimise lühendatud, võib-olla kohati telegrammistiili ja mitmesuguseid, muidugi kõigepealt teile endile arusaadavaid lühendeid. Näiteks on täiesti selge, et kui loeng puudutab põhilisi küsimusi, mis keerlevad juba loengu teemas või selle alljaotuses toodud mõistete ümber, siis piisab tavaliselt nende märkimisest ühe või paari tähega, nagu: «dialektiline materialism» — dm, «mõistete definitsioonid» — m def. jne.

Üksikute raskuste korral, kui konspekteerimisel mõni mõte jääb pooleli, võib jätta tühja koha, kuid see tuleb tingimata samal päeval mõne kaasüliõpilase abil täita.

Üldse on väga otstarbekohane varsti pärast loengut konspekti lugeda, kõrvutades seda mõne teise üliõpilase konspektiga, et teha hädavajalikke täpsustusi ja täiendusi.

Veel kord meenutades, et loeng ise on üsna suurel määral konspekt ja et aine omandamine eeldab loengutel konspekteerimise kõrval pingsat iseseisvat tööd, tuleb konspekteerimisel viimast asjaolu väga tõsiselt, nii sisuliselt kui ka vormiliselt arvestada. Selleks, et jääks võimalus konspekti sisuliseks täiendamiseks ja omapoolsete näidetega varustamiseks, tuleb igal juhul konspekteerida **vihiku ühele leheküljele.** Üldse tuleb teadusliku töö tehnika otstarbekohasuse ja paindlikkuse huvides kasvatada endasse aegsasti harjumus kirjutada ainult ühele leheküljele, kuna see võimaldab ülesmärgitud mõtete otstarbekohasemat ja loogilisemat reastamist hiljem.

Tühjadele konspektilehekülgedele kantakse hiljem antud aine iseseisval läbitöötamisel vastavatest teostest leitud materjal. Siia kantakse ka kõik küsimused ning oma isiklikud mõtted asja kohta.

Loengukonspekti täiendav läbitöötamine peab omandama üliõpilase iseseisva teadusliku töö ilme. Sedagi püütakse õppejõudude poolt loenguil igati stimuleerida. Selles mõttes on loeng, konspekt ja üli-

ÜTÜ XIV KONVERENTS

Kallid sõbrad!

Raske on sõnadega väljendada tundeid, mida elasin üle esmakordselt Tartut külastades.

Erakordselt meeldiv oli teiega vestelda, tutvuda ülikooliga, ning mis kõige tähtsam — toredate sõbralikkude üliõpilastega.

Muljeid on palju, seetõttu me ei suuda neid väljendada mõne reaga. Võin ainult öelda, et siit me viime kaasa kalleima kingi — siira üliõpilassõpruse tunde.

Niisiis veel kord aitäh südamliku vastuvõtu eest.

Nägemiseni Vilniuses!

Vilniuse Pedagoogilise Instituudi esindaja

*

Minu arvates ei pea me kasvatama üliõpilastest mitte ainult laiade teadmistega inimesi, vaid ka inimesi, kes oskavad saadud tõdesid hingestada ja ellu rakendada. Need peavad olema, ja see ongi peamine, suure inimhingega, kõrgete kommunistlike ideaalidega, rikkaliku maailmatunnetusega, puhta ja siira ellusuhtumisega inimesed.

Mulle näib, et sidemed erinevate kõrgemate õppeasutuste üliõpilaste vahel aitavad kaasa nende eesmärkide saavutamisele.

FELIKS LAZAREV,
Moskva Riikliku Ülikooli Filosoofiateaduskonna üliõpilane

*

Meie, M. V. Lomonossovi nim. Moskva Riikliku Ülikooli üliõpilased, tervitame Tartu ülikooli üliõpilasi.

Oleme väga õnnelikud, et meil õnnestus nii vana ja oma kuulsate traditsioonide poolest tuntud ülikooli üliõpilaste teaduslikust konverentsist osa võtta.

Meie, üliõpilased-juristid, oleme väga liigutatud teie ülikooli Õigusteaduskonna üliõpilaste tähelepanust ja hoolest.

Võtame rahuldustundega osa sektsiooni tööst ja kutsume omakorda teid, TRÜ üliõpilasi, 1960. a. kevadel külla meie juurde, Moskva Riiklikku Ülikooli!

SVETLANA BLAGOVOLINA
VLADIMIR POPOV

Juristide tööd olid aktuaalsed

ÜTÜ konverentsi viimane tööpäev on lõppenud. Väikesearvuline kuulajaskond lahkub peahoone kolmandast auditooriumist, kus kolme päeva jooksul kuulati Õigusteaduskonna sektsioonis ära kaheksa ettekannet.

Esitatud tööd olid peamiselt kriminaalõiguse, kriminalistika ja kolhoosiõiguse alalt. Seega mitte kaugeltki kõigist põhilistest distsipliinidest. Temaatika seevastu oli enamikus väga aktuaalne. Mitmed tööd puudutasid küsimusi seoses uue seadusandluse väljatöötamisega.

Teemal «Kodanike isikliku vara varguse konkreetsetest põhjustest Tartu linna kohtupraktika andmeil ja varguse-ga võitlemise vahendidest» esineb Õigusteaduskonna V kursuse üliõpilane P. Nuuma.

K. Rebase foto

Huvitav kokkusattumus oli 1959. aastal ülikooli lõpetanud Endel Ploomi ja Moskva Riikliku Ülikooli Õigusteaduskonna neljanda kursuse üliõpilase Svetlana Blagovolina töös, kuna mõlemad käsitlesid enam-vähem analoogilisi küsimusi seoses RTJ-ga. Parimaks tööks kolhoosiõiguse alalt osutus E. Moigi ja A. Soome referaat «Kolhoosipere ja tema vara õiguslik režiim».

Riia külaline Rita Vidnere esitas töö «Ema kriminaalvastutusest vastsündinud laste tapmise eest». Referaat sisaldas rea seisukohti, mis äratasid elavat huvi ka meie uute kriminaalõiguse normide väljatöötajate hulgas.

J. MESIPUU

Kindlamaid omapoolseid hinnanguid

16. oktoobril toimus ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule alasektsiooni koosolek. Kuulati ära kolm ettekannet kirjanduslikel teemadel: T. Lehtmetsa «Jaan Vahtra kirjanikuna», K. Kogeri «Mõningaid O. Lutsu «Kevade» saamisloo küsimusi» ja M. Tammlaane «H. Treffner ja ta kool».

Kõiki ettekandeid võis huviga kuulata, mitte ainult sellepärast, et teemad olid huvitavad ja seni vähe uuritud, vaid ka sellepärast, et ettekandjate kõnekultuur ja esinemisoskus ei jätnud soovida.

T. Lehtmets esitas suure hulga huvitavaid fakte J. Vahtrast kui kunstnikust ja kirjanikust, tuues teda kuulajaile lähemale ka inimesena.

Mõneti pakkus huvi ka K. Kogeri konverentsitöö «Kevade» kohta, kuigi tundus, et küsimus oli liiga kitsas ja võrdlemisi kuivalt esitatud.

M. Tammlaane töö oli hästi üles ehitatud ja elavalt esitatud.

Tundub, et iseseisva teadusliku uurimistöö alal on meie üliõpilased tublisti edasamme teinud. Jääb ainult soovida, et antaks kindlamaid omapoolseid hinnanguid ja tehtaks julgemaid üldistusi.

S. OJA

Uus konverents

29. oktoobrist kuni 2. novembrini toimub Tartus II Balti liiduvabariikide ja Valge-Vene NSV kõrgemate meditsiiniliste õppeasutuste üliõpilaste teaduslike ühingute konverents. Sellise ühendatud konverentsi kokkukutsumise initsiatiiv kuulub Kaunase Meditsiiniinstituudi ÜTÜ-le. Esimene konverents toimus möödunud aastal Kaunases. Seal võetigi vastu otsus korraldada järgmine konverents 1959. aasta sügisel Tartus.

Konverentsist Tartus võtavad osa kuue kõrgema meditsiinilise õppeasutuse delegatsioonid: Kaunase Meditsiiniinstituudist, Vilniuse V. Kapsukase nimelise Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonnast, Riia Meditsiiniinstituudist, Minski Meditsiiniinstituudist, Vitebski Meditsiiniinstituudist ja Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonnast. Külalisi on oodata ka teistest liiduvabariikidest ja linnadest (Bakuust, Astrahanist, Simferoopolist, Stalinost, Kiievist, Leningradist, Moskvast ja mujalt). Kokku saabub väljaspoolt Tartut ligi 120 külalist.

Konverentsi töö toimub viies eri sektsioonis: teraapia, kirurgia, eksperimentaalse meditsiini, stomatoloogia ja farmaatsia sektsioonis, kus kokku tuleb ettekandmisele ligi 60 üliõpilaste teaduslikku tööd.

Külaliste vaba aja sisustamiseks on kavas tutvumine Tartu linna ja Tartu Riikliku Ülikooliga, Tartu ravi-profülaktikaasutustega ning ühepäevane ekskursioon autobussidel Tallinna. Konverentsi avaplenaaristungile järgneb TRÜ isetegevuslaste kontsert, järgmisel päeval külastatakse ühiselt «Rummu Jüri» etendust Riiklikus Teatris «Vanemuine» ning konverentsi lõppakordina toimub rahvaste sõpruse õhtu.

Konverentsi töö ajal organiseeritakse TRÜ Teaduslikus Raamatukogus näitus konverentsist osavõtvate õppeasutuste üliõpilaste teaduslike ühingute töö kohta, kus eksponeeritakse seina- ja fotolehti, diagramme, üliõpilaste tööde kogumikke, võistlustöid jne.

Samuti toimub ÜTÜ-de esindajate seminar, kus tutvutakse ÜTÜ organisatsioonilise ja sisulise töö iseärasustega eri õppeasutustes.

Sellisel konverentsil on kahtlemata suur tähtsus üliõpilaste teadusliku töö arendamisel ja koordineerimisel ning tihedate sidemete loomisel üksikute õppeasutuste ÜTÜ-de vahel.

M. SIKK,
konverentsi orgkomisjoni liige

Elulähedased teemad

Bioloogia alasektsioonis kuulati konverentsi esimesel päeval ettekandeid botaanika valdkonnast. Huvitav on märkida, et tänavu esitati teaduslikule konverentsile esimest korda ettekanded alamate taimede — vetikate, seente, samblikkude — kohta. Neid küsimusi on senini vähe uuritud ja on kiiduväärne, et just meil TRÜ-s tehakse sel alal teaduslikku tööd. Botaanikud pole piirdunud üksnes Eesti NSV floora uurimisega, vaid on tundma õppinud ka kaugete Hibiini mägede taimestikku. Kahe aasta töö tulemusena leiti mitmeid haruldasi taimeliike, mida ei esine ei Soomes ega Rootsis. Avastati ka mitmeid seente liike, mille kohta oldi teaduses seni arvamusel, et nad ei kasva nii kaugel põhjas.

15. oktoobril esitati referaadid füsioloogia-alastest küsimustest. Tähelepanu äratas Moskva Riikliku Ülikooli üliõpilase L. Bagautdinova väga mahukas ettekanne «Õunapuude õiepungade arenemise iseärasustest». Referaat kutsus esile vaidluse, sest ka meie taimefüsioloogid tegelevad selle küsimusega.

Kolmandal konverentsipäeval esines ettekandega E. Kirhäiding teemal «Tartu linna ümbruskonna kooliõpilaste füüsilisest arengust». Peale töö juhendaja prof. J. Auli pole selle küsimusega seni keegi tegelnud. R. Kirhäidingu tööl on mitte üksnes teaduslik, vaid ka praktiline tähtsus. Et õpilaste antropoloogilised muutused on seotud vastavale eale omaste psüühiliste iseärasustega, siis peaks nimetatud töö pakkuma huvi pedagoogidele ja psühholoogidele.

Suur praktiline väärtus on samuti E. Pärsimi ja M. Runteli referaadil «Ultraviolettkiirte mõjust kartulimugulatele». Kahe aasta jooksul tehtud katsed näitasid, et üheks kartuli saagikuse tõstmise efektiivseks võtteks on seemnemugulate kiiritamine ultraviolettkiirtega. Kiiritatud mugulatest kasvanud taimed on palju elujõulisemad ja haigusekindlamad.

Tänu sellele, et bioloogia alasektsioonis käsitletud teemad olid aktuaalsed ja omasid praktilist tähtsust, kulges konverents elavalt. Järgnevail aastail tahaks näha ka nooremate kursuste üliõpilaste aktiivset kaasalöömist teaduslikus töös.

M. KEERUS

Konkreetselt, lühidalt

Matemaatikud on ikka armastanud rääkida konkreetselt ja lühidalt. Seda demonstreerisid nad ka XIV üliõpilaste teaduslikul konverentsil, mil kahe õhtupooliku vältel räägiti ja kuulati palju kasulikku ning meeldejäävat.

Meie sektsioonis kanti ette üheksa tööd, neist viis meie üliõpilaste ja neli külaliste poolt.

Huvitavamaks ja kahtlematult ka parimaks tööks tuleb pidada V kursuse üliõpilase R. Mullari tööd «Kaassihi mõiste üldistamisest pinnateoorias». R. Mullari on ära teinud suure töö ja võib eeldada, et ta võib sama hoolsalt edasi töötades saavutada tähelepanuväärseid tulemusi diferentsiaalgeomeetria alal.

Vilniuse Pedagoogilise Instituudi üliõpilane Mikolajunaitis rääkis matemaatika õpetamise ajaloost vanas Vilniuse ülikoolis.

Kaks ettekannet oli pühendatud masinaarvutuse saladuste selgitamisele.

Uusi ning omapäraseid seisukohti esitas matemaatikaosakonna V kursuse üliõpilane Ants Tauts oma töös «Lausearvutus». Uurimata, kuid huvitav ala.

Mida öelda kokkuvõtteks? Kindlasti seda, et konverents täitis oma ülesande ja et selliste kokkutulekute ilusat traditsiooni tuleks jätkata.

A. SIKK

õpilase iseseisev teaduslik töö üksteisega vastastikuses seoses.

Loengutekstide (resp. konspektide) täiendamisel tuleb maksimaalselt rakendada teadusliku töö vormistamise võtteid. Täita bibliograafilisi kaarte teostest, mida kasutatakse. Nii arendatakse bibliograafilist kirjaoskust. Leides teatavast teosest andmeid ja materjale, mis loengukonspekti oluliselt täiendavad, tuleb märkida need täiendavad andmed konspekti vastavale leheküljele kas tsitaadi kujul jutumärkides või oma sõnadega ümber jutustades. Iga selline täiendus tuleb ka konspektis varustada teaduslikus töös nõutud andmetega kasutatud materjali päritolu kohta (autor, pealkiri, kirjastus, ilmumiskoht, aasta, lehekülg — vaata lähemalt «TRÜ üliõpilase meelespea»).

Kuna mõned küsimused võivad üliõpilastele rohkem huvi pakkuda kui teised ja kuna ka materjali mõningate küsimuste kohta leitakse rohkem, siis võib juhtuda, et loengukonspekti leheküljest ei piisa vajalike täienduste tegemiseks. Neil juhtudel kleebitakse või õmmeldakse konspektisse lehti juurde.

Sageli juhtub ka seda, et loengu teemadel ilmub ajalehtedes väärtuslikku ja huvitavat materjali. Kuna isiklikke ajalehti tavaliselt kauem ei säilitata, siis võib vastava lõigu lehest välja lõigata ja asetada konspektisse, kusjuures niisama nagu teoste kasutamisel tuleb märkida autor, artikli pealkiri, ajalehe nimetus, ilmumisaasta ja number.

• Loengute konspekteerimiseks on otstarbekohane kasutada kaustikuid või tavalisi koolivihikuid. Viimasel juhul, kuna need on väikesemahulised, tuleb hoolikalt silmas pidada, et alati oleks kasutamiseks kaasas uus vihik, kui eelnev saab täidetud. Mitmeid aineid ei tohi konspekteerida ühte kaustikusse, sest see on igasuguse teadusliku töö vormistamise põhimõtete vastu. Kui konspekti lehitsemisel leiame järjest muudesse küsimustesse ja aladesse puutuvaid vihjeid, siis hajutab see tähelepanu ja takistab loengumaterjali hilisemat omandamist.

Konspekteerida tuleb tindiga, kasutades täitesulepead, mille korrasolekut loengute eel kontrollitagu.

Oma loenguis «Riigist» ütles Lenin kuulajaile: «Ja kõige peamisem on, et te... loengute tagajärjel, mis te riigi kohta kuulete, omandaksite oskuse **läheneda** sellele küsimusele **iseseisvalt.**»

Võtkem siis kõik jõud selleks kokku, et eksamitel ei vastataks ainult loengukonspektide alusel, et loengumaterjalide omandamistöö maksimaalselt seostataks süstemaatilise iseseisva teadusliku tööga ja selle tehnika järjekindla omandamisega.

Dots. A. PÄRL

VASARAD PIHKU!

Eelmises ajalehenumbris ilmus Tallinna Pedagoogilise Instituudi üliõpilase Kristi Tarandi artikkel, mis kutsus üles üliõpilasi revideerima mõningaid arusaamisi meie üliõpilaselu küsimustes. Jätkame mõttevahetust!

Ülikooli ajalehe eelmises numbris ilmus Tallinna Pedagoogilise Instituudi V kursuse üliõpilase Kristi Tarandi artikkel «Üliõpilaselt kõigile teistele üliõpilastele», milles tõsteti üles rida üliõpilaselu käsitlevaid probleeme, nagu üliõpilaste ühiskondlik aktiivsus, vaba aja sisustamine, suhtumine teaduslikusse töösse jne. Meie üliõpilaste igapäevast elu analüüsiti selles artiklis läbi kriitilise läätsega prillide. Autoril on selleks olnud põhjus, mis esialgu ei tundugi väga sügavana. On ju räägitud nii igapäevastest asjadest, mis tunduvad meile kodustena ning orgaanilistena. Palavikuline tuupimine eksamieelsetel päevadel, «mikrokonspektid» ning «enesetäiendusleheke-sed» eksamitel, kiiruga tehtud kursusetööd — selles pole midagi erilist. See näib loomulikuna. Kristi Tarand tõstab üles valusa küsimuse: miks see nii on? Ning toob ise vastuse: aeg kulutatakse tühiste lõbustuste, pühitsemiste, looderdamise, teiselt poolt aga loengutel käimise, ringide tööst osavõtu, teatri ja kino külastamise peale.

Siit saab teha ainult ühe järelduse: tuleb kontrollida oma päevakava, tuleb selgeks teha, mis on meile vajalik, mis mitte. See aga tähendab püstitada endale kõrgendatud nõudmisi. Kas see on vajalik? Näib, et on. Sellest sõltub meie kui tulevaste haritlaste nii kutsealane kui ka ühiskondlik aktiivsus. Elu ei lähe edasi enam seitsmepenikoormaliste saabastega, vaid lausa kuuraketi kiirusega. Kaasaeg nõuab uusi, võimekaid inimesi. Me oleme üks osa sellest tulevasest kaadrist, kelle juures peamise ja olulise osa moodustavad erialased teadmised. Teadmisi ei omanda nädala ega kuuga, samuti mitte aastaga. See nõuab rohkem aega, ühes sellega püsivust ning huvi oma ala vastu. Siit kasvabki välja see alus, mille põhjal me nõuame nii endilt kui ka kaaslastelt ikka rohkem ja rohkem.

Kristi Tarandi artiklis nõutakse, et me tõstaksime oma tegevuse kvaliteeti. See on õige. Kui töö ringides on huvitav, komsomoliaktiiv suudab haarata kogu kursust, loengutel loetakse seda, mis on hädavajalik ning mida endal pole võimalik teistest allikatest produktiivsemalt omandada — vaevalt, et siis meie päevad oleksid igavad ning me hakkaksime endile kunstlikke lõbustusi looma. Vastupidi — see soodustaks huvi kasvu erialase töö vastu.

Millele veel viitab eespool nimetatud artikkel? Eelkõige ülikooli nõrkadele sidemetele reaalse tööga. Üliõpilasele peab juba esimesest kursusest peale selge olema, milliseks kujuneb tema tulevane elukutse ja milliseid teadmisi on selleks tarvis. See väldiks mitmeid arusaamatusi, mida analüüsib Kristi Tarand.

Meist peavad saama vaimselt rikkad inimesed. Väärtused luuakse aga tööga. Nii on ka väärtusliku inimesega — teda tuleb kasvatada, tööga harjutada. Üheks selliseks sepikojaks on ülikool. Seepärast oleks alatu põlata meie seppade higi ning vaeva — kui on tarvis, võtame ka ise vasara pihku ja oleme usinad sepasellid.

JÜRI TUULIK,
eesti filoloogia osak. II k. üliõpilane

Tartu Riiklik Ülikool 3

Fotolääts tabas laupäeval ja pühapäeval ülikooli staadionil...

... TRÜ—EPA—TRÜ kehakultuuriosakonna kolmikkohtumisel ning TRÜ Arstiteaduskonna ja Riia Meditsiiniinstituudi vahelisel kergejõustiku matškohtumisel oda viskava Melbourne'i olümpiamängude võitja J. Jaunzeme (Riia Meditsiiniinstituut), kergejõustiklased avadefileel ja I. Helari kuulitõukel.

Õnnemerel tõusulaineid,
muremerel mõõnaaegu

soovib

MALLE PARVELE
ja
MART KÕLULE

ühisel eluteel
geograafia III kursus

KAH ARUSAAMAD!

LÜHITELEGRAMM

TIIGI T. ÜHISELAMU,

19. okt. Ühiselamus korraldati «Tervete eluviiside nädala» avaüritusena möödunud laupäeva-pühapäeva öösel «tinna». «Tinna» avanumbrina esitas meeskvintett kella ühe ja kahe vahel ühiselamu koridorides ja õuel vokaaltsükli «Tinnale!» (Forte fortissimo.) Üritus jätkus keldriruumides ja oli veel kella poole kuue paiku täies hoos.

Nädala järgmise üritusena korrati ööl vastu esmaspäeva alates kella ühest avaõhtu kava, mis kahjuks esitati tunduvalt nõrgemal tasemel.

*

Kas nii tähistabki Tiigi t. ühiselamu nõukogu «Tervete eluviiside nädalat»?

Aleksis Kivi näitus

10. oktoobril möödus 125 aastat soome kirjanduse klassiku Aleksis Kivi sünnist. Selle päeva tähistamiseks korraldati TRÜ Teaduslikus Raamatukogus raamatunäitus. Näitusel on eksponeeritud Soome Kirjanduse Seltsi poolt välja antud kaks trükki Aleksis Kivi «Kogutud teoseid», mis sisaldavad kirjaniku täieliku loomingu. Kivi üksikteoseid on esitatud nii varasemast perioodist kui ka hiljaaegu Soomes ilmunuid. Peamiselt on raamatukogus olevad Aleksis Kivi teosed soomekeelsed, kuna eesti keelde pole peale «Seitsme venna», «Nõmmekingseppade» ja paari möödunud sajandil ilmunud lühinäidendi veel kuigi palju tõlgitud. Ka vene keeles on ilmunud ainult kirjaniku meistriteosed «Seitse venda» ja «Nõmmekingsepad».

Soome teatri ajaloos omab Aleksis Kivi erilist kohta, sest tema näidendi «Lea» esietendusest 1869. a. arvestatakse soome rahvusliku teatri sündi. Komöödia «Nõmmekingsepad» tegi aga autori tuntuks väljaspool oma väikese kodumaa piiregi. Käesoleva aasta augustis Moskvas toimunud Karjala-Soome ANSV kirjanduse- ja kunstidekaadil äratas see näidend suurt tähelepanu. Tutvustamist vääriksid ka Kivi ühevaatuslikud näidendid, samuti kui tema luuletusedki. Kirjaniku rikkalikust luuleloomingust on eesti keelde tõlgitud veel üpris vähe.

Erilist tähelepanu on näitusel pööratud Aleksis Kivi peateosele «Seitse venda», mis esialgselt sai nii halva kriitika osaliseks, et teose levitamine pandi kolmeks aastaks seisma. Romaan, mis oli kavandatud näidendiks, saavutas kuulsuse alles XX sajandil ja nüüd on teos tõlgitud juba kahekümnesse keelde. Romaani illustratsioone peetakse kõige õnnestunumateks A. Gallen-Kallela teostuses, millega on kaunistatud ka eestikeelne väljaanne.

Traagilise saatusega kirjaniku elulugu käsitlevat materjali on näitusel täiendatud fotoreproduktsioonidega tema elu- ja tööpaikadest. Fotod Aleksis Kivi ausammastest Helsingis, Turus, Tamperes ja hauakünkal Tuusulas annavad tunnistust soome rahva suhtumisest oma andekasse suurmehesse.

Loodame, et näitus süvendab huvi suure humoristi, soome kirjanduse klassiku loomingu vastu, soodustab tutvumist ka tema luuletuste ja lavaliste väikevormidega.

H. LAMMAS

TRÜ kino

27. oktoobril film
«Sammu edasi, seitseaastak».
30. oktoobril film
«Lõbusad laulud ja tantsud».

Orienteerumisjooks

30. oktoobril korraldatakse ÜLKNÜ 41. aastapäevale pühendatud orienteerumisjooksu-võistlused. Võistluste algus on kell 17, start TRÜ peahoone juures. Orienteerumisjooks viiakse läbi Tartu linna piirides.

Võistlused toimuvad A ja B klassis. A klassis võistlevad varem orienteerumisvõistlustel startinud võistlejad. B klassis võivad võistlustest osa võtta kolmeliikmelised mees- ja naiskonnad. Distants meestele on 6—8 km, naistele 4—5 km.

On vajalik, et iga osakonna iga kursus võtaks osa orienteerumisjooksust! Võistkondadel tuleb registreeruda ELKNÜ TRÜ Komitees 28. oktoobril. Samal päeval toimub komitees kell 18 võistkondade vanematele ja individuaalvõistlejatele instrueerimiskoosolek ning stardijärjekorra loosimine.

KABEHUVILISTELE

Möödunud aastal esines TRÜ kabevõistkond edukalt. Ametiühingute kollektiivide vahelistel võistlustel tuldi Tartus esimeseks. Vabariiklikel finaalvõistlustel Tallinnas alistati Valga ja Viljandi esindused ning saavutati kindel võit. See avas tee üleliidulisele turniirile Harkovis, kus võistkond saavutas 10. koha.

Ka eeloleval aastal on plaanis huvitavaid võistlusi, võistkonna read ootavad aga täiendust. Kõiki ülikooli kabehuvilisi (kindlasti ka tütarlapsi) palutakse tulla 28. okt. kell 18 VSÜ «Kalevi» maleklubisse (Magasini t. 3), kus arutatakse eelseisva tegevuse küsimusi ja korraldatakse välkturniir.

J. TITIJEVSKI

Lauatennise turniirilt

Möödunud nädala keskel toimus TRÜ ühiselamutevaheline lauatennise turniir, mille korraldas ametiühingukomitee.

Turniirist võtsid osa kolme ühiselamu (Tiigi t., Nõukogude väljaku ja Lutsu t.) üliõpilased. Võistkonna koosseisus oli neli meesvõistlejat ja üks naisvõistleja.

Täiseduga esines turniiril Nõukogude väljaku internaadi I võistkond (Koitel, Titma, Mõisja, Sokk, Andrese). Teise koha omandas Tiigi t. ühiselamu võistkond (Allpere, Pihelgas, Lõugas, Paavel, Lindmäe). Kolmandaks jäi Lutsu t. ühiselamu võistkond.

TRÜ parimateks mängijateks käesoleval turniiril tunnistati Mõisja, Titma, Koitel, Pihelgas, kes said ka mälestusesemeid.

Selline turniir on igati teretulnud lauatennisistidele. Turniir oli hästi korraldatud. Rõõmustav oleks, kui selliseid turniire korraldataks sagedamini.

K. PAAVEL

RAAMATUKOGU ON AVATUD

Tootvast tööst osavõtvatele I kursuse üliõpilastele on võimaldatud õpperaamatukogust raamatuid koju laenata kogu raamatukogu lahtiolekuaja kestel, s. o. esmaspäevast reedeni kella 8-st—22-ni, laupäeval kella 8-st—17-ni, pühapäeval kella 12-st—18-ni. Väljaspool abonemendi lahtiolekuaega laenutatakse raamatuid lugemissaali kaudu.

Teaduslikus raamatukogus on abonement avatud I kursusele neljapäeval tunni võrra kauem, s. o. kella 20-ni (sissepääs ukse kaudu).

Teadusliku raamatukogu direktor

ÕPIME TÜRGI KEELT

Türgi keele avaloeng (fakultatiivne) toimub kolmapäeval, 28. okt. kell 17 orientalistikakabinetis, keemiahoone aud. 53.

Täna, algusega kell 16 toimub keemia ringauditooriumis loeng teemal
«EESTLASED JA RISTIUSK»
Esineb endine pastor Laubach.
Kõik loengule!

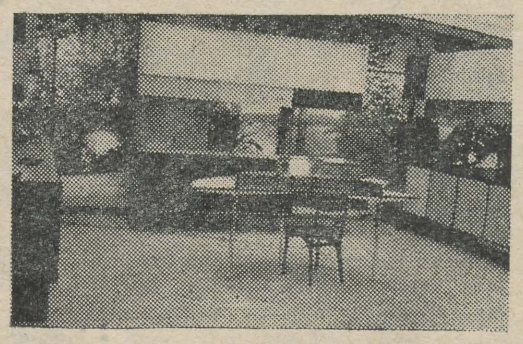

Elektronmasinate ja televisiooni-kaameraga varustatud «imeköök».
H. KALA foto

USA „rahvuslik" näitus

(Algus 9. okt. ajalehes.)

Mis puutub USA teaduse saavutuste tutvustamisse, siis anti geodeetilise kupli all asuvates vastavates osakondades mõningate arvude ja illustreerivate fotode abil vägagi linnulennuline ülevaade üksikutest probleemidest, eeskätt just arstiteaduse valdkonnas. Tutvustati edusamme raskete südameoperatsioonide teostamisel, vähihaiguste diagnostikat radioaktiivsete isotoopide abil ja uusi võitlusvahendeid poliomüeliidi vastu. USA-s on tõepoolest suurepäraseid saavutusi võitluses inimese kõige kallima vara — tervise säilitamise eest, kuid kahjuks pole laiadel töörahvahulkadel neid võimalik kasutada. «Arstiabi on Ameerikas kallis,» võis lugeda arstiteaduse saavutusi tutvustava stendiga kõrvuti asuvalt reklaamprospektilt. Toome sealt mõned näited. Ühe haiglas viibimise päeva eest tuleb haigel tasuda keskmiselt 17,92 dollarit (179,2 rbl.). Operatsioon maksab 200—230 dollarit (2000—2300 rbl.). Raskemate haigusjuhtude puhul nõutakse 6-nädalase haiglas viibimise eest 2000 dollarit (20 000 rbl.). Prillid maksavad koos tasuga arstile väljakirjutamise eest 26,4 dollarit (264 rbl.)!

Need arvud räägivad sellest, et miljonitele lihtsatele ameeriklastele on isegi kõige elementaarsem arstiabi raskesti kättesaadav, rääkimata juba kallitest ravimitest ja arstiteaduse viimastest saavutustest.

Mind kui üliõpilast huvitas eriti küsimus, kuidas on USA-s korraldatud haridussüsteem. Keskhariduse omandamine kestab 12 aastat (8 a. algkooli + 4 a. keskkooli) ja on stendidel olevate andmete ja giidide seletuste kohaselt kättesaadav enamikule noorsoost. Viimasel ajal on eriti populaarseks muutunud riiklikes koolides uus süsteem — 6 a. algkooli ja 6 a. keskkooli. Ometi jääb aga igal aastal tuhandeid kooliealisi lapsi eemale hariduse omandamisest seetõttu, et puudus on... kooliruumidest! Isegi näituse stendidel oli tagasihoidlikult märgitud, et kooliruumide kitsikuse tõttu peavad mitmete Kalifornia osariigi algkoolide õpilased käima koolis kolmes vahetuses. Ametlik statistika annab aga hoopis kurvema pildi. Käesoleva aasta küünlakuul teatas USA tervishoiu, hariduse ja sotsiaalkindlustuse ministeerium, et riigis on vajadus 140 500 täiendava kooliruumi järele. Sellest on tarvis 65 300 kooli 1 800 000 üle plaani vastuvõetud õpilase paigutamiseks ja 75 200 kõdunenud ja kõlbmatute õpperuumide asendamiseks uutega.

Näitusel tutvustati fotode kaudu uusi ajakohaseid, väga valgusküllaseid klaasist seintega 1—2-korruselisi koolimaju. Kahjuks on aga nende arv USA-s giidide seletuste kohaselt vaid veidi üle 10. Riigieelarves ei jää ju tohutute sõjaliste kulutuste ja Lähis-Ida ning Aasia maade sõjalise ja «majandusliku abistamise» kõrval enam summasid üle selleks, et oma maa kasvav põlvkond võiks haridust omandada normaalsetes tingimustes!

Kõrgemaid koole ja kolledžeid on USA-s 1858. Ekskursioonijuhid rääkisid, et sellest enam-vähem piisavat, sest kõrge õppemaksu tõttu tuleb enamikul keskkoolide lõpetanutest ülikoolist loobuda. Riiklikus Michigani ülikoolis on näiteks õppemaks kohalikel üliõpilastel 225 dollarit, sissesõitnutel aga 550 dollarit aastas. Eraülikoolides, samuti suuremates riiklikes ülikoolides, nagu Columbias, New Yorgis jm. on õppemaks mitu korda kõrgem. Nii tuleb New Yorgi ülikooli üliõpilastel ainult õppemaksuna tasuda 1000 dollarit (10 000 rbl.) aastas.

Näituse organiseerijad olid palju vaeva näinud, et kõigilt elualadelt luua terviklikku pilti «ameerika elulaadist». Kuid juba tutvumine üksikute faktidega tervishoiu ja hariduse alalt heidab sellele tumeda varju.

Eraldi stendidel, kus olid välja pandud nelja karjääri teinud ameeriklase elulood ja fotod, püüti propageerida paljuülistatud «vaba ettevõtlikkuse» süsteemi, mis loob kõigile «võrdsed» võimalused rikastumiseks. Puudus vastus ainult peamisele — kuidas seda saavutada?

«Kuidas?» küsivad ka miljonid Ameerika töötajad. Sellele küsimusele pole suuteline vastama ka nende tehnika «ime» — elektronarvutusmasin «Ramac», mis isegi teiste, «vähemtähtsate» küsimuste peale andis puudulikke vastuseid. Näiteks küsimusele, kui palju inimesi ei tööta USA-s, ilmus televisiooniekraanile ja vastuseblanketile järgmine kiri:

«USA-s on umbes 100 miljonit mittetöötavat elanikku. Need on peamiselt lapsed, ainult koduse majapidamisega tegelevad naised, õppijad ja isikud, kes on loobunud tööst omal initsiatiivil.»

Tuleb välja, et käesoleva aasta juunis avaldatud USA valitsuse teadaandes märgitud 3 389 000 töötut on loobunud tööst «omal initsiatiivil». Paistab, et ameerika tehnika on saavutanud juba selliseid «kõrgusi», et on suuteline isegi teravmeelitsema.

Ka näituse korraldajad olid tööpuuduse küsimuse, USA siseelu probleemi nr. 1, kahe silma vahele jätnud. Seevastu püüti aga näidata, kuivõrd «luksuslikku» elu elab ameerika tööline ja taheti teda tutvustada nõukogude näitusekülastajatele kui «keskmist» ameeriklast. Viimase ideaalile on näituse korraldajate arvates kõige lähemal ameerika tehasetööline, kelle keskmine tunnitasu on 2,11 dollarit, seega 90,54 dollarit nädalas (nõukogude rahas 905,4 rbl.).

Kuivõrd kindlustatud on siis töölise perekond, kelle sissetulek moodustab 90 või isegi 100 dollarit nädalas?

Ameerika kompanii «Peacock Publications» poolt koostatud ülevaates märgitakse, et 100-dollarilise nädalasissetulekuga ameerika perekonnal kulub sellest 50,4 dollarit (504 rbl.) korteriüüriks ja föderaal-, osariigi- ning muudeks maksudeks. Lisaks sellele kulub nädalas 10 dollarit (100 rbl.) transpordikuludeks. Järelikult moodustavad väljaminekud korterile, transpordikuludele ja maksudena 60% — lõviosa perekonna eelarvest.

H. KALA

(Järgneb.)

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4123 MB 09115

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 31 (418)
Reede,
30. oktoober 1959
XII aastakäik

Elagu leninlik komsomol — kommunistliku partei ustav abiline ja reserv, noorte kommunismiehitajate eesrindlik väesalk!

(NLKP Keskkomitee hüüdlausetest Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 42. aastapäevaks.)

Kõik

Eile tähistas kogu Nõukogudemaa noorus ÜLKNÜ 41. aastapäeva. 41 aastat elab Üleliiduline Leninlik Kommunistlik Noorsooühing pulbitsevat elu.

Loendamatud on komsomoli töö- ja lahingulised kangelasteod kodusõja-aastail, rahvamajanduse taastamise perioodil, sõjaeelseil viisaastakuil, Suure Isamaasõja aastail ja sõjajärgses ülesehitustöös. Kogu oma olemasolu vältel hoiab kommunistlik noorsooühing kõrgel leninlikku lippu, olles kommunistliku partei ustavaks abiliseks kommunismi ülesehitamisel.

Miljonid meie maa noormehed ja neiud elavad, töötavad ja õpivad ühe mõttega — teha meie kodumaa veelgi võimsamaks, veelgi kaunimaks.

Koos teiste nõukogude noortega elab täisväärtuslikku elu ka ülikooli komsomoliorganisatsioon. Sellesse kuulub üle 1600 üliõpilase, mis moodustab üle poole meie üliõpilaskonnast. Iga aastaga on kasvanud ülikooli komsomoliorganisatsiooni osatähtsus õppe- ja kasvatustöös.

Suure töö on teinud ülikooli komsomoliorganisatsioon töökasvatuse süvendamisel.

1959. aasta 19. veebruaril võttis ülikooli komsomoliaktiiv vastu üleskutse, milles tegi üliõpilastele ettepaneku loovutada üks kuu oma suvepuhkusest töötamiseks mitmesugustel ehitusobjektidel. Üleskutse ellurakendamisel lõid igal pool käed külge eelkõige kommunistlikud noored. Nimetame siin tublimatest Einu Reitsnikku, Jüri Tuulikut, Leo Villingut, Andres Lutsarit, Urve Vaga, Meeme Niinemäge, Ivi Hinni, Tiiu Eskot.

Suurt tööd šeflussidemete tugevdamisel linna asutuste ja ettevõtetega on teinud keemia- ja füüsikaosakonna kommunistlikud noored. Füüsikaosakonna kommunistlikud noored annavad konsultatsioone raudteesõlme noortele. Eesti ja vene filoloogia, võõrkeelte, ajaloo-, füüsika-, matemaatika- ja geograafiaosakonna neljanda kursuse ja bioloogiaosakonna III kursuse üliõpilased suunati pioneerijuhtideks Tartu linna koolidesse.

LOOVALE TEGEVUSELE

Õigusteaduskonna, Majandusteaduskonna ja ajaloo-osakonna üliõpilasi töötab propagandistidena Tartu linna asutustes ja ettevõtetes. Kõik see on aidanud siduda üliõpilasi eluga, on võimaldanud meie noortel osa võtta kogu meie rahva poolt lahendatavate ülesannete täitmisest.

Aasta-aastalt on kasvanud komsomoliorganisatsioonide osa õppetöös. Eelkõige peavad meie kommunistlikud noored olema eesrindlasteks õppetöös. Enamik seda ongi. Nimetagem siin Enn Anupõldu, Marju Lauristini, Mari Viidingut, Lehte Taveliit, Kelli Änilist, Heldur Saarsood, Ilmar Tamme ja teisi. Kuid meil on ka üksikuid halvasti edasijõudvaid kommunistlikke noori. Meie komsomolikollektiivide ühised jõupingutused ongi suunatud sellele, et meil ei oleks mahajääjaid. Häid tulemusi mahajääjate abistamisel on saavutatud raviosakonna II kursusel.

Kommunistliku noorsooühingu lahendada antakse järjest rohkem ja rohkem ülesandeid. On täiesti loomulik, et stipendiumide määramisega tegeleks komsomoliorganisatsioon. Sellega tegeldakse juba aktiivselt Ajaloo-Keeleteaduskonnas. Selles osas aga jääb üksikutel juhtudel puudu printsipiaalsusest. Stipendiumi antakse ikka parimatele üliõpilastele, kuid mõningatel juhtudel püütakse anda ka neile, kes ei paista milleski silma, ei võta osa ühiskondlikult kasulikust tööst jne.

Praegu toimuvad aruande- ja valimiskoosolekud tõendavad selgesti, et komsomoliorganisatsioonide töö on paranenud.

Õppeaasta jooksul on kommunistliku noorsooühingu ridadesse astunud ligemale 90 noort. Suurem enamik neist on õppe- ja ühiskondliku töo eesrindlased. See näitab, et komsomolirgruppide tegevus on muutunud naaravamaks, et üliõpilased ise moistavad kommunistlikusse noorsooühingusse astumise tähtsust. Kaasaegne inimene peab ju olema laia silmaringiga aktiivne ja veendunud kommunistliku ühiskonna ülesehitaja.

Homme toimub ÜLKNÜ 41. aastapäeva tähistamise raames ehitajate austamise õhtu. See on kokkuvõtete tegemine ühest komsomolitöö lõigust.

Et meie komsomoliorganisatsioonide tegevus muutuks veelgi haaravamaks, on vaja rohkem nooruslikku energiat, rohkem nooruslikku tuld ja leppimatust puuduste ja väärnähete vastu.

Võime olla kindlad, et meie komsomoliorganisatsioon saavutab edaspidi veelgi suuremaid edusamme oma tegevuses. Selleks kõik loovale tegevusele! Meil ei tohi olla kõrvalseisjaid ja pealtvaatajaid.

J. LOTT,
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär

Komsomoli lähetuskirjaga

Käesoleva aasta kevadel pöördus ülikooli komsomoliaktiiv kõigi üliõpilaste poole üleskutsega töötada suvisest kahekuulisest õppetöö vaheajast vähemalt üks kuu kas ehitustel või kolhoosides. Üliõpilased toetasid üleskutset. Kevade jooksul esitati ülikooli komsomolikomiteele üle 1400 avalduse sooviga asuda tööle kas ehitustel, kolhoosides või teistel objektidel.

Kõige suuremad üliõpilaste grupid töötasid Balti soojuselektrijaama, 450-kohalise ühiselamu ja Kääriku spordibaasi ehitustel. Eriti paistis silma Balti soojuselektrijaama ehitusel töötanud üliõpilaskollektiiv staabiülem Einu Reitsniku juhtimisel. Hea töömehe kuulsuse võitsid Narvas Jaak Kangilaski, Jüri Kukk, Genrietta Soo, Maie Remmel, Neida Truu, Rein Staub, Elle Eier, Paavo Kivine ja paljud teised. Balti soojuselektrijaamas töötanud 159 inimesest on 66 esitatud autasustamiseks ELKNÜ Keskkomitee, komsomoli Narva linnakomitee ning Balti soojuselektrijaama aukirjaega.

* * *

Suurt tähelepanu osutati spordibaaside rajamisele. Nii töotasid üliõpilased eelsoojendusega ujula ehitusel 19000 tundi ning Kääriku spordibaasi ehitusel 25048 tundi. Lasketiirul tehti 4900 töötundi, sõudebaasi viimistlemisel 1700 tundi ja Pälsoni tn. ühiselamu õues asuvate palliplatside rajamisel 2400 tundi.

* * *

Eeskujuliku töö eest suveperioodil autasustas TRÜ rektoraat kuutteist üliõpilast tuusikuga Moskvasse. Need olid: Arvo Tross, Urve Vaga, Mati Krull, Asta Mägi, Einu Reitsnik, Peeter Viires, Leo Villing, Neida Truu, Frieda Lätti, Lembit Reimal, Jaan Jänes, Viivi Kraav, Taevo Tamm, Tarmo Viir, Andres Lutsar, Enno Lelumees.

Pedagoogilisest praktikast

Esmaspäeval, 26. okt. s. a. arutas TRÜ ametiühingukomitee pedagoogilise praktika korraldamist Tartu Riiklikus Ülikoolis.

Konstateeriti, et pedagoogiline praktika TRÜ-s on oma ülesannete kõrgusel. Praktika kestvust — kaheksa nädalat — võib pidada küllaldaseks. Praktika juhendamise tase metoodikute-grupijuhtide poolt on viimastel aastatel tunduvalt tõusnud; kõikidel grupijuhtidel on pedagoogilise töö staaž üldhariduslikus koolis. On kasvanud ka eriainete kateedrite huvi praktikal viibivate üliõpilaste töö vastu.

Mõningaid raskusi on üliõpilaste tutvustamisel klassivälise tööga. Võib loota, et TRÜ komsomolikomitee otsus neljandate kursuste üliõpilaste suunamise kohta koolidesse pioneerijuhtideks olukorda sel alal parandab.

Tartu koolid jätavad praktika baasidena mõndagi soovida. Eriti annab end tunda ruumide kitsus ja õppekabinettide vähene varustus. Vastuvõetud otsuses palutakse ametiühingu vabariiklikku komiteed taotleda Haridusministeeriumilt selle olukorra parandamist. Vabariiklikku komiteed otsustati paluda organiseerida pedagoogilise praktika juhendamise kogemuste vahetamist TRÜ ja Tallinna Pedagoogilise Instituudi vahel.

A. TAHT

ARVE ja FAKTE

Ajavahemikul 1. novembrist 1958 kuni 25. oktoobrini 1959 on ülikooli komsomoliorganisatsiooni vastu võetud 89 kommunistlikku noort. Neist kuulub Õigusteaduskonda 17, võõrkeelte osakonda 5, eesti filoloogia osakonda 13, ajalooosakonda 12, raviosakonda 2, farmaatsiaosakonda 1, Majandusteaduskonda 10, geoloogiaosakonda 2, geograafiaosakonda 3, vene filoloogia osakonda 4, füüsikaosakonda 6, bioloogiaosakonda 5 ja kehakultuuriosakonda 10.

* * *

Alates käesoleva aasta oktoobrikuust kannavad komsomoli rinnamärki järgmised TRÜ üliõpilased: Aino Rihma, Tõnu Mõlts, Laur Lukin, Uno Alling, Heikki Toots, Asso Krieger, Agu Tani, Mati Liim, Endel Kapp, Anne-Marie Raidla, Linda Animägi, Taissia Loodi, Leili Hiibus.

* * *

Praegu on TRÜ komsomoliorganisatsioonis arvel 1608 kommunistlikku noort.

Traditsioon püsib

Möödunud laupäeval kogunesid Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti filoloogia I ja V kursuse kollektiivid kohviku ruumidesse, kus toimus tutvumisõhtu.

Juba aastaid püsiv traditsioon leidis ka tänavu kinnitamist. Sundimatus ja lõbusas õhkkonnas oli mõlemate kursuste üliõpilastel üksteisele palju rääkida.

D. KOPPEL

Tervitus Balti nõukogude sotsialistlike vabariikide ja Valgevene NSV kõrgemate meditsiiniliste õppeasutuste üliõpilaste II teaduslikust konverentsist osavõtjaile

Ei ole maad ega riiki, kus pannakse haridusele nii suurt rõhku ja tehakse nii suuri soodustusi nii õppijaile kui ka edasiõppijaile kui meil Nõukogude Liidus. Kõike seda tehakse meie töötava rahva heaolu tõstmiseks. Partei erakorraline, XXI kongress pani suurt rõhku teaduse arendamisele. Teaduse areng Nõukogude Liidus on teinud igal alal väga suuri edusamme. Meredel sõidab maailma esimene aatomienergiaga töötav jäälõhkuja, kosmoses tiirlevad nõukogude raketid. Esmakordselt inimsoo ajaloos saadeti Kuule rakett koos raadiosaatejaamaga. Alles hiljuti saatsid Nõukogude teadlased maailmaruumi kolmanda kosmilise raketi planeetidevahelise automaatjaamaga, mis tegi ringi ümber Kuu ja fotografeeris selle nähtamatut poolt, rikastades sellega meie teadust uute andmetega kosmosest.

Rahvas, kes ehitab uut ühiskonda, peab olema nii vaimselt kui ka füüsiliselt terve. Usun, et praegu veel on arstiteaduslikke probleeme, mis meie generatsioonile jäävad kättesaamatuks. Siin on meie järglastel, kõrgema haridusega meditsiinitöötajatel suur tööpõld, mis vajab harimist, ja mida paremini on sellel põllul töötaja ette valmistatud, seda paremad on töötulemused.

29. X — 2. XI toimub Tartus Balti liiduvabariikide ja Valgevene NSV kõrgemate meditsiiniliste õppeasutuste üliõpilaste II teaduslik konverents väga suure ja huvitava programmiga. Sellised vabariikidevahelised teaduslikud konverentsid omavad suurt tähtsust; nad aitavad lahendada mitmesuguseid teaduslikke probleeme ja suurendavad seltsimehelik-kollegiaalset suhtumist oma ametivendadesse teistest rahvustest.

Soovin kõigile konverentsist osavõtjaile head kordaminekut.

Minu palavaim tervitus kõigile meie noortele Aesculapiuse jüngritele! Tere tulemast meie vanasse ülikoolilinna Tartusse!

A. LINKBERG,

II Balti liiduvabariikide ja Valgevene NSV kõrgemate meditsiiniliste õppeasutuste üliõpilaste teadusliku konverentsi organiseerimiskomisjoni esimees

Привет участникам II-й объединенной Научной конференции студентов медицинских вузов Прибалтики и Белорусской ССР

Нет на свете такой страны кроме Советского Союза, где уделялось бы столько внимания учащимся. Все в Советском Союзе делается для улучшения благосостояния народа. Внеочередной XXI съезд КПСС уделил большое внимание дальнейшему развитию советской науки. В настоящее время достигнуты огромные успехи во всех ее областях. Морские просторы бороздит первый в мире советский атомный ледокол. Советские ракеты покоряют беспредельный космос. Впервые в истории человечества по воле человека была направлена ракета на Луну. Совсем недавно советскими учеными была запущена третья космическая ракета с автоматической межпланетной станцией, которая облетела луну и сфотографировала ее невидимую сторону, обогатив этим нашу науку новыми данными о космосе.

Народ, создающий новое общество, должен быть как духовно, так и физически здоровым. В науке имеется еще целый ряд медицинских проблем, которые остаются еще нераспознанными нашим поколением. Наших исследователей с высшим медицинским образованием здесь ждут большие перспективы и огромное невспаханное поле творческого труда, которое требует обработки, и те, которые будут наиболее подготовлены к этой работе, достигнут лучших результатов.

С 29-го октября по 2-ое ноября в Тарту состоится 2-ая объединенная научная конференция студентов высших медицинских учебных заведений Прибалтийских республик и Белорусской ССР с большой и интересной программой.

Такие межреспубликанские конференции имеют огромное значение — они позволяют совместно решать научные проблемы и создают такой контакт, который укрепляет товарищеские коллегиальные взаимоотношения с соратниками по учебе и труду.

Желаю всем участникам конференции плодотворной работы и хороших успехов!

Мой горячий привет будущим молодым врачам!

Добро пожаловать в наш старинный университетский город Тарту!

Профессор А. ЛИНКБЕРГ,

председатель Оргкомитета 2-ой объединенной научной конференции студентов высших медицинских вузов Прибалтийских республик и Белорусской ССР

* * *

Sveikinimas Pabaltijos ir Baltarusijos medicino aukštoju mokyklu studentu II sąjunginios mokslinios konferencijos dalyviams!

* * *

Sveiciens Baltijas un Baltkrievijas medicinisku augstskolu studentu II apvienotas zinātniskas konferences dalībniekiem!

* * *

Прывітанне II аб'яднанай навуковай канферэнцыі медыцынскіх вузаў Прыбалтыкі і Беларусі!

KOMSOMOLI ELU

Uue energiaga

Kui bioloogiaosakonna kommunistlikud noored tulid aruande- ja valimiskoosolekule, otsiti ruumi istumiseks võimalikult tagumistes ridades või seina ääres. Osakonna sekretär Kaljo Toro oli see julge, kes pidi kõikide pilke kannatama ning kaasüliõpilastele aru andma osakonna komsomolibüroo möödunud aasta tööst. Tal tuli häbeneda, sest tööd oli tehtud vähe. (Ega muidu teinud mitu kommunistlikku noort ettepanekut tunnistada büroo töö mitterahuldavaks.) Ainukeste plussidena tõi ettekandja esile õnnestunud osakonnaõhtu ja tubli esinemise spordivõistlustel. Seda oli ilmselt vähe. Massilise poliitilise sektori töö lonkas, nõrk oli osavõtt ühiskondlikust tööst, puudus distsipliin. Rahule ei jäädud ka aruandega. 20 minutist on vähe, et analüüsida 52 inimese aastast tööd.

Selgus, et polnud vajagi teiste selja taha pugeda — kõikidel sõnavõtjatel oli julgust ütelda oma arvamus ning tõtt paljude puuduste kohta. Sisukalt esines üliõpilane Pärsim. Ta tegi rea ettepanekuid komsomolitöö sisu ja vormi muutmise kohta. Komsomoliüritus peab olema huvitav ning kaasatõmbav. Senises praktikas on aga vaheaeg huvitavam kui mõni koosolek. Tuleks populariseerida komsomolitöö eesrindlikumaid vorme, parimate komsomoligruppide kogemusi jne. Sm. Pärsim esitas küsimuse: «Miks on nii, et pioneeriüritused meie keskkoolides on sisukad ning kaasakiskuvad, komsomolitöö aga lonkab?»

Suurema järjekindlusega tuleb ellu viia loosungit: «Igale kommunistlikule noorele komsomoliülesanne!»

Neljanda kursuse bioloog Tiit Aruste analüüsis osakonna sporditööd. Kuigi real spordiüritustel esineti edukalt, on osavõtt võistlustest lubamatult loid, eriti tütarlaste osas. Tiit Arustele vaidles vastu Maie Männik. Ta ütles, et poisid peaksid ka õppetöös ning muudel üritustel olema sama aktiivsed kui sporditöös.

Bioloogiakateedri aspirant sm. Kallak tegi etteheiteid lubamatult kerge suhtumise pärast õppetöösse. Nii sai möödunud kevadsessioonil kümme inimest füüsikaeksamil puuduliku hinde. Bioloogiaosakonna partei-algorganisatsiooni sekretär sm. A. Raik rääkis vajadusest suurendada poliitilist teadlikkust.

Koosoleku lõpul valiti uus büroo. Sekretärina hakkab osakonna komsomolitööd juhtima Jüri Keskpaik, kes on tubli organisaator ning komsomoliaktivist. Koosolekust jäi mulje, et uus büroo arvestab möödunud aasta töö puudusi ega lase neil korduda ja muudab komsomoliüritused osakonnas uudseteks ning kõiki üliõpilasi haaravateks.

Siis on tulevasel aruande- ja valimiskoosolekul rohkem positiivset esile tuua.

J. VESKIMETS

Töötavatest üliõpilastest

26. oktoobril arutas TRÜ ametiühingukomitee tööl käivate esimeste kursuste üliõpilaste töö- ja elutingimusi. Kuulati ära komitee poolt selle küsimuse uurimiseks moodustatud komisjoni ettekanne.

Vastuvõetud otsuses nõuti:

1) et igal objektil oleks kindlustatud ohutustehnika ja töötervishoiu nõuete jäägitu täitmine,

2) et leitaks võimalused üliõpilaste paremaks varustamiseks erirõivastusega,

3) et ülikooli administratsioon paigutaks hiljemalt 31. oktoobriks kõik töötavad üliõpilased ühiselamutesse, kus on võimalused pesemiseks, rõivaste kuivatamiseks ja toidu valmistamiseks,

4) et töötavad üliõpilased saaksid sööklas süüa eelisjärjekorras,

5) et neid üliõpilasi ei rakendataks internaadis valveteenistusse (telefonivalve).

Sõprussidemed Riia üliõpilastega

TRÜ Õigusteaduskonna V kursuse üliõpilased on loonud tihedad sõprussidemed Läti Riikliku Ülikooli juristidega.

Möödunud aasta aprillis käisid läti sõbrad Tartus, nüüd aga tegid Tartu üliõpilased vastukülaskäigu Riiga.

Riias olles külastati ühiselt ka Läti NSV Akadeemilist Ooperi- ja Balletiteatrit ning kunstimuuseumi.

E. RATASSEPP

О РАБОТЕ СНО МЕДФАКА

Первые студенческие научные кружки возникли при некоторых кафедрах медицинского факультета Тартуского государственного университета уже в первые послевоенные годы, но деятельность их еще не была координирована, отсутствовала организационная связь между кружками. Главной формой работы были рефераты на собраниях кружка и, кроме того, студенты — члены кружка — писали конкурсные работы.

В феврале 1948 года, по примеру других высших учебных заведений СССР, было организовано Студенческое научное общество Тартуского государственного университета. Студенты медицинского факультета приняли активное участие в его организации. Председателем оргкомитета и позднее первым председателем совета СНО университета был студент медицинского факультета Хейти Кадастик, ответственным секретарем Акиво Ленцнер.

В мае 1948 года состоялась первая студенческая научная конференция. В программе секции медицинских наук было тогда 6 докладов. Установился контакт со студентами-медиками других высших медицинских учебных заведений. Первыми гостями на конференции СНО медицинского факультета были студенты Рижского медицинского института.

Студенты медицинского факультета ТГУ принимали участие и во всех последующих общеуниверситетских студенческих научных конференциях, в 1949 году провели самостоятельную конференцию, посвященную 100-летию со дня рождения И. П. Павлова, а в 1952 году — конференцию, посвященную вопросам истории медицинского факультета ТГУ.

На медицинском факультете ТГУ руководящими органами являются советы СНО отделений. Совет СНО лечебного и стоматологического отделений руководит работой двадцати научных кружков, имеющих в своих рядах около 300 членов.

В большинстве кружков в течение всего учебного года проводится активная работа. Лучшие кружки, как кружок при кафедре факультетской хирургии, при кафедрах неврологии, факультетской терапии, педиатрии, акушерства и гинекологии и др., проводят регулярные собрания кружка, представляют ежегодно результаты своих исследований на конференцию СНО и на конкурс лучших студенческих научных трудов ТГУ. Этот конкурс является в нашем университете традиционной формой для подведения итогов студенческой научной работы. На

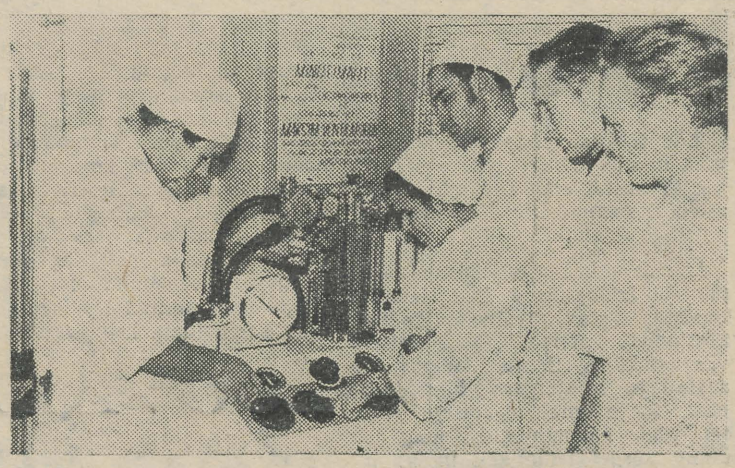

Члены научного кружка при кафедре невропатологии знакомятся с новейшей аппаратурой искусственного дыхания.

конкурс студенты представляют свои более содержательные экспериментальные и клинические исследования, обычно хорошо оформленные и иллюстрированные. Ежегодно к 1-му мая соответствующая комиссия объявляет результаты конкурса и вручает премии авторам лучших трудов. Самые лучшие труды представляются на общегородской конкурс. Исполнительный комитет гор. Тарту присуждает авторам лучших работ премии.

Во многих научных кружках возникли хорошие традиции: некоторые кружки отмечают торжественным собранием годовщину кружка, устраиваются встречи с прежними членами кружка, окончившими университет, проводятся экскурсии, организуются вечера совместно с преподавателями кафедры и т. д. Это способствует укреплению кружка и активизирует студентов в интересующей их отрасли медицины.

На наших конференциях выступали гости из Москвы, Ленинграда, Риги, Вильнюса, Каунаса, Киева, Харькова; студенты медицинского факультета ТГУ были делегатами в Москве, Ленинграде, Риге, Вильнюсе, Каунасе, Тбилиси, Ереване, Казани, Астрахани. Особенно тесными стали дружеские связи между студентами-медиками Прибалтийских республик и Белорусской ССР, чему способствовала 1-ая объединенная научная конференция студентов высших медицинских учебных заведений, состоявшаяся в Каунасе осенью 1958 г.

Академик К. М. Быков в своем выступлении на встрече со студентами ТГУ 23 октября 1955 года отметил, что участие в работе студенческого научного общества является одним из важнейших факторов, определяющих развитие мировоззрения студента и направление всей дальнейшей деятельности молодого ученого.

Надеемся, что установившаяся традиция проведения объединенных научных конференций студентов-медиков явится стимулом еще большего развития научной работы студентов и будет способствовать подготовке наших медицинских и научных кадров.

М. МЯГИ,
председатель Совета СНО лечебного и стоматологического отделений медицинского факультета ТГУ

Из прошлого медицинского факультета ТГУ

Доц. Г. Х. РООКС,
заведующий кафедрой анатомии ТГУ

Медицинский факультет при Тартуском государственном университете существует с начала основания этого университета (1802 г.), одного из старейших университетов Советского Союза.

После основания Тартуский университет вскоре стал важным научным центром и одновременно важнейшим фактором в общественно-политической жизни Прибалтики.

Начавшаяся в науке уже до основания Тартуского университета дифференциация ряда медицинских научных дисциплин привела и здесь к выделению новых медицинских специальностей (физиология, эмбриология и др.).

Проблемы эволюции организмов, поднятые с развитием эмбриологии, поставили науке новые задачи. Применение микроскопа и внедрение экспериментальной медицины открыли научным работникам в их работе широкие перспективы.

Многие представители медицинского факультета трудились с большим рвением в пользу развития отечественной науки и просвещения и полностью оправдали своим творческим трудом возложенные на них надежды. Факультет стал ведущим научным центром в разных областях медицины. Имена многих профессоров и воспитанников медицинского факультета стали славой и гордостью всего университета.

Из начальных годов нашего университета популярным стало имя профессора К. Ф. Бурдаха, крупного анатома своего времени (1811—1814 зав. кафедрой анатомии в Тарту). Он уделял особое внимание изучению морфологии, онто- и филогенезу головного мозга.

Кому в медицинских кругах неизвестно имя Тартуского анатома А. Раубера (зав. кафедрой 1886—1911). Он являлся и одним из основоположников экспериментальной эмбриологии. Переработанный Раубером учебник по анатомии Квэн-Гоффмана был признан шедевром анатомии, сделавший Раубера популярным во всем медицинском мире.

Кафедра физиологии возглавлялась рядом крупных ученых. Заслугой А. В. Фолькмана было введение и внедрение в Тарту экспериментальной физиологии.

Воспитанник Фолькмана и преемник его по кафедре Ф. Х. Биддер создал крупную отечественную физиологическую школу. Многие из его учеников (Ф. В. Овсянников, Н. М. Якубович, А. П. Вальтер и др.) стали в дальнейшем известными учеными. Большой интерес возбудили работы Биддера по физиологии и гистологии нервной системы, а также по физиологии питания. Экспериментальные работы его, посвященные выяснению значения пищеварительных соков в обмене веществ, нашли высокую оценку И. П. Павлова. В 1879 г. Биддер был удостоен премии К. Н. Бэра.

Много сделал для укрепления славы медицинского факультета также преемник и выдающийся ученик Биддера А. Шмидт. Открыв в крови фибринфермент, он обосновал современное понятие процесса свертывания крови (названный современниками «Blutschmidt»).

Нельзя не отметить и помощника его, доцента физиологической химии Г. Бунге — крупного биохимика. Он был научным руководителем докторской диссертации Н. И. Лунина, которая явилась основой для развития учения о витаминах.

Интенсивно протекала научная работа и на кафедре фармакологии. Р. Бухгейм основал в Тарту первую в мире лабораторию для экспериментальной фармакологии. Фармакология, базировавшая до этого на умозрительных натурфилософских догмах, получила научную опытную основу. Возникли новые представления о влиянии различных лекарственных средств на организм.

Большую работу в дальнейшем вели О. Шмидеберг (исследования ядов, в частности мускарина и атропина, привели к лучшему пониманию вегетативной нервной системы), Р. Коберт (по вопросам токсикологии), Чирвинский и Лавров (работы, посвященные химии и пищеварению белков) и др.

В развитии фармацевтических наук крупный вклад по фармакогнозии был внесен трудами И. Г. Драгендорфа. Он же впервые в мире занялся судебной химией.

И. Л. Кондакову своей исследовательской работой первому удалось получить синтетический каучук.

Патологическая анатомия в лице Р. Тома нашла выдающегося педагога и неутомимого работника по вопросам патологии (причины артериосклероза). Он же принимал участие в конструировании камеры для количественного определения кровяных телец (камера Тома-Цейсс).

Видным патолого-анатомом с 1894 г. был В. А. Афанасьев, стремлением которого было сочетать данные патологии с экспериментальными исследованиями.

В области внутренней медицины с приходом на кафедру Ф. Замена в 1828 г. вместо господствующей симптоматической медицины начинается новый период. Привлекаются физические методы исследования. Болезненные изменения, данные вскрытий ставятся в основу как клинических методов исследования, так и терапевтических мероприятий.

Хирургия при медицинском факультете достигала большой высоты. Уже ее первый представитель И. Мойер, ученик великого хирурга Антонио Скарпа, был талантливым хирургом и хорошим педагогом.

Его преемником по кафедре стал его ученик, воспитанник Тартуского университета Н. И. Пирогов, имя которого связано с лучшими страницами истории Тартуского медицинского факультета. Блестящий хирург, отец отечественной хирургии, выдающийся педагог и ученый с мировым именем, он был и основоположником топографической анатомии. В Тарту заложены его важнейшие труды в этой области. Тут же в Тарту зародилась и идея методики для его фунда-

Здание нового анатомикума медфака ТГУ, где состоятся заседания конференции.

Huvitavamalt ja elulähedasemalt

Aastaid on meie ülikoolis valulapseks olnud kursustel toimuvad poliitinformatsioonid ning loenguline töö tervikuna. Palju on siin esinenud formalismi, paindumatust, passiivsust, halba organiseerimist, hallust ja igavust, mis tahes-tahtmatult kipub varjutama seda head, mida on saavutatud.

Et edasi minna, leidkem kõigepealt kitsaskohad senises töös. Selleks allpool mõningaid mõtteid.

Üheks puuduseks senises poliitilises kasvatustöös on selle suur killustatus ja osaline kontrollimatus. Teiseks ja võib-olla kõige olulisemaks on see, et üliõpilased ja kursuste komsomoligrupid pole kandnud poliitinformatsioonide eest otsest vastutust, vaid see on asetatud kursusehooldajate õlgadele. Kolmandaks ja eelnevatest tulenevaks paheks on see, et me kulutame sageli mõtlematult kateedrite ja kursusehooldajate aega ning energiat. Toome näite. Oletame, et me planeerisime detsembrikuuks kursustel poliitinformatsioonid-vestlused ateistlikel teemadel. Selleks peaksid valmistuma kõik kursusehooldajad kogu ülikooli ulatuses: filoloogid, arstid, füüsikud, juristid, kehakultuurlased jt. Nõustugem, et saadud tulemus on sageli tunduvalt nõrgem sellest, mille me oleksime saavutanud siis, kui selle ürituse oleks läbi viinud oma ala spetsialist.

Selle töö parandamise oluliseks küljeks on üleülikooliline kindlapiiriline koordineeritud organiseerimistöö.

Põhimõtteliselt tuleks lähtuda sellest, et üliõpilaste seas toimuva ideelis-poliitilise kasvatustöö eest vastutavad otseselt üliõpilased ise. Igasugused üliõpilaste eest ärategemised, «hooldamised», «lasteaiameeleolud» tuleks kõrvale heita.

Vastutust kõige toimuva eest kursustel peaksid kandma komsomoligrupid ja bürood (loomulikult koos kursuste vanemate ja ametiühinguorganisaatoritega).

Poliitinformatsioonide läbiviimiseks pakub avaraid võimalusi ülikoolis moodustatav lektorite grupp, kuhu kuuluvad TRÜ õppejõud, teadlased väljastpoolt, kunstnikud ja kirjanikud. Samal ajal ei tohi väheneda parteiorganisatsiooni, dekanaatide ja kursusehooldajate osa. Nendelt me ootame aktiivset juhtimist ja õigeaegset suunamist.

Ideelis-poliitilise kasvatustöö paranda-miseks kogu ülikoolis ja selle organisatsiooniliseks kindlustamiseks on vaja luua keskne juhtimistsentrum, kuhu kuuluksid nii partei-, komsomoli- kui ka ametiühinguorganisatsiooni esindajad. Selle ülesandeks kujuneks ideelis-poliitiliste ürituste suunamine ja koordineerimine.

TRÜ komsomolikomitee koostas soovitatava temaatika. See paljundatakse rotaprindil ja antakse avalikkusele arutamiseks. On soovitav, et kõik võtaksid aktiivselt sõna ja esitaksid omapoolseid ettepanekuid ning arvamusi.

Nähtavasti tuleb meil osaliselt loobuda senistest kitsastest teemadest. Pole mingit mõtet refereerida üliõpilastele nädalaringvaatena ajalehtede sõnumeid. Ajalehti peab iga üliõpilane ise lugema. Ideelis-poliitilise kasvatustöö levinumaks vormiks peaksid meil nüüd kujunema poliitinformatsioonid — loengud, vestlused, ka diskussioonid, küsimuste-vastuste õhtud, loeng-ekskursioonid, ühiskülastused jne. Neid üritusi tuleb organiseerida osakondade ja teaduskondade kaupa (Arstiteaduskonnas kursuste kaupa). Loomulikult ei välista see ürituste organiseerimist kursustel, õpperühmades jne., eriti ekskursioonide, ühiskülastuste ja muude selliste ürituste puhul.

Nähtavasti kujuneb meil praktiliselt kõige rohkem vaeva ja energiat nõudvaks üliõpilaste osavõtu, nende aktiivsuse tõstmise probleem. Oleks loomulik, et iga üliõpilane võtaks semestri jooksul osa seitsmest organiseeritud üritusest: kolmest ülekoolilisest või teaduskondlikust, kolmest osakonnas või kursusel toimuvast ja ühest väljaspool ülikooli toimuvast üritusest (loeng-ekskursioon, ühiskülastus). Arvestust nendest osavõtmise kohta aga peavad kursustel komsomoliorganisatsioon ja ametiühing, kusjuures kevadel tehtav kokkuvõte aga kajastuks iga üliõpilase iseloomustuses kui tema ideelis-poliitilise enesetäiendamise hinnang.

Oleme veendunud, et üliõpilaste ideelis-poliitilise kasvatustöö mitmekesistamise ja kvaliteedi tõstmise huvides on võimalik rakendada veel vägagi palju reserve. See aga eeldab ühiseid jõupingutusi, kollektiivset tööd.

K. KOGER

Lähemale tulevasele tööle!

TRÜ komsomoliorganisatsioonil on juba häid kogemusi üliõpilaste rakendamisel ühiskondlikule tööle. Käesoleval aastal on komsomoliorganisatsiooni üheks hinnatavaks sammuks üliõpilaste suunamine pioneeritööle. TRÜ komsomolibüroo vastava otsusega, mille kiitsid heaks ka TRÜ rektoraat ja parteiorganisatsioon, kinnistatakse pedagooge ettevalmistavate osakondade neljandate kursuste üliõpilased Tartu linna pioneerimalevate juurde. Nimetatud algatus aitab ellu viia ENSV Ülemnõukogu seadust «Kooli ja elu sidemete tihendamise kohta».

Ajaloo-Keeleteaduskonnas võeti koolidesse määramisel aluseks üliõpilaste jaotus pedagoogiliste baaside vahel. Seega on üliõpilastel võimalik töötada pioneeridega samas koolis, kus neil kevadsemestril toimub pedagoogiline praktika.

Matemaatika-Loodusteaduskonnas toimub pedagoogiline praktika V kursusel. Seal suunati üliõpilased koolidesse võimalikult tervete osakondade kaupa, et oleks neid kergem jälgida ja abistada.

Individuaalsete ülesannete andmine koolides toimub järgmiselt: kommunistlikud noored määratakse rühmade juurde rühmajuhtideks, organisatsiooni mittekuuluvad üliõpilased suunatakse põhiliselt rühmajuhtidele appi, kuid nad võivad ka juhendada klassiväliseid ringe.

Möödunud nädala lõpul toimusid mõlema teaduskonna IV kursuse üliõpilastele instrueerimiskoosolekud ning korraldati ka esimene pioneeritarkuste seminar. Edaspidi organiseeritakse seminare iga kuu, kusjuures õppuste programmi koostamisel on arvestatud neid teadmisi ja oskusi, mis on vajalikud ühelt poolt edukaks tegelemiseks pioneeridega, teiselt poolt aga ka pioneerijuhi nimetuse saamiseks. Kevadel on kavatsus organiseerida kõikide üliõpilaste-pioneerijuhtidega orienteerumisjooks.

Seminaride korraldamisel abistavad TRÜ komsomolikomiteed Tartu linna pioneeriorganisatsiooni nõukogu metoodikasektsiooni liikmed, Tartu Pioneeride Maja töötajad ja TRÜ õppejõud.

TRÜ komsomolikomiteel on organiseeritud tihe kontakt Tartu koolide vanempioneerijuhtidega, sest nemad töötavad tegelikult üliõpilastega — suunavad ja jälgivad nende tööd. Vanempioneerijuhte on palutud kevadel anda iga üliõpilase kohta iseloomustus.

Uue ürituse elluviimisel tuleb hinnata Matemaatika-Loodusteaduskonna distsiplineeritust. Ajaloo-Keeleteaduskonnas aga ilmnes juba esimesel seminaril puudujääke nii täpsuse kui ka käitumise osas; võib arvata, et see tuli erutusest uue ürituse puhul ning et koolides käituvad üliõpilased väärikalt.

Et pioneerijuhte suunatakse koolidesse nii ulatuslikult tänavu esmakordselt, siis on tarvis kõikide kommunistlike noorte aktiivset toetust sellele üritusele.

K. INDRE,
ELKNÜ TRÜ Komitee liige

Kõnnime kolletand lehtede sajus...

Vaade Ahja jõele Saesaare lähedalt (ülal vasakul). Loodusesõbrad on jõudnud Väike-Taevaskoja võluriiki (paremal). Huviga kuulatakse vestlust J. Hurda elust tema sünnikohas Himmaste-Lepal. Paremal all näeme J. Hurda poolt laetalasse sisselõigatud aastaarvu.

K. PÄIDI fotomontaaž

Oktoober 1959. Kell näitab varsti kaheksandat õhtutundi. Kirjude vahtralehtede ja viinapuuväätidega kaunistatud ruumi sisenevad esimesed arglikud külalised. Mööduvad veel mõned minutid ja juba on kõik kohad geograafia auditooriumis hõivatud. Siia on kogunenud noorte loodusesõprade pere. Algab Tartu üliõpilaste looduskaitseringi esimene töökoosolek käesoleval semestril. Koosoleku avab ringi esimees Jaan Remmel. Ta pöördub tervitusega ringi liikmete poole ja selgitab lühidalt ringi töö iseloomu.

Siis astub kõnepulti ringi teaduslik juhendaja J. Eilart. Ta ütleb: «Meie tänane mõte loodusest seisneb selles, et hoida loodust inimese jaoks, mitte inimese eest.»

Huvitavale ettekandele järgnes ringi tööplaani arutamine. Suure heameelega võtavad kõik vastu teate, et juba samal pühapäeval korraldatakse tööekskursioon sügisesse loodusse.

Koosoleku lõpul toimub tutvumine ringi uute liikmetega. Uustulnukaid on kohal 32. Kuid see pole veel lõplik arv. Nagu ütleb ringi esimees, ületab sissetulek väljamineku (kevadel lahkus ringist vilistlaste näol 16 liiget). See aga on elujõulise «majandi» tunnus.

Suure vaimustuse ja aplausiga võetakse vastu looduskaitseringi esimese esimehe Leonhard Jaansoni tervitustelegramm ringile.

* * *

Heliseb äratuskell. Paljud loodusesõbrad peidavad pea sügavamale patja või pistavad rahurikkuja padja alla, kuid nii mõnelegi noorele loodusekaitsjale on see helin signaaliks: kiiresti voodist välja, seljakott selga ja teele.

Rong see sõidab tsuh-tsuh-tsuh... Vilksab mööda kadakaid, sekka männitutte... ja kaskede kulda. Taevaskoja jaam. Looduskaitseringi liikmed on jõudnud oma järjekordse ekskursiooni sihtkohta. Jaamast viib ilus sirge tee otse bioloogiajaama. Sinna suundumegi, et juba aegsasti kokku leppida ööbimiskoha suhtes. Kui oleme oma paunasid mahapandud tekkide arvel kergendanud, võib

(Järg 4. lk.)

Tartu Rüklik Õhtukool 3

ментального труда «Топографическая анатомия на срезах».

Видным хирургом в дальнейшем периоде был Э. Бергман, по инициативе которого в 1874—1875 гг. была построена хирургическая клиника на Домберге. Свой опыт из военно-полевой хирургии он перенес в мирные условия — создание организации скорой, неотложной помощи.

Его преемник Б. Г. Цеге-Мантейфель известен введением в оперативную практику резиновых перчаток («стерильная рука»).

Крупных успехов в своей работе из Тартуских хирургов более позднего времени достиг Н. Н. Бурденко. Окончив Тартуский университет в 1906 г., он работал здесь ассистентом, затем приват-доцентом, а с 1917 г. ординарным профессором кафедры хирургии. Н. Н. Бурденко в своей последующей жизни проявил себя как выдающийся советский хирург, один из основоположников нейрохирургии. Он был действительным членом АМН СССР, Героем социалистического труда, главным хирургом Советской Армии. В своих трехстах научных работах он излагает свои исследования по различным проблемам клинической и теоретической хирургии.

Значительная работа была проведена и на других кафедрах.

Профессора Рунге, О. Кюстнер, А. П. Губарев, развивали оперативную гинекологию. Губарев, работая позднее в Москве, создал гинекологическую школу.

Крупным представителем отечественной офтальмологии был Ф. О. Евецкий — пионер по разработке патологической анатомии глаза.

В Тарту работал в области научной психиатрии Э. Крепелин и его преемник В. Чиж.

Большую популярность своей работой приобрел профессор гигиены Хлопин и судебной медицины А. С. Игнатовский.

Из представителей медицинского факультета наиболее близкого нам времени особенно ярко выступает ученый профессор Л. Пусепп, достигший международной известности. Он новатор методики лечения болезней центральной нервной системы, один из основоположников нейрохирургии, создатель Тартуской нервной клиники, автор многочисленных крупных трудов.

Медицинский факультет Тартуского университета из числа своих воспитанников дал много талантливых врачей и ученых. Из их рядов вышли и многие профессора как Тартуского университета, так и других отечественных университетов.

В ряды воспитанников медицинского факультета прошлого столетия входят и врачи — прогрессивные деятели эстонской культуры Фельман, Крейцвальд, Карелль.

На рубеже XIX и XX столетия увеличивается количество студентов эстонского происхождения, постепенно пополняются эстонцами и кадры преподавательского состава факультета. Большинство профессорско-преподавательского состава за время от Великой Октябрьской революции до настоящего времени — являются воспитанниками Тартуского университета.

История медицинского факультета Тартуского университета богата хорошими научными традициями самоотверженной работы. Эти традиции должны быть примером и вдохновителем для каждого научного работника, а особенно для нашего молодого поколения, кому Родина открывает широчайшие, небывалые просторы.

Kultuuriajaloolisi kohti

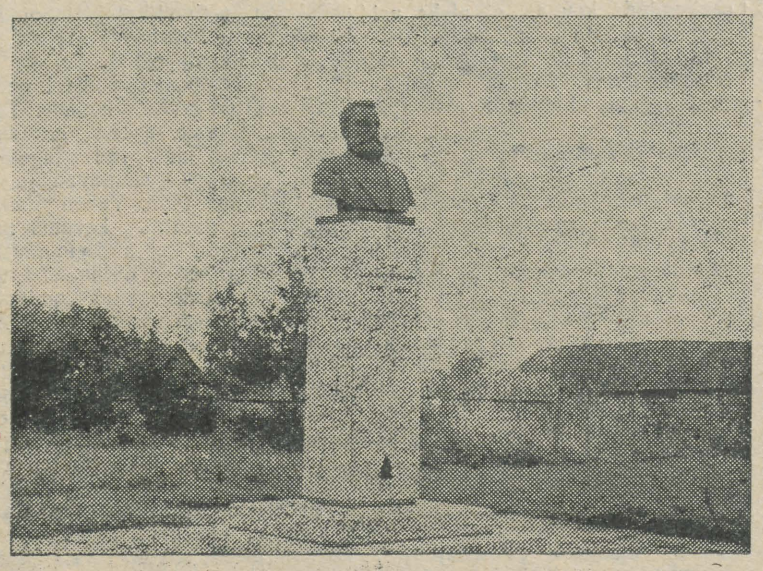

C. R. Jakobsoni ausammas Tormas, avatud 1957. a.
E. LAUGASTE foto

Kõnnime kolletand lehtede sajus...

(Algus 3. lk.)

matk Taevaskodadesse alata. Enne teeleasumist moodustatakse õuel ring ning algab nimede tutvustamise tseremoonia: Ann, Liivi, Tiiu, Ülle, Luule, — Mart, Jaan, Vilju, Jaan ja jälle Jaan. Kokku 20 inimest. Pooled poistest olid Jaanid; tüdrukutel oli kerge vastaspoole nimesid ära õppida, aga mõni mees ei saanud tütarlaste nimesid õhtukski pähe.

Saesaare silla peal kuulame vee kohinat ja meenutame neid aegu, kui saarel oli veel tore veski ja tublid sepad tagusid võitlejate jaoks mõõku.

Väike-Taevaskoda. Siin köidab meie tähelepanu oma 360 miljoni aastase ajalooga devoni liivakivikalju ning selles Emaläte ja Neitsikoobas. Koopas olevat jaaniööl kuulda neidude laulu ja kudumist kangastelgedel. Siis koob vanapagan oma pojale ülikonda.

Juba sumabki Jaan põlvini jões ja kaob koopa sügavikku. Kuid tal ei õnnestu ainsatki laulu kuulda, sest pole ju jaanipäev ja neitsid on häbelikud, nemad laulavad ainult öösel.

Kui jõuame Suur-Taevaskoja lähedale, annab ekskursioonijuht J. Eilart stardi: kes saab kõige enne suure kalju juurde. Kõik panevad elu eest punuma, kuid ei aita midagi, esimees Jaan on ikka esimene. Teisel kohal on Milvi, kolmandal Läine jne.

Suur-Taevaskoja pühalik vaikus ja ilu paeluvad meid kõiki. Tore on vaadata ligi 30 m kõrgust liivakivipaljandit, mille mitmevärvilist pinda on kahjuks rikkunud külastajate nimeplaadid. Et tabada kõrgel kaljul kasvavate kuuskede latvu, peab suunama pilgu otse taevasse. Taevaskoda ongi oma nime saanud oma kõrgusest, ilust ja koobaste arvukusest.

Edasi viib metsarada meid Himmaste küla poole. Kõnnime kolletand lehtede sajus... Kui Jakob Hurda koduküla sügiseselt kireva metsa veerul juba kiviviske kaugusel oli, pidime heinamaal veel ühe külmaveevanni võtma. See kuulus aga nagu asja juurde ja ilma pikema jututa läks nüüd kiire marss otse Himmaste koolimaja juurde ja sealt juba «tuu maja poolõ, koh um sündünü rahvaluulõkuningas Jakob Hurt». Istusime lauahunnikule ja meenutasime seiku tema elutöost: võitlus Aleksandrikooli asutamise eest, rahvaluule kogumise organiseerimine. Ka kodutalu ehitamisel on ta abiks olnud: aastaarv «1860» kambri laepalgis on J. Hurda oma käega sinna lõigatud.

See lühike päev looduses andis meile kõigile palju. Saime teada, et on olemas lind, kes lausa jalutab vees (vesipapp), milline seos on koldade eostolmu ja teatri vahel, kus kasutatakse leedripuu säsi, ning palju muud. Tundsime, kui hea on olla sõbralikus kollektiivis ja millist mõju avaldab inimhingele sügisloodus.

I. HINN,
R. ENNUSE,
looduskaitseringi liikmed

Suled pihku ning tööle!

(Kirjandusvõistlus)

Tartu Riikliku Ülikooli ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ring, žurnalistikaring ja ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus kuulutavad käesolevaga välja kirjandusvõistluse järgmistes kirjanduslikes, publitsistlikes ja kujutava kunsti žanrides:

— olukirjeldus ja jutustus,
— luuletus ja valm,
— följeton,
— lühisatiir ja -huumor ning epigramm,
— luuletõlked,
— kirjanduskriitilised tööd,
— teatri- ja kinoretsensioonid,
— sõnumid,
— karikatuur.

Võistlusest võivad osa võtta kõik ülikooli kollektiivi liikmed (üliõpilased, õppejõud ja teenistujad). On soovitav, et võistlustöödes kajastuks tänapäeva elu ja ülikooliga seotud probleemistik.

Võistlusele esitatavad tööd palutakse ära tuua või saata ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusse puhtalt lehe ühele küljele kirjutatuna. Tööde loovutamise tähtajaks on 15. veebruar 1960.

Kõik võistlustööd tuleb varustada märgusõnaga, kusjuures lisada sama märgusõna kandev kinnine ümbrik, mis sisaldaks autori nime, eesnime, töökoha (kursus, osakond jne.) ja aadressi. Sõnumite alal võtavad võistlusest osa kõik ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» tavalises korras avaldatud sõnumid alates ajalehe järgmisest numbrist kuni võistluse lõpptähtajani (varjunime all esitamine pole vajalik).

Luuletõlgete alal on nõutav ka luuletuse originaali esitamine.

Parimaid töid auhinnatakse. Kõik auhinnad kuuluvad väljaandmisele. Žüriil on õigus vastavatasemeliste tööde puudumisel mõnes žanris auhindu sealt teiste žanride vahel ümber jaotada. Auhindadest täpsemalt ajalehe ühes lähemas numbris.

Žürii ei võta arvesse varem trükisõnas avaldatud töid. Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusel on õigus avaldada laekunud võistlustöid varjunime all enne võistluse lõppu.

Žürii koosseis tehakse teatavaks hiljem.

Tööde paremik kirjanduslike žanride alal avaldatakse almanahhi «Loov Mõte» 1960. a. numbris.

Konsultatsioonide saamiseks pöörduda ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuse või kirjandusringi juhatuse poole.

TRÜ ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi juhatus
TRÜ ÜTÜ žurnalistikaringi juhatus
Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus

SÕNAD JA TEOD

Teaduskond on suur, teateid palju — vitriin aga, kuhu neid teateid paigutatakse, on väike. See on objektiivne põhjus selle kaootilise olukorra selgitamiseks, mis praegu valitseb Ajaloo-Keeleteaduskonna vitriinis või õigemini selle vitriini raamidel. Kolmteist erineva suuruse ja välimusega sedelit. Neid on kortsunuid, rõhknaelaga vitriini ülaserva külge naelutatuid, rebitud nurkadega, arvukate paranduste, pealekirjutuste ja mahatõmbamistega. Kui teadete kirjutajatel pole piisavat lugupidamist enda vastu, siis peaks vähemalt olema elementaarset lugupidamist nende vastu, kellele need teated on määratud. Kõlavatele sõnadele meie üliõpilaskonna esteetilisest kasvatamisest on kahjuks selle vitriini näol järgnenud küll vist vastupidised teod.

Hea oleks, kui Ajaloo-Keeleteaduskonna vitriini saaks veidi laiendada. See tahab veidi nuputamist, kuid ei tohiks olla üle jõu käiv ülesanne.

A. SINIVÄLI

Vastus kriitikale

TRÜ võimla V. Kingissepa tn. 19 lülitati käesoleval aastal kapitaalsete remonttööde plaani. Selle kohaselt sai suur saal suveperioodil uue laudpõranda ja sisemise viimistluse. Katlamajas remonditi varakult soojavee boiler ja keskküttekatel. Nüüd, kütteperioodi algul aga juhtus vana katlaga avarii, mistõttu ka soojaveevarustus oli 3 päeva häiritud. Uus duššide katel on tellitud, kuid varustusbaasi veel saabumata.

Praegu töötavad dušid normaalselt.

TRÜ kapitaalehituse osak. juhataja
KKÕ õppebaaside juhataja

Kiitust ja kriitikat

23. oktoobril s. a. toimus Arstiteaduskonnas ametiühingukonverents. Aruandest ja konverentsi delegaatide sõnavõttudest selgus, et Arstiteaduskonna ametiühingu-organisatsioonil on aruandeperioodil mõningaid saavutusi õppedistsipliini kindlustamises, kunstilise isetegevuse viljelemises ja massilise sporditöö osas. Tunduvalt on suurenenud kunstilise isetegevuse ansamblite arv ja nende kunstiline tase. Intensiivsemalt toimus see raviosakonna II kursusel, kunstimeisterlikkuse poolest osutus parimaks V kursuse lauluansambel. Heal tasemel viidi kõigil kursustel läbi teaduskonna kunstilise isetegevuse olümpiaad ning paljudel juhtudel esinesid teaduskonna isetegevuslased väljaspool ülikooli.

Leiti, et senisest suuremat tähelepanu ja initsiatiivi peab teaduskonna ametiühingubüroo üles näitama üliõpilaste ideelispoliitilises kasvatustöös, arsti kutse-eetika küsimuste selgitamises ja tulevase nõukogude arsti moraalse palge kujundamises.

Teravalt kritiseeriti neid üliõpilasi ja õppejõude, kes alahindavad kehakultuuri- ja spordiürituste osatähtsust tulevase arsti ettevalmistamisel ja juhiti tähelepanu vajadusele senisest paremini organiseerida hommikvõimlemist teaduskonna internaatides. Kriitika osalisteks said ka isikud, kes põhjendamatult ei teosta ametiühingu liikmeraamatute ümbervahetamist ning ei pea kinni selle kohta kindlaksmääratud tähtaegadest. Mitmetes sõnavõttudes puudutati ohutustehnika olukorda teaduskonna kateedrites ja esitati põhjendatud pretensioone ülikooli administratsioonile.

Konverents valis uue ametiühingubüroo, samuti delegaadid üleülikoolilisele ametiühingukonverentsile ja võttis vastu konkreetse otsuse ametiühingulise töö edasiseks parandamiseks teaduskonnas.

M. VAHTRE

Kolm alasektsiooni

Toimus alpinistide, matkajate ja orienteerumissportlaste koosolek, kus kuulati ära TRÜ matkasektsiooni aruanne möödunud aasta tööst ja moodustati TRÜ alpinismi, matka- ja orienteerumisspordi sektsioon ning valiti sektsiooni juhatus koosseisus: Ilmar Kask (juhatuse esimees), Jüri Martin, Paavo Saare, Juhan Kivi (alpinismi alasektsioon), Ülo Vilt, Ants Kask (matka alasektsioon), Madis Aruja (orienteerumisspordi alasektsioon).

E. KURS

USA „rahvuslik" näitus

(Algus 9. ja 23. okt. ajalehes.)

Milliseks otstarbeks läheb siis ülejäänud 39,6 dollarit? Põhiliselt muidugi toidule. Teisi kulutusi võib perekond teha järgmiselt: 6,5 dollarit nädalas rõivaste muretsemiseks, 4,5 dollarit raviks, 4,15 dollarit meelelahutusteks ja 6 dollarit muudeks väljaminekuteks.

«Ameerika elulaadi» propageerijad armastavad väita, et USA tööline, kes teenib 90 dollarit nädalas, võib peaaegu igal nädalal osta endale kaks uut ülikonda. Nagu selgub eespooltoodud statistikast, tuleb selle «õitsva» perekonna peal töötada kaks kuud odava ülikonna ostmiseks (hind 46,73 dollarit), et perekonna raha-asju otsotsaga koos hoida.

On ilmne, et sellises olukorras pole «keskmisel» ameeriklasel kuskilt võtta vajalikke sadu ja tuhandeid dollareid selleks, et saata oma lapsi kõrgemasse kooli. Majandusliku katastroofi oht ripub ta pea kohal juba mõne perekonnaliikme vähegi tõsisema haigestumise korral.

Sugugi kerge pole «keskmise» ameeriklase perekonnal muretseda selliseid vajalikke asju, nagu külmutuskappi (hind 220,75 dollarit, s. o. 2207,5 rbl.), gaasipliiti (173,8 dollarit, s. o. 1738 rbl.), televiisorit (195,98 dollarit, s. o. 1959,8 rbl.) või mootoriga õmblusmasinat (180,02 dollarit, s. o. 1800,2 rbl.).

Kalifornia ülikooli juures asuv sotsiaalse statistika alaste uurimuste Helleri komitee peab aastast aastasse arvestust neljast inimesest koosneva keskmise perekonna (mees, naine, 13-a. poiss ja 8-a. tüdruk) aastase elatusmiinimumi kohta. See USA teadlaste ja poliitikameeste poolt tunnustust leidnud eelarve, mis kindlustab «tagasihoidliku» elatustaseme, moodustas 1958. a. 6435 dollarit aastas, s. o. 123,7 dollarit nädalas.

Teiste sõnadega, isegi «keskmise» ameeriklase sissetulek jääb tublisti maha talle ettenähtud elatusmiinimumist. Hiljuti avaldati USA tööküsimuste teadusliku uurimise assotsiatsiooni poolt statistiline kogumik «Faktide raamat tööst USA-s» nr. 14, kuhu on koondatud andmed ametlikest allikatest. Sellest selgub, et 72,6% kõigist perekondadest teenib vähem kui 6500 dollarit aastas.

Asjatu oli muidugi otsida selliseid arve näituse stendidelt, niisamuti nagu sõnakestki USA-s valitsevast tööpuudusest. Võib-olla polnud kusagil juttu ka lalaldaselt läbiviidavast automatiseerimisest USA tööstuses, transpordis ja põllumajanduses seepärast, et mitte «riivata» tööpuuduse probleemi. Jah, tänapäeva Ameerika Ühendriikides on tehnilisel progressil ja sotsiaalset progressi tõotaval «ameerika elulaadil» miljonite tööinimeste suhtes hoopis erinevad «eesmärgid» nende vahel valitseva antagonistliku vastuolu tõttu. Väga tabavalt märkisid selle kohta kirjanikud I. Ilf ja J. Petrov oma raamatus «Ühekordne Ameerika»: «...Kaasaegne ameerika tehnika on võrratult kõrgem ameerika sotsiaalsest korraldusest. Sel ajal, kui tehnika toodab elu kergendavaid esemeid, ei võimalda sotsiaalne korraldus ameeriklasel raha teenida nende ostmiseks.»

Näituse korraldajad ei pidanud muidugi oma kompetentsi kuuluvaks ülesandeks tutvustada nende miljonite inimeste olukorda, kes «loobusid tööst omal initsiatiivil.» Sellest ja nende rasketest elamistingimustest räägiti aga palju käesoleva aasta aprillis Washingtonis toimunud töötute konverentsil. Oma kõnes nimetatud konverentsil rääkis ametiühingute koondise ATF-TAK Täitevkomitee esimees George Meany tööpuuduse kohta muuhulgas järgmist: «Need, kes kogunesid siia, teavad paremini kui bisnessmenid, poliitikategelased ja majandusteadlased, et valitsuse poolt avaldatavad igakuised andmed tööpuuduse kohta lisavad miljoneid kordi suurenenud inimlikule tragöödiale õnnetust, mis kogu maa linnades ja asulates variseb sisse ameeriklaste majadesse ja perekondadesse.»

Võrdlemisi palju poleemikat on olnud näitusel eksponeeritud «tüüpilise» ameerika maja kohta. Siinkohal tahaks piirduda vaid mõne märkusega. Tüüpiline maja kujutas endast võrdlemisi lihtsas stiilis ehitatud ühekorruselist puitehitust maksumusega 14 490 dollarit (144 900 rbl.) + 5000-dollariline (50 000 rbl.) sisustus. Õigusega on märgitud nii nõukogude kui ka Ameerika oma ajakirjanduses, et selline maja pole tüüpiline «keskmisele» ameeriklasele. Tema 90-dollariline nädalasissetulek on liiga napp, et muretseda sellist maja isegi järelmaksuga. Maja kõrval asuvalt stendilt võis lugeda, et «tüüpilist» maja suudavad osta perekonnad, kelle aastane sissetulek on üle 6000 dollari. Selline võimalus puudub aga enamikul — 3/4 kõigist ameerika perekondadest, kelle aastased tulud on väljaande «Faktide raamat tööst USA-s» nr. 14 põhjal väiksemad kui 6500 dollarit.

Lõpuks tahaks öelda veel mõne sõna «keskmisest» ameeriklasest, kes oma igapäevases elus kasutavat kõiki näitusel eksponeeritud materiaalseid hüvesid. Sellist muljet soovisid luua muidugi näituse organiseerijad, kuid tegelikkus ja ametlikud andmed räägivad teist keelt. Ja kes ta siis lõpuks on, see «keskmine» ameeriklane, kus ta elab, millega tegeleb? Sellisele küsimusele ei suuda otsest vastust anda ka «ameerika elulaadi» propageerijad. Arvatakse, et ta peaks asuma kusagil ühiskonna kahe pooluse, miljardäride Ameerika ja töötute Ameerika vahel. See vahemaa on aga niivõrd suur, et, piltlikult väljendades, pole neid kaht poolust eraldava kuristiku iärsakutel kohta «keskmise» ameeriklase «tüüpilisele» majale. Seesama olematu «keskmine» ameeriklane aga sünnib siiski ja nimelt järgmiselt. Propaganda huvides liidetakse kokku miljardäride ja miljonäride miljonitesse ulatuvad tulud ühelt ning kontoriametniku ja farmisulase sissetulekud teiselt poolt. Jagades saadud summa «osanike» kui «võrdsete rahvakapitalistide» vahel luuakse illusioon «keskmisest» ameeriklasest kui kõiki Ameerika hüvesid käsutavast inimesest.

Kokku võttes tuleks märkida, et näitusel pääses siiski kõige kasuliku ja positiivse kõrval domineerima «pooliku apelsini» vaim. Seda seepärast, et teine pool «apelsinist», mis oleks pidanud esindama USA majandust, tehnikat ja tõeliselt rahvuslikke probleeme, oli jäetud ookeani taha. Sellele vaatamata tuleb korraldatud näitust hinnata kui progressi Nõukogude Liidu ja USA rahvaste vahelise parema vastastikuse mõistmise saavutamisel. Tahaks loota, et seekordne näituste vahetamine ei jää viimaseks, vaid et juba lähematel aastatel oleks nõukogude rahval võimalus tutvuda põhjalikumalt Ameerika Ühendriikide saavutustega kõigil elualadel. Samavõrra vajalik ja kasulik oleks Nõukogudemaa saavutuste ja edusammude tutvustamine Ameerika rahvale, et laiendada ning süvendada kahe suurriigi vahelisi suhteid sõpruse ja vastastikuse arusaamise alusel. Seda nõuavad rahu kindlustamise huvid kogu maailmas.

H. KALA,
Majandusteaduskonna
III kursuse üliõpilane

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4365. MB 09146.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 32 (419) Reede, 6. november 1959 XII aastakäik

Olgu tervitatud Suure Sotsialistliku Oktoobri revolutsiooni 42. aastapäev!

ERNI HIIR

Oktoobri tervituseks

Oktoobri tervituseks, seltsimees,
töölipu ümber ühendame käed!
On jäävalt meie kohal, meie ees
Oktoobri kiirges päikseline päev.

Me kätepuudutuses verelöök
on vaba, ühtselt inimlikult soe.
Me valmis võitluseks ja suureks tööks,
Silm julgelt tuleviku tunde loeb!

Koos loome, ületame tormiteid,
et paistaks kaugele Oktoobri päev.
Eeskäijat — Kommunistlikku Parteid
koos tervitame — võidukindlad väed!

NELJAKÜMNE TEINE

Tarvitseb ainult mõelda, missugused sündmused on toimunud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni neljakümne esimese ja käesoleva, neljakümne teise aastapäeva vahelisel ajajärgul, et ikka ja jälle tunnetada, kui rikas on meie elu suurte saavutuste poolest, missuguse tempoga me edasi liigume.

Käesoleval aastal tuli kokku Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXI kongress, mis pani aluse kommunismi laiahaardelise ülesehitamise ajastule meie maal. Meie jõudmist kosmosesse tähistasid uued vapustavad edusammud: Kuu pinnal asub meie, Nõukogudemaa vimpel, kolmas kosmoserakett viis endaga maailmaruumi kaasa teadusliku jaama, mis möödus Kuust ja andis meile eetri kaudu üle Kuu vastaskülje foto. Aatomienergia rahuotstarbelist kasutamist demonstreerib esimene aatomijäälõhkuja maailmas. Sai teoks N. S. Hruštšovi ajalooline külaskäik Ameerika Ühendriikidesse, mis kutsus esile murrangu rahvusvahelistes suhetes ja tugevdas kõigi ausate inimeste südametes lootusi rahule. Nõukogude ettepanek üldise ja täieliku desarmeerimise kohta avas seninägematu perspektiivi rahvaste rahuliku kooseksisteerimise ideede reaalsuseks muutmisel.

Nõukogude Liit leiab üha laialdasemat tunnustust kõige eesrindlikumate, sügavalt humaansete ideede kandjana, kes sammub kogu progressiivse inimkonna avangardis.

Ei ole veel möödunud aastatki sellest, kui võeti vastu tähtis seadus nõukogude kooli reorganiseerimisest, tema elule lähendamisest. Ka meie ülikool lülitus töösse uutel alustel. Me võime olla uhked, et meie üliõpilased on noorsoo töökasvatuse ideede elluviimisel Nõukogudemaa üliõpilaste esiridades. Lähemal ajal lõpetame ehitustööd uue ühiselamu juures, mis on suuremas osas püstitatud üliõpilaste käte jõul, tunnustust pälvis meie üliõpilaste töö Balti soojuselektrijaama ehitustandril ning teistel ehitustel.

Edukalt areneb teaduslik tegevus ülikoolis, üha enam laieneb teaduslike tööde kirjastamine, üha osavõturohkemaiks muutuvad ülikoolis korraldatud teaduslikud konverentsid, ikka aktiivsemaks muutub üliõpilaste osavõtt teaduslikust tööst.

Meil on rõõm raporteerida oma kodumaale, et ülikoolis lasti Suure Oktoobri neljakümne teiseks aastapäevaks käiku meie noorte spetsialistide jõul monteeritud esimene elektronarvutusmasin Eesti NSV-s.

Ülikooli teadlased, üliõpilased, kõik meie paljutuhandelise kollektiivi liikmed annavad ka edaspidi oma panuse sellesse suurde ajaloolisse üritusse, mida teostab kogu nõukogude rahvas.

Prof. F. KLEMENT,
Tartu Riikliku Ülikooli rektor

TRÜ ÜLIÕPILASTE-EHITAJATE KOKKUTULEKU ÜLESKUTSEST ÜLIKOOLI KOMMUNISTLIKELE NOORTELE JA NOORTELE

1959. a. suvel töötas enamik üliõpilasi kollektiivselt mitmesugustel ehitusobjektidel. Rohkem abi on hakanud üliõpilased osutama šeffidena Tartu linna asutustele ja ettevõtetele.

Eelseisvatel aastatel suureneb ehitustööde maht nii Eesti NSV-s kui ka Tartus. Ülikooli ehitusobjektidest on valmimas 450-kohaline ühiselamu ja 8-korteriline elamu, kuid tööd jätkuvad Kääriku spordibaasi, eelsoojendusega ujula, Tartus asuvate spordiväljakute laiendamisel, ülikooli tootmisbaasi väljaehitamisel.

1960. a. suvel luuakse maaparanduslaager Viljandi maaparandusjaamas.

1959. a. suvel said kiitva hinnangu osaliseks Balti soojuselektrijaama ehitusel töötanud üliõpilased. 1960. a. suvel oodatakse seal uuesti meie üliõpilasi.

Palju tööd on veel ka Tartu raudbetoondetailide tehase ehitamisel.

Need on peamised objektid, kus üliõpilased sõltuvalt oma õppetöövaheajast saavad anda omapoolse panuse kommunistliku ühiskonna materiaalse baasi loomisel ja demonstreerida sellega oma valmisolekut asuda partei poolt püstitatud ülesannete täitmisele.

Suuremat abi oodatakse üliõpilastelt linnas ja maal kultuurilis-kasvatusliku töö läbiviimisel elanikkonna hulgas.

1959. a. suvel ehitustöödest osavõtnud Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased pöörduvad kõigi Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilaste poole ettepanekuga loovutada üks kuu 1960. a. suvepuhkusest töötamiseks meie vabariigi ehitustel ja põllumajanduses.

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 42. aastapäevale pühendatud pidulik aktus algab täna kell 18 TRÜ aulas. Demonstratsioonile kogunemine peahoone juurde homme kell 10.30.

Kõik pühapäevakutele!

Arstiteaduskonna raviosakonna vene õppekeelega I kursuse komsomoli-algorganisatsiooni üleskutse kõikidele ülikooli komsomoli-algorganisatsioonidele.

Läbi arutanud üliõpilaste ühiselamu ehitusest osavõtu küsimuse, võttis Arstiteaduskonna raviosakonna vene õppekeelega I kursuse komsomoli-algorganisatsioon vastu otsuse:

Iga kommunistlik noor on kohustatud töötama üliõpilaste ühiselamu ehitusel loengutest vabal ajal kahe kuu (november-detsember) jooksul 12 tundi.

Kutsume üles kõiki ülikooli komsomoli-algorganisatsioone järgnema meie eeskujule. Üliõpilaste osavõtt ühiselamu ehitusest kiirendab selle objekti ekspluatatsiooni andmist.

Otsus on ühehäälselt vastu võetud Arstiteaduskonna raviosakonna I kursuse komsomoli-algorganisatsiooni üldkoosolekul.

Võtame noortöölised oma šefluse alla!

SELTSIMEHED!

Äsja lõppenud ÜLKNÜ Keskkomitee pleenum seadis nõukogude noorsoo ette suured ülesanded teadmiste eest võitlemisel.

Me kõik mäletame meie suure juhi Lenini sõnu, et ilma teadmisteta ei ole kommunismi.

Meil, nõukogude üliõpilastel, kellele riik on andnud kõik võimalused kõrgema hariduse omandamiseks, tuleb teha kõik meist olenev, et tõsta meie töötavate seltsimeeste üldhariduslike ja erialaste teadmiste taset. See peaks olema üheks meie tähtsamaks ühiskondlikuks ülesandeks.

Füüsikaosakonna komsomoli-algorganisatsioon kutsub kõiki ülikooli komsomoli-algorganisatsioone üles võtma individuaalse šefluse alla Tartu linna tööstusettevõtete töölisnoori, aitama neid õpingutes ja andma omapoolne panus nende kultuurilise taseme tõstmiseks.

Omalt poolt kohustume võtma oma šefluse alla Tartu veduridepoo töölisnoori. Teeme kõik meist sõltuva, et aidata töölisnoortel täita ÜLKNÜ Keskkomitee VI pleenumi otsust oma teadmiste täiendamise kohta.

ELKNÜ TRÜ Komitees

ELKNÜ TRÜ Komitee büroo, läbi arutanud raviosakonna vene õppekeelega I kursuse komsomoli-algorganisatsiooni üleskutse üliõpilaste osavõtuks ühiskondlikest töödest pärast loengutunde ja füüsikaosakonna komsomoli-algorganisatsiooni üleskutse linna asutuste töölisnoorte individuaalse šefluse alla võtmiseks, kiidab heaks nimetatud komsomoli-algorganisatsioonide algatused ja kohustab kõiki komsomoli-algorganisatsioone neid üleskutseid läbi arutama.

* * *

Üliõpilaste tubli töö jäädvustamiseks 1959. a. suvel otsustas ELKNÜ TRÜ Komitee välja anda vastavasisulise kogumiku.

ELKNÜ TRÜ Komitee palub kõiki üliõpilasi aktiivselt osa võtta mainitud kogumiku koostamisest. Selleks on teretulnud följetonid, mälestused, olukirjeldused, karikatuurid jne. Üliõpilased-töötajad, pange nüüd talvel tööle suled!

Ootame Teie kaastööd. Kaastöö saata ELKNÜ TRÜ Komiteele.

ÜLKNÜ Keskkomitee

autasustas ÜLKNÜ Keskkomitee rinnamärgiga «Uusehituste eesrindlasele».

Einu Reitsnikku, Juta Salmi, Rein Käosalu ja Neida Truud.

MEIL ÕPINGUD JA

Meie parimad

ÜLKNÜ 41. aastapäeva puhul autasustas ELKNÜ Keskkomitee aukirjadega aktiivse töö ja organiseerimise eest löökehitustel järgmisi üliõpilasi:

Õie Allilender
Peeter Viires
Endla Narusk
Valentina Kütt
Sirje Ong
Ene Rässa
Maie Mets
Maret Poska
Aime Tarme
Arvo Tross
Elfriede Lätti
Valve Raudsepp
Paul Rästa
Harri Tamm
Aleksei Panov
Jüri Siimisker
Helge Saare
Maie Männasoo
Enno Lelumees
Aime Abrams
Mall Paltser
Ljudmilla Sults
Evi Ploomipuu
Leo Villing
Hans Rammo
Andres Pallon
Mati Krull
Aare Ustaal
Neeme Aljas
Antonina Tomberg
Reet Rubel
Asta Mägi
Neeme Valm
Aili Paju
Kaimo Andersson
Taimo Viir
Andres Lutsar
Kaido Kelder
Olev Haas
Erik Truuväli
Laine Aaslaid
Arkadi Välba
Taevo Tamm
Viivi Kraav
Urve Vaga
Marta Peikolainen
Linda Hanimägi
Galina Garmonštšikova
Lembit Reimal
Mihkel Virkus
Liivi Kesamaa
Urve Räästas
Rein Veevo
Viive Saretok
Jüri Mesipuu
Vaino Vahing
Einu Reitsnik
Rein Käosalu
Neida Truu
Juta Salm
Lembit Laja
Paavo Kivine
Rein Kahru
Helvi Koppel
Erna Nael
Henrietta Soo

Samuti õppejõude ja töötajaid:

Ilo Sildmäe
Viktor Simm
Peeter Eltermann
Fred Kudu
Hans Gross
Jüri Tammaru
Ülo Rooma
Juhan Karja
John Põldsam
Anatoli Mitt
Erna Abel
Valter Kalam
Juhan Unger
Richard Lulla
Elmar Sibul
Peeter Hiob

EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu Linna TSN Täitevkomitee autasustas aukirjadega meie kollektiivi järgmisi liikmeid:

Valentina Kütt
Einu Reitsnik
Andres Lutsar
Ermiine Mäe
Erik Truuväli
Helge Saare
Hans Gross

Balti soojuselektrijaama juhtkond autasustas kogu TRÜ üliõpilaste gruppi ning eraldi järgmisi meie kollektiivi liikmeid:

Einu Reitsnik
Elle Viira
Heli Liim
Anne Kangur
Evi Kingsepp
Hinde Brandt
Vilve Mänd
Lia Hüüs
Enn Padar
Elle Toming
Arvo Lips
Eino Toomingas
Jaan Jõers
Aimi Laut.

Aukirjadega autasustati lunoidi vaatlejaid:

Evald Vares
Lauri Luud
Tõnu Kipper
Kalju Eerme

IKKA

Agedad kõnelused, telefonihelin, pillihäälestuskrigin ja kärsitud sammud — see on omapärane sümfoonia, mis lakkamatult mühiseb klubiruumide seinte vahel. Avo Vain on lausa hädas: liialt palju on neid, kes tema jutule püüavad pääseda. Kunstiliste kollektiivide juhid ja isetegevusrinde reamehed, külalised EPA-st ja ajakirjanikud — kõiki neid peab klubi juhatus informeerima oma tegevusest....

«Sm. Vain,» kõnetasime ühel päeval pärast eespool kirjeldatud mulje saamist klubi juhatajat, «keda võiksite isetegevuslastest või kultuuritöö aktivistidest eriti esile tõsta?»

«Hm, on need žurnalistid aga naljakad! Arvavad, et kõikidele küsimustele on vastused varnast võtta,»

TOUSUJOONES

tõmbub Avo kulm kipra, kuid ta lisab samas: «Kui juba lehes tahate juttu teha, kirjutage Ants Siimerist.» Ja nagu hiljem veendusime, tabas klubijuhataja märki: tõesti oli raske leida kedagi teist, kes nii ihu ja hingega lööks isetegevusele kaasa.

Ants Siimer õpib matemaatikaosakonna viiendal kursusel ja on «ameti poolest» rahvakunstiansambli asesimees ning sama kollektiivi esindaja klubis. Ansambliga sidus ta end juba 1957. aastal. Kõikjal, kus kollektiivi huvid on mängus, lööb Ants Siimer esimese mehena käed külge. Üsna tihti võib teda näha klubis, kus me ta jooksu pealt tabasimegi.

«Kas alati on nii kiire?»

Jah, tegemist on palju. Õhtul on ansambli proov, mida pean Heljo Mikkeli asemel juhendama. Nii mõnigi kord on tulnud asendada klubi juhatajat. Ühe sõnaga, ülesandeid võib leida alati, kui on tahtmist neid täita.

«Missuguseid ülesandeid on teil praegu ansambli raames?»

«Kogu ansambel valmistub praegu 1960. aasta üldlaulupeo rahvakunstiõhtuks. Minu panus selle heaks kordaminekuks on üks osa kogu kollektiivi jõupingutustest.»

«Missuguseid ettepanekuid olete teinud ansambli töö ja tegevuse korraldamise osas?»

«Paljudele teeb praegu peavalu asjaolu, et me ei saa iseseisvaid kontserte anda, kuna need jääksid ühekülgseteks. Arvan, et viga saaks parandada lauluansambli loomisega oma jõududest.»

«Ja soovid edaspidiseks?»

«Et meie töö läheks ikka tõusujoones!»

E. KUUS

Aktiivne ja kohusetruu

Räägime ülikooli kapitaalehituse osakonna töötajast Helmi Sinimäest.

Meie vestluskaaslaseks on juba aastates naine. Sellele vaatamata on ta selge pilguga ja täis energiat. Ta on töötanud ülikooli juures juba viisteist aastat, varem maalrina ja viimased neli aastat kapitaalehituse osakonnas.

Missugune on tema töö? Helmi Sinimäe ise ütleb, et ta töö seisneb laopaberite vormistamises ja väljasaatmises. Oma tööülesandeid täidab ta eeskujulikult. Kui on vaja, teeb ka ettepanekuid töös esinevate puuduste kõrvaldamiseks. Ta ise räägib: «Meil on neli ladu ja vahel tekib materjali väljavõtmisega raskusi (eriti neljandas kvartalis). On olemas must, punane ja roheline raamat — igaüks vastava lao peale. Vahel ei saa vajalikku materjali ühest laost kätte, sest ikkagi teine värv! — tuleb teha ülеostmine.»

Helmi Sinimäe on aktiivne ka ühiskondlikus töös. Ta on teenistujate ametiühinguorganisatsiooni neljanda rühma organisaatoriks. Tema «käe all» on kolmkümmend kaks inimest. Ametiühingu liinis tuleb tal ajada ka nn. siniste lehtede asja. Ta on ka sotsiaalkindlustuse volinik — külastab haigeid nende kodudes.

Alati abivalmis, aktiivne ja otsekohene — sellisena tunnevad teda kaastöötajad ja sellisena peavad temast lugu.

T. TÄTOVER

ONNITLEME
LEHTE HAINSALU
ja
ILMAR SÜÜTI
ABIELLUMISE PUHUL
Eesti filoloogia IV kursus

Järgnege talle!

Vähe on ülikoolirahva hulgas neid, kellele poleks silma hakanud üks pikakasvuline tumedapäine mees. Teda võib näha üliõpilasmeeskoori hulgas. Kui koor esitas E. Griegi «Uut isamaad» ja ukraina rahvalaulu «Sõitis kasak...», siis jäi kontserdilt lahkuja mällu helisema tema meeldiv bariton. Sageli on kuuldud ja nähtud teda solistina.

Kogu vabariigi matemaatikaõpetajad tunnevad teda kui Eesti NSV Haridusministeeriumi ainekomisjoni liiget, koolinoorte matemaatikaolümpiaadide organiseerijat, matemaatika-alaste kirjutiste autorit ja ka kui matemaatikaõpetajat-praktikut Tartu I Keskkoolis.

See mees on TRÜ teoreetilise mehhaanika kateedri vanemõpetaja Olaf Prinits.

Meie rahva suurele pühale läheb sm. Prinits seekord vastu suuremate saavutustega kui kunagi varem. Õppejõu töö ja ulatusliku ühiskondliku tegevuse kõrval jõudis ta lõpetada ja kaitsta oma kandidaadidissertatsiooni «Kõrgema matemaatika elementide käsitlemine keskkoolis». See väitekiri on esimene ulatuslikum metoodika-alane uurimus TRÜ-s. Tahaks loota, et see on nakatav eeskuju teistelegi ülikooli õppejõududele, kes tegelevad tulevaste õpetajate kasvatamisega ning tahavad viia eesti kooli väärikale kohale Nõukogudemaa koolide hulgas.

H. TALVET

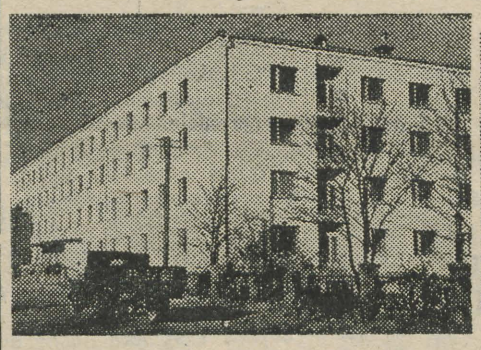

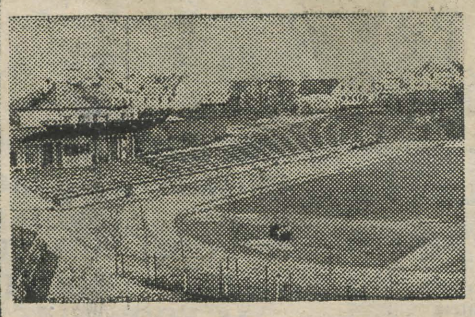

Siin ta on — meie üliõpilaste uus kodu — ühiselamu Pälsoni tänavas (vasakul).

Siin sünnivad uued rekordid, uued võidud.

Pärast N. S. Hruštšovi ajaloolist sõitu USA-sse toimub rahvusvahelises kliimas üleüldine soojenemine. Sulab «külma sõja» jää, sellesse tekivad praod. Kogu maailma rahvaid läbib teadmine, et rahvusvaheline kooseksisteerimine, keeldumine sõjast ja üldine desarmeerimine avavad grandioossete mõtete teostumise ajastu.

Pole piire inimese võimul looduse üle. Kaasaegne tehnika ja teadus relvastasid ta võimsate vahenditega, et ümber kujundada viljatuid kõrbeid, vallutada kosmos, muuta kliimat, valitseda võimsa ja ammendamatu aatomienergia üle.

Täna avaldame artikli nõukogude inseneri, Stalini preemia laureaadi P. M. Borissovi julgest projektist, milles unistatakse hiiglasliku paisu rajamisest Beringi väina, et selle abil Arktikat ümber kujundada: muuta polaarjoonetaguste rajoonide kliimat, muuta tohutud igikülmunud maa-alad NSVL, USA ja Kanada territooriumidel viljakandvaiks põldudeks.

Muinasjutud muutuvad

Pais Beringi väinas... Kas see pole mitte fantaasia? Kuidas sellest täpsemalt teada saaks? Näib, et on tarvis leida inimene, kes sellise julge idee püstitas. Kuid kes ta on? Kust teda otsida? Teaduste Akadeemiast? Arktilisest instituudist? Või okeanoloogiainstituudist? Aga võib-olla hoopis mingilt triivivalt jääpangalt Põhja-Jäämeres?

Kuid kõik osutus palju lihtsamaks. Trollibussil võib sõita kuni Nikitini väravateni, siin aga üsna lähedal ühes uutest majadest Malaja Bronnajal elab täie tervise juures ja töötab välja oma ebatavalist projekti imepaisust Stalini preemia laureaat insener Pjotr Mihhailovitš Borissov.

MAAILMA KAARDI EES

«Enne kui jutustada paisust enesest,» alustas Pjotr Mihhailovitš, «tahan esitada teile mõned lühikesed geograafilised teatmed. Vaadake siia...

Lõunast, edelast ja kagust on Nõukogude Liit ümbritsetud kõrgete mägede ornamendiga. See tähendab, et meie maa on kolmest küljest eraldatud soojadest õhuhoovustest, mis tulevad lõunast. Aga neljandast küljest — põhjast? Siin on Nõukogude Liit laialt avatud Arktika basseini külmadele õhumassidele. Seepärast on peaaegu pool (nelikümmend seitse protsenti) kogu meie maast igikeltsa rajoonid; kolmel neljandikul territooriumist valitseb jaanuaris neljakümnekraadiline pakane, viisteist protsenti võtab enda alla elutu, sõnatu tundra. Laskudes lume ja jääga kaetud ookeaniavarustelt meie laiuskraadile, soojeneb külm ja kuiv õhk suvel tasandike kohal ja imeb ahnelt niiskust maapinnast ning taimedest nagu hiiglaslik kaan. Şellest ka sagedased põuad ja kuivad tuuled Volgamaal, Kaspia-äärsel madalikul ning reas teistes oblastites.

Ja veel ühest: külm — see on kiskja, kes õgib kolossaalseid varasid. Tehase, elektrijaama, kaevanduse rajamine meie maa kirdeosas ja teistes samasuguste klimaatiliste tingimustega maades läheb poolteist korda kallimaks kui mõõdukama kliimaga rajoonides. Nõukogude Liidus neelab külm ilma midagi tagasi andmata vähemalt 10% kapitaalmahutustest. Meenutagem arvu 1940 miljardit. Kõigile on teada, et see on seitseaastaku kapitaalmahutuste arv. Sellest kümned miljardid on kingiks külmale. Aga missugust kahju toob iga-aastane mere- ja jõetranspordi konservatsioon talveperioodiks? Aga mis läheb meile maksma Põhjameretee — töökulunõudvamaid ja kallimaid teid kogu maailmamerede kommunikatsioonis?

Nii on see meil. Kuid raja taga? On ju Põhja-Jäämeri süüdi selles, et Põhja-Jaapanis sageli ei valmi riis, et külmub kinni Kollase mere põhjaosa, ta raskendab sageli viinamarjakasvatajate tööd Prantsusmaal, valmistab suurt meelehärmi Saksamaal, Itaalias. Aga võtame Kanada. Siin on ju suured territooriumid tundra ja keltsmaa all...

Peale meie maa raskendab Põhja-Jäämeri kõige rohkem ameeriklaste elu. Alaska on karmide külmade maa. 70% sellest kõige suuremast osariigist on keltsmaa rajoon. Isegi Ühendriikide südames endas avaldab mõju Arktika basseini karm kliima. Mitte kaugel New-Yorgist on St. Lawrence'i laht, mis asub USA kõige suurema tööstusrajooni, Suurte järvede piirkonna ja Atlandi ookeani vahel. Järved on paljudeks kuudeks navigatsiooni jaoks avatud, kuid St. Lawrence'i laht, mis avab väljapääsu Atlandi ookeani, on oma pool aastat aheldatud paksu jääga, ja ameeriklased raiskavad tohutult raha, et seda raskust ületada.

«On tarvis üles sulatada jää Põhja-Jäämeres», lõpetas kaasvestleja sellise asjaliku ja rahuliku tooniga, nagu oleks jutt millestki päris igapäevasest ja tavalisest.

MAAKERA «VESIKÜTE»

Meie kuulus klimatoloog Aleksander Ivanovitš Vojeikov nimetas kunagi kujukalt sooje hoovusi maakera keskkütte torudeks» Nii tuligi insener P. M. Borissov mõttele juhtida Põhja-Jäämerre niisugune võimas «küte», mis oleks võimeline tema jääd üles sulatama.

«Arutame õige alguses läbi, miks tekkis see jää,» ütles Pjotr Mihhailovitš. «Muidugi mitte seepärast, et ookeani enese vesi on nii külm. Sugugi mitte. «Süüdi» pole ookean. «Süüdi» on temasse suubuvad jõed Ob, Leena, Jenissei ja teised. Nende mage vesi on kergem ookeani soolasest veest. Sattunud ookeani, moodustab ta ülemise magedama kihi, mis külmub jääks, See jääkate blokeerib sügavate veekihtide soojuse, mis oleks pidanud soojendama külma arktilist õhku.

Järelikult on vaja hävitada jää. Aga kuidas? Seda oleks ju võinud teha võimas soe Golfi hoovus, mis tuleb Põhja-Jäämerre Atlandi ookeanist. Kui see hoovus satuks Arktikasse puutumatuna, sulataks ta jää kiiresti. Kuid ookean kaitseb ennast. Oma atlantilistel juur-

TÖÖ ON KÄSIKÄES

Ühest filoloogist

Valja Kütt õpib vene filoloogia osakonna III kursusel. Käesoleval õppeaastal valisime ta osakonna komsomolibüroo sekretäriks. Me tunneme Valjat kui tõsist ja heatahtlikku tütarlast. Ta tublidus peegeldub kõigepealt tema õppimises. Juba esimesel aastal kolhoosis, siis uudismaal ja nüüd ehitustel paistis Valja silma kui tubli ja hoolas töötegija, kuid iial ei väsinud ta aitamast ka teisi. Uudismaalt tõi Valja kaasa medali, mille ta oli ausalt ära teeninud. Ka ehitusel oli Valja alati nende seas, keda ei murdnud ei ilmad ega meeleolud. Valisime Valja sekretäriks ja oleme uhked tema üle. Kahtlemata õigustab ta meie usaldust.

I. UŽVANSKAJA

PÜHAPÄEVAKUD

Juba mitmendat pühapäeva järjest organiseeritakse pühapäevakuid TRÜ uue ühiselamu ehitustöödel. Kuigi pühapäevakutest osavõtjad on esimeste kursuste üliõpilased, on rõõmustav märkida, et kõik teevad tööd väga hästi.

Väga hea mulje jätsid 25. oktoobril Arstiteaduskonna raviosakonna esimese kursuse üliõpilased, kes töötasid suurepäraselt, vaatamata lumetuisule ja hiljem vihmasajule. Arstiteaduskonna üliõpilaste suhtumist oma kohustustesse peab üldse kiitvalt märkima. Selle kinnituseks olgu fakt samast päevast. Kuigi ilm oli halb, sõitis grupp selle teaduskonna üliõpilasi Elvast Tartusse kaheks tunniks tööle.

Raviosakonna vene õppekeelega esimene kursus esitas kõikidele üliõpilastele üleskutse töötada novembri- ja detsembrikuus ühiskondlikul ehitusobjektil kaksteist tundi iga üliõpilase kohta. Sellest on näha, et täielik lülitumine ülikooli ellu ei nõua aastaid, vaid julget pealehakkamist. Üleskutse esitajad (kursuse komsomolialgorganisatsiooni sekretär sm. Gontšarov) töötasid ise juba teist pühapäeva täies koosseisus. See räägib kursusel juba olemasolevast suurest kollektiivsusest. Neilt oleks palju õppida nii meie nooremate kui ka vanematel kursustel.

Oktoobrikuus tehtud 5000 töötunniga on objekti ümbrus suuremas osas korrastatud, kõik ruumid on puhastatud.

Sellele ei jääda peatuma — ikka edasi!

E. TRUUVÄLI

Masin-mõtleja

Kolmandast novembrist 1959. a. on pärit akt elektron-arvutusmasina «Uraal» ekspluatatsiooni andmise kohta.

Arvutusmasin «Uraal» asub Ülikooli tn. 18-a esimesel korrusel, kus veel möödunud kevadel elasid Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilased. Suvel alustati Pensast saabunud masina monteerimist ja nüüd on ta töökorras.

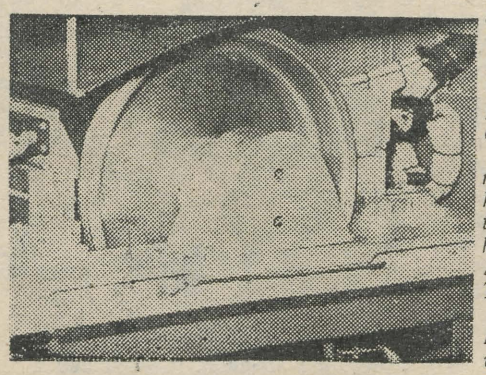

Elektron-arvutusmasina mälu.

Kujutava geomeetria kateedri juhataja sm. Ülo Kaasik rääkis pisut täpsemalt sellest, mida sisaldavad eelnevad read. Ta ütles, et arvutusmasinat ei tulnudki eriti kaua oodata, ainult veidi alla aasta. Alguses lubati M-3, lõpuks saadi «Uraal», mis on 3,5 tonni raske ning 5100 mm pikk (kuigi need pole ta põhilised näitajad, võivad nad inimesele, kelle teadmishimu põrkab vastu rangeid sõnu: «Võõrastele sissekäik keelatud», mingi üldettekujutuse luua). Plaanis oli ette nähtud masin uueks aastaks lõplikult korda seada, tegelikult aga oli juba 16. oktoobriks kõik valmis.

Vähemalt üks päev kahe nädala jooksul tuleb kulutada profülaktikale, siis on garanteeritud, et masin töötab kuus kuud ja veel rohkemgi ilma põhjalikuma remondita.

Aga tööd on parajal määral. Ülikool ise, tähetorn, Tartu tehased, Teaduste Akadeemia, isegi TPI on käinud tööd pakkumas. Praegu tegeleb arvutuskeskus ka tõlkeküsimustega. Matemaatikuid (eriti sm. Korjust) huvitab rektsioon eesti ja vene keeles ning tähtede esinemissagedus. Juba aasta lõpuks kavatsetakse anda näidistõlge.

Kuid see on alles algus. «Uraal» jääb arvutamiseks, tõlkimiseks saab arvutuskeskus veelgi täiuslikumad masinad. Eeskirjade viimistlemiseks tehaksegi programming valmistutakse uute masinatega töötamiseks. On plaanis kogu korrus arvutuskeskuse valdusse võtta, sest peagi saabuvad MN-7 jt. ning need vajavad ruumi.

Ametlikult masina juurde kinnistatud tehnilise koosseisuna töötavad seltsimehed Elmar Vesman (vanem-insener), Heino Raudsepp (tehnik), Lembit Daniel, Karl Pukk ja Arnold Oja. Siin töötavad ka kuus endist matemaatikaosakonna kasvandikku: Ants Laumets, Meiše Levin, Lembit Luht, Enno Saareste, Tõnu Akkel ja Ain Korjus.

«Aga miks olen mina siin? Kas mu süda valutab arvutuskeskuse pärast? Ei, ma olen igati terve inimene,» naerab sm. U. Kaasik (ta on ajalehestiiliga hästi tuttav, sest kui 1948. a. loodi ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool», oli temagi selle toimetuse koosseisus). Ent ometi teab iga matemaatikat õppiv üliõpilane, et õppejõude Ü. Kaasikut ja L. Võhandut võib siis, kui nad loengul pole, leida arvutuskeskuse ruumist, mille masin oma tuhandete lampidega kuumaks kütab.

Ilma ilusate sõnadeta on selge, kui palju on see aasta andnud ülikooli ja kogu Eesti teaduslikule elule.

M. REMMEL

PALJU ÕNNE
EDE-MALL ILVESELE
ja
JAAN PÜSKARILE
ALGAVAL ÜHISEL ELUTEEL
SOOVIVAD
IV kursuse arstid ja juristid

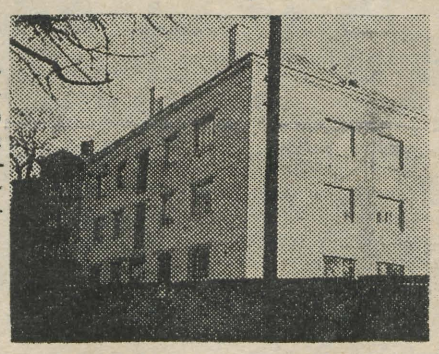

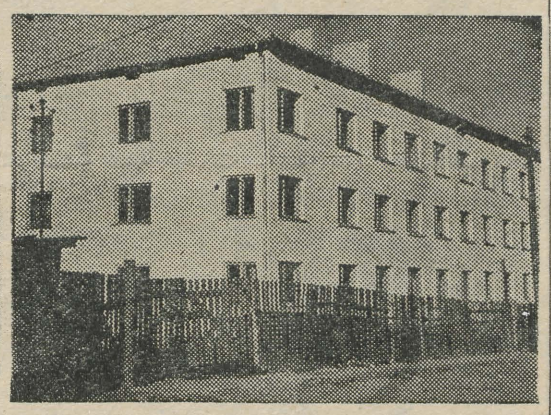

Ülikooli teenistujatele ja õppejõududele valmib «Kodutare». Kasila — 8-korterilisse elamusse asuvad varsti elanikud (vasakul).
Joh. MIKU fotod

Meie parimad

ELKNÜ Tartu Linnakomitee aukirjad tubli töö eest said:

Mihkel Leibur
Kersti Kaldvee
Ülo Takker
Anatoli Sivenkov
Rudolf Võrk
Vello Kaarlep
Eino Liiv
Lembit Muuli
Maie Eero
Vitali Dudkin
Elmar Arak
Heldur Laas
Mauno Reisner
Ene Reinumägi
Mait Sarv
Ivi Hinn
Meeme Niinemägi
Mart Riives
Tiit Eenmaa
Kalju Rebane
Jaan Jänes
Linda Papp
Helgi Siilats
Urve Krull
Väino Karulas
Ene Soovik
Arno Kirt
Veljo Tinn
Mihkel Virkus
Enno Kalam
Aadi Eller
Elisabeth Pärnik
Lehte Tavel
Leonid Sandrik
Maarja Sang
Hilja Nurmik
Jaan Üprus
Ilmi Manso
Marta Severt
Helle Järve
Silvi Spirka
Ants Lang
Johannes Võrno
Nikolai Kepko
Valdek Lepvalts
Ants Adams
Heino Häng

lunoidi vaatlejad:

Arvo Tuisk
Tõnu Viik
Urve Lindrop
Heino Lehtsalu
Ilmar Tigane
Enn Kreem
Tiit Saluvere
Märt Liigant
Rutt Aimla.

ELKNÜ Narva Linnakomitee autasustas aukirjadega järgmisi meie kollektiivi liikmeid:

Einu Reitsnik
Vello Kaimre
Eino Tohver
Jaan Kaplinski
Jadviga Majevskaja
Linda Saks
Jaak Kangilaski
Juta Seersant
Urve Vahter
Eduard Oinus
Rita Lello
Mai-Liis Noor
Aimi Maade
Peeter Hein
Aliis Hinkanen
Jüri Ant
Linnart Mäll
Kalju Soonets
Helve Lomp
Ilmi Puda
Kalju Keedus
Kalju Kenk
Aigar Vahemetsa
Vello Roksler
Tiiu Põru
Tiiu Laido
Regina Tarjan
Evi Arro
Eino Tõnisver

Kõrgema Hariduse Ministeerium autasustas aukirjadega osavõtu eest spordiehituste ehitamisel 1957/58. a. seltsimehi:

P. Lõoke
A. Sari
A. Raukas
U. Kangur
E. Erisalu
H. Noor
H. Susi
O. Kuuli
V. Kalam
V. Simm
F. Kudu
E. Kangro
F. Savihhin
A. Pisuke
M. Edur
M. Lõbus
V. Jürismaa
E. Krass
H. Unger
A. Lillestik
H. Tidriksaar
R. Lulla
E. Sibul
O. Allikas
P. Einasto
I. Kaldvee
A. Pärl

tõelisuseks

depääsuteedel võtab ta Golfi hoovuse vastu külmade Labradori, Ida-Gröönimaa jt. hoovustega. Need jahutavad ja nõrgestavad nii tugevasti Golfi hoovust, et viimane kaob jäise katte alla, seda peaaegu purustamata.»

«On tarvis neutraliseerida külmad hoovused, et pakkuda Golfi hoovusele «rohelist tänavat»,» osustas B. Borissov. «Kuid mil viisil? Läbi Beringi väina! Kui siin ehitada pumpadega varustatud pais, mis hakkab pumpama vett Põhja-Jäämerest Vaiksesse ookeani, halvatakse külmad hoovused, neil «ei lubata» kohtuda Golfi hoovusega ja seguneda temaga.

Samaaegselt hakkavad need pumbad forsseerima ka Golfi hoovuse sooja vee juurdevoolu. Vabanenud ja oma soojuse säilitanud Golfi hoovus läbib takistusteta Põhja-Jäämere, andes talle oma soojuse. Korrapäratute soojade ja külmade vastuvoolude asemel, mis toetasid ja uuendasid jääkatet, moodustub soojade atlantiliste vete otsevool läbi polaarbasseini Vaiksesse ookeani. See otsevool hävitabki jää.

Kuid mitte ainult see ei avalda mõju kliima soojenemisele. Asi on selles, et jää ja lumi peegeldavad maailmaruumi tagasi kuni 90% päikeseenergiast. Vesi aga, vastupidi, neelab ahnelt soojust. Kui hetkeks kujutada, et jää Põhja-Jäämeres on juba sulanud, siis selle vee poolt neelatud soojuse hulk ületab umbes poolteist korda soojusehulga, mis peitub praegu kogu maakeral aasta jooksul tootavas kivisöes, naftas ja gaasis. Muinasjutuliselt, just nimelt muinasjutuliselt rikastub meie planeet soojuse ja niiskusega.»

UNISTUS ON TEOSTATAV!

Kuidas siiski käima panna selline hiiglaslik ehitus? Pole ju sugugi lihtne sulgeda raudbetooniga 74 kilomeetrit keskmiselt 50 meetri sügavust väina.

«Pais on mõeldud muidugi kokkupandav,» selgitas Pjotr Mihhailovitš, «umbes selliselt.» Ja ta näitas vatmanpaberi lehte, millel on kujutatud mitmekorruseline trepike raudbetoonkarbikestest — need on pontoonid nendesse monteeritud pumpadega. «Ehitada võib neid pontoone Vladivostokis ja Ameerika rannikul, siis transportida mööda vett Beringi väina ja koha peal kokku seada. Ma räägin Ameerika rannikust seepärast, et Kanada ja Ühendriigid on samuti huvitatud Arktika soojendamisest.»

«See tähendab arvatavasti sadu miljardeid rublasid?» Ma püüdsin umbes arvutada, kui palju võib maksta selline inimajaloos ennekuulmatu ehitus.

«Mis te nüüd!» imestas Pjotr Mihhailovitš. «Mis sajad! Umbkaudsete arvestuste järgi läheb pais maksma ligi 70 miljardit rubla. Rahasumma on muidugi suur. Kuid kui meenutada, et uudismaade ülesharimiseks kulutati umbes 31 miljardit ja see raha on juba suuresti tagastatud, siis polegi see 70 miljardit, mis soojendab sajad miljonid hektarid maad, ju nii suur summa. Ausõna, kurat polegi nii hirmus, nagu teda maalitakse.»

Paljudele teadlastele tundub see unistus veel utoopilisena. Kuid ka lendu Kuule loeti alles hiljuti tormakate fantaseerijate teostumatuks unistuseks. Ka teised teadusliku uurimise instituute, olles tutvunud Beringi väina projektiga, arvavad, et selle ehitamine on täiesti reaalne.

«Igaks ehituseks on muidugi tarvis elektrienergiat. Kust seda võtta küll sellises kauges, asustamata maanurgas?»

«Jah, see on keeruline,» nõustus Pjotr Mihhailovitš. «Kuid mitte just päris ülesaamatu. Elektrienergiat läheb vaja küllaltki palju — umbes neli Stalingradi või kaks Bratski hüdroelektrijaama.

Kuidas saada seda energiat? Esiteks meie aatomisajandil on lubatud unistada kümnetest ujuvatest elektrijaamadest. Hiiglasuured maa-alad Põhja-Jäämere ümber on väga rikkad kivisöest, naftast, gaasist. Need kohad on kahjuks veel vähe uuritud. Kuid ikkagi on juba tänapäeval Viljui basseinis, Leena kallastel avastatud gaas. Kahtlemata pole gaasi fontaanid Verhojanski mäestiku rajoonis samuti enam kauge tuleviku asi. Seega võib 3000—3500 km pikkune gaasijuhe eduga lahendada elektrienergia probleemi. Edasi: ameeriklased otsivad ja kahtlemata leiavad nafta väina lähedalt Alaskast. Võtame isegi äärmise juhu: ei meil ega ka Ameerikas pole läheduses aatomienergiat, kivisütt ega gaasi. Kuid ka sel juhul on väljapääs. Meie ajal, kui inimesed on õppinud juhtmeid mööda elektrienergiat edasi andma tuhandete kilomeetrite taha, pole raske ette kujutada ažuurseid maste, mis tulevad Beringi väina Siberist, Kanadast.»

KUI TOIMUB SOOJENEMINE...

Mis saab, kui projekt astub maha vatmanpaberi lehtedelt ja muutub betooniks ning teraseks?

Pjotr Mihhailovitš unistab imestamapanevatest asjadest — kirsi- ja õunaaedadest Jakuutias, sest selle maa kliima on siis lähedane Orjoli ja Brjanski kliimale. Ta unistab sellest ajast, mil kogu Põhja-Jäämere rannikul kuni Wrangeli saarteni on jaanuaris umbes samasugune temperatuur kui Ukrainas, ja aasta ringi võivad seal takistamatult sõita laevad. Ja ta unistab veel sellest, et pidevalt kaovad keltsmaa rajoonid meil, Kanadas, Alaskas ja elutu tundra kattub õitsvate karjamaade ja aasadega. Rahulikult saavad magada prantsuse viinamarjakasvatajad ja jaapani riisikasvatajad. St. Lawrence'i laht avab ameerika kaubalaevastikule lahkelt oma väravad Atlandi ookeani. Soojeneb Arktika, paremaks ja võimsamaks muutub inimeste elu kogu maailmas.

Peamine küsimus, mis huvitab inimkonda, on muidugi küsimus poliitilise kliima soojenemisest. Kui see soojenemine teostub ja sulab «külma sõja» jää, avanevad laiad võimalused ka koostööks iidse jää sulatamisel Põhja-Jäämeres. Ühine võitlus niisuguse humaanse teo eest lähendab meie rahvaid ja avab inimkonnale uued võimsad soojuse ja elu lätted.

BORISS LJUBIMOVI

Järgi ajalehest «Literaturnaja Gazeta»

PÕHJA-JÄÄMEREST KAUKAASIANI

ALGUS ON HEA

Orienteerumissport on saanud ülikoolis jalad alla. Kui veel paar aastat tagasi võistlesid meie matkasportlased orienteerumisjooksus 2—3 korda suve jooksul, siis möödunud hooajal kaasatehtud võistluste arv on juba küllalt soliidne.

Nendel võistlustel on meie orienteerumissportlased saavutanud edu, millest suuremat oleks raske soovidagi. Ebaõnnestumisi on olnud parajasti niipalju, et hoida nina püsti tõusmast. Mis on olnud siis edu aluseks? Edu saavutamist võimaldanud teguritest tuleks märkida alljärgnevaid.

Esiteks matkasportlaste endi äärmine entusiasm ja aktiivsus võistlustest osavõtmisel. Palju on kulutatud energiat ja aega transpordivahendite otsimisele, tihti on tulnud osa sõidukulusid oma taskust maksta. Reeglina on orienteerumisvõistlustel toitlustamine võistlejate endi mureks. Isegi ühtset dressi defileedeks pole saadud, võistlusvarustusest rääkimata. Niisugust olukorda ei saa pidada normaalseks, kuigi võistlusvaimu karastamisel on see etendanud positiivset osa.

Teiseks võistlejate vastavus orienteerumisspordi spetsiifikale, mis seisneb «vaimse töö» suures osatähtsuses. Enamik ülikooli orienteerumissportlaste paremikust on geograafiaosakonna üliõpilased, kellele kompass, kaart ja nende kasutamine maastikus pole võõrad. Matemaatikud ja füüsikud on osutunud sel alal võimekateks õppijateks.

Kolmandaks on orienteerumissportlaste paremik varem süstemaatiliselt, kui mitte võistlussportlastena, siis vähemalt asjaarmastajatena tegelnud teiste spordialadega, eelkoige suusatamise ja jooksudega. Palju kasu on olnud raske seljakotiga soistel ja magistel radadel matkates omandatud vastupidavusest ja sitkusest. Ja seda mitte ainult füüsilise ettevalmistuse, vaid ka tahtejõu osas. Kuigi võistkondlikud orienteerumisvõistlused kontrollkandamiga, eriti öised, esitavad võistlejatele raskemaid nõudeid kui vist ükski teine spordiala (näiteks läbis TRÜ esimene võistkond Lätis kaardi ebatäpsuse tõttu öö jooksul 50—60 km), pole meie meesvõistlejad hooaja jooksul katkestanud ühtegi võistlust. Matkajatele on iseloomulik selline motlemisviis: matka pole lihtsalt võimalik katkestada, kui raske ka poleks.

Neljandaks tuleb märkida võistlejate head kollektiivsus- ja vastutustunnet võistlustel ja nendeks ettevalmistumisel.

Orienteerumisspordi entusiastide pingutused on andnud tulemusi ja nende saavutused saanud võimalikuks siiski tänu sellele, et oma taotlustes on nad saanud alati vajalikku toetust TRÜ Spordiklubilt ja ülikooli juhtkonnalt.

Orienteerumissport võidab kiiresti populaarsust ja tõmbab juurde uusi harrastajaid. Järjest toimub ulatuslikke võistlusi. See kõik nõuab edaspidi pingelist tööd. Tuleb leida võimalusi tõsisteks treeninguteks, harjutusteks kaardi ja kompassiga maastikul, üksikasjalikult läbi töötada kõik «nõksud», mida rajameistrid võivad rakendada järgmistel võistlustel. Ainult siis saame loota ka edasisele edule.

A. RAIK

«Madalstart» 14 km distantsile kõrgemate koolide orienteerumisjooksu võistlustel Siniallikul.
A. KASE foto

22 päeva polaarjoone taga

Geograafiaosakonna IV kursuse teise raskuskategooria jalgsimatk Koola poolsaarel. Kokku 300 km.

Meenutame üsna tavalist, kuid siiski meeldejäänud viimast matkapäeva.

Ülevalt langeb pidevalt peent uduvihma, jalad on soise pinnase tõttu peaaegu pool aega vees. Ületame jõekesi, pööramata neile erilist tähelepanu, sest ees ootab Sergevani jõgi, mille ületamise võimalustest teame vähe. Oleme kuulnud rippsillast, kuid milline on selle seisund, kas teda üldse veel on?

Lõpuks leiame silla, kuid millise! Neli traati on tõmmatud üle jõe, mis on Emajõest veidi kitsam. Kahel alumisel trossil on peal paar pilbast, ülemised peavad täitma käsipuude funktsiooni.

Esimesena läheb üle grupijuht Ants Raik. Hoiame hinge kinni. Ei, ükski pilbas ei purune. Ülel. Nüüd järgneme ka meie. Esimestel sammudel pole vigagi. Jõe keskkoht. «Iga hinna eest toetuda kätele,» meenub opetus. Kuid siis — kõige hirmsam koht: lauajupp on silla paremal serval ja sild kaldub tugevasti küljele... «No nüüd on läbi», vilksatab mõte. Meenub ütlus, et kaks korda mägijõkke ei kukuta, ja siis veel see raske seljakott... Kuid juba on kallas käega katsuda ja seekord läheb kõik õnnelikult. Pingutav silla ületamine kestab üle tunni, kahel pool jõge lõõmavad lõkked — tuleb ju natuke soojendada külmast kohmetunud liikmeid.

Mõni minut tagasi valmis Sura jõel uus «sild» jalakäijatele.
H. KÕRTSI foto

Juba kõlabki vile. Teekond võib taas alata. Nüüd pole meie sihtpunkt enam kaugel. «Hurraa, Lovozero paistab!» hüüavad esimesed. Minna pole enam palju. Kuid millised on need viimased neli-viis kilomeetrit! Nii kaugele kui silm ulatub, laiub ääretu soo. Kõik õõtsub. Tihti tuleb toetuda mahaasetatud kepile, et oma jalga mülkast kätte saada. Sissevajumise sügavus on võrdeline vajuja kehakaaluga. Kõige sügavamale vajub kõige pikem mees.

Lovozerosse jõuame läbimärgade ja külmunutena. Kuid just sellised matkapäevad jätavad kõige toredamad mälestused ja kutsuvad üha uutele ja uutele matkaradadele.

H. KÕRTS,
geograafiaosak. IV k. üliõpilane

Suvisest päevikust

Keegi meist polnud varem lõunas käinud. Kõik me leidsime, et sõnas «Kaukaasia» on nii palju kutsuvat, et lõpuks ei suuda enam vastu panna ja haarad reisikepi. Nii valmis idee pikast rännakust, mis sai teoks augustis. Küll ilma reisikeppideta, aga varustatud julguse, optimismi, seljakottide ja piletitega Tartu—Sotši, algas neija ränduri sõit mägede, viinamarjade ja temperamentsete inimestemaale.

Sotši. Oli pime, kui esimest korda mere äärde läksime. Arno küsis kahe naisterahva (arvatavasti ema ja tütre) käest teed. Vastuse asemel tiris vanem naisterahvas noorema kiiresti ühte õue.

Paari minuti pärast selgus, et olime merest vaid 100 m kaugusel.

Teravad kivid, müriseved lained, hääletud välgud.

Lesselidze. Tutvusime lõunamaise leivavabrikuga. Suure kaevurakketaolise toru põhjas hõõguvad söed. Poolpaljas pagar hüppab kandikuga, millel on laialiaetud tainas, ahjuservale. Korraks paistavad vaid ta tallad, käib taina laksatus vastu ahjuseina ja protsess kordub otsast peale. Nii laotakse terve ahjusein ümberringi tainast täis. Juba mõne minuti pärast võib akna taga ootav rahvahulk kuumad saiad kätte saada.

Suhhumi. Väga niiske. Käterätt kuivab kolm päeva ja läheb lõpuks ikka hallitama. Turismibaasis on range kord. Ene käis öösel telgi pealt rõivaid ära toomas, sest vihma hakkas sadama. Valvur oli kohe juures ja päris, miks ta ei maga.

Öö mere ääres. Telk oli kümmekond meetrit merest ja mõni meeter raudteest. Rongide vilistamiskoht oli just meie telgi kohale sattunud. Telgi ülespaneku ajal möödus iga viie minuti tagant üks rong, öösel aga hea üllatusena ei kuulnud me ühtki vilet.

Ilusaim ja raskeim päev oli mägedes. Läksime üle kolme lumelagendiku. Aasad, paljad kaljud. Vastu tuli matkagrupp, kus uudset vaatepilti pakkus üks noormees, kellel oli vasakus käes kohver ja paremal käel tolmumantel.

Pjatigorsk. Kõik sööklad on iseteenindavad. Agu istus täna kogemata terve söögiaja kandikul.

Kislovodsk. Ilus linn. Tänaval antakse ilma rahata narsaani. Oh häda — nüüd pole üldse janu. Miks ei ole küll Kluhhori mäekuru juures narsaaniallikat?

Moskva. Circorama. Kõrval seisab grupp sakslasi. Ekraanil on Kaukaasia. «Das ist Kaukasus!» seletab tõlk. «Ja, sehr schön!» noogutavad sakslased. Tahaks kõvasti hüüda: «Sõitke Kaukaasiassel Seal on rohkem ilu, kui ekraan seda edasi anda suudab!» V. KRAAV

Suhhumi sõjateel

V kursuse geograafide esimese raskuskategooria jalgsimatk Kaukaasias marsruudil Teberda — Baduki järved — Dombai — Severnõi Prijut — Kluhhori kuru — Južnõi Prijut — Ažarõ — Suhhumi. Pikkus 180 km, aeg 2.—10. septembrini.

Killukesi matkapäevikust

«Eh-hei! Plaage! Kamen! Kamen (kivi rahvusvaheline nimetus mägironijate suus)!» hoiatavad tagumised eelkäijaid. K-amen! A-amen! kajab vastu Hadžibei orus. Mürinal veereb kivilahmakas alla haigutavasse kuristikku. Hetkeks seisatab kogu meie punetav ja läbimärg matkaseltskond. Sajusõdurid on oma rünnakuhoos muutnud kogu järsu laskumistee imeilusatelt Baduki mägijärvedelt alla Teberda orgu pikaks uuteeks. Aegajalt annab jällegi üks meist järele maa külgetõmbejõule. Tänane päev on püksipõhjade hävitamises rekordiline.

Tõepoolest, momendil oleks palju mõnusam oina kombel libedatel kividel kepselda või sooritada mõnekümnemeetrilisi sügavushüppeid sarvedele. Kuid vihm ja kukkumised ei suuda peletada järvedelt kaasatoodud head tuju. «Meil laulud aitavad käia ja võita...!» Lauluviis suus, jõutakse kaljuseinalt alla Teberda orgu.

M. SALLASTE

Jäävangis Alibeki liustikul.
J. PALMI foto

Lõuna tähtede all

Marsruut: Tallinn — Pärnu — Riia — Sigulda — Ogre — Kegums — Koknes — Krustpils — Akniste — Utena — Vilnius — Ošmjanõ — Molodetšno — Minsk — Bobruisk —Gomel — Tšernigov — Kiiev — Kirovograd — Krivoi Rog — Novaja Kahhovka — Askanija Nova — Krasno-Perekopsk (Musta mere ääres); autol Simferoopoli, ratastel Simferoopol — Alušta — Jalta, laeval Jalta — Sotši, ratastel Sotši — Suhhumi, rongiga Suhhumi — Moskva—Tartu.

Marsruudi kogupikkus 6500 km, sellest jalgrataste ga 2900 km, autoga 100 km, laevaga 500 ja rongiga 3000 km.

Poolteist kuud elasime ehtsat hulkurielu: kus õhtu, seal öömaja, kus nälg, seal kustutasime selle kohe, kus väsisime, seal puhkasime ja sõitsime edasi. Magasime, kus juhtus: metsas, pööningul, talumajas, ühiselamus, maisipõllul «lõuna tähtede all», mägedes 10-kraadise kaldenurgaga mäeveerul, turismibaasis, pansionaadis ja mujal. Liiduvabariikide pealinnades tegime vähemalt ühepäevase peatuse. Ilmad olid meie sõidu ajal väga ilusad. Ja kuna sõites tekkis väike tuul, siis ei teinud kuumus ka liiga. Peatumisel oli küll selline tunne nagu saunas pärast head leiliviskamist.

Kohalik elanikkond suhtus meisse kõigis läbitud seitsmes vabariigis väga hästi. Üüntest-pirnidest ei tundnud me kuskil puudust (see avaldas muidugi positiivset mõju rahakotile).

Et kogu matka kirjeldus võtaks meetreid paberit, jutustaksime vaid ühest naljakas-tõsisest vahejuhtumist.

27. augusti õhtu. Pimenes juba, kui sõitsime Novaja Kahhovkast välja Tsaplinka poole. Et tee oli halb, otsustasime kummidesse veidi õhku juurde lüüa. Saime vaevalt rattalt maha tulla, kui meie juurde astusid kaks erarõivais meest ning küsisid, kui kaugelt me sõidame. See oli meie teel üsna tavaline küsimus ja me vastasime nagu harilikult. Pärast meie vastust vaatasid mehed hetke teineteisele otsa ning siis küsis üks meilt kaunis järsult passe näha. Mehed ei olnud meie arvates just usaldustäratava välimusega ja meil tekkis kahtlus, kas nad ei taha ka meie raha «näha». Andsime jalgadele valu. Mõlemad mehed jooksid meile järele, nõudsid, et me peatuksime ja lubasid veel lastagi. Olime ülikoolis kehalise kasvatuse arvestused saanud Meinhard Puki ja Alfred Pisukese käest ja seetõttu oli konkurentidest lahtisaamine üsna lihtne. Varsti istusime rattale ja lugesime endid pääsenuiks, kuid kohe möödus meist auto, keeras risti teele ja autost väljusid meie vanad tuttavad. Hüppasime ratastelt maha ja panime vastassuunas jooksu. Ka auto keeras uuesti ringi. Nägime juba ette, et viinamarjad ja arbuusid ei anna meile sellist võimsust kui autole bensiin ja seepärast kavatsesime keerata põllule. Põld oli meetri võrra teest kõrgem. Enn jõudis õnnelikult üles, Tiidu jalg aga libises ja mehed jõudsid üsna ligidale. Tiit pidas oma elu siiski kallimaks kui jalgratast (kuigi viimase ostmiseks tuli poolteist kuud Nõukogude väljakul katelt kütta) ja jättis ta sinnapaika. Enn kartis, et Tiit jääb neile kätte ja tahtis appi rutata, kuid sel ajal «koristati» ka tema ratas. Nii olimegi Ukrainas ilma dokumentide ja ratasteta.

Nüüd püüdsime alustada läbirääkimisi. Saabus ka «abivägi» mootorratturi ja hobusemehe näol, kes mõlemad olid juhuslikud teelised. Pidasime nad kinni ja palusime asja selgitada. Neist saidki meie lepitajad. Selgus, et pidasime röövliteks kolhoosnikuid, kes seoses puuviljakoristusperioodiga valvasid teeäärseid aedu. Nemad jälle pidasid meid seljakottide pärast kahtlasteks. Peagi andsime üksteisele käed ja ajasime tubli tüki sõbralikku juttu.

Loeme oma matka kordaläinuks ja pole kordagi kahetsenud, et võtsime ette nii pika reisi. Kõik teekonnaraskused kaalub kuhjaga üles pagas, mille me sealt kaasa tõime: muljed, mälestused, aadressid, fotod. Kui avaneb võimalus, läheme jälle jalgratastel...

ENN LOIK ja
TIIT PETERSOO,
geograafiaosakonna III k. üliõpilased

Lõputut õnne
REET EHAPALULE
ja
TÕNU ALASILE
ÜHISEL ELUTEEL
Kehakultuuriosakonna IV kursus

KARPAATIDES

Teise raskuskategooria jalgsimatk. Pikkus ca 276 km. Grupi koosseisu kuulus kaheksa TRÜ naisüliõpilast: 5 matemaatikut, kaks filoloogi, üks stomatoloog + kaks tallinlast.

Harjusime kiiresti mägedega ning see, mis algul tundus võimatuna, ei olnudki nii kohutav.

Kunagi ei unune karjaste vilepillimäng, lahke mägirahvas ja lõbusad matkagrupid. Sõnad ei suuda väljendada osakestki elamusest, mille andsid õhtud mägedes, taevas, mis mahutas korraga kuud, tähti ja äikest, tõus Bliznetsõle tihedas udus jne.

U. RÄÄSTAS

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Tartu Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»), г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4561. MB 09173

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 33 (420) Reede, 13. november 1959 XII aastakäik

6. novembril...

Toome. Silme ees sädeleb pidutuledes linn. Kui palju külalislahkelt vilkuvaid aknaid, sujuvalt liuglevaid autosid, kiirustavaid inimsiluette! Kõik tundub täna erilisemana kui tavaliselt. Kas on see sellest, et tunnetame täna eredamalt kui kunagi varem seost nende sagivate inimeste ja enese vahel? Igal neist on ju oma elu, omad mõtted, omad mured! Ent kõigil neil on ka täna pidupäev. Kõik nad teavad, et täna on suure ajaloolise sündmuse aastapäeva eelõhtu, et 7. november on ajalukku kirjutatud kustumatute tähtedega. Ja see seobki meid kõikide inimestega, ka nendega, kes elavad väljaspool meie kodumaa piire, nendega, kes tähistavad täna Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 42. aastapäeva.

Jah, täna on õhus tabamatut peomeeleolu ja ülikoolgi võtab meid vastu avali ustega — ei mingit range pilguga ja resoluutse olekuga piletikontrolli.

Suur avar aula on jälle täis inimesi, pika laua taga on istet võtnud presiidium, üliõpilased ja õppejõud kuulavad tähelepanelikult rektor F. Klementi sõnavõttu. Üksmeelne kiiduavaldus ja jälle koondub tähelepanu uuele ettekandjale, Õigusteaduskonna dekaanile sm. Püssile.

Oleme sündinud toredal ajal, olgem siis ka selle aja väärilised — jääb kõlama mõte meie teadvusse. Ja me püüame, me saame.

Loetakse ette TRÜ rektori käskkiri ja autasustatakse parimaid seltsimehi. Kiituse on pälvinud paljud oma töö ja õppimise eest. Nii avaldatakse rektori käskkirjas kiitust Ajaloo-Keeleteaduskonnast neljateistkümnele, Õigusteaduskonnast kolmeteistkümnele, Majandusteaduskonnast üheksale, Arstiteaduskonnast kahekümnele, kehakultuuriosakonnast kaheksale, Matemaatika-Loodusteaduskonnast kahekümne kaheksale, üleülikoolilistest kateedritest viiele ja administratiiv-majandusosakonnast kahekümne kahele seltsimehele.

Nad on meie rohkearvulisele perele kauniks eeskujuks sellest, kuidas tuleb elada, töötada ja suhtuda kaaslastesse. Ja eks õige kasvatus seisnegi eeskujus. Tänu teile, tublid seltsimehed!

Lühike kontsertosa, mis järgnes aktusele, sisaldas meeldivaid üllatusi. Ülikooli noor kammerorkester esitas Toivo Luhatsi juhatusel kolm küllaltki hästi viimistletud pala. Ilus ja tänuväärne algatus. Jõudu ja indu noorele kollektiivile.

Erika Pedraudse tutvustas ennast kandva häälega andeka lauljatarina.

Karaktertantsijad esitasid ühe valgevene ja ühe tšehhi tantsu.

Lõpuks keerles aula lühtrite all arvukas «isehakanute» pere. Seltskondlik osagi oli sel päeval hoogsam ja tujuküllasem kui tavaliselt.

7. novembril

Hommikune lumelörts ei olnud eriti meeldiv, ent sellisel ajaloolisel päeval ei tulnud kellelegi mõttesse seda pisikest lumelõrtsi pelgama hakata!

Tänavad on täis rahvast, peamine suund südalinna poole. Teiste hulgas liigub ka rohkesti sinises vormimütsis üliõpilasi. Meie tublid ehitajad on ilmunud töörõivais ja tööriistadega. Esialgu kogunetakse pea- ja keemiahoone juurde, sealt sammutakse ühiselt Riia mäele ja nüüd juba peatuseta tribüüni ette. Üliõpilasmeeskoor möödub tribüünist lauldes.

«Elagu nõukogude üliõpilased!»

«Hurraa!» kõlab üksmeelne vastus. See on monoliitse pere ühtne vastus, keda ei häiri tumedad pilved taevas, vaid kes õpivad ja töötavad selleks, et päikene saaks kodumaa päevadesse paista...

Tartu Riikliku Ülikooli rektori *KÄSKKIRI nr. 878*

6. novembril 1959. a.

Nõukogude rahvas tähistab Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 42. aastapäeva eriti silmapaistvate saavutustega. Tõusevad uued suurepärased kommunismiehitused, Nõukogude Liidu vimpel asub Kuul, meie teadlased tungivad kosmose senitundmatuisse saladustesse, kõik tunnevad siirast rõõmu seltsimees Nikita Hruštšovi rahuvisiidi tulemustest Ameerika Ühendriikidesse.

Ka TRÜ kollektiiv võitleb teaduse edasise õitsengu eest, parandades spetsialistide ettevalmistamist, rakendades edukalt töökasvatust ja püüdes igati anda oma panust meie rahvamajanduse uute võitude saavutamiseks.

Õnnitlen õppejõude, üliõpilasi ja teenistujaid Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 42. aastapäeva puhul ning tõstan esile aktiivsemaid kollektiivi liikmeid.

a) Asetan autahvlile

Ajaloo-Keeleteaduskonnast

1. Lotman, Jüri — dotsent
2. Liimets, Heino — vanemõpetaja
3. Pahplum, Aino — vanemõpetaja
4. Kangilaski, Jaak — II k. üliõpilane
5. Hein, Peeter — II k. „
6. Vliding, Mari — II k. „
7. Truu, Neida — III k. „
8. Ojasild, Endel — III k. „
9. Kütt, Valentina — III k. „
10. Tuulik, Jüri — II k. „

Õigusteaduskonnast

1. Kelder, Vilma — dotsendi kt.
2. Püssa, Olev — dotsendi kt.
3. Kaasik, Viljar — II k. üliõpilane
4. Saarsoo, Heldur — III k. „
5. Kiris, Advig — IV k. „
6. Merka, Vaike — V k. „
7. Tamm, Ilmar — III k. „

Majandusteaduskonnast

1. Hagelberg, Raimond — kateedrijuhataja
2. Aaslaid, Laine — V k. üliõpilane
3. Reitsnik, Einu — IV k. „
4. Kala, Hillar — III k. „
5. Nael, Erna — II k. „

Arstiteaduskonnast

1. Looga, Robert — prodekaan
2. Raudam, Ernst — dotsent
3. Valdes, Albert — kateedrijuhataja
4. Rooks, Gerhard — kateedrijuhataja
5. Vahter, Herman — dotsendi kt.
6. Mandel, Väino — assistent
7. Musto, Lidia — laborant
8. Mägi, Johannes — vanempreparaator
9. Leesman, Erna — vanempreparaator
10. Laane, Elmut — II k. üliõpilane
11. Vahing, Väino — III k. „
12. Noor, Heino — V k. „
13. Remmel, Helle-Mare — V k. „
14. Hanson, Kaido — V k. „
15. Birk, Rein — V k. „
16. Aasa, Maie-Taimi — V k. „
17. Sikk, Maido — V k. „
18. Allikmets, Lembit — VI k. üliõpilane
19. Šerementjev, Nikolai — IV k. „

Kehakultuuriosakonnast

1. Okk, Ivo — õpetaja
2. Abel, Erna — õpetaja
3. Naarits, Edgar — õpetaja

Matemaatika-Loodusteaduskonnast

1. Kaasik, Ülo — dotsent, kat. juh.
2. Eichwald, Karl — van. tead. töötaja
3. Kard, Paul — dotsent
4. Miidla, Heigo — vanemõpetaja
5. Past, Vello — dots. kt., kat. juh.
6. Prinits, Olaf — vanemõpetaja
7. Vesman, Elmar — arvutuskeskuse vaneminsener
8. Reeben, Vello — vaneminsener
9. Mäe, Ermiina — III k. üliõpilane
10. Villing, Leo — III k. „
11. Vainikko, Gennadi — IV k. „
12. Laisk, Agu — IV k. „
14. Maremäe, Vilve — V k. „
13. Hižnjakov, Vladimir — IV k. „
15. Järva, Leili — V k. „
16. Aruja, Madis — II k. „

Poliitökonoomia kateedrist

1. Köörna, Arno — vanemõpetaja

Adm.-majandusosakonnast

1. Lao, Linda — vanemredaktor
2. Leek, Vaike — vanemraamatukoguhoidja
3. Juursoo, Aino — kaugõppeosakonna sekretär
4. Herm, Natalie — koristaja
5. Karu, Alma — koristaja
6. Näkk, Emma — koristaja
7. Marka, Reio — laudsepp

d) Premeerin ekskursiooniga Leningradi või Riiga eeskujuliku töö eest kolhoosides järgmisi üliõpilasrühmi

1. Räpina rajooni kolhoosis «Noorte Tahe» töötanud eesti keele ja kirjanduse osakonna III

(Järg 2. lk.)

Tervitusi oktoobripühiks

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL.

Tervitame Oktoobrirevolutsiooni 42. aastapäeva puhul.

Tallinna Pedagoogilise Instituudi ühiskondlikud organisatsioonid

*

TRÜ REKTORILE

Õnnitleme Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 42. aastapäeva puhul.

TPI direktsioon ja ühiskondlikud organisatsioonid

*

Moskva ülikooli professorid, õppejõud, üliõpilased, töölised ja teenistujad õnnitlevad Teie kollektiivi ja isiklikult Teid Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 42. aastapäeva puhul.

Kõigest südamest soovime teile kõigile tervist, õnne ja edasisi edusamme töös ning isiklikus elus.

Rektoraat
Parteikomitee
Ametiühingukomitee
ÜLKNÜ Komitee

*

TARTU ÜLIKOOL.

Vilniuse Riikliku Ülikooli kollektiiv saadab teile südamlikud õnnitlused Suure Oktoobri 42. aastapäeva puhul ja soovib uusi edusamme.

Rektoraat ja ühiskondlikud organisatsioonid

*

A. A. ŽDANOVI NIMELISEST LENINI ORDENIGA AUTASUSTATUD LENINGRADI RIIKLIKUST ÜLIKOOLIST TARTU ÜLIKOOLI REKTORILE AKADEEMIK F. D. KLEMENTILE

Õnnitleme südamlikult professorite, õppejõudude, üliõpilaste, tööliste ja teenistujate kollektiivi Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 42. aastapäeva puhul.

Soovime Teie kollektiivile edu eesrindliku nõukogude teaduse edasiarendamisel ja kõrgelt kvalifitseeritud spetsialistide — meie maal kommunistliku ühiskonna ülesehitajate ettevalmistamisel.

Prof. A. D. ALEKŠANDROV,
rektor, NSVL TA korrespondeeriv liige
G. V. JEFIMOV,
parteikomitee sekretär
O. K. KOLOBOVA,
ametiühingukomitee esimees
C. N. IKONNIKOVA,
ÜLKNÜ Komitee sekretär

*

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL
Sm. Klement

Balti soojuselektrijaama ehituse juhtkond ja ühiskondlikud organisatsioonid õnnitlevad kogu Eesti noorsugu üldrahvaliku pidupäeva — Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 42. aastapäeva puhul.

Soovime meie kuulsusrikkale Nõukogude noorsoole edu töös ja isiklikus elus.

Ehituse juhtkond avaldab samaaegselt sügavat tänu Tartu Riiklikule Ülikoolile ja kõigile noortele töölistele, kes Balti soojuselektrijaama ehitustöödest osa võtsid.

N. KUZIN,
ehituse ülem

Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi tervitasid veel Kaasani ülikool, Eesti NSV Riiklik Kunstiinstituut, ENSV Riiklik Akadeemiline Meeskoor, Eesti NSV Riiklik Filharmoonia, ajakirja «Eesti Loodus» toimetus ja Vilniuse Pedagoogiline Instituut.

Ülikool oktoobridemonstratsioonil

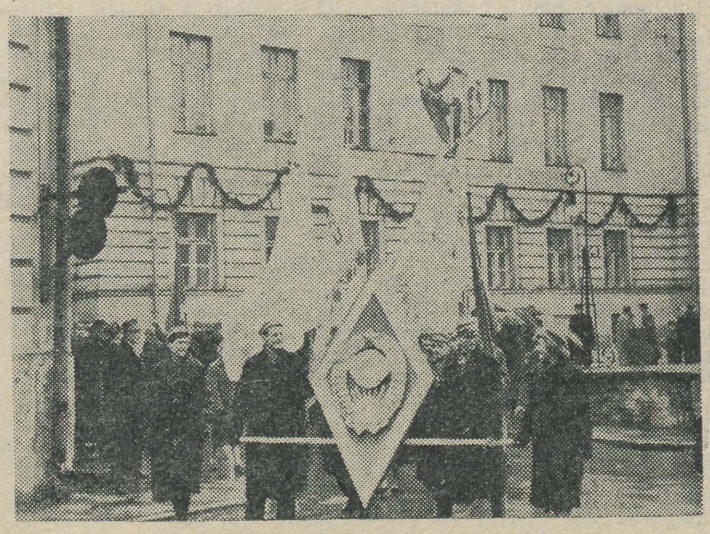

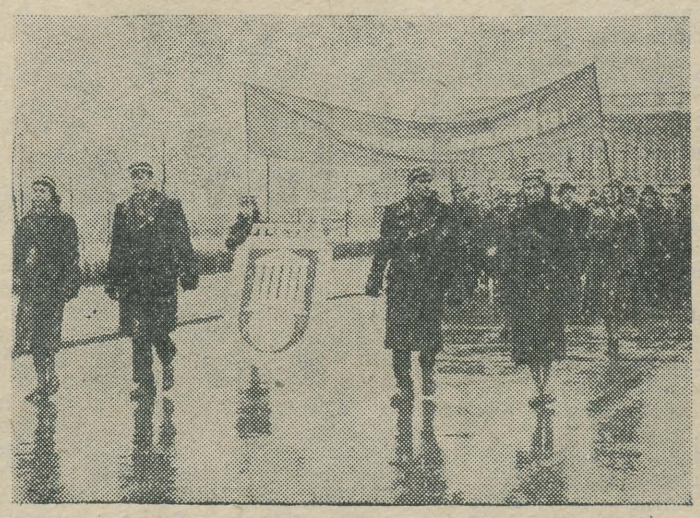

Tartu Riikliku Ülikooli rektori
KÄSKKIRI nr. 878
6. novembril 1959. a.

(Algus 1. lk.)

kursuse 18 üliõpilasest koosnevat rühma, kes töötasid välja keskmiselt 2,0 normipäeva päevas.

2. Jõgeva rajooni kolhoosis «1. Mai» töötanud Majandusteaduskonna IV ja I kursuse 15 üliõpilasest koosnevat rühma, kes töötasid välja keskmiselt 2,0 normipäeva päevas.

3. Tartu rajooni kolhoosis «Tulevik» töötanud füüsikaosakonna I, II ja III kursuse 16 üliõpilasest koosnevat rühma, kes töötasid välja keskmiselt 1,9 normipäeva päevas.

4. Räpina rajooni kolhoosis «Kalev» töötanud ajaloo-osakonna III kursuse 21 üliõpilasest koosnevat rühma, kes töötasid välja keskmiselt 1,9 normipäeva päevas.

5. Võru rajooni kolhoosis «Nõukogude Eesti» töötanud raviosakonna IV kursuse 19 üliõpilasest koosnevat rühma, kes töötasid välja keskmiselt 1,9 normipäeva päevas.

6. Põlva rajooni Karl Marxi nim. kolhoosis töötanud geograafiaosakonna II kursuse 15 üliõpilasest koosnevat rühma, kes töötasid välja keskmiselt 1,9 normipäeva päevas.

7. Elva rajooni kolhoosis «Võit» töötanud raviosakonna I kursuse 14 üliõpilasest koosnevat rühma, kes töötasid välja keskmiselt 1,9 normipäeva päevas.

8. Võru rajooni Partorg M. Sibula nim. kolhoosis töötanud raviosakonna IV kursuse 18 üliõpilasest koosnevat rühma, kes töötasid välja keskmiselt 1,8 normipäeva päevas.

9. Tartu rajooni kolhoosis «Vara» töötanud KKO I kursuse 16 üliõpilasest koosnevat rühma, kes töötasid välja keskmiselt 1,8 normipäeva päevas.

Premeerin ekskursiooniga Leningradi või Riiga eeskujuliku töö eest kolhoosides järgmisi eriti silmapaistnud üliõpilasi teistest rühmadest:

1. Kingisepp, Endel — raviosakonna IV k. üliõpilane; 2. Sinisalu, Väino — raviosakonna I k. üliõpilane; 3. Allvee, Ülo — eesti keele ja kirjanduse os. III k.; 4. Raig, Peet — KKO II k. üliõpilane; 5. Palginõmm, Ando — KKO II k. üliõpilane; 6. Valgus, Kalju — KKO II k. üliõpilane; 7. Kundla, Jaan — KKO I k. üliõpilane; 8. Holm, Maido — raviosak. IV k. üliõpilane; 9. Lukk, Arvo — Õigusteaduskonna I k. üliõpilane; 10. Vanatoa, Leo — Õigusteadusk. I k. üliõpilane; 11. Serg, Albert — raviosakonna I k. üliõpilane; 12. Saar, Leonhard — Õigusteaduskonna I k. üliõpilane; 13. Rink, Uno — Õigusteaduskonna I k. üliõpilane; 14. Samarüütel, Jüri — raviosak. IV k. üliõpilane; 15. Kelk, Jaan — raviosak. IV k. üliõpilane; 16. Kivimägi, Toomas — geograafiaosak. I k. üliõpilane; 17. Ennuse, Ene — eesti keele ja kirjanduse III k.; 18. Kask, Lembit — raviosak. I k. üliõpilane; 19. Kelk, Paul — raviosak. I k. üliõpilane; 20. Kõbas, Ivan — raviosak. I k. üliõpilane; 21. Käärik, Valdur — raviosak. I k. üliõpilane; 22. Lainas, Arvi — raviosak. IV k. üliõpilane; 23. Ülla, Arvo — raviosak. I k. üliõpilane ja 24. Palgi, Toivo — majandusosakonna III k. üliõpilane.

Prof. F. KLEMENT, rektor

Tähelepanu valikainetele

On tõsi, et ühegi õppeplaani iga pole olnud palju pikem aastast. Ja tegelikult on tihti tulnud juba vormistatud plaani sisse viia muutusi või parandusi. Alati on see tekitanud ohkamisi plaanide kasutajate ja kontrollijate poolt. Aga ilma katsetuste ja muutusteta ei ole võimalik välja selgitada, mis on parem ja otstarbekam. Meie tahame oma tööd kohandada kiiresti areneva teadusega ja lõpetajatele anda võimalikult paremat ettevalmistust nende tulevaseks tööks, et nad oleksid varustatud heade teadmistega ja et nad oleksid ühteaegu ka head nõukogude kodanikud.

Üheks meie õppeplaanide positiivseks jooneks on olnud võimalus üliõpilastel nende spetsialiseerumise astmel (alates III kursusest) süveneda kitsamaisse eriainetesse ulatuslikumalt kui mitmes teises suuremaski ülikoolis. Mitte ainult keelt ja kirjandust ei saa meie üliõpilane valida oma huviainete hulgast, vaid ka soome-ugri keeli, rahvaluulet, žurnalistikat, aga viimasel ajal ka pedagoogilist aineterühma. Kui möödunud sajandil veel võis teadlane end tunnistada spetsialistiks kõigi nende distsipliinide alal korraga, siis on see praegu võimatu. Kõigil neil erialadel on välja kujunenud oma meetodid, problemaatika ja on olemas määratu suured allikatekogud, millesse süvenemiseks ei jätku ühel inimesel jõudu ega ole see ka erilisi tulemusi andev.

Käsitletud erialade viljelemiseks, nagu näitab praktika, on TRÜ-s suuri eeliseid. Siin on kättesaadavad esmajärgulised läänemere keelte materjalid, siin on maailma suurim rahvaluulekogu. Kes siis peaks nende allikate läbitöötajaid ja huviosalisi ette valmistama, kui mitte TRÜ? Ülikooli kabinettide ja laboratooriumide näol on siin võimalik kasutada aparatuuri, (filmid, elektrilised mõõteaparaadid), nagu neid praktikas hea eduga on kasutatudki. Pärast lõpetamist võivad spetsiaalse ettevalmistusega isikud oma töökohtadel (kõigepealt õpetajatena) palju kasu tuua teadusliku tööga oma erialal. Ka selleks on olemas kogemusi (E. Leppik, A. Järv). Jääb soovida, et nende erialade väljaarendamiseks senisest rohkem nähtaks vaeva. Ja kus mujal peaks meie keelt ja rahvaluulet uurima ja uurijaid ette valmistama, kui mitte siin. Spetsialiseerumisainete (valikainete) vähesus muidugi vähendaks dekaani muret, mida on küllalt. Jääksime aga vaesemaks oma rahva, tema mineviku ja loomingu tundmise poolest.

Dots. E. LAUGASTE

KONVERENTSIJÄRGSED MÄRKMED

Üleülikooliline ÜTÜ teaduslik konverents on meie üliõpilaste teadusliku töö iga-aastaseks ülevaatuseks. Tänavu toimus esmakordselt selline ülevaatus sügissemestril. Ette kanti tööd, mis valmisid juba möödunud õppeaastal.

Kas konverentsi korraldamine sügisel õigustab ennast? Jah ja ei. Ühelt poolt küll välditi suure koormuse tekkimist ÜTÜ tööga seotud üliõpilastel kevadsemestril, teiselt poolt aga tekkis suuri raskusi konverentsi organiseerimistööga, eriti teeside ja programmide väljaandmisega. Konverentsi komisjonile tulid andmed ja teesid ettekantavate tööde kohta esitada kevadel. Tegelikkus aga näitas, et alati pole tahtmine taevariik. Mitmed ringid jätsid kevadel teesid lihtsalt esitamata. Viga püüti parandada sügisel, kuid näiteks geograafiasektsioonis, kus inimesed olid sügisel praktikal, jäidki teesid kirjutamata. Suure osa üliõpilaste viibimine kolhoosides ja teistel töödel raskendas samuti konverentsi ettevalmistamist. Kõike seda arvesse võttes oleks tõenäoliselt otstarbekam pidada konverents endiselt kevadsemestril. Esialgsete andmete järgi toimubki järgmine konverents 1960 a. aprillis.

ÜTÜ struktuurist. Viimasel ajal on mitmetes meie maa ülikoolides iseseisev ÜTÜ nõukogu faktiliselt kaotatud. Tema funktsioonid on üle antud komsomolikomiteele. On loodud vastav sektor, mis tegeleb üliõpilaste teadusliku töö juhtimisega ja teiste ÜTÜ nõukogu kompetentsi kuuluvate küsimuste lahendamisega. Nagu kuulda, ei olevat sellised muudatused mõjunud üliõpilaste teaduslikule tööle hatvasti. Pigem vastupidi. See probleem tasuks meilgi järelemõtlemise vaeva. Mõned väidavad, et nendes kõrgemates õppeasutustes kuulub üliõpilaskond sajaprotsendiliselt kommunistlikku noorsooühingusse ja ainult seetõttu olevat selline ümberkujundamine võimalik. Kuid keegi ju ei takista organiseerimata noort osa võtmast teaduslikest ringidest, mis töötavad komsomolikomitee juhtimisel. See võib ainult positiivselt mõjuda ÜLKNÜ ridade juurdekasvule.

Paar sõna rahalistest küsimustest.

On kombeks saanud, et ÜTÜ tööst kõneldes ei räägita kunagi rahast. Vähemalt avalikkuse ees mitte. Vahetevahel tuleks seda aga siiski teha.

Konverentside korraldamist, üliõpilaste saatmist teaduslikele konverentsidele naabervabariikidesse ja üliõpilaste teaduslike tööde kirjastamist pidurdab suurel määral oma eelarve puudumine. Näiteks on Kaunase ja Minski üliõpilaste teaduslikel ühingutel kindlad eelarved. Summasid sellest jaotab ÜTÜ nõukogu oma äranägemise järgi. Kaunases on eelarve kogu õppeaastaks 10 000 rbl., Minskis veelgi suurem. Tundub mõnevõrra kummalisena, et meil pole suudetud varustada ÜTÜ nõukogu vajalike summadega isegi konverentsi organiseerimiseks.

Näite üliõpilaste teadusliku konverentsi eeskujulikust korraldamisest andis Balti liiduvabariikide ja Valgevene kõrgemate meditsiiniliste õppeasutuste II ühine konverents. Mitte väikest osa ei mänginud siin hästi lahendatud finantsküsimused.

V. KALLASTE

Friedrich Schilleri teoste näitus

Seoses Friedrich Schilleri 200. sünniaastapäevaga on TRÜ Teaduslikus Raamatukogus korraldatud kirjanikule pühendatud näitus. Näitusel eksponeeritud Schilleri teostest on paljud ilmunud kirjaniku eluajal, nende hulgas 5 esiktrükki ja hilisemad väljaanded teistes keeltes. Eestikeelsetest tõlgetest on kõige vanem «Laul kiriko kellast», ilmunud 1860. a. ja mitmes väljaandes ilmunud draamad «Röövlid», «Salakavalus ja armastus», «Orleans'i neitsi» ja «Wilhelm Tell».

Väljapanekute hulgas on meie fondide kõige väiksem raamat — Schilleri «Kellalaul», formaadiga 2×2,5 cm, ja kaks Schilleri kirja: üks ülikooli raamatukogu esimesele direktorile Karl Morgensternile ja teine kellelegi tundmatule.

Eri vitriin sisaldab teoseid ja väljaandeid ajast, mil Schiller oli ajalooprofessoriks Jena ülikoolis.

Näitust illustreerivad fotod Schilleri teoste lavastustest meil ja mujal.

L. KILK,
vanemraamatukoguhoidja

Kuhu me jõuame?

Vene kirjanduse kateedri juhataja ja nende ridade kirjutaja, tutvunenud uue õppeplaaniga lääne filoloogidele, nägid hämmastusega, et sellest on kustutatud vene kirjanduse kursus (säilinud on ainult nõukogude kirjanduse ühesemestriline lühikursus). Tänu sellisele didaktilisele «reformile» on meie tulevastel diplomeeritud kooliópetajail, nõukogude haritlastel, suletud aken vene kirjanduse aeda.

Edaspidi ei anta enam meie germanistidele ja anglistidele ettekujutust revolutsiooniliste demokraatide Belinski, Herzeni, Tšernõševski ja Dobroljubovi ideelisest pärandist, nad ei tutvu ei Krõlovi elutarkuse lennukate aforismidega ega «Küti kirjade» tähtsusega meie ja maailma ühiskondliku mõtte ajaloos. Võõraks kõlaks jääb neile Puškini värss. «Jevgeni Oneginist» saavad nad aimu ainult Tšaikovski ooperi või filmi kaudu. Gogolist kuulevad nad ehk ainult seoses saksa romantikutega, Lermontovi raudse värsiga tutvuvad ehk Bodenstedti tõlkes. Võõrasteks sõnakõlksudeks jäävad neile sellised väljendid, nagu «obloomovlus», «hlestakovlus», «maniilovid», kogu «liigsete inimeste» pildisaal. Vene klassika kujud, üldnimed ja surematud väljendid muutuvad neile ainult «võõraste nimede munaroaks»! Neil pedagoogidel ei ole aimugi poeetidest-dekabristidest, need eestlased ei kuule enam midagi dekabrist Küchelbeckeri helgest nagu hommikune koit eesti jutustusest «Ado», kus meie esivanemaid nimetatakse «vabaduse taltsutamatuiks poegadeks» ja nähakse nende võitlust saksa peniküütlite vastu eesti rahva silmadega.

Maailmakirjanduse korüfeede L. Tolstoi ja Dostojevski looming jääb neile tundmatuks maaks (terra incognita); Lenini lemmikkirjanikkude Gribojedovi, Nekrassovi, Štšedrini teoseid ei avata neile ülikooli tasemel. Neid ei õpetata mõtisklema ei Tjutševi värsi ega Tšehhovi proosa üle. Nad ei saa teada, et «tundliku teekonna» žanr on viidud revolutsioonilise mõtte rajaja Radištševi poolt uutele kõrgustele. Ja kuis saaksid nad küll konkreetse ettekujutuse vene kirjanduse viljastavast mõjust Lääne-Euroopa, slaavi-maade ja ameerika kirjandusele? Käsitledes näiteks Prosper Mérimée loomingut, nad ei kuule midagi isegi Puškini «Mustlastest», mis inspireerisid Mériméed. Tundmata L. Tolstoid, «võtavad nad läbi» R. Rolland'i, kes tunnistas, et alles Tolstoi õpetas teda inimkonda nägema ja armastama. Nad hakkavad uurima prantsuse kriitilist realismi ilma I. S. Turgenevita, keda Maupassant nimetas oma õpetajaks. Ajastul, mil sakslased uurivad Turgenevi mõju Fontaine'ile, Stormile, Thomas Mannile, mil G. Hauptmann oma autobiograafias toonitab L. Tolstoi pöördelist osa ta loomingulises arengus, ei raatsita meie filoloogide õrnu ajusid koormata Tolstoi ja Turgenevi tundmisegagi.

Saan aru, et õppeplaan on meil üle koormatud. Saan aru sellestki, et kauges ministeeriumis on ühe suure ülemuse pliiats kirjanduskursuse maha tõmmanud ja et dekaani kantseleis on vastav paber sissetulevate kirjade kaustas. Aga see arusaamine kahvatub mõtte ees, et nõukogude filoloogid saavad edaspidi meie auväärses ülikoolis vene kirjanduse alalt vähem teadmisi kui nende kolleegid... Berliini Humboldti-nimelises ja Praha ülikoolis. Sellise planeerimise perspektiivid äratavad igas kultuuritahtelises nõukogude inimeses rahutustunde.

Kujutlegem vaid jutuajamist meie «läänlase» ja üliõpilase vahel Berliinist mõnel tulevasel festivalil.

«Kuis meeldib Teile «Sõda ja rahu»? küsib berliinlane meie «läänlaselt».

«O, yes,» vastab see, meenutades oma teadmisteallikat — filmi. «See Natassa... Hapburne vist... väga kiitsakas preili..., ja kui vahvasti Pierre ta õhkamist palkonilt pealt kuulas. Ja see happy end — nad kaovad käevangus minnes — väga peen!»

Aga mis siis, kui sakslane tunneb sügavamat huvi Leo Tolstoi vastu? Siis tuleb nõukogude filoloogil vist vaikida või meenub veel «Kannatuste rada»? Kust võiksid nii koormatud filoloog teada, et oli ka Tolstoi, kuid mitte Leo, oli Aleksei, aga mitte Nikolajevitš — neid oli venelastel vist koguni kolm tükki?

Aga kujutlegem jutu hargnemist. Sakslane on võib-olla mõjustatud Anna Seghersi väitest, et vene kirjandus on uue, progressiivse kultuuri lahutamatuks koostisosaks ja jätkab oma Tartu kolleegi usutlemist umbes järgmiselt:

«Teil pole vist aega lugeda nii pikki teoseid. Aga te armastate kindlasti Puškinit?»

«Puškin? Polnud enam ülikooli programmis. Keskkoolis koolmeister rääkis vist midagi ühest kapteni tütrest, kes Pugatšoviga lahinguid lõi?»

«M-jaa, «Kapteni tütar» on ehk tõesti rohkem keskkooli mälestus. Aga mida ütlete «Vaskratsaniku» ideest?»

«Vaskratsaniku» ideest? Olen lugenud «Peata ratsanikku», oh see on verry vunts raamat. Massitiraaž... nii öelda..., Riikliku Kirjastuse poolt eriti soovitatud raamat.»

Jah, peata ratsanikud kappavad kõikjal hirmsa hooga. Pole ime, et kapten Myne-Reid tõrjub välja «Kapteni tütre»... «Aga austatud kolleeg, kas olete Tšehhovit lugenud? Hauptmann jumaldas teda.»

«Sehhovit? Nein, pean tunnistama, et ei ole. Juubeliartiklit nägin küll «Sirbis».»

«Hm, ehk eelistate Saltõkov-Štšedrini? Tõlked ei anna veel ta stiili omapära hästi edasi.»

«Sedriini? Just kui oleks kuulnud. Itaallane?»

«Meil Saksamaal kirjutatakse doktoritöid Tšernõševskist. Mis te arvate tema mõistliku egoismi teooriast?»

«Särnisevski? Milline eriskummaline nimi. Vist poola veri...»

«Kuulge, kolleeg, mida Te siis vene klassikuist lugenud olete?»

«Ah, vene klassikuist? Olen, olen küll üht-teist lugenud. «Kassi ja kokka» lugesin. Vähemalt... osaliselt. Teate... lõpp oli seal, kui ta mu kätte sattus..., vabandage... juba ära tarvitatud...»

Kuulen juba oponentide nördinud hääli: «Mis te naljatate tõsise asja puhul. Mõistke ometi! Saage aru! Vene kirjandusele ei jätku ruumi. Meil on juba niikuinii 32 tundi. Ja saage ometi aru: meie oleme ju lääne filoloogid.

Kuid sulgegem följetonistlikud klambrid ja — nagu prantslased ütlevad: revenons à nos moutons. Meie ei saa asendada vene klassika humanistlikke väärtusi näiteks Goethe läbivõtmisega. Teema «Goethe Eestis» on meile hoopis teise tähtsusega kui näiteks teema «Gogol Eestis».

Kolm korda targad väidavad, et üliõpilased võivad omandada vene kirjanduse omal käel. Halastamatud faktid kõnelevad aga teist keelt. Kui ma tooksin näiteks kaugõppeosakonna üliõpilastelt viimaseil aastail kuuldud autentseid eksamivastuseid, siis toimetaja ütleks mulle kindlasti, et selline materjal kohutab isegi «Krokodilli» ära, meie ajalehes aga pole osakonda «Õnnetused ja kuritööd», kuhu neid ehk võiks paigutada. Vene kirjanduse õige tõlgendamine ilma eriteadlase abita käib üliõpilasele üle jõu.

Ei saa vene kirjanduse väljajätmist vabandada ka viitega keskkoolile: see tähendaks eluajaks piirduda VIII klassi laste tasemega ühel alal, mida filoloog ei saa enam ignoreerida isegi Lääne-Euroopas ega Ameerikaski. Tuleb leida produktiivsem lahendus.

Vene kirjanduse kateedri kollektiiv on arvamusel, et vene kirjanduse tutvustamine lääne filoloogidele tuleb taastada. Loodame, et A. Puškinit ja L. Tolstoid ei pagendata meie germanistide ja anglistide teadvusest. Ei tohi sulgeda nõukogude haritlastel akent vene kirjandusse ka siis, kui nende erialaks on võõrkeeled. Nad saavad ju mitte muistse «oberlehreri», vaid täisväärtusliku ülikooli diplomi.

V. ADAMS

VIIENDA

Mitte kaua aega tagasi suudeti Põhja-Meretee kaubateena kasutusele võtta. Ja alles päris hiljuti, mitte rohkem kui kolm kuud tagasi, nägid Põhja-Jäämere raskesti ligipääsetavad avarused esimest korda matkasportlasi. Nendeks olid TRÜ üliõpilased kommunistlikud noored, kes otsustasid oma suvise õppevaheaja mööda saata Arktikas töötades ja matkates.

Eks anna sellest kõige täpsema ettekujutuse käidud kilomeetrid, tehtud töö ja rida pikemaid ning lühemaid matku Diksoni, Tiksi, Igarka, Dudinka ja Murmanski ümbruskonda, et paremini mõista ja tundma õppida meie tõepoolest tohutu suure kodumaa mitmekesist loodust ja elu-olu.

Piisab, kui öelda, et kogu selle huvitava ja omapärase ürituse raames töötasid Arktika-retkest osavõtjad laeval madruste, kütjate ja päevnikena kokku 2136 töötundi ja igaüks läbis keskmiselt 12 500 km, millest «Volgal» sõites üle 10 000 km ja «Petrovskil» üle 500 km.

Kõigest nähtust-tehtust ei suudagi korraga jutustada. Allpool toodud pilt haarab ainult ühte väikest osa sellest retkest. Võib-olla aitab see lugejatel pisut ettekujutust saada meie viibimisest Põhjapooluse lähedastel aladel.

Läbi ukse sees oleva väikese illuminaatori näitab end kindlas õõtsuvas rütmis kord pilvedest raske taevas, kord ähmane sakiline rannajoon, kord vahust ja pritsmetest valge laineselg. Meie mootorlaev «Volga» kerkib ja vajub võimsatest kõrglainetest, mis temast välja tegemata edasi tormavad. Otse selle lainetemöllust valge rannajoone taga algab mäetippude ja sopkade tumm vägilasmets, mille varjus justkui käomuna lebab arktiline sadam Tiksi... Mida kõike pole ta näinud — küll vene meremeeste kangelaslikkust, kes lääne poolt tulles rajasid siia laevateid läbi Arktika jääväljade, tuues Tiksi kõike, mida eluks vaja (isegi pirnipuud tuleb siia vedada vähemalt tuhande kilomeetri kauguselt), küll polaarelanike visadust ja mehisust, kes 40- kuni 50-kraadilise pakasega ja ligi poolesajameetrilise sekundikiirusega märatseva tormi kiuste rajasid sellesse ümbrusse teadusliku uurimisjaama, püstitasid tehased, planeerisid tänavad. Esimest korda astus aga Tiksi mustporisele tänavale meie kulunud matkasaabas.

«Kõike muud, aga mitte seda, et turistid Eestist tulevad siia mägisesse tundrasse... see on ebaharilik. Kõik paigad on siin metsikud ja läbimatud,» sõnas meile elupõline siberlane Tiksi komsomolikomiteest. Kuid me ei loobunud matkast, kuigi meil polnud täpset kaarti ega teise raskuskategooria matkaks vajalikku osavõtjate hulka. Alustasime matka

Haraulahi mägede poole

kahekesi — mina ja Mart — kaks Tartu ülikooli üliõpilast. Pisut ettepoole kallutatuna 25-kilogrammise seljakoti raskuse all suundusimegi varahommikuse poolhämaruse katte all kümnepäevasele rännakule arktilisse mägisesse tundrasse. Sopkad-hiiglased ümberringi veel magasid. Tinajas sügishommik oli matnud nende pead ühtlasse tihedasse

Matkal Siberi taigas Igarka ümbruskonnas. Mart teeb tutvust taiga linnustikuga.

pilvemassi.

Palju ei tulnud meil käia, kui alustasime tõusu. Olime värsked ja rõõmsad. Tõus edenes kiiresti. Järk-järgult kadus meie all pilvede varju kogu Tiksi ja Laptevite meri. Mida rohkem tõusime, seda vastikumaks ja külmemaks muutus udumass. Rühkisime edasi, jalgade all kiviklibu, ees ülal ähvardamas kaljupangad. Midagi salapärast ja mõistatuslikku peitus selle miljöö varjus. Ja meie ei eksinud. Sedamööda, mida rohkem me olime rännanud sellel inimtühjal polaarmaal, kogunes ja kuhjus märkmeid ning täiskuhjunud lehekülgi meie päevikutesse. Nägime ja elasime läbi nii palju uut ja huvitavat, et seda kõike edasi anda on võimatu. Seepärast lubatagu piirduda ainult mõne lõigu kirjeldamisega meie matkast Põhja-Jäämere-äärses sopkalises Jakuutia tundras, meie reisi viienda mere taga, samuti lubatagu, et nimetame mäetippe, jõgesid ja järvi enda poolt ristitud nimedega, kuna siiamaani pole nendele veel keegi nimesid andnud. Olime jõudnud Orienteerumismäe tipule. Ees all lainetas tundrasoo hulgaliste järvede ja jõekestega, millede vahelt tõusid harvad mäekühmukesed ja seljandikud. Päris soo lõpul ilutses ja säras Ligipääsmatu Kaunitar oma kuue mägisaarekesega ja rohkete sügavate eemaleulatuvate lahesoppidega, mis fjordidena kadusid teda kolmest küljest ümbritsevate mägede peitu.

Horisondil

Ligipääsmatu Kaunitari koldest kerkis taevasse tohutu hülgekoonuna Unistuste mäetipp, mille vallutamise seadsimegi oma eesmärgiks. Kogu sood palistas kahelt poolt valgete teravate koonustega sopkade müür, mille vahelt paiguti lipsasid läbi üksikud mägijõekesed, mis peaaegu koskedena kukkusid Ligipääsmatusse Kaunitari.

Oli võimalus minna kas vasakpoolsete või parempoolsete sopkade kaudu. Valisime vasakpoolse variandi kui huvitavama. Tegime maastikust kiiresti skeemi ja laskusime alla. «Tõmbame siit üle rabanurga,» arvas Mart, «kell on kümme, kuueks-seitsmeks õhtul oleme tipul.» Taas lirtsus soovesi meie säärte ümber. Läksime peaaegu otse, jättes enda järele pehmesse turbasamblasse kaks rida veega täidetud jälgi. Hakkas sadama lumelörtsi. Kilomeetri viiekuue järel sulges jõgi meie tee. Õnneks ei ulatu siinsetes jõgedes vesi palju üle põlvede. Harjumuseks saanud tava kohaselt sammusime sellest lihtsalt läbi harkis jalu, et kiire vool meid pikali ei paiskaks.

Teisel pool jõge hakkas soo üle minema Vinguvate Tuulte platooks üksikute suurte kivirahnudega. Rabavee solin asendus kõditava peene kiviklibu krobinaga meie laiade saabaste all. See oli üks igavam rännakuosa ja oleks seda veel rohkem olnud, kui poolenisti kaetud kiviklibu ja sambliku vahel neid veripunaseid lapikesi, kust kämblasuuruselt maatükilt korjasime peotäie marju — metsatu arktilise tundra andi, mis kustutas janu ja aitas seega säilitada nappi joogivee tagavara seljakottides.

Pikkamisi hakkas meie keha tundma seljakoti survet ja jalad tüdima maa mõõtmisest. See omakorda mõjustas Marti kellale vaatama: «Juba pool kaks!?» — «Lõuna!». Kaitset lumelörtsi ja

MERE

tuule eest leidsime peaaegu platoo lõpus

Värinate rahnu varjus.

Sirutasime jalad kiviklibule nii pikalt ja mugavalt välja kui saime. Puhastasime saapad porist. Käimisest soojaks läinud labajalast kerkis auru. Jah, kas ei kuluks ära klaas kuuma, kuuma teed, kuid see on siin ebareaalne fantaasia. Kust võtta välja tulepuud, kui kusagil ei kasva isegi väikese sõrme jämedust oksa. Ka sammal on märg. Ja kolmandaks tuul, mis ei silita ega paita, vaid tõukab ja vingub. Olime tühjendanud vaevalt karbitäie lestakonserve, kui kehast oli juba haihtunud poole päevaga kogutud soojusetagavara. Ega midagi, tuleb edasi liikuda, et mitte päriseks siia jääda. «Ka-kas me-e ei läheks läbi jälle mõnest jõest?» lõdistas Mart rääkida läbi poolsiniste huulte. Igatahes praegu oli see kõige julgem huumor, mida üldse siin Värinate rahnu juures Vinguvate Tuulte platool kuulda võis ja mis ainukesena suutis suretada üles-alla jooksvad külmajudinad. Kuid nali naljaks, tõsi tõeks. Täpselt kümme minutit hiljem olime silm silma vastu laia mägijõega, mis sopkade vahelt alla tormas. Ei minul ega Mardil polnud momendil tahtmist veenduda oma nahal, kui külm võib olla vesi Arktikas septembrikuul. Ennem läheme ümber jõe kui sellest läbi, oli otsus.

Vahel juhtub nii, et üks väljakannatamatus ületab teise.

Veriste kaljude juures

juhtus meiegagi nii. Aitab. Isegi on 10—15 km soolas. Jõgi oli siin kergemini läbitav kui mujal. See-eest asus ta meie all üsna, üsna sügaval kaljuseinte vahel. Hea, et meil oli kaasas 60 m tugevat nööri ja et kaljusein oli murenenud teravanukilisteks väljaulatuvateks pankadeks. Hakkasime laskuma, laveerides ristipõiki jooksvates laiades kaljulõhedes. Omaette peatüki aga moodustas teiselt poolt seinast ülesronimine. Võimsana seisis see musta- ja kollakas-punast värvi kaljusein meie ees. Tuli tõusta sentimeeter haaval, otsides ja kobades tuge jalale ja käele. Pangad seinas olid lõikavalt teravate servadega ja enamikus murenenud lahtisteks kiviplaatide lademeteks. Tuli olla äärmiselt ettevaatlik, et koos sellise plaadiga tagasi jõkke ei lendaks. Peaaegu alati pudenes sealt, kust jala ära võtsid, kamalutäis kiviklibu vette. Püsisime seinal hea sõna peale nagu ämblikud niidi otsas, kuid üles me saime, olgugi et vajusime pärast seda kokku kui tühjad kotid. Tundus, et ronisime 300, mitte 30 meetrit. Meie mõlemate käed tilkusid verest. Seda märkasime alles hiljem, kuid see ei seganud meid nautimast tehtud «tööd» ja Veriste kaljude läbiproovitud võimsust.

Selle päeva sündmused olid jõudnud lõpule. Tuli otsida ööbimispaika. Orust seda otsida ei saanud — seal on soo nagu kõikjal, Läksime kõrgemale otsima varju kaljude vahelt. Kõige paremaks ööbimiskohaks osutus «hotell»

Ulguv Hundipesa,

kus oli kuiv ja tavalisest vaiksem. Kangutasime lahti mõned kiviplaadid, mida kasutasime kirka ja labidana telgiplatsi puhastamiseks ja tasandamiseks kivirusudest. Tunniajalise mulla- ja kivitöö järel oli umbes kuue ruutmeetri suurune maalapp horisontaalseks muudetud. Alustasime telgi püstitamist. Telginurgad kinnitasime nööridega kaljude külge. Üsna mugav ja mõnus oli pugeda pärast sellist päeva läbiligunenud kontidega telki, mis oli peidetud rippuva kaljupanga alla ja vaatas otsaga mäesügavusse. Telgi eesriide tagant vaatasime põhjamaade nõiatütarde — virmaliste võluvat imevärvilist veh levat tantsu, mis sundis unustama roidumuse ja väsimuse luudes-lihastes. Alles Arktika tujukate ööde tuuletaadi isiklik ilmumine enne hommikut peletas meid magamiskotti. Meie vaikne ja rahulik öökorter oli jalapealt muudetud ulguvaks hundipesaks. Tuul tiirutas ümber kaljude möirates ja kisendades: «Tohoo-o! Uhuu-u! Inimesed!». Telgi kõik seinad olid kummis, visklesid ja värisesid tuule laulus. Nagu tõeline ulguv hundipesa! Öösel kaljulõhesse pistetud saapad olid oma-

TAGA

voliliselt juba rännakule asunud. Ärgates nägime neid umbes paarisaja meetri kaugusel. Ega midagi, eeskuju innustab.
Olime jälle

Ligipääsmatu Kaunitari haaretes,

mis jõelintidena, vesiste soodena, sügavate orgudena ja järskude tõusudena takistas meie liikumist nii edasi kui tagasi. Ligipääsmatu Kaunitar kiusas ja kimbutas meid pidevalt oma väänlevate ojade ja jõekestega, mis nagu pikad haarded või kombitsad püüdsid meid kõikjalt, kuhu me läksime. Parata polnud midagi. Oli ainult üks tee — minna edasi. Ja me läksime. Võib selgesti kujutleda seda rahulolutunnet, kui Ligipääsmatu Kaunitar lebas meie jalgade ees, paitades oma kahvaturoheliste lainetega meie saapaninasid.

Algas meie põhieesmärgi täitmine —

rünnak Unistuste mäetipule,

mis istudes sfinksina tohutu kaljuse mäeaheliku otsas nagu kaitses ja valvas nende metsikute, kuid imetoreda maastikuga paikade rahu ja ligipääsmatust... Läbisime kiiresti üsna kitsa kireva tundra taimestikuga kaetud tsooni, mis kauni mustrilise vööna ümbritseb kõiki sopkasid ja mäeahelikke, ning jõudsime alale, kus nagu arktilises kõrbes võib kohati leida

Jakuudid Leenal kala püüdmas. **Autori fotod**

ainult üksikuid sambla- ja samblikulaigukesi.

Tõusu raskema ja pikema osa moodustasid kaljud — paljad ja jäised.

Iga edasiliigutud meeter tõi tipu ikka kättesaadavamale, muutes ikka rohkem verd ja mahla-

sid meie kehas higiks, kuid mäetipp ise on selle vääriline, et end pisut pingutada ja pakub päris

mägironimisrõõmu,

kui oled ta vallutanud ja tõusta pole enam kuhugi. Oled niigi küllalt kõrget taevasinas ja võid vabalt jalgu kõigutada üle loogas kaljuseina ning vaadata otse lagipähe ümberkaudsete sopkade teravatele koonustele, Ligipääsmatule Kaunitarile.

Mart püüab vana harjumuse kohaselt mõnda lindu silmata, kuid märkab all eemal hoopis jänest, kes on siin nii «külm vend», et võid talle ligineda käegakatsutavale kaugusele. Tema aga, ole hea, teeb näo, nagu poleks sind olemaski ja naerab sinust mööda kusagile sopkale, justkui naudiks loodust.

Tõepoolest tasub nautida seda karmi ja nii omapärast kaugete mägede, sopkade, rabade, järvede ja jõgede suurepäraselt kujundatud maastikupilti, mida nii vähesed meist on näinud ja mida nii paljud ei oska kujutleda — virmaliste ja külmade lumetormide ohjeldamatule tantsule avatud maad, kus pole kohta puule ega põõsale kasvamiseks, kus on raske leida eluaset inimesele. Ja ometi sellel Põhjanaela-alusel maal, kus lumekihi paksus ulatub kõrgemale onni katusest, võib leida inimest, vene inimest, kellele pole kättesaamatud lõuna- ega põhjapoolus, samuti ka Kuu kraatrid.

Päris hea ja inimlik tunne tekkis, kui nende pikkade matkapäevade jooksul esimest korda kerkis järsku metsikus mägises tundras mäekeeru varjust nähtavale asula sirgete majade reaga. See oli teaduslik uurimisjaam —

Iinnake MGG.

Võib arvata, kuidas mõjus polaarelanikele asustamata tundrast tulnud kahe porise, väsinud ja läbimärja eesti matkaja saabumine MGG-sse. Polaarelanikud on erilised inimesed, keda iseloomustab eelkõige äärmiselt külalislahke ja abivalmis suhtumine kaasinimesesse, sest nemad on kõige rohkem tunda saanud Arktika looduse halastamatust inimese vastu ja teavad, kui tähtis ja humaanne on nende vähimgi abi teisele.

Unustamatult tore ja asjalik oli meie kui ootamatute külaliste vastuvõtt. Jalamaid olime kuivades rõivastes ja kuum tee oli meie ees laual. Viimase peensuseni jutustati ja näidati meile selle jaama tööd ja tegemist päris lõunast siia sõitnud kõrgema haridusega spetsialistide poolt. Esmakordselt avanes siin võimalus näha virmalisi päise päeva ajal läbi raadiolokaatori ekraani. Hea ja meeldiv oli viibida selles sõbralikus töökas kollektiivis sügaval Arktika rüpes.

Kaua vaatasime veel tagasi Rahvusvahelise Geofüüsika Aasta nimelisele linnakesele, kuni maastikuauto kandis meid taas sopkade varju Tiksi suunas.

Meie matk oli lõppenud. «Volga» andis kolm pikka hüvastijätuvilet ja Laptevite mere päikesest sillerdavad jäämäed-hiiglapangad sulgesid meie taga valgete mäetippude ja sopkade tum-

vägilasmetsa.
«Volga» pardal Vilkitski väinas teel Igarkasse.

JUHAN KIVI,
Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilane

KAS VÕI

Kõik on täna nii pidulikud, kenad! Nii palju külalisi. Valgustatud aula. See on ehitajate õhtu. Üliõpilaste-ehitajate õhtu.

Siin räägitakse palju tublimatest. Kiidetakse, tänatakse, surutakse kätt, antakse aukirju. Neid on palju. Nii palju, et kõikidele ei jõuakski neid aulas kätte anda, nagu ütleb sm. I. Sildmäe. Esitatakse arve ja fakte üliõpilaste tööst — seda teeb oma avakõnes sm. J. Lott, teevad üliõpilased ise. Tervitavad ELKNÜ Narva Linnakomitee sekretär sm. L. Šišov, ELKNÜ Keskkomitee sekretär V. Väljas, ENSV Ministrite Nõukogu Kõrgema ja Keskerihariduse Komitee esimees sm. Pesti jt. Kõneldakse ka raskustest — et ei olnud algul kerge ei ühiselamu ehitusel lagede krohvimisel ega Narva soojuselektrijaama kanali betoneerimisel, et Narvas oli üliõpilastel juhtlauseks «Mitte virisedal»

«Ja ei virisetudki,» ütleb Einu Reitsnik, Narvas töötanud üliõpilaste staabiülem.

Need nimed, mida siin täna korratakse, on meile tuttavad. Nendest tublidest üliõpilastest oleme lugenud ülikooli ajalehest ja vabariiklikest ajalehtedest, neid on esile tõstetud meie komsomoli-

ELBRUSE

koosolekutel, sest nad on ju meie endi hulgast! Nad on meie osakonna-, kursuse-, või rühmakaaslased, toanaabrid ühiselamus või sõbrad keskkoolipõlvest. Need oleme meie ise, meie kollektiiv.

Hea on tagasi vaadata tehtud tööle. Hiljuti lasti käiku Narva soojuselektrijaama esimene agregaat, mille valmimises on osake meiegi tööd. Pälsoni tänava ühiselamu värvilised aknaraamid vaatavad rõõmsalt päikesesse. Ja inimesed — kindlasti on neis selle tööga kasvanud midagi uut, midagi tugevat, head. Asjata ei ütle eesti filoloogia II kursuse üliõpilased: «Narva — see oli tore aeg, väga kasulik aeg.» Kursuse komsomolibüroo liige Helvi Koppel avaldab mõtte: «Kui tuleval aastal võimalik, lähen jällel» Nii ei mõtle üksnes eesti filoloogid.

Hiljuti tähistasime ÜLKNÜ aastapäeva. Vaatasime tagasi komsomoli võitlusteele, kommunistlike noorte kangelastegudele. Meie aja kangelasteod — need on töökangelasteod. Johannes Semper kirjutab:

Kui öeldakse sulle,
kus sind vajatakse
(kas on pooleli ehitus,
vili veel niitmata
või linna rajatakse) —
ei õlgade kehitust

TIPPU

ega virilat lõustal
Kohe tõusta
ja minna aega viitmata!
Ja kui vaja, mitte hoolida
mingist vaevast,
ei lumest ega jäisest taevast,
vaid olla nõus ka
viima lippu
kas või Elbruse tippu!

Need sõnad käivad ka meie kohta.

M. VIIDING

KINOLEKTOORIUMIS

Mida on seni tehtud TRÜ kinolektooriumis ja missugused ürituseid seal ees seisavad — sel teemal vestlesid meie ajalehe esindajad teoreetilise tuusika kateedri aspirandi Vaino Undi, TRÜ kinolektooriumi juhataja Eduard Saki ja arvutuskeskuse inseneri Lembit Damenga.

Millal kinolektoorium alustas oma tegevust?

Sm. Unt: Populaarteaduslikke ja dokumentaalfilme hakati meie ülikoolis näitama juba 6—7 aastat tagasi. Kuid alles 1957/58. õppeaastal, vastavalt NSVL Kõrgema hariduse ministri käskkirjale, pandi alus kinolektooriumile, mille ürituseid hakkasid toimuma regulaarselt.

Kuidas toimus möödunud õppeaastal filmide valik ja kes esinesid loengutega?

Sm. Unt: Pooled filmid saime filmilaenutuskontorilt. Linastasime kõiki neid filme, mis eelnevalt olid jooksnud «Saluudis», ainult poolteist nädalat hiljem. Ülejäänua seansid andsime oma fondide arvel, kus paraku aga valik on veel üsna väike.

Loengutega esinesid peamiselt teadlased nii meie ülikoolist kui ka mujalt. Eriti on meelde jäänud dots. P. Allese ja EPA rektori M. Klementi esinemised. Värvikad ja haaravad olid ka üliõpilase A. Rosenbergi vestlus ühe matkagrupi muljetest ja TA noorema teadusliku kaastöölise K. Preemi loeng «Raketil kosmosesse».

Milline on üliõpilaste suhtumine üritustesse?

Sm. Unt: Tavaliselt oli kohal 70—80 inimest. See on üsna normaalne. Kuid esines ka äärmustesse kalduvaid olukordi. Kui demonstreerisime dokumentaalfilmi «Brüssel 1958», oli saal puupüsti rahvast täis ja osa soovijaid pidi jääma ukse taha. Samal ajal langes mõnede filmide puhul külastajate arv kahekümnele. Üldiselt olid saalid tühjemad eksamisessioonide ajal.

Kas ei ole kinolektooriumi külastajate arvu selline kõikumine tingitud osalt ka puudulikust reklaamist?

Sm. Sakk: Jah, kahtlemata. Asi võiks paraneda siis, kui kunstiring ja rotaprint meile appi tuleksid.

Millised organisatoorsed ja tehnilised probleemid seisavad kinolektooriumide korraldajate ees?

Sm. Sakk: Kõige rohkem teeb peavalu kinomehhaaniku puudumine. Praegu täidab selle ülesandeid kinokabineti montaažitööline. Kuna aga tegemist on statsionaarseadega, siis peab filmi demonstreerimise juures olema vähemalt kaks inimest. Ja nii tuleb abistajaid hankida täiesti juhuslikult.

Teine takistus seisneb transpordis. Kui ülikooli autod juhtuvad sõidus olema, peab seansi lihtsalt ära jätma, sest limiitleht on ära kaotatud, mistõttu üüriautosid kasutada ei saa.

Möödunud aastal nuriseti selle üle, et meil puudub ajaviitemuusika. Nüüd saime magnetofoni ja kui sm. Simm vajalikul hulgal linti muretseb, võime selle peagi käiku lasta. Töökojas on valmimas ekraan (seni demonstreerisime filmi seinale).

Raskem on lahendada akustika küsimust. Väiksema hulga kinokülastajate puhul kipub saal kõlama. Samuti jääb lektori kõne suure saali kohta nõrgaks. Meeldetuletuseks majandusmeestele olgu öeldud, et seda asja saaks parandada mikrofoni muretsemisega.

Missugused on plaanid edaspidiseks?

Sm. Daniel: Filmide valikul käesolevaks aastaks püüdsime lähtuda kõige põletavamatest päevaprobleemidest,

Seoses Hiina Rahvavabariigi 10. aastapäevaga demonstreerisime Hiina-temaatilisi filme. Samuti jätkame seitseaastaku töövõitude tutvustamist. Arstiteaduslikest on kavas «Surmale määratud elu eest» ja «See segab meie elu». Vastavalt üliõpilaste soovidele demonstreerime sel aastal uuesti dokumentaalfilme «Mööda Prantsusmaa teid» ja «Brüssel 1958». Kui avaneb võimalus kasutada kitsasfilmiaparaati, saame näidata filmi Nõukogude näitusest New Yorgis.

Loengud tahame muuta huvitavamaks. Näiteks võiksime mõne Antarktise filmi puhul isegi Juhan Smuuli esinema kutsuda.

Kohtumistelt vilniuslastega

Meie raviosakonna IV kursus määrati šeffideks külalistele Vilniusest. Raske ülesanne!

Kui me konverentsi teise päeva õhtul läksime koos leedulastega ülikooli kohvikusse, olime algul mures, kas tekib lõbus ja sundimatu õhkkond. Tavaliselt kulub eestlaste omavahelistel kohtumistel tükk aega n. ö. sisseelamiseks. Siin aga oli mure asjatu — juba esimestest minutitest võitis leedulaste ülekeev temperament ja rõõmus meel. Tekkis elav vestlus, naljatati, tantsiti, lauldi. Nemad õpetasid meile leedu polkat, «sokutantsu», laule, meie aga neile neid tantse-laule, mis meile omased. Palju elevust tekitas konverentsil olev ainus armeenlane või lihtsalt «Jerevan», nagu teda kõik kutsusid. Tema oli vahekohtunikuks meie lauluvõistlusel, mis toimus traditsioonilisel lauluväljakul Toomeorus. Kui aga mõlemad võistlejad pooled järsku taipasid, et «Jerevan» ise midagi ei esita, siis pidi ta lõbusate hüüete «Je-re-van, Je-re-van, Je-re-van!» järel laulma algul «Pääsulindu», siis leiti, et see on kõigile laulmiseks liiga raske ning peagi kõlas kolmes keeles «Õhtud Moskva lähistel».

«Rummu Jüri» meeldis külalistele, kuigi venekeelses translatsioonis läks kaduma koomiline kadakasaksa žargoon. Külalised tundsid huvi nii paljude küsimuste vastu, et vaheajad teatris jäid vägisi lühikeseks. Mida tähendab «Vanemuine», kumb on ilusam, kas Põhja- või Lõuna-Eesti (patrioottide ja tartlastena kiitsime lõunat); millest jutustab «Kalevipoeg», rääkimata praegustest näitlejatest ja uue «Vanemuise» projektist.

Lõpuks jõuti otsusele: «Peaksime vähemalt paar kuud Eestis olema, et siin kõike toredat näha!»

Olime tagasihoidli-kud: «Oh, kolm-neli päeva, kui ainult ringi sõita saaksite, ja meil polegi enam midagi näidata.»

Rahvaste sõpruse õhtu oli tore, rõõmus, südamlik. Selle sõna kõige paremas mõttes sõpruse õhtu. Vahetati kingitusi, autogramme, kirjutati üles aadresse, jutustati oma elust, tegevusest ja kodust. Seejuures kuulsime leedulastelt suurepärase legendi Vilniuse tekkest. Ja kui kellaaeg hakkas lähenema Riia rongi ärasõidu ajale, lükkasid eestlased kellad järele ja ütlesid, et sellele rongile enam pileteid ei müüda ja näis, et külalised oleksidki edasi viibinud.

Jaama platvormil ringmängud, laul, eestlastelt leedukeelne «Elagu Leedu!», nendelt eestikeelne «Elagu Eesti!». Käesurumised, viiped, sentimentaalsemailt paar pisaratki — ja jäime üksikuina Tartu jaama platvormile, kõrvus kutse: «Tulge kindlasti meile Vilniussel»

A. RAMM

Keelte õpetamisest TRÜ-s

TRÜ Õpetatud Nõukogu viimasel koosolekul oli kõne all keelte õpetamine ülikoolis. Vene keele suhtes jäeti küsimus, kas vene keelt edaspidi üldse üldainena õpetada või mitte, teaduskondade õpetatud nõukogude lahendada. Eesti keelt õpetatakse Arstiteaduskonna vene rühmade üliõpilastele nüüdsest peale viiel semestril, kusjuures peale eesti keele grammatika põhijoonte ja olulisema sõnavara kätteõpetamise tuleb harjutada aktiivset keeleoskust, mida tulevased arstid vajavad oma praktikas.

Kohustuslikku võõrkeelt õpetatakse kõigis teaduskondades I ja II või I, II ja III kursusel.

Keelte õpetamise programmide täpsustamise ja detailiseerimise otstarbel kohustas Õpetatud Nõukogu vastavaid kateedreid välja töötama juhendid, milledes oleks konkreetselt ära määratud kursuste (kui ka semestrite) viisi läbivõetava õppematerjali ulatus ja jaotus üksikute keeleaspektide järgi, fikseeritud orienteerivalt üksikuile õppetöö vormidele kulutatava aja määr ja kindlaks määratud ühtlased eksami- ja arvestusnõuded kursuste ja semestrite viisi. Kõnelemisoskuse harjutamiseks soovitati organiseerida võõrkeelte konversatsiooniringe üliõpilaste vabatahtlikul osavõtul ja üldse võõrkeelte õpetuses senisest suuremat rõhku panna õppetöö vormide mitmekesistamisele.

Samuti peeti tarvilikuks jätkata fakultatiivsete kursuste korraldamist NSV Liidu vennasrahvaste ja rahvademokraatiamaade kui ka muude võõrkeelte alal. Selliste keeltena tulevad arvesse ukraina, läti, leedu, gruusia, poola, tšehhi, ungari, rumeenia, inglise, saksa, prantsuse, hispaania, itaalia, vanakreeka, ladina, rootsi, soome, hiina, indoneesia, hindi, türgi, jaapani ja araabia keel.

Dots. R. KLEIS

TEATER

Üliõpilased üliõpilasi mängimas

Lähenevad viimased päevad ülikoolis. Vaja veel lõpetada diplomiprojektid ja sooritada riigieksamid ning ongi möödas eludraama üks kaunimaid vaatusi, mis rikastab meid kustumatute mälestustega kogu eluks.

Selles rõõmude- ja murederikkas elus, kus kõik toimub nagu mingis tihendatud, konspektiivses korras, esinevad kõrvuti tööarmastus ja hoolimatus, ohvrimeelsus ja hukutav egoism. Just seal ilmuvad kollektiivi liikmete varjamatud ja varjatud iseloomujooned oma täies suuruses ja värvikülluses.

Sellist lõiku elust on kujutanud ka Tatjana Elmanovitš oma näidendis «Üks kursus lõpetab jälle». 3. novembril võisime seda näha «Vanemuise» laval Tallinna Polütehnilise Instituudi üliõpilaste näiteringi esituses.

Ei, neil polnud vaja mängida, vaid ainult elada, sest näitlejad olid ise just needsamad üliõpilased, keda näidendiski on kujutatud. Needsamad üliõpilased, kes armastavad, leidmata vastuarmastust, kes on õnnetud, et neid ei armastata ja on seepärast tõmbunud enesesse, kes nõuavad armastust, suutmata iial tajuda tõelise armastuse sügavusi.

Näidendis näeme mitmesuguseid tüüpe üliõpilasperest. Seal on Peep Välja — andekas ja töökas nooruk. Ta on küll võrdlemisi tugevate egoistlike joontega, kuid mitte parandamatu. See selgub eriti ilmekalt viienda pildi lõpus, kui noormees loobub oma võimalustest jääda Tallinna, et sõita koos Lili Kallasega provintsi. Peep Välja on tõesti egoist näidendi alguses, eriti aga keskel ning isegi ootamatuna tundub tema otsus sõita koos Liliga. Kas tõesti suutis Lili kolmandas pildis kõita ta uuesti enda külge? Kas suutis ta muuta valeks Aino Kuldvee kriitika Peebu kohta, et Peep tunneb huvi ainult kõigi ja kõige vastu, mis on talle uus, kuna see, mida ta tunneb, mille on juba avastanud, see ei huvita teda enam. Vello Salumaa Peep oli just selline sõltumatu, enesekindel inimene. Tõsi, ta kutsus esile umbusu enda vastu. Ta oli võib-olla liiga julm ja hoolimatu, eriti käitumises Ainoga, ning aitas sellega suurendada lõppotsuse ebausutavust.

Lili Kallas (Tiiu Sepp) on armunud Peebusse. Lili peab armastusküsimustes õigeks ainult südamehäält. Oma suures kiindumuses on ta armastatule valmis andestama kõike. Lili on vaikne optimist (Tiiu Sepa Lili oli vähemalt selline). Tema süüdistused olid võrdlemisi tagasihoidlikud (Peebu korteris). Tema hukkamõist oli arglik ja saamatu (Ilmarile antud kõrvakiil). Tiiu Sepa enam-vähem ühtlasest mängust küündisid välja siiski üksikud kõrgemad tipud. Tiiu Sepa Lili ja samal ajal ka kogu lavastuse üks kaunimalt esitatud stseene oli kolmanda pildi lõpu eel, kus Lili ja Peep meenutavad möödunut. Selles oli palju lüürikat, eriti Lili poolt, ja künismi Peebu poolt. Kuid selles stseenis pidi Lili Peebu endale võitma. Võib-olla, et just seda oleks pidanud selgemini paista laskma.

Õnnelikuks paariks on Anne Nurkmäe ja Mart Raeda. Tundub, et Anne on üsna nõrkade erialaliste huvidega ja et ta sattumine tehnika alalegi oli üsna juhuslik. Eriti teravat hukkamõistu kuuleme tema kohta Edvilt, kes ütleb, et mida varem inimesele öeldakse, kuhu ta kõlbab ja kuhu mitte, seda parem. Edvi on koguni selle poolt, et las Anne kukub läbi eksamil, mis tast aidata. Ega temast loovat inseneri ikka ei saa. See on muidugi liiga karm otsus. Ka autor ei nõustu sellega ja laseb Annel ikkagi ülikooli lõpetada.

Reet Ulki Anne oli truu südamega tuulepea, kes esimeses pildis rääkis üsna kogenud inimese kombel, püüdis koketeerida, kuid viimases pildis oli nii kuulekas oma Mardile. Tõsi küll, kuju kaotas palju sellega, et näitleja kippus liiga deklameerima, rääkis kuidagi tehtult valju häälega, mis viis kuju ansamblist välja.

Poiste trio kolmandaks liikmeks on Ilmar Põllu. Toivo Nigoli Ilmar oli muidugi üks võimalus selle kuju lahendamiseks, kuigi õigustada sellist lahendust on üsna raske. Ilmarist jäi nüüd mulje kui tagasihoidlikust, kohmakast maapoisist. Toivo Nigoli Ilmaris ei näe me oma mõjukale isale toetuvat pojakest, kes ütleb end teadusliku töö vastu huvi tundvat, ise aga teiste töövaeva näppab.

Tugevaks osutus Niine Kase Edvi Tihane — tüdruk, keda kunagi pole armastatud ja kes sellepärast on tõmbunud endasse. Kuid mitte tundetus pole Edvi üksioleku põhjuseks, seda näeme Edvi suhtumisest Lilisse. Emaliku, omakasupüüdmatu armastusega hoolitseb ta Lili eest.

Niine Kase Edvi oleks võinud olla pisut vähem kannataja. Autor ei anna kannatusteks mingeid tõsiseid põhjusi. On kindel, et ka Edvi leiab oma õnne. Tema üksiolek on ju rohkem juhuslikkusest tingitud.

Pettunud abielunaine Aino Kuldvee püüab kas või teesklusega võita endale vaheldust. Maia Ermuse Ainos jäi väheks seda jõudu, mis sundis Peepu tema juurde minema. Aino on vastandatud Lilile, kuid Ermuse Aino ei täida oma vastandlikke funktsioone.

Väike, kuid Leesmaal hästi õnnestunud on Rein Aguri kuju. Enesekindel üliõpilane, kes rahuliku südamega võib minna borši sööma samal ajal, kui teised närveerivad eksamiruumi ukse taga.

Vastuoluline on komandandi kuju Laine Krassikovi esituses. Ilmselt on komandant keskealine naine, kuid laval nägime keskealise rõivastuses noort tüdrukut, kes püüdis käituda vanainimeselikult.

See üliõpilastele nii lähedane näidend üliõpilaste esituses sundis kaasa elama. Jah, tõsi, etenduse alguse hilinemine rohkem kui veerand tundi tekitas rahulolematust ja umbusku. Esimene pilt, kus oli tugevaid närveerimise jälgi märgata, süvendas seda. Ent juba teisest pildist alates läks kõik ilusasti. Oli üksikuid stseene, millega ei saa rahule jääda. Eriti torkas silma neljandas pildis stseen kolme nimetu üliõpilasega. Muidugi pidi see näitama internaadi elurütmi, pidi aitama luua internaadi argipäeva õhkkonda. See oleks tulnud peenemalt välja töötada. Nüüd jäi see stseen stiihiliseks. Mõtlematut tormamist oli liiga palju.

Teine lavastuslik puudujääk oli viienda pildi lõpus, kus lõpetajad lahkuvad komandandist, kes nendega viis aastat on pahandanud, aga kordagi pole ettekannet teinud, ainult üle õla heidetud hüvastijätuga. Liiga külm lahkumine, et põhjustada heldimust, millega komandant lõpetab pildi.

Teiselt poolt kerkisid esile kaunid ja jõulised stseenid: Lili ja Peebu vaheline stseen kolmandas pildis, millest oli juttu eespool, ja Edvi monoloog neljandas pildis. Sellest äärmiselt tundeküllasest monoloogist sai hulgaliselt värvi kogu Edvi kuju.

Kuigi ise elame kesk üliõpilastele tüüpilisi olukordi, siiski on huvitav ja vahest ehk seda huvitavam vaadata kõike seda teistest silmadest nähtuna. A. KISAAM

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4731. MB 09191.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Raamatupalat

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 34 (421)
Reede,
20. november 1959
XII aastakäik

17. november — rahvusvaheline üliõpilaspäev. Meie palavaim tervitus kõigi maade progressiivsetele üliõpilastele!

Komsomolisekretär

Väga vastutusrikkad ülesanded meie inimeste mobiliseerimisel partei poolt kavandatud kommunismi ülesehitamise plaanide täitmiseks kuuluvad kahtlemata komsomoliorganisatsioonidele. Iga uus päev seab meie komsomoliorganisatsioonide ette uusi ülesandeid. Ja praegusel perioodil ei tohi olla kõrvaltvaatajaid ja eemalejääjaid üldrahvalikus võitluses seitseaastaku ülesannete täitmisel.

Ülikooli komsomoliorganisatsiooni tähtsaimaks ülesandeks on kasvatada tööd armastavaid ja oma eriala hästi tundvaid kõrge poliitilise teadlikkusega eluröömsaid ning algatusvõimelisi eriteadlasi. Nende ülesannete edukas lahendamine sõltub eelkõige komsomoliorganisatsioonide aktiivsusest ja järjekindlusest, kuid kahtlemata ka organisatsiooni juhist — komsomoliorganisatsiooni sekretärist.

Nagu näitab komsomolitöö praktika, töötavad hästi ja järjekindlalt need organisatsioonid, kus eesotsas seisavad tublid ja toosse tõsiselt suhtuvad sekretärid. Üliõpilaste kommunistlikul kasvatamisel saavutasid möödunud aastal teatavat edu Oigusteaduskonna, kehakultuuriosakonna, Majandusteaduskonna, raviosakonna II kursuse, eesti filoloogia ja võõrkeelte osakonna komsomoliorganisatsioonid. Mitte väikene teene ei ole selles nende endistel sekretäridel seltsimeestel Tammel, Okil, Aaslaidil, Kooril, Hinnil ja Kuusmal. Mis siis on nende edu aluseks? Eelkõige see, et nad suhtusid vastutustundega nendele usaldatud ülesannete täitmisse. Nad suutsid tööle rakendada aktiivi.

Bioloogiaosakonna endine sekretär sm. Toro aga seda ei suutnud ja sellepärast jäi paljugi tegemata.

Komsomoliorganisatsiooni sekretäri ülesandeks ei ole kõike ise ära teha, vaid ta peab oskama tööle rakendada büroo liikmeid, grupiorganisaatoreid, komsomoliaktiviste. Lihtsam on muidugi mõni asi ise ära teha ,aga nii ei kujune aktiivi ja jääb täitmata palju ülesandeid. Seejuures ei tohi unustada ka kollektiivse juhtimise printsiipi. Möödunud aastal korraldati mõnes osakonnas vaga harva büroo koosolekuid. See on muidugi väär.

Käesoleval õppeaastal on juba kõikides osakondades (raviosakonnas ka kursustel) valitud uued sekretärid. Nagu näitavad esimesed töönadalad, on kõikjal valitud sekretärideks paremad ja tublimad ning kaaslaste hulgas autoriteetsed üliõpilased. See lubab eeldada, et käesoleval õppeaastal tõuseb komsomoliorganisatsioonide osatähtsus igas osakonnas. Ja seda peamegi silmas pidama!

Kui rakendatakse tööle kõik sektorid, siis meie komsomolitöö kahtlemata avardub. Möödunud aastal piirduti kahjuks nii mõneski osakonnas (stomatoloogiaosakonnas, raviosakonna IV kursusel ja vene filoloogia osakonnas) ainult jooksvate pisiküsimuste lahendamisega. Seal puudus organisatsioonilise töö perspektiiv ja uue otsimine.

Mõnede osakondade sekretäride passiivsuse tõttu tuli ülikooli komsomolikomiteel lahendada möödunud õppeaastal sageli ka nende kompetentsi kuuluvaid küsimusi. Loodame, et käesoleval aastal enam niisugust asja ei juhtu, sest juba praegu on kõik komsomoliorganisatsioonid asunud oma tööd õigesti planeerima.

Komsomoliorganisatsiooni sekretäri töös on kõige tähtsam üha otsida ja leida uut ning olla ise selle uue juurutamise eesotsas. Otsides uut ja huvitavat, tuleb leida sellist, mis annab ülesandeid igale kommunistlikule noorele. Nii leidis raviosakonna I kursuse organisatsioon eesotsas sekretär Gontšaroviga, et praegu on eriti vajalik töötada uue ühiselamu ehitamisel. Nad esitasid kõigile üliõpilastele üleskutse töötada 12 tundi ühiselamu objektil. Füüsikaosakonna komsomoliorganisatsioon otsustas suunata üliõpilasi töölisnoortele šeffideks.

Sekretäri tegevuses on väga tähtis autoriteet. See tuleb kätte võita järjekindla ja printsipiaalse tööga. Sageli pigistavad meie sekretärid silmad kinni puuduste ja väärnähtuste ees ning võidavad seega odava, nn. sõbramehe autoriteedi. Sellega kaugele ei jõuta.

Suurt osa etendab ka sekretäri isiklik eeskuju. Teda peab iseloomustama kõigepealt hea õppeedukus ja järjekindel teaduslike probleemide uurimine. Ka oma igapäevases elus peab ta olema eeskujuks teistele noortele.

Komsomoliorganisatsiooni peamiseks ülesandeks on kasvatada armastust partei ülesannete täitmise vastu. Siin peab sekretär ise olema esimeste hulgas. Meie praegusi sekretäre võib selles osas kiitvalt märkida. Suvel olid tööle asunute hulgas seltsimehed Kuusma, Niinemägi, Pullerits, Kütt, Vilu, Majevskaja, Soonets ja teised.

Kuivõrd komsomoliorganisatsiooni sekretär on osakonnas noorsoo organisaator, kel tuleb tegelda kogu noorsoo-alase töö juhtimisega, siis oleks vaja ka dekanaatidel ja parteiorganisatsioonidel alati tutvustada teda seal lahendatavate küsimustega. Seda on küll tehtud, kuid mitte alati järjekindlalt. On vajalik, et osakonna sekretäri arvamust, muidugi õiget arvamust, alati toetataks.

ELKNÜ Tartu linnakonverentsi delegaatidele

ELKNÜ Tartu linnakonverents toimub 21. ja 22. novembril Tartu Pedagoogilise Kooli ruumides. Konverents algab 21. novembril kell 18. Delegaatide registreerimine algab üks tund varem.

Tartu Riiklikust Ülikoolist võtab konverentsist osa 76-liikmeline delegatsioon. Delegaatideks on valitud õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlased.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Kasvatustöö parandamiseks

Esimeseks novembriks lõppesid kõigis komsomoligruppides ja osakondades aruande- ja valimiskoosolekud. Kui läinud aastal mõnes osakonnas aruande- ja valimiskoosolekud ebaõnnestusid, siis käesoleval aastal toimusid nad kõikjal korralikult.

Teeme mõningaid kokkuvõtteid toimunud koosolekutest.

Õppe- ja kasvatustööst

Aastast aastasse on kasvanud õppetöö eesrindlaste arv kommunistlike noorte hulgas. Peaaegu igal kursusel on õppetöö eesrindlasteks kommunistlikud noored, kes on meil ka ühiskondliku töö aktivistid. Nendeks on näiteks seltsimehed Saarsoo, Lauristin, Tavel, Anupõld, Koger, Kala, Nael, Reitsnik, Saard, Linn, Kuusma ja paljud teised.

Kuid vaatamata sellele, et meil enamikes gruppides on õppetööga asi enam-vähem korras, on veel gruppe, kus õppetööle pööratakse väga vähe tähelepanu. Näiteks on füüsikaosakonna (vene õppekeelega rühm) kolmandal kursusel ainult neli kommunistlikku noort, kes sooritasid eksami neljadele ja viitele. Ka Majandusteaduskonna neljandal kursusel on rida õppetöös mahajäävaid üliõpilasi. Üliõpilasel Vello Ploompuul oli koguni kaks mitterahuldavat hinnet. Mahajäämuse põhjuseks on kõige sagedamini halb suhtumine õppetöösse. Aga kus on siis komsomoligrupp, kes peabki siin appi tulema. Mahajäajaid on aga tingimata vaja abistada.

Möödunud aastal oli vastastikune abistamine organiseeritud raviosakonna praegusel II kursusel (endine grupiorganisaator Külli Lõuk). Selle grupi tulemused õppetöös olid ka tunduvalt paremad kui teistel gruppidel. Õppesektorid ja gruppide organisaatorid peaksid teadma, kuidas üliõpilane tutvub kirjandusega. Möödunud õppeaastal suunas ka ülikooli komsomolikomitee osakondade õppesektoreid vähe. Käesoleval õppeaastal on aga komitee õppesektor pannud õppetööle tunduvalt suuremat rõhku.

Erilist tähelepanu on vaja käesoleval aastal osutada esimeste kursuste üliõpilastele. Igal osakonnabürool peaks olema kindel ürituste plaan tööks esimeste kursustega.

Neile on vaja selgitada õppetöö metoodikat, iseseisva töö võimalusi ja vorme.

Komsomoligrupid peavad lõpu tegema ka inetutele petmistele, mis seisnevad selles, et rühmaorganisaatorid ei märgi loengutelt puudujaid. Möödunud õppeaastal oli sellist petmist nii mõnelgi kursusel.

Kõik üliõpilased peaksid aktiivselt täitma neid ühiskondlikke ülesandeid, mis aitavad kaasa eriala omandamiseks. Selliseks on näiteks töö pioneerijuhtidena. Käesoleval aastal töötab Tartu koolides pioneerijuhtidena üle 160 üliõpilase. See eeldab grupiorganisaatorite ja osakondade büroode hoopis tõsisemat suhtumist.

Teadusliku töö osas pöörati õigesti tähelepanu sellele, et meie üliõpilased uurivad veel väga vähe teaduslikke probleeme. Teadusliku töö suunamise osas on vähe ära teinud komsomoligrupid ja ka kateedrid. Osakondade bürood ja komsomoligrupid peaksid koos kateedritega läbi arutama küsimuse, kuidas kõiki üliõpilasi teaduslikule tööle kaasa tõmmata.

Ülikooli lõpetajad peavad olema laia silmaringiga ja poliitiliselt haritud inimesed. Mõningates komsomoligruppides ei peeta seda silmas. Nii näiteks orienteerub osa stomatoloogiaosakonna teise kursuse üliõpilasi väga halvasti nõukogude sise- ja välispoliitikas (üliõpilane Sentka ei teadnud midagi Nõukogude Liidu ettepanekutest desarmeerimise valdkonnas). Taolisi üliõpilasi on meil veel teisteski gruppides. Millest see tuleneb? Vähe loetakse ajalehti. Stomatoloogiaosakonnas ei ole toimunud septembri- ja oktoobrikuus ühtegi üritust üliõpilaste poliitiliste teadmiste arendamiseks. Samasugune on olukord ka keemiaosakonna teisel kursusel. Komsomoligruppe ja kursusevanemaid aga ei häiri need küsimused sugugi. Mõnedes osakondades organiseeriti möödunud õppeaastal huvitavaid viktoriine ja küsimuste-vastuste õhtuid aktuaalsete poliitiliste probleemide kohta. Selliseid peaksid korraldama kõik komsomoligrupid.

Komsomolikomitee peab vajalikuks, et käesoleval aastal korraldataks igal kursusel üks kord kuus loeng või vestlus, mida peaks kvalifitseeritud lektor. Seni on komsomoligrupid väga aeglaselt juurutanud poliitinformatsiooni uut vormi.

Kasuliku ürituse organiseeris kevadel füüsikaosakonna komsomolibüroo: korraldati teaduslik konverents kaasaegse revisionismi küsimustes. Taoliste konverentside korraldamine ei tohiks käia üle jõu ühelegi osakonnale.

Seflussidemetest linna asutustega

Möödunud aastal tehti algust suure ja tähtsa ürituse elluviimisega — võeti šefluse alla kommunistliku töö brigaade. Selles osas on mõndagi korda saatnud füüsikaosakonna ja eesti filoloogia osakonna komsomolibürood. Käesoleval sügisel on aga osakonnabürood väga vähe ära teinud šeflussidemete laiendamiseks linna asutustega. Erandiks on füüsikaosakonna komsomolibüroo, kes on alustanud juba töölisnoorte individuaalse šefluse alla võtmist, et aidata neid oma hariduse ja kultuuritaseme tõstmisel.

Tööst üliõpilastega ühiselamutes

Komsomoligrupid ja osakonnabürood on seni vähe huvi tundnud selle vastu, kuidas elavad üliõpilased ühiselamutes. Viimastes esineb sagedasti korrarikkumisi ja eksimusi sisekorra eeskirjade vastu.

Käesoleval sügisel alustas komsomoliorganisatsioon vajalikku üritust — hommikvõimlemist. Tiigi tänava internaadis ei tegele aga komsomoliaktiiv ja ühiselamu nõukogu selle organiseerimisega tõsiselt. Paljudes teistes kõrgemates õppeasutustes on hommikvõimlemine juba sisse viidud.

Vähe räägiti koosolekutel kindla päevarežiimi juurutamisest. Need on küsimused, mis tuleb käesoleval õppeaastal kindlasti lahendada.

Töökasvatusest

Käesoleval suvel täitis ülikooli komsomoliorganisatsioon auga endale võetud ülesanded suvise töö organiseerimisel. Möödunud aastal püstitatud ülesanne, et iga üliõpilane võtaks suvevaheajal osa ühiskondlikust tööst, on täidetud. Kuid kaugeltki ei saa rahulduda sellega, kuidas komsomoliorganisatsioonid organiseerisid kevadel töid endale võetud kümnetunnilise kohustuse täitmiseks paralleelselt loengutega. Väga halvasti organiseerisid seda füüsikaosakonna III ja IV kursuse (vene õppekeelega) grupiorganisaatorid Mättas ja Rosental. Majandusteaduskonna praeguselt neljandalt kursuselt ei võtnud kevadistest töödest osa üliõpilased Mets, Normak, Jõelaid ja teised. Nende hulgas oli ka grupiorganisaator. Võõrkeelte osakonna üliõpilastest ei käinud üldse tööl Olli, Sulsenberg, Reiman. Viimane ei võtnud tööst osa ka suvel. Seni ei ole aga komsomolirupis seda küsimust arutatud.

Organisatsioonilisest tööst

Möödunud aastal paranes organisatsioonisisene töö, mida aitas tõhustada ka osakondade organisatsioonides arutatud teema «Komsomoli avangardsest osast». Kuid meil esineb veel palju eksimusi nende kohustuste täitmisel, mis on ette nähtud põhikirjas. Mõnedes komsomoligruppides ei peeta kuude viisi koosolekuid. Tähendab, et nendes gruppides ei toimu kuude vältel mingisugust kollektiivset arutlust töö saavutustest ja puudustest.

Põhiline töö toimub siiski komsomoligrupis, kus üliõpilased peavad saama ka oma kasvatuse. Selleks on vaja eriti hoolikalt organiseerida grupisiseseid üritusi. Kõik ei ole meil veel korras ka komsomoliülesannete andmise ja nende täitmise kontrollimisega. Siin tuleb olla järjekindel ja nõudlik.

Toimunud aruande- ja valimiskoosolekud näitasid, et paljudes gruppides ja osakondades arutati komsomolitööd tõsiselt. Nüüd on vaja teha tõsiseid järeldusi koosolekutel esitatud märkustest ja kavandada uued abinõud kasvatustöö parandamiseks ja komsomoli osatähtsuse tõstmiseks.

J. LOTT,
ELKNÜ TRÜ Komitee
sekretär

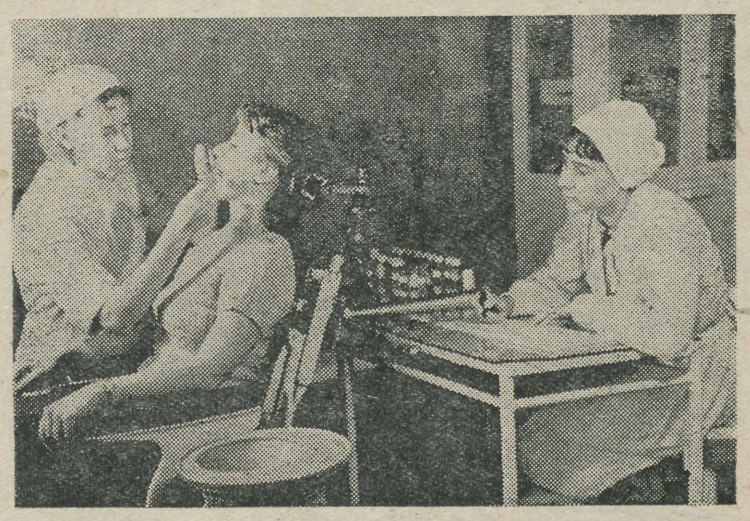

Arstiteaduskonna stomatoloogiaringi liikmed üliõpilased Tiiu Palm ja Maie Aasa (V kursus) teostamas üliõpilaste järelevaatust.

SA TEISTELE EESKUJUKS OLE!

Meie komsomoli-algorganisatsioonide sekretäre

1. *Helle-Maie Valdmaa, stomatoloogiaosakond.*
2. *Valdur Täll, raviosakonna V kursus.*
3. *Heidi Mettig, farmaatsiaosakond.*
4. *Heldur Saarsoo, Õigusteaduskond.*
5. *Külli Lõuk, raviosakonna II kursus.*
6. *Aleksander Tšadin, raviosakonna IV kursus.*
7. *Jüri Gontšarov, raviosakonna I kursus.*
8. *Ülo Söstra, geograafiaosakond.*
9. *Meeme Niinemägi, Majandusteaduskond.*
10. *Taimi Kuusma, võõrkeelte osakond.*
11. *Endla Vilu, eesti filoloogia osakond.*
12. *Jüri Keskpaik, bioloogiaosakond.*
13. *Vaino Vahing, raviosakonna III kursus.*
14. *Rein Pullerits, keemiaosakond.*
15. *Kaja Lodi, raviosakonna IV kursus.*
16. *Valentina Kütt, vene filoloogia osakond.*

Muljeid komsomolikoosolekutelt

Teatavasti toimusid enne oktoobripühi ülikooli teaduskondades ja osakondades komsomoli aruande- ja valimiskoosolekud. Huvitav oli neid jälgida — iga osakonna aktiivil on ju oma nägu, teda iseloomustav tegevuslaad.

Eesti filoloogia osakonna komsomolikoosolek oli kõige arvukam. Kuulub ju seal komsomoli ridadesse 107 noort. Kohale tuli 77 kommunistlikku noort; 7 puudus põhjusega, ülejäänud ei suvatsenud ilmuda niisugusele «igavale» üritusele, nagu seda on oma organisatsiooni aastakoosolek. Nähtus on osakonnale üsna iseloomustav: komsomolitööst võtab tegelikult osa vaevalt pool koosseisust, teised eelistavad mugavat pealtvaataja osa.

Kirjeldatud koosolekut iseloomustas nõudlikkus. Nõuti paremat tööd ja hoolitsust nii rektoraadilt, dekanaadilt kui ka kõigilt ühiskondlikelt organisatsioonidelt. Ainult üks jäi kahe silma vahele — oma töö.

On ju muidugi õige, kui öeldakse: «Kus siis ikka oma südant puistata, kui mitte komsomolikoosolekul?» (Ühest sõnavõtust.) Kuid kas ei tuleks vahelduse mõttes vahel ka enda suhtes nõudlik olla?

Koosoleku rohkearvulistest sõnavõtjatest käsitlesid vaid 3—4 esinejat (Tavel, Hinn, Tuulik) osakonna tööd asjalikult ja enesekriitiliselt. Tõsi küll, meie komsomolil on sel sügisel põhjust oma saavutuste üle uhke olla — töötasid nad ju suurepäraselt suvistel ehitustöödel ja andsid tubli panuse seitsme aasta plaani elluviimisel. Selle eest on meie partei ja rahvas neile siiralt tänulikud. Aga kas ei oleks aeg ka teistes töölõikudes samasugust aktiivsust näidata? Eriti kui arvesse võtta, et see osakonnale sugugi üle jõu käiv ülesanne poleks.

Kokkuvõttes — koosolek oli aktiivne, ent suund ei olnud päris õige.

Ajaloo-osakonna komsomolikoosolekust oli osavõtt veidi parem. Sealt puudusid peamiselt need, kelle südametunnistus polnud puhas ja kes arvasid (õigusega!), et nad kriitikast ei pääse. Komsomolibüroo sekretäri sm. Lõugase aruanne oli kaasüliõpilaste suhtes üsnagi kriitiline, oma vigade suhtes aga vaikiv. See asjaolu kutsus esile arvukalt vastuväiteid ja õiendusi, mistõttu koosolek kujunes elavaks. Ent töö asjalikku ja põhjalikku analüüsi see siiski kaasa ei toonud. «Osavalt» juhatas koosolekut IV kursuse meesüliõpilane A. Kisand, kes rakendas kogu oma leidlikkuse selleks, et meesüliõpilasi «rängast» komsomolibüroo tööst päästa ja nende õrna jõudu millekski paremaks säästa. Tema pingutused andsid ka tulemusi — praegune komsomolibüroo koosseis on feminiinne, välja arvatud üks meesüliõpilane esimeselt kursuselt.

Üldine mulje kollektiivist — veidi kergevõitu tulevaste ajaloolaste vastutusrikaste ülesannete täitmiseks. Kas ei tuleks ennast rohkem «kokku võtta»?

Võõrkeelte osakonna komsomolikoosolek oli eelmainitust elevuse poolest tükk maad tagasihoidlikum. Võib-olla tuleb see panna kollektiivi nooruse arvele — tegutseb ju osakonna komsomoliorganisatsioon iseseisvana alles esimest aastat, seepärast pole seal jõudnud välja kujuneda veel kindlaid traditsioone. Sm. Kuusma aruanne komsomolibüroo tööst oli põhjalik ning asjalik. Osakonna komsomoli-algorganisatsioonile võiks soovitada tulevikus rohkem enesekindlust ja julgust, nagu kommunistlikud noored koosolekul ka ise õigesti märkisid.

Kogumulje teaduskonna komsomoli-algorganisatsioonist?

Võrreldes eelmise aastaga on kollektiiv mõnevõrra küpsem ja sihikindlam. Selle joone tekkimisele aitas kahtlemata kaasa kontakt töötava rahvaga, konkreetne osavõtt rahvamajanduse arendamisest tootva töö kaudu. Ent ideoloogilise töö pinnal võib siin edu märkida ainult kukesammu võrra — nii palju on veel sõbramehelikkust ja väära haletsemist just põhimõttelistes küsimustes. Suunakem tulevikus meie ühine kogupauk just nende puuduste kõrvaldamisele!

A. HABERMAN

Tartu Riiklik 2 Ülikool

See

Meie, III kursuse eesti filoloogid, töötasime Räpina rajooni «Rahvaste Sõpruse» ja «Noorte Tahte» kolhoosis. Kursus jaotati pooleks. Juhtus nii, et sõbralikum rahvas (nagu Eedu, Asta, Ene-Reet, Ülo jt.)sattus just «Rahvaste Sõpruse» kolhoosi. Aga noored, kellel on ohtralt tahet, «Noorte Tahtesse» (Viive, Sirje, Ülo jt.).

Kolhoosis tegime silo, peksime reht, aga «laiska peksta» küll ei lastud. Võtsime muidugi ka kartuleid, milline töö arvati halvemate kategooriasse. Kui üldse tööst räägida, siis meenuvad millegipärast kõige koomilisemad momendid. Nagu Ülo hobusetagandamine sigalas. Ega siis Ülo süüdi polnud, hobune ei olnud ju üldse võimeline taganema. Aga võib-olla oli süüdi ka kena sigalatöötaja Viive. Või jälle, kuidas Kalju «nisulademetest» põhku käis toomas ja nisupõllu asemel end naeripõllult leidis.

Esimene pühapäev veedeti kultuurselt, nimelt käidi Räpina põllumajandus- ja koduloonäitusel.

Muidugi ei unustanud me oma rikkalikke kogemusi edasi andmast noortele esimese kursuse üliõpilastele.

Kinoõhtu osutus igavaks, sest tantsida ei lubatud. Rahvamaja juhataja ütles, et kultuuriosakonna juhataja olevat tantsimise Araveel ära keelanud. Aga meie sellest ei hoolinud ja tantsisime kuuvalgel.

Mängisime ka «eeslit». Jah, kahju, et me seda ausalt ei mänginud. Kolhoosis loodi ka kohalike noortega sõprussidemeid. Kõigile jäid meelde Robert, Enn, Viive, Anni jt.

Muidugi töötasime tublilt, sest ega 1,7 normipäeva keskmiselt päevas sugugi vähe pole. Eriti tublid olid Ülo, Ene-Reet ja meie õppejõud sm. A. Valmet. Kojusõit tuli ruttu. Võib-olla sellepärast, et tänavu ei pikendatud tähtpäeva. Ei puudunud ka väike lahkumispidu.

Mis kõige rohkem meeldis?

See, et keegi ei virisenud. Olime alati üksmeelne ja tore kollektiiv. Et meil oli kaasas tore õppejõud. Kindlasti ka see, et Leili, Sirje ja Eevi olid head kokad. Kolhoosirahvas oli tore ja võru murre veel toredam. Kindlasti läheks nüüd foneetiline transkriptsioon paremini kui II kursusel.

Tartus oleme püüdnud säilitada oma kollektiivi tahet, üksmeelt ja vaimu. Selleks oleme ühiselt käinud vaatamas «Peer Gynti». Edaspidi kavatseme traditsioonilist sõitu Tallinna teatritesse ja külastame ühiselt klubi kohvikut.

H. KAALU

Kui oled kärmas...

Külli Lõuguga, raviosakonna II kursuse komsomolisekretäriga, saime kokku poliitilise ökonoomia seminari vaheajal. Ta sõi saia ning ütles, et aega jääb söömiseks vähevõitu. Arstidel on jooksmist-tegemist ülearugi, nii et isegi kuuest õppeaastast on vähevõitu, et kõike saaks näha ning teada. Sellest me rääkisimegi — aja ökonoomsest jaotamisest. Nüüd on Küllil üks kohustus rohkem. Ta on sekretär. Temal lasub 52 kommunistliku noore usaldus. Ning kas ainult kommunistlike noorte? Tööplaani tegemisel arvestatakse kogu kursust, stipendiumi määramisest on kõik tulevased meedikud huvitatud. Üritused ise. Neid tulebki ju niimoodi valida, et sellest võtaksid osa kogu kursuse üliõpilased. Ei saa ju niimoodi, et lähed lihtsalt kursusekaaslase juurde, paned käe õlale ning ütled paluva häälega: «Ole hea, astu komsomoli.»

Niimoodi on raske kedagi veenda. Ja pole vajagi, kui üritused on huvitavad ja nendest võetakse kogu kursusega osa.

Külli räägib sellest, et tuleval nädalal minnakse etnograafiamuuseumi, tutvutakse seal vanade eestlaste elu ning kommetega. 28. novembril on kavas esimese semestri suurim komsomoliüritus — küllasõit Riia Meditsiinilise Instituudi II kursuse üliõpilastele, kellega on tihe kirjavahetus.

Külli räägib veel sellest, et detsembris jääb üritusteks vähe aega. Talvel on kaks riigieksamit, need kisuvad aja käest ära.

Sellest on meil juttu vähe, kuidas endised kogemused nüüd marjaks ära kuluvad. Enne ülikooli tulekut oli ta Kingissepa I Keskkoolis mitu aastat oma klassi komsomolisekretäriks. Tõsi, seal oli tööd veidi vähem, aga vähem oli siis veel kogemusigi.

Vaheaeg sai otsa ning Külli lippas auditooriumi. Aeg ei oota. Nii on ka üritustega. Kui oled kärmas, saad kõigega hakkama. Nii arvavad oma sekretärist ka Külli Lõugu kursusekaaslased.

J. TUULIK

sündis kolhoosis

Hakakem tegutsema!

Kursuse komsomoli aruande- ja valimiskoosolekul otsustasime koos: mitte suhtuda üritustesse lohakalt ja ükskõikselt! Hakkame tegutsema! Esimeseks punktiks meie tööplaanis oli pühapäevane matk. See viidi läbi.

Varahommikul alustas üheksa rännuhimulist filoloogi Elva jaamast jalgsimatka ümbruskonna tundmaõppimiseks. Teejuhiks Elvamehest kursusekaaslane Jaan Kappo, taskus võileib ja kaasas hea tuju, — nii me sammusime Vellavere poole.

Esimene peatus oligi Vellaveres. Juba eemalt kuulsime pillihääli. Ikka ja alati on Vellaveres lõbus! — nii mõtlesime vist kõik. Vaatasime läbi võimalikult segipaisatud maja, kus olid veel võrdlemisi unised pidulised, söötsime järve ääres nutriale kommi, kiikusime Kiigemäel...

...Ja jälle edasi. Nüüd Erumäe kooli poole. Et minek kindlam oleks, küsisime ka teed. Vanataat ütles, et «kõva viis tuleb ikka ära», tädi pakkus rohkem — kaheksa. Kellel on õigus? Eks ole mõlemal, arvas keegi, sest mehe samm on ju ometi pikem.

Erumäel oli lõunatund — kõhusoppi veidi tuhas küpsetatud kartuleid ja tilgake piima — see andis jõudu üles linnamäele ronimiseks. Kolme koolipoisist teejuhi jutu järgi oli sinna kilomeeter, kuid kilomeetrist kasvas kaks, kolm ja veel natuke peale, enne kui linnamägi paistma hakkas. Tee aga oli tore. Läksime mööda kaunist Kentsi ürgorgu. Jälle kiik! Kiikusime, puhkasime ja — kahju küll! — pidime Elva poole tagasi kõmpima.

Kuigi keegi väsimust ei kurtnud, oli samm siiski lühemaks jäänud, ning kõiki huvitas, kas Elvani on veel 15, 10 või koguni 7 kilomeetrit. Tuju tõusis märgatavalt, kui keegi avastas, et üks kilomeeter on vahelt kadunud.

Tegime ringi ka Vapramäe ja Peedu kanti — need on kohad, mis pandi kõrva taha talvisteks suusamatkadeks.

Elvas jõudsime just parajasti sööklas toiduga hakkama saada, kui tuli ärasõiduaeg.

Oli tore päev. Kahju ainult, et paljud ei suutnud oma pühapäevasest uinakust loobuda ja jäid ilma huvitavast matkast.

KERSTI KALDVEE
MARJE ILLI,
eesti filoloogia II kursuse üliõpilased

FILOSOOFILISTES SEMINARIDES

Huvitavad teemad

Alanud õppeaastaks koostatud filosoofiliste seminaride plaanides on mitmesuguseid huvitavaid küsimusi. Nii on Õigusteaduskonnas plaanis läbi arutada sm. Kelderi ettekanne «Kolhoosliku omandi lähenemise teedest üldrahvalikule omandile sotsialismilt kommunismile järk-järgulise ülemineku perioodil». Majandusteaduskonnas arutatakse küsimust rahvamajandusharude-vahelistest proportsioonidest kommunismi ülesehitamise ajajärgul. Matemaatika-Loodusteaduskonna matemaatika-, füüsika- ja keemiaosakonnas on päevakorras mitmesugused eriteadusharude aktuaalsed filosoofilised probleemid, nagu eksperimendi ja teooria vahekorrast füüsikas, kas füüsika kriis tänapäeval kestab jne. Samasugune suund on ka bioloogiaosakonnas, kus käsitletavateks teemadeks on taimkatte ühikute õpetus dialektilise materialismi positsioonidelt, pärilikkuse materiaalne alus organismidel jne. Geograafiaosakonnas arutatakse järgmisi teemasid: «V. I. Lenin teaduse parteilisusest. Nende Lenini juhendite tähtsus õppe- ja kasvatustöös», «Loodusteaduse ühiskondliku osa klassiiseloom» (geograafia ja geoloogia materjalide põhjal).

Kehakultuuriosakonna õppejõud käsitlevad teemat «Sõda kui ühiskondlik nähtus ja võitlus rahu eest» ning erialaga seotud probleemi «Subjektiivsete ja objektiivsete faktorite vastastikusest seosest kehalises kasvatuses». Ajalooosakonnas on filosoofilise seminari põhiküsimuseks eesti kodanluse ajalooliste kontseptsioonide paljastamine. Pedagoogikakateedrite seminaris on üldiseks probleemiks võitlus religioossete iganditega. Keele- ja kirjandusosakondades on aga kavas erialaga seotud teoreetilised küsimused.

A. BLUMFELDT

* * *

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus palub filosoofiliste seminaride juhendajaid kasutada ajalehte seminaride aja, koha ja teema teatamiseks, sest paljud küsimused huvitavad ka teiste erialade spetsialiste, kes pahatihti kuulevad arutlusest alles pärast selle toimumist.

Maha ükskõiksus!

Vanade töövormide asendamine uutega, muudatuste tegemine teaduslike konverentside läbiviimiseks on igati teretulnud nähtus. Nii otsustatigi ÜTÜ XIV konverents kevadsemestrilt üle viia sügissemestrile. Kui möödunud sügisel ÜTÜ aruande- ja valimiskonverentsil «reformi» autorid esitasid selle arutamiseks konverentsist osavõtjaile, siis avaldati arvamusi väga vähe. Muudatuse vastu astusid välja täiesti põhjendatult ainult bioloogid ja geograafid. Samal ajal ei tundnud valdav enamik mingit huvi ÜTÜ nõukogu töö vastu. Pidi ju iga ring saatma teatud arvu esindajaid konverentsile, et seal oleks hääletamiseks kvoorum koos. Ja nii tuligi inimesi, kel parajasti juhtus vaba aega olema. Konverentsil üliõpilased vaikisid. Noorte teadusliku töö tegijate asemel, keda arutatavad küsimused pidid kõige rohkem huvitama, võtsid sõna õppejõud. Hääletamisel kiideti ettepanekud heaks: järgmine konverents otsustati korraldada sügisel.

Missugused on sügisel korraldatud konverentsi puudused? Suurem osa ja kvaliteedilt paremad tööd on kahtlemata viimaste kursuste üliõpilaste omad. Kui ÜTÜ XII konverentsil esitati umbes 40 tööd diplomandide poolt (välja on jäetud arstide tööd, sest tänavu oli neil oma konverentsi tõttu suhteliselt vähem ettekandeid), siis XIV konverentsil (millal toimus XIII konverents?) sai võimaluse esineda kevadel lõpetanuist ainult 15 inimest.

Suhteliselt vähem oli külalisi teistest liiduvabariikidest, sest neil on tavaliselt konverents kevadel, millal on valminud töödega palju parem esinema sõita.

Vastuvõtmatu on sügisene konverents geograafidele ja bioloogidele. Neil on suvepraktika 1. juunist septembri lõpuni ja sellele järgneb kuuajaline pedagoogiline praktika (V kursusel). Sel ajal ei saa konverentsitööst juttugi olla. Kevadeks valminud töö ei rahulda autorit enam sügisel. Ta sai ju suve jooksul välitööde käigus palju uut materjali juurde. Töö tuleb ümber teha. Aga millal on selleks aega? Konverentsist ei saanud näiteks osa võtta paljud V kursuse üliõpilased sellepärast, et neil olid sel ajal koolis tunnid või pidid nad neid järgmiseks päevaks ette valmistama.

ÜTÜ konverentsi kõige parem aeg on ikka kevadel. Selleks tuleb hakata kohe ettevalmistusi tegema. Tuleb mõelda konverentsi programmi trükkimisele. Võrreldes eelmistega oli viimane palju üksluisem ja hallim. Liiga palju esines selles trükivigu, eriti venekeelses osas.

Kas on vajalik, et konverents korraldatakse kõigis sektsioonides üheaegselt? Selle vastu võidakse väita, et see valmistab ÜTÜ nõukogule palju rohkem tööd. Kahjuks on aga nii, et ÜTÜ nõukogu töö võrreldes ringide tööga konverentsi ettevalmistamisel on suhteliselt väike. Iseseisvate konverentside näitena võib tuua edukalt korraldatud Balti liiduvabariikide ja Valgevene kõrgemate meditsiiniliste õppeasutuste II konverentsi, samuti ka geoloogiaringi aastapäevale pühendatud teaduslikku sessiooni möödunud kevadel.

ÜTÜ nõukogu või ka komsomolikomitee vastav sektor peaks omalt ülesandeks võtma üliõpilaste teaduslike tööde kirjastamise (muidugi palju aktiivsemalt kui seni), šeflustöö ja üleülikooliliste konverentside ettevalmistamise ja finantsküsimuste lahendamise. Ringide töö juhtimisel peab suurem vastutus langema kateedritele. Nemad on ringi eluga palju rohkem kursis kui kaugel asuv ÜTÜ nõukogu.

Toodud mõtted ja arvamused võivad mitmes osas olla väärad, samuti ei ole artiklis käsitletud kõiki ÜTÜ tegevusse puutuvaid küsimusi. Tahaks leida ajalehe järgmistes numbrites ka teiste ringide ja ÜTÜ nõukogu arvamusi ja ettepanekuid üliõpilaste teaduslikku töö elavamaks muutmise kohta.

H. MARDISTE,
geograafiaringi esimees.

Ametiühingukoosolekuilt

KEHAKULTUURIOSAKONNAS

Eelmise aasta töö tunnistati heaks. Uuel bürool tuleb rohkem tähelepanu pöörata kasvatustööle. Samuti ei tohi edaspidi enam esineda isetegevuses kampaanialikkust. Ametiühingubüroo peab jätkama võitlust tervete eluviiside ja käitumiskultuuri eest. Edaspidi tuleb tugevdada sidet komsomoliorganisatsiooniga ning aktiviseerida ametiühingutööd kursustel ja rühmades.

ADMINISTRATIIV-MAJANDUSTÖÖTAJATE

ametiühingubüroo töö hinnati rahuldavaks. Tehti ettepanek, et edaspidi moodustuksid rühmad ühise töökoha, hoonete, ühiselamute jne. kaupa, et tagada suuremat kontakti rühma liikmete vahel, mis hõlbustab nii massiürituste korraldamist kui ka tootmisküsimuste arutelusid. Samuti soovivad töötajad punanurka-puhketuba, kus peaksid olema ajalehed, ajakirjad, mängud. Puhketuppa tuleks paigutada seinaleht, välja panna töönäitajate graafik, rektori käskkirjad virgutuste ja autasude kohta. Puhketoas peaksid toimuma vestlused, isetegevusringide harjutused, tootmiskoosolekud.

Ametiühingurühmadest tuleb esile tõsta TRÜ Teadusliku Raamatukogu rühma, kus töö on olnud väga mitmekesine. Seal viidi läbi 10 poliitvestlust, külastati ühiselt näitusi 9, teatrit 41, kino 34 korda.

Vastne bioloogiakandidaat

Hiljuti kaitses taimefüsioloogia kateedri vanemõpetaja H. Miidla TRÜ Matemaatika-Loodusteaduskonna õpetatud nõukogu eés väitekirja teemal «Viinapuukasvatuse bioloogilistest alustest ENSV-s». Töö valmis Timirjazevi-nimelise Põllumajanduse Akadeemia põllumajandusteaduse doktori professor A. M. Negrulli juhendamisel. Sm. Miidla kandidaaditöö ametlikeks oponentideks olid ENSV TA akadeemik bioloogiadoktor A. Vaga ja bioloogiakandidaat V. Veski.

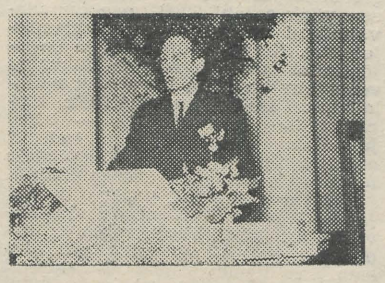

Sm. Heigo Miidla väitekirja kaitsmas.

Dissertatsiooni kohta avaldasid arvamust paljud Nõukogude Liidu teadlased ja praktikud. Nii saabus kaitsmispäevaks 17 positiivset retsensiooni ja arvamust, kus rõhutati teema aktuaalsust ning dissertatsiooni ulatuslikku mahtu.

Teadusliku töö jaoks hakkas sm. Miidla materjali koguma juba 1950. a. Alustades inventeerimistöödest suundus dissertandi tähelepanu hiljem viinapuu kasvatamise bioloogiliste aluste väljatöötamisele. Üheksa aasta töö tulemusena selgitas sm. Miidla, et Eesti oludes osutuvad külmkasvuhoones kasvatamiseks paremini kohastunud sortideks «Hamburgi must» ja «Broadland», seina ääres kasvatamiseks «Madeleine royal» ja «Malingre varajane» ning avamaal «Madeleine Angevine» ja «Triumph». Kogutud andmete põhjal võib üks viinapuu anda keskmiselt kuni 40 kg saaki.

Kaitstud dissertatsioon kujutab endast viinapuu monograafiat ENSV tingimustes. Ta on suureks abiks praktikutele-viinamarjakasvatajatele.

Oma uurimistöö kohta on sm. H. Miidla avaldanud artikleid ajakirjades ja ajalehtedes, esinenud paljude loengute ja ettekannetega nii tootmis- kui ka teadusala töötajatele.

Soovime vastsele bioloogiakandidaadile püsivust, töötahet ja jõudu nii teadusliku kui ka pedagoogilise töö alal.

L. VIILEBERG

Paljundagem konspekte

Vajaliku õppekirjanduse puudumine on probleem, millega kaugõppeosakonna üliõpilastel on alatasa tulnud kokku puutuda. Paljudest raskustest, mida toob endaga kaasa õppimine töö kõrval, võib hea tahtmise ja visadusega üle saada, õpinguiks tarviliku materjali puudumine on aga takistus, mille ületamisega üliõpilastel on raske oma jõuga toime tulla. Seepärast moodustatigi möödunud suvel ülikooli juurde kirjastusgrupp, mille üheks peamiseks ülesandeks on üliõpilastele, eriti kaugõppijaile vajalike loengukonspektide paljundamine.

Seni on ülikooli rotaprindil paljundatud juba 18 konspekti mitmesugustelt erialadelt. 1959. aastal valmivad veel sellised konspektid, nagu prof. E. Ilusa «Rooma eraõiguse alused» ja V. Keldri «Kolhoosiõigus» juristidele ning H. Siiguri «NSV Liidu riigitulud sotsialistlikust majandusest» ökonomistidele.

On loomulik, et töö loengute paljundamise osas saab olla edukas vaid siis, kui ka kateedrid sellele omalt poolt kaasa aitavad. TRÜ Õpetatud Nõukogu otsuses 11. juunist 1959 juhitigi kõigi kateedrijuhatajate tähelepanu vajadusele esitada TRÜ kirjastusgrupile 1959/60. õppeaasta jooksul loengukonspektide käsikirju kõigis kaugõppijaile vajalikes distsipliinides, milles puuduvad eestikeelsed õpikud. Sellele vastavalt saadeti kaugõppeosakonna ja kirjastusgrupi poolt kõigile kateedritele kiri, et selgitada, milliseid konspekte kavatsetakse käesoleval õppeaastal paljundamiseks esitada. Seni on aga kirjale vastanud vaid 14 kateedrit. Aktiivsemalt on sellele reageerinud Õigus-Majandusteaduskonna ja Ajaloo-Keeleteaduskonna, vähem Matemaatika-Loodusteaduskonna kateedrid. Nii kavatsetakse käesoleva õppeaasta jooksul paljundamiseks ette valmistada järgmised konspektide käsikirjad: dots. R. Kleisi «Antiikkirjandus», prof. P. Ariste, P. Palmeose ja dots. E. Vääri «Läänemeresoome keelte tekste», P. Palmeose ja R. Karelsoni «Tänapäeva soome kirjakeele tekste», O. Muti «Inglise keele ajalugu», A. Jõe «Tekstid matemaatikutele» (inglise keeles), K. Taevi «Kirjandusteadusliku uurimise koolkondade ajalooline ülevaade», T. F. Murnikova «Сопоставительная грамматика русского и эстонского языков. Фонетика», dots. A. B. Pravdini «Историческая грамматика русского языка. Имя существительное», E. Pajupuu «Ettevõtte bilansi ja finantsilise seisundi analüüs», prof. P. Vihalema «Riigi mõiste», «Riigi funktsioonid», «Sotsialistlik seaduslikkus», J. Jegorovi «Kodanliku riigi ja õiguse ajalugu Ameerika Ühendriikides, Inglismaal, Saksamaal ja Prantsusmaal 1642—1871» ja «Kodanliku riigi ja õiguse ajalugu Pariisi Kommuunist kuni Suure Sotsialistliku Oktoobirevolutsioonini (Ameerika Ühendriigid, Inglismaa, Saksamaa)» ja dots. J. Ananjeva «Üldine õpetus obligatsioonidest».

Kindlasti on need konspektid üliõpilastele suureks abiks ja jääb vaid soovida, et teisedki õppejõud leiaksid aega ja võimalusi oma loenguid paljundamiseks esitada.

J. RÜÜTEL,
TRÜ kirjastusgrupi juhataja

RAJAGEM ÜLIKOOLI AEDLINN!

See oli 1958. aastal. Paljud ülikooli töötajad, kes tegelesid köögiviljakasvatusega, polnud rahul sellega, et kord anti neile maad linna ühes, kord teises servas. Vaevalt saadi põld umbrohust puhtaks, kui maa läks juba teisele tarbijale. Marjapõõsaste ja viljapuude kasvatamine ei saanud tulla kõne alla. Ülikooli ametiühingukomitee töölis-varustuskomisjoni esimees sm. Richard Polli võttis eestvedamise enda peale ja nii saadi Riia maantee ääres kolhoosilt 3 ha maad. See jagati 35 suvituskrundiks ja 29 kartulimaalapiks. Viimase tahtjaid oli kohe palju, kuid suvituskruntidesse suhtuti esialgu ettevaatlikult. Esimesed julged soovijad olid botaanikaaia aiatööline August Koppel, õppejõud Rudolf Karelson, mehhaanik Viikar jt. Kuid kogemus on parim õpetaja ja käesoleval aastal oli soovijaid juba õige rohkesti.

Nagu märkis sm. R. Polli, kerkib tulevikus Riia mnt. äärde kaunis aedlinn. Ülikooli suvituskruntide lähedusse tuleb ETKVL-i ühisaiand. Ülikooli töötajad said juurde veel 3 ha ja nüüd antakse siin krunte ligi 90 perekonnale à 600 m². Sooviavaldusi on tulnud õppejõududelt, töölistelt, teenistujatelt. Eriti agar on botaanikaaia kollektiiv — üle ühe kolmandiku selle töötajaist tahavad saada suvituskrunte. Linna generaalplaani järgi on kavatsetud siia ehitada suvilad ja aiamajad, mis muudavad meie kodulinna ilme kaunimaks. Kruntide omanikud loodavad ühtlasi, et ülikooli administratsioon abistab neid edaspidi kapitaalsete tööde teostamisel, näiteks veevärgi sisseseadmisel.

Sm. R. Polli arvab, et aedlinnas hakkavad väga hästi kasvama marjapõõsad ja viljapuud, kuna mullastik on hea. Ja et krundid on linna servas ja bussiühendus olemas, siis võib ema juba paja tulele panna, kui laps läheb kartulite järele.

Jääb vaid soovida ehitajate kollektiivile indu ja jõudu aedlinna rajamiseks.

V. PURASK

Ajalooringis

Hiljuti toimunud ÜTÜ ajalooringi koosolekul arutati probleeme, mis olid seotud Jaapani imperialismi purustamisega Teises maailmasõjas. Koosolekul käsitleti möödunud sõja sündmusi Vaikse ookeanil, näidati maailma demokraatlike jõudude võitlust fašismi vastu selles piirkonnas ja Nõukogude Liidu suurt osa Jaapani militarismi purustamisel.

Pärast huvitavaid ettekandeid ajaloo-osakonna V kursuse üliõpilastelt R. Rosinalt ja T. Tenderilt järgnes elav diskussioon, mis vältas ligi 2 tundi.

L. MÄLL

Teaduslik-pedagoogiline konverents

Möödunud neljapäeval kogunes meie aulasse suurel arvul õpetajaid üle kogu vabariigi. Seekord olid need bioloogia-, keemia- ja geograafiaõpetajad, kes tulid kokku, et koos ülikoolis pedagooge ettevalmistavate õppejõududega arutada õppe- ja kasvatustöö küsimusi uues, reformeeritavas keskkoolis.

Loodusteaduste filosoofilisi aluseid käsitles oma ettekandes akadeemik H. Haberman. Loodusõpetuse osa dialektilis-materialistliku maailmavaate arendamisel koolis analüüsisid mitmed esinejad ja sõnavõtjad (sm. A. Valsiner, M. Aksel jt.). Kõnelejad tõid esile ka asjaolusid, mis pidurdavad maailmavaatelist kasvatust koolis ning tegid ettepanekuid darvinismi kui põhilise maailmavaadet kujundava õppeaine osatähtsuse tõstmiseks uues keskkoolis.

ENSV Haridusministeeriumi ainekomisjonide ja Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi esindajad analüüsisid kriitiliselt bioloogia (A. Tamm, L. Õispuu), keemia (O. Masing, V. Pedak) ja geograafia (A. Toomus, H. Tiits) õpetamise olukorda ning muutusi programmides. Kooliaedade seisukorrast andis põhjaliku ülevaate EPA õppejõud L. Raudsepp. Rõhutati kohaliku ja konkreetse õppematerjali suurema kasutamise vajadust kui olulisemat eeldust õppetöö sisulise taseme tõstmisel.

Laialdast arutlemist leidsid ka õppe-metoodilised küsimused, eriti geograafiasektsioonis, kus esinesid H. Tulp, B. Rea, E. Einasto, K. Kildema jt.

Vajadust intensiivistada koduuurimist, loodusteaduslikku tegevust ja looduskaitsetööd klassivälise töö raames tõstsid esile akadeemikud H. Kruus, prof. E. Kumari ja J. Eilart.

Seoses suurenenud ja muutunud nõuetega õpetajaile on vajalikuks osutunud ka pedagoogilise ettevalmistuse reformeerimine Tartu Riiklikus Ülikoolis — meie pedagoogilise kaadri põhilises sepikojas. Prof. J. Aul ja dots. E. Varep tutvustasid uusi õppekavasid õpetajaid ettevalmistavais osakondades.

Erakordse huviga kuulati ettekandeid teaduse edusammudest polümeeride-keemia (dots. V. Palm), biokeemia (prof. I. Sibul), keemiatööstuse (prof. A. Aarna) ja mikrobioloogia (V. Tohver) alal. Ajakirja «Eesti Loodus» toimetaja E. Parmasto andis üldise ülevaate loodusteaduste populariseerimise olukorrast vabariigi ajakirjanduses.

Konverentsi lõpul tutvustas ENSV haridusminister H. Green abinõusid, mida Haridusministeerium on tarvitusele võtnud meie keskkoolide töö ümberkorraldamiseks vastavalt seadusele kooli ja elu sidemete tugevdamise kohta. Koolisüsteemi ümberkujundamine ja töökasvatuse sisseviimine tingib vajaduse uute programmide ja õpikute järele, millede läbirutamisest peaksid osa võtma kõik meie kogenenumad pedagoogid.

V. MASING

Tartu Riiklik Ülikool 3

Sm. Palm pensionile

Hiljuti toimus Arstiteaduskonna kehakultuuriosakonna ametiühingu aruande- ja valimiskoosolek. Sellel koosolekul saadeti pidulikult pensionile preparaator Aleksei Palm. Seitsmekümne seitsmeaastamõisted. Üks ilma teiseta polnud hästi ettekujutatav. Kindla käega pidas praegune pensionär selles elust pulbitsevas majas korda ja võitles heakorra eest. Ta teenis kõikide austuse, kõikidele oli ta abiks nõu ja

Sm. A. Palmile ulatab kingitust õppejõud A. Rünk. *A. KIVISTIKU foto*

sele töö ja spordiveteranile anti üle lilli, kingitusi ja aukiri kauaaegse viiduväärse töö eest. Talle sooviti veel palju tegevusrikkaid eluaastaid.

Sm. A. Palm alustas oma tööd ülikoolis 1930. a., töötades sel kohal kuni käesoleva aasta 1. septembrini. Sm. Palm ja ülikooli võimla V. Kingissepa tn. 19 olid lahutamatud

jõuga. Kogu kollektiivil oli kahju teda pensionile saata. Avaldati soovi, et ta ka edaspidi ei unustaks võimlat külastamast.

A. Palm polnud ainult kauaaegne ülikooli teenistuja, vaid ka üks väljapaistvamaid Eesti sporditegelasi. Spordiliikumises on ta olnud tegev kuuskümmend aastat ja on selle poolest ainulaadne kuju meie spordiajaloos. Ta organiseeris 1901. a. oma kolme venna ja August Lagastikuga, kes töötab ka praegu preparaatorina TRÜ kehakultuuriosakonnas, spordiringi, millest kasvas välja Tartu tuntud spordiselts «Aberg», mis hiljem sai uueks nimeks Tartu spordiselts «Kalev». A. Palm töötas «Aberg»—«Kalevi» juhatuses esimehena ja aseesimehena ühtekokku nelikümmend aastat. Selles töös ilmutas ta suurt indu. Tänu sellele võitis spordiselts suure kuulsuse ja tunnustuse. Seltsist võrsus palju tuntud sportlasi, nagu Jaan Jaago, Johannes Kotkas, Gustav Sule jt.

Viimastel aastatel on A. Palm organiseerinud Tartu spordiveterane oma mälestusi kirja panema, et neid säilitada spordiajaloo kirjutamise huvides. Ka paljudel «Spordi suurraamatu» autoritel on sageli asja A. Palmi juurde spordiajaloosse puutuvate materjalide kogumise huvides.

Soovime kogu kollektiivi ja spordiveteranide nimel A. Palmile palju helgeid aastaid.

J. LAIDVERE

KONTSERTBALL

TRÜ naiskooril ja Tartu üliõpilasmeeskooril on nende loomisest peale olnud sageli ühiseid üritusi ja sõbralikke koosviibimisi. Üheskoos on sisustatud aktuste kontsertosi paljudel riiklikel pidupäevadel, nauditud küünlahelki nääripuul, koos külmetatud raudteejaamas külaliskooride ootel jne., jne. Üheskoos on antud suuremaidki kontserte, eriti aegadel, kui oldi alles lapsekingades ja jõud iseseisva kontserdi jaoks napp.

Eeloleval puhkepäeval, s. o. 22. nov. algusega kell 16 toimub TRÜ aulas sõpruskooride kontsertball.

Kontsertosas esinevad mõlemad koorid ENSV teenelise kunstitegelase Richard Ritsingu juhatusel, klaveril saadab Vaike Klaar.

Pärast esinemist siirdutakse kontsertõivastuses, naiskoor pikkades kleitides ja mehed uhiuutes frakkides, üheskoos ballile, kus antakse esimene hinnang naiskoori Miina Härma nimelise kvarteti ja üliõpilasmeeskoori kvarteti esinemisele.

Kontserdi külastajail on võimalus kuulda naiskoori esituses publiku poolehoiu võitnud R. Ritsingu «Väikesele armsale» ja W. A. Mozarti «Kellamängu» ooperist «Võluflööt». Varemõpitu kõrval on kavas ka uued laulud, nagu K. M. Weberi «Kaja» muusikast draamale «Preci», A. Velmeti «Sinisilmad» jt.

Meeskoor esitab E. Võrgu «Helise, ilma», A. Lätte «Kaunis Põhjala», E. Kapi «Lenini partei» ja rea ooperikoore.

Kontserdi lõpuosas esinevad ühendatud koorid.

H. HALJASTE

Onnitleme värsket meditsiinikandidaati
VIRVE LIIVRANDA
ja soovime edasist edu teadusepõllul ja tenniseväljakul.
TRÜ spordiklubi tennisesektsioon

Kunstisõbrad Tallinnas

Peaaegu kuu aega tagasi ilmus kujutava kunsti kabineti seinale paberileht, mille pealkirjale «Tallinna ekskursioonist 12. nov. 1959. a. osavõtjad» järgnes 41 soovija nime. Jutt selle ekskursiooni üle kestis pidevalt, sest tundsid ju peaaegu kõik kunstisõbrad-üliõpilased suurt huvi nii eesti kui ka meie naabrite, läti ja leedu kunstnike temaatilise maali vastu.

Nüüd on 12. november möödas, sõlt toimunud ja võib mõne sõnaga kokku võtta, mille võrra me rikkamaks saime. Alles sõidu ajal saime teada, et külastame ka Tallinna Riikliku Kunstiinstituudi üliõpilasi nende igapäevase töö juures. Tulevaste kunstnike külastamisel oli kindlasti kõige huvitavamaks ja ühtlasi õpetlikumaks tutvumine graafikaateljee tööga. Paljudel näitustel on graafiliste lehtede all kohatud termineid, nagu kuivnõel, mezzotinto, ofort jne., kuid enamikule on need jäänud ainult terminiteks, äärmisel juhul on olemas mingi ebaselge kujutlus ühest või teisest tehnikast ja selle väljendusvõimalustest.

Kuigi aeg oli napp, saime juurde nii mõnegi teadmise graafilise tehnika alalt. Seejuures tekkis mõte, et kuna meie kujutavas kunstis seisab graafika silmapaistval kohal, peaks meie kujutava kunsti kabinet midagi ette võtma, et vähemalt oma kollektiivigi lähemalt tutvustada selle kunstiliigi võimalustega.

Näitused Tallinna kunstihoones ja Kadrioru lossis täitsid peaaegu kogu pärastlõunase aja. Saadud muljed on liiga mitmekesised ja probleemirikkad, et neid kõiki nii lühikeses artiklis edasi anda. Siiski sai kõige suurema poolehoiu osaliseks Berzini «Saun» ja kõige ägedamad vaidlused toimusid Iltneri «Merivaigu otsijad» ees. Päeva lõppakordiks oli «Taifuuni» vaatamine Tallinna Draamateatris.

Kuigi järgmisel päeval oli loengutel nii mõnigi väsinud ilmega nägu, on kõik toimunud reisiga väga rahul ja loodame, et ehk saame teinegi kord sellise ürituse korraldada.

A. KARTNA

Kehakultuur ja sport

Vellavere ootab

21. ja 22. novembril avab Vellavere puhkebaas oma uksed orienteerumissportlastele. Elva ümbruses viiakse läbi TRÜ osakondadevahelised võistlused orienteerumisjooksus. Kõigil üliõpilastel ja õppejõududel avaneb soodne võimalus veeta huvitavalt ja kasulikult nädalalõppu. Uudne on võistluste korraldamine kahes etapis — öösel ja päeval. Laupäeva õhtul kell 22 antakse start kolmeliikmelistele meeskondadele ja naiskondadele, kellel tuleb läbida vastavalt 5—7 ja 4—6 km. Et öösel on eksimisvõimalusi loomulikult rohkem, siis on ka rada valitud suhteliselt lihtsam. Pühapäeva hommikupoolikul võistlevad aga individuaalvõistlejad. Raja pikkus on meestel ja naistel vastavalt 10—12 ja 6—9 km. Soovi korral võib kaasa teha nii öise kui ka päevase etapi.

Kogemuste puudumist ei tarvitse karta. Soovijail on võimalik täiendada oma orienteerumisoskusi kohapeal 21. nov. kell 18—21. Rongid väljuvad Tartust kell 14.45 ja 18.30. Sõita tuleb Tõravere peatuseni. Pileti hind on kolm rubla. Soovitav on sõita esimese rongiga. Kaasa võtta tekid. Võistluste organiseerijate poolt on kindlustatud soe tuba ja kuum tee. Igal võistlejal peab olema mall, pliiats ja kompass. Viimast on võimalik ka kohapeal laenata. Öösel võistlejail on tingimata vajalikud taskulambid (vähemalt kaks igal võistkonnal). Need võistkonnad, kes ei jõudnud end eelregistreerimisel üles anda, võivad seda teha veel kohapeal enne kella 20.

Jääme ootama rohket osavõttu ülikoolipere poolt spordialast, mida meie põhjanaabrite hulgas nimetatakse «sportide sport nr. 1».

Pidage meeles, et orienteerumisjooks on üllatusterohke ala, kus võivad esineda kõige ootamatumad takistused, millest aitab üle eelkõige selge pea ja kindel meel. Ennustada võitjat sellel spordialal on väga raske. Orienteerumissportlased võistluste katkestamist ei tunne, vähemalt TRÜ meesvõistlejad mitte. Kardetavaimad pole võistlustel mitte tugevad konkurendid, vaid looduslikud takistused ja kompass, millega iga matka-, spordi-, ja loodusesõber peab hakkama saama.

Teretulnud on muidugi ka pealtvaatajad. Võitjaid ootavad aga diplomid ja mälestusesemed.

Spordiklubi
alpinismi-, matka- ja orienteerumisspordi sektsiooni
juhatus

Hea rüht ja painduvus

Novembrikuu algus oli ülikooli võimlejatele pingerikas. Üliõpilased võistlesid Tallinnas Eesti NSV esivõistlustel ning paar päeva hiljem Tartus sõpruskohtumisel Riia Spordikooli võimlejatega. Mõlemad võistlused lõppesid meie võimlejatele edukalt.

Eesti NSV esivõistlustel toimus seekord arvestus kolmes grupis. I grupis konkureerisid omavahel Tallinna ja Tartu linna koondvõistkonnad, II grupis spordinõukogude kehakultuurikollektiivid, kõrgemate õppeasutuste spordiklu-

Maire Visnapuu kehakultuuriosakonna I kursuselt.

bid ja spordikoolid, III grupis rajoonide võistkonnad.

I grupis tuli esikohale Tartu linna koondvõistkond, II grupis TRÜ spordiklubi võistkond.

Eesti NSV 1959. a. kunstilise võimlemise meistri nimetuse tõi ülikoolile kehakultuuriosakonna I kursuse üliõpilane meistersportlane Maire Visnapuu. Hinnatava esikoha I järgu vabaharjutuses saavutas Matemaatika-Loodusteaduskonna V kursuse üliõpilane Juta Viil.

Mõned aastad tagasi tekkis kunstilise võimlemise kõrvale termin «naisvõimlemine». Nagu iga uue asja puhul, nii tekib ka siin küsimus, mida kujutab endast «naisvõimlemine», mis on temas uut ja mis eraldab teda kunstilisest võimlemisest. Oieti ei saagi neid mõlemaid mõisteid teineteisest täiesti lahutada, nad on lähedases suguluses. Et kunstilise võimlemise võistlusprogrammi kavad on rasked, eeldavad tugevat üldist ning spetsiaalset ettevalmistust ja pole jõukohased kõigile, tekkiski vajadus luua võimlemise osakond, kus põhiline töö on suunatud üliõpilaste igakülgsele harmoonilisele arendamisele, oma liigutuste valdamisele ja esteetilisele täitmisele, eeskujuliku rühi kujundamisele, muusikalise kuulmise, rütmitunde ja loomingulise initsiatiivi arendamisele. Naisüliõpilased, kel on juba ülikooli astudes vajalik tase või kes saavutavad selle ettevalmistuse käigus, võivad siirduda järguprogrammide õppimisele ja oma võimete täiustamisele kuni meisterlikkuseni. Seega võib kunstilist võimlemist lugeda «naisvõimlemise» kõrgemaks astmeks.

Naistevõimlemise osakond töötab kahes põhilises suunas. Esimeseks on eespoolnimetatud spordimeisterlikkuse täiustamine. Teine on rohkem pedagoogiline suund. Nimelt pühendatakse osakonna töös suurt tähelepanu üliõpilastele praktiliste kogemuste andmisele tunni iseseisvaks juhtimiseks, harjutussarjade ja esinemiskavade koostamiseks. Nii võime näha osakonna eelseisval esinemisõhtul «Vanemuises» Ajaloo-Keeleteaduskonna IV kursuse üliõpilase Lili Leesmendi ja Matemaatika-Loodusteaduskonna V kursuse üliõpilaste Juta Viili ja Ene Ehrlichi ühistööna koostatud kava.

Ülikoolis on päevakorras pedagoogidele teise eriala andmine. Arvan, et naistevõimlemine võiks olla teiseks erialaks. Matemaatika-Loodusteaduskonna lõpetanu Maie Jänes, Ajaloo-Keeleteaduskonna lõpetanud Linda Stamberg ja Elvi Kaldma ongi juba pedagoogidena töötades rakendanud naistevõimlemise osakonnast saadud teadmisi, võimlemisrühmadega töötades ning kehalise kasvatuse tunde andes.

Peale üliõpilaste hõlmab osakonna töö ka naisõppejõude ja teenistujaid. Praegu töötab üks õppejõudude ja teenistujate võimlemisrühm.

Lõpuks tahaks öelda, et need eesmärgid, mida taotleb naistevõimlemine, peaksid olema nõutavad ka teisi spordialasid harras-

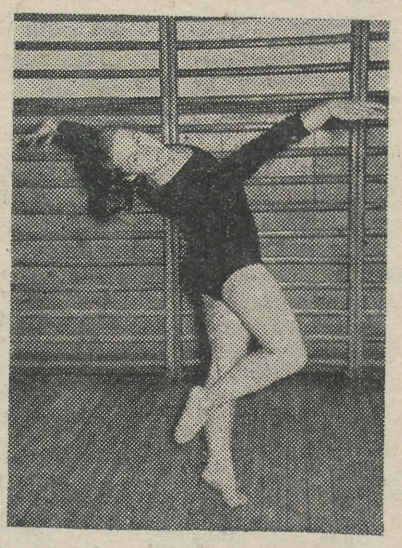

Juta Viil Matemaatika-Loodusteaduskonna V kursuselt.

tavatele naistele, sest hea rüht, painduvus, sujuv ja koordineeritud liikumine on vajalikud kõigile. Selleks tuleks naistevõimlemise ja kunstilise võimlemise elemente senisest rohkem kasutada naissportlaste üldises kehalises ettevalmistuses.

E. KUDU,
naistevõimlemise osakonna
õppejõud

ABISTAMISKASSA

Oma 12-aastase tegevuse jooksul on kassa aidanud mõnigi kord üliõpilastel üle saada rahalistest raskustest. Abistamiskassa liikmeks võivad astuda kõik üliõpilased, kes on ametiühingu liikmed. Esimestel kursustel moodustatakse praegu kassaliikmete gruppe. Iga kursus või rühm valib endi hulgast voliniku, kes kogub igalt kassa liikmeks astuda soovijalt 2 rubla sisseastumismaksu. Kassa liikmed maksavad voliniku kaudu kvartalite kaupa kassasse liikmemaksu (2 rubla kuus), mis on üheks kassa varade koostisosaks. Üliõpilased-lõpetajad saavad kõik nende poolt sissemakstud liikmemaksud tagasi. Tänavu kevadel maksis kassa lõpetajatele välja ligi 40 000 rubla. Kassa liikmetel on õigus saada lühi- ja pikaajalisi laene, samuti ühekordset tagastamisele mittekuuluvat toetust.

Lühiajalist laenu kuni 300 rubla, tasumise tähtajaga 1 kuu pärast, antakse ilma protsendita. Pikaajaliselt laenult kuni 500 rubla, tasumise tähtaeg 1—5 kuud, võetakse 6% aastas kassa kasuks. Kui ei ole võimalik laenu tähtajaks tasuda, siis saab seda pikendada kuni 5 kuud. Kui laenu ei ole pikendatud, tuleb tasuda viivis igalt 100 rublalt 1 rubla kuus. Tagastamisele mittekuuluvat toetust antakse majanduslikku olukorda arvestades kassa juhatuse otsusel.

13-liikmeline juhatus, mis on kassa liikmete poolt valitud 2 aastaks, vaatab laenu- ja toetusavaldused läbi teisipäeviti kell 18 koosolekul kassa ruumis, mis asub üliõpilassöökla majas III korrusel. Samas toimuvad kõik rahalised operatsioonid igal kolmapäeval kell 17—20. Lähemat informatsiooni saab kassa töö kohta kohapeal.

Esimeste kursuste üliõpilased! Astuge Üliõpilaste Vastastikuse Abistamise Kassa liikmeks!

O. HAAS,
kassa laekur

Sõpruskohtumiselt

TRÜ üliõpilastel on saanud kauniks traditsiooniks läbi viia sõpruskohtumisi Riia üliõpilastega.

Nii kohtusid käesoleva aasta sügisel Riia Meditsiinilise Instituudi ja TRÜ Arstiteaduskonna üliõpilased kergejõustikus, Ajaloo-Keeleteaduskonna sportlased on pidanud oma lätlastest kolleegidega sõpruskohtumisi võrk- ja korvpallis.

Möödunud nädalavahetusel kohtus TRÜ Õigus- ja Majandusteaduskond oma Läti Riikliku Ülikooli kolleegidega lauatennises, võrk- ja korvpallis.

Lauatennises olid lätlased oma vastastest tunduvalt üle. Nad loovutasid TRÜ võistkonnale ainult ühe punkti. Selle toojaks oli M. Titma. Lätlased võitsid selle ala tagajärjega 6:1.

Võrkpallis olid meie naismängijad oma vastastest tunduvalt üle ja võitsid kohtumise 3:1. Meeskond alustas võistlust bravuurselt ja võitis kaks esimest geimi. Siis tuli mängu käiku murrang. Lätlased võitsid kaks järgmist geimi. Viiendas geimis suutis TRÜ võistkond oma vastaseid võita (17:15) tänu N. Niinemetsa tugevatele ründelöökidele. Kohtumine lõppes TRÜ võrkpallurite kasuks 3:2.

Korvpallis olid meie naised tehniliselt ja füüsiliselt paremad ja võitsid mängu suureskooriliselt 49:26.

Tõeline heitlus iga punkti pärast toimus meeste korvpallis. Punktpunktilt areneva kohtumise esimene poolaeg lõppes TRÜ korvpallurite kasuks 33:32, kuid kogu kohtumine lõppes viigiliselt 48:48.

Taolisi võistlusi hakatakse korraldama regulaarselt.

K. PAAVEL

TEADAANDED

Laupäeval, 21. nov. kell 17 toimub kujutava kunsti kabinetis esimene sm. H. Hiibuse tund (karikatuuri joonistamine).

* * *

Teisipäeval, 24. nov. kell 19 toimub Vanemuise tn. 46 suures auditooriumis ajalehe «Edasi» toimetaja sm. M. Tederi loeng

«Muljeid Rootsist»

Lõpuks film «Mööda Rootsit».

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus. Üllkooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4984. MB 09222.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 35 (422)
Reede,
27. november 1959
XII aastakäik

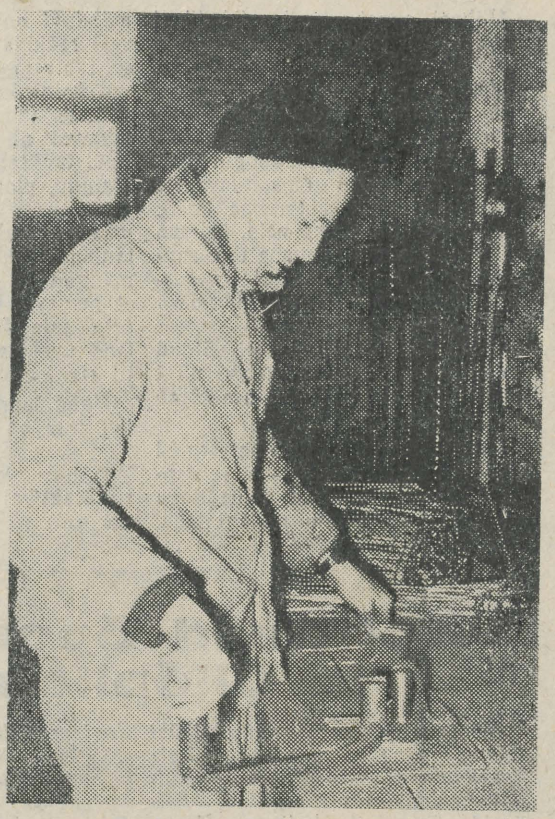

Õigusteaduskonna I kursuse üliõpilane L. Vanatoa töötab treialiõpilasena Tartu Sanitaartehniliste Tööde Montaaživalitsuses.
K. REBASE foto

Eksamisessioon on ukse ees

Läheneb eksamisessioon — üliõpilase semestritöö lõpparvestus. Et eksamisessiooni edukast lõpetamisest sõltuvad edaspidise elu ja töö suhtes olulised asjaolud, nagu ettevalmistatus tulevaseks kutsetööks, edasiõppimise võimalus, stipendiumi saamine, ühiskondlik iseloomustus, siis tuleb aegsasti mobiliseerida kogu tähelepanu ja jõud paremate tulemuste saavutamiseks.

Täisverelise nõukogude üliõpilase elus ei lähene eksamisessioon erilise õppimiskampaaniakuuna, vaid ta on loenguist ning praktikumidest osavõtule ja järjekindlale iseseisvale tööle järgnev teadmiste süstematiseerimise ja viimistlemise etapp.

Teadlik üliõpilane läheneb eksamisessioonile semestri algusest peale samm-sammult selles mõttes, et ta töötab regulaarselt eriti nende ainete alal, milles eksam on ulatuslikum ja mille omandamine seisab pikemaajalises treeningus ning vilumuste kujundamises (näit. keelte omandamine, seaduspärasuste ning mitmesuguste valemite omandamine seoses vastavate ülesannete lahendamisega jne.). Kui süstemaatiline töö on mõnesugustel põhjustel kannatanud, siis on nüüd viimane aeg otsustavalt muuta elu- ja töörežiimi. Tuleb viivitamata hakata läbi töötama loengukonspektide materjali ja täiendama seda iseseisva töö korras vastava kirjanduse põhjal. Nagu kateedrijuhatajad üksmeelselt kinnitavad, on nüüd läinud minevikku aeg, mil üliõpilased võisid saada maksimaalseid hindeid, piirdudes eksamiteks ettevalmistumisel ainult loengukonspektidega. Meil ei leidu enam õppejõudu, kes pole oma eksaminõudeisse lülitanud üliõpilase iseseisva töö saavutusi antud aine alal. Sellepärast tuleb sügavamate teadmiste omandamise huvides leida raamatukogudest, kateedrist või mujalt eksamiainele või selle üksikküsimustele vastavaid teoseid, saada nende mahust ülevaade ja enam-vähem täpselt fikseerida päevase ja nädalase töö ja lugemismaterjali maht, et jõuda kogu ainestik õigeks ajaks läbi töötada. Tuleb aegsasti tutvuda programmiga ja selle põhi- ning üksikküsimustega.

Lähenev eksamisessioon kohustab ka kateedreid üliõpilasi igati abistama: paljudes kateedrites on vähe programme. On viimane aeg mõelda nende paljundamisele.

Et raamatukogud suudaksid täiel määral abistada üliõpilasi iseseisvas töös, tuleb kateedritel anda raamatukogudele kohustusliku kirjanduse loetelu. Raamatukogudes peavad raamatud olema kiiresti kättesaadavad.

Läheme eksamisessioonile ettevalmistatult ja organiseeritult!

Leidub üliõpilasi, kes «kuulavad maad» selle kohta, millised küsimused on teatava õppejõu lemmikküsimused, ja võtavad kuulduste kohaselt hoiaku eksami suhtes.

Sagedasti on selline maakuulaminegi üpris pealiskaudne, tehakse kiire järeldus paarilt sama eksami sooritanud üliõpilaselt saadud andmete põhjal ja ollakse siis üllatatud, kui õpitud küsimusi ei saa vastata. Eksamil püüavad säärased üliõpilased nõrgast hindest pääseda sellega, et paluvad end veel küsitleda, lootes lõpuks sattuda võimalusele vastata õpitut. Selliste üliõpilaste kujutlused kõrgema hariduse omandamisest on põhjalikult väärad. Nad ei mõista, et kõrgema haridusega spetsialisti erinevus diletandist on selles, et viimane võib küll tunda teaduste alal mõningaid üksikküsimusi, neid isegi võrdlemisi põhjalikult, kuid ta jääb ikkagi diletandiks, kuna tal puudub vastaval alal süstemaatiline ettevalmistus, mida omab tõeline spetsialist.

Tehkem kokkuvõtteid ja kavandagem uut!

Täna alustab oma tööd Tartu Riikliku Ülikooli ametiühinguorganisatsiooni X konverents.

Juhindudes ametiühingute XII kongressi otsustest suunas TRÜ ametiühingukomitee oma peatähelepanu teaduskondade büroode ja gruppide osatähtsuse tõstmisele, andes kõigi eluliste küsimuste lahendamise gruppidele.

Hiljuti toimunud teaduskondade aruande- ja valimiskonverentsid näitasid, et seal, kus büroo oskab oma töös toetuda rühmadele, on ka edusamme rohkem. Ametiühingurühmad saavutasid suurema osatähtsuse aga seal, kus organiseeriti pidevat tööd tööalaste, kultuuriliste ja teiste probleemide lahendamisel ja anti ülesandeid mitte ühele-kahele aktivistile, vaid paljudele.

Kogemused näitasid, et ametiühingutöö oli edukam ka seal, kus töötati tihedas kontaktis partei- ja komsomoliorganisatsiooniga.

Kõige suuremaks jõuprooviks oli ametiühingurühmadele ja on veel praegugi mõnele ametiühingurühmale liikmepiletite vahetamine. Organiseeritumalt kulges see töö Majandusteaduskonnas (endine esimees Järv), Õigusteaduskonnas (esimees Püssa), kehakultuuriosakonnas (endine esimees Jürisma). Tänaseni on liikmepiletite vahetamine lõpetamata Matemaatika-Loodusteaduskonnas (büroo endine esimees V. Kark), Arstiteaduskonnas (büroo endine esimees Vahter).

Paljudes rühmades on liikmepiletite ümbervahetamisele kaasnenud ridade kasv (õppetöökoda, rühmaorganisaator Õkva). Kõrvuti sellega esineb ka rühmi, kus liikmepiletite vahetamisele kaasnes liikmete vähenemine üksikute kohusetundetute ametiühingu liikmete arvel.

Kapitaalehitusosakonna insenertehniline personal näitab «head» eeskuju oma töölistele. Insenerid Takker ja Adams pole üldse ametiühingu liikmed. Pole siis imestada, et seal on tööliste hulgas ametiühingu liikmeid pisut üle 60 protsendi.

Õppe-teadusliku töö osas peab tänane konverents avaldama arvamusi, kuidas ametiühinguorganisatsioon peaks võitlema õppedistsipliini tugevdamise ja õppeedukuse tõstmise eest, selle eest, et iseseisva töö organiseerimisele pööratakse rohkem tähelepanu.

Massilise kultuuritöö alal tuleb edaspidi osutada tähelepanu sellele, et anda meie üliõpilastele, tulevastele arstidele, õpetajatele ja keemikutele ka mingi kindel ühiskondlik spetsiaalsus (ansambli juhendaja, rahvatantsujuht, spordiorganisaator jne.)

Seflustöö alal peaks tugevnema sidemed kommunistliku töö brigaadidega, et kaasa aidata töölisnoorte üldhariduslikku taseme tõstmisele, et tublide töölisnoorte arvel saada uut täiendust meie üliõpilaskonnale.

Tahaks loota, et tänasel konverentsil tehakse palju kasulikke tähelepanekuid ametiühingu tööst, vahetatakse oma töökogemusi, avaldatakse uusi ideid, analüüsitakse tehtud vigu ja puudusi selleks, et näidata teed uuele komiteele ametiühingulise töö edaspidiseks tõstmiseks sellisele tasemele, nagu seda nõudis meilt ametiühingute XII kongress.

AMETIÜHINGUKONVERENTSI DELEGAATIDELE!

Täna kell 16 alustab aulas tööd TRÜ ametiühinguorganisatsiooni X konverents.
Delegaatide registreerimine alates kl. 15.30.
TRÜ ametiühingukomitee

ELKNÜ TARTU LINNAORGANISATSIOONI XII KONVERENTSILT

Ideoloogiline töö

21. ja 22. novembril toimus Tartu komsomoliorganisatsiooni järjekordne konverents. Tartut oleme harjunud nimetama ülikoolilinnaks — ja tõesti, konverentsi delegaatidest kandis üks kolmandik üliõpilasmütsi. Seepärast on arusaadav, et ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretäri A. Murutari aruandes oli suurt tähelepanu pööratud probleemidele, mis meie kõrgemates koolides on praegu tulipunktis.

Kõigepealt ideoloogiline töö! TRÜ esindajatel oli põhjust sügavalt järele mõelda selle üle, kas on õigustatud rahulolu ning oma suvistele saavutustele puhkama jäämine. Ülikoolis pole vähe komsomoligruppe, kelle tegevuses valitseb «väikeste tegude teooria», kelle süda on rahul, kui kursusel on korraldatud paar igavat poliitinformatsiooni, ühine teatrikülastus ja kommunistlikel noortel pole katastroofilist olukorda õppetöös. Kuid samal ajal jätab neid ükskõikseks see, et nende poliitiline silmaring on kitsas, et ideoloogilise võitluse rindel on nad täiesti abitud, et mõne nende kaaslase ilusate sõnade taga, mida ta ladusalt ritta seab ühiskonnateaduste seminaris või komsomolikoosolekul, peituvad hoopis teistsugused mõtted ja arusaamad.

Konverentsil kritiseeriti õigustatult kõrgemate koolide komsomoliaktiviste, kellel puudub julgus avalikuks poliitiliseks võitluseks meile võõra ideoloogia levitajatega. Juhtub sedagi, et kommunistlikud noored ei oska anda vastulööki kompromissi- ja apoliitilisuse teooriatele ja langevad ise selliste meeleolude mõju alla. Selle põhjuseks on teoreetilise silmaringi kitsus

Ülikool ei pea kasvatama eluvõõraid ja apoliitilisi intelligendikesi, vaid laia silmaringiga nõukogude haritlasi, veendunud võitlejaid ideoloogilisel rindel — see on nõue, mis jäi kõlama konverentsilt ja mis peaks erutama ja mõtlema panema kõiki üliõpilasi.

M. LAURISTIN

Aktiivselt tegevusse

ELKNÜ Keskkomitee sekretär sm. Pajumaa kõneles konverentsil, et suur vene väejuht Suvorov olevat kusagil öelnud: «Kõik on hea, mis lõpuni tehtud.» Paraku võtame kohustusi vastu heal meelel, sageli ei täida aga neid. Palju sõnu on ülikoolis tehtud noorte ateistide klubi loomisest. Konverentsil märgiti, et viimane aeg on lõpetada targutamine selle klubi ümber ja klubi luua.

Miks mitte lõpetada iga komsomolikoosolek lauluga? Olgu selleks siis «Maailma demokraatliku noorsoo hümn», «Internatsionaal» või midagi muud.

Kahtlemata toob komsomoligruppide ellu elevust ettevalmistumine juulis 1960 toimuvaks kõrgemate õppeasutuste komsomoligruppide kokkutulekuks.

Ellu tuleks rakendada linnakomitee aruandes tehtud ettepanek olla sidemeis sama kõrgema õppeasutuse lõpetanutega. On küll tavaks lõpetanute kokkutulekute korraldamine, kuid ega seega veel kõik ei piirdu.

Kuulsime, et Tartus on seitsmeklassilise haridusega veel 1028 kommunistlikku noort. Siin seisab ülikooli kommunistlike noorte ees avar tegevusväli. Kui kõik ülikooli 1688 kommunistlikku noort võtaksid kätte ja igaüks valmistaks ette ühe noore keskkooli astumiseks ning jätkaks šeflust ka tema õpingute vältel, milline saavutus see oleks.

Tartu töölisnoorte keskkoolid on suures ruumikitsikuses. Konverents võttis vastu otsuse, mille alusel kavatsetakse 1960. aastal püstitada Tartu linna sisemisi resursse kasutades komsomoliehitus — töölisnoorte keskkooli hoone. Sellele lööme meiegi käed külge.

Ülikooli komsomoliorganisatsioonil tuleb tõsiselt mõelda selle üle, kuidas senisest tunduvalt rohkem töölis- ja kolhoosinoori ülikooli õppima haarata.

Linna tööstusettevõtete kommunistlikud noored kõnelesid konverentsil sellest, kuidas nad võitlevad selle eest, et saavutada seitseaastaku lõpuks eltenähtud tööviljakuse tase viie aastaga, kuidas nad võitlevad tehnilise progressi eest. Sm. Kallion rääkis Hiina seltsimeeste algatusest hoida kokku kõik, alati ja kõiges, mida ka meil tuleks järgida. Kommunistlikud noored olgu ka majandusmehed — selline mõte jäi konverentsil kõlama.

Sm. Alamölder sanatoorsest keskkoolist pöördus teiste komsomoliorganisatsioonide poole palvega laiendada sidemeid, tulla nendele noortele, kellest enamikul puudub võimalus kino, teatrit külastada, külla kunstilise isetegevusega. Selle palve peaksime just meie, üliõpilased, esimestena rahuldama.

Mõni sõna linnakomitee aadressil tehtud kriitikast, sest esiletoodud puudused on omased suuremal või vähemal määral ka ülikooli komsomoliorganisatsioonile.

Terve rida delegaate märkis, et komsomoli linnakomitee andis ülesandeid kiiruga, ülepeakaela. Seetõttu ei jäänud aega ettevalmistumiseks. Ettenägelikkuse puudumise tõttu tekkis tormamine. Püstitati nõue: planeerida põhimine aegsasti. See kehtib ka meie komsomoliorganisatsioonide kohta.

Liiga palju tegeles linnakomitee pisiküsimuste lahendamisega. Viimased tuleb siiski aktiivi lahendada anda. Miks mitte anda mõne suurema ürituse korraldamine üksiku algorganisatsiooni hooleks?

Enesega rahulolu meeleolud on maad võtnud komsomoliorganisatsioonis, mis ilmnes ka konverentsil. Vähevõitu on asjalikku ja tõsist mõttevahetust puuduste kohta. Mis hästi tehtud, sellest räägitakse, mis halvasti on, sellest vähem. Komsomoliorganisatsioonid peaksid tõsiselt arvestama konverentsil tehtud kriitikat ja oma ideelis-poliitilist ning organisatsioonilist tööd parandama.

V. REBANE

Fr. Engelsi sünniaastapäev

28. novembril möödub 139 aastat Fr. Engelsi — ühe teadusliku kommunismi rajaja, rahvusvahelise proletariaadi juhi ja õpetaja K. Marxi sõbra ja võitluskaaslase sünnist.

Fr. Engels sündis Barmenis Reini provintsis Saksamaal tekstiilivabrikandi pojana. Engelsi isa oli konservatiivne ja sügavalt usklik, aga ka osav ärimees. Positiivset mõju avaldas poisile ema, kellelt Engels päris huumoritunde ja elurõõmsad vaated.

Lõpetanud Barmeni reaalkooli, siirdub Engels Elfeldti gümnaasiumi. Seda õppeasutust loeti Saksamaal parimaks. Seal valitses vabameelne õhkkond, tunde andsid progressiivsed õppejõud — kõik see soodustas edaspidi Engelsi vaadete kujunemist. Juba gümnaasiumis paistab Engels silma oma andekusega. Kirjalikes töödes ilmnevad õpilase omapoolsed seisukohad, peamiselt tõe ja ebaõigluse probleemi käsitlus. Engels võtab osa paljude ringide tööst, on aktiivne isetegevuslane, armastab luuletada, joonistada karikatuure. Engels hindas väga sporti. Terve ja tugev noormees suhtub põlglikult sellesse, kes «... sarnanedes marukoeraga, kardab külma vett, kes pakib end 3—4 riietusse väiksemagi külma

(Järg 2. lk.)

Pioneerijuhtidena koolis

Ülikool annab meile rikkalikud teoreetilised teadmised. Et aga pärast ülikooli lõpetamist ka hästi töötada, on sellest vähe: on vaja veel praktilisi teadmisi, mida me ülikoolis saame aga napilt. Ja selleks, et tulevased pedagoogid juba praegu läheneksid oma tulevasele elukutsele, õpiksid tundma kooli, hakkaksid armastama neid, kellega on seotud nende tulevane töö, suunas ülikool kõik neljandate kursuste üliõpilased pioneerijuhtideks koolidesse.

Mitte kõik üliõpilased ei võtnud seda teadet rõõmuga vastu: niigi on palju tööd ja kool — see võtab veel oma aja.

On möödunud kuu pioneeritööd koolides. Kui algul paistis, et nende väikeste rahutute olenditega on peaaegu võimatu midagi teha, siis praegu võib öelda, et juba nii mõndagi on tehtud. Tõsi, vara on veel rääkida tulemustest, kuid kõige tähtsam on saavutatud: on leitud ühine keel õpilastega, nende väikeste tüdrukute ja poistega, kes tahavad nii palju teada ja teha. Neid huvitab kõik: oma kodulinna ajalugu, pioneeride tegevus meie vabariigis ja rahvademokraatiamaades, laulud, mängud, rahvatantsud, kokakoondused, maastikumängud ja palju, palju muud. Ja et nemadki ei taha maha jääda oma sajandist, siis muidugi ka lend uuel suurel ballistilisel raketil «Leek» planeedile «Pioneer».

Nüüd tunneb juba igaüks meist, kui tore on olla ja töötada koos pioneeridega, aidata neid. Saadud kogemusi kasutame pedagoogilisel praktikal ja muidugi ka tulevases töös.

U. VAGA

Kohtusid õppejõud ja üliõpilased

Mõni päev enne oktoobripühi toimus vene kirjanduse ringis õppejõudude vestlus teemal «Kuidas valmistusin loenguks». Esinesid õppejõud Lotman, Mintz, Jegorov ja Smirnov.

Need üliõpilased, kes jätsid vestlusele tulemata, pidid hiljem kahetsema, sest koosolek oli väga huvitav ja andis praktilise näite selle kohta, kuidas tugevdada sidemeid üliõpilaste ja õppejõudude vahel. Leidub ju kahjuks veel küllalt üliõpilasi, kellele õppejõud on lihtsalt vaenlane, kes lausa kiusu pärast nõuab kõikvõimalikke mittevajalikke teadmisi ja kelle vastu, nagu sõjas ikka, on kõik abinõud head.

Õppejõud rääkisid oma sõnavõttudes niihästi loengute ettevalmistamise puhtpraktilisest küljest kui ka loomingulisest momendist ja seosest kuulajaga. Kindlasti sai kõigile selgeks, miks ei suuda heliülesvõte või raadioloeng asendada lektorit ja miks mahaloetud loeng ei ole nii huvitav kui vabalt esitatud ettekanne.

Kuidas jagu saada kuulajate tähelepanematusest? Kas kalambuur on õigustatud? Millist materjali esitada, millist rõhutada? Kuivõrd on võimalik ja vajalik tunda kuulajaid? Kuidas neid tundma õppida? Kas loeng grammatikast võib olla huvitav? Need olid küsimused, mis pakkusid suurt huvi.

Tekkinud mõttevahetus kaldus võib-olla esialgsest teemast veidi kõrvale, kuid see-eest õpetas meid nägema õppejõudude tööd uues valguses. Ka saime siit nii mõndagi praktilist oma tulevase pedagoogilise töö jaoks.

Samal koosolekul valiti vene kirjanduse ringi juhatus, kes koos ringi juhendajatega töötas välja ringi esialgse tööplaani. Näib, et töö tõotab kujuneda küllaltki elavaks.

Esimese üritusena toimub noorte poeetide loomingu tutvustamiseks värsiõhtu, mida on kavas korraldada regulaarselt vähemalt kord kuus, et süvendada huvi kaasaegse luule vastu. Lähemal ajal on kavas korraldada B. Ivanovi ägedaid vaidlusi tekitanud romaani («Дань свободного романа») arutelu ja järgmisel semestril Remarque'i romaani «Triumfikaar» arutelu, kus tulevad käsitlemisele ka need kirjaniku teosed, mis meil varem on ilmunud, et määrata kujunevat terminit «remarkism», mida kasutatakse nii kiitvas kui ka laitvas mõttes.

Kevadeks on plaanis välja anda almanahh, mis sisaldaks tõid nii kirjandusringi praegustelt liikmetelt kui ka vilistlastelt.

See on n. ö. populaarsete ürituste kava. Kitsamate küsimuste läbitöötamiseks jaguneb ringi töö sektsioonidesse, milles tegeldakse vastavalt tõlke- ja omaloomingu-probleemidega, kuna ilmeka lugemise sektsioon annab tulevastele õpetajatele praktilisi kogemusi niihästi värsside kui ka proosa esitamiseks.

M. TUNGAL,
vene filoloogia III kursuse üliõpilane

Fr. Engelsi sünniaastapäev

(Algus 1. lk.)

puhul ja loeb endale auks vabaneda nõrga füüsilise ettevalmistuse ettekäändel sõjateenistusest».

Juba 19-aastast Engelsit huvitavad kasvatusprobleemid mitte ainult Saksamaal, vaid ka teistes maades. Ta lähtub nende analüüsimisel klassivõitluse teooriast. Engels paneb kogu lootuse noorsoole — uuele põlvkonnale — nende kätes on tulevik. Engelsi sõnade järgi seisabki kasvatuse suur tähtsus selles, et tuleb õigesti kasvatada sirguvat noort põlvkonda.

Kõrvuti kapitalistliku kasvatuse kriitika ja analüüsiga formuleerib Engels ka proletaarse kasvatuse printsiibid. Engels ei möödu ka haridusküsimusest. Ta leiab, et «kõik inimesed omavad võrdselt õigusi haridusele, õigusi maitsta teaduse vilja».

Temale omase teadusliku sügavusega õppis Engels tundma rahvahariduse olukorda mitmesugustes maades erinevatel ajaloolistel perioodidel. Tema kokkuvõtted sel alal omavad erakordselt suurt tähtsust teadusliku pedagoogika arengule.

1844. aasta augustis toimub Marxi ja Engelsi esimene kohtumine. Sellest ajast algab nende ühine võitlustee kommunismi võidu eest.

Marxi ja Engelsi loodud marksistlik teooria areneb, rikastus uute kogemustega. Kogu järgnev ajaloo käik tõestas nende teooria õigsust ja elulisust.

Uus etapp marksistliku teooria arengus on seotud Lenini nimega, kes loovalt kohandas seda teooriat imperialismiajastule ja proletaarsele revolutsioonile, arendades seda edasi. M. KEERUS

PAAR SÕNA ASPIRANTUURIST

15. oktoober on aspirantuuri elus omamoodi «uusaastaks». Sel päeval lõpeb tavaliselt tähtaeg kolmanda aasta aspirantidel, ühtlasi alustab tööd uus lend — need, kes on äsja aspirantuuri vastu võetud.

Käesoleva aasta 15. oktoobriks lõpetas aspirantuuri 9 noort kvalifitseeritud spetsialisti — 7 statsionaarselt ja 2 mittestatsionaarselt. Neist jõudsid väitekirja õigeaegselt valmis ainult neli — matemaatikud Endel **Jürimäe** ja Simson **Baron**, arst Silvia **Naarits** ja kehakultuurlane Atko **Viru**. Ülejäänud aspirantidel tuleb aga veel hiljem, oma tulevase kutsetöö kõrval tublisti pingutada ja jätkata dissertatsiooni lõpuleviimist, et tasa teha hilinemist. Teistele eeskujuks tuleb seada matemaatikuid — nii E. **Jürimäe** kui S. **Baron** kaitsevad väitekirja veel käesoleva aasta detsembris.

Mittestatsionaarsetest aspirantidest töötas kõige edukamalt ajaloolane Helmut **Piirimäe**.

15. oktoobril arvati TRÜ aspirantuuri 29 uut tulevast teadlast, neist 21 statsionaarset ja 8 mittestatsionaarset. Siin leidub mitu ulatusliku erialase staažiga töötajat, nagu Jaan **Rebane** filosoofia alal, Jaak **Veevo** põllumajanduse ökonoomika alal, Mihkel **Jaagus** füüsika metoodika alal, Arne **Lepp** anatoomia alal, Nadežda **Vihm** stomatoloogia alal, Aleksander **Blumfeldt** NLKP ajaloo alal jt. On ilmne, et neil on aspirantuuri kaasa tuua suur pagas erialaseid praktilisi kogemusi ja oskusi, mis tulevad kasuks väitekirja kirjutamisel. Samaaegselt tuleb esile tõsta ka äsja ülikooli lõpetanud ja TRÜ Õpetatud Nõukogu soovitusega aspirantuuri tulnuid, nagu keemik Ants **Tuulmetsa**, füüsik Lembit **Punga**, biokeemik Udo **Tarvet** jt.

Uus aasta aspirantuuris on alanud, iga aspirant on asunud oma väitekirja ja tööplaani juurde. Mida siis võiks öelda soovitusena nii uutele kui ka varasematele aspirantidele? Ennekõike kohusetruud suhtumist oma ülesannetesse, tööindu, aja ratsionaalset kasutamist. Iga esimestel aastatel otstarbekalt kasutatud tund võib lõpetamise eel anda terve päeva lisavõitu. Päev väitekirja vormistamise palaval perioodil tähendab aga väga palju. Sellepärast säästkem juba algusest peale iga tundi väitekirja heaks.

R. KARELSON,
TRÜ aspirantuuri juhataja

Prof. A. Valdes 75-aastane

Prof. A. Valdes sündis 1. dets. 1884. a. Harjumaal käsitöölise perekonnas. Ainult suur huvi teadmiste omandamise vastu, seostatuna andekuse ja suure püsivusega, võimaldas tol ajal meie noortele kehvematest perekondadest keskja kõrgema hariduse saamist. Niite teaduslikus ringis ei ole kunagi aktiivsete liikmete puudust ja erakordselt suur hulk Arstiteaduskonna lõpetanuid on valinud kitsamaks erialaks patomorfoloogia, mida ei saa konstateerida teiste teoreetiliste distsipliinide kohta. Prof. Valdese teadusliku uurimistöö oskuslikust juhendamisest annab tunnistust suur hulk doktori- ja kandidaadidissertatsioone, mis on valminud Valdese juhendamisel ja nende omanike edukas töö TRÜ-s, Teaduste Akadeemias ja mujal.

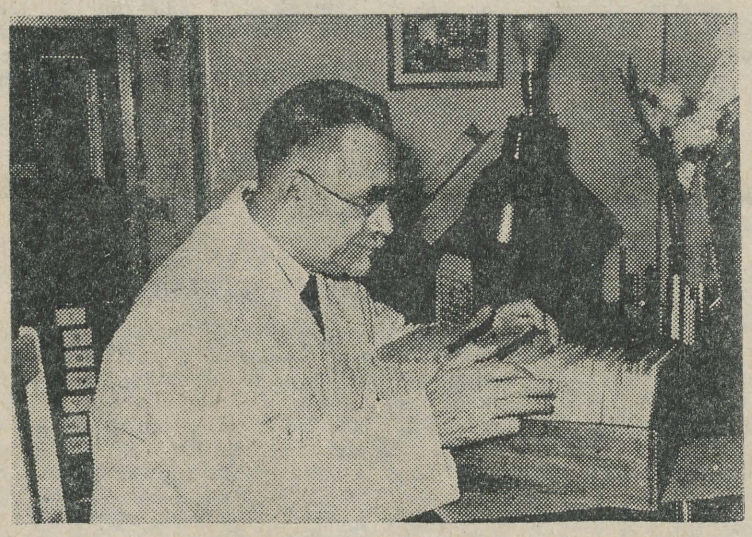

Prof. A. Valdes töötamas.
U. PODARI foto

Prof. Valdes isiklikult on viljakas teadlane. Tema sulest on ilmunud kümneid teaduslikke artikleid. Oma õpetaja professor Afanasjevi järglasena on ta truuks jäänud eksperimentaalsele morfoloogiale. Kui algaastail oli veel märgata Virchowi mõju, siis tänu prof. Valdese printsipiaalsusele ja põhjalikkusele leidis ta õige tee ja tõestas oma eksperimentaalsete uurimustega (eriti rasvastuse probleemi lahendamisel) Virchowi aksioomi: «Omnis cellula e cellula» ekslikkuse, näidates selle pidurdavat toimet morfoloogiliste teaduste arenemisele. Prof. Valdese teeneid teadlasena on hinnatud temale teenelise teadlase nimetuse omistamisega. Sellelt seisukohalt tuleb eriti alla kriipsutada prof. Valdese seisukohtade aktsepteerimist NSV Liidu juhtivate patomorfoloogide poolt ja nende äratoomist patoloogilise anatoomia põhilises õpikus-käsiraamatus. Loendamatu on nende konverentside ja teaduslike seltside koosolekute arv, kus prof. Valdes on esinenud ettekannetega. Suured teened on prof. Valdesel meie teadusliku meditsiinilise terminoloogia loomisel. Meie vormistame tänapäeval oma teaduslikke töid korrektses teaduslikus keeles ja meil ei tulegi alati meelde, kelle suur töö ja vaev meile seda võimaldab. Prof. Valdes ei ole osutunud kabinetiteadlaseks, vaid vastupidi, temale on praktika küsimused väga südamelähedased. Prosektuuri töö juhtijana on Valdes osutanud hindamatut abi praktilistele arstidele. Ka on Valdes aktiivselt osa võtnud teaduste populariseerimisest.

Prof. Valdes inimesena? Kes teda lähemalt ei tunne, sellele võib jääda mulje, et siin on tegemist sõnakehva, kinnise inimesega, kelle nõudlikkus kaldub pedantsusesse. Niisugune võib jääda esimene mulje. Tegelikult omab prof. Valdes haruldast huumorimeelt, on hea seltsimees, alati abivalmis, teatri- ja muusikahuviline.

Meil, tema endistel ja praegustel õpilastel on põhjust näha professor Valdeses endile väärikat eeskuju nii töömehena kui ka inimesena ja soovida temale tema juubelitähtpäeval õnne ja jõudu tööks.

Prof. A. RAATMA

Diplomitööde tähtsusest üliõpilaste iseseisvas töös

Diplomitöö on üliõpilaste iseseisva töö üheks tähtsamaks vormiks. Ei ole aga mõeldav, et üliõpilased suudavad kirjutada kõrge kvaliteediga diplomitöid ainult selle lühikese ajaga, mis on õppeplaanis ette nähtud diplomitöö koostamiseks (X semester). Ajaloo-osakonna kateedrid nõuavad üliõpilastelt diplomitöödes esilekerkinud probleemide loovat lahendamist. Selleks loob eeldused eriseminaride organiseerimine. Tavaliselt arendatakse ühest eriseminaritööst (üliõpilased kirjutavad kaks eriseminaritööd) välja diplomitöö.

NSV Liidu ajaloo kateedris käsitlevad osa seminare Eesti NSV ajalugu. Valides eriseminari temaatikat Eesti ajaloo valdkonnast, arvestab kateeder eelkõige, et üliõpilastel oleks võimalus iseseisvalt otsida ja läbi töötada allikmaterjale, et nad õpiksid arhiivides leidma teemakohaseid dokumente ning kogutud faktilise materjali põhjal andma omapoolseid hinnanguid, s. o. teostama ajaloolist analüüsi ja eriseminaride ning diplomitööde kirjutamisega tooksid kasu ajalooteadusele.

Möödunud õppeaastal valis kateeder eriseminari teemaks väheuuritud probleemi: «Agraarsuhted Eestis Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni eelseil aastail» (juh. K. Siilivask). Sellest kasvas välja mitu arhiivmaterjalide alusel uuritavat diplomitöö teemat, näit. «Eesti põllumajanduse olukord 1916. a. põllumajandusloenduse andmeil», «Toitlusküsimuse teravnemine Eestis Esimese maailmasõja ajal», «Agraarküsimus Eestis Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni perioodil» jt. Loodame, et nimetatud teemadele kirjutatavad diplomitööd saavad tõsiseks panuseks kateedris toimuva Eesti ajaloo uurimise alal.

Ajalookateedrite tähtsaks ülesandeks on süvendada üliõpilaste teadmisi ka NSV Liidu ja üldise ajaloo alal. Selleks on NSV Liidu ajaloo kateeder korraldanud varem ka eriseminare sotsialistliku ülesehitamise teemadel NSV Liidus (juh. L. Eringson, M. Lõhmus jt.). Nimetatud seminaridest lähtunud diplomitööd on kirjutatud peamiselt publitseeritud allikmaterjali ja kirjanduse põhjal.

Käesoleval aastal toimub eriseminar: «Dekabristide liikumine Venemaal» (juh. L. Eringson). Diplomitöödeks peaksid kujunema tööd teemadel: «Dekabrist Vilhelm Küchelbecker», «Dekabrist Aleksander Bestužev-Marlinski», «Dekabristid sunnitööl ja asumisel» jt. Rikkalike materjalidega töötamine (dekabristide kohta on neid palju) kasvatab kahtlemata üliõpilastes oskust loovalt lahendada ajalooküsimusi marksistlik-leninliku metodoloogia alusel.

Ka üldajaloo kateeedril on varematel aastatel reast eriseminaridest, näit. «Ameerika Ühendriigid pärast Teist maailmasõda (juh. L. Roots) jt. kujunenud välja rohkesti huvitavaid diplomitöid. Needki on kirjutatud publitseeritud dokumentide ja vastava ajaloolise kirjanduse põhjal.

Möödunud ja käesoleva õppeaasta eriseminaridest teemadel «Prantsuse XVII—XVIII saj. utopistlikud sotsialistid» (juh. J. Madisson), «Koloniaalsüsteemi kriisi süvenemine pärast Teist maailmasõda» (juh. J. Konks) ja «Prantsusmaa kapitalismi üldkriisi teisel etapil» (juh. L. Roots) on kujunenud 11 huvitavat ja aktuaalset diplomitöö teemat, nagu «J. Meslier' ateism ja selle osa XVIII sajandi kristluse ja katoliku kiriku kriitikas Prantsusmaal», «Agraarsuhete revolutsiooniline ümberkujunemine Hiinas a. 1950—1953», «Hariduse kasv Hiina Rahvavabariigis», «Vastupanuliikumine Prantsusmaal Teise maailmasõja aastail», «Prantsuse Kommunistlik Partei — töötajate juht ja organisaator võitluses demokraatia ja rahu eest (1945.—1959. a.)» jt. Ka need tööd võimaldavad üliõpilastel sügavamalt tunnetada neid suuri ajaloolisi muutusi, mis on toimunud nii sotsialismi- kui kapitalismimail.

Prof. H. MOOSBERG

2 Tartu Riiklik Ülikool

KIRJANDUSE JA KUNSTI LEHEKÜLG

LEO ILVES

Septembrikuu märkmikust

I

Ma kutsun meeled kaugest uneluusist
ja avan silmad, heinapepri täis.
Päev piilub sisse praokil lakaluugist,
tal kannul hõljuv tolmurada käib.

Kui ronin virnalt, tõttab hommik vastu
ja viivad une karged halla käed.
Nii oma õigustesse varmalt astub
kolhoositööde esimene päev.

Meid saatnud siia ülikooli sambad,
kuid ei viind sinna kõiki sama vool.
Üks juba ise elul murdnud hambaid,
teist saatnud kõikjal vanemate hool.

Nüüd selja taga eksamite astmed
ja klassi sirged koolipingiread.
Kuid eksam siinne mõnelegi raskem,
siin olla hindeks võib vaid «väga hea»!

II

Rehemasin kurgust ajab
välja rukkiõlgi.
Tolmu ümberringi sajab,
tahmub taeva võlvgi.

Eemal omavahel vestleb
paar kolhoositaati:
«Kas neist linnalapsukestest
tööle asja saabki!»

Tüdruk pruunis spordidressis,
eilne kooliplika,
hangutäie selga pressib,
võtab sammud pikad.

Harjumatu töö on raske,
pihud saavad rakud.
Aga näib, et «linnalastel»
kõigeks jätkub jaksu.

Kuhja järel kerkib kuhi,
põllult kaovad hakid,
väsimatult traktor puhib —
päev on töödest pakil.

Ning kui viimaks õhtueha
tõttab vastu ööle,
ehkki roidumus on kehas,
hea on tehtud töödest.

ÜKS TÖÖKAASLANE

Vahest oli see koolipäevil, mil kell tema käes kuulutas küsimisohtu või tõi pääsemise viimasel hetkel. Või oli see sisseastumiseksamite ajal, kui õhtul möödusite suurest ülikoolihoonest ja märkasite teda aknal hoolikalt üksteise peale aknalauale ladumas eksami õnnestumise rõõmus unustatud õpikuid. Kas panite tähele, kuidas ta laskis näppude vahel libiseda allakriipsutustest ja märkustest täidetud lehekülgi, naeratades vaevalt märgatavalt, kuid kõikemõistvalt? Me võime teda kohata koiduvarajastel tundidel korda loomas asutuste tööruumides, kontorilaudade juurest kui ka kiirelt liikuvana ravimitelõhnastes haiglate koridorides. Tema ametinimetus — koristaja — kaob meie kõrvust tihti sama märkamatult, kui möödume tähelepanematult tema tööstki.

Tädi Maalit, ühte neist toredatest koristajatädidest, kohtame me iga päev oma töö juures.

...Ta seisis redelil, mille pulkade all avanes kahekorruselise maja sügavus, ja puhastas lubjavalgeid aknaid. Kui ta kuulis, et olemegi samad üliõpilased, kellest siinrahval on juba juttu olnud, ronis tädi alla, uudistas meid hetke ja lausus: «Riided võite alla panna.» Ja kuni läksime «alla» ja «panime» rõivad sinna, saime teada, et meister on meil tõsine töömees ja väga viisakas inimene; et varsti kolime sellelt objektilt uuele, veidi halvemale ja et alumise korruse kolmanda korteri elanike vahel on alalõpmata üks igavene riid. Kui aga hakkasime endile ülle tõmbama äsja laost saadud valgeid kitleid, jäi ruumis korraga vaikseks. Vaatasime üles — aeglaselt valgus muie meie esimese tuttava-tööKaaslase suu ümber. Heitsime pilgu teineteisele ja tundsime end kontvõõrastena värvikirevate topside, kirjutupsuliste redelite ja lubjaniredest kirjatud külgedega ämbrite seas. Oli soov visata sellele piinlikult puhtale rõivale kasvõi imeväike värvipritse, et tunda end juba natukenegi tööinimesena. Samas aga muutus tädi Maali naeratus meid mõistvaks ja juba viiski ta meid meistri juurde.

Päevad on läinud, kuid hea tuju, millega tädi Maali meid esimesel päeval tervitas, ei näi tal kunagi kaduvat. Töölustiks pajatame hommikul värskeid uudiseid. Ja olgu siis päevasündmus laiast maailmast või meie väikesest kollektiivist, ikka on tädi Maali kõigega kursis. Koos temaga kaalusime põialt hoides Kerese võidušansse pretendentide turniiril; imetlesime inimmõistust, mis paljastas Kuu saladusliku tagakülje, rääkisime N. S. Hruštšovi sõidust USA-sse. Jutustame ka, mida uut on auditooriumides, sest see, kas suudame ikka aja ja õppimisega toime tulla, on tädi Maalile nagu meilegi südameasjaks.

Töö läheb tädi Maalil kiiresti, kuigi tal on aastaid juba üle kuuekümne, ainult et jalad kipuvad alatasa «üles ütlema». Ning et lõbusam oleks, «teeb» ta alatasa laulu — kõrge heleda häälega ja veidi viisist mööda. Kuid mis teda kuulama paneb, on see, et ka lihtsamat laulu laulab tädi Maali südamest, kogu hingega. Endalegi tikub siis vile vägisi huultele ja tundub — olgu see päev kui pikk või pingeline tahes, tädis võime alati hea sõbra leida.

Juhtus sedagi, et sigines töömeeste vahel sõnast sõna ja tõusis nöökimisest riid. Tädi Maali oli siis see, kes vahele tõttas ja ammu kukepükstest väljakasvanud mehemürakad lepitas. Ja märkasime ta silmis nii tuttavat sädet, ema pilku, ja kindlasti tundsid need töömehed end poisikestena, kes «...laste tempe siin tegemas!»

«Tädi Maalil Aga pension?»

«Ah, pinsile! Egas ma nii vana veel olegi, kalidori ning tube koristada veel jaksu küll.» Ütleb ja läheb, lapp ühes, ämber teises käes, inimene, kellele töö on andnud ta lihtsate päevade sisu.

P. PUKS, I. FIVEGER
eesti keele osakonna I kursuse üliõpilased

TÕNIS LEHTMETS

PORTREID

I

Ta tasakesi avab saali ukse
ja tasakesi tahti võtab mapi.
sa kahtled õigustatult: vere tuksed
ses nõrgas kehas juba jäänud napiks.

Kuid vaevalt prillid linnunäkku settind
ja vaikind saali ainsa pilgu heitnud,
sa samas mõistad — mulje oli petlik,
veel palju võlujõudu temas peitub.

Ta räägib, kuidas sajandite süles
me kirjakeel sai alguse ja suuna.
Siis satub hoogu, otse sulab üles
ning kortsus paletele soojust kuumab.

Kui kõik meid õpetaksid nagu tema —
grammatika ei kipuks ununema!

II

Kuuskümmend aastat tal on seljas ainult,
ei sest veel kooldu reipa mehe piht.
Ta täpselt teab, kuis kaebles Poe või Byron,
kuid ise ta on pigem rõõmus Swift.

Või salvab sapiselt kui vana Heine,
kui peast sul ununenud mõni tõik:
oh, noorus, noorus. Tunnen kaasa teile:
kui kadund pea, võib kaduda ka kõik.

Heasüdamlikes silmis aga särab
seejuures soojus, sisemine naer.
Sa pärast teda torke eestki tänad,
kui uusi andmeid ajusoppi laed.

Siis ava silmad, lahti hoia kõrvad —
ta loengul targemaks saad mitmevõrra!

III

Kes seda valjuhäälset meest ei tunneks,
kel moodsast pintsakust kaeb lokkis pea.
Ta loengul võimatu on jääda unne:
küll mitmekeelne jutt su kaasa veab.

Ja targal kombel igavamal kohal
ta vürtsiks kasutab mõnd mälestust.
Neis juhtumustes pole keegi ohand,
neist sünnib värske kuulamiselust.

Ta suures peas küll varjul mitmed keeled
kuid sinna paljukski veel ruumi jääb.
Ta sadu nägusid võib hoida meeles
ja pisematki meie hulgast näeb:

ei, sõbrake, kas aega leidub vähe?!
Siis tulge kaasa, kohvikusse lähen!

...peab olema filosoof

21. novembril pedagoogikaauditooriumis.

Jäin õige pisut hiljaks. Külaline Tallinnast oli juba alustanud juttu reisimuljetest maale, kus karikaturisti satiir võitleb nende inimeste vastu, kes end tööga üleliigselt koormavad. (Seda lauset lasti endale sel maal neli korda tõlkida, kuid tõlge jäi samaks!) Ning tollel samal maal, Hiinas nimelt, olevat ka nii, et kui keegi jääb tööle hiljaks, riputatakse ta maja uksele välkleht — dadzõbao. Aga kui meil toetub välkleht ainult naelale ja seinale, siis Hiinas toetavat dadzõbaod kogu rahvas. Iga tuttav, kes on lugenud dadzõbaod majauksel, ütleb süüdlasele tervituse asemel malbel toonil: «Sa jäid täna tööle hiljaks.» Isegi müüja poes, kui ta tuttav juhtub olema, ütleb trepange ja makarone pakkides vaikselt: «Sa jäid täna tööle hiljaks.»

Selline omapärase vormiga kollektiivne kriitika olevat enneolematu jõuga.

Nii rääkis see inimene paarikümnele kuulajale. Tundsin sedasama, mida hilinenud hiinlanegi. Tundsin ka, et kõnelejaks on tõepoolest karikaturist H. Hiibus.

Meile tuletati meelde nõudeid nii karikatuuri sisu kui ka vormi alal, nimelt:

1) karikaturist olgu filosoof,
2) karikatuur olgu elujaatav,
3) karikatuur olgu vaimukas,
4) karikatuuris rõhutatagu tüüpilist, s. t. moonutamine pole eesmärgiks omaette,
5) karikatuur nõuab peent esteetilist tunnetust (jõhkrad kriiskavate värvidega pildikesed, mis on tuttavad satiiriakendelt, on kaugel tõelistest karikatuuridest).

Niiviisi teoreetiliste teadmistega relvastatult pidime võtma pliiatsid ning proovima, mida suudame karikatuuri vormi alal. Selgus aga, et siis, kui sul elus, luust ja lihast inimene silme ees on, ei julge sa liialdadagi, jõhkrast ning meelevaldsest moonutamisest hoopis rääkimata.

22. november pedagoogikaauditooriumis. Sm. Hiibus ütles, et ripume kõik liiga tugevasti natuuri küljes. Sellepärast arutati täna vormiküsimusi. Näidati, kuidas karikatuuris lihtsate vahenditega saavutatakse palju.

Saime jälle tüki maad targemaks. Seminari lõpul andis sm. Püttsepp sm. Hiibusele tänuks mapi «TRÜ linoollõiked» I. Sm. Hiibus ütles aga, et suurimaks tasuks tema tööle oleks see, kui karikaturistide tegevus Tartu Riiklikus Ülikoolis elavneks ning peagi võiks nende töid näha ka «Pikkeris», «Nooruses», «Noorte Hääles» või mujal. Tekkis mõte avaldada keskajakirjanduses üliõpilasnalju (kuigi neid praegu ülikooli ajalehe tarbekski ei jätku). Kuid selleks, et karikatuure avaldada, peavad nad enne olemas olema.

Kõik TRÜ karikaturistid (ka need, kes seminaril polnud)! Olge filosoofid ja vaimukad elujaatajad! Õppige valitsema vormi ning töötage tublisti! Astuge kontakti ülikooli kunstikabinetiga! Näidakem, et ka üliõpilane mõistab vahel naerda.

M. REMMEL,
eesti filoloogia osakonna
II kursuse üliõpilane

Kunstiringi üliõpilaste töid. 1. Piilma, 2. J. Kangilaski, 3. M. Remmeli joonistatud karikatuurid. Vasakult esimene: lihtsate vahenditega saavutatakse palju.

Tartu Riiklik Ülikool 3

ESINEB NAISANSAMBEL

Pühapäeval, 29. novembril toimub Tartu Riikliku Ülikooli aulas Arstiteaduskonna V kursuse naisansambli kontsert. Pealtnäha paistab, et kui kontsert, siis kontsert. Miks aga tahaks selle juures mõne reaga pikemalt peatuda?

Kõigepealt. On üpris haruldane, et iseseisva kontserdiga tuleb välja isetegevuslik ansambel. Teisest küljest, kui vaadelda nimetatud ansamblit lähemalt, on pühapäevane kontsert ansambli aruanne loomingulistest saavutustest.

Ansambel töötab juba viiendat aastat ja kohe esimesest tegevusaastast peale kuulub ta ülikooli parimate, viimastel aastatel aga juba vabariigi parimate hulka. Meenutagem siin ansambli edukaid esinemisi Riias, Kaunases, Tallinnas, mitmeid võite ülikooli kunstilise isetegevuse olümpiaadidel ning käesoleva aasta kevadel esikohta vabariiklikul kõrgemate koolide ülevaatusel.

Millest on tingitud need tublid tulemused? Eelkõige ansambli ja selle juhi Eleonora Voitese pidevast ja järjekindlast tööst. Selle tagajärjel on ansambli repertuaaris niisugused nõudlikud laulud, nagu Beethoveni «Vaikne öö», Giordani «Caro mio ben» jt., mida on võimalik kuulata ka pühapäevasel kontserdil.

Kontserti aitavad mitmekesistada RT «Vanemuise» ooperisolist Endel Aimre ja TRÜ Arstiteaduskonna üliõpilane Kaido Kalamees (klaver).

Fotol: ansambel on jäädvustatud pärast esinemist rahvusvahelisel üliõpilaspäeval Tallinna Televisioonistuudios 1957. aastal.

G. LAUR

KEHAKULTUUR JA SPORT

VELLAVERE PUHKEBAASIS

Üha populaarsemaks muutub meie üliõpilaste hulgas orienteerumissport. Seda näitasid kujukalt möödunud laupäeval ja pühapäeval Vellavere puhkebaasis toimunud osakondadevahelised võistlused, mis hoolimata halvast ilmast ei jäänud võistlejate arvu ja võistluste taseme poolest maha sellelaadilistest vabariiklikest üritustest.

Esmakordselt meie maal korraldati orienteerumisvõistlused kahes etapis: ööl vastu pühapäeva võistkondlikud ja pühapäeval individuaalvõistlused. Öösel võistelnud sportlased võtsid võistlustest osa ka päeval. Öösel võistlesid 9 naiskonda ja 13 meeskonda. Naiskondadest tuli viiekilomeetrilisel distantsil esikohale matemaatikaosakonna I naiskond koosseisus I. Adamson, A. Sepandi ja M. Karolin. Teisele ja kolmandale kohale platseerusid vastavalt geograafia- ja eesti keele osakonna II naiskonnad. Meeskondadest saavutas viiekilomeetrilisel distantsil esikoha geograafiaosakonna III meeskond (H. Mardiste, V. Ladva ja A. Tarand), teisele kohale tuli sama osakonna I meeskond ja kolmandale matemaatikaosakonna II meeskond.

Naiste päevastel individuaalvõistlustel kuue km pikkusel rajal võitis orienteerumisjooksu võõrkeelte osakonna II kursuse üliõpilane Hilja Nurmik, jättes teiseks geograafiaosakonna IV kursuse üliõpilase Linda Jeeseri ja kolmandaks V kursuse geograafi Haldi Terase. Meeste 11 km pikkusel distantsil tuli ülekaalukalt võitjaks Madis Aruja (geograafiaosakonna II kursus). Teisele kohale tuli Ilmar Kask (geograafiaosaknna V kursus) ja kolmandale ujujana tuntud Jüri Puskar (füüsikaosakonna IV kursus).

Osakondadest saavutas üldkokkuvõttes esikoha geograafiaosakond, jättes teiseks füüsika- ja kolmandaks matemaatikaosakonna.

Mõne lausega möödunud võistlustest üldse. Sellelaadiliste võistluste kasulikkuses pole kellegi põhjust kahelda. Orienteerumissport arendab sportlaste füüsilist vastupidavust ja rohkem kui ükski teine spordiala — tahtejõudu, oskuslikku jõu jaotust distantsil, mõtte kiiret tegutsemist suure füüsilise pinge juures. Orienteerumissport on ületanud juba mitmete teaduskondade ja osakondade piirid, tungides üha rohkem meie üliõpilaste ridadesse. Nii võtsid möödunud võistlustest osa üliõpilased geograafia-, füüsika-, matemaatika-, eesti filoloogia, võõrkeelte ja ajaloo-osakonnast ning Majandusteaduskonnast. Üldse oli võistlejaid 68. Kahju, et möödunud võistlustest ei võtnud osa Arstiteaduskonna ja Õigusteaduskonna üliõpilased. Eriti häirib kehakultuuriosakonna kõrvalehoidumine. Nad ei suutnud välja panna isegi ühtegi kohtunikku, kuigi nad seda lubasid. Kahju, et tulevased spordipedagoogid ei tunne huvi spordiala vastu, mis kahtlemata suudab masse rohkem kaasa tõmmata kui ükski teine spordiala. Väärib märkimist, et möödunud võistluste organiseerimise kogu raskus lasus täielikult geograafiaosakonna üliõpilastel Heino Mardistel, Madis Arujal, Ilmar Kasel ja Ülo Vildil.

Jääb soovida, et taolisi üritusi toimuks rohkem ja et need haaraksid enamiku meie üliõpilasperest.

L. VIKAS

Arutagem, tehkem ettepanekuid

Kuni käesoleva ajani toimus TRÜ kehakultuuri ja spordi ülevaatuskonkurss, sealhulgas ka teaduskondadevaheline spartakiaad. Kui konkursi raames õppesportliku töö (VTK ja järgusportlaste ettevalmistus), massilise sporditöö (üritustest osavõtnud üliõpilaste arv) ja organisatsioonilise töö (spordiklubi liikmete arv) osas võeti igal pool arvesse teaduskonna üliõpilaste arvu, siis spartakiaadi osas oli eeliseid suurematel teaduskondadel. Seepärast on TRÜ spordiklubil kavatsus edaspidi just spartakiaadi osas juhendit muuta ja hakata seda läbi viima osakondadevahelise üritusena (kuhu raviosakond kuulub kursuste kaupa), kusjuures paralleelselt selgitatakse paremus ka teaduskondade järgi. Selline süsteem võimaldaks massilisemalt üliõpilasi üritusele kaasa haarata, arvestus oleks aga objektiivsem.

Oluliselt muutuksid ka spartakiaadi kavas olevad alad. Edaspidi koosneks spartakiaad ainult kõige massilisematest, põhiliselt VTK alastest massiüritustest, mis ei nõua osavõtjatelt suurt spetsiaalset ettevalmistust. Spartakiaadi uuteks aladeks on kavandatud sügissemestril:

1) kergejõustik,
2) laskmine,
3) VTK mitmevõistlus (100 m, hüpe, vise, 1500 m ja kätekõverdamine meestele ning 500 m ja keretõstmine naistele),
4) võrkpall,
5) orienteerumisvõistlus.

Kevadsemestril aga:

1) suusatamine,
2) rühmvõimlemine (TRÜ spordipäeva kavas olevatest harjutustest),
3) korvpall,
4) jooksukross (naistele 800, meestele 3000 m),
5) teatejooksud (4×100 ja 4×400 m).

Ülejäänud spordialad, mis olid senini spartakiaadi kavas, toimuksid edaspidi TRÜ esivõistlustena (sõudesport, ratsasport, tõstmine, maadlus, sisekergejõustik, suusatamine, poks, ujumine, sportlik võimlemine, lauatennis jt. alad). Kõigil aladel on võistkonna suurused piiramatud ja individuaalne esikoht toob võistkonnale sellise arvu punkte, kui on vastaval alal võistlejaid, teiseks tulnud võistleja ühe punkti vähem jne., kuna viimaseks jäänu saab ühe punkti.

Arvestus toimub igal alal meestele ja naistele eraldi. Spartakiaadi kokkuvõtete tegemisel annab võistkondlik esikoht ühel alal nii naistele kui ka meestele 20 punkti, teine koht vastavalt 19 punkti jne. Osakondadevahelise paremuse selgitamiseks liidetakse vastava osakonna mees- ja naisvõistlejate punktid ja jagatakse kahega. Farmaatsia-, stomatoloogia- ja võõrkeelte osakonnas võetakse arvesse ainult naisvõistlejate poolt saavutatud tulemus ilma jagamata. Teaduskondadevaheline paremusjärjestus, mis võetakse arvesse ülevaatuskonkursi kokkuvõtete tegemisel, määratakse vastava teaduskonna osakondade poolt saavutatud punktide summa jagamisel osakondade arvuga, mis on Ajaloo-Keeleteaduskonnas 4 (ajaloo-, eesti keele ja kirjanduse, vene keele ja kirjanduse ning võõrkeelte osakond), Arstiteaduskonnas 7 (ravi I, II, III, IV ja V kursus, farmaatsia- ja stomatoloogiaosakond), Matemaatika-Loodusteaduskonnas 5 (bioloogia-, füüsika-, geograafia-, geoloogia-, keemia- ja matemaatikaosakond), kuna Majandus- ja Õigusteaduskond esineb kumbki iseseisva võistkonnana.

Enne kui uus süsteem lõplikult kehtestatakse, oleks hea, kui ülalmärgitud küsimused laialdaselt läbi arutatakse ja omapoolsed ettepanekud kuni 15. detsembrini kirjalikult TRÜ spordiklubisse saadetakse. 15. detsembril toimub TRÜ spordiklubi juhatuse laiendatud koosolek, (millest kõik asjahuvilised võivad osa võtta), kus nimetatud küsimus lõplikult otsustatakse.

B. MATVEI,
TRÜ kehalise kasvatuse ja spordikateedri juhataja.

Tujuküllane kontsert-ball

22. novembril toimus TRÜ aulas sõpruskooride kontsert, millele järgnes ball Tartu Linna Kultuurimajas. Kontserti võib lugeda õnnestunuks, kuna publiku soovil tulid kordamisele mitmed laulud, nagu W. A. Mozarti «Kellamäng» ooperist «Võluflööt»», O. Merikanto «Valse lente», E. Aava «Noorusaeg» jt. Kontsert meeldis, kuid kuulajaile tundus, et lisapaladega oldi võrdlemisi kitsid. Kas oli põhjus õhtu teises pooles, ballis?

Selle arvamuse kasuks räägib ka fakt, et peaaegu pool tundi varem ettenähtud ajast oli meeskoor peahoone kuus sammast nii tihedalt täis kiilunud, et naiskoori liikmetel oli pikkades «ballikleitides» teatud määral raskusi ootavate autodeni jõudmisel. Autod mahutasid küll võrdselt mõlema koori esindajaid, kuid ometi jõudsid korrastatud frakkide read ballisaali sisenevaid «daame valges» tugeva aplausiga vastu võtta.

Algas tõeline ball — peened kavalerid, graatsilised daamid, suurepärane ballituju.

Esinesid Mall Heinmaa, O. Prinits, O. Saks ja vastloodud kvartetid. Puhkehetkedel oli võimalus kehakinnitamiseks ja energia taastamiseks maitsvate roogadega kaetud rootsi laualt. Nii mõnigi esmakordselt ballil viibija laskis silmadel üle käia «Nõukogude Naise» viimases numbris ilmunud kirjutisest rootsi laua kommete kohta. Päris «rohelistel» oli ajakiri ballimajja sõiteski põues.

Tants vaheldus lauluga, õhtut asendas kesköö. Raske oli maestrol saada lauljaid sõprusringi Türnpuu «Lahkumislauluks», veel raskem sealt aga koduteele, kuna viimasele laulule järgnes ikka uusi.

Osavõtjate üldmulje: sagedamini nii tujuküllaseid balle!

H. HALJASTE

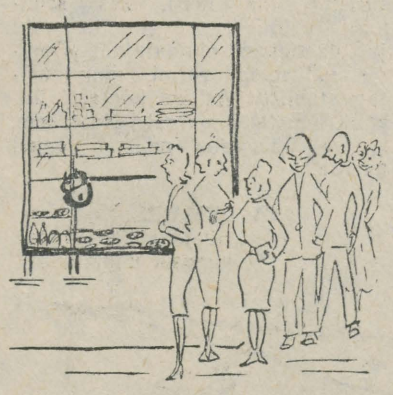

Kus viibis 18. nov. 1959. a. kell 11.30—12 Vanemuise tn. 46 majas asuva einelaua müüja? Einelaud oli sel ajal suletud ja mingit teadet väljas ei olnud.

Klubi kohvikus

2. detsembril.

Reisimuljeid Rumeeniast ja Bulgaariast sõnas ja pildis.

(V.-õpet. Z. Saar.)
Arstiteaduskonna ametiühingubüroo

Ajakiri „Filosoofiateadused"

Ajakiri «Filosoofiateadused» («Философские науки») ilmub NSV Liidu Kõrgema ja Keskhariduse Ministeeriumi väljaandel seerias «Научные доклады высшей школы».

Ajakirja lehekülgedel valgustatakse materialistliku dialektika tähtsaid küsimusi ja loodusteaduste filosoofilisi probleeme. Ajakiri on üles tõstnud rea uusi küsimusi marksistlik-leninliku filosoofia ajaloo valdkonnas, selle lehekülgedel võetakse sõna filosoofilise revisionismi vastu, kritiseeritakse kaasaegse kodanliku filosoofia tähtsamaid suundi.

Ajakirjas on avaldatud hulk huvitavaid ettekandeid, artikleid ja retsensioone ajaloolise materialismi, eetika, esteetika, filosoofia ajaloo ja loogika küsimustes.

Ajakirja perspektiivplaan aastaiks 1959—1961 avaldati 1959. a. kolmandas numbris.

«Filosoofiateadused» on kujunemas oma spetsiifikalt kõrgemate õppeasutuste filosoofilise avalikkuse teoreetiliseks ajakirjaks.

Ühtlasi palub ajakirja toimetus saata oma märkused ja soovid ajakirja seni ilmunud numbrite kohta ja teatada 1960.—1961. a. publitseerimisele tulevate artiklite nimekiri.

SOODNE VÕIMALUS

TRÜ ametiühingukomitee organiseeris esimese kursuse töötavate üliõpilaste toitlustamise. Hommikueine tuuakse ühiselamusse kella seitsmeks, lõunat saab üliõpilassööklast ja õhtusööki üliõpilaskohvikust.

Toitlustamine toimub talongide alusel. On võimalik ka ainult kas hommikueine, lõuna või õhtusöögi talongide omandamine.

Loodame, et kõik töötavad üliõpilased seda soodsat võimalust kasutavad.

SEMINAR

Seoses seinalehtede töö parandamisega TRÜ-s toimub 28. ja 29. novembril kõigile üliõpilas-seinalehtede toimetajatele ja kirjasaatjatele näitus-seminar. Näitusele tuleb esitada kõikide komsomoli-algorganisatsioonide seinalehtede käesoleva õppe-aasta esimesed numbrid. Näitus-seminar toimub NLKP ajaloo kateedri lugemissaalis. Seminari algus 29. nov. kell 15.

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 5230. MB 09253.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

KA NII VALMISTUTAKSE EKSAMITEKS. AGA TAGAJÄRG?

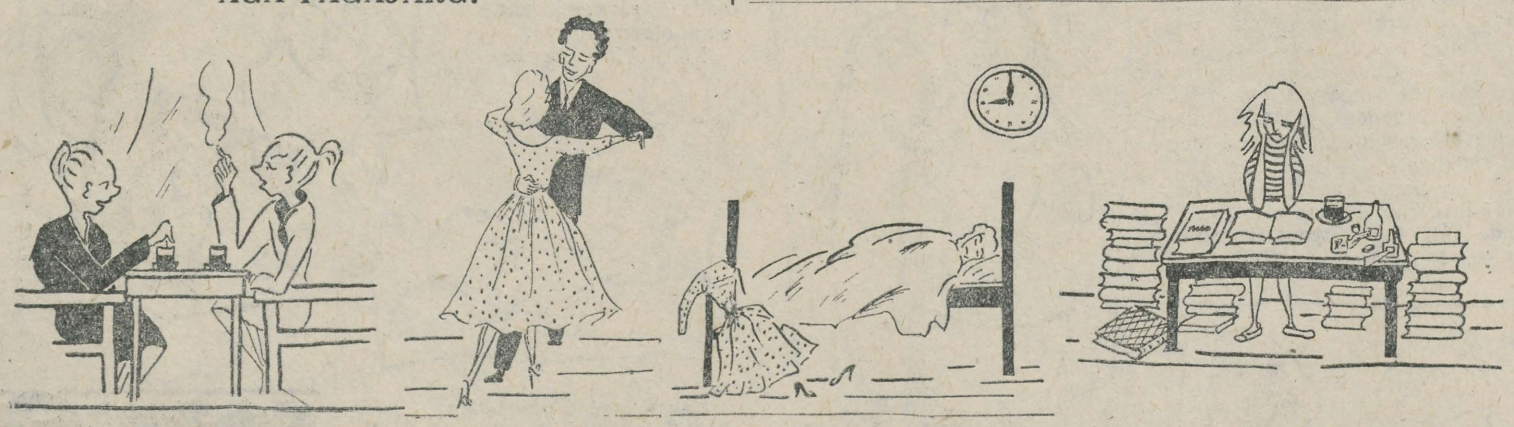

Oktoober.

Ei maksa ilmaaegu paanitseda, eksamid on alles jaanuaris.

November.

Kui palju üritusi sellel kuul. Aga no millal siis veel neid kõiki külastada kui mitte üliõpilaspõlves.

Detsember.

Enne eksameid on vaja hästi välja puhata...

Jaanuar.

No küll on kipe...

Tervitame Nõukogude Konstitutsiooni!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 36 (423)
Reede,
4. detsember 1959
XII aastakäik

Raamatupalat

Kihnu tütarlaps. *JOH. MIKU fotoetüüd.*

Nõukogude Konstitutsioon kindlustab kõigile töö ja hariduse

prof. P. VIHALEM,
õigusteaduse doktor

NSVL Konstitutsiooni § 118 fikseerib NSV Liidu kodanikele õiguse tasulisele tööle ja § 121 õiguse tasuta haridusele. Neile inimestele, kes on üles kasvanud sotsialistlikus ühiskonnas, tundub nende õiguste omamine iseendastmõistetavana, nad ei oska teinekord neid õigusi vääriliselt enam hinnatagi. Need inimesed aga, kes elasid ja töötasid kodanliku korra ajal, oskavad oma elukogemuste põhjal konstitutsiooni § 118 õigesti hinnata. Noored jõuavad selle tunnetamiseni ainult vastava kirjanduse tundmaõppimise või vanematelt inimestelt saadud informatsiooni põhjal.

Tarvitseb vaid meelde tuletada, et võrreldes 1929. aastaga langes Eestis 1933. aastaks tööliste arv suurtööstuses 23 protsendi võrra. 1939. a. detsembris vähenes tööliste arv võrreldes sama aasta juuliga 10 084 töötaja võrra, s. o. 12,5 protsenti. Parem lugu ei olnud ka õpetajate töövõimalustega. Kui 1926/1927. õppeaastal oli keskkoolides 18 000 õpilast ja 600 klassikomplekti, siis 1932/1933. õ.-a. oli neis järele jäänud 11 878 õpilast 416 klassikomplektiga, kusjuures osa neist õppis peaaegu õigusteta keskkoolides. Valdav enamik maal asuvatest keskkoolidest suleti. Kui algul olid ülekaalus riigi ja omavalitsuste keskkoolid, siis kodanliku korra lõpul oli eragümnaasiume peaaegu sama palju kui avalikke (21 ja 25). Abielus olevatelt naisõpetajatelt võttis vastav seadus võimaluse tööd saada. Keskkooliõpilastel tuli õppemaksu maksta aastas poole kuni terve suurtööstustöölise keskmise kuupalga ulatuses (40—70 krooni), erakoolides aga veelgi rohkem.

Mis puutub ülikooli lõpetanute töösaamise võimalustesse, siis kirjutas isegi «Üliõpilasleht» 1931. aastal pealkirja all «Koondamistest ja teenimisvõimalustest», et «pea ainukesed olulisemad tegurid on soovitus ja tutvus. Nendeta pole mõtetki üldse kohta saada». Ajakiri jättis märkimata sel ajal endastmõistetava asjaolu, et arvesse tulid ainult tutvus kapitalistidega ja nende soovitused. Tuttavaks võisid üliõpilased kapitalistidega saada ainult korporatsioonide poolt korraldatud joomingutel, mis nõudsid aga omakorda suurt kulu. Sama ajakirja andmetel tõusid 1930. aastaks üliõpilaste võlad mõne aastaga kahekordseks. Kuigi võlgade pealt tuli kõrgeid protsente maksta ja võlga oli väga raske saada, avaldas parempoolne sotsiaaldemokraat, üliõpilaskonna tegelane A. Marmor arvamust, et stipendiumide süsteemile tulevat eelistada just üliõpilaste laene.

Täiesti erinevat pilti pakuvad meile hariduse ja töösaamise võimalused Nõukogude Eestis. Kui kodanlikus Eestis Tartu ülikooli lõpetasid 1919—1936. aastail kokku ainult 4375 inimest, siis Nõukogude Eesti kõrgemad õppeasutused lõpetab igal aastal üle 2000 inimese. Kaotatud on õppemaksud kõigis koolides, kaasa arvatud kõrgemad õppeasutused. Koolivõrk suureneb iga aastaga. Ainuüksi internaatkoolide õpilaste arvu suurendatakse tuleval aastal 2000 õpilaselt 3100 õpilaseni. Õpilaste arv kõrgemates ja kesk-eriõppeasutustes suureneb tuleval aastal 12 protsendi võrra.

TRÜ osas on alates 1954. aastast «Toimetiste» maht kasvanud igal aastal tervelt 50 protsendi võrra. Kuigi TRÜ teaduskondade kasvutempo on märksa aeglasem kui teiste kõrgemate õppeasutuste oma, ületab ta õppejõudude koosseis üle kolme korra, üliõpilaste arv aga üle kahe korra vastavad kodanluseaegsed arvud.

Veel laiemad perspektiivid avanevad meil töö- ja haridusküsimuste alal lähematel aastatel — kommunistliku ühiskonna laiahaardelise ehitamise perioodil. Järgmisel aastal läheb meie tööstus üle 7-tunnilisele tööpäevale. Seoses laiaulatusliku automatiseerimise ja mehhaniseerimisega tõuseb vajadus kesk- ja kõrgemate õppeasutuste võrgu veelgi suuremaks laiendamiseks.

Ka siis, kui meie Nõukogude Konstitutsioon jääb töö- ja haridusküsimuste osas muutmatuks, muutuvad aga ulatuslikult konstitutsiooni elluviimiseks antud eeskirjad, muutub avardunud tingimustes riigiorganite, ühiskondlike organisatsioonide ja Nõukogude kodanike tegevus, mis on suunatud konstitutsiooniliste printsiipide ellurakendamisele. Nõukogude Konstitutsioon ei ole surnud kirjatäht, ta on teetähis, mille suunas areneb kõigi kodanike aktiivsel kaasabil kommunistliku ühiskonna võitlus ülesehitamine.

ARVE ja FAKTE

Kui heita pilk kodanliku Eesti ajakirjandusele, siis avaneb juba algusest peale selge pilt hariduse omandamisest tol ajal. Toome mõningad faktid.

Formaalselt oli Tartu ülikooli sisseastumine võimaldatud kõigile, kes olid omandanud keskhariduse ja tasusid viie krooni suuruse sisseastumismaksu. Faktiliselt pääsesid aga õppima eeskätt jõukate vanemate lapsed, kes olid suutelised maksma küllaltki kõrget õppemaksu, 150 krooni aastas (see võrdus kvalifitseeritud töölise kahe kuu keskmise palgaga). On muidugi õige, et samal ajal vabastati osa üliõpilasi ka õppemaksu tasumisest, kuid kodanliku riigi algaastail moodustas nende arv 20% ja lõpuaastail kõigest 13% üliõpilaste üldarvust.

Pärast esimese õppeaasta lõpetamist oli üliõpilane maksnud juba 200 krooni mitmesuguseid makse (see aga moodustas töölise 3—4 kuu palga).

Filtriks oli veel see asjaolu, et paljudel vaesemate vanemate lastel oli ka keskhariduse saamine raskendatud kõrge õppemaksu tõttu.

Tõsi, ülikool maksis ka stipendiumi, aga seda said ainult üksikud. Nii sai 1928. a. stipendiumi 3,5% üliõpilastest, 1939. a. aga 2,6%.

1936. a. koostatud ankeedil üliõpilaste majandusliku olukorra kohta olid järgmised andmed: 25% üliõpilastest ei tunne puudust elatusrahast, 15% pidi alaliselt töötama, 37% töötas aeg-ajalt lisaks vanematelt saadud väikesele toetusele ja ülejäänud töötasid suviti vanemate majapidamises.

Võttes arvesse kõiki neid asjaolusid pole midagi imestada, et üliõpilaste arv pidevalt langes. Nii õppis 1926. a. ülikoolis 4717 üliõpilast, 1930. a. 3495; 1933. a. 2842; 1938. a. 2689 üliõpilast.

Kodanliku korra viimastel aastatel väheneb esmakordselt märgatavalt ülikooli vastuvõtt.

* * *

Nüüd, kus meil on NSVL Konstitutsiooniga antud õigus haridusele, tundub see kõik nii kauge minevikuna ja ebaloomulikuna, et me vist ei suudaks endale ettegi kujutada, kuidas meie, nõukogude noored, saaksime elada ja õppida sellistes tingimustes.

Aga ei tohi unustada, et ka praegu on veel väga palju noori kapitalistlikus maailmas, kes suure vaevaga rajavad endale teed haridusele.

* * *

Võtame näiteks meie naabri Soome. Ka Soomes jagab riik üliõpilastele stipendiumi, mida saab aga ainult iga kuues üliõpilane. (Meil saab stipendiumi 80% üliõpilastest.) Stipendiumi suurus kõigub Soomes 11 000 ja 81 000 marga vahel kuus. Aastased õppekulud on aga 150 000—170 000 marka. Seega katab stipendium üliõpilaste kulutustest kõigest 6—50%. Arvestused näitavad, et maksimaalsest stipendiumist ei piisa isegi korteriüüri tasumiseks, sest üüritoa hind on 7000—9000 marka kuus, s. o. 84 000—108 000 marka aastas, ühiselamus on aga ruumi ainult 3100 ülõpilasele. (Meil makstakse stipendiumi 280—490 rubla ning korteri maksuks ühiselamus, kus elab 70% meie üliõpilastest, kulub tühine murdosa stipendiumist).

Soomes on 4,3 miljoni elaniku kohta 17 800 üliõpilast, Nõukogude Eestis aga, kus elanikke on neli korda vähem, on üliõpilasi üle 11 000

* * *

Kõik Itaalia ajalehed, poliitika- ja kultuuritegelased räägivad, et kõrgem haridus elab seal üle sügavat kriisi. Prof. Ettore räägib, et Milaano ülikooli füüsikaosakonnas ollakse sunnitud kasutama neid seadmeid, millest loobuti juba enne Esimest maailmasõda. Üliõpilased on sunnitud omal kulul kemikaale ostma. Rooma ülikool ei suuda palka maksta vajalikule arvule õppejõududele ja see on põhjustanud olukorra, et mitmele tuhandele üliõpilasele loevad ainult kakskümmend kaks õppejõudu. Üks Rooma ülikooli geoloogiaosakonna diplomand ei saanud lõpetada ülikooli põhjusel, et ülikoolil ei olnud raha lasta korraldada üliõpilasel viimaseid katseid enne diplomitöö kaitsmist.

* * *

Prantsusmaal on ülikoolis väga kõrge õppemaks ja see on põhjuseks, et talupoegade lapsi õpib ülikoolis 1—2%, tööliste lapsi 3,6%. M. KEERUS

TRÜ ametiühinguorganisatsiooni X konverentsilt

27. novembril toimus ülikooli aulas meie ametiühinguorganisatsiooni X konverents. Konverentsi tööst võttis osa 256 delegaati. Aruande esitas ametiühingukomitee esimees A. Metsa. Aruandele järgnes elav mõttevahetus.

Õppe- ja kasvatustöö

kusimused olid õigusega konverentsil tulipunktis. Aruandes märgiti, et vastava komisjoni töös oli peatähelepanu suunatud üliõpilaste iseseisva töö organiseerimisele, õppedistsipliini tugevdamisele ja õppenõupidamiste töö juhtimisele. Komisjoni esimees R. Kleis aitas aktiivselt kaasa TRÜ õpikute kirjastamise plaani valmimisele 1959-1965. aastaiks. Komisjoni algatusel arutati kaugõppeosakonna tööd ja pedagoogilise praktika organiseerimist Tartu koolides käesoleval sügisel. Kuid kõikide teaduskondade bürood ei pööranud küllaldast tähelepanu õppedistsipliini küsimustele. Eeskujuks võib seada Majandusteaduskonna bürood, kes organiseeris konkursi parimale õpperühmale distsipliini ja ühiskondlike ülesannete täitmise alal. Tulevikus tuleb kaotada kampaanialikkus õppenõupidamiste läbiviimisel. Sageli viiakse nõupidamised läbi vahetult enne eksamisessiooni ja läbiviijaks pole mitte üliõpilased ise, vaid hooldavad õppejõud.

Kaugeltki pole üle saadud raskustest õppe- ja tootva töö ühendamisel. Ametiühing peaks tundma rohkem huvi selle vastu, kuidas ettevõtete administratsioonid suhtuvad töötavatesse üliõpilastesse.

Konverentsil tõsteti üles küsimus pedagoogilise ettevalmistuse puudustest ülikoolis. Õigesti valgustas olukorda vabariikliku ametiühingukomitee esimees sm. Martinson, kes ütles, et mõned ülikooli lõpetanud ei tule tõme koolis ja püüavad samuti eemale hoida ühiskondlikust tööst. Õpetajate ettevalmistamisest kõneles sm. J. Reinet (Matemaatika-Loodusteaduskond). Ta tegi ettepaneku taotleda Tartu Pedagoogilise Kooli muutmist ülikooli harjutuskeskkooliks, sest seal on hästi sisustatud õppekabinetid.

Rohkem oleks konverentsil tulnud kõnelda poliitilise kasvatustöö küsimustest. Sõnavõtja sm. V. Kark märkis õigesti, et usuvastane võitlus peab muutuma aktiivsemaks.

Kasvatustöös pole sugugi tähtsusetud traditsioonid. Üliõpilane Nurm tegi ettepaneku anda igal sügisel pidulikult kätte üliõpilaspiletid ja üliõpilasmütsid kõigile I kursuse üliõpilastele.

Massilise kultuuritöö

hindamisel tuleks lähtuda sellest, kuidas täideti IX konverentsi otsust, kus nõuti, et tuleb:

1) rohkem tähelepanu osutada teaduskondade aastaringse isetegevusliku töö organiseerimisele,

2) rakendada ringide töö sisulist kontrolli (milleks luua kunstinõukogu),

3) viia läbi ühiseid teatrikülastusi koos järgnevate aruteludega kirjandusringis,

4) rohkem organiseerida esinemisi töölis- ja kolhoosinoorte ees.

Ja aruandja sm. A. Metsa lisas veel: «Hiljuti seadis komsomoli keskkomitee meie ette ülesande anda igale tulevasele spetsialistile ka ühiskondlik spetsiaalsus (kas ansamblite, rahvatantsu, näiteringi juhendamise või teistel ühiskondliku töö aladel)».

Heameelega võib märkida, et klubi töös oli möödunud aastal palju üritusi, mis igati õnnestusid (rahvaste sõpruse õhtud, esinemised Saaremaal, vabariigi lõunarajoonides jne.). Samuti on meil tublisid kollektiive, nagu Arstiteaduskonna V kursuse naisansambel, Õigusteaduskonna näitering jt. Üliõpilaste esteetilise kasvatustöö osas tegi palju ära muusikalektoorium.

Aruandes märkis sm. A. Metsa, et uudse vormina rakendas kultuurikomisjon ankeeti ülikooli astujaile, mis andis pildi I kursuse üliõpilaste võimetest ja huvidest isetegevuse alal. Kuid klubi pole veel kõiki saadud andmeid ära kasutanud uute liikmete värbamiseks isetegevusringidesse.

Teatrit külastati ühiselt 8 korral, kuid arutlus järgnes ainult ühele etendusele. Kirjandusring peaks omalt poolt üles näitama suuremat aktiivsust arutelude organiseerimisel.

Omamoodi probleemiks on saanud kinokülastused. Nagu märgiti sõnavõttudes, tuleb hea filmi puhul kas seista 2—3 tundi järjekorras

(Järg 2. lk.)

TRÜ ametiühinguorganisatsiooni X konverentsilt

(Algus 1. lk.)

või lihtsalt mitte minna kinno. Ülikooli ametiühingukomitee tegi «Saluudi» direktsioonile ettepaneku anda meile kindel seanss igal nädalal, kuid direktsioon keeldus sellest. Tuleb organiseerida kinokülastusi kõikides Tartu kinodes.

Konverentsil arvati, et meie isetegevusülevaatused peaksid toimuma varem kui seni. Sm. Martinson hindas objektiivselt ülikooli esinemist vabariiklikul olümpiaadil, pidades tubliks saavutuseks II kohta konkurentsitihedas võistluses, kuid heitis ette repertuaari taset. Ei saa pidada normaalseks, et segakoor pole ära õppinud «Maailma demokraatliku noorsoo hümni». Ometi on segakoor üks meie tublimaid kollektiive, kus ainult ühe aasta jooksul on noore dirigendi V. Viirese juhtimisel saavutatud rõõmustavaid tulemusi.

Meie klubi kohvikut võib iseloomustada sõnavõtja V. Adamsi sõnadega, et kohvik on meil «suur tükk ilusat asja». Meie kohvikus on tõesti mugav ja meeldiv olla. Kevadel olid laudadel lillekimbukesed, sügisel lauaklaaside all vahtralehed, seintel maalid.

Kohvikus on toimunud rida õnnestunud üritusi (kohtumised A. Lauteri, A. Starkopfi, A. Matteusega jne.). Eriti tubli kohviku entusiast on dotsent J. Püttsepp. Kõik on hästi, kuid miks ei kuule meie ülikooli kohvikus enam orkestrit? Kaubandusvalitsus pidas õigeks orkester kohvikust ära võtta, sest kohvik töötab kahjumiga, kuigi täidab läbimüügiplaani. Kas peavad siis üliõpilased minema tantsima «Volgasse» või arvavad seltsimehed kaubandusvalitsusest, et orkester tuleb tagasi ainult koos alkoholiga. Meie klubi kohvik pole siiski üksnes kaubanduslik ettevõte, vaid kasvatuslik asutus ja orkester tuleb tagasi tuua ilma lisanditeta.

Sm. V. Adams tegi 3 väga asjalikku ettepanekut: 1) et kohvikus olgu võimalikult palju ajalehti ja ajakirju, 2) fuajeesse seatagu sisse telefon, 3) et tütarlapsed ...ei suitsetaks.

Delegaadi märkmikust.

Mis meeldis?

1. Sm. A. Metsa põhjalik ja asjalik aruanne.

2. ...et oli palju asjatundlikke ja konkreetseid sõnavõtte.

3. Seinalehtede ülevaatus ja välklehe ilmumine.

Mis ei meeldinud?

1. Miks ei võtnud sõna ega rääkinud oma tööst ükski rühmaorganisaator?

2. ...et mõned kaasdelegaadid tulid konverentsile ajalehti ja raamatuid lugema.

Sporditöö

üle tuli konverentsil otsustada ainult sm. A. Metsa aruande järgi, kuna sõnavõtjad seda küsimust ei puudutanud.

Sporditöö komisjon pööras peamise tähelepanu massispordi varustuse muretsemisele. Ametiühingukomitee poolt osteti ühiselamutesse 3 lauatennise lauda, 2 tõstekangi, võrkpalle, võrke, malendeid. Ametiühingu summadest loodi väike suusabaas, kus praegu on 50 paari suuski ühes saabastega.

Käesoleval suvel oli kaks tervistavat laagrit — Vellaveres ja Käärikul. Vellaveres viidi läbi rida õnnestunud spordiüritusi, nagu laagri spartakiaad, ujumiskursused, matkad jm.

Sporditööd raskendab suurel määral asjaolu, et ülikoolil pole anda küllaldaselt ruume teaduskondade spordihuvilistele.

Lastetöö

komisjoni esimeheks oli üliõpilane I. Arendi. Lastele oli organiseeritud laulu-, mängu- ja tantsuring. Viidi läbi mitu lastehommikut, nagu muinasjutuhommik, lastehommik ekskursiooniga «Õpime tundma kevadlilli ja linde» ja teisi üritusi. Loovalt võttis lastetööst osa matemaatilise analüüsi kateedri laborant sm. Karu. Eelmisel semestril asub kehakultuuri õppejõud sm. Sahva juhtimisel tööle laste kunstilise võimlemise ring.

Elamu-heaolu

komisjon tegeles kahe küsimusega: töötajate korteritaotluse lahendamise ja üliõpilaste ühiselamuis elamiskultuuri tõstmisega.

Kuigi korteri taotlejate arv oli suur, suudeti siiski 30 perekonna taotlused rahuldada. Nagu märkis sm. A. Metsa, on ametiühinguorganisatsiooni konverentsidel habemega lasteaia küsimus. Pealegi oleks lasteaed vajalik praktikabaasina pediaatrite ettevalmistamisel. Aruandja arvas, et seoses TRÜ allutamisega ENSV Ministrite Nõukogule peaks saama summasid lasteaia ehitamiseks.

Ühiselamutest on kõige paremini korras kehakultuuriosakonna ühiselamu, kus toimub hommikvõimlemine, hommikune toitlustamine jne. Ka Pälsoni tänava ühiselamu on puhas ja korras, kuid seal tuleks sisse seada päevarežiim. Kuid on ühiselamuid, kus elutingimused on halvad. Nagu selgus Matemaatika-Loodusteaduskonna I kursuse üliõpilase Heina sõnavõtust, elab neil 25 üliõpilast V. Kingissepa tn. 19 ühiselamu saalis. Poisid peavad külma pärast isegi dressides magama, samuti pole neil vajalikul hulgal öökappe. Selline olukord segab normaalset osavõttu õppetööst. Majandusosakond peab olukorda parandama. Samal ajal sõnavõtja sm. Kark tõi esile sellise negatiivse fakti, et uue ühiselamu ehitamisest osavõtvad üliõpilased, kes elasid Pälsoni tn. ühiselamus, ei käinud toainventariga sugugi peremehelikult ümber.

Kunstnik J. Püttsepp arvas, et kuigi uuele ühiselamule on püütud anda uudset ja omapärast ilmet, on siiski mindud pisut liiale ja kõik ei mõju uue maja juures esteetiliselt.

Halduasprorektor sm. V. Simm märkis, et tänavune aasta oli pingerikas, sest töötati kapitaalsetel ehitustel. Tuleval aastal pööratakse suuremat tähelepanu remonttöödele, millest peaksid suvel osa võtma ka üliõpilased.

Töökaitse

küsimusi on komitees pidevalt arutatud ja avaldatud õigustatult nördimust selle puhul, et komitee ettepanekuist hoolitakse liialt vähe ja puudusi kõrvaldatakse liiga aeglaselt. Paljud auditooriumid on halvasti valgustatud. Eriti kurvas olukorras on botaanikaaia kasvumajad. Siinjuures tuleb märkida, et töökaitse komisjonis töötas väga aktiivselt dots. V. Ritslaid.

Kuid esineb ka kurioosumeid üliõpilaste poolt. Nii keetsid vaheajal Majandusteaduskonna üliõpilased laboratooriumis kätepesuseebist uut seepi, mis on lausa raiskamine.

lejad vaikisid, pidid rääkima välkleht ja

seinalehed.

Peahoone 3. auditooriumis oli välja pandud seinalehtede ekspromtnäitus.

Millest siis seinalehed rääkisid? Eelkõige sellest, et kuigi meil pole veel sõna täielikus mõttes huvitavat seinalehte, torkab siiski silma rida hästiloetavaid artikleid («Tõde», «Progressiivne Farmaatsia», «Lumen»), reportaaže («Jurist») ja fotomontaaže («Keemik»). Ka temaatiline haare on üsna lai: kirjutatakse nii tööst auditooriumides kui ettevõtetes. Mitmetel toimetustel on välja arenenud väga vajalik oskus tabada just seda, mis on momendil osakonna elus kõige tähtsam, kõige aktuaalsem. Eesti filoloogide häälekandja «Tõde» kirjutab pioneeritööst, «Nõukogude Arst» on seadnud tulipunkti tervete eluviiside nädala, «Progressiivne Farmaatsia» ammendab igakülgselt Balti ja Valgevene meedikute konverentsi teemat.

Puudused? Neist torkab näitusel jalutades silma kaks peamist. Esiteks. Üldsõnalised juhtkirjad («Nõukogude Arst», «Ökonomist»). Seinalehe juhtkiri peaks ikka veidi erinema keskajalehe juhtkirjast. Teiseks. Vajaka jääb võitlevast vaimust. Nagu teada, leidub tulevaste arstide hulgas mitmeid paivemajade külastajaid, kuid «Nõukogude Arstist» ja «Progressiivsest Farmaatsiast» on asjatu otsida sõnagi ateistlikust propagandast. Ja rohkem tahaks näha karikatuure!

Aga kuhu jäid internaatide seinalehed?

Delegaatide hulgas liikus ringi ankeet eksponeeritud seinalehtede kohta. Laekunud vastused tunnistasid kõige aktuaalsemaks väljaandeks «Juristi», kõige sisukamaks «Nõukogude Arsti» ja «Juristi». Negatiivne hinnang sai osaks «Ökonomistile».

* * *

Konverentsil valiti uude komiteesse järgmised seltsimehed: G. Dementjev, L. Eringson, A. Feldbach, K. Itra, H. Kapral, R. Kleis, R. Kreis, S. Lepik, V. Liivrand, H. Lupp, A. Metsa, V. Niklus, K. Paavel, L. Pokk, V. Piirmann, J. Püttsepp, A. Raidla, V. Ratnik, V. Ritslaid, J. Soonvald, H. Siigur, A. Sults, M. Sõštšikov, R. Tani, H. Torim.

* * *

Piltidel (vasakult): ametiühingukomitee esimees sm. A. Metsa aruannet esitamas.

«Aga mis välklehes on?»

Vaade konverentsisaali.

JOH. MIKU fotod

Arve aruandest

Majanduslikku toetust said üliõpilased aruandeaasta jooksul 51 000 rbl. Liikmemakse maksid nad 40 000 rbl.

III kvartali jooksul on meie töötajad kasutanud tuusikuid alljärgnevalt:

sanatooriumide tuusikuid 44, neist üliõpilastele 19, töötajatele 12, õppejõududele 12;

puhkekodude tuusikuid 124, neist üliõpilastele 37, õppejõududele 44, töölistele-teenistujatele 26.

Tasuta on antud sanatoorseid tuusikuid 11, puhkekodude tuusikuid 5.

Profülaktooriumis on aruandeperioodil viibinud 256 üliõpilast, neist tasuta 43 üliõpilast.

1959. a. suvel viibis pioneerilaagrites Karepal ja Elvas kokku 49 ülikooli töötaja last.

Toitlustamiskomisjoni

töö toimus järgmistes lõikudes:

1) ülikooli söökla, kohviku ja müügipunktide töö regulaarne kontroll,

2) üliõpilaste hommikuse toitlustamise organiseerimine,

3) üliõpilaste toitlustusrežiimi uurimine koostatud ankeedi alusel.

Käesoleval kevadel tuli sööklale uus juhataja ja olukord mõnevõrra paranes. Kuid nüüd võib konstateerida jälle mõningat tagasiminekut. Õhtuti on menüü väga vaene, kartulite kvaliteet on endiselt madal. Et vältida järjekorda kella 12—13 vahel söökla kassa juures, tegi ametiühingukomitee ettepaneku müüa toidutalonge peahoones hommikuti kella 10—12, kuid seda ettepanekut pole ellu viidud.

I kursuse üliõpilastele organiseeritakse toitlustamist abonementide alusel, mille hind on 25 päevaks ca 180 rbl., kusjuures hommikusöök tuuakse koju.

Töölisvarustuskomisjon

tegeles töötajatele aiamaa ja ehituskruntide muretsemisega. Samuti viidi läbi kokakursused meie naisperele, millest võttis osa 40 inimest. Töölisvarustuskomisjon peab aktiviseerima oma tegevust töötajate varustamisel küttega.

* * *

Komitee liikmetest töötasid hästi S. Lepik, M. Sõštšikov, V. Ritslaid, H. Lupp, K. Vende ja R. Kleis.

Side ametiühingukomitee ja rektoraadi ning parteibüroo vahel oli tihe. Mitteküllaldane oli koostöö komsomolikomiteega.

Konverentsi vaheajal, kui kõne-

VÄLK LÖI SISSE!

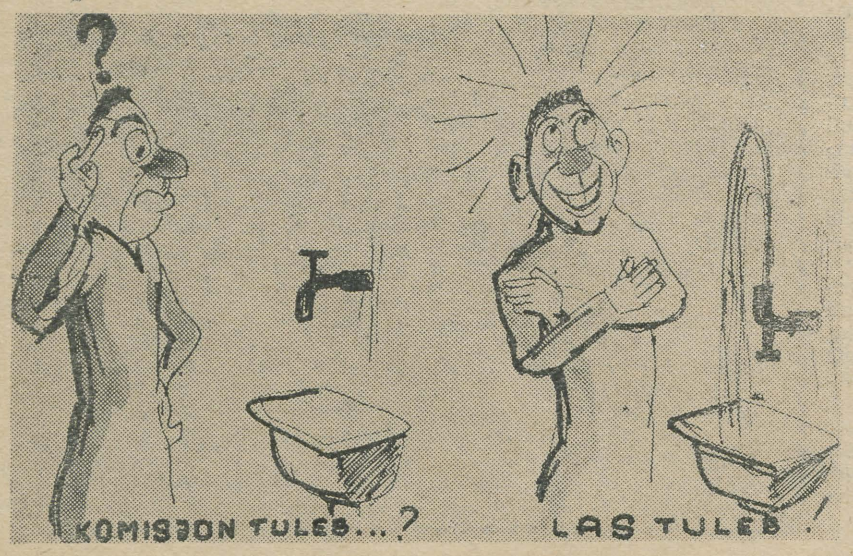

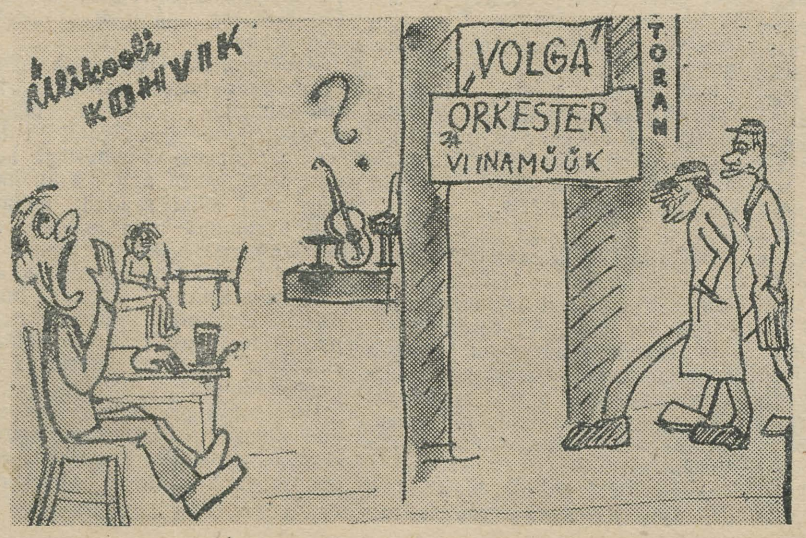

Joogivee fontääni saamislugu vanas anatoomikumis.

* * *

Esimene üliõpilane: «Kus on orge?»

Teine üliõpilane: «Volgas.»

Esimene ja teine üliõpilane (koos): «Selge, läki!»

(Kaubandusvalitsus: «Tähtis ei ole kasvatus, vaid kassa!»)

(Ametiühingukonverentsi välklehest.)

Meie komsomoliperest valiti

ELKNÜ Tartu linna organisatsiooni XII konverentsil valiti Tartu Riiklikust Ülikoolist

— linnakomitee liikmeteks sm-d Viljar Kaasik, Tomila Portnaja, Lembit Allikmets, Jüri Tammaru, Johannes Lott, Hille Kõrts, Lembit Daniel ja Hilja Juhansoo.

— linnakomitee liikmekandidaatideks sm-d Andres Lutsar ja Olga Rahtanova.

— linna organisatsiooni revisjonikomisjoni liikmeks sm-d Kiira Kazakova ja Einu Reitsnik.

ELKNÜ Tartu Linnakomitee I pleenum valis linnakomitee büroo koosseisu sm-d Jüri Tammaru ja Lembit Danieli.

Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsiooni esindavad ELKNÜ X kongressil sm-d Jüri Tammaru, Mari Viiding, Heldur Saarsoo, Taimi Kuusmaa, Meeta Koor, Hilja Juhansoo, Johannes Kalits, Kalev Koger ja Johannes Lott.

Tartu kõrgemate koolide kommunistlike noorte kokkutuleku juhend 1959|1960. õppeaastaks

I. Kokkutuleku eesmärk.

Tartu kõrgemate õppeasutuste kommunistlike noorte kokkutuleku eesmärgiks on tõsta komsomoligruppide ja kursuste organisatsioonide osa üliõpilaste poliitilisel kasvatamisel, üldistada ja levitada komsomolitöö kogemusi, välja selgitada paremad kursuste komsomoliorganisatsioonid ja -grupid Tartu linnas. Kokkutulek võimaldab tugevdada sidemeid kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonide vahel, rikastada kursuste komsomoliggruppide (-organisatsioonide) töö vorme.

II. Kokkutuleku ettevalmistamine.

Kokkutulekuks valmistumise käigus tuleb kõigil kursuste komsomoliorganisatsioonidel ja -gruppidel tugevdada ideelis-poliitilist kasvatustööd, võidelda kõrvalekaldumatult õppedistsipliini täitmise eest, aktiivselt osa võtta ühiskondlikult kasulikust tööst.

Kokkutuleku käigus tuleb aktiviseerida organisatsioonisisest tegevust ja tugevdada komsomoliorganisatsioonide ridu. Tuleb parandada üldist komsomolitööd kursustel.

Kokkutuleku ettevalmistamisperiood kestab kuni lõppvooruni. Kokkutuleku esimene voor on mõeldud esialgsete kokkuvõtete tegemiseks.

Kokkutulekuks ettevalmistumisel tuleb igal kursuse komsomoliorganisatsioonil või -grupil viia läbi rida kindlaksmääratud teemadega üritusi. Need üritused võimaldavad paremini teha kokkuvõtteid kokkutulekust, suunata komsomolitööd ja välja selgitada parimad komsomoligrupid Tartu kõrgematest õppeasutustest.

Kohustuslikud üritused on:

1. Tutvumine ELKNÜ või ÜLKNÜ ajaloo mingi sündmuse või lõiguga.

2. Üritus rahvaste sõpruse teemal.

3. Erialane kohtumine.

4. Matk, mille käigus on soovitatav külastada revolutsioonilisi mälestusmärke (revolutsiooniliste sündmustega seotud kohti) ja tutvuda vähemalt ühe tööstusliku või põllumajandusliku ettevõttega.

5. Temaatiline koosolek teemal «Kuidas täidan komsomoliülesannet» või teemal «Milles seisneb komsomoligrupi (-organisatsiooni) avangardne osa meie kursusel», või teemal «Nõukogude intelligentsi osa noorsoo kommunistlikul kasvatamisel».

6. Luua šeflussidemed või viia läbi üritusi mõne pioneerimaleva, kommunistliku töö nimetuse eest võitleva kollektiivi või tööstusettevõtte komsomoliorganisatsiooniga.

III. Kokkutulekust osavõtjad.

Kokkutulekust võtavad osa kõik kõrgemate koolide kursuste komsomoliorganisatsioonid (-grupid). Kokkutuleku esimesest voorust võtavad osa kõigi kursuste komsomoliorganisatsioonid (-grupid). Kokkutuleku lõppvoorule pääseb igast teaduskonnast parim organisatsioon (grupp), samuti need komsomoliorganisatsioonid (grupid), kes üldise hea töö juures viisid kõige paremini kõrgema õppeasutuse ulatuses läbi üksikud kohustuslikud üritused. Kokkutuleku lõppvoorule kutsutakse ka üliõpilasdelegatsioonid vennasvabariikidest.

IV. Kokkutuleku programm.

Kokkutuleku esimene voor toimub 1960. aasta aprillis-mais ja viiakse läbi teaduskondade (osakondade) kaupa. Selgitatakse iga teaduskonna (osakonna) kaks paremat kursust kursusel toimunud komsomolitöö, kohustuslike ürituste hinnangu ja I voorust kokkuvõtete tegemisel toimuvate konkursside ja viktoriinide põhjal.

Kohustuslike ürituste läbiviimise vorm on kursuse kommunistlike noorte poolt vabalt valitav.

Läbiviidud üritus tuleb kanda komsomoliorganisatsiooni päevikkroonikasse.

Kokkutuleku II voor toimub 1960. a. juulikuus 4-päevase telklaagrina mõnes loodusilkult kaunis kohas (näit. Käärikul). Kavas on sportlikud võistlused, isetegevuskonkursid, matkad, lõkkeõhtud.

V. Kokkuvõtete tegemine.

Kokkuvõtete tegemisel on üheks põhiliseks aluseks kursuse komsomoliorganisatsiooni (-grupi) päevik-kroonika.

Kokkuvõtete tegemiseks moodustatakse teaduskonna (osakonna) komisjon, kuhu kuuluvad 1—2 teaduskonna (osakonna) büroo liiget ja kõigi kursuste sekretärid (grupiorganisaatorid). Üleülikooliisse komisjoni kuulub ELKNÜ TRÜ Komiteest 2 ja igast osakonnakomisjonist 1 liige. Õppeasutustevahelisse komisjoni kuuluvad mõlema õppeasutuse komisjonist 4 liiget ja ELKNÜ linnakomitee esindajad.

Kursuse igal kohustuslikul üritusel (välja arvatud matk) peab olema vähemalt 2 teaduskonna (osakonna) komisjoni liiget peale oma kursuse algorganisatsiooni sekretäri (grupiorganisaatori).

Teaduskondade kokkutulekute ja aastase töö tulemuste põhjal teeb õppeasutustevaheline komisjon kokkuvõtte ja selgitab TRÜ-s 10 ja EPA-s 6 paremat kursuseorganisatsiooni, kes pääsevad ülelinnalisele II voorule, ja esitab nende kohta materjalid ülelinnalisele komisjonile hiljemalt 1. juuniks 1960. a.

II vooru parimate selgitamisel arvestatakse põhiliselt kursusel aasta jooksul tehtud tööd, aga ka tagajärgi II voorus toimuvatel võistlustel ja konkurssidel.

Eriti hinnatakse kursuse komsomoliorganisatsioonide (-gruppide) tööd, kes ürituste organiseerimisele ja läbiviimisele suutsid kaasa tõmmata enamiku kursuse kommunistlikke noori ja I voorule ka ÜLKNÜ-sse mittekuuluvaid noori.

Kokkutuleku parimaid kursuseorganisatsioone (-gruppe) autasustatakse kas pikemaajalise matkaga NSV Liidu piires või ekskursiooniga NSV Liidu teistesse kõrgematesse õppeasutustesse.

JUUBELISESSIOON

28. ja 29. novembril toimus aulas juubelisessioon, mis oli pühendatud Charles Darwini tähtsaima teose «Liikide tekkimisest» ilmumise ja darvinismi sajandale aastapäevale.

24. novembril 1859. a. jõudis lugejateni teos, mille tähtsust teaduse arengus on raske üle hinnata. Selles esitatud evolutsiooniteooria liitis ühtseks süsteemiks ja selgitas paljusid seni lahus seisnud fakte. Oma olemasolu kestel on see teooria vastu pidanud kõigile kallaletungidele ja läbi teinud hiilgava võidukäigu. Nagu ütles prof. Kumari oma avasõnas, on eeskätt just tänu darvinismile bioloogiateaduses saavutatud viimase saja aasta jooksul rohkem kui eelnevate aastatuhandetega.

Sessioonil esitati üksteist ettekannet. Osa neist käsitles darvinismi kui õpetuse tekkimist ja olemust. Bioloogiakandidaat E. Parmasto tõstis oma ettekandes «Charles Darwini elu ja töö» esile neid momente suure teadlase elust ja tööst, mis võimaldasid tal luua teooria, mille järele teadus juba ammu tundis vajadust. Kõneldes darvinismi levikust ja propageerimisest Eestis rõhutas ettekandja, et seni on lubamatult vähe tähelepanu pööratud Darwini teoste tõlkimisele eesti keelde. Laiadel hulkadel on olnud võimalus tutvuda tema töödega ainult ümberjutustuste kaudu.

Darvinismist kui mitšuurinliku geneetika alusest kõnelesid sessioonil dotsent O. Mihhailov ja põllumajandusteaduste kandidaat O. Priilinn. V. Tohver käsitles darvinismi seaduste statistilist iseloomu. Statistilised seadused, vastandina nn. dünaamilistele, vastavad tunnetuse kõrgemale astmele, kuna nende puhul arvestatakse kõiki objektile toimivaid faktoreid.

Paljud ettekandjad käsitlesid darvinismi rakendamist mitmesugustel aladel. Darvini teose «Liikide tekkimisest» filosoofilisest tähtsusest kõneles filosoofiakandidaat T. Loit, võrdlevast populatsioonide uurimisest evolutsiooni seisukohalt akadeemik H. Habermann, Darwini õpetuse põhiprintsiipide rakendamisest Morozovi metsateaduslikes töödes tegi ettekande bioloogiakandidaat P. Kollist, darvinismi tähtsusest paleontoloogias dots. A. Rõõmusoks. Prof. A. Pung esitas ettekande darvinismi nõukogulikust rakendamisest põllumajandusloomade aretamisel, milleks on välja töötatud kompleksne süsteem. Seda süsteemi rakendatakse ka Eesti NSV-s. Kõik ettekanded käsitlesid hulka faktilist materjali, mis oli esitatud ja üldistatud Darwini teooria seisukohtadelt lähtudes.

Tehes kokkuvõtet sessiooni tööst ütles akadeemik Habermann, et bioloogiateadus on eelistatud olukorras võrreldes teiste teadustega, kuna tal on darvinismi näol teooria, mis läbib iga üksikut kitsamat uurimisala.

J. VIIL,
bioloogiaosakonna V kursuse üliõpilane

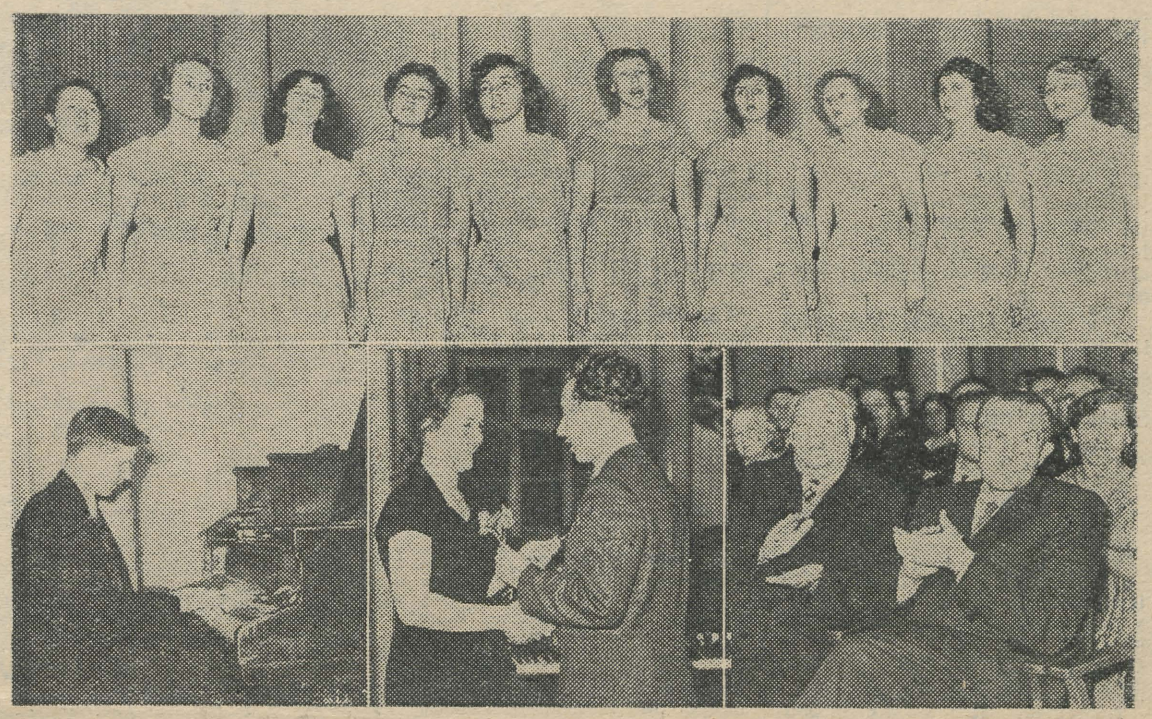

Möödunud pühapäeval kõlas aulas Arstiteaduskonna V kursuse naisansambli laul. Piltidel: (üla!) ansambel laulmas. Vasakult: Solist Kaido Kalamees. Klubi juhataja sm. A. Vain annab ansambli juhile sm. E. Voitesele lilli. Kuulajad aplodeerivad. JOH. MIKU fotomontaaž

Lühemalt, sisukamalt ja maitsekamalt

28. ja 29. novembril toimus seinalehtede näitus-seminar, mille organiseeris ülikooli komsomolikomitee.

Näitusel esinesid TRÜ kujutava kunsti kabineti juhataja sm. J. Püttsepp ja «Edasi» toimetuse töötaja sm. A. Luur.

Näitus-seminarile oli esitatud neliteist seinalehte; puudusid vene õppekeelega osakondade seinalehed ja nende toimetajad. Toimetuse esindajaid ei olnud farmaatsia-, stomatoloogia-, kehakultuuri-, eesti keele ja matemaatikaosakonnast.

Kunstiliselt kujunduselt olid seinalehtede alused enam-vähem kõik õnnestunud. Artiklite pealkirjade osas oli sm. Püttsepal nii mõndagi ette heita. Mõnede seinalehtede pealkirjad olid liialt esiletükkivad, kuid oli ka teise äärmusse kalduvaid pealkirju. Kunstiliselt kujunduselt olid paremad võõrkeelte, füüsikaosakonna ja Arstiteaduskonna seinalehed. Kehakultuuriosakonna seinalehele võib ette heita ainult lohakat välimust, mis tuleb eriti esile massiivse aluse taustal. Üldiselt oli seinalehtede kunstilise kujunduse osas märgata paranemist.

«Head seinalehte iseloomustavad mitmekesised, huvitavad ja lühikesed artiklid,» märkis oma ettekandes sm. Luur. Viimase nõude vastu oli eksinud enamik seinalehti.

Sisulisest küljest tunnistati paremateks võõrkeelte, füüsika- ja farmaatsiaosakonna ning Arstiteaduskonna seinalehed.

Sm. Luur soovitas kasutada edaspidi seinalehtedes ka õppejõudude artikleid, samuti toimetusel teha perspektiivplaan poole aasta kohta. Soovitavaks tuleb lugeda seinalehe väljaandmist vähemalt kord kuus.

On kindel, et seinalehtede toimetused neid vigu edaspidi väldivad ja me võime näha maitsekalt kujundatud ja sisukaid üliõpilaslikke seinalehti.

M. TITMA

Astronoomiaringis

Pärast mitmeaastast vaheaega alustas sel õppeaastal uuesti oma tööd ÜTÜ astronoomiaring. Enne tegeliku töö alustamist toimus aktiivi nõupidamine, millest võtsid osa üliõpilased ja Tartu tähetorni töötajad, kes olid seotud varemgi astronoomiaringi tööga. Aktiivil tehti terve rida ettepanekuid töövormide uuendamise kohta.

Ringis koostatakse sageli referaate, milles analüüsitakse teaduslikke artikleid või antakse ülevaade oma teaduslikust tööst ja avaldatakse oma seisukohti. Igal koosolekul arutatakse läbi umbes kaks ettekannet.

Nagu senised tulemused näitavad, on see meetod end õigustanud. Pärast ettekannet esitatakse tavaliselt palju küsimusi ja vaieldakse, mis nõuab ettekandjalt küsimuse sügavat tundmist.

Ringi tööst võtavad eriti aktiivselt osa II ja III kursuse üliõpilased. Töökoosolekud toimuvad üle nädala, ettekandjatena esinevad ka tähetorni töötajad, kes on ühtlasi ka ringi juhendajateks. Seni on läbi arutatud neli ettekannet. Kahtlemata oli üks huvitavamaid II kursuse füüsiku E. Varese ettekanne «Lunoidi positsioonide graafilisest määramisest», mis valmis iseseisva teadusliku tööna. Sisukas oli ka Tõnu Viigi referaat «Integraalse fotomeetri ehituse põhimõte».

Arutamisele tulevad teaduslikud tööd, samuti referaadid teaduslikest artiklitest pannakse paar päeva enne nende läbiarutamist igale üliõpilasele kättesaadavasse kohta, kus asjahuviline võib nendega tutvuda.

Ajalehe eelmises numbris tegi geograafiaringi esimees H. Mardiste ettepaneku korraldada ÜTÜ konverents kevadsemestril. Ka meie arvates sobib see aeg paremini, sest kahtlemata on üliõpilase teadusliku töö aktiivseim periood talvel. Vähemalt astronoomiaringis on see nii.

Ajalehe järgmistes numbrites tahaksime meelsasti näha kirjutisi meie ülikooli teiste ringide tööst.

E. KREEM,
astronoomiaringi esimees

Kokkuvõtteid semestri tööst

Esimesena alustas kooridest sel aastal tööd naiskoor. Koori read täienesid sel õppeaastal neljakümne liikme võrra, mis moodustab kolmandiku koorist. Ajanappusest ning uuest koosseisust hoolimata on suudetud koorijuht Richard Ritsingu ja koormeister Vaike Klaari tubli töö tulemusena omandada ulatuslik repertuaar.

Osa repertuaarist kandis koor ette 29. oktoobril arstide konverentsi pidulikul avaplenaaristungil. Ulatusliku kavaga esineti Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva aktusel ja 22. novembril anti koos üliõpilasmeeskooriga ühine kontsert. Nüüd aga seisab ees 6. detsembril kell 20 aulas semestrikontsert, kus solistina on kaastegev RT «Vanemuine» solist Evald Tordik, keda klaveril saadab Valdeko Viru. Kontserti juhatab Richard Ritsing, koormeistrina saadab koori klaveril Vaike Klaar.

Kutsume kõiki kontserdile.

HEIVI ILSJAN,
TRÜ naiskoori esinaine

KEHAKULTUUR JA SPORT

Alpinismihuvilistele

Kahtlemata kuulub alpinism raskemate spordialade hulka. Et alpinism on meie tingimustes seni olnud tundmatu, siis on ka tundmatud tema iseärasused, tema head ja vead, õnnestumised ja ebaõnnestumised sellel spordialal.

Alpinismi ajalugu ei ole pikk. Tema sunniaastaks loetakse aastat 1786, millal kohalik talupoeg Balmar ja arst Pannard tõusid Alpide kõrgema mäe Mont Blanci tipule. Sellest ajast hakkavad sagenema rünnakud mitmesugustele mäetippudele nii läänes kui idas. Paljud julged ründajad ei pöördunud enam tagasi: loodus oli tugevam, inimestel puudusid kogemused. 1811. aastal üritas Tartu ülikooli rektor Parrot vallutada Kazbeki mäetippu Kaukaasias, kuid ta pidi ettevõtte lõpuleviimisest loobuma. Mõned aastad hiljem sooritas Parrot koos armeenia poeedi Abovjaniga eduka tõusu Suur-Ararati tipule.

Aja jooksul kasvas inimeste huvi mägede vastu sedavõrd, et hakati korraldama ekspeditsioone Kesk-Aasia mägistele aladele. Nõukogude alpinistid pärisid vanematelt põlvkondadelt puudulikud kogemused ja hakkasid rajama alpinismi täiesti uutele alustele. Kui lääne alpinismis kehtib reegel, et igal tingimusel võita, siis meie juhindutakse põhimõttest: eelkõige ohutu liikumine ja alles seejärel eesmärk. Sellest tulenebki suur vahe õnnetusjuhtude arvus meil ja läänes.

Nõukogude alpinismi iseloomustab kõige paremini tema massilisus. Ühelgi maal ei ole noortel selliseid võimalusi alpinismi harrastamiseks nagu meil.

Ükski spordiala ei paku suuremat võidutunnet looduse üle kui alpinism. Ühelgi spordialal ei ilmne inimese individuaalsed omadused niivõrd kui alpinismis, sest alpinism on eelkõige kollektiivne sport. Alpinism on tugevate, tervete, ja sihikindlate inimeste sport.

Ronimine mägedes esitab alpinistile nõudeid, mis eeldavad kõigi spordialade tundmist. Sellest näeme, et mäed ei tarvitse sugugi olla oma kodus. Tegelemine teiste spordialadega ja spetsiaalne treening tagavad sportliku vormi saavutamise mägedesse sõidu perioodiks. Et õppida käima lumistel nõlvadel, selleks ei tarvitse treenida 2000—3000 meetri kõrgusel mäel. Piisab 20—30 meetri kõrgusest nõlvast. Et õppida ronima kaljudel, ei ole vaja pealepoole pilvi ulatuvaid kaljuseinu. Jätkub küllaldaselt 10—15 meetri kõrgusest telliskivimüürist. See kõik on meile täiesti kättesaadav. Alpinismi harrastamiseks on meil olemas head tingimused. Pealegi loodi ülikooli spordiklubi juurde alpinismi osakond, mis võrdselt kõigi teiste spordialadega valmistab ette noori edukaks tegelemiseks valitud spordialal.

Ülikooli alpinistid siirduvad eeloleval suvel Kaukaasiasse ja Pamiiri, kus vallutatakse rida mäetippe, nagu Kazbek, Sõpruse mäetipp, mäetipp nimega 20 aastat Nõukogude Eestit jne. Alpinistide tegevus kujuneb küllaltki huvipakkuvaks. Üliõpilased, kes on asjast huvitatud ja soovivad selle spordialaga lähemalt tutvust teha, võivad registreeruda treeningutest ja õppustest osavõtmiseks ülikooli spordiklubis.

J. MARTIN,
alpinismi instruktor

TRÜ meistrid raskejõustikus

TRÜ tänavused raskejõustikuvõistlused õnnestusid igati. Võistlejaid oli üle 100, pealtvaatajaid veelgi rohkem, ja mis kõige tähtsam — poksiringis, maadlusmatil ja tõstepõrandal võis jälgida kaasakiskuvat heitlust. Aga nüüd veidi lähemalt üksikutest aladest.

Tanavustel TRÜ võistlustel anti helveskaalu esikoha diplom jällegi võistluseta välja: kaalumas käis ainult V. Sivenkov (Matemaatika-Loodusteaduskond). Kärbeskaalus oli võistlejaid vaid kaks — kehakultuuriosakonna üliõpilased T. S.-bul ja A. Nurmekivi. Neid mõlemaid võis enne omavahelist matši näha tõstepõrandal, kus T. Sibula kang püsis A. Nurmekivi omast kogu aeg mitmekümne kilogrammi võrra raskemana. Kuid matil ei otsusta ainult jõud ja kümnendat maadlusminutil viis Nurmekivi oma vastase õlgadele. Sulgkaalus saavutas K. Andersson (kehakultuuriosakond) oma vastaste üle seljavõidud ja tuli kindlalt esikohale. Järgnesid A. Pallon (Majandusteaduskond) ja V. Lenks (Matemaatika-Loodusteaduskond).

Kergekaalus esines üle ootuste hästi vabariigi parim noor keskmaajooksja B. Ommuk (kehakultuuriosakond). Ta seljatas kõik oma vastased. Järgnesid O. Meremaa (kehakultuuriosakond) ja T. Rahula (Majandusteaduskond). Kergekeskkaalus (kuni 73 kg) võistles Majandusteaduskonna II kursuse üliõpilane A. Kask väljaspool konkurentsi. Üllatuseks oli aga tema teaduskonnakaaslase P. Viirese seljavõit M. Kaasiku (Matemaatika-Loodusteaduskond) üle. Selle matši tulemuse järgi jagunesid ka teine ja kolmas koht. Keskkaalus (kuni 79 kg) seljatas M. Malt (kehakultuuriosakond) kõik oma vastased. Teiseks tuli M. Adamson (kehakultuuriosakond) ja kolmandaks V. Järve (Majandusteaduskond), kuigi nende omavaheline matš lõppes viigiliselt. Poolraskekaalus oli parim T. Tamm (Arstiteaduskond). Teist-kolmandat kohta otsustavas matšis võitis L. Kreinin (kehakultuuriosakond) ainsa õigusteaduskonna maadleja J. Napa punktidega. Raskekaalus lõppes meie parimate H. Tootsi (kehakultuuriosakond) ja O. Vaarmani (Matemaatika-Loodusteaduskond) omavaheline matš esimese seljavõiduga. Kolmandaks tuli A. Palginõmm (kehakultuuriosakond).

Tõstepõrandal oli kärbeskaallastest parim T. Sibul, kes sai kolme tõste kogusummaks 227,5 kg. 200 kg piiri ületas ka K. Andersson. Sulgkaalus tegi Matemaatika-Loodusteaduskonna V kursuse üliõpilane Mart Kõlu järjekorras paranduse TRÜ rekordite tabelisse. Kogusummas sai ta uueks rekordiks 240 kg. Kergekaalu võitja A. Krastin suutis seda tulemust ületada 20 kg võrra. Kergekeskkaalus on Matemaatika-Loodusteaduskonna võistleja Heino Vaartnõu tõusnud meie vabariigi parimate hulka mitte ainult noorte, vaid ka täiskasvanute konkurentsis. Surumises ületas ta vabariigi ametliku noorterekordi, saades tulemuseks 102,5 kg. Et aga see võeti vastu kohtunike häältega 2:1, ei kuulu tulemus kinnitamisele vabariigi noorterekordina. Kolme tõste kogusummaks märgiti Vaartnõule 327,5 kg. Järgnesid Arstiteaduskonna noor võistleja A. Mikkelsaar (287,5 kg) ja kergejõustiklane E. Maimre (kehakultuuriosakond) — 272,5 kg. Keskkaalus pustitas V. Kuik (kehakultuuriosakond) isiklikuks rekordiks 320 kg. R. Mikkelsaar (Arstiteaduskond) sai tagajärjeks 305 ja J. Loko (kehakultuuriosakond) 285 kg. Pooraskekaalus jäid tagajärjed nõrgemaks. Kaks parimat olid B. Samurov (Matemaatika-Loodusteaduskond) — 280 kg ja L. Kreinin (kehakultuuriosakond) — 272,5 kg. Raskekaalus oli kaasvõistlejaist peajagu parem T. Viir (kehakultuuriosakond) — 342,5 kg. Teiseks tulnud A. Kriegeri (kehakultuuriosakond) tagajärjeks märgiti 82,5 kg vähem.

Võistkondlikus arvestuses oli teaduskondadest parim Matemaatika-Loodusteaduskonna esindus, kehakultuuriosakonna kursustest II kursuse võistkond.

Poksis võitis üldesikoha õigusteaduskonna võistkond. Alates raskemast kehakaalust tulid TRÜ meistriteks R. Peiker (kehakultuuriosakond), A. Jõgar (Matemaatika-Loodusteaduskond), E. Kask (Ajaloo-Keeleteaduskond), A. Uusna (Õigusteaduskond), T. Härm (Õigusteaduskond), V. Laidvee (Õigusteaduskond), I. Martin (Matemaatika-Loodusteaduskond) ja V. Lõugas (Ajaloo-Keeleteaduskond).

P. ALL

KIRJUTAGEM!

Toimetusele saabus kiri, milles teatatakse, et Saksa DV keemiaüliõpilane Werner Frass soovib meie üliõpilastega kirjavahetusse astuda. Tema huvialadeks on bioloogia, keemia ja antropoloogia.

Aadress: Werner Frass
Freiberg (Sachs.)
Clemens-Winkler-Str. 10/18
Deutsche Demokratische Republik.

Võrtsjärve ekspeditsioonilt

Zooloogiakateedri töötajad viibisid suvel Võrtsjärvel hüdrobioloogilisel ekspeditsioonil.

Ülalt vasakult: TRÜ mootorpaat «Jüri» väljasõidu ajal ankrus. Ekspeditsiooni liikmed litoraalist põhjaammutajaga bentoseproovi võtmas. Bentoseproovidest loomade väljanoppimine. Vehendis. Eine «Jüril» sõidu ajal. *I. RISTKOKI ja K. KUREMAA fotod*

Palju päikest, palju õnne
ENE-REET PALLOLE
ja
ENN SOONETSILE
NENDE ÜHISE ELUTEE ALGUSEKS
soovib meedikute V kursuse 5. rühm.

Kaukaasias...

Möödunud suvel võis Kaukaasia mägiradadel kohata keemia- ja füüsikakateedri töötajaid. Sm-d ronida seljakotiga, magada telgis ja süüa suitsunud kalelokist. Nii puhkab hästi talvisest tööst.

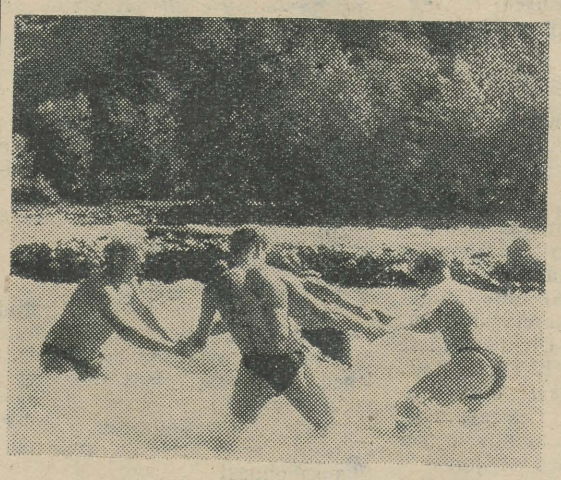

R. Gindina, N. Luštšik ja V. Palm matkasid Roki kuru rajoonis, A. Kõrgessaar ja I. Talvik Suhhumi sõjateel.

«Matkateaduse» andmetel on mägijõge kõige ohutum läbida selliselt. Proovime järele!

A. KÕRGESSAARE foto

Kui küsisime nende arvamust matkaspordi kohta, ütles Ilmar Talvik (orgaanilise keemia kateeder): «Muljed mägedest on haruldaselt head ja tugevad. Kui jõudsime Suhhumi, tundsime aga tõsist kahju inimestest, kes sõidavad Musta mere rannikul ühest linnast teise ja on ise seejuures väga õnnelikud. Leidsime, et kõige parem puhkus on siiski kõndida või

...ja Koolal

Süstamatk Umba jõel on tuntud oma põnevuse poolest. Tänavu tegi sellise matka ühe Leningradi grupi koosseisus kaasa filosoofiakateedri õppejõud sm. M. Makarov. Vist paljud ei tea, et sm. M. Makarov on üks ülikooli kollektiivi kogenumaid matkajaid ja suurim spetsialist veematkade alal. Kui ta seda ka enne polnud, siis pärast Umba matka kindlasti. Ainult sellel tugeval matkajal on ka nõrk külg — ta ei nõustu kuidagi oma muljetest kirjutama. Polevat aega. Toome siiski mõned mõtted jutuajamisest sm. M. Makaroviga.

«Umbal sõites tuleb sageli tegelda veeslalomiga, ainult boide või värviliste kepikeste asemel on siin lugematu hulk teravaid kive, mis vähimagi vääratuse korral on valmis süsta ribadeks lõikama. Kõige olulisem on aga looduse mitmesuguste tunnuste alusel õigeaegselt märgata jugade lähedust. Vee kohin kostab alles 20 m kaugusele. Siis on aga juba hilja. Viskasime kord ühte sellisesse «veskisse» päris jämeda kuuse — tuli välja laasituna ja koorituna. Puhas töö. Kui seda näed, kannad süstad ja kogu muu varanduse nurinata mõnisada meetrit läbi metsatihniku.» *A. RAIK*

Metoodiline konverents

Tartu Riikliku Ülikooli Teaduslik Raamatukogu korraldab 10. detsembril algusega kell 18 oma ruumides järjekordse metoodilise konverentsi teemal «Kuidas valmistuda eksamiteks».

Konverentsi kavas on TRÜ hügieenikateedri juhataja dr. med. M. Kase loeng «Tervishoiuküsimustest seoses eksamisessiooniga»; teadusliku raamatukogu lugemissaalide juhataja R. Parmase ja õpperaamatukogu juhataja L. Trikkandi ettekanded raamatukogude toost eksamisessiooni perioodil.

Lõpuks kohalviibijate sõnavõtte.

Osavõtt konverentsist on võimaldatud kõigile.

A. JAANISTO,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu teenindamisosakonna juhataja

TEADAANDED

TRÜ Spordiklubi tennisesektsiooni aruande- ja valimiskoosolek toimub teisipäeval, 8. detsembril algusega kell 18 V. Kingissepa tn. 19.

Ootame kõigi tennisemängijate ja -huviliste osavõttu.

Tennisesektsiooni juhatus

* * *

TRÜ LEKTOORIUM
Vanemuise tn. 46
4. DETSEMBRIL KELL 18
NSVL KONSTITUTSIOONI PÄEVALE PÜHENDATUD LASTEÕHTU
1. ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretari sm. A. Murutari päevakohane kõne.
2. Kinofilm.

8. DETSEMBRIL KELL 19
TRÜ parteiajaloo kateedri juhataja dots. v. Heimani loeng.
«NLKP XXI KONGRESS PARTEI JUHTIVAST OSAST KOMMUNISMI LAIAHAARDELISE EHITAMISE PERIOODIL»
KELL 20.15
Kinofilm
«TŠAIKOVSKI»

KLUBI KOHVIKUS

4. detsembril.
Tulevikuinimene
(Assist. V. Parvet.)

* * *

9. detsembril.
Skulptuuri sünd.
Esinevad Tartu skulptorid.
Arstiteaduskonna ametiühingubüroo

AMMENDAV VASTUS

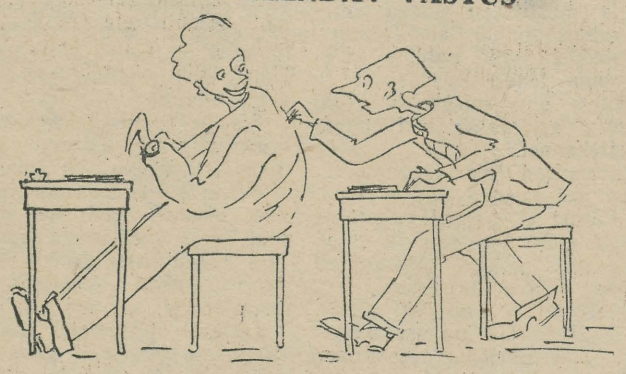

«Mis kell on?»
«Viis minutit!»

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 5440. MB 09293.

Tervitus EKP Tartu linna organisatsiooni XV konverentsile!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 37 (424)
Reede,
11. detsembril 1959
XII aastakäik

Raamatupalat

Tähelepanu

Teisipäeval, 8. detsembril toimunud ülikooli parteiorganisatsiooni üldkoosolekul oli päevakorras küsimus kaadri kasvatamisest, paigutamisest ja valikust. Ettekande selle küsimuse kohta tegi EKP Keskkomitee teaduse ja kultuuriosakonna juhataja sm. Inti.

Ettekandja rääkis vabariigi majandus- ja kultuurielu kõigil aladel saavutatud tõsisest edust viimastel aastatel, mis kõneleb ka parteiorganisatsioonide poolt tehtud suurest tööst kaadri kasvatamisel ja õigel paigutamisel. Et kaadrist sõltub partei poliitika elluviimine, siis nõuavad seitseaastaku ülesanded ka kaadriga teostatava töö tugevdamist. Vabariigis on koondatud administratiivaparaati, mis annab riigile tunduvat kokkuhoidu ja on võimaldanud tugevdada kaadrit teistes töölõikudes (eriti kolhoosides ja sovhoosides).

Sm. Inti rõhutas vajadust järgida kõrvalekaldumatult kaadri valikul leninlikke põhimõtteid, s. t. valida kaadrit poliitiliste ja tööalaste omaduste järgi. Ettekandja esitas andmeid, mis rääkisid sellest, et kõrgemad õppeasutused suudavad lähemate aastate jooksul lahendada vabariigi vajadused kõrgema haridusega spetsialistide osas. Samas rõhutati, et nii ülikoolis kui ka meie teistes kõrgemates koolides jätab soovida kaadri ettevalmistamise kvalitatiivne külg. See näitab, et kasvatustöö on veel senini nõrk, eriti arstide ja pedagoogide osas.

Oma sõnavõtus märkis rektor sm. **F. Klement** positiivse küljena õppejõudude kaadri seas kommunistide erikaalu tõusu, näidates ühtlasi, et paljudes kateedrites ja osakondades on olukord veel ebarahuldav. Kui teaduse kandidaatide osas on märgata tunduvat paranemist, siis doktorite arv pole ülikoolis viimastel aastatel peaaegu üldse suurenenud. Tõsine ülesanne seisab ees kaadrialase reservi loomisel. Sõnavõtja pidas vajalikuks tähelepanelikumalt teostada noore kaadri valikut nende suunamiseks aspirantuuri ja edutamiseks. Kaadrit tuleb hinnata töö tulemuste järgi, s. t. selle järgi, kuidas kasvatatakse üliõpilasi.

Sm. **A. Blum** näitas, et enamik Matemaatika-Loodusteaduskonna õppejõude on staažilt noored, kes on lõpetanud ülikooli mõni aasta tagasi ja kellele tuleb esitada suuremaid nõudmisi poliitilisest küljest lähenedes. Ta väitis, et on vaja julgemalt edutada noort, võimelist kaadrit ja pidas otstarbekohaseks arvestada teaduskonna parteiorganisatsiooni ettepanekuid kaadri valikul. Parteiorganisatsioon peab õppima tundma iga üliõpilase poliitilisi ja tööalaseid omadusi juba alates I kursusest.

Sm. **K. Püss** rõhutas vajadust rajada kaadri ettevalmistamise planeerimine teaduslikele alustele. Partei juhtivad organid peavad aitama luua I kursuse üliõpilastele tootmistööl vajaliku hoolitsuse miljöö, kuni kõikides ettevõtetes (Tartu Montaaživalitsus) selle küsimusega üldse ei tegelda. Administratiivaparaadi koondamisel tuleb muuta ka tööprotsessi vastavates lülides, muidu, nagu märkis sm. Püss faktidele tuginedes, võib tekkida töös ummik ja bürokratism.

Sm. **K. Siilivask** rõhutas vajadust tugevdada kommunistide erialast ettevalmistust ja märkis, et viimastel aastatel on loodud võimalusi oma kvalifikatsiooni tõstmiseks (loominguline puhkus, aastane aspirantuur jne.). Reservide loomisel tuleb arvestada vanem-laborante. Peab silmas pidama nende võimeid teaduslikuks tööks.

Läbiarutatud küsimuse kohta võttis koosolek vastu otsuse.

A. BLUMFELDT

KAADRILE!

Lähemale praktikale!

Hiljuti kuulas TRÜ parteiorganisatsiooni büroo oma koosolekul Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riikliku Teaduslik-Tehnilise Komitee ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu nõukogude kontrollkomisjoni esindajate informatsiooni teadusliku töö olukorrast ülikoolis ja selle sidemetest vabariigi tööstusega (pärast vastava komisjoni tutvumist teadusliku töö organiseerimisega ülikoolis).

Informatsioonis ja järgnenud sõnavõttudes (sõna võtsid seltsimehed Klement, Palu, Rebane, Kimask, Pesti jt.) märgiti, et teaduslikus töös ülikoolis ja selle seostamisel vabariigi eluga on saavutatud viimastel aastatel teatud edu: on kasvanud lepinguliste tööde maht, kasvas teadlaste tööde juurutamine praktikasse jne. Ent teadusliku töö plaanides kajastub see suund siiski nõrgalt, ülikool pole ära kasutanud kõiki võimalusi sidemete tugevdamiseks vabariigi rahvamajanduse vajadustega. Vabariiklikud organid, eriti Rahvamajanduse Nõukogu, peaksid üles seadma probleeme, mis vajavad teadlaste abi. Teadlased peaksid ka omalt poolt tugevdama sidet praktikaga, abistama rahvamajandust uurimistöö probleemide leidmisel.

Teadusliku töö koordineerimine vabariigi ulatuses on seni olnud väga nõrk. Mõnel alal aga puudub see üldse. Vabariigi teaduslike asutuste võrgus esineb parallelismi ja dubleerimist, mis killustab jõude ja vähendab tulemuste efekti. Samasuguste kulutuste juures annab teaduslik töö ülikooli juures loodud laboratooriumides paremaid tulemusi kui eraldi loodud spetsialiseeritud uurimisasutustes. Ülikooli laboratoorse baasi nõrkus ja ka rahaliste vahendite vähesus takistavad mahukamate probleemide uurimist.

Seoses vabariigi rahvamajanduse ja kultuuri arendamise viieteistkümne aasta perspektiivplaani väljatöötamisega on kogu vabariigi ulatuses tõsiseks ülesandeks teaduslike asutuste võrgu väljakujundamine, kusjuures tuleb lähtuda otstarbekohasusest.

Ülikooli teadlastel ja kateedrite kollektiividel tuleb julgemalt üles tõsta oma argumenteeritud ettepanekuid nendes küsimustes.

Vastuvõetud otsuses märkis parteibüroo vajadust koondada ülikooli teadlaste jõupingutused vabariigi rahvamajanduse huvide seisukohalt vajalike probleemide lahendamisele. Büroo tegi rektoraadile ettepaneku välja töötada koos kateedritega konkreetne plaan vajalike laboratooriumide ja instituutide loomiseks ülikooli juurde, nende varustamiseks aparatuuriga, samuti tuleks esitada finantsilised kalkulatsioonid Eesti NSV Ministrite Nõukogu Kõrgema ja Keskerihariduse Komiteele.

Ajaloo-osakonna esimese kursuse üliõpilane Laine Kadakas töötab tehases «Ehitusdetail» puurmasinal.

K. REBASE foto

Bioloogiadoktor Karl Eichwald

Hiljuti sai meie taimesüstemaatika ja geobotaanikakateedri vanem teaduslik kaastöötaja Karl Eichwald NSVL Kõrgema Hariduse Ministeeriumi Kõrgemalt Atestatsioonikomisjonilt bioloogiadoktori diplomi. See asjaolu rõõmustas mitte üksnes sm. Karl Eichwaldi, vaid ka tema kaastöötajaid ja TRÜ Õpetatud Nõukogu liikmeid. K. Eichwald kaitses ju väitekirja teemal «Murakate alamperekond Cylactis Rafin. Uurimus ühe boreaalse taimerühma fülogeneesist» 28. jaanuaril 1959. a. TRÜ Matemaatika-Loodusteaduskonna õpetatud nõukogu ees, taotledes bioloogia-kandidaadi kraadi saamist. Juba sellel kaitsmisel leiti, et nimetatud väitekiri ületab kaugelt kandidaaditööle püstitatud nõuded. 30. jaanuaril kinnitas TRÜ Õpetatud Nõukogu K. Eichwaldile küll nimetatud töö kaitsmise alusel bioloogiakandidaadi kraadi, kuid täideti ka doktoritööde kaitsmiseks vajalikud vorminõuded ja saadeti Kõrgemale Atestatsioonikomisjonile ettepanek temale omistada eeltoodud põhjaliku suure teadusliku uurimistöö eest doktorikraad.

Tutvume vähe Karl Eichwaldi ja tema tööga. Ta sündis 20. veebruaril 1889. a. Tartumaal kehviktalupidaja perekonnas. Oma haridusteel tuli tal tunda majanduslikke raskusi ja puudust, kuid visa edasipüüdmine kindlustas põhjalikud teadmised botaanika, zooloogia ja geograafia alal, mida ta sai Tartu ülikoolis õppides. 1940. aastast peale töötab ta pidevalt taimesüstemaatika ja geobotaanikakateedri juures. Tema töö on põhiliselt seisnud botaanika-muuseumi eksponaatide ja herbaariumide hooldamises ning ümberkorraldamises ning botaaniliste kogude, eriti Eesti herbaariumi süstemaatilises läbitöötamises. K. Eichwald on 1924. aastast alates avaldanud Eesti floorat käsitlevaid teaduslikke publikatsioone, mille suund on süstemaatiline, floristiline ning taimegeograafiline, hilisemal ajal ka looduskaitse-alane. Taimegeograafiliselt on ta käsitlenud Eesti ja Baltikumi floora küsimusi ja fülogeneetilise taimegeograafia probleeme. K. Eichwald on trükis avaldanud 65 tööd, milledest mõned sisaldavad vähemate artiklite kogumikke, näiteks suurt arvu märksõnu sisaldav töö «Eesti entsüklopeedias» ja 18 botaaniku biograafiad Eesti biograafilise leksikoni täienduskõites. Trükkimisel on 11 tööd, nende hulgas monograafiana ka väitekiri. K. Eichwald on «Eesti NSV floora» kaasautoreid.

Soovime tublile tööinimesele õnne ja head tervist nõukogude teaduse edasiviimisel.

I. MAAROOS,
TRÜ teaduslik sekretär

Ühise rindena

Läinud nädalal korraldas Ajaloo-Keeleteaduskonna parteibüroo kursusehooldajate nõupidamise kasvatusküsimustes. Koosolekul esinesid aruannetega ajaloo-osakonna I kursuse (sm. TÄNAVA), võõrkeelte osakonna II kursuse (sm. VÕSAMÄE ja sm. RAADI) ja vene filoloogia osakonna II kursuse (sm. MINTS) hooldajad. Kuigi õppetöö algusest on möödunud ainult 2 kuud, on kursustel juba läbi viidud terve rida üritusi, nagu kursuseõhtud, muuseumide ning teatrite ühiskülastamised, poliitloengud, ekskursioonid, poliitinformatsioonid; on tutvutud üliõpilaste elamistingimustega ühiselamuis ja lähemalt tundma õpitud iga üksikut üliõpilast. Läbirääkimiste kestel tõstatati ja arutati rida olulisi küsimusi.

Juhiti tähelepanu asjaolule, et poliitinformatsioonide osas on TRÜ parteibüroo ja komsomolibüroo otsusega kehtestatud uus kord. Üliõpilaste ettekanded jooksva poliitika kohta on asendatud üleülikooliliste loengutega kvalifitseeritud lektorite poolt kõige mitmesugusematel teemadel. Sellest ei järgne muidugi, et üliõpilased ei tarvitse enam edaspidi kursis olla poliitiliste sündmustega. Vastupidi, iga üliõpilane loeb ise ajalehte ja on valmis jooksva poliitika üle vestlema. Ka soovitati kursustel korraldada aeg-ajalt viktoriine rahvusvahelise olukorra tähtsamate küsimuste kohta.

Mõnes osakonnas nagu võõrkeelte osakonnas, jätkavad õppejõud poliitinformatsioone, kuna need on seotud võõrkeele praktilise õpetamisega ja on lülitatud konversatsioonitundidesse. Mis puutub üleülikoolilistesse loengutesse, siis, nagu senised tulemused näitavad, loengute külastamine on olnud hea, mis on ka täiesti mõistetav — saavad ju üliõpilased rikkalikust teemade hulgast valida just seda, mis neid huvitab, ja kuulata neid heas esituses.

Teine probleem, mida miimeti valgustati, oli kord ja elamistingimused ühiselamus. Mitte kõik kursusehooldajad pole külastanud oma üliõpilasi ega tea sellepärast, kuidas nad elavad, millised on nende mured.

Kritiseeriti kursusehooldajaid selles, et nad alahindavad sporditöö tähtsust, mis on osalt kaasa mõjunud sellele, et teaduskonnas on sporditöö tase langenud. Kursusehooldajad, nagu ka kõik kommunistlikud noored peaksid kaasa aitama selleks, et iga üliõpilane oleks ÜSK-i liige ja harrastaks üht kindlat spordiala.

Suurt tähelepanu osutati iseloomustuste koostamisele üliõpilaste kohta kursusehooldajate poolt. Seni on need sageli olnud üldsõnalised ja vähekonkreetsed. Igal kursusel on üliõpilaste ühiskondlike tööde päevik. Parteibüroo soovitas kursusehooldajaile pidada oma päevikut üliõpilaste kohta, kuhu märkida kõik ülesanded, mis üliõpilane saab ühiskondliku töö lõigus ja peaasi — hinnang nende täitmise kohta. Sageli märgiti iseloomustusse küll, et üliõpilane on olnud neil ja neil töökohtadel, aga kuidas ta neid ülesandeid täitis, sellest mindi vaikides mööda. Ometi on just see oluline. Päevik aitaks üliõpilase arengut ja tööd jälgida ning väärhinnangut vältida.

Kuidas üliõpilased pioneeritöö abistamisega koolides toime tulevad, sellest kõneles nõupidamisel TRÜ komsomolibüroo liige, pedagoogikakateedri laborant sm. K. Indre. Teatavasti peavad uue korralduse kohaselt IV kursuse üliõpilased pedagoogilise praktika osas ühe aasta koolides pioneeritööd abistama. Kui vene filoloogia ja lääne filoloogia osakonna üliõpilased oma kohustusi sellel alal enam-vähem rahuldavalt täidavad, siis jätavad ajaloo- ja eesti filoloogia osakonna üliõpilased väga palju soovida oma suhtumisega sellesse tähtsasse töölõiku.

Veel soovitati kursusehooldajail jälgida seinalehtede väljaandmist, millist tööd teatavasti samuti üliõpilaste pedagoogilises praktikas arvestatakse. Siin töötab kõige loiumalt eesti filoloogia osakond, kelle seinaleht alles ametiühingukonverentsiks valmis. Ometi peaks just selles osakonnas ajalehe kirjutamine naljaasi olema — on ju siin juba «ameti» poolestki žurnaliste olemas, kes isegi teisi kõrgemaid koole abistavad. Aga nähtavasti peab igivana vanasõna, et kingsepp ise käib ilma saabasteta, ikka veel paika.

Nõupidamine aitas kaasa paljude puuduste selgitamisele. Nii selgus näiteks, et kontakt kursusehooldajate ja dekanaadi vahel ei ole küllalt tihe: mõned kursusevanemad, keda dekanaat ametisse määras, ei ole sobivad; kursusehooldajad teavad seda, aga ei signaliseeri sellest, vaid lasevad ükskõikselt asjadel oma rada kulgeda.

Koosolekust jäid kõlama nõuded: Ühise rindena puuduste vastu! Tihedamat sidet ja vastastikust informatsiooni omavahel! Enam omaalgatust üliõpilastelt ning enam kontrolli, nõudlikkust ja asjalikku nõuannet kursusehooldajailt!

A. HABERMAN

Kuidas elatakse meie komsomoligruppides

3. detsembril külastasid ülikooli kommunistlikud noored mitmeid meie ülikooli komsomoligruppe, et tutvuda noorte elu ja tööga seal. On selge, et niisugune ühepäevane «kontrollretk» ei võimalda põhjalikult tutvuda ei üliõpilaste eluga ega ka komsomolitööga. Teatavaid tähelepanekuid tegi siiski igaüks. Põhilise küsimusena kerkiski üles järgmine: «Missugune on kommunistlike noorte osa kursuse igapäevases elus.»

Farmaatsiaosakonna I kursusel

ROHKEM HUVI, ROHKEM AKTIIVSUST

«Ma ei näe käsi... See tähendab, ma näen neid, kuid nad ei ole üles tõstetud», — nii ütles sm. Lombak, kes viis läbi NLKP ajaloo seminari farmaatsiaosakonna I kursusel.

Jah, hilinejaid ja puudujaid ei olnud, koguneti õigeaegselt, pandi laudadele konspektid... Ja seal juures arutati: «Mina võtan sõna kolmandana». — «Ja mina olen teine». Aga kui algas seminar, oli üliõpilaste aktiivsus väike. Tõsi, üliõpilased Sutt, Männik, Pikker ja Alet andsid küsimustele päris põhjalikke vastuseid. Kuid sõnavõtjatele ei esitatud küsimusi. Puudusid vaidlused, kogu kursuse osavõtt, seminari käigus üliõpilaste endi poolt ülestõstetud probleemid. Mu kõrval istuv tütarlaps ütles tasa: «Nii on meil tihti... Keegi midagi küsida ei taha... Võtaksin ise sõna, aga — mis sa ikka küsid...»

Selle üle tuleks kursuse komsomoligrupil mõelda. Seminarid võimaldavad meil kõige paremini arendada oma mõtlemis- ja väljendusoskust. Tuleb rohkem kasutada kõiki häid võimalusi — alati kättesaadavat kirjandust, õppejõudude laialdasi teadmisi, mida nad meelsasti jagavad üliõpilastele. Ainult rohkem huvi, rohkem janu nende teadmiste järele, rohkem aktiivsust!

KOMMUNISTLIKUD NOORED OLGU INITSIAATORID

Vaheajal vestleme kursuse komsomolisekretäri Mai Müüriga. Tagasihoidlik tütarlaps, jutustab ühteist kursuse komsomoligrupi töö kohta. Neid on vähe, ainult 11. Siit tulevad raskusedki. Ja suurima mure ning kitsaskoha toob välja kursusevanem, kommunistlik noor Piia Pärni: «Komsomolitöö sulab täiesti ühte kogu kursuse üritustega. Komsomoli osa kursusel on väike, grupil ei ole kursusel vajalikku autoriteeti.»

On õige, et komsomoligrupi tegevust kursuse elust eraldada ei tohi — töö, püüded ja eesmärgid on ometi ühised. Kuid vajalik on, et kommunistlikud noored oleksid heade ürituste eesotsas, et nad hoiaksid oma kätes initsiatiivi, tõmbaksid teisi kaasa, algataksid, juhiksid.

Aga farmaatsiaosakonna I kursuse komsomolisekretär ei ole kindel isegi küsimuses, kas on üldse vajalikud komsomoligrupi koosolekud — neil on seni olnud kõik üritused ja ettevõtted koos kogu kursusega — ja mida seal üldse arutada.

KUIDAS TE VABA AEGA VEEDATE?

«Vaba aega peaaegu pole,» vastavad nad. On ju arvestused. Arvestus anatoomiast läks kõikidel hästi. Jõudu järgmisteks! Loodame, et needki lähevad hästi. See nõuab tööd. Nii jääbki vähe aega isetegevuseks ja muuks. Siiski võtavad üliõpilased osa kooride ja rahvakunstiansambli tööst. Üks väärtuslik mõte — luua oma kursusel isetegevuskollektiivid — on realiseerimisel. Valmistatakse ette kursuseõhtut.

«Hommikvõimlemisest ei ole meil suurt midagi välja tulnud,» räägivad kursuse aktivistid. Piia Pärni ütleb: «Kingissepa tänava ühiselamus ruumi ei ole ja hakka siis igal hommikul sinna Tähtvere parki jooksma...» Ega see asi pole probleemiks ainult farmaatsiaosakonna I kursusel.

LOENGUTEST JA POLIITINFORMATSIOONIDEST

Huvi nende vastu tuntakse. Külastatakse ateistlikke loenguid. Sekretär aga kaebab, et nende korraldamise osas pole kursusel täit selgust. Millal ja kuidas toimuvad üleülikoolilised loengud? Kas võib osa võtta ka teistele teaduskondadele korraldatud loengutest? Selles küsimuses peaks kogu kursust valgustama osakonna komsomolibüroo liige Aime Tolga, kes on massilise poliitilise töö eest vastutav ja õpib samal kursusel.

Niisiis, selles osas on midagi tehtud. Kursuse hooldaja viis läbi ka poliitinformatsiooni-viktoriini (aga niisuguseid üritusi peaksid korraldama just kommunistlikud noored ise!). Vahetati mõtteid filmi «N. S. Hruštšovi viibimine USA-s» üle.

Tähtsa küsimuse tõstavad üles selle kursuse kommunistlikud noored: meelsasti võtaksid Arstiteaduskonna üliõpilased osa ka teiste teaduskondade ringide lahtistest koosolekutest. Arstiteaduskonnas on palju kirjandushuvilisi. Oleks tore, kui kirjandusringi ürituste kuulutus ei ripuks ainult eesti filoloogia osakonna teadetetahvlil.

Ja veel üks küsimus. Kas tekitavad mõtteid ja vaidlusi ajakirjanduses ja ülikooli ajaleheski ilmuvad artiklid? Kas arutati grupis näiteks Kristi Tarandi kirjutist üliõpilase moraalsest palgest? Ning — miks ei ole ükski kursuse kommunistlik noor võtnud kätte sulge, et kirjutada ülikooli ajalehele oma grupi tööst, erutavatest probleemidest? Ka sellele tuleks mõelda. On see ju meie oma ajaleht. Kas tõesti ei valuta kommunistlike noorte süda mõnegi küsimuse pärast, mis veel ei ole õigesti lahendatud?

Mida kuulsime ja nägime majandusmeeste juures

«Milline mulje jäi teil Majandusteaduskonna III kursuse komsomoligrupist?» — selline küsimus esitati meile pärast kontrollreidilt tagasipöördumist ülikooli komsomolikomitees.

Ühesõnaliselt sellele küsimusele vastata ei saanud, sellest tuli kõnelda pikemalt.

ESIMESED MULJED

olid küll petlikud. Kursusevanem Meeme Niinemägi oli meile eelmisel õhtul öelnud, et loengud algavad kell kaheksa hommikul. Seda kinnitas ka Majandusteaduskonna tunniplaan. Suur oli aga meie imestus, kui leidsime auditooriumist neli üliõpilast.

«Kas teil on alati nii varahommikuste loengutega? Kas komsomoligrupp ei tegele distsipliiniküsimustega?» — need küsimused kipitasid meie keelel, kui kell sai kaheksa. Pidasime paremaks vaikida ja oodata sündmuste edaspidist arengut. Õigesti tegime. Nagu hiljem selgus, oli üliõpilastele teatatud, et loeng algab tavalisest tund aega hiljem.

GRUPI TÖÖST

Vaheajal tegime juttu kursuse grupiorganisaatori Lii Sillaotsaga. See tagasihoidlik neiu kõneles meile grupi tööst üsna vähe.

Saime teada, et käesoleval semestril on regulaarselt läbi viidud poliitinformatsioone, et iga nädal korraldab sm. E. Tamm kaasüliõpilastele poliitiliste päevasündmuste kontrollimiseks viktoriine. Igale kommunistlikule noorele on grupi poolt antud ülesanne, mille täitmisest annavad nad aru kord kuus. Väga tublid on senini olnud K. Raude, A. Kirt, T. Palgi ja R. Arumaa.

«Jääge koosolekule, küll te näete, mida grupp teeb ja on teinud!»

«PALUN MIND VASTU VÕTTA...»

«Tänase koosoleku päevakorras on kaks punkti,» lausub koosoleku juhataja, «esiteks, uute liikmete vastuvõtt...»

42 tulevase majandusteadlase hulgast olid senini pooled kommunistliku noorsooühingu liikmed. Täna aga lisandub neile veel neli. Kes nad on? Merike Kolk, Tiiu Luts, Ants Aamer ja Mati Arula.

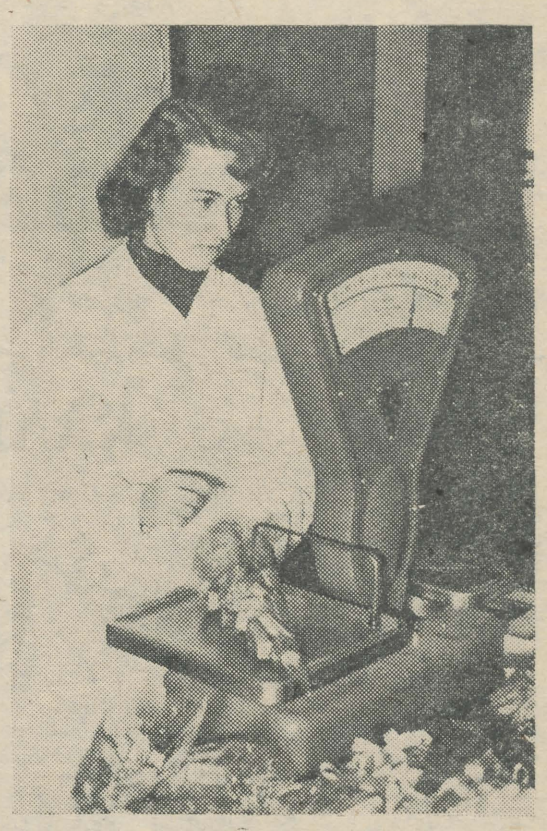

Kaupluses nr. 66 töötab kaupade ettevalmistajana Majandusteaduskonna I kursuse üliõpilane Tiina Piirson. K. REBASE foto

Kõigi kohta kõneldakse head, eriti palju aga Ants Aamerist.

«Väga aktiivne,» nii iseloomustavad teda kursusekaaslased. «Laulab üliõpilasmeeskooris, on tubli spordipoiss ja alati, igas olukorras abivalmis.»

Tiiu Lutsule on teistel veel midagi öelda. «Kui komsomoli astud, tuleb sul ka spordiga tegelema hakata. Meil ju võeti sellekohane otsus vastu. Nii enam ei saa, et püüad sportlikest üritustest kõrvale hoiduda.»

Neli korda tõusevad käed, neli korda hääletavad nad poolt. Majandusteaduskonna kolmanda kursuse komsomoligrupp täienes nelja uue liikme võrra.

KAS GRUPI OTSUS OLI ÕIGE?

Teiseks päevakorrapunktiks oli L. Sillaotsa personaalküsimus. Eksimine põhikirja vastu? Jah.

Enne oktoobripühi võttis Sillaots enda kätte kursusekaaslaste komsomolipiletid, et märkida neisse liikmemaksude laekumine. Kätte andis ta piletid aga alles järgmisel päeval. Niisiis juhtuski, et Rein Arumaa komsomolipilet jäi grupiorganisaatori kätte, kuna viimast polnud loengutel. Sillaots võttis pileti ühes koju, kuid hoidis seda hooletult ja Arumaa jäi piletita.

Mida arvasid teised? Kõneldi, et taoline juhtum on Sillaotsal esmakordne, et ta on senini olnud hoolas ja eeskujulik.

Karistamist eksimus muidugi väärib. Kuid millist? Üks ettepanek oli — märkus grupi ees, teine — noomitus arvestuskaardile kandmata. Enamik kommunistlikest noortest oli esimese ettepaneku poolt. Meie arvates oleks vastupidine otsus õigem olnud.

Lõplik sõna jääb selles asjas ülikooli komsomolikomiteele.

LISAMÄRKUSI

Nende mõningate tundide järel, mis olime koos majandusteadlastega, selgus, et komsomoligrupil on kursusel autoriteet ja tal on alati õelda otsustav sõna. Eks sellest kõnele kõige selgemat keelt uued liikmed komsomoliperes, kogu rühma aktiivsus poliitinformatsioonide läbiviimisel, üleülikooliliste loengute külastamised. Üldmulje kogu grupi kohta jäi hea. Tore, lõbus rahvas.

Pole head ilma halvata. Loodame, et need viis üliõpilast, kes hilinesid loengutundi, jõuavad järgmine kord õigeaegselt kohale. Tahaks näha, et seminaridel oleks rohkem aktiivsust ja komsomolikoosolekutel asjalikkust, et Jaaninimeline noormees (kommunistlik noor) taltsutaks edaspidi oma ülevoolavat temperamenti nii sõnades kui ka tegudes.

Miks on igav?

NLKP ajaloo seminari esimene pool raviosakonna I kursuse IX ja X rühmas on lõpule jõudnud. Õppejõud teeb kokkuvõtte sõnavõttudest, mis olid elavad ja põhjalikud, ning lubab vaheajale.

Olen möödunud tunni jooksul jõudnud teha tähelepanekuid nende 30 üliõpilase kohta ning pöördun nüüd tagumises reas istuva noormehe poole, kelle sõnavõtust jäi meelde paar ilmselt mitte õpiku kaante vahelt ammutatud huvitavat näidet. «Nooruk on arvatavasti komsomoliaktivist, näib olevat aktiivne ja orienteerub ühiskondlikes küsimustes hästi,» mõtlen ma, lootes saada teateid rühma komsomolielu kohta.

Kuid — Peeter Lasting ei olegi kommunistlik noor. Miks? Mitte sellepärast, et tal põhimõtteliselt midagi komsomoli astumise vastu oleks. Ka mitte kartusest ühiskondliku töö ees. Seda on ta alati teinud, on praegugi rühma kultuurivolinik. «Igav on,» kurdab ta, «Koolis oli alati midagi teoksil. Oma isetegevusbrigaadiga korraldasime väljasõite isegi šeflusalusesse kolhoosi. Siin aga poeb igaüks oma nurka õpperaamatu taha, koos midagi ette võtta on väga raske.» Rühmaõhtule, mida ta koos kahe kommunistliku noorega organiseeris, tulid vaid pooled, ekskursioonide vastu tunnevad huvi ainult üksikud.

Aga kus on siis rühma kommunistlikud noored? Peaksid ju nemad olema ühiste ürituste algatajateks, kaasa tõmbama ja liitma kogu kollektiivi. Vestlusest rühma noortega jääb mulje, et kuigi üksikud kommunistlikud noored, nagu Kallikorm, Kuusiku, Änilane omavad kaaslaste silmis teenitud autoriteeti, ei ole kommunistlikel noortel juhtivat osa kursuse igapäevases elus.

Rühmas on kindlaks määratud kaks loengut üleülikooliliste loengute sarjast: «Kultuurse käitumise

(Järg 3. lk.)

SIIT JA SEALT

EESTI FILOLOOGIA II KURSUSEL

• *Esimesel loengul, mis algas kell 8, näisid paljud tudengid unisena. Sellest tekkis mulje, nagu oleks enamikul jäänud hommikvõimlemine tegemata. Enamik konspekteeris.*

• *Komsomolimärki ei kanta, kuigi kursuse 45 üliõpilasest on 33 kommunistlikud noored. Neil päevil on oodata ridade kasvu.*

• *Tütarlaste ühiselamut külastades torkas silma ilmne ülemajutus. Viimane loodetakse lahendada uue ühiselamu käikulaskmisega. Hommikvõimlemist tehakse toas ja pesuruumis.*

• *Pärast loenguid — õppimine. On ju eksamid ja arvestused ukse ees. Õhtul toimus klubis naisansambli proov.*

Raske on nähtu-kuuldu põhjal teha järeldusi komsomoligrupi elu kohta. Üldiselt peetakse seda komsomoligruppi Ajaloo-Keeleteaduskonnas üheks paremaks. Vestlemine grupiorganisaatori Mailis Noorega, samuti teiste kommunistlike noortega kinnitas seda arvamust. Poliitinformatsioonidest on osavõtt hea, on huvi nende vastu. Ka on toimunud huvitavaid üritusi (üliõpilaste vestlused suvistest reisimuljetest Tšehhoslovakkiasse, Moskvasse näitustele jne.). Komsomoli aktivasse tuleb lugeda ka ühised teatrikülastused. Organiseerimisel on ekskursioon «Vanemuise» eesriide taha.

Gruppi kuuluvad üliõpilastele tuntud kommunistlikud noored, nagu M. Lauristin, E. Vilu, J. Tuulik jt. Grupp elab rohkem, kui see võib paista «kontrollbrigadile».

Suur osa selles on komsomolisekretäril. Mailis Noor töötab sellel kohal esimest aastat. Ta ei tee suuri sõnu, vaid «võtab asjal kohe sarvist kinni».

RAVIOSAKONNA I KURSUSEL

• *Päev ühiselamus algas vaikselt. Hommikvõimlemisega ei tegelnud keegi, isegi mitte Väino Riismaa, kes seda alati on teinud.*

• *Raviosakonna I kursuse VII ja VIII rühma parteiajaloo seminari esimeses tunnis oli sõnavõtjaid vähe. Vastustes oli märgata teatud pinnapealsust, kuid peamine räägiti siiski ära. Teisel tunnil paistsid aktiivsusega silma kommunistlikud noored Asta Tompel, Väino Riismaa ja grupiorganisaator Tiiu Liivorg.*

• *Vesteldes Jüri Laiga, kes ei ole kommunistlik noor, selgus, et ta ei tea midagi jutustada rühma komsomolitööst.*

• *Komsomolimärki kandsid grupiorganisaator ja Väino Riismaa. Histoloogialoengul oli märkimisväärne, et püüti istuda esimestesse ridadesse. Ajaloo-Keeleteaduskonnas on vastupidi.*

• *Kui vestlesime rühmavanema Väino Riismaaga, kurtis viimane, et ta ei võivat rühmapäevikut dekanaadis näidata, kuna puudujaid olevat liiga vähe (!).*

JURISTIDE JUURES

• *Ühiselamus, toas, kus elavad viis III kursuse juristi-tütarlast, algas päev hommikvõimlemisega — osavõtt polnud küll sajaprotsendiline, võimlesid üliõpilased Auväärt, Tepp ja Luts.*

• *Tsiviilõiguse praktikumis oli osavõtt elav, eriti paistsid silma Madisson, Colders ja grupiorganisaator Havan. Kohal oli 10 üliõpilast, kuid see näis olevat ebatavaline juhus — õppejõud sm. Laasik mainis, et nii palju puudujaid olevat esmakordselt. Järgmisele loengule ilmus veel 3 üliõpilast.*

• *Komsomolimärke oli näha vaid üksikutel, grupiorganisaator kaasa arvatud. Viimane ilmutas suurt huvi kontrollretke vastu ja tahtis teada, mis kasu sellest on.*

• *Kell 16 toimus osakonna komsomolibüroo korraldusel kohtumine Riikliku Julgeoleku töötaja sm. Valneriga. Kohal oli enamik III kursuse kommunistlikke noori, esitati küsimusi.*

• *Õhtul käidi kinos, õpiti arvestuseks perekonnaõiguses. Kommunistlik noor propagandist sm. Jekimova esines Ehitusvalitsuses loenguga.*

Materjali koostamisest võtsid osa: E. Linn, M. Viiding, A. Tüsväli, E. Vilu, M. Niinemägi, L. Tavel, H. Saarsoo, M. Lauristin, E. Ojasild.

Uue energiaga tööle!

Arstiteaduskonna komsomoli-algorganisatsiooni järjekordne üldkoosolek toimus 20. novembril TRÜ aulas. Ettekandega senisest tööst ja perspektiividest esines kommunistlik noor M. Sikk, kes ütles, et Arstiteaduskonna kommunistlike noorte peaeesmärgiks on aidata õppejõude kasvatada oma eriala põhjalikult tundvaid ja poliitiliselt küpseid spetsialiste — raviarste, farmatseute, stomatolooge. Paraku on aga selles osas vähe ära tehtud ja komsomolitöö ei ole senini milleski väljendanud teaduskonnale omaseid iseärasusi, veel enam, komsomolitöö on piirdunud paljudes gruppides ainult massiliste kultuuriliste üritustega. Vähe tuntakse huvi kõige tähtsama — õppetöö ja distsipliiniküsimuste vastu.

Meie ülesandeks on siduda õppetööd tihedalt praktikaga. Selles osas võiksid meie V ja VI kursuse üliõpilased tutvuda iseseisva praktilise arstitööga kõige paremini just väljasõitudel linna ja rajooni kiirabijaamades, IV kursus — profülaktilistel läbivaatustel linna käitistes ja ettevõtetes, nooremate kursuste üliõpilased sanitaarkontrollidena ühiskondlikes asutustes ja ettevõtetes. Selles avaldub juba tõesti Arstiteaduskonna üliõpilaste spetsiifiline tegevus väljaspool kohustuslikku õppeprogrammi. Komsomol peab siin olema initsiaatoriks ja ürituste läbiviijaks.

Soovida jätab Arstiteaduskonna üliõpilaste ja nende hulgas ka kommunistlike noorte osavõtt ÜTÜ ringide tööst. Eriti on sellega lugu paha vene õppekeelega osakonnas, kus viimastel aastatel on esitatud vaid kolm (!) üliõpilaste teaduslikku tööd ja nendestki kaks ühe ja sama autori (Zaleskaja) poolt. Balti liiduvabariikide ja Valgevene NSV kõrgemate meditsiiniõppeasutuste ühendatud teaduslikust konverentsist Tartus võttis Arstiteaduskonna 1200-st üliõpilasest osa vaid 300 (!). See on lubamatult väike arv!

Kui vene õppekeelega osakonna üliõpilased põhjendasid varem oma eemalejäämist meditsiinialastest konverentsidest eesti keele mitteoskamisega, siis peavad nad nüüd puudumiseks kõnealusest konverentsist leidma uue vabanduse (toimus ju konverents vene keeles). Paistab, et vene õppekeelega rühmade üliõpilaste passiivne suhtumine teaduslikku töösse on siiski suures osas tingitud komsomoli initsiatiivi puudumisest.

Oma sõnavõtus puudutas sm. Sikk ka ideoloogilise kasvatustöö küsimust. Väär on arvamus, et arst peab olema ainult spetsialist, et pole vaja tunda sise- ja välispoliitilisi küsimusi. Partei XXI kongress seadis esikohale ideoloogilise töö, inimeste teadlikkuse tõstmise. Neid seisukohti ei tohi unustada, sest muidu meenutavad seda meile vaenlased. Tuleb tugevdada usuvastast võitlust, sest religioossetel vaadetel ei tohi olla kohta meie, Arstiteaduskonna üliõpilaste keskel. Usk ja arstiteadus on ja jäävad teineteisele vastukäivateks.

Ideoloogilist kasvatustööd saab kõige paremini parandada poliitinformatsioonide taseme tõstmisega. Kuidas seda teha, sellest rääkis ELKNÜ TRÜ Komitee liige sm. K. Koger. Siin ei tohi jääda lootma õppejõududele ega kafeedritele, vaid tuleb näidata üles iseseisvust ja algatusvõimet. Ei sobi poliitinformatsioonide korraldamine lasteaia ja koolilaste tasemel: üks loeb ajalehest ette ja teised kuulavad. Täiesti loomulik peab olema, et kõik üliõpilased orienteeruvad momendi tähtsamates sise- ja välispoliitilistes sündmustes ja poliitinformatsioonides toimub vaid nende teadmiste süvendamine.

Arstiteaduskonna prodekaan sm. R. Looga avaldas heameelt kommunistlike noorte aktiivse osavõtu üle tööst ehitusobjektidel, kolhoosides ja mujal. Siinjuures aga hoiatas sm. Looga üliõpilasi mitte laskuma äärmustesse. Nii on II kursuse üliõpilane A. Tross küll väga aktiivne ja hoolas organiseerimistöös, kuid tal on tõsiseid lünki ja puudujääke õppetöös. Komsomolitööd on vaja võimetekohaselt ja oskuslikult siduda õppetööga. Kommunistlike noorte autoriteedi tõusu näitab ilmekalt fakt, et dekanaat on usaldanud kommunistlikele noortele küllaltki vastutusrikka osa stipendiumide määramisel, tehakse ettepanekuid eesrindlike üliõpilaste autahvlile asetamiseks, vajaduse korral aga ka distsiplineerimatute üliõpilaste karistamiseks.

Suure erutuse ja entusiasmiga, kuigi ka teatud üleolekuga, rääkis oma mõtetest VI kursuse üliõpilane M. Kaljulaid: «Kuuendal kursusel jääb astuda vaid üks samm — ja siis iseseisvasse ellu, tuleb vastutada enda eest. Ei saa enam pugeda kellegi selja taha. Mõned üliõpilased ei mõista seda ja püüavad praktikumides kuidagi läbi vedada. See pole õige tulevasest arstist, inimesest, kes peab vastutama sadade ja tuhandete elu ja tervise eest.»

Huvitav oli mikrobioloogiakateedri assistendi, kommunistliku noore E. Türi sõnavõtt. Ta rääkis oma kogemuste põhjal, et arstina töötades esines sageli raskusi, mis tulenesid sellest, et õppetöö ülikoolis on veel nõrgalt seotud praktilise elu nõuetega. Kui Arstiteaduskonna lõpetanu siirdub tööle rajooni või jaoskonda, siis vaadatakse temale esmajärjekorras kui kõrgema haridusega inimesele. Arstil tuleb teha väga palju ühiskondlikku tööd. Selleks on aga vaja kogemusi. Siit tulenebki nõue, et iga üliõpilane tegeleks ülikoolis ühiskondliku tööga.

Huvitava ja meeldiva sõnavõtuga tervitas kommunistlikke noori Arstiteaduskonna dekaan prof. Linkberg. «Mul on hea meel,» ütles prof. Linkberg, «et ükskord siiski on ülikooli aula täitunud ainult arstiteadlastest kommunistlike noortega. See on suur pere ja kõik nad peaksid olema eesrindlased. Meil on kahjuks siiski veel kommunistlikke noori, kes meelega rikuvad distsipliini. Näiteks sõitis üks üliõpilane kommunistlik noor dekanaadi keelust hoolimata koju, sest teda ei saavat enam karistada stipendiumi äravõtmisega. Nähtavasti on see üliõpilane unustanud, et stipendium on ette nähtud siiski üliõpilaste majanduslikuks kindlustamiseks, mitte karistusvahendiks. Üksmeele, printsipiaalsuse ja distsiplineeritusega peaksime üle saama üksikutest väärnähetest meie peres.» Samal ajal tõi dekaan esile tublisid üliõpilasi. Näiteks on VI kursuse üliõpilane H. Tihane röntgenoloogiks haavakliinikus, töötab teaduskonna sisehaiguste laboratooriumis ja teeb peale selle veel teaduslikku tööd. Miks ei joondu teised tema järele? Linna ja rajooni kiirabijaamades on iseseisvaks praktiseerimiseks väga head võimalused. Neid tuleb kasutada.

Põhjalikuma sõnavõtuga esines Arstiteaduskonna parteibüroo sekretär sm. D. Metšetin, kes kutsus üles töötama nii, nagu seda ootab meilt meie kommunistlik partei, meie valitsus. Nõukogude rahvas vajab oma eriala põhjalikult tundvaid ja ideoloogiliselt täisväärtuslikke arste, stomatolooge ja farmatseute.

Koosoleku lõpul valiti Arstiteaduskonna komsomolibüroosse seltsimehed Ambos, Danilan, Koor, Kuusiku, Luts, Pau, Raudsepp, Sikk, Suurhans, Türi, Zarskaja.

Loodame, et uus büroo on võimeline kindlasti parandama komsomolitööd Arstiteaduskonnas.

U. HUSSAR,
histoloogiakateedri assistent,
kommunistlik noor

Sõprusõhtu töölisnoortega

Koostades komsomoli-algorganisatsiooni tööplaani, soovisid Õigusteaduskonna II kursuse kommunistlikud noored korraldada kohtumisõhtu mõne Tartu linna tootmisettevõtte noortega. Otsustati — huvitav oleks tutvuda Hans Heidemanni nimelise trükikäitise noortega. Mõeldud, tehtud. Kohe tehti ettepanek trükikäitise komsomoli-algorganisatsiooni sekretärile sm. Jurjevale, kes nõustus üritusega, väljendades kõikide noorte arvamust. Sõprusõhtu otsustati läbi viia laupäeval, 28. novembril, mil tä toimuski.

Õhtu avas juristide kursusevanem Maie Eero, kes rääkis õhtu eesmärgist — tutvuda töökate noortega, luua nendega sõprussidemed.

Kohtumisõhtu oli huvitav ja vaheldusrikas. Nii võõrustajad kui ka külalised esinesid isetegevuslike ettekannetega. Parima vastuvõtu pälvisid külaliste naisansambel (vasakul) ja juristide meeskvartett (keskmisel pildil). Ei puudunud ka seltskondlik osa: mängiti ühismänge, tantsiti ja lauldi. Kõikide tähelepanu ja tunnustuse osaliseks sai pidulaud (alumisel pildil). Siin olid «süüdlasteks» eriti külalised, kelle kokakunstile tuleb au anda. Õhtu ülevat tuju ei rikkunud asjaolu, et puudusid igasugused alkohoolsed joogid.

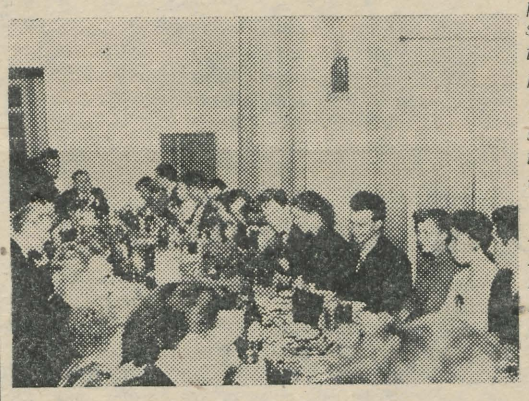

Lõbusas ja sundimatus õhkkonnas aeti palju asjalikku ja kasulikku juttu, tutvustati teineteisele oma igapäevast tööd.

Üliõpilased said kutse tulla tutvuma trükitööliste tööga. Kutse võeti rõõmuga vastu.

Kohtumisõhtul viibinud fotomees Paul Aarman jäädvustas momente noorte sõprusõhtust ka teistele vaatamiseks.

R. KÜTTIM,
Oigusteaduskonna
II kursuse üliõpilane

P. F. LESGAFT

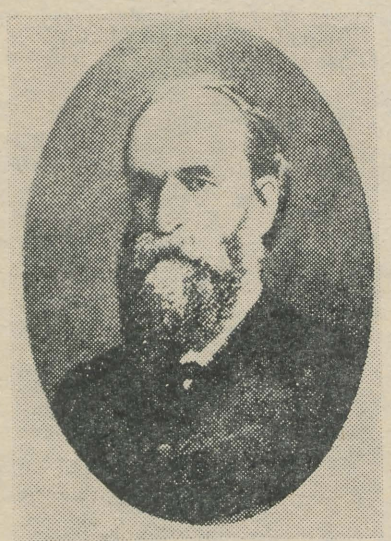

Nõukogude Liidu üldsuse laiad ringid mälestavad 11. dets. s. a. austusega P. F. Lesgafti, humanisti ja demokraadi, suure ühiskonnategelase ning mitmekülgse teadlase (anatoom, arst, pedagoog) elutööd tema 50. surmaaastapäeval.

P. F. Lesgaft sündis 21. sept. 1837. a. Peterburis. Lõpetanud arstiteaduse akadeemia 1861. a., töötas ta samas prosektorina tuntud anatoomi prof. V. L. Gruberi juures, omandades arstiteaduse — ja hiljem ka kirurgiadoktori kraadi.

Ta kujunes XIX saj. kuuekümnendate aastate demokraatliku liikumise mõjustustel ning sai selle parimate ideaalide ja traditsioonide kandjaks. Tung anda oma jõud rahva teenimisele, tung teaduslikule tööle ja vabaduse nõudmine teaduslikule loomingule, noorsoo toetus revolutsioonilises võitluses ja progressiivse teaduse omandamise taotlustes, võitlus reaktsiooni vastu ja teiselt poolt tagakiusamised tsaarivalitsuse ametkonna poolt — see iseloomustab tema elu.

1868. a. saab ta erakorralise professori koha anatoomia alal Kaasani ülikooli juures, kust ta 1871. a. vallandatakse võimude omavoli ja reaktsiooni arvustamise pärast.

1871—1884. a. töötab ta jälle prof. Gruberi juures, esialgu mittekoosseisulise kaastöölisena. Tema eriliseks huvialaks hakkab kujunema kehaline kasvatus. 1874—1886. aastal töötabki ta põhiliselt kehakasvatuse teooria ja praktika küsimuste alal, olles tutvunud selle ala korraldustega mitmetes Euroopa riikides.

1886—1897 loeb Lesgaft anatoomiat eradotsendina Peterburi ülikooli loodusteaduskonnas.

1893. a. avab ta oma õpilase Sibirjakovi annetatud rahasummadega rikkaliku muuseumi ja spetsiaalse aparatuuriga sisustatud Peterburi bioloogialaboratooriumi. Lesgafti redaktsioonis ilmus 40 vihku selle teadusliku asutuse toimetisi.

1896. a. läheb tal korda avada bioloogialaboratooriumi hoones «Kursused füüsilise hariduse (kehakultuuri) kasvatajannadele». 1901. a. saadetakse Lesgaft kui poliitiliselt ebaustav Peterburist üheks aastaks välja. 1905. a. suletakse Lesgafti kursused õpilaste osavõtmise pärast 9. jaanuari sündmustest.

1905—1906. a. avab Lesgaft bioloogialaboratooriumi hoones endiste kursuste asemel vaba kõrgema kooli, mida nimetati Esimeseks vabaks ülikooliks, kus Lesgaft pidas oma huvitavaid loenguid. Õppetöö kõrval toimusid siin sageli revolutsiooniliselt meelestatud noorsoo ja tööliste miitingud. Korduvalt on siin koosolekutel (1905—1906. a.) välja astunud ka V. I. Lenin.

1907. a. suleti vaba kõrgem kool võimude korraldusel pärast läbiotsimist.

1909. a. P. F. Lesgaft haigestus ja saadeti arstide soovitusel Egiptusesse, kus ta suri Kairo lähedal Heluaanis 2. dets. 1909. aastal 72 aasta vanuselt.

Lesgafti rohkearvulised tööd käsitlevad anatoomiat, antropoloogiat ja eriti pedagoogikat koos kehalise kasvatusega.

Anatoomia alal on Lesgaft tuntud oma töödega eelkõige liikumisaparaadi kohta. Ta rakendas oma uurimistes laialdaselt eksperimenti ja kutsus üles pöörama rohkem tähelepanu elusa inimese anatoomiale. Lesgafti tööd on rajatud materialistlikule filosoofiale, organismi ja keskkonna, vormi ja funktsiooni ühtsuse ideele.

Pedagoogi-entusiastina püüdis Lesgaft äratada oma õpilaste mõtlemist, tõsta nende iseteadvust, tugevdada nende tahet ja iseloomu. Ta püüdis tõsta pedagoogikat kui teadust kõrgemale tasemele, põhjendada seda sügavamalt anatoomia, füsioloogia ja psühholoogia saavutustega. Töötas välja perekondliku kasvatuse põhialused (lapse isiksuse austamine, oskuslik lähenemine) ja esitas lapseea tüpoloogia.

Suurt tähtsust omab Lesgafti «Koolieelse laste füüsilise hariduse käsiraamat», milles füüsiline kasvatus, kehakultuur rajatakse teaduslikule alusele, arvesse võttes õpilaste anatoomilis-füsioloogilisi seaduspärasusi ja psühholoogilisi iseärasusi. See klassikaline töö lõi epohhi kehakasvatuses ja sai põhialuseks selle pedagoogilise teadusala arengule.

Lesgaft lõi oma kehakasvatuse teooria ja praktilise kehakasvatuse süsteemi.

Kehalise hariduse ülesandeid nägi Lesgaft mitte üksnes harmoonilises keha kujunemises, organismi tugevdamises, vaid nende lahutamatus seoses vaimse, eetilise, esteetilise ja töökasvatusega.

Nõukogude valitsus, hinnates kõrgelt P. F. Lesgafti elutööd, on seostanud tema nimega Leningradi kahe teadusliku asutuse nimetused — P. F. Lesgafti nimeline Kehakultuuriinstituut ja P. F. Lesgafti nimeline Loodusteaduslik Instituut.

Nõukogude teadlased-bioloogid, anatoomid ja kehalise kasvatuse alal töötajad uurivad suure tähelepanu ja armastusega Lesgafti teaduslikku pärandit, millel on suur tähtsus nende alade edasiarendamisel ja eriti noorsoo kehalise kasvatuse veel sügavamal teaduslikul põhjendamisel.

Dots. G. ROOKS,
anatoomiakateedri juhataja

Miks on igav?

(Algus 2. lk.)

peensusi» ja «Kaasaegse arstiteaduse uusimaid saavutusi». Kuid need vahti, ilma et enne kogu võimalik loengute temaatika oleks üldiselt läbi arutatud. Nii mondagi rühma üliõpilastest ei rahuldu valitud teemade kitsus ning Peeter Lastingul on õigus, kui ta arvab, et tulevased arstid peaksid huvi tundma ka tehnika saavutuste, kunsti- ja kirjandusprobleemide, ülikooli ning linna ajaloo vastu. Ka siin oleksid kommunistlikud noored pidanud avaldama rohkem initsiatiivi.

«Milles siis avaldub komsomoligrupi aktiivne ja juhtiv osa rühmas? Kuidas olete te noori komsomoli kaasa tõmmanud?» Vastuseks on sekretäri nõutu pilk. «Ei tea... Aega on vähe, haiglapraktika... arvestused. Aruande- ja valimiskoosolek oli aasta alguses. Paari inimesega olen rääkinud, et nad komsomoli astuksid.»

Kõike kuuldut-nähtut kokku võttes on selge, miks Peeter pole mõelnud komsomoli astumisele ja miks ei teatud öelda mõne rühmakaaslase kohta, kas ta on kommunistlik noor või mitte. Ja on selge seegi, et **seal, kus kommunistlikud noored pole eestvedajateks kõigis igapäevase elu küsimustes — oppetöös, isetegevuses, spordis, ühiselamus —, ei saa ka rääkida tõelisest komsomolitööst, komsomoli organiseerivast ja juhtivast osast.**

See probleem tekkis põgusal külaskäigul Arstiteaduskonna I kursusele, kuid kindlasti esineb see ka mitmes teises komsomoligrupis ja selle lahendamine on iga kommunistliku noore südameasi.

Esimest korda Saaremaal

Ülikooli «tühikargajate» pere reisis läbi Saaremaa esmajoones lauldes. Noorema segarühma vanema statistika väidab, et nende bussis lauldi üle 400 erineva laulu. Mis meil viga laulda: pidime hoidma ainult kergeid jalgu ja head tuju. Enne esimest kontserti Orissaares kerkis küll mõningaid kahtlusi füüsilise vormi osas, sest oli ju seljataga 12 tundi sõitu täiskiilutud bussides. 1953. a. kevadel oli raskusi 4 tantsupaari kooshoidmisega, nüüd on raskusi ansambli mahutamisega 4 bussi.

Virtsu võttis 28. nov. varahommikul uniseid «rahvakunstnikke» vastu vihma ja kõleda meretuulega. Paarikümnest autost koosnev järjekord Virtsu sadamahoone ees kohutas ka kõige julgemaid optimiste, kes lootsid esimese praamiga üle vee jõuda. Avaldati arvamust, et hea oleks, kui lõunase praamiga Kuivastusse jõutaks, sest üks auto lauakoormaga oli nii suur, et arvati — praam peab seda vähemalt kaks korda üle vedama!

Enne mõned formaalsed sekeldused, siis kõva sireen ja jätsimegi hüvasti «suure maaga». Sünge meri. Suured lained kastsid praami keskel olevaid busse. Keelati ära «kalade söötmisele» ahvatlevad jutud, sest nii mõnelgi vapral artistil oli südame all hõre koht. Aga mis saab siis, kui torm veelgi tõuseb?

Kuuldus hääli võimalikust sundtalvitamisest Saaremaal. Järsku tuleb välja kutsuda aatomijäälõhkuja?

Pärissaarlastest üliõpilased olid päevakangelasteks kogu reisi jooksul.

Saarlaste «tõmbamiseks» määratud küsimusi püüti leevendada asjalike järelepärimistega: «Kas leidub selliseid saarlasi, kes pole merd näinud? Kui palju on neid saarlasi, kes pole oma jalaga «suurel maal» käinud?» Saarlane Madis ähvardas mõnele mehele peksa anda.

Kuivastu valmistas pettumuse. Oodati soliidset sadamahoonet kõigi mugavustega. Selle asemel turk aega vinge tuule käes ootamist, enne kui Saaremaale saime.

Kaks tundi pärast meie Orissaarde jõudmist võis kohalik söökla oma uksed sulgeda — toit oli otsas. Huvitav, et mere kaldal asuva söökla menüüs ei leidunud kalaroogi.

Paaritunnine puhkus kosutas keha ja mõne viriseja vaimu. Kui teadustaja Helve kontserdi avamiseks publiku ette astus, olid kõik esinejad küpsed publiku võlumiseks. Esimene kontsert pidi olema reklaamiks ka järgmistele. Memme nägu muutus üha rõõmsamaks, sest kava kulges viperusteta. Kontserdile järgnenud sõprusringis tundsid kõik esinejad, et valatud higi ja vaev polnud asjatu. Käesoleval sügisel tublisti noorenenud ansambel tunnetas esimesel tõsisel tuleproovil oma jõudu.

Külalislahked peremehed olid väga hästi hoolitsenud puhkamistingimuste eest. Meie kontsertreisi kestel oli see erandlik öö: kõik kippusid magama!

Kontserdil Valjalas kohtasime publiku seas tuttavaid eelmisest õhtust. Otsustati autasustada eripreemiaga neid entusiaste, kes külastavad kõiki 4 kontserti. Valjala mehed olid nii vaimustatud, et meie poistel tekkis pärast kontserti raskusi rahakate kostitajatega.

Puhkehetke enne õhtust kontserti Kingissepas kasutasime kuulsa lossi külastamiseks. Aga miks pole linnas näha reklaame meie kontserdi kohta? Selgus, et piletid müüdi läbi enne, kui kuulutused kohale jõudsid, ajalehes ilmunud teate järgi. Soovitati anda veel paar kontserti.

Muhulased pahandasid. Kuidas me olevat julgenud sõita ilma kontserdita läbi nende maa! Mõnedele meestele tegi tagasisõidul muret, et «ma pole Saare saunas käind ega saare rahva õlut joond». Kõigile võhikuile sai selgeks, et ega Saaremaa ja Muhumaa nii väikesed olegi. Meie Madise kõrvale tegi selle kuulmine rõõmu.

Algusest lõpuni kõik hea. Meeldiv oli see, et suutsime võita publiku poolehoiu ja pakkuda meeldivat. Suur tänu saarlastele südamliku vastuvõtu eest!

K. KOTKAS

155 a. jooksul

Saalis mürises tušš, kui kanti sisse lipp, mille ühel poolel seisis tekst: «A. H. Tammsaare nimeline I Keskkool», teisel poolel nüüd traditsioonile muutuv lõpumärk aastaarvuga 1804. Selle siidlipu kinkisid vabariigi ühele vanimale keskkoolile vilistlased, kelle esindajatena seisid siin meie dotsent A. Mitt, EPA professor J. Kaarde ja etnograafiamuuseumi teaduslik sekretär J. Linnus.

Nagu vennad on ülikool ja Tartu vanim keskkool sammunud teineteise kõrval üle poolteise sajandi. Kubermangugümnaasiumist tulid alma materisse Fr. R. Faehlmann, J. Hurt ja M. Veske. Samas (H. Treffneri rajatud eragümnaasiumis) said oma haridusе akadeemik J. V. Veski, A. H. Tammsaare, O. Münther, meie professor F. Lepp, Tartu reaalkoolis J. Simm, R. Ritsing ja rahvakirjanik O. Luts. Kõik nad tulid edasi õppima meie ülikooli, olgu siis Fr. Tuglas ja M. Metsanurk või nooreма generatsiooni esindajaist U. Saag, H. Rätsep, J. Toomla, H. Kään ja paljud, paljud teised. Ei saa vaikides mööduda ka selle kooli teisest panusest. Siit on võrsunud meistersportlased V. Sepp, A. Sokk ja mitmed teised tuntud nimed, rääkimata veel praegu ülikoolis õppivatest meistersportlastest (Metsur, Lipso, Jans jt.).

Tartu I Keskkooli pedagoogid võivad uhked olla, et nad kasvatavad noori kommunismiehitajaid. Kõikjal üle meie kodumaa õpib ja töötab selle pikaajaliste traditsioonidega kooli kasvandikke. Arkadi Dobrõševski on koguni vaatamata oma noorusele juba hinnatud insener Bratski hüdroelektrijaama ehitustöödel.

Suure pidulikkusega möödus Tartu I Keskkooli 155. aastapäev, kuid aeg teeb järgnevad aastapäevad veelgi kaunimaks.

V. LÄÄN

DIALOOG

Veteran: Miks te nii vara siia kogunesite?

Roheline: Meil ju Saaremaa tee jalge all. Täna on väljasõit. Mismoodi see Saaremaa peaks välja nägema nii põuase päevaga?

Veteran: Küllap ta küpsetab igal pool ühtemoodi. Kui päkad liiga tuliseks lähevad, ega seal veest puudus ole.

Roheline: Ei tea, kuidas need saare jõed ka peaks olema, kas sinna supleja sisse mahub?

Veteran: Jõed nagu muistegi. Aga mis seal sees on, see on hoopis huvitavam. Vett on jões vähe, vaevalt üks osa, aga angerjaid — neist otse kubiseb.

Suplemisega on raskusi. Nii kui kämbla kaldaserva alla sirutad, kohe ripub iga sõrme otsas rasvane vähk.

Roheline: Siis on küll tore, saab Saare heeringat maitsta.

Veteran: Kindlam on ehk Tartust mõni angerjakonserv kaasa võtta.

Roheline: Kas siis otse merest kätte ei saa?

Veteran: Olete tõesti rohelised. Ma räägin sellest, mis oli 30 aastat tagasi.

E. SAARE

Näärivana tuleb...

TRÜ ametiühingukomitee sai mõni päev tagasi kirja, mis kannab näärivana postitemplit.

Nagu kirjast lugeda võib, tahab näärivana külastada meie kollektiivi pisipoisse ja -tüdrukuid ka tänavu. Selleks aga, et ühegi mudilase südamesõov rahuldamata ei jääks, avab näärivana ülikooli peahoones postkasti, kuhu ta palub oma väikesi sõpru kirjad sisse lasta. Kirjale ärgu unustatagu muidugi märkimast saatja nime ja õiget aadressi. Rutake soovide äraandmisega, sest näärivana, kes on kogu maailmas tuntud oma täpsusega, alustab oma ringreisi 31. detsembri pärastlõunal.

TRÜ ametiühingukomitee

VÄLK LÖI SISSE!

Üliõpilane: «Nuga puhtaks ja supp rammusamaks!»

Ettenägelik mudilane.

(Ametiühingukonverentsi välklehest.)

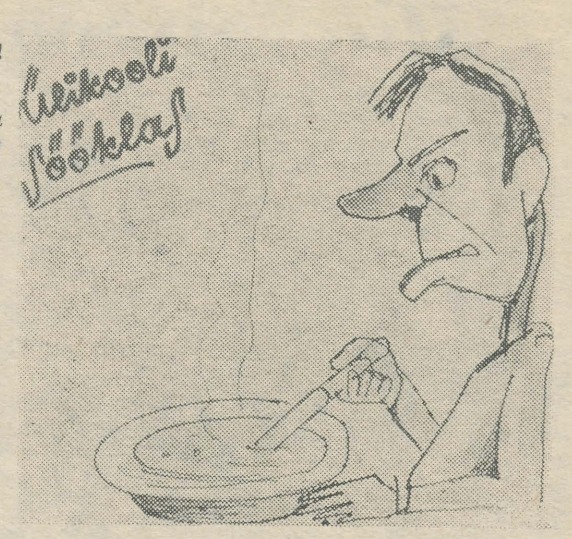

Korvpallielust ülikoolis

Vabariigi korvpallielus on alati esirinnas olnud Tartu Riiklik Ülikool. Ainuke muutus on see, et raskuspunkt on nüüd meeste käest naistele üle läinud. Nii saavutati peale kolmikvõidu Tartu linna esivõistlustel kolm esimest kohta ka vabariigi meistrivõistlustel Tallinnas.

Küllaltki hästi esineti nädal aega tagasi ka sõpruskohtumistel Leningradi Elektrotehnika Instituudi võistkondadega, kuigi puudus kolm tugevat meistersportlast. Kui TRÜ Spordiklubi naiskonna I koosseisu võidud 56:41 ja 63:54 leningradlaste üle olid seaduspärased, siis seda rõõmustavam oli Arstiteaduskonna tütarlaste (kaasa arvatud kehakultuuriosakond) iseseisva võistkonna edukas esinemine. Napp kaotus (53:54) esimesel võistluspäeval ja viik 50:50 LETI naiskondade vastu on ikkagi hinnatavaks tulemuseks. Siit tuleneb küsimus: miks ei võiks Arstiteaduskond ka iseseisva meeskonnaga (meistersportlased J. Lipso ja A. Jans. A. Laos, J. Viigipuu, A. Leimann, V. Koobi jt.) esineda? Suvel seisavad ees kõrgemate koolide esivõistlused korvpallis ja võistluskogemused kuluksid marjaks ära, kuna võistlusi, eriti meestele, on Tartus liiga vähe. Selles osas tuleks aegsasti mõelda ka teaduskondadevaheliste võistluste korraldamisele, mis teatavasti kuuluvad spartakiaadi kavasse.

Eeskujuks võib selles osas olla EPA, kus organiseeriti välkturniir esimeste (!) kursuste võistkondade vahel, korvpallikohtunike seminar jne.

Ülikooli korvpallimeeskonna edusammud on naiskonna omadest veidi väiksemad. Rõõmustav oli vabariigi meistritiitli kaitsmine Tallinnas, kusjuures lähemaks konkurendiks oli EPA meeskond! Siit tulebki arusaamatus, kui mõelda kaotusele Tallinn-Tartu matškohtumisel; tundub, et nii TRÜ kui EPA meeskond oleks üksikult võibolla edukamalt esinenud. Nähtavasti seisneb Tartu «Kalevi» üks ebaedu põhjusi ka väheses kokkumängus. Ja see on ka põhjuseks, miks puudub ülikoolilinna ja üldse Eesti NSV korvpalliesindus NSVL A-grupist, kuigi tehniliselt ei ole tartlased teistest A-grupi võistkondadest nõrgemad.

Imestust äratab ka see, et ülikoolis ei suudeta koostada küllalt tugevat dubleerivat võistkonda, kes mängiks end esigruppi. Sellise meeskonna loomisel oleks sobivaks aluseks alles linna esivõistlustel küllaltki edukalt esinenud TRÜ II meeskond.

Spordihuviline

Loengutelt puudumise põhjusi ja "põhjusi".

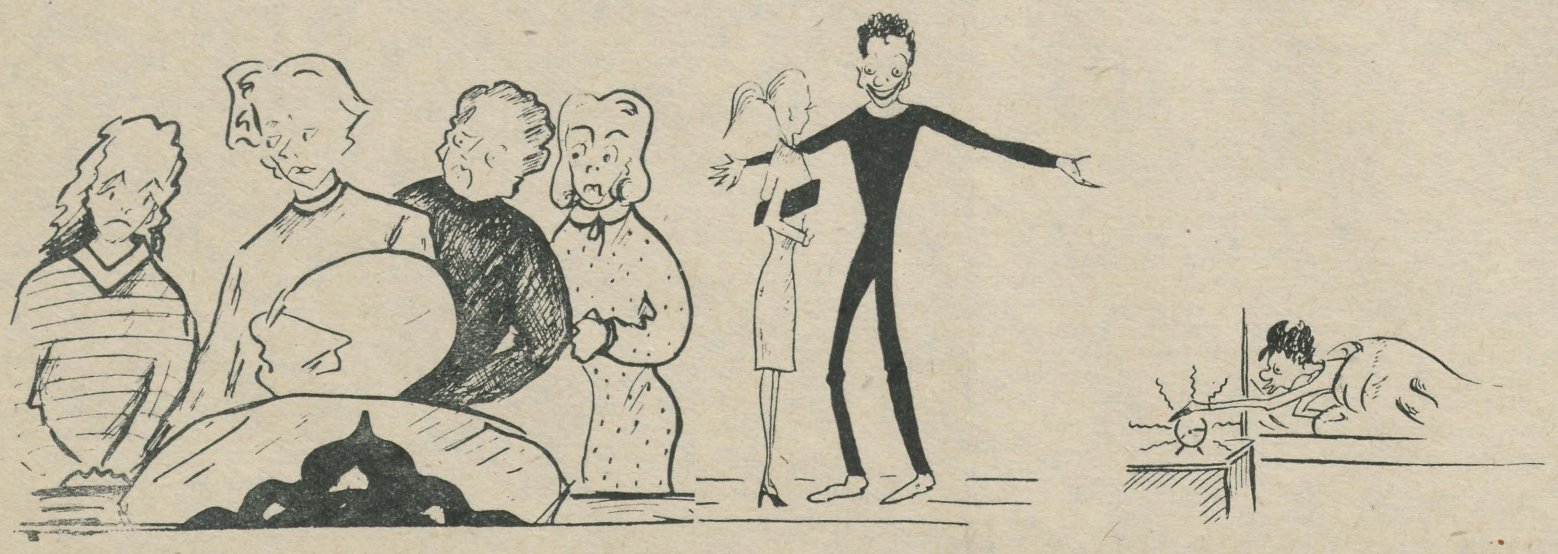

Üliõpilane dekaanile: «Palun uskuge mind. Seekord suri mu vanaema tõesti ära!»

«Oo, mu kallis, läheksime õige jalutama!»

(Loengult puudumise «põhjus»: «Ema tuli ootamatult Tartusse.»)

«Kuss, kuss, täna tuleb eilsest väsimusest puhata!»

(«Põhjus»: «Kell jäi kogemata seisma!»)

TEADAANDED

Arstiteaduskonna ametiühingubüroo kuulutab välja konkursi parima ametiühingurühma selgitamiseks teaduskonnas, kusjuures arvestatakse õppeedukust, õppedistsipliini, osavõttu ühiskondlikust tööst, teaduslikest ringidest, iseseisvast uurimistööst ja spordialasest tegevusest.

Võitja selgitatakse punktisüsteemi alusel 1960. a. 1. maiks. Võitnud ametiühingurühma premeeritakse ekskursiooniga Leningradi 1960. a. suvel.

* * *

TRÜ KLUBI KOHVIK
11. DETSEMBRIL KELL 20
ESTRAADIÕHTU
Esinevad raviosakonna üliõpilased

* * *

15. DETSEMBRIL KELL 20
ÕHTU MUUSIKAVALLAS
Esineb raviosakonna II kursuse tantsuorkester

* * *

TRÜ ametiühingukomitee kuulutab välja konkursi instrumentaaltrio saamiseks klubi kohvikule. Triol tuleb kohvikus mängida kolm korda nädalas. Mängimise eest makstakse tasu.

Avaldused konkursist osavõtmiseks esitada hiljemalt k. a. 14. detsembriks ametiühingukomiteele. Samas antakse ka edasist informatsiooni.

* * *

Kolmapäeval, 16. detsembril kell 19.30 näeme teatris «Vanemuine» TRÜ näiteringi esituses Rozovi näidendit

«IGAVESTI ELAVAD»
Piletid on müügil TRÜ peahoones.

* * *

TRÜ LEKTOORIUM
Vanemuise tn. 46.
11. DETSEMBRIL KELL 19
LOENG
«KUIDAS TÄHISTADA PIDULIKKE SÜNDMUSI»
KINOFILM
«KIHNU PULMAKOMBED».

* * *

15. DETSEMBRIL KELL 19
LOENG
«KAASAEGSEID SAAVUTUSI NÕUKOGUDE KIRURGIAS»
Lektor dots. H. Betlem.
KINOFILMID «VANA TALLINN» JA «MEIE KODUMAA»

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 5786. MB 10714.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 38 (425)
Reede,
18. detsember 1959
XII aastakäik

TALV ON SAABUNUD

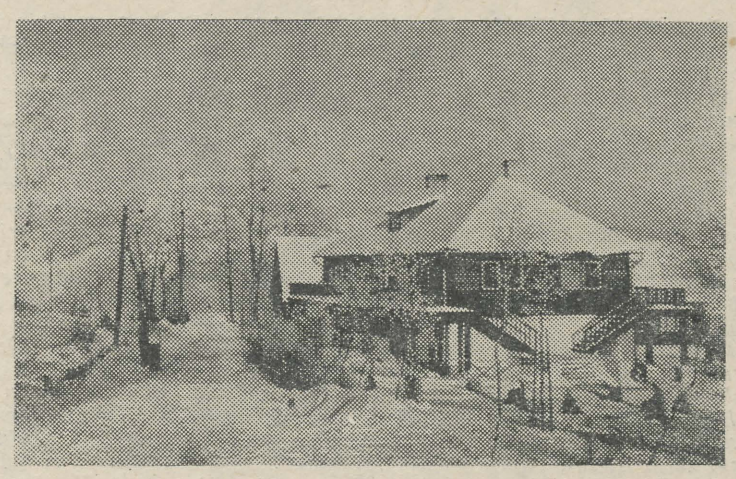

Käärikul. *Joh. Miku foto*

Tartu linna parteiorganisatsiooni XV konverentsilt

Vajaka jääb poliitilise kasvatustöö alal

(MEIE INTERVJUU)

12. ja 13. detsembril toimus Tartu linna parteiorganisatsiooni XV konverents. Pöördusime sel puhul konverentsi delegaadi NLKP ajaloo kateedri juhataja dots. V. Reimani poole, kes rääkis oma muljetest ja tähelepanekutest ülikooli elu puudutavate probleemide osas.

Milliseid muljeid jättis Teile tänavune konverents?

Konverentsi aktiivsus oli suurem kui kunagi varem. Sellest annab tunnistust kasvõi seegi fakt, et sõnavõtjaid oli registreeritud 54, esineda aga sai 24 delegaati. Ka ülikooli delegatsioon oli aktiivsem. Meie poolt tuli kolm sõnavõttu, sealhulgas rektori prof. F. Klementi oma.

Teise momendina võiks märkida asjalikkust, konkreetsust. Üldise juttuga aega surnuks ei löödud. Sõnavõttudes oli rohkesti teravat ja julget kriitikat. Avameelselt räägiti asutuste ja ettevõtete töös esinevatest vigadest ja puudustest.

Millised probleemid kerkisid üles seoses meie delegaatide sõnavõttudega? Milliseid puudujääke märgiti ülikooli kommunistide töös?

Konverentsil räägiti õigustatult suurtest puudustest kasvatustöö alal. Taas oli kõne all ajaloolaste ebarahuldav ettevalmistamine ja poliitilise kasvatustöö nõrkus Arsti teaduskonnas. Ei saa nõustuda nähtusega, et paljude tulevaste arstide poliitiline teadlikkus on madal, et nende hulgas esineb usklikke ja ebaväärikat käitumist.

Teravalt oli päevakorras ka õppejõudude kaadri valiku küsimus. Praegu esineb olukordi, kus kõik õppejõud ei võta osa kasvatustööst. Tuleb ette neutraliteeti ja ebaõiget hoiakut. Mis siis veel on üliõpilaste poliitiliselt ebaõige hoiaku põhjuseks, kui mitte üksikute õppejõudude neutraalsus poliitilise kasvatustöö suhtes. Arstiteaduskonnas, näiteks, ei peeta ainet käsitledes pahatihti silmas poliitilist momenti. Unustatakse ära, et arst ei ole ainuüksi haavasiduja, vaid ka ühiskonnategelane.

Ühe tähtsama momendina märgiti veel seda, et teaduslik töö ei ole küllaldaselt seotud eluga.

Mida tuleks Teie arvates ette võtta nende väärnähete likvideerimiseks?

Kõigepealt tuleks tõsta ühiskonnateaduste kateedrite osatähtsust ülikooli elus. Iga kommunisti kohuseks on hoolitseda selle eest, et meil ei oleks enam ühtegi õppejõudu, kes ei tegeleks kasvatustööga. Tegudega tuleb kummutada praegu kehtiv sm. L. Lentsmani hinnang: «Ülikooli parteiorganisatsioon ja rektoraat ei ole jõudnud veel nii kaugele, et igalt õppejõult nõuda poliitilist kasvatustööd oma aine kaudu.»

Järgnegem rostovlastele!

Käesoleva aasta oktoobris otsustasid Rostovi Meditsiinilise Instituudi õppejõud ühiskondlikus korras abistada raviasutusi elanikkonna meditsiinilisel teenindamisel. See algatus leidis elavat vastukaja kogu nõukogude arstiteadlaste peres.

TRÜ Arstiteaduskond arutas õpetatud nõukogu istungil ja aktiivi nõupidamisel rostovlaste algatust ning toetas seda üksmeelselt. Kõik Arstiteaduskonna kliiniliste kateedrite professorid, dotsendid ja vanemõpetajad võtsid endale konkreetsed kohustused tervishoiuasutuste abistamiseks.

Selleks teostavad kõik kvalifitseeritud klinitsistid-õppejõud haigete ambulatoorset vastuvõttu polikliinikutes. Rida õppejõude teevad regulaarseid väljasõite konsultatsioonideks rajoonidesse ja arstijaoskondadesse. Mitmed õppejõud ja kateedrid võtavad oma šefluse alla käitisi, koole ja meditsiinipunkte. Ravivõrgu arstide kvalifikatsiooni tõstmiseks otsustati korraldada koostöös ENSV Tervishoiuministeeriumiga regulaarseid täienduskursusi ja seminare.

Arstiteaduskonna kollektiiv on veendunud, et sideme tihendamine ravivõrgu praktilise tööga aitab kaasa elanikkonna tervishoiutaseme tõstmisele. Teisest küljest lähendab see õppe- ja teaduslikku tööd senisest veelgi enam praktika aktuaalsetele vajadustele.

Dotsent J. SAARMA,
Arstiteaduskonna õpetatud nõukogu teaduslik sekretär

AGITPUNKTIS

Käesoleva aasta maikuus avati alatiselt tegutsev agitpunkt nr. 8 asukohaga Vanemuise tn. 46 (juhataja sm. J. Jegorov, juhataja asetäitjad V. Nõus ja K. Lepik). Agitpunkt teenindab kaheksat valimisringkonda (valimisringkonnad 60—67). Agitpunkti juures töötab vastavalt valimisringkondadele kaheksa 12-liikmelist agitaatorite brigaadi.

Kui möödunud tegevust analüüsida, siis võib öelda, et agitpunkti avamine õigustas end. Toimunud üritused on olnud enamikel juhtudel osavõturohked. Kui mõni välismaal reisinud seltsimees pajatab oma reisimuljetest, ei suuda suur auditoorium kõiki kuulajaid mahutadagi. Kuulajaid on eriti köitnud sellised ettekanded, nagu EPA rektori M. Klementi «Brüsseli maailmanäitus», dots. J. Kalitsa «Reisimuljeid Vahemeremaadest», NSVL meistersportlase H. Pärnakivi «Muljeid Ameerika Ühendriikidest», ajalehe «Edasi» toimetaja M. Tedre «Muljeid Rootsist». Neid ettekandeid on kuulanud suure huviga ka paljud üliõpilased. Teistel üritustel on üliõpilasi märksa vähem. Ei ole kahtlust, et sellisedki ettekanded huvitaksid üliõpilasi, nagu R. Preemi «Maalt Kuule», dots. P. Prülieri «Kunstlikult ioniseeritud õhk ravivahendina», prof. P. Ariste «Tänapäeva nõukogude keeleteadus slaavlaste ja eestlaste vanematest kokkupuudetest» jt.

Peale loengute on agitpunkt organiseerinud ekskursioone Tartu ajalooliste paikadega tutvumiseks (juhatas aspirant H. Palamets) ja TRÜ botaanikaaeda (juhatas dots. H. Trass). Korraldati ka ekskursioon tutvumiseks TRÜ Teadusliku Raamatukoguga.

Huvitav ja vaidlusterohke oli küsimuste ja vastuste õhtu teemal: «Usk ja usu ideoloogia». Küsimustele vastas filosoofiakateedri õppejõud K. Oja.

Valijatele on huvi pakkunud ka sellised üritused, nagu juriidilised konsultatsioonid. Konsultantideks on olnud dots. J. Mäll ja TRÜ kaadriosakonna ülem sm. H. Puusepp. Elavalt möödus ka kohtumiskoosolek rahvakohtuniku H. Sepaga.

Lektoritena esinevad agitpunktis TRÜ õppejõud ja PTTLÜ lektorid. Peale eespool nimetatud õppejõudude on agitpunktis esinenud prof. V. Hiie, dots. Ü. Lepp, v.-õp. I. Veerma jt.

Agitaatorite ülesandeks on külastada valijaid nende kodudes, kirja panna nende soovid ja ettepanekud agitpunkti ürituste osas ja vestelda valijatega neid huvitavatest küsimustest. Samuti koguvad agitaatorid valijatelt küsimusi küsimuste ja vastuste õhtute organiseerimiseks. Agitaatorite ülesandeks on ka teatada valijatele vastava valimisringkonna rahvasaadiku vastuvõtu koht ja aeg. Kui aga mitmel valijal tekivad ühesugused küsimused, võib agitaator organiseerida kohtumise rahvasaadikuga mõne valija kodus.

Oma ülesannetega on enamik agitaatoreist seni hästi toime tulnud. Tahaks loota, et agitaatorite töö veelgi hoogustub.

Mõned üritused valmistab agitpunkt ette ja korraldab koostöös TRÜ lektooriumiga. Et need oleksid huvitavamad, näidatakse pärast loengut kinofilme.

Üritused toimuvad agitpunktis igal teisipäeval kell 19. Üritustest, mida agitpunkt organiseerib koos TRÜ lektooriumiga, ja kõigest, mille vastu tunnevad huvi ka üliõpilased, teatab TRÜ lektoorium ülikooli ajalehes. Kõigi agitpunkti ürituste kohta aga ilmuvad teadaanded ajalehes «Edasi».

K. LEPIK

TRÜ komsomolikomitee otsus:

likvideerida puudused

TRÜ komsomolikomitee, ära kuulanud brigaadi liikmete muljed algorganisatsioonide igapäevase tööga tutvumiseks toimunud reidilt, juhib kõigi komsomoliaktivistide tähelepanu vajadusele viia komsomolitöö pearõhk igapäevasele tegevusele gruppides. Komsomoligrupp peab kujunema kursusel initsiaatoriks, ta peab tegutsema pidevalt kõigis kursuse elu lõikudes: nii õppedistsipliini, isetegevuse organiseerimise, sporditöö, üliõpilaste elutingimuste parandamise kui ka ideoloogilise kasvatustöö alal. Iga kommunistliku noore südameasjaks peab olema komsomolitöö parandamine, komsomoligrupi autoriteedi tõstmine.

Komsomolikomitee kohustab osakondade ja teaduskondade büroosid tihendama sidemeid komsomoligruppidega kursustel, abistama väheste kogemustega aktiviste, organiseerima eesrindlike gruppide kogemuste edasiandmist nendele esimeste kursuste gruppidele, kus komsomolitöö on veel nõrk.

Tõsiselt tuleb komsomoliorganisatsioonides uurida küsimust, millega tegelevad üliõpilased väljaspool õppetööd, milline on nende päevarežiim. Komsomoligruppides on vajalik arutada teemat «Kommunistlik noor õppetöös ja pärast õppetööd».

Komsomolikomitee leiab, et ei saa pidada normaalseks olukorda, kus kommunistlikud noored pigistavad silma kinni väärnähete ja üksikute kommunistlike noorte eksimuste puhul. Siinjuures peetakse seda ekslikult seltsimehelikkuse ja kollektiivsuse väljenduseks.

On vajalik, et komsomoligruppides leiaks õigeaegse vastulöögi iga distsipliinirikkumine, iga nõukogude üliõpilase ja kommunistliku noore nimele häbiväärne tegu.

Geograafid praktikal

Geograafiakateedri koosolekul tehti hiljuti kokkuvõtteid 1959. a. suvel toimunud õppe- ja menetluspraktika tulemustest.

Geograafiaosakonna õppeplaani kohaselt toimub I ja II kursuse üliõpilastele õppepraktika 8 nädala vältel. Praktika eesmärgiks on üliõpilastele geograafilise uurimistöö meetodite kätteõpetamine. Praktika viiakse läbi väljaspool Tartut välisuurimiste korras, et anda üliõpilastele sel alal esimesi iseseisva töö kogemusi.

Nagu praktika tulemuste analüüs näitab, olenevad õppepraktika tulemused väga suurel määral juhendava õppejõu tööst. Eeskujuks teistele võib selles suhtes seada dots. kt. L. Vassiljevit. Dots. kt. L. Vassiljevi poolt juhendatav geodeesiapraktika on alati olnud hästi ette valmistatud; praktikal on suudetud kehtestada kindla distsipliini ning mitmesuguste elutarbelise teenindamise küsimuste otstarbeka lahenduse üliõpilaste eneste poolt. Praktika on olnud alati seotud kindla tööülesande täitmisega. Nii teostasid üliõpilased dots. kt. L. Vassiljevi juhtimisel 1959. a. suvel Taevaskoja maastikulise keeluala ühe osa mõõdistamist. Töö tulemusel valmis Taevaskoja keeluala kõige sagedamini külastatava osa kohta täpne kaart, mis anti üle asjasthuvitatud asutustele.

Väga tublit tööd õppepraktika perioodil on teinud ka vanemõpetaja E. Hang ja A. Kongo, kelle ülesandeks on praktika geomorfoloogilise ja mullastiku kaardistamise osa juhendamine. Õppepraktika kulges üldiselt nõuetekohaselt, kuid esines ka üksikuid lünki, mis on tingitud osalt vajalike töövahendite vähesusest (mullapuurid, miinimumtermomeetrid jne.), osalt aga ka mitte alati päris õnnestunud töö organiseerimisest.

Vaatamata raskustele, mis esinesid ülikoolis seoses transpordi reorganiseerimisega, suutis majandusosakond rahuldada põhiliselt kõiki õppepraktikaga seotud transpordivajadusi; küll esines aga juhtumeid, kus üliõpilased ja õppejõud pidid väga kaua (isegi enam kui ööpäeva) ootama lubatud transpordivahendi saabumist.

Menetluspraktika teostavad geograafiaosakonna üliõpilased enamikus mitmesuguste tootmis- ja ametiasutuste juures. Praktika vältel on vastavate asutuste töötajail võimalus õppida tundma üliõpilast, tema võimeid, töökust ja teisi omadusi, mille põhjal kujundavad oma arvamuse ka üliõpilase töölejätmise suhtes selle asutuse juurde pärast ülikooli lõpetamist. Enamik üliõpilasi suhtub menetluspraktikasse täie tõsidusega, püüdes anda oma parima. See kajastub ka praktika tulemustes, millega võib üldiselt rahule jääda. Neljakümne kolmest menetluspraktikal viibinud üliõpilasest said 20 üliõpilast menetluspraktika hindeks «väga hea», 20 üliõpilast «hea» ja ainult 2 üliõpilase tulemused hinnati «rahuldavaga». Ühel juhul ei olnud võimalik menetluspraktikat arvestada, kuna üliõpilane ei täitnud kõiki praktika programmis ettenähtud ülesandeid.

Töökohad, kus sooritasid menetluspraktika geograafiaosakonna üliõpilased, on väga mitmesugused. Füüsilise geograafia eriharu üliõpilastest töötasid 5 üliõpilast Eesti NSV Põllumajandusministeeriumi mullastiku kaardistamise salkades, koostades mullastiku kaarte kolhoosidele ja sovhoosidele. 3 üliõpilast töötas Eesti NSV riikliku looduskaitse- ja keelualade (Viidumägi, Neeruti, Äegviidu-Nelijärve) uurimisel. Üliõpilane T. Takjas sooritas menetluspraktika Okeanograafia Teadusliku Uurimise Instituudi Leningradi osakonnas, võttes osa Balti mere uurimiseks korraldatud ekspeditsioonist. Riia Kartograafia Vabrikus töötasid 2 üliõpilast. Majandusgeograafia eriharu üliõpilaste menetluspraktika põhilisteks baasideks on kujunenud Eesti NSV Rahvamajanduse Nõukogu ja Riiklik Plaanikomisjon, kus üliõpilased omandavad praktilise töö kogemuste kõrval vajalikke oskusi ka majandusgeograafiliste uurimiste alal. Geograafia-klimatoloogid sooritasid menetluspraktika Eesti NSV Hüdrometeoroloogia Teenistuse Valitsuses, kuhu enamik neist pärast ülikooli lõpetamist siirdub ka tööle. Kolm üliõpilast K. Hellit, L. Int ja M. Kõu viibisid aga 1959. a. Leningradi Geofüüsika Peaobservatooriumi poolt korraldatud klimatoloogilisel ekspeditsioonil Taga-Baikalis, mis on kaugeim koht, kus senini meie üliõpilased on praktikal olnud. Osa üliõpilasi kõikidelt erialadelt sooritas menetluspraktika kateedri juures, võttes osa kateedri poolt korraldatud uurimistöödest.

Õppetöö ümberkorraldamine kõrgemates õppeasutustes nõuab edaspidi veelgi suurema tähelepanu omistamist õppe- ja menetluspraktikale. Seoses uute õppeplaanide rakendamisega toimub eeloleval, 1960. aastal olulisi muudatusi geograafiaosakonna õppe- ja menetluspraktika korralduses. Nii toimub geograafiaosakonna III kursuse füüsilise geograafia eriharu üliõpilastele esmakordselt praktika õppe- ja katseaias ning kodu-uurimise praktika. Umberkorralduste eesmärgiks on anda üliõpilastele geograafilise uurimistöö metoodikas sügavamaid teadmisi ja oskusi. Kõik need küsimused tuleb põhjalikult läbi kaaluda uute õppeplaanide eelseisval arutamisel ja kinnitamisel Matemaatika-Loodusteaduskonna nõukogus. Põhiline vastutus praktika otstarbeka organiseerimise suhtes langeb muidugi kateedrile, kus tuleb juba nüüd asuda ettevalmistustele järgnevaks praktikaperioodiks.

Dots. *E. VAREP*,
geograafiakateedri juhataja

Huvitav loeng

9. detsembril toimus keemia ringauditooriumis loeng «Internatsionalismi kasvatamisest Tartu koolides».

Ettekannetega esinesid sm. H. Palamets Tartu II Keskkoolist ja sm. Ratassepp Tartu III Keskkoolist.

Huviga kuulasid ajaloo-osakonna üliõpilased ettekandeid. Tutvuti albumite ja näitlike materjalidega, mis on valmistatud rahvaste sõpruse õhtuks Tartu III Keskkoolis.

S.EVERT,
ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilane

„KAJAKA" ARUTELULT

«Kaarel Ird: «Klassikaga on häda. Temast tuleb lugu pidada. Teiselt poolt on ta hirmus raske. Sm. Lumet nõuab ilusaid, sirgeid ja positiivseid inimesi. Aga mis Tšehhovil on?

Trigorin on suur kirjanik, aga Niinakese jätab maha, läheb Arkadina juurde, kes on ju üsna labane naine — kuigi suur näitleja.

Ka suurim anne ei tee veel kunstnikku targaks.»»

Need read on pärit kirjanduse ja rahvaluule ringi töökoosoleku protokollist 10. dets: 1959.

Koosolekust osavõtjaid oli 42, koosolek kestis kolm tundi ja oli väga huvitav. Peale ülikooliraha oli ka külalisi: E. Kaidu, K. Ird, P. Mäeots, E. Kampus ja L. Kelle. Ettekanded olid A. Maasikult ja Ü. Kursilt.

Pärast ettekandeid anti sõna igaühele, kes ainult tahtis.

Ja sõnavõtjaid oligi päris palju.

Kõigile oli «Kajakas» sügava mulje jätnud. (Ilmselt need, kelle meelest «Kajakas» igav on — jaa, selliseidki pidavat leiduma! —, ei tulnud koosolekule asjatult aega raiskama.)

Mõisteti seda, et teoses pole oluline armastusintriigide ahel Medvedenko-Maša-Treplev-Zaretšnaja-Trigorin-Arkadina, vaid kõigi inimeste, nõidusliku järve kajakate, vabadusiha, oma õnne ja elu eesmärgi otsimine. Ja ükskõik, kas nad leiavad oma õnne, ei leia seda ja hukkuvad või alistuvad — siiski on nad kunagi pingutanud kogu oma jõudu selleks, et olla kajakas, tugev ja vaba.

Räägiti sellestki, et kohati ootaks lavastusest rohkem tšehhovlikku pastelsust ja lüürilisust. Ka üksikutest tegelastest räägiti, kusjuures aktiivsuse kõrgpunkt saabus siis, kui G. Grünberg ütles: «Mašast kujuneb hiljem Polina Andrejevna.»

«Ei!!» karjusid peaaegu nelikümmend inimest nagu ühest suust.

Asja hakati arutama, ja äkki näis, et võib kujuneda küll. Lõpuks selgitas sm. E. Kaidu, et tütar võib hiljem tõepoolest selliseks kujuneda, kuid üks oluline erinevus jääb: ema on rumal ja väikekodanlik, tütar targem ja iseseisvam.

Sm. Kaidu rääkis ka lavastuse valmimisest, analüüsis üksikuid tegelasi ja näitas, missuguses suunas lavastus veel areneb.

Tasakaalustatakse näidendi komöödialik ja traagiline külg; esialgu tuuakse kõike tugevamini esile, et ühtlustada lavastust kogu ulatuses, alles siis viiakse väline tegevus sordiini alla, selleks et sisemine pinge veelgi enam tõuseks; venimist ei päästa hüüdega: «Poisid, mängige kiiremini!», vaid pausid peavad kõnelema rohkem.

Paljud näitlejad (näit. Kaarma) mängivad «Kajakas» paremini kui nad varem kuskil mujal on mänginud, kuid Tšehhovi teos on nii rikas, et ta nõuab näitlejalt veelgi rohkem — ja sellest ongi tingitud puudujäägid.

Kõiki näitlejaid kasvatatakse veel, nende mäng muutub veel rikkamaks ja sügavamaks ja — tulge kevadel ise vaatama.

M. REMMEL,
eesti filoloogia osakonna
II kursuse üliõpilane

MÄRKMIKUGA MEIE KATEEDRITES

Suured asjad korras, aga väikesed...

Oleme orgaanilise keemia kateedris, kus teaduslik töö on astunud nii mõnegi mehise sammu edasi nii materiaalse varustatuse kui ka sisuliste tulemuste osas. Eriti tuleks aga märkida kateedri tihedat seost praktikaga.

Me kohtame kateedri assistenti sm. T. Ilometsa ja palume teda vastata paarile küsimusele:

«Sm. Ilomets, kuidas hindate praegusi tingimusi teaduslikuks tööks orgaanilise keemia kateedri laboratooriumides?»

«Rääkides töötingimustest peaks vist eelkõige puudutama materiaalse baasi küsimust. Materiaalne baas on meil viimasel ajal tunduvalt täienenud. Põhiline aparatuur on olemas, nii et sellepärast just takistusi ei tule. Samuti on oluliselt paranenud varustamine vajalike kemikaalidega.

Kuid vaatamata kõigele sellele põrkame oma igapäevases töös sagedastele raskustele.»

«Millised on need raskused?»

«Kui võime olla õnnelikud, et meil läheb korda muretseda hinnalisi aparaate, siis seda rohkem peab kurtma, et töö takistajaks osutub sageli väikeinventari puudumine. Nii näiteks tunneme pidevalt puudust kautšukkorkidest. Äärmiste raskustega on seotud vajalike gaaside (hapnik, lämmastik, kloor jm.) muretsemine suurtes kogustes. Siin on takistuseks balloonide puudumine. Et mainitud gaasid on tööde juures hädavajalikud, peame neid ise suurte kuludega tootma.

Meil pole võimalik suuri ainehulki sünteesida, sest puuduvad suured kolvid. Et seda siiski teha, tuleb kasutada väikesi kolbe, kuid see on seotud suure ajakulu ja vaevaga.

Jah, me saame küll kalleid aparaate, kuid nende hoidmise võimalused on äärmiselt viletsad. Korduvalt on juttu olnud seinakappidest, kuid jutuks see ongi jäänud. Orgaanilise keemia kateedri kemikaalide hoiuruum ei vasta nõuetele: sinna tungib keskkütteruumist vingu.»

Täname sm. Ilometsa asjaliku vestluse eest ja jätame seljataha keemiakorpuse ukse. Meie ette on aga kerkinud uus küsimus sellest, mida arvavad äsjakuuldud «pisiasjadest» TRÜ majandusorganid?

A. MAASIK

LÕBUS KOOSVIIBIMINE

«Alati on osakonnaõhtud möödunud šabloniliselt — ettekanded, viktoriin; on viimane aeg muuta need koosviibimised huvitavaks. Teen teatavaks meie tänase õhtu kava: tants, ettekanded, viktor . . .» Naerupahvak mattis A. Ehini viimaseid sõnu, kui ta pühapäeva õhtul avas eesti filoloogide osakonnaõhtu. Nii see kui ka 49. auditooriumi ukse taha üles riputatud suur plakat «Siia jätke oma halb tuju!» (selle all pooltosinat prügikasti) meelitasid sisse astuma.

Korraldajad olid seekord kava teadustamisel tagasihoidlikud ning see osutus märksa mitmekesisemaks. Pärast sissejuhatavat jalakeerutust anti sõna teaduskonna prodekaanile sm. J. Kalitsale, kes jutustas neljast ebatavalisest kivikesest: üks neist oli tükike Cheopsi püramiidist, teine pärines Liibüa kõrbest, kolmas kujutas killukest Akropolise marmorist ja neljas oli toodud hukkunud linnast Pompejist... Järgnesid ennustamisvõistlus kompvekkide arvu kohta lakkeriputatud kotis, loterii ja seltskondlikud mängud, mis vaheldusid tantsu ja päevateemaliste reportaažidega. Väga huvitavateks kujunesid osakonna sporditöö aktiviseerimiseks kohapeal korraldatud «spordivõistlused». Tänu oma kapteni tugevale lõpuspurdile lutipudeli tühjendamisel võitis need Mari Viidingu juhtimisel esinenud võistkond; võitjaid autasustati improviseeritud rinnamärkidega.

Kuigi orkester oli vahepeal lahkunud, leiti teisi meelelahutusi. Õhtu teiseks naelaks oli viktoriin naiskonna ja meeskonna vahel, mille huvitavad küsimused tekitasid nalja nii osavõtjatele kui ka pealtvaatajatele. Näiteks pidid noormehed teadma normaalse imiku kaalu, tütarlastelt küsiti aga kurgisoolamise ja lastekasvatamise saladusi; napilt võitsid «sõjakavalusi» kasutanud noormehed.

Oli juba üsna hiline tund, kui sõprusringi asudes lauldi «Une Matit» ja seejärel laiali mindi.

Kahjuks ei ilmunud kohale kedagi osakonna diplomandidest, samuti puudusid eesti keele ja kirjanduse kateedrite õppejõud, kellele õhtust oli teatatud ja keda väga oodati. Vastava küsimusega prodekaani poole pöördudes, saime kuulda, et õppejõud arvatavasti valmistuvad eksamiteks ja ei saanud ajapuuduse tõttu õhtule tulla. Kõigi koosolijate nimel soovime neile, samuti kõigile üliõpilastele eksamiteks head kordaminekut.

P. ENDEL

Instrueerimiskoosolek

1. detsembril toimus Ajaloo-Keeleteaduskonna ametiühingubüroo koosolekul rühmaorganisaatorite instrueerimine. Büroo esimees sm. G. Kiviväli tutvustas rühmaorganisaatoritele uue büroo koosseisu, et esimesed teaksid, kelle poole pöörduda ühes või teises küsimuses. Ametiühinguorganisaatorite ülesannetest ja tööst rääkisid massilise organisatsioonilise töö sektori juhataja sm. A. Helbe, massilise kultuuritöö sektori juhataja sm. E. Voites, elamu-heaolu sektori juhataja sm. E. Turu, õppe- ja kasvatustöö sektori juhataja sm. Kirsimägi ja sama sektori liige sm. M. Tänava.

Vaatamata sellele, et selliseid instrueerimisi on ka varem korraldatud ja et need on vajalikud ametiühingubüroo ja kursuste vahel kontakti pidamiseks, kasutavad mõned rühmaorganisaatorid oma kollektiivide usaldust kurjasti: nad ei ilmunud üldse koosolekule. Sellisteks on üliõpilane Rebane ajaloo-osakonnast, üliõpilased Racheltšik ja Papp vene keele ja kirjanduse osakonnast ning mõned teised.

A. HELBE

Soome-reisilt

Hiljuti toimus võõrkeelte osakonna III kursuse lahtine komsomolikoosolek, kus kuulati kommunistliku noore Malle Toodo muljeid Soome-reisilt. Malle Toodo võttis osa äsja toimunud Eesti NSV — Soome matškohtumisest võrkpallis. See oli esimene maavõistlus sel alal. Kohtumise võitsid ülekaalukalt meie võrkpallurid.

Peale Helsingi viibisid meie võrkpallurid veel suuremais Soome tööstuskeskustes, nagu Tamperes, Lahtis ja Turus.

Koosolek möödus väga elavalt. Sm. M. Toodole esitati palju küsimusi reisi kohta ja sooviti talle jõudu ja edu edasisteks võitudeks nii palliplatsil kui ka varsti algaval eksamisessioonil.

N. TRUU,
võõrkeelte osakonna III kursuse üliõpilane

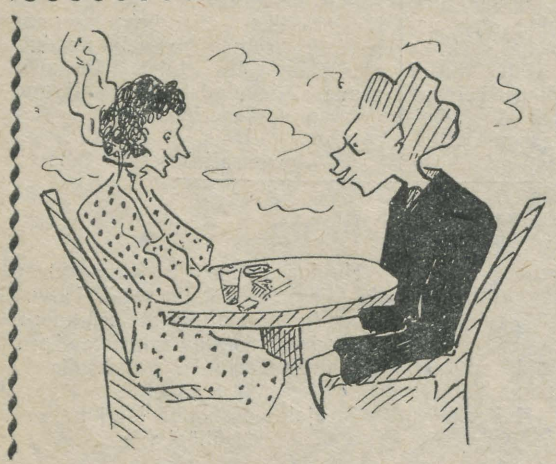

«Kas sa oled ka üliõpilaseks hakanud?»

«Millest sa seda järeldad?»

«Oled suitsetamise ära õppinud!»

SIRJE SÄÄSE
karikatuur

TERVETE ELUVIISIDE EEST

SÜDAMES JÄI KRIPELDAMA

Tihti mattuvad koosolekutest, nõupidamistest ja koosviibimistest osavõtjad sinisesse suitsuvinesse. Nii paks on sinetav pilv, et vaevu nähakse üksteise nägusid. Kui sõnavõtud muutuvad elavamaks ja kaasakiskuvamaks, lisandub vingu ikka tugevamalt. Kui kõik lõpeb, on ruum maast laeni läpatavat, kibedalt hingematvat tossu täis ja selles edasi töötamine on muutunud väljakannatamatuks isegi vanale suitsumehele, rääkimata sellest, et koosolijad tulid ja tõmbasid suitsukatte ruumi, kus töötab mittesuitsetaja, kes oma lahkuse ja viisakuse tõttu ei suutnud suitsetajatele ära öelda ja andis nõusoleku tõmmata ühe sigareti.

Ei ole olukord parem ka kohvikutes, sööklates ja mujal, kuhu inimesed sisse astuvad, et süüa või natuke puhata ja veeta oma vaba aega tassi kohvi juures. Ka siin sunnivad end peale ennast ja teisi suitsupilve matvad mehed ja naised, nägemata selles vähematki halba. Kahjuks pole igal pool eriruume suitsetamiseks, mis mõnevõrra ehk olukorda leevendaks, kuid ei tooks siiski lahendust.

Probleemile tuleb läheneda teisest küljest. Vaja on vabaneda suitsetamisest üldse ja sellega kaoksid kõik need küsimused päevakorrast. Loomulikult ei aita siin seinale riputatud sedemulje. Eriti masendav on see pilt sageli seetõttu, et meie inimesed vaatavad suitsetamisele kui igandile, mis meie ühiskonda on üle tulnud endistest aegadest, ja tahes-tahtmatult assotsieeruvad suitsetaja neiu kujuga

Mõni sõna suitsetamisest

list «SIIN EI SUITSETATA!», sest igale poole neid ikkagi ei suudetaks paigutada ja suitsetaja kodu jääb endiselt tema kindluseks, kus ta enese ja oma perekonna liikmete tervist võib rikkuda, ilma et keegi teda selles segama saaks tulla.

Miks on meil siiski veel nii palju suitsetajaid ja miks lisandub neid mitte harva ka neidude ja naiste hulgast, kelle väärikusele see komme küll midagi juurde ei anna, vaid jätab neist sügavalt võõrastava ka kujutlused alkoholi tarvitamisest ja muust kõige halvemast, mis sellega kaasas käib. Ja kahjuks ei saa märkimata jätta, et sellise kodanlikust ajast pärineva naise kuju manavad meile silmade ette sageli korrektselt riietatud, väliselt asjalikult juttu puhuvad naiskodanikud, kes kohvi kõrvale tellivad 100—200 grammi veini ja suitsetavad ühe sigareti teise järele, unustades isegi vahest kohvi tellimata.

Põhjusi suitsetama hakkamiseks peale halva eeskuju minu arvates ei ole. Kui poisid teevad seda selleks, et varakult näida «täitsameestena», siis jääb täiesti arusaamatuks, kellena end tahavad näidata noored neiud, üliõpilased, koduperenaised, kui nad hakkavad suitsetama. Kui aga harjumus on kord tekkinud, siis on olukord suitsetamisega samasugune kui iga teise narkomaaniaga.

Me tahame oma noori näha vabadena vanadest iganditest, tahame neid näha veetmas oma vaba aega rõõmsatena ja väärikatena ilma selliste külgeharjutatud «lisanditeta», mis röövivad neist lugupidamise.

Prof. E. KARU,
psühhiaatriakateedri juhataja

Pole ilus, ei sobi!

Vaatlen neid juba hulk aega. Kõik nad on kenad tütarlapsed. Üks blond tumedate kulmude ja punaste huultega, teine loomulike lokkide ja kauni ovaalse näoga, kolmas rõõmsate lapsesilmadega neiu. Kuid kogu nende loomulik ilu kahanes minu silmis nullini, kui nägin, et nad juba mitmendat suitsu ette panid ja ülikooli kohviku kaminatuba, kus me istusime, muutus ikka sinisemaks ja sinisemaks. Selline kontrast lausa hämmastas: tütarlapsed olid vaevalt kaheksateistaastased, lõbusad, meeldivad ja äkki... pahvivad suitsu nagu mõned vanad piibumehed. Huvitav — miks?

Enamik pärissuitsetajaid toob selle pahe harrastamise põhjuseks närvilisuse. Jah, aga arstid väidavad ju, et suitsetamine rahustab vaid näiliselt, kuid tegelikult kahjustab närve. Kas ka need kolm üliõpilast suitsetavad närvilisuse pärast? Ei tea seni küll ühtegi põhjust, mis nii noore inimese, eriti veel üliõpilase, kelle eest nii väga hoolitsetakse, närviliseks teeks. Mõnikord öeldakse, et eksamid! Aga mis siis hiljem saab, kui minnakse iseseisvale tööle? Õpetajal, arstil, juristil ja igal teiselgi spetsialistil on tegelikus töös iga päev eksam, kus tuleb oma tegevusega vastata sadadele eksamineerijatele.

Julgen viimast väita selle pärast, et olen ka olnud üliõpilane ja nüüd on juba seitse aastat õpetajaametit selja taga. On meeles, kuidas paar aastat tagasi tuli meie kooli uus saksa keele õpetaja — alles ülikooli lõpetanud tütarlaps. Kui ta oma esimestest tundidest õpetajate tuppa tuli, hakkas ta iga kord suitsetama. Kuigi meie suures naisõpetajate peres rohkem suitsetajaid ei olnud, ei teinud keegi uuele kolleegile suitsetamise pärast märkust. Möödus kuu ja uus õpetajanna suitsetas ikka harvemini, möödus paar kuud ja ta ei suitsetanud enam üldse. Hiljem ta rääkis meile: «Kui ülikoolist tulin, vaatasin, et siin on väga mahajäänud õpetajad — mõtelda! ei suitsetagi, mis siis veel muust rääkida. Kui aga õppisin kõiki tundma ja sain aru, kui toredad, suurte kogemuste ja avala hingega enamus neist on, hakkas piinlik ja nii jätsingi suitsetamise maha. Ja praegugi on häbi, kui mõtlen, et kunagi hakkasin suitsetama selle pärast, et näida tähtsamana ja arvasin, et olen «närviline».»

Aga Arstiteaduskonna tütarlapsed? Arstid ju põhjendavad loogiliselt ja kõigile arusaadavate näidete varal, kuidas suitsetamine laostab tervist. Ja kui nüüd suitsetaja tütarlaps, kes lõpetab Arstiteaduskonna, hakkab tööle arstina, siis ütlevad patsiendid talle: «Arst, aita iseennast!»

Tõin näiteid arstidest ja õpetajatest. Aga süda valutab kõigi pärast. Valutab sellegi pärast, et suitsetaja tütarlaps riivab inimese esteetilist tunnet. Pole ilus! Ei sobi! Mida arvavad teised?

E. MÄGI

KIRJANDUSLIK LEHEKÜLG

ÜLO TUULIK

Hilissügis

JÜRI TUULIKULE

Hilissügisesel keskpäeval, kui läbi vihmase akna vaid nõrka valgust helkis, tulid kauplusse kaks ostjat, vanamees ja poiss.

Müüjanna, kolmekümnele lähenev, juba esimeste täidlaste kehavormidega noor naine, ei pannud tähelegi, kuidas nad hulk aega silti vaatasid, kas kauplus on lahti, ja pärast väikest kõhklemist — sest leti ees polnud ühtki ostjat — viimaks arglikult sisse astusid.

Vanamees kandis musta kahvatuks pulstunud kaabut ja kulunud vihmamantlit. Naine andis talle kuuskümmend aastat. Poiss kandis koolimütsi. Ta võis esimeses klassis käia.

Nad jäid seisma nootide virna juurde, mis vastasseinas väikesel laual olid, ja müüjanna mõtles sajandat korda, et noodid on kauplu-ses kõige halvemal kohal. Ei näe inimeste nägusid ega sedagi, mis nad nootidega teevad, kuidas nad neid lapivad — kas suus niisutatud näpuga või niisama. Müüjale elukutselise ükskõiksusega lükkas ta edasi-tagasi oma sinise rubiiniga sõrmust ja kuulis, kuidas poiss nina luristas.

«Maainimesed,» mõtles ta, ja nagu oma mõtete kinnituseks vaatas kõrvalseinal olevale peeglile — ta tušiga värvitud ripsmed andsid silmadele kunstliku ilu.

Ja jälle tuli see tülpinud rahu, mis ainult poodides on.

Vanamees ja poiss kummardusid endiselt nootide kohale ja naine kuulis, et nad midagi rääkisid. Müüja ei jõua tähele panna, mis ostjatel üksteisele on öelda. Ainult seda ta nägi, kui kõhn on poisi kael. Hall. Kui ta noote lappides lauale toetus, paistis krae alt kulunud sall. «Vanamees on võib-olla joodik,» mõtles ta millegipärast.

Aga see mõte oli üksik nagu pilkki, millega ta jälle peeglisse vaatas. Jah, punavad huuled ja küünte lakk sobisid ta kahvatute põskede ja heleda kleidiga.

«Jah, vanamees võib tõesti joodik olla,» mõtles ta uuesti. Aga tal oli ükskõik, kas mees on seda või mitte, see oli ju ostja, mitte temaga kokkupuutuv inimene. Mehe kulunud mantel ja pulstunud kaabu tõid selle mõtte, ja poisi kulunud sall. Aga see oli hulkuv mõte, mis igavusest pähe tuli.

Väljas lõi raekoja kell kaks lööki. Müüja vaatas oma käele. Kaks minutit oli kell ees. Ta keeras veel viis. Läbi vihmase akna paistis, kuidas inimesed tulid ja läksid endise rahuga. Keskpäeval pole kuhugi rutata. Jah, nüüd tulid juba ranitsad. Vastasmajas on tunnid lõppenud — tajus naine igapäevast tõika. Peeglisse ta kõrval paistis poisi müts, piiramata juuksed ja hall kahvatu kael.

Naine lükkas edasi-tagasi oma briljandiga sõrmust. Poiss oli vaikne. Kaks ostjat lappisid endiselt noote, vaid laste lõbusad hääled tulid läbi tummade klaaside erkude ja naervatena. Vanamees ja poiss vahetasid mõne sõna. Naine pani tähele, et mehe must kaabu on kulunud nagu mantelgi. Kõrvade tagant ulatusid välja mustad prilliraamid.

«On lühinägelik,» mõtles naine. Mantlil puudus kaks nööpi. «Vanamees purjus peaga ära rüüstanud. Naine ei hakka ette õmblema, sest väikest tööd on raske ette võtta. Või elab lühinägelik vanamees üksinda. Emata poisiga.»

Heitlikud mõtted tulid üksikuina ja üksikuina kadusidki uute ees. Siin tühjas poes ei saanud teisiti mõelda.

Poiss luristas nina. Lämbe oli. Mehe säärikuilt tilkus põrandale vett.

Naine tundis, et ta jalad võpatasid inimlikult. Tuli katkendlik mõte, et kingade kontsad on kõrged. Mood nõuab madalat.

Ta mõtles, et raha peaks jätkuma ja et rahale mõtlemine teeb inimese kärsituks. Sellele ei tulnud mõelda. Nad tuhnisid ikka nootides. Ta ei teadnud, mida need säärikuis ja kulunud mantlis inimesed valivad. Ja kas nad ei ole juba küllalt kaua valinud? Imelik, et nad noote tunnevad. Tema on kuus aastat müünud, aga ei tunne.

Jälle läksid aknast mööda lapsed ja endiselt paistis peeglist poisi kael, noor, lapselik. See oli seda värvi, nagu on viimane rukis koristamata põllul, kui seemned juba pudenevad, ainult elutum.

«Kael tuleks puhtaks pesta,» mõtles ta naise loomuliku instinktiga. «Seebi ja sooja veega. Tuleks käia juuksuri juures. Vahest tal endalgi, sest tukad on liiga pikad. Uus mood alles, ei tea, mis suvi toob, aga lokid tuleb välja uhta.» Ja tal oli pisut imelik mõelda, kuidas vanamees peseb poisi, ja tema iseenda pead. Kogu pea kiheles sellest mõttest. Ei näe, millised on vanamehe käed. Mitte sellised, nagu tema omad. Võib-olla on parkunud, sõrmed kõverad — jooksva sisse läinud. Nendega pesebki ta poissi. Hoiab teda kausi kohal ja hõõrub nuustikuga kaela, nii et valus on. Jaa-h, natuke kahju oli poisist. Tark poiss peab olema, kui ta nooti tunneb. Mitte selline, nagu punaka habemega vanamees. Ja midagi nagu tegi valu. Millestki oli nagu puudu. Nii ei janune parkunud kõrbemuld, vaid maa hilis-kevadel: pärast lume sulamist ja enne niiskeid udusid, enne vihma, siis kui maa kannab endas lillede — siniste kellukate ja valgete ülaste juuri. Kui ei tule vihma, nad kuivavad ja üksnes vilus tärkavad üksikud õied.

Rebasesilmadega kell vastasseinas tiksus nagu valjemini.

Mööda minnes vaatas keegi aknasse.

«Öeldakse, et mehed on rebased. Või käod,» mõtles ta. «Vanamees ei ole rebane, kägu ka mitte. Vanamees on inimene.»

Katkendlikult tulid mõtted, olid hetke peas ja siis kadusid jälle kuhugi. Nagu oleks neil kiire siin tühjas poes. Või andsid nad aset uutele, teistlaadi mõtetele.

Ta oli ju noor. Ta ei olnud veel kolmekümnene. Naine lükkas oma sõrmust. Tundus, et see pigistab ta pehmeid sõrmi. Ja tuli tilluke mõte, et briljant ei ole ehtne. Nagu kassikuldki ei ole kuld. Ta sirutas oma sõrmi.

Ei, teda ei pigistanud keegi. Pigistas see, mis meid kõiki vahel pigistab — elukogemused ja halvad mälestused. Need on nagu hall sügisene päev, mis tuleb, ängistab ja süngelt minema läheb. Ta oli noor. Ja ta mõtles, et noote vaatav poiss võiks peaaegu ... tema laps olla.

Koolist tulles viipaks ta aknasse ja läheks. Kael oleks tal puhas ja mantlil kõik nööbid ees. Mõttes vaatas ta oma kingadele — head kingad veel. Uued võiksid ostmata jääda. Eks inimesed käi veel kõrgetegagi. Poiss võiks selle raha eest viiuli saada. Pruuni viiuli, mille keeled on kuldsed. Võib-olla mängiks ta sellel. Pärast mängu riputaks selle seinale, sinna, kus praegu maal on. Et teised võiksid seda näha ja ... kadedust tunda.

Poiss tuleks vahel määrdunult ja väsinult koju. Ta ei riidleks poisiga, sest laps on laps. Ainult mõne sõna ütleks. Ta vaatas peeglist vanamehe punakat habet. Küllap vanamees riidleb. Peksab ... Mehi on ju teada, millal nad laste eest hoolitsevad. Isegi naistega ei saa nad läbi.

Kaks ostjat katkestasid ta mõttelõnga. Ta kuulis, kui vanamees poisile ilmast ja kahest noodist ütles. Ühes sellega tuli valus teadmine, et poiss ei ole tema, vaid punase habemega vanamehe oma. Midagi kibedat tuli hinge, inimese hinge, kes liiga kaua oli valinud, liiga kaua enda pärast joosta lasknud.

Ta tundis korraga, et teda on elust ilma jäetud, sellest poisist seal halli kaela ja sügisvihmast punaste kätega, sellest päikesest, mis sügisel ainult katuseid soojendab ja ergutab kärbest rebasesilmadega kellal.

Vanamees asetas letile noodid. «Need kaks võtame,» ütles ta. Müüjanna võpatas.

«Need kaks? Jah,» ütles ta siis. Tšekiraamatu punastesse ruutudesse kirjutas ta hinna ja palus ostjailt kolm rubla.

Üksikuna tuli mõte, et kingsepale on maksmata, et poisi kael on hall ja vanamehe kõrvade tagant paistavad mustade prilliraamide kõverad sabad.

Poiss kohmitses taskus ja leidis sealt paberraha. Vanamees pani rahakoti tagasi põue, sest ta oli hiljaks jäänud. Müüja nägi, et tal oli punakas habe ja liiga pikk nina. Poiss oli tedretähniline.

Naine hoidis narmendavat raha ikka veel lakitud küünte vahel ja tundis, et ta armastab seda poissi. Aga vanameest vihkab. Nagu oleks vanamees süüdi ta karile jooksvas elus. Terav valu käis temast läbi, hell, anuv valu. Otsides sahtlist kaht rublalist tagasiandmiseks, tundis ta käsi värisemas.

Pikkamööda, aga võimukalt hakkas süüdistus enda vastu üle kasvama süüdistuseks prillidega vanamehe vastu. Ta oli süüdlane, see määrõivais ostja. Suur süüdlane. Ta pidi tasuma selle eest. Mille eest? Et ta poisiga kauplusse tuli. Poisil on kahvatu nägu ja vanamehe mantlil puuduvad nööbid.

Halbade mälestuste eest.

Punaka habemega vanamehel on poeg. See poiss võiks olla tema laps. Aga vanamees on mühakas! Ja võib-olla joodik. Maamehed on kõik joodikud! Ainult siin, linnas, osatakse kõike mõõdukalt teha. Elada, armastada ja lapsi sünnitada.

Ja temagi elab veel, aga mitte nii, nagu see vanamees, kes oma siinolekuga teda solvas. Ta tundis kohkumisega, et temas hakkas käärima viha. Ta oli selle vastu, kuid see tuli. Ta pole naine, kui ta sellest könnist üle ei käi, sellest maariides joodikust, kes oma poega ja naist peksab, kes on mantlilt kõik nööbid rüüstanud. Ta pole naine, kui ta neid süütuid süüdlasi ei karista.

Aga ta on naine! Kolmekümnele lähenev naine, kes käib moodsalt riides. Ja ta mõtles, et väike tüsenemine ei riku veel figuuri. Ta on üle sellest «prillist», kellel oli see, millest tema ilma oli.

Jah, ta vihkas seda meest. Ta mõte pidi teoks saama.... Naine hoidis ikka veel kaht rublalist näppude vahel ja vaatas, kuidas mees endiselt pusib nööpide kallal.

Mehe rind oli kummis. Ta põues võivad noodid olla, muidu nad ei oleks nii kaua valinud. Ei, see mees ei varasta...

Ta peab varastama! Kui see mees pole enne varastanud, siis täna ta peab varastama. Naine ei valitsenud enam enda üle, see kolmekümnele lähenev naine.

«Võtke noodid ära, siis saate mantli kinni,» ütles ta hõõguva vihaga.

«Mis?» küsis vanamees.

«Võtke noodid ära!»

«Mis te tahate... teie?» küsis vanamees uuesti.

«Noodid andke siia, ma ütlesin!»

Nendele sõnadele järgnes vaikus. Vanamees, mõistmata, mis talt nõutakse, seisis kohmetult ja suurelt leti ees. Säärikuilt tilkus põrandale sogast vett.

«Noodid on preili ees laual,» ütles ta viimaks.

«Tehke mantel lahtil» hüüdis võimukas naisehääl sellele vastu.

Värisevate kätega nööpis mees lahti oma mantli. Häbenedes katkist pintsakut tõmbas ta hõlmad laiali: «Argu neiu pahandagu, et töö ajal vanad riided...»

«See ei ole minu asi,» ütles naine. Ta huuled võbisesid ja reetsid ärevust. Ei, ta ei olnud veel löödud. Ta tahtis üle olla sellest vanamehest. Siin ruumis pidi t e m a käsutaja olema.

«Aga poisil?» küsis ta valjusti. Poiss luristas nina.

«Mis tädi tahab, isa?» küsis ta vaikselt.

«Tee palitu lahti,» ütles vanamees, «tädi tahab su uut kampsunit näha.»

Müüja punavad huuled ei öelnud midagi, vaid ta täidlased rinnad tõusid kleidi all kumeralt ja rahutult.

Poiss nööpis mantli lahti. Selle all oli roheline valge mustriga kampsun. Üle rinna seisis väike kits. See oli valge ja kõik roheline oli mets, või orasepõld.

Nii ta seisis keset põrandat, see väike poiss, halli kahvatu kaela ja kulunud salliga. Süütu lapselik heameel oli ta näos ja pisut arusaamatust. Ja naine, heleda siidkleidi, lakitud küünte ja punavate huultega naine seisis ta vastas.

«Ei olnud, poisu,» ütles naine ja naeris. Ja seegi külmus muigeks. Ainult ta silmades värvitud ripsmete all oli pisut kohkumist ja inimlikku valu.

Ja poiss jäi vaikseks. Hulk aega oli ta vaikne, päris hulk aega. Vaid rebase silmad kellal liikusid edasi ja tagasi, ikka vasakult paremale ja siis paremalt vasakule.

«Pane palitu kinni, poeg,» ütles vanamees lõpuks poisile. «Näe, väljas on juba sadama hakanud.» Ta kohendas värisevate mehekätega poja võidunud salli ja lausus vaikselt: «Nina on sul jälle vesine, pühi puhtaks.»

Naine leti taga tundis, et ta põsed võpatasid, käed tegid närvilise liigutuse. Ostjad ei näinud seda. Või ei tahtnud nad näha. Nad olid omavahel.

«Noodid, isa, kuhu me noodid paneme?» küsis poeg. «Vihm teeb nad märjaks.»

«Põue,» lausus vanamees.

Nad astusid tänavale.

«Ära lähevad,» mõtles kolmekümnele lähenev naine ja vaatas neile tahtmatult järele. Kui poiss tema poeg oleks, võiksid ka nemad koos koju minna. Siis ei oleks seda nimetut valu, mida ta tunneb, anuvat valu olla inimene nagu teisedki. Ta nägi, kuidas isa tõstis üles lapse vananeva palitu krae ja tõmbas poisi enda varju, et vihm ei leotaks. Ta nägi, et poiss nuuskas nina ja pani rätiku tagasi taskusse. Nad rääkisid millestki, vist millestki lõbusast, sest poiss naeris. Vihmas läikisid ta valged hambad ja pruunid säärikud. Sadas.

Raekojaplatsil lõi kell.

Müüja ei tundnud, et kaks rubla oli ta näppu jäänud. Ta tajus vaid, kuidas nende kahe inimesega seal läheb valusalt ära midagi sellist, millele ta ei osanud nime anda.

TÕNIS LEHTMETS

PORTREID

IV

Sa oled tujukas kui varakevad:
nii kiirelt päiksest halladesse kalduv.
Su neiumõtted alles helisevad
ja igatsevad sinimaisi randu.

Sa pole leidnud olemise vormi,
mis endasse sind võtaks tervikuna.
Veel tühjast lapsikult teed rõõmutormi
ja tühjast pisar silmanurgas kumab.

Ja ainult sinu pehme värsirida
nii hästi sõprusest ja armust räägib.
Kuid elus tundub — midagi on viga

ja kusagil on väiksed puudujäägid.
Oh, arm ja laul, te käige kõrvuti!
Et laulda saaks, on vaja õrnustki!

V

Ma kahetsen, et aamor mind on võitnud:
sind nähes jälle armuda ma ihkaks.
Ma austan sinu torkevalmis mõistust
ja imetlen su herilasepihta.

Su silmad sündind õiglusele peegliks.
(Mis sest, et hüüame sind ainult Tutiks!)
Su hoolikust meil jäljendada meeldib
ja teada-tahtja jälgib sind kui sputnik.

Kuid kõik, mis üle lihtsa nõude piiri,
ei garderoobi, käitumisse mahu.
Su järel mõni armund nooruk hiilib
ja suudluseta tal ei ole rahu.

Et laul ei lõpekski mul sabata...
ta kergatslikku algust vabandan.

LEO ILVES

Si vis amari, ama*

Kempleva varsana
elus kui karjamaal mahlakat
otsides rohtu
kauneima aardega
õisi puhkevaid arutult tallates
vaevalt et kohtud.
Kui südamete tuhast
sädet oodates sulle süttivat
sa ise ei põle,
kõikidest eluviljadest
osaks sul loodetud tuumade asemel
jäävad vaid õled.
Paljustki ilma jääd
tundmata labasust vihkavat
eredat leeki,
vahtu vaid rüübates
puhtast ja kosutust pakkuvast
tunnetepeekrist.
Kõigest,
mis seni sul tundmata,
osa võid sinagi saada,
ainult —
si vis amari, ama!

* Kui tahad olla armastatud, armasta!
(Seneca)

PAUL-ERIK RUMMO

NOKTÜRN

Väsimus vajumas meeltele,
laual on pooleli töö.
Unistusviiuli keeltele
poognana libiseb öö.

Värvika unelmakardina
silmile seab mulle tulevik.
Näen end ju tunnustet bardina,
loorberilehis mu suletipp.

Kogu poeesia tuusana
annan siis luulele tooni, ja
loon oma viljaka muusaga
võrratu värsisümfoonia.

Sisu ja vormi summana
on see kui taevalik annetus.
Kriitika tunnistab tummana
enese ülimat mannetust.

Lugejas indu ma virgutan
just nagu elustav seerum.
Innustan! Julgustan!! Ergutan!!!
Ise... demobiliseerun.

Siis on mu eluke hauani
loorberilõhnane tuuletus.
— — — — — —
Ärkan... Kas tukkusin kaua nii?
Laual on pooleli luuletus.

Ajaloolased

Uue korralduse kohaselt on ka ajaloo-osakonna IV kursuse üliõpilased suunatud Tartu koolidesse vanempioneerijuhtideks. Et järgmisel semestril seisab kõigil ees «koolmeistri» tee, siis tuleb selline eelnev pioneeritöö praktika ainult kasuks. Pealegi on nüüd rühmajuhina soodne olukord oma tulevaste kasvandike igakülgsemaks tundmaõppimiseks.

Tartu XI 7-klassilises Koolis, kus on rühmajuhtideks enamik meie ajaloolastest, oleme leidnud hulga väikesi sõpru. Juba esimestel kohtumiskoondustel tekkis soe ja usalduslik vahekord. Kooli aastapäeva puhuks korraldatud piduliku malevakoonduse läbiviimisel lõid rühmajuhid koos pioneeridega ühiselt käed külge kõigile töödele, olgu see siis saali dekoreerimine või ettekannete õppimine. Uute rühmajuhtide ilmumist huvitavate ürituste ettevalmistamise perioodil oodati alati suure kärsitusega.

Hoolika ettevalmistuse tulemusena kujunes IV klassi pioneeridel koondus «Tähistame sünnipäevi» üheks õnnestunud ja kaua meeldejääväks ürituseks.

Samuti võib kordaläinuks lugeda VI ja VII klassi pioneeride luuremänge — rühmajuhtide Marmei, Puisi, Kase ja Kisandi esimesi üritusi. Neis rühmades treenitakse pärast tunde veel ühiselt korvpallimängu, kuna uute rühmajuhtide abiga viiakse malevas läbi korvpallivõistlused. Kooli malehuvilised leiavad aga malesimultaanil oma rühmajuhis Kaljo Puisis väärika vastase.

Et ajaloolased rühmajuhtidena on pioneeride lugupidamise võitnud, sellest annavad võib-olla

rühmajuhtidena

kõige parema tunnistuse need lilled, millega pioneerid komsomoli aastapäeva puhul oma rühmajuhte — kommunistlikke noori Källot ja Müllerbecki õnnitlema tulid.

Arusaamatuna tundub siin eelmises ajalehenumbris K. Indre väide, et ajaloo-osakonna üliõpilased jätvat «väga palju soovida oma suhtumisega sellesse tähtsasse töölõiku.»

Reedel, algusega kell 21 toimub TRÜ staadioni saalis TRÜ õppejõudude ja teenistujate meesvõimlemisrühma tund. Jätkub uute asjahuviliste registreerimine.

Üliõpilaste-rühmajuhtide ühine soov oleks, et seminaridel ei korrataks seda, mida nad praktilise töö käigus koolis ise omandavad, et rohkem õpetataks huvitavaid mänge ja pioneeritarkusi.

A. VASERIK,
ajaloo-osakonna IV kursuse üliõpilane

Õnnitleme
MALL KARMI
ja
KAAREL PAJUMÄGE
abiellumise puhul.
Kehakultuuriosakonna IV kursus

Purjespordist meie ülikoolis

Tartu purjesportlasi on tihti kutsutud «Emajõe meremeesteks». Selles nimetuses ei puudu oma annus huumorit, kuid arvestades, et järved, mida Emajõgi ühendab, ei jää meredest palju maha, võib seda nimetust hea tahtmise juures ka tõsiselt võtta. Tartus on küllaldaselt võimalusi purjespordi edukaks harrastamiseks ja neid hakatakse üha rohkem kasutama.

«Emajõe meremeeste» tegevusväli võistlustest Võrtsjärvel ja Emajõe suudmes Praagal, sooritasid paadiretki Võrtsjärvel ja Peipsil, rääkimata treeningsõitudest Emajõel. Kahjuks jäi möödunud suvel ilmastikuoludest tingitult pooleli Emajõel peetud matškohtumine TRÜ—EPA.

TRÜ purjespordisektsioonil on kõik võimalused arendada tõusujoonelist tegevust. Üheks tähtsamaks ülesandeks on üliõpilaste,

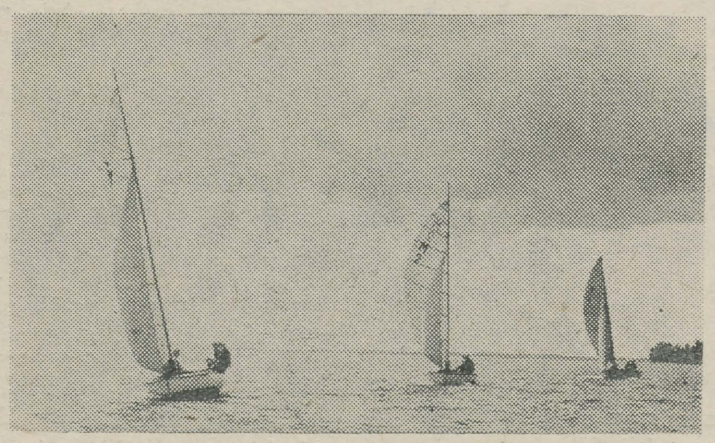

Moment Tartu purjespordi esivõistlustelt Võrtsjärvel.

ei piirdu aga ainult «Tartu reidiga». Suuremad võistlused toimuvad alati kas Võrtsjärvel või Peipsil, kus on kõike — vett, avarust, tuult ja päikest.

Möödunud suvel, pärast mõneaastast mõõnaaega, hakati jällegi innukamalt harrastama purjesporti ka meie ülikoolis, kus sellel spordialal on kauaaegsed traditsioonid. Purjespordi «isaks» ülikoolis on kehakultuuri osakonna õppejõud sm. F. Parre. Ülikooli perre on kuulunud sellised nimekad purjesportlased, nagu Ester Käpa, Ingrid Kuusik, Uno Sibul jt., kelle algatusel toimus ka praeguse VSÜ «Kalevi» Tartu Jahtklubi asutamine. Viimastel aastatel aga vaibus purjespordialane töö ülikoolis. Nüüd on ÜSK-i juures uuesti tegevust alustanud purjespordi sektsioon. Möödunud suvel oli sektsioonil kasutada peale kahe ülikoolile kuuluva E-klassi svertpaadi («Kiisa») veel Tartu jahtklubi poolt sektsiooni käsutusse antud M-klassi ja O-klassi svertpaadid. Ülikooli purjesportlased võtsid osa Tartu jahtklubi poolt korraldatud teenistujate ja õppejõudude laiemahaardelisem kaasatõmbamine sektsiooni töösse. Selle eesmärgiga korraldab sektsioon koos EPA vastava sektsiooniga purjespordikursused, mis algavad juba käesoleval kuul, jätkuvad pärast eksamisessiooni ja vaheaega ning kestavad kuni aprilli lõpuni. Kursustest osavõtjad saavad peale vastavate eksamite ja praktilise sõidukatse sooritamist II järgu roolimehe tunnistuse, mis on kehtiv kogu NSV Liidu ulatuses. Kursused on mõeldud algajatele ja neist võivad osa võtta kõik asjahuvilised. Loengud toimuvad reedeti kell 18—21 Mitšurini tn. 32 EPA hüdromelioratsiooni auditooriumis nr. 1. Tutvutakse selliste ainetega, nagu navigatsioon, lootsia, jahi juhtimine ja ehitus, signalisatsioon jt. Kevadel pärast jahtide remonti toimuvad praktilised treeningsõidud Emajõel, suvel võib aga juba osa võtta võistlustest ja korraldada huvitavaid paadiretki.

Ü. LUMISTE,
purjespordisektsiooni presiidiumi sekretär

Esperanto looja dr. L. Zamenhofi 100. sünni-aastapäev

Dr. L. Zamenhof sündis 15. dets. 1859. a. Belostokis. «See linn,» ütles dr. L. Zamenhof, «andis mulle juba minu lapsepõlves kindla sihi kõikidele minu edaspidistele püüetele. Belostoki elanikkond koosnes neljast rahvusest, kes kõik rääkisid oma keelt ja suhtusid üksteisesse vaenulikult.

Mind kasvatati kui idealisti; mind õpetati, et kõik inimesed on vennad, kuid igal pool tänavatel ja õuedes ma tundsin, et ei ole olemas inimesi, on vaid venelased, poolakad, sakslased, juudid jne.

Kõik see piinas minu lapsehinge ja ma tõotasin, et suureks saades kõrvaldan kõik halva.»

Nii tekkis L. Zamenhofil idee rahvusvahelise keele loomise vajadusest.

Lõpetanud Moskva ülikooli arsti-teaduskonna, asus L. Zamenhof esialgu elama ühte väikesse Leedu linnakesse, Viesiejaisse. Algul oli siin raskusi praktiseerimisega, sest vaesuse tõttu ei julgenud inimesed kutsuda haige juurde arsti. Ka oli siin dr. Zamenhofile suureks konkurendiks kohalik posija Kukliauskis. Dr. L. Zamenhof külastas ainult suuremaid talusid linnakese ümbruses.

1886. a. kevadel tuli dr. Zamenhof ükskord Grodnost. Ühes külas oli keegi naine meeleheitel oma lapse pärast, kes oli kaotanud posija poolt antud rohtude tagajärjel meelemärkuse. Dr. Zamenhof päästis lapse elu ja andis ühe rubla veel toetuseks. Peagi levis kuuldus dr. Zamenhofist kui osavast arstist ja heasüdamlikust, kõigile abivalmis inimesest.

Olles juba pikemat aega töötanud rahvusvahelise keele loomise alal, valmisid tal esperantokeelne sõnastik ja õpik, mille trükkimiseks tsensuur andis loa 15. juunil 1887. aastal.

Dr. L. Zamenhofi nime võib asetada kõrvuti maailma kultuuri ja teaduse suurvaimude, nagu Popovi, Edissoni, Leibnitzi, Newtoni, Goethe', Kopernikuse, Leonardo da Vinci jt. nimedega — kuulub ju esperanto 19. sajandi geniaalseimate leiutiste hulka. Ühes oma kõnes ütles M. Gorki: «Konservatiivselt mõtlejad tõendavad kangekaelselt, et esperanto on utoopiline ettevõte. Elav, loogiline, seaduspäraselt arenev keel lükkab otsustavalt tagasi konservatiivide arvamused. ... See kunstlik keel ... muutub täiesti loomulikuks imeks, sest ta vastab kaasaja inimeste vajadusele luua kõikidele arusaadav keel.»

Ja esperanto ongi juba muutunud maailmale vajalikuks rahvusvaheliseks abikeeleks. Seda kasutatakse ametliku keelena rahvusvahelistel esperantistide kongressidel, see on nii vabatahtlikuks kui ka sunduslikuks õppeaineks paljudes õppeasutustes. Laialdaselt kasutatakse esperantot noorsoofestivalidel. On ilmunud esperantokeelseid kirjanduse, luule ja teaduslikkude väljaannete tõlkeid kõikidest maailma keeltest, samuti originaalseid esperantokeelseid teoseid igast valdkonnast. Ilmuvad sajad esperantokeelsed ajakirjad.

Esperanto, dr. L. Zamenhofi geniaalne leiutis, on muutunud tema autori südamesoovi järgi rahvaste sõpruse ja rahu kindlustamise vahendiks.

J. TEMMO

TRÜ kergejõustiku EDETABEL 1959. a.

MEHED

100 m

1.	Vladimir, Rogatšov	— kehakultuuriosakond	10,9
2.	Valdur Laager	— Matemaatika-Loodusteaduskond	11,1
3.	Kaido, Kalder	— Matemaatika-Loodusteaduskond	11,2
4.	Heino Tiik	— Arstiteaduskond	11,2
5.	Eldur Maimre	— kehakultuuriosakond	11,2
6.	Igor Saarniit	— Matemaatika-Loodusteaduskond	11,2
7.	Enno Akkel	— kehakultuuriosakond	11,3
8.	Viktor Rämson	— kehakultuuriosakond	11,4
9.	Peeter Laane	— Arstiteaduskond	11,4
10.	Jüri Kool	— Arstiteaduskond	11,6
11.	Hans Torim	— TRÜ Spordiklubi	11,6

200 m

1.	Valdur Laager	— Matemaatika-Loodusteaduskond	22,5
2.	Vladimir Rogatšov	— kehakultuuriosakond	22,9
3.	Eldur Maimre	— kehakultuuriosakond	23,1
4.	Peeter Laane	— Arstiteaduskond	23,1
5.	Viktor Rämson	— kehakultuuriosakond	23,2
6.	Kaido Kalder	— Matemaatika-Loodusteaduskond	23,4
7.	Heino Tiik	— Arstiteaduskond	23,5
8.	Igor Saarniit	— Matemaatika-Loodusteaduskond	24,0
9.	Jüri Kool	— Arstiteaduskond	24,7
10.	Peeter Konsin	— Arstiteaduskond	25,6

400 m

1.	Vladimir Rogatšov	— kehakultuuriosakond	50,9
2.	Jaan Kiho	— Matemaatika-Loodusteaduskond	51,5
3.	Heino Tiik	— Arstiteaduskond	51,5
4.	Viktor Rämson	— kehakultuuriosakond	51,6
5.	Alfred Pisuke	— TRÜ Spordiklubi	51,9
6.	Peeter Laane	— Arstiteaduskond	52,0
7.	Hans Torim	— TRÜ Spordiklubi	52,7
8.	Enn Püttsepp	— Arstiteaduskond	52,7
9.	Kaido Kalder	— Matemaatika-Loodusteaduskond	53,0
10.	Jüri Murakas	— kehakultuuriosakond	53,3

Õnnitleme meie aktiivset organisaatorit
ENDEL JÜRIMÄED
temale füüsika- ja matemaatikateaduste kandidaadi kraadi omistamise puhul ja soovime palju indu ja edu teaduslikus töös ja kauni spordiala arendamisel.
TRÜ Spordiklubi tennisesektsioon

800 m

1.	Alfred Pisuke	— TRÜ Spordiklubi	1.53,8
2.	Jaan Kiho	— Matemaatika-Loodusteaduskond	1.56,6
3.	Rein Suitsmart	— kehakultuuriosakond	1.59,4
4.	Vladimir Rogatšov	— kehakultuuriosakond	1.59,8
5.	Hans Torim	— TRÜ Spordiklubi	1.59,8
6.	Bernhard Ommuk	— kehakultuuriosakond	2.01,0
7.	Jüri Siimisker	— Arstiteaduskond	2.01,8
8.	Rein Pikver	— Matemaatika-Loodusteaduskond	2.04,8
9.	Laur Lukin	— kehakultuuriosakond	2.05,2
10.	Ants Nurmekivi	— kehakultuuriosakond	2.05,5

1000 m

1.	Alfred Pisuke	— TRÜ Spordiklubi	2.29,3
2.	Jaan Kiho	— Matemaatika-Loodusteaduskond	2,32,7
3.	Rein Suitsmart	— kehakultuuriosakond	2.34,7
4.	Tiit Viitso	— Ajaloo-Keeleteaduskond	2.40,3
5.	Rein Pikver	— Matemaatika-Loodusteaduskond	2.44,0
6.	Peet, Lepik	— Ajaloo-Keeleteaduskond	2.44,9
7.	Eino Võsa	— Arstiteaduskond	2.46,0
8.	Toivo Palgi	— Majandusteaduskond	2.46,2
9.	Rein Miller	— Majandusteaduskond	2.49,0
10.	J. Ant	— Ajaloo-Keeleteaduskond	2.49,6

1500 m

1.	Jaan Kiho	— Matemaatika-Loodusteaduskond	4.02,7
2.	Rein Suitsmart	— kehakultuuriosakond	4.03,2
3.	Bernhard Ommuk	— kehakultuuriosakond	4.06,0
4.	Tiit Viitso	— Ajaloo-Keeleteaduskond	4.08,0
5.	Jüri Siimisker	— Arstiteaduskond	4.08,0
6.	Ants Nurmekivi	— kehakultuuriosakond	4.12,3
7.	Paul, Lõoke	— kehakultuuriosakond	4.14,0
8.	Toomas Kutsar	— Arstiteaduskond	4.20,6
9.	Toivo Palgi	— Majandusteaduskond	4.24,1
10.	Rein Pikver	— Matemaatika-Loodusteaduskond	4.26,8

(Järgneb.)

MEIE MAA ÜLIKOOLIDES

Ajaloo-Keeleteaduskonnas algas regulaarne õppefilmide demonstreerimine (kaks korda kuus). Esimesel korral vaadati filmi mineviku mälestusmärkidest.

* * *

Ülikooli õppekorpuse ehitustöödel tuli puudu töökätest, mistõttu tööd venisid. Ülikooli komsomolikomitee otsustas: igaüks töötab ehitusel ühe tööpäeva, töötasu selle eest aga kasutame ülikooli teise festivali korraldamiseks. Ja juba järgmisel päeval asus esimene brigaad tööle.

* * *

Ülikooli komsomolikomitee moodustas reidibrigaadi, kes jälgib, kuidas läheb õppetöö töötavatel esimese kursuse üliõpilastel ja missuguseid raskusi esineb töökohtadel, ning propageerib parimaid saavutusi.

(Ajalehe «Petrozavodski Universitet» järgi)

TEADAANDED

MATKASPORTLASED!

Esmaspäeval, 21. dets. kell 18 toimub VSÜ «Kalevi» turismiklubis aruande- ja valimiskoosolek.

Turismiklubi juhatus.

* * *

TRÜ KINOLEKTOORIUM

18. dets. kell 19
Esineb akad. H. Haberman
«Uusi andmeid elu tekkimisest.»
Kinofilm «Elu tekkimine ja arenemine».

* * *

22. dets. kell 19
Kohtumine ENSV Ülemnõukogu Emajõe valimisringkonna nr. 45 saadiku sm. **J. Raidiga.**
Kinofilm
«N. S. Hruštšov USA-s»

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus. Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 6103. BM 10766.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 39 (426) Reede, 25. detsember 1959 XII aastakäik

TRÜ osakondade (kursuste) komsomolibüroode õppekomisjonide PÕHIKIRI

Osakondade (kursuste) komsomolibüroode õppekomisjonid teevad oma tööd üliõpilaste õppe- ja kasvatustöö parandamise, õppedistsipliini tõstmise huvides ja aitavad kaasa õppeprotsessi häireteta organiseerimisele.

Osakondade komsomolibüroode õppekomisjonid peavad alalist sidet dekaanidega, teaduskonna metoodilise komisjoniga ja ametiühingu õppekomisjoniga.

Osakondade (kursuste) komsomolibüroode õppekomisjonide organisatsiooniline struktuur.

Õppekomisjonid moodustatakse osakonna komsomolibüroo poolt üheks aastaks 9- kuni 11-liikmelisena ja kinnitatakse teaduskonna parteibüroo poolt. Komisjoni juhib osakonna (kursuse) komsomolibüroo õppesektori juhataja. Komisjoni koosseisu kuuluvad komsomoli grupiorganisaatorid ja 3—4 kommunistlikku noort.

Küsimuste lahendamisel ja otsustamisel peab kohal olema vähemalt 50% liikmetest. Küsimuste arutamisest võivad osa võtta ka parteiorganisatsiooni esindajad ja õppejõud.

Komisjonil on õigus arutada, anda soovitusi ja teha omapoolseid ettepanekuid teaduskonna dekaanile järgmistes küsimustes:

1. Eksamite ja arvestuste ümbertegemine eksamisessioonil.
2. Üliõpilaste väljaheitmine ülikoolist ja nende tagasivõtmine ülikooli.
3. Stipendiumi määramine ja äravõtmine.
4. Loengute vabakuulamise õiguse andmine.

Komisjon aitab teaduskonna dekaani järgmiste küsimuste organiseerimisel ja kontrollimisel:

1. Üliõpilaste iseseisev töö.
2. Tootmispraktika organiseerimine.
3. Töötavate üliõpilaste õppetöö organiseerimine.
4. Loengutest osavõtt ja akadeemiliste õpperühmade vanemate poolt peetavate päevikute kontroll.

Komisjoni esindajail on õigus osa võtta:

1. Õppeplaanide arutamisest.
2. Arvestuste ja eksamite plaanide koostamisest.
3. Eksamisessiooni tulemuste kokkuvõtete tegemisest.
4. Üliõpilaste varustamisest õpikute ja õppematerjalidega.

Komisjon aitab organiseerida ja kindlustab:

1. Täiendavate konsultatsioonide korraldamist ja abi mitteedasijõudvatele üliõpilastele.
2. Õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlaste töökogemuste vahetamist.
3. Temaatiliste õppe- ja teaduslike kinofilmide festivali läbiviimist.

Osakonna (kursuse) komsomolibüroode õppekomisjonide esimeestel on õigus vastuvõtule väljaspool järjekorda:

a) õppeprorektori juures õppetöö küsimustes,
b) õppeosakonna ülema juures,
c) teaduskonna dekaani juures.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Kes seal kõnnib . . . *A. KIVISTIKU fotoetüüd*

Õppekomisjonid

Aastast aastasse kiratsesid komsomoli osakonnabüroode juures õppe- ja teadusliku töö sektorid. Sageli polnud neil sektoritel kindlaid funktsioone, kindlaid kohustusi. Töö ulatus olenes täiesti vastava sektori innukusest. Kahjuks oli see enamikul juhtudel väga väike.

Et olukorda parandada, otsustas ülikooli komsomolikomitee organiseerida õppekomisjonid. Pöörduti parteiorganisatsiooni ja rektoraadi poole ja leiti täielikku toetust.

Õppekomisjonide moodustamisega on muutunud kindlapiirilisemaks komsomoliorganisatsiooni ülesanded ühes kõige tähtsamas töölõigus — õppetöös. Nagu juhendist nähtub, on komisjonidel rida tähtsaid õigusi ja kohustusi õppeprotsessi organiseerimisel, stipendiumide määramisel, eksmatrikuleerimisel jne. Nendest kohustustest ja õigustest on juba mitmetel nõupidamistel palju räägitud. Küsimus: mida teha? peaks selge olema. Nüüd on päevakorras —

KUIDAS?

Ja see oleneb kõigepealt komisjoni liikmeist endist. Võib nii kujuneda, et komisjonist saab mingi paberlik moodustis, kellele dekaan mõnel pakilisel juhul tema olemasolu vaid meelde tuletab. Võib juhtuda, et aasta pärast, mõnel aruandeperioodil, küsitakse: kus on see õppekomisjon? . . . ja kui vastust ei kuuldu, otsustatakse parallelismi või bürokraatia vastu võitlemise sildi all need komisjonid kaotada. Nii aga ei tohiks asi minna.

AGA KUIDAS SIIS?

Nagu iga uue ettevõtte juurde asudes on ka siin raske täpseid teeviite tõmmata. Loomingulises tööprotsessis võivad alt vedada ka kõige täpsemini väljajoonistatud plaanid. Millised võiksid siiski olla mõned põhilised soovitused vastmoodustatud õppekomisjonidele? Neid oleks esialgu neli.

Esiteks. Tuleb luua tihe kontakt dekaanidega. Selleks oleks kõige praktilisem läbi viia komisjoni liikmete ja dekaanide ühine nõupidamine, kus lepitakse kokku, kuidas iga üliõpilastesse puutuv küsimus, iga avaldus muutuks õppekomisjoni tööobjektiks.

Teiseks. Tuleb hoolt kanda selle eest, et iga üliõpilane oleks teadlik õppekomisjoni olemasolust, koosseisust, ülesannetest. Ühe sõnaga, et iga üliõpilane pöörduks ükskõik millises õppetöö küsimuses

KÕIGEPEALT

vastava osakonna õppekomisjoni poole.

Kolmandaks. Komisjoni liikmed peavad hästi tundma konkreetset olukorda. Selleks on vaja pidevalt jälgida eksamisessioonide kulgu, üliõpilaste iseseisvat tööd, õppedistsipliini jne. Stipendiumide määramise seisukohalt tähendab see, et komisjoni liikmed teaksid ühelt poolt nende osakonnale antavat stipendiumide üldmäära, teiselt poolt tunneksid iga üksikut üliõpilast, s. t. — oleksid tuttavad tema õppeedukusega, kohaga kursuse poolt koostatud pingereas, ühiskondliku tööga, moraalse palge ja majandusliku seisukorraga.

Neljandaks. Komisjoni töö peab olema operatiivne ja regulaarne. Seda tuleb mõista nii, et kõigil, kes seda vajavad, peab olema teada,

MILLAL JA KUS

võib komisjoni leida. Kõige hõlpsam oleks seda saavutada, kui dekanaatides oleks kõigile nähtaval kohal informatsioon komisjoni liikmete nimede ja aadressidega ning andmetega komisjoni istungite ja ürituste kohta.

Lõpuks veel üks soovitus, mida «viiendaks» ei tahaks märkida, vaid lisada kõigi eelnevate juurde. See on — töötada tuleb julgelt. Päevakorras on palju teravaid printsipiaalseid küsimusi. Nende lahendamisel ei saa olla sõbramees igaühega, õigem on ausaks seltsimeheks jääda.

Ja kõige lõpuks (omavahel öeldult) — õppekomisjoni liikmetel endil peab olema hea õppeedukus.

A. VAHEMETSA,
ELKNÜ TRÜ komitee õppe- ja teadusliku töö sektori juhataja

Uues ühiskodus

See oli 1958. a. märtsis, kui üliõpilased asusid ehitama endale uut kodu — ühiselamut R. Pälsoni ja Vanemuise tänava nurgale. Siis oli kuulda kahtlevaid hääli, mis avaldasid arvamust, et uue ühiselamu ehitamine võtab aega vähemalt viis aastat, kui mitte rohkem. Tegelikkuses kujunes kõik teisiti: ühiselamu valmis üsna lühikese aja jooksul (aasta ja kümme kuud) ja pole enam kaugel päev, millal üliõpilased võivad oma kätetööst rõõmu tunda.

Peatselt ekspluatatsiooni antava ühiselamu elutubadesse on võimalik majutada 432 üliõpilast.

Moodne ja mugav sisustus

Ülikooli majandusmehed on kandnud hoolt selle eest, et tubadesse saaks täiesti uus sisustus, mis ladudes juba ootabki oma peremehi. Seinakapid lahendavad üliõpilaste riiete hoidmise küsimuse. Lähematel päevadel alustatakse riidenagide ja seinariiulite ülesseadmist tubadesse. Ka kardinapuud on tubade jaoks olemas, kuid kardinad oleks vajalik muretseda üliõpilastel n. ö. «oma kulu ja kirjadega».

Suurt tähelepanu on ühiselamus pööratud üldkasutatavatele ruumidele (külaliste toad, õppetoad, punanurk jm.) Külaliste tubade sisustamiseks on saabunud Tallinna mööblivabrikus «Standard» valmistatud uus moodne mööbel (fotol).

Külaliste tubade olemasolu võimaldab üliõpilastel oma külalisi vastu võtta mugavas, selleks otstarbeks määratud ruumis, mitte aga elutoas: Seda nõuet tuleb ühiselamu valitaval nõukogul rangelt silmas pidada. Muidugi, kui külaliste tubades ei ole külalisi, võivad neid kasutada ka ühiselamu elanikud kas õppimiseks või mõneks teiseks otstarbeks.

Ka õppetoad, fuajee ja punanurk sisustatakse moodsalt ja mugavalt. Punanurka asetatakse raadio, ja kui hakkab tööle Tartu televisioonikeskus, siis ka televiisor.

Uues ühiselamus on mõeldud ka üliõpilaste «kõhumuredele». Ühiselamu einelauast on võimalik 16 tunni jooksul öö-päevas saada nii külma kui ka sooja toitu ja toiduaineid. Einelauaruumi seatakse üles mahla-automaadid.

Ärgu parem tulgugi

Seega kujuneb uus ühiselamu meie vabariigi üheks moodsamaks ja mugavamaks üliõpilaste ühiskoduks. Seal on loodud tingimused, mis võimaldavad osa võtta üleliidulisest ühiselamute-vahelisest sotsialistlikust võistlusest. Tõsi küll, need tingimused on seni loodud vaid ülikooli administratsiooni ja majandusmeeste poolt. kuid suurem töö distsipliini ja elamiskultuuri osas jääb teha siiski üliõpilastel endil. Ja üliõpilased peavad sellega toime tulema. Kes arvab, et ta ei suuda täita uue ühiselamu sisekorra eeskirju, see ärgu parem uude ühiselamusse tulgugi, ärgu nähku mitmekordse kolimise vaeva.

Uues internaadis tahaks näha seda, et sisekorraeeskirju, ühiselamu nõukogu ja komandandi korraldusi täidetaks enesestmõistetavalt, teadlikult. Sisekorraeeskirjade vabatahtlikku täitmist on arvestatud juba näiteks fuajees asuva valveruumi planeerimisel. Ära on jäetud igasugused takistused ja barjäärid, nagu neid on veel meie mõnedes ühiselamutes.

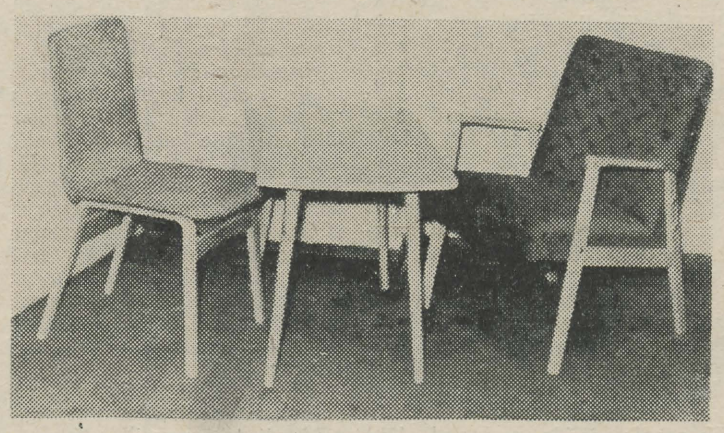

Äratus, ja siis võimlema

Et internaadis on olemas korralikud pesemisvõimalused ja avarad ruumid, toimub hommikvõimlemine organiseeritult. Kogu ühiselamu ulatuses on äratus kell 7.30. Pärast seda peavad kõik üliõpilased väljuma koridoridesse hommikvõimlemisele (talvel). Kevadel ja suvel toimub hommikvõimlemine ühiselamu õuel. Samasugune kord hakkab kehtima ka teises R. Pälsoni tn. internaadis alates teisest semestrist. Ülejäänud ühiselamutes organiseeritakse hommikvõimlemist vastavalt kohalikele tingimustele tubade kaupa.

Head jüripäeva!

Kõik üliõpilased, kes asuvad elama uude ühiselamusse, peavad eelnevalt veel kord teatama, kas nad soovivad täita eespool toodud nõudeid või mitte. Kes sellest pole teatanud, jäetakse välja uue internaadi elanike nimekirjast.

Organiseeritult tuleb lahendada ka puhkeõhtute küsimus. Et ühiselamus puuduvad selleks vastavad ruumid, tuleks järgida Tiigi tn. internaadi nõukogu algatust — korraldada puhkeõhtuid selleks otstarbeks üüritud ruumides. Olukorda aitab siin kergendada asjaolu, et ülikool saab 1960. a. jaanuaris tagasi Tähe tn. klubi kasutuses olevad ruumid.

Seniks aga kõigile uue ühiselamu tulevastele elanikele head jüripäeva!

J. LEPPIK,
TRÜ uue ühiselamu organiseerimiskomitee esimees

VABANEGEM IGANDITEST

Meie ei vaja jõulusid!

Üheks religioosseks pühaks on jõulupühad. Kui küsida jõulude tähistajailt selle põhjusi, siis ühed väidavad, et nad pühitsevad jõulusid kui jumala poja Jeesus Kristuse sünnipäeva. Teised räägivad, et nad pühitsevad jõule traditsiooniliselt. Kolmandad ütlevad, et neid ei huvita jõulude põhjus, nad on valmis pühitsema ükskõik milliseid pühi, kui need pakuvad lõbusat olemist ja rikkalikult kaetud lauda söökide ja jookidega.

Kas elas kunagi Jeesus Kristus ja kas on põhjust tema sünnipäeva tähistamiseks? Sellele küsimusele saame kolm erinevat vastust.

Vaimulikud ja usklikud väidavad, et Kristus sündis jumala pojana ja elas maailmas kui jumal-inimene. Osa kodanlikke teadlasi, kes püüavad usku teadusega lepitada, toetavad seisukohta, et Jeesus Kristus elas I saj. Palestiinas mitte kui jumal-inimene, vaid kui ajalooline isik. Kolmanda ja ainuõige vastuse annab teadusele toetuv materialistlik maailmavaade. Kristus ei ole jumal-inimene ega ka ajalooline isik, vaid mütoloogiline kuju, nagu vanade egiptlaste Osiris, venelaste Ilja Muromets, eestlaste Kalevipoeg jt.

Vanad pärslased pühitsesid oma päikesejumala Miitra sünnipäeva 25. dets. See püha pidi tähistama päikese ja kogu looduse iga-aastast taassündi. 334. a. võttis Rooma kirik selle püha oma kalendrisse, sidudes selle evangeeliumi müütidega Jeesuse sündimisest ja muutis Miitra sünnipäeva Jeesuse sünnipäevaks.

Ka põhjamaadel tunti jõulupühi juba enne ristiusku talvise pööripäeva pühana, ristiusu tulekul anti neile aga kristlik sisu.

Tänapäeval on enamik meie inimestest loobunud religioossetest eelarvamustest. Mõned tähistavad religioosseid kombeid ja pühi ainult tava järgi, aidates seega tahes-tahtmata kaasa religioossete igandite säilimisele.

Iga üliõpilase kohuseks olgu aktiivne võitlus usuliste eelarvamuste ja traditsioonide vastu.

A. TEIST

Huvitavat seminaridelt

Eesti ja lääne filoloogia osakonna õppejõudude filosoofilised seminarid olid käesoleval semestril pühendatud ateismi probleemidele.

Sissejuhatava ettekande «Usulised igandid ja psühholoogia» tegi prof. Ramul, kes peatus üksikasjaliselt usuliste igandite säilivuse psühholoogilistel põhjustel, nagu kodused mõjustused, harjumused, traditsioonid, vapustavad elamused. Ettekandja rõhutas, et positiivsete tulemuste saavutamiseks on vaja lähemalt tutvuda usuliste igandite kandja psüühikaga ja nende vajadustega, mis tal on jäänud rahuldamata ja sunnivad teda rahuldust otsima usu rüpest. Ettekandes rõhutati, et usklike juures etendavad sageli tähtsat osa emotsionaalsed faktorid (harjumused, tundmused jne.), sellepärast ei anna mõistusepärane selgitustöö alati tulemusi.

Läbirääkimistel, mis toimusid kahel istungil, täiendasid sõnavõtjad mitmeti ettekannet. Nii soovitati rohkem varieerida ateistliku propaganda meetodeid, kuna tänapäeva uskliku maailmavaade on hoopis komplitseeritum kui möödunud aegadel ega tarvitse alati lähtuda piibli seisukohtadest. Meie ajakirjandus ei arvesta aga seda alati ja püüab küsimust lahendada naiivselt.

Seminaril toonitati, et usuvastast selgitustööd tuleks teha eriti vanemate inimeste hulgas, kellele on pahatihti usaldatud laste kasvatamine. Individuaalset kasvatustööd soovitati teha ka nende üksikute üliõpilaste juures, kes on veel usu kammitsais.

Külalisena võttis seminarist osa filosoofiakateedri juhataja prof. O. Stein, kes andis oma selgitava sõnavõtuga väärtuslikku lisa seminari töö tõhustamisele, eriti panteismi küsimuses. Teatavasti kaldusid omal ajal nii C. R. Jakobson kui ka Fr. R. Kreutzwald panteismi. Kuigi meie asume tänapäeval panteismi suhtes eitaval seisukohal, siis ometi ei tohi unustada, et omal ajal etendas panteism vastandina feodalismiaja tagurlikule maailmasuhtumisele progressiivset osa. Seega tuleb ka Kreutzwaldi ja Jakobsoni ellusuhtumist vaadelda ajalooliselt, oma aja seisukohalt.

A. HABERMAN,
Ajaloo-Keeleteaduskonna
parteibüroo sekretär

VÕISTLUSTÖÖ

Film ja näidend

Mäletan, kui vaikselt väljusid vaatajad kinosaalist, naised pühkisid häbi varjamata pisaraid ja kõrval pihtis tundelisem meesüliõpilane kaaslasele:

«Tead, mul on kole piinlik, aga silmad võttis märjaks...»

Ealeski ei ununе meelest Borissi surm, sellest jõulisemat kunstis on raske ette kujutada.*)

On arusaadav, et seetõttu paljud inimesed läksid TRÜ draamaringi etendusele «Vanemuises» teatud eelarvamuste ja kartustega. (Siit moraal: lavastaja peab arvestama ka taolisi «vaenlasi».) Kui esimene vaatus V. Rozovi draamast «Igavesti elavad» möödas oli, tõusis tagareast üks noormees ja lahkus:

«Rahast olen ma niikuinii ilma, nüüd säästan vähemalt aega.»

Milles oli siis asi? Kas tõesti etendus kukkus läbi? Kas tõesti oli draama repertuuarivõtmine eksisamm?

Filmi esilinastus USA-s möödus suure eduga, Hollywoodis tehti kurba huumorit, et kui Nõukogude Liidus on kõik filmid sellised, siis jäävad ameeriklased varsti pankrotti. Ja kõik kriitikud rõhutasid üksmeelselt, et vaatamata filmis püstitatud tohutult mõjuvale sõjavastasele apoteoosile, ei kaota vaatajad hetkekski silmist suure trio, elu valusa kolmnurga liikmeid. Ja just selles oli üliõpilaste nõrgim külg.

Näidendi algus tuletas meelde kooliõpilaste katset «Hamletit» mängida: milline kohmakus, suutmatus! Ja seda eeskätt Boriss (Tõnu Alasi): ei mõista, kuidas võidi seda äärmiselt viisakat, kuid puist, tundetut, isegi Veronika vastu kiretut noormeest (kui armetud olid need armastus-, eriti suudlemisstseenid) ometi armastada ja üliväga hinnata. Lavastaja oli ilmselt Borissi kuju kallal vähe tööd teinud, sest näitlejal (omajagu süüd oli ka rambipalavikul) võimeid siiski on. Tundus, et ka teisi osatäitjaid, eriti Virve Trassi Veronikana, häiris see nõrk mäng, mis vajutas oma pitseri kogu esimesele vaatusele.

Puändiks oli Kuzmini (K. Haan) ilmumine lavale. Eakama soliidse perekonna- ja tööinimese asemel nägime kohaltammuvat moodsat kübarat sõrmede vahel näppivat intelligendikest! Kui lavastaja Haim Drui osade valikuga võib muidu rahule jääda (eriti sobivad abielupaar Laubred, V. Trass ja Õ. Allilender), siis eelpool mainitud noormeeste osas ei saa küll rahule jääda. Seda tõendab ka asjaolu, et vaatamata tõsistele sündmustele laval, oli publik lõbusas meeleolus, naeris sisemiselt küündimatu mängu üle ja näitlejate üle, kel kontakt vaatajatega puudus.

Murrang saabus kolmandas pildis. Napp lavakujundus andis hästi edasi tagala ranget ja rasket elu. Kandev osa on Irinal (Helve Võsamäe) ja Fjodor Borozdinil (Arvi Maasik), kelle mõlema mänguga võib rahule jääda, sest nad lõid täiesti usutavad osad. Palju aitas A. Maasiku juures kaasa Paul Kangro oskuslik jumestus ja parukas. Irina jääb oma energilise ja optimistliku esinemisega tunduvalt rohkem domineerima kui tema nimekaim filmis. Ta oli kahtlemata õnnestunuim kuju selles lavastuses. Ja üldistusena võib öelda, et vanemad inimesed (M. Eero vanaemana, V. Meerits A. Kovaljovana jt.) õnnestusid näidendis hoopiski rohkem kui samaealiste noorte osad, nii imelik kui see ka pole.

Et üht trio liiget loetakse kadunuks, avaneb kahel ülejäänul võimalus end näidata. V. Trassi Veronika on välimuselt ja mängult sarnane Tatjana Samoilova loodud saatusest murtud tütarlapsega filmis, kuid vajaka jääb just jõulistes stseenides. Märt Liigandi Mark Aleksandrovitš jättis ebamäärase mulje. Kohati koorus temast välja mingi kindel isiksus, sealsamas läks see jälle kaotsi. A. Švorin jäi aga filmist meelde sellise tüübina, kes pole meie ühiskonnast praegugi kadunud, Margi kuju kerkis üles süüdistusena kõigi temataoliste vastu; näidendis sellist terviklikkust polnud (kuigi peab märkima, et kohati on siin, nagu Borissi osa puhulgi, süüdi tekst — võib-olla tõlge —, mis rahulolematust tekitab).

Viiendas pildis jätkub muutus paremuse poole, see pilt on üks näidendi tugevamaid. Negatiivsed tegelased, nagu ikka, õnnestusid hästi: Monastõrskaja (Õ. Allilender) eputamise taga peitub kaalutlev egoism, olgugi et temas peaks vähem headust ja rohkem rumalat üleolekut olema, tegelinski Tšernov (Raimu Laubre) ei varjagi oma palet tema ees, leivalõikaja Njura (Maris Laubre) tekitab õudust oma tabava koomikaga, luues väga hea reasõduri kuju spekulantide armeest. Kuidagi võõraks jäävad vaatajale aga Miša (Ü. Sõstra) ja Tanja (T. Uska); Varja (K. Lõuk) ümberkasvamine pole kuidagi usutav (ehkki see on siin küll rohkem autoripoolne).

Viiendas pildis saavutab kulminatsioon oma tipu: Mark paljastatakse, Veronika muutub veelgi õnnetumaks. Volodja (Peeter Volmer) õnnestunud monoloog Borissi kangelasteost enne surma annab näidendile õiguse kanda nime «Igavesti elavad».

Harmooniliselt on veel seotud kuues pilt, kus kogu pere on Moskvas koos ja tundub, et näidend võikski sellega lõppeda. Õnnestunud stseen saluudist Smolenski vabastamise puhul annab ise optimistliku lõpu. Kuid nüüd järgneb veel seitsmes pilt võõra sõduri haual rea aastate pärast, kus autor on ilmselt määranud Volodja ja Veronika ühte, mis lausa rikub senist muljet, kuigi lavastaja ja näitlejad annavad oma parima. Veronika lõpumonoloog pole halb, kuid näidendi põhiidee vaataja südamesse jätmiseks tuleks see veelgi jõulisemalt esitada: rohkem verd on vaja muidu elututesse sõnadesse. Filmis on V. Rozov sama probleemi hoopis õnnestunumalt lahendanud: Veronika läheb lumivalges kleidis neile vastu, kes s e a l ellu jäid, käed täis kevadlilli, silmades suur valu: miks tapeti t e m a? Miks tapeti me isad-emad, vend ja õde? Miks? Ei iial, kas kuulete, ei iial enam sõda! Meie, noored, lubame seda!

Kuidas siis jäi? Kas maksis seda draamat kavva võtta või ei? Seni on ülikoolis lepitud kergemate paladega («Kolme ööbiku tänav 17», «Rõõmu otsingul»), mis polnud esitamise tasemelt siinmainitust kõrgemad, «Jupiter naerab» ja «Linnud lahkuvad pesast» olid aga sellest paremad. (Äärемärkusena olgu öeldud, et enamikul ülikooli etendustest on algus väga nõrk, kuid tugev tõusujoon päästab kogumulje.) Siit järeldus: suund on õige, **selliste näidenditega tuleb aga veelgi rohkem töötada**, eriti, kui vaatajal seisavad kogu aeg silmade ees filmis loodud suurepärased kujud.

Pärast etendust ühiselt internaadi poole astuvas noortesalgas võis kuulda elavat mõttevahetust äsja nähtu üle. Korraga lausus seni ebatavaliselt vaikne tütarlaps, muidu alati lõõpiv ja lõkerdav, kes polnud filmi näinud:

«Teate, ma ei tohi vist üldse selliseid asju vaatamas käia — süda valutab ja mõtlema paneb».

Aga see on ju hea!

«V»

*) «Kured lendavad». V. Rozovi stsenaarium, M. Kalatozovi lavastus. Kinostuudio «Mosfilm». Cannes'i festivalil Suure preemiaga autasustatud film.

ALGASID ARVESTUSED

Vene filoloogia osakonnas on toimunud juba hulk arvestusi. Teine kursus sooritas diferentseeritud arvestuse vana-vene kirjanduses. Materjal oli ulatuslik ja raske. Enamik teise kursuse üliõpilasi on lõpetanud eesti õppekeelega keskkooli. Neile oli õpitava juures täiendavaks raskuseks puudulik keeleoskus. Tubli töö aga tagas edu. Kahekümnest viiest üliõpilasest sooritas enamik arvestuse hindele neli ja viis. Eriti rõõmustas õppejõudu sm. Lotmanit see, et need üliõpilased, kes möödunud aastal olid raskustes praktilise keelega, tulid nüüd edukalt toime.

Kolmandal kursusel on toimunud tänapäeva vene keele ja praktilise vene keele arvestused.

Neljas kursus sooritas arvestuse vene keele õpetamise metoodikast. Tulemused olid küllaltki head. Seda edu seletab vanemõpetaja T. Murnikova üliõpilaste hoolika osavõtuga loengutest ja koolides toimunud praktilistest töödest. Eriti hästi vastasid üliõpilased Keerus ja Garmoštšikova.

Peatselt võivad üliõpilased pühendada kogu tähelepanu saabuvatele eksamitele.

H. TALVET

Õppedistsipliin lonkab

Kaheksandast kuni kümnenda detsembrini korraldati Ajaloo-Keeleteaduskonna parteibüroo, ametiühingukomitee ja dekanaadi ühise üritusena õppedistsipliini kontroll kogu teaduskonnas (välja arvatud bibliograafiaosakond).

Kontrolli tulemuste analüüsimisel selgus, et teaduskonna eri osakondades ja erinevatel kursustel on õppedistsipliin väga ebaühtlane. Et osa õppejõude (sm-d Aben, Adams, Blum, Issakov, Kompus, Lotman, Mintz, Ramul) ei esitanud andmeid vene filoloogia osakonna kohta, siis ei olnud võimalik kindlaks teha selle osakonna üliõpilaste puudumise protsenti. Nii tekkis petlik mulje, et võõrkeelte ja ajaloo-osakonnas, kus kontrollimine oli põhjalikum, on puudumiste protsent kõrgem.

Kui võrrelda üksikuid kursusi, siis tuleb esile tõsta esimese kursuse suhteliselt head töödistsipliini. Ka nendel üliõpilastel, kes käivad tööl, esineb ainult üksikuid puudumisi. Selle kõrval torkab silma suur puudumiste arv ajaloo-osakonna IV kursusel, lääne ja eesti filoloogia osakonna III kursusel ja vene filoloogia osakonna II kursusel. Nii puudus ajaloo-osakonna IV kursusel 8. detsembril kuueteistkümnest üliõpilasest kaheksa, s. o. 50% ja 9. detsembril kaheteistkümnest üliõpilasest seitse (60%). Ka vene filoloogia osakonna II kursusel puudus kahekümne kolmest üliõpilasest korduvalt kaheksa-üheksa (40%). Ajaloo-osakonna II kursusel puudus 8. detsembril seitsmeteistkümnest üliõpilasest kuus (35%), eesti filoloogia osakonna III kursusel puudus samal päeval viiekümnest üliõpilasest 18 (30%), võõrkeelte osakonna I kursusel puudus 9. detsembril kahekümne kuuest üliõpilasest seitse (27%).

Massiliselt puuduti enamasti hommikustest loengutest (kl. 8—11). Suur osa puudujatest elab ühiselamutes. See on tõsine signaal komsomolitöö puudustest võitluses tervete eluviiside (hommikvõimlemine) ja tulevastele pedagoogidele vajaliku päevarežiimi juurutamise eest.

Õppedistsipliini kontroll näitas, et teaduskonnas on veel terve rida üliõpilasi, kellel pole nõukogude üliõpilasele vajalikku töössesuhtumist. Viimaste hulgast tuleks «esile tõsta» vene keele osakonna I kursuse endist kursusevanemat Jänest, kes puudus pidevalt (koos päevikuga) ja laostas sellega kogu kursuse töödistsipliini, ja sama kursuse üliõpilast Repkinat. Vene keele osakonna II kursusel «hiilgavad» oma laiskuse ja hooletusega üliõpilased Uhutta, Kuznetsova, Etruk ja Laanemann. Ajaloo-osakonna III kursusel esineb «sissemagamisi» üliõpilastel Koppelil, Paabul ja Reisneril, IV kursusel on puudujate «esirinnas» Kask, saksa keele osakonna III kursusel Kapral, inglise keele osakonna IV kursusel Pokk. Hommikustelt loengutelt puuduvad sageli ka II kursuse inglise filoloogid Karind ja Muugamäe, eesti filoloogia osakonna III kursusel Kajara ja Bergmann.

Puudumisi esineb vähem eriainete loengutelt, rohkem aga üldkursuste loengutelt, eriti nendelt, mida kuulavad mitme osakonna üliõpilased koos.

Komsomoligruppidel, kursusevanematel, kuid ka hooldavatel õppejõududel tuleks tõsiselt mõelda, mis on Ajaloo-Keeleteaduskonna kursustel õppedistsipliini parandamise osas tegemata jäänud.

M. LÕHMUS

Stseene lavastusest.

A. TERASKI fotod

EKSAMID

Eksameid ootavad kõik ärevusega. Üliõpilane on rahutu: kas õnnestub tal omandada kõik hästi ja õigeaegselt; õppejõud ei saa olla ükskõikne oma üliõpilaste vastuste suhtes: peegeldub ju nendes osalt temagi töö.

Neid tundmusi ei kustuta isegi aastad. Õppejõul ei unune hästi vastanud üliõpilane, ja viimane ei unusta mütsikergitamist kohe pärast eksamit. Seob ühise töö ja saavutuste rõõm.

Eksamiaeg ei too aga kaasa ainult tõmbe-, vaid ka tõukejõude. Peaaegu igal õppejõul on meeles niisuguseid episoode, mida on ebameeldiv meenutada, on häbi, on tunne, nagu oleksid puudutanud midagi musta ja madalat. Tõepoolest, ei ole midagi rusuvamat, kui oled sunnitud siduma nooruse, ilu, erksad vaimujõud mõistega — vääritu. Neid tundmusi tekitab paljude üliõpilaste käitumine eksamil.

Üks õppejõud jutustab: «Väikese ebamugavusega meenub möödunud aastast üks Matemaatika-Loodusteaduskonna noormees. Aasta vältel torkas silma sagedane loengutelt puudumine. Seminarides teadis ta siiski keskmiselt. Eksamile tuli ta aga keskkooli lõpumärgiga rinnas. Aasta jooksul ei näinud seda kunagi. Üldse ei kanna ju vanemate kursuste üliõpila-

ja

sed keskkooli lõpumärki. Tundsin ära, sama kooli märki olen isegi kandnud. Vististi taotleti sellega midagi. Pisike spekulatsioon!»

Ebamugav on kohtuda ka keerutajaga, tühjade sõnade meistriga, kellel jutt jookseb nagu küllusesarvest, kuid ajakohast ja olulist ei ütle. Mida selline noor mõtleb? Vist mõtleb ta, et paljaste sõnadega on võimalik jätta muljet teadmistest, veidi petta õppejõudu.

Päris piinlik on, kui eksamile tuleb «haige» — hääl kergelt ära, kael kinni mässitud või siis lihtsalt kuidagi kokku vajunud valutavat pead hoidev ja sosinal rääkiv inimene, keda aga pärast eksamit kohtad tänaval või kohvikus sirgena, jõust ja tervisest pakatavana.

Kuhu viib see tee, noor sõber? — Selline küsimus tekib siis, kui eksamile tuleb kauplejа, kes palub end küsida üha veel ja veel, et «kolm» või «neli» välja tuleks. Kui vaja, siis abistavad sõnu ka kurvad silmad ja pisarpärlid. Ja ega inimene pole puust, kuid häbi on alanduse pärast kõigil. Ebalev tunne on, kui kohtad seda üliõpilast hiljem tänaval.

Viha, vastikust ja solvumist tekitavad spikerdajad. Ja neid siiski veel mõni leidub. Peaaegu iga sessiooni ajal on leidunud üks või kaks sellist, kelle kohta võib ütelda — näp-

INIMENE

paja. Raske uskuda, et selline noor hiljem pettusest loobuks, vastupidi, on karta, et praktilise elu raskustes pettuse mõõtmed veel suurenevad.

Sellistele suurematele või väiksematele inimese väärikust madaldavatele tegudele viib ikkagi ainult üks tee — ei töötata süstemaatiliselt, ei mõelda õigeaegselt eksamite raskustele. Viimases hädas aidaku teesklus, väike enesealandus või päris pettus. Kui ei osanud oma tööd ratsionaalselt korraldada, siis võta vähemalt mehiselt vastu see, mis oled ära teeninud.

Rasketes olukordades selgub, millisest puust keegi on. Kuid soovime koos M. Gorkiga: «Хочу чтоб каждый из людей был человеком!»

M. SALU

Onomatopoeetiline päev

Trrr-rrr! Pagan! Juba hommik! Mis puder täna on? Jälle?? Oh, oh, oh... Nämm, nämm... ahah, piim kah! Klonks, klonks. Sooh! — Kuule, sa jääd hiljaks! — Nojah, ma ei leia oma villaseid sokke üles! Hahahaa, ma ei ütle, kes magab veel. Kuule, tõuse üles! Me sõime su pudru ära! Hahahaa... Miks te hiljaks jäite? Hea küll, ärge vabandage, teie keerutamist ei jõua kunagi ära kuulata... Mis tööd ma siis sulle... teile annan?! Üks moment, üks moment... Visake need lauad aknast välja! — Hiiohei! Alt ära! — Poisid, kõik siia, tsement tahab tassida. Kiiremini, kiiremini! — Ah, ah, uh, uh!... Oh, ometi lõunatund, saab veidi tukkuda. Norrr-norrr-norrr... Ja mis teie siin viilite!? Lõuna on ammu läbi! Kiiremini, kiiremini, minge visake need lauad aknast sisse! Ja ärge viilige, muidu... teate isegi. Ah kvalifikatsiooni loeng? Ei... ei ... Täna ei saa kuidagi...

... Piimasupp .... praetud maks... Jälle maks! Ma jään niiviisi maksahaigeks! Kuulge, palun rutem, ma jään loengule hiljaks! — Nonoh, ärge kallake mulle suppi pükstele! — Juba hommik! (Võiks otsast alata...)

Vabandust... Mul endalgi on kahju, niigi väike portsjon! Nämm, nämm...

... Millal te õpite ilusti saksa keeles vabandama, kui te saksa keele loengule hilinete? — Pitte... entsults... ich... hiljaks jäin... Söökla kell oli veerand tundi taga... Trrr! Teine loeng... Trrr! Kolmas loeng. Ahahaa, küll on hea, kui loenguil nalja tehakse... Trrr! Neljas... Kuule, ära norska! — Mis, mh? — Trrr! Loengud läbi! Täna on hea film, lähme vaatama, ehk saame piletid!

... Täitsa maru pilt oli! Oli jah! Muidugi, sulle ei meeldi midagi! — Aga homme seminar?! Oi-oi-oi! — Homme, viilin töölt ja õpin... Küll ma sinise lehe saan! Norrr... norrr... norrr... Hahahaa-haa! Ei midagi, mul tuli üks anekdoot meelde... Norrr, norrr, norrr... Aptsihh! Needus, tuul tõmbas tööl läbi... Norrr, norrr... Trrr! Pagan!

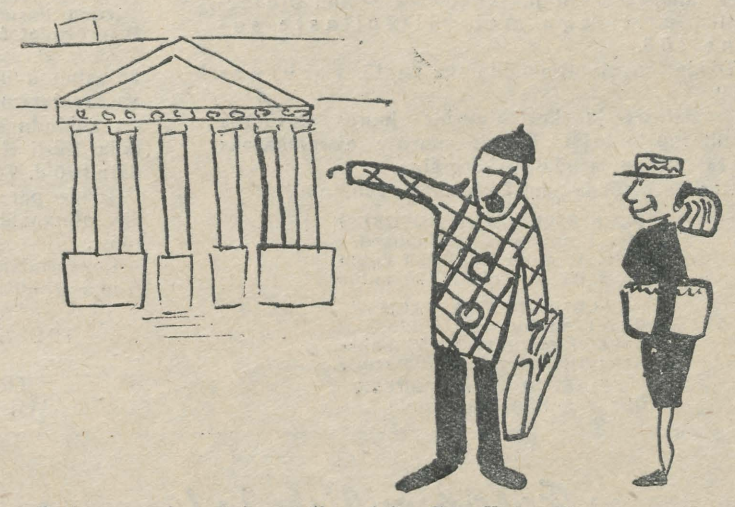

Tudeng-maaler internaadi ehituselt: «Kui võõpass õige tollel majal kah iga samba ise karva — oless õkva tüki ilusam!»

TERVITAME meie kohtumisest osavõtjaid — TPI ja EPA ajalehe toimetusi!

Vestlus kursusekaaslasega

Mina: «Kuidas sul ka tööl läheb?»

Tema: «Pole viga. Töö nagu töö ikka. Tassime prahti, kütame õues katelt, aitame aknaid eest võtta, puhastame klaase, kanname tsementi majja, pühime treppe...»

Mina: «Mis ametimehed te siis olete?»

Tema: «Puusepad vist... või kes seda asja täpselt teab.»

Mina: «Siis teete puusepatööd ka ikka vahetevahel?»

Tema: «Kui sa just lauajuppide aknast väljaloopimist puusepatööks nimetad, siis küll.»

Mina: «Mine nüüd jutuga! Niipalju kui mina tean, on meie kursuse kõigile poistele ja tüdrukutele juhendajad määratud, kes neile ametit õpetavad.»

Tema: «Mujal võib see küll nii olla, aga Pälsoni tänava «intri» ehitamise kompleksbrigaadis tasgu kuusteist tundi raske — ikkagi saame hakkama.»

Mina: «Seepärast tahetigi vähendada.»

Tema: «Mina ei nimetaks sellega nõustumist teisiti kui allavandumiseks. Tuleb lõpuks nii välja: sime igatahes kõik viiekesi prahti.»

Mina: «Veebruaris peaksid toimuma kvalifikatsiooni omandamise eksamid ja siis läheme seniselt kolmesajarublaliselt õpilaspalgalt pärispalgale üle. Mis teie siis peale hakkate?»

Tema: «Ei tea! Sellest on ülemustele küllalt räägitud...»

Mina: «Noh, ja nemad?»

Tema: «Et küllap saab. Teeme selle maja valmis, hakkame uut ehitama, siis saate oma õige töö peale. Seesuguste «küllapsaabidega» on nad meid kolm kuud lohutanud.»

Mina: «Väga veider suhtumine.»

Tema: «Mina ka ei saa aru. Ehitusel peetakse meid nagu mingiks võõrkehaks, kellest oleks parem lahti saada. Tahaksime tõsiselt tööd teha, aga lihtsalt ei lasta. Nii kaob lõpuks tööisugi...»

Mina: «Jah. Muide, sina olid ka vist loengute arvu vähendamise vastu kuueteistkümnelt tunnilt nädalas kaheteistkümnele.»

Tema: «Kogu kursus oli. Pärast kaheksatunnilist tööpäeva veel neli korda nädalas hilja õhtuni loenguid kuulata pole kerge, eks?» Näitame, et oleme tugevamad. Olvähendame loenguid, vähendame tööhulka, otsime aina kergendusi.

Mina: «Kas arvestussessiooni aeg juba teatati?»

Tema: «Neljandal jaanuaril algab. Kolm nädalat.»

Mina: «Kolm nädalat ja kolm arvestust?»

Tema: «Kolm. Keeleteaduse aludas sulle tundub, kas oleme praeguse töökorralduse juures ühiskondlikust tööst palju kõrvale jäänud?»

Tema: «Oleme — ikka sedasama aega ei jätku. Oleme filoloogid, aga meie sulest pole tinti näinud ei ajalehe toimetus, ei seinaleht.»

Mina: «Isegi kirjandusringist võtame harva osa. Töökohtadel pole lugu parem, kuigi peaksime seal tublisti kaasa lööma...»

Tema: «No nii hull see asi ka ei ole. Kui veidi rohkem harjume, leiame ka selle jaoks rohkem aega.» Mõtles veidi, mõtles... ja siis: «Meie juba alla ei vannu. Kindlasti saame kõigega hakkama.»

A. KÜNNAP

EESSÕNA ASEMEL

Oli niisugune kursus — eesti filoloogia esimene. Tuli sel sügisel üle ülikooli lävepaku ja kadus siis nagu vits vette — ei kippu ega kõppu!

Aga esimeselt kursuselt oodatakse alati palju: uusi mõtteid, uusi talente, uut tegevusindu...

«Ja-jah, tööle, tööle! Ehitustööle! Sinna nad läksid!» teadsid mõned informatiivset laadi artiklid kinnitada.

Mõnda meie seast kujutati lehtedes, pintsel või kellu käes, lage võõpamas või ahju ladumas. Õligi kõik.

Ja kui meid nüüd üles otsiti ja terve lehekülg ainuüksi meie käsutusse anti, siis oli meil juba ammugi kole palju pajatada, aga vähe aega, hirmus vähe aega! Seepärast kõigest lühidalt.

Kui mõne ehituse ülemad ainult nõuavad, aga midagi ei õpeta.
(Tõsielust.)

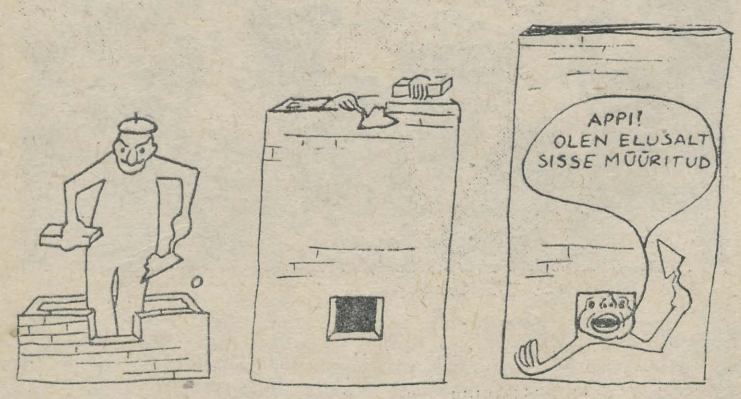

Tudeng ahju ladumas ehk Elusalt sissemüüritud. A. KÜNNAPI joon.

Ulal (vasakult): pimekohtunik. Kogemuste edasiandmine noorematele (loetakse instruktsiooni, kuidas koostada ja kasutada spikrit). All (vasakult): «Ma lõbus õllepruulija...» Nüüd saab vanade buršikommete parodiseerimisel palju naeru ja nalja (I k. tudeng «tõotusvannet» andmas). Näod on naerused, tähendab oli lõbus.

V. KILGI fotod

VENE FILOLOOGIA ÜLIÕPILASTE OSAKONNAÕHTULT

Suled pihku ja tööle!

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» käesoleva aasta 30. oktoobri numbris kuulutati välja kirjandusvõistlus. Et peale ülikooli kirjandusliku almanahhi antakse Eesti NSV XX aastapäevaks välja veel üliõpilaste suvist tööd käsitlev koguteos, siis teeme teatavaks, et võistlus toimub järgmistes kirjanduslikes, publitsistlikes ja kujutava kunsti žanrides:

— olukirjeldus ja jutustus,
— luuletus ja valm,
— följeton ja humoresk,
— lühisatiir ja -huumor ning epigramm,
— luuletõlked,
— kirjanduskriitilised tööd, teatri- ja kinoretsensioonid,
— joonistus ja karikatuur,
— üliõpilaste suvist tööd käsitlevad artiklid,
— sõnumid,
— üliõpilaste suvist tööd käsitlevad fotod.

Võistlusest võivad osa võtta kõik ülikooli kollektiivi liikmed. On soovitav, et võistlustöödes kajastuks tänapäeva elu ja ülikooliga seotud probleemistik, eriti aga meie üliõpilaste suvine töö.

Tööde loovutamise tähtajaks on 15. veebruar 1960.

Joonistuste ja karikatuuride juures kasutada ainult musta tušši. Fotode suuruse alammääraks on 13×18 sm ja nõutav kõrgläige.

Parimate tööde jaoks on žüriil auhinnad.

OLUKIRJELDUS JA JUTUSTUS
Üks I auhind — eriauhind.
Kaks II auhinda à 150 rubla.
Kaks III auhinda à 100 rubla.

LUULETUS JA VALM
Üks I auhind 250 rubla.
Kaks II auhinda à 150 rubla.
Kaks III auhinda à 100 rubla.

FÖLJETON JA HUMORESK
Üks I auhind 200 rubla.
Üks II auhind 100 rubla.
Kaks III auhinda à 75 rubla.

LÜHISATIIR JA -HUUMOR NING EPIGRAMM
Üks I auhind 125 rubla.
Üks II auhind 100 rubla.
Üks III auhind 75 rubla.

LUULETÕLKED
Üks I auhind 100 rubla.
Kaks II auhinda à 75 rubla.

KIRJANDUSKRIITILISED TÖÖD, TEATRI- JA KINORETSENSIOONID
Üks I auhind 200 rubla.
Üks II auhind 100 rubla.
Kaks III auhinda à 75 rubla.

JOONISTUS JA KARIKATUUR
Üks I auhind 100 rubla.
Üks II auhind 75 rubla.
Kolm III auhinda à 50 rubla.

ARTIKLID ÜLIÕPILASTE SUVISEST TÖÖST.
Üks I auhind 150 rubla.
Üks II auhind 100 rubla.
Kaks III auhinda à 75 rubla.

SÕNUMID
Kolm auhinda à 50 rubla.

FOTOD ÜLIÕPILASTE SUVISEST TÖÖST.
Kolm auhinda à 50 rubla.

Žürii käsutuses on veel peale selle seitse ergutuspreemiat à 50 rubla.

Žürii arvestab seda, kuidas võistlustöödes on kajastunud üliõpilaste suvine töö. Žüriil on õigus vastavatasemeliste tööde puudumisel mõnes žanris auhindu sealt teiste žanride vahel ümber jaotada. Žürii ei võta arvesse varem trükisõnas avaldatud töid. Žürii koosseis tehakse teatavaks hiljem.

Tööde paremik avaldatakse ülikooli kirjanduslikus almanahhis ja koguteoses üliõpilaste suvisest tööst.

Konsultatsioonide saamiseks pöörduda ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuse poole.

ELKNÜ TRÜ Komitee
TRÜ ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi juhatus
TRÜ ÜTÜ žurnalistikaringi juhatus
Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus

Fotohuvilistele!

Võtkem osa sporditeemaliste fotode võistlustest!

Et saada uut ja huvitavat fotomaterjali TRÜ spordielust, korraldab TRÜ Spordiklubi sporditeemaliste fotode võistluse.

Võistlusest võivad osa võtta kõik TRÜ kollektiivi liikmed.

Fotod peavad kajastama kehakultuuriliikumise edusamme ülikoolis (näit. võtted TRÜ spordipäevadelt, võistlustelt, treeningutelt, võistlusreisidelt, spordibaaside rajamiselt, nimekamate kehakultuurlaste portreid jne.).

Fotod tuleb esitada märgusõnaga varustatult. Eraldi kinnises ümbrikus tuleb esitada autori nimi, kursus või töökoht ja aadress.

Fotod esitatakse 3 eksemplaris läikival paberil formaadis vähemalt 13×18 cm TRÜ Spordiklubisse hiljemalt 31. jaan. 1960. a.

Negatiive lisada ei ole vaja.

Võistlustele võib esitada tööd, mis varem ei ole avaldatud ajakirjanduses.

Fotode kasutamiseks on eesõigus TRÜ Spordiklubil ja ajalehel «Tartu Riiklik Ülikool».

Parimate tööde eest määratakse järgmised auhinnad:
esimene auhind — suusavarustus;
teine auhind — treeningdress;
kolmas auhind — vaba pääse kõigile TRÜ Spordiklubi poolt korraldatavatele spordivõistlustele alates žürii otsuse teatamisest kuni 1960. aasta lõpuni.

Žürii otsus avaldatakse ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool».

TRÜ Spordiklubi juhatus

MEIE MAA ÜLIKOOLIDES

19.—24. detsembrini toimus Tomski Riiklikus Ülikoolis I üleliiduline kõrgemate õppeasutuste vaheline konverents komplekssete orgaaniliste ühendite keemia alal. Konverentsil kuulati ära 59 ettekannet, neist 24 väljastpoolt ülikooli (Moskvast, Frunzest, Sverdlovskist, Irkutskist, Kiievist, Odessast, Dnepropetrovskist). Konverentsi puhul anti välja kaks kogumikku töid komplekssete orgaaniliste ühendite keemia alalt.

(Ajalehe «За советскую науку» järgi.)

Keha harmoonilisele arendamisele!

Sageli nuriseme noorsoo halva rühi ja ebaharmoonilise kehalise arengu üle, vaatamata seliele, et teostame keskkoolis kui ka kõrgemates õppeasutustes kehalist kasvatust ja sporti.

Käesoleva sajandi algul tekkis Eestis spordiliikumine. Tolle aja raskejõustiklased panid suurt rõhku ilusa muskulatuuri ja rühi kujundamisele. Selle eredamaks näiteks on G. Lurich.

Klassikalisel kehalise kasvatuse maal — Vana-Kreekas — leiame meeste harmoonilisel arendamisel palju huvitavat. Ateenas peeti tervet, ilusat ja hästi arenenud keha ka arenenud vaimu kandjaks.

TRÜ kehakultuuriosakonna üliõpilased, olles õppinud ka kehakultuuri ajalugu, tõstsid nüüd üles mõtte, kas ei saaks ka meil panna suuremat rõhku keha harmoonilisele arendamisele. Mõtte propageerimiseks otsustasid IV kursuse üliõpilased korraldada vastav võistlus, mis selgitaks nii kehalisi võimeid kui harmoonilist arengut. Võistlus toimus 13. detsembril Mitšurini tn. võimlas 12 võistleja osavõtul. Jõudu selgitas omapärane viievõistlus, keha harmoonilist arengut aga demonstreeriti neljas kehaasendis vastava žürii ees.

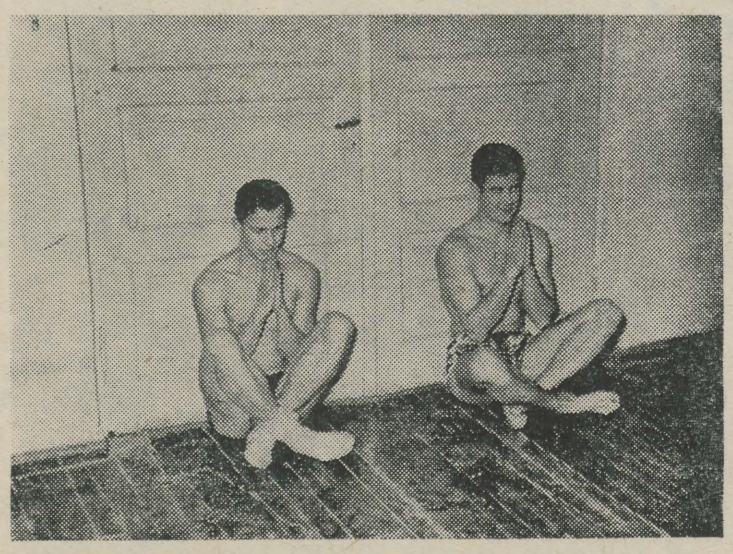

Võistlus oli huvitav ja pinev. Esimese ala, 20 m jooksu erisugusest lähteasendist (türgi iste, vt. fotol), võitis ajaga 3,6 sek. M. Kirm (IV k.). Teise ala, 15 m kauguselt tennispalli täpsusviske, võitis 16 punktiga M. Arvisto (II k.). Kolmanda ala, 7,25 kg raskuse kuuli heitmise üle pea, võitis 13,35 m K. Metsur (IV k.). Neljandal alal, kahe käega tõstekangi tõukamisel, näitas suhteliselt oma kehakaaluga kõige paremat tagajärge tuntud odaviskaja M. Paama. 81,5 kg keharaskuse juures tõukas ta 115 kg, mis on 34,5 kg üle oma keharaskuse. Tõukamises näitasid häid tagajärgi ka A. Lutsar (III k.), kes tõukas 29,5 kg üle oma keharaskuse, A. Abram (I k.), kes tõukas 32,5 kg üle oma keharaskuse ja A. Lillestik, kes tõukas 29 kg üle oma keharaskuse.

Viiendal alal, kõrgushüppes vetruvalt hoolaualt, toimus kõige pinevam võistlus. Selle võitis 2.30 m A. Tani (I k.), teiseks jäi sama tulemusega M. Kirm (IV k.), kolmandaks 2.20 m A. Raie (I k.).

Viievõistluse võitis kogusummas 366,5 punktiga odaviskaja M. Paama, teiseks jäi teivashüppaja M. Kirm 361 punktiga ja kolmandaks visete-heidete meister K. Metsur. Kõik nad on IV kursuse üliõpilased.

Harmoonilise kehalise arengu poolest tulid kolmele esikohale A. Lutsar 110,4 p., M. Kirm 109 p. ja A. Lillestik 108 p.

J. LAIDVERE

JUHAN SIMM

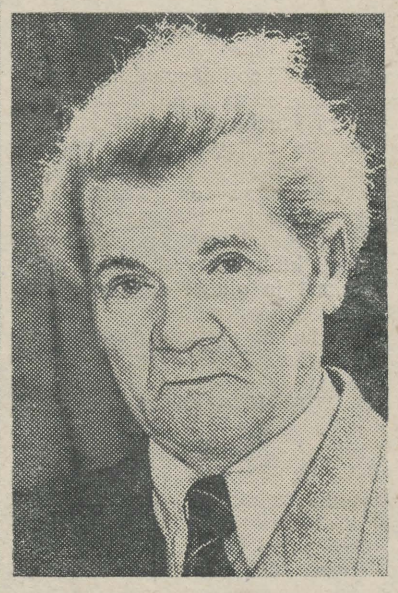

Juhatades pühapäeval, 20. dets. Tartu üliõpilasmeeskoori kontserti kuulsin kurba teadet: suri Eesti NSV rahvakunstnik, helilooja ning dirigent Juhan Simm.

Kontserdi lõpetasime leinalauluga. Kuulajaid ja lauljaid valdas sügav kurbus.

Juhan Simm sündis 12. augustil 1885. a. Vana-Suislepa vallas Viljandimaal. Juba reaalkooli õpilasena tegeles J. Simm agaralt muusikaga.

Üliõpilasmeeskoori asutamisega 1912. a. pani J. Simm aluse meie üliõpilaskonna koorilaulu ilusale traditsioonile. Tšellistina mängis ta «Vanemuise» kutselises sümfooniaorkestris, olles ühtlasi sama orkestri abidirigendiks ja asendades vahete-vahel «Vanemuise» teatri muusikajuhti.

1910. a. loobus J. Simm õpingutest ülikoolis ja pühendus täielikult muusikale. Ta astus Sternimelisse konservatooriumisse, kus õppis dirigeerimist ja kompositsiooni. 1914. a. suvel lõpetas ta konservatooriumi kapellmeistriklassi.

Kutselise muusikamehena asus J. Simm tööle kodulinna Tartu. Esimeseks silmapaistvaks esinemiseks kujunes Juhan Simmile Kaukaasias asuva eesti asunduse laulupeo juhatamine 1914. a. suvel. Samal aastal võttis Simm endale «Vanemuise» teatri muusikajuhi ja ühtlasi «Vanemuise» suviste sümfooniakontsertide juhataja kohustused ja täitis neid tulemusrikkalt aastakümnete vältel. J. Simm tegeles veel laulukooride dirigendina, muusikapedagoogina ja muusikakriitikuna. J. Simm on juhatanud peale üliõpilasmeeskoori (1912—1924) veel «Vanemuise» segakoori (1916—1925). Aastal 1923 asutas ta Tartu Meestelaulu Seltsi. Silmapaistva ja osava dirigendina on J. Simm olnud paljude laulupidude ja laulupäevade üldjuhiks, võites sel alal erilise populaarsuse juba Suhhumi laulupeost saadik. Viimastel üldlaulupidudel oli J. Simm aujuhatajaks.

Kogu oma mitmepalgelise ja ülesanneterohke tegevuse kestel on Simmil jätkunud aega ja energiat ka komponeerimiseks. Tema varasemast kooriloomingust on populaarseks saanud «Oma saar», «Aimdus», «Mulgimaale», «Koduviis», humoristlik «Olõs mul» jt. Hilisemal ajal loodud koorilauludest on tuntumad meie tänapäeva elu käsitlevad «Heledana tuli hommik» ja «Küllakutse».

Teatridirigendina on J. Simm kirjutanud lavamuusikat: avamänge, saateid ja vahemänge paljudele näidendeile, aga ka operette. Eriti suure menu osaliseks sai laulumäng «Kosjasõit», mida tänapäevalgi mängitakse suure menuga paljudel lavadel.

Juhan Simmi surmaga kaotas nõukogude rahvas ühe oma silmapaistva muusikategelase, kelle töö on andnud väärika panuse eesti muusikakultuuri arengule.

RICHARD RITSING

NAISVÕIMLEJATE ESINEMINE

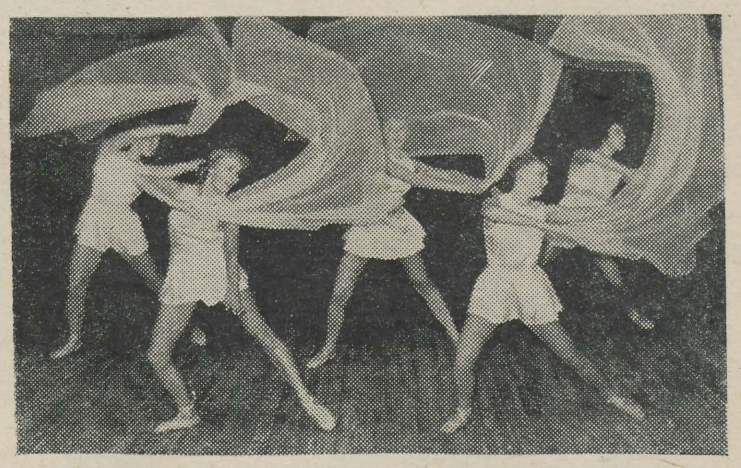

Pildil: naisvõimlejad esitavad harjutust linikutega. E. Saki foto

Naistevõimlemise osakonnas on kujunemas traditsiooniks teha iga semestri lõpul töötulemuste kokkuvõtteid piduliku esinemise näol.

Osakonna kõik 200 üliõpilast esinevad õpperühmade kaupa erinevate hüpete ja kujundliikumise kombinatsioonidega, millede õpetamisel on püütud panna pearõhk õigele, meeldivale rühile, rütmitunde arendamisele ja reipale liikumisele. Samuti esinevad osakonna üliõpilased pallide, linikute, rõngaste ja teiste vahenditega.

Naisvõimlejate esinemine toimub pühapäeval, 27. dets. kell 16.30 V. Kingissepa tn. 19 (suures võimlas).

H. TIDRIKSAAR,
naistevõimlemise osakonna juhataja

TEADAANDED

Esmaspäeval, 28. detsembril algusega kell 18 toimub TRÜ Spordiklubis jalgrattaspordi sektsiooni asutamise koosolek. Kõigil jalgrattaspordist huvitatuil palutakse kohale tulla.

TRÜ Spordiklubi

*

Teenistujad ja õppejõud, suusamatkale!

Eeloleval puhkepäeval, 27. detsembril korraldab TRÜ teenistujate ja õppejõudude kehakultuurikollektiiv ülikooli teenistujatele ja õppejõududele suusamatka Vorbusesse. Matkahuvilisi palutakse koguneda puhkepäeva hommikul kell 10 Tähtvere parki J. Lauristini tänavale. Matka juhib suusasportlane sm. Teesalu.

*

TRÜ KINOLEKTOORIUM

Reedel, 25. dets. kell 19.

Loeng (Ülo Parik) «JAHINDUS LEEDU NSV-s».

Filmid: 1) «Mööda metsloomade radu» (värviline),
2) «Kaspia idakaldal».

Teisipäeval, 29. dets. kell 19.

EPA õppejõu sm. L. Kaaramaa loeng *«NLKP Keskkomitee 1959. a. detsembripleenumist».*

Filmid: 1) «T. Maltsev»,
2) «Taimeriigi mitmekesisus»,
3) «Stalini-nimelise kolhoosi viljapuuaed».

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 6397. MB 11101.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Head uut aastat!

Sõna on

TRÜ komsomolikomitee sekretäril sm. Lotil

1959. aasta oli saavutusterohkeks aastaks ülikooli komsomoliorganisatsiooni elus. Kogu ülikooli pere võttis aktiivselt osa vabariigi ja Tartu linna komsomoliobjektide püstitamisest.

ELKNÜ TRÜ Komitee õnnitleb algava uue aasta künnisel kõiki kommunistlikke noori ja üliõpilasi ning soovib palju edu ja jõudu meie ees seisvate ülesannete lahendamiseks.

Head uut aastat!

Meid õnnitlevad

Õnnitleme uue aasta puhul!

I. PETROVSKI,
M. V. Lomonossovi nim. Moskva Riikliku Ülikooli rektor

* * *

Eesti Rahukaitsekomitee soovib Teile jõudu ja uut edu õilsas tegevuses rahu kindlustamise ja rahvaste sõpruse tugevdamise eest!
Head uut aastat!

* * *

Leitung und Mitarbeiter der Universitätsbibliothek Rostock beehren sich, Ihnen die herzlichsten Glückwünsche ZUM JAHRESWECHSEL verbunden mit den besten Wünschen für eine recht erfolgreiche Zusammenarbeit zu übermitteln.
Rostock, im Dezember 1959.

Universitätsbibliothek Rostock
EBERLEIN
Komm. Direktor

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 40 (427) Neljapäev, 31. detsember 1959 XII aastakäik

Aastaks 1960!

Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv tegi 1959. a. ära suure ja tähtsa töö. Seoses nõukogude kooli reformiga reorganiseeriti õppetöö esimestel kursustel, palju uut tuli ka vanemate kursuste töösse. Rahvamajanduse praktilisel abistamisel ja töökasvatuse alal näitasid meie üliõpilased end parimast küljest.

Teaduslik tegevus arenes ülikoolis kiire tempoga: suurenes lõpetatud tööde arv, elavnes tööde kirjastamine, laialdaselt hakati trükkima loengute konspekte rotaprindil. Ülikooli juurde loodi arvutuskeskus, laiendati sputnikute vaatlusjaama, keemikud ja arstid said palju uusi uurimisaparaate.

Tänu üliõpilaste suurele abile valmis uus ühiselamu, kuhu juba jaanuaris majutatakse üle 400 üliõpilase. Kääriku spordibaasis valmis veel üks staadion, hakati ehitama suurt hotelli üliõpilaste jaoks. Linnas lõpetati sõudejaama ehitamine.

Sellel aastal tugevnes ka meie ühiskondlike organisatsioonide tegevus. Suuresti kasvas ülikooli partei- ja komsomoliorganisatsioonide liikmete arv.

Seoses ülikooli üleminekuga vabariiklikku alluvusse tugevnesid ja tihenesid meie sidemed vabariiklike organitega.

Meie ülikoolil on laiad ja avarad perspektiivid edasiseks arenguks. Uus aasta toob meile uued võimalused selleks, et ka Tartu Riiklik Ülikool teeks oma intensiivse ja eduka tööga kõikidel aladel ühe suure uue sammu kommunismi ülesehitamise teel.

Soovin kõikidele ülikooli töötajaile ja üliõpilastele selleks palju jõudu ja edu, soovin samuti kõikidele tervist ja õnne!

Head uut aastat, kallid seltsimehed ja sõbrad!

Prof. F. KLEMENT,
TRÜ rektor

Palju õnne ja edu!

Uus aasta on ukse ees. Ajalooline 1959. aasta, mis tähistas murrangut rahvusvahelistes suhetes sõbraliku kooseksisteerimise ja püsiva rahu kindlustamisel, on lõpule jõudnud. See aasta oli nõukogude rahva suurte võitude aasta. Nendele on meiegi kollektiiv lisandanud oma jõukohase panuse.

Tunduvalt tõusis õppe- ja teadusliku töö tase ülikoolis, intensiivistus ühiskondlike organisatsioonide töö. Kogu meie tegevus on seotud tihedamalt kui kunagi varem praktilise elu ja selle nõuetega. Tõsist töössesuhtumist ja nõukogude patriotismi ilmutasid meie üliõpilased suvistel ehitustöödel ja kolhooside abistamisel.

TRÜ parteibüroo õnnitleb kogu ülikooli kollektiivi saabuva 1960. aasta puhul ja soovib kõigile veelgi paremaid tööalaseid edusamme ja õnne isiklikus elus.

K. SIILIVASK,
TRÜ parteibüroo sekretäri asetäitja

* * *

Soovin, et uuel aastal leiaksid Matemaatika-Loodusteaduskonna kollektiivi poolt seni tehtud ulatusliku uurimistöö tulemused «rohelise tee» juurutamisel meie kodumaa õitsengu heaks.

Dots. A. MITT,
Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaan

* * *

Aastavahetuse künnisel tunneme siirast rõõmu ja uhkust neist võitudest, mida nõukogude rahvas ja nõukogude teadus on saavutanud 1959. aastal. Neis saavutustes kehastub nõukogude inimeste teadlik ja sihikindel töö, millesse oleme andnud oma osa ka meie. Ajendagu see meid uutele töövõitudele uuel aastal ja olgu meie ühiseks püüdeks senisest veel parema töökorraldusega ning kõigi meie käsutuses olevate võimaluste jäägitu kasutamisega saavutada uut edu nii õppe- ja kasvatuslikus kui ka teaduslikus töös.

Õnnitledes Õigus-Majandusteaduskonna kollektiivi liikmeid saabuva uue aasta puhul soovin kõigile head ja edurikast uut aastat!

K. PÜSS,
Õigus-Majandusteaduskonna dekaan

* * *

TRÜ Kaugõppeosakond õnnitleb kõiki kaugõppijaid, õppejõude ja töötajaid uue aasta puhul ning soovib edu ja jõudu edaspidises töös.

J. ADOJAAN,
TRÜ kaugõppeprorektor

* * *

Palju edu ja õnne uuel aastal!

Olgu uus aasta pöördepunktiks meie töös ja tegevuses! Ärgu olgu Arstiteaduskonnas enam mahajääjaid! Olgu meie distsipliin ja nii õppe- kui ka ühiskondliku töö näitajad veelgi paremad! Aktiviseerugu Arstiteaduskonnas ühiskondlik töö!

Selle kõigega anname oma panuse seitseaastaku teise aasta edukaks lõpetamiseks.

Selleks soovin Arstiteaduskonna kollektiivile
HEAD UUT AASTAT!

Prof. A. LINKBERG,
Arstiteaduskonna dekaan

* * *

Tõeliselt head uut aastat, uusi kordaminekuid kõigile teaduskonna üliõpilastele, laborantidele ja õppejõududele!

A. PÄRL,
Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan

* * *

Soovin, et 1960. aastal Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivis valitseks terve vaim terves kehas!

E. MÕTLIK,
kehakultuuriosakonna prodekaan

* * *

Õnnerikast uut aastat soovib oma liikmeile ja juhendajale
Tartu üliõpilaste looduskaitsering

TOIMETUSE

Ärge sattuge segadusse, nähes näärivana ja nääriballi, ja ärge mõelge sellele, et olete sattunud ülikooli uusaastaballile. Antud juhul on tegemist täiesti tavalise ajaleheliku operatiivsusega. Rektoraadi ja ametiühingukomiteega asju kooskõlastamata korraldas ülikooli ajalehe toimetus ise nääriballi, isèseisvalt, kutsudes sinna inimesi, kellest on meil ajalehes juttu olnud või kes on ajalehe veergudel ise juttu puhunud. Ainuke külaline on näärivana. Nii et me võime alustada.

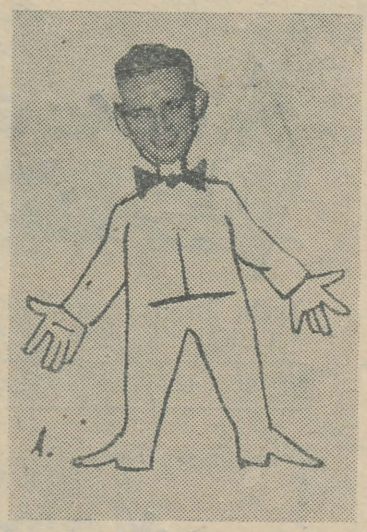
1.

Meie pidude ja kontsertide - alatine konferansjee peab täna oma tavalisest ametist loobuma. Näärivana puhul pole tegemist pealtvaatajaga, kes ilma teadustamata millestki aru ei saa. Nii et siis, olge lahke, sm. Heino Lupp, avage aupakliku kummardusega uks ja paluge lugupeetud külalist sissepoole (1).

Arge arvake, et nääripeo korraldamisel sai meie toimetus lahti iga liiki formaalsustest. Enne saali jõudmist teeb vanataat läbi tõelised tuleristsed, kus uuritakse tema päritolu, tervislikku seisukorda, perekondlikku ja sotsiaalset kuuluvust, teadlikkust (mitut liiki) jne. jne.

Kõigepealt pannakse muidugi nimi kirja (2). Mis kindel, see kindel. Ja juba esimene lõks. Vahust kobrutava õllekannuga tervitab kauget külalist rahvaluule dotsent Eduard Laugaste (3). Ta pakub vanataadile märjukest, aga ilma mingi tagamõtteta, järgides ainult rahvalikke traditsioone. Et tegemist on autoriteediga, kes pühitses sel aastal oma poolesajandilist juubelit, siis puhkab nääritaat meelsasti jalga, rüüpab kesvamärjukest ja saab asjaliku ülevaate sellest, kuidas vanad eestlased uut aastat vastu võtsid ...

Ja taat sammub edasi, vanainimese rõõmsa lootusega jõuda nende juurde, kelle pärast ta tänase reisi ette võttis.

«Peatuge, palun. Kas võin teid mõneks hetkeks?» Ülikooli ohutustehnika lektor sm. V. Ritslaid ei ole isegi vana-aasta laupäeval oma kohustusi ära unustanud (4). Ja tõesti — parem karta kui kahetseda. Seega tuleb siis kontrollida, kas kõik vastab ohutustehnika nõuetele. Palun!

Nii. Midagi kahtlast ei avastatud, välja arvatud vitsakimp, mis leiti koti sopist. Selle võib igaks juhuks kõrvaldada, kasvõi vennaarmust nende vastu, kes saalis lõbutsevad.

Sammub taadike edasi. Kellega kohtub? Tohtriga kohtub. Meie ajalehe lugejad tunnevad kindlasti, et see kuuldetoruga mees on Arsti teaduskonna dekaan prof. A. Linkberg (5). Järgnedes rostovlaste eeskujule, võtab ta oma esimeseks patsiendiks Näärivana. Ta kuulab ja koputab. Eriti hoolikalt uurib ta, kas ei ole tegemist halva tuju, ärrituse, südame- või peavaluga. Sellist inimest oleks riskantne saali lasta. Aga kõik on korras. Võib vist saali astuda, sest esialgu ei ole muid kõrvalisi takistusi märgata. Ja tõesti, uks on avatud! Nääritaat seisatab uksel ja vaatab, kissitab silmi ebaharilikust, veidi hämarast küünlavalgusest, kaeb saali. Teda ei ole märgatud, sest igaühel on mingi tegevus.

Mõtliku näoga jalutab kuuse ümber ülikooli rektor sm. F. Klement. Südames mõtleb ta vist, et luminestsentsvalgus on küünla omast ikkagi parem (6). Kuid ta jätab selle arvamuse enda teada. Sest mine tea, võib-olla on saalis mõni, kes päevavalgust kardab. Vaadakem ringi! Ei, ei näi olevat. Ülikooli komsomolikomitee sekretär sm. J. Lott on jäänud aasta viimse päevani kindlaks oma põhimõttele: «Sõnade juurest tegudeni!» (7). Ja mis on sümboolsemat kui küünalde süütamine nääripuul.

Külg külje kõrval seisavad Einu Reitsnik ja Olev Haas (8). Olgugi et üks on ökonomist ja teine filoloog, on nad majandusmehed mõlemad. Reitsnik Narvas ja Haas Vellaveres hoolitsesid selle eest, et tudengid-töömehed oleksid söönud-joonud, puhanud ja täie tervise juures. Sellepärast vist tehtigi suvel tööd päris töömehe kombel!

«Harjumuse jõud!» hüüatab lugeja, nähes, et kirglik kalamees sm. B. Matvei proovib ka siin spinninguga õnne (9). Oi, kala, kalake. Ehk näkkab? Ehk hakkab suviste töömeeste hulgast mõni õnge ja näitab oma osavust ka palliplatsil või staadionil.

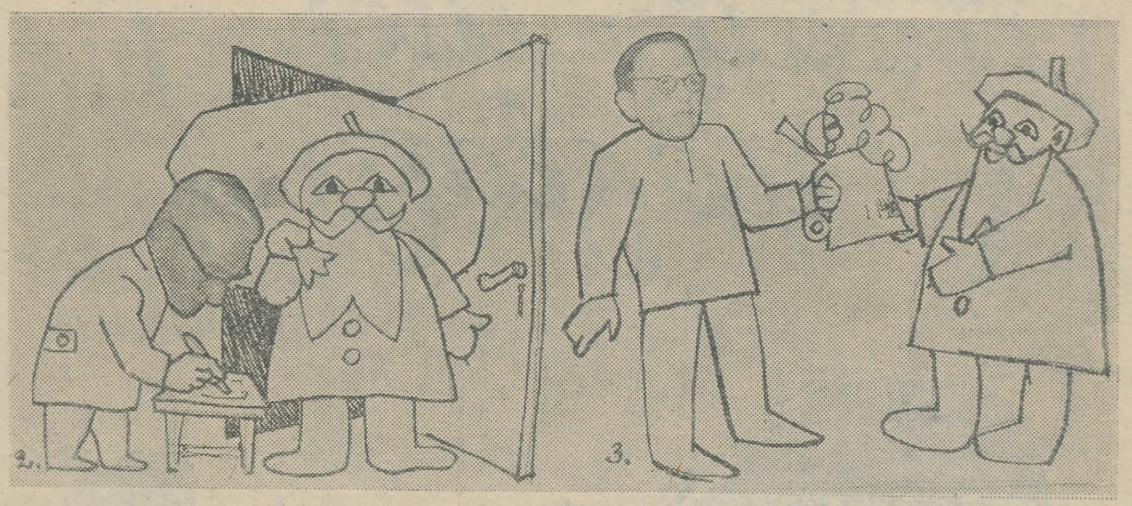
2. 3.

Seda toimingut vaatab võõristava näoga pealt Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaan sm. A. Mitt (10). Tema «poisid» on tublid igal alal — on töömehi, on laulumehi, on ka sportlasi ja spordifanaatikuid (eesotsas dekaani endaga).

Prorektor Ilo Sildmäel on muhelevad mõtted ja muhelev nägu (11). Ühesuguse entusiasmi ja noorusliku energiaga saatis ta kevadel sadu noori praktilisele tööle, sügisel võttis neid vastu, leides sooje ja kiitvaid sõnu tudengite tubli töö tunnustuseks. Ja tõesti, põhjusi rahuloluks on. Peagi valmib uus moodne ühiselamu üliõpilaste tugevatest kätest, Käärikul sünnib uus staadion ja Soldino rabast nagu imeväel kerkinud hüpplaslik soojusjaam annab juba esimest voolu.

Õigusteaduskonna dekaan sm. K. Püss vaatab toimuvat veidi kaugemalt, tõsi küll, ainult nii kauaks, kuni tema noored juristid kehtestavad paragrahvid ka käesoleva balli kohta (12).

Akadeemik P. Ariste on arvamusel, et vanal aastal võib oma hoolealuseid veel hellitada (13,14) Miks mitte! Värskel kandidaadil Savvati Smirnovil näib hea uni olevat, raske uni pärast väsitavat tööd. Põhjalik töö keelemees Kudrjavskist on kirja pandud, oma seisukohti on kaitstud, teaduslik kraad on kätte võidetud. Uuel aastal uue hooga, et seitseaastaku lõpuks doktorikraadini välja jõuda — selline näib olevat prof. Ariste arvamus oma kasvandiku kohta.

Esimeseks meheks, kes märkas Näärivana sissetulekut, oli ülikooli noore segakoori noor dirigent Valdar Viires (15). Dirigendi lõbus nägu lubab oletada, et ta on kasvandikega rahul. Seljataga on ju esimesed edukad kontsertmatkad mööda Eestit — Peipsi äärest pihta ja teise otsaga Sõrve sääreni välja.

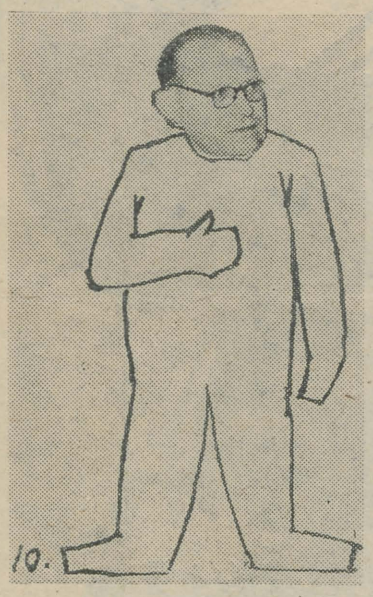
10.

Taktikepp tõuseb. Tänaseks kontserdiks ei ole laule otsitud vanade koltunud noodilehtede seast. Meil on oma näärilaul, noore helilooja Alo Ritsingu «Uueks aastaks!». Laul hakkabki kajama, lõbus ja hoogne. Hakkab muhelema näärita atki. Ta astub väärika sammuga saali ja lausub: «Head uut aastat, seltsimehed!»

Kuid näärivana pilk ei taba saalist ajalehe toimetust. Mida pole, seda pole... Veel enne kui saabub uus aasta, läksid nad jahile. Jahi objekt — följetonid ja karikatuurid ülikooli ajalehe jaoks. Õnn kaasa!

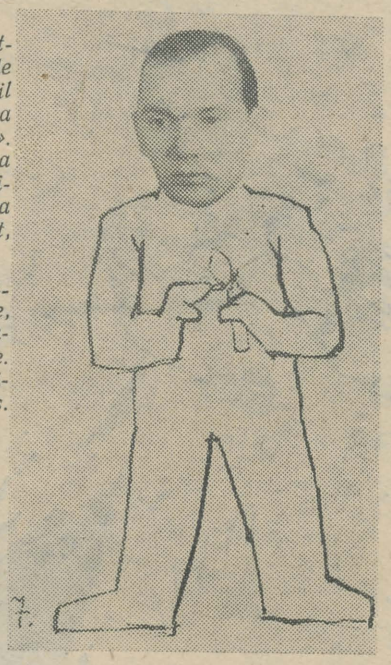
7.

Samuti ei võta meie õhtust osa ajaloolased. Siin on mitu põhjust. Prof. H. Moosberg arvab, et käesoleva momendi rahvusvaheline olukord pakub isegi toredat küünlasära, sooje tundeid ja sõnu, seepärast pole neid tarvis nääriballilt otsidagi. Kunstiajaloolane prof. V. Vaga suhtus meie üritusse väikese skepsisega: nagunii seal midagi sellist ei näe, mis kunstiajalukku jälgi jätaks. Seepärast saatis ta kohale oma noorema velje — ülikooli kunstikabineti juhataja dotsent J. Püttsepa (16). Tema näost on raske midagi välja lugeda. Aga võib oletada, et tuleval aastal saavad tema hoolealused veel kõvasti higistada, enne kui pintsel õigesti käes seisab.

Prof. A. Valdese äratuskella tirin äratas igapäevastest askeldus-

8. 9. 11.

TRÜ nääriball

toimub 31. dets. 1959. a. aulas.

Laske näärid tuppa tulla!
Tüdrukud mehele,
kanad munele,
poisid kosja,
pereemad pikutama,
taretaadid tantsimaie!
Rahvaluulest.

Õnnitleme

HELJO OTSA ja AIN KÄRSTNAT

abiellumise puhul

Keemiaosakonna IV kursus

NÄÄRIBALLIL

Reportaaži nääriõhtust sõnas ja pildis andsid MAIE REMMEL ja JÜRI TUULIK.

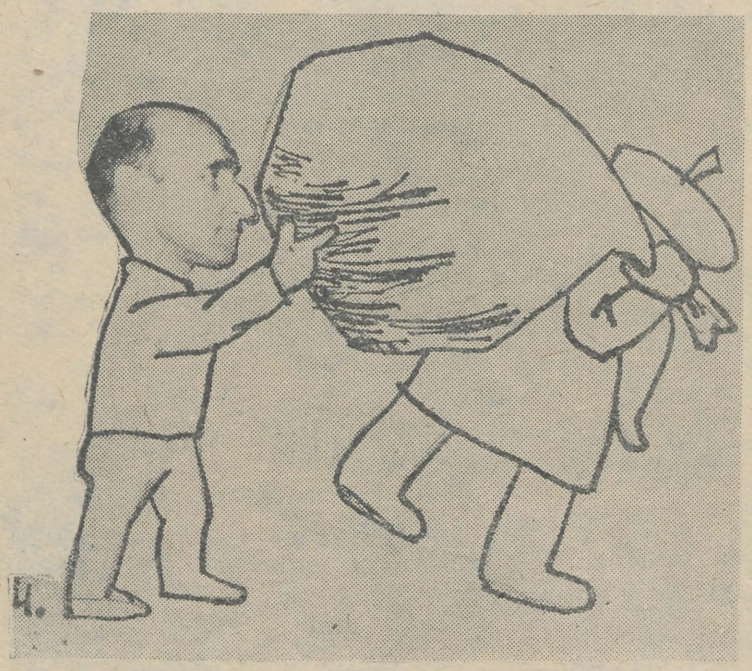

TERE TULEMAST, 1960

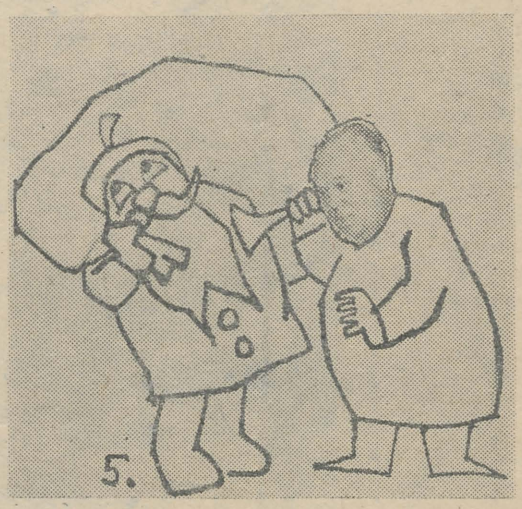

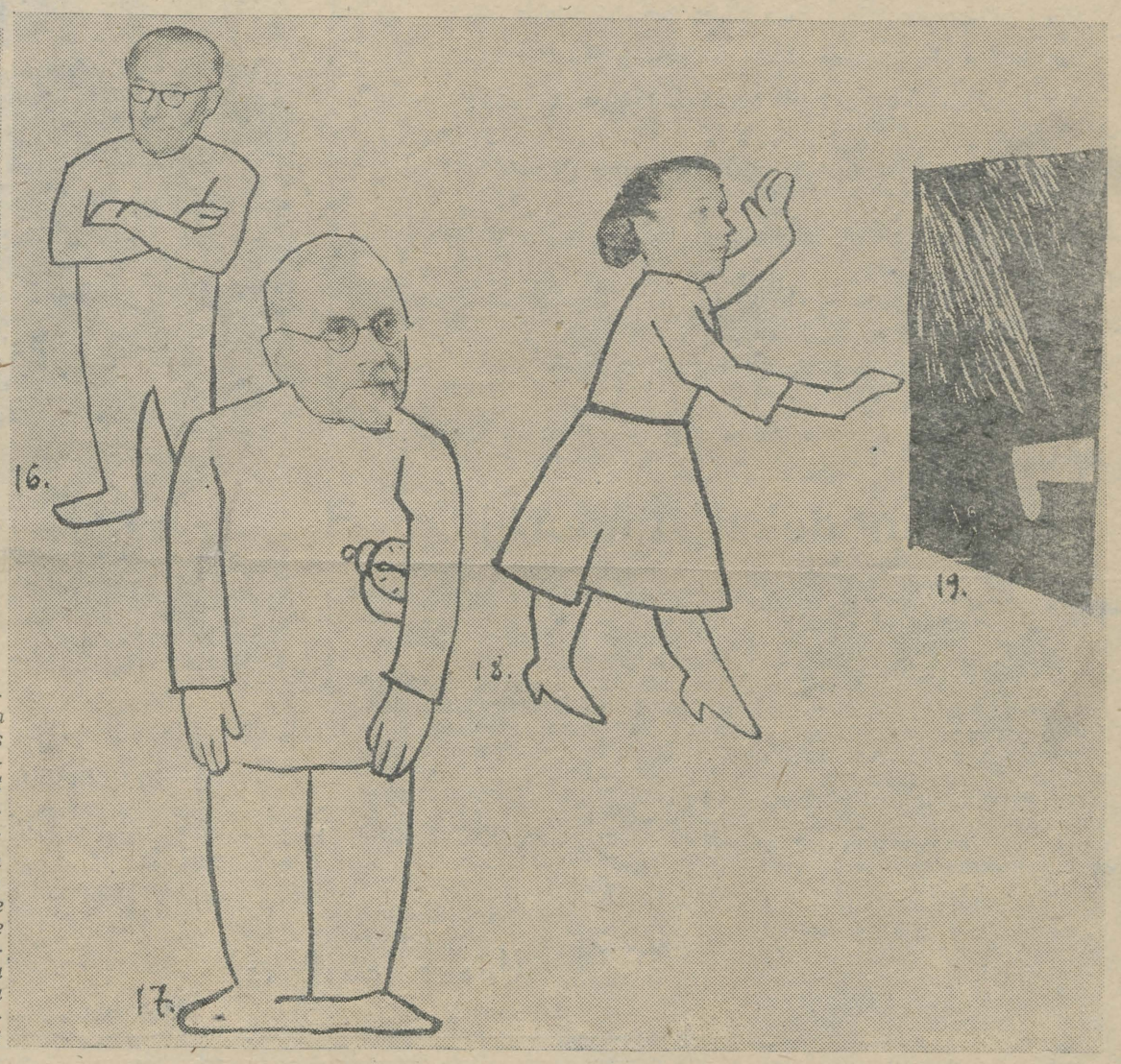

test meie ametiühingukomitee esimehe sm. A. Metsa (17, 18). Tema esimeseks hüüdeks on: «Vain! Kus on Vain?» Ta näeb ainult põgeneva Vainu jalga ukse vahel, sest täna ei allu klubi juhataja sm. Vain oma otsesele ülemusele (19).

Seoses ülikooli nääriballiga on tal nii palju askeldusi, et ta peab mujale ruttama, kuigi ajalehe nääriballil nüüd alles see kõige parem osa algabki; Näärivana astus just praegu kuuse juurde. Aga kahjuks pole meilgi enam aega ega ruumi edasiste sündmuste jälgimiseks. Seepärast kohtumiseni uuel aastal!

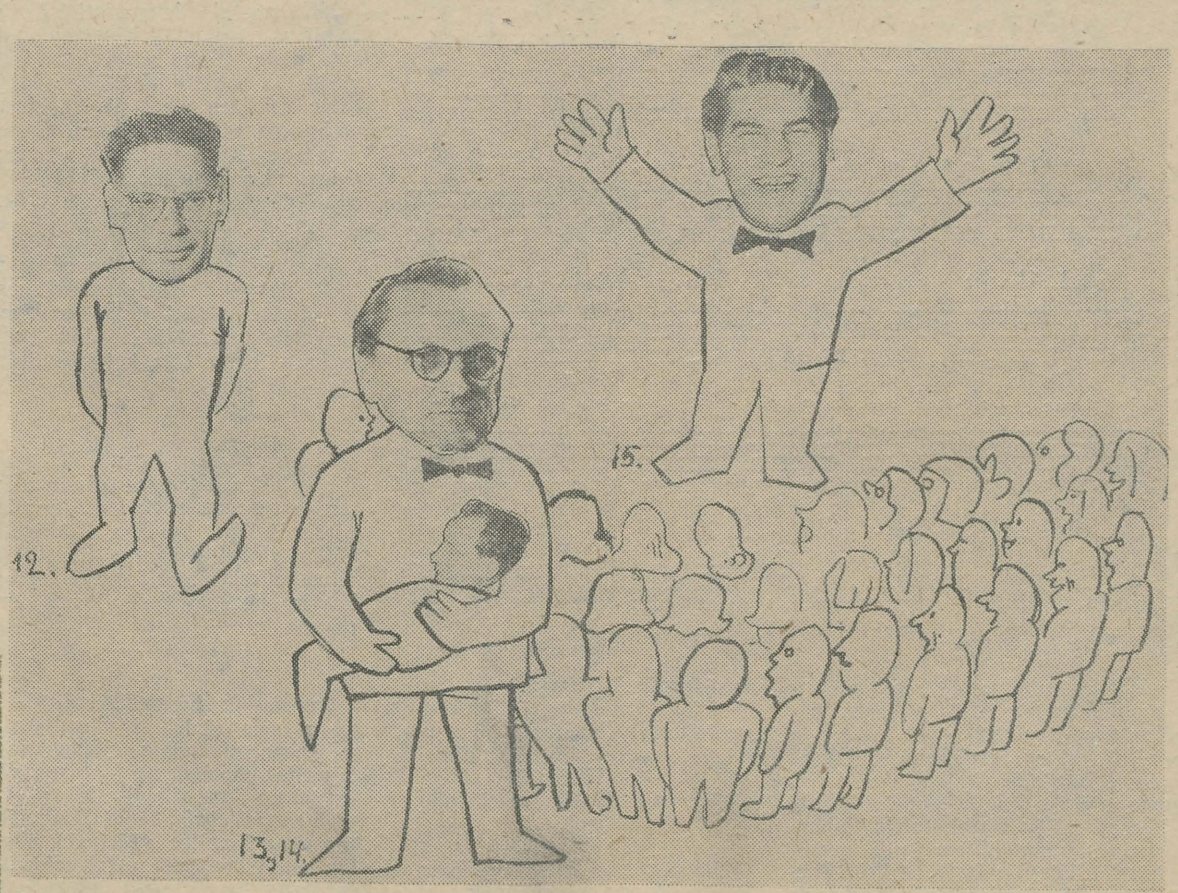

Ühte käigu teie meeled,
teie meeled, teie keeled,
ühte sündigu südamed!

VILVE RAUDSEPALE ja PAUL KALJALE

eesti filoloogia III kursuselt

Pentsikuid pisilugusid

teadusemeeste töömailt ehk kuda Jannsen meie päävil suud ja sulge pruukinud oleks

18-ndamal detsembrikuu pääval leidis meie kuulsas maailma sündinud asjade (histooria) ja keeleuurimise jaoskondas aset äraunustamata juhtumine: suurkool sai juure kolm uut keeletundmise kandidaati ja kõik kolm ise rahvaste pojad. Kõik nemad olid tööd teinud ühe mehe, akadeemiker prohvessor Paul Ariste kää all. Kunas ennem nähtud, et üks udmurdimees, üks eestimees ja üks venelane nii suure asjaga, nagu vaidlemiskirjade kaitsmine, kärts ja põmm! ühe hoobiga valmis saavad.

Õige nali läks lahti õhtusel rõõmupidul. No oli sääl alles üks rahvaste rändamine! Kümnest ise rahvast inimesi andis kokku arvata!

* * *

Meie suurkooli ettelugijad V. Türk ja U. Kolkening veel A. Nagelmaa, I. Veldre ja A. Liim ei ole küll ühed õiged mehed. Kaks esimest lõpetasid, ennäh, juba 55-ndamal kandidaadikooli (aspirantuur) katsmised, aga kandidaadi vaidlemiskiri on tänapäävani ärakaitsmata. Teised mõtlevad auustamisevääart auunimele 56-ndamast aastast saadik, aga paistab küll nenda olevat, et nad reinuvaderi kombel ootavad, millal magusad viinamarjad ise suhu kukuvad. Kui need mehed kuuleksid, et prohvessor Kangro kääalustel kandidaadikooli poistel on isevärklik kombe vaidlemiskirja kandidaadikooli lõpetamise pääval kaitsta, siis kuhu nemad oma silmad paneksid!

* * *

Mis oli vanal aastal kõige suuremaks rõõmulikuks juhtumiseks teadusemeeste elus, mille ümber oli palju kõbinat ja õnnesoovitusi? Eks ikka see, et Karl Eichwald hoidis roolipuud kandidaadi auukraadi poole, aga jõudis (ja paraku, peame ütlema: tubli mees!) loodud asjade tohtriks välja.

Tartu Riiklik Ülikool 3

Vana-aasta ohtuks

Uut rahvatarkust

Kes kitse karielajaks arvab
või lutsu leivakõrvaseks
või võimlemist ülikooli peaaineks.

* * *

Osav kisub kivistki leiva välja,
näljane tirib söökla uksegi lahti.

* * *

Mine nüüd adrata põllule
ehk noodata merele
ehk ilma oma tööriistadeta ühiselamuehitusele!

* * *

Hiline vares jääb saagist ilma,
hiline tudeng loengust ilma.

* * *

Võlavõtja unustab, võlaandja ei unusta.
(Soome keele kontrolltööde võlgnevusi.)

* * *

Ära viska kesist kannikat enne kotist välja,
kui püülileib käes on.
(Käib peatselt kätte saadava uue klubihoone kohta.)

Vanasõnu

Lindu tuntakse laulust, naistudengit suitsust.

* * *

Tee tööd plaani järgi, intrit ehita maitse järgi.

* * *

Ööl üheksa poega, päeval mitu mõtet, koosolekul tuhat kõnet.

* * *

Ega hobust saa juhatada ohjata ja kursust hooldajata.

* * *

Küll tuleb härjale hända tarvis, kui parmud väljas, ja tudengile teadmisi, kui eksamid käes.

* * *

Enne kasvata kana, siis taha alles muna; enne korralda huvitavaid loenguid, kui ajad rahvast kokku.

* * *

Kes siis näppu põletab, kui pihid on, kes siis spikrit kasutab, kui teadmisi on.

* * *

Kõige raskemad tööd on: lamba kael niita, seasoolikad harutada, õela ämmaga elada ja kolm kirjanduse eksamit sessioonil ära teha.

* * *

Ussi, püssi ja esimest pinki loengul peab ilmas kõige rohkem kartma.

* * *

Põllumees põline rikas, ametmees ajuti rikas, tudeng stipipäeval rikas.

Näärikoodeksi tüüpprojekt

§ 1 Nagu paljude päevast päeva toimuvate sündmuste üldistamisest on selgunud, on Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilaskonnas maad võtmas paljud ohtlikud tendentsid ja levib laialdaselt kardetava suuna omandanud vabamõttelisus. Seda tõestavad ilmekalt sellised nähtused, nagu äärmiselt ühiskonnaohtlik ja massiline liikumine kõrge õppeedukuse all, buršimoraali ohustav võitlus tervete eluviiside eest jne. Otsustava võitluse organiseerimiseks selliste nähtustega nende meie elust jäädavaks kõrvaldamiseks esitame siinjuures põhilised ühiskonnaohtlikud teod, mis kuuluvad uues koodeksis karistamisele.

§ 2 Ülikooli aulas rippuva loosungi auväärset iga arvestades kuulutada see muinsuskaitse all olevaks; iga katset seda uuega asendada, samuti selle puhastamist või muul viisil kõrvaldamist lugeda riiklikuks kuriteoks ja karistada süüdlast ajuoperatsiooniga, millega kõrvaldatakse ilumeel ja ettevõtlikkus.

§ 3 Sama karistust rakendada ühiskonnavaenulike elementide vastu, kes üksikisikuliselt või vandeseltsiliste organisatsioonide kaudu teevad katset välja anda järgmist seinalehe «Poks» või mõne sama auväärset vanust saavutanud seinalehe numbrit.

§ 4 Lugeda ebamoraalseks ja karistatavaks iärgmised käitumisaktid:

Naisüliõpilase avaldus, et ta ei oska suitsetada, kui ta selle tõepärasust suudab usaldusväärsete tunnistajate abil kinnitada. Karistuseks määrata üldist jälestust avaldav välimus: värske jume ja valged hambad.

Meesüliõpilase kuritahtlik keeldumine vaimuvärskendamisest alkoholi abil. Süüdlast, kes selle süüteoga ilmselt keeldub asendamast oma võimeid ühiskonna kasuks, karistada pidurdamatu vaimukusetulvaga, mis purskab esile ilma igasuguste ergutusvahendite abita.

Märkus: karistust naisüliõpilaste puhul võib määrata tingimisi, kui süüdlane kohustub pidulikku vandega ostma juba järgmisest stipist paki «Auroorat», seda endaga igal pool kaasas kandma ja võimalikul juhul pruukima.

§ 5 Liiga järjekindla loengutelkäimise eest, milles avaldub salakavalalt või teadusejanuga varjatud õppejõudude pahatahtlik, süstemaatiline vaevamine, järgmiste karistusmääradega:

Puudumiste arv alla 10 tunni semestris toob kaasa põlastusväärseima karistusmäära rakendamise: põhikaristusena maksimaalse edu tagamise eksameil ja lisakaristusena kõrgendatud stipendiumi kevadsemestriks.

10—25 tundi semestris — tuim rahu ja enesekindlus eksameil.

25—50 tundi semestris — ühiskondlik manitsus soovitusega parandada eluviise.

§ 6 Antud koodeksi põhisätete alusel koostada igal teaduskonnal oma näärikoodeksi projektid, mis tulevad läbivaatamisele ja kinnitamisele ning hiljem kodifiitseerimisele ühises näärikoodeksis Juurameeste Seaduseelnõude Komisjoni järgmisel istungil.

§ 7 Näärikoodeksi Tüüpprojektis avaldatud põhisätted jõustuvad alates 1. jaanuarist 1960. a.

H. HELLAT,
Juurameeste Seaduseelnõude
Komisjoni esimees
R. KÜTTIM,
Juurameeste Seaduseelnõude
Komisjoni sekretär

Uueks aastaks!

TALVINE PARADIIS

A. KIVISTIKU fotoetüüd

VIIMASEID UUDISEID

Ülikooli sööklasse saabus järjekordne partii lauanuge ja kahvleid.

* * *

Retsepte

Pro
Üliõpilaste Teaduslik Ühing
Rp.
Operum cursuum 50,0
Enne tarvitamist loksutada.
Tarvitada teadusliku konverentsi puhul.

Pro
Kursuse ametiühinguorganisaator.
Rp.
Farinae camae 50,0
Glycosi 25,0
Lactis acidi 200,0
Enne tarvitamist segada.
Tarvitada aasta läbi.

See oli nii

1959. aastal korraldati Tartu Riiklikus Ülikoolis tervete eluviiside nädal. Kahjuks ei taha eluviisid (ka terved) hästi ühe nädala raamesse ära mahtuda. Seetõttu võib loota, et tuleval aastal pühendatakse TRÜ-s tervetele eluviisidele kaks nädalat.

* * *

Viimasel ajal on halba räägitud TRÜ kergejõustikusektsiooni kohta. «Laim ja tühi jutt», arvavad kergejõustiklased ise. «Mis halba ta saab teinud olla, kui teda üldse olemaski pole».

* * *

Õigusteaduskond on TRÜ spordivõistlustel täielikult «punase laterna» ossa sisse elanud. Juristide eneseväärikust see aga ei kõiguta. «Mõni võib-olla vaatab tõesti, et viimane koht; tegelikult on see ju hoopis esimene», selgitavad nad rahulikult.

* * *

Nupuke hommikvõimlemisest oleks meie ajalehest ruumipuudusel peaaegu välja jäänud — täpselt samuti nagu ta kipub välja jääma ka üliõpilaste päevaplaanist. Tahaks loota, et TRÜ komsomolikomitee väärtuslik algatus muutuks uuel aastal täisväärtuslikuks.

KUULUTUSI

TRÜ klubi kohvikus on saadaval suures valikus musta ja heledat kohvi, kõvu saiu ja pehmet sülti, armeenia veine ja gruusia boržommi, sinist suitsu ja konserveeritud muusikat.

* * *

TRÜ klubi kohvik **ostab** asutustelt ja eraisikutelt odava hinna eest **pruugitud malepartiisid ja üksikmalendeid.**

KADUNUD

ÜTÜ suur nõukogu. Viimati nähtud ÜTÜ XIV konverentsil. Ausat leidjat palutakse teatada komsomolikomitee teadusliku töö sektorile.

ÕIENDUS

Ülikoolis on levinud kuuldused selle kohta, et trükist olevat ilmunud eesti keele ja soome-ugri keelte kateedri pingsa ja hoolika töö tulemusena kümneköiteline kapitaalteos «Soome keele grammatika, eesti keele ajaloo, eesti kirjakeele ajaloo ja eesti keele murrete loengukonspektide kogu».

Palutakse neid kuuldusi enne kommunistliku ühiskonna ülesehitamise lõpuleviimist mitte uskuda.

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»), г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 6617. MB 11138.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR